

CORPUS
SCRIPTORUM HISTORIAE
BYZANTINAE.

EDITIO EMENDATIORE ET COPIOSIOR,

CONSILIO

B. G. NIEBUHRII C. F.

INSTITUTA,

AUCTORITATE

ACADEMIAE LITTERARUM REGIAE
BORUSSICAE

CONTINUATA.

IOANNES CINNAMUS.
NICEPHORUS BRYENNIUS.

BONNAE

IMPENSIS E. D. WEBERI

MDCGCCXXXVI.

IOANNIS CINNAMII

EPI TOM E

**RERUM AB IOANNE ET ALEXIO COMNENIS
GESTARUM.**

AD FIDEM CODICIS VATICANI

RECEP SUI T

AUGUSTUS MEINEKE.

BONNAE

IMPENSIS ED. WEBERI

MDCCCXXXVI.

E III.

TAYLOR INSTITUTION

BEQUEATHED

TO THE UNIVERSITY

BY

ROBERT FINCH, M.A.

21 E.

CORPUS
SCRIPTORUM HISTORIAE
BYZANTINAE.

EDITIO EMENDATIORE ET COPIOSIOR,

CONSILIO

B. G. NIEBUHRII C. F.

INSTITUTA,

AUCTORITATE

ACADEMIAE LITTERARUM REGIAE
BORUSSICAE

CONTINUATA.

IOANNES CINNAMUS.
NICEPHORUS BRYENNIUS.

BONNAE
IMPENSIS ED. WEBERI
MDCCLXXXVI.

IOANNIS CINNAMII

EPITOME

RERUM AB IOANNE ET ALEXIO COMNENIS
GESTARUM.

AD FIDEM CODICIS VATICANI

RECEPIT

AUGUSTUS MEINEKE.

BONNAE

IMPENSIS ED. WEBERI

MDCCCXXXVI

PRAEFATIO AUGUSTI MEINEKII.

Ioannis Cinnami Eptomen, primum a Tollio ex apographo Vossiano, postea a Ducangio ad Tollianum fere exemplar editam, quod nunc multo quam antea emendatiorem et vero etiam aliquot locis plenioram exhibere licuit, debetur diligentiae Theodori Heysii, qui Codicem Vaticanum *), ex quo transcriptum esse constat apographum Vossii, tanta accuratione cum exemplari Tolliano comparavit, vix ut tenue aliis spicilegium reliquisse videatur. eo igitur subsidio ita usus sum, ut a Codicis fide nisi monito lectore nunquam recesserim, Tolli autem vel Ducangii lectiones plerasque omnes silentio praetermiserim.

Adnotationes addidi Ducangii integras, Tolli selectas. quid enim attinet commemorari coniecturas aut

*) Huius descriptionem vide apud Wilkenium *Histor. Comn.* p. XVIII.

aperte falsas, aut Codicis collatione confirmatas, aut iis denique locis adhibitas, quos quum integerrime scriptos Codex exhibeat, describentis demum manus corrupisset?

In castiganda Ducangii versione latina quamquam plus operae consumsi quam merentur ii qui ex latinis quam graecis sapere malunt, restant tamen etiamnum aliquammulta, quae vel ad sententiae fidem propius revocata vel ad meliorem latinitatis rationem conformata velles.

Scribebam Berolini a. MDCCLXXXV.

ILLUSTRISSIMIS ET PRAEPOTENTIBUS
P R O V I N C I A E
ULTRAIECTINAE
O R D I N I B U S
CORNELIUS TOLLIUS D. D.

Si quid omnino, hoc necessario facere me officio arbitror, patriae meae priuores viri, quod⁴prodeuntem hic scriptorem vere regium, sed incognitum ignoratumque hactenus, magnifico atque amplo nobis nomini vestro in clientelam omni pietatis genere circumventus addico et consecro. quoties enim in contemplationem redii munificentiae vestrae et in patrem meum, totamque adeo domum nostram, meritorum, quorum nos mensuram implere gratiis non possumus; quoties intra me ipsum, id quod maximum et potentissimum est, volvi, in vestro me solo conceptum et natum esse, vestro sub caelo animam ac vitae spiritum hausisse; quoties ab animo et naturam ipsa admonitus sum, multum esse quod parentibus debeamus, plus quod patriae, plurimum autem quod patriae patribus, iustis, clementibus, bene meritis, quorum utpote maiestati patria etiam auctoritas vires suas et plenissima liberorum obsequia subiecerit: toties exagitavit me immensi debiti exactor et exprobrator animus, ut gratias aliquando tantae agerem liberalitati tantisque beneficiis; et dignitates vestras, si non paribus, saltem quas bona conscientia atque ipsum se probandi naturae studium exprimerent, laudibus officiisque venerer. sed enim difficile inprimis atque arduum videbatur, e sterili agro messem facere, cuius dignae primitiae essent, quas tanta

decora praeferebantur patronis cultor non parcus, nec temerarius, litarem. quid enim esse magnificum in iuvene potest vix primam aetatem ferente? quae ubertas? quod ingenium? quae eloquentiae vis? quae denique inducendi muneris gratia comitasque orationis? haec dum me cura et sollicitudo circumstat, magnatès; dum carceribus quasi pudoris inclusus, occasionem anhele, ad quam velut dato signo et libertate prosilirem; peropportune in manus nostras venit Ioannes Cinnamonus, vetere sane Graecia dignissimus homo; quem latina nunc etiam toga indutum, proque ingenii mei modulo notis illustratum, velut omnium officiorum, quae, si possem, libentissime exsolverem, promptissimique animi pignus et signatorem, magnitudini vestrae nuncupandum censi. vereor autem, inclitissimi proceres, ne alieno nunc tempore incommodus obverser; quo trucidis scilicet et mox saeviturae tempestatis nubes consurgit, bellumque et arma nobis non sine motu magno ac pernicie generis humani decernunt, quibus nihil sancti esse oportet, non fidem, non pietatem, non religionem: qui nullo dei immortalis, nullo eiusdem nobiscum fidei sacramenti, nullo arctissimorum foederum habito respectu, nobis ante alios legem odiorum dicentes, animae imperii nostri funus ac tenebras minitantur: qui nihil concedendo, nihil tot obsequiis mitigati, acerbius se et intolerabilius in dies gerunt: quos apud nihil patientia profecistis, nisi ut graviora, et quae Marte cogi non possetis, tanquam ex facili tolerantibus imperaverint: quibus denique intestino suo bello occupatis, nos summae foederum religionis memores quievimus, uti adversus vacuos iam et novi operis materiam quaerentes, maius negotium haberemus. non diu itaque deliberandum hoc tempore fuit, an iusta, an necessaria arma indueritis: ut deliberaveritis tamen, iustitiae et patientiae vestrae fuit, hostisque et fortuna populi vestri monuere. testis erit universus ergo terrarum orbis, vos, tot acceptis iniuriis, quas aequo animo tulistis; totiens tentatis nequicquam pacis conditionibus; non pro decore, sed pro salute; non pro vano honoris aut domini titulo, sed libertate, sed fortunis vestris, purum piisque bellum suscipere. ubi nunc igitur invictus ille hactenus Belgarum animus? ubi integra illa et immobilis virtus? ubi arma, quibus tot hostium

Regiones procubuerunt? ubi tot littoribus terribiles classes? ubi maritima gloria incliti triumphi? ubi illa praesidia, quae fuere semper eruntque in posterum fundamenta libertatis nostrae, domi concordia, integritas, continentia, animus in consulendo liber, nullius sibi delicti gratiam faciens; foris industria, alacritas, constantia, fortitudo? his namque virtutibus in tantum potentiae fastigium Belgarum nomen evexistis: his imbuti artibus, parva a sede profecti disparsistis cum sole manus: his domi militiaeque, terra ac mari, tot et praeclara adeo facinora fecistis: iisdem vos et rempublicam servabitis magisque attolletis; cives et honestissimos ordines a vi et iniuria prohibebitis: et quod ominari, quod sperare licet, inexplebilem hunc sanguinis hostem, novorumque motuum avidum et ieiunum, coerceritis, profligabitis. sed quid ego diutius apud vos ea, quae nec officii, nec consilii mei, sed vestrae prudentiae sunt? unum rogo, patres, cuius gratia accessi, ut inter strepitus armorum, et ruentis belli procellam, vestro dignum praesidio et tutela habeatis maximis quondam imperatoribus carum Ioannem hunc Cinnamum, scriptorem industrium, elegantem, magni Xenophontis aemulum; satis ingenio suo indulgentem, satis temperantem; laudantem Comnenos principes suos, ubi ratio et locus et merita postulant, non res et fortunas eorum immodice adulantem; omnibus denique, quaecumque illo saeculo vigerunt ingenia, lumine ac claritate sua tenebras obducentem. condit se autem vestra in sacraria eo alacrior, eo plenior animorum fiduciaeque, gloriosissimi ordines, quod nunquam vel in maximis bellis pretia apud vos ceciderint Musarum; sed (rem admirabilem perpetuisque laudibus depraedicandam!) integro atque illibato media inter arma honore studia fov'eritis, auxilia et fulcra rei publicae, neque pacis magis, quam bellorum, ornamenta. ille vobis gratias aget, proceres magnifici, in quibus obligata est domus nostra. ille animos testabitur devotos addictosque vestrae reverentiae, quos praeter offerre nihil possumus. illum accipietis, spero, monumentum et obsidem mei patrisque (neque enim illicitum filio in causa tam pia, tam honesta, pro officiosissimo etiam patre spondere) aeterni erga inclitum nomen vestrum obsequii et indefatigabilis observantiae. deus faxit, ut quantum de-

beamus, quantum agere velimus gratiarum, videamur retulisse. eum veneror et obsecro, quanta quis pro patriae suae et procerum salute debeat ac possit fide, ut stabilem et firmam vobis rem publicam faciat: ut eorum, quibus praestis, commodis atque utilitatibus diu tam bene serviendi facultatem duit: ut omnibus rebus, quas statuitis, quas decernitis, quas agitis, suo numine et spiritu intersit: ut auctor et stator Belgarum nominis imperium hoc, quod in amplissimum fastigium extulit, custodiat, servet, protegat: utque adeo duellum, quod novo cum hoste sumendum est, libertati atque incolumitati nostrae, classibus exercitibusque vestris, bene ac feliciter eveniat; neque alii unquam eius cladem sentiant, quam qui moverunt. Hardervici, 6 Kal. Iulias, 1652.

AD LECTOREM.

Exsolvo nunc promissi fidem, quam ante biennium, cum Palaephatum ederem, de publicando etiam Cinnamo dedi, lector amice et benevole. scriptor is, seu regius, ut se ipse vocat, Grammaticus, memoria sane et posteritate dignissimus, vitam Ioannis Comneni, imperatoris Constantinopolitani, brevi compendio tradidit: sed imperium ac res gestas filii eius et successoris Manuëlis, cui per Asiam atque Europam bellanti adolescens admodum comes adfuit, cuius facta pleraque oculis suis vidit, longa serie prosecutus est. dictio eius pura ac tersa satis, Herodoti, Xenophontis, aliorumque veteris Graeciae in historia principum, aemula: ut vel hac solum virtute immenso post se spatio relinquat Glycam, Constantinum Manassem, Tzetzem, Choniatem Nicetam, et qui alii eius aevo, aut paullo post, scripsere tumidi homines et salebrosi. fidem profitetur incorruptam, sine amore cuiusquam, sine odio; quamquam indulgentior visus est quibusdam in laudando Manuële, deprædicandoque magnis ausis, saepe etiam temerariis, promptum eius animum; cum tamen hanc a se et principe suo avertere suspicionem conetur, producta ad exemplum Alexandri Magni et reliquorum audacia, qui gloria sublati, pericula in praeliis sua esse, non militum, voluerunt. quidquid sit, habes certe erutum tenebris ac carcere caeco omnibus aequalibus ingenio et claritate sua praelucentem scriptorem; et, quod habes, gratias hoc ages nomine industriae et liberalitati amplissimi atque inciti nominis viri ISAACI VOSSII, qui eum e codice Vaticanae bibliothecae exscriptum maioribus distentus curis mihi, ut iuris facerem publici, donavit: meum si in vertendo illustrandoque studium modo agnoveris, amplum satis collocatae operae prae-

mium videbor retulisse. omnibus enim bonis et amantibus eorum, qui laudem assequi ex studiis connituntur, satisfacisse me pro mediocritate mea spero. si qui supercilium induere volent, et in vitia tam cernere acutum, quam aut aquila, aut serpens Epidaurius, illi suam sibi austeritatem saevitatemque magis fore vitio sciant, quam errorem aut lapsum iuveni; cui, subacto nondum ad remotissima quaeque per aetatem ingenio, ut est errare inter homines facillimum, ita primus quoque ante omnes veniam indulgentiamque meretur. accedit, quod pars magna operis conficienda fuerit vixdum firmatis ex longo ac gravissimo morbo viribus. simul namque prodire e funebri quasi lecto, et manum admoveere tabulae potui, exercui me et defatigavi, ne quo alio, ut nonnulli metum admovebant, praeveniente, oleum et operam atque aliquod fortassis inde meritum perderem. nunc vero spem nostram utcumque exsecuti, damus hic tibi quidquid hoc libri aut laboris est, utque aequus ac libens fruare, humanitatem tuam rogamus. vale lector, et quantum mihi dei benignitate vitae deinceps dabitur, illud omne publico me bono; si qua prodesse potero, crede transmissurum.

AD
CLARISSIMUM VIRUM
CORNELIUM TOLLIUM,
CUM
CINNAMI HISTORIAS
PRIMUS IN LUCEM EDERET.

*Πᾶσιν ὃ σείο πόνος, φιλ', ὀνήσιμος, ἀλλὰ μάλιστα
ἤδε σοι ἰσσεῖται χρήσιμος ἐργασίη.
αἰὲν ἔδν γὰρ κλειῖος ὀνήσεται, ὅττι θεοῦδες
τοῦ καμάτου τελέθει αἰνεσίμοιο γέρας.
ἴστι τὰ λοιπὰ τύχη ποτ' ἀφαίρετα, καὶ ἕμα κηρὶ
οἴχεται ἡμερῶν κτήματα πάντα βίου.
ἔξ ἑρέβενος δὲ σαώσας ἱστορίην, σελίδεσιν
ἀθανάτοισιν ὁμοῦ ἴσσειαι ἀθάνατος.*

ANT. AEMILIUS.

CLARISSIMO VIRO
D. CORNELIO TOLLIO,
C I N N A M U M
HISTORICUM GRAECUM
E D E N T I.

Inclite vir, priscis ingens decus addite Gelris
nuper, et Aonii lux memoranda chori:
hactenus in tacitis latuit penetralibus aevi
Cinnamus, haud populo cognitus ante suo;
quem nisi fecisses hominum volitare per ora,
ex animis poterat tollere longa dies.
ergo tibi ut vitam et mansuros debeat annos,
hunc tua charta vetat non moritura mori.
scilicet hanc laudem scriptis, patriaeque, sibi que
ingenium potuit conciliare tuum.
nunc sapiens Danaus viget aeternumque vigebit,
et Latio et populis cognitus ipse suis.
sed proprie tuus est, quem Lethes eripis undis,
artis et ingenii rarus honore liber;
qui posthac, Momo licet indignante, superstes
semper erit gratae posteritatis amor:
quin tibi, dum vitam post tot modo saecula reddis,
morte vel in media, ne moriari, dabit.

TH. VERHOEVEN.

Thielae, a. d. 10.
Iun. 1651.

ILLUSTRISSIMO VIRO DOMINO D.
IOANNIBAPTISTAE COLBERT,
REGI AB INTIMIS CONSILIIS
ET SECRETIS,
GENERALI AERARII MODERATORI,
SUMMO REGIORUM AEDIFICIORUM
PRAEFECTO,
REGIORUM ORDINUM QUAESTORI,
MARCHIONI DE SEIGNELAY
CAROLUS DU FRESNE F.

Exigit officii mei ratio, vir illustrissime, ut vulgandam lucubrationem hanc meam auspiciis non aliis committam quam Tuis, cuius moderationi auctoritatisque praecipuae quodcumque in re aeraria munus gero, subiectum est. atque ad patrocinium quidem Tuum prae ceteris ambiendum cum id me satis per se superque impellat, tum adducor inprimis amore ac studio isto singulari, quo et literas et literatos omni data occasione prosequeris. qua enim es amplitudine animi, non minus in liberalium quam in ceterarum etiam inferiorum artium renovationem incubuisti hactenus: et quantum felicitatis attulisti advecta per has restitutas rerum omnium affluentia, tantum decoris illarum patrocinio conciliasti regno universo, cuius no-

men ab eruditis quibusque ad immortalem gloriam facilius traducatur. certe cum amplissima laudum accessione aucta sit atque locupletata Gallia, ex quo Ludovicus subditorum sibi populorum splendori et commodo tanta cum animi contentione invigilat, id diligentiae praesertim et industriae Tuae, vir illustrissime, memori animo illa adscribit, quod ardua tanti principis consilia strenuus plane fidusque administer exsequeris. si redditum ab rege populis terra marique commercium; si principatum illum eloquentiae, quem etiam Romani Gallis aliquando detulere, nunc quasi postliminio recuperatum; si restitutam denique suam artibus omnibus celebritatem merito illa gloriatur: hoc opera quodammodo Tua perfectum agnoscit, qui omnem ingenii ac solertiae vim in mandatis regis conficiendis tam operose impendis. eodem pariter iure obstrictam se Tibi profitetur bibliotheca regia, quam a Francisco I inchoatam, ab Henrico II et Catharina Medicea non mediocriter adauctam, rex idem noster nova manuscriptorum voluminum accessione locupletavit. ea enim et numero propemodum infinita, et raritatis laude omnium haud scio an praestantissima, ita studio Tuo incredibili sunt conquisita, ut non tam auxisse, quam novam bibliothecam effecisse dicendus sit, atque adeo divisam in maioribus suis, in se collectam, Te procurante, gloriam coniunxisse. sed et praecipuum bibliothecae istius decus, pretiosa illa raraque numismata, quae a serenissimo Aurelianensium duce Gastone collecta tanto labore tantoque delectu, tum coronae, ut aiunt, regiae legata, nunc asservantur ibi diligenter, quotidie ab rege consiliis Tuis incitato mirifice multiplicantur. ac ne reconderetur fons ille eruditionis uberior, eodem quo bibliotheca constructa est loco, Academiae virorum totius Europae peritissimorum, Te suadente, constitutae; qui cum eo parati accedant certis quibusdam diebus ad omne humanioris doctrinae genus tractandum, tum si quid inter disputandum dubii forte controversique acciderit, illico ad librorum auctoritatem, quasi ad decretorium iudicium confugiant. atque hoc in memoriam revocat, haud absimilem olim imperatorum quorundam Byzantinorum pro re literaria curam; qui insignem Constantinopoli bibliothecam instituerant, et ipsi curandae perficiendaeque praefecerant viros omnino duodecim,

ut lectissimos totius imperii, sic omnibus disciplinis quam excellentissimos. etsi autem, vir illustrissime, minime dubitem, quàm tantà pro superandis literarum molestiis commoda sint eiusmodi, ut iis ad suscipiendas egregias lubricationes plerique ingenii doctrinaeque laude illustres impellantur acrius; haud scio tamen an ista facilitate, benignoque aditu inflammentur maxime, quo tum ipsos, tum ipsorum opera soles benevolus amplecti. equidem licet id mihi non arrogem, ut me in tantorum virorum numero collocare ausim, benignitatis tamen istius specimen nuper iam sensi luculentum, cum illustratam utcumque a me Sancti Ludovici historiam, dicatamque regi nostro christianismo, Tibique oblatam, excepisti amantissime. in quo ut profuerint multum et maiestas augusti quod praefert nominis, et argumenti nobilitas atque sanctimonia, plus tamen, mea sententia, profuit maxima viri illustrissimi Caroli Colbert fratris auctoritas, cuius commendatio tanto plus habuit apud Te ponderis, quanto Te et arctiori coniunctione sanguinis, et veriori prudentiae, ingenii, modestiae, virtutisque similitudine complectitur. quas quidem in eo dotes cum tota passim Gallia suspiciat, tum rex ipse adeo perspectas habet atque exploratas, ut amplissimis eas muneribus ornaverit: quorum omnium instar haec duo sunt, demandata nuperae pacis sancienda cura, et solennis quam apud serenissimum magnae Britanniae regem nunc obit legatio. cui quidem utrique provinciae, quod non modo praefectus fuerit ab rege perspicacissimo rerum aestimatore, sed etiam satisfecerit undecunque summo principum plausu, et publica omnium gratulatione, vel inde coniicere licet quanta apud regem gratia, quanta apud externos fama, quanta apud omnes existimatione floreat. ceterum qua in me passim usus est benevolentia, eadem quoque, vir illustrissime, adducor, ut sperem Te mihi nunc facilem ac benevolum affore. quod quidem haud aegre praestiteris, si has Tibi inscriptas qualescumque in historiam Comnenicam et in Paulum Silentiarium exercitationes benigno exceperis animo, et nominis Tui quasi auctoritate protexeris. hanc spem meam auget imprimis praeclara consiliorum Tuorum factorumque ratio, quae eo duntaxat ex communi omnium consensu pertinet, ut regni regisque nostri invictissimi gloriam amplitudinemque,

Continuat.

**

si tamen accessionem aliquam admittunt, quocumque modo amplifikes. nam cum in hoc opere elaborando nihil aliud mihi propositum fuerit, quam ut egregia quaeque Gallorum facinora, ut suscepta olim incredibili animo, ita feliciter toto Oriente, laudabiliusque perfecta, collocarem in meliori lumine, tum hoc pergratum Tibi, perque iucundum fore confido, ad commendandam quippe Galliae gloriam, cui mihi inservis, omnino accommodatum.

P R A E F A T I O
I N H I S T O R I A M
I O A N N I S C I N N A M I.

Cum propensus erga literas omnes artesque ingenuas amor, non decorus solum principibus viris, iisque quos ad hominum imperia magnasque res et arduas capessendas, seu virtus, seu natura genuit, sed etiam perutilis iure censeatur: tum is maxime qui versatur in hoc studio, quod in historiae et antiquitatis scientia situm est. ex ea quippe non superiorum modo notitiam aetatum, sed et certa civilis prudentiae petunt documenta, et alienis exemplis et casibus in suis vel communibus gerendis rebus nullo suo periculo cautiores evadunt. et vero historia magistra morum, et regula posteris est, ad quam vitam dirigere suam iubentur; et quaedam clara lux veritatis, quae sicubi aberrant, aut degenerent, pravitatem erroremque in obscuro esse non sinit. prae reliquis autem Constantinopolitanorum imperatorum annales frequenti rerum humanarum fortunaesque, quam in iis legere est, vicissitudine, quid tenendum vitandumque sit, attentis variorum eventuum aestimatoribus haud obscure demonstrant. huius porro Byzantarum historiae rerum in eam ego partem studiose mihi, ac sane, ni fallor, utiliter incumbendum putavi, quae et videbatur a nostris hominibus adhuc aut ignorata, aut relicta, et arctiori cognationis nexu cum Gallicis devincta atque coniuncta, lucis iisdem plurimum afferre posset. eos igitur commentariis et annotationibus auctores illustrandos constitui, qui in id praecipue styli contulerunt, ut eam literis consecrarent: ut appareat non frustra amplissimos viros, qui universam Byzantinam historiam typis regis hactenus edendam curarunt, operam collocasse, quo non senescentem modo, sed extinctam prope, scriptorum tam illustrium laudem et memoriam ab oblivione

hominum atque silentio vindicarent, qui permulta de nostris rebus, Gallorumque toto fere Oriente laudabiliter ac praeclare gestis, haud comperta memoriae prodiderunt. quae certe digna sunt, ut in iis commendandis immortalitati scriptorum omnium certet industria, cum acres saepe aculeos ad gloriam habuerint alienae, aut, ut verius dicam, cognatae virtutis monumenta; nec omnino ferendum sit, ut tot clarissimarum exempla virtutum in tanta tamque diuturna apud posteros obscuritate delitescant. scribere autem orsus sum ab expugnata captaque a Gallis, tum Venetis Constantinopoli, partim editis ad eam rem in Villharduinum, qui expeditionis huius, cuius et ipse pars magna exstitit, exordia descripsit; observationibus; partim etiam e probatis scriptoribus Graecis ac Latinis, tum veteribus quoque monumentis e regis tabulariis, quae harum expeditionum consilia atque acta conservant, depromptis, totius historiae illius continuatione serieque contexta, quae et salebris impedita explicaret, ac obscurata paeneque obruta in lucem proferret. iam vero en ad novum aggredior opus scholiis notisque illustrandum, quod propter vel eventuum varietatem, vel rerum quas complectitur praestantiam, vel eorum qui id elucubrarunt illustrem dignitatis gradum, praecipuam quamdam apud eruditos gratiam meretur et commendationem. ea est historia Comnenica, seu imperatorum Constantinopolitanorum ex nobilissima Comnenorum familia, quae prae ceteris, quae huiusce imperii gubernacula tenuerunt, nostris potissimum innotuit, tum ob bella quae cum Francis ac Normannis gessit, tum propter varia cum iis pacis, atque adeo connubiorum et affinitatum inita foedera. gentis istius incunabula ac incrementa primus publicavit Nicephorus Bryennius Caesar, Annae Comnenae Porphyrogenitae Alexii Comneni imperatoris filiae coniux: vir non modo splendore natalium inclitus, ac magistratuum praerogativa, sed omni etiam disciplinarum genere quam excultissimus: in cuius quidem commentariis, quae ad priscos illos nostrates Normannos, qui in Oriente non modica bellicae virtutis edidere documenta, spectant, plurima occurrunt intermixta. historiam a coniuge Bryennio exaratam excerpit et prosecuta est Anna Comnena Caesarissa, eamque in quindecim libros partita est, quibus Alexiadis appellationem

indidit, seu de rebus gestis Alexii Comneni imperatoris parentis sui, qui una cum Isaacio Comneno decessore Comnenorum potentiae viam aperuit; quos quidem acri profecto supra sexum iudicio ac singulari elegantia conscripsit. quippe, ut fidem faciant scriptores eius aevi, literarum laude apprime floruit, ac cultu praesertim Atticae limataeque dictionis. Alexio autem imperante e Gallia Normanni in illius principatu, totoque Graecorum imperio, cum in Italia, atque adeo in Dalmatia, praeclearis patris facinoribus plurimum inclaruerunt, tum vero potissimum Franci, cum iis Gotefrido duce in Palaestinam properantibus Alexius obstitit, qui non semel cum ingenti suorum strage repulsus est. rebus proinde ipsis, quas cum laude descripsit, et variis utrimque cum imperatore vasfro initis foederibus interfuit, oculisque ipsis plerosque usurpavit ex inclitis illis ducibus ac belli fulminibus, quorum appulsu Oriens totus cohorruit. quin et singulorum notavit nomina, dignitatem generis et quae gerebant munera designavit. illustrissimorum hoc par coniugum eorumque annales e tenebris primus eruit et Romana civitate donavit Petrus Possinus Soc. Iesu Presbyter, vir utriusque linguae peritissimus et omni eruditionis genere instructissimus, qui, ut multa alia scriptorum monumenta, Georgii Pachymeris historiam a se luculenter illustratam, diuque ab eruditis exspectatam, hoc ipso tandem quo scribimus anno luce publica donavit. Alexiadem Annaeam excipit Ioannes Cinnamus imperatorius grammaticus, qui ab excessu Alexii Comneni imperatoris, Annae parentis, historiam suam exorsus, resque ab Ioanne imperatore, Alexii filio et Annae fratre, carptim et libro unico complexus, eas potissimum describendas suscepit, quae Manuële Comneno, Ioannis filio, imperante accidere, cum et iis interfuerit, ipsique Manuëli militarit, in omnibus quas ille obiit expeditionibus fidissimus comes. nemo porro ex tot principibus qui Constantinopoli imperarunt, in Latinos aequè propenso fuit animo, atque Manuël, cum et uxores Latini generis binas sibi adiunxerit et cum Latinis foedera plurima pepigerit et Conradum imperatorem Germanicum in castris primum, deinde Hadrianopoli; ac regem denique Franciae Ludovicum VII Constantinopoli exceperit magnifice, ipsiusque Ludovici filiam Agnetem Alexio filio in uxorem expetierit et

obtinuerit. et sane ea voluntatis et animi propensione fuisse Manuëlem in Latinos profitentur scriptores omnes, ut inde non semel subditarum sibi gentium invidiam ac odium conflarit. at cum Cinnami historia haud ita pridem ex mss. Codicibus eruta, nondum regiis typis ac Luparaeis ornamentis donata esset, hanc iis committere operae pretium visum est, ne quid hac in re ad historiae Comnenicae laudem deesset et commendationem. ve-
rum cum ea omnia quae sparsim de rebus potissimum nostratibus in hac nobilissimorum scriptorum triade interseruntur, ut dicam quod res est, non ita sint explicata, in medioque posita (quia de rebus exteris ἀκριβῶς et enucleate scribere oppido difficile est), ut a scriptoribus coaevis arcessito lumine non indigeant, eorum cum Bryennii Annaeque et Cinnami narrationibus comparationem institui, ut rerum quae describuntur veritas elucescat et eorum infirmetur fides, si quando socero gener, parenti filia et principi subditus, plusculum etiam quam concedit veritas, indulserint. quamquam nuda hac et simplici collatione minime contentus, difficiliorens insuper magisque perplexos elegantis istius historiae Comnenicae nodos pro virili extricare studui, atque e tenebris eruere multa quae ad res Byzantinas spectant, non obvia cuivis et expedita. porro ut imperatorum ac principum, tum Graecorum, tum Latinorum et Turcorum, quorum passim in tota hac historia iniicitur mentio, familiae et stemmata facilius dignoscerentur, non gentis duntaxat Comnenicae, sed etiam Bryennianae, atque adeo Normanicorum Apuliae ducum et regum Siciliae et Turcicorum ac Iconiensium Sultanorum indices genealogicos praemittere consultum putavi; interim dum totum quod de familiis orientalibus digessi opus in publicum prodeat. iis denique adiungere visum est topographiam et descriptionem Constantinopoleos, aliquot annis antequam urbs in Turcorum potestatem concederet a Christophoro de Bondelmontibus Florentino exaratam, brevioribusque notis illustratam; ut et praeclarum Pauli Silentiarum de Sophiana aede poëma, quod in manus meas affecta paene huiusce operis editione pervenit, cum rem gratam facturum me eruditioribus arbitratus sim, si haec inedita historiae Byzantinae monumenta in publicum proferrem.

DE CINNAMO.

De Cinnamo huiusce historiae, quae elegantissimis et vere regis typis nunc prodit, scriptore quaedam observaturus, ordiar a verbis Leonis Allatii, qui in diatriba de Symeonibus illius elogium perstrinxit. "Cinnamus", inquit vir eruditissimus, "nescio quo fato a quibusdam Sinnamus dicitur, reluctanti apertissime Vaticano Codice, ex quo exempla cetera exscripta sunt. Cinnamorum familia ad haec usque tempora non contemnenda in Graecia agnoscitur, Sinnamorum nulla est, quae etiam si esset, cum illa historia Cinnamum praefereat auctorem, frustra operam ludunt, qui aliter proferunt, posterioris exscriptoris incuria decepti." certe Cinnamorum familiam in Italia pridem notam constat ex Martiale, apud quem occurrit nescio quis Cinnamus tonsor, eques Romanus effectus, nomine licet tacito notatus a Iuvenale Sat. 1, in quem ita ludit lib. 7 Epigr. 68 :

*qui tonsor fueras tota notissimus urbe,
et post haec dominae munere factus eques :
Sicanias urbes, Aetnasaque regna petisti,
Cinname, cum fugeres tristia iura fori.
qua nunc arte graves tolerabis inutilis annos ?
quid facit infelix et fugitiva quies ?
non rhetor, non grammaticus, ludive magister,
non cynicus, non tu stoicus esse potes :
vendere nec vocem Siculis plausumque theatris ;
quod superest, iterum, Cinname, tonsor eris.*

exstat praeterea Romae vetus inscriptio, quae Cinnamorum familiam Italicam asserit, hisce concepta verbis: RELIQUIAE. CINNAML TI. CAESARIS. AUG. FAUSTIANI. sed et senescente Graecia sedem fixisse in Apulia docet Ioannis archiepiscopi Barenensis diploma, quod descripsit Ferdinandus Ughellus in Episcopis Iuvenacensibus n. 1 exaratum: "quadregesimo anno imperii Constantini, simulque cum eo regnante Romano Porphy-

rogenito dilecto filio eius, serenissimis imperatoribus", proinde a. Chr. 951 in quo mentio habetur "Pandonis clerici, filii Cinnami imperialis spathae "(id est spatharii)" quondam, et iudicis Iuvenaciae." ex quibus perspicuum etiam fit Cinnamos sub imperatoribus Constantinopolitanis in Italia munia non contemnenda obiisse, unde postea Constantinopolim et in Thraciam concesserunt. quippe praeter Ioannem Cinnamum huiusce historiae scriptorem, qui Manuëli imperatori meruit, nonnullos alios Cinnamos memorat Ioannes Cantacuzenus lib. 8 cap. 26 89 95 et 97 quos iis, qui vulgo *Ἀρχοντες* indigitantur, florebantque sub Palaeologis, accenset, ut et Michaël Psellus hisce versibus ab Allatio laudatis:

*τοῖς ἐν πνεύσει καὶ συνοουσιωμένοις,
συγκλητικοῖς, ἄρχουσι τῆς ἐκκλησίας,
Βάρδαϊς, Προκοπίοις τε, Κιννάμοις πλέον etc.*

ex Cinnamorum igitur nobili satis et antiqua gente ortus Ioannes Cinnamus vixit sub Manuële Comneno, cuius res gestas aliquot libris digessit, quemadmodum et Ioannis parentis. sed Ioannis vitam leviter unicoque libro perstrinxit, quod, ut ipse ait, eo imperante, ac nedum plane fatis functo, nondum ad maturam aetatem pervenisset. at Manuëlis historiam eo lubentius scribendam suscepit, quod et vixerit illius aetate, eique meruerit ab ipsa adolescentia, et plurimis in utramque continentem ab eo susceptis expeditionibus interfuerit; adeo ut neminem alium maiori cum fide et diligentia istud operis aggredi posse existimaret. huc accedebat quod literis non modo humanioribus, sed etiam divinis apprime esset instructus, proindeque historiae scribendae perquam idoneus. nam, ut Allatii de Cinnami scriptoris caractere iudicium appingam, "auctor est elegans si quis alius, formulis dicendi peregrinis saepius utitur, figuris ex sophistarum penu. periodi illi concisae, planae, nisi cum compositionis novitate asperantur et obscurantur. totum se, ut verbo extricem, ad Procopium componit. et mirum est inter tot alios posterioris saeculi scriptores tumultuarie in dicendo scribendoque delirantes, hunc tantum sapuisse." Cinnami vero in rebus theologicis eruditionem commendat Nicetas Choniates in Andronico Tyranno lib. 2 n. 5, cuius etiam specimen non unum in historia sua suppeditat, cum de iis dis-

serendi sese offert occasio. certe in isto opere, ut in enarrandis Graecorum gestis nimium sibi videtur induluisse, dum ea longe maiora, quam erant, facit, ita in pontifices Romanos, imperatores Germanicos, atque adeo in Latinos omnes, ex inano Graecanicis ingenii in illos odio, seu potius invidia, parum aequus, immo semper et acriter intemperans est. sed id, ut dixi, non Cinnamo duntaxat, sed ceteris etiam scriptoribus Graecis seu Byzantinis familiare est. militari studio operam dedisse Cinnamum, ex ipsiusmet scriptis arguitur. scribit enim lib. 4 cap. 1, se vixdum adolescentem una cum Manuèle in utramque continentem profectum esse, initisque in iis bellis interfuisse: *ἐπεὶ καὶ οὐπω μείρακίω γε ὄντι μοι πλείστας συνεκδημηκέναι οἱ τῶν εἰς ἡπειρον ἐκατέραν συνέβαινεν ἐκστρατειῶν;* et lib. 5 cap. 18 ait se in Manuëlis comitatu fuisse, cum Zeugminum oppugnavit. denique Nicetas loco laudato testatur Ioannem Cinnamum, quem *Κινάμιον Ἰωάννην* vocat, Andronico Tyranno militasse, cum ad Lopadium in Bithynia castra posuit. unde forte miretur aliquis, quod vir rebus bellicis, militarique officio tota vita sua impeditus, regii seu potius imperatorii grammatici munus obierit, quod idem fuit ac notarii seu secretarii. nam, ut auctor est Hieronymus Blanca in prologo ad Commentarios rerum Aragonensium, "ipsi notarii, ac privilegiorum huiusmodi scriptores, tum scribae regii, tum et quandoque grammatici regum appellari, Graeco nomine retento, consueverunt." atque hac notione *γραμματικοῦ* vocem usurpasse videtur Pachymeres lib. 1 cap. 19 lib. 3 cap. 11 et lib. 5 cap. 26. quae quidem appellatio notariis indita est, quod id muneris literatos potissimum viros spectaret: nam, ut ait Diomedes lib. 2 de arte gramunat. "grammaticus latine literatus est appellatus." grammatici igitur imperatorii dignitas palatina fuit, etsi in catalogis officiorum aulae Constantinopolitanae nulla illius occurrat mentio. Cinnami historiam primus e Vaticanae bibliothecae Codice exscripsit Isaacus Vossius maioribusque distentis curis Cornelio Tollio Ultraiectensi tradidit Latio donandam proferendamque in lucem. hanc ille tandem emisit Traiectensibus typis anno 1652 cum levioribus aliquot notis, quae non tanti visae sunt, ut eas huic adiungerem editioni, cum nihil fere eorum quae ad historiae Cinnamicae illustrationem aut locorum

difficilium enodationem pertinent, contineant. sed et illius versionem tumultuaria quadam, ut ipsemet fatetur, opera exaratam recensere operæ pretium duxi, cum multis in locis scriptoris mentem vix sit assecutus, in aliis paulo obscurior visus sit. qua quidem in elucubratione ita sum versatus, ut nihil laudandis interpretis conatibus detractum velim. cum vero Codex ms. Cinnami, qui servatur in bibliotheca Vaticana, in sex libros dividatur, in totidem historiam hanc, librosque in sectiones, aut capitula sum partitus, cum in editione Tolliana in quatuor tantum libros divideretur, quorum ultimus sua mole tres alios ferme excedit. quippe in ms. Codice in tres pariter distinguitur, ut auctor est Allatius, qui præterea principium septimi in eo legi, nec ultra, annotat. quod inde factum existimat, "quod ille Codex exscribebatur, cum Constantino-
polis terra marique obsessa, tormentis bellicis a Mahumetanis oppugnabatur, ut exscriptor in margine annotaverat. dei postmodum iusto iudicio urbe hostibus tradita, exscriptio quoque illa post aliquot paginas finem habuit, vel expugnatione urbis, vel infortunio, utinam non caede exscriptoris interturbata." et sane post Manuëlis excessum historiam se concinnasse ipsemet testatur Cinnamus l. 1 c. 1, cum ait Manuëlem sua aetate defunctum, relicto filio impubere. hanc autem an absolverit et ad Manuëlis mortem necne perduxerit, etsi videtur probabile, non tamen omnino id constat, quamquam variis in locis, ac præsertim p. 150, ubi de Alexio Manuëlis filio quaedam a se dicenda et enarranda proponit, quae in Codice Vaticano non exstant. utcumque sit, libri epigraphæ ita concipitur, ut vivo adhuc Manuële, ac nedum extincto videatur apposita, cum *Ἐπιτομὴν* rerum ab Ioanne imp. nuper fatis functo gestarum et Manuëlis Ioannis filii historiam dicatur continere. nam si Manuël tum vivendi finem fecisset, cum historiam absolvit, aut illius titulum adscripsit Cinnamus, non tam Ioannem, quam Manuëlem *μακαρίτην* appellasset; solent enim Graeci viros potissimum illustres, qui haud ita pridem decesserunt, *τῶν μακαρίτων* appellatione donare, ut ex Synesio et aliis constat: quemadmodum feminas nobiliores *τῶν μακαρίτων*; quam ultimam vocem usurpant idem Synesius epistola 44 et Pachymeres l. 4 c. 23.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΚΙΝΝΑΜΟΥ

ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΒΙΒΛΙΑ Ζ.

ΕΠΙΤΟΜΗ ΤΩΝ ΚΑΤΟΡΘΩΜΑΤΩΝ ΤΩ ΜΑΚΑΡΙ-
ΤΗ ΒΑΣΙΛΕΙ ΚΑΙ ΠΟΡΦΥΡΟΓΕΝΝΗΤΩ ΚΥΡΙΩ
ΙΩΑΝΝΗ ΤΩ ΚΟΜΝΗΝΩ. ΚΑΙ ΑΦΗΓΗΣΙΣ ΤΩΝ
ΠΡΑΧΘΕΝΤΩΝ ΤΩ ΛΟΙΛΙΜΩ ΥΙΩ ΑΥΤΟΥ ΤΩ
ΒΑΣΙΛΕΙ ΚΑΙ ΠΟΡΦΥΡΟΓΕΝΝΗΤΩ ΚΥΡΩ ΜΑ-
ΝΟΥΗΛ ΤΩ ΚΟΜΝΗΝΩ ΠΟΝΗΘΕΙΣΑ ΙΩΑΝΝΗ
ΒΑΣΙΛΙΚΩ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΩ ΤΩ ΚΙΝΝΑΜΩ.

EPITOME RERUM PRAECLARE GESTARUM A DIVAE ME-
MORIAE ET PORPHYROGENITO DOMINO IOANNE COMNENO.
ET NARRATIO RERUM QUAE GESTAE SUNT AB INCLYTO
IPSIUS FILIO IMPERATORE ET PORPHYROGENITO DOMINO
MANUELE COMNENO CONSCRIPTA A IOANNE IMPE-
RATORIO GRAMMATICO CINNAMO.

B I B Λ I O N A.

1. Οὐδὲ τὸ τῆς ιστορίας ἔργον ἀφιλότιμον τοῖς πάλοι ἐνομισθῆ P 1
σοφοῖς. πλείστους μὲν οὖν αὐτῶν καὶ ἐντεῦθεν εὐδοκιμηκέναι V 1
ξυνέβη. ὁ μὲν γὰρ τὰ Ἑλλήνων εἰς ιστορίαν ἔλαβεν ἔργα, ὁ δὲ
Κύρου διεξῆλθεν ἀγωγὴν τε τὴν ἐκ παίδων καὶ πράξεις, ὅσαι εἰς

L I B E R I.

1. **H**istoriam scribere gloriosum iampridem visum est sapientibus, quo-
rum plurimos contigit non mediocrem inde famam laudemque consequi.
hic enim exarandae Graecorum historiae dedit operam: ille Cyri a puero in-
stitutionem resque ab illo iam viro praeclare gestas enarrandas suscepit, et

ἄνδρας ἦκοντι τούτῳ ἔξεπονήθησαν· καὶ καθάπερ ὀπόσα τῷ χρό-
 νῳ φανεῖντα εἰσαυτίθεις ἐπικρυβήσεσθαι κίνδυνον εἶχον, ταῦτα ἐκεῖ-
 νοι καθάπερ ἐν ἀθανάτοις στήλαις ταῖς βίβλοις ἐντυπωσάμενοι τῷ
 ἔξῃς παρέδοσαν βίβλῳ. τὸ μὲν δὴ ἔργον τοιοῦτον. *χρηὴ γὰρ οἶμαι*
 τούς γε μὴ πάνυ ἀναξίως τούτῳ ἐπιχειρήσοντας εἰδήσεώς τε τῆς 5
P 2 τῷδε συνέζευκται διηγεκές· ὧν οὐδέτερον ὅπως οἶμαι χρεῶν ἡμῖν
 πάρεστιν. οὐκὼν οὐδὲ διὰ τοῦτο παντάμῃσιν ἔργα σιγητέον, αἶ
 τῷ ἡμετέρῳ δῆπου συνέπεσον αἰῶνι, ἐπιμελητέον δ' ὅπως μὴ
 καὶ τῆς ἐνοούσης ἕρα εὐκαιρίας κατόπιν ἡμῖν ἐλθεῖν γένοιτο. γέ- 10
 νοιτο δ' ἄν, εἰ τῶν ἄλλων καθάπαξ ἀπάντων καὶ ὅσα ἐς τὸν κοι-
 νὸν ἦκει τῶν ἀνθρώπων βίον τὴν ἀφήγησιν ὑπερβάντες δευῖν ἔργα
 παραστησόμεθα βυσιλείῳ, ὧν ὁ μὲν ἔφθη πρὸ τῆς εἰς τὸν βίον
 ἡμῶν προόδου τὸ ζῆν ἀπολιπόν, ἕτερος δὲ ἠκμασέ τε ἐφ' ἡμῶν
 καὶ ἀπῆει τοῦ βίου τὴν βασιλείαν ἀνήβῳ λιπὼν τῷ παιδί. Ἰωάν- 15
 νης οὗτοι καὶ Μανουὴλ οἱ Κομνηνοί. ὅπως μὲν γὰρ εἶχεν ἔξ
B οὐπερ ἄμφοι ἐγενέσθη (ὁ μὲν ἐς πατέρα, ὁ δὲ ἐς πάππον αὐτὸν
V 2 ἀναφέρων τὴν βυσιλείον ἀνεξίστατο ἀρχήν), καὶ ὡς τὰ κοινὰ Ῥω-
 μαίων διώκησε πράγματα, ἰκανῶς οἶμαι διηγηθέντα ἐπὶ τῶν τὰ
 ἐκείνου ἀναγραφασμένων οὐ χρηὴ καὶ πάλιν ἀναλαμβάνοντες ἐκτιθέ- 20
 ναι, ἀλλ' οὐδὲ ὅπως ἐκεῖνος Νικηφόρῳ ἐπανέστη τῷ τηρικᾷδε τὴν

1. καθάπερ ὀπόσα] Fort. καθάπαξ ὀπόσα. 3. ταῖς βίβλοις] Cod. τοῖς βίβλοις. 4. χρηὴ γὰρ] Fort. χρηὴ δέ. 10. εὐκαι-
 ρίας] Cod. ἀκαιρίας. Correxit Bekker. 17. ὁ μὲν] Fort. ὧν ὁ
 μὲν vel ὁ μὲν γάρ. 19. ἐπὶ τῶν] Fort. ὑπὸ τῶν. 20. ἀνα-
 λαμβάνοντας] Cod. ἀναλαμβάνοντες.

ubi periculum erat, ne quae longo ante tempore facta erant rursus obli-
 vione delerentur, ea libris tamquam perennibus insculpta columnis, poste-
 ritati commendarunt. ac tale quidem consilium est historiarum scriptoribus.
 oportere autem arbitror, ut qui aliqua cum laude hoc in studio versari velit,
 et scientia rerum, quae eo pertinent, singularum instructus, et variis quae
 huic vitae perpetuo adhaerescunt curis ac negotiis solutus, ad id accedat;
 quorum neutrum nobis quantum opus est suppetit. neque propterea silentio
 praetereunda videntur quae nostro acciderunt saeculo: imo curandum ut ob-
 lata nobis occasione utcumque fieri potest utamur. id autem ita confici omni-
 no poterit, si ceterarum rerum maxime, quae in communi hac mortalium
 vita frequentius eveniunt, omissa narratione, quae a duobus gesta sunt im-
 peratoribus describamus, quorum alter nobis necdum natis decesserat, alter
 nostra aetate et floruit et extinctus est; filio adhuc impubere imperii haer-
 ede relicto. fuerunt illi Ioannes et Manuēl, ex Comnenorum familia; quid
 autem egerit is a quo uterque prognati sunt, quorum ille patri, ille avo ac-
 ceptam referebat imperii successionem, utque rem Romanam administrave-
 rit, satis superque enarratum esse ab his arbitror, qui rerum ab illo gesta-
 rum historiam literis consignarunt, ut supervacaneum sit earum memoriam

βουσιλείαν διέποντι, ἀνδρὶ πόρρω τῆς ἡλικίας ἦκοντι καὶ ἐπὶ
 ὄσμαις βίου γεγονότι. πάντα γὰρ ἐς τὸ ἀκριβὲς ἤδη, καθάπερ
 ἔφην, δεδήγηται τοῖς γε μὴ πρὸς ἀπέχθειαν ἐκείνῳ συγγεγραφό-
 σιν. εἰρήσεται δέ μοι τὰ μὲν τοῦ Ἰωάννου κατ' ἐπιτομὴν καὶ
 5 ὡσπερ ἐν κεφαλαίῳ, ὅτι μὴδ' ἐν τοῖς κατ' ἐκείνον, ὅπερ ἤδη C
 ἔφην, γέγονα χρόνοις. τὴν γε μὴν τοῦ μετ' ἐκείνον Μανουὴλ οὐκ
 οἶδα εἴ τις ἐμοῦ κάλλιον ἐξιστορήσαι ἔχει, ἵπαι καὶ οὔπω μεираκίῳ
 γε ὄντι μοι πλείστους συνεκδημηκένυι οἱ τῶν εἰς ἡπειρον ἐκατέ-
 ραν συνέβαιναν ἐκστρατειῶν. ἡ μὲν οὖν πρόθεσις αὕτη, καιρὸς
 10 δ' ἂν εἴη λοιπὸν εἰς ἀρχὴν τὸν λόγον ἀναγαγόντας ἐντεῦθεν τῆς
 ἱστορίας ἀπάρξασθαι.

2. Ἀλεξίου τὸν βίον καταλύσαντος, Ἰωάννης καὶ πρότε-
 ρον πρὸς τοῦ πατρὸς αὐτῷ μνηστευθεῖσαν τὴν βουσιλείαν παρέλα-
 βεν, ἐφ' ὅσον τε ὁ καιρὸς ἐπεμέτρει τοῖς πολιτικοῖς ἑαυτὸν ἐπι-
 15 δοὺς πράγμασιν ἐπὶ τὴν Ἀσίαν ἐξώρμησεν. ἔστι δέ τις ἄγχιστα
 Λύκου καὶ Κύπρου τῶν Φρυγίων ποταμῶν κειμένη πόλις ὄνομα D
 Λαοδίκη. ταύτην δὲ χρόνῳ τινὶ πρότερον Πέρσαις ἀλοῦσαν τῇ
 Ῥωμαίων ἀνασώσασθαι ὁ βασιλεὺς διανοηθεὶς, ἀξιόλογον ἐπ'
 αὐτῇ στρατείαν ἤλασεν. ἐπειδὴ τε πόλεως ἀγχοῦ Φιλαδελφείας
 20 ἦν, αὐτὸς μὲν αὐτῇ πον χάρικα περιβαλὼν ἐστρατοπεδεύετο,
 τῶν δὲ τινα εὐνουστάτων αὐτῷ Ἰωάννης ἐς Πέρσας τὸ γένος ἀνα-
 γίροντα ἕμια στρατεύματι τῆς πόλεως ἀποπειροσόμενον ἐπεμψε.
 δεῖσαν δὲ ὀλίγῳ ὕστερον πανστρατὶ καὶ αὐτὸς ἐπιστάς αὐτοβοεῖ

13. πρὸς] Cod. πρὸ.

17. Λαοδίκη] Malim Λαοδικεα, qua forma constanter utuntur huius aetatis scriptores, et ipse Cinnamus infra p. 115. d. et 175. a.

revocare: ut et quemadmodum in Nicephorum ea tempestate imperantem, adeoque iam aetate confectum rebellavit: omnia enim, ut iam praemonui, accurate ab iis pertractata sunt, qui ab omni odio et similitate in scribendo alieni fuerunt. Ioannis quidem res gestas breviter et summatim attingam, cum illius aetate, quod supra innui, non vixerim. at Manuēlis, qui Ioan- nem exceperit, historiam haud scio an quisquam veraciori stilo persequi valeat, quippe qui vixdum adolescens susceptis ab eo plurimis in utramque conti- nentem expeditionibus interfuerim. haec igitur praefari operae pretium fuit: res vero postulat ut ad propositam inde narrationem aggrediar.

2. Alexio vita functo, destinatum iam ante sibi a patre imperium Ioan- nes suscepit. rebus ille urbanis quantum licebat compositis, in Asiam trans- iit. proxime autem Lycum, Caprumque, Phrygiae fluvios, est civitas nomine Laodicea, quam a Persis antea captam Romano rursus asserere im- perio constituens imperator, idoneum exercitum eo transiisit. cumque haud procul abesset Philadelphia, castra illic posuit valloque urbem circumdedit. misso deinde quodam ex intimis, natione Persa, cum copiis, qui obsidionem egredieretur, ipse mox cum universo subsequutus exercitu, urbem primo im-

ταύτην εἶλεν. ἔνθα βαρβάρων τε ἄλλων πολλὴν τετύχηκεν ὄμιλον εἶναι καὶ τῶν ἐν σφίσι ἐπιφανεστέρων οὐκ ἔλαττους τῶν ὀκτακο-
P 3 σίων, ἐν οἷς καὶ Πιχαρῶς ἦν πολέμων ὡς ἄγαν πολλῶν ἔμπειρος. τότε μὲν οὖν φρουρὰν ἀποχωρῶσαν τῇ πόλει καταλιπὼν τῶν ἐπιτη-
 δειῶν τε διαρκῶς ἐμπλησάμενος ἐς Βυζάντιον ἐπανέβη. χρόνῳ 5
 δὲ ὕστερον Σωζόπολιν ἐπιστρατεύσας πόνῳ σὺδενὶ καὶ ταύτην ὑπὸ
 Ῥωμαίοις ἔθετο. τὸ δὲ ὅπως αὐτὰ καὶ δῆ μοι λελέξεται. Σωζό-
 πολις αὕτη πόλις μὲν ἐστὶ τῶν ἐν Ἀσίᾳ πάλαι ἐπισήμων, ἐφ' ὕψη-
 λῶ δὲ τινοσ καὶ ἀποκρήμνου ἰδρυμένη χωρίου τῷ μὲν ἄλλῳ ταύ-
 της μέρει πανταχόθεν ἄβυτος γίνεται, μίαν δὲ τινα κομιδῆ σι- 10
 νωτάτην παρέχεται εἰσοδόν, ἐφ' ἣν οὔτε μηχανὴν ἂν τις ἐλκύσαι
 δυνήσεται οὔτε τι τῶν εἰς τειχομαχίαν εὐτρεπίσασθαι· καὶ ἀνδρώ-
B ποις γὰρ ὅτι μὴ κατ' ὀλίγους πορευομένοις μόλις ἐπὶ τὴν πόλιν εἰσ-
 ηγητὰ γίνεται. ἡ μὲν δὲ πόλις οὕτως εἴληχε θέσεως. βασιλεῖ
 δὲ Ἰωάννῃ τὸ μὲν πρῶτον ἀπέγνωστο τὰ τῆς ἐπιχειρήσεως, ἔπειτα 15
 ἔννοιά τις ἐπῆλθεν αὐτῷ, ἣ τὴν τε πόλιν Ῥωμαίοις οὐ σὺν πόνῳ
 παρεστήσατο καὶ αὐτὸν μέγα κλέος ἐς ἀνθρώπους πάντας περιβα-
 λέσθαι πεποίηκεν. ἥτις δὲ αὕτη δηλώσω. δύο δὲ δορυφόρων
 προσκαλεσάμενος τῶν αὐτοῦ, ὧν ὁ μὲν Πρακτιάριος, ἕτερος δὲ
 Δεκανὸς ἐπεκέκληντο, ἐκέλευεν ἅμα τῷ ἄμφ' αὐτοὺς στρατεύματι 20
 εὐθὺς τῶν τῆς πόλεως ἰόντας πυλῶν ἀκροβολίσσασθαι πρὸς τοὺς ἐν
 τῷ τείχει, ἐπεξιόντων δὲ αὐτῶν φεύγειν μηδὲν ἀλοχνομένους ἕως
C ἐπὶ πλεῖστον ἐκπεσόντες εἰς δόωξιν τὸ στενὸν ἀπολλοιοεν, τὸ δὲ

7. αὐτὰ καὶ] Fort. αὐτίνα.

20. ἐπεκέκληντο] Fort. ἐπεκέλητο.

petu expugnavit. hic non modica barbarorum inventa multitudo, quos inter extitere ex illustrioribus octingenti ut minimum, atque in iis Picharas, militari scientia insignis. relicto itaque ad continendam urbem valido praesidio, rebusque necessariis prout decebat procuratis, Byzantium rediit. tum verum ad Sozopolim acie, urbem labore nullo Romanis subiecit. quomodo autem id factum sit, nobis promendum. Sozopolis, et ipsa inter civitates Asiae quondam praecipuas, excelso praeruptoque sita loco, ceteris quidem locis praecclusa undique et impervia, unicum duntaxat, sed angustum admodum praebet aditam, per quem aut machina duci, aut quicquam eorum, quae ad murorum oppugnationem pertinent, apparari nequaquam potest, cum hominibus raro agmine incedentibus vix pateat. eiusmodi fuit urbis situs. ac primum quidem Ioannes illius capiendae spem abiicit. mox subiti cogitatio, quae et Romanis urbem nullo negotio asseruit et imperatori apud omnes homines gloriam non mediocrem peperit. qua vero ratione id contigerit, paucis perstringam. accersitis duobus ad se satellitibus, quorum alteri Pactiaris nomen alteri Decano erat, iussit ut confestim portis urbis cum copiarum parte subeuntes levi eos velitatione, qui in moenibus stabant, provocarent: quodsi egredierentur, terga verterent nullo pudore, donec longius ad per-

ἀπὸ τοῦδε ἀγχιστρόφῳ ἐπελάσει τῇ τῶν πυλῶν προτιρήσαντας δια-
 κληροῦσθαι χώραν. οἱ μὲν οὖν ἀπήσαν ὡς ἐπὶ τὴν πόλιν· οἱ V 3
 δὲ βάρβυροι ἐπειδὴ προσιόντας αὐτοὺς εἶδον, τὰς πύλας εὐθὺς
 ἀνακλίναντες ὡς εἶχον τάχους ἐξέθεον ἐπ' αὐτούς. τῶν δὲ νῦτα
 5 δόντων αὐτοῖς ξυνέβαινε τὴν δίωξιν ἐπὶ πολλὴ γίνεσθαι. ἄτερος
 τοίνυν τοῖν εἰρημένοιιν αὐτίκα ὀπίσω ἐχώρει, καὶ Ῥωμαίων αὐτῶ
 πλείστοι εἶποντο. ἐπειδὴ τε πρὸς ταῖς πύλαις ἐγένοντο, τῶν ἵπ-
 πων ἀποβάντες αὐτοῦ ἴσταντο· ἐξῆς δὲ καὶ τὸ ἄλλο Ῥωμαίων
 στρατεύμα τῶν πραττομένων αἰσθόμενοι δρόμῳ πολλῶ ἐχώρον,
 10 καὶ οἱ πολέμιοι ἐν μέσῳ λοιπὸν ἐναπειλημμένοι ἄλλος ἄλλαχῆ κατὰ D
 τῆς προκειμένης ἐθέοντο πεδιᾶδος, ἣ τε πόλις ἤλίσκετο.

3. Βασιλεὺς δὲ ἐκείθεν μεταβὰς Ἱερακορυφίτην τε εἶλε
 τὸ φρούριον καὶ πλείστων ἄλλων ἂ τῆδε ἴδονται τῇ Ἀττάλου ἐπὶ
 αλεῖστον ἀγχιθυροῦντα, οὕτω τε λοιπὸν ἐς Βυζάντιον ἀνακομίζε-
 15 ται. οὗ δὲ ἐπ' ὀλίγον διατρήψας ἐπὶ τὴν Μακεδονικὴν ἐχώρει.
 Σκύθει γὰρ πανστρατὶ τὸν Ἰστρον διαβάντες εἰς τὰ Ῥωμαίων εἰσ-
 ἔβαλον ὄρια. ἀλλὰ τότε μὲν χειμῶνος ἐπιλαβομένου ἐνταῦθά που
 περὶ πόλιν Βερόην διεχειμάζε, τὸ μὲν τὰ πρὸς τὸν πόλεμον ἐξαρ-
 20 τίων, τὸ δὲ πλεον ἤθελε τῶν ἐν σφίσι φυλάρχων τινὰς ἐταιρί- P 4
 ὀσασθαι, ὡς ἂν οὕτω τοὺς ἄλλους χωρὶς ἀπολαβὼν οὐ σὺν πόνῳ
 καταγωνίσηται. ἕαρος δὲ πολλοὺς ἤδη διὰ πρῆσβειῶν αὐτῶ προσ-
 χωρησάι ἀναπεισας ἐπὶ τοὺς λοιποὺς ἐχώρει, πολέμῳ κρῖναι θέ-

11. ἐθέοντο] Fort. ἐχέοντο. 13. πλείστων ἄλλων] Fort. πλείστα
 ἄλλα. nisi forte excidit ἐκράτησε vel περιέγρονε vel simile verbum.

sequendos ipsos effusi hostes excessissent locorum angustiis; tum repente
 conversis inde ad portam equis locum caperent. profectos itaque quasi ad
 urbem oppugnandam iamque advenientes simul atque conspexerunt barbari,
 reseratis e vestigio portis, quanta poterant celeritate in illos irrupere. Ro-
 manis terga dantibus longiusque illis persequentibus, alter eorum, quos
 dixi, statim retro cessit, et cum eo non modica Romanorum multitudo. cum-
 que iam portis proximi essent, ex equis desiliunt ibique consistunt. mox
 ceteri e Romanorum copiis, intellecto quid ab sociis gereretur, retractis
 equis citatum impetum in hostes fecerunt, qui ab ipsis interclusi, alii alio
 per circumiacentes campos fugerunt, hacque ratione urbs expugnatur.

3. Digressus inde imperator Hieracoryphiten castrum sic dictum alia-
 que complura quae Attaliae finitima sunt cepit, posteaque Byzantium re-
 versus est. pauco deinde elapso tempore in Macedonia movit. nam Scy-
 thae ingentibus copiis Istrum transgressi in fines irruerant Romanorum.
 verum quod hiems tum erat, circa Beroem civitatem in hibernis militem col-
 locavit, cunctisque interim ad bellum instructis, quosdam ex illorum phy-
 larchis sibi conciliare maxime annixus est, ut ceteros ab his divisos tanto
 facilius debellaret. sub vernum tempus, cum ex iis complures legationibus
 abiinde submissis ad suas allexisset partes, in ceteros profectus est, rerum-

λων τὰ πράγματα. συρραγέντων τοίνυν ἀλλήλοις τῶν στρατευμά-
των, μέχρι μὲν τινος ἰσοτάλαντος ἢ μύχη ἐγένετο, ὅτε καὶ αὐτὸς
βασιλεὺς βέλει τὸν πόδα ἐπλήγη· τῶν δὲ Ῥωμαίων εὐθύμως ἀγω-
νιζομένων ἠττῶνται κατὰ κράτος οἱ Σκύθαι, καὶ αὐτῶν οἱ μὲν
ἔπεσον, οἱ δὲ ζωγραφεῖα ἐάλωσαν. μοῖρα δὲ τις οὐκ ἀγενὴς ἐπὶ τῷ 5
στρατόπεδον ἐπανιοῦσαι οὐκέτι φεύγειν ἤξιον, ἀλλ' αὐτοῦ σὺν γυ-
ναίξῃ καὶ τέκνοις τοῖς αὐτῶν τὸν κίνδυνον ὑποστήναι εἴλοντο προ-
πονούμενοι τῶν ἀμαξῶν, ὡς βοελοῖς ἄνωθεν βύρσαις περιλαβόντες
B ἐς τὸ ἀκριβὲς τε ἀρμοσάμενοι ἐπ' αὐτῶν τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα
ἐνέθεισαν. αὐθις οὖν μύχη συνίσταται καρτερὰ καὶ φόνος ἀμφο- 10
τέρωθεν γίνεται. Σκύθαι γὰρ ὥσπερ ἐπιτειχίσματι ταῖς ἀμάξαις
χρησάμενοι μεγάλα Ῥωμαίους ἐλύπον. ὁ βασιλεὺς ἐννοησάμενος
ἤθελε μὲν αὐτὸς τοῦ ἵππου ἀποβὰς πεζῇ σὺν τοῖς στρατιώταις τὸν
ἀγῶνα διαθλῆσαι. Ῥωμαίων δὲ οὐδαμῇ ἐπαινούστων ἐκέλευε
τοῖς ἀμφ' αὐτὸν πελεκυφόροις (ἔθνος δὲ ἐστὶ τοῦτο Βρεταννικὸν 15
βασιλεῦσι Ῥωμαίων δουλεῖον ἀνέκυθεν) πελέκειν ἐπιστάντας δια-
κόπτειν αὐτάς. τῶν δὲ αὐτίκα ἔργον ἐχομένων, οὕτω δὴ καὶ αὐ-
τοῦ τοῦ Σκυθῶν στρατοπέδου ἐγκρατὴς βασιλεὺς γίνεται. ὅτε καὶ
τῶν ἄλλων, ὅσοι φυγῇ τὴν σωτηρίαν ἐπρουγματεύσαντο, οἱ πλείους
C τῷ φίλτρῳ τῶν ἐαλωκότων αὐτόμολοι βασιλεῖ γεγονότες, εἰς ἧθ' 20
τε τὰ Ῥωμαίων ἀπήχθησαν καὶ στρατιωτικοῖς ἐγγραφέντες κατα-
λόγοις ἐπὶ μακρὸν διετέλεσαν.

12. Ῥωμαίους ἐλύπον] Ne Ῥωμαίους malis vide p. 48. a. 14. δια-
θλῆσαι] Cod. διαθλῆναι. 17. ἔργον ἐχομένων] Cod. ἔργον ἐχο-
μένων.

que summam cum iis statuit experiri. commissa utraque acie, aequo ali-
quamdiu Marte pugnatum, ipseque imperator iaculo in crure percussus est.
tandem Romanis acriter certantibus superantur Scythae, quorum alii in ipso
praelio interiere, alii vivi capti sunt. pars vero quaedam non ignobilior ad
castra reversa, fugae se dare nequaquam voluit: quin potius cum coniugibus
et liberis quicquid restaret periculi sustinere decrevere, compositisque et
apte inter se connexis plaustis, quae desuper bovinis contexerant pellibus,
positisque in iis uxoribus et liberis, praelium instaurant. rursum igitur
atrox conseritur pugna et utrimque fit multa caedes. Scythae quippe curri-
bus veluti munimento usi non minimum Romanis damnum intulerunt. quae
cum adverteret imperator, statuit equo descendere pedesque cum ceteris
militibus dimicare. verum nequaquam id probantibus suis, praecipit bipen-
niferis qui sibi adstabant (gens ea est Britannorum, quae a multis retro se-
culis Romanis militat), ut instarent securibusque suis currus dissecarent.
iussa iis statim exequentibus, Scytharum castris potitus est imperator. tunc
plerique ex iis qui fuga sibi consuluerant, popularium desiderio adducti, ultro
ad eum confluxere, Romanorumque sedibus illati et numeris inserti milita-
ribus diutissime in fide perseverarunt.

4. Ἡ μὲν οὖν τῶν Σκυθικῶν ἐθνῶν ἐς Ῥωμαίων διάβουσις ταύτη πη ἔσχε· βουσιλεύς δὲ καὶ αὐθις τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν εἶχετο πραγμάτων. ἀπροσδόκητος γὰρ τοῖς τῆδε βαρβάρους χειμῶνος μάλιστα ἐπιτιθέμενος ἄρδην ἠνδραποδίζετο, πλείστους τε αὐτῶν ἐπὶ τὴν εὐσεβῆ μεταφέρων δόξαν αὐξάνει στρατευμάτων ἐντεῦθεν Ῥωμαίοις πεποίητο. οὐπω γὰρ γεηπονικοῖς ἐνησχημένοι ἔργοις γαλακτός τε ἀπερρόφονν καὶ κρεῶν ἕσπιτοντο, κατὰ τοὺς Σκίθας, D αἰ σοφοῖδες τε ἀνὰ τὸ πεδίον ἕσκηνημένοι ταύτη τοῖς βουλομέ- τοις αὐτοῖς ἐγχειρεῖν προχειρότατοι ἐγίνοντο. Πέρσαις μὲν δὴ V 4 ὅτι σκνέβαινε βιοῦν πρότερον· Ῥωμαίοις δὲ καὶ Οὐννοῖς, οὐ ἐπὶ τῆς ἐπὶ τὸν Ἰστρον χώρας οἰκοῦσι, πόλεμος ἀπ' αἰτίας ἐνεργάγῃ τοιαύδε. Λαδισθλάβω τῷ Παννονίῳ ῥῆγῃ παῖδες ἄρρενες ἦσθην δύο, Ἀλμούζης καὶ Στέφανος. ἀλλὰ Στέφανος μὲν, ἐπειδὴ περ ὁ πατὴρ αὐτοῖς ἀποθάνοι, τὴν ἀρχὴν αὐτὸς ἀναλαμβάνει πρεσ- 15 βύτερος ὢν, ἄτερος δὲ φυχὰς ἐπὶ βασιλείῳ παραινεται. ἔθος γὰρ Οὐννοῖς ἐστὶ, τοῦ ἐν σφίσι ἀρχοντος ἐπὶ παισὶ τετελετηκό- P 5 τος, ἕως μὲν ὁ τὴν ἡγεμονίαν ἐκ τούτων παρὰ λαβῶν ἄρρενος οὐκ εἴη πατὴρ παιδός, ξυνεῖναι τε ἀλλήλοισι τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τῆς παρ' ἀλλήλων τυγχάνειν ἐθνοῦς, ἐπειδὴν δὲ ἦδη παῖς αὐτῷ γένη- 30 ται, σκέπει ἄλλως τὴν ἐπὶ τῆς χώρας ξυγχορεῖν αὐτοῖς διατριβὴν ἄλλ' ἢ τὰς ὄψεις ἐκκενηθεῖσιν. Ἀλμούζης μὲν οὖν τούτου δὴ ἔσκε παρὰ βασιλείῳ ἦλθεν. ὃ δὲ ἄσμενός τε τὸν ἄνθρωπον εἶδε καὶ ξὺν φιλοφροσύνῃ εἰδέξατο. ἐτύγγανε γὰρ δὴ βασιλεὺς Ἰωάν- νης Εἰρήνην τὴν Βλαδισλάβου παῖδα γυναικίᾳ γαμετὴν ἦδη πε-

1. ἐς Ῥωμαίων] Fort. ἐς τὴν Ῥωμαίων.

8. αἰεὶ σοφοῖδες τε]

Fort. αἰεὶ τε σοφοῖδες.

4. Atque isto quidem modo sese habuit Scytharum ad Romanos transi- tio. imperatorem autem rursus detinere res Asiae: ubi barbaris inexpectatus, sub hiemis maxime tempus, aliis in servitutum redactis, pluribus ad Christianam fidem perductis, non Hungarum Romano exercitui accessionem fecit. agriculturæ enim prorsus imperiti, lac sorbebant carnibusque vesce- bantur, atque vagi Scytharum more in campis sub tentoriis degentes facili opera cuiuslibet impetu expugnari poterant. eam igitur Persæ olim vivendi rationem sequuti sunt. inter Romanos vero et qui trans Istrum regiones incolunt Hungarum bellum hac de causa exarsit. Vladislao Hungariæ regi filii duo erant, Almus et Stephanus. horum alter Stephanus extincto parente ut natu maior regnum accepit, alter patria elapsus adiit imperatorem. moris quippe est apud Hungaros, ut cum princeps superstitibus liberis vita fungitur, quamdiu proles masculinæ exors est qui in imperium succedit, convenient inter se fratres mutuamque benevolentiam exerceant: simul ac vero natus illi filius, non alias iis intra regni fines nisi excoecatis oculis habitare concedatur. cæpropter ad imperatorem confugit Almus, a quo et visus lubenter et benigne exceptus est. quippe iam uxorem duxerat Ioannes imperator Ire-

ποιημένος, σωφρονεστάτην τε εἶπερ τινὰ καὶ ἀρετῆς ἐς τὰ μάλι-
B στα μεταποιουμένην. ὅσα γοῦν ἐκ βασιλέως τε ξυνοίκου καὶ τῆς
 βασιλείας ἐπεπόριστο, οὔτε τοῖς παισὶν εἰς κλήρους ἀφώρισεν οὔτε
 περιτότῃτι κόσμῳ ἠγάλωσε καὶ τρυφῇ. εὐ δὲ ποιούσα διετέλει
 τὸν πάντα τῆς ζωῆς αἰῶνα τοὺς ὅσοι ἐφ' ὄψουσιν ἐκείνης δεόμενοι 5
 ἦσαν. ἡ δὲ καὶ φροντιστήριον ἐπ' ὀνόματι τοῦ παντοκράτορος ἐν
 Βυζαντίῳ συνεστήσατο, ἐς κάλλος καὶ μέγεθος ἐν τοῖς μάλιστα
 τῶν ἐπισημοτάτων ὄν. ἡ μὲν δὴ Ἀγούστα τοιαύτε τις ἦν. ὁ δὲ
 τῶν Οὐννων ῥῆξ ἐπειδὴ τὰ κατὰ τὸν ἀδελφὸν ἤκουσε, πρέσβεις
 ἐς βασιλέα πέμψας γῆς τῆς Ῥωμαίων ἀπελάνυσθαι τοῦτον ἤξίου. 10
 ὡς δ' οὐκ εἶχε πείθειν, ποταμὸν Ἰστρον περαιωθεὶς Βελεγράδα
 πόλιν παρ' αὐτῷ κειμένην ἐκπολιορκήσας εἶλεν, εἰς ἔδαφός τε αὐ-
C τὴν καθελὼν ναυσὶ τοὺς λίθους ἐκεῖθεν μετένεγκε, δι' ὧν Ζεύγματῃ
 ἐν Σιρμίῳ πόλιν ἀνήγειρεν, ἣ πολλοῖς μὲν ἔκτοτε διήρκεσε χρό-
 νοις, ἐπὶ δὲ τῆς Μανουὴλ βασιλέως αὐτοκρατορίας ἐκ βάρρων 15
 κατενεχθεῖσα ὡς ἐκ περιτροπῆς τινος ὄλη πρὸς τειχοδομίαν πύ-
 λωσ τῆς Βελεγράδων ἐγένετο. ἀλλὰ ταῦτα μὲν εἰσπέιτά μοι λε-
 λξεται, ἐπειδὴν ὁ λόγος βυδιζῶν ἐπ' ἐκείνους ἔλθῃ τοὺς χρόνους.
 βασιλεὺς δὲ τούτων ἀκούσας πανστρατὶ ἐπὶ τὸν Ἰστρον ἐφέρετο,
 συμμαχικὸν ἐπαγόμενος ἐκ τε Λιγούρων ἰππέων, οὓς Λωμπάρδους 20
 ἡμῖν ὀνομάζουσιν ἄνθρωποι, καὶ Περσῶν. καὶ ὁ μὲν αὐτοῦ που
 ἐπὶ ταῖς ὕχθαις ἠέλλετο τὰ πρὸς τὴν μάχην εὐτρεπιζόμενος· Στε-

16. πρὸς τειχοδομίαν] Ita Tollius. Cod. πρὸ τειχοδομία.

ibid.

πόλεως] Cod. πόλει.

nam, Vladislai filiam, modestia singulari cum primis feminam et virtutibus
 decoratam. quidquid illa sive ex coniugis Augusti liberalitate comparavit
 sive ex imperii reditibus, non transmisit in liberos, aut in superfluos sum-
 ptus luxumque immodicum expendit: sed observata semper eadem vivendi
 ratione indigentioribus erogavit. eadem monasterium CP. exstruxit dicavit-
 que Omnipotenti, opus structuræ elegantia et amplitudine nulli secundum.
 huiusmodi quidem moribus fuit Augusta. rex Hungariæ interim, perceptis
 iis quæ de fratre ferebantur, per legatos imperatorem rogavit ut sinibus ex-
 pelleretur Romanorum. renuente idque denegante Ioanne, transmisso Istro
 Belegradam, civitatem fluvio adiacentem, expugnat, dirutaque illa a funda-
 mentis ipsis lapides inde navigio avexit et ex iis urbem Zeugmen condidit in
 Sirmio, quæ exinde multis annis substitit: donec imperante Manuèle a fun-
 damentis perinde eversa, tanquam vicissitudine quadam, murorum Belega-
 densium instaurationi tota inservit. verum ista deinceps commemorabuntur,
 cum ad ea tempora historia pertigerit. hæc postquam comperit imperator,
 Istrum versus cum universo exercitu profectus est, ex Liguriis equitibus,
 quos nostri Lombardos vulgo appellant, et Persis, ascitis in societatem co-
 piis, sedit aliquandiu ad fluvii ripas sese comparans ad praelium. interea

γὰρ δὲ ξυνέπειε τὸ σῶμα μαλακισθέντι περὶ ποῦ τὰ τῆς χώρας **D**
 αὐτῷ μέσα νοσοκομείσθαι. οὐ μέντοι οὐδὲ ὡς καταμελεῖν ἤθε-
 λεν, ἀλλὰ δυνάμεις ὅπως εἶχε τάχους ἐξέπεμπεν ἐμποδῶν βασιλεῖ
 ἐς τὴν περὶ αὐτὸν στήσεσθαι σφίσι ἐγκλεισάμενος. Οὐννοὶ μὲν
 5 οὖν κατὰ τὸ κελουσθὲν ἐποιοῦν· βασιλεὺς δὲ ὅπως αὐτῷ μὴ ξὺν
 βίᾳ τὰ τῆς ἀποφάσεως γίνοιτο, ἐγενόει τοιαῦτα. τὸ ξυμμαχικὸν
 ἀποτεμνόμενος ἄπαν ἐκέλευε τοῦ ποταμοῦ κατόπιν ὡς ἐπὶ χωρίον
 Τέμπον οὕτω καλούμενον ἐλθόντας, ἔνθα βουνοὶ τις ἐκ τῆς τῶν
 Οὐννων φυόμενος χώρας ἄχρι ἐς τὸν ποταμὸν διήκει, ἐντεῦθεν
 10 περαιοῦσθαι· ὃ δὲ οὖν τῷ ἄλλῳ Ῥωμαίων στρατῷ ἀντικρὺ φρου-
 ρίον Χράμου ἐστὼς δόκῃσιν παρεῖχεν ὡς ἐκείθεν ἀντίκα μύλα **P 6**
 περαιοθησόμενος. οὗ δὲ γεγονότος ἀμογητὶ Ῥωμαῖοι δὴ βουνοῖν,
 Οὐννοὶ τε μὴδὲ τὴν πρώτην αὐτοῦς ὑποστάντες ἀνὰ κράτος λοιπὸν
 ἔφευγον, καὶ ἡ διώξις ἄχρι ἐς ποταμὸν ἐγένετο, ἔνθα τῶν Οὐννων
 15 τῇ γεφύρᾳ ἀθρόον ἢ τὸν ποταμὸν ἐξεύγνυ ξυμπεπτωκότων, αὐτὴν
 μὲν κατασπασθῆναι ξυνέβη, τῶν δὲ πλείστους μὲν τῷ ποταμῷ **V 5**
 παρασυρέντας ἐνταῦθα δὴ τὰς ψυχὰς ἀπερέυξασθαι, πολλοὺς δὲ
 καὶ χερσὶν ἀλῶναι Ῥωμαϊκαῖς, ἐν οἷς Ἀκούσης καὶ Κελυδῆς ἦσθη,
 ἄνδρες ὑνομαστότατοι παρ' Οὐννοῖσι. ταῦτα κατορθωκῶς ὁ βα-
 20 σιλεὺς τὸ Χράμον τε ἀποβοεὶ περαιοθησόμενος φρούριον ἀντίκα
 ἐπὶ τὴν Ῥωμαίων αὐτίς μετέβαινε, πόλιν τε Βρανιτζοβὰν στρα- **B**
 τωτῶν ἀσφαλείᾳ κρητηνόμενος, ὧν Κουρτίκιος ἦρχεν, ἐς Βυ-

5. κελουσθὲν] Cod. κελουθέν.

6. ἀποφάσεως] ἀποβάσεως?

17. παρασυρέντας] Cod. παρασυρέντας. *ibid.* ἀπερέυξασθαι]

Cod. ἀπερρέυξασθαι. 19. Οὐννοῖσι] Οὐννοῖς? *ibid.* κατορθ-

ωκῶς] Cod. κατορθωκῶς.

Stephanus etsi corpore invalidus in interioribus regni partibus aegritudine
 detineretur, nulla interposita mora, vires quam potest maximas contrahit,
 quibus imperatorem progredi ultra prohiberet, suis hoc dans in mandatis ut
 in transistriana regione manerent. iussis paruerunt Hungari. imperator
 vero, ut quae negari videbantur absque vi ulla exequeretur, haec commi-
 niscitur. separata sociorum auxilia iubet retro a flumine veluti ad Tempum
 locum sic dictum progredi et qua collis quidam ex Hungarorum terra exsur-
 gens ad fluvium usque protenditur, amnem superare: dum ipse cum reliqua
 parte exercitus ex adverso Chrami castelli consistens, fingit eo sese con-
 festim suos transmissurum. quo facto nullo negotio Romani transiverunt: ac
 ne primum quidem Hungari sustinentes impetum totis viribus in fugam se
 consecere. insequentibus ad flumen usque Romanis, universaque Hungaro-
 rum turba in pontem qui Istrum iungit confluento, pons ipse disruptus com-
 plures in amnem praecipitat et extinguit: plurimi in manus Romanorum ve-
 nient, quos inter viri fuere magni apud Hungaros nominis, Acuses et Cella-
 pes. his feliciter gestis imperator, Chramoque castello primo impetu ex-
 dagnato, confestim in Romanorum regionem rursum transvolat, urbeque
 Branizova militari praesidio, cui Curticum praeposuit, munita Constanti-

ζάντιον ἦλθεν. Οὐννοι δὲ οὐ πολλῶ ἕστερον Βραυιτζοβάν τε περι-
καθίσαντες εἶλον, καὶ τῶν ἐν αὐτῇ Ῥωμαίων οὐδὲ μὲν ἔκτειναν
οὐδὲ ἐζώγησαν· ἦσαν δὲ οἱ καὶ φρυγῆ τὴν σωτηρίαν ἐπραγμα-
τεύσαντο. ἐφ' οἷς χαλεπήνας βασιλεὺς Κουρτικίον μὲν προδοσίας
ἐγκλήματι ὑποδικάζει καὶ πολλὰς αὐτῷ ζαίνει κατὰ τῶν νῶτων, 5
καίτοι οὐ πρότερον ἐκεῖνος τειχέων ἀφίστατο πρὶν ἢ (φασὶν) οἱ
πολέμιοι εἰσερρέοντο πανστρατὶ ἐπὶ τὴν πόλιν καὶ πυρὶ τὰς οἰκο-
δομίας ἐφλεγον.

- C 5. Ὑπὸ τοῦτον τὸν χρόνον καὶ Σέρβιοι, ἔθνος Δαλματι-
κόν, ἐς ἀποστασίαν ἰδόντες τὸ Ῥάσον κατεστρέψαντο φρούριον. 10
οὗ δὲ ἔνικα καὶ Κριτόπλον βασιλεὺς ἀμνόμενος, ὅς τὴν τοῦ φυ-
λακτηρίου τοῦδε ἐπετρέψατο τήρησιν, γυναικείαν ἐνδεδυκότα στο-
λὴν διὰ τῆς ἀγορᾶς ἦγεν ὄψα ἔποχον. ὃ δὲ ἐν Βραυιτζόβῃ τὸ
δεύτερον γεγωνὸς ἀνοικοδομεῖν αὐτὴν σπουδῇ ἐποιεῖτο. χρόνου
γοῦν ἐς τὸ ἔργον τριβομένου ξυνέβαινε χειμῶνι καὶ σπάνει τῶν 15
ἀνγκαίων δυσπαθοῦν τὸ στρατιωτικὸν ἐς ἄγαν ταλαιπωρεῖσθαι.
ὃ πυθόμενος ὁ τῶν Παιόνων ῥῆξ ἔγνω τὴν ταχίστην τὸν Ἴστρον δια-
D βὰς οὐδὲν προειδομένοις ἐπιθῆσεσθαι τούτοις. ἦν δὲ τις ἐν τῇ
τῶν Οὐννων χώρα γυνὴ Λατίνα μὲν γένος, πλοῦττω δὲ καὶ τῇ ἄλλῃ
περιφανείᾳ διαφέρουσα. αὐτὴ πυρὰ βασιλέα πέμψασα δῆλα κα- 20
θίστη τὰ μελετώμενα. ὃ δὲ ἐπειδὴ μὴ εἶχεν ἐξ ἀντιπάλου δυνά-
μειως αὐτοῖς ξυμπλακῆσεσθαι, ἄτε νόσφω καὶ σπάνει τῶν ἀνγα-
καίων ἥπερ εἴρηται προκατεργασθέντος αὐτῷ τοῦ στρατεύματος,

7. εἰσερρέοντο] Fort. εἰσέρρεόν τε. 11. ὄς] Fort. ὄ. 13. Βρα-
υιτζόβῃ] Supra bis fuit Βραυιτζοβά. 14. σπουδῇ] Malim σπου-
δῆν.

nopolim revertitur. at non multo post obsessam Branizovam occuparunt
Hungari, caesis partim, qui in ea reperti sunt Romanis, captis aliis, ali-
quot etiam fuga elapsis. id factum graviter accipiens imperator Curticium
die iadicta proditionis reum condemnat tergumque illius flagris caedi imperat,
licet ille non prius, quam hostes cum universo exercitu urbem irrupissent in-
cendissentque aedificia, cecisset moenibus.

5. Eadem ferme tempestate Servii, Dalmatica gens, a fide deficientes
Rasum castellum everterunt. qua de causa imperator in Critoplum, cui de-
mandata fuerat loci custodia, animadvertit, indutumque muliebri stola et
asino impositum per forum traduxit. Branizovam deinde versus expeditione
iterum sumpta, instaurari urbem quantocius curat. diebus vero compluribus
in hoc opere consumptis, prae hieme et rerum necessariorum penuria exerci-
tum vehementer laborare contigit. quod ut comperit Hungariae rex, statuit
Istro quam citissime superato inopinantes ac nihil metuentes tale invadere.
erat autem apud Hungaros mulier natione Latina, quae divitiis et generis
nobilitate ceteris antistabat. illa hostium consilia per legatos aperuit impe-
ratori. at ille cum viribus longe impar signa conferre cum hoste non auderet

τὴν πόλιν ὅποι δευτὰ τειχισάμενος ὀπίσω ἐχώρει. ὅπως μὲν-
 τοιμὴ τῶν Οὐννιον στρατεύματα συμμιῖσαι αὐτῷ γένοιτο, διὰ τι-
 νων ἰουδαίων καὶ ἀποκρήμων χωρίων τὴν πορείαν ἐτίθετο·
 αἰεὶ καὶ Κακὴ σκόλα ἐγγωρίως ὁ τύπος ἀνόμασται. ἔνθα ὁ
 5 τῶν Οὐννιον στρατὸς αἰφνίδιος ταῖς οὐραγοῦσαις ἐπεισεσὼν φά-
 λαξεν, ἄλλω μὲν σὺδενὶ Ῥωμαίους ἐξημίωσαν, τεμάχια δὲ τῶν P 7
 τὴν βασιλικὴν ξυμπληροῦντων ἀλλήν παραπετυσμάτων ὑποζυγίων
 ἀπορία περιοραθέντα ἀνελόμενοι ἀνεχώρησαν, καὶ τὸ Ῥωμαίων
 στρατεύματα ἄσινές ἐκεῖθεν διαγέγονεν. ὀλίγω δὲ ὕστερον ἐπὶ τὴν
 10 Ἀσίαν βασιλεὺς διέβη, πόλιν Καστάμιονα Παφλαγοσί πρόσοικον
 ἐξελκὶν ἐπειγόμενος. Πέρσαι γὰρ οἱ ἐνταῦθα ὤκημένοι ἐπὶ τὴν
 πλησιόχωρον καὶ βασιλεῖ κατήκοον ἐξορμώμενοι ἐκεῖθεν αἰεὶ κακῶς
 τοὺς τῆδε Ῥωμαίους διετίθεσαν. ἐκπλήξας τοίνυν αὐτοὺς τῷ με-
 γάλῳ τῆς ἐς τὸν πόλεμον παρασκευῆς, τὴν τε πόλιν καὶ σφᾶς
 15 αὐτοὺς προδοῦναι Ῥωμαίοις ἠνάγκασεν, οὕτω τε ἐς Βυζάντιον
 ἐπανῶν μεγαλοπρεπέστερα ἐπόμπευσεν. ὅτε καὶ ἄρμα ἄργύρου
 μὲν πεπηγμένον, χρυσῷ δὲ κατακόρως ἀλλημιμένον ἠτοίμησε μὲν B
 ὡς ἐπιβησόμενος, οὐ μόντοι καὶ ὠχῆσατο τούτῳ δι' ὑπεροψίας
 ἡὺς παραίτησιν· ἀμέλει καὶ εἰκόνα τῆς Θεοτόκου ἐνθήμενος αὐ-
 20 τῷ, ὃ μὲν σὺν τῷ σταυρικῷ προῆλθε σημείῳ, τὸ δὲ ἐχώρει,
 δαυμά τε ἦν Βυζαντίοις ὄραν, ὅπερ οἶμαι οὕτω μέχρι καὶ τότε V 6

1. ὅποι] Malim ὅπη. 6. τεμάχια] Cod. τεμμάχια. 16. μεγα-
 λοπρεπέστερα] Fort. μεγαλοπρεπέστατα. 17. ἀλλημιμένον] Cod.
 ἀλλημιμένον. cfr. supra p. 63. a. et Leon. Diac. Hist. 9, 5. *ibid.*
 ἠτοίμησε] ἠτοίμασε?

(morbi quippe et rerum necessariorum inopia, uti ante dictum est, exerci-
 tum illius non modice imminuerant), urbe utcumque munita retro cessit: ne-
 ve cum Hungarorum copiis congregi necesse haberet, per loca impedita ac
 praerupta iter instituit, unde et Mala scala ab incolis locus iste appellatur.
 ibi in novissimi agminis cohortes de improviso irruentes Hungari, cetera
 quidem nihil Romanis nocuerunt, raptisque tantum aulaeorum, quibus in-
 sterna solet imperatoris tabernaculum, fragmentis, quae inopia iumentorum
 relicta neglectaque erant, redierunt: sicque Romanorum exercitus nullo pe-
 nulo inde excessit. haud multo post in Asiam contendit imperator, urbem
 Castamonem Paphlagonibus finitimam expugnare statuens. Persae enim qui
 eam incolebant, regiones vicinas et imperatori subditas excursions variis fa-
 tigabant, indeque Romanos non paucis afficiebant incommodis. hos magni-
 tudine apparatus bellici exterritos et se et urbem dedere compulsi, ac Byzan-
 tium deinde reversus magnificum egit triumphum. carpentum enim argen-
 tum compactum, obductumque auro undique, tamquam in eo sessurus, parari
 iussit. non ascendit illud tamen, fortasse ne in superbiae crimen incurreret;
 sed imagine dei genitricis imposita, ipse crucis signum prae manibus gestans
 antecessit, sic processit carpentum, resque miraculi instar a Byzantinis

κατεῖδον ἐξ ὄτου Ἡράκλειοι καὶ Ἰουστινιανοὶ τὴν Ῥωμαίων διεῖπον ἀρχήν.

6. Ῥωμαίων οὖν ὁ δῆμος ἐν τούτοις ἦν. Τανισμὰν δὲ ὡς Καππαδοκίας ὑπὸ τούτων ἤρχε τὸν χρόνον Καστάμονα στρατεύματι περιλαβὼν ἐπολιόρκει. ἐπειδὴ τε βασιλεῖ ἐς τὸν πόλεμον ἤδη 5 καθισταμένῳ τύχη τις ἐμποδῶν ἐγένετο (ἦ τε γὰρ ξύνοικος Εἰρήνη ἐξ ἀνθρώπων ἠφάνιστο, ὃ δὲ νόσω ἀλοῦς ἐς Βυζάντιον ἀνεκο- C μίσθη), λιμῶ τὸ πρότερον αὐτὴν κατατρέφας εἶτα καὶ τειχομα- χήσας εἶλεν. ὃ δὴ ξυνερχθὲν μεγάλα τῆς βασιλείως καθέκτετο ψυχῆς. ἐπειδὴ γοῦν τύχη τιτὶ Τανισμὰν μεταξὺ τὸν βίον κατα- 10 στρέψαντος Μαχούμει ἐπὶ τῆς ἀρχῆς καταστάς διάφορος τῷ φυ- λάρχῳ τῆς Ἰκονίου γένοιτο πόλειως, ὃν δὴ Σουλτὰν τῶν ἄλλων ὑπεριθίντες ὀνομάζουσι Πέρσαι, πρέσβεις εἰς Ἰκόνιον στείλας, ἐπειδὴ περ ἐς τὸ φίλιον αὐτῷ ξυνεγένετο, Ῥωμαίοις ξυμμαχήσειν κατὰ Μαχούμει ἀνέπεισεν. ἦκε τοίνυν οὐκ ἐς μακρὰν τῶν παρ' 15 αὐτῷ τις ἐπιφανῶν ἕμα στρατεύματι ὀμηρεύσων τε ἕμα καὶ τοῦ D πολέμου συνεφαιψόμενος. βασιλεὺς μὲν οὖν οὕτω ξὺν τοῖς εἰρη- μένοις ἐπὶ Γάγγραν ἐλθὼν πρὸ τοῦ ταύτης περιβόλου τὴν στρατο- πεδείαν ἐπήξατο, ἐν πυρασκεπῇ ὣν ὡς ἐς νέωτα τειχομαχῆσων. ἀλλὰ Μαχούμει οὐκ οὐκ ἀξιόμαχον ἑαυτὸν βασιλεῖ ἐπιστάμενος δεῖν 20 ἔγνωκε τὸν Σουλτὰν ἐταιρίσασθαι ἄλλως τε καὶ κατὰ γένος αὐτῷ προσήκοντα. καὶ τοίνυν τὰ διάφορα λύσαντες κατὰ Ῥωμαίων καὶ ἄμῃω ξυνεπνευσάτην, οἱ τε ξύμμαχοι Πέρσαι μετὰπεμπτοι πρὸς

visa, quod a nemine, ut opinor, factitatum noverant, ex quo Heraclii et Iustiniani imperium obtinuerunt.

6 Dum haec apud Romanos gererentur, Tanisman, qui ea tempestate Cappadociae imperabat, Castamonem obsidione cingit et oppugnat. imperatorem autem bellicis iam consiliis occupatum acerbus casus afflixit, quippe Irene Augusta excesserat e vivis, ipseque acri conflictatus morbo Byzantium fuerat relatus. urbem igitur fame prius attritam, deinde et vi expugnando cepit Tanisman: quae res principis animum graviter afflixit. interea nescio quo casu extincto Tanismaus, eum inter Machumetum qui imperium erat adeptus et Iconii phylarchum, quem Sultanum ceteris anteponentes principibus vocant Persae, simultas intercederet, imperator missis Iconium legatis, ut secum amicitiam et societatem adversus Machumetum contraheret, illi persuasit. venit itaque non multo post quidam ex primatibus ab illo submissus cum exercitu, et obses et belli pariter socius futura. imperator igitur cum iis copiis Gangram profectus, castra fixit ante urbis moenia, seque hac ratione composuit, tamquam oppugnationem sequenti anno suscipiturus: at Machumet, cum se Romano principi cerneret impari, necessarium censuit Sultanum ad suas partes allicere, cui oesteroquin affinitate iunctus erat. diremptis igitur simultatibus in Romanos una conspirant, ac

τῶ Σουλτᾶν γεγονότες νυκτὸς ἄγοντο φεύγοντες. γνοὺς οὖν τὴν
 ἱπιβουλὴν βουσιλεὺς ἐν ἄθνημίᾳ πολλὴ ἦν καὶ βεβούλευται παρ' P 8
 αὐτὰ ἐκείθεν ἀναξενγύειν. ἀλλὰ τινες μοναχοὶ κατὰ τινα τύχην
 ἱπαυδα παρόντες ἀπέλεγον πρὸς τὴν ἐγχείρησιν, μονονουχὶ θαρ-
 5 πᾶν αὐτῷ τὰ ἐπὶ τῆς Γάγγρας ἀλώσει διατεινόμενοι. οἷς ἀνα-
 πισθίεις τῇ ἕστεραία τῷ περιβόλῳ προσέβαλεν, ἐκείθεν δὲ ἀπο-
 κροισθίεις ἐπὶ Ῥυνδακηγὴν μετέβη, ἐνταῦθά τε παντὶ τῷ στρατῷ
 10 διχείμαζεν. ἐνθα Ῥωμαίοις πολὺν τινα διατρίβουσι χρόνον,
 ἐπιδη μὴ εἶχον ὄθεν χειμῶνος ἔσκομίσονται τὰ ἐπιτήδεια, ξυνέ-
 15 βανεν ἥδη λιμῷ πιέζεσθαι. ἄρας τοίνυν ἐκείθεν ἐπὶ Καστάμονα
 ἦλθεν, ὁμολογία τε ταύτην ἔλῶν ἐπὶ Γάγγραν μετήγε τὸ στρατεύ- B
 μα. Πέρσαι τοίνυν οἱ τὴν πόλιν κατεῖχον δυνάμεις ἐπὶ Ῥυνδα-
 κηγῆς ἀθροισμένους καὶ πάλιν μεμαθηκότες, τὸ μὲν πρῶτον
 ἄκρον βουσιλεῖ τὴν πόλιν ἐνδοῦναι, ἐλπίσιν ἐπικουρίας εἰς τοῦτο
 15 φερόμενοι. ἐπεὶ δὲ αἱ μὲν εἰρημέναι δυνάμεις οὐπω ἔτι ἐς ταῦτόν
 ἔτιελθοῦσαι διεκλόντο αὐθις (χειμῶνος γὰρ ὦρα στρατεῦειν ἀδύ-
 τατα εἶχον, καθάπερ ἐν τοῖς ἔμπροσθέν μοι δεδιήγηται), ἔπ'
 ἀνάγκης ἀπειρηκότες τὴν πόλιν αὐτῷ παρέδοσαν ἐπὶ ὁμολογία τοῦ
 αὐτοῦ τε καὶ τοῖς ὅσοι Τανισμᾶν ἔτι περιόντος δορυάλωτοι Ῥω-
 20 μαίοις ἰγένοντο ἀθώους τῆς Ῥωμιαῖκῆς ἀπαλλάξαι χειρὸς. ἀλλὰ
 Πέρσαι ἀντὶ τῆς ἐν χερσὶν ἐλευθερίας αὐθαίρετον προελόμενοι C
 δουλείαν ἐνόησας τε τῆς παρὰ βουσιλέως ἔτυχον καὶ προσθήκη δυ-
 νάμειος οὐκ ἄγετις Ῥωμαίοις ἰγένοντο.

Persae auxiliares revocati a Sultano noctu fuga dilabuntur. dolo cognito,
 imperator non mediocri animi anxietate percussus, castra inde movere con-
 siliū statuerat, nisi quidam monachi, qui tum forte aderant, a consilio avo-
 casset, persuasissentque ut coeptis insisteret et Gangrensis urbis expugna-
 tionem cum fiducia aggrediretur. his obsecutus moenia postredie adoritur:
 verum inde repulsus ad Rhyndacum recedit, exercitumque in hibernis locat.
 Romani longo istic tempore commorati, atque abs re frumentaria, cuius
 propter hiemem haud facilis erat transvectio, non modice laborarunt, adeo
 ut fames complures opprasserit. Castamone itaque inde repetita et certis re-
 cuperata conditionibus, Gangram exercitum reduxit. at Persae, qui civi-
 tatem tenebant, cum rescissent congregatas rursus ad Rhyndacum militares
 copias, urbem imperatori tradere primo quidem detrectarunt, auxilium inde
 sibi submittendum rati. verum ut haec copiae, antequam in unum conven-
 rent, rursus dissipatae sunt (instante quippe hiemali tempore, ut supra
 commemoravimus, bellum geri non posse putant), necessitate adacti, hac
 urbem conditione dederunt, ut et ipsi et qui superstiti adhuc Tanismane,
 bello capti erant a Romanis, ex eorum manibus et potestate innoxii dimitte-
 rentur. sed enim Persae concessae sibi libertati spontaneam praeferentes
 civitatem, imperatoris gratiam promeruerunt, et non ignobilem copiis Roma-
 nis ferere accessionem.

7. Τὸ δ' ἐντεῦθεν τὰ τῶν Ἰσαυρικῶν πολέμων ἀρχὴν Ῥωμαίοις εὗρατο. Λεβούνης γὰρ ἀνὴρ Ἀρμένιος ἄλλας τε ὡς πλεί-
 V 7 στας τῶν Ῥωμαίοις κατηκῶν πόλεις εἶλεν Ἰσαυρικὰς καὶ δὴ καὶ
 τὴν Σελεύκου πολιορκεῖν ἐπεβάλετο. ὃ πυθόμενος βασιλεὺς, τὰς
 δυνάμεις ἀγείρας τάχει πολλῶ ἐπ' ἐκείνον ἔτετο. τούτου δὴ ἕνεκα 5
 βασιλεὺς ἐπὶ τὴν Κιλικῶν ἐπέλετο καὶ οὐπερ ἄρτι δηλώσω. Βαι-
 μούνδου ὃς Ἀντιοχέων ἤρχεν ἐξ ἀνθρώπων ἠφανισμένον, οἱ τῆς
 D χώρας προὔχοντες ἐπὶ βασιλείᾳ πέμψαντες ἔφασαν, ὡς εἶτε βουλο-
 μένω αὐτῷ εἶη θυγατέρα τὴν Βαιμούνδου τῷ ὑστάτῳ τῶν παίδων
 ξυνοικεῖν τῷ Μανούῃ, αὐτίκα μετὰ κῆδος τὰ Ἀντιοχέων ὑπ' αὐ- 10
 τῷ πράγματα ἔσται. ἀλλ' οὐπω ἐφθῆ τῇ Κιλικῶν αὐτὸς ἐπιβῆ-
 ναι, καὶ τοῦ σκοποῦ μεταθέμενοι ἀντὶ φίλων τε καὶ ξυμμάχων
 πολεμιώτατοι τούτῳ κατέστησαν. οὐκ ἀξιωμαχὸς γε μὴν ἑαυ-
 τοὺς τῇ Ῥωμαίων εἰδότες στρατιᾷ· δεῖν ἔγνωσαν καὶ Λεβούνην σφί-
 σιν ἐπιστήσασθαι. ἀμέλει καὶ τῆς φρουρᾶς τὸν ἄνθρωπον ἐξε- 15
 λόντες, ἔνθα ἐπειδὴ πολέμῳ περιγεγόνασι καθειρξάντες αὐτὸν
 ἐτήρουν, τὰ πιστὰ τε παρ' αὐτοῦ λαβόντες ἐφ' ᾧ φίλον καὶ ξύμ-
 P 9 μαχον κατὰ βασιλέως αὐτοῖς ἔσεσθαι, ξὺν φιλοφροσύνῃ ἀπέλυσαν.
 βασιλεὺς δὲ ἐς τὴν Κιλικῶν παρελθὼν Μοψουεστίαν τε εἶλε, καὶ
 Ταρσοῦ καὶ Ἀδάνης περιγεγονῶς πρὸ Ἀναζάμβου τὸν χάρικα πῆ- 20
 γνυται. ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐγίνετο ξυνέπεσέ τι τοιοῦτον. τῷ κόμητι
 Πειτούης, ἣ περὶ κόλπον ἴδρυνται τὸν Ἴόνιον, παῖδες γίνονται δύο.
 ὧν ὃ μὲν τοῦ πατρὸς τετελευτηκότος εἰς τὴν πατρίαν καθίσταται

8. εἶτε] Fort. εἴγε.

13. γε μὴν] Cod. γε μέν.

7. Exinde res Isauricae initium belli dederunt. nam Livo, vir Arme-
 nius, complura oppida ex iis quae Romanis parebant subegerat, ἄψανque
 Seleuciam statuerat obsidere. quae postquam imperatori comperta sunt,
 contractis festim copijs, obviam proficiscitur. cum hac igitur tum alia de
 causa, quam nunc ipsam dicam, imperator in Ciliciam contendit. Boe-
 mundo, qui Antiochiae praeerat, extincto, regionis primores ad imperatorem
 mittunt nuntiantque, si Boemundi filiam cum Manuèle, ultimo ex liberis,
 matrimonio copulari pateretur, Antiochenum principatum in sua potestate
 fore. at nondum ille in Ciliciam venerat, cum Antiocheni mutato consilio e
 sociis et amicis Manuéli facti sunt hostes infensissimi. viribus autem inferio-
 res se Romanis videntes, Livonem in suas partes perducendum putarunt.
 eductum igitur carcere hominem, quem bello captum in vinculis habebant,
 libertate donant, hac conditione fideque in id interposita, ipsum amicum et
 socium fore in posterum, et contra Romanos una secum militaturum. impe-
 rator vero Ciliciam ingressus, Mopsuestiaque et Tarso et Adana potitus ad
 Anazarbum castra ponit. interea dum haec aguntur hoc accidit. Pictavo-
 rum, quae regio est ad sinum Ionium, comes filios habebat duos, quorum
 alter extincto parente paternum adeptus est principatum, alter mendici as-

ἀρχῆν, ἄτερος δὲ ἐν πένητος σχήματι ἐς τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις νεὼν
 παραγίνεται. ἐπειδὴ τε αὐτὸν ὁ νεωκόρος ἴδοι, κάλλους τε καὶ
 μεγέθους ἐκπεπληγμένους ἐπυνθάνετο προσιών ὅστις εἴη δηλώσει
 αὐτῷ, ὃ δὲ συνείρε μὲν ἐξ ὧν ἥκιστα δηλωθήσεσθαι ᾤετο, πε-
 5 θειν δ' οὐκ ἔχων ἔκφορα λοιπὸν τὰ περὶ ἑαυτοῦ καθιστᾷ. ὃ δὲ B
 τούτων ἀκούσας, δρομαῖος ἐς τὸν ῥῆγα παρελθὼν παρ' αὐτὰ τὸν
 ἄνδρα ἐμήνυσε, καὶ ὃς ὡς ἑαυτὸν τὸν Ῥαῖμουῦνδον μεταπεμπόμε-
 νος (τοῦτο γὰρ αὐτῷ ὄνομα ἔκειτο) τῇ Βαῖμουῦνδου ξυνοικήσειν ἀνε-
 πειθε θυγατρὶ οὐπω ἔτι εἰς ἡλικίαν ἀφικμένη. ὃ μὲν οὖν ἀπῆε
 10 ὡς τῇ Ἀντιόχου λοιπὸν ἐπιβησόμενος, καὶ τύχη τιτὶ τοῖς Ῥωμαί-
 κοῖς σκοποῖς ἐμπεσὼν ἐγγὺς μὲν ἄλῳναι ἐγένετο· τῶν γὰρ τις
 στρατιωτῶν ἐπιόντα τοῦτον ἐπιστὰς πύκει κατὰ τοῦ κράνουσ, καὶ
 εἰ μὴ ἀμποτέραισ τοῦ ἵππελου ἐπιλαβόμενος ἀσθένος ἐπέσχε τὸν
 ὄλισθον πλείστοί τε ἤδη τῶν ἐπομένων συνέστησαν, ὑπτιος ἂν
 15 παρ' αὐτὰ ἐξεκυλίσθη. ὃ μὲν οὕτω τὸν κίνδυνον διαφυγῶν ἐς C
 Ἀντιοχείαν ἦλθε, βασιλεὺς δὲ Ἀνάξαρχον ἐνέκειτο πολιορκῶν.
 ἀλλ' οἱ ἐνδὸν ἀπρακτῆσαι οἱ μηχανώμενοι τὴν ἐγκρίρησιν, σιδήρια
 ἱκανῶσ τῷ πυρὶ διακαίοντες ἐπὶ τὰ πετροβόλα τῶν μηχανημάτων
 ἤφισαν, τὰ δὲ ταῖς ἐμπροσθίοις αὐτῶν ξυλίναισ πελάζοντα κιδοῖσιν
 20 ἐνεπίρων αὐτίκα. τοῦτο πολλὰκις γινόμενον εἰς ἀθρυμίαν ἐνῆγε
 τὸν βασιλέα. ὅπρ' ἐ γοῦν ἀλύοντι προσελθὼν Ἰσαάκιος “ ἀλλὰ ἄγε
 ὦ πάτερ πλίνθοισ” ἔφη “ περιειλήφθαι κέλευε τὰ ξυλώματα” οὗ

4. συνείρε] Cod. συνείρεα.

sumpto habitu templum adiit Hierosolymitanum. eum simul ac conspicatus
 est aedituus, miratus staturam viri et formam, accessit et percontatus est
 quis esset. ille vero ea respondit primum, e quibus minime se agnatum iri
 arbitraretur. verum ubi persuaderi non posse aedituo perspexit, quae vera
 essent tandem omnia de se retulit. quibus cognitis aedituus confestim ad re-
 gem perrexit virumque prodidit. rex vero accito Raimundo (id enim ipsi
 nomen) suavit, ut uxorem duceret Boëmundi filiam, quae nondum pubertatis
 annos attigerat. atque ille dum iter instituit versus Antiochiam, forte in-
 cidit in speculatores Romanos, nec multum abfuit quin captus fuerit. aggre-
 dienti enim miles quidam obversus galeam percussit, ut, nisi utraque manu
 comprehensa equi cervice praccavisset lapsum subvenissentque non pauci co-
 mitum, pronus haud dubie ad terram decidisset. ita vitato periculo Antio-
 chiam pervenit. imperator interea Anazarbi oppugnationi totus incumbabat.
 oppidani contra irritos facere impetus hostiles conantes, candentia igne
 ferramenta in machinas quibus emittuntur lapides iaculantur, quae anteriores
 earum e ligno columnas extemplo incenderunt. res illa saepius repetita ani-
 mam imperatoris graviter pupugit. anxium tandem et sollicitum sic ador-
 nus est Isaacius filius: „quin iubes pater lignamenta obduci tegminibus limo

Cisnanius.

γεγονότος οὐκ ἔτι ταῖς συγκαῖς προσβολαῖς οἱ ἔνδοξοι ἀντέχειν δεδουνημένοι τὰς πύλας ἀναπετάσαντες τὸν Ῥωμαίων εἰσεδέχοντο στρατηγόν.

- D 8. Ἀνάξαρχος μὲν οὖν τοῦτον τὸν τρόπον ὑπὸ Ῥωμαίους ἐγένετο. Ῥαῖμοῦνδος δὲ καὶ Βαλδουῖνος, ὃς Μυραυσίου κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον ἡγεμονεύων ἦν, ἕως μὲν οὕτω ἐπὶ θύραις ὁ κίνδυνος ἴστατο, στρατεύματα ἀγείραντες ἱκανὸν ἐπὶ Παλαιστίνην ἡλείγοντο τὸν τῆδε ῥῆγα τοῦ κινδύνου ἐξαιρεθῆμενοι. Σαρακηνοὶ γὰρ οἱ Παλαιστίνιοι προσοικοῦσι πολέμῳ περιγεγονότες αὐτοῦ, ἐς τὸ
- V 8 Μουντάφαρος φρούριον ἀνασωθέντι ἐπολιορκούν. ἐπεὶ δὲ βασιλεὺς Ἀνάξαρχον ἤδη παραστησάμενος ἐπὶ τὸ Βακᾶ ἐχώρει κρησ- 10
- P 10 γίγεται, δεισαντες περὶ τῆ Ἀντιόχου σπουδῆ καὶ πύλιν ἐπ' ἐκείνην ἤεσαν. ἐν τούτῳ δὲ καὶ ὁ Ῥωμαίων στρατὸς τὴν Βακᾶ ὑπερθέμενος πολιορκίαν περὶ ποταμὸν ὃς τὴν πόλιν αὐτοῖς παραρρεῖ τὸν χάρακα ἐπήξατο. Ἀντιοχεῖς δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἄτριστοι ἦσαν τειχέων τε καρτερότητι καὶ τῆ ἄλλῃ ἀσφαλείᾳ πιστεύοντες. ὅθεν 15 καὶ ἐπειδὴ ποτε τῆς πολιορκίας ἐφ' ἱκανὸν παρατεινομένης τῶν ἐκ καταλόγου τινές, ὅποια ἐν πολλῷ στρατεύματι γίνεσθαι εἶωθεν, ἐς τοὺς πρὸ τῆς πόλεως ἐκδραμόντες κήπους ἐδρέποντο τῶν ὀπωρίων, αἰγνίδιοι κατ' αὐτῶν ἐπελάσαντες πολλοὺς ἔκτειναν. συνωισθήσεως δὲ γενομένης καὶ τῶν Ῥωμαίων στρατιωτῶν σπουδῆ 20 βεβοηθηκῶτων, ταῖς πύλαις ἐνέπεσον φεύγοντες πολλοὺς τῶν σφεβίων ἐν τῷ φεύγειν ἀποβαλόντες. ἐπεὶ δὲ Ῥωμαῖοι τειχομαχίας ἤδη ἤπιοντο, εἰς πολλὴν τινα ἐνέπεσον ὀρωδίαν. ὅθεν καὶ σι-

9. τὸ Μουντάφαρος] Tollius τὰ Μουντάφαρα.

confectis.⁶⁶ quod ubi factum, ad frequentem depellendam vim non amplius idonei oppidani, portis apertis copiis Romanorum recepere.

8. Sic in Romanorum ius concessit Anazarbus. Rainundus interea et Balduinus, qui ea tempestate Maresiae praecerat, cum nondum praesens adesset discrimen, cum exercitu proprio itinere in Palaestinam contendunt, quo regi, qui istuc periclitabatur, subvenirent. hunc enim Saraceni Palaestinis contermini, praelio facti superiores in castello Montisferrandi, quo se fuga contulerat, oppugnabant. imperator Anazarbo potitus ad castrum Bacam progreditur, cuius praesidarii milites Antiochiae metuentes, eo se deno receperunt. Romanorum interea exercitus, postposita Baciae obsidione, ad flumen quod urbem allambit, castra locat. Antiocheni primo quidem apparuere intrepidi, murorum robori ceterisque confisi mudimentis: unde protracta in longum tempus obsidione, dum quidam ex numeris militarium, ut fieri solet in numeroso exercitu, in vicina et urbi adiacentia prorumpunt pomaria decerpuntque fructus, improvise eos adorti, complures ceciderunt. verum re percepta Romanisque militibus aliis subvenientibus, portas tumultuario repetunt, multis suorum in fuga amissis. at instituentibus oppugnationem Romanis in magnam trepidationem venero, adeo ut

γὰ ἐπὶ βασιλέα Ραϊμοῦνδος ἔξιὼν θεριῶς ἐλπίσκει τὴν πόλιν αὐ-
 τῷ παραδιδόντος ἐφ' ᾧ βασιλέα μὲν κύριον εἶναι καὶ λέγεσθαι, τὸν
 δὲ δικαίῳ τῷ ἔξ αὐτοῦ ταύτης ἐπιτροπεύειν. ἀποτυγχάνων δὲ ὡν
 ἰδεῖτο ἄπρακτος ἀνεκομίζετο· ἡμέραις δὲ ὀλίγαις ὕστερον τῆς Ρω-
 5μαίων βουλῆς περὶ τούτου ψηφισαμένης, αὐτὸς τε προσεδέχθη
 ἐφ' οἷς εἴρηται καὶ αἱ λοιπαὶ Λατίνων δυνάμεις βασιλεῖ προσεχώ-
 ρησαν, οἱ τε παρ' αὐτοῖς Φορέριοι λεγόμενοι καὶ οἱ τὴν χώραν πε-
 ριοικοῦσι. ταῦτα μὲν ὧδε ἐγένετο. βασιλεὺς δὲ Ἰωάννης τηλι-
 10κάτῃν καιροῦ ξυντυχίαν μηδαμῆ καταπροήσεσθαι θέλων ἔδν δυ-
 Πιζᾶ τε φρούριον πολέμου νόμῳ λαβὼν καὶ λαφύρων μέγα τι χρῆ-
 μα ἐντεῦθεν περιβαλλόμενος, τὰ μὲν ἅμα τῷ πλήθει τῶν ἀνδρα-
 ποδιοθέντων ἀνθρώπων ἐπὶ Ἀντιοχείας ἐπέμπε Θωμᾶν ἐπιστήσας
 αὐτοῖς, ἄνδρα ἔξ ἀσήμεων μὲν γεγονότα τοῖς δὲ βασιλέως ὑπο-
 15γρημματαῦσιν ἐκ παίδων οἷμαι κατελεγμένον· ὃ δὲ ἐπὶ Βέρροϊαν
 ἐχώρει πόλιν ἀρχαίαν καὶ λόγου πολλοῦ ἀξίαν. ἀλλὰ Θωμᾶς
 μὲν οὐκ εἰς μακρὰν πολεμίων αἴφνης ἐπιθεμένων αὐτῷ ἢ τε ἐπή-
 γειτο λάφυρα καὶ τῶν αἰχμαλωτῶν τὸν ὄμιλον ἀποβεβληκῶς μόγις
 αὐτὸς τὸν κίνδυνον ἔφυγε· βασιλεὺς δὲ πρὸς Βέρροϊαν γεγονώς
 20ἐπειδὴ παντάπασιν ἀνδρον χώρα τῇ ἐκτὸς αὐτὴν κατενοίει, τὴν D
 μὲν παρήλαθε, Χαμᾶ δὲ καὶ Χαβαρδᾶ ἔξ ἐφόδου παραστησάμενος
 φρούρια ἐπὶ Σέσερ μετέβη, πόλιν εὐδαίμονά τε καὶ πολυάνθρω-

5 αὐτὸς τε] Cod. αὐτὸς δέ. 7. Φορέριοι] Cod. Φαίριοι. cor-
 rexi Duc. 12. περιβαλλόμενος] Cod. περιβαλλόμενος.

Raimundus ad imperatorem accederet crebrius supplicisque deprecaretur,
 urbem acciperet hac conditione, ut imperator quidem illius esset dominus
 et diceretur, ipse autem iure illam regeret vicario: sed nihil horum impe-
 trato re infecta ad suos rediit. paucis postea interiectis diebus, relato ad
 Romanorum consilium negotio, Raimundus petita tandem obtinuit, exinde-
 que reliquis Latinorum copiae in partes transierunt imperatoris, atque adeo
 ipsi qui Fratres ab iis vocantur, et qui regiones istas incolunt. ea sic se
 habuerunt. Ioannes imperator tam opportunam minime dimittendam occa-
 sionem ratus, cum iisdem copiis in superiorem irrupit Syriam, Pizam ca-
 strum belli iure ac lege capit, multiplicique istic potitur praeda, quam cum
 multitudine captivorum Antiochiam praemittit, praefecto iis Thoma, viro
 genere quidem ignobili, sed a pueris inter imperatoris scribas allecto. ipse
 interea ad Berrhoeam pergit, urbem antiquam et celebrem; sed enim Thomas
 initio statim itineris ab hostibus oppressus, et praeda et spoliis quibus prae-
 erat ereptis, amissaque captivorum, quam abducebat, turba, aegre ac vix
 tandem periculum effugit. Berrhoeae cum appropinquaret imperator et aqua-
 rum penuria labore circumiacentem videret regionem, hanc praeteriit.
 Thama autem et Chabarda castellis in transitu expugnatis, Seserim adortus
 est, civitatem tum aliarum rerum tum hominum copia florentem. hanc qui-

P 12 ἀπεκάλει στρατοῦ. οὕτως οὐκ οἶδε παντάπασιν ἡλικίαις ἀρετῇ περιγράφεσθαι. ἐκ τούτου δὲ πολέμου σχεδὸν οὐδενὶ Ῥωμαίων ἐφ' ἵππῳ ἐπανιώντι ξυνέπεσε.

10. Τὰ μὲν δὴ νέας Καισαρίας ἐνταῦθα ἐτελεύτα. βασιλεὺς δὲ Πέρσας ἐς αὐτὰς Σωζόπολιν πυθόμενος πολεμεῖν, πασιρρωμος ἐνταῦθα ἐφέρετο. ἐπειδὴ τε οὐδενὶ πολεμίων ἐντετυχημένοι αὐτῷ ἐγένετο (ἤδη γὰρ ἐπιέναι σφίσι Ῥωμαίους πυθόμενοι ὄχοντο ἀπιόντες), ἐπὶ τὴν Πασγοῦση καλουμένην λίμνην διεβίβαζε τὸν στρατὸν. αὕτη γὰρ δὴ ἐς ἄφατόν τι μῆκος καὶ εὖρος ἐκτετατομένη νήσους κατὰ μέσον παρέχεται διακριδὸν ἀλλήλαις τοῦ ὕδατος ἀνεχοῦσαις, ἐν αἷς φρουρία ἐκ παλαιῶν ἀνφοδόμηται χρόνων. οἰκοῦσι τε ἐν αὐτοῖς ἄνθρωποι τὸ ὕδωρ ἀντιταφρείας πεποτημένοι· ἔξεστι δ' αὐτοῖς ἐς Ἰκόνιον ἀνιούσιν αὐθιμερὸν ἐκεῖθεν ἐπανελθεῖν. οὗ δὴ ἔνεκα μάλιστα βασιλεὺς περὶ πλείστου τὴν τῆς λίμνης ἐπικράτησιν ἐποιεῖτο. τῶν δ' ἐν αὐτῇ 15 Ῥωμαίων οὐκ ἐνδιδόντων ταύτην αὐτῷ (χρόνῳ γὰρ δὴ καὶ ἔθει μακρῷ Πέρσαις τὰς γνώμας ἀνακραθέντες ἦσαν), τοιάδε τινὰ ἐνενοίει. λέμβους ὡς πλείστους καὶ ἀκῆτια ξυναγαγὼν ξύλοις ἄνωθεν ἐπεζεύγνυ· ἐπὶ τούτων δὲ τὰς μηχανὰς θέμενος εὐθὺ τῶν εἰρημένων ἤγε φρουρίων. ἐνθα ξυνέβη πνεύματι ξηρῷ τῆς λίμνης 20

V 10 ἐκταραχθείσης πολλοὺς τῶν Ῥωμαίων ἀπολωλέναι στρατιωτιῶν· μάγισ δ' ὁμως καὶ ξὺν βίᾳ πολλῇ καὶ ταῦτα εἶλεν. ἐπειδὴ τε Ῥαίμοῦνδον τὸν Ἀντιοχείας πρίγκιπι νεωτερίζειν ἐπύθετο, εὐθὺ

2. ἐκ τούτου — ξυνέπεσε] Haec corrupta videntur. 11. ἀνεχοῦσαις] Fort. ἀνεχούσας. ibid. ἀνφοδόμηται] Cod. ἀνοικοδόμηται.

profiteretur. ita non semper virtus aetatis circumscribitur. ex eo praelio, nihil fere equitatu Romano accidit.

10. His ad Neocaesaream gestis, imperator, cum Sozopolim a Persis iterum oppugnari accepisset, propero illuc agmine contendit. sed cum nullus adesset hostis (iam enim adventu Romanorum percepto inde excesserat), copias ad Pasgusam paludem traduxit, quae longitudine et latitudine supra quam dici potest protenditur, circa medium paribus ferme intervallis eminentibus supra aquas insulis interstincta, in quibus antiquitus exstructa sunt valida castella. qui eas inhabitant homines munitionum loco aquis utuntur, facileque illis Iconium venientibus eadem die domum redire. hac maxime de causa necessarium duxit imperator paludem expugnare: quam cum ultro non dederat Romani, ut qui iam olim Persis permixti eorum ut plurimum mores amplexati erant, id tandem excogitavit. lembis et actuariis coactis compluribus, iisque lignis desuper invicem connexis, machinas imponit ac recta ad castella progreditur. agitata tum ventis vehementioribus palude, non pauci interiere Romanis ex militibus: tandem, nec sine labore, iis potitur. ac cum Raimundum Antiochenorum principem percepisset res novas

καὶ πάλιν Κιλικίων ἐχώρει, κατὰ νοῦν ἔχων τὴν Κιλικίων καὶ C
 Ἀττιοχέων ζῆν Ἀττάλου καὶ Κύπρω εἰς κληρὸν ἀποδώσεσθαι τῷ
 Μανουήλ. ὅθεν δὲ ἐπὶ ταυτηγὶ τὴν ἔννοιαν ἤλθεν ἐρῶν ἐρχομαι.
 φθάσει μὲν Ἀλεξίῳ, ὃς πρεσβύτατος αὐτῷ παιδῶν ἐγένετο, τὰ
 5 Ῥωμαίων ἐκ πολλοῦ μνηστεισόμενος σκῆπτρα. ἐπεὶ δὲ καὶ Μανουήλ
 ἔσχατος αὐτῷ γένοιτο, φύσεις αὐτίκα ἐφοίτων καὶ ξύμ-
 βοια βουσιλείας εἰς τὸν παῖδα ἐγνωρίζετο, ὧν ἐνὸς ἢ δυοῖν ἐπι-
 μησθῆναι οὐ μοι ἔδοξεν ἄπο εἶναι κειροῦ. ἐπειδὴ ποτε πρὸς
 ἔπρον κατέδραφεν ὁ Μανουήλ, γυνή τις ὕναρ ἐφίσταται τούτῳ,
 10 ὄψις σεμνή, μέλαινα ἰσθῆς, ἐν δὲ χεροὶ πέδιλα ὁποῖα βασιλευ-
 σιν ὑποδεδέσθαι νόμος. καὶ παρείχεται τῷ Μανουήλ χρῆσθαι
 κελύουσα ἀποσεισασμένη ταυτί· ἐδείκνε δὲ τὰ σινῆθη κυνά. D
 ὁ δὲ Θορόβου μεστὸς ἀνεγρόμενος ἐπειδὴ μὴ ἐντυγχάνειν τοῖς ὄρα-
 θῆσιν εἶχεν, ἐκλαυθμυρίζετο κατὰ τοὺς παῖδας καὶ ἀγρηρῆσθαι
 15 ταῦτα παρὰ του τῶν περὶ τὴν ἐστίαν ὤετο. τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦ-
 τον, ἕτερον δὲ οὐδὲν αὐτῷ ἔλασσον. ἦν τις μοναχῶν· πατρὶς
 αὐτῷ Γαλιλαία, βίος ἀναχωρητικὸς τε καὶ ὕψιος· οὗτος ἐπει-
 δὴ ποτε ἐς ὁμιλίαν βασιλεῖ καθίστατο Ἰωάννη, τοὺς παῖδας ἐς
 αὐτὸν παρελθόντας ἰδὼν τοῖς μὲν ἄλλοις ὕσα καὶ ἰδιωτικοῖς προση-
 20 πρέσθη, Μανουήλ δὲ τοῦτον σὺν εὐλαβείᾳ προσίων ἐπευλόγει.
 πνθανομένου δὲ βασιλέως οὗτου ἐνεκα ταῦτα ποιότη, ὑπολαβὼν P 13
 ὁ μοναχὸς “ὅτι” ἔφη, “μόνος ἐξ ἁπάντων Μανουήλ βασιλεὺς
 ἰμοὶ φαίνεται.” ἐκ δὲ τούτων καὶ τοιοούτων ἄλλων ἐς ἀπεράν-

2. ζῆν Ἀττάλου] Fort. ζῆν τῆ Ἀττάλου.

15. ἐστίας] Ita I.

Vossius. Cod. εὐθίας.

moliri, continuo Ciliciam repetit, eo animo ut non Ciliciam duntaxat, sed
 et Antiochiā, Attaliam et Cyprum Manuēli filio in haereditatem daret.
 unde vero id ei venerit in mentem, paucis expediam. Alexio primogenito
 Romanum imperium iam pridem traderē decreverat: sed nato Manuēle libe-
 rorum postremo, de eo statim praedictiones in vulgus sparsae, et in puero
 non pauca imperii agnita sunt auguria, quorum unum atque alterum recen-
 sere haud abs re erit. dormienti aliquando Manuēli apparuit mulier, vultu
 severo, nigra induta veste, manibus tenens calceamenta, quibus imperato-
 res indui moris est. ea Manuēli obtulit indueretque praecepit, reiectis,
 quibus uti consueverat et quae monstrabat mulier, caeruleis. excitatus cum
 ingenti perturbatione, ubi quae viderat non reperit, puerorum more plora-
 bat, eaque e domesticis aliquem credebat abstulisse. eiusmodi fuit angu-
 stiam, cui haud istud cedit. monachus gente Galilaeus, qui vitam monasti-
 cam in silvis ac montibus agebat, dum forte una cum imperatore colloque-
 retur, videretque accedentes ad se illius liberos, ceteros veluti privatos
 habuit, Manuēli vero humaniter accepto benedictionem impertiit. rogatus
 a principe quorsum haec egisset, respondit monachus, unum ex omnibus
 Manuēlem sibi imperatorem videri. haec et similia etiam varie imperatoris

τους ὁ βασιλεὺς ἐννοίας ἐξέλιπτεν, ἀναλύειν δ' οὐκ ἔχων ἄπερ αὐτῷ δόξειεν ἀρχῆθεν ἐς τὸν εἰρημένον σκοπὸν ἔβλεπεν. ἀλλ' ἔοικεν ἀνθρωπίνης ἄρα ἐπινοίας τῶν πάντων πραγμάτων ἡρησθαι μηδέν. οὐπω γὰρ τῆς Κιλικίων ἐφίστατο, καὶ οὐεὶν μὲν ἀφήρητο παιδῶν οἱ χρόνῳ προήκον, ἄτερος δὲ τοῖν ἀπολελειμμέ- 5 νοιν, ἐπεὶ μηδ' αὐτῷ ξυνέβαινε ἐς τὸ σῶμα καλῶς ἔχειν, ἀπήει

B τοὺς νεκροὺς ἐς Βυζάντιον ἀνακομίζων. βασιλεὺς δὲ ἐπὶ τῆς Κιλικίων τὸν βίον ξυνεμερίσατο, καὶ Μανουὴλ λοιπὸν εἰς τὸν βασιλείας ἄνευσι θρόνον. ἄξιον δὲ καὶ τὸν τῆς τελευτῆς αὐτοῦ τρόπον διηγήσασθαι. ἔξιόντι πρὸς θήραν αὐτῷ σὺς ἀπήντα, 10 μέγα τι χρῆμα, ὅπου πολλὰ ἢ Κιλικίων τρέφει γῆ καὶ ὕρη τὰ Ταυρικά. ὁ μὲν οὖν ἀκόντιον ὡς φασὶ χειρισάμενος ἐπιόντα τοῦτον ὑφίστατο· ὁ δὲ τῆς αἰχμῆς τῷ στέρνω ἔγκρουσθαισιν θυμαίνων ἐπὶ τῇ πληγῇ ὠθισμῷ μῦλλον ἐχρῆτο, ὡς ἐντεῦθεν τὴν βασιλέως χεῖρα διὰ σφοδρὰν τὴν ἀντέρεισιν τοῦ εὐθέως ἐκτραπεί- 15 σαν ἐφ' ἣν παρήρητητο πυρενεχθῆναι φερέτρην πλήρη βελῶν οὐσαν. εὐθὺς οὖν τραῦμα ἐνηκολούθει ταῖς ἀκίσαι ξυσθέντος αὐτοῦ τοῦ ἐπικαρπίου· καὶ ἀφρὸς μὲν ἐντεῦθεν ἐξεμύσατο ὕφαι-

C μος, ὅμηρ δὲ τις λεπτός, ὃν ἐκδηρὰν οἱ πολλοὶ ἰδιωτικῶς ὀνομάζουσι, προσήγετο δῆθεν συνάξων τὸ διεστηκὸς καὶ συνουλώ- 20 σων τὸ τραῦμα, ὡς μὴ φλεγμῆναν ὀδύνας ἐγείρη. ἀλλ' ἦν ἐκεῖνο τῆς εἰσπέπειτα φλεγμονῆς αἴτιον. τὸν γὰρ τῆς ἀκίδος ἰὸν ἔνδον τῇ στρυφότητι ἐναπολυβὸν ἐπὶ τὸ ἄλλο μετέφερε σῶμα. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον· τότε δὲ μηδεμίαν ἔτι ὀδύνης συναίσθησιν

8. ξυνεμερίσατο] Fort. ξυνεμετρήσατο.

18. ἐξεμύσατο] Bekker ἐξεμυζᾶτο.

animum versarent; cum tamen quae antea decreverat nollet rescindi, priori proposito stetit. sed ita comparatum est, ut rerum exitus ex humanis non pendeant consiliis. nondum enim attigerat Ciliciam, cum duobus filiis natu maioribus orbatu: superstitum vero alter, qui nec ipse admodum corpore valebat, Byzantium mittitur fratrum cadavera deducturus. moritur etiam in Cilicia imperator, imperiumque adipiscitur Manuēl. quo pacto autem vitam finierit, enarrare videtur operae pretium. ad venationem egresso obvius fit aper ingentis magnitudinis, quales in Cilicia multi et montibus Tauricis; advenientem, ut fert fama, telo quod manu tenebat excipit: contra ille mucrone in pectus adacto ex plaga furibundus vehementius instat, adeo ut inde manus imperatoris, quae dum fortius obnititur a recto deflexa in pharetram sagittis plenam, quam ex humero suspensam gerebat, impeerit, quarum cuspidibus vulnerata perstrictaque est pars carum proxima. ex eo vulnere cruenta sanie effluente, tenuis membrana, quam vulgo ecederam vocant, imponitur, quae divisam cogeret carnem, et cicatricem contraheret, ne inflammata dolores concitaret; sed haec fuit postea inflammationis causa: nam venenum quo telum infectum erat, ipsa adstrictione

ἔχοντι τράπεζά τε αὐτῷ παρετίθετο, καὶ ἡ κλίνη τοῦτον εἶχεν ὡς ἄριστήσονται. προβαίνοντος δὲ τοῦ ἀρίστου παῖδες ἰατρῶν ἵταῦθα περισσότητες ὡς τὸ ἐπίθεμα εἶδον, ἐπνυθάνοντό τε τὴν τοῦ τραύματος αἰτίαν καὶ μαθύντες τῇ τε τριπέλῃ ἐπεμέμφοντο V 11
καὶ ἤξιον αὐτίκα τῆς χειρὸς ἀπεῶσθαι τοῦτο· ὃ δὲ προσφῶναι τε τὸ τραῦμα ἑνταῦθα διετείνεται καὶ τοῦ λοιποῦ μηδὲν ὄγκου καὶ D
γλεγμονῆς πέρι δεινὸν ὑφορῶσθαι. ἀλλ' ἄρτι πρὸς ὕπνον κατέ-
δαρθεν ἄριστήσας, καὶ ὀδύνας δριμεῖαι ἀνέβαινον αἴφνης καὶ ὄγ-
κος ἀνίστατο τῆς χειρὸς. συνῆει τε πᾶς ὁ τῶν ἰατρῶν κύκλος
10 καὶ ἄγῶν προὔκειτο περὶ τοῦ πρακτέου. τοῖς μὲν οὖν τέμνειν
ἰδοὺν τὸν ὄγκον, τοὺς δὲ τὸ ἀπέπαντον ἐδυσώπει καὶ ἄλλως μα-
λίσσασθαι τοῦτο προὔτρέποντο. ἀλλ' ἔδει γὰρ ὡς εἶκε γενέσθαι
κακῶς, ἐκράτει τῆς χειροουργίας ἢ ψῆφος. τμηθέντος γοῦν ὄγ-
κος ἀνέβαινε μείζων, καὶ ἡ χεὶρ ὠργανοῦτο. καὶ ὁ βασιλεὺς ἐλ- P 14
15 πῖσιν ἤδη θανάτου τὴν ψυχὴν κατασείεσθαι ἤρχετο, καὶ μάλιστα
ὅτι μηδὲ πέρατι τὸν σκοπὸν ἔδωκε, ὃν περὶ τῆς ἐς Παλαιστίνην
ἐπιδημίας πύλαι ὠδινήσας ἔφθθη. οὗ δὲ ἕνεκα καὶ εἴκοσι ταλάν-
των ἀπὸ χρυσοῦ λυχνίαν ἐργασμένοσ ἔτυχεν, ἀνάδημα τῷ τῆδε
ταῦ κατασκευαζόμενος. ἐπειδὴ γοῦν ἐν ἀμηγάνοις ἦν, μοναχὸν
20 τινὰ ἐκ Παμφυλίας ἄνδρα μεταπεμφόμενος ἱερὸν παννύχιον δεήσει
τὸ θῆϊον ἰλάσσεσθαι ἤξιον. τὸν δὲ τῆ δεήσει προσεσχικύτα γω-
νῶν ἀκοῦσαι λέγεται ἄδόντων τινῶν. ὠρώδη ὁ λυχνὸς μετηρημέ-

12. γενέσθαι] Fort. addendum οί. 22. λυχνός] Ita I. F. Gronov-
vius. Cod. λίθος. praeterea malim καὶ ὁ λυχνός.

artius inclusum, in reliquum transfusum est corpus. ita cum nullus dum
adesset dolor, paratur ipsi mensa, eique velut pransurus accumbit. inter
prandendum, qui circumstabant medicorum filii, ut appositum emplastrum
conspexere, cicatricis causam sciscitati et edocti, removendum illud a
manu, et a mensa abstinendum censuerunt. contra ille hoc medicamento
coisse vulnus nec quicquam mali de tumore et inflammatione sese metuere
dicebat. post prandium somno se dedit, statimque acutissimi dolores sub-
orti, totaque manus intumuit. convenit illico universa medicorum turba,
quodque facto opus variis invicem disputavere sententiis. quidam enim cen-
sebant resecandum tumorem, alii nondum maturum, proindeque emolliendum
prius instabant. sed enim fato constitutum videbatur ut male res gereretur,
vicique eorum sententia qui resecandum statuerant. peracta sectione quum
tumor in maius augetur, manus chirurgicis vinculis obligata est. impera-
toris vero mortis iam imminenti metu non modice concutitur animus,
maxime quod iam ante conceptam animo in Palaestiam peregrinationem non
confecisset, cuius gratia lucernam viginti talentorum ex auro conflata loci
templi offerendam paraverat. cum iam in extremis laboraret, monachum
quendam ex Pamphylia oriundum, vitae sanctitate celebrem iubet acciri,
qui continua prece deum placaret. ferunt hunc exaudisse voces orantium.

ρος καὶ Θεῖος νεανίας καταστέλλων τὸν θόρυβον αὐτῶν τῆς ψυχῆς. τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτον· βουσιλεύς δὲ αἰσθόμενος ἤδη ἐν
B κακοῖς ἑαυτοῦ γεγονότος παρῆναι τοὺς ἐν τέλει κελεύσας καὶ ὅσον
ἐν μεγιστάσι καὶ στρατηγοῖς καὶ ἄλλως ἀπόβλεπτον ἦν, ἐλέξε
τοιάδε. “ ἄνδρες Ῥωμαῖοι ὅσοι ἐπὶ ταυτηνὴ ζυνελέγητέ μοι τῆν 5
ἀκρόασιν, ὡς μὲν πολλοῖς ἤδη καὶ ἄλλοις τῶν παρ’ ἡμῖν βασι-
λεῦσιν ἐπὶ τοὺς παῖδας τοὺς αὐτῶν ὡσπερ τινὰ κλῆρον πατρῶον
τὴν ἡγεμονίαν διαβιβάζειν ἔδοξεν, αὐτὸς δὲ οἶδα πρὸς πατρὸς
βουσιλέως τήνδε παραλαβὼν τὴν ἀρχήν, καὶ ὑμῶν δὲ ἐκάστιν
ταῦτά μοι περὶ τούτου γινώσκειν ξυμβαίνει. ταύτη ἄρα καὶ οἷεσθ’ 10
ἐμὲ ἴσως ἐς πέρατα τῆς παρουσίας ὡς ὁράτε ἀφειγμένον ζωῆς παι-
δοῖν ἐμοὶ ἀπολειμμένοιον δεῖν ἐπὶ τὸν χρόνον προήκοντα, ὡσπερ
ἀνθρώποις νόμος ἐστίν, ἀρχὴν τήνδε καὶ θρόνον μεταγαγεῖν.
C ἐμοὶ δὲ τοσοῦτον ἐμέλησεν ὑμῶν, ὡς εἰ μηδετέρῳ τοῖν εἰρημένοιον
τὸ χρεῖμα τοῦτο προσῆκεν ἕξ ἀρετῆς, εἰλόμην γε ἂν ὅσπερ ἂν ἐμοί 15
τε καὶ ὑμῖν οὐκ ἄπο γνώμης εἶναι φανεῖη. ξυνοίσει γὰρ οἶμαι
οὐδὲν οὔτε τῷ δόντι οὔτε τῷ δεξαμένῳ, πεπιδὰν ἀμαθίᾳ κυβερνή-
της τὴν ναῦν καταδύη, εἰ μὴ καὶ μᾶλλον προσαπολείται τῷ δώρῳ
καὶ κατερεῖ τοῦ δεδοκῶτος οὐκ ἀγυθιά. ἀπειροκαλίαν μὲν οὖν
καὶ τοῦ δωρεῖσθαι ἀμαθίαν καὶ ξυνόλως οὐδὲν οἶμαι ἔγιε. οὕτω 20
μὲν δὴ γνώμης αὐτὸς περὶ ὑμῶν ἔχω. τεκμήριον δὲ· καὶ γὰρ
ἐπὶ ξυμφέροντι τῷ ὑμῶν δεῖσαν τύχα καὶ φέσιν ἀδικήσων ἰδοὺ
πάρειμι. παῖδέ μοι ἄμφω καλῶ, ἄτερος δ’ αὐτοῖν καὶ χρόνον

8. αὐτὸς δὲ οἶδα] Malim αὐτὸς τε οἶδα.
ταῦτά μοι.

10. ταῦτά μοι] Cod.

16. ἄπο] Cod. ἀπό.

sed et conspecta est ex alto lucerna, visusque divinus adolescens, com-
pescens tumultum et perturbatum illorum animum. ita res fuit. imperator
vero cum se in extremis esse videret, accersitis magnatibus, ducibus, vi-
risque praecipuis, hanc ad illos orationem habuit: „non ignoratis, viri
Romani quotquot hic adestis, complures, atque adeo qui apud nos retro
imperarunt, principes, ad liberos imperium paternam veluti haereditatem
transmisissae. utque ego principatum hunc a parente imperatore in me trans-
latum accepi, ita nemo vestrum facturum me aliter opinatur. idcirco for-
tassis existimatis me quoque in extremo vitae constitutum discrimine duorum
superstitum filiorum maiori, prout apud ceteros homines fieri consuevit, im-
perium concessurum. verum tanta est apud me vestri cura, ut si neutri eor-
um deberetur ex merito virtutis, lecturus ultro alium fuerim, qui et meo et
vestro iudicio eiusmodi dignitati idoneus probaretur. neque enim gloriosum
esse arbitror seu danti seu accipienti, si quis navem, quam gubernandam
ab alio susceperit, prae inscitia undis submergat, atque adeo ipse cum dono
pereat et infelicitis muneris datori haudquaquam gratiam habeat. nam pru-
dentis non est imperito quidquam demandare, imo mera insania. eo me
erga vos affectum esse animo, vel inde vobis constabit, cum si opus fuerit

προύκει. ἄλλ' ἢ γνώμη τὸ πρεσβεῖον ἀποσεισαμένη τὸ βέλτιον D
 ἰηγηλαίει καὶ πείθει ἀρετὴν ἀρετῇ παραβάλλοντα. δυσχερὲς δὴ
 τοῦτο τῶν ἀπάντων ἀγωνίσμα τὴν κρείττω πειρᾶσθαι λαβεῖν. ἐπεὶ
 καὶ χρὴ τῷ βελτίστῳ προσνεῖμαι τὸ βέλτιον (βυσσιλείας δὲ τί ἔν
 5 τις θεῖτο σεμνότερον ἕτερον;) βουλοίμην μεντιῶν, ἄνδρες συστρω-
 τῶται, τῷ χρόνῳ πρεσβεῖω καὶ τὸ ἐξ ἀρετῆς μᾶλλον προσεῖναι
 ἰτελής. ἄλλ' ἢ γε ψῆφος ἐπὶ τὸν τελευταῖον ὄρῳ, καὶ ὁ βασι-
 λείας κανὼν τῷ ἐσχάτῳ μᾶλλον προσφέεται. καὶ οὐ δῆπου ὄφ-
 θαλμίαν ἐμοὶ τὴν ἐξ εὐνοίας δεδιέναι ἔπεισι. παῖδε γὰρ ἄμφω
 10 καὶ φίλῳ πάντως ἀπὸ ταύτου, καὶ τοῦτό γε τὸ μέρος οὐδὲν ἕτε- P 15
 ρος προῖκει. ψῆφον μὲν δὴ τὴν ἐπ' ἀμῶν ἔμοι καὶ μᾶλλον V 12
 διὰ ταῦτα ἤπερ ὑμῖν πιστευτέον αὐτοῖς. ἐκεῖνο δὲ κοινῇ καὶ μύ-
 λιστα περιεργαστέον, λέγω δὲ μή ποτε ἀδελγοῦ μὲν κρατιστεύειν
 δῆπου τὸν παῖδα ξυμβυίην, ἐς δὲ τὸν θρόνον παραβυλλόμενος
 15 ἴσῃσων ἐλέγχῃται. ἐμαυτῷ γὰρ οὐκέτι καὶ τοῦτο θαρρῶ, δεινῶς
 μυωθεῖσιν ὑπειδομένῳ τὴν εὐνοίαν· ἱκανὴ γὰρ μάλιστα ψῆφον
 δεῦσαι πηνίκε μὴ παρὰ ἴσῃς ἐκκρούοιτο. βούλεσθε τοίνυν αὐ-
 τοὶ μὲν ὑμῖν τῶν αὐτοῦ καταλέγοιμι, ἐπαφηγηεῖσθαι δ' αὐτοῖς;
 ἴσῃος μὲν δὴ καὶ ῥώμης καὶ τοῦ ἐς τὰ πολέμια θάρσους ὅπως B
 20 αὐτῷ μέεστι, παντὶ που δῆλόν ἐστι. καὶ μωρυνεῖ μοι τὰ Νεο-
 κωσυρέων τοῖς λόγοις, ἔνθα ἐπιδήλως ἐς γόνυ τὰ Ρωμαίων κίμ-
 ψαυτι ἐπὶ δὴ τούτῳ ἀνωρθωκότα περιωθεῖη. ἡ δὲ προσμωρ-

3. τὴν κρείττω] τὰ κρείττω? 4. βέλτιον] Malim βέλτιστον.
 11. τῆν] Cod. τοῖν. 17. αὐτοὶ μὲν] Malim αὐτὸς μὲν.

vel postposito naturae ordine utilitati vestrae consulam. filii mihi sunt duo,
 uterque probis moribus, quorum alter aetate prior. sed temporis praeroga-
 tivam mens mea respicit, quaerit quod optimum est, suadetque ut virtus cum
 virtute conferatur. ardua sane et prae ceteris difficilis contentio potiorum
 sententiam investigare. cum igitur quod melius est optimo debeatur, im-
 perioque nihil quidquam videatur excellentius: optarem quidem, commilito-
 nes, adesses cumulata virtus cum aetatis praerogativa. sed haec minorem
 spectant, et in illum propendet calculus, qui genuina prae se fert imperandi
 symbola: quo in iudicio nulla me affectum protestor invidentia vel amore
 immoderatori. uterque enim filii, uno caritatis gradu dilecti, proindeque
 nec alter alteri praefereendus. quamobrem suffragium mihi potius super iis,
 quam vobis ipsis concedendum videtur. id vero communi consilio studiose
 diligenterque explorare convenit, ne si seniori praeferatur minor, tamen ad
 imperium capessendum, si cum fratre comparetur, hoc minus deprehendatur
 idoneus. neque enim tantum mihi soli fido, cum nescio quam verear singu-
 larem propensionem, quae ut plurimum recta pervertit consilia, nisi a pari
 altera reprimatur. vultis igitur vobis commemorare quae illi insunt animi et
 corporis dotes, ut inde decernatis, quanta sit illius fortitudo, et in rebus
 bellicis audacia omnibus sat est compertum. testantur haec gesta ad Neo-
 caesarem, ubi inclinatas penitus Romanorum res saepe manu erexit et ser-

τυρεῖν αὐτῷ μόνου ἄν εἴη τοῦ πατρὸς, ἀκούσατε δὴ. πολλὰ πολ-
 λάκις ἐν οὐ μετρίαις ἐμοὶ πονουμένῳ πραγμάτων δυσκολαῖς οὐ-
 τος τῶν ἄλλων ἀπειρηκῶτων μέγας ἐν βουλαῖς ᾤφθη, ἱκανὸς μὲν
 χεμιῶνα προῖδέσθαι γινόμενον, δεξιὸς δὲ ζάλην ἀποκλῖναι καὶ
 βίαις πνευμάτων ἀντισχεῖν. ὃ δ' ἄν πρὸ τῶν ἄλλων ἐπ' αὐτῷ 5
C σκοπεῖν δίκαιοι ἄν εἴημεν, βραβεῖα θεοῦ ἐπὶ τὸν μείρακα δὴ πί-
 πτει. σκοπεῖτε δ' ὅπως· ἐμοὶ μὲν Ἀλέξιος ἐπὶ τὴν βασιλείαν
 ἐκλήθη, καὶ ἡ γνώμη χρόνοις τισὶν ἀποδέδεικτο πρότερον. θεὸς δὲ
 καὶ πρῶτην ἐμοὶ τὸν ἐφ' ὃν ἀναπέμπυτο προδεικνὺς τελευταῖον δὴ
 καὶ ἐκ μέσου μοι τὸν νεανίαν ἐκείνον πεποίηται. εἶπον ἄν ὑμῖν καὶ 10
 τῶν ξυμβόλων τινὰ ἃ τύχην τὴν παροῦσαν αὐτῷ προῦφαινε, εἶγε
 μὴ λόγον ἄλλως αὐτὰ νομισθῆναι τοῖς πολλοῖς ἠπιστάμην· οὐδὲν
 γὰρ οὕτως ἐς διαβολὴν ῥήδιον ἀνθρώποις ὡς ὄνειρων γάσεις καὶ
 μελλόντων ὁμφαί γίνεται. ἃ μὲν οὖν αὐτὸς παιδὶ τῶμῳ ξυνειδῆναι
 εἶχον, καὶ δὴ μοι εἴρηται. ἐμέτερον δ' ἄν εἴη τὴν γνώμην ἐπι- 15
D θεῖναι λοιπὸν τὴν ἐνυπνίων. βασιλεὺς μὲν τσαυτὰ εἶπεν, οἱ δὲ
 σὺν ἡδοιῆ τε καὶ δάκρυσιν ἐπένευον. ὃ δὲ παῖς (ἦν γὰρ φιλοπά-
 τωρ εἶπερ τις ἄλλος) καὶ φύσεως θεσμοῦς εὐλαβοῦμενος κάτω νε-
 νευκῶς καὶ ἐπὶ στέφνα τὴν κεφαλὴν ῥίπτων δάκρυσι τὸ δάπεδον
 ἔπλυνε. τὴν γλαμῦδα δ' ὅμως περιδυσθεὶς καὶ ταινωθεὶς τῷ δια- 20
 δῆματι βασιλεὺς ὑπὸ παντὸς ἀνηγόρευτο τοῦ στρατεύματος. βασι-
 λεὺς δὲ Ἰωάννης ὀλίγαις τὸ ἐντεῦθεν ἐπιβουῶς ἡμέραις πρὸς τὴν

1. πατρός, ἀκούσατε δὴ. πολλὰ πολλάκις] Cod. πατρός. ἀκού-
 σατε δὲ πολλὰ πολλάκις. Post πολλὰ fort. γαφ inserendum.

vavit. quae vero nemo praeter unum parentem attestari potest, ea iam quaeso
 audite. non semel enim mihi haud levibus rerum difficultatibus involuto,
 cum ceteri animos desponderent, optima ille ministravit consilia, in prae-
 videndis tempestatibus prudens, in declinandis vitandisque procellis indu-
 strius. quod vero prae ceteris considerare par est, deus ipse impense fa-
 vet iuveni. nam Alexium quidem ad imperii fastigium evehendum decreve-
 ram, meumque iam ab aliquot annis hac de re prouideram consilium. sed
 enim deus quem imperio dignum praeviderat constituens, rebus tandem hu-
 manis iuvenem exemit. quaedam praeterea vobis referrem portenta, quae
 praesentem illi fortunam pollicita sunt: nisi talia meras nugae ab imperita
 multitudine haberi scirem: nihil enim aliorum obtrectationibus magis exposi-
 tum est quam somniorum species et ostenta futurorum. huiusmodi sunt quae
 de filio meo et comperta et dicenda habui: restat ut haec calculo vestro
 comprobetis. postquam imperator finem loquendi fecit, gratantes illi nec
 sine lacrymis assensum praeuere. Manuel vero, qui singulari prae ce-
 teris in parentem amore flagrabat, naturae leges reueritus, demissis oculis,
 pronoque in pectus capite, profusis lacrymis pavementum rigavit. chlamy-
 dem tamen indutus, sumptoque diademate ab universo exercitu imperator

ἐκείθεν λήξιν μεθίστατο, ἐφ' ὅλοις πέντε καὶ εἴκοσιν ἐνιαυτοῖς καὶ
 μῆσιν ἐπὶ τῷ Ῥωμαίων ἄρξας, ὑγρότην ἄγοντος μηνὸς δὲ Ἑλληνες
 μὲν Ξανθικόν, Ἀπρίλλιον δὲ Ῥωμαῖοι καλοῦσιν.

proclamatur. Ioannes vero paucis post diebus moritur, cum totos viginti
 quinque annos, mensesque septem Romanis imperasset, octavo die mensis,
 quem Xanthicum Graeci, Romani Aprilem vocant.

B I B Λ I O N B.

1. **Τ**ὴ μὲν δὴ βασιλείῳς Ἰωάννου ἐνταῦθά μοι πέρασ ἐχέτω. P 16
V 13
 5 βασιλεὺς δὲ Μανουὴλ τῶν σκήπτρων ἤδη ἐπιλαβόμενος, μειρά-
 κιον ἔτι, πρώτως ἄρτι γενειάζων, οὔτε ξυνεταράχθη πρὸς τὸν
 ὄγκον τῆς ἀρχῆς οὔτε τι ἀγεννὲς ἔπαθεν. Ἰσαακίου γὰρ κατ' ἐκεί-
 νον τὸν χρόνον ἐν Βυζαντίῳ διατρίβοντος ὑποψίας τε ἐντεῦθεν
 τοῖς πλείστοις εἰσιούσης, ὡς οὐκ ἂν ποτε ἀνάσχοιτο μὴ αὐτίκα
 10 τὴν νεωτερίσαι, γέσσει μὲν καὶ ἄλλως δύσερις ὧν καὶ θνημῶ τὰ
 πλείστα διοικουμένους, τότε δ' οὖν καὶ προφάσειος εἰς τοῦτο λα-
 βόμενος, ὃ δὲ τούτου μὲν ἤτιον ἐφρόντισεν, ἐφ' ὅλαις δὲ τριά-
 κοντα μετὰ τὴν τοῦ πατρὸς τελευτήν τῷ χώρῳ ἐνδιατρίψας ἡμέ-
 ραις οὐ πρότερον ἐκείθεν ἀπήρε, πρὶν ἂν τῷ πατρὶ τὴν ὄσιαν ὡς
 15 τὸ εἶδος ἐξετέλεσε (πρὸς γὰρ τοῖς ἄλλοις καὶ φροντιστήριον ἐπὶ P 17
 τοῦ τόπου ἰδρύσατο, οὗ δὴ ἐκείνον τὴν ψυχὴν ἀφείναι τετύχηκε),
 καὶ τὰ Κιλικίων πράγματα ἐν τῷ ἄσφαλεῖ κατεστήσατο. Ἀντιο-

6. γενειάζων] Cod. γενειάσων.

L I B E R II.

1. **H**unc finem habuere res a Ioanne imperatore gestae. Manuël vero
 scripto potitus, etsi adolescens vix prima aspersus lanugine, minime tamen
 tanta imperii mole perterritus est, nihilque egit maiestate regia indignum.
 Isaacio enim Constantinopoli agente, cum multos subisset suspicio fore ut
 nequam se a rebus novandis contineret, utpote et ad turbas suoapte pronus
 ingenio et quodam anim ivehementioris impetu omnia exequi solitus, tum ma-
 xime quod id praesens suaderet occasio, haec tamen neglexit imperator.
 Triginta autem post parentis obitum diebus illic commemoratus non prius exces-
 sit, quam iusta eidem pro more peregisset (inter alia enim monasterium ex-
 stitit eo loco, ubi pater vitam finierat), et Ciliciae res in tuto posuisset.

χειρὸς δὲ καὶ πρότερον μὲν βασιλέως Ἰωάννου ἔτι περιόντος χειρὸς τῆς ἐκείνου ἀποσιριτῶν ἤρξαντο, τότε δὲ ἐπὶ βασιλείᾳ πέμψαντες Μανουὴλ καὶ ὄριων σφίσι γῆς ὑπεκστῆναι ἤξιον, ἃ πόλει μὲν τῇ αὐτῶν ἀνήκειν ἔρασσον, βίβη δὲ καὶ οὐ ξὺν τῷ δικαίῳ πρὸς τῶν Ῥωμαίων τὰ νῦν ἔχουσαι. οἱ μὲν ταῦτα ἔλεγον, βασιλεὺς δὲ εἰς ἀπολογίαὺν αὐτοῖς καταστὰς ἔλεξε τοιαύδε· “ὥς μὲν οὐδὲν ἔτι γλαύρου παρ’ ἡμῶν Ἀντιοχεῖς πειραθῆναι ξυνέπεσον, ὧ
B ἄνδρες πρεσβευταί, παντὶ που δῆλόν ἐστιν. εἰ δὲ ἢ τις παρ’ ἐτέρων ἀγῆρηται, ταῦτα δὴ παρ’ ἄλλων ἀποφέρεσθαι δίκαιον ἂν εἴη, τί μὴ καὶ ὑμεῖς Ἀντιόχειαν τήνδε Ῥωμαίοις ἀπέδοσθε πρό-10
 τερον, ἀλλὰ χειρὶ καὶ βίβη ταύτην πρὸς πατρὸς ἀγῆρησθε τοῦμοῦ; ἢ οὐχ ἡμῖν Πέρσαι δουλεύουσαν ἀφείλοντο πρότερον; ἄλλως δὲ τίνος ὄντα ταυτὶ ἐξ ἡμῶν λαμβάνειν αἰτέισθε; πόλειως Ἀντιοχεῖς; ἢ δὲ καὶ αὐτὴ φθάνει κράτει δουλεύουσα τῷ ἡμῶν. εἰ δὲ τὰ ὑμῖν αὐτοῖς ὁμολογημένα παραβαίνειν ὑμῖν ἀσχένη οὐδεμία, 15
 τί τῶν δικαίων παρόρασιν ἐπικαλοῦντες ἡμῖν πάριτε, οἳ γε εὐθύνως μᾶλλον ἐξ ὑμῶν δικαίως ἂν ἀπαιτοῦμεν; ἀλλὰ τὰ μὲν περὶ
C τούτου καιρὸς ὁ προσήκων ἡμῖν παραστῆσαι ἱκανὸς ἔσται. τὸ δὲ
V 14 νῦν ἀπόστητε τῶν οὐ προσηκόντων κλεῦω. ἐμοὶ γὰρ ἀδῆξομαι ἢ πρὸς πατρὸς εἰς χεῖρας ἤλθον ἐμάς, μὴ ἂν ἐλαττώσῃ γένοιτο.” ἄ τοῖς πρέσβεσι μὲν ταῦτα εἶπεν· ὁ δὲ ἐπὶ τὰς ναῦς ἀπὸ παρατὸν Πύραμον ὠρμίζοντο ποταμόν, ὃς διὰ Μοψουεστίας φερόμενος

2. ἐπὶ βασιλείᾳ] Ita Tolkus. Cod. π. Heysse παρὰ. 7. ξυνέ-
 πεσον] Cod. ξυνέπεσον. 13. αἰτέισθε] Cod. αἰτέισθαί.

Antiocheni autem, qui Ioanne adhuc superstite defectionem paraverant, per legatos Manuëlem rogant, ut agri sui finibus, quem et ad urbem pertinere contendebant, nec nisi per viam a Romanis, nulloque iure possideri, decederet: haec fuit legationis summa. quibus contra imperator in hanc sententiam respondit. “palam est omnibus, legati, nihil dum mali a nobis perpressos esse Antiochenos. si vero quae cui ablata sunt ab aliis, aequum sit prioribus dominis dicitur: cur non et vos Romanis ultro reddidistis Antiochiam, sed rem eo deduxistis, ut vi et armis parenti meo repetenda esset? quid enim? nonne eam Persae, cum nobis pareret, expugnarunt? cuius autem in potestate esse creditis hos, quos a nobis repetitis, fines? scilicet Antiochia esse dicitur: cur quidem et ipsa quondam pars imperii nostri fuit. quod si quae vos ipsi pepigistis foedera violare nihil vos pudet, quid posthabita iustitiae crimen nobis ingeritis, qui longe aequiori iure poenas a vobis debebamus repetere? sed has forte tempus opportunus nostro pendet imperio. vos interim ab iis quae vestra non sunt abstinere iubeo: nam quae mihi a patre tradita sunt augere, non minuere est animus.” ita ille legatis respondit. inde ad naves in Pyramo fluvio, qui Mopsuestiam dividens in

ἐπὶ θάλασσαν ποιεῖται τὴν ἐκβολήν, σὺν προπομπῇ τὸν νεκρὸν
κατῆγεν αὐτὸς ἄμμι τοῖς γνησιωτάτοις τὸν ὤμιον ὑποσχὼν τῇ σοφῷ.
ἐπειδὴ τε ἐκεῖθεν οἱ δρόμῳνες ἐπὶ θάλασσαν ἤδη ἀφῆκαν, λύσις
καὶ οὕτως λοιπὸν τὴν στρατοπεδεῖαν διὰ μέσης ἐχώρει τῆς Περ-
55σῶν γῆς ἀκρηυκτὶ διαβιβάζων τὸ στράτευμα. πρὸς δὲ Πέρσαι
καταπλαγέστες τῆς τόλμης τε τὸ περιὸν ἀγασούμενοι οὐδ' ἀντι-
βλεπτήσαι Ῥωμαίοις ἐτόλμων· συνέβαινέ τε αὐτοὺς ὡς δι' οἰκείας **D**
λοιπὸν ἵναί τῆς ἀλλοτριᾶς. ὁ μὲν οὖν εἰς τὴν Ῥωμαίων οὐ διὰ
πολλῶν εἰσέβηκε γῆν· αἱ δὲ τριήρεις ἐς Βυζάντιον ἀναχθεῖσαι
10 τὴν βασιλέως κόνιν τῇ χέρσῳ ἀπέδοσαν, ἦν ἡ Ῥωμαίων γεροσία
μεγαλοπρεπῶς ἀπολαβοῦσι εἰς τὸ ἱερὸν παρέπεμψε φροντιστήριον,
ὅπερ ἡ βασίλις, καθάπερ ἔφην, Εἰρήνη ἐπ' ὄνομαι τοῦ παν-
τοκράτορος ἐτύγγυεν ἤδη δομησαμένη. βασιλεῖ δὲ Μινοῦλ ἔτι
περὶ τὴν ἐπάνοδον ἔχοντι, ἐπειδὴ μηδέπω τὰ κατὰ τὸν σεβαστο-
15κράτορα πύθοιτο, καὶ ὡς ἤδη τυραννίδι ἐπιθέσθαι βουλευσόμε-
τον δόλῳ ὑπελθόντες, οἷς τὰ βασιλέως ἐπιτέτραπτο πρότερον,
ἡμερῶν τῷ τοῦ παντοκράτορος τεμένει ἐποίησαντο, ἔννοια γέ-
γογε μήποτε τῶν σὺν αὐτῷ τισι καὶ μάλιστα τοῖς τὰς ὑπερηγά-
τους διέπουσι δυσμενεῶν ἀρχάς, δράσῃ τι καὶ ἄχαρι τοῖς ἀνὰ **P 18**
20 τὸ Βυζάντιον οἴκοις αὐτῶν. ἀμέλει καὶ ἐσκέπτετο πῶς ἂν ἀμη-
χάνως τῆσδε τῆς ἐγγειρήσειως ἀπαγαγεῖν αὐτὸν γένοιτο. ἐδόκει
τοῖσιν αὐτῷ τόμους ἐς Βυζάντιον ἐκπέμψαι καθοσιώσει δῆθεν
τοῖς ἄνδρας καθυποβύλλοντας χρημάτων τε διὰ τοῦτο καὶ κτη-

6. ἀντιβλεπτήσαι] Cod. ἀντιβληπτήσαι.

20. ἀμηχάνως] Malim

ἐμμηχάνως.

mare effunditur, subsistentes parentis funus cum magna subsequentium turba
deducit, ipso pariter et agnatis feretro humeros supponentibus. inde ut
cursoriae mare attigerunt, movit et ipse castra copiasque per medias Persa-
rum terras, non petito per legatos commentu, deduxit, quo eius facto at-
toniti Persae licet talem mirarentur audaciam, nihil tamen contra Romanos
vicissim attentare ausi sunt. ita illi per hosticum nihilo securius quam per
proprium dicionem transgressi sunt. neque ita multo post imperii fines Ma-
nuel ipse attigit. trirames autem Byzantium appulsaee principis cineres in
terram exposuerunt, quos magnifice susceptos senatus Romanus in monaste-
rium intulit, quod imperatrix Irene, ut supra indicatum, exstruxerat dica-
ratque deo omnipotentii. at cum imperator reditum institueret, ac necdum
de sebastocratore quidquam audisset, utque tyrannidem affectantem nonnulli,
quibus rerum publicarum cura demandata erat, dolo aggressi in omnipoten-
tis templo custodiendum incluserint, subit illius animum cogitatio, ne quid
temere sebastocrator in quosdam qui cum eo erant, et illustriores praeser-
tim, ipsorumque aedes decerneret. anxius igitur quo pacto fratrem ab hoc
consilio dimoveret, tandem libellos Byzantium mittere decrevit, qui homi-
nes damnationi subicerent, eoque ipso bonorum ac possessionum iactura

μάτων ἐκπτώσεισι ζημιούστας. οὕτω γὰρ (ἔφασκεν) ὑπὲρ αὐτοῦ βασιλέως τὴν ἐπιβουλὴν ποιήσασθαι τοὺς ἄνδρας ὑπειληφώς ὁ σεβαστοκράτωρ τὰ οἴκοι συντηρήσει μᾶλλον αὐτοῖς, ἢ ἐπὶ πλέον ἔχη πρὸς εὐνοίαν αὐτοὺς ἐπισπᾶσθαι.

2. Ἄλλ' ἦν ἄρα τὰ τῆ προνοία καθάπαξ δεδογμένα δυσ-5
ανάλυτα πάντα καὶ λογισμοῖς ἀνθρώπων δυσεπιβούλευτα. ὁ μὲν
B γὰρ ταῦτα ἐνενοεῖ, καὶ τοῖς περὶ αὐτὸν δὲ ἤδη τὴν βουλὴν ἐξε-
κάλυπτεν· Ἰσαακίους δὲ ἀμφοτέρους τὸν μὲν τὸ σεμνεῖον ἐτήρει
φθάσαν ὡς ἔφασκεν, τὸν δέ, τὸν πρὸς πατρός φημι τῷ βασιλεῖ
Θεῖον, σιδηροπέδαι πρὸς Ἡρακλείῳ καθειρηγμένον εἶχον τῆ Πον-10
τικῆ. ἐνθα οὐ ἕξον ἀτιμία μὲν διῆγε τὸ πρότερον πρὸς τοῦ ἀδελ-
φοῦ καὶ βασιλέως ἐτι περιόντος ὑπερόριος γεγονώς, δι' ὧς οὐκ
ἀνίει ἔρωτι βασιλείας ἄλλοτε ἄλλας ὑπορῦπτων ἐπιβουλὰς. τότε
δὲ καὶ εἰς τοῦτο τύχης ἦλθε γνώμη τῶν ἐν Βυζαντίῳ τὸ τηρι-
κάδε ἐφεστῶτων, ἐπειδὴ νεωτέροις αὐθις καὶ αὐτὸν ἐγχειρεῖν ἐπύ-15
θοντο πράγμασιν. ἀλλὰ τὴν μὲν εἰς τὴν βασιλείαν πάροδοι οὕτω
C καθάπερ ἤδη ἔφην ἡ πρόνοια φθάνουσα εὐοδὸν βασιλεῖ ἐποίηε.
ὁ δὲ ἐπειδὴ τὰ κατὰ τοὺς σεβαστοκράτορας ἤκουσεν, ἐν Βυζαν-
τίῳ ἄλοιστον γενόμενος μετακυλεῖται μὲν παραχρῆμα τὸν ἀδελφὸν
χερσὶ τε περιβύλλει καὶ ἀδελφικῶς περιχέεται· μεταπέμπεται δὲ 20
καὶ τὸν Θεῖον τῆς ὑπερορίας, τὰς αἰτίας τε λύσας ἐφ' αἷς φεγγῆ
τὸ πρότερον ὁ πατὴρ αὐτὸν ἐξημίον, συγγνώμης ἠξίωσεν. εἶτα

3. συντηρήσει] Cod. συντηρήσειν. praeterea paullo ante ἔφασκεν pa-
renthesi inclusi. sensum expressi in versione Latina. 9. ἔφασκεν]

Cod. ἔφημεν. 19. παραχρῆμα] Cod. π χρῆμα

multarent. sic enim futurum est (inquit) ut sui ipsius causa illos adversus principem insidias molitos ratus sebastocrator res eorum domesticas conservet diligentius, quo ipsos in suas partes traducat.

2. Enimvero quae semel divina providentia constituit, nullo modo convelli neque hominum argutiis everti possunt. nam ille quidem huiusmodi consilia agitabat, et iam cum suis communicabat; Isaacius autem uterque in vinculis habebatur, alter quidem, ut supra diximus, in templo; alter vero, imperatoris patruus, Heraclae Ponticae, ubi citra infamiam vixerat primum, eo a Ioanne fratre et imperatore adhuc in vivis agente in exilium actus, quod regni consilia agitans alias ex aliis insidias struere non cessaret. tunc autem ad hanc calamitatem redactus fuerat eorum, qui Constantinopoli summae rerum praeerant, decreto, quod iterum et ipse res novas moliri deprehensus erat. sed divina providentia ita, ut modo dictum est, facilem Manuēli aditum ad imperium fecit. hic autem ubi quid de sebastocratoribus factum esset rescivit, Byzantium ingressus, accersitum continuo fratrem fraterne excipit, eiusque in amplexum ruit. patruum etiam revocat ab exilio, et obliterata eius criminis memoria, cuius gratia relegatus a patre fue-

δὴ χρήμασι τὸ στρατιωτικὸν δωρησάμενος οἴκαδε ἀπέλυσεν, ἐκά-
στη γε μὴν τῶν ἀνὰ τὸ Βυζάντιον οἰκιῶν χρυσίνους παρέσχετο
δύο. ἐπεὶ δὲ καὶ ποιμένος ἴδει τῆ Κωνσταντίνου, Μιχαὴλ ἐπὶ
τὸν θρόνον ἀνάγει, ὅς τοῦ κατὰ τὴν νῆσον, ἣν Ὁξείων ἐκ τῆς
5 θείσεως καλοῦσιν, ἤρχε φροντιστηρίου, παιδείας μὲν τῆς ἐγκυ-
κλίου καὶ μαθημάτων τῶν ἐκτὸς ἄκρω τασί γενοσάμενον δακτύλι, V 15
ἰθῶν δὲ κοσμιότητι καὶ τῆ τῶν θείων μελέτῃ λογίων οὐδενὸς D
ἰλάσσω τῶν εἰς ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἐπ' ἀρετῆ μάλιστα διαφα-
νῶν, οὗ ταῖς χερσὶν ὕστερον ἐπ' ἐκκλησίας τῷ βασιλικῷ ταινιοῦ-
10 ται διαδήματι. ὅτε καὶ χρυσίου κεντηνάριον τραπέζῃ τῆ ἱερᾷ
καταθεὶς τότε μὲν ἐξῆρει τὸ ἑλευθέριον αὐτοῦ καὶ μεγαλοπρεπὲς ἐν
τοῖς ἀπύκτων καταλελοιπῶς στόμισιν. εἰσέπειτα δὲ καὶ ἐτρίσαν
τῷ κλήρῳ ἐκ παλατίου κεντηναρίων δύο προσαφώρισε δύσιν·
καλοῦσι δὲ τοῦτο τὸ νόμισμα δεύτερον.

15 3. Τὰ μὲν οὖν ἐς τὴν βασιλείαν προοίμια τοιάδε τινὰ
αὐτῷ γέγονεν. ὁ δὲ Ραϊμοῦνδον τὸν Ἀντιοχείας πρόγκιπα τῆς P 19
εἰς τὸν πατέρα μετελεύσεσθαι θείων ἁμαρτάδος (οὐπω γὰρ ἔφθῃ
ἐκεῖνος δίκην αὐτῷ ἐπιθεῖναι τὴν δέουσαν, χρέους αὐτῷ τοῦ φν-
σκοῦ τὴν ὀρμὴν ἀνακόψαντος), στρατὸν ἐπ' ἐκεῖνον ἠπειρώτην
20 τε καὶ ναυτικὸν ἐπέμψεν. ἤρχον δὲ τοῦ μὲν Ἀνδρόνικός τε καὶ
Ἰωάννης ἐς Κοντοστεφάνους ἀναφέροντε καὶ Προσοῦχ ἰκανὸς τὰ
πολίμια. τοῦ γε μὴν ναυτικοῦ Δημήτριος ἠγαῖτο ᾧ Βρανῦς ἐπί-
κλησις ἔκειτο. ἀλλὰ Προσοῦχ μὲν καὶ ἄμφω τῷ Κοντοστεφάνῳ,
ἐπιδηὴ πρὸς τοῖς Κιλικίων ὄροις ἐγένοντο, ἃ τε πρὸς Ἀντιοχείων

rat, veniam concessit. militem deinde pecuniis donatum domum remisit,
binos etiam aureos Byzantinis in domos singulas largitus. cumque vacaret
patriarchalis sedes Constantinopoli, Michaëlem illi imponit, monasterio in
insula, quam Oxiam ex situ vocant, antea praefectum, virum liberalibus
disciplinis humanioribusque literis leviter quidem imbutum, at morum ele-
gantia rerumque divinarum scientia nemine inferiorem eorum, quorum ad
eam aetatem virtus fuit maxime conspicua. huius manibus cum in ecclesia
imperatorio diademate fuisset insignitus, deposito tum in sacra mensa auri
centenario, inde excessit, omnibus uno ore liberalitate illius et magnifi-
centiam praedicantibus. postea clero etiam annuam ex palatio duorum cen-
tenariorum pensionem assignavit, id numismatis vulgo secundum nuncupant.

3. Eiusmodi fuere Manuëlis imperii primordia. ulciscendam vero
statuens illatam Ioanni parenti a Raimundo Antiochiae principe iniuriam,
(quippe illum dignam factis poenam rependere volentem mors prohibuerat)
terrestres navalesque copias in eum misit. his Demetrius cognomento Bran-
nus, illis Ioannes et Andronicus ex Contostephanorum gente, nec non Pro-
sachus rerum militarium usu insignis praepositi sunt. Prosachus quidem et
aterque Contostephanus, postquam in Ciliciae fines pervenerunt, castellis,

Ῥωμαῖοι ἀφαιρεθέντες ἔτυγον ἐν ὀλίγῳ ἀνεώσαντο φρούρια, καὶ Ῥαῖμουῖνθω ἐς χειρὰς ἐλθόντες ἐτρέψαντό τε αὐτὸν καὶ πολλοὺς
 B τῶν σὺν αὐτῷ ἔκτειναν. τὸ δ' ὅπως ἔρτι δηλώσω. ἐπειδὴ τὰ εἰρημμένα Ῥωμαῖοι παρεστήσαντο φρούρια, μηδεὶν δὲθεν δῆποτε ἀντιστατούντος αὐτοῖς ἄχρι καὶ ἐς Ἀντιόχου ἦλθον τὴν πόλιν, 5
 λείαν Μυσῶν καὶ τὰ ἐν ποσὶν ἐργαζόμενοι. Ῥαῖμουῖνδος δὲ ἦως μὲν προσιόντας Ῥωμαίους ἐώρα, ἐντὸς τειχέων ἀτρέμας εἶχεν. ἐπεὶ δ' ἐκείθεν συσκευασμένοι ἀνεχώρουν (ἐπεξῆει γὰρ σφίσιν οὐδὲ εἷς), τότε κατὰ νῶτον ἐπιθήσεσθαι αὐτοῖς ἐννοησάμενος εἶπετο ἐν τῷ ἄφανεϊ. καὶ Ῥωμαῖοι μὲν ἐπὶ τινα χῶρον ἐλθόν- 10
 τες, ἔνθα σφίσι σκηροῦν ἐδόκει, χάρακα ἐπήγγυντο. ὁ δὲ ἐν ἐπικαίρῳ καὶ αὐτὸς τὸ στράτευμα καταθείς ὀλίγοις ἕμα ἐπὶ κατασκοπὴν τῶν πολεμίων ἐχώρει. οὐ μὴν ἔλαθε Ῥωμαίους ἐπιών-
 C τῶν γὰρ ἐπὶ χορταγωγίαν ἐξιόντων τινὲς οὐ μακρὰν ἄποθεν τῶν χαρακωμάτων ἐντετυχηκότες αὐτῷ δρομαῖοι τοῖς στρατηγῆσι ἀπήγγ- 15
 γειλαν. οἱ δὲ τότε μὲν, νῆξ γὰρ ἤδη ἦν, φελακὰς τάξαντες ἀνεπαύσαντο. ἐξῆς δὲ οὐπω ἡμέρας καταλαβούσης τυξάμενοι ὀπισθόρμητοι ἦεσαν, γνώμην ἔχοντες σκηρομενοις ἔτι τοῖς ἀμφὶ Ῥαῖμουῖνδον ἐπεισπεσεῖν. οὐ μὴν οὐδὲ Ῥαῖμουῖνδος ἠμίλει, ἀλλὰ καὶ ὅς ὀρθραίτερον τοῖς περὶ αὐτὸν τὰ δοκοῦντα ἐπιτείλας αὐ- 20
 τοὺς μὲν αὐτοῦ ἔλιπεν, ὁ δὲ ἐπὶ κατασκοπήσιν αὐθις ἐχώρει. Ῥωμαίοις δὲ ἐξ ἀπροσδοκίτου συμπεσῶν αὐτὸς τε νῶτα δοῦς ἔφρευγε καὶ τὸ λοιπὸν στράτευμα πέμψας κατὰ τάχος ἐνθένθεν

13. κατασκοπὴν] Cod. κατασκοπεῖν.

quae Romanis erepta fuerant ab Antiochenis, intra breve tempus receptis, consortis cum Raimundo manibus, ipsum verterunt in fugam, plurimosque ex eius exercitu obruncarunt. his igitur arcibus obsistente nemine expugnatis, ad urbem usque Antiochiam, facta Mysorum, ut aiunt, praeda, et raptis quae obvia erant, penetravere. Raimundus interim ingruentes Romanos conspiciatus, intra urbis moenia substitit. ut vero, collecta praeda, parat reditum, quod ne unus quidem in eos egrederetur: Raimundus clam a tergo recedentes est insectus. ac Romani quidem idoneo reperto loco, ubi pedem figere possent, in eo tabernacula collocarunt. ipse vicissim opportune cum suis castra faciens, cum paucis ad explorandum hostem proficiscitur. non latuit eius adventus Romanos: nam pabulantium nonnulli, non procul a castris obviam facti, confestim ducibus id renuntiarunt: qui tum quidem (nox enim iam aderat) vigiliis dispositis sese continuere. sed orta vixdum luce, instructo agmine retro ceaserunt, quo Raimundi copias in propriis tentoriis opprimerent. Raimundus contra nihilo segnius sese habens, primo diluculo, quae essent agenda suis praecipit, iisque ibi relictis, ipse denuo speculatum exit. sed enim in Romanos necopinatus incidens, continuo fugam cepisset: missisque ad castra nuntiis suos hortatur, inde quam

ἀπαίρειν προὔτρεπετο· ἀλλὰ παρὰ πόδας αὐτοῖς ὁ Ῥωμαίων στρατὸς ἐπελθὼν ἐτρέψατο τε καὶ φόνον αὐτῶν πολὺν ἐργάσατο, καὶ μέχρι τῶν Ἀντιοχείας πυλῶν ἢ δίωξις ἐγένετο. Ῥαίμοῦνδος D καὶ αὐτὸς μόλις τοὺς πολεμίους διαδράς νυκτὸς ἐπὶ τὴν πόλιν εἰσέλασεν. οἱ μὲν δὴ ἀμφὶ τὸν Προσοῦχ ταῦτα Ῥαίμοῦνδον εἰργασμέτοι ἐπὶ τὴν Κιλικίων ἀνεχώρησαν, Δημήτριος δὲ σὺν τῷ στόλῳ ἐπελθὼν τὴν περιόικον καὶ θαλάσση γείτονα ἐλήθισατο, καὶ πλεῖθος ἀνθρώπων ἠνδραποδίσασατο, ναῦς τε τῶν ἐγγωρίων ὡς πλείστας παρὰ τὴν θαλάσσης ἀνειλκυσμένους ἀκτὴν πρὸς ἔρπλεξεν· 10 ὅτε δὴ καὶ ὁ τὸ δημόσιον σφίσιον εἰσπραττόμενος νόμισμα αἰχμάλωτος Ῥωμαίοις ἐγένετο. Ῥαίμοῦνδος δὲ ἐπειδὴ ταῦτα ἤκουσε P 20 θρῆνῃ μεγάλῳ ἐπιών, ὡς τὰς Ῥωμαϊκὰς ναῦς ἀποσχομένης ἤδη V 16 τῆς χέρσου κατενόει, ἄπρακτος ἐκεῖθεν ἀνεχώρει. Ῥωμαῖοι δὲ τῆς θαλάσσης οὐ συγχωρούσης αὐτοῖς ἡμέραις δέκα τὸν χῶρον 15 ἐκείνον παραπλεύσαντες, ἐπειδὴ λεηλυδροῦντες ἦσαν, τῇ χέρσῳ αἰθρῆς αἰφνίδιοι προσοκέλιαντες τοὺς τε πολεμίους ἐτρέψαντο καὶ οὐ τῶν ἐπιθαλασσιδίων ἐκπορθήσαντες φρούρια οἶνον τε ὡς πλείστον καὶ ποταμίῳ τὰς ναῦς ἐμπλήσαντες ὕδατος πνεύματός τε ἐπιφόρον τυχόντες ἐς Κύπρον ἀνήχθησαν. ταῦτα δὴ συμπεσόντα 20 Ῥαίμοῦνδον τὴν ἐς Βυζάντιον στείλασθαι ἠνύγκασαν· ἀφικομένη δὲ οὐ πρότερον βυσιλεὺς προσχεῖν ἤξιώσε, πρὶν ἐς τὸ τοῦ βυσι- B λῆως καὶ πατρὸς ἀπιὼν μνημῆμα ἐντεῦθεν δὴ τὴν συμπάθειαν ἐκομίσασατο καὶ λῆζιον λοιπὸν αὐτὸν ἐποιήσασατο.

9. ἀνειλκυσμένας] Cod. ἀνειλκομένας.

celerime excedant. at supervenientes e vestigio Romani fugarunt fuderuntque magnam partem, ad portas usque Antiochiae fugientes persecuti. Raimundus ipse ex hostium manibus aegre dilapsus, de nocte in civitatem pervenit. ea clade affecto Raimundo, Prosuchi milites Ciliciam repetiere. interea Demetrius cum classe adveniens, loca maritima incursat, oramque totam depopulatur, captivos abducit complures, navesque ipsas incolarum magno numero in littore stantes incendit. sed et publici apud illos tributū exactor in potestatem venit Romanorum. haec postquam ad Raimundum perlata sunt, summo animi ardore, ad classem hostilem contendit, quam ubi cognovit iam a statione avertam, rebus infectis inde regressus est. Romani autem, reflante vento, diebus decem percurrere eum tractum: cumque aquarum penuria premerentur, rursus ex insperato applicatos ad terram hostes in fugam dederunt, direptisque maritimis duobus castellis, magna vini, et fluvialis aquae copia impletis navibus, ventum nacti secundum, ad Cyprium insulam appulere. quae ibi gesta sunt Raimundum coegerunt Byzantium proficisci. advenientem vero ad colloquium admittere renuit imperator, antequam ad parentis imperatoris monumentum, venia impetrata, sibi in posterum fidem et clientelam professus esset.

4. Ὑπὸ τοῦτον τὸν χρόνον καὶ Εἰρήνην τὴν αὐτῆς οὐκ
 βασιλεῖ μνηστειθεῖσαν βασιλεὺς ἠγάγετο, κόρην ἐς ῥήγας μὲν
 ἀναφέρουσαν ἡθῶν δὲ κοσμιότητι καὶ ψυχικαῖς ἀρεταῖς οὐδεμιᾶς
 ἐλάσσω τῶν τότε γεγενημένην. λέγεται δὲ τι περὶ ταύτης τοιοῦ-
 τον. ὀπηνίκα ἐς Βυζάντιον ἄρτι παρῆι, ἄλλαι τε τῶν ἐπ' εὐ- 5
 γενεία διυφεροουσῶν ὑπήντων αὐτῇ καὶ ἡ Ἀλεξίω βασιλεῖ ἤρμο-
 στο· ἤμφικεστο δὲ ἐσοθῆτα μὲν ἀπὸ βύσσου, τἄλλα δὲ ἐκ χρυσοῦ
 C καὶ πορφύρας κεκόσμητο. ἀλλὰ τὸ τοῦ βύσσου κτανυυγές με-
 λαμφόρον ταύτην ἐποίει τῇ νεήλυδι καταφαινεσθαι. ἀμέλει καὶ
 ἐπυνοθάνετο τῶν παρόντων, ἥτις ποτὲ εἶη ἡ μονήρης αὐτῆ καὶ 10
 μεγαλοπρεπῆς λέγουσα. τοῦτο δὲ ξύμβολον τοῖς ἀκούουσιν οὐ-
 μενοῦν ἀγαθὸν ἔδοξε, καὶ τὸ τέλος οὐκ εἰς μακρὰν ἠκολούθει.
 βασιλεῖα δὲ ἡ τῆς Ἀσίας εἶχε περὶα καὶ τὰ Βυθωνῶν ὄρια σκε-
 πτόμενον ὅπως ἂν μηκέτι ἐσβατὰ τῷ Περσῶν γένει τὰ τῆδε γέ-
 νοιτο. τῶν γὰρ ἐν τοῖς ἄνω χρόνοις τὰς τῶν βαρβάρων ἐπιτε- 15
 χιζόντων ὁρμὰς ἀμελεία περιοραθέντων, ἐδέφοδα Πέρσαις τὰ τῆδε
 ἐγένοντο. ἀλλὰ τοῦτο μὲν χρόνοις ὕστερον φιλοτιμύβτατα πρὸς
 D βασιλείως ἀνεπλήσθη πλείους ἀνοικισαμένου πόλεις· τότε δ' οὖν
 ἔγνω πολλήν ἑν τοῖς οὕτω Μελαγγείοις καλομένοις ἀνεγείραι.
 τοῦ μέντοι ἔργου προβαίνοντος ἠγγέλη αὐτῷ, ὡς τῇ πρεσβυτάτῃ 20
 τῶν βασιλείως Ἰωάννου Θυγατέρων, ἣν ὁ καῖσαρ ἠγάγετο Ῥογέ-
 ριος, νόσος ἐπιγεγονυῖα ἄφυκτον ὑπογράφει τὸν κίνδυνον. εἰς

6. ὑπήντων] Ita Tollius. Cod. ὑπήντων.

addam videtur φρουρίων.

16. ὁρμὰς]

Adden-

20. ἠγγέλη] Cod. ἠγγέλει.

4. Sub idem ferme tempus Irenem, quam privatus adhuc sibi despon-
 derat, coniugem accepit, regio ortam genere feminam, moribusque et
 animi dotibus nulla suae aetatis inferiorem. huic paulo ante Byzantium ven-
 nienti tradunt obviam effusas, cum alias natalium splendore conspicuas ma-
 tronas, tum eam maxime quae Alexio imperatori nupserat. induta erat illa
 byssina veste, auro ceteroquin et purpura intertexta. sed ob colorem in
 byssino caeruleum, cum atrata mulier novae nuptiae videretur, quaeenam
 illa esset monacha magnifico habitu, ex his quae circumstabant percontata
 est. omen id parum felix visum audientibus, quod subsequutus non multo
 post comprobavit eventus. Manuēl traiecto freto in Asia et Bithynorum fini-
 bus versabatur et ne ille terrarum tractus Persarum incursionibus pateret cu-
 rabat. nam cum prioribus seculis barbarorum irruptiones munitionibus subinde
 exstructis propulsarent, neglectis iis, pervia omnia erant Persis finitimis,
 sed postmodum restituta sunt illae imperatoris liberalitate, compluraque ab
 eo ibi instaurata oppida. illo autem tempore in ea quam Melangia vocant
 regione oppidum condere constituit. quod opus dum urgetur, nuntiatum
 Manuēli filiam natu maximam Ioannis imperatoris, quam Rogerius Caesar
 uxorem habebat gravissimo morbo ad proximum vitae periculum adductam.

δσον οὖν πέρασι δοῦναι τὸ ἔργον τῷ χώρῳ ἐνδιατρέψας τῆς ἐπὶ Βυζάντιον εἶχετο. ἀλλὰ μεταξὺ τὸ χρεῖων ἐκείνη ἀπέπλησε, γυνὴ μεγαλόφρων ἐν ταῖς μάλιστα καὶ πολὺ τὸ ἀρρενωπὸν ἔχουσα. ἐγὼ δ' ἐνταῦθα τοῦ λόγου γενόμενος εἰς μνήμην ἦλθον τοῦ ἔργου
 5 τῆς γυναικὸς ταυτησι καὶ εἰσέπειτα θαυμάζεσθαι ἄξιον. φησὶ P 21
 τὸν καισαυρα 'Ρογέριον τῇ βασιλείᾳ καὶ αὐτὸν κατ' ἐκείνον ἐπο-
 φθαλμίσαντα τὸν χρόνον, ὅπηνικα οὐπω μετὰ τὴν βασιλείῳς Ἰωάν-
 νου τελευτῆν ἢ Κωνσταντίνου τὸν νέον αὐτοκράτορα εἶχε, στα-
 σιώτας ἑαυτῷ ἄλλους τε περιστῆσαι συγγούς, καὶ δὴ καὶ τῶν τινα
 10 Ἰταλιωτῶν γένους συμπατριώτην αὐτῷ τὸ πατρόθεν ὄντα σὺν τοῖς
 ἀμφ' αὐτὸν ἔταιρίσασθαι εἰς τετρακοσίους μάλιστα ἀγειρομένους.
 ἦν δὲ ὁ Ἰταλιώτης γένει μὲν περιφανῆς καὶ ἐπίδοξος, Καπύης δὲ
 πόλιος ἐξάρχων Ἰταλικῆς πολυανθρωποστάτης ἄγαν καὶ εὐδαίμο-
 νος. αἰτία δὲ αὐτῷ τῆς ἐν Βυζαντίῳ διατριβῆς. αὕτη ἦν· ὁ τῷ
 15 Ἰησαῖο Σικελίας τυραννῶν 'Ρογέριος, οὗ πολὺν ἐν τοῖς ὀπισθεν
 ποησόμεθα λόγον ἐπειδὴν τὰς Ἰταλικὰς ἀναγράφομεν μάχας, B
 ἐπὶ τὴν Καπύης λιγνεσόμενος ἀρχὴν πολὺς ἐνέκειτο τῷ ἀνδρὶ
 πολεμῶν. ἐφ' οἷς οὗτος ἀπειρηκῶς τὴν εἰς Βυζάντιον ἐστειλατο. V 17
 καισαυρι μὲν οὖν ταῦτα ἐπρόσασετο, ἢ δὲ σύνοικος ἐπειδὴ μετὰ
 20 πολλὰς παρμινέσεις ἰσχυρογνώμονα τοῦτον ἐώρα καὶ δεινῶς βυ-
 σιλιῶντα καὶ οὐδ' ἂν εἴ τι καὶ γένηται μεταθησόμενον τοῦ σκο-
 ποῦ, τοὺς τῶν κοινῶν ἐπιμελητὰς ὡς ἑαυτὴν μεταπεμφθεμένη κοι-
 νοῦται τὸ πρῶγμα καὶ ἡ (φησὶν) αὐτοὶ μοι τὸν ἄνδρα παράδοτε,

2 ἀπέπλησε] ἀνέπλησε?
 μάλιστα.

3. ἐν ταῖς μάλιστα] Tollius ἐν τοῖς

haec isthic aliquamdiu, quo absolveret quae inceperat, erat commoratus, deum Byzantium festinat, fato fungitur femina ingentis spiritus, quaeque vi- rilem omnino animum prae se ferebat. at cum illius mihi hoc loco recurrat memoria, operae videtur pretium unum quod eam spectat deinceps admira- tione dignum commemorare. Rogerium Caesarem ferunt, mortuo Ioanne imperatore, necdum Byzantium ullo obtinente principe, imperium cogitan- tem, collectos plurimos ad suas partes allexisse, atque in his gentilem quem- dam Italum, ipsique a teneris annis familiarem, qui numero ad summum quadringenti. erat autem et ille gante perinde Italus, natalium splendore illustris et conspicuus, Capuae civitatis in Italia potentissimae clarissimaeque domus, cui Byzantii commorandi id causae potissimum fuit. Rogerius tunc temporis Siciliae tyrannus, de quo multa deinceps memoranda occurrunt, cum ad bellum pervenerimus Italica, Capuano inhians principatui, acri bello hominem impetuit: cui cum ille resistendo non esset, Byzantium se contulit. hic igitur a Caesare tentatis, ut eum conflux post multas admonitiones obsti- nationem vidit, imperiumque validius affectantem, ni provideretur, ne- quequam a proposito posse dimoveri, accessit quibus tam summa rerum

ἡ γοῦν μελήσει πάντως ὑμῖν τοῦ τὴν βασιλείαν ἀδελφοῦ συντη-
 ρῆσαι τῶμῳ. ἡ μὲν ταῦτα εἶπεν· οἱ δὲ τὸν καισαρα παντοδα-
 πῶς ἐπελθόντες ἐπὶ τινα τῶν ἀγχοῦ Βυζαντίου προουστειῶν ἐξῆ-
 C γον χρείας δῆθ' ἐν τινος ἔνεκα. ἐπειδὴ τε ἐπὶ τοῦ τόπου ἐγένετο,
 αὐτὸν μὲν ἐνταῦθα διατρέβειν ἀφῆκον, οἱ δὲ ἐπὶ τὴν πόλιν ἦλθον. 5

5. Ἡ μὲν δὲ Μαρία τοιάδε τις ἦν. βασιλεὺς δέ, τοῦ
 πάθους ἀγγελθέντος αὐτῷ, τότε μὲν ἐς Βυζάντιον ἦλθε· μετὰ
 δέ τινα χρόνον ἐς τὴν ἐπὶ Ῥυνδακοῦ ἀυλίσάμενος πεδιάδα, ἔνθα
 βασιλεῖ Ἰωάννῃ φροῦρίον τι ἐκ καινῆς ἀνωκοδομήθη, ὃ Λοπά-
 διον ὠνόμασται τοῖς πολλοῖς, ἐνταῦθα τὸν στρατὸν ἤγειρεν, ἐς 10
 τὴν Περσικὴν ἐμβαλεῖν διανοούμενος. Πέρσαι γὰρ τὰς μεταξὺ
 Ῥωμαίων σπονδὰς παραλύσαντες Πρακυνάν τε πόλιν Ἰσαυρικὴν
 ἐκπορθήσαντες εἶλον καὶ πλείστα ἄλλα Ῥωμαίους προσεξημίωσαν.
 ἐπειδὴ γοῦν ὡς ἄριστα παρεσκευάστο ἦδη, ἄρας ἐκεῖθεν σπουδῆ
 ἐπὶ τὰ πρόσω ἐχώρει, κατὰ νοῦν ἔχων ὡς ἂν ἀνυλάκτοις αὐτοῖς 15
 D ἐξαπιναιῶς ἐπελθὼν ἠβηθὸν ἀπολέσειε. πλὴν ἀλλὰ τοῦ μὲν σκο-
 ποῦ οὐ πάντῃ διήμαρτεν. οὐ μὴν καὶ χεῖρας ἔχρησε τῇ μύχῃ
 ἐκείνῃ. ὡς γὰρ ὀξέως τὸν Μύσιον διαβὰς Ὀλυμπον ἄχρι τε ἐς
 τὸν Πιθηκῶν γεγονώς, ἔνθα φροῦρίον αὐτὸς ἐδείματο καρτερόν,
 ἰκτίωρ διὰ τῶν ταύτῃ ὄρων ἐπορεύετο, ἃ τῆδε ἀποκρέμαται 20
 ἐψηλὰ καὶ δεινῶς λάσια, ξυνέβαινε ἐκ τῶν κατὰ τὰς λόχμιας
 ἀναγομένων ἀτμῶν ἐμπιπλυμένης αὐτῷ τῆς κεφαλῆς ἀθρόον

3. ἐπὶ τινα] Malim ἐπὶ τι.

8. Ῥυνδακοῦ] Cod. Ῥυνδακᾶ.

erat, quae agebantur, prodens, aut mihi, inquit, virum tradite, aut vobis curae sit imperatoris filiam fratri meo reservare. hi modis omnibus Caesarem adorti, in propinquum Byzantio suburbanum adduxerunt, quasi res quaequam illic agenda instaret, tum ubi eo accessero, ibi dimisso illo, in urbem rediere.

5. Eiusmodi ingenii fuit Maria. illius autem cognito obitu Byzantium princeps rediit. nec multo interiecto tempore, locatis ad Rhyndacenos campos castris, ubi castellum de novo exstruxerat Ioannes imperator, quod Lopadium vulgo appellant, copias cogit, et in Persidem impetum facere constituit. Persae si quidem, posthabitis foederibus, Pracanam expugna-
 vorant, urbem Isauriae, et alia insuper damna Romanis intulerant. rebus ut par erat ad bellum compositis, castra inde movens, in ulteriora progre-
 ditur, quo incautos inopinately aggressus, puberes omnes internecione dele-
 rat. nec aberravit omnino a proposito, etsi ad manus ventum non est. su-
 perato enim Olympo Mysiae monte, ad Pithecam cum pervenisset, ubi val-
 lidam ipse arcem condiderat, noctu in eos secessit montes, qua confragosi,
 praeruptique sunt, atque arbustis consiti: verum accidit ut ascendentes
 crebri e tesquis vapores caput ipsius adeo occuparent, ut subito concideret
 neque surgendi potestatem haberet, et ad mediam usque noctem omnis sen-

κατενηρέχθαι, ὡς μηκέτι μηδὲ ἀναστῆναι δύνασθαι. μέχρι μὲν
 οὖν καὶ περὶ μέσας νύκτας σχεδόν τι καὶ ἀνepsiοθήτως εἶχεν
 αὐτοῦ, μετὰ δὲ ὀλίγον ἀνασφίγλας εἶτα ῥάων ἐς τὴν ὑστεραίαν P 22
 γηρονῶς, αὐτὸς μὲν ἡσυχῇ ἔμεινε, μοῖραν δὲ τοῦ στρατεύματος
 ἀπολεξάμενος ἱκανὴν ἄμια στρατηγός ἐπὶ τὸ ἔργον διακῆκεν, αἱ
 καὶ οὐκ ἐς μακρὰν δυνάμει περιτετυχηκότες ἐχθρῶν, ἐπειδὴ κα-
 θυπέρτεροι τῇ μάχῃ ἐγένοντο, λαφύρων τε μέγα τι περιεβύλοντο
 χροῖμα καὶ οὖν τροπαιοῖς ἐκείθεν ἀνέστρεψαν. βασιλεὺς μὲν
 ταῦτα ἔπρασσε. Πέρσαι δὲ ἐν τούτῳ συσκευασμένοι στρατῶ
 10 μεγάλῳ τῇ Θρακησίῳ ἐμβύλλουσι γῆ, οὐδενός τε σφίσι ἀντι-
 στρατοῦντος (Θεόδωρος γὰρ ἢ Κοντοστέφανος ἐπέκλισις ἦν,
 τούτου δὲ ἕνεκα πρὸς βασιλέως πεμφθεῖς, οὐπω ἐφθῆ τὸν στρα-
 τὸν ἀγείρας τῆδε κατυλαβεῖν) ἄχρι καὶ ἐπὶ τι τῶν οὐκ ἄπο Θα-
 λίσσης χωρίων, ὃ Κελβιανὸν ὀνομάζεται, προνομεύρατες ἔλθον, B
 15 λῖαν τε ὡς πλείστην ἐπαγόμενοι ἀνεχώρησαν. τούτων ἐπειδὴ βα-
 σιλεὺς ἤκουσεν, οὐκέτι κατέχειν ἑαυτὸν οἶός τε ἐγένετο. ταχὺ
 γὰρ συσκευασάμενος ὅλαις ὄρμαῖς τὴν ἐς Ἰκόνιον ἐφέρετο, γράμ-
 μοι περὶ τούτου τῷ σουλτᾶν μεμηνηκῶς πρότερον. εἶχε δὲ τὰ
 γράμματα ὧδε. “ εἰδέναι βουλόμεθά σε πρῶγμασι ἐγχειρεῖν, ἃ
 20 τῆν ἡμετέραν κατὰ σοῦ διερεθίζουσιν ἔφοδο. Πρακανάν τε γὰρ
 οὐδὲν σοι προσήκουσαν αὐτὸς ἀφελόμενος ἔχεις, καὶ πρὸς γε Ῥω-
 μαίων ἔναγχος ἐπῆλθες τῇ γῆ. σὺ δὲ καὶ Ἰαγονπασὰν ἀνδρὶ Ῥω-
 μαίοις ὑποσπόνδῳ πλείστοις τε ἄλλοις τῶν τῆδε φυλάρχων οὐκ

1. κατενηρέχθαι] Cod. κατενηρέχθη. 7. λαφύρων] Ita Tollius.
 Cod. λαφύρων. 11. ἀντιστρατοῦντος] Fort. ἀντιστρατεύοντος.

us fere expers permaneret. tum recreatus paululum, recuperataque conse-
 quente die valetudine, ipse quidem substitit; suorum vero partem dimisit,
 praefectis ad rem peragendam idoneis ducibus. hi confestim hostibus obviam
 facti, iisque profligatis, victorem exercitum cum multiplici praeda, ovantes
 reduxerunt. dum haec aguntur ab imperatore, Persae, rebus ad bellum
 paratis, cum ingenti militum multitudine in Thraciesierum terram irrumpunt,
 et resistente nemine (nam Theodorus cognomento Contostephanus, ad id ab
 imperatore missus, exercitu comparato, nondum advenerat) castellum illi
 non longe a mari dissitum, quod Celbianum vocant, populabundi ineamt,
 factaque non modica praeda, regrediuntur. his imperator cognitis, impos
 sui statim cum universis copiis citato impetu Iconium contendit, scriptis prius
 ad Sultanum literis, quibus consilium suum nuntiaret. harum haec fuit sen-
 tentia. “ scire te volumus nostrae huic adversus te expeditioni molimina tua
 causam praebuisse. neque enim tantum Pracanam haud tui iuris civitatem,
 a te pridem expugnatam, detines, sed et in Romanos agros nuper irrupisti.
 Iagonpessnem quoque socium nostram, compluresque alios ibi phylarchos

ἀνεις τρόπον τινὲ πολεμίων. καίτοι ἴδει σε ἄνδρα ξυνετόν ὄντα
C ἐκεῖνο κατανοεῖν ὡς οὐκ ἂν ποτε Ῥωμαῖοι τοιαύδε περιφρονοῦμενοι
καταδέξαιντο ἄν, καὶ λεληθεῖται σε πολυπλασίαν ἕμα θεῶ τὴν
ποινήν ἀποδοῦναι. ἢ τοίνυν ἀπόσχου τῶν παραλόγων, ἢ μὴν ἐν
παρουσκευῇ ἔσο ὡς αὐτίκα Ῥωμαίους ὑποσηθόμενος.” τὰ μὲν **5**
δὴ γράμματα ἐν τούτοις ἦσαν. ὁ δὲ ταύτην αὐτῷ κομισθεῖσαν
ἀναλεξάμενος τὴν ἐπιστολὴν ἀμείβεται ὤδε. “ ἰδεξάμεθά σου τὰ
V **18** γράμματα, μέγιστε βασιλεῦ. καὶ δὴ καὶ παρεσκευάσμεθα ὥσπερ
ἐκέλευες. σὸν δ’ ἂν εἴη λοιπὸν ἐπιταχέσειν τὴν ἄφιξιν, μηδὲ
μακρᾷς ἡμῶς ἐνταῦθα διάγειν ἐπαγγελίας. τᾶλλα δ’ ὅπως ἔσται **10**
θεῶ καὶ ἡμῖν μελήσει. χῶρος δ’ ἡμῖν εἰς ξυντυχίαν Φιλομηλίον
τόδε ἔστω, οὗ δὴ ἐν τῷ παρόντι ἡμῶς ἐστρατοπεδεῦσθαι ξυμ-
D **βαίνει.**” τούτοις ὁ σουλτὰν φορτικώτατα βασιλεῖ διαμειψάμε-
νος, ὁ μὲν αὐτοῦ που ἐν Φιλομηλίῳ, ἔνθα τὸ πρῶτον ἐστρατο-
πεδευσάμενος ἔτυχε, σὸν τῷ πλείονι τοῦ Περσῶν ἔμεινε στρατοῦ, **15**
μοῖραν δὲ τινα τούτων ἀποτεμόμενος ὑπαντιάζειν Ῥωμαίοις ἐπιου-
σιν ἐξέπεμπεν. οἳ καὶ οὐκ εἰς μακρὰν ἀγγοῦ πόλεως Ἀκρουνοῦ
περὶ τινα χῶρον ᾧ Καλογραίας βουνὸς ἢ κλησίς ἐστι βασιλεῖ γε-
γονότι συμμίξαντες ἠτήθησάν τε κατὰ κράτος καὶ φυγαδαίαι ἐπὶ
τὸν σουλτὰν ἤλθον. πολλοὶ τε ἄλλοι καὶ Χαιρῆς παρὰ Πέρ- **20**
σαις ὀνομαστός Ῥωμαϊκῆς ἔργον ἐγένετο μαχαίρας. ὁ δὲ τῷ συμ-
πεσόντι καταπλαγείς τὴν ψυχὴν, οὐδ’ ὄσον ἐνοκενάσασθαι τι,
οὐδ’ ὄσον κομίσασθαι τῶν πρὸς τὴν χρεῖαν τῷ χῶρῳ ἐπιμείνας
P **23** ᾗχετο φηγὰς ἐκεῖθεν ἀπιών. ὁ πυθόμενος βασιλεὺς ἀμφοτέρων

bello lacessere non desinis. tibi autem viro prudenti cogitandum fuit, ne-
quaquam id neglecturos Romanos, multiplicemque a deo vindicem istiusmodi
facinoribus poenam rependam. proinde vel abstine huiusmodi iniquitati-
bus, vel ad sustinendos extemplo Romanos te praepara.” litterarum id fuit
argumentum: quas simul ac ille traditas perlegit, in hunc modum rescripsit,
“litteras tuas accepimus, maxime imperator, paravimusque omnia quae ius-
sisti. reliquum tibi est accelerare adventum. nobis autem crebris identidem
missis legationibus hic morari non convenit, cetera et deo et mihi curae
erunt. locus vero congressui Philomelium erit, ubi modo castra posuimus.”
arrogantissimo hoc misso ad imperatorem responso, Sultanus Philomelii, ubi
castra prius locaverat, cum maiori Persicarum copiarum parte consistit, re-
liquas vero mittit, qui adventantibus Romanis occurrerent. atque illi haud
multo post cum imperatore qui prope Acrunum aderat, civitatem in ea sitam
regione quae Calograeae collis nuncupatur, praefelium conserunt, funditusque
deleti ac superati, quam celerrime fugiunt ad Sultanum; complures, quos
inter et Chaeres, magni vir apud Persas nominis, Romanorum gladiis in-
teriere. ille ex accepta clade animo confusus, nec instaurare curans aciem,
aut rebus loca necessariis providere, fugae et ipse se dedit. quo cognito

τε ἐκαιροτομησάμενος αὐτὸν διανοηθεὶς, θράσους τε τοῦ πρότερον καὶ
 δειλίας τῆς εἰσέπειτα τοῦ μετρίου πέρα γεγενημένον, ἐπέστειλεν
 αὐτῷ τοιάδε. “ ἔδει μὲν σε, ὦ γενναῖε, ἐκείνο καλῶς εἰδὼτα, ὡς
 ὅσον αἰσχρὸν ἔστιν ἢ δειλίᾳ τοσοῦτον μᾶλλον αἰσχίον γίνεσθαι,
 5 ὀπηθῆκα θράσους αὐτῆς προηγησόμενον τύχοι, μὴ οὕτως ἀνεπι-
 στρόφως τῶν ἐς τὸν πόλεμον ἔχειν. ἐπεὶ δ’ ὥσπερ παντάπασιν
 ἐπιλελησμένος λήματός τε τοῦ προτέρου, ὧν τε ἔνναγχος ἐς τὴν
 ἡμετέραν ἐπέστειλας βασιλείαν λόγον πεποιημένος οὐδένου ἀπο-
 τρέχεις οὐκ οἶδα ὅπη, ἡμεῖς ἰδοῦ σοι τούτων ἀνάμνησιν φέρομεν.
 10 μὴ τοίνυν ἐν Φιλομυλῆ, ὥσπερ ἤδη φθάσεις ἡμῖν ἐπηγγελ-
 μένος, τὴν ἡμετέραν ἀναμινεῖς ἀφίξιν, λείπεται πάντως ὡς τὸ Β
 γενναῖον ἐκείνο καὶ μεγαλόμυχον αὐτὸ σφόδρα δειλὸν καὶ ἀγεννές
 ἀντιπεριεστὶ σοι.” τὰ μὲν δὴ γράμματα ἐν τούτοις ἦσαν. βασι-
 λεὺς δὲ ἐν Φιλομυλῆ γενόμενος αὐτὸ μὲν κατὰ κράτος τε εἶλε
 15 καὶ ἐνέπρησεν ἄπαν. Ῥωμαίων δὲ τινὰς μακροῦ τοῦ χρόνου ἐν-
 ταῦθα ὑπὸ φρουραῖς καθειρωμένους εὐρών ἐλνέ τε τῶν δεσμῶν
 τοὺς ἀθλοῖς καὶ φῶς ὁρᾶν παρεῖχεν ἐλεύθερον. Πέρσαι γὰρ
 τὸ μὲν πρῶτον δυνάμει τῇ σφῶν θαρρεῖν ἔχοντες, ἄλλοθι γῆς
 βασιλέως ἐπιόντος μετοικίλειν αὐτοὺς οὐδαμῆ ἔγνωσαν· ἐπεὶ τὸ
 20 ὁδὸς αὐτοὺς ἤπειγεν, οὐχ ὅπως αὐτῶν κατημέλουν, ἀλλὰ καὶ
 τὰ σφέτερα περὶ ἐλάσσονος ἔθεντο. τῶν δὲ γραμμῶν ἀνεπι-
 χθόντων εἰς τὸν σουλιάν, εἴτε τὴν ἐντεῦθεν ἐπίπληξιν αἰδεσθεῖς, C
 εἴτε καὶ ἄλλο τι ἐννοησάμενος ὀπίσω ἐχώρει. ἐπὶ τινὰ τε χώρον

7. λήματος] Cod. λήμματος.
 7. λήματος]

21. τὰ σφέτερα] Cod. τὰ σφε-
 21. τὰ σφέτερα]

imperator, utrumque illi exprobrare gestiens, et quod audaciae primum et
 metus deinde excessisset fines, literas ad eum in hanc fere sententiam dedit:
 “ non decebat te, generose princeps, qui probe noveras per se turpem me-
 tum fieri turpiorem, cum praecessit ferocia, bellum adeo segniter gerere.
 quandoquidem igitur propositi prioris immemor, et iis quae paulo ante ad
 maiestatem nostram rescripseras, neglectis, nescio quo recedis, ecce tibi
 horum memoriam refricamus. nisi itaque adventum nostrum, sicuti nobis
 iam antea nuntiasti, Philomelii opperiaris, reliquum erit, ut palam profi-
 teamur magnanimitatem istam tuam degeneri timore elanguisse.” literarum
 ea fuit summa. Manuēl vero Philomelium progressus, urbem vi expugnat,
 totamque incendit, et e Romanis aliquot, qui captivi iamdudum detineban-
 tur, pristinae restituit libertati. Persae quippe freti primo viribus suis,
 atque alio terrarum abeunte imperatore, de transferendis iis nequicquam
 cogitarant. at ubi illos incessit metus, non captivos modo, verum etiam
 propria neglexerunt. perlatis ad Sultanum literis, sive ex castigatione prin-
 cipa pudore suffusus, sive alia nescio qua de causa, retulit pedem, regio-

Ἀνδρακμῶν Περσικῶς ὠνομασμένον ταχὶ γεγονῶς, ἐνταῦθα ἐστρα-
τοπεδεύετο. ταῦτα ἐπειδὴ βασιλεὺς ἤκουσε, παραντίκῳ διεκόσμη
τὸ στράτευμα, πύλιν τε Ἀδριανούπολιν ὑπερβὰς (διαβαίνει γὰρ
καὶ ἐς αὐτὴν Ἀνκαϊονίαν τὸ ὄνομα τοῦτο) ἐν τινὶ χώρῳ Γάϊτα
ὄνομα τὴν παρεμβολὴν ἐποιήσατο. τῇ δ' ὕστεραίᾳ (ἤδη γὰρ οὐδ' 5
πόρρω ἀποσκηνοῦν ἀμφοτέροις συνέβαινε τοῖς στρατεύμασι) τα-
ξίμενος προσώτερον ἐχώρει, ἐπειδὴ τε ὁμοσε τοῖς Πέρσις ἦλθεν,
ἔργου εἶχετο. Πέρσαι τοίνυν μηδὲ τὴν πρώτην Ῥωμαίους ὑπο-
στάντες ἐς ὑπαγωγὴν ἔκλιναν. οἱ δὲ κατὰ νότου αὐτοῖς ἐφεπύ-
D μνοι οὖς μὲν ἀνήρουν, οὖς δὲ ἐζώγρουν. ὁ δὲ σουλτάν οὐ πρό- 10
τερον ἀνῆκε φεύγων πρὶν ἢ τετραγαμμένος ἐς Ἰκόνιον ἔλθῶν ἐντὸς
τειχῶν εἰσπεσεῖν· ἐπειδὴ τε ἤδη ἐν τῷ ἀσφαλεῖ καθιστήκει, βου-
λὴν βουλευέται τοιάνδε. μένειν μὲν ἐνδοθὶ οὐ πάνυ τι ἐθάρρει,
ὡς μὴ ἐνταῦθα κατακλείσας ἑαυτὸν ἀπρόϊτον πολιορκουσί Ῥω-
V 19 μίοις ἐργάσηται, ἄλλως τε καὶ τὸ τοῦ πολέμου τέλος οὐκ εἰδῶς 15
εἰς ὃ τι τύχης αὐτῷ περιστήσεται, ἐν στενωῷ περισχεθῆναι ἀξέμ-
φορον ᾔετο. καὶ δὴ τὸ μὲν τοῦ στρατεύματος ἐπὶ φηλακῆ τῆς
πόλεως ἔταξε, τὸ δ' ἄλλο διχῆ διελὼν τὸ μὲν κατὰ νότου τῆς
P 24 πόλεως ἐπὶ τοῦ κατάντους ἔστησεν, ὃ δὲ αὐτὸς ἔχων ἐν δεξιᾷ
παρετάξατο τῇ τοῦ ὄρους ὀχυρότητι μάλιστα πεποιθῶς, ὃ με- 20
ταξὺ πόλεως Ἰκονίου καὶ τοῦ φρουρίου Καβύλλας ὑπερτείνει.

6. Πέρσαι μὲν οὖν ἐν τούτοις ἦσαν· βασιλεὺς δὲ ἐπειδὴ
πρὸς τῇ Καβύλλᾳ ἤδη ἐγένετο, δαιμονία τινὶ κεινημένος ὄρηψ

nemque Andrachmam a Persis nuncupatam magnis itineribus petit, ibique castra posuit. id postquam accepit imperator, apparato confestim exercitu, urbem Adrianopolim supergressus (istud quippe nominis ad Lycaoniam usque excurrit), in quadam regione, quam Galtam vocant, fixit tabernacula. postera die, cum levi utique intervallo utraque derimeretur acies, instructo agmine, castris excedit, signisque cum hostibus collatis, praelium init. ac Persae quidem primum Romanorum non sustinentes impetum, ad receptum sese comparant. instant contra Romani a tergo, alios occidunt, alios capiunt vivos. Sultanus non ante destitit a fuga, quam percussus metu intra Iconii moenia sese abdidisset. sed neque ibi adhuc in tuto positus, haec secum animo volvit. cum nempe vereretur, ne si intra moenia sese pateretur includi, Romanis urbem obsidione cingentibus, nullus sibi superesset evadendi locus: ancipites praeterea mente versans bellorum eventus, incertus quo inclinatura esset fortuna, angusto coerceri loco haud opportunum arbitrabatur. itaque relicto ad praesidium civitatis idoneo militum numero, reliquos bifariam dividit, partem unam a tergo urbis, loco arduo, stare iubet: aliam, cui ipse praerat, ad dexteram locat, fretus maxime positione montis, qui Iconium Caballamque castrum interiacet.

6. Dum haec agebantur apud Persas, pervenit imperator ad Caballam, ibique nescio quo oestro percitus, in Sultanum invadere decrevit: sed quo

τὴν ἐπὶ τὸν σουλτὰν ἰσφύδαζεν ἵναί. οὐκ ἔχων δ' ἐκ τοῦ πα-
 ραρημίη στοχάσασθαι ὅπῃ αὐτὸν ξυνέβαιεν εἶναι, πρὸς βραχὺ
 μὲν ἐπισχέθη τῆς ὕμης, στρατηγικῇ δ' ἐμπειρίᾳ τῆς ἐν δαξιᾷ
 τῆς πόλεως ἐξηγεῖσθαι φύλαγγος αὐτὸν διεγνωκῶς (ὄξυς γὰρ εἶ-
 5 κω τις τὰ τωιαῦτα ἐτύγγανεν ὢν), ἀντίκα τοῦ σημειοφόρου λα-
 βόμενος εἶλκε τοῦ ῥυτῆρος ἐπ' ἐκείνο τὸ μέρος ἐπιστρέφων αὐτόν.
 διαπορευόμενου δὲ τοῦ Ῥωμαίων στρατοῦ καὶ ἐν θαύματι μεγάλῳ B
 ποιουμένου τὸ πρῶμα, ὕπως ἐς τηλικαύτην ἀνυπέροβλητον ἰσχὺν
 ἀπροοράτως οὕτως παρακινδυνεύειν ἐθέλοι (ἔξεπλήττετο γὰρ αὐ-
 10 τὸς τὸ μηδαμοῦ τοῦ στρατεύματος ἐκείνου διαφαίνεσθαι, κἀν-
 τεῦθεν ὤοντο πρόδρομα ταῦτα τῆς σὺν τῷ σουλτὰν ἔσεσθαι πα-
 ρατάξεως τῆς τοῦ ὕρους ὡς εἰκὸς ἀμφιλαφεῖ κρυπτομένης), θαυ-
 μαζόντων ὅτ' αὐτὸς ἤρέμα διακεχυμένος τὸ πρόσωπον "ἄνδρες"
 εἶπεν "Ῥωμαῖοι, μὴ δὴ τέγγη βαρβαρική δεδιττίσθω τὴν ἡμετέ-
 15 ραν ἀγγίνοιαν, μηδ' ἐπὶ τὰς σημαίας ἀπειῖναι ξυμβαίνει τοῦ κατα-
 μέτωπον ἡμῖν ὄρωμένου τούτου στρατεύματος, ἀλλαχόθεν που
 ταῖτας σὺν στρατεύματι ἄλλῳ παρεῖναι οἴεσθε. οὔτε γὰρ ἕτερον C
 τις μοῖρα δυνάμειος ὑπολέλειπται οἴμαι Πέρσαις, καὶ τὰ σημεία
 δὲ σφίσι αὐτοῦ που καὶ ἐπὶ τῇ λόχημῃ ἐστῶσιν ἐν τῷ ἀφανεῖ,
 20 ὅτ' ἐπιδειξείη πλήθους ἐκπλήττειν ἡμῶς ἔχοιεν. μὴ τοίνυν τοῦ πλη-
 θους θαμβεῖσθε τὸ βάρβαρον, περιφρονεῖτε δὲ μᾶλλον τῆς ἀσθε-
 νείας. οὐ γὰρ πέφυκεν ἀλήθεια φαντασίᾳ συγγίνεσθαι. ἀλλ' ἐγὼ
 μὲν σὺν τῶν ταγματίων τοῖς ἐμπροσθίοις ἄπειμι παρ' αὐτὰ συμ-

10. ἐκείνου] Fort. addendum τὰς σημαίας.
 μηδ' εἰ.

15. μηδ' ἐπὶ] Fort.

in loco consideret, cum statim non potuisset rescire, animi impetum paulis-
 per inhibuit. tum militari, qua potissimum praestabat experientia, edoctus,
 ad dexteram civitatis praeesse illum militum cuneo, signiferum fraeno sp-
 prehensum eo confestim trahit, rapitque. stupuit ad eiusmodi facinus Ro-
 manus exercitus, magni instar miraculi ratus esse, quod tantas copias, et
 quae suas numero longe excederent, inopinato vellet aggredi atque ita prae-
 lii aleam subire. terrobat enim quod non apparet agmen illud hostile, eos-
 que quos videbat, praecursores esse arbitraretur copiarum hostilium, quae
 forte in montium faucibus delitescerent. ea admiratione defixis, leniter sub-
 ridens "viri" inquit "Romani, animorum nostrorum solertiam ne pertur-
 bet barbarorum strategema. neque enim propterea quod ab exercitu, qui
 e regione conspicitur, abesse signa contingat, ea aliunde cum alio exercitu
 adfore existimandum est. nullam, ut arbitror, aliam exercitus partem ha-
 bent Persae: sed intra arbusta et in obscuro habent militaria signa, ut
 ostentatione multitudinis terrorem nobis incutiant. nolite numerum extime-
 scere barbarorum, spernite potius imbecillitatem; iis enim quae fucum fa-
 ciunt, adest raro veritas. contendo igitur cum his qui coram sunt conser-

μῖζων αὐτοῖς, ὁμᾶς δέ μοι ξὺν τῷ ἄλλῳ στρατεύματι ζυγνεται-
 γμένους ἐπιέναι χρεῶν, μή ποτε πολεμίων ἐνέδροις περιπεσεῖν γέ-
 νοιτο.” ταῦτ' εἰπὼν ὁ αὐτοκράτωρ ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἴετο,
 D χώραν αὐτὸς τὴν ἐν ἀριστερῷ κληρωσάμενος, ἅτε τῷ μεσαιτάτῳ
 ἀντιμετωποῦσαν τοῦ τῶν ἐναντίων στρατεύματος, ἐνθα πλείστους 5
 τε καὶ ἀρίστους ξυνέβαινεν εἶναι Περσῶν. Πέρσαι τοίνυν μά-
 χαις οἶμαι ταῖς προλαβούσαις περὶρηγμένοι τὴν τόλμαν, ἐπειδὴ
 τὴν Ῥωμαϊκὴν εἶδον ῥομφαίαν, τὴν τάξιν ἀπολιπόντες οὐδενὶ
 κόσμῳ ἐφέροντο, ὅπως αὐτὸς ἕκαστος πρῶτος ἐνθ' ἔνδεν ἀπαλ-
 λάσσοιτο σπουδῆν ἔχοντες. ἐνθα καὶ τὸν σουλτὰν ἡ φήμη παρῆ- 10
 ναι διήγγελλε. φευγόντων οὖν Ῥωμαῖοι τῇ διώξει ἐγκείμενοι πο-
 λὺν τινα κατέτριψαν χρόνον. καὶ οἱ μὲν ἐν τούτοις ἦσαν· τὸ
 δὲ ἄλλο Ῥωμαίων στρατεύμα κατὰ νώτου συντεταγμένως ὥσπερ
 εἴρηται ἐπιὼν τὸ μὲν πρῶτον λόχοις τισὶν ἐξ ἀπροσδοκίτου περι-
 τυχὸν ἐτρέματο, εἶτα καὶ τῶν ἄλλων κατόπιν ἐπιθεμένων αὐτοῖς, 15
 P 25 ὅσοι τε Ἴκονίου ἐντὸς φυλακῆν εἶχον (ἐπεξήσασαν γὰρ ἤδη καὶ
 οὗτοι θαρσύνοντες τῷ τὸν αὐτοκράτορα μακρὰν ἀποθεν Ἴκονίου
 ποιῆσθαι τὴν δίωξιν) καὶ ὅσοι ἐν τῷ κατάντει τῆς πόλεως ὀπίσω
 καθάπερ εἴρηται ἐτάζαντο, κλονεῖσθαι ἤδη ἤρξατο. ὅπερ ἐπειδὴ
 τάχιστα βουσιλεὺς ἤκουσε δυνάμεις τῶν οὖν αὐτῷ τὴν ταχίστην 20
 ἐξέπεμπεν ἐπ' αὐτοῖς, ὧν Πυρρογεώργιός τε ἦρχεν ἀνὴρ δραστή-
 V 20 ριος μάλιστα, ὃς καὶ τῷ τοῦ πριμικηρέου τῆς αὐτῆς ἐσύτερον
 τετιμηται ἀξιώματι, καὶ ὁ Χουροῦπ ἐς τοὺς βασιλέως καὶ πρὸς
 τῆς ἀλουργίδος ὑπέρτερος τελῶν. ἀλλὰ καὶ τούτων βεβοηθηκό-
 4. ἀριστερῷ] Malim ἀριστερῶ.

turus manus. vestrum erit cum ceteris copiis subsequi, ne alias hostium insidiis circumveniamur.” haec locutus imperator impetu magno in hostes fertur, locumque occupat sinistrum mediae illorum obversum aciei, in qua plurimi stabant optimique Persarum. at hi superioribus, ut opinor, praeliis attriti repressaque audacia, ubi Romanos micare gladios vident, relictis ordinibus dissipantur passim, unoquoque militum inde evadere inter primos adnitente. in quibus ipsum etiam aiunt adfuisse Sultanum. Romani dum fugientibus acris instant non parum temporis constumpserunt. atque ita quidem sese res habuit. aliae interim Romanorum copiae instructis, ut retuli, ordinibus a tergo succedentes primo quidem in insidiis quasdam, necopinato delapsae fugantur. ingruentibus quoque a tergo aliis turbari etiam coeperunt: nam et quotquot erant Iconii praesidarii milites excesserant, ea fiducia, quod imperatorem longius ab urbe insequendi ardor abripisset: ut et quotquot post civitatem, uti memoratum, in declivi steterant. id simul accipit Manuel, partem copiarum quanta potest celeritate mittit, quibus praepositus fuit Pyrrogeorgius, vir maxime industrius, qui postmodum primicerii aulae dignitate auctus est, et Churupus, inter ministros imperatoris, qui a purpura sunt, allectus. illis licet adiuvantibus, nihil secius rursus

των οὐδὲν ἦτιον καὶ πάλιν κλονεῖσθαι συνέβαινεν ἅπαξ πεπονη-
 κὸς τὸ στρατιωτικόν. ἀλλὰ βασιλεύς, ἦν γὰρ ὀξύτατος τὸ δέον B
 εἶναι καὶ καταστοχάσασθαι τοῦ πρακτέου δεξιότητος, ἔγνω ἐπι-
 νοίας μᾶλλον ἢ ἰσχύος ἐνταῦθα χρῆζειν τὸ πρῶγμα. αὐτίκῃ τοί-
 5 νη τῶν τινα στρατιωτῶν καλέσας, Βεμπιτζιώτην μὲν ἐπικεκλη-
 μένον πόλεως δὲ ὠρηγμένον Ἀδριανοῦ, ἐκέλευε τὸ κράνος τῆς
 κεφαλῆς ἀποθέμενον μετέωρόν τε αὐτὸ ἐπὶ τῆς χειρὸς πανταχόσε
 περιδινούοντα τὴν τοῦ σουλτὰν δῆθεν ἐπὶ τοῦ στρατεύματος δια-
 κηρυκῆσθαι ἄλωσιν. οὗ γεγονότος ἀνεθάρσησέ τε παραχρῆμα
 10 τὸ Ῥωμαϊκὸν καὶ τοὺς ἐναντίους ἰσχυρῶς ἐγκειμένους ἄπείσασατο.
 οὕτω πολλάκις ἐν βούλευμα συνετὸν ὑπὲρ μυριοπληθεῖς ὤνησε
 χεῖρας, καὶ ἀνδρὸς ἐνὸς ἀρετῆ πολλῶν ἀσπίδων δυνατωτέρα γί-
 νηται. ἀλλὰ τότε μὲν ἐπειδὴ τάχιστα νύξ ἐγένετο, αὐτοῦ που
 ἤλλασατο· ὄρθρου δὲ ἄρας ἐκείθεν πρὸς Ἰκονίῳ ἰστροτοπεδεύ-
 15 σατο. ὡς δὲ κύκλω περιελθὼν οὐκ εἰσέφοδον εἶναι αὐτὸ κατε- O
 νόει, ἣ τε φήμη, ἣ ἔθνη τὰ πρὸς ὄνοντα ἧλιον ἐξ ἐθῶν ἐπανα-
 στάτα τῶν κατρίων ἐπὶ τὴν Ῥωμαίων παμπληθεῖ ἐμήνυε φέρε-
 σθαι, ἐκάστης πῦξανεν ἡμέρας, τοῦ μὲν πολιορκεῖν ἀπέσχετο,
 χρόνου τε πλείονος καὶ μελλόνος ἄλλης ἢ κατ' ἐκείνην δῆθεν νο-
 20 μίσους παρασκευῆς, δηώσας δὲ καὶ ἀφανισμῶ τὰ ἐν ποσὶ παρα-
 δὸς ἐκείθεν ἀπήλαυνεν. ὅτε δὴ λέγεται ὡς τοῖς πρὸ τῆς πόλεως
 Περωσῶν τάφοις πολλὰ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ ἐνβροσαντος ἐκθετά τε τῶν
 σωματίων ὡς πλείστα πεποιηκότος, ὁ δὲ οὐδ' ἐν τηλικαύταις και-

11. οὕτω πολλάκις] Expressit Euripidis sententiam. Vide Stobaeum
 Flor. 54. p. 205. et Nicephorum Bryenn. p. 102. C. 16. ἐξ
 ἐθῶν] Fort. ἡθῶν. 19. δῆθεν] Fort. δεῖσθαι.

conturbatur acies. at imperator animo perspicacissimus et in rebus investi-
 gandis solertissimus, consilio potius quam armis rem tum egere animadvertit.
 advocato igitur cuidam e militibus, nomine Bempitziotae, qui Adrianopoli
 oriundus erat, iussit ut demptam capite galeam, et manibus in altum subla-
 tam circumferret ubique, captumque esse Suktanum magna per exercitum
 voce proclamaret. id strategematis Romanorum extemplo sublevavit animos,
 vimque hostium acrius insistentium retudit. ita saepe numerosis copiis uti-
 lius fuit consilium prudens, virique unius virtus clipeorum robore validior.
 at deficiente die, ibi pernoctatum. inde primo mane profectus ad Iconium
 castra posuit, quod cum undique explorasset adituque haud facile esse vidis-
 set, rumore ad haec increbrescente in dies, Occidentis populos patriis ex-
 citis sedibus ingenti multitudine ad fines Romanorum contendere, ab
 oppugnatione quidem destitit longiore tempore et maiore apparatu,
 quam qui aderat, opus sibi fore animadvertens; sed obviis quibusque
 incensis et perditis recessit. ferunt tum militibus Romanis foede ac contu-
 meliose Persarum posita iuxta urbem sepulcra tractantibus, nec non ex his
 multa resedientibus cadavera, principem eo difficultium temporum momento,

ρῶν ὀξύτησι καθυφείναι θέλων τοῦ μεγαλοπρεποῦς τῆς τὸν σουλ-
D τὰν γευναμένης παντάπασιν ἀνύβριστον τηρηθῆναι τὴν κόριν ἐκέ-
 λευε, χρῆναι τοῖς καὶ κατὰ βραχὺ σωφρονοῦσιν εἰπὼν αἰδεῖσθαι
 μᾶλλον δυστυχοῦσαν ἐγγένειαν, γράμμι τε χαράξας οὐ πόρρω θρο-
 νειως ὄν παρὰ τὴν τοῦ σουλτὰν ἔπεμπε γαμετήν. εἶχε δὲ ὧδε τὸ
 γράμμι. “εἰδέναι βουλόμεθά σε, ὡς τὸ τῆς ἡμετέρας παιδίον
 βασιλείας ὁ σουλτὰν ζῆ καὶ ἔτι περιεστι τὰς τοῦ πολέμου χεῖρας
 διαπεφρυγώς.” ἡ δὲ πρόβητα περὶ που τὰ δισχιλία καὶ βοῶν
 μέγα τι χρῆμα καὶ πλείστα ἄλλα τῶν ἰδωδῶν ἐν παραιοκενῇ
 μὲν εἶχεν ἐφ’ ᾧ βασιλέα τούτοις δεξιώσαιτο· ἐπεὶ δὲ πρὸ τὰς 10
 πρὸ τῆς πόλεως οἰκοδομὰς καθάπερ εἴρηται τὸ Ῥωμιαῖκὸν ἔγλε-
P 26 ξεν, οὐκέτι πύρραι τὸν σκοπὸν ἔδοκε. καὶ ταῦτα μὲν τοιαύδε τιὰ
 ἦσαν. βασιλεὺς δὲ ἐπειδὴ τῆς ἀποπορείας ἤρξατο, γράμμι καὶ
 πάλιν ἐπὶ τὸν σουλτὰν ἔπεμψεν. ἐδήλου δὲ ἡ γραφὴ τάδε·
 “πολλὰ σε πολλάκις ἀναζητήσαντες οὐπω ἐτύχομέν σοι. φεύγεις 15
 γὰρ αἰεὶ καὶ καθάπερ σκιὰ διολισθαίνεις ἡμῶν. ἔν’ οὖν μὴ καὶ
 δοκοῖμην σκιαμαχεῖν, τῷ τέως μὲν ἄπιμεν παλινοστοῦντες· ἔαρος
 δὲ σὸν μείζονι τῇ παρασκευῇ ἐπὶ σε ἤξομεν. μελήσει δὲ σοι τοῦ
 μὴ καὶ τότε ἀναξίως οὕτως ἑαυτοῦ φεύγοντι οἴχεσθαι διόλου.”

7. Ταῦτα μὲν οὖν ἐν τούτοις ἦσαν τὰ γράμματα. Περὶ 20
 σῶν δὲ οἱ ἀνωτάτω πόλεως ἤκουοντο Ἰκονίου, ἐνθα Τανισμῶν
 ἤρχεν ἐκεῖνος, δυνάμεις ὡς πλείσται ἐπὶ ὀμαιχιλῶν παρὰ τὸν
 σουλτὰν ἀφικόμενοι συνέμιζαν ἤδη τούτῳ, αἷς ἐπαρθεῖς οὐκέτι

15. ἐτύχομέν σοι] Malim ἐνετύχομέν σοι.

21. ἤκουοντο] Cod.

ἤκουοντο.

magnanimitatis non oblitum suae, inviolatus ut servaretur matris Sultani ci-
 nis, praecepisse: dixisseque, vel minimum sapientibus reverendam esse
 nobilitatem infelicem. scriptas itaque officiosas admodum literas ad Sultani
 coniugem mittit, in hanc sententiam: “scias velim, Sultanum maiestatis
 nostrae servum vivere, et superesse adhuc, vitatis belli periculis.” illa
 vero pecudum circiter duo millia, boum copiam ingentem, et cibaria alia
 complura, quibus exciperet imperatorem, adparaverat. sed ubi aedificia
 suburbana, uti memoravimus, Romani incenderunt, haudquamquam execrata
 est propositum. his ita constitutis, cum iam reditum moliretur imperator,
 iterum ad Sultanum scribit literas, eo argumento: “multum te saepenumero
 quaesivimus, necdum invenimus. fugis enim semper, atque instar umbrae
 te nobis subducis. ne itaque videamur bellum gerere cum umbra, domum
 denuo repetimus: proximo autem vere maiori cum apparatu ad te revertemur.
 providendum tibi ne et tum quoque fugam inertem quaquaaversum cap-
 peasas.”

7. Haec ille; interea Persarum magna vis, quae regiones ultra Ico-
 nium sitas incolebat, ubi imperaverat Tanisman ille, auxilium ut ferret Sul-
 tano venit, illiusque copias adiungitur. quibus ille elatus, non fugere, ut

γείγεν ὡς τὸ πρότερον ἤθελε, ταξάμενος δὲ Ῥωμαίοις περί τινα **B**
 χώρον Τζιβρηλιτζιμανί βαρβαρικῶς ὠνομασμένον ἤδη γεννημέ-
 νους ἐπιθέσθαι ἠπειρέτο. ἔστι δὲ ὁ χώρος δυσπρόσόδός τε εἴπερ
 τις καὶ ἀνδράσι μὴ ὅτι γε συντετυγμένοις, ἀλλ' οὐδὲ πορευομέ-
 5 νους κατ' ὀλίγους ῥαδίως διεξίτητος. τὸ μὲν οὖν ἄλλο Ῥωμαίων **V** 21
 στράτευμα ἤδη ἀμφὶ τῷ χάρακι ἐπονεῖτο· βυσιλεὺς δὲ τὸ μὲν τῆ
 ἡλικία τεραντούμενος τὸ δὲ τι καὶ γυναικὶ οὐ πολλῶ ξυνοικήσας
 πρότερον, κατὰ ἔθος τὸ αὐτῶν ἀντοργῆσαι τι ἐς τὴν μίχην
 ἤθελεν. ἀνδρὶ γὰρ Λατίνῳ ἄρτι γυναῖκα εἰσοικισαμένῳ μὴ οὐχὶ
 10 ἄριστέα φανῆναι αἰσχύνῃν οὐχὶ τεχοῦσαν ἐπάγεται. ὁ μὲν οὖν **C**
 λόγους παρ' ἐκάτερα ἐν φάραγγι δεσὶ καταθείς, ὃν μὲν ἐκ τῶν
 καθ' αἷμα καὶ ἐγγυτάτω αὐτῷ συνεσιῶτα, ἐν οἷς ἄλλοι τε ἦσαν
 τῶν αὐτῷ οἰκειοτάτων πολλοὶ καὶ οἱ ταῖς ἀδελφαῖς αὐτοῦ ξυνοι-
 κοῦντες, ὃν δὲ καὶ ἐκ καταλόγων δύο στρατιωτικῶν, ὧν ἡγεῖτο
 15 Νικόλαος ἐπίκλησιν Ἀγγελος, ἀνὴρ τὴν τε χεῖρα γενναῖος καὶ ἀν-
 δρίας εὖ ἦκων, αὐτοὺς μὲν αὐτοῦ ἠσυχῆ μένειν ἐκέλευεν, ἕως
 ἐπὶ τοὺς πολεμίους αὐτὸν ἰππιζόμενον ἴδοιεν. ὁ δὲ μόγις ἀξιοῦ-
 σιν Ἰσαακίῳ τε πεισθεὶς τῷ ἀδελφῷ καὶ Ἰωάννῃ τῷ τῶν ἀυτο-
 λικῶν καὶ δυτικῶν δομestίκῳ, ἅμα αὐτοῖς ἐπὶ τι χωρίον ἦλθεν,
 20 οὗ δὴ χορτυγωγίας ἕνεκε τῶν τινος Ῥωμαίων σποράδας ἰόντας **D**
 ἰώρα, ἐνταῦθά τε τὰ ὄπλα καλυψάμενος, ὡς μὴ ἐκ τοῦ παραι-
 λύσσοντος Πέρσαις κατάδτλος εἴη, τῶν Περσῶν τινος ὡς τὸ εἰ-
 κὸς κακουρηθήσοντας ἰέναι ἐξεδέχετο. ὡς δὲ οὐδεὶς οὐδαμῶθεν

9. εἰσοικισαμένῳ] Cod. εἰσοικησαμένῳ.

ante, voluit: quin potius ordinato agmine cum Romanis, qui tum ad locum
 pervenerant, quem Tzibrelitzeman barbarico vocabulo nuncupant, praelium
 initurus deproperat. est vero is, si quis alius, difficilis accessu, nec ex-
 plicato duntaxat agmini, sed et paucis incedentibus, aegre pervius. dum
 castra communire occupat miles, imperator, quem acrius pungebat aetatis
 vigor, quiq; paulo ante duxerat uxorem ex Latinorum gente, militari ali-
 quo facinore, secundum eorum morem, vires suas decrevit experiri. viro
 quippe Latino, qui nuper coniugem sibi nuptiarum iure adiunxerit, nullum
 edere generositatis specimen, non modicum est dedecus. insidias igitur in
 vallibus binis locat, quarum alterae constabant ex agnatis, sibiq; arctis-
 simo sanguinis nexu proximis, ac etiam sororis: alterae ex duabus milita-
 ribus cohortibus conflatae erant, quibus praeerat Nicolaus cognomento An-
 gelus, vir impiger manu, et fortitudine insignis. hos omnes isthic subsistere
 iubet, donec se conspiciant equo insidentem contra hostes progredi. vix
 autem rogantibus Isaacio fratri et Joanni Orientalium atque Occidentalium
 domestico assensus, simul cum ipsis in locum quemdam proficiscitur, ubi
 Romanorum turmas aliquot sparsim pabulari animadvertit, ibique abscondi-
 tis armis, ne a Persis ex eorum comparatione agnosceretur, opperiebatur,
 dum Persae, uti erat vero simile, in pabulatores irruerent. ubi vero nemo

αὐτῷ κατεφαίνετο, τῶν τινα Ῥωμαίων μεταπεμφόμενος στρατιωτῶν, Πέρσῃν μὲν τὸ γένος Πουπάκην ὄνομα, ἀνδρεῖον δὲ ἄλλως καὶ πολὺ τὸ δραστήριον ἔχοντα, ἐκέλευε προσωτέρω χωρήσοντα εἶπον Περσῶν τινὰς ἐπιόντας προσιδοὶ ἐπιμελέστατα δια-
P 27 σκοπεῖσθαι. ὁ μὲν οὖν ἀπήει, καὶ μικρῷ ὕστερον ἐπανιών Περ-
 σῶν οὐ πλείονας τῶν ὀκτῶ ἰδεῖν ἰσχυρίσατο. ὁ δὲ βασιλεὺς τοὺς ἄλλους πρὸς ταῖς ἐνδράεις, καθάπερ εἴρηται, ἀπολιπὼν αὐτὸς σὺν τῷ ἀδελφῷ καὶ τῷ δομestικῷ τοῦ Πουπάκη τὴν ὁδὸν σφίσι ἐποδεικνύοντος ἢ τάχους εἶχεν ἐπ' ἐκείνους ἤλαυνε. γαμβροῖς μέντοι τοῖς αὐτοῦ ἐπὶ τοσοῦτον ἀγανακτῆσαι περιοραθεῖσιν ἐγένετο, ὡς 10 καὶ ὄρκοις φρικωδεστάτοις αὐτῶν τε ἔκυστον καὶ πάντας ὁμοῦ ξυνοῦσαι καὶ καταλαβεῖν, ἢ μὴν μηδὲ βουλομένῳ ἂν οὕτω τύχη ταύτην ξυνάρμσθαι βασιλεῖ τὴν μάχην. βασιλεὺς δὲ οὕτω τοῖς ὀρωθεῖσιν ἀνεμίγνυτο τῶν Περσῶν, καὶ εἰς ὀκτωκαίδεκα τούτους ἠθροῖσθαι συνέβημεν. ἤθελε μὲν οὖν καὶ ἰσφάδαξεν ἐπ' αὐτούς 15 ἰέναι· ὅπως μέντοι μὴ ἄτε ἐδζωνότεροι ὄντες ἀποδρῶναι δυνη-
B θεῖεν (οὐ γὰρ εἶχεν ἐκ τοῦ σχεδὸν αὐτῶν καθιππάσασθαι ἀπωτέρω ἔτι ἐστῶς), τοιάδε τινὰ ἐνενόει. ἐκέλευε τὸν Πουπάκην ἐγγιστα αὐτῶν γεγονότα, ἐπειδὰν προσιόντων αἰσθοίτο, φεύγειν δυνάμει τῇ πάσῃ ἕως ἡδῆ παρ' αὐτὸν γένοιτο. ὁ μὲν οὖν κατὰ τὸ κελευ- 20 σθὲν ἐποίει, ἐπεὶ τε διώκεσθαι πρὸς τῶν βαρβάρων ἤρξατο ἡδῆ, ἔφρευγε λοιπόν· οὐ μέντοι παντάπασιν κατετάχει τὸν δρόμον, αἰεὶ δὲ ἐλπίδα τοῦ καταληφθῆσεσθαι σφίσι ἐμπαρεχόμενός ἔλαθεν

4. προσιδοὶ] Malim προῖδοι. 12. ἢ μὴν μηδὲ] Cod. ἢ μὴ μὴν δέ. 18. τοιάδε τινὰ] Cod. τοιάδε τι.

in conspectum venit, militem vocat ad se, Persam quidem genere, virum ceteroquin magnanimum, manuque strenuum, nomine Pupacem, huic praecipit, ut progrediatur longius, speculeturque diligentissime, num forte adventantes aliunde Persas conspiceret. abijt ille, et exiguo post tempore, haud amplius octo se vidisse renuntiat. tum vero princeps, reliquis, ut ante dictum est, in insidijs relictis, cum fratre et domestico, praemonstrante viam Pupace, quanta potuit celeritate in eos contendit. at illius consanguinei, quod nullo loco habiti visi essent, tanta exarserunt indignatione, ut horrendis sacramentis se, et quotquot aderant omnes, constringerent, etiam si iuberet, deinceps una cum imperatore non se amplius certaturos. ille visos Persas non ante est adortus, quam coivissent numero octodecim. cum igitur vellet gestiretque illos statim invadere, ne cum essent expeditores, fuga se proriperent; nec posset cum iis collato pede praeliari, quod ipse adhuc distaret procul, tandem id comminiscitur. Pupacae imperat, ut Persis accederet quam proxime, et simul ac illos cerneret advenire, fugam arriperet, nec desisteret, donec sibi adiungeretur. mandata ille executus, barbaris insequentibus, paulatim cessit, non tamen ita maturavit fugam, ut sui attingendi spem praeriperet hostibus: cum vero ii fraudis nescii ad im-

οὕτως ἄχρι καὶ εἰς βασιλέα τούτους παρελκυσάμενος· οὐ μὴν οὐδέ
 ὡς τοῦ κατὰ σκοπὸν βασιλεὺς ἔτυχε. ἐπειδὴ γὰρ αὐτὸν εἶδον,
 θῆκτον ἢ λόγος ἐξίππασάμενοι ὤχοντο· ὡς δὲ πενήκοντα ἑτέροις
 κατόπιον αὐτῶν ἰούσι συνῆλθον, τῷ πλήθει θαρσύναντες ἰλογί-
 5 ζοντο ἤδη ὡς ἐπίοντα τοῦτον ὑποστησόμενοι. ὁ δὲ καίτοι πολλὰ C
 τῶν ἀμφ' αὐτὸν οὐκ ἐπαινούντων τὸ ἐγγελημα (πολλῶ γὰρ ἔφα-
 σκον ἤδη ἀποθῆναι τοῦ στρατεύματος αὐτοῦς γεγενῆσθαι), ὅλοις
 ὁμῶς ῥυτῆρσιν ἐδίωκεν οὐδένα καιρὸν ἀνιείς. μέχρι μὲν οὖν τινος
 συμπαρῆν αὐτῷ καὶ ὁ σεβαστοκράτωρ καὶ συνιππάζετο· ἐπεὶ δὲ
 10 τοῦ ἵππου ἤδη αὐτοῦ κεκμηκός οὐκέτι προσώτερον χωρεῖν ἠδύ- V 22
 ναιτο, αὐτὸς μὲν αὐτοῦ που ἐλλείπτο, τὴν τε σωτηρίαν ἤδη ἀπο-
 γνοὺς πολλὰ τὸν ἀδελφὸν παρεκάλει γυναικός τε καὶ παιδῶν πέρι
 τῶν ἑαυτοῦ. ὁ δὲ αὐτῷ μὲν ἐπιτίμα καὶ τὴν ὀλιγωρίαν ἀνείδιζεν
 “εἶτα” λέγων “ὦ φίλτατε ἀδελφέ, ζῶντά με ὑπελληφας ὑπὸ ταῖς
 15 τῶν πολεμίων σε λελοιπέναι χεραί; μὴ σύ γε· μὴ οὕτως ἀναξίως
 ἑαυτοῦ καὶ φρόνει καὶ λέγε.” τοῦ δὲ “ἀλλὰ κἄν μείνον γοῦν, ὡς D
 συνέφομαι σοι τὴν ἐπὶ τοὺς βαρβάρους ἰόντι” προστιθέντος τοῖς
 λόγοις, “μετὰ τὴν συμπλοκὴν” ἔφη, “θῆκτον ἦν διδῶ θεὸς ἐπὶ
 σε ἤξω· ὡς νῦν γε πρὸς ἑτέροις τὸν νοῦν ἔχω, καὶ με ἢ τοῦ ἀν-
 20 θραγαθίζεσθαι ἐπιθυμία δεινῶς ἐφ' ἑαυτὴν ἔλκει.” ταῦτ' εἰπὼν
 τῷ ἀδελφῷ τὴν ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἤλαυνεν. καὶ τὰ μὲν κατὰ τὸν
 βασιλέα τῆδε ἐφέροντο· οἱ δ' ἐπὶ τῶν λόγων καθάπερ εἴρηται τε-
 ταγμένοι τῶν ἐπὶ δόξης τινὰ ἐπίκλησιν Κοτέρτζην ὅπη ποτὲ τύχης

10. προσώτερον] Tollius προσωτέρω.

peratorem usque fuissent pertracti, nihil inde tamen ex animo ille consecutus est. ipso quippe animadverso, statim fugae se dedere: mox adiuncti quinquaginta aliis subsequētib; numero confisi, consilium capiunt opperandi imperatoris. ille, etsi comites ut plurimum facinus improbarent seque dicitarent procul semotos ab exercitu, tamen laxis habenis, ne tantillum quidem moratus, insequitur. aliquamdiu quidem etiam sebastocrator ipsi aderat et una cum eo fugientes hostes equo vectus sequebatur. ubi vero fatigato iam equo pergere ulterius non potest, despondens animum saluteque quodammodo desperata, fratrem obsecrat, uxorisque ac liberorum curam habeat hortatur. at ille succensens fratri exprobransque metum “frater” inquit “carissime, mēne dum superstes sim existimas sub manibus te hostium redicturum? noli, quaeso, tam indigne de me aut sentire, aut loqui.” tum ille “mane igitur” ait “donec tecum barbaros aggrediar.” imperator autem “post instant paelium” inquit “quam cito deus dederit ad te redibo. nunc quidem alia animo obversantur, ac nescio quae praeclari cuiuspiam cedendi facinoris me tenet libido.” his fratrem allocutus irruit in hostes, atque ille tum casus imperatori obvenit: qui vero in insidiis, uti memoravimus, positi erant, quemdam e magnatibus Cotertzem nomine confestim mit-

Cinnamus.

4

- P** 28 ἔσχε τὰ κατὰ τὸν βασιλέα μαθεῖν σπουδῆ ἔπεισαν. ἀλλ' αὐτὸν μὲν βασιλεὺς αὐθις ἐκ' ἐκείνους ἔπεισεν ἦκειν τὴν ταχίστην κελύσας αὐτούς. ὁ δὲ ἄρτι βουνὸν τινα παρακείμενον διελθὼν ὄλω Περσικῶ ἐντυγχάνει στρατεύματι ἕς πεντακοσίους μάλιστα ξυνησταμένῳ, οὗ κατόπιν οὐ πολλῶ ἄποθεν πανστρατὶ ὁ σουλτὰν ἔπο-
 5 ρεύετο. ἄμα τε οὖν εἶδε καὶ ἄμα τὸ δόρυ ἰθύνας κατ' αὐτῶν ἴετο πολλούς τε δορατίους εἰς γῆν ἔβαλλεν. οἱ δὲ ὡσπερ εἰς ἀφασίαν ἐμπεπτωκότες ἐστήκεισαν ἀτρεμοῦντες. ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐγένετο Ῥωμαίων δυνάμεις αἱ τὰς ἐνέδρας καθάπερ εἴρηται συμπληροῦσαι ἐ-
 10 γὼς παρεφάνησαν βασιλέως αὐτὰς καθάπερ εἴρηται μεταπεμφαμέ-
B 10 νου, ὁ συμβαλλόμενοι Πέρσαι μέρος ἀποτειρόμενοι τῆς στρατιᾶς κατὰ νότου τούτῳ γεγονότας ἐκέλευον ἐμποδῶν Ῥωμαίοις ἐπιούσιν ἴστασθαι. ἦγοντο γὰρ ἤδη ἀρκύων ἐντὸς αὐτὸν περιποιησόμενοι ἔχειν. οἱ μὲν οὖν κατὰ ταῦτα ἐποίουν· ὁ δὲ ὀρθίῳ τῷ δόρατι κατὰ γῆς ἔρεισάμενος ἴστατο, τὸν τε Πονπύακην (παρίστατο γὰρ
 15 ἤδη τούτῳ) ἐκέλευε τηρεῖν ἀκριβῶς μὴ καὶ ἀπὸ τοῦ ἄγγιστα βουνοῦ διεῖρξαι Πέρσαις τὸ Ῥωμαϊκὸν γένοιτο, κἀντεῦθεν παντάπασι ἀδιεξίτητα αὐτῷ ἔσται. ἀλλ' ὁ Πονπύακης τὸνναντίον ἤπερ αὐτὸς ἐβούλετο προσφερόμενος “μέθεις τὸ λίαν” ἔλεγε, “μέθεις ᾧ δέσποτα. οὐχ ὀρᾶς οἷ κακῶν γενοίμεθα; μνησάει δὴ σωτηρίας
 20 τῆς ἑαυτοῦ.” ὁ μὲν τσοσῦτα καὶ πλείω τούτων εἰπὼν ἐπειδὴ μὴ πείθειν εἶχε, κατὰ τὸ κελουστὸν ἐποίησε. ὁ δὲ βασιλεὺς (οὐ γὰρ
C 20 ἐξῆν αὐτῷ μὴ οὐχὶ σὺν ἀτιμίᾳ τοῦ λοιποῦ διαδράναι) τοῖς μὲν λεγομένοις προσέσχεν οὐδαμοῦ, τῶν δὲ πολεμίων αὐθις καθιπνευ-

tunt qui sciscitaretur quem exitum habuissent ab imperatore tentata. verum hunc imperator ad eos rursus missum, quam cito iussit celerare. praeteregressus ille adiacentem collem, incidit in agmen Persicum militum quingentorum, quod a tergo haud procul cum universa acie subsequebatur Sultanus. hos ut vidit, directa statim hasta in hostes ruit pluresque fortiter dimicando in terram prosternit. tantum facinus admirati illi, nescio quo stupore percussi sunt. interea dum haec geruntur, iam prope conspiciabantur accitae iussu imperatoris Romanorum, quae latuerant, ut dictum est, in insidiis, copiae, quas postquam advertere Persae partem exercitus imperatori in terga immittunt eamque ut adventantes Romanos prohiberet iubent, iam enim intra retia conclusum illum esse arbitrabantur. dum suas sic componunt acies, imperator defixae in terram hastae innixus, dat in mandatis Pupacae, qui tum ipsi aderat, ut curaret sedulo, ne Romanos a proximo colle arcerent Persae: ita quippe fore, ut omnis sibi intercluderetur exitus. sed enim Pupaces consilium respuens imperatoris: “desine” inquit “desine; nonne vides domine, quanta in mala praecipites ruamus? salutis tandem memineris tuae.” haec igitur aliaque multa id genus clamitans, posteaquam nihil persuasit, iussa exequitur. cum enim non absque probro locum se deserere posse putaret imperator, eiusmodi monitis aurem praebere noluit. rursum

σάμενος καὶ αὐτῶν ἓνα κτείνυς τοὺς λοιποὺς συνετάραξεν, ἀδελί-
 τε οὕτω λαβόμενος ἐπὶ τι γήλοφον ἀνιῶν ἔστη, ἔνθα Ῥωμαῖοι ἄλ-
 λοι τε αὐτῷ συνέστησαν καὶ πρό γε πάντων Ἰωάννης, ὃν ἄτε ἀδελ-
 φιδῶν αὐτῷ ὄντα ἐς τὸ τῶν πρωτοσεβῆστων χρόνοις ὕστερον ἀνε-
 5 γράφατο ἀξίωμα. ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς τοῦτον τὸν τρόπον περισω-
 θείς ἐκεῖθεν ἀπηλλάττετο, ἰδροῦντος αὐτῷ κομιδῆ τοῦ ἵππου καὶ
 δεινῶς πνευστιῶντος. ὁ δὲ δομέστικος Ἰωάννης τοῦ βασιλέως ἔτι
 τοῖς πολεμίοις ἐμπλεκομένον κατόπιν ἀπολειφθεὶς, δέσας μὴ τῶν
 πολεμίων ἄλλοτε ἄλλων αἰεὶ κατὰ συστήματα ἐκφαινομένων ἔρημος D
 10 βοηθείας ἂν ὑπὸ χερσὶ γένοιτο ταῖς αὐτῶν, σκήψεις οὐχ ὕμεις τι-
 νας ἐπὶ ζυμφέροντι τῷ αὐτοῦ ἀνέπλαττε, φάσκων μάλιστα ὡς ἐπι-
 καιρον εἶναι τὸν χώρον οὗ δὴ αὐτὸς ἐστὼς ἔτυχε, καὶ δεῖν αὐτοῦ
 βασιλεῖ κατάντημα ποιουμένους ἐνταῦθα μᾶλλον ἠθροῖσθαι. πολ-
 λοὺς τῶν ἐς βουσίλεια ἐκ τοῦ στρατοπέδου καθάπερ εἴρηται ἰόντων
 15 τοῦτω τῷ τρόπῳ παρ' ἐαυτῷ κατασχεῖν ἴσχυσε, πρὸς αὐτῶν τε
 διασωθεὶς ἐπὶ βουσίλεια ἦλθεν. ὅτε δὴ αὐτὸς Ἰωάννης καὶ τῶν ἄλ-
 λων Ῥωμαίων πολλοὶ ὠνείδιζόν τε αὐτῷ τὴν τόλμην καὶ οὐ πόρρω
 θρόσους εἶναι τὰ τοιαῦτα διετείνοντο. ἐμοὶ δὲ ταῦτα διασκοπου-
 μένῳ θαυμάζειν ἔπεισιν, ὅπως ἐν μέσῳ τηλικούτων γεγονότι κινδύ- V 23
 20 των οὐδὲ τετρωῖσθαι γούν οὐδὲ βεβλήσθαι ἐκείνης τῆς ἡμέρας συνέ- P 29
 πειν αὐτῷ· εἴτε οὖν ἐκ τοῦ συγγὰ κατὰ τουτωπὶ τῶν βαρβάρων
 ἀνδραγαθίσασθαι πείραν τῆς αὐτοῦ παρασχόμενος σφίσι γενναϊό-
 τητος ἀπρόσιτος μονονογὶ τούτοις ἐγένετο, εἴτε καὶ τῆς προνοίας
 αὐτὸν περιεπούσης τρόποις οἷς αὕτη ἐπίσταται, λέγειν μὲν οὐ πάνυ

11. μάλιστα ὡς] Malim ὡς μάλιστα.

igitur in hostes progressus, uno ex iis occiso ceteris terrorem iniecit. au-
 ctis inde animis collem petit, quo et alii e Romanis conveniunt et ante omnes
 Iohannes fratris filius, quem postea Sebastocratoris dignitate donavit. Ita
 liberatus periculo principi inde abcessit, sudante non modicum acrisque
 anhelante equo. Iohannes vero domesticus implicito hostibus imperatore reli-
 ctus post tergum, veritus ne hostibus subinde turmatim subeuntibus, cum
 nulla adesset praeterea auxilii spes, veniret in eorum potestatem; haud sanos
 in his rerum angustiis suae salutis causa praetextus meditatus, locum in quo
 tam erat esse dicebat maxime opportunum, ac necesse esse ut qui ad regem
 se conferre vellent, eo potissimum loco sese colligerent. cum igitur pluri-
 mos ex iis, qui a castris pergebant ad principem, detinuisset, eorum ope
 servatus ad imperatorem venit. Iohannes autem Romanique alii imperatoris
 damnarunt audaciam, quod ad temeritatem propius accederet. mihi sane
 haec percipienti mirari subit, qua ratione in mediis versatus periculis neque
 vulseratus illo die neque laesus fuerit. an vero, quod crebrius rem fortiter
 adversus barbaros gerendo, generositatis suae non parca hactenus dedisset
 documenta, ab iis nequaquam sit impetitus: vel quod divina illum circum-
 steterit providentia, tutataque fuerit, modis ipsi soli cognitis, non ausim

Φαρῶ. τό γε μὴν πεπραγμένον οὐκ ἐν ἔπαινετοῖς αὐτὸς τίθεμαι.
 οὐκ οὐδὲ τὴν Ἀλεξάνδρου τόλμαν ἔπαινεῖν ἔχω, ὅποτε μὴ σὺν
 τύχῃ τὰ κατὰ τὸν ἄνδρα διεξετάζοιμι, εἰ μήτις διδῶν τι καὶ ἡλικία
 νεότητος· ἅμαχον γὰρ τι χρῆμα νεότης ἔστιν, ἰσχυρὶ δὲ καὶ ῥώμῃ
 συνεργοῦμενον δυσμαχώτερον γίνεται. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὡς πη φή-
 B λον ἐκάστῳ φρονεῖσθω τε καὶ λεγέσθω. βασιλεὺς δὲ πολλὰ πρὸς
 τῶν ἄμφ' αὐτὸν ὡσπερ εἴρηται κακίζόμενος “οὐ χρεία τοιοῦτων
 ἡμῖν ἐν τῷ παρόντι” ἔφη “βουλευτέον δ' ὡς ἐνὶ μάλιστα μὴ καὶ
 πλείους Ῥωμαίων ἀπολλέσθαι συμβαλεῖ ἐς ταυτηνὴ τὴν ἡμέραν·
 πολλοὶ γὰρ κατόπιν ἡμῶν ἀπολελειμμένοι χωροῦσιν.” ἔδωκε τοί- 10
 νων λόχον αὐτοῦ ποδὸς καὶ παρὰ τῇ ἔγγιστα καθίσαντας φάραγγι,
 ὡς τοῖς κατόπιν ἰοῦσιν ἐπιβοηθεῖν ἔχοιεν, τοὺς ἄλλους ἤρέμα ἐπὶ
 τὸ στρατόπεδον ἵνα. οὕτω δὴ ταῦτα εἶχε. καὶ βασιλεὺς μὲν σὺν
 ὀλίγοις τῶν περὶ αὐτὸν πρόσω ἐχώρει· Νικόλαος δὲ, ὡσπερ ἤδη
 ἐμνήσθη, ἐνεδρεύσων ὀπίσω ἐλείφθη φάλαγγιν ἅμα δυσί, ἕς 15
 καὶ τὴν πρώτην ὀπηνίκα Περσῶν κατεφέρετο ὑπ' αὐτῷ βασιλεὺς
 C ἔταξεν. ἀλλ' οὕτω ἐπὶ πλείστον βασιλεὺς προῆλθε, κἀπειθὴ περὶ
 τενα φάραγγα ἐγένετο Πέρσους ἐπιόντας ἰδὼν κατὰ τὰδε ἐποίησεν. ὁ
 μὲν ἐπὶ θάτερον τῆς φάραγγος ὀλίγοις ἅμα τῶν ἄμφ' αὐτὸν ἔστη,
 τοὺς δ' ἄλλους ἐκέλευεν ὑπερβάντας εὐθὺς τῶν πολεμίων ἵνα. ἅμα 20
 τε σὺν ἐκείνοις ὁμοίως τοῖς βαρβάρους ἐχώρουσιν καὶ οἱ ἐπὶ τῶν ἐνεδρῶν
 αἰσθόμενοι ἐβοήθουν δρόμῳ. Νικόλαός τε ὡσπερ ἤδη ἐμνήσθη
 Πέρσῃν ἄνδρα τῷ δούρατι ἔβαλε μὲν, οὐ μὴν καὶ ἀποσφαιρίσαι
 τῆς ἔδρας ἠδυνήθη, ἅτε μηδὲ σφοδρῶς διὰ τὸ τοῦ χώρου ἄνυ-

plano definire. ego quidem ut nequaquam id laudo facinus, ita nec Alexan-
 dri commendare ausim audeciam, si absque fortuna quaecumque ab illo gesta
 sunt spectentur, nihilque detur adolescentiae. res quippe invicta est iuven-
 tus: et quae cum viribus et animi fortitudine fulcitur, omnino nequit super-
 rari: sed de his prout libitum fuerit quisque sentiat velim ac scribat. a suis
 igitur, ut dictum est, obiurgatus princeps “nihil haec” inquit “in praesens
 iuvant: quin potius videndum maxime, ne plures bodie pereant ex nos-
 tris, cum multi adhuc a tergo relictii veniant.” itaque placuit ibi in valle
 proxima insidias ponere, quae pone venientibus forrent opem, dum ceteri
 pedetentim castra repeterent. his ita constitutis, cum paucis ex suis imper-
 ator ulterius progreditur. Nicolaus vero, cuius supra meminì, mansit in
 insidiis cum duabus cohortibus, quibus a principe, cum primum in Persas
 movit, praefectus fuerat. neque ita multum perrexerat, cum ubi ad vallem
 quandam pertigit, adventantes conspicit Persas. quare paucis ex iis qui se-
 cum erant assumptis, partem vallis occupat: ceteros collem superare, et
 in hostes recta progredi iubet. simul atque illi conflixere cum barbaris, qui
 in insidiis erant, confestim auxilio venerunt: Nicolaus autem, de quo su-
 pra retulimus, Persam quidem percussit hasta, sed non potuit de sella dei-

τις γενομένης τῆς ἀντερείσεως. Ἦν' οὖν μὴ καὶ ἐπὶ πλέον ἀπώσαιοτο
 αὐτοὺς μηχανώμενος, ἐκέλευεν ἤδη καὶ τοῖς σὸν αὐτῷ ὄλω δῆθεν
 φητῆρι ἄχρι καὶ ἐπὶ τὴν φάρυγγα ἵεναι, μὴ μέντοι καὶ ὑπερβαίνειν. **D**
 ὁ Πέρσαι κατανοήσαντες ἀνεχώρουν ἡρέμα. ἐν τούτῳ δὲ καὶ οἱ
 5 ἀμφὶ τὸν Κοιτέριζην τοξόται, οὓς τοῖς κατόπιν καθάπερ εἴρηται
 ἀπολειφθέντισι Ῥωμαίων ἐπιβοηθεῖν βυσιλεὺς ἐπεμψε, ζυνέμιζαν
 ἤδη τῷ βασιλεῖ, καὶ λοιπὸν αὐθις ἀντεπιέξῃ τοῖς πολεμίοις.
 ἀλλ' ἐκείνοι ἀφνίδιον τὰς ἡλίας στρέφαντες φεύγειν ἤρξαντο.
 ὅπερ ὁ βυσιλεὺς κατιδὼν "θαρσεῖτε" τοῖς σὸν αὐτῷ ἔφη "δύνα-
 10 μιν γὰρ ἐς ἡμῖς ἔρχεται στρατοπέδου." τῶν δὲ μὴ προσιεμένων
 τὸν λόγον τινὲς ἔφησαν "Πέρσαι, δέους αὐτοὺς ἐπείγοντος οὐδε-
 νός (οὐδὲ γὰρ ἀξιόμαχοι αὐτοῖς τέως τυγχάνομεν ὄντες) ἀφνίδιον
 οὕτω νῦτα στρέφαντες οἴχονται ἤδη πάντως, ὅτι ἔξιστι σφίσιν ἅτε **P 30**
 ἀφ' ὑψηλοῦ σκοποῦμένοις τὰ ἡμῖν τέως ὄραν ἄφανη." καὶ ἔτυχέ γε
 15 τοῦ ἀληθοῦς εὐστοχώτατα τὸ πρῶγμα τεκμηριωσόμενος. Ῥωμαῖοι
 γὰρ οἱ ἐπὶ τοῦ στρατοπέδου ἦσαν, ἐν στενωῷ κομιθῇ τὸν βασιλέα
 περιγεθῆναι μεμυθηκότας σπουδῇ βεβοηθηκέναι ἠπείγοντο. ὅτε
 δὴ λέγεται ὡς ὁ πρὸς πατρὸς τῷ βασιλεῖ θεῖος ὁ σεβαστοκράτωρ
 Ἰσαάκιος τῷ στρατοπέδῳ τηνικαῦθε παρών, ἐπειδὴ τὰ κατὰ τὸν αὐ-
 20 τοκράτορα ἐπόθετο καὶ ὡς ἐν ἰσχύοις εἶη κινδύνοις, εἰς τὴν βασι-
 λειὸν ἀγλὴν παρελθὼν, εἶσω δὲ τοῦ δι' ἐπίπλων σχεδιαζομένου εὐ-
 κτηρίου γεγωνὸς ἐκυραδόκει τὸ μέλλον, ἐπιθέσθαι τῇ βασιλείᾳ δια- **V 24**
 νοούμενος. ἔρως γὰρ αὐτῆς ἐκ πολλοῦ καθάπερ εἴρηται τὸν ἄνδρα **B**

21. δι' ἐπίπλων] Cod. δι' ἐπὶ πλῶν. Tollius διὰ πέπλων.

cere, quod fuisset ictus ex asperitate loci remissior. itaque ne longius illos
 propelleret, suos iubet ad vallem usque laxis habenis, sed non ultra, pro-
 gredi. quod ubi animadvertunt Persae, sensim retro cedunt. Interea sagit-
 tarii, qui erant cum Cotertze, et ab imperatore, ut dictum est, submissi
 fuerant ad ferendam opem qui pone relictis erant Romanis, iam se imperatori
 adiunxerant: quibus suffultum praellum cum hostibus rursus instaurat. quos
 postquam vidit conversis protinus equis fugam meditari "bono" inquit suis
 "estote animo; tota enim exercitus nostri moles ad nos venit." quidam vero
 qui dictis aurem praebere nolebant dixere "Persae nullo impellente metu,
 (neque enim viribus hactenus ipsis fuimus pares) de repente sic passim terga
 vertunt, abeuntque, quod liceat his in alto constitutis, quae hactenus nobis
 occulta fuerunt explorare." nec imperatoris coniecturam fefellit eventus.
 nam qui castra servabant Romani, non modicis imperatorem implicitum angu-
 stius edocti, citato agmine opem laturo properabant. quo tempore tradunt
 Isaacium sebastocratorem imperatoris patrum, qui tum in ipsis aderat ca-
 stris, ubi ea super principe, ipsumque adeo in extrema adductum pericula
 accepisset, in imperatorium venisse tabernaculum, ibique in confecto e sup-
 plectile oratorio eventum rei, imperii iam avidum expectasse; illius quippe

τοῦτον εἰσιῶν συνήκμασέ τε αὐτῷ καὶ συνανειτρόφη μονοουχί, ἤδη δὲ καὶ εἰς τοὺς παῖδας τοὺς αὐτοῦ καθ' ἕπερ τις πατρῶος διέβη κλη-
ρος. ἀλλὰ τὰ μὲν περὶ τούτων ὁ λόγος ἐξῆς διηγήσεται προΐων.

8. Βασιλεὺς δὲ (ἐπάνειμι γὰρ ὄθεν τὴν ἐκβυλὴν τοῦ λόγου ἐποησόμεν) ἐπειδὴ αἱ παρὰ τῷ στρατοπέδῳ ὡσπερ ἔφην συνέμ-
ξαν ἤδη τούτῳ δυνάμεις, τῷ πλήθει θαρσύνσας καθιππεύσατό τε αὐθις τῶν πολεμίων καὶ γενναίων αὐτουρογὸς γεγονώς ἀριστείων συντεταγμένως λοιπὸν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἦκεν. ὄρθρου δὲ ἀνα-
στὰς ὁδοῦ εἶχετο. Πέρσαι τοίνυν (ἔγγιστα γὰρ που καὶ οὗτοι ἐν-
C στρατοπεδευσάμενοι ἔτυχον) περὶ τινα δυσχωρίαν αὐθις γενομένῳ 10
τῷ Ῥωμαίων στρατῷ ἐκ τοῦ παρ' ἐκάτερα ἐπιθέμενοι ἰσχυρῶς
ἔθλιβον, ὅτε δὴ καὶ πολλοὺς τῶν ἐκ πεζικῶν καταλόγων πεσεῖν ἐγέ-
νετο ἐξ αἰτίας τοιαύσδε. ἦν τις ἐν τῷ Ῥωμαίων στρατοπέδῳ ἀνὴρ
ἀγαθὸς τὰ πολέμια ὧ Κριτόπλης ἐπίκλησις ἔκειτο. οὗτος δὴ ὁ
ἀνὴρ πεζικῶν μὲν τῷ τότε δυνάμειον ἦρχε· τὴν τάξιν τε παρεκκλι- 15
νας Πέρσαις ἐκ τοῦ σχεδὸν ἐπομένοισι εἰς χεῖρας ἤλθε, τῷ πλήθει
τε βιασθεῖς εἰς φυγὴν ἀπαρακάλυπτον ἔβλεψε, τούτῳ τε τῷ τρόπῳ
πολλοὺς τῶν ἄμφ' αὐτὸν ἀποβεβληκῶς μόγις ἐσώζετο. ὅπερ αἰ-
σθόμενος ὁ αὐτοκράτωρ τὴν ἄμφ' αὐτὸν φάλαγγα τῷ ἀδελφῷ πι-
στεύσας ἄλλοις τε τῶν γνησιωτάτων πολλοῖς, αὐτὸς σὺν ὀλίγοις τὸ 20
D πεπονηκὸς τοῦ στρατοῦ ἀνακτήσασθαι ἠπειγέτο. ἐς μέσους τοίνυν
αὐτοὺς παρελθὼν στήναλ τε θαρσαλέως ἐνεκελεύσατο καὶ Πέρσαις
ἀντεπεξῆγε. ὅπερ ἐκείνοι κατανοήσαντες οὐκέτι ἀπὸ χειρὸς Ῥω-
μαίοις ἐμάχοντο. τῷ δὲ βασιλεῖ ἐπιμελὲς ἐγεγόνει ὅπως ἂν ἀνα-

22. Πέρσαις] Cod. Πέρσας.

invadendi iam pridem virum invaserat libido, adoleveratque, ut ita dicam, et cum ipso fuerat enutrita, unde postmodum in liberos patriae instar haereditatis transfusa est. sed haec a nobis deinceps commemorabuntur.

8. Imperator, ut eo unde deflexit revertatur oratio, adiunctis uti diximus quae e castris advenerant copiis, numero confidens rursus in hostes sese infert; editisque praeclaris ibi facinoribus, composito agmine revertitur in castra, indeque postridie sub auroram discedit. at Persae, quorum haud procul aberant acies, Romanos qui rursus in difficili quodam stabant loco ab utraque parte adorti, nonnullos e peditibus cecidere, cuius quidem cladis ea narratur causa. vir erat in Romanorum exercitu armis prae ceteris strenuus, cui nomen Critoples, copiis aliquot pedestribus praepositus. relicto ille ordine cum Persis e propinquo subsequentibus congressus tandemque multitudine circumfusos, palam fugae se commisit vixque multis suorum amissis sospes evasit. quod ubi intellexit imperator, commissa fratri aliisque aliquot ex consanguineis acie, laborantibus opem laturus cum paucis ipse festinat. in medios igitur illos sese inferens, fortiter stare iussos rursus in Persas educit. at illi re animadversa cominus rem gerere detrectant. tum imperatorem subiit cura, quo pacto Romanorum demissos ani-

θαροῦσαι τὸ Ῥωμαϊκὸν γένοιτο· ἤδη γὰρ ὡς τὸ περὶ τὰς πεζικὰς
 ὡς εἴρηται τῶν δυνάμεων συμπεσὸν ὑποκλέπτειν ἤρεμα τὸ γενναῖον
 αὐτοῖς ἤρξατο, ἐπὶ μὴδὲν οὕτω ψυχρὴν ἐστὶ κατισεῖσαι ἱκανὸν ὡς
 τὸ συμφύλων αἱμάτων ἐκχύσεις ἐκ τοῦ σπυγγυς καθορᾶσθαι. ἀμέ-
 51αι καὶ ὡν ἐπικόλλιον εἶχε τόμον ἐξενεγκῶν, ᾧ πρὸς ὄνομα τῶν τα-
 γμάτων ἐγένετο ἔκαστα, ἐν οὗτως ὀξεῖα πρυμμάτων ῥοπή ἐκάστη P 31
 τὸ ποιητέον ἐπέστειλεν. ἤδη γὰρ τῶν ταγμάτων ὡς πλείοστα πανη-
 μέρια τοῖς πολεμίοις ἀντιτίττεσθαι ἀπειρηκότα ἀλείψον τε τὴν
 τάξιν καὶ ἐπὶ τὸ σκευοφορικὸν μετέθεντο τοῦ στρατοῦ, ἐπὶ τοσοῦ-
 10τον τῶν βασιλέως ἀφροντιστήσαντες κελουσιμάτων, ὡς καίτοι πολ-
 λῶν ἐς ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἐς τὸ σῶμα πρὸς αὐτοῦ διὰ ταῦτα ζη-
 μωθέντων, τοὺς ἄλλους οὐδ' ἐπαῖειν τῶν πραττομένων μονοουχί.
 τὸ γὰρ λίαν φιλόνηχον παντύπασιν ἀνεπίμηστον τῆς ἀρετῆς γίνε-
 ται. τὸν οὖν τρόπον τοῦτον αἰεὶ τῶν κατόπιον τοῖς ἔμπροσθεν ἐπι-
 15μνησμένων, ἅπαν λοιπὸν τὸ τοῦ πολέμου βῆρος εἰς τὸν βασιλέα
 περιστὰν δεινῶς τοῦτον ἐπέβη· ἀλλὰ στρατηγικῆ ἔμπειρία τοῖς πο- B
 λεμίοις ἀντεπιζῶν ἄσινῆς οὕτω διαγενέσθαι ἴσχυσε. τότε δὴ τοῖς
 μὲν ἄλλοις αὐτοῦ που σκηνοῦν ἐδόκει μὴδὲ προσαιτέρω χωρεῖν· τὸν
 βασιλέα δὲ ταῦτα οὐδαμῆ ἤρρασκεν, ὡς μὴ ἐν συγγύσει καὶ ταράχῃ
 20φερομένοις καταπολεμησέσθαι μᾶλλον Ῥωμαίοις γένηται ἢ αὐτίκα
 ἢ γούν ἐς νέωτα πάντως ἐς τὴν ὑπορίαν συσκευαζομένοις ἐπεξιέναι
 δὲ μᾶλλον ἔλεγεν εἶναι χρεῶν, εἰ πως τοὺς πολεμίους ἀπωσύμενοι

3. μὴδὲν] Cod. μὴδέ. 6. ἐκάστη] ἐκάστω? 16. περιστὰν]
 Cod. παραστάν. Correx. Duc. 21. ἀπορίαν] Fort. ἀποπο-
 ρείαν h. e. aut nunc aut posttridie (hoc enim est εἰς νέωτα) abutum
 patantibus.

nos recrearet. iam enim illa peditum clades imminuere innatam eorum virtu-
 tem cooperat; nihil quippe tam validum ad commovendam mentem quam
 effusi popularium sanguinis e propinquo conspectus. ad ultimum protrahit e
 sic chartam omnium ordinum nomina continentem, inque eiusmodi rerum
 angustiis, quid cuique agendum esset, singulis transmittit. magna enim
 iam militum pars quae continuus cum hoste praeliis congressi volebat, relictis
 ordinibus ad impedimenta se exercitus retulerat, neglectis usque adeo impe-
 ratoris mandatis, ut etiamsi nonnulli hactenus ea propter poenas dedissent,
 ceteri tamen eorum quae fiebant nullam propemodum rationem haberent.
 immodicus quippe vitae amor virtutis oblivionem omnino inducit. dum igitur
 qui agmen clauderent ita continuo se adiungunt prioribus, tota etsi in
 imperatorem incumberet belli moles, militari arte subinde hostes ag-
 gressus ab eorum manibus incolumis evasit. ibi tum locanda castra censebant
 quidam neque progrediendum ulterius. sed non placuit ea principi senten-
 tia, quin potius Romanis esse bellandum censebat, dum nulla adhuc con-
 sternatio tumultusve illorum invasisset animos, quam primo quoque tempore,
 aut anno sequenti, cum angustiis omnino premerentur. satius itaque sibi

κατ' ἔξουσίαν τε τὸν χάρακα πῆξονται καὶ σκηνώσουσιν οὐκ ἐν στε-
 νῷ χώρου εἰρχθέντες. ταῦτα λέγων ἐπειδὴ μὴ καὶ πάντας ἐνδεχο-
 μένους τὸν λόγον ἰώρα, Τζικανδύλην μὲν καὶ Σιωπίτην, πρὸς δὲ
 C καὶ Κριτόπλην καὶ τῶν ἄλλων πολλοὺς στρατηγῶν τῷ στρατοπέδῳ
 V 25 ἐφίστα, ὃ δὲ αὐτὸς τὴν βασιλικὴν ἀνελόμενος σημαίαν σὺν τοῖς 5
 ἄμφ' αὐτὸν ὄλω ἑστῆρι ἐπὶ τοὺς ἐναντίους ἤλαυνε. καταπλήξας
 τε τῷ ἀθρόῳ τῆς ἐπελάσεως εἰς φυγὴν βλέψαι ἠνάγκασε. λαμπρᾶς
 τοῖσιν γενομένης τῆς διώξεως, κατόπιν ἐπισπόμενοι Ῥωμαῖοι πολ-
 λοὺς ἔκτειναν, τινὰς δὲ καὶ ζωγρεῖαν εἶλον, ἐν αἷς καὶ Φαρκουσῆς
 ἦν ἀνὴρ παρὰ Πέρσαις ἐπιφανής, δς δειπνοῦντι τῷ σουλτάν ἐνετί- 10
 θεῖ τὸ ἔκπωμα ταῖν χερσῶν· πιγκέρονη τοῦτον Ῥωμαῖοι καλοῦσιν.
 ἦν δὲ τις ἐν τῇ βαρβάρων στρατιᾷ εἰς Ῥωμαίους μὲν ἀναφέρων τὸ
 γένος, ἐν δὲ Πέρσαις καὶ τραφεῖς καὶ ἀδξηθεῖς τύχη τινὶ σατρα-
 πείαν κατ' ἐκεῖνο καιροῦ παρ' αὐτοῖς διεῖπε· Γαβρῶς αὐτῷ ἐπί-
 κλησις ἦν. τοῦτον ἐπειδὴ κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν Ῥωμαῖοι ἔκτει- 15
 D ναν, κεφαλὴν ἄγοντες τὴν αὐτοῦ παρὰ τὸ στρατόπεδον ἤλθον.
 βασιλεὺς δὲ (πύρρω γὰρ ἤδη ἦν τῶν νυκτῶν) καὶ ἔτι τοῦ διώκειν
 ἀποσχόμενος σὺν τροπαίοις ἐκείθεν ὑπέστρεφεν, ἐν συγχύσει τε ἔτι
 καὶ ἀταξία πολλῇ Ῥωμαίους εὐρών (οὐπω γὰρ οὐδὲ τοῦ κατὰ νό-
 των ἄχθους τὰ σκευοφόρα τῶν ζώων ἀπηλλάττοντο), ἅπαν τὸ 20
 στρατόπεδον σπουδῇ περιελθὼν τῶν ταγμάτων ἐκάστῳ τὴν προσή-
 κουσαν ἐνείματο χώρων. ἀλλὰ καὶ ὡς τῶν στρατιωτῶν οὐκ ὀλί-
 γους ἐφίππους διανυκτερεῦσαι ξυνέπεισε τῷ ὑπερβύλλοντι τῆς πυ-

9. ζωγρεῖαν] ζωγρεῖα? ζωγρεῖας?

videri hostibus occurrendum, iis pulsibus habituros tutiora castra atque in loco
 liberiore consensuros. His dictis, etsi non omnes sibi assentiri animadvertet,
 Txicandylem, Sinopitem et Critopem aliosque e ducibus complures
 castris praeficit. ipse arrepto imperatorio vexillo, toto impetu cum suis in
 hostem fertur, crebraque irruptione fatigatum, tandem ad fugam compellit.
 protracta longius insecutione, Romani a tergo instantes multos occidunt,
 quosdam et capiunt vivos, quos inter fuit Pharcusus, magni vir apud Persas
 nominis, qui discumbenti Sultano poculum porrigebat. pincernam hunc
 Romani vocant. erat autem quidam in barbarorum exercitu, qui a Roma-
 nis oriundus, apud Persas vero enutritus et educatus, forte provinciam
 quamdam sub haec tempora ab ipsis regendam susceperat, nomine Gabras.
 hunc posteaquam ea die occiderunt Romani, amputatum illius caput in castra
 secum attulere. imperator, quoniam multa iam nox erat, fugientes non
 longius persecutus, cum tropaeis inde revertitur: Romanisque in summa
 rerum perturbatione et absque ullo ordine inventis (neodum enim sarcinis
 iumentorum dorsa exuerant), universa confestim circumequitans castra sin-
 gulis ordinibus opportunum locum adsignat. sed non pauci interim e militi-
 bus noctem in equis transigere, quod adeo compressi confertique starent,

γνώσεως οὐδ' ἔσον ἀποβῆναι τῶν ἵππων ἰσχύσαντας. τὴν μὲν οὖν
 τόξα ἐκείνην οὕτως ἠέλλαντο. ἤλιον δὲ ἄρτι πρὸς τὸ τῆς γῆς P 32
 ἐπανέγοντος πρόσωπον, ἐς μέσην ἔφιππος παρελθὼν τὴν στρα-
 τίαν, ὡς ἔθος ἐστὶν οἷς στρατιωτικῶν ἠγεῖσθαι ταγματίων συμβα-
 5 νει, ἔλεξε τοιάδε· “ἄνδρες γενναῖοι, οὐχ ὡς δειλίαν ὑμῶν κατα-
 γνοὺς ἢ τινα μυλακαίαν ἄλλην ἐπὶ θύρσος ἦκα παρακαλεῶν ὑμᾶς·
 μὴ οὕτως Ῥωμαίους γένοιτο σχεῖν ἀγεννῶς, μηδ' οὕτω πάτριον
 αἰσχῦναι δόξαν· ἀλλὰ νόμον τε τοῦτον στρατηγικὸν ἐκπληρῶν,
 πρὸς τὸ μέλλον δὲ ἀσφαλεστέρους ἐνάγων ὑμᾶς. ἀπροόρατον γὰρ
 10 ἔλερχόμενον τὸ δεινὸν καὶ γενναῖον ἐστὶν ὅτε ξυνετάραξε γνώμη.
 ἵστε τοίνυν ὧ συστρατιῶται πόλεμον ἡμῖν ἀπαντήσειν τὴν σήμερον
 τὸν μείζω τε τῶν προλαβόντων καὶ ὡσπερ ἀγώνισμα τελευταῖον δὴ B
 τοῦτο καὶ ἔσχατον· καὶ χρῆ παρσκευόσθαι καλῶς τῶν τε προτέ-
 ρων ἡμῖν ἀγώνων ἕνεκα καὶ ὡς ἂν μὴ καὶ τὴν φθάσασιν ἤδη τῶν
 15 ἔργων ἐλέγξωμεν ἀρετὴν, καὶ αὐτοῖς δὲ ἡμῖν ὅπως μεγάλων ἄρτι
 αἰτίῳ ἐσόμεθα συμφορῶν. ὡς γὰρ προλαβοῦσαν δυστυχίαν τε-
 λυταῖον ἐπανορθοῦν ἐντύχημα πέφυκεν, οὕτως ἀτύχημα ἕστερον
 τὴν ἤδη διέφθειρεν εὐκλήριαν. ἀλλ' ὅπως μὴ καὶ ἡμῖν αὐτοῖς τη-
 λικοῦτόν τι, ὧ λῦστοι, γένοιτο ξυμπεσεῖν, τηρητέον ὡς ἐνι μά-
 20 λιστα τὴν τάξιν ἐκάστω, ἐκείνο καλῶς εἰδόσιν, ὡς εἰ μὲν τὰ τῆς
 τακτικῆς ἀπαράλυτα παντάπασιν ἡμῖν γένοιτο ἔκυστός τε τὸ ἐαυ-
 τοῦ τοῖς ἄλλοις ξυνεισενέγκη, νικῶν τε ἡμῖν περιλήψεται καὶ κλέος
 ἑωταῖς περισώξειν, ὃ καὶ εἰς τοὺς εἰσέπειτα πάντως ἀνθρώπους C

7. σχεῖν] Ita Tollius. Cod. σχοῖν.

9. δὲ] τί?

12. τὸν

μείζω] Fort. delendum τόν.

22. περιλήψεται] περιλείψεται?

ut ab iis nequirent desilire. sic igitur vox illa transacta. at orto iam sole
 imperator equo in medium exercitum invecus, ut solent militarum ordinum
 duces, in hunc modum verba fecit. “viri strenui, non quod timiditatem
 ullam in animis vestris vel quampiam aliam deprehenderim ignaviam, ad vir-
 tutem et audaciam vos excitaturus venio (absit enim ut degeneres sicut Ro-
 mani partemque a maioribus gloriam deturpent), sed ut consuetum ducibus
 servem morem et adversum futura pericula vos reddam obfirmatiores. quod
 enim improvise supervenit malum vel fortissimam mentem interdum potest
 perturbare. scitote igitur, commilitones, imminere nobis hodie bellum ante
 actis ceteris longe maius, illudque postremum et ultimum veluti esse certa-
 men, quod quam optime apparari deceat, tum propter priora quae hactenus
 geminas bella, tam ne vilescat tot praeclare factis probata virtus nostra,
 utque nobis ipsis ingentes paremus utilitates. ut enim priorem infelicitatem
 asperitatem demde emendat fortuna, ita priorem felicitatem subvertit subse-
 quuta calamitas. igitur ne eiusmodi quid nobis eveniat, viri praestantissimi,
 curandum imprimis, ut suos quisque ordines teneat, sibi que inducat in ani-
 mam, si illi serventur probe nec a nobis dissolvantur omnino, si denique
 operam quisque suam iunxerit, certam nos adepturos victoriam et quae trans-

παραμενεῖ. εἰ δ' αὖ τοῦνάντιον ὅποσονοῦν ἡμῖν ἀλλήλων ἀποδιη-
 ρῆσθαι συμβαίη, αὐτίκα ἴστε ὅτι δὴ εὐχειρωτοὶ τοῖς ἐχθροῖς ἐσό-
 μεθα. καθάπερ γὰρ πολιορκουμένης πόλεως πλευρὰ διαρραγεῖσα
 εὐέφοδον αὐτὴν τοῖς πολεμίοις ποιεῖ, οὕτω δὴ καὶ ἐπὶ τῶν στρα-
 τοπέδων ἔχει. ἀμέλει καὶ τούτου ἕνεκα λόχοι καὶ παρατάξεις, ὀπί- 5
 σθιαί τε καὶ ἐμπρόσθιαι φάλαγγες, τὰ δεξιὰ τε καὶ ἐδῶνυμα τῶν
 κεράτων, ἰσοστοιχίαί τε καὶ σχήματα παρατάξεων τοῖς πύλαι ἀν-
 θρώποις ἐπινένονται. πόλις γάρ τις καὶ τὸ στρατόπεδόν ἐστι. καὶ
 δεῖ μὲν αὐτῇ πυλῶν, δεῖ δὲ πλευρῶν, δεῖ δὲ τάφρων, καὶ πάσης
 D ἄλλης πόλεσιν ἀναλογούσης ἀκολουθίας. γρη' τοίνυν οὕτω παρα- 10
 V 26 σκευάσασθαι καὶ ἡμᾶς. ἔτι γὰρ περὶ μέσῃν που τὴν πολεμίαν
 ἐσμὲν καὶ τῶν Ῥωμαῖδος μακρὰν ἀποπλανώμεθα ὄρων." τοσαῦτα
 εἰπὼν συντάξας τε κατὰ κόσμον τὸ στράτευμα εὐθὺς τῆς λίμνης,
 ἣν πάλαι μὲν τοῦ Σκληροῦ κατὰ δὲ τοὺς νῦν χρόνους τοῦ Πουγ-
 γούση καλοῦσιν, ὁδοῦ εἶχετο. ἐπεὶ δ' ἐν ταῖς πεδιάσιν ἤδη ἐγέ- 15
 νετο καὶ τῆς προτέρας στενοχωρίας ἐν εὐρυχώρῳ καθίσταται τούτῳ
 τὸ στράτευμα, κελεύει τῶν στρατιωτῶν τιμὴν μέγα τι καὶ ἐξάκου-
 στον ἀνακραγόντι Περσῶν τινα καλέσαι. ὁ μὲν οὖν κατὰ τὸ κε-
 λευσθὲν ἐποίει. προσίοντι δὲ τῷ Πέρσῃ "ταῦτα πρὸς τὸν σουλτάν"
 P 33 βασιλεὺς ἔφη "ἀγγελεῖς. βασιλεὺς σοὶ μέγας ταῦτα ἐπιστέλλει 20
 δι' ἐμοῦ. ἤκοιμεν ἄχρι καὶ εἰς Ἰκόνιον αὐτό. περὶ ἡλθόμεν σου
 τὴν χώραν μετελεύσεισθαί σε τῆς ἐς τὴν ἡμετέραν βασιλείαν ἡμιρ-
 τάδος μάλιστα προθυμούμενοι. σὺ δ' ἀνεχώρεις αἰεὶ κατὰ τοὺς

16. καὶ τῆς] Fort. καὶ ἀντὶ τῆς vel ἐκ τῆς.

mittatur ad posteros gloriam consecuturos. contra si vel minimum ordines
 solvi contigerit nosque ab invicem disiungi, pro certo habete nos facile in
 hostium venturos potestatem quemadmodum enim effracta obsessae civita-
 tis latera aditum expugnantibus facilem praebent, ita se res habet in castris
 et in explicato exercitu. neque porro aliam ob causam prius duces invenere
 insidias, aciei instructionem, primam vel postremam aciem, dextra aut si-
 nistra cornua, aequales ordinum series, formamque explicandae aciei. est
 enim instar urbis exercitus: cui et portis opus et turribus et lateribus et fos-
 sis et ceteris quae ad urbium usus necessaria occurrunt. haec igitur omnia
 a nobis apparanda sunt, qui in medio soli hostilis versamur a finibus Roma-
 nis longo intervallo disparati." haec postquam est effatus, rite composita
 ordinataque acie, ad paludem, quam olim veteres Scleri nunc vero Pungu-
 sae vocant, recta iter intendit. cumque in patentes campos pervenisset, et
 relictis montium angustiis, in porrecta planitie collocasset exercitum, militi
 cuidam imperat, ut altiori contenta voce Persam aliquem advocaret. is
 iussa exequitur. accedenti Persae "haec" inquit princeps "Sultano nan-
 tiabis. haec tibi per me significat magnus imperator. ad ipsum usque Ico-
 nium venimus: regionem tuam percurrimus, summo ardore tua adversus
 maiestatem nostram peccata vindicaturi. tu vero profugorum more alias at-

δραπέτας, ἄλλην τε ἐξ ἄλλης ἀμείβων οὕτω μέχρι καὶ νῦν ἀντιμέ-
 τωπος στήναι ἡμῖν ὑπέμεινας. ὄθεν ἡμεῖς μὲν ἄπιμεν ἐπὶ τὴν ἑαυ-
 τῶν, σὲ δὲ χρὴ παρεσκευάσθαι καλῶς εἰδότα ὡς ἡμεῖς ἦρι φανέντι
 οὐκ μείζονι αὐθις ἐπὶ σε ἤξομεν τῇ παρασκευῇ.” ταῦτα τῷ Πέρσῃ
 5 ἐπισκῆψας ἐπιθωρακίῳ τε τῶν ἐπὶ δόξης τινὸς δωρησόμενος, ὡς
 ἐκδηλος εἶη πρὸς βασιλέως πεμφθεὶς, ἀπεπέμψατο. ὁ δὲ σουλ-
 τῶν ἐπειδὴ ταῦτα ἤκουσε, πρέσβεις ὀλίγῳ ὕστερον περὶ εἰρήνης B
 ἐπερωτήσοντας ἐπέμψεν. ἀλλ’ ἦν ὁ βασιλεὺς μεγάλων τινῶν καὶ
 οὐκ ἐπαρορούτων τὸ πρῶγμα σταθμώμενος· ἀμέλει καὶ ἐπὶ σκῆ-
 10 ψεις τε ἄλλοτε ἄλλας ἀνεχώρει, καὶ αἰεὶ ἐς τὴν ἐπιούσαν τὸ τῆς
 πρεσβείας ἀπετίθετο τέλος, ἕως οἴμαι σαφές τι περὶ τῶν ἐξ ἐσπέ-
 ρας, καθάπερ εἴρηται, προσδοκωμένων μαθεῖν αὐτῷ γένοιτο.

9. Ἐπεὶ δὲ περὶ τινὰ χώρον ἐγένετο οὗ δὴ Μαιανδρος τὴν
 ἐκβολὴν ποιεῖται, ἕξω τῶν πολεμίων ἤδη γεγενῆσθαι νομίους εἴυ-
 15 θρόν τε ἄλλως τὸν χώρον ἰδὼν καὶ πολὺ τὸ χαρίεν ἀνθρώπων ὕψει
 παρεχόμενον, κινήσεσιν ἀνέσει πόρους τοὺς ἐκ τῆς μάχης παρη-
 μθεῖσθαι ἤθελε. κινήσεως οὖν τινος ἀμφὶ τῇ λόχμῃ αἰσθόμενος C
 πόρωθεν, ἐπειδὴ μὴ εἶχε διὰ τὴν λίαν ἀπόστασιν ξυνεῖναι τοῦ
 γαινομένου, τῶν περὶ αὐτὸν τινὰς ἐπὶ κατισκοπήσει στείλας σκη-
 20 τὰς μὲν ἐνταῦθα ἠθροῖσθαι πολλὰς ἤκουσε, τὰ δ’ ἐπὶ τοῦ ἄλλους
 ταράσσοντα ἵππους εἶναι τῶν ἐν ταῖς σκηναῖς ἀντίω στόματι τῇ
 πόᾳ ἐγγάσκοντας. τοῖς τε οὖν Πέρσας οἵτινες εἶεν ἀντίκα συνεί-
 δει ἐκ τῆς σφετέρας αὐτοῦς ὀνομάσας φυλῆς, Ῥαμῖαν τινὰ γεν-

9. ἐπὶ σκῆψεις] Cod. ἐπισκῆψεις.

que alias in terras demigras semper, nec nostrum expectare conspectum au-
 dea. quandoquidem igitur in proprias sedes abscedimus, praeparari te ad
 bellum quam optime convenit, scireque cum primum ver advenit nos rur-
 sum maiore apparatu venturos.” his dictis, praeceptisque, sago militari
 cuiusdam e magnatibus donatum, quo missus ab imperatore dignosceretur,
 remisit. quibus intellectis, Sultanus non multo post legatos mittit ad impe-
 ratorem, qui eum de pace rogarent. at princeps rem utpote maioris mo-
 menti et minime aspernandam expendens, cum varia praetexeret, de die in
 diem legatis responsa obfacere differebat: donec, opinor, quid certi super iis
 quae ex Occidente, ut supra dictum est, afferebantur in dies. inaudivisset.

9. Postquam ad eam regionem venit, ubi Maeander oritur, iam sese
 ab hostibus tutum ratus, conspicatusque locum aquis irriguum, qui amoe-
 nitate sua hominum oblectabat animos, pristinos ex ante actis bellis labores
 venationum exercitiis demulcere constituit. cum vero circa silvam e longin-
 quo moveri nescio quid advertisset, nequiretque accuratius rem, quod inde
 abesset longius, discernere: missis aliquot ex suis qui specularentur, re-
 scivit tandem conferta ibi esse tabernacula, et motum qui conspiceretur in
 silva. ab equis eorum, qui in tabernaculis erant, avido ore herbas depa-
 scentibus. mox Persas esse qui adessent agnovit, nominataque illorum tribu

νεάρχην αὐτοῖς καταλέγων εἶναι, καὶ ὡς κατ' ἔθος τὸ αὐτῶν τοὺς ἐκ γειτόνων Ῥωμαίων ἤδη καὶ νῦν ληστεύσαντες λαφύρων πλησάμενοι ἦκουσι. καὶ δὴ τῶν περὶ αὐτὸν συγχροὺς ἀπολεξάμενος στρατιωτῶν σπουδῇ διαφῆκεν ἐπὶ τὴν διώξιν. ὁ δὲ εἰς ἄποπτόν τι χωρίον ἀναδραμῶν ἐνταῦθα σὸν ὀλίγοις ἀποσκοπῶν ἴστατο. ἐν τούτοις δὲ οἱ Πέρσαι συσκευασόμενοι ἐκεῖθεν ἀπήλκοντο. ὡς δὲ τάχιστα πρὸς τῶν Ῥωμαίων καταλαμβάνεσθαι ἤρξαντο, σποράδην αὐτοὺς φερομένους ἰδόντες, ἀντιστραφέντες ἀντιμέτωποι ἴστατο. ἀλλὰ Ῥωμαίων ἐπικαταλαμβάνόντων νῶτα καὶ πάλιν ἐδίδουν τοῦτό τε πολλάκις γεγὸς πολλοὺς Ῥωμαίων ἀπαυθῆσαι ἐποίησεν ὄθεν καὶ τοῦ διώκειν ἀφήμενοι παλινοδίας ἐμέμνητο. ὅπερ ὁ βασιλεὺς κατανοήσας (ἐστήκει γὰρ ἀνωτάτω που ὥσπερ ἔφηρ ἀποσκοπῶν) αὐτίκα ὡς εἶχε τάχους ἀθωράκιστος ἐπ' ἐκείνους ἐχώρει. Πέρσαι δὲ ἐπειδὴ πολλοὺς Ῥωμαίων τῇ διώξει ὥσπερ ἔφηρ ἤδη ἐκκακήσαντας χωρὶς ἀπ' ἀλλήλων γεγονότας εἶδον, κομιδῇ ὀλίγους τοὺς ἄλλους κατανοήσαντες ἀμφιβόλους τε ἤδη ἐποίησαντο καὶ ἐγγὺς ἦλθον τοῦ μέγα τι καὶ ἀνήκεστον δεῦσαι, εἰ μὴ βασιλεὺς ἀπροσδόκητος αὐτοῖς ἐκφανεῖς τοῦ κινδύνου διεσώσατο. φεύγουσι τοίνυν αἰεὶ ἀμφοτέρωθεν Πέρσαις πολὺν τινα κατέτριψε χρόνον. ὄθεν καὶ ἐπειδὴ τοῦ ἵππου κεκμηκότος ἤδη ἦσθετο, αὐτὸς μὲν αὐτοῦ που ἔμεινε, τὸν ἐν τοῖς μάλιστα δρομικὸν ὄντα τῶν ἵππων αὐτῷ κομισθῆναι παραδοκῶν, ὃν καὶ Ἀγρίμην τὸ τάχος αἰνιττόμενοι ἐκάλουν. Ῥωμαίων καὶ τοῖς ὅσοι κατόπιν αὐτοῦ καθ' ἕνα καὶ σποράδην ἰόντες αἰεὶ ἐπικατελάμβνον, ἐκέλευε διώκειν ἔτι μάλ-

23. καὶ τοῖς] Malim δὲ τοῖς.

Roman quosdam ipsis praeesse, adeoque secundum morem finitimos Romanos depopulatum venisse. confestim itaque delectam bellatorum partem ad eos insectandos proficisci iubet: ipse vero cum paucis locum editiorem conscendit, quae agerentur exploraturus. contra Persae collectis sarciniis reditum parabant. sed ut se a Romanis iamiam comprehendi, illosque effusiore impetu conspexere in se ferri, obversa fronte resistere. at Romanis instantibus, pedem rursus referunt, quo saepius eiusmodi repetito dolo fatigati complures e Romanis despondere animum redditumque cogitarunt. quod ubi imperator animadvertit (ex alto enim, ut retuli, eventum rei speculabatur), citato quantum poterat cursu absque lorica ad illos contendit. sed ubi Persae plurimos Romanorum insecutione iam animo deficientes et a se invicem divisos conspexerunt, reliquos exiguo admodum numero rati, undique circumveniant, iamque haud multum aberat quin eos deleret omnino, nisi inopinata superveniens periculo exemisset princeps. tum vero fugientium Persarum insecutione plurimum temporis absumpsit: unde cum iam equum deficere animadvertit, substitit paululum donec alius e velocioribus adduceretur, quem celeritatem inuuentes Agrimen vocabant. sequentibus autem pone singulatim et sparsim Romanis imperat ut instarent acrius, neque

λον μηδ' ἀνίστασθαι τῆς προθυμίας. ἄλλοι μὲν μετὰ πλείστην ὄσῃ τὴν διώξιν ἐπειδὴ μηδὲν ἀντίειν εἶχον τὸν τε χῶρον ἔνθα ἐπιπλεῖστον ἐκπεπτωκότες ἤλθον ἔρημόν τε καὶ δευνῶς ἄβατον ἔγνων, ὅπισσω ἐχώρουν. ὁ δὲ τῷ ἑξαδελφῷ περιτυχῶν Ἀνδρονίκῳ, οὐ πολλὸν εἰν τοῖς ἔμπροσθεν ἐποησάμεθα λόγον, τὴν ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἰόντι καὶ αὐτῷ πολλὰ βιασάμενος τὸν ἵππον ἀφείται. ἐπιβὰς δὲ αὐτὸν μὲν αὐτοῦ μένιν εἶασεν ἐπισκῆψας ὃν εἶρηται Ἀγρίμην ὅσον οὐκ ἤδη κομισθησόμενον λαβεῖν οὕτω τε σὺν αὐτῷ ἐπὶ τὴν μάχην ἔλθειν, ὁ δὲ τὴν ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἐφέρετο. Πέρσαις δὲ δίχα 10 δῆρηται τὸ στρατεύμα. καὶ τὸ μὲν πρόσθεν τὴν ἵππον ἐπαγόμενον πῶσαν ἐχώρει, ὄσῃ ἄνευ ἐπιστρωμάτων ἀγελαία τούτοις εἴπετο· τὸ λοιπὸν δὲ κατόπιν ἐπορευέτο Ῥωμαίους ἐπιόντας ὑποδεξόμενον. C ὡς δὲ σὸδεῖς σὸδαμῶς Ῥωμαίων ὑπεφαίνετο, θαρσύναντες τοῦ λοιποῦ συνήεσαν τε ἀλλήλοις καὶ τὴν ἵππον ἄνετον ἤπερ εἶρηται φερο- 15 μένην ἐφ' ἕνα χῶρον ξυνάγειν διανοοῦντο. ἐπειδὴ τε βασιλεῦ μόρον ἐκ πάντων Ῥωμαίων ἀθωράκιστον ἐπ' αὐτοὺς ἰόντα κατενόησαν, ἀθρόοι λοιπὸν ἐπ' αὐτὸν ἐξεχέοντο ἐντεινοντές τε τὰ τόξα καὶ ἀλλήλοις ἐγκελευόμενοι. ὁ δὲ ἥρωικόν τινα καὶ ἀνδρείας πρόσσω τρόπον ἀναλαβών, ἐπειδὴ κύκλωσιν τινα αὐτοῦ πρὸς τῶν πολεμίων 20 γεγονέναι ἀδύνατα εἶναι κατενόει (χῶρος γὰρ τις ἀμφιλαφῆς ἐκ θατέρου παρακείμενος μέρους ἐκ ποδῶν εἰς τοῦτο αὐτοῖς καθεισότη- κει), τὴν συμπλοκὴν ἀναδέχεται, πλείστους τε αὐτῶν ἐπὶ στόμα D κατεπεγκῶν τοὺς λοιποὺς εἰς φυγὴν βλέψαι ἠνάγκασεν. ὅτε καὶ

2. ἀντίειν] Cod. ἀνύττειν.

8. ἔγνων] Immo ἔγνωσαν.

5. ἐποησάμεθα] Ita Duc. Cod. ποιησόμεθα.

6. ἀφείται]

Nonne αφαιρείται?

21. ἐκ ποδῶν] Expectabam ἐμποδῶν.

ab ardore remitterent, alii quidem cum post plurimam insecutionem nihil de-
num peragerent, et regionem, in quam pervenerant, desertam nec facile
perviam esse viderent, retro cessere: princeps autem Andronico patruelli,
de quo multa a nobis in superioribus dicta sunt, in hostem contendenti ob-
viam factus equum invito extorquet, quem ille inailit, et eum expectare ibi
tantisper iubet, dum Agrimen illum famiam adducendum nactus secum una
contenderet in praelium. interim in hostem proficiscitur. copias Persae bi-
farum diviserant. prior pars constabat eo equitatu, qui liberius absque
stramentis gregatim subsequi solet. reliquus exercitus a tergo incedebat,
substantes Romanos excepturus. ubi vero nemo Romanorum conspicitur au-
daciores effecti, coeant in unum omnes, equitatumque, qui liberius ut dixi,
excursit, in locum unum statuunt. simul ac autem imperatorem solum, nec
lorica indatum, contra se adventare cernunt, irruunt in ipsum universi, sa-
gittisque impetant, sese invicem subinde ad virtutem hortati, sed ille heroico
generosoque plusquam resumpto animo, postquam aegre circumveniri se
posse ab hostibus agnovit, (locus quippe densis virgultis obitus ab altero
latere his obversabatur) praelium aggreditur, multisque obtruncatis, ce-

τῶν τις βαρβάρων ἐκείνων τὴν βασιλέως οὐχ ὑπομένοντας ἀκιήν
 ὑπὸς τε διὰ τοῦτο τῷ ἐδάφει προσερεισθεῖς, ἐπειδὴ προσωτέρω
 ἱππαζόμενον αὐτὸν κατενόει, βέλος ἀφείς ἄκρου τυγχάνει τοῦ πο-
 δὸς ὄπισθεν, ἔνθα μετὰ τὰ σφυρὰ ἐπὶ πτέρναν ἢ φύσις ἀναχω-
 ροῦσα τὴν ἔξοχὴν ποιεῖται. καὶ ὁ μὲν καὶ δευτέραν πέμψειν ἤπει-5
 γετο, βασιλεὺς δὲ προτεθήσας τὴν ὁρμὴν τῶν τριχῶν εἴλκε ζω-
 γρεῖαν, σὺν αὐτῷ δὲ τὴν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἰὼν Ἀνδρονίκῳ συν-
 ἀντῆ. ἤδη γὰρ τοῦ βασιλείου ἐνεχθέντος αὐτῷ ἵππου ὀχθησάμενος
 P 35 κατὰ Περσῶν καὶ αὐτὸς ἤλαυνε, πολλὰ τε τῆς ἐπὶ τὰ πρόσω πο-
 ρείας εἶργων, ἕτε παντάπασιν ἄνοπλον ὄντα καὶ αὐτόν, ἐπειδὴ μὴ¹⁰
 πείθειν εἶχε (θάψει γὰρ καὶ οὗτος ἀπειρῶ διωκεῖτο καὶ ἔπνει τὰς
 μάχας, ἐπεικῶς τὸ δόρυ χειρῖσας καὶ τὴν ἀσπίδα, οἷς καὶ αὐτοῖς
 οὐχ ὡς ἰδίοις ἐχρητῶ ἀλλὰ τινος τῶν ἀπὸ δόξης ἀφελόμενος ἔτυ-
 χεν), αὐτὸν μὲν ἀφῆκε πορεύεσθαι· ὁ δὲ ὀδῶ προῖων καὶ τοῖς
 λοιποῖς ξυνέμιξε τοῦ Ῥωμαίων στρατοῦ. πυθομένοις τε ὕπως αὐτῷ¹⁵
 τὰ κατὰ τὸν πόλεμον ἀπαντήσσει μόνῳ τῶν ὑπάντων ἐπὶ τοὺς βαρ-
 βάρους ἰόντι, περὶ μὲν τοῦ τῶν πολεμίων φόνου, οὗς καθάπερ
 B εἶρηται ἀπεκτονῶς ἔτυχεν, ἀπήγγελλεν οὐδέν, καυχῆσεως ἀγεννοῦς
 ὑποψίαν παραιτούμενος. ἔργον γὰρ οὐχ ὑπ' ὕψιν ἐλθὼν τοῖς μὴ
 V 28 εὐμενεῶς ἀκούειν ἐθέλουσιν ῥῆδιον εἰς ἀνατροπὴν γίνεται. τοῦ γε²⁰
 μὴν τροῦματος ἐπιμελεῖσθαι αὐτίκα ἐκέλευεν, ὡς μὴ φλεγμῆναν-
 τος ἀνήκεστύν τι καὶ ἐπισυμβῆῃ· ὅτε δὴ γέγονέ τι καὶ λόγου ἄξιον.
 ἐπειδὴ γὰρ μὴ εἶχον ὅπως αὐτῷ χρήσεται, τῶν στρατιωτῶν τις

23. χρήσεται.] Duc. χρήσεσθαι.

teros ad fugam compellit. tum barbarus quidam, non ausus imperatoris im-
 petum experiri, supinus solo recumbens, ubi praetervectum videt longius,
 telo emissio extremam pedis partem a tergo attingit, ubi circa claviculos, ver-
 sus calcem, quidpiam natura extans reliquit: cumque ille ad ictum repeten-
 dum se accingeret, praeveniens imperator, comprehensum crinibus hominem
 vivum cepit. inde ad castra cum illo revertens, obvius fit Andronico, qui
 iam adductum equum nactus, contra Persas perinde equitabat. multis au-
 tem verbis frustra dehortatus ne ulterius inermis et ipse contenderet, (in-
 credibili enim praeditus audacia totum spirabat Martem, hastam tractare
 parmamque gestare promptissimus, quibus tunc non propriis, sed acceptis
 ab aliquo e magnatibus utebatur), proficiscentem quidem in praelium dimi-
 sit, ipse vero continuato quod instituerat itinere, ad suos tandem rediit.
 sciscitantibus vero quid sibi accidisset in ea quam omnium solus in barbaros
 susceperat expeditione, quaeque fuisset clades hostium, quos, ut memo-
 ravi, occiderat, vanae gloriae suspicionem declinans, nihil quidem respon-
 dit. saepe enim contingit, ut quodvis egregium facinus, quod non sub ocu-
 los cadit, ab iis qui malevolo animo audiunt, in contrarium facile deflecta-
 tur. curandum autem confestim vulnus statuit, ne si succederet inflamma-
 tio, quidpiam periculosius accideret: quo tum tempore res digna accidit

ἡχειρίδιον ἐλάσας μέρος τῆς αὐτὸς αὐτοῦ σαρκὸς ἀφελῆσθαι δι-
 τομή, ὡς ἂν ἔτι διάθερμον τῷ τραύματι περιθεῖς οὕτω τὴν γλε-
 γμοσὴν ἀποκρούσαιτο. ἀλλὰ βυσιλεὺς τῆς εὐνοίας τὸν ἄνδρα ἀπο-
 δεξάμενος τοῦτο μὲν διεκίωλυνε, τῶν δὲ τῆ ὁδοπορία κεκμηκότων
 5 ἵππων τινὸς τεμάχιον τῆς σαρκὸς ἀφηρηθῆναι κελείσας εὐθύωρον C
 προσῆγε τῷ τραύματι. ἐκεῖθ' ἐν τε μακρὸν κατατείνους δρόμον παρὰ
 μίσας που τὺς νύκτας ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἀφικνεῖται πρὸς ταῖς
 Μαιάνδρου ἐκβολαῖς ἰδρυμένον, ἔνθα πολὺ τε καὶ ἄμετρον ὕδωρ
 ῥεῖ μὲν ἐκ τῶν κατὰ τὴν ὑπωρεῖαν πετρῶν ὡς ἐκ μυρῶν ἀναδιδό-
 10 μενον στομάτων, τὸν δὲ παρκαίμενον ἐκπελαγοῦν χώρον ἐς λίμνην
 μὲν τὸ πρῶτον ξηνίσταται, ἐξῆς δὲ προῖδν δαύρουχά τε βαθεῖται
 τίμει καὶ ποταμὸν ἐντεῦθεν ποιεῖ. Ἀνδρόνικος δὲ καθάπερ εἴρη-
 ται ἐπίηροσθεν ἰὼν ἄλλο μὲν ἔδρασεν οὐδέν, ἵππους δὲ συγχοῖς
 ὧν ἐπιβαίνοντες ἦσαν οἱ πρὸς βασιλείως ἀτήρηται τῶν πολεμίων,
 15 ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἤλασε. ταῦτα μὲν οὖν οὕτως ἐγένετο. ὁ δὲ
 βασιλεὺς τὴν ἐπὶ τὸ Βυζάντιον ἔειπε, ἐν Βιθυνίᾳ τε γεγονὼς ἐνταῦ- D
 θά που τοὺς ἐκ Φιλομιλλου, καθάπερ εἴρηται πρότερον, ἀναρρη-
 σθέντας ὤκισατο Ῥωμαίους, κτησιδίων αὐτοῖς τῶν ἱερῶν τιος
 ἀλλάζαμενος σεμνεῖων· ἔνθα φροῦριὸν τε ἀνωκοδόμησε καὶ Πύλας
 20 αὐτὸ κατωνόμικεν.

10. Ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον Κοσμάς ὁ τοῖς ἐκκλησιαστι-
 κοῖς τὸ τριγικᾶδε ἡγεσιῶς πραγμάτων, ἀνὴρ βίῳ καὶ λόγῳ κόσμιος,

5. τεμάχιον] Cod. τεμμάχιον.

18. Ῥωμαίους] Cod. Ῥωμαίων.

21. τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς] τῶν ἐκκλησιαστικῶν? nisi forte πράγμα-
 σιν legendum pro πραγμάτων.

quae memoretur. cum nihil ad manum esset, quidam miles, accepta sica, suae carnis partem aliquam praesecare parat, ut ea calens adhuc applicata vulnere tumorem inhiberet: sed imperator laudata viri benevolentia, id abnuvit quidem, iussit vero ut ab uno ex iis equis, qui nimio cursu fatigati erant, abscissum carnis frustulum vulnere continuo apponeretur. productis inde ad medias fere noctes itineribus, exercitum repetit, qui ad Maeandri fontes considerat, ubi magna et immensa vis aquarum ex petris, radicibus montium adiacentibus, velut ex infinitis fontibus effusa, marisque instar circumiacentem hic inundans agrum, in lacus speciem primo quidem contrahitur, deinceps vero paulatim diffuens, profundam fossam diffindit, indeque in fluvium efformatur. ab Andronico interea, qui in hostem, ut diximus, processerat, nihil factum quidem aliud, nisi quod equos complures eorum, quos ceciderat imperator, in castra egit. sic sese res habuere. versus Byzantium reditu instituto imperator, cum in Bithyniam pervenisset, liberatis ex Philomelio, quemadmodum supra retuli, Romanis sedes ibi assignavit, possessiuncula a sacro quodam monasterio per commutationem comparata, ubi et arcem castrumque exstruxit, cui nomen indidit Portarum.

10. Sub idem tempus Cosmas, qui ea tempestate res ecclesiasticas moderabatur, vir vitae integritate et gravitate sermonis illustris, a sede

τοῦ θρόνου κατεσπάσθη ἐπ' αἰτία τοιαύδε. ἦν τις ἀνὴρ μοναχικὴν
 P 36 ἐπανελάμενος πολιτείαν, ὄνομα Νήφων, παιδείας μὲν τῆς ἐγκυ-
 κλίου καὶ μαθημάτων τῶν ἐκτὸς οὐδὲ μέχρι πείρας ἐλθῶν, τοῖς
 ἱεροῖς δὲ λόγοις ἐκ παίδων ἑαυτὸν ἐπιδούς. οὗτος ὁ Νήφων Μι-
 χαήλ ἔτι ἀνδρὸς ἱεροῦ καὶ πολλοῦ τὴν ἀρετὴν τὸν ἐκκλησιαστικὸν 5
 διέποντος θρόνον δόξαν οὐχ ὑγιᾶ τὰ ἐς τὸ Χριστιανῶν δόγμα πολ-
 λοῖς περὶ ἑαυτοῦ δεδωκὼς κρίσει τε συνοδικῇ διὰ τοῦτο ἀποψηφι-
 σθεῖς τὸν τε πύγωνα ἐκάρη ἄχρι καὶ ἐπὶ σφραῖ κατατείνοντα καὶ
 εἰρακτῇ παρεδόθη. ἐπεὶ δὲ Μιχαήλ μὲν ἐκεῖνος ἔξ ἀνθρώπων ἦδη
 ἦν, Κοσμάς δὲ ἀντ' αὐτοῦ τὸν θρόνον ἐκόσμη, αὐτίκα παρρη-10
 σίαν αὐθις ὁ Νήφων ἀνελάμβανε μελλῶ καὶ πολὺς ἐν συλλόγοις καὶ
 ἐν ἀγοραῖς ἦν, ἄλλο τε οὐδὲν ἔπραττεν ὅτι μὴ δόγμα ἐκάστοτε
 B ἀνεκύκλει τὸν τε Ἑβραίων ἀποπροσποιοῖτο θεόν. καὶ τὰ γε τοιαῦτα
 ἐνεργολαβεῖν ἤθελεν· ἐφίλει τε αὐτὸν ὑπερφυῶς ὁ Κοσμάς, καὶ
 ὀμιλητὴν ἐποίησε τὸν ἀνθρώπου, τοῖς τε κατ' αὐτοῦ τὸ πρότερον 15
 ἐπεψηφισμένοις ἀδικίαν ἐπεκάλει, καίτοι καὶ τότε τὰ ὑπὲρ τοῦ ἀν-
 θρώπου προπετευσάμενος μὲν πικρότατα δ' ὁμοῦς ἀποκροσθεῖς,
 καὶ τῆς τε ἀρετῆς αὐτὸν ἐπεθείλαζε, κάκεινο τοῖς λόγοις προσετίθει,
 ὅτι δὴ ἐτύγγανε πολλῶ πρότερον τὴν ἐς τὸν ἀρχιερατικὸν θρόνον
 ἀνάβασιν ἦδη προαγγελίας αὐτῷ. οὐκ ἤρρασκε ταῦτα τοῖς πολλοῖς· 20
 δθεν καὶ οἱ μὲν αὐτῶν, ὅσοι δηλονότι ἐκήθοντο τοῦ Κοσμά,
 προσιόντες ἐπὶ σχολῆς “ τί δήποτε ” ἔφασκον “ ὦ θεῖε ποιμήν,
 C λόκιμ πιστεύεις ἑαυτὸν; ἢ οὐκ οἶδας ὡς ὑποβλέπεται σε διὰ τοῦτο
 τὸ ποίμνιον; ἀπορράγηθι τῆς τοῦ λευμῶνος ξυνουλίας. ἀνὸρι

22. ἐπὶ σχολῆς] Duc. ἐπὶ σχολῆς vertens: non sine indignatione,

hanc ob causam depulsus est. monachus quidam Niphon nomine, qui libe-
 rales disciplinas humanasque scientias ne summis quidem labris degustaverat,
 etsi sacris a pueritia literis imbutus, cum Michaële viro pio virtuteque in-
 signi ecclesiasticam dignitatem regente, haud sana circa Christianam religio-
 nem sentire visus esset, ideoque iudicio synodali fuisset condemnatus, barba
 ad talos usque protensa, derasa, carceri mancipatur. ut vero vita functo
 Michaële, sedem excepit Cosmas, Niphon liberiori statim usus licentia,
 publicos congressus egit in compitis, pravasque suas opiniones ubique diffu-
 dit, Hebraeorum deum palam repudians. amabat hominem supra modum
 Cosmas, admittebatque in sui consortium, et superiora in eum decreta in-
 iustitiae arguebat, quamquam tunc etiam immodice in illum et ad petulantiam
 usque propensus atrocissime repulsus fuerat, et propter virtutem divinis
 propemodum laudibus eum efferebat, addebatque iam olim illi praedictum ab
 eo, fore ut patriarchalem thronum conscenderet. haec multis non placue-
 runt: unde ex iis nonnulli, quibus potissimum Cosmae salus curae erat, ta-
 cite accedentes “ quid ” siebant “ o divine pastor, temet ipsum lupo concre-
 dis? an non vides propterea te a grege despici? recede ab exitiosa socie-

γὰρ ἀποβλήτω ξυνοικίεσθαι αὐτάρκης κατηγορία.² οἱ μὲν ταῦτα
καὶ τοιαῦτα ἔλεγον· ὅσοις δὲ δι' ἀπεχθείας ὁ ἀρχιερεὺς ἦν, ἀπε- V 29
βοῶντο διαρρηθῆναι ἐπεκαλοῦντό τε τοὺς Θεοῦ καὶ βασιλέως ὄφθαλ-
μούς. ὁ δὲ ἄλλὰ τῶν μὲν ὀλιγώρως εἶχε παντάπασι, τοῦ δὲ Νή-
5 φωνος ἀπρίξ ἐῖχετο, οὐδ' ἂν εἴ τι καὶ γένοιτο ἀποκλᾶσθαι ἤθελεν
αὐτοῦ· ἀμέλει καὶ ἔλαθεν ἑαυτὸν τῇ λίαν ἀπλότητι ἐν οὐ μετρίοις
ζημιωθείς. ἐπεὶ γοῦν ποτε, βασιλέως κελεύσαντος εἰρκτῆ καὶ αὐ-
θις δοθῆναι τὸν ἄνθρωπον, παρῆσαν οἱ τοῦτον ἀπάξοντες, τὸ
μὲν πρῶτον μικροῦ καὶ εἰς ἀφασίαν ἐξεπεπτώκει, ἀναλεξάμενος δὲ D
10 ἑαυτὸν περὶ τε μέχρι καὶ ἐπὶ τὴν αὐλίον τοῦ νεῶ παρελθὼν ἀπο-
σπᾶν ἐπεχειρεῖ τῶν ἀπαγόντων τὸν ἄνθρωπον. τῶν δὲ οὐκ ἐνδι-
δόντων ξυναπάγεσθαι τούτῳ τὴν ἐπὶ τὴν εἰρκτὴν ἤθελε. στάσις
ἐντεῦθεν εἶχε τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ὁ Κοσμάς ἐν αὐταῖς ἦν. οὐ
πρότερόν τε τῶν ταραχῶν τούτων ἐλύετο, πρὶν ἂν βασιλέως ἐν
15 Βυζαντίῳ γεγονότος (ἐτύγγανε γὰρ τοῖς πολεμοῖς ἔτι πονοῦμενος
ἔργοις) ἐκπιπτος ἐγεγόνει τοῦ θρόνου τρόπῳ ὤπερ αὐτὸς ἐρῶν
ἔρχομαι. τῶν γὰρ ἀρχιερέων ἰδίᾳ παραλαβῶν ἕκαστον ἐπυνθά-
νετο ὅπως αὐτῷ ἐς εὐσέβειαν ὁ Νήφων ἔχειν δοκεῖ. τῶν δὲ ἐκά-
στον τὸ αὐτῷ πυριστάμενον σὸν ἀληθείᾳ διαγορεύοντος, τέλος καὶ P 37
20 ἐπὶ Κοσμάων τὴν πῦσιν μετήγε. καὶ ὅς αὐτίκα πολὺν τοῦ Νήφω-
νος κατὰ τὸ εἰωθὸς ἰσχεδίαζε τὸν αἰνετήριον, εὐσεβῆ τε ἀπαρα-
καλύπτως αὐτὸν ἀποκαλῶν καὶ ἐς ἀρετὴν ἀπυράμιλλον. τέθειται
δὲ ταῦτα ἐπὶ βήματος, καὶ ὁ βασιλεὺς αὐθις οὐκ ἔτι καθ' ἕνα τοὺς

2. ἀπεβοῶντο] κατεβοῶντο?
 rexit Tollius.

6. τῇ λίαν] Cod. τὸ λίαν. cor-

tate. cum homine enim sacris interdicto cohabitare, per se idonea satis est
accusatio." haec et similia illi ingerebant. qui vero patriarcham oderant,
obtestabantur palam, appellabantque dei et imperatoris oculos. at ille ne-
glectis iis mordicus adhaerebat Niphoni; neque etiam si quid immineret da-
mni, ab eo se divelli patiebatur: unde ex nimia simplicitate, suimet oblitus,
magnas incurrit calamitates. quippe cum hominem rursus carceri mancipari
praecipisset princeps, adessentque ducturi, primo quidem haud multum ab-
fuit quin patriarcham vox deficeret. collecto demum spiritu, ad templi us-
que fores progressus, a satellitum manibus conatus est avellere; cumque
reluctarent ii, una cum illo agi in carcerem volebat. inde enatae in ecclesia
contentiones, ipso Cosma in iudicium vocato, nec ante ab eiusmodi tumultibus
liberata est, quam se Byzantium imperator recepit, quem ad hanc us-
que diem res bellicae detinuerant. tum enim ille throno excidit, eo quem
mox dicturus sum modo. at primum quidem separatim praesules allocutus,
interrogansque de fide et pietate Niphonis, singulis id quod erat vere enun-
tiantibus, tandem et ipse super eo rogatus est Cosmas; qui in Niphonis lau-
des immensas, prout consueverat, ex tempore conversus, pium illum pro-
palam profiteretur, virtuteque nemini conferendum. res tandem ad tribunal
Cinnamus.

ἀρχιερέας ἐπηρώτα, ἀλλὰ κοινή πάντων ἀνεπυθάνετο ὅπως ποτε
 περὶ Νήφωνος φρονούντες εἶεν· οἱ δὲ διαρρηθὴν ἀσεβῆ τὸν ἄν-
 θρωπὸν ἀπεκύλουν. οἱ μὲν οὖν οὕτω γνώμης εἶχον· βασιλεὺς δὲ
 B τὸν λόγον ἐπὶ Κοσμίῳ ἤδη μεταγαγὼν “σὺ δὲ ἀλλὰ τί ποτε ὦ δέ-
 σποτα περὶ τοῦ ἀνθρώπου φρονῶν εἶης;” τοῦ δὲ οὖν ἀπλότῃ 5
 ταῦτά καὶ πάλιν παρησιαίᾳ διενισταμένου, ἐπεβοῶτο τὸ πλήθος
 καὶ μένειν αὐτὸν ἐπὶ τοῦ θρόνου ἥκιστα ἤξιον. ὁ μὲν οὖν διὰ
 ταῦτα ἐκ τοῦ μέσου λοιπὸν ἦν, ἄνθρωπος πλὴν τοῦ ἀφελούς, ὡς
 οἶμαι, τᾶλλα πάντα πεπλουτηκῶς ἀγαθά.

11. Βασιλεὺς δὲ ὀλίγω ὕστερον ἐπὶ Πέρσας καὶ πάλιν ἐχώ- 10
 ρει. Ῥύνδακον δὲ καταλαβὼν ποταμὸν ἐν παρασκευῇ ἐποιεῖτο ὅπως
 C Ἰκόνιον τε ἐκπολιορκήσῃ καὶ τὰ πέριξ καταδραμεῖται πάντα.
 ἀλλ’ οὐπω ἐντεῦθεν ἐκίνει τὸ στράτευμα, καὶ πρέσβεις ἀφίκοντο
 πρὸς τοῦ σουλτὰν περὶ εἰρήνης ἐπερωτήσοντες. ἤρχε δὲ ταυτησὶ
 τῆς πρεσβείας ἀνὴρ μέγιστος παρὰ Πέρσαις δεδνημένος ὄνομα Σο- 15
 λυμῆς, πολλῶν ἐς ἄγαν πολέμων ἔμπειρος, ἐκ πολλοῦ τῆς βασι-
 λέως χειρὸς πειραθείς, ἐξότου, καθάπερ μοι δεδιήγηται, περὶ
 τὸν οὕτως Καλογραίας λεγόμενον βουνὸν τῷ Ῥωμαίων συμμίξας
 στρατῷ κατὰ κράτος ἠττήθη· ἦν δὲ τῆς πρεσβείας ὁ νοῦς τοιοῦ-
 D τος· Πρακανάν τε πόλιν ἀπεδίδοσαν βασιλεῖ καὶ ὅσα ἄλλα Ῥω- 20
 μαίους ἀφελόμενοι ἔφθασαν. οὕτω τε εἰρηναῖα τὸ λοιπὸν Πέρ-

4. σὺ δὲ ἀλλὰ τί ποτε] Excidit ἔφη sive post ἀλλὰ sive post ποτί.

6. ἐπεβοῶτο] Duc. ἐπεβόα τε.

deducta; iamque non singulos pontifices separatim, sed omnes simul princeps
 interrogat, quid de Niphone sentirent. palam illi impium hominem procla-
 mant. atque eorum eiusmodi fuit sententia. conversus inde imperator ad
 Cosmam, “tu vero domine,” inquit, “quid de homine sentis?” et Cosma
 eadem simpliciter liberiusque affirmante, conclamavit coetus universus,
 minime in throno perstare illum debere. ea propter de medio tollitur, vir,
 praeterquam nimia simplicitate, uti ego quidem existimo, reliquis omnibus
 bonis copiosissime instructus.

11. Non multo interiecto tempore rursus adversus Persas proficisci-
 tur imperator, atque ad Rhyndacum amnem cum pervenisset, parat se ad
 expugnandum Iconium, et proxima quaeque incursionibus infestanda. nec-
 dum inde copias abduxerat, cum legati superveniunt ab Sultano, de pace
 acturi. praefuit huic legationi vir apud Persas potentissimus, nomine Soli-
 man, multa rei militaris experientia conspicuus, qui quae pridem expertus fue-
 rat imperatoris vires, ex quo, ut supra scripsimus, ad Calograeae collem
 cum Romano exercitu praelio decertans omnino deletus est. ea autem fuit
 legationis sententia: Pracanam civitatem ab iis restituendam, et quaecum-
 que alia Romanis abstulerant: ita deinceps Romanos inter Persasque pacem

σαις τε καὶ Ῥωμαίοις ἕσεσθαι ὠμολόγουν. ἃ προσηκόμενος βασιλεὺς τὸν πόλεμον λύσας ἐπὶ Βυζάντιον ἦλθεν.

12. Ἐντεῦθεν τὰ ἕξ ἰσπέρας ἀρχὴν ἔσχε. Κέλτοί γὰρ καὶ Γερμανοὶ καὶ τὸ Γαλατῶν ἔθνος καὶ ὅσα τὴν παλαιὰν ἀμφινέ-
5 μονται Ῥώμην, Βριττιοὶ τε καὶ Βρετανοὶ καὶ ἅπαν ἄπλῶς τὸ ἰσπέριον ἐκεκίνητο κράτος, λόγῳ μὲν τῷ προχειρῷ ὡς ἕξ Εὐρώπης ἐπὶ τὴν Ἀσίαν διαβήσονται Πέρσαις τε μαχησόμενοι τοῖς παρὰ πό- V 30
δας καὶ τὸν ἐν Παλαιστίνῃ καταληγόμενοι νεῶν τόπους τε τοὺς ἱερὸς ἱστορήσοντες, τῇ γε μὴν ἀληθείᾳ ὡς τὴν τε χώραν Ῥω-
10 μαιῶν ἕξ ἐφόδου καθέξοντες καὶ τὰ ἐν ποσὶ καταστρέφοντες. ἦν δὲ αὐτοῖς ἡ στρατιῶ ἀριθμοῦ κρείσσων. βασιλεὺς δὲ ἐπειδὴ ἄγχι-
σια τῶν Οὐννικῶν ὄριων γεγόνει ἐπύθετο τούτους, πρέσβεις ἔστειλε, Δημήτριον τε τινὰ Μακρεμβολίτην καὶ Ἀλέξανδρον ἄν- P 38
δρα Ἰταλὸν μὲν τὸ γένος Γραιβίνης δὲ πόλεως Ἰταλικῆς κόμητα γε-
15 γονότα, πρὸς τε τοῦ Σικελίας τυράννου ἅμα πλεοσιν ἄλλοις τῆς τε ἀρχῆς ἀποβιβασθέντα καὶ βυσιλεῖ διὰ τοῦτο αὐτόμολον γεγο-
νότα. ἐκλενε δὲ τῆς τε γνώμης ἀποπειρούσασθαι σφῶν, καὶ εἶγε μὴ ἐπὶ τῷ πονηρῷ Ῥωμαίων ἤκουσιν, ὄρκοις τὸ πρᾶγμα βεβαιούσιν. οἱ καὶ ἐπειδὴ ἐπὶ τοὺς τῶν βαρβάρων τούτων ἡγεμόνας ἦλθον,
20 ἐλεῶν τάδε· “ ἀκήρυκτον πόλεμον ἄγειν ἐπὶ τοὺς μηδὲν ἡδίκηκό-
τας, οὔτε ὅσιον οὔτε ἄλλως εὐπρεπὲς ἀνθρώποις ἐστὶ γένους τε περιφανείᾳ καὶ δυνάμειως περιουσίᾳ μάλιστα κεχορημένους. νικῶν- B
τες γὰρ, ἂν οὕτω τύχοι, οὐ σὺν ἀνδρείᾳ νικήσουσι, καὶ ἡσσω-

fore. quibus acceptis conditionibus, solutoque bello, Byzantium princeps revertitur.

12. Tum res Occidentales initium novorum motuum fecere. Celtæ enim Germanique et Galli, et qui veterem circumhabitabant Romam, Brittanique et Britanni, atque universæ Occidentis vires moverunt. tantæ expeditionis in speciem causa hæc ferebatur, ut ex Europa in Asiam traicerent, dimicaretque cum obviis Persis, indeque in Palaestinam contenderent, templum dominicæ locaque sacrosancta lustraturi. ceterum vera huius profectiois causa fuit, ut in transitu Romanorum infestarent agros, et obvia quæque everterent. innumerus autem illorum erat exercitus. at ubi iam proximos esse Hungarorum finibus rescivit princeps, Demetrium quendam Macrembolitem, et Alexandrum gente Italum, Gravinæ civitatis Italicæ olim comitem, quique a Sicilia tyranno cum compluribus aliis possessionibus suis exutus, ad imperatorem hac de causa transierat, legatos mittit: hoc dato in mandatis, ut eorum mentem diligentius explorarent; et si in Romanorum damnum dicerent non se advenisse, id sacramentis adfirmarent: legati igitur ad barbarorum duces perducti, in hunc modum verba fecerunt. “ bellum non indictum inferre iis, qui nullam iniuriam fecerunt, nulli hominum aut sanctum unquam fuit, aut decorum: maxime quibus nobilitatis et potentiae abunde est. si enim vincere illos contingat, fortitudini non adscribetur victoria. contra, si victi fuerint, non pro virtute periculis

μενοι οὐχ ὑπὲρ ἀρετῆς κινδυνεύουσιν. ἄμφω δὲ οὐκ ἐπαινετά. ὑμῖν δὲ οὐδὲ ἄλλως ἐξέσται γῆν τὴν Ῥωμαίων πατεῖν μὴ πρότερον πιστεῖς περὶ τοῦ μηδὲν ἀδικῆσιν δεδωκότας βασιλεῖ. ὥστε εἰ μὴ ψευδορκεῖν μέλλοιτε, τί μὴ ἐν τῷ ἐμφανεῖ τὸν πόλεμον ἄγετε; Ῥωμαῖοι γὰρ καὶ ἐκ τοῦ εὐθέως διαρῦνῆσθαι, χαλεπὸν ὑμῖν ἔσται. εἰ δὲ καὶ σὺν ἐπιτορκίᾳ τὸν κατ' αὐτῶν διαφέρετε πόλεμον, πολλῶ δὴ χαλεπώτερον· θεῶ γὰρ καὶ τῇ Ῥωμαίων ἰσχυρῷ πολεμῆν λείπεται ὑμᾶς. εἰ δὲ καὶ ἀληθεῖς τὸ φίλιον ἐν ὑμῖν, καὶ δόλος οὐδεὶς ὑποκάθηται, ὄρκοις τὸ πρῶγμα βεβαιώσουσιν ἐξέσται

C ὡς διὰ φιλίας τῆς βασιλείως μεγάλου ἵνα γῆς, ὑποδοχῆς τε ἀπο-10 λαύοντας εἰς τὸ εἰκὸς καὶ φιλοφροσύνης τῆς ἄλλης." οἱ πρέσβεις μὲν τοσαῦτα εἶπον· οἱ δὲ συνῆσαν γὰρ ἐς ταῦτον παρὰ τὴν Κορράδου τοῦ Ἀλαμανῶν ῥηγὸς σκηπτὴν ἅτε τὰ πρεσβεῖα τῶν ἀνὰ τὴν ἑσπερίαν λῆξιν λαχόντος ἐθνῶν, ἐπὶ κακῶ μὲν τῷ Ῥωμαίων ἦκειν οὐδαμῇ ἔφασκον, καὶ δεήσοι καὶ ὄρκοις τὸ πρῶγμα πιστοῦσθαι, 15 ἐτοιμότατα καὶ τοῦτο ποιήσιν διεικνόντο. ἐπὶ δὲ Παλαιστίνην αὐτοῖς ὄραν τὴν ὄρημν καὶ τοὺς τὴν Ἀσίαν ληστεύοντας Πέρσας. δόξαν οὖν οὕτω Ῥωμαῖοις καὶ εἰς ἔργον τοὺς λόγους ἐξῆγον ὄσοι τε

D ἐς τοὺς ῥήγας καὶ ὄσοι ἄλλως ἐπίδοξοι τῶν ἐν αὐτοῖς ἦσαν δουκῶν φημι καὶ κομήτων. ἰδιάζουσαι δὲ ταῦτα ἀρχαὶ καὶ οἶόν τινες διαί-20 ρείσεις ἐκ τοῦ τῆς βασιλείας καθιέμεναι ἔνθους, γενικωτάτου τινὸς καὶ ὑπερκειμένον τῶν ἄλλων πράγματος. κόμητα μὲν γὰρ δοῦξ

5. διαρῦνῆσθαι] διαμάχεσθαι?
τὸ εἰκός.

11. εἰς τὸ εἰκός] Malim ὡς
19. ἐς τοὺς ῥήγας] Fort. addendum ἐτέλλον.

sese obicisse iudicabuntur. res utraque infra laudem est. vobis autem non aliter licebit calcare Romanorum terras, quam fide primum interposita, nullum vos iniuriam imperatori illaturos. quodsi iureiurando stare decrevistis, cur non propalam bellum geritis? cum Romanis enim vel ex improviseo depugnare periculosum est: sin illud etiam cum pericurio illis infertis, multo certe gravius nefas erit; cuius deum et Romanorum arma, vindicta spectabit. ut si vestra sincera est amicitia et nullo fucata dolo, sacramentis eam confirmantibus, vobis integrum erit ut amicis iter per ditiones facere magni imperatoris, hospitibusque ut par est, atque alia quavis benignitate frui." haec legati dixerunt. illi autem omnes, cum in tabernaculum Conradi Alemannorum regis convenissent, ut qui inter Occidentales nationes principem locum obtineret, ne utquam se advenisse dicebant, iter damna ulla inferrent Romanis: si necesse id foret, rem sacramentis sese firmaturos, idque se libenter facturos asserebant, cum Palaestinam et incursantes Asiam Persas spectaret ab ipsis suscepta expeditio. haec Romanis acceptantibus, confestim quae dederant verba, facto ipso confirmavere quotquot regia, aut alia quavis illustri dignitate praestabant, ducum dico et comitum. gaudent autem singulari sua praerogativa eiusmodi dignitates, ab imperatorio fastigio, quod ceteris praeceminet, et a quo profluunt, quodammodo secretas. comitem

ἐπεραναβέβηκε, δοῦκα δὲ αὐτῷ ῥήξ, καὶ ῥήγα βασιλεύς. καὶ ἐπέ-
κει τὸ καταδεέστερον αἰεὶ φύσει τῷ ἐπέκεινα, πόλεμόν τε συνδια-
γίρει τούτῳ καὶ πείθεται τὰ γε τοιαῦτα. διὸ καὶ βασιλέα μὲν
ἡμιπρόταρα καλεῖν ἔθος Ἰατίνοις ἵστί τὸν ὑπὲρ ἐπέκεινα αἰνιτο-
5 μένους, ῥήγας δὲ τοὺς ὅσοι δευτέρας εἰλήχασιν τάξεως. ἀλλὰ ταῦτα
μὲν οὕτω διηγήσθω. τελεσθέντων δὲ τοῖς πρόσθεσιν ὧν ἕνεκα P 39
παρὰ τοὺς βαρβάρους ἦλθον, αὐτοὶ μὲν ἐς Βυζάντιον ἀπεκομι-
σθησαν, οἱ ῥήγες δὲ ὁδοῦ τὸ λοιπὸν εἶχοντο. οὐ μέντοι ἀλλήλοις
ἀγμύγνυτο τὰ στρατεύματα, ἀλλ' ὁ μὲν Ἀλαμανὸς πρότερος,
10 πολλῶν δὲ κατόπιν ὁ Γερμανὸς ἐπορεύετο, οὐκ οἶδα ὅσων ἕνεκα
τοῦτο ἐπιτηδεύοντες, εἴτε καὶ καθ' ἑαυτὸν ἐκύτερος ἀξιόμαχος V 31
εἶναι φιλοτιμούμενος, εἴτε καὶ τὰ ἐπιτήδεια μὴ ἐπιλιπεῖν σφᾶς
προνοοῦμενοι. ἦσαν δὲ ὅμως ἀνάριθμοι καὶ ὑπὲρ τὴν παρὰ θά-
λασσαν ψάμμον. οὐ τόσους ὁ Ξέρξης ἐκαλωπίσατ' ἡμερῶν,
15 ὅποτε ναοὶ τὸν Ἑλλήσποντον ἕξενον. ἐπειδὴ γὰρ πρὸς τῷ Ἰστρῳ
γεγόνασιν, ἐνταῦθα εὐτρεπῆ τὰ πρὸς τὴν διάβασιν ὁ βασιλεὺς ἀ- B
τοῖς κωδιστὰς ἐκέλευε τῶν ὑπογραμμάτων τοὺς πλείστους ἐπὶ θά-
τρα τοῦ ποταμοῦ ἐστηκότας τὸν ἐκύστης φόρον ἀπογεγραφεῖν
καὶ. ἐς ἐγγενήκοντα τοίνυν ἀριθμησάμενοι ἡμερῶν τὸ ἐντεῦ-
20θεν οὐχ οἶδ' ὅτε ἀριθμεῖν ἐγένοντο.

13. Τὸ μὲν δὴ πλῆθος τοσοῦτον αὐτοῖς ἦν. ἀγχοῦ δὲ
κύλιως Ναισοῦ γεγονόσιν, ἢ μητρόπολις τῶν καὶ τὴν Δακικὴν

22. γεγονόσιν] Cod. γεγόνασιν.

cum dux praecellit, ducem vero rex, regem imperator: et cum illud quod
minus est suapte natura potiori subiaceat, belli cum eo partitur onera, in
eiusmodi rebus cetera subditus. quapropter quem Graeci βασιλέα vocant,
Latini imperatorem appellare solent, supremam illius potestatem inuenientes:
reges autem, quotquot secundum sortiti sunt ordinem. haec apud illos ha-
betur distinctio. rebus expeditis quarum causa ad barbaros venerant, legati
Byzantium redeunt. reges vero institutum iter prosequuntur, non tamen
coniunctis invicem exercitibus: prior enim incedebat Alemannus, a tergo
longiore intervallo Germanus subsequabatur, quod cur ab iis factum sit,
haec plane mihi compertum: nisi forte quod quisque iustas se copias ducere
crederent, aut quod ita providissent, ne rerum necessariarum inopia preme-
rentur. ibant multitudine innumera et arenam maris excedente, ita ut non
tot millibus gloriatus fuerit olim Xerxes, cum Hellespontum navibus iunge-
ret. ubi ad Istrum pervenerunt, suppeditatis quae ad transmittendas copias
necessaria erant, delectis scribis dat in mandatis imperator, ut in adversa
fluminis ripa stantes, annotarent cuiusque onus navigii. cumque ad nona-
ginta usque millia numerassent, ulterius deinde progredi computando non
potuere.

13. Tanta erat illorum multitudo. cum ad Naisum, quae metropolis est
urbium Dacicarum, accessissent, Michaël cognomento Branas, cui ab im-

τηγάμει οὖσα, ἐνταῦθα ὁ τὴν τῆς χώρας πρὸς βασιλέως ἐμπει-
 πιστευμένος ἀρχὴν Μιχαὴλ ἐπώνυμον Βρανᾶς προῦνοεῖτο ἡδὴ
 τῶν ἀναγκαίων αὐτοῖς, οὕτω προστεταγμένον αὐτῷ. μέχρι μὲν
 οὖν καὶ ἐπὶ Σαρδικῆς ἐν τούτοις ἦσαν, ἔνθα καὶ ἄνδρε δύο τῶν
 C ἐπὶ δόξης ἠλθέτην παρ' αὐτούς, δεξιωσομένω τε τὰ εἰκότα καὶ τὰ 5
 ἀναγκαῖα σφίσιν ἐμπορισομένω. ἦν μὲν ὁ αὐτῶν Μιχαὴλ σεβα-
 στὸς ἐκ Παλαιολόγων, ἀνὴρ ἱκανῶς συννετὸς καὶ πραγμάτων πολ-
 λῶν ἔμπειρος, ὃς βασιλεῖ Ἰωάννῃ οὐκ οἶδ' ὅ τι προσκεκρουκῶς
 πρότερον ὑπερόριός τε διὰ τοῦτο γεγωναῖς πρὸς βασιλέως ἀντα-
 κλεῖτο Μανουὴλ εὐνοῦς τε αὐτῷ καὶ τοῖς Ῥωμαίων μάλιστα ἐγένετο 10
 πρῶγμισιν. ὁ μὲν δὲ τοιοῦτος ἦν. ἄτερος δὲ χαρτουλάριος μὲν
 ἀμποτέροιον ἐξημέτισσε τοῖν βασιλείοι. τοσούτω γε μὴν Ἰωάννῃ
 βασιλεῖ εὐνούστατος γέγονεν ὡς ὁπότε Ἀλεξίῳ τῷ πρεσβυτάτῳ τῶν
 υἱέων ἐξ ἀνθρώπων γεγενῆσθαι ξυνέβη, ἐνσκήψαι οἱ τὸν βασιλεία
 μετὰ τελευτὴν τὴν αὐτοῦ τὸν Μανουὴλ ἐπὶ τὰ σκήπτρα καλέσαι 15
 D καὶ τὴν βασιλείαν ἐγχειρεῖν. οἱ μὲν οὖν τούτων ἕνεκα ἐπὶ τὴν
 Σαρδικὴν ἦλθον. οἱ δὲ βάρβαροι μέχρι μὲν ἐν δυσχωραῖς ἦσαν
 (πολλὰ γὰρ ἐκ τοῦ ποταμοῦ Ἰστρου ἄχρι καὶ ἐπὶ Σαρδικὴν ὄρη
 ἀνέχει ὑψηλὰ καὶ δεινῶς ἄβατα), σιγῇ τε ἐπορεύοντο καὶ οὐδὲν
 ὅ τι Ῥωμαίοις οὐ κατὰ γνώμην ἐποιοῦν. ἐπεὶ δὲ ταῖς πεδιάσιν 20
 ἤδη ὠμίλων, αἱ πολλὰ τὰ δυσπρόσοδα τῶν κατὰ τὴν Λακικὴν
 διαδέχονται χωρίων, παραφυαίνειν λοιπὸν τὸ δυσμενὲς ἤρξαντο,
 τοῖς τε κατ' ἐμπορίαν τὰ ὄνια σφίσιν ἀποδιδούσι χεῖρα ἐπέβαλον

6. ἐμπορισομένω] ἐμπορισομένω? *ibid.* ἦν μὲν ὁ αὐτῶν] *Fort.*
 ἦν δὲ ὁ μὲν αὐτῶν. 16. ἐγχειρεῖν] *Duc.* ἐγχειρίζειν. 21. Λα-
 κικὴν] *Cod.* Λαδικὴν.

peratore demandata erat provinciae praefectura, quemadmodum ei imperatum
 erat, necessaria omnia subministravit. postquam ad Sardicam ventum est,
 accessere duo ex illustrioribus viri, qui et eos humaniter, ut par erat, exciperent,
 et comessatum praebere curarent. alter horum fuit Michael sebastus, ex
 Palaeologorum gente, vir ingenio et multa rerum experientia praestans, qui
 nescio quod ob crimen ab imperatore Ioanne in exilium actus, a Manuēlio re-
 vocatus fuerat; huic deinceps, rebusque Romanis addictissimus. alter vero
 dignitate chartularius operam suam utrique impenderat imperatori; sed Ioannis
 praesertim adeo fuerat benevolentiam expertus, ut Alexio natu filiorum
 maiore rebus humanis exempto, mandaverit ei imperator, ut post excessum
 suum Manuēli ad sceptrum vocato imperium resignaret. hunc illi in finem
 Sardicam pervenere. sed enim barbari, quamdiu fuere in locis difficilibus
 (multi enim ab Istro flumine ad Sardicam usque praerupti eminent, vixque
 non inaccessi montes) incedebant quietius, nihilque ab iis actum, quod Ro-
 manis displiceret. at postquam attigere loca plana, quae regionem circa
 Dacicam difficultates excipiunt, tum demum hostilem animum prodidere.
 res quippe venales exponētibz iniustas iniiciebant manus: et si quis ra-

ἄδοκον· κἄν τις ἀπισχυρίσαιο πρὸς τὴν ἄρπαγὴν, τοῦτον δὲ P 40
 ῥομφαίαις ἔργον ἐτίθεισαν. ὃ τε ῥῆξ Κορράδος ἀνεπιστρόφως
 πάντη τῶν γινομένων εἶχε καὶ τοῖς ἐπικαλοῦσιν ἢ οὐδὲ προσεῖχεν
 ὅλας ἢ καὶ προσχὼν τῇ τοῦ πλήθους ἀλογιστίᾳ τὸ πᾶν ἀπεργά-
 5 φετο. τούτων βουσιλεὸς ἀκηκῶς στράτευμα ἢ τάχους εἶχεν ἅμα
 Προσοχῆ ἀνδρὶ ἐμπειρομάχῳ κατ' αὐτῶν ἐπεμψεν. ὃς καὶ ἐπει-
 δὴ περὶ πόλιν Ἀδριανοῦ τούτοις συνέμιξε, μέχρι μὲν τινος ἀπὸ
 δικασίαςως εἶπετο, τὰς ἀτάκτους τοῦ πλήθους ἀνασειράζων ὀρ-
 μύς. ὡς δὲ καὶ ἐπὶ μᾶλλον θρασυνομένους αὐτοὺς ἑώρα, καὶ
 10 πολεμίας ἤδη ἐν τῷ ἐμφανεῖ συνέμιξε χεῖρας ἀπ' αἰτίας τοιαύσδε.
 τῶν τινα ἐπισημοτέρων Ἀλαμανῶν μαλακισθέντι τὸ σῶμα σε-
 μειῶν τι εἶχε τῶν ἀνὰ τὴν πόλιν Ἀδριανοῦ σὺν τε χρήμασι καὶ B
 ἀποσκευῇ τῇ πύσῃ· ἃ φωρίζουσι τινες Ῥωμαίων τῶν ἐκ πεζι-
 κῶν καταλόγων πῦρ τε τῇ καταγωγῇ ὑφῆψαν καὶ τὸν ἄνθρωπον
 15 οὕτω προσαπολλέουσιν τὰ χρήματα ἔσχον. ὡς σὺν εἰς ἀκοὰς
 Φρειδερίκῳ τὸ γεγονὸς ἤλθε τῷ Κορράδου ἀδελφιδῷ, ἀνδρὶ ἐπ'
 ἀσμέτρον αὐθυδεῖας τὴν τε ὀρμὴν ἀκαθέκτω καὶ ἐπεικῶς φρο- V 32
 ημαίᾳ, σπουδῇ παλιννοστος ἐπὶ τὴν Ἀδριανοῦ ἤλθε καίτοι δοῖν
 ἡμίρην ὁδὸν Κορράδου προυπιών, πυρὶ τε τὸ σεμνεῖον φλέξας
 20 οὗ δὴ ὁ Ἀλαμανός κατέλυε πρότερον, ταύτην πολέμου πρόφου-
 σιν Ῥωμίοις τε καὶ αὐτοῖς ἐντεῦθεν ξυνεπορίσατο. ὃ γάρ τοι
 Προσοχῆ εἰς χεῖρας διὰ τοῦτο Φρειδερίκῳ ἐλθὼν ἐτρέψατο αὐτὸν

1. τοῦτον δὲ] Malim τοῦτον δὴ.
 γράφετο.

4. ἀπεργάφετο] Malim ἐπε-
 7. ἀπὸ δικασίαςως] Ita Duc. Cod. ἀποδιαστάσεως.

piensibus obaisteret, eum continuo ense detruncabant. haec etiam perpetra-
 rentur, nihilominus movebatur rex Conradus, si qui essent qui quererentur,
 nec praebat aures; vel si auscultaret, petulantiae id multitudine adscri-
 bebatur. ea postquam ad imperatorem pervenere, Prosuchum, militari
 virtute praecelsissimum virum, cum raptim coacto agmine adversus eos mittit:
 qui iuxta Adrianopolim barbaros assecutus, primum quidem haud longo
 intervallo subsequebatur, ac subinde coercerat inordinatius evagantium ex-
 cursiones. tandem ubi eos videt supra modum feroces, palam etiam signa
 confert, tali occasione. quidam ex illustrioribus Alemannis, corpore affe-
 cto, Adrianopoli se in monasterium receperat, cum pecuniis, alioque omni
 apparatu. id Romani aliquot milites ex pedestribus numeris subodorati, do-
 micilium, ipsumque adeo aegrotum igne subdito cremant, sicque pecuniis
 potiuntur. quam rem ubi accepit Fredericus, Conradi ex fratre nepos,
 homo incredibiliter ferox, impetu vehemens, elatoque admodum animo,
 Adrianopolim properare revertit, duorum itinere dierum Conradum praever-
 tens, ac monasterium, in quo primum diverterat Alemaannus, incendit,
 sicque belli occasionem Romanis simul ac suis praebet. Prosuchus igitur
 hiccirco Fredericum adortus, in fugam illum coniecit, et caedem ingentem

C και φόνον βαρβάρων πολὺν εἴργαστο. ἦν δὲ Φρειδερίκος οὗτος ὁ μετὰ Κορράδον Ἀλαμανῶν ἄρξας, ἕξ αἰτίας ἢ ἐν τοῖς εἰσέπειτα λελέξεται λόγοις. ἐντεῦθεν τῆς προτέρας Ἀλαμανοὶ καθυφῆκαν ἀλαζονείας, ἔργω τὴν Ῥωμαίων διδαχθέντες ἰσχύιν.

14. Ταῦτα μὲν οὖν τῆδε ἐπράσσετο. Ἀνδρόνικος δέ, ὄν5
καὶ Ὀπον ἐκάλουν, ἐκ βασιλέως τούτων δὴ ἔνεκα πεμφθεὶς, τῶν
τε ὄρκων ἀνεμίμνησκε σφῶς καὶ ἅ περι τοῦ μηδὲν ἀδικήσειν Ῥω-
μαίους διωμολογήκασι πρότερον συχνὰ προφέρων ὠνειδίξεν τε τὴν
ἀπιστίαν αὐτοῖς, καὶ εἶγε μὴ εἰς προὔπτον κακὸν ἐμπεισεῖσθαι βου-
D λομένοις εἶη, ἐπὶ τὸν Ἀβέδου ξυμβουλευέτο πορθμῖον ἵνατι κάκει- 10
θεν αὐτίκα περαιοσομένους. ἀλλ' Ἀνδρόνικος μὲν τοσαῦτα εἰπὼν
ἐπειδὴ μὴ πείθειν εἶχεν, ἄπρακτος ἐς Βυζάντιον ἀνεχώρει. οἱ δὲ
εἰς βουλὴν συλλεγέντες περὶ τῶν ἐν χερσὶ πραγμάτων ἰσκέπτοντο.
δόξαν δὲ τῆς ἐπὶ Βυζάντιον ἔχεσθαι, ἄραντες ἐκεῖθεν ὀδῶ προήε-
σαν. οὐδὲν τε ἤσσαν αὐθις ἐκεῖνοι καὶ μετὰ τὴν πληγὴν ἦσαν οἱ 15
πρὶν ἀλαζόνες. τὰ τε γὰρ βοσκήματα συνέκοπτον ἀπειδῶς καὶ Ῥω-
μαίων δὲ τῶν ἀνθισταμένων πολλοὺς ἔκτεινον· ἢ τε μάχῃ οὐκέτι
P 41 λοιπὸν ἐκ τοῦ ἀφανοῦς συνίστατο. ταῦτα ἐπειδὴ βασιλεὺς ἤκουσε,
δεῖν ἔγνω παρασκευάζεσθαι καὶ αὐτός. πόλιν μὲν οὖν τὴν Κων-
σταντίνου αὐτίκα στρατοπέδα ἐφρούρει, τὰ μὲν πρὸ τῶν τειχέων 20
αὐλιζόμενα τὰ δὲ καὶ πυλῶν ἐνδοθὶ διατριβὴν ἔχοντα. Βασιλείον
δέ, ὄν καὶ Τζικανδύλην ἐπεκάλουν, πολλοῖς ἐς τὰ πρὸς ἀνίσχοντα

15. οἱ πρὶν] ἢ πρὶν? 16. συνέκοπτον] Hoc bis in Cod. scriptum.
21. πυλῶν] Ita correxit Tollius. Cod. πυρῶν.

edidit barbarorum. fuit autem ille Fredericus, qui post Conradum impe-
ravit Alemannis, ex ea quam in sequentibus trademus occasione. atque
inde a priore hactenus ferocia remisere Alemanni, re ipsa edocti Romano-
rum vires.

14. Cum ea isthic agerentur, Andronicus, quem et Opum appellabant,
missus est ab imperatore ad res componendas. positus ille ob oculos quae
antea iureiurando de non offendendis Romanis sanciverant pactis, perfidiam
obiecit hortatusque est, ni damnum incurrere manifestum vellet, ut Aby-
denum fretum peterent indeque copias transportarent. verum cum nihil
persuasisset, infecto negotio Byzantium rediit. at illi coacto concilio, quo
de rerum praesentium statu deliberarent, Byzantium esse contendendum de-
crevere, itinérique se inde committunt. neque a pristina rursus remisere
arrogantia, quam non fregerunt acceptae antea clades. nihil enim secius
pecora passim trucidarunt et arcentes vim Romanos complures occidere
neque enim abhinc occulte praelia conserebantur. quae postquam compe-
rit imperator, necessarium esse duxit ut et ipse copias appareret. itaque
urbem Constantinopolitanam extemplo firmat exercitu, cuius pars una ex-
cubabat pro moenibus, altera stationem intra urbis portas habebat. Basi-
lium autem cognomine Tzicandylem, qui militaribus in Oriente factis ini-

ἕλιον ἀγῶσι καὶ μάχαις κατὰ βαρβάρων ἐνευδοκιμηκότα τῶν τῆδε
 [Κωνσταντίνου], ἅμα τῷ Προσοῦχ, οὐπερ ἦδη ἐμνήσθη, Πέρση
 μὲν τὸ γένος τροφῆς δὲ καὶ παιδείας μεταλαχόντι Ῥωμαϊκῆς, ἐπὶ
 τινα χῶρον ᾧ Ἀόγγοι ὄνομα ἅμα στρατεύμασιν ἔλλοχῆσοντας
 5 ἵσταλλον, ἐπισκίψας αὐτοῖς, ἐπειδὴν χειρῶν ἀδίκων καὶ πάλιν
 κατάρχειν πειρῶνται Ἀλαμανοί, ἀντεπεξίεναι σφίσι κατὰ τὸ ἐγχο-
 ρῶν. οἱ καὶ ἐπειδὴ πρὸς τῷ χώρῳ ἐγένοντο, τὴν τε Ἀλαμανῶν B
 κτερόουσαν πληθὺν καὶ ὅπως ποτὲ τάξεως ἢ ἀταξίας τὰ στρατόπεδα
 τούτοις ἔχοι ἐπιμελέστατα δισκοποῦντο. τὰ τε γοῦν σώματα αὐ-
 10 τοῖς μεγάλα τε ὑπερφυσῶς καὶ τεθωρακισμένα ἐς τὸ ἀκριβὲς κατε-
 νόουσαν, καὶ τὴν ἵππων δὲ ἠκιστα δρομικὴν οὖσαν, ἔτι τε ἀταξία
 πολλῇ ἐς τὴν ὁδὸν κεκρημένους ἰδόντες, εὐχείρωτόν τε Ῥωμαίοις
 τὴν στρατιῶν αὐτοῖς ἔσσοθαι ὑπειλήφασιν σὺν ἐπιστήμῃ συμπλεκο-
 μένοις, καὶ ἐπὶ βασιλεῦ πέμψαντες ταῦτά τε ἐδήλουν καὶ ἀνεπυ-
 15 θάνοντο τὸ πρακτέον. ὁ δὲ τὸ τῶν βαρβάρων καὶ ἔτι εὐλαβοῦ-
 μενος πρόσχημα, φημί δὴ τὴν ἐπὶ Παλαιστίνην δῆθεν πορείαν, C
 ἔπειτα διὰ τοῦτο τὴν ἐπιχειρήσιν, ἐκδηλότερόν τι νεωτερίσειν αὐ-
 τοῖς προσδεχόμενος. βασιλεὺς μὲν σὺν οὕτῳ γνώμης εἶχεν. οἱ
 δὲ βάρβαροι ὁδῶ ἰόντες, ἐπειδὴ ἐς τὰς ἐπὶ Χοιροβάκων παρῆλ-
 20 θον πεδιάδας (ὑπτιάζει γὰρ ἐνταῦθα ὁ χῶρος καὶ πᾶσαν δαφυλῆ
 μάλιστα ἐς τὰς ἵππων παρέχεται νομάς), ἐνταῦθα πύλλιζοντο.

Τῆ

2. Κωνσταντίνου] Cod. Κωνσταν, quod sive Κωνσταντίνου cum
 Tollio, sive Κωνσταντίνου cum Ducangio scribas, adeo ineptum est
 hoc loco, ut parenthesi incluserim. 15. τὸ πρακτέον] Cod. το
 πρακτέον, unde Tollius et Duc. τοῦ πρακτέου.

hisque adversus barbaros qui isthic habitant, praeliis magnam nominis famam
 adeptus erat, una cum Prosucho, cuius modo memini, natione quidem Persæ
 sed qui a pueris mores Romanos induerat, ad locum quemdam, cui Longi
 nomen, mittit cum copiis, quas in insidiis collocarent, dato ipsis mandato
 ut si rursus Alemanni praedarentur, illos prout locus posceret adorirentur.
 ut ad locum venere, Alemannorum advertunt multitudinem, et ordinatone
 an confuso agmine procederent diligenter explorant. iam corpora quidem
 ipsorum supra modum procera vident et armis probe instructa. ut vero equi-
 tatum minus velocem, nulloque ordine omnes in via vagari conspexere, fa-
 cile a Romanis debellari posse exercitum credunt, modo militari arte con-
 gredierentur: de his interim admonendum principem, illiusque explorandam
 sententiam. at ille cum barbarorum consilia aequo adhuc animo expendere-
 ret, nampe de expeditione quam in Palaestinam susceperant, eorum ag-
 gressionem differendam esse censuit, expectandumque dum manifestius quid
 molirentur. ea fuit imperatoris mens, progressi interea barbari, ut ad
 Choerobacchorum campos pervenere (supinatur autem illic regio, herbasque
 uberrime praebet ad equorum pabula), castra figunt. dum hic considerent,

- ἔνθα τι δυστύχημα λόγου κρείσσον αὐτοῖς ξυνενεχθῆναι λέγεται,
 V 33 ἔξ οὐπερ ἄν τις εἰκότως στοχάσαιτο μηνῆσαι τὸ θεῖον αὐτοῖς, τούς
 τε ὄρκους ἡδίκηκοσι καὶ πολλῇ τῇ ἔς τούς ὁμοθρήσκους αὐτοῖς καὶ
 μηδὲν ἡδίκηκότας ἀνθρώπους ἀπανθρωπία κεχημένους. ὄμβρον
 γὰρ ἔξαισίον καταρραγέντος ἀθρόον οἱ τὸν χῶρον ἐκείνον παρω- 5
 D ρόντες ποταμοί, ὧν ὁ μὲν Μέλας, ἕτερος δὲ Ἀθύρας πρὸς τῶν
 ἐγγωρίων ἀνόμασται, πολλῷ τοῦ συνήθους μᾶλλον ἀνοιδήσαντες
 μέτρον ἐπὶ πλείστον τε τοῦ πεδίου προχυθέντες πολὺ τι μέρος τοῦ
 Ἀλαμανῶν στρατεύματος αὐτοῖς ἵπποις καὶ ὄπλοις καὶ αὐταῖς παρέ-
 συραν ταῖς σκηναῖς ἐπὶ θύλαυσάν τε ἀπὸ γῆς ἐξέπτυσαν φέροντες. 10
 ὁ πυθόμενος βασιλεὺς ἐλέω τε τῷ εἰς τούς ἀνθρώπους τὴν ψυχὴν
 πεπονθῶς ἄνδρας τῶν ἐπὶ δόξης παραμυθησομένους Κορράδῳ
 τὴν συμφορὰν ἔστειλε, μετεπέμπετό τε αὐτὸν ὡς λόγου τε κοινω-
 νήση καὶ περὶ μεγάλων αὐτῷ συνδιασκέψαιτο. ὁ δὲ καὶ εἰσέτι
 P 42 μηδαμῇ καθυφεῖναι θέλων τοῦ γαύρου, ὑπαντᾶν αὐτῷ ἔς Βυζάν- 15
 τιον προάγοντι τὸν αὐτοκράτορα ἤξιον, τοιοῦτων τέ τινων ἄλλων
 ὁμιλίαν τὴν ἑαυτοῦ σταθμώμενος ἦν. ἐφ' οἷς ὁ βασιλεὺς ἀλαζο-
 νείαν ὄρον οὐκ ἔχουσαν αὐτοῦ καταγνός τοῦ λοιποῦ περιεῖδε.
 Κορράδος δὲ πανστρατὶ ὡς ἐπὶ Βυζάντιον ἐφέρετο· ἐν δὲ τῷ κα-
 ταντικρῷ τειχίῳ βασιλικῷ γεγωνὸς ἐνδαιτήματι, ὃ Φιλοπάτιον 20
 ὀνομάζουσιν οὐκ οἶδα εἴτε τὴν φιλὴν ἀνιτιτόμενοι διατριβὴν (ἀνε-
 σιν γὰρ τινα παρέχεται καὶ φροντίδων ἀπυλλαγὴν τοῖς ἐκ τῶν
 ἀστικῶν ταράχων ἐνθάδε ἀπυλλασσομένοις) εἴτε καὶ τὴν φύλλοις

15. γαύρον] Ita Duc. Cod. γάβρον.

ingentem supra quam dici potest accidisse illis calamitatem aiunt: unde coniectari liceat iratum fuisse ipsis deum, propter tot eorum periuriam, atque adeo in eiusdem religionis homines, et a quibus nullam iniuriam accepissent, inhumanitatem. magna quippe imbrium vi repente de coelo demissa, qui campos illos praeterfluunt fluvii, quorum alter Melas, Athyras alter ab incolis appellatur, ultra solitum in immensum excrescentes, et in agros effusi, magnam Alemannorum exercitus partem, cum equis ipsis et armis, nec non et tabernaculis in mare de terra abripuerunt. quae ut rescivit princeps, hominum calamitate commotus, viros dignitate illustres misit, qui et Conradum de casu consolarentur, et invitarent ad colloquium, quo de rebus maioris momenti invicem tractarent. at ille remissa nihilo minus ferocia ut Byzantium venienti sibi occurreret imperator postulavit, atque etiam aliis eiusmodi officiis congressum suum rependi voluit. imperator igitur damnato eiusmodi immodico fastu, virum deinceps neglexit. Conradus interea cum universis copiis Byzantium versus contendit, et ad imperatorium palatium, quod moenibus urbis obversum est, pervenit. Philopatium illud vocant, seu quod hacce appellatione gratam illius habitationem significant, ut quae iis, qui vitandi urbis tumultus causa eo socedunt, remissionem animi quandam

κομῶσαν πύαν τε δαυιλῆ ἀνιείσαν (ἀμφιλαφῆς γὰρ ὁ χῶρος καὶ ἐπίγλοον ἀπανταχῆ φέρει τὸ πρόσωπον), ἐντεῦθεν τῷ περιβόλῳ B
προσιίχε τοῦ ἄστεος. τοὺς τε οὖν πύργους ἐς ἕψος ἰκανῶς ἀνα-
τρέχοντας κατανοήσας καὶ τάφρου μέγα τι χρῆμα βυθείας κύκλῳ
5 περιειούσης ἰδὼν ἐν θαύματι μεγάλῳ ἐγένετο. ἐπεὶ δὲ καὶ γυ-
ναικῶν ὄμιλον καὶ δῆμον ἄνοπλόν τινα καὶ ἀπερίεργον ἐπὶ τῶν
προπυργίων ἐστῶτα εἶδε (πάντες γὰρ ὅσοι πολεμίων εἰώθασι πόνων
γέεσθαι, οἱ μὲν πρὸς τοῖς τείχεσιν ἔνδον φρουροῦντες ἐκύθητο,
οἱ δὲ πρὸ τοῦ περιβόλου τῆς πόλεως ἕστασαν χειρῶν ἄρχειν Ἄλα-
10 ματὸς περιμένοντες), ἐπειδὴ γοῦν ταῦτα κατενόει, αὐτίκα ὅπερ
ἦν περιουσία δυνάμειως ἀνέκπληκτον τὴν πόλιν μείναι ἐνόησας, C
ἐνθένδεν ἀπηλλάττετο, τὴν τε γέφυραν, ἣ τὴν ὑποκειμένην ὡς ἂν
εἴποι τις ποταμοθάλασσαν ζεύγνυσι, ταχὺ διαβὰς ἐπὶ τι τῶν ἀντι-
πέρας Βυζαντίου κατήγετο προαστεῖον, ὃ Πικριδίου ὠνόμασται.
15 ἴσθι δὲ τὸ τοῦ ἐνταῦθα πορθμοῦ τοιοῦτον. ὁ Εὐξείνιος πόντος
ἀπορροήν τινα ποιούμενος ἐπὶ τὸ δεξιὸν εἰσπλέοντι μέρος ὡς ἐπὶ
δυσμῶς ἄνεισι, λιμένα ἐπιμήκη Βυζαντίοις ἐργαζόμενος. ποταμὸς
δὲ τις ἄνωθεν ποθεν ἐκβάλλων τὸ ῥεῦμα κάτεισι μὲν διὰ τῶν τῆδε
πιδιάδων, ὀλίγου δὲ Βυζαντίου ἄποθεν κατὰ κορυφὴν τῷ λιμένι ξυμ- D
20 βάλλων εἰς ταυτὸν ἔρχεται, ἔνθα τὴν γέφυραν ἵστασθαι ξυμβαίνει.

15. Τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτον. Κορράδος δὲ ἐνταῦθα γεγο-
νὸς λόγους ἐς βασιλεῦσιν οὐ πόρρω θρόνῳ ὄντας πολλῆς ἐπεμψεν.

10. γοῦν] Malim δ' οὖν. 16. εἰσπλέοντι μέρος] Cod. εἰς πλέον
τι μέρος, quod Tollius vertit in magnam agrī partem. Duc. ut plu-
rimum.

praebat et curarum: seu quod arboribus et virgultis consitus sit locus,
herbarumque virentium ubertate passim amoenissimus. inde ille progressus
ad contemplandum urbis ambitum, visis turribus in idoneam altitudinem ex-
surgentibus, et lustratis quae immensa profunditate moenia circumdabant
fossis, summa admiratione percellitur: praesertim vero cum mulierum viro-
rumque turbam inermem et otiosam in exterioribus propugnaculis stare con-
spexit. eorum enim qui rei bellicae operam dare solent, alii intra urbem
moenia servabant, alii stabant extra ambitum, observari, si manus Ale-
manni priores consererent. haec omnia igitur perspicicens, urbemque, quod
re vera erat, abundantia virum manere imperterritam, inde recessit, et
poste, qui subiacentem, ut ita dicam, e mari confectum fluvium iungit,
confestum traiecit, in obversum Byzantio suburbanum, quod Picridium vo-
cant, profectus est. eiusmodi vero est adiacentis sinus forma, qua ad Oc-
cidentem vergit pontus Euxinus in dextram intrantibus partem effusus spatio-
sum Byzantinis portum facit. fluvius autem in superioribus locis ortus, per
circumiacentes campos effusus, haud procul Byzantio ad portus caput in
eandem delabitur, ipsique miscetur ubi pons exstructus est.

15. Atque haec ita se habent. cum eo in loco esset Conradus, literas
ad imperatorem misit, quae languidum quid ac effeminatum prae se fer-

εἶχε δὲ ὧδε τὰ μηνύματα. “*χρῆ βασιλεῦ ἐπὶ παντὶ τὸν γε νοῦν ἔχοντα οὐ τὸ πρῶγμα σκοπεῖν καθ’ ἑαυτό, τὸν δὲ σκοπὸν ὅθεν γένοιτο πολυπραγμονεῖν μάλιστα. ὃ γὰρ γνώμης ἤρηται τινος, οὔτε ἀγαθὸν ὃν ἐπαινεῖται πολλάκις, οὔτε φαῦλον φαινόμενον ψί-*
 V 34 *γασθῆαι πέφυκε. καὶ τις πρὸς ἐχθρῶν μὲν ἀγαθοῦ παρὰ γνώμην ἔ-
 ἐνίοτε τυγχάνει, φλαύρου δ’ αὖ πρὸς τῶν φίλων πειροῦται τινος.*
 P 43 *μὴ τοίνυν τῶν πῶ πλήθει τῆς ἡμετέρας στρατιᾶς χθὲς περὶ τὴν
 χώραν ἡμαρτημένων τὴν σὴν τὰς αἰτίας ἐφ’ ἡμᾶς ἄγε, μηδὲ διὰ
 ταῦτα χαλέπαινε, ἐπεὶ οὐχ ἡμεῖς αὐτοὶ σοι τῶν τοιούτων καθέ-
 σταμεν αἴτιοι, ἢ δὲ τοῦ πλήθους φορὰ ἀλόγως ἐνθα ἔτυχε φερο-
 μένη αὐτοματίξειν οἶδε ταυτί. στρατεύματος γὰρ ξένου καὶ ἐπὶ-
 λυδος τὸ μὲν ἐπὶ ἱστορίᾳ τῆς χώρας τὸ δὲ ἐπὶ πορισμῶ τῶν ἀναγ-
 καίων πολλαχόσε πλανωμένου καὶ περιτρέχοντος, τοιαῦτα ἐκατέ-
 ρωθεν ἡμαρτάνεσθαι ἀπεικὸς οἶμαι οὐδέν.” Ἀλιμᾶνοι μὲν τοσαῦτα
 εἶπον. βασιλεὺς δὲ εἰρωνεῖαν τὸ πρῶγμα λογισάμενος ἀμείβετο 15
 ὧδε. “*οὐδὲ τὴν ἡμετέραν λελήθε βασιλείαν ἢ τοῦ πλήθους ῥοπή
 δυσάγωγόν τι οὔσα καὶ δυσήνιον αἰεὶ χρῆμα. ἀμέλει καὶ διὰ
 B φροντίδος ἡμῶν ἦν, πῶς ἂν διὰ τῆς ἡμετέρας ἀβλυβῶς διελεθῆν
 ὑμᾶς γένοιτο ξένους καὶ ἐπὶ λυδας ἄνδρας καὶ οὐδὲν ὃ τι ἀδικεῖν
 ἡμᾶς οὔτε ἐπαγγελλομένους οὔτε ἄλλως διεδνημένους, ὡς μὴ ξε-
 20 νίαν ἀδικοῦντες δόξαν οὐκ ἀγαθὴν παρὰ ἀνθρώποις ἀπενεγκώ-
 μεθα. ἐπεὶ δ’ ὑμῶν ἕτερον ξυνητωτάτοις οὔσι καὶ τὰς τῶν πραγμῶ-**

20. ἡμᾶς] Cod. ὑμᾶς.

rent, quarum erat sententia. „deceat virum prudentem, imperator, non per
 se res ipsas, sed quo fine fiant maxime attendere. ille enim cuius praeoccu-
 patus est animus, neque quod bonum est laudare, nec quod videtur vitiosum
 vituperare, saepe numero solet. interdum etiam praeter mentem quis bene-
 ficium ab inimicis, ab amicis vero damnum accipit. eorum igitur, quae nu-
 per ab incondita exercitus multitudine in agris tuis perpetrata sunt, causam
 noli in nos reicere, neque propterea haec tuum in nos animum moveant,
 cum minime in culpa simus, sed inordinatae multitudinis quaquaversum sese
 ferentis impetus, quidquid commissum est ultro pataverit. exercitu namque
 peregrino externoque, tum provincias lustrante, tum ad comparanda usui
 necessaria longius evagante vel excurrente, utrimque factas esse iniurias,
 haud equidem mirandum existimo.” haec et similia Alemanni. at imperator
 haec simulate dici existimans, in hunc modum rescripsit: „maiestatem no-
 stram non latet, plebis impetum quidpiam semper fuisse, quod aegre gu-
 bernari possit ac retineri. quapropter et nobis potissimum curae fuit, ut qui
 advenae estis et externi, dum per provincias nostras iter agitis, nullum
 damnum pateremini, praesertim cum vos ipsi neque malo animo venissetis,
 neque iniuriam nobis facere posssetis. nec sane res aliter fieri potuit, ne vio-
 lato hospitalitatis iure male apud homines audiremus. quandoquidem vero
 illa vobis, utpote viris prudentissimis, et in investiganda rerum natura so-

των φύσεις καλῶς ἐξετάζειν ἐπισταμένοις ἀνέγκλητα εἶναι δῆπου τὰ τοιαῦτα δοκεῖ, ἡμεῖς καὶ χάριτας ὑμῖν ὄφλομεν. οὐ γὰρ ἔτι φροντιοῦμεν ὅπως ἂν τὴν ὀχληρὰν τῶν ἡμετέρων ἀναχατίσωμεν ὁρμήν, ἀλλ' ἐπιρροίωμεν ταῦτα τῇ τοῦ πλήθους ἀλογιστίᾳ, καθὼς ὑμεῖς εὖ ποιοῦντες ἡμᾶς ἐδιδάξατε. συνοίσει τοίνυν ὑμῖν μηκέτι σποράδας τὴν ὁδὸν ἰέναι, μηδὲ οὕτως ἐπὶ ξένης πλανᾶσθαι. C
ἐπειδὴ γὰρ οὕτω δέδοκται, καὶ ἀνεῖται τοῖς πλήθεσι παρ' ἀμφοτέρων ταῖς οἰκείαις χρῆσθαι ὁρμαῖς, πολλὰ πρὸς τῶν αὐτοχθόνων πεπονθέναι τοὺς ξένους εἰκός." ταῦτα εἰπὼν αὐτοὺς μὲν 10 ἀπεπέμψατο, τὸν δὲ Ῥωμαίων στρατὸν πλήθει μὲν παρὰ πολὺ τοῦ τῶν βερβύρων ἐλασσούμενον εἰδώς, ἐπιστήμη δὲ στρατιωτικῇ καὶ καρτερίᾳ τῇ περὶ τὰς μάχας τοσοῦτω δὴ μᾶλλον πλεονικιοῦντα, τοιάδε ἐγενόει. τὸν Προσοῦχ καὶ τὸν Τζικανδύλην καὶ πλείστους ἄλλους τῶν Ῥωμαίων στρατηγῶν ἐκέλευε στράτευμα 15 ἐπαγομένους ἱκανὸν ἀντιμετώπους Ἀλαμανοῖς ἵστασθαι. τάξασθαι μέντοι ὧδε. τὸ μὲν ἀπολεμώτερον καὶ ὡσπερ ἀγελαιῶν τοῦ στρατοῦ πόρρωθεν καὶ ὡς ἀπὸ σημείων στήναι τεττάρων· μετὰ δὲ τοῦτο D ὅσον ὀπλιτικὸν καὶ κατάφρακτον· ἐξῆς δὲ τοὺς ὄσοι ταχυπόδων ἰββαίον ἵππων· τελευταῖον δὲ καὶ μετὰ μέτωπον Σκύθας ἅμα 20 Πέρσαις καὶ τὸ Ῥωμαίων τοξικόν. Ῥωμαῖοι μὲν ὄν κατὰ ταῦτα ἐποίησαν, Ἀλαμανοὶ δὲ ὡς εἶδον θυμῷ πολλῷ καὶ θορόβῳ ἐχόμενοι δρόμῳ ἐχώρουν. σνίσταται τοίνυν μάχῃ καρτερά, καὶ φόβος Ἀλαμανῶν πολλὸς γίνεται. Ῥωμαῖοι γὰρ ὄν ἐπιστήμη ἐπιόντας αὐτοὺς ἐφιστάμενοι ἔκτεινον. Κορρούδος δὲ οὐπω τι πεν-

lertissimis, videntur carere omni culpa, nos etiam gratias rependimus: neque enim curandum nobis erit in posterum, ut nostrae multitudinis impetus comprimamus, quin imo adscribemus haec illius insolentiae, quandoquidem id a vobis edocemur. vestra igitur intererit, non dispersos incedere, nec ita in alieno evagari solo. sed cum ita videatur, deturque licentia gregario multitudini utriusque exercitus quo velit irruere, necesse erit ut multa ab indigenis damna patiantur advenae." his dictis, legatos dimisit. at cum probe sciret, quanto Romanorum exercitus numero bellatorum inferior esset barbarico, tanto scientia rei militaris et in praeliis constantia praecellere, eiusmodi consilium capit. Prosocho et Tzicandylae aliisque ducum Romano- rum compluribus iubet, ut idoneum contrahant exercitum, et Alemannis a fronte opponant, instructa in hunc modum acie. imbellis et gregaria esset turba longius, et a quarto circiter staret signo: tum gravis armatura et cataphracti, qui deinde velocissimis equis utuntur equites, denique Scythae in fronte, Persaeque et sagittarii Romani. ita ordinatas copias ut conspexere Alemanni, summo animi ardore tumultuque, in illos pernicii cele- ritate irruunt: fit atrox pugna, et caedes ingens editur Alemannorum. quippe Romani, dum subeuntes hostes militari peritia excipiunt, eos ceci- dere. Conradus nihil eorum quae acciderant edoctus, ferox adhuc, tumi-

- P 44 σμένος τῶν γεγονότων σοβαρὸς ἔτι καθῆστο καὶ ἐπὶ μακραις ὤγειτο ἑλπίσιν. ὁ τοίνυν βασιλεὺς τῆς προτέρας αὐτὸν ἐπικερτομησαί θάλων ὑπεροψίας ἀπέστειλε τοιάδε. “ἔδει μὲν ἡμᾶς ἐκείνο καλῶς εἰδύτας, ὡς οὔτε ἵππος κρείττων φερόμενος χαλινοῦ ὀνήσειεν ἄν τὸν ἐπιβάτην, εἰ μὴ καὶ κατὰ κρημοῦ τοῦτον πολλῶς συγκατενέγκοι, καὶ στράτευμα δὲ ἐκείνο, ὃ μὴ τῶν στρατηγούντων ἐπαῖτοι, κινδύνοις περιβάλλειν ὡς ἐπίπαν οἶδε τοὺς ἄρχοντας, μὴ οὕτω στρατεύμασιν ἐφήσειν τοῖς ἑαυτῶν πρὸς τὰς οἰκείας ἐκότερα φέρεσθαι ὀρμάς. ἐπεὶ δ’ οὐκ οἶδ’ ὅ τι παιδῶν σὺ τε πρότερον
- V 35 κατωλιγώρηκας τοῦτου καὶ τὸ ἡμέτερον δὲ κράτος ὅσου καὶ φίλιον προσφερόμενον τῆς αὐτῆς γεγονέναι σοι γνώμης ἀνέπεισας ἤδη
- B σιλλόγισαι τίνα ὑμῖν ἢ τοῦ πλήθους προὔξενησεν ἑλευθερία. πυνθάνομαι γὰρ ὡς ὀλιγὸς Ῥωμαίων στρατὸς Ἀλαμανῶν πλήθει οὐκ εὐκαταφρονήτῳ περιτυχῶν κακῶς αὐτὸ διέθετο. τὸ γὰρ αὐτόχθον καὶ ἐγχώριον ἐπικρατέστερον ὡς ἐπίπαν τῶν ἐπηλύδων καὶ ξένων φιλεῖ γίνεσθαι. ἡμῖν δὲ οὐδὲ κολάζειν ἐξέσται τοῖς πλήθεσι τὴν ἀσέβειαν. πῶς γάρ; οἷς καθάπαξ πρὸς γνώμην ἐνέδομεν φέρεσθαι τὴν αὐτῶν. εἰ τοίνυν καὶ αὐτὸ σοι δοκεῖ, ἀνθεκτέον καὶ πάλιν ἡνίας ἄμφοτέροις τῆς ἀρχικῆς καὶ ἀνασειριστέον τοῖς στρατεύμασι τὰς ὀρμάς. μὴ δοκοῦν δέ σοι, ταῦτα μὲν μενετέον ἐπὶ τῶν παρόντων. τό γε μὴν πεπραγμένον σαφῶς ἡμῖν δεδηλώσθω.”
- C 16. Τὰ μὲν δὴ τοῦ βασιλέως ἐν τούτοις ἐτελεύτα. Κορράδος δὲ σὺπῳ τῶν Ἀλαμανοῖς συμπεσόντων ἐνωτισίμενος οὐδὲν

θ. ἡμᾶς] Cod. ὑμᾶς. 18. αὐτό σοι] Malim αὐτῷ σοι. 20. μὲν μενετέον] μὲν ἐατέον?

usque et magna spe plenus consederat in castris. at imperator, quo priorem illius superbiam retunderet sugillaretque, literas misit eo verborum contextu. „ut nemo nostrum ignorat, equum, qui fraenum non patitur, nihil prodesse sessori suo, imo crebrius ad praerupta illum deferre; exercitum, qui imperantium mandata detrectat vel negligit, ipsos ut plurimum duces obicere periculis: ita minime par erat indulgere militibus nostris, ut inter se invicem pro arbitrio collidi pateremur. at postquam aliud forte cogitans tu haec neglexisti primum, nostramque maiestatem quae te ut amicum de iis admonerat, induxisti, ut eadem uteremur indulgentia: nunc tandem percipe, quid utilitatis vobis contulerit eiusmodi licentia multitudinis. accipi enim exiguum Romanorum manum, cum haud contemnendis Alemannorum copiis congressam, male eas accepisse. fere enim semper accidit, ut indigenae ipsoque innati solo, advenis et extraneis sint longe fortiores. neque nobis vulgi petulantiam castigare licet. qui enim poterimus, quibus agere pro libitu indulsimus? verum si et tibi ita videtur, discant copiae nunc parere ducum imperiis, et earum coerceatur impetus. sin alia est sententia, stemus praesentibus; saltemque vulgare liceat quod a nobis gestum est.”

16. Eiusmodi fuit epistola imperatoris. Conradus interea, nondum percepto de Alemannorum clade nuntio, de priori ferocia remisisse non vi-

τούτων μὲν οὐδ' ἐπεστράφθαι τὸ παράπαν ἐδόκει. δρόμωνα δὲ τὸν βασιλειον καὶ τὰς συνήθεις σταλῆνας οἱ πρὸς βυσιλέως ἤξιον τρίρεις, ἐφ' ᾧ πρὸς τὴν διύβασιν αὐτοῖς χρήσιμο. καὶ εἰ μὴ θῦκτον ἀφίκοντο πρὸς αὐτόν, ἠπέλει πολλαῖς ἐς νέωτα μυριάσι τὴν πόλιν περιβυλεῖν. πρὸς ὃ χυλεπήνας ὁ βυσιλέως οὐκέτι μίχρις ἱερωνείας τὸν ἀλαζόνα ἀμείβεσθαι ἤθελεν. ὄθεν καὶ πικρατίτοις αὐτοῦ καθέκτο λόγοις ἐπιστεῖλας οὕτως. “ οὐ τῷ πλήθει τὰ πράγματα κρίνειν ἐλώθασιν οἷς καὶ σμικρὰ συνοραῖν ἔνεστι, ποιότητι δὲ μᾶλλον καὶ ταῖς ἐντεῦθεν ὑπερβολαῖς τε καὶ ἐλλείψεσιν. οὐκοῦν καὶ τοὺς Ἄρειος ἀθλητὰς οὐ πλήθει διαιρετέον, ἀλλ' ἄρετῇ καὶ πόνοις καὶ τῇ περὶ ταῦτα ἐπιστήμῃ. ἂν καὶ σοὶ τοίνυν D πλείστον ἀκολουθῇ στρατεύμα, ἀλλὰ πρὸς τῷ μὴ πολλῷ τὸ ἡμεδαπὸν ὑπεραίρειν, καίτοι τοῦ πλείστον πολλαχῇ τῆς Ῥωμαίων διηρημένου ἀρχῆς, ἀγγελαιὸν ἔστι καὶ τὸ πλείστον ἀπειροπόλεμον. 15 προβάτων δὲ ἀγέλαι κἂν εἰς μυριοστύας ὅλας ἀριθμοῖντο σχολῇ ἐν ἀνάσχοιτο λέοντος ἐπιπηδῶντος αὐταῖς. ἢ οὐκ οἶσθα, ὅτι καθ' ἑαυτὴν στρουθίον ὑπὸ ταῖς ἡμετέραις γεγένησιν ἤδη παλάμαις; κἂν θελήσωμεν, θῦκ ἂν φθάνοις αὐτίκα παραπολλέμενος. ἐννόησον ὡς ἐκεῖνοι τὴν χώραν κατέχουσι ταύτην, ὧν οἱ πρόγονοι πᾶσαν τὴν γῆν περιῆλθον τοῖς ὀπλοῖς, ὑμῶν τε αὐτῶν καὶ λοιπῶν P 45 ἀπάντων τῶν ὑφ' ἡλίφ' ἐκυρίευσαν ἐθνῶν. ταῦτα ὑπολογίσεσθαι σε χρεῶν καὶ προσέτι ὡς οὔτε νεῶς ποτε ἐπιβήσῃ τῆς βασιλείου οὔτε τι ὧν ἤτησας ἐπιτελὲς ἔσται σοὶ παρ' ἡμῶν, ἀλλὰ σε τὴν

4. ἀφίκοντο] Malim ἀφίκοιτο. 9. ποιότητι] Ita Duc. Cod. ποιότητα. 15. σχολῇ ἐὰν] σχολῇ γ' ἂν?

debat. quin imo dromonem imperatorium, et consuetas triremes, quibus ad transmittendas copias uteretur ab imperatore postulabat; ac ni confestim adducerentur, proximo se anno multis cum millibus urbem ipsam obvallaturum minabatur. indignissime id ferens imperator, non iam ludicris, sed acerbissimis arrogantis respondere hunc in modum literis decrevit: „non ex multitudine iudicare de rebus solent ii, qui et modica saepe quid valeant, non ignorant, sed ex earum natura, et iis quae aut abundant in illis, aut deficiunt. neque enim Martis athletae numero distinguendi, sed virtute, laboribus, et rei militaris peritia pensandi sunt. quamvis igitur ingens te sequatur exercitus, nobisque vix adsint copiae, utpote per omne Romanorum imperium militibus distributis, tua illa turba incompressa est, et maiorem partem rei bellicae ignara. pecudum greges, et si multorum millium sint, vix leonis irruentis impetum possunt sustinere. an ignoras, te instar aviculae in nostris fuisse manibus, continuo si voluissemus periturum? has illos incolere regiones cogita, quorum maiores orbem universum bellis peragrarunt, vobisque ipsis, aliisque omnibus sub sole gentibus imperaverunt. haec te scire perinde necesse est, neque imperatoriam ad te unquam navem venturam, neque quidquam eorum quae postulasti nos indulturos; sed qua veni-

αὐτὴν καὶ πάλιν οἱ τῶν ἑπικων οἴσουσι πόδες. καὶ οὐ δῆπου μεμ-
 πτέοι πάντως ἡμεῖς, εἰ μὴ τοῖς ἀδικεῖν βουλομένοις ῥάστοις ποιού-
 μεν ἑαυτούς. οὐ γὰρ ταῦτόν ἀδικεῖν καὶ ἀμύνεσθαι· ἀλλὰ τὸ μὲν
 γνώμης ἤρηται φαύλης, τῷ δὲ προηγείται πάντως ἀσφάλεια.
 ἡμῶς δὲ καὶ προλαβὼν ἀξιοῖ τὸ ὑπήκοον ἕπερ ὅσον οὐκ ἦδη Πέρ- 5
 σοις ἀποκερδανθήσεται ταῖς ἐν γειτόνων, ταῦτα δὴ Ῥωμαίους ἀπο-
 Β γητὶ κτήσεσθαι. ὃ τοίνυν ἀξιούντων οὐκ ἠγεσχόμεθα τῶν ἡμι-
 τέρων, τοῦτο νῦν σοῦ προτρεπομένου αὐτίκα ποιεῖν κινδυνέο-
 μεν.” ταῦτα Κορράδος ἐνωτισιάμενος καὶ ἅμα πνθόμενος ἕπερ
 ἔναγχος δυστυχῶς συνέπεσεν Ἀλαμανοῖς, λεμβάδιόν τι λυπρὸν αὐ- 10
 τοῦ περὶ τὴν θαλάσσης ἀνεῖλκυσμένον ἀκτὴν ἀναβάς, τὸν
 Λαμύλειώς τε πορθμὸν διέβη καὶ ἐπὶ τῆς περαιοῦς θάπτον ἐγένετο,
 ὀλιγωρίας τινὸς βαρβαρικῆς ἐπειγούσης τὸν ἀνδρωπον. φιλεῖ γὰρ
 τὸ βάρβαρον εὐημεροῦν μὲν ὑπερ μέτρον ἐκαίρεσθαι καὶ ἀρχεῖν,
 δυστυχῶν δὲ καταβάλλεσθαι τε πλέον ἢ προσήκει καὶ ταπεινοῦ- 15
 C σθαι παρὰ τὸ μέτριον. βασιλεὺς δὲ τοῦ καὶ εἰσέτι μᾶλλον κατα-
 V 36 σπᾶν αὐτῷ τὴν ὄφρυν προνοῶν, τοιάδε ἐποίηε. τῶν τινὰς Ῥω-
 μαίων εἰς τὴν κατόπιν ἰούσαν ἐκπέμψας Ἀλαμανῶν στρατιὰν ἀρι-
 σμοῦ κρείσσω ἀγγελλομένους εἶναι χρήμασι τῆς ἐς Κορράδον ἀπο-
 σχέσθαι ἀνέπειθεν ἐδολίας. ὃ Κορράδος ἐνωτισιάμενος οὐκέτι 20
 ἔκκενος ὁ πρῶην ὑπέροφρος ἦν. πέμψας δὲ πρὸς βασιλέα ἤγειτο
 σταλιῆναί οἱ Ῥωμαίων τινὰ ὁδοῦ τε αὐτῷ καθηγησόμενον καὶ ἐν
 τῷ ἀσφαλεῖ παραπέμψοντα. ἔσταλται τοίνυν ὃ τὸ τοῦ ἀκολού-

19. ἀγγελλομένους] ἀγγελλομένην?

sti, equorum pedibus fore tibi redeundum. neque propterea erimus cul-
 paudi, si inferre iniuriis volentibus nos minus faciles ac benevolos praebe-
 mus. res enim diversissimae sunt inferre iniurias et propellere: illud a pra-
 va voluntate pendet, alterum securitas suadet. non vero iam dudum orant
 subditi nostri, ut quae modo ex vicinis Persis vindicavimus, ea quiete ac
 sine molestia possideant Romani. quod igitur obsecrantibus nostris non in-
 dulsimus, id nunc te suadente statim experiemur.” iis acceptis Conradus,
 intellectaque simul quae calamitas, plus quam par est demittuntur animo. sed
 littus protracta navicula, Damalis fretum traiecit, summaque celeritate in ad-
 versam continentem properat, pavore quodam barbarico virum ocius urgente.
 barbari quippe fluentibus ex voto rebus, eriguntur in immensum, tumentque:
 si contra adsit aliqua calamitas, plus quam par est demittuntur animo. sed
 imperator quo magis adhuc illius supercilium contraheret, talia aggreditur.
 missis aliquot ex Romanis ad procedentem a tergo Alemannorum exercitum,
 data pecunia, militum, quorum numerus paene fuit infinitus, a Conrado ab-
 alienavit animos. quod ut intellexit Conradus, non ea qua prius ferocia
 inflatus, per legatos principem rogat, ut ad se Romanum quemdam trans-
 mitteret, qui monstraret viam, et tuto copias suas deduceret. mittitur ita-
 que qui ad id tempus acoluthi dignitate functus fuerat, dato insuper man-

θου εἰς ἐκείνην τὴν ἡμέραν λειτούργημα ἐκπληρῶν. ἐπιτέτραπτο δέ οἱ καὶ συμμαχίας περὶ Κορράδω διελέχθαι. ἦν ἐπειδὴ πολλῶν τῶ διαλλάσσοντι Ῥωμαίους καὶ Ἀλμανοὺς ξυμβαίνει μάχεσθαι, τὴν μὲν βασιλεὶ δοίη, πολλῶν δὲ ἀντιλάβοι πλεονα, εἴ γε αὐτῷ D 5 βουλομένῳ ἔσται μάχης κατὰ Περσῶν βασιλεὶ κοινωνῆσαι. ὁδῶν τε σφίσι προκειμένων δυοῖν, ὅποτέρᾳ ἂν αὐτὸς βοόλοιο ἵνα, ταύτην δὴ ἔλθοι. Στέφανος μὲν οὖν Κορράδω ταῦτα ἀπήγγελλεν. ὁ δὲ ἐς βουλήν ἔξεν τοῖς αὐτοῦ καταστάς πρὸς μὲν τὴν ἑταιρείαν ἀπέπειν, ὁδὸν δὲ ἢ Φιλομελίον ἄγει αὐτὸς εἴλετο. 10 μέχρι μὲν οὖν Μελαγγεῖων καὶ Δορυλαίου πόλεως οὐδὲν ἄχρησι Ἀλμανοῖς ὑπηγείαζεν. ἐνταῦθα δὲ γενομένοις Μαιμπλάνης ὄνομα Πέρσης ἀγῆρ ἅμα στρατεύματι ὀλίγῳ τοῖς ἐμπροσθίοις αὐτῶν προσέβαλε τάγμασιν, ἀποπειρασόμενός τε τῆς ἰσχύος αὐτοῖς καὶ τὸν τῆς παρατάξεως ὅπως ποτὲ ἔχοι μαθησόμενος τρόπον. Ἀλα- 15 μανοι τοῦτον, ἐπειδὴ Πέρσαι τὸ πρῶτον αὐτοῖς παρεφάνησαν, P 46 οὕτως κατὰ συντάξεις ἐχώρουν· θυμῷ δὲ καὶ θυρόβῳ πολλῷ ἐχόμενοι κατ' αὐτῶν ἦσαν. Πέρσαι δὲ ἕως μὲν οὐ πόρρω τοῦ οὐρανῶν αὐτῶν στρατοπέδου Ἀλαμανοὶ ἦσαν, νῦτα ἐδίδον καὶ τὴν φυγὴν ὑπεκρίνοντο· ἐπειδὴ δὲ ἦ τε ἵππος αὐτοῖς ἐκεκμήκει καὶ τοῦ στρατοπέδου μακρὰν ἤδη ἐγεγόνεισαν, ἀποστρόφους τὰς ἐπιλάσεις τιθέμενοι ἵππους τε καὶ αὐτοὺς ἔκτεινον. πολλάκις τε αὐτὸ γεγονός ἐς ὄρρωδιαν μέτραν οὐκ ἔχουσαν τούτους ἐνέβαλεν. ἦν οὖν ἰδεῖν τοὺς χθρὲς θρασεῖς καὶ ἀλαζόνας καὶ θηρῶν δίκην ἄνυστατάτων ἐπιόντας, δειλοὺς τε καὶ ἀγενεῖς καὶ οὐδὲν οὔτε πρᾶξι

6. ὁποτέρᾳ] Cod. ὅποτέρᾳ.
στρόφους vel ὑποστρόφους.

20. φροστρόφους] Fort. ἀγγισ-

dato, ut de belli etiam societate ineunda cum Conrado sermones conferret: quam si ille admitteret, quandoquidem multum interesset Romani an Alemanni bella gererent, auxilia quidem submitteret imperatori, ab illo vicissim recepturas maiora, si arma cum imperatore adversus Persas coniungere paratus esset: porro duabus propositis, eligeret ille quam vellet viam. haec Conrado Stephanus nuntiavit. ille suis in consilium coactis, commilitum penitus recusavit. itinere vero Philomelium versus instituto, nihil illi quidpiam sinistri accidit, quousque ad Melangia et Dorylaeum oppidum pervenit. tum enim Mamplanus Persa cum exiguo exercitu in primam aciem invecnis est, quo vires hostiles, et pugnandi formam exploraret. Alemanni visis primam tum Persis, nullo quidem ordine, sed cum impetu tumultuque in eos irruere. illi, quamdiu haud procul a castris erant Alemanni, terga vertunt, fugamque simulant: dein fessis insequentium equis, atque ipais locis a cetero exercitu abstractis, converso cursu equos cum sensoribus concidunt: idque repetitum pluries immodicum Alemannis terrorem incussit. tum demum videre erat feroces super et tumidos, quique ferarum instar ho-

Cinnamus.

6

B οὔτε μὴν βουλευσασθαι ἱκανούς. ὅτε δὴ καὶ Κορράδος (ἦν γὰρ Φαρσαύλος τὰ πολέμια) κατὰ Περσῶν ἐλάσας τούς τε ἵππους ἀποβελήκει οὐς αὐτῷ ὁ βασιλεὺς δρομικοὺς μάλιστα ἔδωκε, καὶ αὐτῷ δὲ ἄλλου καὶ ἄλωναι πρὸς τῶν βαρβάρων τούτων ἐδέησεν.

17. Ἀλαμανοὶ μὲν οὖν ἐν τούτοις ἦσαν. ὁ δὲ τῶν Γερμανῶν ῥῆξ (ἠγγέλλετο γὰρ ἤδη τὸν Ἴστρον διαβὰς προσωτέρω χωρεῖν) οὐκέτι κατὰ Κορράδον ὑπὲρ τὸ δέον ἐγνω φρονηματίζεσθαι· τούς τε γὰρ ἐκ βασιλέως ἐπ' αὐτὸν ἤκοντας, φημὶ Μιχαήλ τε σεβαστὸν τὸν Παλαιολόγον καὶ Μιχαήλ ᾧ τὸ ἐπώνυμον Βρανῦς ἐκέιτο, ἄσμενός τε εἶδε καὶ χάριτας διὰ ταῦτα βασιλεῖ ὠμολόγει¹⁰

C δὴλός τε ἦν μηδὲν εἰσέπειτα ἐς Ῥωμαίους κακουργήσιον. εἴτε δὲ ἐκ τῶν Κορράδῳ συμπεπτωκότων ἤδη σωφρονοσθεῖς, εἴτε καὶ φύσει τοιοῦτον τῷ ἀνθρώπῳ τὸ ἦθος ἦν, λέγειν αὐτὸς οὐδαμῆ ἔχω. κλεινός δ' οὖν διὰ ταῦτα τῆς βασιλέως παρμπολαύων διετέλει δεξιώσεως. ἐπεὶ δὲ ἀγχοῦ Βυζαντίου ἤδη ἐγένετο, πρέσβεις ἐς ἑβασίλευ ἐπέμφας φίλων τε ἔτι μᾶλλον ὠμολόγει καὶ ἐπὶ μεγάλοις συμπράξειν αὐτῷ συνετίθετο· εἰ δὲ συνέσεσθαι ἀλλήλοις καὶ λόγου κοινωνήσεν ἐν παλατίῳ βουλευτὸν αὐτῷ ἔσται, οὐδὲ τοῦτο παραλιπεῖν ἤθελε. βασιλεὺς δὲ ἤκουσε τῶν λόγων οὐκ ἀηδῶς καὶ οὖν πεποιθήσει ἀφικέσθαι τοῦτον ἐκέλευεν. εἰσελαύνοντι τοίνυν²⁰

V 37 ἄνδρες ὑπήντων αὐτῷ ὅσοι τε κατὰ γένος καὶ τύχην βασιλεῖ ἠγγίζον καὶ ὅσοι τὰς ὑπερηφάνους τῷ τηνικάδε διεῖπον ἀρχάς, προπέμψοντές τε μεγαλοπρεπῶς αὐτὸν ἐς τὰ βασίλεια καὶ τὰ εἰκότα

stes suos aggrediebantur, iam trepidos et degeneres, neque agendi animum, neque consilii locum habere. at Conradus, ut erat in bellis mirabili audacia, in Persas progressus, velocissimos, quos ab imperatore acceperat, equos amisit: ipseque, quin a barbaris caperetur, parum abfuit.

17. Is rerum Alemannicarum fuit status. rex autem Germaniae, qui transisse iam Istrum, et ulterius progredi nuntiabatur, non ea qua Conradus, ultra modum ferocia se gessit: sed legatos ab imperatore ad se missos, Michaëlem Palaeologum sebastum, et Michaëlem cognomento Branam, excepit comiter, eoque nomine gratias imperatori egit. apparebatque nihil eum damni contra Romanos deinceps moliturum: quod utrum iis quae Conradus acciderant prudentior factus fecerit, an vero quod mite illi a natura fuerit ingenium, haud omnino mihi compertum. utut sit, magnam iude sibi principis gratiam conciliavit. cum iam Byzantio proximus esset, missis ad imperatorem legatis, amicitiam suam non tantum ultro est professus; sed et addidit, sese lubenter cum eo de rebus non mediocris momenti acturum, si ille una convenire, inque palatio sermones de iis conferri pateretur. annuit dictis haud gravate princeps, et ut accederet ille fidenter, nuntiavit. adveniēti itaque, effusi obviam quotquot erant genere vel fortuna imperatori proximi, et quicumque primas tunc temporis obtinebant dignitates, ipsum magnifice, et ut par erat, summo cum honore in regiam deducunt. post-

τιμήσοιτες. επειδή τε εἶσω τῶν ἀνακτόρων ἤδη ἐγένετο ἔνθα βου-
 ολεὺς ἐπὶ τοῦ μετεώρου καθῆστο, χθαμαλή τις αὐτῷ ἐκομιζετο
 ἔδρα ἦν σελλίον ῥωμαῖζοντες ὀνομάζουσιν ἄνθρωποι, ἐφ' ἧς κα-
 θίζοντας τὰ εἰκότα τε εἰπῶν καὶ ἀκούσας τότε μὲν ἐς τὸ πρὸ τοῦ
 5 περιβόλου ἀπηλλάττετο προάστειον, ὃ Φιλοπάτιον κατὰπερ ἤδη
 ἔφην ὠνόμασται τοῖς πολλοῖς, ἐνταῦθα καταχθισόμενος· ὄλλγν
 δὲ ὕστερον καὶ ἐς τὰ πρὸς νότον τῆς πόλεως σὺν τῷ βασιλεῖ ἦλθεν P 47
 ἀνάκτορα, ἱστορήσων ὅσα τε ἐνταῦθα θαύματος ἄξια καὶ τοῖς ἐπὶ
 τὸν τῆδε νεῶν ἐντευξόμενος ἱεροῖς· φημί δὴ ὅσα τῷ σωτηρίῳ Χρι-
 10 στοῦ πελάσαντα σώματι Χριστιανοῖς ἐστι φυλακτήρια. τοσαῦτα
 ἐν Βυζαντίῳ τελέσας ὄρκους τε τὰ πιστὰ δοῦς ἢ μὴν φίλος διὰ
 βίου καὶ σύμμαχος βασιλεῖ ἔσεσθαι, ἐπὶ τὴν Ἀσίαν διέβη καὶ
 αὐτός.

18. Ταῦτα μὲν οὖν τῆδε ἐπράσσετο. ὃ δὲ βασιλεὺς Νι-
 15 κόλαν τινὰ ᾧ Μουζάλων ἐπίκλησις ἦν ἐς τὸν ἀρχιερατικὸν θρό-
 νον ἀνάγει, ὃς εἰς τοὺς ἐκκλησιαστικὸς μὲν πρότερον καταλό-
 γους ἐτέλει, τὸν δὲ τῆς Κυπρίων ἐκκλησίας θρόνον λαχὼν εἴτα
 ἐθελοντῆς ἐκείθεν ἀφίσταται. ἀλλ' ἅμα τε ἐπὶ τῶν πραγμάτων B
 γίνετο καὶ ἅμα πᾶν κατ' αὐτοῦ κενίηται στόμα, παρανόμως
 20 αὐτὸν ἐπιτηδῆσαι λεγόντων τῷ θρόνῳ, ὅτε ξὺν τῇ λαχούσῃ τοῦ-
 τον ἐκκλησία καὶ τὴν ἱερωσύνην ἤδη προσαποθήμενον. ὃ δὲ τὸ
 μὲν πρῶτον ἰσχυρογνώμων τις ἦν καὶ τοῦ θρόνου μεθίσθαι σὺ-

8. ὅσα τε] Malim ὅσα γα. *ibid.* ἐπὶ τὸν νεῶν] Cod. π. fort. περι.

quam palatium subiit, ubi in excelsiori sedebat loco imperator, affertur ei
 sedes humilior, quam sellam, qui lingua Romana utuntur, vocant. cumque
 in ea consedisset, ultro citroque variis de rebus habito sermone, tandem in
 proximum, quod urbis moenibus obversatur suburbanum, vulgoque ut retuli
 Philopatium nuncupatur, concessit, aliquamdiu ibi moraturus. paulo post
 cum imperatore adiit ea palatia, quae in australi parte urbis sita sunt, vi-
 suas in his quae admirationem inducunt, lustraturusque sacrosanctas reli-
 quas, quae in templo ibidem exstructo religiose coluntur: ea scilicet, quae
 meratissimo Christi corpori quondam admota, ad Christianorum munimen-
 tum asservantur. his Byzantii peractis, et obstricta insuper iureiurando
 fide, amicum se quamdiu viveret, ac in bellis socium imperatori fore, in
 Asiam et ipse traiecit.

18. Interea dum haec geruntur, imperator Nicolaum quemdam, cogno-
 mine Muzalonem ad patriarchalem sedem provehit, qui in ecclesiasticis prin-
 cipum dignitatibus versatus, ecclesiamque Cypriorum adeptus, ultro postmo-
 dum inde recesserat. verum ut res administrare coepit, omnium statim ora
 in eum commota sunt, iniuste occupatum ab illo thronum clamitantium, ut
 qui cum ecclesia, quam nactus fuerat, sacerdotium quoque deposuisset.
 sed in obstinatus primo, throno se deturbari haudquaquam passus: ubi au-

δαμῆ ἤθελεν. ὥς δέ ποτε βασιλέως τῷ πράγματι διαιτήσαντος τὴν ἤττονα ἔγνω κληρούμενος, οὐχὶ καὶ εἰσαυθίς ἀνακριθῆσθαι ἀνυσχόμενος, ἀφίστατό τε τοῦ θρόνου καὶ καθ' ἑαυτὸν αὐθίς ἐβίον· ἀνθ' οὗ Θεόδοτος ἀνὴρ ἐπὶ πλείστον ἀσκητικοῖς ἐγγυμασούμενος προχειρίζεται πόνους. Ἀλαμανοὶ δέ, καθάπερ 5 εἴρηται, πρὸς τῶν Περσῶν πολλάκις ἀποκρουνθέντες πολλοὺς τε C τῶν σφετέρων ἐποβαλόντες, ἐπειδὴ τὴν διὰ Φιλομίλιον ἀπέγνωσαν ἤδη διάβασιν, ὀπίσω λοιπὸν ἐφέροντο γενόμενοι τε ἐν Νικαίᾳ ἐνταῦθα Γερμανοῖς τε ὁδῶ ἰοῦσι συνέμειξαν καὶ ῥῆξι τοῖς ἄλλοις μεγάλα καὶ αὐτοῖς ἐπαγομένοις στρατεύματα· ὧν ὁ μὲν 10 τοῦ Τζέχων κατήρχεν ἔθρους, ῥῆξ πρὸς τοῦ Κορράδου δῆθεν προχειροσθεῖς, ἄτερος δὲ τοῦ τῶν Λέχων, οἱ Σκυθικὸν μὲν εἰσι γένος Οὐννους δὲ προσοικοῦσι τοὺς ἑσπερίους. ἐπειδὴ τε ἐς ταῦτο συνήεσαν τὰ στρατεύματα, ῥημάτιόν τι ἐκ μακροῦ πρὸς Γερμανῶν Ἀλαμανοῖς ἐπιλέγεσθαι εἰωθὸς ἀναφανδὰ καὶ τότε προσφί- 15 ρετο “ποῦτίη Ἀλαμανέ” οὕτω πως ἐπὶ λέξεως ἐσχηκός. ὅθεν D δὲ τὸ τοιοῦτον ἀρχὴν ἔσχεν αὐτίκα δηλώσω. τοῖς ἔθνεσι τούτοις ὁ περὶ τὸ μάχεσθαι τρόπος ἐστὶν οὐχ ὁ αὐτός. Γερμανοὶ μὲν γὰρ ἵππον τε εὐσταλῶς ἀναβῆναι καὶ ἔξιν ὄφρατι ἐπελάσαι δεξιὸν μάλιστα, ἢ τε ἵππος αὐτοῖς δρόμῳ τὴν Ἀλαμανῶν παρι- 20 λαύνει. Ἀλαμανοὶ δὲ πεζῇ τε τὴν μάχην ἐνεγκεῖν ἱκανοὶ ὑπὲρ τοὺς Γερμανοὺς καὶ ἕξει γρησασθαι πολλῶ προφερέστεροι. ἐπειδὴ γοῦν ποτε Γερμανοῖς ἐπιστράτεον Ἀλαμανοί, τὴν αὐτῶν ὑφο-

14. ῥημάτιόν τι] Cod. ῥῆμά τι ὄντι.
 14. ῥημάτιόν τι] Cod. ῥῆμά τι ὄντι.

18. τρόπος] Cod. πό-

θος, superscripto τρόπος.

tem re ad imperatoris examen delata; male sibi comurum agnovit, iudicium nolens denuo experiri, abdicata ultro dignitate, ad vitam rursus privatam rediit. Theodotus ei sufficitur, vir monachicis institutis apprime instructus. Alemanni interea, ut supra scripsimus, a Pormis saepius repulsi, multisque suorum amissis, desperato iam per Philomelium transitu, inde retro cessere. ut venerunt Nicaeam, Germanis progredientibus ibi sese adiungunt, regibusque aliis, qui et ipsi non modicos secum ducebant exercitus. horum alter Tzechorum genti imperitabat, a Conrado ad regiam evectus dignitatem: alter praeerat Lechia, Scythicae genti, quorum regio Hungaris Occidentalibus contermina est. postquam in unum convenere exercitus, dictum illud quod in Alemannos iampridem iactari solet, palam tunc coepit proferrī, “pouse Aleman” sic enim ad verbum se habet illud scotoma, quod unde originem habuerit, paucis expediam. gentibus istis non eadem est dimicandi ratio. Germani quidem equum expedite conscendere, cum hasta irruere maxime periti: eorum equitatus celeritate et cursu Alemannico longe praepellet: Alemanni autem pedestri acie, ut et ensium usu praestant Germania. cum itaque aliquando contra Germanos praeliantur Alemanni, vererenturque eo-

ρώμενοι ἵππον πεζῇ τὸν πόλεμον ἐνεγκεῖν ἔγνωσαν. Γερμανοὶ
 τοῖνυν ἀντίω τῇ αὐτῶν ἐντετυχηκότες ἵππῳ, αὐτῆς μὲν ἐκράτουσιν, P 48
 τῶν δὲ Ἀλαμανῶν εὐχερῆστερον καθιππαζόμενοι ἐτρέποντό τε αὐ- V 38
 τοὺς ἐκ ποδῶς ἰόντας, καίτοι πλήθει πυρὰ πολλὴ αὐτῶν ἔλασ-
 5 σοῦμενοι, καὶ τῷ εἰρημένῳ προσεκερτόμουν αὐτοῖς, ὅτι δὴ ἔξῳ
 σὺν τοῖς ἵπποις μάχεσθαι οἱ δὲ πεζῇ τὸν πόλεμον εἶλοντο. τοῦτο
 δὴ καὶ τότε καθάπερ εἴρηται πρὸς τῶν Γερμανῶν Ἀλαμανοῖς
 ἐπιφερόμενον συνεχῶς μεγάλα τούτοις ἐλύπει. διὰ τοῦτό τε οὖν
 καὶ ὅτι τὰ δεύτερα κληροῦσθαι τῶν Γερμανῶν κίνδυνος αὐτοῖς
 10 ἐν ταῖς ὁδοῖς περισταται, ἄχρι μὲν καὶ ἐπὶ τὴν Φιλαδέλφου ἡμα
 ἐχώρου, τὸ δ' ἐντεῦθεν Κορράδος οὐκ ἔτι φέρειν εἰ πρὸς Γερ-
 15 μανῶν περιορῶτο δεδονημένος παλινοστεῖν ἔγνω· ἄμλει καὶ βα- B
 σιλῆ τὸν σι:οπὸν ἐπιστεῖλας ἐδήλου. ὁ δὲ τὸ μὲν ἀπονοσφῆζειν
 ἀλλήλων τοὺς ῥήγας ἐθέλων, τὸ δὲ καὶ τῷ ἀνθρώπῳ συνυλγῶν,
 20 ἐπίστευε τοιάδε· “Ἀνθρώποις, οἷς καὶ κατὰ βραχὺ τοῦ φρο-
 νῆν μέτεστιν, οὐ ξὺν ταῖς τύχαις τὸ πράγματι θεωρεῖν ἔθος,
 ἀλλ' αὐτὰ καθ' αὐτὰ περιπετείας ἔξω τινός. οὔτε τοῖνυν ἐδ-
 25 θηνομένῳ σοι ὑπὲρ τὴν ἀξίαν προσφέρεσθαι ἔγνωμεν, καὶ τῶν γε
 μετρίως δυσπραγῆσαντων τοῖς αὐτοῖς καὶ πάλιν σε δεξιουῖσθαι
 30 οὐκ οὖν ὀκνήσομεν, οἷς καὶ τὸ πρότερον ὅσα καὶ ξυγγενῇ καὶ τηλι-
 κούτων ἐθῶν ἄρχοντα τιμῶν ἡμῶν μὲν διὰ σπουδῆς ἦν, ξυμ-
 βουλεύειν τε τὰ παριστάμενα, τῶν εἰρημένων τε ἕνεκα καὶ τοῦ C
 ὁμοθρήσκως ἡμᾶς ἀλλήλοις εἶναι. σὺ δ' ἄλλ' οὐκ οἶδ' ὅπως

23. σὺ δ' ἄλλ'] Cod. οὐδ' ἄλλ'.

rum equitatum, bellum pedites conficere instituunt. at Germani in incondi-
 tum neglectamque eorum equitatum facto impetu, illum haud aegre delent.
 ceteraque inde Alemannorum copias pedestres vertunt in fugam, etsi bella-
 torum numero longe ab illis superarentur. tum dicterio iam memorato per-
 πύσσετο Germani Alemannos, quod cum potuissent ex equis pugnare, pe-
 destres praelium praetulissent. id tum quoque, ut retuli, a Germanis con-
 tinuo obiectam Alemannis non parum molestum fuit. ea igitur propter, et
 quod his periculum erat ne in itinere Germanis inferiores existerent, una qui-
 dem ad Philadelphiam usque profecti sunt: exinde vero Conradus, cum se
 contentam a Germanis ferre non posset, reverti statuit, deque eo consilio
 monuit imperatorem. ille cum reges invicem divelli percuperet et simul ho-
 minis doleret vicem, hasce literas misit: "res omnes cum adest fortuna, vel
 qui minimum sapiunt, nunquam pensare solent, sed ipsas per se omni ca-
 sam varietate denudatas. non itaque cum prospere omnia tibi cederent,
 supra quam ex dignitate erat, te uti volumus. nunc vero cum adversa
 quodammodo te urgeat fortuna, iisdem demereri obsequiis haud nos pigebit,
 quibus antea et consanguineum, et tot nationum ducem honorare sollicitè cu-
 ravimus, et de rebus imminentibus consilia dare, cum ob iam dictas causas,
 tum quod uterque eandem profiteamur religionem. at tu quidem nescio

περὶ ἐλάσσονος τὸ σοὶ αὐτῷ ξυνοῖσον πεπονημένος ἔλαθες ἑαυτὸν τὸ ἦπτον αἰρετιώμενος· ἀλλὰ ταυτὶ μὲν ἐπειδήπερ ἄπαξ γεγνότα ἀναλύειν ἴσθιν ἀδύνατον, παρελθῶ τέως ἡμῖν, ἐπιμελήτεον δ' ὡς ἐνὶ μάλιστα τῶν ἔτι παρ' ἡμῖν, τῶν οὐπω πεφευγῶτων. τοιαύτην γὰρ ἔχει φύσιν τὰ πράγματα, ρεῖ συνεχῶς, ὡς ἴσθαι οὐδαμῆ· κἄν τις ἀρύσῃται προλαβὼν, ἔσχεν ἤδη τὸ πᾶν, παρελθόντα δ' ἀνακαλέσασθαι ἐπίσης ἀδύνατον. Ἔως τοίνυν ἔχει τινὰ θεραπείας τὰ κατὰ σε τρόπον, σπεῦσον ἀρκῆσαι τὸ συνοῖσον”.

D 19. Τὸ μὲν δὴ γράμμα ἐν τούτοις τετέλεστο. Κορράδος δὲ ἐτύγχανε μὲν καὶ πρότερον ἤδη ἀβουλίαν ἑαυτοῦ καταγούς, οὐκ ἔχων δὲ ὅ τι καὶ δράσειεν οὐ σφόδρα ἐθελούσιος Γερμανοῖς εἶπετο. τότε δ' ὅν ἐπειδὴ καὶ τὰ βασιλέως παρ' αὐτὸν γράμματα ἦλθεν, ἔρμαιον αὐτίκῃ τὸ πρᾶγμα ἠγησάμενος, ἐδέξατό τε ὅν ἠδονῆ τὸς λόγους καὶ θᾶττον ὀπίσω ἐχώρει, πρὸς Ἑλλησπόντῃ τε γεγινὼς διὰ τοῦ ἐνταῦθα πορθμοῦ ἐπὶ Θράκην διέβη. ἔνθα τῷ βασιλεῖ διατριβὴν ποιουμένῳ συγγεγινὼς εἶτα ἐπὶ Βυζάντιον ἦμα αὐτῷ ἦλθεν. ἔνθα ἀνέσεις τε αὐτὸν τοῦ λοιποῦ διεδέξαντο καὶ βασιλῆιοι καταγωγῆι θείατρά τε P 49 παντοδαπὰ καὶ ἄμιλλα ἱππων καὶ δεξιώσεις λαμπραί, δι' ὧν κίμνον αὐτῷ τὸ σῶμα παρεμυθήσατο. καὶ χρήματα κεκομισμένος ἰκανὰ ἦμα τριήρεσιν ἐπὶ Παλαιστίνην ἀπῆει, Νικηφόρου τοῦ Δασιώτου πλοός τε αὐτῷ ἠγουμένου καὶ θεραπείας τῆς ἄλ-

4. τῶν οὐπω πεφευγῶτων] Haec si abessent, nemo desideraret.

quomodo posthabito quod tibi profuturum erat, per imprudentiam quod peius est elegisti. sed quandoquidem quae semel facta sunt, infecta esse nequeunt, a nobis silentio praetereantur. ad ea vero quae nondum effugerunt, animum quam maxime advertere par est. eiusmodi quippe est rerum natura ut sint in perpetuo fluxu, stent nunquam: si quis prior eos occupat, iam totum habet: praeterlapsae revocari perinde nequeunt. dum itaque rebus tuis aliquis restat remedii locus, quod conducit utileque est, praeripere festines.”

19. Atque is fuit epistolae finis. Conradus interea, damnata iam sua imprudentia, nescius quid ageret, haud lubenti animo Germanis comes ibat. ut vero ad eum perlatae sunt imperatoris literae, rem pro lucro aestimans, quae offerebantur avidè accepit statimque retro cessit. ad Hellespontum cum pervenisset, transmisso freto descendit in Thraciam: ubi ad imperatorem, qui ibi tum morabatur, accedens una inde cum illo Byzantium venit: quo in loco eum exceperè deinceps varias animi relaxationes, imperatoria palatia, omnis generis spectacula, equorum certamina, magnifici apparatus, quibus defessus laboribus corpus subinde recreavit. idonea demum pecuniarum copia sublevatus, cum triremibus in Palaestinam iter intendit, classis praefecto Nicophoro Dasiota ei ductore atque alia omnia necessaria submini-

λης προνοούντος. ἔνθα καὶ ῥῆξι τοῖς ἄλλοις ἔλθων ἐς ταῦτὸ καὶ τὰ εἰκότα ἐπὶ τῷ ζωοδόχῳ Χριστοῦ τελείας τάφῳ, τῶν ἄλλων ὡς δυνατὰ ἐκάστῳ ἐγεγόνει ἐπὶ τὴν πατρίδα στελλομένων, αὐτὸς σὺν νασι ταῖς εἰρημέναις ἐκεῖθεν ἀχθεὶς Θεσσαλονικῆ προσέσχεν, ἔνθα τὸ δεῦτερον βασιλεῖα τε εἶδε καὶ λόγων αὐτῷ καὶ ὀμίλιας ἐκοι-
 νῶησεν. ὁ δὲ βασιλεὺς τῶν πάλαι προομολογηθέντων ἀνεμί- B
 μησκεν αὐτῷ· ἦσαν δὲ ταῦτα, ὅπως Ἰταλίαν εἰς ἔδνον τῇ βα- V
 σιλίδι ἀνασώσασαιτο Βιρήγη, ἣν καὶ αὐτὸς ξυγγενῆ οὖσαν τῷ βα-
 σιλεὶ κατηγγύησεν. ὄρκιους σὺν δευτέροις αὐτὸς τε καὶ Φρεδερί-
 10κος τὰ σφίσι δεδογμένα πιστώσαντες τῆς Ῥωμαίων ἀπαλλάττον-
 ται γῆς. Κορράδῳ μὲν σὺν ἐνταῦθα τέλος ἔσχον τὰ πράγματα.
 τῷ δὲ Γερμανῶν ῥῆγι ἐκ Παλαιστίνης ἀναγομένῳ σὺν νασίν, αὐ-
 πολλαὶ παρὰ τὰς ἐκεῖ σαλεύουσαι ἀκτὰς μισθοῦ τοῖς βουλομέ-
 νοις παρέχονται τὴν περιώσιν, τοιάδε τινὰ ξυνέπεισε. νῆς Σι-
 15κειαὶ ἐπὶ καταδρομῇ γῆς Ῥωμαίων ἐξιῶσαι πρότερον ἐνταῦθά
 πο τοῦ πελάγους ἐφέροντο. ταύταις Ῥωμαίων στόλος περιτυ- C
 χών, οὗ ὁ Χουροῦπης κατήρκεν, εἰς χεῖρα ἤλθε. τύχη δὲ τινε
 μαχομένων τῶν στόλων ἀμφοῖν συνέπλεε τούτοις καὶ ὁ ῥῆξ.
 ἐπικρατεστέρων δὲ τῇ μάχῃ τῶν Ῥωμαίων ἤδη γεγενημένων παρ'
 20ὀλίγον ἤλθε τοῦ ἀλῶναι καὶ αὐτὸς ἐξ αἰτίας τοιαύδε. ἐπειδὴ
 ταῖς Σικελῶν καθάπερ εἴρηται ξυνέμιξε νασίν, ἐκβὰς τὴν ἑαυ-
 τοῦ Σικελικὴν εἰσπέδησε τριήρην, καὶ εἰ μὴ τυχὸν τοῦ κινδύνου
 σναις τῶν Ῥωμαίοις συμμαχίδων τινὸς σημεῖα ἐνέθετο φθάσους

7. αὐτῶ] Fort. αὐτόν. 17. εἰς χεῖρα] Malim χεῖρας. 21. τὴν
 ἑαυτοῦ] Fort. τῆς.

strante, postquam aliis ibi coniunctus regibus, ad vivificum Christi sepul-
 crum iusta exsolvisset, ceteris, prout cuique libitum erat, in patriam
 recessis, ipse iisdem vectus navibus inde Thessalonicam appulit, ubi et im-
 peratorem vidit denuo, et cum eo congressus collocutusque est. imperator
 vero ea de quibus primum invicem convenerant illi in memoriam reduxit,
 quae erant huiusmodi: ut videlicet Italiam in dotem restitueret Irenae, quam
 ille sibi cognatam imperatori desponderat. altero igitur sacramento firmatis
 iis, de quibus convenere rursus, Conradus et Fredericus e solo Romano-
 rum excessere. atque eum finem quae Conradum spectant habuerunt. Ger-
 manorum autem regi ex Palaestina revertenti cum navibus, quae magno nu-
 mero in illis fluitantes littoribus, dato naulo, excedentes inde transmittere
 solent, talia acciderunt. cum naves Siculae, quae primum ad incurstandos
 fines Romanos exiverant, pleno tum aequore ferrentur, in eas classis incidit
 Romanorum, cui praecerat Churupes, manusque cum hostibus conseruit.
 dum committitur utrimque certamen, quum nescio quo casu et ipse cum iis
 vela faceret, superioribus iam factis Romanis, quin caperetur parum absuit.
 postquam enim, ut diximus, Siculis navibus adiunctus est, sua egressus,

αὐτῇ, τάχα ἂν ὑπὸ ταῖς Ῥωμαίων ἐγεγόνει χερσὶ. νῦν δὲ πλείστοις τῶν σὺν αὐτῷ ἀποβαλῶν λάφυρον τοῦ πολέμου γεγενημέ-
D νους αὐτὸς μόγις ἐσώζετο. ἀλλὰ βασιλέως ἐξῆς δεηθεὶς τούτους αἰχμαλώτους ἔλυσε καὶ τὰ διηρησασμένα κεκόμιστο πάντα. ἐν-
 ταυθῷ τε πέρασ ἦ τῶν ἐσπερίων ἐθνῶν εἰς τὰ Ῥωμαίων ἔσχη-5
 κεν ἐμβολή.

20. Κορράδος δὲ εἰς τὴν πατρίδα παλινοστήσας, ὀλίγον
 ἐπιβιοῦς ἐτελεύτησεν, οὐδὲν οὐδέπω ὢν βουσιλεῖ διωμολόγηκε
 πέρατι δεδωκώς. μεθ' ὃν Φρειδερίκος τὴν ἀρχὴν ἔσχεν. ὄθεν
 δὲ ἐπὶ Φρειδερίκον μετὰ Κορράδον τὸ Ἀλαμανῶν ξυνέπεσε κρά-10
 τος, ὁ λόγος ἐξῆς παραστήσει μοι. ὁ Ἀλαμανῶν φῆξ Ἐρριχος
 ἔτι περιόντα τὸν πατέρα καθιέρξας τοῦ Ῥώμης τε ἀρχιερέως πο-
 λέμῳ περιγεγονῶς αὐτὸς παρανομώτατα τὴν ἀρχὴν ἔσχεν. οὗ
P 50 δὴ ἕνεκα ἀμνησμένοι τοῦτον Ἀλαμανοί, τετελευτηκότος οὐκέτι
 παισὶ τοῖς αὐτοῦ τὴν ἡγεμονίαν ξυγχωρεῖν ἔγνωσαν (ἦσαν δὲ αὐ-15
 τῷ παῖδες Κορράδος τε οὗτος καὶ ὁ Φρειδερίκου πατήρ), Λου-
 τήρην δὲ τινα ἄνδρα ἔσχατογέροντα καλέσαντες ἐπὶ τὴν ἀρχὴν,
 τούτῳ τὴν Ἀλαμανῶν ἐπικράτησιν ἔδοσαν. ἀλλ' ἐκεῖνοι οὐκ
 ἀνασχόμενοι εἰ τῆς πατρῴας ἐκπεσοῦνται ἀρχῆς, νεωτέροις ἐγ-
 χειρεῖν ἔγνωσαν πράγμασιν. ὁ γνοὺς ὁ Λουτήρης, γέρων μὲν 20
B καὶ ἄλλως ἀκριβῶς ὢν καὶ ἡλικίας πόρρω ἦκων, φύσει δὲ κα-
 λοκαγαθία συνῶν αἰεὶ καὶ οὐδὲν ὅ τι μὴ σὺν ἀπλότῃ καὶ λέγειν
 καὶ πράττειν εἰδώς, ὠμολόγει ἐπ' αὐτοὺς μὲν ἀρχὴν διαβιβάσαι,

2. ἀποβαλῶν] Cod. ἀποκαλῶν.
 σα. correxit Duc.

17. καλέσαντες] Cod. καλέ-
 σας.

triremem conscendit Siculam, et ni intellecto repente periculo, navis Romanorum sociæ signum imposuisset, venisset haud dubie in manus Romanorum. ita vero compluribus suorum, qui capti fuerant, amissis, ipse vix sospes evasit. sed imperator postea captivos solvit resque ablatas omnes repente iussit restitui. atque eiusmodi fuit gentium Occidentalium in Romanorum terras irruptio.

20. Reversus autem in patriam Conradus, protracta haud multum vita, decessit, nihil eorum quae imperatori sponderat executus. hunc excepit Fredericus. unde autem post Conradum ad Alemannorum imperium pervenerit, dicere deinceps aggrediar. Henricus Alemannorum rex, parente superstitè in vinculis habito, debellatoque bellis Romano pontifice, subditos saevo premebat imperio. unde irritati Alemanni, eo extincto, imperium liberis illius concedere nequaquam voluerunt. erant vero hi Conradus et Frederici pater. itaque Lotharium quemdam acciverant, ætate extrema virum, eique rei Alemannicæ arbitrium permisissent. sed enim illi paterno se excidere imperio non ferentes, res novare turbareque statuunt. quod ubi advertit Lotharius, ætate vir provecior et probitate singulari quique nihil nisi simpliciter ageret diceretve, in eam tandem cum illis conditionem

ἐπειδὴν τὸ χρεὼν αὐτὸν καταλήψεται. ἐπειδὴ γοῦν ὀλίγω ὕστερον ἀπεβίω, τοῦ κλήρου ἐπὶ τὸν πρεσβύτατον τῶν ἀδελφῶν πίπτοτος, λέγω δὲ τὸν Φρειδερίκου πατέρα, αὐτὸς τὸν ἕνα πεπρωμένος τοῖν ὀφθαλμοῖν Κορράδον τὸν ἀδελφὸν ἀνδ' ἑαυτοῦ εἶλετο, ὄρκους ἠμολογήσαντα πρότερον ἐς Φρειδερίκον τὸν υἱά τὴν C ἀρχὴν ἐπειδὴν θνήσκει διαβιάσαι. διὸ Κορράδος τελευτῶν, ὡσπερ ἔφη, Φρειδερίκῳ τὸ στέμμα περιετίθει. ταῦτα μὲν οὖν ὠδέ πη ἔσχε. τὰ δὲ τῶν Σικελῶν πολέμων ἐντεῦθεν ἀρχὴν εὔρεν.

venit, ut imperium adipiscerentur, postquam vitæ finem sibi fata posuissent. Lothario non multo post extincto, cum sors cecidisset super maiorem natu, patrem nimirum Frederici, altero orbatum lumine, pro se Conradum fratrem ipse assumpsit, pollicitum iuramento prius imperium ad Fredericum filium, ubi et ipse vita concessisset, transmissurum. quapropter moriens Conradus, uti narravimus, Frederico coronam imposuit. in hunc modum res eae gestae sunt: bella autem Sicula exinde initium habuere.

B I B Λ I O N Γ.

1. *Ρογέριος ἦν τις ἀνὴρ, ἐς κόμητας μὲν τὸ πρῶτον τελῶν, P 51*
10 ὀραστήριος δὲ ἄλλως καὶ ῥέκτης ἀνὴρ δεινός τε πράγματα ῥά- *V 40*
 ψαι καὶ τὰ καθεστῶτα κινῆσαι δεξιός. οὗτος Γιλιάλμῳ τῷ Λογ-
 γιβαρδίας δουκί, ὃν ἐτέτακτο, ἐς Παλαιστίνην ἀπαίροντι
 χρήματι δεδανεικῶς τὴν Λογγιβαρδίας ἀρχὴν τούτου δὴ ἔνεκα
 ἐνεχυροσθεῖσαν αὐτῷ ἔσχε, τὸν Ῥώμης τε ἀρχιερεῦ τρόπῳ τῷ
15 ἠθροσμένῳ βιασάμενος ῥήξ παρ' αὐτοῦ προχειρίστο. ἐπειδὴ
 γὰρ Λογγιβαρδίαν πρὸς Ῥογερίου ἔχουσιν ὁ τῷ τηρικᾷ δὲ τὸν Ῥώ-
 μης διέπων ἤκουσε θρόνον, ἤσχαλλεν ἐπὶ τῷ τολμήματι, ἐκκλη-
 17. ἤσχαλλεν] Cod. ἤσχαλεν.

L I B E R III.

1. *F*lorebat ea ætate Rogerius, dignitate primo comes, vir ceteroquin in rebus gerendis strenuus admodum et impiger, texendis dolis perquam idoneus, quique rite ordinata permiscere imprimis nosset. in Gulielmo Longobardiae duci, cui erat subditus, in Palaestinam eunti pecunia foenori data, eo nomine sibi oppigneratum retinuit. postea autem Romanum pontificem hoc quem dicam modo coegit, ut ab illo rex renuntiaretur. ut enim Longobardiam in Rogerii potestatem venisse qui tum Romanae sedi praeerat pontifex intellexit, id facinus acre tulit,

- P 52 *σία τῇ αὐτοῦ φάσκων προσήκειν ἀνεκάθεν αὐτήν. ἐφ' οἷς ὁ Λουτήρης δεινοπαθήσους, οὐκ ἀνασχόμενος εἰ τὸ πάπα περιφρονοῖτο ἀξίωμα, στρατῶ μεγάλῳ εἰς Λογγιβαρδίαν ἐμβάλλει μέρος τε οὐκ ἐλάχιστον Ῥογέριον ἀφελόμενος ἐγγὺς ἦδη ἐγένετο τοῦ καὶ συμπάσης αὐτὸν ἀπελύσαι τῆς χώρας, εἰ μὴ Ῥογέριος 5 καὶ πάλιν δολώσεις κατὰ τὸ ἔθος ἐννοήσας ἀμαχητὶ τὸν Λουτήρη ἐκείθεν ἀπήλασεν. ὅπως δέ, ὁ λόγος ἐξῆς παραστήσει. ἦν τις τῷ Λουτήρη γαμβρός, ὃς τὰ μέγιστά τε παρ' αὐτῷ ἐδεδύνητο καὶ τῷ Ἀλαμανῶν ἔδνει λόγου μετὰ Λουτήρη ἠξίωτο. τοῦτον ὁ Ῥογέριος ὑπέλθὼν χρήμασί τε ὑποκλέψας ἀνέπεισε, τοῦ 10*
- Β *Λουτήρη μηδὲν ξυνειδόμενος, σύνθημα τῆς πολέμου τοῦδε καταλύσεως τῷ Ἀλαμανῶν δεδωκέναι στρατῶ. ἔστι δὲ τοῦτο οὐ σάλπιγγος ἤχη ἢ τι ἄλλο τοιοῦτον, ἀλλὰ βάρβαρος τις καὶ ἀξύνετος τρόπος. μέλος γάρ τι κατ' ἔθος ἐπὶ τοῦ στρατοπέδου ἐκλαληθὲν οὐκέτι μένειν ἐφήσει τὸ στρατιωτικόν, ἀλλ' ἅμα τε ἀκοῦν 15 καὶ ἅμα σκεδάννυται ἕκαστος πρὸς ἀποπορείαν συσκευαζόμενος. τοῦτο δὴ τὸ μέλος καὶ τότε ὁ Λουτήρη γαμβρός τῷ Ἀλαμανῶν ἔδνει ἐπιθρυλληθῆναι ἀθρόον ἑσκαιωρηκῶς αὐτίκα ἐνθένθεν ἀναχωρεῖν ἐποίησε τὸν στρατόν. πρὸς ὅπερ ἀγανακτήσας ὁ Λουτήρης ἐπεβάλλετο μὲν τὴν ὀχλικὴν ὁρμὴν ἐπισχεῖν ἐς πενταχο- 20*
- V 41 *σίους ἀνασκολοπίσας ἀνδρῶν, οὐ μὴν καὶ ἐδυνήθη. Ἀλαμανοὶ C γὰρ οὐδὲν ἦτιον ἐξέτρεον, καὶ ποινῶν καὶ κολάσεων καθάπαξ*

2. τὸ πάπα] Ita Duc. Cod. τῷ πάπα.

7. ἀπήλασεν] Ita Tol-

lius. Cod. ἀπήλασεν.

14. γὰρ τι] Cod. τοι.

16. ἀποπο-

ρείαν] Ita Tollius correxit. Cod. ἀπορίαν.

quod ad ecclesiam suam iampridem illam pertinere contenderet. Lotharius co non modice commotus, nec ferens papae auctoritatem imminui, ingentibus copiis in Longobardiam irrupit, magna agrorum parte exiit Rogerium: propeque erat ut is universa ditione pelleretur, ni prout consueverat, ad dolos iterum conversus absque ullo certamine Lotharium inde abegisset: quo autem pacto id contigerit, a nobis deinceps dicetur. erat Lothario affinis quidam, maximae apud illum auctoritatis, quemque Alemannorum gens post ipsum Lotharium potissimum suspiciebat. hunc Rogerius conventus, pecuniisque datis sibi conciliavit: tum homini persuasit, ut signum receptui inscio Lothario, exercitui Alemannico dari imperaret. id porro signum non est tubae sonitus, aut aliud quidpiam simile, sed nescio quid barbarum et insolens, quodve percipi vix potest. quidam enim vocum conventus pro more editus in castris, haud amplius permanere sinit exercitum: sed statim atque auditur, dilabitur quisque, et ad reditum sese comparat. itaque eiusmodi carmen per legiones Alemannicas, Lotharii affinis dolo passim pronuntiatum, effecit ut universus continuo recederet exercitus, quam rem graviter admodum ferens Lotharius, quo impetum multitudinis sisteret, quingentos circiter milites palo affixit, neque tamen hac ratione quicquam confecit. Alemanni quippe nulla poenae ac supplicii habita cura, nibilo mi-

ἰσθροτιστοῦντες. ὄθεν ἀθυμία συσχεθεὶς ὁ Λουθήρης πυρετοῖς τε λάβροις διὰ τοῦτο ἀλούς, ὀλλύω ὕστερον ἐξ ἀνθρώπων ἠγάπησιν. Κορράδος δέ, καθάπερ εἴρηται, τὴν ἀρχὴν διαδέχεται.

2. Ταῦτα μὲν τῆδε ἐγένετο. Ῥογέριος δὲ Λογγιβαρδίας καὶ πάλιν ἀπρὶξ εἶχετο. ὅπερ οὐ φέρων ὁ Ῥώμης ἀρχιερεὺς ὀμαιχιμῖαν ἐξ Ἀλαμανῶν ἐαυτῷ συστησάμενος, θυμῷ πολλῷ κατὰ Ῥογερίου ἐφέρετο. ἀλλ' ὁ Ῥογέριος ἄφνω ἐνεστρατοπεδουμένην τούτῳ ἐπιφανείς τούς τε ἄμφ' αὐτὸν ἐτρέψατο καὶ αὐτὸν ζωγρεῖαν εἶλεν. ἐπειδὴ τε ἤδη ἐν χερσὶν εἶχε, σκηρῆν τινα τῶν D
10 ἀπὸ λίνου πεποικημένων διαπετάσας καθίζει ἐπὶ ταύτης τὸν ἀρχιερέα, ἐς ἔδαφος τε καταβαλὼν ἐαυτὸν προνήης χερσὶ τε καὶ ποσὶν κρειδόμενος προσήει, τὸ μὲν τὴν ἁμαρτάδα δῆθεν ἐξιλασόμενος τὸ δὲ καὶ ῥῆξ προβεβλησθαι ἀξιῶν. ὁ δὲ δέχεται τε προσίοντα (καὶ τί γὰρ ἂν ἔδρασε;) καὶ ῥῆγα λοιπὸν ὀνομάζει.
15 ἐξ ἐκεῖνου τε ῥῆξ Λογγιβαρδίας ἡγεμονεύων κεκλησθαι εἴωθε. Ῥογέριος δὲ ἐπειδὴ τοῦ κατὰ σκοπὸν ἔτυχε, πρὸς βίβας ἐς βασιλεῖα Ἰωάννην ἔτι περιόντα λέμψας ἠτεῖτο κήδους τοῦ ἐκ βασιλείων P 53
αἰμάτων ἐπὶ παιδὶ τεύξεσθαι τῷ αὐτοῦ. ἀλλ' οὐπω τέλος ἔσχε τὰ τῆς πρὸς βίβας, καὶ Ἰωάννης τὸν βίον κατέλυε. μετὰ δὲ τινα
02 χρόνον Μανουὴλ ἤδη τὴν αὐτοκρατορίαν διέποντος ταῦτ' αὐτὸν καὶ πάλιν λέμψας ἤξιον. ὄθεν καὶ Βασιλεὺς τις ἐπώνυμον Ξηρὸς εἰς Σικελίαν ἀφῆκτο Ῥογερῖω περὶ τούτου διαλεξόμενος. ἀλλ'

7. ἐνεστρατοπεδουμένῳ] Cod. ἐνεστρατοκαιδευμένῳ. Tollius ἐνεστρατοπεδουμένῳ.

us dilabebantur. tum vero Lotharius moerore confectus, in gravissimam incidit febrem, nec multo post diem clausit extremum. principatum, ut diximus, postea Conradus adeptus est.

2. His ita confectis rebus, Longobardiam recepit rursus Rogerius. quod cum ferre haud posset Romanus pontifex, Alemannis in auxilium accitis, summo animi ardore in Rogerium proficiscitur. at is castra metentem inopinate invadens, ceteris in fugam coniectis, ipsum etiam vivum capit. cum iam illum in manibus haberet, expanso ex linteis tabernaculo, in eo sedentem pontificem collocat, ipse humi prostratus, prono corpore ac manibus pedibusque incumbens ad illum adrepat, partim delicti implorans veniam, partim ut regium sibi nomen vellet impertiri precatus. accedentem excepit pontifex (quid enim faceret?) et regem appellavit. atque inde Longobardiae princeps rex vocari consuevit. Rogerius igitur cum ex voto successissent omnia, legatos ad imperatorem Joannem, qui adhuc erat in vivis, misit qui ex imperatorio sanguine uxorem pro filio suo expeterent. sed necdum expedita erat legatio, cum Ioannes vita functus est. interiecto deinde aliquo tempore, cum iam Manuël imperium esset adeptus, eadem per legatos iterum postulavit: eumque in finem Basilius, cognomento Xerus, in Siciliam traiecit, ut ius de rebus cum Rogerio sermones conferret. at Xerus

ἐκείνος χρυσίω κλαπείς παρ' αὐτοῦ ἀλλόκοτά τινα ὠμολόγει, ὧν δὴ κεφάλαιον ἦν τὸ ἐν ἴσῳ μεγαλείῳ βασιλεῖα τε τοῦ λοιποῦ καὶ 'Ρογέριον ἔσεσθαι. ὄθεν δὴ τὰς μεγάλας ἀναρραγῆναι ξυμβέβηκε μάχας. ἐπειδὴ γὰρ ὁ μὲν Ξηρὸς ἐς Βυζάντιον ἐπανιῶν
 B τὸν βίον κατέστρεψε, δίκην οὕτω τῶν τετολμημένων δούς, βυ-5
 σιλεύς ὄσα καὶ ἀθύρμασι ταῖς ἐκείνου πρεσβείαις προσεσχηκώς
 'Ρογέριον αὐτὸν χαίρειν εἶα· θυμομαχίσας δὲ ἐκείνος ἐξυπύτην
 τέ τινα τὸ πρῶγμα εἶναι οἰηθεῖς, στόλον ναυπηγησάμενος ἐν
 παρυσπευῆ εἶχε, καιροφυλακῶν τρόπῳ ὅτι δὴ 'Ρωμαίους ἀμύ-
 νεσθαι. καὶ ἔτυχέ γε τοῦ κατὰ σκοπὸν ὁ βάρβαρος. ἐν ἀκμῇ¹⁰
 γὰρ τῆς τῶν δυσμικῶν ἐθνῶν ἐς τὰ 'Ρωμαίων ἐμβολῆς Κόρινθόν
 τε καὶ Εὐβοίαν καὶ Θήβας ἐλήτισατο τὰς Βοιωτικάς. ἄτε γὰρ
 τοῦ 'Ρωμαίων στρατοῦ ἐπὶ τοῖς ἀνὰ χεῖρας κατ' ἐκείνον ἡσυχολη-
 μένου τὸν χρόνον, κατὰ πῦσαν ἀδειαν ταῖς εἰρημέναις οἱ βάρ-
 βαροὶ ἐγκαθίσαντες πόλεις λαφύρων τὰς ναῦς ἐπλήσαντο. ἐκεῖ-¹⁵
 C θέν τε ἐπὶ Κέρκυραν διαβάντες, κατὰ κράτος αὐτὴν εἶλον καὶ
 ὡς ἤδη οὐκ αἰκίας μετεποιοῦντο παντὶ κρατυνόμενοι τρόπῳ. ὁ μα-
 θὼν βασιλεύς ἐν ἀδυμίᾳ πολλῇ ἦν. ἀμέλει καὶ ἐσκέπτετο πῶς
 ἂν τὸν 'Ρογέριον ἀμύνηται καὶ δίκην τῶν τετολμημένων ἐπιθήσει
 τὴν δέουσαν. στόλον οὖν νεῶν τριήρων μὲν πεντακοσίων, ἱπ-²⁰
 παγωγῶν δὲ καὶ φορταγωγῶν ἐς χιλιοστὺν ὄλην ἔτοιμασάμενος,
 αὐτὸς μὲν ἦει διὰ τῆς ἡπείρου, ὁ δὲ στόλος διαπόντιος ἐφέρετο
 ἑξαίσιος ὁσος.

15. ἐπλήσαντο] Cod. ἐπλήσαντο.

anro ab illo corruptus, ineptas nescio quas conventiones pepigit, quarum caput erat, aequali in posterum maiestate imperatorem et Rogerium futuros. atque inde ingentia exarsere bella. reverso quippe Byzantium Xero, et ante quam suae dedisset poenas audaciae demortuo, posthabitis neglectisque penitus iis quae in hac legatione peregerat, Rogerium valere iussit. ille vero totus Martem spirans, illud se ad imperatorem ratus, classem aedificat paratamque habet, occasionem captans qua illatam sibi a Romanis iniuriam quavis ratione vindicaret. nec aberravit a scopo barbarus. quo enim tempore in provincias Romanas fervebat Occidentalium nationum irruptio, Corinthum, Euboeam et Thebas Boeoticas depredatus est. iis quippe temporibus, dum rebus praesentibus detineretur Romanorum exercitus, oppida illa, obsistente nemine, oppugnantes barbari, naves praeda impleverunt. inde Corcyram digressi, totis viribus expugnatam, ut propriam deinceps munivere. his auditis, consternatus imperator, multa secum animo volvebat, quo pacto Rogerium ulcisceretur, et dignas delictis poenas reponderet. instructa itaque quingentarum triremium classe, hippagogarum vero et onerariarum mille, ipse quidem per continentem iter instituit, interea dum immensa et formidanda classis per maria fertur.

3. Ἄρτι δὲ περὶ τὴν πόλιν Φιλίππου γενοῦντι τῷ αὐτοκράτορι φήμη περιπέτη, ὅτι δὴ στρατεύματα Σκυθικὰ Ἴστρον V 42 πειρωσάμενα κείρουσι τε τὰ ἐν ποσὶ καὶ ληΐζονται πάντα, καὶ D ἰλὸν γε καὶ πόλιν λόγῳ ἄξιαν, τῶν Ἴστρου καὶ αὐτὴν πίνουσιν 5 νημάτων. τὰ μὲν δὴ τῆς φήμης ἐν τούτοις ἦν. ὁ δὲ βασιλεὺς ἐκεῖθεν ἀποκλίνας, τὴν ἐπὶ τὸν Ἴστρον ἐφέρετο, ναῦς ἐκ Βυζαντίου δι' Ἀγχιάλου πόλεως ἐπὶ τὸν Ἴστρον ἀναχθῆναι κελύσας. οὐπω δ' ἐκείνων ἀφικομένων, ἐν τούτῳ τὰς ταύτη περιεῖθι θηρευόμενος πεδιάδας. συμβαίνει γὰρ αὐταῖς αἰετὶ 10 μοις παντάπασι καὶ ἀοικήτοις ἐκ παλαιοῦ προκειμέναις ἀγελήδων ἀγρίων τι χρῆμα ζῶων ἐντρέφουσαι. ἐν ᾧ δὲ πρὸς τούτοις ἦν, ἤγγελη αὐτῷ ὅτι δὴ Σκύθαι λεῖαν ἐκ τῆς Ῥωμαίων ἐπαρημένοι τὸν Ἴστρον ἄρτι πῶς διέβησαν, οὐ μακρὰν τε ἄποθεν ἐσκηνω- P 54 κότες ἀλλίζονται. ἄπερ ἐπειδὴ ἤκουσεν, ὡς εἶχε τάχους αὐτίκα 15 ἐπὶ τὸν ποταμὸν ἐφέρετο. ἐνθα λεμβαδίῳ περιετευχηκῶς, ὅποια πρὸς ταῖς τῆδε ὀχθαῖς ἐστάναι εἰδίσται ξύλου πεπονημένα ἐνός, ἐκέλευεν ἄγεσθαι τοῦτο πρὸς αὐτόν. ἀλλ' ἦν ἰσχυρογνώμων ὁ πορθητὴς καὶ βασιλέα μεταπέμπεσθαι τοῦτον ἀκούων "εἰ βασιλεὶ τῶν καθ' ἡμᾶς ἔμελεν," εἶπεν, "οὐκ ἂν ὅτι Δεμνίτζικος 20 εἰλάω (οὕτω γὰρ τὸ τοῖς Σκύθαις, ὡς περ εἴρηται, αἰρεθὲν ὠνομάζετο φρούριον) καὶ τὰ καθ' ἡμᾶς πρὸς τῶν βερβύρων κατ' ἔξουσίαν ἤγετό τε καὶ ἐφέρετο." λέγεται τοίνυν πρὸς ταῦτα διηγανακτηκότα τὸν βασιλέα "ναὶ δὴ" φάναι "μὴ ἂν αὐτὸς εἶην, 25 ᾧ τὰ Ῥωμαίων θεόθεν ἐπιτέτραπται πράγματα, εἰ μὴ αὐτίκα B

19. ἔμελεν] Ita Duc. Cod. ἔμελλεν.

3. Ad Philippopolim cum pervenisset imperator, fama percubuit Scythicas copias Istrum traieciisse, et obvia quaeque rapere ac depopulari: sed et laud ignobile oppidum flumini adiacens expugnasse. eiusmodi accepto nuntio, abscedens inde princeps ad Istrum contendit navesque Byzantio per Anchiolum urbem versus Istrum flectere iussit, interimque dum advenirent, circumiacentes campos venando perlustravit. quippe cum deserti essent omnino, et iam pridem inculti, atque adeo longius protenderentur, ingentem ferarum copiam gregatim hic inautriri contigerat. cum hisce daret operam, nuntiatur Scythas, facta ingenti in Romanorum agris praeda, nuper transivisse Istrum, nec procul inde, fixis tabernaculis, consedisse. quibus auditis quanta potuit celeritate ad fluvium contendit. navicula ibi reperta, cuiusmodi illic ad eas ripas stare solent ex unico fabricatae ligno, eam ad se naedat impellit. at perversa portitor, ubi se ab imperatore accersiri videt "si rerum nostrarum," inquit "curam habuisset imperator, neque capta foret Demnitzicus" (sic enim appellabatur quod a Scythia captam fuisse castrum diximus) "neque res nostrae hic a barbaris direptae pro libito et ablatae fuissent." ad haec animi indignatum respondisse principem: "non sim ego ille, cui divinitus a deo collatum est Romanarum imperium, nisi confestim auda-

τῶν τετολημμένων Σκύθαι δώσουσι δίκας.” διὸ δὴ τὸ μὲν λοιπὸν τοῦ στρατεύματος αὐτοῦ πον καὶ ἐπὶ ταῖς ὄχθαις ἐνστρατοπεδευόμενον ἔλιπεν, αὐτὸς δὲ τῶν νεῶν οὕτω καθάπερ εἴρηται ἀφικομένων τούτους λέμβους ἀλλήλοις ξυνδήσας καὶ ἀρμοσάμενος σὸν πεντακοσίους τῶν ἀμφ’ αὐτὸν τὸν Ἰστρον διέβη· μέλλων τε 5 ἐπίπροσθεν ἵνατι θυσὶν ἄλλοις ἐντυγχάνει ποταμοῖς ναυσιπόροις. ὡς οὖν οὐδαμῆ λεμβάδιον ἐνταῦθα διεφαίνετο, ᾧ χρῆσαιτο ἂν τις ἐς τὴν περαιοσίαν, ἐκέλευε τοῖς περὶ αὐτὸν τοῖς τῶν ἵππων οὐραίοις τὰ ἐπὶ τῷ Ἰστροῦ ἀκάτια ξυνδήσαντας εἰς τοὺς εἰρημέ-
C νους μετάγειν τῶν ποταμῶν. οὗ γεγονότος ἀμογητὶ διέβαινόν, 10 χῶρόν τε τινα δολιχὸν διαμείψαντες ἄχρι καὶ ἐπὶ ὄρος τένου ὄρμον ἤλθον, ὕπερ ἀγχοῦ τῶν Ταυροσκυθικῆς ὄριων ἀνέχει. ἐνθα τὸ τῶν Σκυθῶν στρατόπεδον ἀνδρῶν παντάπασιν ἔρημον εὐρηκότες (ᾗχοντο γὰρ οὐ πολλῶ πρότερον ἀπίοντες) προσωτέρω ἐχώρουν. ἐπεὶ δὲ ἀμφὶ μέσην ἡμέραν ἦδη ἦν καὶ οὐδεὶς οὐδαμῆ 15 πολεμίων διεφαίνετο, Σκύθας τοὺς ὅσοι Ῥωμαίοις ξυνεστράτειον ἀπολεξάμενος βασιλεὺς ὑποστρατηγοῦντι Γιφάρδῳ, ἀνδρὶ πολλῶν ἐμπείρῳ πολλῶν, αὐτούς μὲν ὀπίσω τῶν πολεμίων ἵνατι ἐπεμψεν, ἰχνοσκοπήσοντάς τε καὶ ὅπη δυνάτῃ ἔσται μαχησομένους, αὐτὸς δὲ κατόπιν ἐπορεύετο σχολαιότερον. οὐκ εἰς μα-
D κρὰν οὖν ὁ Γιφάρδος τοῖς πολεμίοις ἐντιτυχηκῶς, ἐπειδὴ μὴ ἐθάρρει τῇ συμβολῇ (τὸ γὰρ βαρβάρων πλῆθος ἀριθμοῦ κρεῖσσον αὐτῷ κατεφάνη), πέμψας ἐπὶ τὸν βασιλέα ἤκειν αὐτὸν τῆν ταχίστην ἰδεῖτο. ταῦτα ἐπειδὴ βασιλεὺς ἤκουσεν, αὐτὸς τε

11. τένου ὄρμον] Duc. Τενοούορμον.

ciae poenas dederint Scythae.” quapropter reliquum exercitus eo loci, et ad ripas castra metatum reliquit. ipse quia nondum, uti dictum est, advenierant naves, aptatis connexisque inter se lembis, cum quingentis, ex iis qui sibi aderant, Istrum superavit: cumque ultra vellet procedere, in duos alios navigabiles fluvios incidit. ut vero nullum ibi apparuit navigium, quo ad traiectionem uteretur, suis imperavit, ut actuarias quae in Istro erant equis alligarent, atque ita ad fluvios transveherent. quo facto, nullo labore traiecerunt. loco deinde spatioso transmissa, ad montem usque (τένον ὄρμον), qui Tauroscythicae finibus adiacet, pervenerunt. ibi cum vacua prorsus ac deserta invenissent Scytharum castra (nam illi paulo ante se inde receperant) ulterius progrediuntur. medio autem die cum ex hostibus nemo appareret, Scythas, qui Romanis militabant, seligit imperator, et Giphardo duos, viro rei militaris peritissimo, mittit, ut a tergo insisterent hostibus, et si daretur occasio, manus consererent, dum ipse lento interea gradu subsequeretur. nondum plurimum consumperat itineris Giphardus, cum in hostes incidit. sed praelium committere non ausus, quod longe numerosior barbarorum sibi videretur acies, imperatorem per nuntios, ut con-

πρὸς τοῖς ὅπλοις αὐτίκα ἐγένετο καὶ τὸ στράτευμα ἐξώπλιστο ὡπαν. ὀπίσω τε Σκυθῶν διώξαντες εἰς χεῖρας ἤδη ἦλθον αὐτοῖς. Σκύθαι τοίνυν τὸ μὲν πρῶτον ἔστησαν τε ὡς ὑποδεξόμενοι σφᾶς καὶ ἐς φάλαγγα ταξάμενοι βοήθειαν σφῶν τε αὐτῶν καὶ ὧν ἐπήγοντο λαφύρων προπονεῖσθαι ἤθελον, ἥ τε ξυμβολὴ ἐκείρωθεν οὖν ὠδισμῶ καὶ βία ἐγένετο. ὅτε δὴ πολλοὶ μὲν καὶ ἄλλοι Ῥωμαίων ἄνδρες ἐγένοντο ἀγαθοί, βασιλεὺς δὲ πάντων μάλιστα. τῶν γὰρ πολεμίων ἐγγιστὶ ἐγκειμένων ἰσχυρῶς, αὐτὸς P 55
 οὖν τῷ ὄφρατι ἐπελαύνων τὸν συνασπισμὸν αὐτοῖς ἔλυσεν, οὐ καθ' ὅ 43
 10 ἕνα μόνον, ἀλλ' ἤδη καὶ σύνδυο πολλοὺς ἐκείνων ἀποκτεινύς. ὅθεν καὶ τῷ ἀνυποστάτῳ τῆς βασιλείας παρακεκνημένων ὄρμητις, Ῥωμαῖοι ὀλοσχερότερον κατ' αὐτῶν ἐπιβρίσαντες λαμπρὰν ἤδη τὴν ἐπαγωγὴν ἐποίουν. πολλοὶ μὲν οὖν βαρβάρων ἔπεσον, ἐάλωσαν δὲ καὶ εἰς ἑκατὸν μάλιστα, ἐν οἷς καὶ Λάζαρος ἦν, ἀνήρ
 15 ἐπὶ πλείστον μὲν ἀνδρείως ἦκων, ἐπὶ τοῖς ἐν σφίσι φυλάρχοις ἀπόβλεπτος ὢν· τοὺς δ' ἄλλους ἵππων τε ἀρετῇ καὶ τὸ τῶν ὄρῶν διωσάτο λύσιον, ἃ τῆδε πολλὰ παρατέταται. Ῥωμαῖοι δὲ τὰ ἐκ προνομῆς ἀνελόμενοι πάντα ὀπίσω λοιπὸν ἀνεχώρουν, ὅτε δὴ καὶ Σότας ἐκείνος, ὃν πλοῦτῳ τε καὶ γένει καθάπερ εἴρηται διε- B
 20 νεχόντα ἀνδραποδισθῆναι Σκύθαις ξυνέβη, ἀδείας λαβόμενος φυγὰς ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἦλθε.

7. ἄνδρες] „Nil nisi prima littera extat in codice; reliquas macula obtexit.” Heysse. 10. ἀποκτεινύς] Cod. ἀποκτεινύς. 15. ἐπὶ

τοῖς] Ita Tollius. Cod. π. malim κατὰ τοῖς, sive potius κατὰ δὲ τοῖς.

festim accederet, sollicitavit. his acceptis, arma continuo induit princeps, armatur perinde et totus exercitus. mox a tergo Scythas simul adorti, cum in manus conserunt. primo quidem steterunt Scythae, velut subeuntes exceptari: ac in phalangem ordinati, voluere ut auxilia, tum pro se, tum pro praeda quam fecerant, primos impetus sustinerent. validum utrumque fit praelium. complures Romani praeclare factis ibi inclaruere, atque inprimis imperator. hostibus enim cominus acriter urgentibus, ipse invectus hasta dissolvit confertos pugnantium ordines; neque singulatum duntaxat, sed et binos simul interdum, multis eorum caesis. ita invicto principis impetu proturbatis hostibus, Romani viribus integris ingruentes, totam aciem perurpere. plurimi tum cedere barbarorum, centum circiter capti, atque in iis Lazarus, animi robore praestans, et inter Scythicos phylarchos conspicuus. reliquos equorum virtus et densa montium, qui complures ibi sunt, servavere; Romani autem, postquam cuncta pabulationibus absumperant, retro deinde cesserunt. quo tum tempore Sotas ille, quem genere et divitiis praepollentem, ut diximus, ceperant Scythae, arrepta occasione, fuga in castra pervenit.

4. Τοῦτο τὸ τρόπαιον ἐξ ὑπογυίου κατωρθωτικῶς ὁ αὐτοκράτωρ ἐκείθεν ἀπήλανε πρὸς τὸν κατὰ Σικελίας ἤδη συσκευαζόμενος πόλεμον. τοσοῦτον γὰρ αὐτῷ τὸ περὶ τοὺς πολεμικοὺς καμάτους ἄρτυτον ἦν, ὅσον οὐδέπω οὐδενὶ οἴμαι ὑπῆρξε καὶ τῶν τῆς κοινῆς καὶ στρατιωτικῆς γεγονότων μοίρας, μὴ ὅτι γε βασι-5 λεῦσιν ἢ στρατηγοῖς. ἤει τοίνυν Σικελίαν τε περινοῶν καὶ Ἰταλίαν πᾶσιν· ἀλλ' ὡς ἔοικε τύχῃ καὶ δόξαν ἀληθῆ παρατεῖται καὶ τὴν σὺν ἐπιστήμῃ στρατηγίαν πόνω οὐδενὶ ἐς τοῦναντίον ἄπαν C ὑποκρίνειν ἐπίσταται. ὁ μὲν γὰρ καίτοι τῶν Σκυθικῶν μεταξὺ περιεσπακότων ὁμῶς ἔφθη ἐπικαιρότατα τῷ χώρῳ ἐπιστάς, ὅθεν 10 καὶ τὴν ἀπόπλοιαν ποιησθαι ἐχρῆν· τὸν δὲ στόλον ξυνέβαινε, εἴτε πνεύμισιν ἐναντίοις τῆς ἐπὶ τὰ πρόσω ἀνακοπέντα, εἴτε καὶ τῇ τοῦ δουκὸς περὶ ταῦτα ἀμαθία, ὅπερ καὶ κατόπιον ἐλθεῖν τοῦ καιροῦ. ἕαρος γὰρ τῶν Βυζαντιῶν ἀναχθεὶς λιμένων, φθινούσης ἤδη τῆς ὥρας ἐς βασιλεία κατῆρεν ἐντεῦθεν τε τὰ Ῥωμαίων 15 ἔσφηλε πράγματα. ἀνέβη μὲν γὰρ καὶ τὴν διήρησιν ὁ βασιλεὺς καὶ τὸ ναυτικὸν ἄπαν πρὸς ταῖς κώπαις ἐκάθητο ὡς αὐτίκα ἀποπλευσόμενον, ἀλλὰ χειμῶν ἄγριος καὶ πνευμάτων βίαι αἰφνίδιον καταρραγεῖσαι ἀπεῖρξαν αὐτὸν τοῦ ἐγχειρήματος. πελάγη τε γὰρ ἐνταῦθα δεινῶς ἀχανῆ τέταται, καὶ ἔστιν ἐπιεικῶς κινδυνώδης ὁ 20 D πλοῦς καὶ μάλιστα χειμῶνος. ὅθεν καὶ αὐτὸς μὲν ἐπὶ τινα χιῶρον ἀγχοῦ τῆς Βερροίας ἀναξέζας, ἐνταῦθα διεχειμάζε· τὸν δὲ

1. ἐξ ὑπογυίου] Ita Tollius. Cod. ἐξ ὑπ . reliqua evanuerunt.
5. στρατιωτικῆς] Ita Tollius. Cod. στρατιωτικῶν. 18. βίαι] Cod. βία.

4. Hac subitanea parva victoria, inde recessit imperator ad bellum contra Siciliam sese comparans. tantum enim in illo erat patientiae ad bellicos labores, quantum ut arbitror ne ulli quidem adfuit vel vulgarium in exercitu militum, nedum imperatorum vel ducum. ibat igitur non Siciliam modo, sed et universam Italiam animo complexus: at veram, ut videtur, aversatur gloriam fortuna, imperandique artem militari scientiae coniunctam labore nullo vertere in contrarium probe novit. ille quidem etsi a rebus Scythicis interea vocaretur, nihilo minus tamen opportune in eum locum venerat, ex quo navigationem institui oportebat. tum quoque accidit ut classis, sive resiliens detenta ventis, sive ducis imperitia, serius nec opportune adveniret. quippe circa vernal tempus Byzantino egressa portu, exacta demum aestate ad imperatorem delata res Romanas haud mediocriter afflixit. biremem enim conscenderat imperator, totaque classis, velut statim discessura, remos expederat, cum tempestas valida, visque repente suborients ventorum, illius praepedivere consilia. vasta quippe hic porrigitur maria, eoque periculis magis est obnoxia navigatio, maxime hieme: unde in locum haud procul Berrhoea concessit princeps, ibique hibernavit. sororium vero

γαμβρόν Στέφανον, ὃν Κοντοστέφανον σμικρολογούμενοι οἶμαι
 ἐκάλουν (βραχὺς γὰρ τὴν ἡλικίαν ἦν), ἐπὶ Κέρκυραν ὑπὸ Σικε-
 λιῶν τῷ τριηκάδε καθάπερ εἴρηται ἐχομένην σὺν παντὶ τῷ ναυ-
 τικῷ ἐστεῖλε, Ῥωμαίοις ταύτην ἀνασωσόμενον. ἀλλ' ὁ μὲν πρὸς
 τῆ πόλει γενόμενος πείραν τε παντοδαπῇ τῷ περιβόλῳ προσαγα-
 γῶν, ἐταῦθα τὸν βίον κατέλυσεν ἔτι τῶν πραγμάτων ἡωρημέ-
 των, τρόπῳ ἧπερ αὐτὸς ἐριῶν ἐρχομαι. κλίμακα λίαν ἐπιμήκη P 56
 σχεδιάσας πολλῶν τε τειχιῶν ὑπερυνισταμένην τῶν ἐκτός, διὰ
 ταύτην ἐπὶ τὴν πόλιν ἀνήγε τὸ στράτευμα. λίθου τοίνυν μέγα
 10 τι χοῆμα τῆς ἀκροπόλεως ἐκ μηχανῆς τινος ἀφεθὲν τῇ κλίμακι
 προσαράσσει, ὑπὸ σφοδρότητός τε κατεαγὺς τεμάρχια πολλαχού
 διασῆκεν, ὧν ἓν ἐπὶ τὸν δοῦκα μετενεχθὲν καιρίαν αὐτὸν ἐπλη-
 ξεν. ὁ δὲ καίτοι θνήσκοντος ὅσον οὐκ ἦδη αἰσθόμενος αὐτοῦ
 ὁμοίως πολλὴν ἐποιεῖτο πρόνοιαν ὅπως ἂν μὴ συναισθήσεως ἀμ-
 15 φοιτήροις γεγενημένης, Ῥωμαίοις μὲν δειλία ὡς τὸ εἶκος, θάρσος
 δὲ Σικελίοις ἤδη ἐνδιδοῦσι γένοιτο. διὸ καὶ αὐτὸν μὲν ἡσυχῇ ἐπὶ
 τῶν τῆς νεῶς ἐκέλευεν ἐνθεμένους κατουστρωμάτων ἔργου καὶ πά-
 λιν ἐχεσθαι, Ἀνδρόνικον δέ, ὃς ὕστατος αὐτῷ τῶν παίδων ἐγέ- B
 νετο, καὶ τῶν πελεκηφόρων προσκαλεσάμενος τὸν ἐξάρχοντα,
 20 παραιτίσεις προσῆγε μηδαμῇ τοῦ θάρσους ἐνδοῦναι Ῥωμαίους, V 44
 ἀλλὰ πῶν ἔτι μάλιστα πρὸς ἔργοις γίνεσθαι, ὅτε οὐ μακρὰν ἐλ-
 πιδῶν ἐστήκασι τοῦ τὴν πόλιν ἐλεῖν. ἀλλ' ἦσαν ταῦτα ψυχῆς
 μὲν οἶμαι γνωρίσματα ἀνδρικῆς καὶ τὸ ὅλον ἀρεϊκῆς τε καὶ φε-

11. τεμάρχια] Cod. τεμάρχια.

Stephanum, quem diminuendi ergo Contostephanum vocabant (erat namque
 statura exigua), ad Corcyram, quae tum temporis, ut scripsimus, parebat
 Siculis, cum omni navium apparatu dimisit, quo hanc Romano rursum im-
 perio assereret. verum ille ut ad civitatem appulit, oppugnatis et tentatis
 inaequaquae moenibus, vitam istuc finivit, rebus adhuc infectis ac dubiis, eo,
 quem nunc dicturus sum, modo. exstructa perquam altissima scala, muris-
 que exterioribus longe excelsiore, per eam transmittere militem in urbem sta-
 tuit. lapis autem ingentis magnitudinis ex machina quadam emissus, et ad
 scalam allisus, prae vehementi quo impulsus est impetu, in varia frustula
 dissectus est, quorum unum ad ducem perlatum letali eum vulnere percus-
 sit. ille vero etsi mortem sibi videret imminere, maxime tamen in id incu-
 buit, ne utrimque cognito quod acciderat, metus, ut erat vero simile, Ro-
 manis; animus autem Siculis, iamiam deficientibus, adderetur. quapropter,
 ut se in navigii tabulatis clam deposito, coeptis denuo insisterent, praecepit.
 Andronicum vero, qui filiorum erat ultimus, et bipenniferorum prae-
 fectum, advocatos, multis est cohortatus, ut id efficerent, ne a priori au-
 dacia remitterent Romani, sed operi potissimum instarent, cum capiendae
 mox urbis spes adesset. verum fuerunt haec virilis, ut arbitror, et martij,
 Cinnamus.

λοπίτριδος. τὸ δὲ πρῶγμα ἅμα τε ἐπέπρακτο καὶ ἅμα τοῖς πληθεσιν ἔκπυστον γεγόνος εἰς τούναντίον περιήνεγκε πάντα. Ῥωμαίους τε γὰρ καίτοι τειχέων ὑπερθεῖν ἤδη γεγενημένους ἀπέωσαντο Σικελοί, καὶ σύγχυσις εἶχε πάντα καὶ θροῦς.

- C 5. Καὶ τὰ μὲν τῶν Ῥωμαίων ἐν τούτοις ἦσαν. βασιλεὺς δὲ τούτων ἀκούσας ἠλιάθη μὲν ὡς τὸ εἰκός, στολάρχην δὲ ἀντ' αὐτοῦ προκεχειρισμένος ἀνευδότης τῆς πολιορκίας ἐκέλευεν ἔχασθαι. τοῦ δὲ καὶ αὐτοῦ οὐδὲν ὅ τι καὶ λόγου ἄξιον ἐνδειξάμενου (στάσις μὲν γὰρ Ῥωμαίων μεταξὺ καὶ Οὐεννέτων, οἳ τῆδε σὺν αὐτοῖς ἰστράτευον ἑξαπινυῖως ἀναρθεῖσα τὸ κατορθωτικὸν τοῦ Ῥωμαίων περιεἶλετο στρατοῦ) τέλος ἠνάγκαστο αὐτὸς βασιλεὺς ἐνταῦθα γεγονώς τῆς πολιορκίας ἄψασθαι. Οὐεννέτοις γοῦν καὶ τῷ Ῥωμαίων στρατῷ τὰ διάφορα λύσας δίκας τε τοῖς ἑξ
- D ἀμφοτέρων αἰτίοις προξάμενος τὰς προσηκούσας κραταιότατα τῆ περιβόλῃ ἐπέθετο. καὶ ὁ μὲν πρὸς τούτοις ἦν. Ῥογέριος δὲ ὁ Σικελῶν τύραννος πρὸς τῇ Κερκύρα διατρίβειν βασιλεὺς πυθόμενος στόλον ἐπὶ γῆν τῆν Ῥωμαίων ἐπεμπεν, ἐκεῖνο κατὰ νοῦν ἔχων ὅπως δηλαδὴ τῇ πρὸς ἐκεῖνα μεταφορᾷ τῆς πολιορκίας ἀποσχέσθαι κωπυναγκάσειε. βασιλεὺς δὲ μοῖράν τινα τῶν σὺν αὐτῷ ἀποθήμενος νεῶν αὐτὰς μὲν ὑπὸ στρατηγούντι τῷ Χουρούπη Σικελοῖς ἐπὶ τῆν Ῥωμαίων, ὡσπερ ἔφην, ἰοῦσιν ἀντιταξομένους σπουδῆ ἐπεμπεν, αὐτὸς δὲ ἔτι μᾶλλον ἐνέκειτο πικρότατα Σικελοῦς πολιορκῶν. κλίμακας γὰρ ὑπερμεγέθεις διὰ τῶν νεῶν τοῖς τείχεσι προσε-

20. ἀποθήμενος] Fort. ἀποτεμόμενος.

patriaque amantis animi argumenta. quippe statim atque in vulgus res coepit disseminari, omnia in contrarium cessere. nam et Romanos qui moenia iam ascenderant, Siculi exegerunt, tumultuque et consternatione omnia repleta sunt.

5. Atque is tum fuit rei Romanae status. his cognitis, non modice, ut par erat, commotus imperator, classis praefecto, qui in defuncti locum designatus fuerat, praecepit, ut urbem absque ulla remissione oppugnaret. sed et ab illo nulla memorabili re gesta (quippe Romanos inter et Venetos, qui tum iis merebant, exorta praeter opinionem contentio, Romano exercitui felicitatem ademerat), coactus tandem est ipsemet princeps eo se conferre et oppugnationem aggredi. diremptis itaque Romani Venetique exercitus similitatibus et utrimque iis qui causam praebuerant multatis, magno impetu moenia impugnavit. his rebus occupato principe, Rogerius Siciliae tyrannus ut ad Corcyram imperatorem agere intellexit, classem mittit in fines Romanorum, eo animo ut hac belli translatione solvendae obsidionis necessitatem imponeret. at imperator divisa classe, partem alteram misit duce Churupo, quae Siculis Romanas terras incursantibus continuo occurreret, resisteretque: ille autem in oppugnanda pertinacissime Corcyra magis institit. per scalas namque magnitudinis immensae e navigiis non sine diffi-

ρείσας, μόγις μὲν καὶ ξὺν βία ἀνῆγε δ' οὖν ὁμως τὸ στρατεύμα.
 ὅτε ξυπέβη μίαν τῶν κλιμάκων τῷ τῶν ἀνιόντων ἄρχει κατασπα-
 σθεΐσαν εἰς θάλασσαν πολλοὺς ἐνεγκεῖν, οὐ δὴ τλήμονες τὰς ψυχὰς P 57
 ἐκρυσθάντες πολὺν τινα τῆς αὐτῶν ἀρετῆς Ῥωμαίοις ἀπολελοιπίσαι
 λόγον. ἀλλὰ Σικελοὶ καίτοι ἔνδον ἦδη τειχέων Ῥωμαίους γεγο-
 πτίας ἰδόντες ἐνδιδόναι βασιλεῖ τὴν πόλιν οὐδαμῆ ἤθελον. ὅθεν
 καὶ ἐπὶ τὴν ἀκρόπολιν ὡς εἶχον τάχους ἀναδραμόντες ἐντεῦθεν
 ἤμύοντο λίθους καὶ βέλη καὶ ἄπαν τὸ πυρατυχὸν ὡς ἔξ οὐρα-
 νῷ τινος δμβρηδὸν ἐπ' ἐκείνους ἀφιέντες. ἐπὶ τοσοῦτον γὰρ
 10 ἔνθος ἀνέρπει τὸ φρούριον, ὡς μὴδ' ὀφθαλμῷ ῥαδίως ἔξεῖναι τὴν
 οἰκοδομίαν ἀναταθέντι περιωθρεῖν. ὅτε δὴ λέγεται Θυμῷ τὸν
 βασιλέα περιζέσαντι πρὸς τὸ ἐκ τῆς τύχης ἐκείνο δυσκλήρημι B
 ὕρδιόν τε ἐφ' ἧς ἐφέρετο στήναι διήρους καὶ τοῖς ἐπὶ τῆς εἰρε-
 σίας κελεύειν προσάγειν αὐτίκα τοῖς τείχεσι τὴν ναῦν, ὡς αὐτὸς
 15 οἶμαι ἀνόδου πειράσαιοτο. ἀλλὰ τοῦτο μὲν τῶν στρατηγῶν τινες
 καὶ πρὸς αἴμα ἐγγιζόντων αὐτῷ παντὶ σθένει διεκώλυσαν, δοκῶ
 μὴ οὐδὲ αὐτῷ σφόδρα ἐθέλοντι. πρὸς γὰρ τῷ γενναίῳ καὶ ἀσφα-
 λῆς ἦν, τὰ πολλά. ἦδη δὲ τινων ἔγωγε καὶ θράσους αἰτίαν προσ-
 τριβόντων ἤκουσα αὐτῷ· δαιμόνιον γὰρ αἰεὶ καὶ ἀνδρείας πρόσω
 20 ἔτρεφε λῆμμα. ἀμείλει καὶ ἐκκαίδεκα ἐνιαυτῶν πολλὰκις ἐνὸς χει-
 ρῶν οἰκείαις ζαργείαις παρέσχετο βαρβάρους. δι' ἃ ποτε καὶ ἡ
 ἔξ Ἀλμανῶν αὐτῷ ξυνοικήσουσα ἐπὶ μέσης ἔξελάλησε τῆς συγ- C

14. ναῦν] Cod. ut supra p. 14. c. et bis infra p. 57. d. et 121. d.
 ναῦ, quod vide ne servari possit. 16. δοκῶ μὴ] Fort. δοκῶ
 μὲν. 20. λῆμμα] Cod. λῆμμα. ibid. ἐνιαυτῶν] Fort. ad-
 dendum ὄν.

cultate ad moenia applicatas, milites eduxit: quarum una conscendentium
 pondere effracta, in mare complures deiecit, ubi miserandum in modum
 effusa anima egregiam virtutis suae memoriam Romanis reliquerunt. verum
 Siculi, etiamsi intra moenia iam Romanos conspicerent, non ideo tamen ur-
 bem imperatori tradere voluerunt; sed in arcem quanta potuerunt celeritate
 contententes, inde se tuiti sunt lapidibus telisque ac rebus aliis quae ad ma-
 nus occurrebant, imbris de coelo fusi instar, in oppugnantes proiecitis. tan-
 tam enim in altitudinem assurgit acropolis ut ne oculis quidem illius structura
 comprehendi facile possit. aiunt eo tum tempore propter reluctantem fortu-
 nam graviter succensum imperatorem, rectum in biremi qua vehebatur con-
 stitisse ac mandasse remigibus, ut appellerent navem ad moenia, quo ipse
 ascenderet. verum ducum aliqui, praesertim consanguinei, totis hoc viri-
 bus prohibuere, ut equidem opinor ipso nequaquam volente. nam praeter-
 quam quod animi generositate praestabat, erat etiam imperterritus. non-
 nullos audivi qui et temeritatis illi crimen asfingerent, siquidem divinum
 prope et humano maiorem animum semper prae se tulit; adeo ut cum annum
 ageret decimum sextum, sua unius manu captos saepe barbaros adduxerit.
 unde uxor, quae ex Alemannia ortum ducebat, in medio aliquando senatu

κλήτου βουλῆς, μεγάλου μὲν καὶ αὐτὴ καὶ πολεμικωτάτου ὠρμη-
σθαι γένους εἰποῦσα, μηδέπω δὲ μηδένα τῶν ἀπάντων ἀκοῦσαι
τοσοῦτοις εἰς ἐνιαυτὸν ἐγκαλλωπισόμενον ἀριστεύουσιν. ὅτε γε
V 45 μὴν πρὸς τῷ Κερκυραίων τείχει ἐγένετο ναῦς τῶν ἐκ τοῦ Ῥω-
μαϊκοῦ στόλου, οὗ τῶν κουφοτέρων οὐδ' ὅποιαι χθαμαλαὶ τυγ- 5
χάνουσιν αὐταὶ καὶ ἐπιμήχεις, ἀλλὰ ἔψους μὲν καὶ εὔρους ἰκα-
νῶς ἔχουσα, ἵππων δὲ πλήρης καὶ ὕλων μεστή παντάπασιν οὔσαι,
βίη πνεύματος ἐπὶ τι τοῦ περιβόλου παρενεχθεῖσα μέρος, ἔνθα
πετρῶν προβολαὶ ὀυχίων ἰκανῶς ἐπιστοιβαζόμεναι δυσπρόσοδον
πάνυ τὸν χῶρον ποιοῦσι, δεινῶς ἐκλονεῖτο. λίθοι γὰρ ἀμυξο- 10
πληθεῖς καὶ βέλη καὶ πᾶν τὸ παρυτχὸν ὁμοῦ ἐπ' αὐτὴν ἐφέ-
D ρετο πάντα, ὡς τοὺς ἐν αὐτῇ ἀπαγορεύσαντας ἤδη τοῖς ξυμπε-
σοῦσι περιδείλους τε καὶ κατεπτηχότους τὰ τῆς νεῆς ὑπέλθειν κα-
τιστρῶματα. ὁ κατανοήσας βασιλεὺς Θυάτιρα μὲν χειρὶ ἀσπίδα
εἴλετο, οὗ τῶν συνήθων δὴ τούτων οὐδὲ ἕξ ἂν σῶμα φράγγεται 15
ἔν, εὐρεῖαν δὲ μάλιστα καὶ ἦν οὐδὲ κουσίσει ἀνδρὶ ῥάδιον γίνε-
ται, Θυάτιρα δὲ τὸ ἐπὶ τῆς βασιλικῆς συνήθως τεταμένον διήρους
χειρισάμενος ἐπιπλον εἶ τε ξυναγαγών, ὡς δι' αὐτοῦ ἅτε μὴ ἀν-
τιτυποῦντος τὰς ἐκ τοῦ τείχους βολὰς ἀποκρούοιτο, ἐπὶ τὴν ναῦν
ἐφέρειτο, καλωδίους τε οὕτω ξυνδήσας ἐλκύσαι τε ἐκείθεν αὐτὴν 20
P 58 ἴσχυσε καὶ τοῦ κινδύνου διασώσασθαι. ὅτε δὴ λέγεται ὡς ὁ τὴν
Κερκύρας πρὸς τοῦ Ῥογερίου ἐπιτετραμμένος φρουρᾶν, λίθους

1. ὠρμησθαι] Cod. ὀρμείσθαι. 6. αὐταὶ] Tollius e coniectura
οὔσαι. 9. προβολαὶ] Ita Tollius ex coniectura. Cod. προσβο-
λαί. Ante φάξιων Tollius καὶ inseruit. Fort. πετρῶν προβολαὶ
τραχειῶν.

in haec verba prorupit: praeclaro quidem et bellicosissimo genere se esse
oriundam, at neminem unquam auditum a se fuisse, qui tot egregiis facino-
ribus anno uno editis claruerit. cum forte ad Corcyraeorum muros e classe
Romana navis, non ex levium genere aut earum quae planae sunt et oblon-
gae, sed altitudine idonea perinde ac latitudine, plena equis armisque refer-
tissima, vi ventorum ad murorum partem quamdam esset adacta, ubi rupes
subinde prominentes locum aditu plane difficilem efficiunt, graviter afflige-
batur. quippe ingentes lapides et tela et quidquid occurrebat simul in eam
coniciebantur, adeo ut ex tali casu desponderent animum qui in ea erant,
trepidique ac pavidi subirent tabulata. quod ubi rescivit imperator, altera
quidem manu scutum arripuit, non ex iis quae gestari consueta sunt aut ex
quibus unicum tegitur corpus, sed amplum et quod erigere haud facile ho-
mini esset, altera vero apprehendit armamenta, quae in imperatoria biremi
intendi solent, et apte convolvit, ut iis non resistantibus telorum e muro
ictus propelleret, ac deinde ad navem fertur. mox funibus colligatam de-
trahere inde et periculo eximere summa ope annexus est. tum vero eum cui
demandatum a Rogerio fuerat Corcyrae praesidium, oppidanis crebros in

τῶν ἐκ τῆς πόλεως ἐπὶ βασιλείᾳ συγχροὺς ἐπαφιέντων “ μὴ δῆτα πρὸς τῆς ἑμῶν, ἔφησε, σωτηρίας, μὴ δῆτα ὧ συστρατιῶται βέλλος παρ’ ἑμῶν σώματι τηλικούτῳ ἐπιφείσθω μηδέν. κἂν λόγους ὑπὲρ τούτου δεδωκέναι χρεῶν, αὐτὸς ὑποίσω τὴν ἀγανάκτησιν.” ταῦτα μὲν οὖν τῆδε ἐφέρετο· ὁ δὲ Σικελὸς στίλος εἰς χεῖρας τοῖς ἀμφὶ τὸν Χουροῦπ ἐλθῶν ὁ μὲν πλείστος κατηγνώσιστο, τετταράκοντα δὲ νῆες ἐξ αὐτῶν τὸν κίνδυνον διαφυγοῦσαι ἐπὶ Βυζάντιον ἤλθον. ἔνθα καταχθέντες οὐδὲν ὅ τι καὶ λόγους ἄξιον ἔδρυσαν· ταῖς δὲ περὶ τὴν Δαμάλειος περῖαιαν πῦρ ἐπαφῆναι πειρασάμενοι καταγωγαῖς αἰσχυρῶς ἐκεῖθεν ἀπηλλάγησαν πολλοὺς τῶν σφειτέρων ἀποβαλόντες. οὐ μὴν οὐδ’ ὅσοι τὸν κίνδυνον ἔφυγον ἐρρῶσθησαν εἰς τὸ παντελές. ναυσὶ γὰρ περιτνήχοντες, αἰ τὸ δημόσιον Κρήτηθεν ἐκούμιζον νόμισμα, τῆς μάχης οἱ πλείους γεγόνασι λάφυρον. βασιλεὺς δὲ λιμῶ καὶ πολιορκίᾳ τὴν πόλιν παραστησάμενος ἐκεῖθεν ἀνέξενε. καὶ τοῦ λοιποῦ περὶ τε Σικελίας καὶ τῆς Ἰταλῶν ἐσκέπτετο γῆς ὡς καὶ ταύτας Ῥωμαίοις ἀνασώσαιοτο.

6. Πεδύμενος δὲ ὅτι δὴ Ἀλαμανοὶ καὶ Δαλμάται καὶ Παιόνες ἐπὶ τὸν κατὰ Σικελίας συσκευάζεσθαι πόλεμον μεμαθηκότις αὐτὸν αὐτοὶ μὲν ἐξ ἐσπέρας Ῥωμαίοις ἐπιτεθήσεσθαι εἰς ὁμολογίαν ἀλλήλοις συνῆλθον, Ἰαγυπασὰν δὲ ὁ Περσῶν φύλαρχος τῷ σουλτᾶν ἄμυ Ἀσίαν ληΐζεσθαι ἔγνωσαν, αὐτὸς μὲν ἐπὶ Δαλμάτας ἐφέρετο τὸν ἐν σφίσι ἀρχιζουπάνον ἤδη καὶ χειρῶν

10. πειρασάμενοι] Cod. πειρασάμεναι.

imperatorem lapides conicientibus dixisse ferunt “ ne per vestram salutem, ne quaeso, commilitones, ullum a vobis adversus tale corpus vibretur telum. quodsi haec improbari contingat, ipse solus indignationem sustinebo.” ea tunc quidem istice agebantur. classis autem Siculorum congressa cum iis qui sub Churupo erant, maiorem partem devicta est. quadraginta autem naves eorum vitato periculo versus Byzantium pervenere, ac re nulla alia memorabili gesta aedificiis, quae in continenti circa Damalim adiacent, ignem inūcere conati turpiter inde recesserunt, multis suorum amissis. neque tamen quotquot discrimen evaserant incolumes omnino rediere. quippe incidentes in naves quae publicum e Creta apportabant vectigal, maximam partem praelio devicti capti sunt. imperator interea fame et oppugnatione Corcyram adeptus inde abscessit, in Siciliam et Italiam expeditionem animo volvens, quo utramque provinciam Romano rursus imperio assereret.

6. Ut autem accepit Alemannos et Dalmatas et Pannonos adversus Siciliam apparari edoctos de impugnantibus ex Occidente Romanis pacta inter se fecisse: Iagupassan praeterea Persarum phylarchum una cum Sultano decevuisse Asiam incursionibus infestare: ipse in Dalmatas proficiscitur, et Archizupanum, qui iis imperitabat, primusque bellum inceperat, con-

ἄρξαντα τῷ τέως ἀμνηεῖσθαι διὰ σπουδῆς ἔχων, τὸ δὲ ναυτικὸν ἅπαν Ἰωάννη τῷ τῶν ἀνατολικῶν καὶ ἐσπερίων δομεστικῶν πι-
 στεύσας ἐκέλευε τῷ Ἀγκῶνι προσεσχηκέναι (ἐπίνειον δὲ Ἰταλίας
 ἐστὶν ὁ Ἀγκῶν) ἐντεῦθεν τε ὡς ἕξ ὀρμητηρίου κατὰ τῆς Ἰταλίας
 ἵεναι. ἀλλ' ὁ μὲν Ἰωάννης μέχρι ποταμοῦ Βοόσης ἐλθὼν περαι-5
 τέριω ἵεναι οὐδαμῆ ἐφρόντισεν. εἴτε δὲ ἀπειρίᾳ τῆ περι τὰ ναυ-
 μαχικὰ τοῦτο τῷ δομεστικῷ διημάρτητο, εἴτε καὶ ταῖς Οὐενέ-
 D τιν ἡγμένῳ ξυμβουλαῖς ὡς μὴ Ἰταλίας ἐγκρατεῖς Ῥωμαῖοι γεγο-
 νότες χώρα τε ἐν γειτόνων ἤδη καταστάντες τῆ αὐτῶν περιφρο-
 νεῖν αὐτοὺς ὡς τὸ εἶκος ἔχοιεν καὶ ξυμμαχίας ὀλίγα τῆς ἕξ ἀν-10
 V 46 τῶν χρῆζοιεν· εἴτε οὖν οὕτως εἴτ' ἐκείνως, οὐδὲν ὅμως ὁ δομέ-
 στικός ὢν πρὸς βασιλέως ἐντέταλτο πέρατι διδοὺς εἰκῆ τὸν και-
 ρὸν ἔτριβεν. ὄθεν καὶ λαίλυπος ἀθρόον ἐπιγεγονότος πολλοῦ
 (ἤδη γὰρ ἀμφὶ τροπὸς ἦν μετοπωρινᾶς) συνέβη τῶν νεῶν ὡς
 πλείστας θραυσθῆναι περιοριθείσας ὀλιγοῖα τοῦ στρατηγῶ.15
 P 59 ἔξδν γὰρ ἐς τὸν ποταμὸν ἀναχθείσας παρ' ἐκότερα πάσας ἀνελ-
 κυσθῆναι, ὃ δὲ ἐν τῆ τῆς θαλάσσης ἀκτῆ μετεώρους αὐτὰς εἴα-
 σεν. ὁ δὲ βασιλεὺς ἐς Δαλματίαν ἐμβάλων τὸ Ῥῶσόν τε κατε-
 στρέψατο φρούριον καὶ τὰ ἐν ποσὶν ἐληΐσατο πάντα· πληθὸς τε
 ἀνύριθμον ἐν δορυαλώτων μοίρᾳ πεποικῶς Κωνσταντίνῳ μὲν20
 σεβαστοῦπερτάτῳ, δν Ἄγγελον ἐπεκάλουν, αὐτοῦ οὖν δυνάμεισιν
 ἔλιπεν, ὃ δὲ προσωτέρω ἐχώρει Νικαβίαν τε καταλαβὼν χώρων
 ὑπὸ τῷ Ἀρχιζουπάνῳ τελοῦσαν καὶ αὐτὴν φρούρια μὲν τὰ ὅλα
 ὄσῃ τῆδε ἴδρυται πόνῳ οὐδενὶ παρεστήσατο· ἐν δὲ Γαλίτζῃ γε-

21. σεβαστοῦπερτάτῳ] Malim σεβαστῶ ὑπερτάτῳ.

festim ulcisceretur. classe vero universa Ioanni Orientalium et Occidenta-
 lium thematum domestico commissa, iussit ut Anconam tenderet (est autem
 Ancona Italiae emporium) atque inde tamquam e sede belli Italiam impeteret.
 at Ioannes ad fluvium Boosem cum pervenisset, omnem ulterius pergendi
 curam abiecit; seu domesticus rei nauticae imperitia hac parte peccaverit,
 sive suasionibus inductus Venetorum, ne scilicet Italia potiti Romani et vici-
 nae eorum regionis possessores facti ipsos ut par erat contemnerent, et rari-
 us ab iis auxilia accerserent; sive igitur hanc sive illam ob causam nihil
 eorum quae ab imperatore iussus erat executus domesticus tempus inutiliter
 consumpsit. sed et turbine validius ingruente (imminebat quippe iam aequi-
 noctium autumnale) pleraeque naves laceratae sunt negligentia ducis; qui,
 cum adactae in flumen utrimque potuissent subduci, eas ad littus maris in
 alto tenuit. imperator vero facta in Dalmatiam irruptione, Rasum castel-
 lum evertit, et obvia quaeque depopulatus est; multitudine deinde innumera
 quam in servitutem redegerat, Constantino sebastohypertato, cognomine
 Angelo, commissa, eoque ibi cum copiis relicto, ulterius perrexit. Nica-
 bam regionem ingressus, quae Archizupano et ipsa parebat, quotquot erant
 ibi praesidia nullo labore expugnavit. mox Galitzam assecutus, cum videret

γονός, ἐπειδὴ τοὺς ἐνταῦθα βαρβάρους πλήθει τε καὶ τῇ ἐκ τοῦ
 τόπου δυσχερεῖα πεποιθότας οὐκ ἐνδιδόντας αὐτῷ τὸ κρησφύγε- B
 τον εὔρε, χάρικα πηξάμενος βέλεσι καὶ λίθοις τοῖς ἀπὸ σαρ-
 δόνης τοὺς ἐπὶ τῶν προπυργίων βύλλειν ἐκέλευε μηδένα καιρὸν
 θινέντας, οὕτω τε τρίτῃ ὕστερον ἡμέρᾳ καὶ κατὰ κράτος εἶλεν
 αὐτό. ἐνθα πλήθει βαρβάρων περιτετυχηκώς, μοῖρα τε τῆς ὀπλι-
 τικῆς, καὶ ἄλλως ἀγέλαίον τυγχάνοντι, ἐκεῖθεν ἀνάστατον ἦγεν
 αὐτό. καὶ αὐτὸ μὲν, ἐπειδὴ παλινοσιτήσας ἐπὶ τὸ Ῥᾶσον ἦλθεν,
 ἐν τε Σαρδικῇ καὶ τοῖς ἄλλοις Ῥωμαίων χωρίοις ἐγκατοικισθη-
 10 ούμενον ἐπεμψεν, ὃ δὲ πρὸς τοῦ Ἄγγελου πεπυσμένος ὅτι δὴ
 καιροφυλακίσας ὁ ζουπάνος μετὰ τὴν αὐτοῦ ἐνθὲνδε ἀναχώρη-
 σιν ἐπικαταβυβαίνειν τε Ῥωμαίοις ἤρξαστο καὶ τὴν μάχην ἀπὸ χει-
 ρὸς ἦδη κρατεῖν, τὴν ταχίστην ἐκεῖθεν ἀπήλυνε καταλήψεσθαι
 τοῦτον προθυμηθεῖς. ἀλλ' ὁ μὲν ἐπιόντας Ῥωμαίους ἀχηκώς C
 15 ἐς τὰς τῶν ὀρῶν ἀνατρέχων ὑπερβολὰς τὸν παρὰ πόδας ἀπεδί-
 δρασκε κίνδυνον· βασιλεὺς δὲ ἐπὶ τὴν χώραν ἐτρέπετο, ἀλλ' αὐ-
 τὴν μὲν κατ' ἐρημίαν τοῦ κωλύσοντος ἐλήϊσαστο πᾶσαν καὶ τοὺς
 ἐνταῦθα τῷ ἀρχιζουπάνῳ εἰς ἀρχεῖον ἀποτεταγμένους δόμους
 περὶ φλέξας περῆλθεν.

20 7. Ἐπεὶ δὲ χειμῶν ἦδη κατέσχε δεινός, ὡς τοῦ φύσει
 θρομοῦ περὶ τὴν καρδίαν ἀντιπεριῦσταμένον τῷ γένει τῷ ζωικῷ
 πολλοῖς ἦδη λύσθην περὶ τοῖς ἄκροις ἐμπεπτωκέναι, τότε μὲν τῆς
 εἰς Βυζάντιον ἐμέμνητο. ἐς δὲ τὸ ἐπιὸν ἔτος θθινούσης ἦδη
 τῆς ὄρας, πηνίκα καὶ μύλισται εὐέγοδα πολεμίοις τὰ κατὰ τὴν

16. ἀλλ' αὐτήν] Fort. καὶ αὐτήν.

24. πηνίκα] ὀπηθία?

barbaros hominum multitudine locique difficultatibus fretos, nolle sibi arcem
 dedere, castris positus, suis imperavit ut tela et lapides e fundis sine ulla
 intermissione in eos qui exteriora munimenta defendebant, iacerent. ita
 tertio die locum vi expugnavit. ibi cum barbarorum multitudinem cum ar-
 matam tum gregariam reperisset, eam inde abduxit. deinde, postquam re-
 ditu instituto, venit ad Rasum, illos ut Sardicam et alias Romanorum re-
 giones incolerent, dimisit. ab Angelo certior factus Zupanium captata post
 eum inde recessum occasione coepisse Romanos adoriri praeliumque iam ex-
 arsisse, motis castris ut eum opprimeret summa celeritate contendit. at ille
 ubi intellexit adventare Romanos, secessit in montium iuga, eaque ratione
 praesens vitavit periculum. imperator igitur in eam regionem effusus, totam
 utpote orbam defensore populatus est, consumptisque incendio aedificiis,
 quae palatiorum vice Archizupano erant, abscessit.

7. Cum vero adeo valida tunc esset hiems, ut naturali calore animan-
 tium circa cor collecto, extremas membrorum partes laborarent, de reditu
 Byzantium cogitavit. sequenti vero anno sub aestatis exitum, cum maxime

- D** Σερβικὴν γίνεται, ἅτε τοῦ ἀμφιλαφοῦς ἐπιλιπόντος ἤδη τοῖς δένδροις, ἐπὶ Ναῖσόν τὸ στρατεύμα ἤγειρεν. ἔνθα δυνάμεις ἐκ Παιονίας ἐπὶ συμμαχίᾳ Δαλμάταις στέλλεσθαι μαθῶν, σποδὴν ἐποιεῖτο διὰ τοῦ Λογγομηροῦ λεγομένου χώρον διαβιβάζειν τὸ στρατεύμα, ὡς τοῖς Παλοσιν ἐν δεξιᾷ πορευομένοις συμμῆσαι γέ-⁵ νοιτο τῷ Ῥωμαίων στρατῷ. ἐπεὶ δὲ ἐγγὺς Σάου ἐγένετο, ἐρ' ἔτερον ἐκείθεν μετῆλθε ποταμὸν Ἀρυνῶν ὄνομα, ὃς ἄνωθ' ἐν ποθεν τὴν ἐκβολὴν ποιούμενος Βόσθναν τῆς ἄλλης Σερβικῆς διαιρεῖ. ἔστι δὲ ἡ Βόσθνα οὐ τῷ Σερβίων ἀρχιζουπάνῳ καὶ αὐτῇ εἰκονσα, ἀλλ' ἔθνος ἰδίᾳ παρὰ ταύτῃ καὶ ζῶν καὶ ἀρχόμενον. ὄθεν γε **10**
- P 60** μὴν Οὐννοὺς Ῥωμαίοις συγκεκροκέναι ξυνέβη αὐτίκα δηλώσω. ἦν τις ἐν τῷ Δαλματῶν ἔθνει, ὄνομα μὲν οὐκ οἶδα ὅπερ αὐτῷ ἔκειτο, ἀδελφὸς δὲ αὐτῷ Βέλοσις ἦν, ἄμφω λογίμῳ παρὰ Δαλμάταις ὄντε. οὗτος τοῦ ἀρχιζουπάνου μὲν ἀδελφῆ ξυνοικῶν ἦν, τῷ ὀφθαλμῷ δὲ πηρωθῆναι τυχὼν τρόπῳ ὥπερ αὐτὸς σὺδαμῆ **15** ἔρειν ἔχω, ἐς Παιονίαν ἀνεχώρησεν. ἐνταυθὺ τε πολὺν τινα
- V 47** διατρέψας χρόνον Γεϊτζᾶ τῷ ῥήγῃ ἀλδσειμώτατος μάλιστα κατέστη, ἅτε τῆς ἐκ παίδων αὐτῷ τροφῆς μεταδὸς καὶ παιδεύσεως. διὰ δὲ ταῦτα χάριτας ὄφλων Γεϊτζᾶ Δαλματίαν ὑπόσπονδον αὐτῷ καθιστῶν ἐπεχείρει, ξυμβουλευῶν τε ἐκάστοτε περὶ τούτου **20** τῇ ἀειλογίᾳ πείθειν ἔσχε τὸν ἄνθρωπον. ὄθεν ἐπειδὴ τὴν ἐπὶ
- B** Δαλματίας Ῥωμαίων ὁ Γεϊτζᾶς ἤκουσεν ὁρμῆν, δυνάμεις ἐπὶ συμμαχίᾳ Δαλμάταις ἔπεμψεν. αἰτία μὲν Ῥωμαίοις τῆς ἐς τοὺς Οὐννοὺς δυσμενείας αὕτη ἦν. τοῦ δὲ Ῥωμαίων στρατοῦ προσω-

pervia sunt hostibus in Serviam itinera, et arboribus comae decidunt, castra ad Naisum transtulit. sed ut ex Pannonia Dalmatis mitti auxiliares copias percepit, summo studio annixus est, ut traductis per regionem, Longomem dictam, copiis, cum Pannonibus a dextra incidentibus Romani manus consererent. cum ad Savum proxime pervenisset, ad aliud inde flumen deflexit, Drynam nomine, quod in superiori sese loco effundens Bossenam a reliqua Servia disternat. Bossena autem haud subest Archizupani imperio, sed vicina Serviis gens est quae et suos mores et suum agnoscit principem. unde vero cum Romanis ibi conflixerint Hungari, mox hic commemorabo. erat apud Dalmatas quidam, cuius nomen quale fuerit ignoro, fratrem autem habebat Belosim: ambo clari erant apud suos: hic uxorem duxerat sororem Archizupani. cum vero utroque oculo privatus esset (quo casu mihi plane incompertum) in Pannoniam sese recepit. longo hic tempore cominoratus apud Geizam regem maximo in honore fuit, ut qui a pueris cum illo enutritus fuerat et educatus. eapropter quo Geizae gratias rependeret, Dalmatiam illi beneficii iure obnoxiam facere est annixus: idque continuis consiliis et adhortationibus homini tandem persuasit. simul atque igitur accepit Geiza in Dalmatiam irrupisse Romanos, copias auxilio Dalmatis submisit. ea quidem simultatum adversus Hungaros causa Romanis fuit. ulterius itaque pro-

πῶς χωροῦντος οἱ ἐπὶ χορταγωγίαν ξιῶντες τοῖς Οὐννοῖς ὀδιῶ
 πορευομένοις ἐντετυχηκότες εἰς χεῖρας ἤλθον. βασιλεὺς δὲ συναι-
 σθήσεως αὐτῶ γενομένης Ἰωάννην ἕμια στρατεύματι τὸν πρωτο-
 σέβαστον ἐπιβοηθήσοντα ἔπεμψε. καὶ δὴ συμβολῆς γενομένης
 5 Οὐννοι πρὸς τῶν Ῥωμαίων ἠττηθέντες φεύγοντες εἰς τὸ τοῦ πο-
 ταμοῦ Στρυμόνος ῥεῦμα καθῆκαν ἑαυτούς. ἔνθα μετρίους ἀπο-
 βαλόντες ὤχοντο ἀμεταστρεπτί, Ῥωμαῖοι δὲ φεύγουσι κατὰ νό-
 του ἕει εἶποντο, ἐπὶ Τύραν τε ποταμὸν ἐλθόντες ἐπειδήπερ οὐ-
 10 δένα σφίσιον ἀντεπεξίοντα ἔβλεπον, παλινοδίας ἐμέμνηντο. βασι-
 λεὺς δὲ ἐπὶ μέσης τῆς εἰς Σετζενίτζαν φερούσης τὸν χάρακα πη-
 ζόμενος οὐκ ἔχων τε μαθεῖν ἔνθα τὸν ἀρχιζουπάνον εἶναι ξυνέ-
 βαιεν, ἐν τῷ τέως μὲν ἐν ἀπύρῳ ἐγένετο, ἐπεὶ δὲ πρὸς τῶν
 ἄλικομένων Δαλματῶν δυνάμεις περιμένειν αὐτοὺς ἤκουσεν Οὐν-
 νικὰς ἐπὶ συμμαχίᾳ ὅσον οὐκ ἤδη ἀφικόμενας, ἐπὶ τὰ πρόσω
 15 λοιπὸν μετήγε τὸ στράτευμα. μέχρι μὲν ποταμοῦ Τύρα γεγο-
 νῶσι οὐδὲν οὐδαμῶθεν Ῥωμαίοις διεφάνη πολέμιον· ἐπεὶ δὲ ἐν-
 ταῦθα ἤλθον, Δαλματῶν ἀνύριθμος ὄμιλος οὕτω ἤλιον τὸν δυ-
 τικὸν ὀρίζοντα παραμέψαντος ὄπλοις κατάφρακτος ἐξεφάνη. ὅπερ
 οἱ θεουσόμενοι ἀγωνία καὶ δέει ἐχόμενοι Ῥωμαῖοι ἤλθον ἀγγέ-
 20 λοντες. βασιλεὺς δὲ τὴν ἐκ Παιόνων ἀφικέσθαι προσδοκιωμένην
 Δαλμάταις ἰσχὴν ταύτην εἶναι τὴν ὕρωμένην εὐστοχώτατα τεκμη-
 ρωσόμενος, ἕμια δὲ καὶ σκοπιῶ τῷ Χουρούπη πρὸς τοῦτο χρη-
 σόμενος “νῦν αἰφνίδιον Δαλμάται Ῥωμαίοις ἐπεισεσεῖσθαι δια-

4. συμβολῆς] Ita Tollius. Cod. συμβουλῆς. 6. Στρυμόνος]
 Cod. Στρυμόνος. 23. νῦν αἰφνίδιον] Fort. cum Tollio νῦν,
 ἴση, αἰφνίδιον. *ibid.* ἐπεισεσεῖσθαι] Ita Tollius. Cod. ἐσκε-
 πεισεῖσθαι.

cedente Romanorum exercitu, qui pabulatum exierant cum Hungaris, qui
 et ipsi iter agebant, obviam factis manus conserunt. quo cognito imperator
 in auxilium cum copiis Ioannem protosebastum mittit. commisso praelio
 Hungari a Romanis superati fuga se ad Strymonem fluvium receperunt, in-
 deque aliquot ex suis amissis abscesserunt, a tergo instantibus semper Ro-
 manis. ut ad flumen Taran pervenere, cum nullum adverterent hostem a
 quo impeterentur, rediere ad suos. imperator autem medio itinere quod
 Setzenitzam ducit, positus castris, cum rescire haud posset quo ageret loco
 Archizapanus, eo usque quidem animi dubius haesit. intellecto dein ex cap-
 tivis Dalmatis expectare illum auxiliares copias ex Hungaria iamiam adven-
 turas, exercitum ulterius traduxit. sed usque ad fluvium Taran nulli adhuc
 visi fuere hostes. eo vero ut ventum est, Dalmatarum vis innumera armis
 instructa ante solis occasum apparuit. qua conspecta angore et metu per-
 culsi Romani id confestim nuntiatum veniunt. at imperator felici assecutus
 coniectura, copias quas conspiciebantur eas esse quas ab Hungaris in auxi-
 liam expectabant Dalmatae, id firmante praeterea Churupo quo speculatore
 usus erat “nunc igitur” inquit “Romanos invadere decreverunt Dalmatae.”

- ροῦνται" ἦσαν γὰρ οὐ μακρὰν ἄποθεν ἤδη ποιούμενοι τὴν παρεμβολήν. ἐπειδὴ γοῦν τάχιστα νῦξ ἤδη ἐγένετο, τοιάδε τιὰ ἐνενόει. ἔθος ἐστὶ Ῥωμαίοις ἐπὶ πόλεμον ἰούσιν, εἴ που διατριβὴν ποιηῖσθαι χρεῶν τὸν στρατόν, σάλπιγγα τῆς ἡμέρας ἀλαλάζειν ὀψέ, καὶ σύνθημα τοῦτο τοῖς πλήθει γίνεται τοῦ καὶ τὴν ἐξῆς⁵
- P 61 πρὸς ἐκείνῳ διακατεργάσειεν τῷ χώρῳ. ὅπως οὖν ἐνταῦθα ἀπατηθῆναι γένοιτο τοῦτο δὴ τὸ Ῥωμαίων ἔθος εἰδόσι καὶ αὐτοῖς, σαλπίζειν μὲν ἐν τῷ παραυτίκα παρεκελεύσαστο, λαθραιότατα δὲ καθ' ἓνα τοῖς στρατηγοῖς ἐμήνυε τὰ βουλευθέντα, καὶ ὡς χορὴ τούτους ἅμα ἡλλῶ ἀνίσχοντι τῆς περὶ αὐτὸν ἕκαστον φάλαγγος¹⁰ ὀλόσον ὄπλοις τε φράττοιο καὶ ἐν ἐπιλέκτοις ἐστὶν εὐπρεπὲς ἔχοντα ἠσυχῇ ἴστασθαι καὶ τὴν πυρ' αὐτοῦ προσδέχεσθαι κέλευσιν. ὅπως γε μὴν οὐκ ἐπίδηλοι γένοιτο, ἐκέλευσε περιχλαϊνίσμασι τῶν εὐτελεστέρων περιαιμίσειεν τὴν ὄπλισιν.
8. Οἱ μὲν οὖν κατὰ ταῦτα ἐποιοῦν· ἐπεὶ δὲ ἤδη ἡμέρα¹⁵ διαφανῶς ἦν, ἐξῆι ἐν αὐτοῖς τοῦ στρατοπέδου ὡς ἐπὶ χορταγωγίαν δῆθεν ἰών. ὅθεν καὶ τινες ἀνόπλους τὸ παρὰ πᾶν σκαπάναις ἅμα καὶ πτύοις, οἷς ἔθος ἐστὶ τοὺς ὑπογαλοὺς ἀνερενεῖσθαι σιῶνας τοῖς τὰ ἐπιτήδεια τῷ στρατῷ ἔσομιζομένοις, ἔμπροσθεν ἐκέλευεν ἵναί. ἐπειδὴ μὲντοι πολέμους κατ' αὐτῶν²⁰ ἰάντας ἴδοιεν, φέγγειν ἐπήγγειλεν ἕως τοῖς κατοπιν ἰούσι Ῥωμαίων συμμιζαντες ἤδη ἐν τῷ ἀσφαλεῖ γένοιονται. ὡς γὰρ ἐν ἀκίρητι τῶν γινομένων αἰσθησις γένοιτο τῷ στρατηγῷ, ἐκέλευε
- V 48 δύο μὲν τὸ πρῶτον, ἐξῆς δὲ καὶ οὐ πολλῷ ἄποθεν τέταρτος,

11. εὐπρεπὲς] Fort. εὐτρεπὲς.

16. διαφανῶς] Duc. διαφανῆς.

neque haud ita procul castra ii posuerant. sed quia nox instabat, eiusmodi capit consilium. moris est euntibus in bellum Romanis, sicubi morari necesse est exercitum, praecipiti iam die tuba canere: idque pro signo est multitudini etiam posterum diem eo in loco transigendum. quo igitur consuetudinis huius Romanae haud ignari hostes fallerentur, canere tubam continuo imperat: singulis autem ducibus mentem suam quam potest occultissime aperit: oportere nimirum orto statim sole quemque cum delectis ex sua phalange cataphractis immotum stare suumque expectare mandatum: sed ne manifesti forent, praecipit ut villissimis tegumentis armaturam circumducerent.

8. Illi prout imperatum erat faciunt. postquam autem illuxit dies, cum illis velut pabulatum iturus excedit e castris: eoque inermes aliquot praecedere iubet cum ligonibus et dolabris, quibus subterranea investigare solent granaria qui comestum et res necessarias exercitui provident: simul autem invadentes hostes cernerent, fugere imperat, donec subsequentibus a tergo Romanis adiuncti in tutum reciperentur. ut enim quae gerebantur confestim duci essent cognita, primum duos, inde parvo intervallo quatuor, tum sex.

ἦτα ἕξ καὶ αὐτὸ δέκα καὶ ἐξῆς· πλείους χωρεῖν, ἄλλην τε φαρ-
τροπόμον καταστησάμενος φάλαγγα ἐτέρωθεν ἐπὶ τοὺς πολεμίους
ἔκειτο προὔρπτετο· κἄν μὲν Δαλμάται χειρῶν ἄρχοιεν φεύγειν C
ἔλασσουμένους τῷ πλήθει, ἐστάναι δὲ ἡσυχῇ πρὸ τῆς παρεμβο-
5 λῆς εἰ μηδεὶς σφίσις ἀντεπεξῆει. ἔπραττε δὲ ταῦτα ὡς ἂν εἴ γε
αὐτοῦ σὺν τῷ ἄλλῳ ἐπιστάντος στρατεύματι φεύγειν ἐπιβύλλων-
ται τὸ Δαλματικόν, ὑπὸ τῶν κουφοτέρων τούτων κτείνοντο κα-
ταλαμβάνόμενοι. οὕτω τοίνυν μακρὰν ἐγένοντο πορευόμενοι, καὶ
τῶν ἐπὶ κατασκοπῇ τινες δρομαῖοι ἐς τὸν βασιλέα ἦλθον, συγ-
10 κεκομμένοι τε τὴν φωνὴν καὶ δεινῶς ὠχρῶντες ἀριθμοῦ κρείσσω
ἔλεγον στρατιῶν ἐπὶ θάτερα τοῦ ποταμοῦ ἐπὶ φάλαγγος ἵστασθαι,
οἷχ' ὅσον μόνον ἐγγώριον, ἀλλὰ καὶ μῦθόν τι φῦλον συμμαχικὸν
ἔκ τε Οὐννων ἰππέων καὶ δὴ καὶ τῶν παρ' αὐτοῖς ἑτεροδοξούν-
των Χαλισίων. Οὐννων γὰρ τὰ Χριστιανῶν πρεσβενόντων, οὐ- D
15 τοι Μωσαϊκοῖς καὶ τούτοις οὐ πάντα ἀκραιφνεσίαι εἰσέτι καὶ νῦν
διεζόμενοι νόμοις. τούτους τε σὺν Δαλμάταις συστρατεύειν ἔλε-
γον καὶ δὴ καὶ Πετζινάκους. ταῦτα ἐπειδὴ βασιλεὺς ἤκουσεν,
ἐττοσάμενος μὴ τι καὶ βιωθεῖεν ὄλλγοι πρὸς πολλῶν κυκλωθέν-
τες Ῥωμαῖοι οὐκ ἐπίπροσθεν ἐπορεύοντο, συντονώτερον ἤλαυνεν
20 ἐπέργων ἔπεσθαι καὶ τὸν σημειοφόρον· ἐπεὶ δ' ἐκείνος κεκμηκότος
αὐτῷ τοῦ ἵππου σχολῇ τὴν ὁδὸν ἐποιεῖτο, αὐτὸς βασιλεὺς τὴν
σημαίαν ἀναλαβὼν κατετάχει τὸν δρόμον, ἐπὶ τινός τε περιωπῆς
γεγονῶς ἐαυτὸν τε ὅστις εἴη καὶ τὸ σημεῖον ἐδίδου γνωρίζειν τοῦς

5. ἀντεπεξῆει] Fort. ἀντεπεξίλοι. 11. ἔλεγον] Ita Duc. Cod.
ἔλεγε. *ibid.* ἐπὶ θάτερα] Tollius ἐπὶ θατέρω.

postea decem, denique complures iubet praeire: aliamque ad haec phalan-
gem pbaratram cum ordinasset, aliunde in hostes ire praecipit cum manda-
tis, ut si praelium inirent Dalmatae, terga verterent velut numero inferior-
es: sin vero nemo occurreret, quieti ante vallum consisterent. non alio
haec instituit consilio, quam ut si, ipso cum ceteris copiis ingruente, fu-
gere inciperent Dalmatae, ab expeditioribus iis comprehensi caederentur.
haud igitur longe processerant, cum quidam speculatores celeri cursu re-
versi ad imperatorem vacillante lingua metuque amplius nuntiarunt, innume-
rum in adversa ripa fluminis instructa acie stare exercitum; neque illum tan-
tum ex indigenis, sed immensum etiam alium ex auxiliariis copiis consti-
tum. praesertim Hungaricis equitibus, et qui apud illos diversae sunt reli-
gionis Chalisii. Hungaris quippe Christianam amplexis, isti Mosaicis legi-
bus iisque non omnino genuinis etiamnum vivunt. hos igitur ut et Petzinacas
Dalmatis adiunctos esse referebant. ea ut audivit imperator, veritus ne
panci, qui praecedebant, Romani a pluribus circumclusi perfringerentur,
confestum citatiore cursu pergebat et signiferum ut subsequeretur urgebat,
qui cum defesso equo lentius incederet, ipse arrepto signo princeps matu-
ravit cursum, ac loco editiore consistens, et se qualis esset et vexillum ho-

ἀντιπάλους. ἐν τούτῳ δὲ καὶ οἱ τοξοφόροι τὸν ποταμὸν κατει-
 ληφότες ἀντιμέτωποι Δαλμάταις ἴσταντο. ἐπὶ πλεῖστον δὲ οὐδέ-
 P 62 τεροι μάχης ἀρχόμενοι ἤσυχῃ ἕμενον. ἐπεὶ δὲ ἤδη ἡ βυσιλέως
 αὐτοῖς διεφάνη σημαία, τῆς τε γεφύρας ἀπέσχογοντο Δαλμάται
 καὶ ἄδειαν Ῥωμαίοις ἐδίδουσαν ἀκροβολισμοῦ. ὁ γνοὺς βυσιλέως⁵
 (ἐστήκει γὰρ ἄνωθ' ἐν ποθην, ὡσπερ εἴρηται, τὰ πρυσσόμενα
 κατανοῶν) ἤλανε καὶ αὐτὸς ὡς σὺν αὐτοῖς τὸν ποταμὸν διαβη-
 σόμενος. ἦν γάρ, ὡς μοι πολλάκις ἐρρέθη, δαιμόνιον τινα καὶ
 ἀνδρείας πρόσω τρόπον τὰ ἐς τὰς μάχας κεκινημένος αἰεὶ. Δαλ-
 μάται δὲ καίτοι ὑπὸ εὐαριθμῆτων διωκόμενοι στρατιωτῶν ἔφευ-¹⁰
 B γον ὅμως ἕως ἐν δυσχωρίαις ἐγένοντο. τὸ δὲ ἀπὸ τοῦδε ἐπι-
 στραφέντες ὁμοσε τούτοις ἐχώρουν, ξυμβολῆς τε γενομένης ἑλι-
 γοι ἐξ ἄμφοῦν ἔπεσον. Δαλμάται γὰρ τῆς βασιλέως αἰσθόμενοι
 παρουσίας διεκόντο αὐθις, Ῥωμαῖοί τε φεύγουσιν αἰεὶ ἐφεπόμε-
 νοι πολλοὺς Παιόνων τε καὶ αὐτῶν ἔκτειναν. ὅτε δὲ Γουρδέσις¹⁵
 τε καὶ Βουλτζίνος, ἄνδρε ὀνομαστοτάτω ἐπὶ Δαλμάταις, ὑπὸ τὰς
 Ῥωμαίων ἐγενέσθη χείρας. βυσιλέως δὲ περὶ πλείονος τοῦ λοι-
 ποῦ ἐποιεῖτο, ὅπως ἂν αὐτῷ πανοπλίαν ὑποδύναι τὴν αὐτοῦ γέ-
 νοιτο. χρόνου δὲ τινος διὰ τοῦτο τριβέντος αὐτῷ (οὐ γὰρ ἐκ
 τοῦ σχεδὸν αὐτῷ παρήσαν οἱ ταύτην ἐκόμιζον) συνέβη τῶν παρὰ²⁰
 Ῥωμαίοις στρατηγούτων τινάς, ἐν οἷς Γιγάρδος τε ἦν καὶ Μι-
 χαήλ ὃ ἐπώνυμον Βρανᾶς, καὶ πλεῖστοι ἕτεροι ἄνδρες ἀποτονη-
 γῆσαι ἱκανοὶ καὶ στρατηγῆσαι δεξιοί, ἐπὶ τινος δυσπορεύτου καὶ

11. δυσχωρίαις] Ita Duc. Cod. δυσχερίαις.
 Ita Tollius. Cod. τοῖς βασιλέως.

13. τῆς βασιλέως]

s'ibus conspiciendum praebuit. delati interea ad flumen sagittarii Dalmatis
 stabant obversi, sed neutris pugnam concitantibus, quievire. simul autem
 ac imperatoris conspectum est vexillum, a ponte abscessere Dalmatae Ro-
 manisque sagittas mittendi potestatem dederunt. id ubi princeps videt (sta-
 bat enim in loco eminentiori, ut dictum est, et quae gerebantur advertebat),
 velut cum ceteris flumen traiecturus advolat. namque, ut non semel innui,
 supra fortitudinis humanae modum pugnas semper et certamina affectabat.
 Dalmatae vero, licet haud magno numero milites insequerentur, fugere ni-
 hilo minus, donec ad loca difficilia pervenerunt. mox inde conversi, occur-
 rerunt hostibus: verum facto congressu cedere utrimque pauci. quippe
 Dalmatae ubi imperatorem adesse percipiebant, dissolvebantur iterum. at
 Romani fugientibus semper instantes, eorum multos ut et Pannonum cede-
 runt. quo tum casu in manus venerere Romanas celeberrimi inter Dalmatas
 viri, Gurdeses et Bultzinus, imperator interea suis indui armis vehementer
 exoptabat. eius rei gratia cum aliquantum insumpsisset temporis (neque
 enim prope aderant qui ea ferebant), accidit ut quidam e Romanorum du-
 cibus, in quibus fuere Giphardus et Michaël cognomento Branas, complu-
 resque alii manu perinde ac regendis copiis strenui, dum effusius hostes in-

ἀνάτους ἐν τῷ διαίκειν γεγονότας λοχμῆς ἀγωνιᾶν ἄτε εἰς προῦ- C
πτον κίνδυνον ἠθλαχότας. Δυλμάται γὰρ πόρρω τῶν ἄλλων
Ῥωμαίων γεγονότας αὐτοὺς κατανόησαντες ἐπεστράφησάν τε καὶ
ἀτιμέτωποι ἔστησαν.

5 9. Οἱ μὲν οὖν ἐν τούτοις ἦσαν. βυσιλεὺς δὲ ἤδη τὴν
ὄπλισιν περιθέμενος ἀνέτω ῥυτῆρι διώκων ἐπ' αὐτοὺς ἦλθεν, ἐν
χρῶ τε ἀλλήλοις ἐφ' ἕνα χῶρον συνιόντας εὐρών ἐκατηγύρει τε
ἀφανδῶ καὶ πικρότατα ἐλοιδορεῖτο, δειλίαν αὐτοῖς προσονεῖδ- V 49
ζων καὶ πολεμικῶν ἀμαθίαν ἔργων. τῶν δὲ τοῦ χῶρου τὴν θύσιν
10 καὶ τὸ τῆς χιόνος προφερόντων ἄμετρον, αὐτὸς τῆς ὁδοῦ κατάρ-
χων ἐπεσθαι σήσιον ἐκέλευεν. ἤδη γὰρ καὶ ἄλλο αὐτοῖς Ῥωμαίων
σινίστατο πληθος. ἐν ᾧ δὲ τὴν πορείαν ἐτίθεντο, ἐνέδρα πολε-
μίων ἐκ τοῦ ἀφανοῦς ἐκπηδήσασα τοῖς ἐν ἀριστερῷ Ῥωμαίοις ἐπε- D
τίθειτο. ἀλλὰ ταύτην μὲν ἐπειδήπερ ὀλιγανδροῦσαν βυσιλεὺς ἔγνω,
15 οὐδὲ ὅσον ἐπεστράφθαι ἠξίωσεν· ἀεὶ γὰρ ἀνεπιστροφίως ἐδίωκεν,
εἰ πως ἢ αὐτὸν χειρώσασθαι οἱ γένοιτο τὸν ἀρχιζουπάνον ἢ τὸν
παρὰ τοῖς Παιοσιν εἰς ἐκείνην στρυττηγούντα τὴν ἡμέραν ἀνδρείας
εὖ ἔκοντα. οἱ μὲν οὖν ἐκ τῆς ἐνέδρας μηδὲν ἄξιον λόγου πεπρα-
χότις διεκύνοντο αἰθῆρις. βυσιλεὺς δὲ μικρὰ διώξας, ἐπειδὴ τοὺς
20 ἀμφ' αὐτὸν ἔγνω ἐκκαθήσαντας ἤδη, αὐτοὺς μὲν παρήλαθε, δύο
δὲ ξητηγῶν παρεληφῶς τῶν αὐτοῦ, ὧν ὁ μὲν Ἰωάννης ὁ Δούκας
ἦν, ἄτερος δὲ ὅς τὴν Ἀνδρονίκου τοῦ σεβαστοκράτορος ἔγημε παῖ- P 63
δα, ὄνομα Ἰωάννης καὶ αὐτὸς ἐπίκλησιν Καντακουζηνός, σὺν αὐ-
τοῖς ἐπὶ τοῖς πολεμίους ἐχώρει. οἱ δὲ ἐκ τῆς ὀπλίσεως αὐτὸν κα-

10. προφερόντων] Cod. προσφερόντων.

sequuntur, in ardua et avia loca delati manifesto periculo involverentur. Dalmatae quippe Romanos longe a suis seiunctos conspicati, reverterant stabantque obversi.

9. Ea cum se ita haberent, iam armis indutus imperator totis habenis in illos fertur: quos cum uno in loco arctissime in se coeuntes advertisset, palam reprehendit increpatque acerbissime, et metum et militiae imperitiam exprobrat. at iis loci situm et immensam nivium vim causantibus, praecedit ipse ac reliquis ut sequerentur imperavit: iam enim et aliae advenerant Romanorum copiae. dum itaque iter faciunt, hostium aliqui ex insidiis repente coorti Romanos, qui ad sinistram erant, adoriuntur. sed imperator videns eos numero pauciores, contemptis illis, continuo hostes insequebatur pertinaciter, quo aut Archizupanium ipsum caperet. aut qui tum Pannonicis praeerat copiis fortissimum ducem. qui igitur ex insidiis prodierant, nullo edito facinore rursus dissipati sunt. aliquanto spatio hostes insecutus princeps, ubi suos delassatos advertit, relictis iis ac duobus assumptis cognatis, quorum alter fuit Ioannes Ducas, alter qui uxorem duxerat Andronici Sebastocratoris filiam, nomine Ioannes, cognomento vero Cantacuzenus, cum iis in hostes perrexerat. sed illo ab iis agnito ex armis quae multo obducta erant

τινοῖσαντες (χρυσῶ γὰρ κατακόρως ἀλήλιπτο πᾶσα) καὶ τῆς τοῦ σώματος δὲ ἀναδρομῆς τε καὶ εὐφύτας τεκμηριωσάμενοι μάλιστα (ἤρωσι γὰρ ἀτεχνῶς ἕλκει, ἅτε τῷ ξένῳ τῆς ἵππουσίας καὶ τῆς ἀμφιδεξίου περὶ τὰ ὄπλα κινήσεως πολλῶ διενεγκῶν) νῶτα διδόναι οὐδαμῆ ἤσχύνοντο. ὁ δὲ φεύγουσιν ἐπιπέμενος λέγεται ὅτι μὴ 5 δόρατος προσβολῆ πεντεκαίδεκα τῶν πολεμίων εἰς γῆν ἔβαλλεν. ἐν γὰρ ταράχῳ καὶ συγχύσει φερομένους συγκρούειν ἀλλήλοις οὐδενὶ κόσμῳ συνέβαινε αὐτούς· τετταράκοντα δὲ τοὺς πάντας ἐπὶ B στόμα κατενεγκῶν τοὺς ἄλλους ἐτρέψατο, φεύγουσὶ τε ἐφεπόμενος συνέκοπτεν αἰεὶ κατὰ νώτου καὶ ξίφει καὶ δόρατι χρώμενος. ὅτε 10 συνέπεσέ τι καὶ τοιοῦτον· τῶν τις προκαταδορατισθέντων αὐτῷ τοῦ πτώματος ἀνεγκῶν (οὐ γὰρ καιρίαν ἐτύγχανε πεπληγμένος) ἔφρευεν ἐκ ποδὸς τὴν πορείαν ὁ τάλας ποιούμενος. ἐπειδὴ τε ἄγχοῦ βασιλέα γεγονότα εἶδε σπασάμενος τὸ ξίφος πατάξων ἐφέρετο τοῦτον. ὁ δὲ λάξ τῷ στήθει ἐπιβὺς αὐτὸν μὲν εἰς γῆν ἤνευκε, 15 σημειωσάμενος δὲ ἐκ τινος ἐπισήμου περὶ τὸν ὀφθαλμὸν πάθος παρῆλθε. κάμνοντος δὲ τοῦ ἵππου ἀισθόμενος ἤδη τῷ βάρει τῶν ὄπλων, πωλιτρόμεϊν μὲν οὐδὲ ὡς ἤθελε, τῷ δὲ Καντακουζηνῷ C (ἐτύγχανε γὰρ ἤδη τῶν βασιλέως ἐποχούμενος) ἐκέλευε πρόσω χωρήσαντι συμμίσγασθαι τοῖς βαρβάροις, ὡς ἂν οὕτω τῇ πρὸς 20 αὐτὸν ἀσχολίᾳ ἐπικαταλαβεῖν σφᾶς καὶ αὐτὸν γένοιτο. καὶ ἐτιγχε τοῦ σκοποῦ. ἐπειδὴ γὰρ τάχιστα τῶν πολεμίων ὁ Ἰωάννης ἐγγύθεν ἐγένετο, Βακχῖνον τὸν ἀρχιζουπάνον παλεῖ μὲν κατὰ τοῦ μεταφρένου, διελάσσει τὸ δόρυ προθυμηθεῖς· οὐ μέντοι γε καὶ

auro, cum praeterea corporis statura excelsiore satis proderetur (vere enim heroem referebat, quippe qui equitandi ratione non vulgari et in armis tractandis dexteritate longe praecelleret), terga nullo pudore dederunt. fugientibus incumbentem aiunt uno hastae ictu quindecim ex hostibus in terram prostravisse: in tumultu quippe et confusione ita collidebantur, ut se iavicem impellerent. ipsis autem quadraginta prostratis, reliquos fudit, fufos insecutus gladio et hasta in terga fugientium irrui: quo tempore id quoque accidit. quidam ex iis qui hasta prius ab imperatore fuerant caesi, cum surxisset ex lapsu (neque enim letaliter fuerat vulneratus) fugam inde pedibus miser paravit. ubi autem in propinquo imperatorem conspicit, stricto gladio in eum velut percussurus fertur. at ille pede in pectus impacto, protrusum humi atque insigni circa oculum vulnere notatum relinquit. equum vero etiamsi adgravatum sentiret armorum pondere, non ideo tamen sistere impetum voluit. Cantacuzeno autem (unicus quippe adequitabat ex imperatoris cognatis) ut progredere et cum barbaris manus conferret imperavit, ut nimirum dum circa illum sic occuparentur, ipse vicissim eos assequeretur. nec aberravit a consilio. postquam enim quam citissime sese in hostes intulit Ioannes, Bacchini Archizupani tergum percussit, totumque hasta transverberasset hominem, ni praepedivissent arma. is autem conver-

ἰδυνήθη τῆς ὀπλίσεως ἀντισχοῦσης. ὁ δὲ ἐπιστραφεὶς ἔγνω πρὸς ἀνδρῶν διωκόμενος δυοῖν. συμπαραῖν γὰρ βασιλεῖ καὶ θάυτερος Ἰωάννης, οὐπερ ἤδη ἐμνήσθη. ἐπτα γοῦν τῶν ἄμφ' αὐτὸν ἐπαρῶμενος ξυμπλέκεται τῷ Καντακουζηνῷ, καὶ ἡ μάχη ἀπὸ χειρὸς ἤδη γίνετο. ἐν τούτῳ δὲ τῶν βαρβύρων ἄλλου ἀλλαχόθεν σιρ-
 5 ῤότος αἰεὶ ἐν λογάτοις ὁ Καντακουζηνὸς ἦν, καὶ εἰ μὴ βασιλεὺς ἠγνύθεν ἤδη παραφανεὶς ἐξείλεν αὐτὸν τοῦ κινδύνου, ἐδέξασεν ὁμοίαι D
 οὐδὲν βαρβαρικῆς ἔργον μαχαίρας γενέσθαι τὸν ἄνθρωπον. οὐ μὴν οὐδὲ αὐτὸς βασιλεὺς ἔξω κινδύνου ἐγένετο. λογιζόμενος γὰρ
 15 ὡς εἰ τοῖς τὸν Ἰωάννην κυκλοῦσιν ἐπτα τέως οὖσιν αὐτὸς ἀντιτά-
 ξοιτο, ἐξέσται τοῖς ἄλλοις εἰς τριακοσίους ἤδη ἀριθμουμένοις
 κατ' ἄμφοτέρων ἴεσαι, δεῖν ἔγνω τῷ πλῆθει ξυμπλακῆσεσθαι πρό-
 20 τιρον· ἐκείνων γὰρ ὑποχωρούντων ξυμποστῆσαι καὶ τοῖς τὸν V 50
 Ἰωάννην περιστοιχίζοντας εἰκὸς ἦν· καὶ δὴ τὸν ἵππον μυωπίσας
 15 περὶ μέσους εἰσήλασεν. ἀλλὰ τινα τούτων παῖσαι τῷ δόρατι προ-
 θρημαθεὶς τούτου μὲν διήμαρτεν. ἰαχίσασι γὰρ τῷ βαρβύρῳ P 64
 ξυτίβαινε κενὴν τῆς πλευρῆς διεκπεσεῖν τὴν αἰχμήν. ἀπὸ χειρὸς
 δὲ λοιπὸν αὐτῷ συνεπλέκετο. ὕπερ ὁ Βακχίνος τε αὐτὸς καὶ οἱ
 περὶ ἐκεῖνον ἰδόντες Ἰωάννην μὲν αὐτοῦ ἔλιπον, ἐπὶ δὲ βασιλεῖα
 20 δρόμῳ ἤλθον. καὶ τὸ πρῶγμα φρίκης μεστὸν ἦν. ἀλλὰ βασιλεὺς
 τὸ μὲν δόρυ μεθίλει, ὃ δὲ παρήρητο ξίφος ἐλκύσας πικρὰ παρ' αὐ-
 τοῖς ἐστρέφετο πύων αἰεὶ καὶ παιόμενος, ἕως τῶν ἄλλων σκεδου-
 σθέντων εἰς αὐτὸν τε καὶ Βακχῖνον τὰ τῆς μάχης ἀπεκρίνατο πά-
 σης, ἀνδρεία τε διαφέροντα καὶ σώματι μεγάλῳ ἐς ἄγαν κεχηρημέ-

5. σφρρέοντος] Fort. σφρρέόντων.

sus, videt se a duobus impeti: namque imperatori iam etiam alter aderat
 Ioannes, cuius modo mentio facta est. septem igitur suorum adscitis cum
 Cantacuzeno congregitur, fitque collato pede praelium. sed dum subinde
 advenere undecumque barbari, in extremum periculum adductus est Canta-
 cuzenus, et ab iis fuisset obruncatus, nisi imperator ex propinquo sub-
 veniens discrimini eum exemisset. at neque ipse expertus fuit discriminis.
 quippe cum animo reputaret, si occurreret iis qui numero adhuc septem
 Ioannem circumsteterant, integrum fore aliis iam numero trecentis utrumque
 adoriri, primo oportere censuit cum multitudine decernere. illis enim ceden-
 tibus, recessuros pariter qui Ioannem circumstabant. concitato inde equo in
 medios invehitur. sed cum ex iis quemdam hasta vellet percutere, aberravit
 ictus hac atque illac inclinante barbaro, atque innoxius a latere hastae mucro
 decidit. deinceps vero certamen conseritur. quod cum Bacchinus ipse et
 qui cum illo erant conspexere, omisso Ioanne, ad imperatorem cursu con-
 tenderunt. atque inde horribile quid videre erat. verum abiecta protinus
 hasta imperator ense quo accinctus erat stringens crebrius in eos versat,
 ferit vicissim et feritur; donec dissipatis aliis, in illum et Bacchinum, for-
 tudine praecellentem et procero admodum corpore virum, tota praelii vis

νον. μετὰ πολλήν γοῦν τινα συμπλοκὴν Βακχίνος μὲν τῷ βασιλεῖ
B τῆς σιωγῆς τὸ ξίφος κατενεγκὼν ἐπληξεν, οὐ μὴν καὶ διελάσαι
 τὸ ἐκ τοῦ κράτους ἐπὶ τὰς ὕψεις ἡρτημένον ἠδυνήθη παραπέτασμα.
 οὕτω μέντοι ἰσχυρὰ ἢ πληγὴ γέγονεν, ὡς τοὺς κρικοὺς ἰκανῶς τῆ
 σαρκὶ ἐνιζήσαντας ἐπὶ πλείστον ἐκτυπωθῆναι. ὁ δὲ βασιλεὺς τῆς 5
 χειρὸς τὸν βάρβαρον ἀφελόμενος τῷ ξίφει τῷ ἑξαδέλφῳ παρεδί-
 δον φέρων, ὁ δὲ καὶ πάλιν ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἐσφάδαζεν ἵνα·
 ἀλλ' ἀμφοτέρω τε τῷ Ἰωάννῃ καὶ Βακχίνῳ ὁ βάρβαρος ἐπισχεῖν
 αὐτῷ τὴν ὀρμὴν ἴσχυσαν. ἤδη γὰρ τὸ εὐνον ἐκεῖνος δεδουλωμέ-
 νος ἐσχηματίζετο. τὰς οὖν τῆς κεφαλῆς αὐτῷ τρίχας ὑποδεικνύς 10
 ἐντεῦθεν πως τὸ ὑπαντιάσον αὐτῷ πλῆθος ὑπεσημαίνεται. ἐν τούτῳ
C τῷ πόρῳ δυοῖν ὁ Καντακουζηνὸς δακτύλοις θυάρας ἐστέρητο χει-
 ρύς. βασιλεὺς δὲ ἀμφὶ τετρακόκοντα πολεμίῳν ὑπαγόμενος δορυ-
 λώτους ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἤλθεν. ὅτε δὴ κάκεινον εἰς μνήμη
 ἔλθῶν, ὃν ἤδη καταβυλῶν ἐκ τοῦ κατὰ τὸν ὀφθαλμὸν ἐπισήμιον 15
 παρῆλθε τεκμηριωσάμενος, ἀνεζήτει τοῦτον ἐπὶ τοῦ στρατοπέδου
 τὸ σημεῖον εἰδῶν· γέγνετο τοίνυν κάκεινος καὶ ἀνεγνώριζε τὸν νε-
 νικηκότα καὶ ἀνεγνωρίζετο. οὐκ εἰς μακρὰν δὲ πρῆσβεις παρὰ τοῦ
 ἀρχιζοπάνου ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἵκοντο ἀμνηστίαν αὐτῷ κακῶν
 ἔξαιτούμενοι. καὶ δὴ βασιλέως κελεύσαντος ἦκε μετὰ μικρὸν ὁ 20
 ἀνὴρ ἰκέτην ἑλεῖν ἑαυτὸν παρεχόμενος. καὶ βασιλεὺς μὲν ἰκε-
D τεύοντα προσηκόμενος, ἀφῆκε τούτῳ τὴν ἡμαρτίαδα. ὁ δὲ τοῦ

11. ὑπαντιάσον] Ita Duc. Cod. ὑπαντιάσαν. Ad αὐτῷ quod re-
 quitur in Cod. glossa marg. adscripta est: βασιλεῖ. 13. ὑπα-

γόμενος] Malim ἐπαγόμενος. 18. παρὰ] Cod. π. Tollius ἐπὶ.
 Duc. ἀπό. παρὰ Heysse.

incubuit. post longum ergo certamen Bacchinus maxillam imperatoris gladio percussit: nec tamen dissecare potuit dependens ex galea super oculos velamen. adeo autem vehemens ictus fuit ut galeae circuli non modice carni inhaerent notasque imprimerent: at princeps arreptum e barbari manibus ensei patriuelli suo tradidit. inde iterum in hostem contendere vehementius gestiebat, sed impetum inhibuere uterque Ioannes et Bacchinus. quippe captus barbarus benevolentiam simulabat: capillis igitur capitis sui ostensis ingentem innuebat illi occursum multitudinem. eo in praelio duobus in una manu digitis privatus est Cantacuzenus. tandem quadraginta circiter captivis hostibus adductis in castra reversus est imperator. ibi eum subiit illius memoria, quem paulo ante prostratum et signo circa oculos notatum reliquerat. hunc ergo indicato signo quaesivit in castris: qui inventus agnovit victorem et vicissim ab illo agnitus est. nec ita multo post legati ab Archizupano in castra venerunt, qui praeteritorum oblivionem deprecarentur: statimque iubente principe venit ipse miserandi hominis ac supplicis habitu: atque ab imperatore benevole exceptus veniam delicti obtinuit. tum paulis-

ἰθάφους μικρὸν ἀνανεύσας, ἔνθα πρὸ τῶν βασιλέως ποδῶν ἰχνῶν
 ἔκειτο καταβαλὼν ἑαυτὸν, ὄρκους τὰ δεδογμένα ἐπίσταν, δούλος
 ἐς τὸν πάντα ἔσσεσθαι Ῥωμαίοις αἰῶνα βεβαιῶν· κἄν μὲν ἐπὶ τὴν
 ἰσπράν στρατεύοιε, σὺν δισχιλλοῖς ἔπεσθαι ὠμολόγει, πολεμοῦσθαι
 5 γὰρ μὴν ἐπὶ τῆς Ἀσίας πρὸς οἷς τὸ πρότερον εἰώθει τριακοσίοις καὶ
 διακοσίοις ἤδη προσεπιπέμπειν. ταῦτα κατωρθωτικῶς βασιλεὺς
 ἐπὶ τὴν Κωνσταντίνου παλινδρομεῖ. ἐν τούτῳ δὲ καὶ ὁ στόλος
 τῶν ἀμφὶ τῇ Ἰταλίᾳ διαπεπραγμένους οὐδὲν ἐς Βυζάντιον ἤλθε.
 Δαλμάται μέντοι οὕτω δὴ τὸ ἐς Ῥωμαίους ἐτήρησαν δούλιον,
 10 ὥστε χρόνοις πολλοῖς ὕστερον Οὐρσεῖν τῆς ἀρχῆς παραλύσαντες, P 65
 ἐπειδὴ βασιλέως μηδὲν συνειδύτος θάτερον τῶν ἀδελφῶν αὐτὴν
 ἐπείρυσαν, ἔδεισαν τε ὡς τὸ εἰκὸς μὴ τι αὐτοῖς χαλεπήγη, καὶ
 λέει καὶ Οὐρσεῖν ἄγοντες παρ' αὐτὸν ἤλθον, ὅτῳ αὐτὸς ἐπιψη-
 φεῖται ἀναγκαίως ὑπακούσεσθαι λέγοντες. δίκης τοίνυν αὐτοῖς
 15 ἠνογιέσθαι βραβεῖόν τι ἐκ βασιλέως Οὐρσεῖς αὐτῆς τὴν ἀρχὴν
 ἔσχον. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον.

10. Βασιλεὺς δὲ ἐπὶ τὴν Οὐννικὴν ἐχώρει, τὴν εἰς Δαλ-
 μάτας πρότερον καθάπερ εἴρηται συμμαχίαν ὑπόθεσιν πολέμου
 πεποιημένους αὐτοῖς. οὐ μὴν ἀκηρυκτὴ ἐπ' αὐτοὺς ἤλθεν, ἀλλὰ V 51
 20 γράμμασι πρότερον τὰ τε ἐς αὐτὸν ἡμυρτημένα σφίσις ἐδήλου καὶ
 τὴν Ῥωμαίων ἀντίκα ἐμήνυεν ἔφοδον. ἐπειδὴ γοῦν πρὸς ταῖς B
 Ἰστρου ὄχθαις ἐγένετο, νεῶν οὐδαμῆ παρουσῶν ἕς ἐκ Βυζαντίου

1. ποδῶν ἰχνῶν] Alterutrum delendum videtur. 9. μέντοι οὕτω]
 Cod. μὲν τοιοῦτω. Duc. μὲν τοιοῦτο.

per ab humo exurgens, ubi ad imperatoris pedes prostratus iacebat, iure-
 mirando pacta confirmavit fidemque dedit servum se Romanorum omni tem-
 pore futurum, et si in Occidentem arma princeps circumferret, cum duobus
 se millibus secuturum illum professus est: si vero in Asia bellum gereretur,
 trecentis quos prius mittere consueverat ducentos additurum. his rebus fel-
 iciter gestis Constantinopolim imperator rursus rediit. eodem tempore clas-
 sis relata est Byzantium, nullo in Italia confecto negotio. ita quidem Ro-
 manorum imperium agnovere Dalmatae, ut et longo post tempore, cum
 Uresis principatu deturbassent, atque inscio imperatore illum alteri eius fra-
 tri tradidissent; veriti, ut par erat, ne is ipsis succenseret, Deso et Uresi
 adductis, ad eum venerunt, dictitantes ei cui suffragaturus ille foret, sese
 parituros. pronuntiato igitur iudicio, Uresis praemii vice principatum ab
 imperatore obtinuit. sed de his postea.

10. Inde in Hungariam perrexit princeps, belli causam obtendens sub-
 missa, ut dictum est, Dalmatis auxilia. neque tamen indicto bello aggres-
 sus est Hungaros, sed iis quae in se deliquissent per literas primo exposi-
 tis, proximum Romanorum adventum illis indicavit. ubi itaque ad Istri ri-
 pem pervenit, cum nullae adessent naves ex iis quas Byzantii apparaverat,

Constantinus.

ετοιμασάμενος ἔρχεν, ὡς μὴ τὴν ὀξύτητα τοῦ καιροῦ καταπροήσεται, ὃ καὶ μάλιστα κατορθωτικὸν ἐν τοῖς τοιούτοις φιλεῖ γίνεσθαι, λεμβάδιόν τι ἀναβάς, ὁποῖα πρὸς ταῖς ἀκταῖς ἐνταῦθα διασαλεύει ὑπότοξυλα, ἐπὶ τὴν περὶ αὐτὴν ἐφέρετο ἀπὸ ὄντιρος ἐλκόμενον τὸν ἵππον αὐτὸς ἔχων. ἔξῃς δὲ καὶ Ῥωμαίων στρατὸς τρόπῳ τῷ αὐτῷ⁵ περιωσάμενοι τὴν Οὐννικὴν ἐπάτου, ἐνδοτέρῳ τε προχωροῦντες ἀφειδῶς αἰετὰ ἐν ποσὶν ἔκειρον. ἦν δὲ τι κρησφύγετον ἐνταῦθα ἐπὶ θάτερα τοῦ ποταμοῦ ἰδουμένον Ζεύγμινον ὄνομα, **C** τειχέων τε καρτερότητι καὶ τῇ ἄλλῃ ἀσφαλείᾳ ἰκανῶς ἔχον. τοῦτο ἐπειδὴ μὴ ἐξ ἐπιδρομῆς ἐλεῖν εἶχεν, αὐτοῦ Θεόδωρον τὸν Βατάτζην¹⁰ σὺν στρατεύματι ἔλιπε γαμβρὸν αὐτῷ ἐπ' ἀδελφῇ γεγονότα· ὃ δὲ τὰς τῆδε κώμιας περιῶν ἄρδην ἠνδροποδίζετο. ὅτε καὶ Οὐννων στρατὸς ἐχώρει μὲν ὡς Ῥωμαίους ἀντιταξόμενος· ἐπει δὲ ἔγνω ἀνεφίλοισι ἐπιχειρεῖν μέλλων, προσεχώρει καὶ αὐτὸς τῷ βασιλεῖ, καὶ τὸ λοιπὸν κατ' ἔξουσίαν ἤγετό τε καὶ ἐφέρετο πάντα. ἦν οὖν¹⁵ ἰδεῖν ἡλικίαν πᾶσαν δορυκῆτον ἐλευνομένην καὶ ἔθνη ὅλα κινούμενά τε καὶ ἀναστατούμενα, καὶ ἦν Ἰστρος καὶ Σᾶος ποταμοὶ ἐξ Ἀλπεων ῥέοντες ἐπὶ Οὐννικῆς αὐτοματίζουσι νῆσον ἄνωθεν ἐφ' ἐκάτερα. σχιζόμενοι καὶ μετὰ πλείστην ὄσσην ἐς ταῦτ' ἄλλιν **D** ἰόντες περίοδον, κενουμένην πᾶσαν καὶ κατοίκων σπανίζουσαν.²⁰ ὅτε καὶ αὐτὴν τὴν ῥηγικὴν Ῥωμαῖοι κατεστρέψαντο οἰκίαν, πρᾶγμα ἐν τοῖς Ῥωμαίων μεγίστοις εὐτυχήμασιν ἀναγεγράφθαι ἄξιον. ταῦτα κατωρθωκῶς βασιλεὺς ἐπὶ Ζεύγμινον ἦλθεν, ἔνθα ὁ Βατάτζης καθάπερ εἴρηται λειψθεῖς τὴν προσεδρεῖαν ἐποιεῖτο. ἀλλ' οἱ

ne temporis occasionem negligeret, quae in iis rebus, ut cuncta prospere cedant, maximi momenti esse solet, lintrem, cuiusmodi ibi multae ad littas reperiuntur uno ex ligno cavatae, atque una equum freno attrahens in adversam ripam traiecit. exinde eodem pariter modo in Hungarorum fines irrupit Romanorum exercitus: atque interiora petens obvia quaevis effusus depopulatus est. erat in altera situm fluminis ripa castrum Zeugminum nomine, murorum ceterarumque munitionum robore satis validum. atque illud cum primo impetu expugnare haud posset, Theodorum Batatzem sororium suum reliquit cum exercitu: ipse regionis illius vicos circumiens plurimos in potestatem recepit. Hungarorum interea processit exercitus Romanos excepturus. at cum viribus longe se vidit imparē, dedit eis pariter imperatori, qui deinceps rapuit sustulitque pro libitu omnia. videre itaque erat omnis aetatis multitudinem bello captam agi, gentemque totam aliam in sedem transferri: quamque Savus et Ister, fluvii ex Alpibus profluentes, in Hungariae finibus efficiunt insulam (superius enim diffissi a se invicem, post multum circuitum in unum denuo coeunt) vacuam omnino nulloque cultam habitatore. quo tum casu everterunt Romani etiam domum mereatur. his ita prospere gestis ad Zeugminum rediit imperator, ubi Batatzes, qui relictus ibi fuerat, obsidionem urgebat. sed qui loci praesidium

τὸ φυλακτήριον ἔχοντες, ἕως μὲν οὐκ εἰς μακρὰν ἐπιβεβοηθημένοι σφίσι τὸν ῥῆγαν ἤλπιζέτο, ἰσχυρῶς αὐτοῦ μετεπειοῦντο· ἐπεὶ δὲ ὁ μὲν ἠγγέλλετο παρῶν οὐδαμοῦ, Ῥωμαῖοι δὲ πρὸς τὸ τειχομαχεῖν ἤδη ἔγινοντο, πρὸς τὸν ἐπληρωμένον κατορωροθήσαντες κίνδυνον ἔχρη- P 66
5 ζον βασιλέως, ὡς ἐπ' ἀθῶοις ἐντεῦθεν ἀπαλλαγόμενοι σώμασιν ἐνδῶσι τὸ φρούριον αὐτῶ. τοῦ δὲ πρὸς τοῦτο ἀνανεύοντος, σχολ-
τους τε τῶν τραχῆλων ἐξῆψαν καὶ τὰ καλύμματα τῶν κεφαλῶν ἀποθέμενοι ἔδν ἀτιμίᾳ τῷ βασιλεῖ παρεῖχον ἑαυτούς. ὁ δὲ ἀπέειπε
Ῥωμαίοις τούτων μὲν ἀποκτινύναι μηδένα, τὸ φρούριον δὲ μεγά-
10 λων μεστὸν ὄν ληϊζέσθαι ἀγαθῶν.

11. Ταῦτα Ῥωμαῖοι καταπραξάμενοι ὡς ἐπὶ Σᾶον περαιω-
σόμενοι ἐφέροντο, πολλῶ στρατοπέδου τοῦ αὐτῶν πλείω τὴν ἀν-
δραποδιοθεῖσαν τῶν Οἰνῶν ἄγοντες ἤλικίαν. ἀλλ' οὐπὼ ἐπεραιώ-
σαντο, καὶ διῆγγελεν ἡ φήμη τὸν Παιόνων ῥῆγα χεῖρα ἐπαγόμενον B
15 βυρῖαν θυμῶ πολλῶ κατὰ Ῥωμαίων ἔχειν, ἤδη τὸν κατὰ Γαλι-
τῆς χώρας Ταυροσκυθικῆς πόλεμον εὐτυχῶς διενεχόντα. οὐδ' ὅθ
ἐνεκα μάλιστα βασιλεὺς αὐτὸν ἠμύνατο, ἄτε παρὰ γνώμην τὴν
αὐτοῦ Βλαδιμηρῶ ἐπιφυνέντα (τοῦτο γὰρ ὄνομα τῷ Γαλιτῆς ἄρ-
χοντι ἔκειτο) ἀνδρὶ ὑποσπόνδῳ Ῥωμαίοις ὄντι. τούτων ἀκούσας
20 ὁ βασιλεὺς τὸ μὲν ἄλλο στράτευμα καὶ ὅσον ἐν σκευοφόροις ἦν καὶ
τὰ πλείστα τῶν ζωρηθέντων πλήθει ἀριθμοῦ κρείσσω τυγχάνοντα
ἐκέλευε διαπορθμευσαμένους ἐπὶ τῆς ἀντιπέρας μείναι ὄχθης· ὁ δὲ V 52
τὸ ἀπέλεκτον τοῦ στρατοπέδου ἀναλαβῶν, καίτοι πολλὰ τῶν στρα-

3. πρὸς τὸ] Fort. πρὸς τῶ.

23. πολλὰ] Fort. πολλῶν.

tenebant, quamvis spes erat brevi cum auxilio regem adfuturum, defendebant sese acriter. verum ut intellexere nequaquam illum adesse, ac iamiam moenia acris impugnantibus Romanis, periculo imminente conterriti, rogavere principem ut tradita arce salvis inde corporibus liceret iis excedere. quam rem cum abnueret, funibus collo appensis abiectisque capitum operculis, per summum dedecus sese ipsos imperatori deditere. tum ille, ne eorum quisquam a Romanis interficeretur, prohibuit; arcem vero gravi refertam praeda iis diripiendam concessit.

11. His confectis Romani versus Savum velut trajecturi pergunt, numero maiorem captivorum adducentes multitudinem quam esset exercitus: sed necdum flumen transierant, cum nuntiatur Pannoniorum regem cum ingentibus istic adesse copiis summo animi ardore cum Romanis pugnare gestientem, rebus iam in Galitza, regione Thaurascythicae, praeclare feliciterque peractis. huius quippe rei potissimum causa imperator bellum istud aggressus erat, quod se invito Bladimerum (id nomen erat Galitzae principis), virum Romanis foederatum, invasisset. quo cognito imperator reliquam aciem, impedimenta, ingentemque et innumeram captivorum multitudinem in adversam transferri ripam iubet ibique considerare: ipse cum delectis militibus, etsi consilium haud probarent ducum plerique, summa celeritate

- C** τηγῶν οὐκ ἐκατηφισαμένων τοῖς δόξασιν, ἐπέλεγτο τὴν ταχίστην συμπλακησόμενος αὐτῷ, λύκων οὐ λέοντων εἶναι φάμενος ἔργον τοῦ μὲν τῶν προβάτων κατεπέλεγεσθαι πλήθους, ποιμένων δὲ ποθεν ἢ κυνῶν ἐκφανέντων φεύγειν μηδὲν αἰσχυνομένους, μόνῳ τῷ αὐτοῦ καὶ τὰ θηραθέντα περισώζειν μόγις καὶ ἀγαπητῶς ἀρξου-5 μένους. ὅτε λέγεται τι καὶ τοιοῦτον, ὅποιον εἰ μὲν καὶ ἀντικρὺς προελομένη ἔδοξεν αὐτῷ, οὐκ ἔγω ἐπαινεῖν, εἰ δὲ καὶ προμηθείας τινὸς ὅπερ οἶμαι ἕνεκα καὶ τοῦ ἐψυχότατου Ῥωμαίους ἀμφ' αὐτῷ ἀγωνιεῖσθαι, στρατηγικῆς ἡγήμαι ἐπινοίας ἄξιον εἶναι. ἐπειδὴ γὰρ τῶν Σάου ναμιάτων ἀπαίρειν ὡς ὑπαντιώσων τοῖς Παιόσι συνε-10
- D** σκεύαστο ἤδη, παρηγγύα τῷ τὴν στολαρχίαν ἐμπειστευμένῳ θατέρῳ τοῦ ποταμοῦ ὄχθη προσεσχικότα αὐτοῦ σὺν ταῖς ναυσὶν ἵστασθαι, ἣν δὲ ποτε Ῥωμαίων τις φρυγὰς ἐπὶ τὴν ἐτέραν ἰὼν διαπορθεμείσθαι ἄξιολη, τὸν δὲ ἀλλὰ μηδὲ ὄρῳν προσπομείσθαι τὸν ἄνθρωπον. “κἂν αὐτὸς” ἔλεγε “παρέσομαι βασιλεὺς ἔτερα τῶν¹⁵ παρόντων ἐλόμενος, ἀποπροσπομείσθαι σε τοὺς λόγους χρεῶν, ἢ μὴν μὴ οὕτω ποιῶν τὸν αὐτίκα οὐκ ἐκφεύξῃ ἀνασκολοπισμόν.” ταῦτα μὲν ἴσδε διετάξυτο, θάρσους οἶμαι θύραν τοῖς στρατιώταις, ὅπερ ἤδη ἔφην, ἐκτεῦθεν ὑπανοιγνύς. τῆς γὰρ ἐκ δειλίας ὀπίσεως οὐδαμῆ παρούσης ἀνάγκη ἔς τὴν ἐπὶ τοῦ θάρσους μετασκευά-²⁰
- P 67** ζεσθαι ἀρωγῆν. μέλλοντι δὲ ἄρτι που ἐκείθεν ἀπελαύνειν ἤκετι τις δορυαλώων Ῥωμαίων φρυγὰς ἐκ Παιόνων τὴν τοῦ ῥηγὸς ὕσον οὐκ ἤδη μηνίων ἔφοδον. τούτων ἀκούσας ὁ βασιλεὺς οὐκέτι κατέχειν

5. καὶ τὰ θηραθέντα] Ita Duc. Cod. καταθηραθέντα. 13. δὲ ποτε] Cod. δὴ ποτε.

in hostem contendit, luporum esse, non leonum dictitans pecorum greges incessere: ceterum pastoribus aut canibus conspectis sine pudore ullo fugere, eo solo si sese et captam praedam retineant aegre licet ac vix contentos. illud etiam de eo fertur, quod quidem, si id egit ex animi consilio, laudare vix possim: sin autem quia tum quidpiam praeviderit, quod reor, aut tutari ac defendere voluerit qui circa se erant Romanos, militaris prorsus providentiae facinus memoratu dignum esse arbitror. cum enim ab Savo statueret discedere, quo Hungaris occurreret, vasaque iam collegisset, imperavit navium praefecto ut in alteram fluvii ripam traiceret ibique consisteret cum navibus: ac si quis ex Romanis fugam meditatus se traici postularret, quasi non videret hominem nihil moraretur. “vel si ipse” aiebat “imperator adero, aliaque ac modo videntur in animum induxero, quae inasero negligas necesse est. sin secus feceris, continuo palo affixus supplicium non effugies.” ea quidem ille sic tum ordinavit, ut ad audaciam et magnanimitatem aditum, quemadmodum diximus, militibus quodammodo faceret. ubi enim nullum ex motu compendium adest, tum ab audacia necessario petendum est auxilium. abitum itaque inde paranti quidam a Romanis captivus, qui ab Hungaris evaserat, iamiam adventurum regem iudicat. hoc accepto

ἱατὸν οὖός τε γένητο, ὡς μὴ πρότερον ἀφικόμενον τὸ Οὐννικὸν
 γένεσιν ἐπιθέσθαι δόξειε Ῥωμαίοις. ταξέμενος τοίνυν ἐχώρει
 καλίμπος. ὡς δὲ ὁ ῥήξ μὲν οὐ παρῆν, Βέλοσις δὲ ὁ τὰ πρῶτα
 παρ' ἐκείνου φέρων (Μπάνον ταύτην καλοῦσιν Οὐννοι τὴν ἀρχὴν)
 50 σοὺ μακρὰν εἶναι ἤγγελλετο, σποιδῆ ἔπ' ἐκείνον ἐφέρετο. ἐπειδὴ τε
 σνεσκοτάζεν ἤδη, τοῦ ἵππου ἀποβὰς αὐτός τε ἐπὶ τῆς ἀσπίδος
 ἐπίου πρὸς τοῖς ὄπλοις ἔπνωσε τοῖς αὐτοῦ καὶ τὸ στράτευμα ἐπὶ
 τοῖς αὐτοῖς ξυνδιήγαγεν ἅπαν. τῇ δ' ἔστειραίη Βέλοσις μὲν ἐπιόντα
 βασιλέα πυθόμενος ὄχθετο πανστρατὶ σκήψεις τινας οὐχ ὑγιεῖς ἀνα- **B**
 10 πλάσας. πρόφασιν γὰρ τοῦ φεύγειν ἐμποριζόμενος μεμηνῦσθαι
 αὐτῷ πρὸς τοῦ ῥηγὸς ἔφασκε τῆς προκειμένης ἀποκλίνοντι ὡς ἐπὶ
 Βρυντιζόβαν πόλιν ἵναί, ὅπως ἐντεῦθεν μᾶλλον Ῥωμαίοις ἵναί
 ἰλθεῖν αὐτὸν γένοιτο. βασιλεὺς δὲ τοῦ καὶ εἰσέτι διώκειν ἀποσχό-
 15 μος ἐπὶ τὸν ποταμὸν ἰλθὼν ἐπεραιούτο, ἐν Βρυντιζόβῃ τε γεγο-
 20 νῶς ἐνταῦθα τῆλίζετο. ὀλίγη δὲ ἕστερον καὶ κατ' ἄλλο πον τῆς
 Οὐννικῆς μέρος, οὗ δὴ τὸ ὄρος ἐστὶν ὃ Τεμίσης πρὸς τῶν ἐγγω-
 ρίων ὠνόμασται, προνομεῦσαι διανοηθεῖς Βορλίσην ἅμια στρατευ-
 25 μαί ἐπεμπεν, ὅς καὶ αὐτός ἐκ τῶν αὐτῶν ἐλέγετο τῷ Ἰατζῆ φηῖ-
 ναι σπερμάτων κατὰ διένεξιν δὲ τινα ἐς βασιλείαν Ἰωάννην φηγὰς
 30 εἶναι πολλῶ πρότερον ἰλθὼν. ὁ δὲ τιμῆς τε μετέδωκεν ἱκανῶς **C**
 καὶ κῆδος ξυγγενοῦς τινος ξυνήψε κέρης αὐτῷ. οὗτος δὲ ὁ Βορλί-
 σης πρὸς τῷ χώρῳ γενόμενος περιήει τὰς τῆδε κωμοπόλεις ἀναστα-
 τῶν, πληθεσί τε κατοίκων μοινοῦχι στεροχωρομένηας καὶ παν-

12. ἵναί ἰλθεῖν] Duc. ἐπελθεῖν. Fort. ἵναί delendum. Tollius
 coniec. Ῥωμαίους περιελθεῖν. 19. διένεξιν] διένεξιον?

nuntio imperator vix sese continere potuit, veritus, ne cum prior adveniret,
 fugientes Romanos aggredi videretur Hungarorum exercitus. ordinata igitur
 acie retro cessit. ut vero constitit non ipsum adesse regem, sed Belosim,
 qui primas apud eum obtinebat (Banum vocant eiusmodi dignitatem Hungari).
 appropinquare cum exercitu, in eum citato impetu fertur. verum cum nox
 ingrueret, equo desiliens, totus armatus, super inverso et supino clypeo
 somnum cepit, idemque ut milites facerent imperavit. postero autem die
 Belosis adventare principem certior factus, cum universo exercitu recessit,
 nescio quos haud sanae mentis simulans praetextus. quo enim fugae capta-
 ret occasionem, mandatum sibi aiebat a rege, ut ab hac regione abscederet,
 iterque intenderet ad Branizobam, ut inde facilius Romanos adoriretur. at
 imperator, cum necdum fugientes insequi cessaret, superato fluvio, Bran-
 nizobam pervenit ibique castra posuit. paulo post in aliam Hungariae par-
 tem, ubi mons est, Temises ab incolis dictus, quo vastaret adjacentes agros,
 mittit cum exercitu Borizem. ex eadem ille qua Geiza familia dicebatur
 esse: propter autem nescio quam similitudinem ad Ioannem imperatorem pro-
 fugerat, a quo et magnis fuerat auctus honoribus, utnamque e consanguineis
 obtinuerat uxorem. eum in locum postquam venit Borizes, maiores vicos,
 incolarum frequentia late extensos omnibusque refertos bonis circumeundo

τολοις περιβριθεῖς σῶσας καλοῖς. ὅτε δὴ καὶ φάλαγγι τριῶν Οὐν-
 νικαῖς εἰς χεῖρας ἑλθὼν ἐτρέψατό τε κατὰ κράτος αὐτὸν βασιλεὶα
 παρεῖναι οἰθηθείσας, καὶ βαρὺς ταῖς ἀφελείαις ἐκείθεν ἀναστρέψας
 V 53 εἰς τὸ Ῥωμαίων ἦλθε στρατόπεδον. ὁ δὲ ῥῆξ γνούς ὡς Βορῖσης
 ταῦτα οὐ βασιλεὺς Ῥωμαίων ἐργασμένος ἔτυχε Παιονίαν τὰ δευῖά, 5
 θυμομαχῆσας ὀπίσω ἑδίωκεν. οὐ μὴν καὶ ἐδυνήθη Βορῖση συμ-
 D μιξαί ἤδη νυκτὸς ὑπὸ λαμπάσι περαιοσαμένῳ, ὡς πολλὰς ἐκ τοῦ
 στρατοπέδου βασιλεὺς ὑπανῆψεν αὐτῷ. ὅτε καὶ δύο τῶν ἐκ τοῦ
 πεζῶν καταλόγου ἐπὶ τῆς ἀντιπέρας ἔτι λειψθέντες ὄχθης τῶν Οὐν-
 νων ἀφικομένων τὰς τῆδε ὑπελθόντες λόχμια λαθεῖν ἴσχυσαν. 10
 ταῦτα κατωρθωκῶς βασιλεὺς πόλεις τε τὰς Παριστρίους ὡς ἐνῆν
 κρατυνάμενος ἐνταῦθα διατριβὴν ἐποιεῖτο, σκεπτόμενος τὸν Ἰστρον
 τε αὐθις διαβῆναι καὶ τῷ ῥῆγι συμπλακῆσεσθαι περὶ θαλάσσαν τοῦ
 Ἰστρον ὄχθη ἐνστρατοπεδενομένῳ καὶ αὐτῷ. ὅπερ ἐκεῖνος μα-
 P 68 θῶν, πρὸς τὴν ἀπὸ τῆς τύχης ἀποδειλιάσας ἔκβασιν, μὴ καὶ ἐν 15
 τούτῳ δυστυχήσαντος πανωλεθρία λοιπὸν τὸ Οὐννικὸν ἐκτριβῆ, ἐς
 βασιλεὶα πέμψας εἰρηναῖα διελέξατο, τοῦ λοιποῦ τε βασιλεὺς ἐς
 Βυζάντιον ἦλθεν ὑπὸ θριάμβῳ τε πομπεύσας λαμπρὰ θεῶν τὰ χα-
 ριστήρια ἔθυσεν. ὑπὸ τούτων τὸν χρόνον καὶ θυγάτριον αὐτῷ
 πρώτως ἄρτι ἐκ τῆς Ἀθγούστης ἐτέχθη Εἰρήνης κάλλιε διενεγκὸν 20
 Μαρία τε ὠνομάσθη καὶ βασιλῆς ἀνεβόηθη.

12. Ῥωμαῖοι μὲν ἐν τούτοις ἦσαν. Ῥογερῖον δὲ τοῦ Σι-
 κελῶν τυράννου τὸ ζῆν καταστρέψαντος, Γιλῆλιμος ὁ ἐκεῖνον παῖς

1. Οὐννικαῖς] Cod. Οὐννικοῖς.
 Correxít Duc.

18. λαμπρὰ] Cod. λαμπρῶ.

depopulatur. ad haec cum tribus Hungaricis phalangibus consertis manibus,
 hostes plane fudit, qui adesse principem putaverant, rediitque in castra
 praeda gravis. rex autem ubi intellexit Borizem, non Romanorum impera-
 torem, haec intulisse Hungariae damna, totus praelium spirans a tergo in-
 sequitur. sed enim non potuit assequi Borizem, qui sub noctem excesserat
 praelucentibus facibus, quas crebras princeps accensas submiserat e castris.
 quo tempore etiam accidit ut in adversa ripa relictis adhuc duo e pedestribus
 numeris, cum virgulta istis subissent, advenientes Hungaros laterent. his
 feliciter gestis imperator, expugnatisque quantum licuit Transistriani oppi-
 dis, ibi aliquamdiu moratus, Istrum superare rursus et cum rege qui in
 altera fluvii ripa castra habebat, praelium conserere statuit. quod postquam
 ille advertit, veritus fortunae exitum et si male res cederent, ne Hungari
 internecione delerentur, legatos ad petendam pacem ad imperatorem misit,
 qui tandem Byzantium redux, acto triumpho, praeciaras deo gratias retulit.
 sub idem tempus prima illi ex Irene Augusta nascitur, insigni pulchritudine
 filia, et Mariae nomen sortita imperatrix renuntiata est.

12. Haec apud Romanos gesta. mortuo autem Rogerio Siciliae ty-
 ranno Gulielmus filius regnum excepit. multa ille in imperium Romanum a

τὴν ἡγεμονίαν παραλαβὼν πολλά τε ξυνειδῶς ἐς τὴν Ῥωμαίων ἀρ- **B**
 χὴν τῷ πατρὶ διημαρτημένα, δεῖν ἔγνω πρέσβεις ἐς βουσιλέμ
 φαι οὕτω τε τὰ διάφορα λῦσαι. ἤκον οὖν ἄνδρες ἐπίσκοπον ἕκα-
 στος περικειμένος ἀρχὴν. ἦν δὲ ὁ τῆς πρεσβείας νοῦς τοιοῦτος.
 5 σχήματα μὲν καὶ σώματα ὅποσα Ῥογήριος Εὐβοίους τε καὶ Θηβῶν
 τῶν ἐν Ἑλλάδι πύλεως τε Κορίνθου, καθάπερ μοι δεδιήγηται,
 νασι περιαρπισσάμενος ἔτυχε, ταῦτα δὲ πάντα ἀποδοῦναι ἀπηγ-
 γέλλετο, βασιλεῖ δὲ πάντα ὅσα βουλομένῳ ἔσται ὑπηρετήσῃν ὕσμε-
 τος ὡμολόγει. ἀλλὰ βασιλεὺς τοὺς πρέσβεις μὲν ἀπεπέμψατο,
 10 στόλον δὲ νεῶν ἀγέρας στρατῶν τε ἐμβιβύσους αὐτῷ, στρατηγούντι
 Κωνσταντίνῳ ὃν Ἄγγελον ἐπεκάλουν θείον αὐτῷ γεγονότα, ἐκλέγε
 περὶ ποῦ τὴν Λακωνικὴν προσεσηκῶτα ἐνταῦθα καὶ τὸ λοιπὸν τοῦ **C**
 στόλου ὅσον οὐδέπω ἀφίζόμενον περιμεῖναι μέρος. ὁ μὲν οὖν ἄρας
 ἐκ Βυζαντίου πνεύματός τε ἐπιφόρου τυχῶν ἀκρωτηριῶ τῆς Λα-
 15 κωνικῆς προσέσχεν, ὃ Μονεμβασίᾳ ἐκ τῆς τοῦ τόπου θάσεως πρὸς
 τῶν πολλῶν ὀνομάζεται. βασιλεὺς δὲ Ἰατζῶν τῶν Παιόνων ὄηγα
 τοῖς φθύσασιν ὠδίνοντα ἔξαπιναιῶς ταῖς Παριστροῖς ἐπιτεθήσε-
 σθαι πόλεσι διανοῶσθαι μαθῶν, προφθάνειν ἠπέλεγτο τὴν ἐγγε-
 ρησιν. καὶ δὴ πρὸς ταῖς τοῦ Ἰστρου καὶ πάλιν ὄχθαις ἧ τάχους
 20 ἔχε γενόμενος ἀντεκἀθήτο τῷ Οὐννικῷ ἐπὶ θάτερα ἐνεστρατοπε-
 δεμένῳ καὶ αὐτῷ. μέχρι μὲν οὖν τινος οὐδέτεροι χειρῶν ἄρχειν **D**
 ἤθελον, ἄλλως τε καὶ νεῶν οὐπω Ῥωμαίοις ἐν τῷ τῆως παρουσῶν.

2. διημαρτημένα] Cod. διημαρτημένῳ. 7. ταῦτα δὲ] Fort.
 ταῦτα δὴ. *ibid.* ἀπηγγέλλετο] Fort. ἐπηγγέλλετο. 8. βα-
 σιλεῖ] Ita Tollius. Cod. βασιλεύς. 20. ἐνεστρατοπεδευμένῳ]
 Cod. ἐνεστρατοπεδευμένῳ.

parente delicta esse conscius, necessum putavit ad dirimendas simultates le-
 gatus ad principem mittere. venerunt ergo viri episcopali dignitate insignes,
 eratque ea fere legationis sententia: res omnes, captivos, quaeque Roge-
 rius ex Euboea et Thebis Helladicis, urbeque Corintho, sicut ante narra-
 vimus, erepta navibus avexerat, redditurum, quaeque vellet imperatori
 libentissime suppeditaturum se pollicebatur. at princeps, reiectis legatis,
 classe apparata idoneoque in eam immisso exercitu, Constantinum cogno-
 mento Angelum, avunculum suum, ducem ei praeficit, datque in mandatis
 ut circa Laconicam appelleret ibique reliquam classem iamiam adventuram
 opperiretur. ille igitur Byzantio relicto, vento usus secundo, ad Laconi-
 cae promontorium desertur, quod vulgo ob situm Monembasiam vocant. ut
 vero accepit imperator Geizam Hungariae regem praeteritis irritum calami-
 tatis Transistriana oppida ex improvise aggredi velle, praevertere homi-
 nis consatus occupat. itaque ad Istri ripam quanta potuit celeritate reversus,
 Hungaricis copiis in altera fluvii ripa consistentibus se obiecit. aliquamdiu
 pars utraque a praelio cessavit, quod neutra vellet incipere: ac Romano-
 rum praesertim, quorum naves nondum advenerant. sed ubi aliquot post

ἐπεὶ δὲ ἡμέρας τισὶν ὕστερον Ῥωμαῖοι ἐκ τῶν παρόντων νυκπηγ-
σάμενοι ἀκάτια ὅτι πλείστα καθέλκυσαν εἰς τὸν ποταμόν, γνοὺς
τὰ πρασσόμενα τῶν Παιώνων ὁ ῥῆξ δέσας τε, ὅπερ ἔφη, μὴ καὶ
δεύτερον ἠτυχηκῶς περὶ αὐτοῦ κινδυνεύσῃ τῇ ἀρχῇ, ἐπὶ συμβάσεις
καὶ πάλιν ἐχώρει. πρέσβεις τε πέμψας ἤτειτο χιλιάσιν οὐ πλέον 5
δέκα ζημιῶδὲν τὸ Οὐννικόν, τὴν ἄλλην τῶν αἰχμυλώτων πληθὺν
ἀπολαμβάνειν αὐδης. οὕτω γὰρ φίλα διὰ βίου Ῥωμαίοις φρονή-
σειν ἔλεγε καὶ ἐν ὑποσπόνδοις τετάξασθαι αἰῶνα τὸν πάντα. ἐπὶ
τούτοις οὖν τῆς εἰρήνης τελεσθείσης ἐκεῖθεν ὁ Ῥωμαίων ἀνεξέγγυ
στρατός. 10

P 69 13. Ἐν τοιοῦτοις μὲν τὰ κατὰ τὴν ἡπειρον εἶχε. τὰ δὲ
V 54 κατὰ θάλασσαν κακότητι στρατηγοῦ εἰς τοῦναντίον ἐτελεύτα. ὁ
γὰρ Ἄγγελος ἐκ τῆς κατ' Αἴγυπτον γῆς καὶ ποταμοῦ Νείλου τὸν
Γιλιέλμον στόλον ἀνάγεσθαι μισθῶν λαφύρου πλησάμενον ὄλβου τε
τοῦ ἐνταῦθα, μέγα τι δοῦσαι ᾤψθη. ὄθεν καὶ τὸν ἐκ Βυζαντίου 15
λοιπὸν οὐκ ἀναμείνας στόλον ὡς εἶχε τάχους ἀνήγετο, ὑπαντιῶσειν
αὐτῷ προθυμούμενος, καίτοι πολλὰ πρὸς τοῦτο βασιλέως ἀπολέ-
γοντος γράμμασι τε παρεγγυμένου μὴ ἂν οὕτως ὀλιγανόρουση
δυνάμει πρὸς πολλῶν πλέονα διαγωνίσασθαι ἰσχύειν. κωλύσαι γὰρ
ἐμαρτύρητο οὐδὲν αὐτὸν πρὸς τῶν βαρβάρων ἀλώωναι τὸν Ἄγγελον 20
B καὶ οὐδὲ ἄγγελον γοῦν ἐκεῖθεν ἐπανήξειν, ὃ δὴ λέγεται. ἀλλ' ἐκεί-
νος περὶ ἐλάσσοнос ταῦτα πεποιημένος τῷ Σικελικῷ ἤδη παραφα-
νέντι ξυνέμιξε στόλῳ. Σικελοὶ τοίνυν τὸ μὲν πρῶτον πρῦμναι

9. τελεσθείσης] Cod. τελεσθείσης.

diebus, confectas ex ea, quae occurrebat materia, naviculas complures
deduxere in flumen, tum quae gererentur edoctus Hungariae rex, veritus-
que, ut dixi, ne rursus belli fortuna inclinante, principatum ipsum discrimi-
mini exponeret, iterum se ad pacis condiciones contulit. missis igitur lega-
tis petiit ut decem non amplius millibus Hungarorum multatis, reliquam ca-
ptivorum multitudinem reciperet: his conditionibus amicum se quamdiu vive-
ret Romanorum et foederatum semper fore pollicitus. his ergo conditionibus
sancita pace, Romanae copiae redierunt.

13. Sic in continenti se res habuere: at maritimae ducis improbitate
non eundem sortitae sunt exitum. quippe Angelus, ubi agnovit Gulielmi
classem ex Aegypto et Nilo flumine praedis opibusque quales Aegyptus prae-
bet onustam adnavigare, magnum facinus edere statim in animum inducit.
hinc non expectata Byzantio altera classis parte, avidus pugnae, vela in
hostem quam celerrime contrahit, licet vetante id principe, literisque me-
nente, ne cum tam exigua manu cum multo maioribus copiis congregaretur.
dictitabat enim nihil impedimento fore, quo minus a barbaris caperetur An-
gelus, ac ne nuntius quidem, ut proverbio dicitur, inde revertetur. at
ille isthaec non curans, cum obvia Siculorum classe manus conserit. Siculi

ἐκρούσαντο παλίντροποι τε συντεταγμένως ἐχώρουν. ἐπεὶ δὲ Ῥωμαίους ἀταξία πολλῇ ἔχεσθαι ἔγνωσαν τό τε εὐαρίθμητον αὐτοῖς τῶν νεῶν ἤδη καταφανές ἦν, αἰφνης ἐπιστραφέντες ἐφύροντο κατ' αὐτοῦ, τοῦ κατὰ πρόμναν Ῥωμαίοις ἰσταμένου πνεύματος 5 τῆς ἐπὶ τὴν πρόμναν μεταθεμένου. αἱ μὲν οὖν ἄλλαι Ῥωμαίων νῆες τοῦ Ἀγγέλου κατάρξαντος, ὃς τῷ πρωτοστρατήγῳ ἀδελφὸς ἦν (ὀλίγων δὲ νεῶν καὶ αὐτὸς ἦρχε) φυγῆ ἀκόσμη ἐχώρουν. Κωνσταντῖνος δ' ἐν μέσοις τοῖς πολεμίοις ἀπολειφθεὶς C ἐπὶ ταῖς αὐτῶν ἐγεγόνει χειραί, τοῦτο τῆς ἀβουλλίας δνάμενος τῆς 10 αὐτοῦ. τοιαῦτα καινοτομήσαν ἐξῆκεν ἤδη τὸ ἔτος ἐκεῖνο.

14. Βασιλεὺς δὲ νεωτερίζειν καὶ πάλιν τὸν Παιονάρχην ἀκούσας (οὗ γὰρ ἠνείχετο τηλικαῦτα περιβρισμένος), ἤδη τῆς ἐπὶ τὸν Ἰστρον καὶ πάλιν φεροσθῆς ἤπειτο. τῷ δὲ πρὸς τὴν ἐπέλευσιν ἐκπλαγέντος περὶ εἰρήνης τε καὶ αὐθις διαπρεσβευσαμένου, 15 τότε μὲν ἐλέετο σφίσιν ὁ πόλεμος καὶ τὰ τῆς εἰρήνης ἐγέλα καλά, ὀλίγω δ' ὕστερον Ἀνδρονίκου τοῦ βασιλέως ξθαδέλφον τὰς αἰτίας ἐνόητος κατὰ Ῥωμαίων καὶ αὐθις ἐπολεμώθη. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον. τότε δὲ βασιλεὺς τοῦτον δὴ τὸν Ἀνδρόνικον ἐπὶ τὴν Κιλικίαν καὶ Ἰσαύρων ἐπεμπε γῆν, στρατηγὸν αὐτοκράτορα τοῦ 20 πλόμου τοῦδε καταστησάμενος. Τερόζης γὰρ ἀνὴρ τύχης ἐπιφανοῦς Ἀρμένιος γένος πρὸς βασιλέως Ἰωάννου δορυλάωτος ἐκ μακροῦ γεγυώς, ὅποτε πρὸς τοῖς Ἰσαύρων ἐκεῖνος ἐστράτευεν ὄροις, φηγὰς ἐκ Βυζαντίου ἐπὶ Κιλικίαν ἦλθε καὶ ἀποστασίαν ὠδινήσας τῆς Ῥωμαίων χειρὸς ἀquistῶν ἐπεχείρει πόλεις τὰς τῆδε. Ἀνδρό-

primum inhibuere retro naves et ordinate cessere. ubi vero ferri incomposite Romanos conspexerunt, tum demum quam exigua eorum esset classis apparuit. itaque repente conversi eam invadunt, vento, quem primum a puppe habuerant Romani, nescio qua fortuna mutato et in proram spirante. quare aliae Romanorum naves, praeeunte Angelo classis praefecti fratre, qui paucis navibus et ipse praecerat, turpi fuga abscedunt. Constantinus in medio hostium relictus, in eorum venit potestatem, hocce temeritatis suae relato praemio. haec eo anno gesta sunt.

14. Imperator autem ut accepit rursus novare Hungarorum regem, cum eam ferre iniuriam nequaquam posset, iter denuo versus Istrum capessit. sed ille audito principis adventu, de pace rursus per legatos agit: solutoque tandem bello pacis apparuit serenitas. nec vero multo post, causam praebente Andronico principis patruelis, bellum iterum adversus Romanos concitum est. sed de eo postea. tum vero eundem Andronicum in Ciliciam Isauriamque misit imperator reique militari summo cum imperio praefecit. Torosus quippe vir felicitatis eximiae, gente Armenius, a Ioanne imperatore, cum bellum in Isauriae finibus gereret, captus quondam, Byzantio relictus in Ciliciam venerat, et defectionem animo agitans istius provinciae oppida a fide Romanorum avocare conabatur. hac igitur de causa misit eo

νικον μὲν δὴ πούτου ἔνεκα βασιλεὺς ἔπειψε, καίσαρα δὲ ἐφ' ᾧ
 Κωνσταντίζῃ τῇ Ραϊμούνδου τοῦ πριγκίπος ἐς γάμον συνελθεῖν γυ-
 ναικί ἐξ ἀνδράπων ἤδη γεγενημένου τρόπῳ ὃν αὐτὸς ἄρτι δηλώσω.
 φρούριόν τι ἀγγοῦ Βερροιαίων ἰδρυμένον Ἀντιοχεῦσιν ἐς φόρου
 P 70 τυγγάνον ἀπαγωγῆν οἱ τῆδε περικαθίσαντες βάρβαροι, ἐπειδὴ τῶν 5
 ἀναγκαίων ὑποσπανίξιν αὐτὸ ἔγνωσαν, πολιορκίᾳ παραστήσασθαι
 ἐπεχείρουν. Ραϊμούνδος τοίνυν ἐτοιμότητος εἴπερ τις εἰς τὰ πο-
 λέμια γεγονῶς πράγματα τούτων ἀκούσας σπουδῇ πολλῇ σὺν τῷ
 ἄμφ' αὐτὸν στρατεύματι ἐπὶ τὸ φρούριον ἦλθεν, οὐχ ὑπομεινάν-
 των τε τῶν πολεμίων τὰ ἐπιτήδεια τῷ φρουρίῳ ἐσκομίσας ἐκείθεν 10
 ἀνεξέγγυ. ἐπειδὴ τε ἄμφι δειλὴν ὄψιαν ἤδη ἦν, τῷ μὲν προσω-
 τέρω ἔτι ἀπίεσαι ἐδόκει, ἄτε χώρου τέως μηδαμῇ παρόντος, ἐφ' ᾧ
 καταλύειν αὐτοὺς ἀσφαλὲς ἦν. τοῖς μέντοι περὶ αὐτὸν καμιάτῳ τῷ
 ἐκ τῆς ὀδοπορίας πεπονηκόσιν ἤδη αὐτοῦ που σκηνοῦν ἤρσκεν,
 B χῶρόν τε οἱ ὑπεδείκνυσαν μέρει μὲν τῷ πλείστῳ τέλμασι περιειλημ- 15
 V 55 μένον, τῷ δ' ἄλλῳ βουνοῖς εἰργασμένῳ καὶ ἀκρολοφίαις αἰ τῆδε
 ἀνεῖχον. ἀλλ' ὁ μὲν αὐθις ἰσχυρογνώμων ἦν καὶ δεδιέναι ἔλεγε
 μὴ ἐντεῦθεν, τὸν λόφον δεικνύς, νύκτωρ τῶν πολεμίων ἐπιθεμέ-
 νων ἀδιεξίτητα ἡμῖν ἔσται, καὶ τὸ λοιπὸν ἄτε ἄρνες ἔνδον ἐνοσηκα-
 σθέντες θνήσκοιμεν οὐδὲν ἀμύνεσθαι ἱκανοί. ἀλλὰ τῶν σὺν αὐτῷ 20
 τις ἰταμόνδς ἐς τὸν ἄνδρα ἀπερρήπτει λόγους καὶ δειλίας ταῦτα, οὐ-
 μενον προμηθείας ἔλεγεν εἶναι. πρὸς ταῦτα θυμῷ Ραϊμούνδος
 ὑποβληθεὶς "οἶδα" εἶπεν "ὦ βέλτιστε, ὡς εἴ γε ἐντεῦθεν παρῆλ-

16. εἰργασμένῳ] Requirō εἰργόμενον vel simile quid.

Andronicum imperator: Caesarem vero, ut sibi matrimonio adiungeret Con-
 stantiam, uxorem quondam Raimundi principis, qui eo quem referam modo
 vitam finierat. haud procul Berrhoeaea adiacet castrum, quo ad convehenda
 tributa utebantur Antiocheni. postquam qui istic circumhabitabant barbari re-
 rum illud necessarium inopia laborare intellexerunt, obsidione cinxere.
 quibus intellectis Raimundus, vir si quisquam alius in rebus militaribus im-
 piger, summa celeritate cum iis, quae tum aderant, copiis in castrum ve-
 nit et recedentibus hostibus, convecto in arcem commeatu, inde digreditur.
 cum vero iam advesperasceret, ulterius procedendum censebat, quod ido-
 neus locus non adesset, in quo considerare tuto posset. at itineris laboribus
 sui iam fatigati ponenda ibi castra contendebant, monstrabantque locum ma-
 xima ex parte paludibus obductum, ceteris in colles et tumulos, qui crebri
 istic eminent, assurgentibus. at ille rursus factus obstinator, "vereor"
 inquit, collem ostendens, "ne inde invadentibus noctu hostibus exitus nobis
 intercludatur, atque instar ovium stabulo inclusarum pereamus, nulla ad
 defensionem via." at eorum quidam qui aderant acerbius virum allocutus,
 metus haec esse ait, non prudentiae. ad quae Raimundus "novi" inquit
 "optime, si digrediamur inde, nunquam te id nobis obducere cessaturum.

δοιμεν οὐ μήποτε ταῦτα ἐπεγκαλῶν ἡμῖν παύσαιο· ταῦτη καὶ ἡμεῖς
 μὲν, ἐπεὶ σοι δοκεῖ, ἐνταῦθα σκηνώσομεν, σὺ δὲ ὕρα μὴ οὐκ ἐπὶ C
 τῶν ἔργων δεικνύναι ἦν ἄρτι οὐδὲν δέον ἐπηγγεῖλω γενναϊότητι ἰκα-
 νὸς ἡμῖν ἔσῃ, πηνίκα πολεμίων στρατὸς ὅθεν αὐτὸς ἔφην ἡμῖν εἰσ-
 5 πεισῶν δεινὰ ἐργάζεται. Ῥαίμιουῆδος μὲν τοσαῦτα εἰπὼν εἶσω
 τοῦ χώρου ἐγένετο, ἔνθα καθεύξεσθαι διηνεκὲς αὐτῷ ἔκετο· Πέρ-
 σαι δὲ ἐπειδὴ πύρρῳ τῶν νυκτῶν ἦν ἤδη, ὅθεν εἰρήται αὐτοῖς ἐπι-
 θήμενοι ἵππους τε καὶ αὐτοὺς ἔκτειναν, οὐδὲν οὔτε ἀμύνεσθαι οὔτε
 ἄλλως σώζεσθαι δεδνημένους. ἀλλ' ὅπερ ἐλλόγομεν, Ἰωάννης μὲν
 10 καῖσαρ ἐπὶ τοιούτοις εἰς Ἀντιόχειαν ἦει, ὣν δὲ ἔνεκα ἦλθε δράσας
 οὐδὲν (ἅτε γὰρ ἔξωρον ὄντι οὐ σὺν ἡδονῇ Κωνσταντῖα εἶδεν) ἐπὶ
 Βυζάντιον ἀνεχώρει, νόσου τε ἐνσκηψάσης αὐτῷ, ἐκείρατό τε τὴν
 κύμην καὶ μέλαιναν ἡμφιέστο. D

15 15. Ἀνδρόνικος δὲ ἐπειδὴ τῆς Κιλικίων εἶσω ἐγένετο γῆς,
 Τερόζον ἐπὶ Μοπουοεστίας διατριβὴν ποιουμένον, πανστρατὶ εἰς
 πολιορκίαν καθίστατο. καὶ τάχα ἂν ἐξέδρασε τι καὶ γενναῖον καὶ
 τὸν ἀποστάτην ἐν χειρὶ κατὰ πολλὴν ἐποιήσατο τὴν ἐδπέτειαν, εἰ
 μὴ ῥαστώναις καὶ παιδιαῖς ἐαυτὸν ταῖς ἐπὶ σκηπῆς ἐδεδώκει οὕτω
 τε τὰ Ῥωμαίων ἔσφηλε πρῶγματα. Τερόζης γὰρ ἐπειδὴ τὴν Ἀν-
 20 δρόνικου ἔγνω μαλακίαν καὶ τῆς οὐδὲν δέον ἐπικαθιζούσης αὐτῷ
 ξυτήκεν ἀσελείας, νύκτι τηρήσας ἀσέλγηρον, καθ' ἣν ἐτελλεῖν
 ἔτιγεν ἄσχετα, πολλὰ τοῦ Μοπουοεστίας τείχους διαλύσας μέρη P 71
 ἀθρόον τε τὸ σὺν αὐτῷ ἕπαν ἔξυγαγὼν πληθός, προσέβαλέ τε

4. πηνίκα] ὀπηνίκα?

13. μέλαιναν] Cod. μέλαινα.

hic igitur, quandoquidem sic placet tibi, castra locabimus. tu vero vide ne
 tum istius generositatis specimen factis ipsis edere non valeas, quam modo
 cum necessitas adest nulla tantopere ostentas, quando ab iis, quos indicavi
 locis, hostium exercitus irrumpens nos graviter afficiet." his dictis Rai-
 mundus locum subit, ubi perpetuo concludi eum fata decreverant. Persae
 autem multa iam nocte, unde dictum est ipsos aggressi, equos hominesque
 cecidere, cum neque tueri se neque alio quovis modo evadere possent.
 Ioannes autem Caesar eum in finem, quemadmodum retuli, Antiochiam pro-
 fectus, cum iam aetate provector Constantiae haud placuisset, rebus qua-
 rum causa venerat infectis, Byzantium rediit; aegraque usus valetudine,
 tonsa post morbum coma, monachicum habitum induit.

15. Cum in Ciliciam pervenisset Andronicus, Toroso Mopsuestiae
 agente, totis viribus urbem oppugnare aggreditur. et forte egisset aliquid
 viro dignum defectoremque cepisset nullo negotio, nisi inertiae se et ludicris
 sceniis totum dedisset, atque inde res Romanas labefactasset. Torosus
 enim, ubi Andronici agnovit mollietiam, eumque luxui, cum minime oport-
 teret, indulgere advertit, noctem observans illum, qua immensa vis im-
 briam decidebat, compluribus Mopsuestiae aditibus reseratis, atque omni

Ῥωμαίους μηδὲν προειδῶσι καὶ κατὰ κράτος ἐτρέψατο. Ἀνδρόνικος δὲ ὑπὲρ τοῦ καιροῦ συναισθόμενος (ἐτύγγαγε γὰρ, καθύπερ ἔφην, ὀλιγωρία πολλῇ τινι κεκτημένος) ἵππον τε ἀνέβη καὶ σὺν τῷ δόρατι ἀπελαύνων ἔργα μὲν χειρὸς ἐπεδείξατο θανυμαστῷ (ὡς γὰρ πολλὰκις ἔφην, τῶν τῆς γενναιότητος λόγων οὐδενὶ τῶν μεγάλων ἔπεχώρει), δρᾶσαι ὅμως δεδυνημένος οὐδὲν μόγις διαφρυγῶν εἰς Ἀντιόχειαν ἦλθεν. ἐν ταύτῃ τῇ μύχῃ καὶ Θεόδωρος ὁ Κοντοστήφανος ἐς τὸ τῶν σεβαστῶν ἀξίωμα ἦκων τὸν ἵππον τοξεύματι ἀποβαλὼν ὑπὸ τοῦ τῶν Ῥωμαίους μισθυροῦντων τὴν κεφαλὴν ἀπηράχθη κατὰ ἔχθος τὸ πρὸς αὐτόν. λέγεται γὰρ ὡς ἐτύγγαγε πολλῷ πρότερον ὁ Θεόδωρος τὸν κακοδαίμονα τοῦτον τῆς βασιλείου ἐπὶ κακῷ τῷ αὐτοῦ διωσόμενος ἀλλῆς.

16. Ἄ μὲν ἐπὶ Κιλικίας κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον ἐγένετο, τοιᾶδε τινὰ ἦσαν. Ἀνδρόνικος δὲ ἐξ Ἀντιόχου πόλεως ἐπὶ Βυζάντιον ἰὼν ἐν βασιλείοις καὶ πάλιν οὐδὲν ἤτιον ἀπόβλεπτος ἦν παρ' ὀλιγωρίας τε πυρὸς δόξαν ἀπέλαυε τῆς προτέρας. ἐλέγεται δὲ ὅτι λάθρα τοῦτον παραλυβὼν βασιλεὺς πικρότατα ἐλοιδορήσατο, ὀλιγωρίαν τε περὶ τὰ στρατιωτικὰ τῷ ἀνθρώπῳ ἐπικυλῶν καὶ τὰς παρακαιρίους αὐτῷ προσοειδῶν ἀνάσεις· ἐν γε μὴν τῷ ἐμφανεῖ λαμπρῶς αὐτὸν ἐδώρειτο καὶ ὑπὲρ τοὺς ἄλλους ἐτίμα. ἀμέλει καὶ τότε Ναιῶσῷ τε καὶ Βρανιτζόβῃς προκεχειριστο δοῦκα, προσέτι καὶ Κυστορίας αὐτῷ ἔδωκεν. ἀλλ' ἐκεῖνος εἰ μὲν καὶ ἀρχῆθεν ἀποστασίαν ὦδινε καὶ ταύτην παρ' ἑαυτῷ τὴν ἐπιθυμίαν εἶχεν, οὐκ ἔχω λαχ-

1. προειδῶσι] Cod. προιδῶσι. Fort. tamen praestat προιδῶσι.
4. ἀπελαύνων] An ἐπελαύνων? 5. τῶν — λόγων] τῷ — λόγῳ?

secum educta multitudine, Romanos inopinatos adoritur fundit fugatque. haec postquam serius Andronico comperta sunt (quippe ut diximus luxui et ignaviae tum operam dabat), insilit in equum, arreptaque hasta in ordines invectus admiranda manu facinora edidit. ut enim non semel inuimus, animi generositate nemini inferior fuit. at cum exequi nihil posset, vix evitato discrimine Antiochiam venit. eo in praelio et Theodorus Contostephanus, qui ad sebastorum dignitatem provectus fuerat, equo sagitta transfixo, ab aliquo eorum qui stipendia Romanis merebant, et quocumque simulat ei intercedebat, capite truncatur. fertur enim diu ante Theodorus miserum illum ex palatio eiecisse, quod in ipsius perniciem postmodum cessit.

16. Quae in Cilicia gesta sunt, eiusmodi finem habuere. Andronicus Byzantium Antiochia réversus, nihilo minore loco et honore habitus, pristinae praeter opinionem consuetudinis libertate potitus est. sed imperatorem aiunt clam assumptum acerbissime perstrinxisse, negligentiam in rebus bellicis et intempestivas obiecisse illi relaxationes. propalam autem eum splendidis donabat muneribus ac prae ceteris honorabat. denique et Naisi et Branizobae ducem constituit, ac Castoriam insuper concessit. sed an primitus ille defectionem mente conceperit continueritque intra se eiusmodi consilium,

ρίσασθαι· ἐξ ὅτου γε μὴν τὸ δυσμενὲς αὐτῶ κατεφάνη, ἐντεῖθεν ἰλὼν διηγέσομαι. βασιλεῖ Μανουὴλ ἄρτι τὴν βασιλείαν παραλαβόντι ἐπιμελὲς ἐγένετο μάλιστα ὅπως ἂν Ῥωμαῖοι ἐπὶ τὸ βέλτιον τοῦ λοιποῦ τὴν ὕλισιν μεταβύλοιν. ὅθεν καὶ ἄσπίσι κυκλωτέροις 5 φράγγεσθαι εἰθισμένον αὐτοῖς πρότερον φαιετροφορεῖν τε τὰ πλείεσσι καὶ τύξοις τὰς μάχας διαφέρειν, ὃ δὲ ταύτας μὲν ποδῆρεις προβεβλήσθαι αὐτοὺς ἐδιδάξατο, δόρατα δὲ κρουαίνειν μακρὰ καὶ D ἵπποσύνη δεξιώτατα χρῆσθαι ἵσκήσατο. τὰς γὰρ ἐκ τῶν πολέμων ἀνάσεις πολέμων αὐτὸς ποιῆσθαι θέλων παρασκευάς, ἵππεύεσθαι 10 εἰώθει τὰ πολλὰ σχῆμά τε πολέμου πεποικημένος παρατύξεις τινὰς ἀντιμετώπους ἀλλήλαις ἴστα. οὕτω τε δόρασιν ἐπελαύνοντες αὐτοξύλοισι κίνησιν ἐγυμνάζοντο τὴν ἐν τοῖς ὅπλοις. τοίνυν καὶ ἐν βραχεῖ Ῥωμαῖος ἀνήρ τὴν Γερμανῶν καὶ Ἰταλῶν ὑπερῆρεν αἰχμήν. οὐ μὴν οὐδὲ αὐτὸς βασιλεὺς τῶν ἀγώνων τούτων ἀπῆν, ἀλλ' ἐν 15 τοῖς πρώτοις ἐτάττετο δόρου κρουαίνων μήκει καὶ μεγέθει οὐδενὶ ἔμβλητόν. πρὸς γὰρ τοῖς εἰρημένοις καὶ ὑπερφύεις τι χρῆμα ἐξῆ- P 72 πτο σημαίας, ἣν ἔτε μέρεσι διηρημένην ὀκτῶ ὀκτώποδα καλεῖν ἔθος ἴστίν. ὃ δὴ καὶ Ῥαίμοῦνδόν φασιν ἐκεῖνον θανμάσαντα ἄνδρα κατὰ τοὺς θρυλλομένους Ἡρακλεῖς, ὀπηρῖκα ἐς Βυζάντιον 20 ἦλθε, τέγγην τέ τινα τὸ πρῶγμα εἶναι νομίσει καὶ προσίοντα βουσιλεῖ αὐτό τε τὸ δόρυ καὶ τὴν ἄσπίδα αἰτῆσαι, λαβόντα τε ἐπειδὴ τάληδὲς ἔγνω, σὺν ἐκπλήξει τὸν σκοπὸν ἀνειπεῖν.

11. ἐπελαύνοντες] Ita Tollius e coniectura. Cod. ἐπελαύνων τοῖς.

16. πρὸς γὰρ] Nonne πρὸς δέ?

20. νομίσει] Cod. νομίσας.

non ausim plane affirmare. ex quo autem prava illius apparuerit voluntas, facto inde initio expediam. Manuēli statim atque imperium accepit, curae cum maxime fuit, ut quam optimē ornatēque deinceps Romani arinarentur. atque cum insuevissent primū clipeis muniti rotundis, pharetras ut plurimum deferre. sagittisque praelia conficere: ille scuta oblonga protendere eos docuit et longas vibrare hastas: praesertim vero in equitandi dexteritate arteque eos exercuit. quippe cum cessationes a bellis bellorum fieri vellet praeludia, in equo sedere saepius solebat, inque belli aut praelii speciem acies quasdam sibi invicem obversas locabat. ita dum hastis instructi ligneis equitabant, assuescebant moveri in armis. sic brevi spatio Germanorum latorumque aciem longe superavit miles Romanus. neque ipso ab eiusmodi certaminibus abstinebat imperator, sed aderat inter primos, hastam vibrans longitudine ac magnitudine nulli comparandam. ad haec appendebatur vexillum, res prorsus admiratione digna, quod quia in octo distinctum erat partes, octopes solet appellari. id ipsum aiunt Raimundum, virum Herculi comparandum, cum Byzantium venisset, magnopere admiratum esse, cumque rem non sine furo aliquo in vulgus spargi persuasum haberet, accessisse ad imperatorem hastamque poposcisse et clipeum: iis vero acceptis agnitoque eo quod revera erat, tum demum causam, quae ad id expetendum impulisset cum stupore esse confesum.

17. Τοῦτον δὴ τὸν ἀγῶνα πρὸς Ἡρακλείᾳ ποτὲ τῇ Μουσῶν
 γυμναζομένου βασιλέως, τετύχηκε τὸν Ἀνδρονίκου τοῦ σεβαστο-
 κράτορος παῖδα Ἰωάννην, περικαλλῆ τινα νεανίαν καὶ ὑγαλματιάν,
 B ἄντικρυς Ἰταλικῶ τινος δύρατος προσβολῇ θύτερον πηρωθῆναι
 τοῖν ὀφθαλμοῖν. ὅθεν καὶ παραμυθεῖσθαι αὐτῷ τὸ δυστύχημα⁵
 θέλων πρωτοβεστιαρχόν τε προῦβέβλητο καὶ ἐς τὸ τῶν πρωτοσεβά-
 στων ἀνεβίβασεν ἀξίωμα. τοῦτο, φασί, μεγάλα τῆς Ἀνδρονίκου
 καθέκτο ψυχῆς. ὠδίνων τοίνυν ἐξ ἐκείνου καὶ δολώσεις αἰεὶ ἐπι-
 νοῶν, ὅποτε μὲν προσεχῶς ἐπὶ τῆς Κιλικίων ἐστράτευε γῆς, ῥῆγμά
 τε τὸν Παλαιστίνης καὶ τῶν Περσῶν ὑπεποιεῖτο σουλτάν· τὴν¹⁰
 Ναιῖσοῦ δὲ καὶ Βρανιζόβης ὡσπερ εἴρηται ἀρχὴν πιστευθεῖς,
 γράμματα τῷ Παιόνων ὑπισχεῖτο ῥῆγι, εἴ γε βουλομένοι ἐπιθέσθαι
 τυραννίδι συλλήψοιτο τῆς ἐγχειρήσεως αὐτῷ, ἐπειδὴν δὲ τοῦ ἐφε-
 C τοῦ τύχη Βρανιζόβης τε αὐτῷ καὶ Ναιῖσοῦ ὑπεκοπήσεσθαι πόλεως.
 ὅπως μέντοι μὴ ἔκλυσι ταῦτα γεγονότα ὑπαίτιον αὐτὸν τοῦ λοι-¹⁵
 ποῦ καταστήσονται, ἔγνω ἑτέραν τραπέσθαι. ἐδήλου τοίνυν βα-
 σιλεῖ βούλεσθαι τῶν κατὰ Παιονίαν τινὰς δυναστῶν φιλίως αὐτῷ
 προσφέρεισθαι ἀρξυμένους δόλῳ ὑπελθῶν ὑπὸ τὴν ἑαυτοῦ ῥαδίως
 θεῖναι παλάμην. βασιλεὺς δὲ ξυνίει μὲν τοῦ δόλου· ἐφῆθη γὰρ ἦδη
 καὶ εἰς χεῖρας αὐτῷ τὰ γράμματα ἔλθεῖν, δι' ὧν Ἀνδρόνικος τῷ²⁰
 Παιονάρχη τὰ προειρημένα ἐτύχχανε διωμολογηκῶς. ἐξελέγχειν
 δὲ θέλων αὐτὸν ἐφίησι ποιεῖν κατὰ ταῦτα μηδὲν ὑποστελλομένου.
 D ὁ δὲ πάντα αὐτῷ τοῦ λοιποῦ περιηρῆσθαι τρόπον ἐπομφίας οἰηθεῖς

6. πρωτοβεστιαρχον] Mallim πρωτοβεστιάριον.

17. Id itaque certaminis ad Heracleam Mysorum edente principe, forte
 accidit, ut Ioannes Andronici sebastocratoris filius, elegans admodum et for-
 mosus adolescens, ictu adverso hastae cuiusdam Italicae alterum oculum
 amiserit, quem casum ut solatio levaret imperator, ad protovestiarii pri-
 mum, mox ad protosebasti dignitatem illum evexit. eam rem ferunt gravi-
 ter affectisse Andronicum, ex eo igitur tempore nescio quid clam fovens
 animo dolosque semper agitans, cum in Cilicia bellum proxime gereret, Pa-
 laestinae regem et Persarum Sultanum in suas traxit partes: ducatumque ad-
 eptus Naisi et Branizobae, ut modo dictum est, per literas Hungarorum
 regi pollicitus est, si ad invadendam tyrannidem sibi adesse vellet, simul
 atque imperium esset adeptus, Branizobam et Naisum continuo se ei cessu-
 rum. sed veritus ne, si haec vulgarentur, reum se proderet, alio deflexit.
 igitur significavit principi iam sibi quosdam e uagnatibus Hungaricis conci-
 liasse, istiusmodi circumventos dolo, in sua potestate haud difficulter esse
 habiturum, sed enim iam antea fraudem perceperat imperator ex literis ad se
 delatis Andronici, quibus supra dicta cum rege Hungarico depactus fuerat.
 cum autem convincere eum vellet manifestus, ut ea quae coeperat confice-
 ret, illius prorsus permisit arbitrio. Ille itaque omnem suspicionis occasio-

ἀδείῳ ἔς τε Οὐννοὺς καὶ τὸν Ἀλαμανῶν διεπρεσβεύετο ἄγῃα, πρὸς
 ἐπικουρίαν ἐν καιρῷ καὶ αὐτὸν ἐπισπώμενος. ταῦτα Ἀνδρόνικος V 57
 ἰσχυρωσικῶς ἐπὶ Βυζάντιον ἦλθε, τὰς μεταξὺ Ῥωμαίων καὶ Οὐν-
 νων σπονδὰς ἤδη τῷ φαινομένῳ τετελεκώς. βασιλεὺς δὲ οὐκ οἶδα
 εἶτε κηδόμενος τοῦ ἀνθρώπου (ὑπερφνωῶς γὰρ ἐφίλει τοῦτον αἶτε
 καὶ ἠλικιωτήν αὐτῷ γεγονότα τροφῆς τε αὐτῷ μεταλαχόντα καὶ
 παιδείας τῆς αὐτῆς, ἀμέλει καὶ δρύμοις τε αὐτῷ καὶ πάλαις καὶ
 ἀγῶσιν ἄλλοις συγγυμνυσόμενον πολλοῖς) εἶτε καὶ ἄλλο τι ἐννοού-
 μενος, τότε μὲν καὶ ἔτι ἠνείχετο κακοῦργοῦντος. ἐπεὶ δὲ ποτε καὶ P 73
 10 ἐν Ἡρακλείῳ ἐγένετο τῇ Μυσῶν, ἣν Πελαγονίαν τινὶ γλώττῃ κα-
 τακολουθοῦντες Ῥωμαῖοι νῦν ὀνομάζουσιν, ἐξῆλθε μὲν πρὸς Θήραν
 ὁ βασιλεὺς ἔννεχος, ὡσπερ εἰώθει τὰ πολλά, κοιτασόμενος. ἡ γὰρ
 τοῦ σώματος αὐτῷ γεννηιότης καὶ πρὸς ἄρκτους ἐξῆγε καὶ πρὸς
 τοὺς ἀγρίους ἀνθρώπιζε τῶν συῶν πεζῇ τὰ πλεῖσται σὺν ἀκοντίῳ
 15 ἐμπλεκόμενον. ἐλέγετο δὲ ὡς καὶ τεθωράκιστο τὰ πρῶτα καὶ σχε-
 δὸν τι ἐκάστοτε πρὸς τοῖς ὅπλοις ἦν, τὰς ὡς ἐφέρετο τοῦ σεβαστο-
 κράτορος Ἰσαυκίου καὶ τοῦ μεγάλου στρατιάρχου φυλαττόμενος
 ἐπιβουλὰς, κἂν οὗτος οὐδὲν ἄλλο αὐτὸν μέχρι τέλους ἔδρουσεν ἄχαρι
 ὅτι μὴ τὰς βασιλείους ἀφείλετο σφραγίδας, δι' ὧν ὑποσημαίνεσθαι B
 20 τὰς δωρεὰς βασιλεὺς εἴωθεν. οὐ μὴν ἀπροφυσίστως καὶ ταύτας,
 ἀλλ' ἀπ' αἰτίας τῆς αὐτοῦ ἐρῶν ἐρχομαι. διατρίβοντι ἐν Μελαγ-
 γείοις τῷ βασιλεῖ περὶ τινα χώρον ᾧ Μεταβολὴ ὄνομα, λόγοι προδ-
 γέροντο ἐπὶ ἀρίστων. ἔνθα τῶν ἄλλων καθάπαξ ὑπάντων τὰ βα-

12. κοιτασόμενος] Duc. κοιτασόμενος. Bekkero placet ἀποκοιτα-
 σόμενος. 13. αὐτῷ] Fort. αὐτόν.

nem sublatam ratus, confidenter ad Hungaros et ad Alemannorum regem
 missa legatione, ut auxilium in tempore ferrent, sollicitavit. his perfide et
 nequiter actis, Byzantium venit Andronicus, foedere uti apparebat Romanos
 inter et Hungaros iam sancito. imperator vero, nescio an ex quadam in eum
 propensione, cum mirum in modum hominem diligeret, utpote aequalem se-
 cumque a puero enutritum ac institutum, inque cursu et luctationibus et reli-
 quo certaminum genere socium, an quidpiam cogitaret aliud, etiam tunc
 facinorosum toleravit. cum aliquando Heracleae in Mysia versaretur, quam
 nescio quo idiomate Pelagoniam nunc Romani vocant, noctu imperator ve-
 natum exiit, hanc, uti solebat plerumque, ibi traducturus. ea quippe
 erat corporis praestantia et animi indole, ut et urso insectaretur invehere-
 turque in apros et pedibus ut plurimum cum iisdem iaculo concurreret. in-
 dūisse autem loricae tum primum aiunt ac fere semper in armis fuisse, quo
 Isaaci sebastocratoris et summi exercituum ducis vitaret insidias: etsi nihil
 ad extremum in eum quidquam aliud statuerit gravius, quam quod sigilla,
 quibus largitiones obsignare imperatores solent, abstulerit. neque id tamen
 egit nulla ratione, sed ob causam quam nunc commemorare aggredior. cum
 princeps in Melangiis moraretur, ad locum cui Metabole nomen, varii super
 coenam habebantur sermones; ubi omnibus res a principe gestas uno ore

σιλέως ἔξαιρόντων ἔργα, ὃ Ἰωάννης τὰ τοῦ πατρὸς μᾶλλον ἐπεῖρησεν
καὶ ὑπερετίθει πολλῶ. ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς ἔστεργε τοῖς λεγομένοις
καὶ ἡγάπα τοῦ πατρὸς ἐλασσόμενος. ὡς δ' ἐπαχθῆς τοῖς ἄλλοις
Ἰωάννης εἶναι ἐδόκει, ὃ δὲ οὐ μέγρι τούτου τὸν λόγον ἴσθησι.
ἔδοξε γὰρ ἂν ἐπιδείξει πίστεως τῆς πρὸς τὸν ολιγόμονον αὐτοκρά-⁵
C τора ταῦτα προσφέρειν, ὅπερ οἶμαι πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ποιεῖν
ἴουσι· αἱ γὰρ πρὸς τοὺς μηκέτι ὄντας εὐνοιαὶ ἐχέγγυοι τοῖς πε-
ριοῦσιν ἐγνωμοσύνης τῆς εἰς αὐτοὺς γίνονται. ὁ μὲν οὖν πρὸς
τούτοις καὶ δριμύτερον ἤπτετο καὶ ἡγνωμίονε τῷ νύῳ. ὅτε δὴ στά-
σεως ἀναφθείσης Ἀνδρόνικος μὲν οὗτος θυμοδακῆ τινα ἐς τὸν σε-¹⁰
βαστοκράτορα ἐπιρρίψας παρ' ὀλίγον ἤλθε τοῦ ξίφει πρὸς αὐτοῦ
τὴν κεφαλὴν ἀφρηῆσθαι, εἰ μὴ βασιλεύς τε αὐτοῦ τὴν χεῖρα ὑπερέ-
σχε καὶ Ἰωάννης ὁ Δούκας, ὅς καὶ αὐτὸς ἐξάδελφος τῷ βασιλεῖ ἦν,
τὴν μύστιγμα ἦ τοὺς ἵππους ἐπέγειν εἰθισται τῷ ξίφει καταφερο-
D μένω ὑποθείς ἀμβλείαν ἐπὶ τὴν Ἀνδρονίκου γνάθον ἐνεχθῆναι¹⁵
ἐποίησε τὴν φορῶν. ὁ μὲν οὖν τοῦτον ἐρρῶσθη τὸν τρόπον· βα-
σιλεὺς δὲ τὴν χεῖρα καθάπερ ἔχην τοῦ Ἀνδρονίκου ὑπερσχωὼν ἐπλή-
γη, οὐ μέντοι καιρίαν ἄλλ' ὅσον ὀλίγον τὴν σάρκα διαστῆναι, ἧς
τὴν οὐλὴν διὰ βίου ἐπὶ καρποῦ ἔφερεν. ἡ μὲν οὖν τούτου φιλονει-
κία ἐπὶ τοσοῦτον προελθοῦσα κατεσιγώσθη. βασιλεὺς δὲ Ἰσαάκιον²⁰
μὲν ἀφ' ἑαυτοῦ ἐποίησατο ἡμερῶν τινων ἄχρι, Ἰωάννην δὲ κρίσει
παραδοὺς δίκην αὐτῷ τὴν εἰρημέτην ἐπετίθει πολλῶ τῆς ἐκ τῶν νό-
μων ἐλάσσω. ἄλλ' ἐπανακτίον τὸν λόγον ἐπὶ τὰ πρότερα.

3. ἐπαχθῆς] Cod. ἐπαχθελς.

praedicantibus, Ioannes praeclara a Manuēlis parente peracta facinora longo
extulit praetulitque. haud aegre quae dicebantur accepit imperator, nec tibi
patrem praeferrī moleste tulit. etsi vero aliis Ioannes iam videretur impor-
tunus, noluit tamen loquentem interpellare, cum ea (quod plerique facere
solent) velut fidei suae in demortuum imperatorem argumentum protulisse
visus esset. benevolentia siquidem qua defunctos prosequimur, pignus est
iis qui superstites sunt nostrae in ipsos gratitudinis. sed cum in Manuēlem
acerbius ille et ingratus satis magis ac magis commoveretur, orta inde con-
tentiohe, Andronicus iste in sebastocratorem infesto animo invecus, gladio
caput illius fere obtruncasset, nisi imperator interposuisset manum: et Ioan-
nes Ducas, qui et ipse patruelis erat principis, flagellum, quo concitari so-
lent equi, imminenti supponens gladio ictum debilem fractumque avertisset
in maxillam Andronici. ita quidem periculum vitavit ille: at imperator, qui
manum supra Andronicum protenderat, vulnus accepit, non letale quidem,
sed quo paululum dissecta fuerit caro, cuius quamdiu vixit cicatricem in
carpo tulit. ita acrior ista contentio conquievit, princeps vero aliquamdiu
Isaacium a conspectu removit: Ioannem vero eo ipso incusatum supra dicta
multavit poena, sed longe quam decernunt leges mitiore. verum ad supe-
riora redeamus.

18. Ἐπειδήπερ ὁ Ἀνδρόνικος νυκτέρῳ κνηγεσίῳ βασιλέα P 74
 διατρέβοντα ἔγνω, ἱκανοδὸς Ἰσαύρων τῶν περὶ αὐτὸν ὄπλισάμενος,
 ὅσπερ ὡς κατὰ παντὸς αὐτῷ ξυνασπίσωσι πίστει εἶδοσαν θάσαν-
 τες, ἵππον τε αὐτοῦ τὸν δρομικώτατον ἐπαγόμενος σὸν αὐτοῖς ἐπὶ
 5 τὸν τόπον ἤλθεν. ἀλλ' αὐτοὺς μὲν ἀποτέρῳ ἐπὶ λόχμης τὸν ἵππον V 58
 καθέξοντας ἔστησεν, ὃ δὲ ξὺν ἡμιόνῳ ἑγγὸς τῆς βασιλέως ἤλθε
 σκητῆς, ἀποβάς τε ἡσοχηῖ ἐπορεύετο βάδην ἑγχειρίδιον ἐπισείων τῇ
 δεξιᾷ. ὅπως γε μὴν μηδενὶ φωραθεῖη, Ἰταλὴν ἀντὶ τῆς ἐξ ἔθους
 ἕπευ στολήν. ὡς δὲ ἔγνω καταφανῆς γεγονῶς (ἤδη γὰρ καὶ ξίφη
 10 παρεγόμενον οἱ τὸν βασιλέα ὑπνοῦντα περιεστῶτες, ἐν οἷς καὶ
 Ἰωάννης ἦν ὁ βασιλέως ἀδελφιδούς, πρῶτος φασὶ τὸν Ἀνδρόνικον B
 ἐκόντα εἰδῶς), ὡς σὺν ἔγνω ταῦτα ὁ Ἀνδρόνικος, ἐπὶ γόνυ κλι-
 θὺς τὸν τῆς γαστρὸς δῆθεν ἀποκρίνειν προσεποιεῖτο σκυβαλισμόν,
 ὅτω τε κατὰ βραχὺ ὑποποδίσας ὄχετο ἀπιών. καὶ τὰ μὲν τῆς
 15 ἐπιβουλῆς ἐκείνης ἐνταῦθα ἐλύετο. ὀλίγῳ δὲ ὕστερον σὸν πλεοσιν
 Ἰσάων ἐξῆι νύκτωρ ἐπὶ βασιλέα στελλόμενος· ὅσπερ ἀγγελθέν-
 τος τῇ βασιλίδι πρὸς Ἀλεξίον, ὃς τοῖς βασιλικοῖς τηρίκα ἵπποκο-
 μίαν ἐφιστῶς ἦν (πρωτοστράτορα τοῦτο καλοῦσι Ῥωμαῖοι τὸ λει-
 τούργημα), ἐν μὲν τῷ παραντίκα τῶν τις εὐζωνοτέρων ἐστέλλετο
 20 μνήσων βασιλεῖ τὴν ἐπιβουλήν. εἶτα καὶ Ἰσάχ, ἀγὴρ βαρβαρο- C
 γενῆς εὐνοῦς δὲ βασιλεῖ μάλιστα, σὸν ὄπλοφοροῦσι τριακοσίοις
 ἐπέμπετο. ἀλλ' ὅσπερ τοῦ Ἰσάχ ἐπὶ τὸν τόπον ἐλθόντος, πυθό-

2. διατρέβοντα] Fort. ἐνδιατρέβοντα. 8. ἐξ ἔθους] Ita Tollius.
 Cod. ἐξέθους. 17. ἵπποκομίαν] Fort. ἵπποκόμοις. nisi forte
 ἵπποκομίας scribendum et τῆς βασιλικῆς pro τοῖς βασιλικοῖς.

18. Postquam Andronicus nocturnae venationi operam dare principem intellexit, ex Isauris, qui adversus quemlibet cum ipso se militaturos fidem dederant, delectos armat, assumptoque equo perniciosissimo ad locum cum iis venit. illis autem longius in silva locatis traditoque iis equo, ipse mulo insidens ad tabernaculum succedit imperatoris. ibi tum tacite desilit, et pugionem dextra vibrans lento progreditur gradu, neve deprehenderetur ab aliquo, Italicum pro consueto sagum induerat. mox vero ut se agnitus vidit (quippe iam gladios strinxerant qui dormientem principem circumstabant, atque in his Ioannes ipsius ex fratre nepos, qui primus ut aiunt Andronicum adverterat), ut igitur id vidit Audronicus, continuo in genua flexus exonerare se alvum simulavit, indeque sensim retro cedens abiit. ita conatus illi consiliaque Andronici evanuere. brevi interiecto tempore cum maiore laurorum manu ad imperatorem nocte proficiscitur. quod ubi nuntiatum est Augustae ab Alexio imperatorii stabuli praefecto (protostratorem id muneris vocant Romani) quidam extemplo in primis expeditus eas insidias principi indicaturus mittitur: moxque Isach, qui a barbaris ducebat genus, ceteroquin fidus cum maxime imperatori, cum trecentis armatis ad eum pariter proficiscitur. sed priusquam ad locum Isach perveniret, re percepta impe-

μενος ἤδη τὸ πρῶγμα βασιλεύς, τῶν ἄλλων ἀγωνιούντων καὶ συνταραττομένων ἐφ' ἑαυτοὺς (ἐτύγχανον γὰρ οἱ πλείους ἡμιονίους οὕτω τυχὸν ἐφεζόμενοι), αὐτὸς χρῆται ἔλεγε τῆς εὐθείας ἀποσκομίνους, ἢ ἐπὶ τε τὸ στρατόπεδον καὶ τὴν βασιλειον σκηρὴν ἄγει, τὴν ἀσυνήθη ἐκείνην, ὑποδείξας τῇ χειρὶ, καὶ ἕστειπτον ἵνα, ⁵ μὴ μέντοι κατὰ πλάτος ἀλλ' ἕνα καθ' ἕνα ἐν διαστάσει τὴν πορείαν

D τιθεμένους. “οὕτω γὰρ” ἔφη “τῶν ἐκ τῆς χορταγωγίας ἐπανιόντων δόξομεν εἶναι τινες ἐπὶ σκηρὰς τε τὰς τῆδε φαινομένας χωρεῖν.” βασιλεὺς μὲν οὖν οὕτως ἀτρέστως ἐπὶ τὴν σκηρὴν ἐπορεύετο. Ἰωάννην δὲ οὐπερ ἄρτι ἐμνήσθη σὺς ὑπαντιᾶσας τοῖς ¹⁰ ὁδοῦσι διεσπάραξεν. ὁ τάχιστα πνθόμενος βασιλεὺς ὀπισθόρμητος ἐπ' ἐκείνον ἦλθεν ἐπιμελησόμενός τε τὰ εἰκότι ἀπηλλάγη. οὕτω μέντοι μεγαλοψύχως τῷ πράγματι προσηλέχθη, ὡς μηδὲ ἄχρι καὶ βλέμματος Ἀνδρονίκῳ προσενεχθῆναι κακῶς. ὁ δὲ ὥσπερ τῶν πεπραγμένων οὐδὲν ἑαυτῷ ζυνηιδῶς τοῦ τε ἵππου ὃν ἦδ' ἔφη ¹⁵ ἐς ἄγαν ἐπιμελῆται καὶ πολὺς ἦν τῷ φαινομένῳ κατὰ Ἰωάννου καὶ λέγων αἰεὶ καὶ φρονῶν. ὅθεν καὶ πνθανομένου ποτὲ τοῦ βασιλέως

P 75 τί βούλεται τούτῳ τὰ τῆς τοῦ ἵππου τοῦδε ἐπιμελήσεως; “ὡς ἂν” ἔφη ἐκεῖνος “τὸν πάντων ἐμοὶ δυσμενέστατον τῆς κεφαλῆς ἀφιλόμενος οἰχήσομαι ἀπιῶν” διὰ τούτων δῆθεν τὸν πρωτοσέβαστον ²⁰ αἰνιτιτόμενος. ὡς οὖν ἔγνω ἀπόνοιαν νοσοῦντα τὸν ἄνθρωπον, κοινωνίας ἐκτεμῶν τῆς αὐτοῦ ἔμφρουρον ἐν παλατίῳ καθίστησιν.

19. Ὁ μὲν οὖν ἐκ ποδῶν ἔγένετο. ὁ δὲ Παιονίας ῥῆξ ²⁵ μήπω τι πεπυσμένος τῶν Ἀνδρονίκῳ συμπεπτωκότων δυνάμεις ἐκ

rator, tremantibus aliis et metu consternatis (forte enim sic casus tolerat ut nullis plerique veherentur), ipse a via recta quae ad castra et imperatorium tabernaculum tendebat, deflectendum censuit; insolita autem et minus trita illa, quam ostendebat manu, neque lato agmine, sed singulatim spatio intermisso incedendum. “ita enim pabulatores” inquit “videbimur, qui ad ea tendunt quae conspiciuntur tentoria.” sic intrepide ad tabernaculum perrexit princeps. at Ioannem, cuius supra mentionem feci, cum obvisus aper dentibus laceraret, ut id rescivit, continuo ad eum conversus revertitur, peractisque iis quae necessaria erant tandem excedit. tanta autem animi magnitudine rem istam accepit, ut ne vulgus quidem quidquam Andronico fuerit tostatus. at ille quasi nihil eorum, quae acciderant, sibi conscius, equum, de quo iam egimus, sedulo curat, multa interim propalam adversus Ioannem proferens ac mente volvens. unde rogante aliquando principe, quid haec sibi vellet equi affectata cura? “ut” inquit ille “omnium mihi infensissimi hostis truncato capite statim aufugiam.” iis videlicet verbis protosebastum innuens. ubi igitur aegrum amentia vidit hominem, a consortio suo remotum, in palatio includendum curavit.

19. Sic ille in ordinem actus est, rex autem Hungariae nihil dum edoctus eorum quae Andronico evenerant, contracto ex Tzechis et Saxonibus

τε Τέχων καὶ Σαξόνων ἄλλων τε πλείστων ἐαυτῷ συστησάμενος
 ἐθνῶν εἰς τὴν Βρανιτζόβης πολιορκίαν καθίστατο, ἐπαρθεὶς οἴ-
 μαι οἷς Ἀνδρόνικος αὐτῷ διομολογησάμενος ἔτυχε. τούτων βασι-
 λῆς ἀκούσας καταπέληκτο μὲν πρὸς τὴν ἀκοήν καὶ τὴν Οὔνων B
 5 ἰθαυμάζεν ἀπιστίαν, εἰ τῶν ἔναγχος σφίσι δαμωμοσμένων ἐξ οὐδε-
 μίας ἀλογήσειαν αἰτίας. δξύτητος δ' ὅμως δεῖσθαι τὸ πρῶγμα
 βολευσάμενος, αὐτίκα τὴν ἐπὶ τὸν Ἰστρον ἐφέρετο. εἰδὼς δὲ
 τοὺς οὖν αὐτῷ οὐκ ἀξιομάχους ὄντας τῇ Οὔνων στρατιᾷ (αἱ γὰρ
 Ῥωμαίων δυνάμεις μηδεὸς ὄσθεν δήποτε τῷ τέως ἀντιστατοῦντος V 39
 10 ἐπὶ χώρας ἐκάστη ἔμενον), ἐνεόβει τοιαύδε. ἔστι τις χώρος ἐρυ-
 μώτης ἰκανῶς ἔχων Σμήλης ὄνομα. τοῦτον ἔγνω καταλαβὼν
 ὁμητήριον τῆς ἐπὶ τοὺς Οὔνους θέσθαι ἐκδρομῆς. ὅπως μὲν-
 τοι Βρανιτζοβίται τὴν πόλιν τῷ τέως αὐτῷ τηρήσωσι, γράμμα
 χαράξας ὅσον οὐκ ἦδη ἀφίξεισθαι τοῦτον μηνῶν τῶν στρατιωτῶν C
 15 τι ἐνεχείρισε, κειεύσας ἐπὶ τὴν πόλιν αὐτὸ διαφεῖναι βέλει ξυ-
 δήσαντα. ὁ μὲν οὖν κατὰ τὸ κελευσθὲν ἐποίει. τὸ δὲ βέλος
 πορρωτέρω ἢ ἐχρῆν ἀφεθὲν Οὔνοις εἰς χεῖρας ἤλθεν. εὐθὺς οὖν
 παραγμὸς εἰσῆλθεν αὐτούς, καὶ δὴ τὺς τε ἐλεπόλεις καὶ ὅσα πρὸς
 τειχομαχίαν αὐτοῖς πυρεσκεύαστο πυρὶ φλέξαντες ἐπὶ τὸν Ἰστρου
 20 πορθμῶν ἤεσαν. πλήθοντι δὲ αὐτῷ ἐντετυχηκότες, (χειμῶν γὰρ
 ἐκ τῶν ἄνωθεν ἤπειγεν), ὡς ἐπὶ Βελέγραδα πόλιν ἐφέροντο. οὐ-
 περ ἀισθόμενος βασιλεύς, πυθόμενος δὲ καὶ ὡς Βοριτζης ὁ Βό-
 σθης χώρας ἐξόρχων Δαλματικῆς εἰς συμμάχους τῷ Παιονάρχη D

6. δξύτητος] Ita Tollius. Cod. δξύτατος. 10. ἐρυμώτης]
 Cod. ἐρυμώτατος. 15. ἐνεχείρισε] Ita Tollius. Cod. ἐχειρίσει.
 ibid. διαφεῖναι] Cod. διαθεῖναι. 21. Βελέγραδα] Ita Duc. Cod.
 Βελέγραδα.

et alijs gentibus compluribus exercita, Branizobam urbem oppugnare con-
 tendit, pactis forte confidens, quae cum Andronico pepigerat. eius rei nun-
 tio obstupefactus princeps miratus est perfidiam Hungarorum, quod quae
 sacramentis haud pridem sanciverant nulla de causa posthaberent. celeritate
 igitur egere rem opinatus, versus Istrum continuo iter intendit. at cum sci-
 ret suos nequaquam esse Hungaris pares (quippe Romanorum vires, nemine
 tam obistente, in provinciis dispersae considerant), talia excogitat. locus
 est satis munitus nomine Smeles. hunc occupare instituit, ut esset sedes
 unde excurreret in Hungaros. ut vero civitatem sibi conservarent Branizo-
 bitae, literas, quibus se iamiam adventurum illis significat, militi cuidam
 tradit, imperatque ut telo alligatas in urbem coniceret. quod ille uti iussum
 erat fecit. sed enim literae longius quam oportebat projectae in manus ve-
 nere Hungarorum. continuo igitur invasit illos metus, machinisque et rebus
 alijs, quae ad urbis oppugnationem apparatus fuerant, incensis ad Istrum
 transituri contenderunt. sed exundantem invenientes fluvium (quippe venti
 imbraeque caelo effusi ruebant) versus Belegradam iter vertere. his cognitis
 imperator, acceptoque Borizem Bossinae regionis Dalmaticae principem,

τελέσας ἀναστρέφει ἐπὶ τὴν ἑαυτοῦ, τὸ ἀλκιμώτατον τῆς οὐν αὐ-
 τῷ ἀπολεξάμενος στρατιᾶς Βορίτζη εἰς χεῖρας ἔλθειν ἔστειλεν,
 ἦρχε δὲ ταύτης τῆς στρατιᾶς Βασίλειος, ὁπερ ἤδη ἐμνήσθη,
 οἰκίας μὲν ἀφανοῦς γεγινώς, χαρτουλάριος δὲ βασιλεῖ χρηματί-
 στας. ὁ δὲ βασιλεὺς κατόπιν οὐν τῷ ἄλλω Ῥωμαίων στρατῷ σχο-
 λαιότερον ἔχων. ἀλλὰ Βασίλειος, ὡπερ οἶμαι λαθόμενος ὅτου
 δὴ χάριν καὶ τίνι πολεμησείοντα βασιλεὺς αὐτὸν ἐπεμψε, τὸν
 δρόμον καταταχῆσας ἔγγιστα τοῦ Οὐννων ἐγένετο ἄστυ, προ-
 δρόμοις τέ τισιν ἐντυχῶν, ἐπειδήπερ ἐτρέψατο τούτους, ἔτα καὶ
 ἐς μέσην τὴν Οὐννων φάλαγγα ἐμπίπτει, μέγα τι κατορθώσιν 10
 P 76 οἰόμενος, ἂν οὕτω πεφοβημένοις αὐτοῖς προσβαλὼν συνταράξῃ.
 καὶ τάχα οὐ παντάπασιν ἄπο λογισμοῦ ταῦτα ἐποίησε. Οὐννοι γὰρ
 τὸ μὲν πρῶτον αὐτὸν βασιλέα τοῦ πολέμου τοῦδε στρατηγεῖν οἴη-
 θέντες ἔφευγον οὐδενὶ κόσμῳ, πολλοὶ τε αὐτῶν ἄτε ἀθρόον τοῖς
 σκάφεσι συμπιπτόντων τῷ ποταμῷ κατεδύνοντο. ὡς δ' ἔγνωσαν 15
 βασιλέα μὲν κατόπι χωρεῖν, Βασίλειον δὲ τοῦ στρατεύματος ἐξη-
 γεῖσθαι, ἀνεθάρσυσάν τε καὶ ὀπισθόρμητοι γεγονότες Ῥωμαῖοις
 ἀντικαθίσταντο. Ῥωμαῖοι δὲ καίτοι παρὰ πολὺν πλῆθει τῶν πο-
 λεμίων ἐλασσούμενοι, ὁμως ὑψίσταντο τούτους. φόνος τε ἀμφο-
 B τέρων πολὺς ἦν, ἕως οἱ περὶ Στέφανον τὸν Τατζᾶ παῖδα Οὐννοι 20
 Ῥωμαῖοις συστρατεύοντες πρότερον φηγῆς ἤρξαν. παλινοτρόπου
 γὰρ τὸ λοιπὸν γενομένης τῆς διώξεως, Οὐννων μὲν τῶν οὐν τῆ
 Στεφάνῳ σχεδὸν τι ἅπαντες, Ῥωμαίων δὲ πολλοὶ ἔπεσον· οἱ δ'

6. ἔχων] Fort. add. ἐπορεύετο vel simile verbum. cfr. p. 54. c.

qui auxilio venerat Hungariae regi, in suum redire principatum; fortissimos
 militum delectos, qui manus cum Borize consererent, dimittit. copiis istis
 praefuit Basilius, cuius supra memini, obscura quidem natus familia, cete-
 roquin chartularius principis. ipse imperator a tergo cum reliquo Romano-
 rum exercitu lento sequebatur gradu. verum Basilius oblitus, opinor, cuius
 gratia et quo cum hoste pugnaturum se emisisset princeps, maturato itinere
 ad Hungaros quam proxime successit. cumque in praecursores quosdam in-
 cidiaset, fugatis iis, in mediam deinde irruit hostium phalangem, egregium
 se facinus editurum credens, si eo conterritus metu aggressus ordines per-
 turbasset. neque illa cum omnino spes frustrata est. namque Hungari primo
 quidem ipsum copiis istis praeesse imperatorem rati, nullo ordine fugam ar-
 ripiunt: eorumque multi dum in scaphas conferti incidunt, flumine absor-
 bentur. at ubi cognovere subsequi principem, aciem vero istam regere Bas-
 ilium; sustulere animos et converso agmine Romanos exceperunt: qui etsi
 bellatorum numero hostibus longe inferiores, sustinuerunt tamen eos. magna
 utrimque facta est caedes: donec Hungari qui cum Stephano Geizae filio
 Romanis militabant, primi fugam cepere. mutata demum atque ab altera
 parte facta insecutione, Hungari qui cum Stephano erant fere omnes, ex
 Romanis vero multi cecidere: alii fuga evasere incolumes atque in iis dux

ἄλλοι φρυγῆ ἐκείθεν ἐσώζοντο, ἐν οἷς καὶ Βασιλείος ὁ στρατηγὸς ἦν. ταῦτα τῷ βασιλεῖ ἀγγελθέντα, πρὸς δὲ καὶ ὅτι Βελέγραδα πόλιν Ῥωμαίων ἀπιστῶν οἱ κάτοικοι διανοοῦνται, πολλὴν ἐνεπόησαν ἄθυμίαν. καὶ δὴ Ἰωάννην μὲν τὸν Καντακουζηνόν, 5 τὸ μὲν στηρίζοντα τὴν πόλιν ἐστελλε λογισμοῖς ἀποστασίας καθάπερ ἔφην ἤδη σαλευομένην, τὸ δὲ καὶ ταυτῆ τοῦς Ῥωμαίων δώσουσι νεκροὺς ἀνακαλεσόμενόν τε τοὺς ἐκ φρυγῆς, ὅπου δῆποτε γῆς τῆς ἐκεῖ κρυπτόμενοι ἦσαν. ὁ δὲ θυμάλων ἄγαν ἐπὶ τοῖς συμπεσοῦσιν ἐσφάδαξε μὲν καὶ ἤθελεν ὀπίσω Οὐννων διώξει, Ῥο-
 10 μάλων δὲ οὐκ ἐπαινούστων “ ἄλλ’ αἰσχύνῃ μοι ” ἔλεγεν “ ὦ ἄνδρες, πρὸ τραυμάτων οἴχεσθαι ὑπὲρ τῆς Ῥωμαίων ἀγωνιζόμενον ἐν κλη- C
 ρίας.” ἐπεὶ δὲ πόρρω γεγονέναι τὸ Οὐννικὸν ἤκουσε, τῆς ὄρμης ἀνεκόπη. ἤδη δὲ καὶ ὁ Καντακουζηνὸς τὰ ἐφ’ οἷς ἔσταλτο κέραιε δούς ἐπικτῆκε δεσμώτας ἔχων καὶ τοὺς ὡς εἴρηται ἀποστασίαν ὠδί-
 15 νοντας Βελεγραδιτῶν. τότε μὲν οὖν ἐκείθεν ἀναξεύζας ἀγχοῦ τῆς Βερροιαίων διεχειμέριζε πόλεως. ἕαρος δὲ τὰς δυνάμεις ἀπαντα- V 60
 χόθεν ἀγείρας ἐπὶ τὴν Οὐννικὴν αὐθις ἐχώρει, ὄρμην ἔχων ἐς αὐτὰ που τὰ τῆς χάρας διαβῆναι μέσα. ὁ μὲν οὖν ἄρτι πρὸς ταῖς Ἰστρου πανστράτι ἀλλισόμενος ἔμενεν ὄχθαις, καὶ αἱ νῆες ἐκ
 20 Βυζαντίου ἀναχθεῖσαι ἐστήκεισαν ἀδρόαι ἀναβαίνειν μένουσαι τὸ ὀπλιτικόν. ὁ δὲ Παιόνων ῥῆξ ἐπειδὴ περ ἐν στενωῦ κομιδῆ τὰ κατ’ D
 αὐτὸν ἔγνω, ἐπὶ τὴν πρεσβείαν λοιπὸν ἐβλεψεν. ἄνδρας τοίνυν τῶν παρ’ αὐτῷ ἐπισήμων ἐς βασιλέα πέμψας, τοὺς τε δορυκτῆ-

2. ὄτι.] Ita Heyse. Cod. d.

5. στηρίζοντα.] Cod. στηρίζοντα.

9. ἐσφάδαξε.] Duc. ἐσφάδαξε.

11. ἀγωνιζόμενον.] Cod. ἀγωνι-

ζομένων. correxit Tollius.

ipse Basilius. haec imperatori nuntiata, cum etiam Belegradenses a Romanis deficere velle allatum esset, valde eius animum consternarunt. Ioannem igitur Cantacuzenum mittit, tum ut urbem in defectionis, ut dixi, proposito fluctuantem firmaret, tum ut humo mandaret Romanorum cadavera et fugientes quocumque laterent loco revocaret. eo casu maxime irritatus Hungaros a tergo insequi prorsus gestiebat: nequaquam vero id consilii probantibus Romanis “at plane” inquit “viri, mihi videtur inglorium, nullo accepto vulnere discedere, dum pro fortuna decerto Romanorum.” ubi autem longius iam progressos Hungaros accepit, impetum remisit. interea Cantacuzenus confectis, ob quas missus erat, rebus rediit victosque adduxit ex Belegradensibus eos qui defectionem fuerant moliti. igitur motis inde castris haud procul Berrhoea civitate hiemavit. primo autem vere contracto undique exercita iterum in Hungariam profectus est, quo in medios usque fines penetraret. iamque positus ad Istri ripam castris cum universo considebat exercitu: aderantque plurimae quae Byzantio venerant naves, ut copias transmitteret. at ubi undique se angustiis premi vidit Pannoniae rex, de mittendis tandem legatis cogitavit. missis igitur ad imperatorem viris illu-

τους Ῥωμαίων ἀποδώσειν αὐτίκα ἐπήγγελε καὶ εἰσέπειτα δὲ πάντα αὐτῷ ὑπηρετήσιν, ὅσαπερ ἂν βουλομένῳ ἔσται. βασιλεὺς δὲ τὰ μὲν πρῶτα ἀνανεύοντι ἰσχυριῶς ἐψέκει καὶ τοὺς περὶ εἰρήνης ἀποπροσποιουμένῳ λόγους, ἔπειτα προσήκατό τε δεομένους καὶ τὴν πρεσβείαν ἐπὶ τοῖς εἰρημένοις ἔπερανεν. ἤχθησαν οὖν ἐν τῷ Ῥω-
 P 77 μαίων στρατοπέδῳ οἱ τε δορυῶλῳται μάχῃ τῇ προηγησαμένη καθά-
 πολέμου λάφυρον ἦν. ἵππων μέντοι καὶ ὑποζυγίων τῶν πεσόντων ζῶσους ἐκ τῶν τοῖς Οὐννοῖς ἀντεκομίσαντο αὐτοχθόνων. οὕτω τε τὸν πόλεμον λύσαντες ἐπ' οἶκον ἀνεκομισθῆσαν. καὶ τὸ ἐντεῦθεν¹⁰ τὰ τῶν Ἰταλικῶν πολέμων ἀρχὴν ἦν ἤδη ἔφην ἐσχήκοτα λαμπρότερον ἄρτι κινεῖσθαι ἤρξατο. λέγωμεν δὲ ἀναλυβόντες μικρόν.

stribus, captivos Romanos continuo se redditurum, insuper etiam quaecumque imperaret, suppeditaturum pollicitus est. at princeps etsi primo renuenti similis verba sermonesque de pace reiecisset, admisit tandem supplices et cum legatis in supra dictas condiciones concessit. adducti igitur sunt in castra Romana qui superiore, ut memoravimus, praelio capti fuerant, et arma et equi et cetera belli praeda. ad haec pro iumentis equisque qui perierant vivi et in ipsa Hungaria geniti equi sunt restituti. Ita soluto bello domum rediere. Italicum inde bellum inchoatum iam ante maioribus animis geri coepit. id autem nos paululum repetitis rebus memorare aggrediamur.

B I B Λ I O N Δ.

P 78 1. Φρειδερίκος ὁ Κορράδου τοῦ Ἀλαμανῶν ἀρξάντος ἀδελφι-
 V 61 δοῦς, οὐπερ ἱκανῶς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἐπεμνήσθημεν λόγοις, Κορράδου τὸ χρεῶν ἀναπλήσαντος αὐτὸς τὴν ἀρχὴν ἔσχεν. οὗτος¹⁵ ἐπειδὴ ποτε λόγον εὐγενείας περὶ ποιούμενος (ἦν γὰρ αὐτῷ περὶ πλείστου γυναικὶ ξυνοικήσονται τὴν εὐγενῆ μάλιστα ἐκ πασῶν ἐλί-

15. τὸ χρεῶν] Ita Tollius. Cod. τῶ χρεῶν.

L I B E R I V.

1. F^redericus Conradi Alemannorum principis ex fratre nepos, cuius in superioribus libris abunde meminimus, mortuo Conrado principatum obtinuit. hic cum aliquando sermonem faceret de nobilitate (quippe cum de uxore ducenda cogitaret, omnium nobilissimam deligere constituerat) audi-

οδαι) *Μαριαν τὴν Ἰσαακίου τοῦ σεβαστοκράτορος θυγατέρα γέ-
ναι τε καὶ περιουσία κάλλους διάφορον οὔσαν ἐν Βυζαντίῳ τρέφε-
σθαι ἤκουσεν, ἥλω αὐτίκα τῆς κόρης καὶ πρόσβεις ἐς βασιλέα πέμ-
ψας ἤπειτο πρὸς γάμον αὐτῷ κατεγγυθῆναι ταύτην, πάντα ποιή-
σαι ἐπαγγελλόμενος ὅπως Κορράδος τε ὁ θεῖος καὶ αὐτός, ὀπη-
γία Παλαιστίνης ἀνίστρεφον, ἐπὶ τῇ Ἰταλίας κατακτήσει Ῥω- P 79
μαίοις ὑπηρετήσιν ὑπέσχετο. ἡ μὲν Φρεδερίκου πρεσβεία ἐν
τούτοις ἦν. βασιλεὺς δὲ τοὺς λόγους ἀποδεξάμενος πρόσβεις καὶ
αὐτὸς ἐπὶ Φρεδερίκον ἔπεμψεν ἐμπεδοῦν τὰ δεδομένα κελεύσας.
10 ἄλλ' ἐκεῖνοι, ἐπειδὴ περ εἰς λόγους ἤλθον αὐτῷ, μηδὲν ὄνιες βεβουλεύ-
σθαι τὸν ἄνδρα διαγρόντες ἄπρακτοι ἐκεῖθεν ἀπῆλλάντωντο, δευ-
τέρα πρεσβεία πρὸς βασιλέα χρῆσθαι αὐτὸν ἀναπέισαντες. ἥς
καὶ αὐτῆς τῷ βασιλεῖ ἀποψηφισθείσης, ἄνδρες τῶν ἐπὶ δόξης
ἰσῆθις ἐπέλλοντο, *Μιχαήλ τε ὁ Παλαιολόγος καὶ Ἰωάννης ὁ*
15 *Δούκας, ἄμφω εἰς τὸ τῶν σεβαστῶν ἀξίωμα ἤγοντο· ἐν οἷς ἦν*
*καὶ Ἀλέξανδρος, Γραβίνης μὲν πόλεως ἄρχης Ἰταλικῆς, Ῥογε-
ρίου δὲ αὐτὸν ἀπελάσαντος βασιλεῖ πρότερον ἤδη προσπεφυγώς.*
ἐπέταλτο δὲ αὐτοῖς χρήματα μεγάλα πρὸς βασιλέα κεκομισμένοις, B
εἰ μὲν ἐντός Ἄλπειων διατριβὴν ποιῆσθαι τὸν Φρεδερίκον ἀκού-
20 *σαιεν, ἄμφω πάντας ἐντυγχάνειν αὐτῷ· ἀποτέρω δὲ γεγονότος,*
τὸν Μιχαήλ μὲν σὺν τοῖς χρήμασιν ἐπὶ Ἰταλίαν ἵναί, τοὺς δὲ τῆν
*ἐπὶ Φρεδερίκον στέλλεσθαι, κἄν ἐκεῖνος τῶν δεδομένων ἀμελήσῃ,**

5. ἐπαγγελλόμενος] Ita Tollius. Cod. ἐπαγγελλόμενος. 10. βε-
βουλεύσθαι] Cod. βεβουλήσθαι. 18. πρὸς βασιλέα] Fort. πρὸς
βασιλέως.

retque Mariam Isaacii sebastocratoris filiam genere ac pulchritudine eximia
præcellentem Byzantii educari: continuo captus amore virginis, missis ad
imperatorem legatis eam sibi in matrimonium dari deposcit, omnia se fac-
tum spondens, quæ et patruus Conradus et ipse, cum ex Palaestina re-
dierent, de restituenda Romanis Italia polliciti erant. cum eum in finem ve-
nissent legati a Frederico missi, quæ ab eo proposita sunt avidè accepit
imperator; qui et vicissim legatos misit ad Fredericum, ea de quibus invi-
cem convenirent confirmaturos. at ubi cum illo in colloquium venere, cum
nihil sani advertissent ab homine in medium afferri, rebus inde infectis re-
gressi sunt, postquam regi ut alteram ad imperatorem legationem mitteret
persuaserunt. quam quum et ipsam imperator infecta re dimisisset, viri duo
mittuntur ex primariis, Michaël Palaeologus et Ioannes Ducas, ambo sebasti
dignitate insignes, et cum his Alexander, qui Gravinæ civitatis Italicæ
olim dominus a Rogerio expulsus ad principem confugerat. multa autem
commendata illi ab imperatore pecunia, id potissimum in mandatis datur, ut
si intra Alpes Fredericum agere perciperent, una omnes ad illum accederent:
sin vero abesset procul, Michaël quidem cum pecunia in Italiam proficisceretur,
ceteri pergerent ad Fredericum: quod si ille pactis stare neg-

αὐτοὺς λοιπὸν καὶ καθ' ἑαυτοὺς Ἰταλίας μεταποιεῖσθαι. ὅπερ
 δῆτα καὶ γέγονε.

- V 62 2. *Ρογερίῳ γὰρ τῷ Σικελῶν τυράνῳ ἀδελφιδοῦς ἦν ὄνομα Βασαβίλας. οὗτος Ῥογερίον μὲν ἔτι περιόντος τὴν Ἰταλίαν διέπειν ἀρχήν, κελίνου δὲ τετελευτηκότος ἐπὶ τὸν υἱὸν τε Γκιλιέλμον*
 C *τῆς ἀρχῆς μετελθούσης, ἠνάγκαστο λοιπὸν ἐν ὑποστρατήγου λόγῳ διατελεῖν, ἐτέρου τὴν Ἰταλίαν διέποντος. καὶ δη τὴν ὕβριν οὐκ ἐνεγκὼν εἰς ἀποστασίαν εἶδε. τοίνυν καὶ ἐπὶ Φρεδερίκον πέμψας Ἰταλίαν τε πᾶσαν καὶ Σικελίαν αὐτὴν ἐγχειρεῖν ἐπήγγελλε τούτῳ. Φρεδερίκου δὲ πρὸς τὸ δυσχερές ὀκνησεῖ ἐχομένου, συν-¹⁰έβαινε ἀπράκτους τοὺς Βασαβίλα πρόσβεις ἐπανύοντας Ἀλεξάνδρῳ συνηντηκέναι. ἤδη γὰρ καὶ οὗτος οὐδὲν ὢν ἔνεκα παρὰ Φρεδερίκον ἦλθε πέρατι δούς, σὺν τῷ Δούκῃ ἐκεῖθεν ἀπηλλάκτετο. ὡς οὖν εἰς λόγους ἀλλήλοις ἦλθον Ἀλέξανδρός τε καὶ οἱ*
 D *Βασαβίλα πρόσβεις, μισθὼν Ἀλέξανδρος ὅτου ἔνεκα παρὰ Φρεδε-¹⁵ρίκον ἦλθον “ ἑγγὺς, ” ἔφη πρὸς αὐτοὺς “ ἄνδρες φίλοι, ὃς πέρατι αὐτίκα τὴν πρεσβείαν ὑμῖν δώσει. ” τῶν δὲ μαθεῖν βουλομένων “ βασιλεὺς Ῥωμαίων ” ὑπολαβὼν εἶπεν ὁ Ἀλέξανδρος, καὶ ἐξῆς πάντα κατέλεγε προστιθεὶς ὅτι δὴ καὶ Παλαιολόγος ἀνὴρ βουλῆς μὲν τῆς Ῥωμαίων ὢν εἰς δὲ τὸ τῶν σεβαστιῶν ἀξίωμα [ἀναχθεὶς]²⁰ σὺν χρήμασι μεγάλοις ἐνταῦθά ποῦ παρὰ πόδας ἔσσι, τούτου*

9. ἐπήγγελλε τούτῳ] Malim ἐπήγγελλετο τούτῳ vel ἐπήγγελλετο αὐτῷ.
 17. ὑμῖν] Ita Tollius. Cod. ἡμῖν. 20. ἀξίωμα] Post ἀξίωμα
 in Cod. octo litterarum spatium est, quod non videtur commodius ex-
 pleri posse quam addito ἀναχθεὶς.

ligeret, tum vero suam ipsi ad Italiam recuperandam operam conferrent: quod et factum est, hac quae sese ultro obtulit occasione.

2. Bassavilla Rogeri Siciliae tyranni ex sorore nepos, avunculo super-
 stite, rerum summam in Italia obtinuerat, sed mortuo illo translataque ad
 Gulielmum regia dignitate, cum alter Italiae administrationem obtinuisset,
 ipse secundum ab eo locum obtinere coactus est. hanc ille non passus iniu-
 riam ad defectionem sese comparavit, missisque ad imperatorem legatis, Ita-
 liam universam Siciliamque ipsam in manus sese traditurum pollicitus est.
 sed enim Bassavillae legati, qui Frederico in re ardua ac difficili adhuc ces-
 sante, re infecta redibant, in Alexandrum inciderunt, qui nihil pariter eor-
 um quorum causa venerat ad Fredericum executus una cum Duca reverteba-
 tur. ubi igitur in colloquium venero Alexander et Bassavillae legati, Alexan-
 der, qui quorsum ad Fredericum venissent, probe noverat “ prope est ” in-
 quit “ amici, qui legationi vestrae extremam manum imponet. ” quis ille es-
 set, rogantibus iis “ imperator Romanorum ” subdit Alexander: moxque re-
 rum enarrato statu, addidit Palaeologum, virum quidem ex curiae Roma-
 nae magnatibus, sed sebasti insignitum dignitate, cum immensa pecuniarum

ἐνεκα ἐνταῦθα παραγεγονῶς ὅπως ἂν Ἰταλίαν βασιλεῖ καταστή-
 σαιτο. ταῦτα οἱ Βασσαβίλα πρόσβεις ἀκούσαντες γράμμασιν αὐ-
 τῶ τὰ παρόντι ἐδήλουν. ὁ δὲ εἰς τὴν πόλιν Πεσχάραν Ῥωμαίοις P 80
 λόγου κοινωνήσειν ἤθελεν. ὁ μαθὼν ὁ Παλαιολόγος ναυσὶ δέκα
 5 μηδὲν ὑπερθέμενος εἰς Πεσχάραν ἔπλει, πόλιν Βεστίαν βασιλεῖ
 προσχωρήσασαν μεταξὺ κρατηράμενος. ἀλλὰ δόξαν αὐθις Βα-
 σαβίλα ἐπὶ Βεστίαν αὐτῶ ἐντετυχηκέναι ὀπίσω ἔπλει, ἐνταῦθ' ὁ
 τε ἐντετυχηκῶς αὐτῶ, πίστεις τε περὶ τῶν προκειμένων λαβῶν καὶ
 διεξάμενος ἔργου λοιπὸν εἶχετο. ὁ δὲ Δούκας στρατεύματα ἤδη
 10 ἀθροίσας φρουρίον τι ἐρυμνόν, οὗ Προῦντζος ἦρχεν ἀνὴρ Ἰταλός,
 πολιορκεῖν ἐπεβάλετο. ἐνθα προσβολῆς γενομένης Ῥωμαῖοι τοὺς
 πολεμίους τρεψάμενοι ἐντὸς τειχέων συνέπεσον φεύγουσιν, οἱ δὲ
 πρῶτον μὲν ἐπὶ τὴν ἀρχόπολιν ἀνεχώρουν, ὡς δὲ Ῥωμαῖοι πῦρ B
 ταῖς οἰκοδομαῖς ἤδη ἐνήκαν τὰ τε οἴκοι διήρπαζον, ἐπικαταβαλ-
 15 νων τε ἤρξαντο καὶ κύριον σφισὶ βασιλεῖ μέγαν ἀναβοῶν. τούτου
 μὲν δὴ οὕτως ἐγκρατεῖς ἐγένοντο. ἐπὶ δὲ τινα πόλιν ἐλθόντων ἡ
 ἐπίνομος τῶ ἐνταῦθα τιμωμένῳ ἀγίῳ Φλαβιανῷ κέκληται, ἐξε-
 χεῖτο ἅπας ὁ δῆμος ὑπὲρ τῶν ἀγρῶν δεόμενοι καὶ τοῦ μηδὲν αὐ-
 τοῖς ἄχαρι πρὸς τῶν Ῥωμαίων πέσεισθαι στρατιωτῶν, δοῦλοι τε
 20 βασιλεῖ ᾤμολόγουν καὶ τὰλλα ἔπραττον, ὅσα Ῥωμαίοις βουλομέ-
 νοις ἦν. οὗς τῆς εὐνοίας ἀμειβόμενος ὁ στρατηγὸς ὡς διὰ φιλίας
 ἐπορεύετο τῆς χώρας. ἄρτι δὲ ἐκεῖθεν ἀπαίροντι Γιλιάλμος ὁ Βα- C

4. λόγον] Ita Duc. Cod. λόγον.
 vel ἔσεισθαι.

20. βασιλεῖ] Fort. add. εἶναι
 vel ἔσεισθαι.

vi prope adesse, ut Italiam imperatori denno assereret. quibus intellectis, legati per literas quae audiverant Bassavillae significarunt. ille vero ut sibi liceret cum Romanis in civitate Peschara colloqui per eosdem expetiit. quod ubi accepit Palaeologus, nihil cunctatus navibus decem Pescharam adnavigavit, Voscia interea urbe, quae ad principem defecerat, communita. sed cum rursum Bassavilla ad Vosciam cum illo sese collocuturum nundiasset, eo se contulit; congressuque habito ac de rebus praesentibus data acceptaque vicissim fide, operi sese accinxit. contracto deinde exercitu, castrum validum, cui Bruntzus Italus praeerat, oppugnare aggressus est Ducas. commisso ibi certamine, hostes fuderunt Romani, qui fugientes insecuti una cum iis moenia subiere. at illi in arcem sese primum recepere. verum ut aedificia sua igne consumi vastarique et auferri omnia a Romanis conspiciunt, tam vero descendunt, dominumque suum magnum imperatorem proclamant: atque hoc modo castro illi potiuntur. cum inde ad civitatem, cui a divo quodam, qui in ea colitur, Flavianae nomen inditum est, pergerent, populares omnes obviam effusi pro agris suis illos rogant, ac ne quid in se gravius insolescat miles obtestantur, servos se futuros deinceps imperatoris, et quaecumque vellent Romani se facturos polliciti. dux eiusmodi benevolentiae illorum gratiam rependens, per eorum agros amice ac pacate iter fo-

σαβίλα μὲν ἀδελφός, εὐνοὺς δὲ καὶ αὐτὸς Ῥωμαίοις ἤδη γεγωνὸς γράμματα παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ κομιζῶν ἦλθεν αὐτῷ θαρρεῖν τοῦ λοιποῦ προτρεπόμενα, ὡς τὸ ἐξῆς χώρας κατηκόου προκειμένης αὐτῷ.

3. Ὁ δὲ Παλαιολόγος ἐπειδὴ Βεστίαν, καθάπερ εἴρηται, 5
 ἑμολογία παρεστήσατο, ἐπὶ Τραῖνιν ἦλθε. Τραῖνται τοίνυν ὡς
 τὸν Ῥωμαίων εἶδον στρατὸν, ἐπειδὴ παραδιδόναι σφίσι τὴν πόλιν
 οὐδαμῆ ἤθελον, πρόσβεις παρὰ τὸν στρατηγὸν πέμψαντες ἤξιον
 D ἐνθένδε τοῦτον ἀπαίρειν. μὴ γὰρ πρότερον Βῆριν παραστήσα-
 V 63 μένῳ ἀδύνατα αὐτῷ ἔσσειναι Τραῖνιν ἐλεῖν. ὁ δὲ ναῦς αὐτίκα οὐ 10
 πλέον ἢ δέκα ἐπαγόμενος ἐκείθεν τε μετέβη καὶ ἐπὶ Βῆριν ἦλθεν,
 οὐχ ὅσον τοῖς στρατιωτῶν λόγοις ἀναπεισθεῖς (ἀγγίλους γὰρ ἦν καὶ
 τῇ περὶ τὰ πολεμικὰ ἐμπειρία οὐδενὸς ἦσσαν), ἀλλὰ Τραῖνιν οὐκ
 ἐπίμαχον εἰδὼς τρίβειν εἰκὴ τὸν καιρὸν ἀσύμφορον ᾤετο. ἐδόκει
 μὲν οὖν ἡ Βῆρις ἀπρόσοδος αὐτῷ πάντῃ· τεῖχη τε γὰρ αὐτὴν 15
 περιεζώνων καρτερά, καὶ βυρβύρων στρατιὰ οἱ μὲν ἐπὶ τῶν ἐπάλ-
 ξων ὄπληνδουτοῦντες ἐνέστησαν, οἱ δὲ ἀνάριθμός τις ὄμιλος πω-
 λῶν προχυθέντες πεζοὶ τε καὶ ἵππεῖς ζῆν τοῖς ὄπλοις ἐπεφέροντο
 P 81 αὐτῷ. ἡ θάλασσα δὲ σφοδρῶς ἐπεγειρομένη καταδύειν ἠπειλεῖ
 τὰς ναῦς. ὁ δὲ καίτοι πανταχόθεν αὐτῷ τῶν πραγμάτων ἀπόρων 20
 ὄντων, οὐκ ἔξω πάντῃ ἐλπίδων ἐγένετο. τῇ ἐπιούσῃ γοῦν τῶν κυμά-
 των τέως ἀπηλλαγμένος ἔργου ἔχουσθαι ἤθελεν. ὡς δὲ μηδὲν αὐ-

18. ἐπεφέροντο] Cod. ἐφέρετο. Duc. ἐφέροντο. 22. ἀπηλλαγμέ-
 νος] Ita conl. Tollius. Cod. ἀπηλλαγμένοι.

cit. cum inde excederet, Gulielmus Bassavillae frater, qui et ipse in Romanorum amicitiam concesserat, cum fratris literis venit, quibus ut confidenter dux accederet hortabatur, utpote circumiacente regione iam Romanis parente.

3. Palaeologus autem Voscia, ut dictum est, per conditiones potitus, ad Trañam venit: cuius incolae simul ac Romanum exercitum conspexere, cum nequaquam urbem dedere vellent, missis ad ducem legatis, ut finibus suis abscederet rogavere: neque enim prius quam Barim cepisset, Trañam posse ab illo expugnari. quare collectis decem non amplius navibus, discessit inde et ad urbem Barim venit, non tam militum secutus consilium (quippe solers erat admodum et rei militaris experientia nemine inferior), sed quod Trañam expugnari revera non posse sciret, proindeque tempus ibi terere parum consultum arbitraretur. sed et ad ipsam Barim copias admovere haud tam facile videbatur: cum praeterquam quod validis cingeretur muris, idoneo barbarorum praesidio esset munita: quorum alii in turribus armati stabant, alii ante portas infinito prope numero effusi pedites equitesque perinde cum armis consistebant, ad haec aestu insolito fervens et intumescens mare iamiam navibus interitum mimitabatur. cum igitur ardua omnia undique ac difficilia prorsus viderentur, non ideo tamen spem ille omnem abiecerat. sedata igitur postridis tempestate, rem aggredi constituit. at cum nihil fore

τῷ προδῆλῳρει (τῶν γὰρ πολεμίων οἱ μὲν λίθους καὶ ξύλα καὶ πῦν τὸ παρατυχὸν νικᾶδων δίκην ἐκ τῶν ἐπάλξεων ἐπ' αὐτὸν ἔπεμπον, οἱ δὲ καὶ ἀπὸ γῆς βέλεσι τὸν ἀέρα ἐσκίαζον), ἐντροπήν τινα ἐν τῷ παραντίκῳ πεπονημένος ἔξω βελῶν ἐγίνετο, λόγοις τε ἐς αὐτοὺς 5 ἔχρητο ἀγαθὰ ἃ μὲν αὐτίκα ποιήσειν ἐπαγγελόμενος εἰ βασιλεῖ μεγάλῳ τὴν πόλιν ἀμαχητὶ παραθήσουσιν, ὧν δὲ καὶ ἑλλίδα B ἔποιεῖν ἐξῆς· τούτων ἐπειδήπερ οἱ ἐπὶ τῆς πόλεως ἤκουσαν, ἠπείων ἐκδραμόντες τινές, οἱ δὲ καὶ λεμβυδοῖσι ἐμβύαντες, παρεκάλουν αὐτὸν ἐπὶ τὴν πόλιν ἵνα ἀνακεκλιμένος τὰς πύλας ὑποδει- 10 κνύσῃ. ὁ δὲ δέσας, ὅπερ ἦν μὴ ἔξαπάτη τις εἴη τὸ πρῶγμα, ἐς πείραν ἐχώρει πρότερον. ἐκέλευε τοίνυν τῶν σὺν αὐτῷ μιαν νῶν ἐπὶ τὴν ἀκτὴν ἵνα δῆθεν ὀρμισσομένην· ἀλλ' ἅμα τε προσιοῦσαν εἶδον αὐτὴν οἱ πολέμιοι καὶ ἀμφὶ τοὺς πεντακοσίους ἐς τὰς ἐπάλξεις ἀνέβαινον. ὁ κατιδὼν Ἀλέξανδρος μήπω πρὸς τοῖς ὄπλοις 15 ἐκείνων γεγενημένων χρυσοῖον κερυμένον ἐπὶ τοῦ κόλπου λαβὼν ἀπίθανέ τε τῆς νεῶς θῦσον καὶ τοῖς ἐπὶ τῆς πόλεως δεικνὺς “ὅς C ἂν πλούτου καὶ ἑλευθερίας ἐρμυστῆς εἴη δεῦρο παρῶν” ἀνέκραγεν “ὡς αὐτίκα τούτων ἀπολαυσόμενος.” ὁ μὲν ταῦτα εἶπε, τῶν δ' ἐκ τῆς πόλεως πληθὺς ἐκδραμόντες πολὺ παραντὰ βασιλεῖ 20 προσεχώρουν, οἷς ὄρκοις καταλαβὼν ὁ στρατηγὸς σπεισας ἐπὶ τὴν πόλιν εἰσήγε τὸ στράτευμα. οὕτω χρυσοῖνον δελέατος οὐδὲν ἀνθρώποις ἀπατηλότερον γίνεται. ταῦτα γνόντες πολλοὶ οἱ ἄλ-

5. ἐπαγγελόμενος] Cod. ἐπαγγεόμενος. 9. ἀνακεκλιμένος] Duc. ἀνακεκλισμένος. 15. κερυμένον] Bekker. κεκομμένον.

ex animi sententia succederet (hostium enim alii lapides et ligna et quodcumque occurabat ad manum nivium instar e turribus emittebant: alii, qui infra stabant, frequentibus telis obscurabant aërem) intermittendam in praesenti oppugnationem ratus extra teli iactum recessit et pacisci cum hostibus coepit, multa iis bona pollicitus, quae sese partim daturum confestim spondebat, si urbem citra praelium magno dederent imperatori, partim subinde speranda ingerebat. oppidani simul atque id accipere, alii equites excedunt, alii scaphas ingrediuntur, eumque invitant ut in urbem, cuius reclusas ostendebant portas, veniret. at ille ne dulus subesset veritus, primo animos illorum tentare statuit. iussit itaque navem ex suis unam ad littus agi, quasi eo appulsuram: quam ubi hostes vident accedere, numero circae quingenti turres conscendunt. id conspicatus Alexander, cum neodium ii arma induissent, aurum, quod prae sinu effusum gestabat, accipiens statim nave egreditur: ostensaque eo oppidanis qui supra muros stabant, haec verba exclamat “qui divitiarum et libertatis desiderio tangitur, huc accedat, iis extemplo fruiurus.” his diebus ingens e civitate advolat multitudo et imperatori continuo adiungitur: moxque dux fide ab iis accepta, cum multa celeritate exercitum in civitatem introducit. adeo nihil est ad inescandos inlicitosque mortuum animos auro validius. haec postquam cognovere cives alii, quibus vi-

λοι, οὗς οὐκ ἤρρεσκε δηλονότι τὰ πραττόμενα, δρόμῳ ἐπὶ τὴν ἀκρόπολιν ἐχώρον, ἐντός τε ἤδη τειχέων γεγονότες περὶ τῶν ὄλων ἐμάχοντο. ἦν τε πρῶγμα πολλοῦ γε ὄντως θαύματος ἄξιον ὄραν, **D** τοὺς ἔναγχος καὶ φύσει καὶ γνώμῃ συμβαίνοντας σήμερον ὥσπερ ἐπὶ τειχίσματι τῷ χρυσῷ διειφγμένους, ἐχθρὰ φρονοῦντας ἀλλή-5 λοις καὶ διεστηκότας ἤδη τοῖς ἔργοις. ταῦτα μὲν οὖν τῆδε ἐφέρετο. ἦν δέ τι φρούριον ἀνὰ τὴν πόλιν ἕτερον, ἐφ' οὗ Νικολάου τοῦ ἐν ἀγίοις ἴδροντο νεώς, ὃ καὶ αὐτὸ ἐξελεῖν ὁ στρατηγὸς διανοηθεὶς τοιαύδε τιὰ ἐποίει. ἄνδρας τεθωρακισμένους μέλασι περιστείλας ἀμφίους ἐκέλευεν ὀρθρῖσαντας ἐπὶ τὸν νεῶν ἐλθεῖν, **10** ἐπειδὴν δὲ καὶ ἐνδοθεν γένοιτο τὰ ξίφη σπασαμένους ἔργου ἔχ- **P 82** σθαι. οἱ μὲν οὖν ἔωθεν τῷ φρουρίῳ προσίοντες τὴν πύλην ἔκοπτον· οἱ δ' ἐνδον μονήρεις τινὰς εἶναι τούτους ὑπειληφότες, τὰς πύλας αὐτοῖς διαῖζυγώσαντες εἰσεδέχοντο. καὶ τὸ λοιπὸν οὕτω δὴ καὶ τοῦτο Ῥωμαίοις ἤρθε. ἀλλὰ καὶ τούτου ἐαλωκότος οἱ ἐπὶ **15** τῆς ἀκροπόλεως ἰσχυρογνώμονες ἔτι ἦσαν. μέχρι μὲν οὖν καὶ ἐς ἐβδόμην ἡμέραν οὕτω διετέλεσαν ἀντικαθήμενοι ἀλλήλοισι, ἐπεὶ δὲ καὶ Βασιβίλας ἐνταῦθα ἦλθε δύναμιν ὡς πλείστην ἐπαγόμενος, **V 64** τότε δὴ καὶ ταύτην Ῥωμαίοις παρέδωσαν. κατὰ ἔχθος γε μὴν τὸ πρὸς Ρογέριον αἰτεῖ ἀπανθρώπως αὐτοῖς ὅποια τοῖς τυραννοῦσιν εἶ- **20** θισται προσφερόμενον, ἐς ἔδαφος αὐτὴν καθελόντες ἀφῆκαν, καί- **B** τοι πολλὰ τοῦ στρατηγοῦ πρὸς τοῦτο διενισταμένου καὶ χρημάτων ὠνεῖσθαι ταύτην μεγάλων ἀξιούντος.

4. ὥσπερ ἐπὶ] Malim ὥσπερ ἐλ. 8. αὐτὸ] Cod. αὐτός. 12. πύ-
λην] Ita Tollius. Cod. πόλιν. Duc. πύλιν.

delicet quae facta fuerant haud placebant, in arcem confestim sese proripiunt: atque intra moenia iam recepti de summa rerum decertant. hic porro rem admiratione dignam erat intueri, eos nempe qui et natura et voluntate invicem nuper cohaerebant, nunc auro velut muro disiunctos hostiliter inter se agere, diversaque prorsus moliri et sentire. atque is fuit in urbe rerum status. erat praeterea in superiori civitatis parte arx altera, in qua exstructum erat divo Nicolao dicatum templum, quam cum occupare statueret Palaeologus, talia comminiscitur. armatos aliquot, nigris superindutos palliis, summo mane ad templum ire iubet, datque iis in mandatis, ut simul atque ingressi illud essent, tum demum strictis gladiis rem aggrederentur. illi ergo sub auroram accedentes ad arcem, portam pulsant. qui intus erant, monachos quosdam esse arbitrati, apertis ianuis illos intromisere: atque ita deinceps a Romanis captum est castellum. verum id etsi expugnatum, nihilo minus qui acropolim tenebant obstinatiori sese tuebantur animo, adeo ut per septem continuos dies certamen perduraret. at postquam eo accessit cum ingentibus copiis Bassavilla, tum et illam Romanis dederunt: atque odio quo in Rogerium flagrabant, quod nimirum inhumane crudeliterque (ut solent tyranni) in eos saevisset, arce diruta soloque aequata, discessere, licet dux obsisteret eamque magno vellet emere.

4. Τὰ μὲν οὖν κατὰ Βᾶριν τῆδε ἐχώρησεν. ὁ δὲ Παλαιολόγος ἐπειδὴ ταύτην ἔσχεν, ἐπὶ Τραῖνιν ἀπέπλει· ὁμολογία τε καὶ ταύτην παρασησάμενος, εἶτα καὶ Γιβενάτζιον, πόλιν λόγου ἄξιαν, ὑπόσπονδον ἐποιήσατο. ἦν δὲ τις Ῥατζάρδος ὄνομα, ἀνήρ 5 κολαστικός. ἄνθρωπον γὰρ καὶ ἐπὶ μικροῖς αὐτῷ προσκεκρουκτά ὡς ἱερεῖον καταθῦσαι, ἢ σπλάγχνα ἀνατεμεῖν καὶ χειρῶν ἢ ποδῶν ἀποστερήσαι κόλασις αὐτῷ ἢ προχειροτάτη ἦν. οὗτος Ἄντρον μὲν ἤρχε φρουρίου, Γιβενατζίου δὲ μεταποιεῖσθαι Ῥωμαίους ἀκηκῶς ἠπέλλει μὲν καὶ τὸ πρότερον ἀποσχέσθαι τῆς ἐγχειρήσεως, 10 ὡς δὲ τῶν ἀπειλῶν ἀφροντιστήσαντες Γιβενάτζιον τε αὐτὸ ὁμολογία ἔσχεον καὶ περὶ τῶν λοιπῶν προιόντες ἐσκέπτοντο, κόμησι τε C ἄλλοις καὶ δὴ καὶ τῷ Γυλιέλμῳ καντζιλερίῳ συγγεγονῶς, ὃν λογοθέτην εἶποι ἄν τις ἑλληρῶν ἀνὴρ, ἐπὶ Τραῖνιν σὺν αὐτοῖς ἦλθεν ὡς αὐτοβοεὶ τὴν πόλιν ἀναρπασόμενος. ἠκολούθει δὲ αὐτοῖς 15 στρατεύμα, ἱππεῖς μὲν δισχιλιοὶ πεζῶν δὲ καὶ ὀπλιτῶν μύριος ἄγαν ὄμιλος. Ῥωμαῖοι τοίνυν σὺν βραχεία τινὶ καὶ ὀλιγανδροῦσῃ δυνάμει ἔνδον ἀπολειφθέντες περὶ τε τῆ πόλει αὐτῇ καὶ τοῖς ὄλοις ἔδεισαν πράγμασιν. ὄθεν καὶ ταχρὶ τὸν Δούκαν μετεπέμποντο γράμμασι τύχην αὐτῷ τὴν ἐνεσιῶσαν παραδηλοῦντες. ὁ δὲ ἐπειδὴ . 20 τὰ γράμματα ἐδέξατο, συσκευασάμενος αὐθημερὸν τὴν ἐπὶ Τραῖνιν ἠπέιγτο. γενομένῳ γοῦν περὶ τινα χώρον ᾧ Βουνὸς ἢ κλησίς ἐστιν, ἐξῆεσαν οἱ ταύτην ἄνθρωποι παραλήμεσθαι σφίσι τὴν πόλιν ἀμαχητὶ τὸν Ῥωμαίων προτρεπόμενοι στρατὸν. ἀλλ' ὁ Δού-

22 ταύτη] Cod. ταύτην.

4. Haec tum ad Barim contigere, qua capta Palaeologus versus Tranim navigat. ea civitate similiter certis conditionibus in deditionem accepta, Iuvenatium non contemnendam urbem foedere sibi adiungit. erat iis in locis Richardus quidam homo vindictae sumendae mire cupidus. quippe hominem, a quo vel levissime esset offensus, quasi victimam caedere, manibus pedibusque truncare, visceraque illius avellere, levissima ei videbatur animadvertio. Antro hic castello praeserat: qui ubi Iuvenatium in Romanorum potestatem iamiam venturum accepit, vi ab incepto desisterent Romanis comminatus est. sed spreto eiusmodi minis Iuvenatioque in fidem recepto, cum quid deinceps agendum esset deliberarent Romani ulteriusque pergerent, ille comitibus aliis adiunctus atque adeo ipsi Gulielmi cancellario, quem logothetam Graeci vocant, cum iis versus Tranim tendit, urbem primo impetu expugnaturus. hos subsequebatur exercitus equitum duorum millium, pedum vero aliorumque armatorum infinitae multitudinis. qui in civitate cum exiguis admodum copiis relictis fuerant Romani, tum sibi tum civitati metuentes celeriter Ducam advocant et fortunam illi praesentem per literas exponunt. quas ubi ille accepit, motis eodem die castris ad Tranim ire pergit. cum ad locum quemdam, cui nomen Buno, venisset, egressi obviam incolae ut civitatem citra certamen reciperet Romanus exercitus cohortabatur. sed

κας διατριβὴν τινα ἐνταῦθα ποιῆσθαι ἀσύμφορον οἰηθεὶς, ὡς μὴ
 ῥιζάρῳ κατ' ἐξουσίαν τὴν τοῦ πολέμου διοικεῖσθαι δώσει ῥοπήν,
 ταῦτα μὲν ἐν τῷ τέως παρῆλθε, δυνατὸν δὲ καὶ εἰσπέτεται κατὰ
 καιρὸν ἀνθέξασθαι τούτων, ἐπὶ δὲ τὸν ῥιζάρῳ ὄλαις ἐφέρετο
 ὀρμαῖς. ἔστι δὲ τι ἐπιθυλάττιον πόλισμα Βαρλέτ ὄνομα, ἔνθα 5
 τὸν καντζιλέριον συνέβαινε εἶναι. τούτου δὲ ἄγχιςτι γενομένη
 P 83 τῷ Δούκα ἰππεῖς ἐκ τῆς ἐκείνου στρατιᾶς τριακῶσιον μάλιστα ἐκ-
 δρομὴν ποιησάμενοι ἅμα πεζῶν φάλαγγι αἰφνίδιον ὑπηρτίαζον. ὁ
 δὲ τῷ ἀπροόπτῳ μηδὲν καταπλαγεὶς ἐς φάλαγγά τε ἐπυκνοῦτο τα-
 χὺ καὶ σὺν ῥύμη σφοδρῆ κατ' αὐτῶν ἔτετο, πρὸς βραχὺ τε ὑπο-10
 στάντες ἐτρέψαντο. ἔνθα Ῥωμαῖοι μὲν τοῖς ἄλλοις οὐκ ἔχω λέ-
 γειν ὅπως ἐκάστῳ ἀνδραγαθίσασθαι ἐξεγένετο, ὃ γε μὴν Δούκας
 ἐς τριάκοντά φασιν ἐπὶ στόμα κατήνεγκε ζὺν τῷ ὄρατι ἐπελαύ-
 νων, ἕως πυλῶν ἔνδον πολλοὺς τῶν σφετέρων ἀποβαλόντες ἐγέ-
 νοντο. Ῥωμαῖοι δὲ ὀπίσω διώξαντες, ἐπειδὴ συνεσκόδαζεν ἤδη, 15
 ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἀνεχώρουν, οὐδενὶ ἐτέρῳ ὃ τι μὴ τῶν μισθο-
 B φορούντων ζημιωθέντες ἰππέων τι. τὴν μὲν σὺν νύκτα ἐκείνην
 V 65 ἐνταῦθά που ἠῶσαντο, ἅμα δὲ ἡμέρα ὁδοῦ εἶχοντο. τοῦτο μα-
 θὼν ὁ ῥιζάρῳ, ὡς μὴ κύκλωσιν τινα αὐτοῦ Ῥωμαῖοι ποιησά-
 μενοι ἀνήκεστα δράσωσι, τὴν ταχίστην ἐκείθεν ἐφέρετο, ἐν Ἄντρι 20
 τε γεγονῶς ἐνταῦθα ἔμενε. ὁ δὲ Δούκας τὸ σὺν τῷ Παλαιολόγῳ
 ἑσάμενος στρατεύμα ἐπὶ ῥιζάρῳ μετέβαινε, καίτοι τῆς περὶ
 αὐτὸν δυνάμειος πολλῶ τὴν Ῥωμαίων πλήθει ὑπερβαλλούσης.

5. Βαρλέτ] Nonne Βαρλέτον? ut infra Μαλαπέτον.

γασθίσασθαι] Cod. ἀνδραγαθήσασθαι.

12. ἀνδρα-
18. εἶχοντο] Ita Tollius

e coniectura. Cod. εἶχετο.

Ducas longius ibi immorari haud e re sua fore arbitratus, ne Richardo belli
 pro arbitrio gerendi occasionem praeberet, id in praesens quidem omisit,
 tum etiam quod eo in posterum opportuniori tempore potiri se posse non dif-
 fideret. in Richardum igitur toto impetu contendit, qui in maritimo quo-
 dam oppido tum agebat, cui Barleti nomen, ubi etiam aderat cancellarius,
 cum proxime ad urbem accessisset Ducas, de exercitu Richardi trecenti equi-
 tes cum peditum phalange, irruptione facta, obviam improvise venerunt,
 verum re inopinata haudquaquam percussus Ducas, in densam se aciem col-
 legit totisque viribus in hostes irruit, qui vix sustinentes impetum versi sunt
 in fugam. eo in certamine ut ceteri sese gesserint Romani et unusquisque
 eorum praeclarum ediderit facinus, haud equidem dicere possim. id fama
 constat, Ducam hasta inventum triginta prostrasse, donec multis suorum
 amissis intra portas sese receperunt. fugientes insecuti Romani, appetente
 iam nocte, in castra reversi sunt, nullo alio praeterquam uno ex conducti-
 tiis equitibus interempto. nocte illa ibi castra metati sunt: sed ubi illuxit
 dies, itinere sese accinxere. his acceptis Richardus, veritus ne si undique
 circumveniretur a Romanis, damnum haud facile sarcicendum incurreret, inde

τοὺς μὲν γὰρ ἑξακκοσίους, οὐ πλείονας συνέβαιεν εἶναι, πεζῶν ἄνευ, οἳ καὶ αὐτοὶ τοῦ σὸν τῷ Ῥιτζάρδῳ πεζικοῦ πλείστον ἀποδίοτες ἦσαν. Ῥιτζάρδῳ δὲ ἵππεῖς μὲν ὀκτακόσιοι καὶ χίλιοι, πεζῶν δὲ οὐκ εὐαρθέμητος εἶπετο στρατιά. ἐπιόντας τοίνυν Ῥω- C
5 μαιούς ὁ Ῥιτζάρδος ἀναμαθῶν ἀντιέστη τὸ στρατεύμα καὶ αὐτὸς. ἰπειδὴ τε ἑγγὺς ἦδη ἐγένοντο, Ῥωμαῖοι μὲν τριχῆ διαιρεθέντες ἐτάξαντο ὤδε. Σχύθαι δὲ καὶ ὅσοι ἐπὶ τόξοις ἦσαν πεζῆ φυλαγ-
γῆδόν ἐπὶ μέτωπον ἔστησαν. ἵππέων δὲ ἐς ἡμισυ μάλιστα καὶ
μοῖραν Σκυθῶν ὁ Δούκας ἔχων αὐτὸς μὲν τὴν ὀπισθίαν, Βασα-
10 βίλας δὲ σὸν τῶν ἄλλων κομήτων τισὶ τὸ λοιπὸν ἔχων ἵππικὸν τὴν
μέσην ἐκληροῦτο χώραν. Ῥιτζάρδος δὲ πολλῶ ἐχόμενος θυμῷ,
οὐδὲ ὅσον τακτικῆς τι μεταποιήσασθαι ἀνασχόμενος ἀπήλανε σὸν
τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ἵππευσιν, ἕως ἐς αὐτὸ τὸ μεσαίτατον τοῦ Ῥωμαῖ-
κοῦ καταντήσας στρατεύματος στάδην ἦδη τὴν μάχην ἐποιεῖτο,
15 τοῦ κατὰ μέτωπον τοξικοῦ οὐδὲ κατὰ βραχὺ ἀντισχόντος αὐτῷ.
εἶτα δὴ καὶ Βασαβίλαν βιασόμενος ἐτρέματό τε κατὰ κράτος καὶ D
τοῖς ἀμφὶ τὸν Δούκαν ἦδη ἐπέθετο. ἐνταῦθα μάχην συνίσταται
καριερά, καὶ πίπτουσι μὲν τῶν περὶ τὸν Ῥιτζάρδον πολλοί· ἄτε
δὲ ἐν πολλῶ τῷ πλήθει πιπτόντων, συναίσθησις οὐδεμία τῷ στρα-
20 τεύματι ἐγένετο. ὠδισμός τε γοῦν πολλὸς ἦν καὶ δοράτων πρὸς
ταῖς ἀσπίσιν ἀποκαυλιζομένων δοῦπος ἠγείρετο· συχνὰ τε βέλη

7. Σχύθαι δὲ] Immo Σχύθαι μὲν. nisi potius delendum est δέ.
ibid. πεζῆ] Malim πεζοί. 12. ἀπήλανε] ἐπήλανε? 16. Βα-
σαβίλαν] Cod. Βασαβίλας.

ocius pedem retulit et in Antro sese continuit. Ducas autem acceptis Palaeologi copiis, in Richardum procedit, licet illius exercitus bellatorum numero Romanum longe superaret. neque enim amplius erant quam sexcenti in Ducae acie, praeter pedites, qui et ipsi pedestribus Richardi copiis multo erant inferiores. is autem mille octingentorum equitum, peditum vero innumerae multitudinis habebat exercitum. ut igitur adventare Romanos rescivit Richardus, ipse perinde suas eduxit copias: cumque iam prope essent, trifariam Romani exercitum divisere, acie in hunc modum instructa. Scythae et quotquot erant sagittarii pedites turmatim in fronte stabant: Ducas cum dimidia equitum parte et aliquot Scythis postremum, Bassavilla vero cum comitum nonnullis aliis et cetero equitatu medium obtinere locum. at Richardus cum summo pugnandi ardore flagraret, nec curaret ordinare aciem, cum equitibus suis in hostes fortiter invehitur, usque dum mediis eorum copiis obviam factus, collato pede praelium conserit, ei ne leviter quidem obstantibus in fronte locatis sagittariis. mox et Bassavilla fuso fugatoque in eos, qui cum Duca erant, impetum facit. tum vero acre ibi instituitur certamen, caduntque ex Richardi militibus quamplures: et quod in magna evenire solet multitudine, vix tanta caedes ab exercitu percipiebatur. fit igitur crebra utrimque propulsio, et hastarum in clipeos impulsarum fragor

ἐπεπέτετο καὶ πανταχόθεν ἐστήρικτο τὸ δεινόν, ἕως Ῥιτζάρδος σὺν
 P 84 φύμῃ ἐπιβρίας νῦτα ἤδη δεδωκέναι καὶ τούτους ἠνάγκασεν. ὅτε
 καὶ αὐτὸς ὁ Δούκας παρ' ὄλιγον ἤλθε τοῦ καὶ ἀλφῶναι καταδορα-
 τισθεῖς. ἀλλὰ γὰρ ἡ πρόνοια πάντα ἐς ὅπερ ἂν αὕτη θέλει ἄγει
 καὶ στρέφει τὰ ἀνθρώπεια. καίτοι εἰς τοῦτο τύχης Ῥωμαίοις ἐλ-5
 θοῦσι νικᾶν ὅμως ἐπὶ τέλους ἐγένετο. ἔφθη μὲν γὰρ ὁ Δούκας
 ἐπὶ τι τῶν ἐκ λίθου πεπονημένων τεχνῶν πεφευγῶς, ἃ πρὸ τῶν
 πυλῶν εἴθισται τιτάνου ἄνευ ἢ τινος ἄλλης ἐπιχρῖσεως τοὺς λει-
 μῶνας περιζωννύειν, ἐνταῦθα περισεσῶσθαι. ἤδη δὲ καὶ τὸ Ῥω-
 μαίων πεζικὸν ἐν ἐπιτηδέῳ γερονδὸς λίθους κατὰ τῶν περὶ Ῥιτζάρ-10
 δον ἠφίεσαν, ὡς ἐντεῦθεν ἐπισυνίστασθαι ἤδη τῶν πεφευγῶτων
 πολλοῦς. ὅπερ ὁ Ῥιτζάρδος ἰδὼν ἠππεῦσιν ἕξ ἅμα καὶ τριάκοντα
 B κατ' αὐτῶν αὐθις ἐφέρετο. ἀλλὰ τις τῶν ἐκ Τράνεως εἰς τοὺς
 ἱερέας τελῶν μέγα τι χρῆμα λίθου ἐξ ὑπερδεξιῶν ἀφείς κνήμης τε
 θατέρως τυχήσας αὐτῷ, εἰς γῆν ἀναχθῆναι ἐποίησε. καὶ ὁ μὲν 15
 ἔκειτο σπαράττων ὑπὸ δόνης ἑαυτὸν, ὁ δὲ καὶ δευτέραν κατῆρε
 τοῦ τραχήλου βολήν. ἐπειδὴ τε ἤδη κατηγώνιστο, καίτοι τοῦ-
 τον πολλὰ ἰκετεύοντα ὕπτιον ἀνακλίνας ἐγχειρίδιον μὲν τῆς γα-
 στρός διελαύνει, ἔγκατα δὲ πάντα ἐκχέας οἶόν τινα ἐδωδῆν ἐπὶ
 τοῦ στόματος παρέθετο ὑπόδειγμα καθ' ἑαυτοῦ τοῦτον δὴ τὸν τῆς 20
 ἀπανθρωπίας τρόπον παρεσχηκότι τῷ κακοδαίμονι. καὶ τὸ ἐν-
 τεῦθεν Ἄντρον τε καὶ τὸ περὶ αὐτὸν στρατεύμα Ῥωμαίοις ὁμολογία

15. ἀναχθῆναι] Malim καταχθῆναι vel ἐνεχθῆναι.

exauditur: spissa volant tela, et validus ubique fit conflictus: donec vehe-
 mentiori cum impetu sese inferens Richardus hos quoque terga vertere ade-
 git: quo tum tempore quin hasta vulneratus et ipse Ducas caperetur haud
 multum abfuit. sed enim divina quocumque demum vult res humanas agit
 vertitque providentia. licet itaque ad eam redacti fuissent fortunam Romani,
 nihilo minus tandem evasere victores. quippe Ducas intra quosdam ex lapi-
 dibus compactos muros e periculo se exemerat, culusmodi absque calce aut
 materia simili prata, quae urbium portis observantur, circumvallari solent.
 nacti interea etiam pedites Romani locum idoneum, lapides conieciabant in
 Richardi militem, adeo ut plurimi qui fugae se dederant, inde se rursus con-
 glomerarent hostemque impeterent. ubi id vidit Richardus, cum equitibus
 sex et triginta eos rursus adoritur. sed Tranita quidam sacerdos maioris
 molis lapidem e loco superiore deiciens, tibiam illius alteram assecutus, ad
 terram hominem prostravit, qui prae dolore sese subinde dilacerabat ac vel-
 licabat. at iterato ictu collum illius cum attigisset sacerdos, victum tandem
 et nequicquam supplicem supinat, adactoque in ventrem pugione, intestina
 eximit omnia, eaque iacentis ori veluti cibum aliquem admovet, ut qui in
 alios eiusmodi crudelitatem exercuerat, in se tandem illius experiretur exem-
 plum. tum et Antrum et quae Richardo adhaeserant copiae Romanis sese

προσεχώρησεν· οἱ δὲ οὐδὲ τὸν κίνδυνον διαφυγεῖν προσδοκῆσαντες
σὺν τροπαίοις ἐπὶ Βῦριν ἦλθον. ἔνθεν ἀφθόνοις περιτετυχηκότες C
τῆς ἐπιτηδεύουσι τοὺς πολεμίους ἀνέψυχον ἤδη καμύτους.

5. Χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διαγεγονότος ἐδόκει διχῆ διελούσι V 66
τὸ στράτευμα τὸ μὲν αὐτοῦ σὺν τῷ ἐτέρῳ τῶν στρατηγῶν μεῖναι,
τὸ δ' ἄλλο θάτερον ἐπαγόμενον ἐπὶ καταδρομῇ φρουρῶν τῶν
περιοίκων ἐξελθεῖν. ἔπιπτε δὲ ἐπὶ τὸν Δούκαν ὁ τοῦ προπονεῖσθαι
κλῆρος. τοίνυν καὶ ἦν γὰρ τις πόλις ἧς Κῆστρος ἠγεῖτο ἀνὴρ
ἐπιφανής, ταύτην περικαθίσας ἀσφαλῶς ἐπολιόρκει. ὡς δὲ πολ-
15 λάκις τῷ περιβόλῳ προσραγείς ἔγνω ἀνηνύτοις ἐπιχειρῶν (οὐ γὰρ
οὐκ οὐδὲ λίθον αὐτῷ ἐκείθεν ἀποσπᾶν ἐξεγένετο καίτοι συχνὰ μα-
σίζαντι τοῖς τειχομαχικοῖς) ἄρας ἐκείθεν περὶ λύχων ἀφὰς ἐπὶ D
Μονόπολιν ἐφέρετο, ξθαπινάως ἐπιθήσεσθαι ταύτῃ διανοούμενος.
ἐτύχων δὲ τηρικυῖτα Μονοπολίται στρατεύματα ἐπὶ Ῥωμαίους ἐκ-
15 πύψαντες, τὸ μὲν ἐπὶ κατασκοπῇ τῶν γινομένων, τὸ δὲ καὶ ὅπη
δυνατὰ ἔσται ἀντικαταστησόμενον αὐτοῖς. τύχῃ γοῦν τιμὴ Μονο-
πολίται τοῖς ἐμπροσθίοις τοῦ Ῥωμαϊκοῦ συμμιζαντες στρατοῦ εἰς
χεῖρας ἦλθον. ἀλλὰ συναισθήσεως καὶ τοῖς κατόπιν γεγενημένης
ἐπιπύψης μὲν αὐτῶν σχεδόν τι ἅπαντες ὄχοντο πεφευγότες, δρόμῳ
20 τε ἔτι καὶ ἄσθματι πολλῶν ἐχόμενοι πολίταις τοῖς ἄλλοις τὸν Ῥω-
μαίων στρατὸν ὄσον οὐκ ἤδη παρέσεσθαι διήγγελον. πεζῶν δὲ
πλείστοι ἐάλωσαν. τούτοις ἐκταραχθέντες ἡ πόλις ἐκ τῶν παρόν- P 85

12. τειχομαχικοῖς] Ita Tollius. Cod. τοιχομαχικοῖς. *ibid.* λύ-
χων] Ita Tollius e conjectura. Cod. λίθων. 21. διήγγελον]

λ
Cod. διήγγελον.

adunxere: et qui se nequiquam evasuros periculum crediderant, cum tro-
paeis Barim venerunt: ubi inventis affatim rebus necessariis fessa militaribus
laboribus corpora refecerunt.

5. Paucis itaque diebus intermissis, copias bifariam partiri visum ope-
rae pretium, quarum pars alia istic cum duce uno maneret, alia cum altero
ad circumiacentia castella diripienda exiret. atque huius postremae curae in
Ducam sors recidit. cum ergo prope adesset oppidum, cui Castrus vir illu-
stris praeserat, illud obsidione cingit fortiterque oppugnat. at cum tentatis
crebro moenibus frustra se insumere operam advertit (nam etiam bellicis machi-
nis saepius pulsasset muros, vix unum inde lapidem abstulerat), motis sub
vesperum castris ad Monopolim tendit, ut urbem necopinantem opprimeret.
sed circa idem tempus copias aliquot emisserant Monopolitani, tum ut Roma-
nos explorarent, tum etiam, si ad id daretur occasio, cum iis dimicerent.
hi forte fortuna in primam Romanorum incidentes aciem, manus cum iis con-
serunt. quod simul atque advertere qui in postremo stabant ordine, uni-
versi ferme eorum equites terga vertunt, cursuque effuso, ceteris civibus
inimiam adfuturum Romanorum exercitum annuntiant. peditum autem pleri-
que capti sunt. eo nuntio conterrita civitas, utcunque in praesenti periculo

Cinnamus.

10

των τοῖς πολεμοῖς ἀντιτάξασθαι ἔγνωσαν. ἱππεῖς τοίνυν ὑπὲρ τοὺς διμυκοσίου ἐκδραμόντες ἅμα πεζοῖς πλεοσιν ἢ χιλοῖς, πλήθους σφενδονητῶν ἀναρτίθμον κατόπιν αὐτοῖς ἐπομένον, πρὸ τῆς πόλεως ἔστησαν. ἐπειδὴ τε ἡμέρα ἤδη ἦν, ἐπιστὰς ὁ Δούκας ὑπὲρ ἡμῶν μὲν τῶν στρατιωτῶν αὐτὸς ἔσχε, τὸ δ' ἄλλο εἰς προνομὴν τῶν πέριξ ἐξέστειλεν. ἦει τοίνυν διχῆ διελὼν τὸ στρατεύμα· οὐ μὴν καὶ συνέμιξεν ἐν τῷ παραντίκῃ Μονοπολίταις, ἀλλὰ σχῆμα τῆς τῶν τειχέων δῆθεν ποιούμενος κατασκοπῆς, βάδην μὲν ἐχώρει τὸ πρῶτον ἐπὶ μέρους τῆν πόλιν δῆθεν περισκοπῶν. ἔπειτα

B οὐδενὶ προρρηθῆν τριάκοντα τῶν ἄμφ' αὐτὸν ἔπεσθαι τῆν ἐπὶ τοὺς 10 πολεμίου ἐγκλεισάμενος κατὰ μέσων αὐτῶν ἔεται. οἱ δὲ τῷ ἀθρόω καταπλαγέντες εἰς φρυγὴν ἔκλιναν, ὃ δὲ οὐ πρότερον ἀνῆκε διώκων πρὶν ἢ ταῖς τῆς πόλεως πύλαις φεύγουσι συνεισέπεσε καὶ αὐτὸς ἕνα τε δορατίσας ἐντὸς πυλῶν εἰς γῆν ἔβαλε. τοῦ λοιποῦ δὲ τοὺς ἐαλωκότας ἀνειληφῶς ἐκείθεν ἀνεξέγνυ. ἤδη δὲ καὶ τὸ 15 ἄλλο στρατεύμα ἱκανῶς τῶν κύκλῳ καταδραμόν σὺν ὠφελείαις ἀνστρεφεν, ὃ καὶ αὐτὸ σὺν τῷ Δούκῃ ἐς Βάριν ἦλθεν. ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐγένετο, πρέσβεις πρὸς τοῦ Ῥώμης ἀρχιερέως ἐπὶ τοὺς Ῥωμαίων ἦλθον στρατηγούς, ὃν πάπαν Λατίνους ὀνομάζειν ἔθος ἐστίν. ἐβούλετο δὲ αὐτοῖς ἢ πρεσβεία ἢ ἄμφω ἢ τὸν ἕνα αὐτῶν 20

C ἐπὶ Ῥώμην ἐλθεῖν, περὶ μεγάλων τῷ ἀρχιερεῖ κοινωνησόμενοι. ἤδη γὰρ (ἔφασαν) δυνάμεις ὡς πλείστας αὐτὸς ἠθροικῶς Ῥωμαῖοι συμμαχήσειν ἐν παρασκευῇ γέγονεν. οἱ δὲ Ῥωμαίων στρατηγοὶ πρὸς μὲν τοῦτο γράμμασιν ἀπέλιπαντο, Βασιλάκιον δὲ τινα ἐς τοὺς

16. ἱκανῶς] Ita Duc. Cod. ἱκανῶν.

fieri poterat resistendum hosti censuit. equites itaque ducenti et supra mille pedites, et praeter hos ingens funditorum multitudo sese pro portis oblocarunt. orto iam die Ducas cum dimidia exercitus parte succedit, reliqua ad incursandos circumiacentes agros dimissa. venit igitur divisis bifariam copiis, neque tamen Monopolitanos continuo est aggressus, verum tamquam moenia speculathrus lento primum incedebat gressu, et velut oppidum per partes exploraturus. deinde eorum quae in mente erant nihil prodens, assumptis ex suis triginta in medios hostes invehitur. illi re subita perturbati fugam ineunt: nec persequi ante destitit Ducas, donec ad urbis usque portas fugientibus progressus, unum ex hostibus hasta transfixum ad terram deiecit. inde collectis captivis abscessit. iamque etiam altera pars exercitus in circumiacentes agros facta excursionem, cum non modicis inde avectis praediis, una cum Duca, Barim rediit. interea legati a Romano pontifice, quem papam appellare solent Latini, ad Romanorum duces missi pervenerunt. mens legationis erat, ut vel uterque, vel eorum alter Romam veniret, quo de rebus maioris momenti invicem agerent. aiebant quippe ingentibus coactis copiis, ad socianda cum Romanis arma esse iam paratum. id quidem scriptis

βασιλέως τελέσαντα ὑπογραμματαίς, τότε δὲ σφίσι ἐπόμενον καὶ αὐτὸν, σὸν χρυσίῳ ἐφ' ᾧ ἰππέας ἐκεῖθεν μισθοῦ ἀγαγεῖν ἔστελλον. οἱ δὲ ἐπὶ τὸν κατὰ Μονοπόλειως συνεσκευάζοντο πόλεμον. Μονοπολίται τούτων Ῥωμαίοις ἀπεναντίας ἔναι οὐκ ἀποθαρσύνοντες ἔφησάν τινα χρόνον ἐνδοθῆναι αὐτοῖς ἤξιον, οὗ ἔνδον εἰ μὴ ἐπικουρία τις ὄθεν δήποτε αὐτοῖς γένηται, τὴν πόλιν ἀμαχητὶ ἐγχειρεῖν. ἐγίνετο δὴ ταῦτα, καὶ σελήνης ἡμέραι ἐκεχειρία Μονοπολίταις ἐδίδετο.

6. Καὶ οἱ μὲν πρὸς τούτοις ἦσαν. Βασαβίλας δέ, στρατευμάτων ἤδη Σικελικῶν ἐπιθεμένων αὐτῷ, γράμμασι τοὺς Ῥωμαίων μετέπεμπε στρατηγούς θῦττον ἐπικουρήσειν αὐτῷ. τῶν δὲ μὴ προσχόντων οἷς ἤτειτο, αὐθις ἐκεῖνος πέμψας ἤξιον περὶ τῶν αὐτῶν. Ῥωμαῖοι τούτων τὸ μὲν πρῶτον ἀπέλεγον, οὐκ ἐφ' ᾧ Βασαβίλα συμμαχήσειν ἐκ βασιλέως ἐνταῦθα ἤκειν εἰπόντες (οὐδὲ μὴν ταῦτα τὰς μεταξὺ Βασαβίλα καὶ αὐτῶν βούλεσθαι ὁμολογίας), ἀλλ' ὡς ἂν δηλονότι βασιλεῖ Ἰταλίαν ταύτην πρὸς αὐτοῦ συμμαχοῦμενοι κατακτήσειντο. οἱ μὲν οὕτω Βασαβίλα ἡμέλιαντο. ὁ δὲ οὐδὲν ἤττον τοὺς ἄνδρας ἤπειγεν ἐσχάτοις λέγων περιειληφθαι κακοῖς. σκεψάμενοι τούτων ἐκ Βάριως εἰς πόλιν Βουτουόταν ἤλθον, ἡμέρας ὀδὸν ἄνδρῳ ὀπλοφοροῦντι διέχουσαν. ἐπεὶ δὲ φήμη τις ἐκρέιτε πρότερον, ὡς Βασαβίλας Ριτζάρδῳ ζεῖ περιόντι προδοῦναι Ῥωμαίους σκέπτοιο, δεῖν ἔγνωσαν καὶ δευτέροις αὐτὸν ὄρκους Ῥωμαῖοι καταλαβεῖν, οὗ γεγονότος οὐκέτι λοιπὸν ὑποψία

ad pontificem literis recusarunt duces: Basilacium vero quemdam ex imperatoris scribis qui tum ipsis aderat, eo cum pecuniis ad conducendos mercede equites misere. ipsi interim se ad oppugnandam Monopolim comparant. at oppidani neutiquam Romanis obsistere ausi, aliquot dierum inducias sibi dari petunt, quibus elapsis si nullum alicunde submitteretur auxilium, urbem citra certamen dedituros se pollicentur. quod et factum est, mensisque unius conceduntur induciae.

6. Dum haec ibi geruntur, cum Siculorum instare copias adverteret Bassavilla, Romanos duces ad ferendam sibi quantocius opem per literas sollicitat. cumque cunctarentur ii nec postulata curarent, missis rursus legatis eadem ab eis efflagitat. at primo quidem id prorsus abnuerunt Romanl, non se ab imperatore dicentes huc missos esse ut Bassavillae auxiliarentur (neque enim illum inter et Romanos pactum foedus eiusmodi praeferre condiciones), sed ut coniunctis viribus Italiam principi rursus asserere conmitterentur. haec etsi ad Bassavillam responsa misissent, nihil minus instabat ille, seseque in extrema adductum pericula ducibus significabat. habita ergo deliberatione, Bari Bututam urbem, quantum vir armatus die una conficere potest itinere distantem, venerunt. at cum nescio quis iam percebuisset rumor, Richardo adhuc superstitē in Romanos proditorem molitum esse Bassavillam, necessarium putarunt ii secundo hominem iureiurando obstringere;

- ἐς αὐτὸν ἐχρῶντο οὐδεμιᾷ. ἐν τούτῳ δὲ ὁ βασιλεὺς στόλον, Μασαγετῶν τε καὶ Γερμανῶν ἰππέων καὶ δὴ καὶ Ῥωμαίων αὐτὸν ἐμπλησάμενος, εἰς Ἰταλίαν ἔπεμψεν. ἦρχε δὲ Μασαγετῶν μὲν
- B** Ἰωαννάκιος ὃν Κριτόπλην ἐπεκάλου, Γερμανῶν δὲ Ἀλέξανδρος, Λογγιβάρδος μὲν τὸ γένος λίαν δὲ ἐρνοϊκῶς ἔχων ἐς τε Ῥωμαίους ἅ καὶ τὰ βασιλέως πράγματα. πᾶσι μέντοι Ἰωάννης ἐφεισθήκει ἐπικλησιν Ἄγγελος. ταῦτα μαθὼν ὁ Γιλιέλμου στρατάρχου καὶ ὡς ὁ Ῥωμαίων στρατὸς ἔπεισι κατ' αὐτοῦ Ἄντρον τε πολιορκοῦντες καὶ χωρία τὰ τῆδε προνομεύοντες, ἐκείθιν ἐπὶ πόλιν Μάλφeton ἀσφαλείας ἱκανῶς ἔχουσαν πυντὶ τῷ στρατῷ ἦλθε. Ῥωμαῖοι 10 δὲ Βόσκον φρούριον Ῥιτζάρδῳ μὲν ἐκείνῳ κατήκοον ὄχυρόν δὲ εἴπερ τι καὶ ἄλλως δυσπρόσοδον ὃν καταστρέψαι διενήθησαν. ἔνθα
- C** ἐκείνος ὑπὸ τῆς ἄγαν φιλοτιμίας καὶ ζῶων γένη παντοδαπὰ ἔτρεφεν ἰδιαζούσαις ἐν διατριβαῖς, ἄπορόν τινα θήραν ὅπote βοῦλοιο αὐτῷ παρεχόμενα. ὀλίγους τοίνυν τῶν περὶ αὐτὸν ἐπαγόμενος ὁ 15 Δούκας ἦλθε περισκοπήσων αὐτό. ἐπειδὴ δὲ ἐγγὺς ἐγένετο, θαρσήσαντες οἱ ἔνδον ἐπεξήεσαν, εἰς μέσους τε ἐμπεπτωκότες τέτρασι μὲν αὐτὸν ἐξημίωσαν, ἔπεσον δὲ καὶ αὐτῶν δύο. καὶ ἡ συμβολὴ ἀπὸ χειρὸς ἤδη μᾶλλον ἐγένετο. ἀλλ' ἐπισυστάντες Ῥωμαῖοι τῇ σφετέρῃ ἀρετῇ τοὺς πολεμίους ἀπέώσαντο. ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ 20 ἄλλοι τε πλείστοι Ῥωμαίων ἄνδρες γεγόνουσιν ἀγαθοὶ καὶ δύο Μασαγετῶν. ἡ μὲν δὴ ξυμβολὴ ἐνταῦθα ἐλύετο. ὁ δὲ Δούκας,
- D** ἐπειδὴ καὶ τὸ ἄλλο στράτευμα ἦλθε, τότε μὲν χάρακα πηξάμενος

quod ubi factum est, omnem deinceps ab illo suspicionem amovere. inter haec classem ex Massagetis Germanisque equitibus, nec non etiam Romanis conflata in Italiam misit imperator. Massagetis praerant Ioannacius cognomento Critoplos, Germanis Alexander, gente quidem Longobardus, ceteroquin fidissimus Romanis principisque rebus addictissimus. omnibus autem imperabat Ioannes Angelus. haec ubi rescivit is qui Gulielmi copiis praefectus erat, et ut obsesso Antro, direptisque agris adiacentibus, in se Romanus contenderet exercitus, inde versus Malphetum, oppidum satis validum, cum universa acie proficiscitur. Romani autem Boscum, quod Richardo illi paruerat, castellum firmum ac summe munitum et accessu difficile, expugnare constituunt. hic ille ostentandae magnificentiae causa omne genus animalium alebat in distinctis vivariis, quibus illi, cum lubebat, parata erat sine labore venatio. Ducas igitur, suorum aliquot assumptis, ad contemplandum castrum accedit: cumque eo se admovisset propius, confestim irruptione facta, qui intus erant hostes summo animi ardore in medios irrumpunt Romanos; ex iis caedunt quatuor, cum vicissim ex suis duos amisissent. praelio itaque recandescente, iamiam cominus pugnabatur: sed Romani tandem propria freti virtute verterunt hostes in fugam. eo in discrimine operam praecclare navarunt tum plures alii, tum duo inprimis ex Massagetis. ita solutum est praelium. Ducas autem, postquam alter accessit exer-

ἤλλετο, ὄφθρου δὲ ταξάμενος ἐχώρει κατὰ φύλαγγας. προσβολῆς τοίνυν γενομένης Ῥωμαῖοι μὲν βέλεσι καὶ βολαῖς ταῖς ἐκ τῶν πετροβόλων τοὺς ἔνδον ἐβιάζοντο· οἱ δὲ ἐκ τῶν ἐπάλλεων ἡμύοντο καρτερώτατοι. ἐντυῦθα γίνεται τι θανμάσιον οἶον. δύο 5 γὰρ τινες τῶν τοῦ Λούκα δορυφόρων, ἐπεὶ λίθοις αἰκίζόμενον ἀνένδοτον εἶναι τὸ φρούριον κατενόουν, ἄσπισι τὰς κεφαλὰς καλυψάμενοι δᾶδός τε χερσὶ ταῖς ἐτέραις ἔχοντες ἐπὶ τὰς πύλας ἐχώρουν ὡς ἐμπρήσοντες αὐτούς. ἀλλὰ τῆς ὕλης οὐκ ἐμπρήστου παρούσης P 8 ἄπρακτοι ἐκεῖθεν ἀνεχώρησαν, παραδόξως τὰς ἐκ τοῦ τείχους χυ- 10 λαζήδον ἐπ' αὐτοὺς πεμπομένης ἐκπεφευγότες βολὰς. τότε μὲν οὖν Ῥωμαῖοι τῆς μάχης ἄχρι καὶ ἐς δύνοντα κατατεινάσης ἤλιον, ἐπειδὴ μηδὲν ἦνον, ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἤλθον. οἱ δὲ Γιλιέλμου στρατάρχαι τούτων ἀκούσαντες, εἰς βουλὴν συλλεγέστες εἰ χρῆ V 6 Ῥωμαίοις πολεμεῖν ἐσκέπτοντο. δόξαν οὖν οὕτω, τὰς δυνάμεις 15 ἀναλαβόντες ὡς ἐπὶ τὸ Ῥωμαίων ἐχώρουν στρατόπεδον, ὃ πυθόμενοι καὶ Ῥωμαῖοι ὡς πρὸς ἀντίταξιν ἡτοιμάζοντο. ἐννέα μὲν οὖν Ἰταλοῖς ἐφειστήκεισαν ἡγεμόνες· ἐπὶ γε μὴν ἅπασιν ὁ καντζιλέριος ἐστρατήγει· τὸ στρατεύμα δὲ αὐτοῖς ἐς τὸ ἀκριβὲς ἐξώ- 20 πλιστο πᾶν, ἵππους τε γαύρους ἀναβεβηκὸς καὶ δόρατα κραδαῖ- B 20 νον μακρά· ἐφ' οἷς ἐκκληξίς τὸν Ῥωμαίων εἶχε στρατὸν καὶ θάμβος, εἰ πρὸς οὕτως εὖσπλον καὶ οὕτως ἀνάριθμον ἄλλη μαχοῦνται στρατιῇ. ταξάμενοι δ' ὁμῶς ἴσταντο κατὰ λόχους καὶ αὐτοί, πολλὰ τοῦ στρατηγοῦ πρὸς εὐψυχίαν ὀρμῶντα σφίσις ὑποτεινομέ-

citae, positae castris primum conseruit, postero autem mane processit ordinata per turmas acie. facta igitur oppugnatione, Romani telis et iactibus machinarum infestant obsessos: atque hi vicissim fortiter se ex propugnaculis tuentur. quo tum tempore res miranda accidit. cum enim duo Ducae satellites, quassatis lapidum emissione muris nequaquam ad deditionem inclinare cernerent castrum, clipeo operientes caput, altera manu faces ferentes, ad portas, ut iis ignem admoverent, contendunt. sed flammam non concipiente ligno, re infecta rediere, vitatis praeter opinionem, quae grandinis instar de moenibus emittebantur, telis. tum vero Romani, postquam protracto ad solis usque occasum certamine nihil profecere, in castra reversi sunt. quae cum Gulielmi ducibus comperta essent, coacto concilio, an cum Romanis manus consererent, deliberant. cum omnium in id convenient sententiae, assumptis copiis, versus Romanorum castra iter intendunt. Romani contra his auditis ad resistendum sese comparant. Italis quidem novem praefuere duces, quibus omnibus praepositus est cancellarius. omnis autem exercitus armis, generosis praeterea equis, longisque hastis quam optime instructus erat. ex quibus non modicus Romanos incessit pavor, animi dubios an cum tanto et tam bene armato exercitu exiguis admodum copiis decertarent. ordinata nihilo minus acie et per turmas distributa, dux multa oratione ad magnanimitatem milites cohortatur. manibus aliquamdiu ab

νου. μέχρι μὲν οὖν τινος οὐδέτεροι χειρῶν ἤρχον. ἐπεὶ δὲ αἱ τε
 σάλπιγγες ἤδη ἐκατέρωθεν ἤχουν καὶ τὸ σύνθημα ἐδίδοτο, ἐμά-
 χοντο συμπεσόντες ἀπὸ χειρὸς ἕκαστος. οὐκ ἂν εἶπες ἥλιον οὐδ'
 ἂν ἡμέραν ὄρῃν· ἀχλὺς γὰρ πάντως ἐπέχε καὶ κόνις εἰς οὐρανὸν
 C ἵστατο, πάταγός τε ἠκούετο καὶ ἄγριος ἠγείρετο θροῦς. μέχρι 5
 μὲν οὖν γε ἀμφὶ μέσσην ἡμέραν ἰσοπαλῆς ἦ μάχη ἐγένετο. τὸ δ'
 ἐντεῦθεν τῷ πλήθει βιασάμενοι Ἰταλοὶ τοὺς περὶ τὸν Δούκαν ἐπι-
 ζον. ὁ δὲ ταχὺ τὸ πρῶγμα κατανοήσας παρὰ μέσσην εἰσελαύνει
 τῶν πολεμίων τὴν φάλαγγα· ἄλλους τε ἄλλοτε παίων ἀεὶ ἔπεσθαι
 αὐτῷ σὺν βοῇ παρώρμα τὸ Ῥωμαϊκόν. αὐθις οὖν συνέπιπτον 10
 ἀλλήλοις τὰ στρατεύματα, καὶ ἡ μάχη ἐμαίνεται, ἕως τῆς σφετέρῃ
 ἀρετῇ Ῥωμαῖοι τοὺς πολεμίους ἐτρέμαντο. καὶ αὐτῶν ἐν τῷ φεύ-
 γειν ἵππεις μὲν ἐξ τριακοσίων ἐπεσον, πεζῶν δὲ ἀμύθητόν τι πλη-
 θος, οἱ λοιποὶ δὲ ὄχοντο φεύγοντες. ταῦτα κατωρθώκοτες Ῥω-
 μαῖοι ἐπὶ τὸ φρούριον ἀνέστρεφον. οὐκ εἰς μακρὰν τοίνυν ἔξε- 15
 λόντες αὐτὸ τῆς τε ἐπιτηδείους ἀφθόνοις περιτετυχήκεσαν ἐν αὐ-
 D τῷ καὶ τῶν ἄλλων πλησθέντες ἀγαθῶν ἐπὶ Βῆριν ἤλθον.

7. Μετ' οὐ πολὺ δὲ καὶ Μοντεπολοῦς πόλεως ὀνομαστῆς
 γεγύνασιν ἐγκρατεῖς, Γραβίναν τε εἶλον ἧς Ἀλέξανδρος ἠγεμόνευε
 πρότερον, ἄλλων τε πόλεων καὶ φυλακτηρίων· πρὸς δὲ καὶ κωμο-
 πόλεις ὑπὲρ πεντήκοντα ἔσχον· καὶ ἐπὶ μέγα ἐκίστοτε τὰ βασιλέως
 ἐφέρετο πρῶγματα· ὑπέρρει δὲ Γουλιέλμῳ τὰ τῆς δυνάμεως αἰεὶ καὶ

18. Μοντοπολοῦς] Μοντοπολούσου? 19. Γραβίναν] In Cod.
 huic nomini praemissae sunt litterae Θs initiali rubra.

utraque parte temperatum. at postquam classicum utrimque insonuit, et
 signum pugnae datum est, cominus praelium ineunt universi. nec solem
 dixisses nec diem conspici, adeo omnes caligo invaserat pulvisque creber in
 caelum ferebatur. strepitus et clamor horribilis exaudiebatur. usque ad
 medium diem aequo pugnatum Marte. sed numerosis se copiis inferentes
 Itali, Ducae aciem tandem inclinarunt. quod ubi is animadvertit, phalan-
 gem suam in medios immittit hostes, caesisque ac prostratis subinde aliis,
 ut se sequeretur invitât. rursus igitur committuntur utrimque acies, acri-
 usque recrudescit praelium, usque dum propria animati virtute Romani ho-
 stes fundunt fugantque. cecidero inter fugiendum equites fere recentii, pe-
 ditum autem innumera multitudo: alii fuga dilapsi sunt. his prospere gestis
 rediere ad castellum Romani: eoque non multo interfecto tempore potiti,
 commeatusque ceterarumque rerum necessariorum copia ibi inventa, Baria
 se receperunt.

7. Neque ita multo post Montepelosum, urbem celebrem, in deditio-
 nem acceperunt: et Gravinam, cui primum Alexander praefuerat, et oppida
 alia, arcesque, insuper etiam vicus maiores ultra quinquaginta expugnare.
 ita res augebantur imperatoris, aliis atque aliis in dies partis victoriis:
 Gulielmi vero sensim dilabebantur vires et in arctum redigebantur, adeo ut

εις στενὸν κομιδῇ ἐχώρει. ἡ φήμη τοίνυν εἰς πᾶσαν ἐκδραμοῦσα
 τὴν Ἰταλίαν τὸ Ῥωμαίων ἵπανταχῆ διεκέρηυτεν ἄμαχον. καὶ εἰ- P 88
 δον τότε Ἴταλοι Ῥωμαίους, ὧν ἀπέιρου ἤδη τοῦ χρόνου πολεμούν-
 των σφίσιν οὐκ ἐπειράθησαν, πάντα καθάπαξ τὰ αὐτῶν ἄγοντάς
 5 τε καὶ φέροντας. μέχρι μὲν οὖν καὶ ἐνταῦθα κατὰ ῥοῦν ἐφέρετο
 Ῥωμαίοις τὰ πράγματα, τὸ δ' ἐντεῦθεν ὑποβασκαίνειν ἢ τύχη
 τοῖς ἐκκληρήμασι ἤρξατο. νόσος γὰρ τῷ Παλαιολόγῳ ἐνσκήρυσσα
 λάβροις τὸν ἀνθρώπον πυρετοῖς ἐκαμίλευεν, οὐ πρότερόν τε ἔληξεν
 ἐκμάδα ἐπινεμομένη τούτῳ τὴν φυσικὴν πρὶν ἢ τὸ μὲν πρῶτον
 10 ἀποθρῖξουσθαι ἠνάγκασεν, ὀλίγῳ δὲ ὕστερον καὶ ἔξ ἀνθρώπων αὐ-
 τὸν ἐποίησατο. ἄρτι μὲν γὰρ τὰ τρίχυνα ἡμφιεστο, καὶ ῥᾶν
 εἶναι δόξας τὸν Λούκαν ἐπὶ τὰς ἄλλας ἵεναι προδύτρεπετο πόλεις, B
 ἃς δὴ ἀχειρώτους ἔτι Ῥωμαίοις συνέβουινεν εἶναι. καὶ τρίτη μετ'
 ἐκείνην ἡμέρα αὐθις ἐν κακοῖς ἦν, ὃ πνθόμενος ὁ Λούκας ἐπὶ τὴν
 15 Βῆρον ἀνεχώρει. τεθνηκότι δὲ ἤδη τούτῳ περιτετυχηκῶς τὸ μὲν
 σῶμα σορῶ παραδέδωκε, πάντα τελέσας ὅσα νόμοις Χριστιανοῖς
 ἐπιπῆ ὅσιμ' ποιεῖν δίδωσι. τὰ δὲ ἐπὶ Βάρεως εὖ διαθήμενος μό-
 νος τὸ λοιπὸν τὸ τῶν πραγμάτων ἀναδέχεται κράτος.

8. Ὁ μὲν δὴ Παλαιολόγος οὕτω δὴ τὸν βίον μετέλλαξεν, V 69
 20 αὐτῆρ ἀγχίνους τε καὶ ἄλλως ὧν καὶ πολεμίοις ἐμιλήσαι πράγμασι
 δυνάτατος ὧν μάλιστα. ὃ δὲ Λούκας τὸ στράτευμα ἀναλαβὼν
 εἰδὼν Βρεντεσιὸν ἐχώρει. ὅτε δὴ καὶ Βασαβίλιαν ἐαντιῶ συστή- C

8. λάβροις] Cod. λαύροις. 16. νόμοις] Fort. νόμος ut sensus sit:
 quousque unus Christianis in exequiis facere iungit. 22. Βρεν-
 2 2
 τεσιόν] Cod. Βροντησιόν.

vulgata per totam Italiam fama invictam passim virtutem Romanam praedi-
 caret. videreque tum Itali a Romanis, quorum a multis retro saeculis arma
 non fuerant experti, sua omnia ubique diripi et auferri. huc usque secundo
 vento cuncta Romanis oessere: sed mox invidit tot prosperis successibus for-
 tuna. morbus namque Palaeologum corripiens, valida hominem febre dex-
 coxit: nec prius destitit humores naturales consumere, quam primo quidem
 comam deponere eum coegisset, ac paulo post rebus humanis exemisset.
 cilicium enim vestem iam induerat, ac cum melius habere sibi videretur,
 Ducam ut ad ceteras iret civitates, quas nondum ceperant Romani, hortat-
 us erat, sed enim tertio post die rursus recruduit morbus. id ubi accepit
 Ducas, Barim reversus est, atque illo iam defuncto, corpus sepulcro man-
 davit, aliaque omnia procuravit, quae ex Christianorum lege sacris exequiis
 debentur. his rebus Bari peractis, summam rerum solus obtinuit.

8. Hunc exitum habuit Palaeologus, acri vir ingenio, et rei militaris
 peritissimus. Ducas vero accepto exercitu versus Brundisium profiscitur,
 quo Bassavillam sibi confestim conciliaret, qui hac de causa defecerat. ille,

σασθαι διὰ σπουδῆς ἔθετο ἀποταξάμενον ἦδη ἀπ' αὐτίας τοιαύδε. οὗτος εἴτε κέρδους οἴμαι προφάσεις ἑαυτῷ ποριζόμενος εἴτε καὶ σπάνει χρημάτων ἀληθῶς ἐχόμενος, χρυσίου χιλιάδας δέκα τὸν Παλαιολόγον ἔτι περιόντα δεδανεῖκεναι οἱ ἦξιον. ὁ δὲ τέτταρας μὲν αὐτίκα παρέχειν αὐτῷ κατετίθετο, δωρεὰν ἐκ βασιλείως ἀλλ' 5 οὐ δάνειον, πρὸς δὲ τὰς λοιπὰς ἰσχυρῶς ἀπέλεγεν. οἷς ὁ Βασσάβιλας δυσαρεστῶν τοῦ Ῥωμαϊκοῦ ἀπεσκήνητο στρατοπέδου. ὡς δ' ἀποβιῶν μὲν ὁ Παλαιολόγος, κατισταῆ δ' ἐπὶ τῶν πραγμάτων ὁ Δούκας, ἦκε παρ' αὐτὸν καὶ τῶν χρημάτων ὡσπερ ἡτῆτο

D τετυχηκῶς πολεμίων αὐτῆς Ῥωμαίοις ἐκοινῶνει καμύτων. καὶ δὴ 10 καὶ αὐτὸν ἐπαγόμενος ὁ Δούκας ἐπὶ Μασσούρου παντὶ τῷ στρατῷ ἦλθεν. ἦν δὲ τις ἐνταῦθα πόλις Πολυμίλιον κεκλημένη, ἐνθα τῶν περὶ τὸν Γιλίελμον συνέβαιεν εἶναι τινα Φλαμίγγον ὄνομα. ἀλλ' ὁ μὲν προσίειναι τὸν Ῥωμαίων ἀκούσας στρατὸν ἐκείθεν ἄρας ἐπὶ Τάρανταν ἦλθε, Ῥωμαῖοι δὲ Πολυμίλιον ἐλόντες τὰ περίεξ τε 15 σκυλαγωγῆσαντες ὡσελεῖων ἐπεπλήσαντο τὸ στρατοπέδον. ἐκείθεν τε ἐπὶ Μόλισσαν μετέβησαν πόλιν, ἣ κἀθηται μὲν ἀνωτάτω ἐπ' ἀγχωμάλου ἰσχυρὰ καὶ εὐπυργος, ἐκ δὲ μερῶν ἀμφοτέρων θατέρου μὲν φάραγγές τινες τραχεῖαι καὶ δεινῶς ἄβατοι κατυτείνουσι, θατέρου δὲ ποταμοῖς ζώννυται ναυσιπόροις. ἀλλ' εἶοικε τοῖς 20

P 89 οὐρίας πλέουσι ἀντιπράττειν οὐδέν. Μόλισσα γὰρ καίτοι ἀσφαλείας οὕτω πανταχούθεν ἔχουσα, ὁμῶς Ῥωμαίοις οὐδὲ μακρὰ καμουσιν ἀλώσιμος τρόπῳ τῷ ἐρηθησομένῳ ἐγένετο. ἄτε γὰρ εὐ-

9. ὡσπερ] Malim ὡνπερ.
Cod. μικρά.

22. μακρὰ] Ita Tollius ex coniectura.

seu quod lucri captaret occasionem, vel quod revera pecunias indigeret, aureorum millia decem foenori sibi dari a Palaeologo adhuc superstite poposcerat. quatuor hic promiserat se statim daturum, non quidem in foenus, sed ut principis largitionem; de reliquis prorsus abnuerat se quicquam posse praestare. cum aegre tulisset repulsam Bassavilla, castris continuo Romanis excesserat. defuncto autem Palaeologo et translata ad Ducam potestate, ad eum venit, acceptisque quas petiverat pecunias arma iterum cum Romanis coniunxit. tum una illum adducens Ducas cum omnibus copiis ad Massam pergit. ibi civitas quaedam adiacet Polymilium dicta, in qua unus de Gulielmi ducibus erat, nomine Flamingus. sed ubi is Romanum adventare exercitum accepit, discessit inde et Tarentum concessit. Romani Polymilio capto et circumiacentibus agris direptis, rebus necessariis castra instruunt. inde ad Molissam contendunt, oppidum in editiore quidem, sed aequali ac plano situm loco, validum ceteroquin ac turribus ab utraque parte instructum, cuius alterum latus cingunt confragosae et inaccessae valles; alterum navigabiles fluvii ambiunt. sed nihil videtur obstare vento secundo navigantibus. Molissa enim quantumvis munita, a Romanis tamen nec multum laborantibus eo quem exponam modo expugnata est. ii quippe prioribus for-

τρημασιν ἐπιφθόντες τοῖς προλαβοῦσιν, ἐπειδὴ τοὺς ἐκ τῆς πό-
 λεως τῆ τοῦ χώρου φύσει τεθαροσηκότας ἕξω πυλῶν ἐστῶτας εἴ-
 δον, ἔνθα ἐπιμαχοτέραν εἶναι συνέβαινε ταύτην, δρομαῖοι διὰ
 τοῦ ἀνάντους ἐχώρουν. ὣν τῆ τύλη καταπλαγέντες ἐκείνοι ἐπὶ
 5 τὰς πόλας εἰσέπιπτον φεύγοντες. οὐπω δὲ ἐπιζυγωθεισῶν καὶ ὁ
 Ῥωμαίων συνέπιπτε στρατός, καὶ λοιπὸν κατὰ κράτος ἡ πόλις
 ἔλκοετο. ταῦτα Ῥωμαῖοι καταπραξάμενοι ἐκεῖθεν ἀπεχώρουν. B
 ἐπ' ὀλίγον δὲ προελθούσιν σὸν στρατεύματι μεγάλῳ ὁ Φλαμίνγγος
 ἀπήντα. Ῥωμαίων σὺν τινεσ τῶν ταγμάτων προπηθήσαντες
 10 ὁμοίε τοῖς πολεμίοις ἐχώρουν ἔργα θανμασιὰ ἐς αὐτοὺς ἐνδεικνύ-
 μενοι, πλήθει δ' ὅμως τῶν ἐναντίων παρὰ πολὺ ἐλασσούμενοι
 ἀπεχώρουν ὀπίσω. ἐν τούτῳ δὲ καὶ ὁ Δούκας πανστρατὶ τῷ
 Φλαμίνγγῳ ἐπιτίθεται, τρεψόμενός τε αὐτὸν Μασαύρου προσέβα-
 λιν. ἕξ ἐφόδον δὲ καὶ ταύτης περιγεγονῶς ἀμύθητόν τι χρῆμα
 15 ἐπιπείθειν ἐπ' ἀκροπόλεως ἀπόθετον εὔρεν, ὅπλα τε πολλὰ καὶ
 ἵππους τῶν διακοσίων οὐκ ἀποδέοντας ἔσχεν. ἂ Ταραντῖνοι
 βλέποντες κατὰ συστήματα καὶ δῆμους συνερχόμενοι ἀναφαν-
 δὰ τὸν Φλαμίνγγον ἐκακηγόρουν, ἔγκλημα αὐτῷ ἐπιφέροντες, ὅτι
 δὴ δειλίαν τὴν αὐτοῦ Ῥωμαίοις περρησίας πεποίηται ὕλην. ἂ
 20 μηκέτι φέρειν δεδυνημένος ἐκείνος τὸ στρατεύμα αὔθις ἀναλαβὼν C
 τὴν Ῥωμαίων ἐξεδέλετο στρατιάν. ἀλλ' ἄρτι τε εἰς ὄψιν ἤλθεν
 αὐτῷ καὶ ἀντίκα δειλίᾳ βληθεῖς οὐκέτι ἀκῆς ἐμέμνητο. φεύ-
 γουσι τοίνυν αὐτοῖς Ῥωμαίων ὀλίγοι ἐπιθήμενοι τινεσ ἔκειναν.

6. συνέπιπτε] Malim συνεπέπιπτε.
 ex coniectura. Cod. διάκρων.

16. διακοσίων] Ita Tollius

tunc elati successibus, cum oppidanis ingenio loci confisos stare extra por-
 tas viderent, qua parte oppugnari facilius poterat urbs, cursu per ardua fe-
 rantur; tanta eorum audacia percussi hostes fuga se intra portas recipiunt.
 quibus adhuc reseratis, Romanorum una intidit exercitus et urbe per vim
 potitur. his rebus confectis excessere inde Romani. sed vix multum erant
 emensi iter, cum obviam fit cum numerosis copiis Flamingus. tum vero Ro-
 mani aliquot ex ordinibus prosilientes cum hoste configunt, mirandaque eo
 in certamine edunt facinora. sed cum hostes numero praevalerent, retro
 cessere. inter haec Ducas cum universo exercitu Flamingum adoritur, eoque
 in fugam compulso, Masafra venit. qua primo impetu expugnata, incre-
 dibilem commeatus et necessariorum rerum reconditam in arce copiam inve-
 nit, et arma insuper multa, equosque non minus ducentos. id ubi viderunt
 Tarentini, vicatim tributimque maledictis propalam Flamingum insectantur,
 irusantque, quod illius timiditas et ignavia audaciae materiam praebuisset
 Romanis. quam ille contumeliam non ferens, assumptis iterum copiis, Ro-
 manorum exspectat exercitum. sed vix in illius conspectum venit, cum prio-
 ris fortitudinis immemor pavore subito corripitur. fugientes itaque nonnullos

ἐπεὶ δὲ ἑγγὺς Τάραντος ἤδη ἐγένοντο, ἀνάλωτον εἶναι τὴν πό-
 V 70 λιν κατανοήσαντες αὐτῆς μὲν ἀπῆραν, Μονοπόλει δὲ πελάσαι
 διανοηθέντες, ἐπειδὴ ἀπορεῖν αὐτοῖς συνέβαινε τειχομαχικῶν,
 γράμμασι τὸν ἐν Βάρει μετεπέμποντο στόλον, ἐφ' ᾧ τοιούτων
 ἐκεῖθεν εὐπορήσειν ἤκειν ὅτι τάχιστα. ἐν δὲ τούτῳ τετύχηκε
 Ῥωμαίοις διὰ χώρας πορευομένους εὐδαίμονος καὶ ἀφθόνοιο περι-
 βριθούσης ἀγαθοῖς μυρῶν ὕσων πεπλησθαι καλῶν. λέγεται γὰρ
 D δέκα μὲν τηρικᾶδε βοῦς ἀγελαιᾶς χρυσοῦ τὸν στρατιώτην ἀπο-
 δόσθαι στατήρος, πρόβατα δὲ τριάκοντα καὶ ἑκατόν. ὅτε δὴ
 καὶ Ῥωμαίων τινὰς εἰρκταῖς ἐκ πολλοῦ προστετηκότας εὐρόντες ἢ
 τῶν κλοιῶν τοὺς ἀθλίους ἀνῆκαν.

9. Ἐπεὶ δὲ πεμπταῖοι εἰς Μονόπολιν ἀφίκοντο, ἐπεξῆμι
 μὲν αὐτοῖς οὐδὲ εἰς (ἐφθῆ γὰρ ἡ φήμη προκαταπλήξασα τούτους
 ἔνδον ἐλάσαι τειχῶν), ὑπὲρ δὲ τῶν πύργων ἀνοπλοὶ ἐστήκισαν,
 εἴ τις ἐπιβολὴ τῷ περιβόλῳ ἐπέλθοι ἀμννούμενοι. τότε μὲν ὄν
 αὐτοῦ που ἐν ἐπικαίρῳ τῆς πόλεως οὐ πολλῶ ἀποθεν τὸν χάρα-
 κα πηξάμενοι ἔμενον. ἐπεὶ δὲ καὶ ὄν ἐκ Βαρῆως μετεπέμψαντο
 P 90 ἤδη στόλον, Μονοπόλει προσχὼν τὰ ἐς πολιορκίαν αὐτάραχ
 ἐκόμισε, τότε δὴ πανστρατὶ τῷ περιβόλῳ ἐπέθεντο. ἀλλὰ Μο-
 νοπολιταὶ ἄτε ἀφ' ὑψηλοῦ ἐς τοὺς πολεμίους βάλλοντες ἀπι-
 κρούοντό τε τοὺς προσιόντας Ῥωμαίων καὶ τινὰς ἔκτεινον. ἡ τε
 μάχη πρῶτ' ἀρξάμενη ἐς νύκτα ἐτελεύτα. Ῥωμαῖοι μὲν ὄν,
 ἐπειδὴ συνεσκότιζεν ἡδὴ, ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἀνεχώρησαν. Μο-

15. ἐπιβολή] Ita Tollius. Cod. ἐπιβολή.

pauci e Romanis insecuti prostraverunt. ut vero proxime ad Tarentum accer-
 serunt, expugnari urbem haud posse rati, ab illa quidem digressi sunt: sed
 cum ad Monopolim copias admovere cogitarent, nullaeque sibi eo tum tem-
 pore adessent bellicae machinae, classem, quae Bari stabat, ut omnia ista
 celerrime adveheret per literas arcessiverunt. interim Romani, dum iter fa-
 ciunt per regionem opulentam admodum et immensa bonorum copia afflue-
 tem, multipliciter ditantur. aiunt enim tum militem uno auri statere boves
 decem armentales vendidisse, alia autem pecora centum et triginta. multos
 ad haec Romanos diuturnis carceribus maceratos compeditibus exuerunt.

9. Posteaquam quinto inde die ad Monopolim venerunt, nemo eis oc-
 currit hostium. ipsa enim iam ante fama consternati intra moenia se conti-
 nebant. in turribus autem armati constitere, ut si quis in vallum fieret im-
 petus, contra illos obsisterent. Romani itaque positus idoneo loco haud procul
 inde castris, condesere. sed ubi, quam Bari acciverant, classis, quae ad
 oppugnationem necessaria erant advexit, cum omnibus copiis moenia ad-
 oriuntur. at Monopolitani emissis ex alto in hostes telis subeuntes repellunt
 Romanos, nonnullosque caedunt. incepto mane praelio in noctem usque
 protracto, Romani, cum iam advesperasceret, in castra revertuntur. Mo-

νοπολίται δὲ φυλακὰς ἐπὶ τῶν πύργων εἶχον ἐκ περιτροπῆς κα-
 θισιάντες αἶψα, ὡς μὴ λάθοιεν κακουργήσαντές τι νύκτωρ ἐπὶ
 τὴν πόλιν Ῥωμαῖοι. πυρὰ τε ἐκατέρωθεν ἔκαλοντο πολλά, καὶ
 αἰετοὶ καὶ σύριγγες ἤχουν. ἄρτι δὲ τὸν ἐϋφρον ὄρλιζοντα παρα-
 5 μείψας ἥλιος ἐς τὸ τῆς γῆς πυρέκνυπτε πρόσωπον, καὶ Ῥωμαῖοι
 μὲν τῶν χαρακωμάτων ἐξιόντες ἐπὶ τῶν ἔργων καὶ πάλιν ἐγίνον- B
 το, Μονοπολίται δὲ δρόμῳ καὶ αὐτοὶ εἰς τὰς ἐπάλλξεις ἐχώρουν
 καὶ πρὸς τοῖς ὅπλοις ἦσαν. καὶ ἀγὼν αὐθις ἠπλοῦτο ἑξαίσιος
 οἷος Ῥωμαῖοι μὲν τὴν ἐς τὸ τεῖχος βιαζομένοις ἄνοδον, Μονο-
 10 πολίταις δὲ προσιόντας ἀπωθεῖσθαι τοὺς πολεμίους. μέχρι μὲν
 οὔν τινος ἐπὶ τοιοῦτοις ἐπονοῦντο· τὸ δ' ἐντεῦθεν πῦρ ἔνθα τὰ
 σκάφη Μονοπολίταις ὑφώρμει τὸ Ῥωμαίων ἐμβάλων στράτευμα
 γλόγα μεγίστην ἀρθῆναι ἐποίησεν. ὅτε καὶ τῶν τις Ῥωμαίων
 στρατιωτῶν Ἰκανάτος ἐπέκλησιν λόγου καὶ ἀκοῆς εἰργαστο ἄξια.
 15 Μονόπολιν γὰρ διπλῶ μὲν ζώννυσι τείχη, ἀλλὰ τὸ μὲν ἔνδον
 ἐπὶ πλείστον τε ἐπαίρεται καὶ πολεμίῳ δορὸς λόγον οὐδένα τὸ
 παράπαν πεποίηται, τὸ δ' ἄλλο ἐς τριτημῦριον μάλιστα τοῦ C
 προτέρου αἰρόμενον τὰς κρηπίδας αὐτῷ περιθίει. ἐς τοῦτο δὴ
 τὸ περίτειχος δύο τινὲς Μονοπολιτῶν ἀναβύαντες αὐτοὶ τε ἐς τοὺς
 20 πολεμίους ἔβαλλον καὶ τοὺς ἄλλους πρὸς τοῦτο παρῶρμων. ὅπερ
 ἰδὼν ὁ Ἰκανάτος σὺν τῷ δόρατι ἐπελάσας θατέρου τῶν εἰρημέ-
 των κατεστοχεῖ. ὁ δὲ ὑπτιος παραυτὰ ἐξεκλύσθη, βοή τε
 πρὸς τοῦ Ῥωμαίων ἤρθη στρατοῦ καὶ κρότος ἑξαίσιος τε καὶ

8. ἠπλοῦτο] Cod. ἠπλοῦτος.
 8. ἠπλοῦτος] Cod. ἠπλοῦτος.
 22. κατεστοχεῖ] Cod. κα-
 ταστοχεῖ.

10. ἀπωθεῖσθαι] Addendum vi-
 detur *χειρῶμενοι* vel simile quid.

22. κατεστοχεῖ] Cod. κα-
 ταστοχεῖ.

opolitani vero in turribus custodias locant, easque per vices semper mutant, ne si quid Romani de nocte attentarent, eos lateret. utrimque praeterea accendebantur ignes, tibiaeque ac tubae perstrepebant. iamque exortam praetervectus auroram suum terris iubar sol inferebat, cum egressi e vallo Romani oppugnationem de novo aggrediuntur. Monopolitani contra cursu se in propugnacula proripientes, vicissim capessunt arma. rursum igitur ingens instauratur certamen, Romanis nimirum vi ascendere muros annientibus, subeuntes vero repellentibus Monopolitanis. sic aliquamdiu in iis laboratum. exercitus deinde Romanus igni iniecto, ubi navigia subduxerant Monopolitani, ingentem flammam excitarunt: quo tum tempore Romanus quidam miles, Hicanatus nomine, rem dictu audituque dignam gessit. Monopolim quippe murus circumcingit duplex, sed interior altius eductus, hostilem nequaquam hastam veretur: alter autem tertia parte minor illius fundamenta circumambit. in hunc igitur exteriorem murum ascenderunt Monopolitani duo, qui telis inde hostes lacescebant, ceterosque ut idem agerent hortabantur. quod ubi conspicit Hicanatus, arrepta hasta eo perveniens, alterum ex iis ferit, prosternitque. mox ingens tollitur a Romano exercitu

ἀκοῆς κρείσσων ἐγένετο. πρὸς δὲ καταπλαγέντες οἱ ἐπὶ τῶν πύργων νομισαντές τε ἤδη τὴν πόλιν ἀλῶναι, τοὺς πύργους λιπόντες ἀνὰ μέσην τὴν πόλιν ἐχώρουν. καὶ εἰ μὴ ταχὺ τὸ πρᾶγμα αἰσθόμενοι ἐπὶ τῶν ἐπάλλεων αὐθις ἀνέβησαν, ἦλιν ἂν αὐτίκα

D Ῥωμαίοις ἢ πόλιν. ἐν τούτοις καὶ ἡ δευτέρα κατὰ Μονοπόλειος ἔληξε προσβολή. Μονοπολιταὶ δὲ ὡς ἔγνωσαν ἐν στενωῶ περιελημμένοι, γράμματα ἐπὶ Φλαμίγγον πέμψαντες ἦκειν αὐτὸν τὴν ταχίστην ἤξιουν· ὁ δὲ ἐπήγγελε μὲν παρέσεσθαι τούτοις μετὰ μικρὸν στρατεύματι μεγάλῳ Ῥωμαίους ἐνθὲνδεν ἀπαναστήσων· δέος δὲ αὐτὸν ἔνδον ἐπέιχε, καὶ εἰς δειλίαν ὄρον οὐκ ἔχουσαν ἔπιπτε λογιζόμενος τίσι μυχεῖται καὶ πρὸς τίνας αὐτῷ ὁ πόλεμος ἔσται. ἐπεὶ δὲ ἐβδόμη ἔξ ἐκείνου παρῆλθεν ἡμέρα καὶ Φλαμίγγ-

V 71 γος οὐδαμοῦ διεφαίνεται, τότε δὴ Μονοπολιταὶ τὴν ὄψιν δῆποτε
P 91 ἀπεγνωκότες ἐπικουρίαν πρέσβεις εἰς τὸ Ῥωμαίων ἔστειλαν στράτευμα ἐφ' ᾧ τὴν πόλιν τε καὶ σφᾶς αὐτοὺς βασιλεῖ παραδοῦναι· καὶ ἐπὶ τῇ ὁμολογίᾳ τὸ πιστὸν αὐτῶν ἐσχηκέναι, εἰ μὴ καὶ φρουρὰν ἑαυτοῖς ἐκ βασιλείως ἐπιστήσεσθαι καταδέξαντο. τῶν δὲ καὶ πρὸς τοῦτο ἐπινευσάντων, χρόνος ἐδίδοτο τῇ ὁμολογίᾳ τακτός. ἀλλὰ τινες τοῦ Μονοπολιτῶν δήμου (ἦσαν γὰρ οὐδὲ οὐκ ἤρεσκε τὰ μελετώμενα) λαθόντες τοὺς ἄλλους Φλαμίγγῳ δῆλον ταῦτα καθίσταν. καὶ ὅς πρὸς τὴν ἀκοὴν ἐκταραχθεὶς καταφροῦντος ἰπέας τῶν περὶ αὐτὸν ἀπολεξόμενος τῶν ἐκείνων οὐκ ἀποδέοντας αὐτοὺς μὲν ἐν τῷ παραντίκα ἔστειλεν, ὁ δὲ κατόπιον ὀλίγῳ ὕστι-

clamor, tantusque plausus, ut nihil quicquam exaudiri posset. unde conterriti qui in turribus stabant oppidani, captam iam urbem rati, relictis turribus ipsis in mediam urbem confugiunt: et ni continuo re cognita in propugnacula rursus sese recepissent, urbs a Romanis illico fuisset capta. sic tum altera in Monopolim desiit oppugnatio. oppidani vero ubi se angustiis undique premi vident, per literas Flamingum enixius rogant, ut quantocius cum auxilio accederet. ille brevi se adfuturum cum magno exercitu Romanosque inde depulsurum renuntiat. sed enim rursus inuasit animum illius metus pavorque immensus, cum subiret cogitatio, quibuscum certaturus esset, ac contra quos sibi bellum foret. ubi vero septimus inde effluxit dies, et nusquam conspexitur est Flamingus, desperato hactenus auxilio, in castra Romana misere legatos Monopolitani, ut et civitatem et se ipsos magno dederent imperatori. Ducas autem negavit aliter se fidem eorum deditiōni habiturum, nisi praesidium imperatoris nomine sibi imponi sinerent. his ad ea annuentibus, praecioni faciendae dies est praefinitus. verum e popularibus Monopolitanis nonnulli, quibus quae agebantur haud placebant, inscīis ceteris rem omnem Flamingo significant. quo ille nuntio consternatus, delectos e suis centum cataphractos equites continuo ad eos mittit, seque paulo

ρον ἦξεν ἔλεγε χεῖρα βαρεῖαν ἐπαγόμενος. τούτους δὴ τοὺς ἰππέας νύκτα τηρήσαντες οἷς τὸ ἔργον τοῦτο συνέκειτο, καθ' ἣν ἔτιος οὐρανόθεν ἐπέκλυζεν ἄσχετος, διὰ πυλίδος τινὸς ἐπὶ τὴν πόλιν εἰσεδέχοντο, καὶ τὸ ἐντεῦθεν εἰς ὄπλα χωρεῖν καὶ πάλιν ἐξέκλιπτο. ὅπερ ὡς εἰς γνώσιν ἦλθε τῷ Δούκᾳ, ἐξαπάτην τινὰ πρὸς τῶν Μονοπολιτῶν τὴν πρεσβείαν γενέσθαι οἰηθεὶς ἀδίκαια ἐξῆγε τοῦ χάρακος τὸν στρατόν. οἱ δὲ ὄλγῃ αὐτοῖς ἀρκέσαι τοὺς ἑκατὸν λογισάμενοι ἰππέων, ἄλλως τε καὶ σὺν θνητῶ μᾶλλον ἢ πρῴην μαχησομένου τοῦ Ῥωμαίων στρατοῦ, πέμψαντες ἐπὶ τὴν πόλιν αὐθις ἐκάλοον τὸν στρατηγὸν ἐφ' ἑτέρους τὴν αἰτίαν μεταφέροντες, οἱ κοινῆς ἄνευ γνώμης ἐτόλμησαν τὰ παρόντα. ὁ δὲ Δούκας τὰ μὲν πρῶτα ἀναινομένῳ ἐώκει, θρόνῃ τε καὶ ὑπεροψία πολλῇ ἐχόμενος μάχῃ τὸ πρῶγμα ἤδη κριθῆναι ἰσχυρίζετο. ἐγκειμένων δὲ ἔτι μᾶλλον εἰς τοῦτο τῶν πολιτῶν καὶ ἐπιχωρεῖν αὐτοῖς τὴν ἡμαρτιάδα ἰκετευόντων, ὑπὲ παρακληθεὶς ἐπὶ τὴν πόλιν εἰσῆγε τὸ στράτευμα. ἀλλ' ἄρτι τὴν πόλιν Ῥωμαῖοι ἔσχον, καὶ ὁ Φλαμίνγος ἀπὸ σταδίων εἴκοσιν ἠγγέλλετο παρών. τοῦτο γνοὺς ὁ Δούκας ἄνδρας ἰππέας τῶν σὺν αὐτῷ ἄοισίνοθην ἀπολεξάμενος, αὐτοὺς μὲν τῷ Φλαμίνγῳ ὑπαντιάζουσας ἔστειλεν, ὁ δὲ τὰ κατὰ τὴν πόλιν διοικησόμενος αὐτοῦ ἔμεινεν. ἀλλ' ὁ Φλαμίνγος ἐπειδὴ πρόρρωθεν τὰς βασιλέως ἀνέγνω σημαίας ἐπὶ τῶν πύργων ἤδη προφαινομένης, πρὸ τοῦ τοῖς Ῥωμαίων ἰππεῦσιν εἰς χεῖρας ἐλθεῖν ἔγγιστα ἤδη γεγονόσιν ὀπίσω ἐχώρει. ὅτε δὴ κατὰ νότον Ῥωμαῖοι διώξαντες πολλοὺς αὐτῶν

17. Ῥωμαῖοι] Cod. Ῥωμαίων.

post secuturum et maiores copias adducturum pollicetur. Igitur si quibus ea incumbat cura, noctem observantes, qua magna imbrium vis de caelo cadebat, equites illos per minorem portam in urbem admisere. quod ubi comperit Ducas, imposuisse sibi Monopolitanorum legatos ratus, confestim e vallo milites educit. sed cum haud sibi satis esse centum illos equites viderent oppidani, Romanis praesertim acriori quam ante animo decertaturis; missis rursum legatis, ducem in civitatem evocant, translata in alios culpa, qui citra commune consilium ea perpetrare ausi fuerant. id primum admittente renuit Ducas, et legatos utcumque aspernatus, rem armis dirimere velle se dixit. sed tandem acrius illis instantibus et ut hoc sibi delictum remitteretur obsecrantibus, tandem placatus exercitum in urbem introduxit. vix urbe potiti sunt Romani, cum viginti ab ea stadiis adesse Flamingum nuntiat. id ubi accepit Ducas, delectos expertae generositatis equites, qui Flamingo occurrerent, emittit: dum ipse in urbe manet, ut res ibi componeret. at Flamingus ubi a longinquo imperatoria in turribus erecta conspexit signa, priusquam cum equitibus Romanis iam proximis manus consereret, retro cessit. Romani a tergo insequentes multos ex eis cecidere,

D ἔκτειναν, εἶλον δὲ καὶ ζωγρείας πανόπλους ἐππέας ἑκατὸν μύ-
 λιστα. Φλαμίγγον δὲ ἑγγὺς ἁλῶναι ἤδη γεγενημένον ἢ τοῦ ἑπ-
 που ταχύτης τοῦ κινδύνου διεσώσατο. ταῦτα κατωρθώκοτες Ῥω-
 μαῖοι ἐπὶ Μονόπολιν ἀνεχώρησαν.

10. Ὁ δὲ Δούκας ὁσημέραι τὴν τύχην Ῥωμαίοις προσ-
 μειδιῶσαν ὁρῶν οὐ πάνυ τι πιστεύειν εἶχεν αὐτῇ, τὴν ἀποστρο-
 φῆν ὡς εἰκὸς εὐλαβοῦμενος, μήποτε κατὰ τοὺς μοχθηροὺς (φασὶ)
 τῶν συνοδοιπόρων ἐκ μέσης λιποῦσα τούτους ἀνακάμψῃ τῆς ὁδοῦ.
 ὄθεν καὶ γράμμα χυρᾶζας τῷ βασιλεῖ ἔπεμψεν. εἶχε δὲ ὡδε.
P 92 ^c εἰ μὲν μηδεὶς ἔτι ἐπὶ τῆς Ἰταλίας πόλεμος ἡμῖν ἐλείπετο, κρά-
 τιστε βασιλεῦ, οὔτε στρατιᾶς ἄλλης ἐδέησεν ἂν οὔτε τῶν ἄλλων
 οὐδενός. πάντα γὰρ ἐς τήνδε τὴν ἡμέραν κατὰ νοῦν κευρωχί-
 ναι ἡμῖν ἴσθι, πόλεις τε σχεδὸν ἀπάσας, ὅπως ἐν Ἰταλίᾳ τυ-
 χάνουσιν οὔσαι καὶ κέλιπῃ τῷ Ἰονίῳ, παραστησαμένοις ἤδη καὶ
 πρὸς γε πολέμους κεκρατηκόσι μεγάλους βασιλείας τε τῆς σῆς¹⁴
 καὶ τοῦ Ῥωμαίων ἐπαξίως γένους. ἐπεὶ δὲ ἀγὼν ἡμῖν ὁ μείζων
 ἐπίπροσθεν ἔτι κεῖται (Γιλιέλμος γὰρ ὁ Σικελίαν ληστεύων,
 ἀσχάλλων ὡς εἰκὸς ἐπὶ τῇ τῶν οἰκείων ἀπωλείᾳ, δυνάμεις ἀπα-
V.72 ταχόθεν ἀγέρει καὶ στόλον νεῶν ὡς πλείστων ἐπὶ θάλασσαν ἤδη
 κατεσπακῶς ἔχει, ὡς ἐκ γῆς ἡμῖν καὶ θαλάσσης ἐπιτίθειτο κατὰ
B νοῦν ποιούμενος), οὐ χρεὴ περὶ ἐλάσσονος ταύτης ἡμᾶς ποιεῖσθαι
 τὴν τοῦ νησιώτου παρασκευὴν οὐδὲ παρέργως πόλεμον τόνδε δια-
 φέρειν, μήποτε κλέος ἡμῖν τὸ παρὸν ἐς ὄνειδος μᾶλλον ἀποκρι-
 θήσεσθαι γένοιτο. τὸ γὰρ σὺν μικροῖς τὰ μεγάλα μετιέναι κα-

18. ἀσχάλλων] Ita Tollius. Cod. ἀσχάλων.

et centum cataphractus equites vivos cepere. Flamingum vero, qui et ipse
 fere captus est, equi pernicitas periculo exemit. his prospere gestis rebus,
 Romani Monopolim redeunt.

10. Ducas autem etsi quotidie arridere sibi adverteret fortunam, ne-
 quaquam tamen totum se illi committendum censuit, instabilitatem illius non
 sine causa veritus, ne quemadmodum improbi et infidi comites solent, ipsos
 in media via relictos omneret, mittit itaque literas ad imperatorem, quarum
 hoc fuit argumentum. "si nullum aliud in Italia nobis superesset bel-
 lum, maxime imperator, neque exercitu alio neque ceterarum subsidio re-
 rum opus foret. omnia enim in hunc usque diem ex voto nobis successisse
 scias, urbes ferme omnes, quotquot sunt in Italia et ad imperum usque Ioniam,
 in ditionem nos accepisse, magnaue bella ad maiestatis tue Romanorumque
 gloriam nos confecisse, sed cum longe gravius nobis imminet certamen
 (Gulielmus quippe Siciliae praedo ob suorum iacturam hand dubie indignatus,
 contractis undique copiis classeque valida in mare immissa, et mari et
 terra nos aggredi meditatur), non contemnendus est nobis iste insulani ap-
 paratus, neque bellum hoc segnius gerendum, ne parta a nobis in praesens
 gloria vertatur in ignominiam. ut enim ille qui cum parvis viribus res magnas

τορθούμενον μὲν πλείω τοῦ σὺν μεγίστοις χαρίζεται δόξαν, ἀμαρ-
 τανόμενον δὲ πολλαπλάσιον ἐπάγεται τὸ αἶσχος, ἄτε πρὸς τῆ
 ἥτιη καὶ ἀμαθίαν στρατηγικῶν ἐπιτροῖβον τοῖς πταίσασιν, ὡς γε
 πολλάκις ἡμᾶς κράτος ἐδίδαξε τὸ σὺν. ὡς τοίνυν μηδέποτε μη-
 5 δὲν ἐκ τούτων ἡμῖν ἀπαντήσῃ, δεῖ δὴ πλείονος ἡμῖν ἐνταυῦθα
 ναυτικοῦ τε καὶ ἡπειρώτου στρατοῦ.¹¹ τὰ μὲν δὴ γράμματα ἐν
 τούτοις ἦσαν· ὁ δὲ ἐπειδὴ τὰ ἐν Μονοπόλει καλῶς ἦδη εἶχεν
 αὐτῷ, παντὶ τῷ στρατῷ ἐκείθεν ἀπήλανεν, Ὅστούνιον τε πόλιν
 ὀχυρωτάτην ἐν ταῖς μάλιστα ὁμολογία παρασησάμενος ἐπὶ Βρεν- C
 10 κίσιον ἡπέλεγτο πόλιν ἑτέραν, ἣ δὴ Τεμέση τὸ παλαιὸν ὠνομά-
 ζετο· ἀλλὰ πολὺς μετ' ἐκεῖνα ἀναστρεψαμένοις ἐπιγενόμενος αἰὼν
 ἐνεόχμωσε τὰ πλείστα τῶν ὀνομάτων, ἐφ' ἕτερα ἢ παντάπασιν
 ἀνόμοια ἢ ὀλίγω διαφέροντα μεταθείς. ταύτην ἐπειδὴ Ῥωμαῖοι
 κατέλαβον, ἡσυχῇ ἔμενον (πάσχα γὰρ τῆ ἑξῆς Χριστιανοὶς ἦν).
 15 ὅπερ οἱ τῆς πόλεως δειλίαν εἶναι νομίσαντες πολλάκις ἐπεξίοντες
 ἄχρι καὶ αὐτῶν χαρακωμάτων ἐγίνοντο, ἕως Ῥωμαῖοι οὗτοι ἐθε-
 λούσιοι τούτοις ἐπιπηδήσαντες, ἐπειδὴπερ ἀπέωσαντο, ἐπὶ τὸ
 στρατόπεδον ἀνεχώρησαν. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι Ῥωμαίων ἐπὶ τοῖς
 προτέροις καὶ πάλιν ἦσαν σέβας τῷ καιρῷ παρεχόμενοι· Θωμᾶς D
 20 δὲ τις, γένος μὲν Ἀντιοχεύς βασιλεῖ δὲ αὐτόμολος ἐκ μακροῦ
 γεννημένος, ὑπὸν ὑπερθέμενος ἐξῆει τοῦ χάρακος ἰππευόμενος
 ἐν τῷ πεδίῳ. ἐπεὶ δὲ ἦδη ἀγχοῦ τῆς πόλεως ἐγένετο, προῦκα-

11. ἀναστρεψαμένοις] Cod. ἀναστρεψαμένους. Tollius conii. ἀνα-
 στρεψάμενος ἐπιγενόμενος.

12. ἐνεόχμωσε] Cod. ἐνεώχμωσε.

21. ὑπερθέμενος] Fort. περιθέμενος.

aggrēditur, si rem prospere confecerit, maiorem, quam si cum maximis,
 gloriam comparat: ita contra, si perperam res ceaserit, multiplex inde con-
 trahit dedecus, cum praeter ipsam cladem rei militaris inscitia victos af-
 flictare soleat, uti saepenumero tua nos docuit maiestas, horum igitur ne
 quid unquam nobis usu veniat, maioribus nobis et maritimis et terrestribus
 copiis opus est." haec ille. rebus Monopoli ordinatis, cum omnibus inde
 copiis excessit; et Ostunio, valido inprimis oppido, per conditiones potius,
 versus Brundisium iter intendit. Temessam civitatem illam vocarunt vete-
 res. longum quippe succedens aevum pleraque apud posteros novat nomina,
 atque in alia, aut dissimilia omnino, aut parum discrepantia immutat, ut
 ad hanc urbem pervenere Romani, otiosi permansere: pascha enim Chri-
 stianorum postredie futurum erat. eiusmodi otium ignaviae et timiditati ad-
 scribebant oppidani, plurima facta eruptione ad ipsum usque vallum excur-
 rant, donec Romani aliquot inviti paene erumpunt, qui iis tandem propulsa-
 tis in castra revertuntur. ceteri quidem Romani, ut antea, diebus festis
 debitum impendebant cultum. Thomas autem gente Antiochenus, qui iam
 dudum ad imperatorem transfugerat, sumptis armis, vallo excedit, cam-
 pumque persequitur. ubi accessit ad urbem, fortissimum quemque ad singu-

D ἔκτειναν, εἶλον δὲ καὶ ζωγρείας πανόπλους ἑπτάς ἑκατὸν μάλιστα. Φλαμύγγον δὲ ἔγγυς ἁλῶναι ἤδη γεγενημένον ἢ τοῦ Ἰαπυίου ταχύτης τοῦ κινδύνου διεσώσατο. ταῦτα κατωρθωκότες Ῥωμαῖοι ἐπὶ Μονόπολιν ἀνεχώρησαν.

10. Ὁ δὲ Δούκας ὁσημέραι τὴν τύχην Ῥωμαίοις προσβριμειδιῶσαν ὄρων οὐ πάντι πιστεύειν εἶχεν αὐτῇ, τὴν ἀποστροφὴν ὡς εἰκὸς εὐλαβούμενος, μήποτε κατὰ τοὺς μοχθηροὺς (φασί) τῶν συνοδοιπόρων ἐκ μέσης λιποῦσα τούτους ἀνακάμψῃ τῆς ὁδοῦ. ὄθεν καὶ γράμμα χαράζας τῷ βασιλεῖ ἐπεμψεν. εἶχε δὲ ὡδε.

P 92 “ εἰ μὲν μηδεὶς ἔτι ἐπὶ τῆς Ἰταλίας πόλεμος ἡμῖν ἐλείπετο, κράτιστε βασιλεῦ, οὔτε στρατιᾶς ἄλλης ἐδέησεν ἂν οὔτε τῶν ἄλλων οὐδενός. πάντα γὰρ ἐς τήνδε τὴν ἡμέραν κατὰ νοῦν κευραγμένοι ἡμῖν ἴσθι, πόλεις τε σχεδὸν ἅπασας, ὅποσαι ἐν Ἰταλίᾳ τυχάνουσιν οὔσαι καὶ κόλπῳ τῷ Ἰονίῳ, παραστησαμένοις ἤδη καὶ πρὸς γε πολέμους κευρατηκόσι μεγάλους βασιλείας τε τῆς σῆς καὶ τοῦ Ῥωμαίων ἐπαξίως γένους. ἐπεὶ δὲ ἀγὼν ἡμῖν ὁ μείζων ἐπίπροσθεν ἔτι κεῖται (Γιλιέλμος γὰρ ὁ Σικελίαν ληστεύων, ἀσχάλλων ὡς εἰκὸς ἐπὶ τῇ τῶν οἰκειῶν ἀπωλείᾳ, δυνάμεις ἀπαν-

V.72 ταχόθεν ἀγείρει καὶ στόλον νεῶν ὡς πλείστων ἐπὶ θάλασσαν ἤδη κατεσπακῶς ἔχει, ὡς ἐκ γῆς ἡμῖν καὶ θαλάσσης ἐπιτίθεται κατὰ νοῦν ποιούμενος), οὐ χρὴ περὶ ἐλάσσονος ταύτης ἡμᾶς ποιεῖσθαι τὴν τοῦ νησιώτου παρασκευὴν οὐδὲ παρέργως πόλεμον τόνδε διαφέρειν, μήποτε κλέος ἡμῖν τὸ παρὸν ἐς ὄνειδος μᾶλλον ἀποκριθῆσεσθαι γένοιτο. τὸ γὰρ σὸν μικροῖς τὰ μεγάλα μετιέναι κα-

18. ἀσχάλλων] Ita Tollins. Cod. ἀσχάλων.

et centum cataphractus equites vivos cepere. Flamingum vero, qui et ipse fere captus est, equi pernicitas periculo exemit. his prospere gestis rebus, Romani Monopolim redeunt.

10. Ducas autem etsi quotidie arridere sibi adverteret fortunam, nequaquam tamen totum se illi committendum censuit, instabilitatem illius non sine causa veritus, ne quemadmodum improbi et infidi comites solent, ipsos in media via relictos desereret. mittit itaque literas ad imperatorem, quarum hoc fuit argumentum. “si nullum aliud in Italia nobis superesset bellum, maxime imperator, neque exercitu alio neque ceterarum subsidiorum opus foret. omnia enim in hunc usque diem ex voto nobis successisse scias, urbes ferme omnes, quotquot sunt in Italia et ad sinum usque Ionium, in ditionem nos accepisse, magnaue bella ad maiestatis tue Romanorumque gloriam nos confecisse. sed cum longe gravius nobis imminet certamen (Gulielmus quippe Siciliae praedo ob suorum iacturam haud dubie indignatus, contractis undique copiis classeque valida in mare immissa, et mari et terra nos aggredi meditatur), non contemnendus est nobis iste insulani apparatus, neque bellum hoc segnius gerendum, ne parta a nobis in praesenti gloria vertatur in ignominiam. ut enim ille qui cum parvis viribus res magnas

τορθούμενον μὲν πλείω τοῦ σὸν μεγίστοις χαρίζεται δόξαν, ἀμαρ-
τανόμενον δὲ πολλαπλάσιον ἐπάγεται τὸ αἶσχος, ἅτε πρὸς τῇ
ἤττη καὶ ἀμαθίαν στρατηγικῶν ἐπιτρέβον τοῖς πταίσασιν, ὡς γε
πολλάκις ἡμᾶς κράτος ἐδίδαξε τὸ σόν. ὡς τοίνυν μηδέποτε μη-
5 δὲν ἐκ τούτων ἡμῖν ἀπαντήσῃ, δεῖ δὴ πλείονος ἡμῖν ἐνταῦθα
ναυτικοῦ τε καὶ ἡπειρώτου στρατοῦ.” τὰ μὲν δὴ γράμματα ἐν
τούτοις ἦσαν· ὁ δὲ ἐπειδὴ τὰ ἐν Μονοπόλει καλῶς ἦδη εἶχεν
αὐτῷ, παντὶ τῷ στρατῷ ἐκεῖθεν ἀπήλαυεν, Ὀστούνιον τε πόλιν
ὀχρωτάτην ἐν ταῖς μάλιστα ὁμολογία παρασησάμενος ἐπὶ Βρεν- C
10 τείσιον ἠπέλεγτο πόλιν ἑτέραν, ἣ δὴ Τεμέση τὸ παλαιὸν ἄνομά-
ζετο· ἀλλὰ πολὺς μετ’ ἐκεῖνα ἀναστρεψαμένοις ἐπιγενόμενος αἰὼν
ἐνόημωσε τὰ πλείστα τῶν ὀνομάτων, ἐφ’ ἕτερα ἢ παντάπασιν
ἀνόμοια ἢ ὀλίγω διαφέροντα μεταθεῖς. ταύτην ἐπειδὴ Ῥωμαῖοι
κατέλαβον, ἡσυχῇ ἔμενον (πάσχα γὰρ τῇ ἑξῆς Χριστιανοῖς ἦν)·
15 ὅπερ οἱ τῆς πόλεως δειλίαν εἶναι νομίσαντες πολλάκις ἐπεξιόντες
ἄχρι καὶ αὐτῶν χαρακωμάτων ἐγίνοντο, ἕως Ῥωμαῖοι οὕτοι ἰθε-
λούσῃ τούτοις ἐπιπηδήσαντες, ἐπειδὴ περ ἀπέωσαντο, ἐπὶ τὸ
στρατόπεδον ἀνεχώρησαν. οἱ μὲν σὺν ἄλλοις Ῥωμαίων ἐπὶ τοῖς
προτέροις καὶ πάλιν ἦσαν σέβας τῷ καιρῷ παρεχόμενοι· Θωμᾶς D
20 δὲ τις, γένος μὲν Ἀντιοχεὺς βασιλεῖ δὲ αὐτόμολος ἐκ μακροῦ
γεγενημένος, ὕπλα ὑπερθέμενος ἐξῆι τοῦ χάρακος ἰππευόμενος
ἐν τῷ πεδίῳ. ἐπεὶ δὲ ἦδη ἀγχοῦ τῆς πόλεως ἐγένετο, προδκα-

11. ἀναστρεψαμένοις] Cod. ἀναστρεψαμένους. *Thomas conl. ἀνα-*
στρεψάμενος ἐπιγενομένοις. 12. ἐνόημωσε] Cod. ἐνόημωσε.
21. ὑπερθέμενος] Fort. περιθέμενος.

aggreditur, si rem prospere confecerit, maiorem, quam si cum maximis,
gloriam comparat: ita contra, si perperam res cesserit, multiplex inde con-
trahit dedecus, cum praeter ipsam cladem rei militaris incidia victas as-
sueti solent, uti saepenumero tua nos docuit maiestas. horum igitur ne
quid unquam nobis usu veniat, maioribus nobis et maritimis et terrestribus
copiis opus est.” haec ille. rebus Monopoli ordinatis, cum omnibus inde
copiis excessit; et Ostunio, valido inprimis oppido, per conditiones petitas,
versus Brundisium iter intendit. Temessam civitatem illam vocarunt vete-
rea. longum quippe succedens aevum pleraque apud posteros novat nomina,
atque in alia, aut dissimilia omnino, aut parum discrepantis immutat, ut
ad hanc urbem pervenere Romani, otiosi permansere: pascha enim (Chri-
stianorum postridie futurum erat. eiusmodi otium ignaviae et timiditati ad-
scribentes oppidani, plurima facta eruptione ad ipsum neque valium excur-
runt, donec Romani aliquot inviti paene erumpunt, qui his tandem propulsa-
tis in castra revertuntur. ceteri quidem Romani, ut antea, divites locis
debitam impendebant cultum. Thomas autem gente Antiochenus, qui iam
dudum ad imperatorem transfugerat, sumptis armis, vallo circumdatus, cam-
puraeque persequitur. ubi accessit ad urbem, fortissimum quatuor ad daga-

λεῖτο τὸν ἄριστον ἐς μονομαχίαν αὐτῷ καταβῆναι. ἦν δὲ τις ἐνταῦθα ἀνδρεία ἐπὶ πλείστον ἦκων ὄνομα Ἐγγέλως. οὗτος ἐπειδὴ Θωμᾶν μονομαχεῖν ἀξιοῦντα ἔγνω, θωρακισάμενος καὶ αὐτὸς ἐξῆλθε παρὰ τὸ πεδίον βιάδην ἀντιμέτωπος τῷ Θωμᾷ πορευόμενος. ὅτε δὴ θάμβος εἶχεν ἀμφοτέρωθεν ὁρῶντας ἄνδρας οὕτω μὲν πανόπλους οὕτω δὲ γενναίους ὥστ' ἐπὶ στάδιον τὸν χῶρον ἐκείνον ἀποδυομένους. ἐπειδὴ τοίνυν ἀγχοῦ ἤδη ἐγένοντο,

P 93 τοὺς ἵππους ἐπελάσαντες συνέπεσον ταῖς αἰχμαῖς. Θωμᾷ μὲν οὖν ἡ αἰχμὴ δι' ἀσπίδος ἐλθοῦσα καὶ θώρακος αὐτοῦ ἄχρι καὶ ἐπὶ τὸ δέρμα διεξέπεσεν, ὁ δ' Ἐγγέλως δι' ἀσπίδος καὶ αὐτὸς τὸ δόρυ ἐλάσας, ἔνθα τῆς κεφαλῆς ὑπερανίστασθαι ταύτην συνέβαινε, ὑπανασχόντος ἤδη τοῦ στρατιώτου ὡς τὰ περὶ αὐτὴν φράζαιτο, κράνος τε αὐτὸ διετόρησε καὶ σαρκὸς ἔψαυσεν. οὕτω τε ἀλλήλων ἀπαλλαγέντες ὁ μὲν ἐπὶ τὸ Ῥωμαίων ἐχώρησε στρατόπεδον, ἄτερος δ' ἐπὶ τὴν πόλιν ἦλθε. Ῥωμαῖοι δὲ ἐπειδὴ τέλος ἤδη τὰ τῶν ἐν σφίσι ἐσχεν ἐορτῆς, ταξάμενοι ἐπὶ τὴν πόλιν ἐχώρουν. ὡς δὲ πολλὰ τοῖς πετροβόλοις τὰ τεῖχη μαστίξαντες ἀνηνύτοις ἐπιχειρεῖν ἔγνωσαν (οἱ γὰρ πάλαι ἀνθρωποι

B πολλὴν ἐπὶ τῶν ἔργων ποιούμενοι τὴν ἐπιμέλειαν πολὺ μᾶλλον ἐς τὰς τῶν πόλεων, ὡς τὸ εἶκός, πεφιλοτίμηται οἰκοδομάς), τοῦτου μὲν ἀπέσχοντο, προσωτέρω δὲ καὶ ὄσω τειχέων ὑπερίπτασθαι τοὺς λίθους ἀποδισκεύοντες τῆς πόλεως ἐντὸς πίπτειν ἐποίησαν. ἀλλ' ἄμυ τε πρώτην ἀφήκων, καὶ γυναῖόν τι ἀνὰ τὴν πόλιν σοβοῦν κατὰ κορυφὴν δεξάμενον τὴν βολὴν τὴν τε κεφαλὴν διε-

2. ἀνδρεία] Malim ἀνδρείας.

lare provocat certamen. erat autem ibi praecellentis fortitudinis quidam, nomine Enchelys. is ut Thomam ciere pugnam audivit, sumpto thorace descendit in campum, lentoque obviam gradu Thomae procedit. pavor inde defixit utrimque spectatores, dum cataphractus generosus istos eo se in loco tanquam in stadio ad certamen accingere conspiciunt. simul igitur ac proximi fuere, admissis equis, hastis concurrunt. et hastam quidem Thomas per hostis clipeum et thoracem ad cutem usque adigit. Enchelys vero impulsus in clipeum hasta, qua parte capiti elatus ab adversario, ut quae circum erant tegeret, praetendebatur, ipsius galeam perforavit carnemque attigit. ita digressi, alter in castra Romana, alter in urbem concessere. Romani exacta iam festivitate ordinata acie in urbem contendunt. sed cum crebris machinarum bellicarum ictibus murum tentassent, nequicquam se laborare advertentes (quippe veteres ut in ceteris quidem operibus multam impendere curam, maiorem tamen in exstruendis urbibus, nec iniuria, diligentiam adhibere) ab incepto desistunt. longius vero, et ita ut ultra muros evolarent lapides, qui intra urbem reciderent, dirigebant. vixque primus emissus est lapis, cum in urbe iter faciens muliercula eo sic percutitur in vertice, ut diffunde-

παράγθη καὶ πῦσαν μελῶν παρελύθη τὴν ὄστωσιν. ὀλοφρυμὸς
 ὄν ἐγένετο, καὶ σχῆμα πόλεως ἀλούσης ἐπέιχε τότε τοὺς ἑνδόν
 αὐτὸν ἐπὶ θέαν τῆς δυστήνου ἐλείνης ἀνθρώπου ἐξιέναι θαρ-
 σοῦντας. ὡς δὲ καὶ δευτέρων ἐπέφριψαν καὶ ἤδη συγχῶς ἐποι- V 73
 οῦντο Ῥωμαῖοι τὰς βολὰς, ἐκπλαγίντες ὁ δῆμος λίθων ὑπὲρ κε-
 φαλῆς ἐφαντάζετο ἕκαστος, ἄλλον τρόπον καὶ οὐχ ὄνπερ οἱ μῦ- O
 θοὶ περὶ Ταντάλου φασίν. ἔθεν καὶ τῶν πολιτῶν βουλευομένων
 ἤδη Ῥωμαίοις εἰσόδου παραχωρεῖν αἰσθόμενον τὸ στρατιωτικὸν
 καὶ ὄσον ἐπὶ τῶν πύργων φυλακὴν εἶχε, δρόμῳ πολλῶ ἐπὶ τὴν
 10 ἀκρόπολιν ἀνεχώρουσιν. αἶ τε πύλαι πρὸς τοῦ δήμου ἀνακλιθεῖ-
 σαι τὸν Ῥωμαίων εἰσωδίαζον στρατόν. ἐπειδὴ γοῦν καὶ ταύτην
 ὁ Δούκας ἔσχε, διχῆ τὸ στρατεύμα διελών, ὃ μὲν αὐτοῦ που
 παρὰ τὴν πόλιν κατεῖχε τοῖς ἐπ' ἀκροπόλεως μαχομένον, τὸ δ'
 ἄλλο ἐς προνομῶς ἐπεμψε. ταῦται μὲν ὄν τῆδε ἐπρώσσετο·
 15 γῶρα δὲ τις πολυανθρωποτάτη καὶ εὐγεως, ἦν καλοῦσιν Ἀλι-
 ζιον, τὰ ἐπὶ Βρεντεσιῶ συμπεπτωκότα λογισαμένη τῷ βασιλεῖ
 προσεχώρησε. πολεμίων δὲ ὀλίγος στρατὸς ἐπὶ λόχμης τινὸς D
 τοῖς τὴν Ῥωμαίων νέμουσιν ἐλλοχίσαντες ἵππον (Κελτοὶ δὲ ἦσαν),
 ἐπειδήπερ εἰς ὑπνον αὐτοὺς ἐνεχθέντας εἶδον, τὴν ἵππον ἐκείθεν
 20 ἔβλασαν· ἔπειρ ἀκούσαντες Ῥωμαῖοι πρὸς τῶν ἐκ τῆς χορταγωγίας
 ἐπανόντων αὐτοῖς ἀγγελθέν, ταχὺ διώξαντες τὴν τε ἵππον
 ἀνείλοντο πῦσαν καὶ τῶν πολεμίων τοὺς πλείστους ζωορῆσαν-
 τες εἶλον. ὅτε δὴ καὶ ἄνδρα τῶν μάλιστα ἐν Ἰταλιώταις δοκί-
 μων Συχέρην ὄνομα ἀλῶναι τετύχηκεν. ἀλλ' οὐπω καταφα-

retur caput, omniumque ossa membrorum dissolverentur. inde orta eiula-
 tio, et veluti urbs esset capta, consternati oppidani, ne ad conspectum qui-
 dem infelicis istius mulieris in publicum egredi audebant. ut autem iactus
 alter, moxque crebri alii a Romanis iterantur, confestim turbatur plebs, ac
 supra caput imminere lapidem sibi quisque credit, aliter plane ac de Tan-
 talo loquuntur fabulae. inde cum de recipiendis in urbem Romanis delibera-
 rent oppidani, ut rem advertere praesidiarii milites et quotquot tuebantur
 turres, celeriter in acropolim confugere, moxque plebs apertis portis Roma-
 nas copias introduxit. hac itaque potitus etiam urbe Ducas, exercitu bifa-
 riam diviso, partem aliam quae arcem oppugnaret in urbe continuit, aliam
 emisit ad depopulandos agros. dum haec ibi geruntur, regio quaedam fer-
 tilis incolis que copiosa, quam Halitsium vocant, cum ea quae Brundusio
 cretarent revolveret, ad imperatorem defecit. hostium ibi exiguae copiae
 (Celtae autem erant) saltibus abditae, et iis qui Romanorum equos pasce-
 bant insidiantes, somno sopitis illis, equitatum omnem inde abduxere: illud
 simul atque perceperunt Romani, ex iis qui a pabulatione revertebantur,
 hostes quam citissime insecuti, et equos recipiunt, et hostium plerosque vi-
 vos capiunt, atque in his illustrem maxime inter Italos virum, nomine Sy-
 cherum.

νῆς ὅστις εἴη γεγωνῶς χρυσοῦν δόσει τὸν κατυσχόντα ὑπελθὼν
ἐαυτὸν ἔλυσε.

P 94 11. Ῥωμαίους δὲ φήμη τις περιέπτῃ ὡς Γιλιέλμος ἔπι-
σιν ὀλίγω ὕστερον δυνάμεις ἐπαγόμενος βυρρείας ἠπειρώτιδός τε
καὶ ναυτικῆς. ὄθεν καὶ ἐκ τῶν ἐνότων συσκευασόμενοι ἡσυχῆς
ἔμενον, οὐπω δὲ πέμπτη μετ' ἐκείνην ἡμέρα ἐφειστήκει, καὶ
τις ἐκ τοῦ τῶν πολεμίων αὐτομολήσας στρατοῦ Γιλιέλμον ἐγγὺς
παρεῖναι ἐμήνυε Ῥωμαίους ὡς ἐν ἄρκυσι συλληφόμενον. ταῦτα
οἱ Ῥωμαίων ἀκούσαντες στρατηγοὶ τὸν πόλεμον ἤδη διέγραφον.
ἐδόκει τοίνυν Βασαβίλαν μὲν καὶ Ἰωάννην τὸν Ἄγγελον τὸ μι-
σοφορικὸν ἅπαν ἔχοντας καὶ τοὺς ὅσοι ἐξ Ἰταλίας τῷ βασιλεῖ
προσεχώρησαν, τὸν ἐκ τῆς ἠπείρου ἀναδέξασθαι πόνον, τὸν γε
B μὴν Δούκαν τοῖς ἐκ θαλάσσης διαγωνιεῖσθαι. οὕτω γὰρ ἔφασκον
ἀλλήλοισι ἀμύνειν ἱκανοὶ ἔσεσθαι. ἔωθεν οὖν ὁ μὲν Δούκας σὺν
τοῖς καταφράκτοις τῶν περὶ αὐτὸν ἱππέων βύδην ἐπὶ τῆς ἀκτῆς
ἐπορεύετο, ἐπὶ θάτερα παραπλευσάσας τὰς ναῦς ἔχων, οἱ δ' ἄλ-
λοι πρὸς τὴν ἐκ τῆς ἠπείρου ἐτοιμασάμενοι μάχην κατὰ τάξεις
ἐχώρουν. αἱ δὲ τῶν Σικελικῶν νῆες, ἐπειδήπερ ἀγχοῦ τῆς πό-
λεως ἤδη ἐγένοντο, οὐκ ἔχουσαι ἀθροβαὶ τῷ λιμένι εἰσπεσεῖν (ικα-
νῶς γὰρ ἐνδοθι εὐρυνόμενος εἶτα εἰς στενὸν ἠρέμα τελευτᾷ)²⁰
κατὰ δεκάδας διαιρεθεῖσαι εἰσῆσαν ἐκ διυδοχῆς. ὅτε δὴ λέγι-
ται ὡς ὁ Δούκας πρὸς τὸ πλῆθος ἀποδειλιᾶσαν τὸ Ῥωμαίων
δρῶν ναυτικὸν αἰτε κομιδῇ ὀλίγον ὄν (τέσσαρες γὰρ πρὸς ταῖς

12. ἀναδέξασθαι.] *Malim ἀναδέξασθαι.*

cherem. sed is priusquam quis esset agnosceretur, numerata illi a quo
captus fuerat pecunia sese redemit.

11. Non multo interiecto tempore ad Romanos fama pertulit Guli-
elmum cum ingentibus terra marique copiis adventare. quamobrem cunctis
ad bellum paratis quieti steteret. vix quintus inde effluxerat dies, cum ab
hostili exercitu adveniens transfuga prope esse Gulielmum nuntiavit, Roma-
nos omnes veluti inter retia conclusurum. his auditis Romanorum duces ita
ordinavere aciem, ut Bassavilla et Ioannes Angelus cum stipendiariis copiis,
atque iis, quae ex Italia sese adiunxerant imperatori, terra belli molem sus-
tinerent: Ducas vero maritimis hostium copiis sese opponeret. sic enim sie-
bant fore ut sibi vicissim auxiliarentur. itaque prima luce Ducas cum cata-
phractis equitibus lento ad littus gradu proficiscitur, ab altera parte adnavi-
gante classe: ceteri vero ad terrestre praelium parati, ordinata acie pro-
cedebant. at Siculae naves, postquam urbi appropinquarunt, cum portum
subire confertim non possent (nam in medio amplius satis sensim in exitum
angustiores desinit) decem simul per vices divisim ordinibus ingradientur.
tum vero Ducam aiunt, cum navium hostilium multitudinem exterritam classem
Romanam videret, utpote exiguam admodum (vix enim quatuor illi supra

δέκα αἱ πᾶσαι νῆες ἦσαν αὐτῶ) τοιάδε τινὰ ἐνεόει· γράμμα ὡς C
 ἐκ βασιλέως δῆθεν ἄρτι πεμφθὲν ἐχειρίζε τούτοις ἐξενεγκῶν. ἐδή-
 λου δὲ τὸ γράμμα δυνάμεις ἐκ γῆς καὶ θαλάττης ἀμφὶ μέσην
 ἡμέραν αὐτοῖς ἤσειν. τῶν δὲ ἐπαρθέντων ἤδη πρὸς τὴν ἑλπίδα
 5 ἄλλ' ἠρόχρησεν" ἔφη "ὦ συστρατιῶται, φθίσαντας ἀρπάσαι
 τὴν νίκην ἡμᾶς, ὡς μὴ αὐτοὶ τῶν εἰς δεῦρο καμάτων τὸ βῆρος
 βαστάσαντες εἶτα τῶν ἐκ τῆς νίκης ἀγαθῶν καὶ τοῖς ὄψε πρὸς
 τὸν ἀγῶνα διαπαυτῶσιν ἐπικοινωνεῖν ἔξομεν." ταῦτ' εἰπὼν ὁ
 στρατηγὸς ἐπειδὴ τὰς τῶν πολεμίων ναῦς ἔνδον ἦδη τοῦ λιμένος
 10 γεγενημένας εἶδεν, ἔργου λοιπὸν ἐκέλευεν ἅπτεσθαι. καὶ δὴ
 ναυμαχίας γενομένης Σικελοὶ πρὸς τὰς ἀπὸ γῆς καὶ θαλάσσης V 74
 τῶν Ῥωμαίων οὐκ ἐνεγκόντες βολὰς, ἀμφοτέρωθεν ἐπιτοξαζομέ- D
 των αὐτῶν, πρῶμαν ἐκρούσαντο. Ῥωμαῖοι δὲ ὀπίσω διώξαν-
 τες πολλοὺς αὐτῶν ἔκτειναν, τέτταρας δὲ καὶ αὐτάνδρους εἶλον
 15 ἢ χερσὶ ἐνσχεθείσας. ἔνυχον γὰρ προπετέστερον ἢ ἐχρῆν τῆς.
 εἰρεσίας γενομένης ἐπὶ τῆς ἀκτῆς ἰζῆσσι, στρατιῶ ἠπειρώτῃ θή-
 ραμα ἰτοιμότατον. ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ πλέον ἢ διαχιλίοι τῶν
 πολεμίων ἔπεσον, Ῥωμαίων δὲ πολλοῖς μὲν καὶ ἄλλοις ἀριστεῦ-
 σαι ἐγένετο, μάλιστα δὲ πάντων ἀνὴρ ἐγένετο ἀγαθὸς τῶν τις
 20 οὐδὲν τῷ Δούκᾳ ταττομένων ἐπέκλησιν Σκαρᾶμαγκᾶς. τῶν γὰρ
 πολεμίων φεύγειν ἦδη ἐπιβαλλομένων, αὐτὸς ἐπελάσας τὸν ἵππον
 προμνόνειν ἐλάβετο μιᾶς θελουσᾶν τε ἀπαίρειν ἐπέχεε σὸν βία, P 95
 ἔργον ἐκείνου Κυνεγείρου τὸ πολυλάλητον ὁ γεννάδης πληρῶν.

16. ἰζῆσαι] Fort. ἰζήσασαι.

23. Κυνεγείρου] Cod. Κυναι-
 γείρου.

decem naves erant) talia excogitasse. literas velut ab imperatore missas
 militibus ostendit, quibus ille terra marique circa medium diem adfuturas copias
 nuntiabat. qua spe erectis iis "sed nos" inquit "potius, comilitones,
 victoriam nobis ipsis expetamus, ne cum totam laborum molem in praesentia
 sustinerimus, qui serius ad praelium venient, victoriae gloriam fructumque
 nobiscum partiantur." his dictis Ducas, ubi iam portum subiisse hostium
 classem vidit, suos occipere opus iubet. praelio itaque navali inito, Siculi
 cum terra marique missa ab utraque parte a Romanis tela ferre non possent,
 retro cessere. caeduntur interea a Romanis qui a tergo insistebant complures,
 captaeque quatuor cum viris ipsis naves, quae ad vadum offenderant.
 Quippe acrius quam par erat remis impulsae littorae allisae facile in terre-
 stris exercitus potestatem venerunt. eo in certamine duo hostium millia de-
 siderata sunt: Romani vero non pauci praeclara edidere facinora. maxime
 tamen in iis emicuit unius ex Ducae acie virtus, cui nomen Scaramaucas.
 fugere enim iam incipientibus hostibus, ipse adacto equo puppim altera pre-
 bendit manu et evadere volentem vi tenuit: vir generosus factum repetens
 illius Cynegiri multis scriptorum laudibus celebratum. sed illata a vectoribus

ἀλλὰ πληγῆς ἐγκοπείσης ἀπὸ τῶν ἔνδον, ἀπέσχετο μὲν ἐπ' ἀνάγκης, τὸν δὲ τῆς φυγῆς ὁμῶς ὑποτεμόμενος χρόνον πρὸς τῶν ἄλλων Ῥωμαίων ἐπιδραμόντων ἤδη ἀλώσθαι ταύτην ἐποίησε. ταῦτα κατωρθωκότες Ῥωμαῖοι ἐπὶ Βρεντέσιον ἀνεχώρησαν, μηχανὴν τε τινα τεκτινάμενοι, ἣν χελώνην καλεῖν ἔθος ἐστί, τῆς ἀκροπόλει προσῆγον. τοῦτο οἱ ἐπὶ τῶν τειχέων θεώμενοι πλατὺ ἐγέλων, οἴομενοι ὅτι δὴ σπαράξουσιν οὕτω τὴν τειχοδομίαν διανοοῦνται, πρᾶγμα κομιδῇ ἀδύνατον ὄν. οὕτω γὰρ μεμύκασαι πρὸς ἀλλήλους οἱ λίθοι, ὡς λίθον ἓνα τὸ ἅπαν ἰσοικεῖναι τείχος. Ῥωμαῖοι δὲ ἐπειδὴ τοῖς τείχεσιν ἐπήλασαν τὸ μηχανήμα, ἔκτωρ αὐτὸ ὑπερχόμενοι ἐπέσκαπτον τῶν κρηπιδωμάτων ἐγγὺς τὸν τε χοῦν ἐκφοροῦντες ἐπὶ θάτερα ἐξῆγον, ἕως τοὺς ἐσχάτους παρελθόντες τῶν θεμελίων λίθους ἐπὶ τὸν ἔνερθεν κατηντήκασαι χῶν. τὸ δ' ἐντεῦθεν διελόντες αὐτὸν κενὴν τινα χώραν ἐποίησαν, ἐκλώματά τε ὑποβαλόντες τινὰ τὴν τε κοιλότητα ἐπλήρουν καὶ τὴν τῆδε τοῦ περιβόλου αἰωρεῖσθαι συμβαῖνον ὑπανεῖχον δι' αὐτῶν, ἕως τοὺς ἔνδον ἰσχυρογνωμονοῦντας ἔτι ὄρωντες ὑπανῆκαν τῷ χώρῳ πῦρ. τὸ δὲ ταχὺ τὴν ὕλην διανεμησάμενον πρόρριζον εἰς τὴν γῆν τὸ τείχος κατέσπαξε· συγκατήρηκε δὲ καὶ τῶν ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων πολλούς. ἀλλ' οἱ βύρβαροι ἐπὶ τὸ ἐνδοτέρῳ ἀναχωρήσαντες τείχος οὐδὲν ἤττον ἀντείχοντο.

12. Ῥωμαῖοι μὲν οὖν ἐν τούτοις ἦσαν, ὃ δὲ βασιλεὺς στόλον νεῶν ἀγέλας ἅμα ἠπειρώτη στρατῷ εἰς τὴν Ἰταλίαν ἐπεμψεν,

7. σπαράξουσιν] Ita Tollius. Cod. παράξουσιν.
Malim ὑπενήκασαι.

17. ὑπανῆκαν]

plaga, navem quidem necessitate compulsus dimisit, occasione tamen aufugiendi intercisa, ut ab accurrentibus aliis Romanis caperetur effecit. his prospere gestis Romani Brundisium redierunt. dein machinam, quam vulgo testudinem vocant, arci admovent. quod ubi viderunt qui in moenibus stabant, effusum in risum se dedere, quod murum hoc modo convelli posse Romani putarent, licet id nequaquam fieri posset. ita enim lapides invicem cohaerent, ut murus ipse totus unicus videatur lapis. ubi vero moenibus machinam admoverunt Romani, eam nocte subeantes murum in ipsis fundamentis suffodiunt egestaque inde rudera in alteram transferunt partem, donec superatis ultimis fundamentorum lapidibus ad imam devenere humum, qua eruta locum quemdam confecere vacuum eumque suppositis lignis repleverunt, quibus ea quae hac parte eminebant moenia sustentarent. ad extremum ut obstinato adhuc animo perstare oppidanos vident, ignem loco iniiciunt, qui absumptis celeriter lignis, murum disecit funditus, unaque ex his complures qui in ipsis stabant propugnaculis praecipites dedit: ceteris interim qui in interiorem murum refugerant, nihilo minus obsistentibus.

12. Dum in eo essent statu res Romanorum, imperator comparatam classem terrestresque copias in Italiam misit: utrique exercitui praeparato

ὃν Ἀλέξιος ἀμφοτέρων ἤρχεν ὁ βασιλέως Ἀλεξίου Θυγατριδοῦς,
 μέγας τῷ τηρικιδεῖ δοῦξ χρηματιζών. ἐπέσταλτο δὲ αὐτῷ πρὸς
 τοῦ βασιλέως καὶ ἑτέραν ἀθροίσαντι δύναμιν οὕτω δὴ Ἰταλίαν
 προσεσχηκέναι· ἀλλ' ἐκεῖνος οὐδὲν τούτων διαπεπραγμένος ἐπὶ
 5 Βρεταντίσιον ἦλθε, τὸ μὲν πρὸς τὸν ἀπόπλουον οὕτω δεινὸν ὄντα πε-
 φοβημένων τῶν πολλῶν, τὸ δὲ καὶ ὑποψίαι κινδύνων, οἳ πρὸς τῶν
 πολεμίων ἐπήρτηντο σφίσι. τὸ δ' ἐντεῦθεν ἀριθιγλύτερον ἦδη βα- D
 σκαίνειν ἢ τύχη Ῥωμαίοις ἤρξατο. Ῥομιέρτος τε γάρ, ὃς αὐτοῖς
 ἄχρι καὶ τότε συνεμάχει, Γιλίελμον ἀκούσας δυνάμεισιν ἕμια βυ-
 10 ρείαις ἤκειν, ὄρων δὲ καὶ Ῥωμαίους οὐπω ἔτι τὴν Βρεντεσίου πα-
 ραστησαμένους ἀκρόπολιν, τοῦ συμμαχεῖν ἀπέσχετο, σκηψάμενος
 ὡς δυνάμεις ἀθροίσων ἄπεισι τοῦ ἐνταῦθα πόνον συλληφόμενας
 αὐτῷ· καὶ οἳ ἐκ Μάρκας πόλεως ἱππεῖς διπλασίους κομίζεσθαι τοῦ
 λοιποῦ τὺς συντάξεις αἰτήσαντες, ἐπειδὴ μὴ ἐτύγγαλον τοῦ σκοποῦ,
 15 ὤχοντο ἀπιόντες. τοιαῦτα Γιλίελμος μαθὼν τὰς δυνάμεις ἀναλα-
 βὼν εὐθὺς Ῥωμαίων ἐχώρει. τῶν δὲ βουλευομένων ὅπη τὸν πόλε- P 96
 μον τότε διοικεῖσθαι χρεῖν, τοῖς μὲν ἐπὶ Βῦριν ἵναί ταφρεῖα τε V 75
 τὴν πόλιν ἀσφαλλίσεσθαι ἔδοκει, τοὺς δὲ τοῦτο μὲν οὐκ ἤρεσκε δει-
 λίαν εἶναι φάσκοντας ἀντικρὺς, εἴ γε τῶν ἐν χερσὶ μεθέμενοι ὀπίσω
 20 χωρήσουσιν. ὡς οὖν οὕτω ταῦτ' ἔδοκει, τὸν μεταξὺ χρόνον ἐπὶ
 κενῆς τρέχειν οὐκ ἀνεχόμενοι τῷ περιβόλῳ αὐθις προσέβαλον μέρος
 τε αὐτοῦ πολὺ καθήρουν τοῖς πετροβόλοις. οὐ μὴν οὐδὲ ὡς τοὺς
 βαρβάρους ἀπίωσασθαι εἶχον· ἀλλὰ τὸ μὲν πρῶτον θαρσῆσυντες
 ἐπεξήσαν σφίσι, ἔπειτα Ῥωμαίων ἐπιβρισάντων αὐθις ἐπὶ τὸ τεῖ-

Alexio, imperatoris Alexii ex filia nepote, qui tum magni ducis fungebatur
 dignitate: hoc ei dato in mandatis, ut alium praeterea contraheret exerci-
 tum sicque Italiam invaderet. sed nihil horum ille exsecutus Brundisium ve-
 nit, tum quod plurimi ipsam tam gravem pertimescerent navigationem, tum
 quod alii pericula ab hoste imminetia vererentur. atque inde manifestius
 coepit fortuna deinceps Romanis invidere. Robertus enim, qui hactenus
 arma cum illis coniunxerat, ut Gulielmum cum validis copiis adventare per-
 cepit, viditque necdum Brundisii arce potitos Romanos, a commilitio reces-
 sit; eam obtendens causam, quasi excederet inde, ut copias quae in laboris
 partem venirent, contraheret. equites praeterea ex Marca civitate duplicari
 sibi stipendium postulantes, re non obtenta recessere. his compertis Gu-
 lielmus, assumpto exercitu, recta contra Romanos progreditur. illis vero
 deliberantibus quemadmodum bellum id ordinari oporteret, quidam Barim
 redeundum censuerunt, valloque urbem muniendam: aliis eiusmodi consilium
 non arrisit, metum fore manifestum dicentibus, si omissis iis quae in man-
 bus erant retro cederent. itaque quibus ea placuit sententia, tempus interea
 nequiquam teri haud passi, iterum aggreduuntur moenia, magnamque par-
 tem machinis subruunt. neque tamen barbaros ex iis depellere potuerunt:
 contra audaciores illi effecti invadunt Romanos: sed mox rursus iis irruen-

ἀκοῆς κρείσσων ἐγένετο. πρὸς ὃ καταπλαγέντες οἱ ἐπὶ τῶν πύργων νομισαντές τε ἤδη τὴν πόλιν ἀλῶναι, τοὺς πύργους λιπόντες ἀνὰ μέσην τὴν πόλιν ἐχώρουν. καὶ εἰ μὴ ταχὺ τὸ πρᾶγμα αἰσθόμενοι ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων αὐθις ἀνέβησαν, ἦλω ἂν αὐτίκα

D Ῥωμαίοις ἢ πόλιν. ἐν τούτοις καὶ ἡ δευτέρου κατὰ Μονοπόλειως 5 ἔληξε προσβολή. Μονοπολίται δὲ ὡς ἔργωσαν ἐν στενῷ περιελημμένοι, γράμματα ἐπὶ Φλαμίγγον πέμψαντες ἤκειν αὐτὸν τὴν ταχίστην ἤξιον· ὃ δὲ ἐπήγγελε μὲν παρέσεσθαι τούτοις μετὰ μικρὸν στρατεύματι μεγάλῳ Ῥωμαίους ἐνθένδεν ἀπαναστήσων·

δέος δὲ αὐτὸν ἔνδον ἐπέιχε, καὶ εἰς διελίαν ὄρον οὐκ ἔχουσαν 10 ἔπιπτε λογιζόμενος τίσι μαχεῖται καὶ πρὸς τίνας αὐτῷ ὁ πόλεμος ἔσται. ἐπεὶ δὲ ἐβδόμη ἔξ ἐκείνου παρήλθεν ἡμέρα καὶ Φλαμίγ-

V 71 γος οὐδαμοῦ διεφαίνετο, τότε δὴ Μονοπολίται τὴν ὄθεν δῆποτε

P 91 ἀπεγνωκότες ἐπικουρίαν πρὸςβεις εἰς τὸ Ῥωμαίων ἔστειλαν στράτευμα ἐφ' ᾧ τὴν πόλιν τε καὶ σφᾶς αὐτοὺς βασιλεῖ παραδοῦναι 15 μεγάλῳ. ὁ Δούκας δὲ ἀπέειπεν αὐτοῖς μὴ ἂν ἄλλως ἐπὶ ταύτῃ τῇ ὁμολογίᾳ τὸ πιστὸν αὐτῶν ἐσχηκέναι, εἰ μὴ καὶ φρουρὰν ἑαυτοῖς ἐκ βασιλέως ἐπιστήσεσθαι καταδέξαιτο. τῶν δὲ καὶ πρὸς τοῦτο ἐπινενσάντων, χρόνος ἐδίδοτο τῇ ὁμολογίᾳ τακτός. ἀλλὰ

τινες τοῦ Μονοπολιτῶν δῆμον (ἦσαν γὰρ οὐδ' οὐκ ἤρεσκε τὰ με- 20 λετώμενα) λαθόντες τοὺς ἄλλους Φλαμίγγῳ δῆλα ταῦτα καθίσταν. καὶ ὃς πρὸς τὴν ἀκοὴν ἐκταραχθεὶς καταφράκτους ἰπέας τῶν περὶ αὐτὸν ἀπολεξάμενος τῶν ἑκατὸν οὐκ ἀποδείοντας αὐτοὺς μὲν ἐν τῷ παραντίκῳ ἔστειλεν, ὃ δὲ κατόπιον ὀλίγῳ ὕστι-

clamor, tantusque plausus, ut nihil quicquam exaudiri posset. unde contempti qui in turribus stabant oppidani, captam iam urbem rati, relictis turribus ipsis in mediam urbem confugiunt: et ni continuo re cognita in propugnacula rursus sese recepissent, urbs a Romanis illico fuisset capta. sic tum altera in Monopolim desit oppugnatio. oppidani vero ubi se angustiis undique premi vident, per literas Flamingum enixius rogant, ut quantocius cum auxilio accederet. ille brevi se adfuturum cum magno exercitu Romanosque inde depulsurum renuntiat. sed enim rursus invasit animum illius metus pavorque immensus, cum subiret cogitatio, quibuscum certaturus esset, ac contra quos sibi bellum foret. ubi vero septimus inde effluxit dies, et nusquam conspectus est Flamingus, desperato hactenus auxilio, in castra Romana misere legatos Monopolitani, ut et civitatem et se ipsos magno dederent imperatori. Ducas autem negavit aliter se fidem eorum conditioni habiturum, nisi praesidium imperatoris nomine sibi imponi sinnerent. his ad ea annuentibus, pactioni faciendae dies est praefinitus. verum e popularibus Monopolitanis nonnulli, quibus quae agebantur haud placebant, inscius ceteris rem omnem Flamingo significant. quo ille nuntio consternatus, delectos e suis centum cataphractos equites continuo ad eos mittit, seque paulo

ρον ἦξεν ἔλεγε χεῖρι βαρεῖαν ἐπαγόμενος. τούτους δὴ τοὺς ἰππέας νύκτα τρηθήσαντες οἷς τὸ ἔργον τοῦτο συνέκειτο, καθ' ἣν ἕτερος οὐρανόθεν ἐπέκλυζεν ἄσχετος, διὰ πυλίδος τινὸς ἐπὶ τὴν πόλιν εἰσεδέχοντο, καὶ τὸ ἐντεῦθεν εἰς ὄπλα χωρεῖν καὶ πάλιν εἰσκέπτοντο. ὅπερ ὡς εἰς γνῶσιν ἦλθε τῷ Δούκᾳ, ἐξαπάτην τινὰ πρὸς τῶν Μονοπολιτῶν τὴν πρεσβείαν γενέσθαι οἰηθεὶς ἀδίκαια ἐξῆγε τοῦ χύρακος τὸν στρατόν. οἱ δὲ ὄλγῃ αὐτοῖς ἀρκεῖσαι τοὺς ἑκατὸν λογισάμενοι ἰππέων, ἄλλως τε καὶ σὺν θνητῷ μᾶλλον ἢ προῆν μαχησομένου τοῦ Ῥωμαίων στρατοῦ, πέμψαντες ἐπὶ τὴν πόλιν αἰθῆς ἐκάλουν τὸν στρατηγὸν ἐφ' ἑτέρους τὴν αἰτίαν μεταφέροντες, οἱ κοινῆς ἄνευ γνώμης ἐτόλμησαν τὰ παρόντι. ὁ δὲ Δούκας τὰ μὲν πρῶτα ἀναινομένῳ ἐψέκει, θρόνῳ τε καὶ ὑπεροψίᾳ πολλῇ ἐχόμενος μάχῃ τὸ πρᾶγμα ἤδη κριθῆναι ἰσχυροῖσθετο. ἐγκειμένων δὲ ἔτι μᾶλλον εἰς τοῦτο τῶν πολιτῶν καὶ ἐπιχωρεῖν αὐτοῖς τὴν ἄμυρτάδα ἰκετευόντων, ὅψῃ παρακληθεὶς ἐπὶ τὴν πόλιν εἰσῆγε τὸ στράτευμα. ἀλλ' ἄρτι τὴν πόλιν Ῥωμαῖοι ἔσχον, καὶ ὁ Φλαμίνγγος ἀπὸ σταδίων εἴκοσιν ἠγγέλλετο παρών. τοῦτο γινὼς ὁ Δούκας ἄνδρας ἰππέας τῶν σὺν αὐτῷ ἄριστίνδην ἀπολεξόμενος, αὐτοὺς μὲν τῷ Φλαμίνγγῳ ὑπαντιάζουσας ἔστειλεν, ὁ δὲ τὰ κατὰ τὴν πόλιν διοικησόμενος αὐτοῦ ἔμεινεν. ἀλλ' ὁ Φλαμίνγγος ἐπειδὴ πόρρωθεν τὰς βασιλέως ἀνέγνω σημαίας ἐπὶ τῶν πύργων ἤδη προφαινομένης, πρὸ τοῦ τοῖς Ῥωμαίων ἰππεῦσιν εἰς χεῖρας ἐλθεῖν ἔγγιστα ἤδη γεγονόσιν ὀπίσω ἔχωρει. ὅτε δὴ κατὰ νότον Ῥωμαῖοι διώξαντες πολλοὺς αὐτῶν

17. Ῥωμαῖοι.] Cod. Ῥωμαίων.

post secuturum et maiores copias adducturum pollicetur. Igitur ii quibus ea incumbat cura, noctem observantes, qua magna imbrium vis de caelo cadebat, equites illos per minorem portam in urbem admisere. quod ubi comperit Ducas, imposuisse sibi Monopolitanorum legatos ratus, confestim e vallo milites educit. sed cum haud sibi satis esse centum illos equites viderent oppidani, Romanis praesertim acriori quam ante animo decertaturis; missis rursum legatis, duce in civitatem evocant, translata in alios culpa, qui citra commune consilium ea perpetrare ausi fuerant. id primum admittente renuit Ducas, et legatos utcumque aspernatus, rem armis dirimere velle se dixit. sed tandem acrius illis instantibus et ut hoc sibi delictum remitteretur obsecrantibus, tandem placatus exercitum in urbem introduxit. vix urbe potiti sunt Romani, cum viginti ab ea stadiis adesse Flamingum nuntiat. id ubi accepit Ducas, delectos expertae generositatis equites, qui Flamingo occurrerent, emitit: dum ipse in urbe manet, ut res ibi componeret. at Flamingus ubi a longinquo imperatoria in turribus erecta conspexit signa, priusquam cum equitibus Romanis iam proximis manus consereret, retro cessit. Romani a tergo insequentibus multos ex eis cecidere,

D ἔκτειναν, εἶλον δὲ καὶ ζωγρείας πανόπλους ἑπτάς ἑκατὸν μύ-
 λιστα. Φλαμίγγον δὲ ἔγγυς ἀλῶναι ἤδη γεγενημένον ἢ τοῦ ἔπ-
 που ταχύτης τοῦ κινδύνου διεσώσατο. ταῦτα κατωρθωκότες Ῥω-
 μαῖοι ἐπὶ Μονόπολιν ἀνεχώρησαν.

10. Ὁ δὲ Δούκας ὁσημέραι τὴν τύχην Ῥωμαίοις προσ-5
 μειδιῶσαν ὄρων οὐ πάνυ τι πιστεύειν εἶχεν αὐτῇ, τὴν ἀποστρο-
 φὴν ὡς εἰκὸς εὐλαβούμενος, μήποτε κατὰ τοὺς μοχθηροὺς (φασὶ)
 τῶν συνοδοιπόρων ἐκ μέσης λιποῦσα τούτους ἀνακάμψῃ τῆς ὁδοῦ.
 ὄθεν καὶ γράμμα χυρᾶξας τῷ βασιλεῖ ἔπεμψεν. εἶχε δὲ ὧδε.
P 92 " εἰ μὲν μηδεὶς ἔτι ἐπὶ τῆς Ἰταλίας πόλεμος ἡμῖν ἐλείπετο, κρά-10
 τιστε βασιλεῦ, οὔτε στρατιᾶς ἄλλης ἐδέξησεν ἂν οὔτε τῶν ἄλλων
 οὐδενός. πάντα γὰρ ἐς τήνδε τὴν ἡμέραν κατὰ νοῦν κεχωρηκέ-
 ναι ἡμῖν ἴσθι, πόλεις τε σχεδὸν ἀπάσας, ὁπόσαι ἐν Ἰταλίᾳ τυγ-
 χάνουσιν οὔσαι καὶ κόλπῳ τῷ Ἰονίῳ, παραστησαμένοις ἤδη καὶ
 πρὸς γε πολέμους κεκρατηκόσι μεγάλους βασιλείας τε τῆς σῆς¹⁵
 καὶ τοῦ Ῥωμαίων ἱεραξίως γένους. ἐπεὶ δὲ ἄγων ἡμῖν ὁ μελῶν
 ἐπίπροσθεν ἔτι κεῖται (Γιλιέλμος γὰρ ὁ Σικελίαν ληστεύων,
 ἀσχάλλων ὡς εἰκὸς ἐπὶ τῇ τῶν οἰκείων ἀπωλείᾳ, δυνάμεις ἀπαν-
V. 72 ταχόθεν ἀγείρει καὶ στόλον νεῶν ὡς πλείστων ἐπὶ θαλάσσαν ἤδη
 κατεσπακῶς ἔχει, ὡς ἐκ γῆς ἡμῖν καὶ θαλάσσης ἐπιτίθεται κατὰ²⁰
B νοῦν ποιούμενος), οὐ χρεὶ περὶ ἐλάσσονος ταύτης ἡμᾶς ποιῆσθαι
 τὴν τοῦ νησιώτου παρασκευὴν οὐδὲ παρέργως πόλεμον τόνδε δια-
 φέρειν, μήποτε κλέος ἡμῖν τὸ παρὸν ἐς ὄνειδος μᾶλλον ἀποκρι-
 θήσεται γένοιτο. τὸ γὰρ σὺν μικροῖς τὰ μεγάλα μετιέναι κα-

18. ἀσχάλλων] Ita Tollius. Cod. ἀσχάλων.

et centum cataphractus equites vivos cepere. Flammigum vero, qui et ipse
 fere captus est, equi pernicitas periculo exemit. his prospere gestis rebus,
 Romani Monopolim redeunt.

10. Ducas autem etsi quotidie arridere sibi adverteret fortunam, ne-
 quaquam tamen totum se illi committendum censuit, instabilitatem illius non
 sine causa veritus, ne quemadmodum improbi et infidi comites solent, ipsos
 in media via relictos desereret. mittit itaque literas ad imperatorem, qua-
 rum hoc fuit argumentum. " si nullum aliud in Italia nobis superesset bel-
 lum, maxime imperator, neque exercitu alio neque ceterarum subsidio re-
 rum opus foret. omnia enim in hunc usque diem ex voto nobis successisse
 scias, urbes ferme omnes, quotquot sunt in Italia et ad imperium usque Ionium,
 in ditionem nos accepisse, magnaue bella ad maiestatis tue Romanorumque
 gloriam nos confecisse, sed cum longe gravius nobis imminet certamen
 (Gulielmus quippe Siciliae praedo ob suorum iacturam haud dubie indignus-
 tus, contractis undique copiis classeque valida in mare immissa, et mari et
 terra nos aggredi meditatur), non contemnendus est nobis iste insulari ap-
 paratus, neque bellum hoc segnius gerendum, ne parta a nobis in praesens
 gloria vertatur in ignominiam. ut enim ille qui cum parvis viribus res magnas

τορθούμενον μὲν πλείω τοῦ σὸν μεγίστοις χαρίζεται δόξαν, ἀμαρ-
 τανόμενον δὲ πολλαπλάσιον ἐπάγεται τὸ αἶσχος, ἅτε πρὸς τῆ
 ἥτη καὶ ἀμαθίαν στρατηγικῶν ἐπιτρέψον τοῖς πταίσασιν, ὡς γε
 πολλάκις ἡμῶς κράτος ἐδίδαξε τὸ σὸν. ὡς τοίνυν μηδέποτε μη-
 5 δὲν ἐκ τούτων ἡμῖν ἀπαντήσῃ, δεῖ δὴ πλείονος ἡμῖν ἐνταῦθα
 ναυτικοῦ τε καὶ ἡπειρώτου στρατοῦ.¹¹ τὰ μὲν δὴ γράμματα ἐν
 τούτοις ἦσαν· ὁ δὲ ἐπειδὴ τὰ ἐν Μονοπόλει καλῶς ἦδη εἶχεν
 αὐτῷ, παντὶ τῷ στρατῷ ἐκείθεν ἀπήλαυεν, Ὅστούνιον τε πόλιν
 δχυρωτάτην ἐν ταῖς μάλιστα ὁμολογίᾳ παραστησάμενος ἐπὶ Βρεν- C
 10 τίσιον ἡπείγετο πόλιν ἑτέραν, ἣ δὴ Τεμέση τὸ παλαιὸν ὠνομά-
 ζετο· ἀλλὰ πολὺς μετ' ἐκεῖνα ἀναστρεψαμένοις ἐπιγενόμενος αἰὼν
 ἐνεόχμωσε τὰ πλείστα τῶν ὀνομάτων, ἐφ' ἕτερα ἢ παντάπυσιν
 ἀνόμοια ἢ ὀλίγω διαφέροντα μεταθείς. ταύτην ἐπειδὴ Ῥωμαῖοι
 κατέλαβον, ἦσαν ἡμῖν (πάσχα γὰρ τῆ ἐξῆς Χριστιανοῖς ἦν)·
 15 ὅπερ οἱ τῆς πόλεως δειλίαν εἶναι νομίσαντες πολλάκις ἐπεξιοῦντες
 ἄχρι καὶ αὐτῶν χαρακωμάτων ἐγίνοντο, ἕως Ῥωμαῖοι οὗτοι ἐθε-
 λούσιοι τούτοις ἐπιπηδήσαντες, ἐπειδήπερ ἀπέωσαντο, ἐπὶ τὸ
 στρατόπεδον ἀνεχώρησαν. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι Ῥωμαίων ἐπὶ τοῖς
 προτέροις καὶ πάλιν ἦσαν σέβας τῷ καιρῷ παρεχόμενοι· Θωμᾶς D
 20 δὲ τις, γένος μὲν Ἀντιοχεὺς βασιλεῖ δὲ αὐτόμολος ἐκ μακροῦ
 γεγενημένος, ἔπλα ὑπερθέμενος ἐξῆμι τοῦ χάρακος ἵππευόμενος
 ἐν τῷ πεδίῳ. ἐπεὶ δὲ ἦδη ἀγχοῦ τῆς πόλεως ἐγένετο, προῦκα-

11. ἀναστρεψαμένοις] Cod. ἀναστρεψαμένους. Tollius conl. ἀνα-
 στρεψάμενος ἐπιγενόμενος. 12. ἐνεόχμωσε] Cod. ἐνεόχμωσε.
 21. ὑπερθέμενος] Fort. περιθίμενος.

aggreditur, si rem prospere confecerit, maiorem, quam si cum maximis,
 gloriam comparat: ita contra, si perperam res cesserit, multiplex inde con-
 trahit dedecus, cum praeter ipsam cladem rei militaris inscitia victos af-
 flictare soleat, uti saepenumero tua nos docuit maiestas. horum igitur ne
 quid unquam nobis usu veniat, maioribus nobis et maritimis et terrestribus
 copiis opus est." haec ille. rebus Monopoli ordinatis, cum omnibus inde
 copiis excessit; et Ostunio, valido inprimis oppido, per conditiones potitus,
 versus Brundisium iter intendit. Temessam civitatem illam vocarunt vete-
 res. longum quippe succedens aevum pleraque apud posteros novat nomina,
 atque in alia, aut dissimilia omnino, aut parum discrepantiâ immutat. ut
 ad hanc urbem pervenere Romani, otiosi permansere: pascha enim Chri-
 stianorum postridie futurum erat. eiusmodi otium ignaviae et timiditati ad-
 scribebant oppidani, plurima facta eruptione ad ipsum usque vallum excur-
 rant, donec Romani aliquot inviti paene erumpunt, qui iis tandem propulsa-
 tis in castra revertuntur. ceteri quidem Romani, ut antea, diebus festis
 debitum impendebant cultum. Thomas autem gente Antiochenus, qui iam
 eundem ad imperatorem transfugerat, sumptis armis, vallo excedit, cam-
 pumque persequitur. ubi accessit ad urbem, fortissimum quemque ad singu-

λείτο τὸν ἄριστον ἐς μονομαχίαν αὐτῷ καταβῆναι. ἦν δὲ τις ἐνταῦθα ἀνδρεία ἐπὶ πλείστον ἦκων ὄνομα Ἐγγέλως. οὗτος ἐπειδὴ Θωμᾶν μονομαχεῖν ἀξιοῦντα ἔγνω, θωρακισάμενος καὶ αὐτὸς ἐξῆλθε παρὰ τὸ πεδίον βάδην ἀντιμέτωπος τῷ Θωμᾷ πορευόμενος. ὅτε δὴ θάμβος εἶχεν ἀμφοτέρωθεν ὄρωντας ἄνδρας οὕτω μὲν πανόπλους οὕτω δὲ γενναίους ὥστ' ἐπὶ στάδιον τὸν χῶρον ἐκείνον ἀποδνυμένους. ἐπειδὴ τοίνυν ἀγχοῦ ἤδη ἔγενοντο,

P 93 τοὺς ἵππους ἐπελάσαντες συνέπεσον ταῖς αἰχμαῖς. Θωμᾶ μὲν οὖν ἡ αἰχμὴ δι' ἀσπίδος ἐλθοῦσαι καὶ θώρακος αὐτοῦ ἄχρι καὶ ἐπὶ τὸ δέρμα διεξέπεσεν, ὁ δ' Ἐγγέλως δι' ἀσπίδος καὶ αὐτὸς 10 τὸ δόρυ ἐλάσας, ἔνθα τῆς κεφαλῆς ὑπερανίστασθαι ταύτην συνέβαινε, ὑπανασχόντος ἤδη τοῦ στρατιώτου ὡς τὰ περὶ αὐτὴν φράζαιτο, κράνος τε αὐτὸ διετόρησε καὶ σαρκὸς ἔψαυσεν. οὕτω τε ἀλλήλων ἀπαλλαγέντες ὁ μὲν ἐπὶ τὸ Ῥωμαίων ἐχώρησε στρατόπεδον, ἄτερος δ' ἐπὶ τὴν πόλιν ἦλθε. Ῥωμαῖοι δὲ ἐπειδὴ 15 τέλος ἤδη τὰ τῶν ἐν σφίσι ἐσχεν ἐορτῆς, ταξάμενοι ἐπὶ τὴν πόλιν ἐχώρουν. ὡς δὲ πολλὰ τοῖς πετροβόλοις τὰ τελεχῆ μαστίξαντες ἀνηνύτοις ἐπιχειρεῖν ἔγνωσαν (οἱ γὰρ πάσαι ἀνθρώποι

B πολλὴν ἐπὶ τῶν ἔργων ποιούμενοι τὴν ἐπιμείλειαν πολὺ μᾶλλον ἐς τὰς τῶν πόλεων, ὡς τὸ εἶδος, πεφλοσιμῆνται οἰκοδομάς), τού- 20 του μὲν ἀπέσχοντο, προσωτέρω δὲ καὶ ὄσω τειχέων ὑπερίπτασθαι τοὺς λίθους ἀποδισκεύοντες τῆς πόλεως ἐντὸς πίπτειν ἐποίουν. ἀλλ' ἅμα τε πρώτην ἀφῆκαν, καὶ γυναιὸν τι ἀνὰ τὴν πόλιν σοβοῦν κατὰ κορυφὴν δεξάμενον τὴν βολὴν τὴν τε κεφαλὴν διε-

2. ἀνδρεία] *Malim ἀνδρείας.*

lare provocat certamen. erat autem ibi praecellentis fortitudinis quidam, nomine Enchelys. is ut Thomam ciere pugnam audivit, sumpto thorace descendit in campum, lentoque obviam gradu Thomae procedit. pavor inde defixit utriusque spectatores, dum cataphractus generosos istos eo se in loco tanquam in stadio ad certamen accingere conspiciunt. simul igitur ac proximi fuere, admissis equis, hastis concurrunt. et hastam quidem Thomas per hostis clipeum et thoracem ad cutem usque adigit. Enchelys vero impulsus in clipeum hasta, qua parte capiti elatus ab adversario, ut quae circum erant tegeret, praetendebatur, ipsius quidem operibus multam impendere curam, maiorem tamen in exstruendis urbibus, nec iniuria, diligentiam adhibuere) ab incepto desistunt. longius vero, et ita ut ultra muros evolarent lapides, qui intra urbem reciderent, dirigebant. vixque primus emissus est lapis, cum in urbe iter faciens muliercula eo sic percutitur in vertice, ut diffinde-

σπαράχθη καὶ πᾶσαν μελῶν παρελύθη τὴν ὄστωσιν. ὀλοφρυμὸς
 οὖν ἐγένετο, καὶ σχῆμα πόλεως ἀλούσης ἐπέιχε τότε τοὺς ἑνδόν
 οὐδὲ ὅσον ἐπὶ θείαν τῆς δυστήνου ἐκείνης ἀνθρώπου ἐξιέναι θαρ-
 σύντας. ὡς δὲ καὶ δευτέραν ἐπέρριψαν καὶ ἤδη συγχῶς ἐποι- V 73
 οὔντο Ῥωμαῖοι τὰς βολάς, ἐκπλαγίντες ὁ δῆμος λίθον ὑπὲρ κε-
 φαλῆς ἐφαντάζετο ἕκαστος, ἄλλον τρόπον καὶ οὐχ ὄνπερ οἱ μῦ- C
 θοὶ περὶ Ταντάλου φασίν. ἔθεν καὶ τῶν πολιτῶν βουλευομένων
 ἤδη Ῥωμαίοις εἰσόδου παραχωρεῖν αἰσθόμενον τὸ στρατιωτικὸν
 καὶ ὅσον ἐπὶ τῶν πύργων φυλακὴν εἶχε, δρόμῳ πολλῶ ἐπὶ τὴν
 10 ἀκρόπολιν ἀνεχώρουν. αἶ τε πύλαι πρὸς τοῦ δήμου ἀνακλιθεῖ-
 σαι τὸν Ῥωμαίων εἰσωδίαζον στρατόν. ἐπειδὴ γοῦν καὶ ταύτην
 ὁ Λούκας ἔσχε, διχῆ τὸ στρατεύμα διελών, ὃ μὲν αὐτοῦ που
 παρὰ τὴν πόλιν κατεῖχε τοῖς ἐπ' ἀκροπόλεως μαχόμενον, τὸ δ'
 ἄλλο ἐς προνομὸς ἐπεμψε. ταῦτι μὲν οὖν τῆδε ἐπρώσσετο·
 15 χώρα δὲ τις πολυανθρωποτάτη καὶ εὐγεως, ἦν καλοῦσιν Ἀλιτ-
 ζιον, τὰ ἐπὶ Βρεντεσιῶ συμπεπτωκότα λογισαμένη τῷ βασιλεῖ
 προσεχώρησε. πολεμίων δὲ ἄλλοις στρατὸς ἐπὶ λόχμης τινὸς D
 τοῖς τὴν Ῥωμαίων νέμουσιν ἐλλοχίσαντες ἵππον (Κελτοὶ δὲ ἦσαν),
 ἐπειδήπερ εἰς ὑπνον αὐτοὺς ἐνεχθέντας εἶδον, τὴν ἵππον ἐκείθεν
 20 ἤλασαν· ὅπερ ἀκούσαντες Ῥωμαῖοι πρὸς τῶν ἐκ τῆς χορταγωγίας
 ἐπαινόντων αὐτοῖς ἀγγελέην, ταχὺ διώξαντες τὴν τε ἵππον
 ἀνέλιοντο πᾶσαν καὶ τῶν πολεμίων τοὺς πλείστους ζωορήσαν-
 τες εἶλον. ὅτε δὴ καὶ ἄνδρα τῶν μάλιστα ἐν Ἰταλιώταις δοκί-
 μων Συχέρην ὄνομα ἀλῶναι τετύχηκεν. ἀλλ' οὐπω καταφα-

retur caput, omniumque ossa membrorum dissolventur. inde orta eiula-
 tio, et veluti urbs esset capta, consternati oppidani, ne ad conspectum qui-
 dem infelicis istius mulieris in publicum egredi audebant. ut autem iactus
 alter, moxque crebri alii a Romanis iterantur, confestim turbatur plebs, ac
 supra caput imminere lapidem sibi quisque credit, aliter plane ac de Tan-
 talo loquuntur fabulae. inde cum de recipiendis in urbem Romanis delibera-
 rent oppidani, ut rem advertere praesidiarii milites et quotquot tuebantur
 turres, celeriter in acropolim confugere, moxque plebs apertis portis Roma-
 nas copias introduxit. hac itaque potitus etiam urbe Ducas, exercitu bifa-
 riam diviso, partem aliam quae arcem oppugnaret in urbe continuit, aliam
 emisit ad depopulandos agros. dum haec ibi geruntur, regio quaedam fer-
 tilis incolisque copiosa, quam Halitium vocant, cum ea quae Brundusio
 evenerant revolveret, ad imperatorem defecit. hostium ibi exiguae copiae
 (Celtae autem erant) saltibus abditae, et iis qui Romanorum equos pasce-
 bant insidiantes, somno sopitis illis, equitatum omnem inde abduxere. illud
 simul atque perceperunt Romani, ex iis qui a pabulatione revertebantur,
 hostes quam citissime insecuti, et equos recipiunt, et hostium plerosque vi-
 vos capiunt, atque in his illustrem maxime inter Italos virum, nomine Sy-
 Cincianus.

νῆς ὅστις εἶη γεγωνὸς χρυσίου δώσει τὸν κατασχόντα ὑπελθὼν
ἑαυτὸν ἔλυσε.

P 94 11. Ῥωμαίους δὲ φήμη τις περιέπιη ὡς Γιλῆλμος ἐπι-
σιν ὀλλῶ ὕστερον δυνάμεις ἐπαγόμενος βυραίας ἠπειρωτίδας τε
καὶ ναυτικάς. ὄθεν καὶ ἐκ τῶν ἐνότων συσκευασάμενοι ἡσυχῆ⁵
ἔμενον, οὐπω δὲ πέμπτη μετ' ἐκείνην ἡμέρα ἐφειστήκει, καὶ
τις ἐκ τοῦ τῶν πολεμίων αὐτομολήσας στρατοῦ Γιλῆλμον ἐγγὺς
παρεῖναι ἐμήνυε Ῥωμαίους ὡς ἐν ἄρκυσι συλληφόμενον. ταῦτα
οἱ Ῥωμαίων ἀκούσαντες στρατηγοὶ τὸν πόλεμον ἤδη διέγραφον.
ἐδόκει τοίνυν Βασαβίλαν μὲν καὶ Ἰωάννην τὸν Ἄγγελον τὸ μι-¹⁰
σθοφορικὸν ἕπαν ἔχοντας καὶ τοὺς ὅσοι ἐξ Ἰταλίας τῷ βασιλεῖ
προσεχώρησαν, τὸν ἐκ τῆς ἠπείρου ἀναδέξασθαι πόνον, τὸν γε
B μὴν Δούκαν τοῖς ἐκ θαλάσσης διωγωνεῖσθαι. οὕτω γὰρ ἔφρασκον
ἀλλήλοις ἀμύνειν ἱκανοὶ εἶσεσθαι. ἔωθεν οὖν ὁ μὲν Δούκας σὺν
τοῖς καταφράκτοις τῶν περὶ αὐτὸν ἰππέων βάδην ἐπὶ τῆς ἀκτῆς¹⁵
ἐπορεύετο, ἐπὶ θάτερα παραπλεύσας τὰς ναῦς ἔχων, οἱ δ' ἄλ-
λοι πρὸς τὴν ἐκ τῆς ἠπείρου ἐτοιμασάμενοι μάχην κατὰ τάξεις
ἐχώρουν. αἱ δὲ τῶν Σικελικῶν νῆες, ἐπειδήπερ ἀγχοῦ τῆς πό-
λεως ἤδη ἐγένοντο, οὐκ ἔχουσαι ἀθροῦναι τῷ λιμένι εἰσπεσεῖν (ἰκα-
νῶς γὰρ ἐνδοθι εὐρυνόμενος εἶτα εἰς στενὸν ἤρέμα τελευτᾷ)²⁰
κατὰ δεκάδας διαιρεθεῖσαι εἰσῆσαν ἐκ διαδοχῆς. ὅτε δὴ λέγ-
ται ὡς ὁ Δούκας πρὸς τὸ πλῆθος ἀποδειλιᾶσαν τὸ Ῥωμαίων
δρωῶν ναυτικὸν ἄτε κομιδῆ ὀλίγον ὄν (τέσσαρες γὰρ πρὸς ταῖς

12. ἀναδέξασθαι.] *Malim ἀναδέξασθαι.*

cherem. sed is priusquam quis esset agnosceretur, numerata illi a quo
captus fuerat pecunia sese redemit.

11. Non multo interiecto tempore ad Romanos fama pertulit Guli-
elmum cum ingentibus terra marique copiis adventare. quamobrem cunctis
ad bellum paratis quieti steterē. vix quintus inde effluxerat dies, cum ab
hostili exercitu adveniēns transfuga prope esse Gulielmum nuntiavit, Roma-
nos omnes veluti inter retia conclusurum. his auditis Romanorum duces ita
ordinavere aciem, ut Bassavilla et Ioannes Angelus cum stipendiariis copiis,
atque iis, quae ex Italia sese adiunxerant imperatori, terra belli molem sus-
tinerent: Ducas vero maritimis hostium copiis sese opponeret. sic enim sie-
bant fore ut sibi vicissim auxiliarentur. itaque prima luce Ducas cum cata-
phractis equitibus lento ad littus gradu proficiscitur, ab altera parte adnavi-
gante classe: ceteri vero ad terrestre praelium parati, ordinata acie pro-
cedebant. at Siculae naves, postquam urbi appropinquarunt, cum portum
subire confertim non possent (nam in medio amplius satis sensim in exitum
angustiozem desinit) decem simul per vices divisim ordinibus ingrediuntur.
tum vero Ducam adiunt, cum navium hostilium multitudinem exterritam classem
Romanam videret, utpote exiguam admodum (vix enim quatuor illi supra

δέκα αἱ πᾶσαι νῆες ἦσαν αὐτῶ) τοιαύδε τινα ἐγενόει· γράμμα ὡς C
 ἐκ βασιλέως δῆθεν ἄρτι πεμφθὲν ἐχείριζε τούτοις ἔξενεγκών. ἐδή-
 λου δὲ τὸ γράμμα δυνάμεις ἐκ γῆς καὶ θαλάττης ἀμφὶ μέσην
 ἡμέραν αὐτοῖς ἦξεν. τῶν δὲ ἐπαρθέντων ἦδη πρὸς τὴν ἑλπίδα
 5 ἄλλ' ἠρόχνην" ἔφη "ὦ συστρατιῶται, φθάσαντας ἀρπάσαι
 τὴν νίκην ἡμῶς, ὡς μὴ αὐτοὶ τῶν εἰς δεῦρο καμάτων τὸ βῆρος
 βασιλεύσαντες εἶτα τῶν ἐκ τῆς νίκης ἀγαθῶν καὶ τοῖς ὄψι πρὸς
 τὸν ἀγῶνα διαπαντῶσιν ἐπικοινωνεῖν ἔξομεν." ταῦτ' εἰπὼν ὁ
 στρατηγὸς ἐπειδὴ τὰς τῶν πολεμίων ναῦς ἔνδον ἦδη τοῦ λιμένος
 10 γεγενημένας εἶδεν, ἔργου λοιπὸν ἐκέλευεν ἄπτεσθαι. καὶ δὴ
 ναυμαχίας γενομένης Σικελοὶ πρὸς τὴν ὑπὸ γῆς καὶ θαλάσσης V 74
 τῶν Ῥωμαίων οὐκ ἐνεγκόντες βολὰς, ἀμφοτέρωθεν ἐπιτοξαζομέ- D
 νων αὐτῶν, πρῦμναν ἐκρούσαντο. Ῥωμαῖοι δὲ ὀπίσω διώξαν-
 τες πολλοὺς αὐτῶν ἔκτειναν, τέτταρας δὲ καὶ αὐτάνδρους εἶλον
 15 τῇ χέρσῳ ἐναχεθείσας. ἔτυχον γὰρ προπετέστερον ἢ ἐχρῆν τῆς
 εἰρεσίας γενομένης ἐπὶ τῆς ἀκτῆς ἰζῆσαι, στρατῶ ἠπειρώτῃ θή-
 ραμα εἰσιμότατον. ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ πλέον ἢ δισχιλιοὶ τῶν
 πολεμίων ἔπεσον, Ῥωμαίων δὲ πολλοῖς μὲν καὶ ἄλλοις ἀριστεύ-
 σαι ἐγένετο, μάλιστα δὲ πάντων ἀνὴρ ἐγένετο ἀγαθὸς τῶν τις
 20 οὐκ ἐπὶ Δούκα ταττομένων ἐπίκλησιν Σκαρμαγαγκῶς. τῶν γὰρ
 πολεμίων φεύγειν ἦδη ἐπιβαλλομένων, αὐτὸς ἐπελάσας τὸν ἵππον
 προμνόθεν ἐλάβετο μιᾶς θέλουσάν τε ἀπαύρειν ἐπέιχε σὺν βίᾳ, P 95
 ἔργον ἐκείνου Κυνεγείρου τὸ πολυάλητον ὁ γεννάδας πληρῶν.

16. ἰζῆσαι] Fort. ἰζήσασαι.
 γείρον.

23. Κυνεγείρον] Cod. Κυναι-

decem naves erant) talia excogitasse. litteras velut ab imperatore missas militibus ostendit, quibus ille terra marique circa medium diem adfuturas copias nuntiabat. qua spe erectis iis "sed nos" inquit "potius, commilitones, victoriam nobis ipsis expetamus, ne cum totam laborum molem in praesentia sustinuerimus, qui serius ad praelium venient, victoriae gloriam fructumque nobiscum partiantur." his dictis Ducas, ubi iam portum subiisse hostium classem vidit, suos occipere opus iubet. praelio itaque navali inito, Siculi cum terra marique missa ab utraque parte a Romanis tela ferre non possent, retro cessere. caeduntur interea a Romanis qui a tergo insistebant complures, captaeque quatuor cum viris ipsis naves, quae ad vadum offenderant. quippe acris quam par erat remis impulsae littorique allisae facile in terrestri exercitus potestatem venerunt. eo in certamine duo hostium millia deciderata sunt: Romani vero non pauci praeclara edidere facinora. maxime tamen in iis emicuit unius ex Ducae acie virtus, cui nomen Scaramancas. fugere enim iam incipientibus hostibus, ipse adacto equo puppim altera prehendit manu et evadere volentem vi tenuit: vir generosus factum repetens iis Cynegiro multis scriptorum laudibus celebratum. sed illata a vectoribus

ἀλλὰ πληγῆς ἐγκοπέσης αὐτῷ πρὸς τῶν ἔνδον, ἀπέσχετο μὲν ὑπ' ἀνάγκης, τὸν δὲ τῆς φυγῆς ὁμως ὑποτεμόμενος χρόνον πρὸς τῶν ἄλλων Ῥωμαίων ἐπιδραμόντων ἤδη ἀλιῶναι ταύτην ἐποίησε: ταῦτα κατωρθώκοτες Ῥωμαῖοι ἐπὶ Βρεντέσιον ἀνεχώρησαν, μηχανὴν τὴν τε τινα τεκτηνόμενοι, ἣν χελώνην καλεῖν ἔθος ἐστὶ, τῆς ἀκροπόλει προσῆγον. τοῦτο οἱ ἐπὶ τῶν τειχέων θεώμενοι πλατὺ ἐγέλων, οἰόμενοι ὅτι δὴ σπαράξουσιν οὕτω τὴν τειχοδομίαν διανοοῦνται, πρῶγμα κομιδῆ ἀδύνατον ὄν. οὕτω γὰρ μεμύκασιν
 B πρὸς ἀλλήλους οἱ λίθοι, ὡς λίθον ἕνα τὸ ἅπαν ζοικένοι τείχος. Ῥωμαῖοι δὲ ἐπειδὴ τοῖς τείχεσιν ἐπήλασαν τὸ μηχανήμα, ὄνκτωρ 10 αὐτὸ ὑπερχόμενοι ὑπέσκαπτον τῶν κρηπιδωμάτων ἐγγὺς τὸν τεχοῦν ἐκφοροῦντες ἐπὶ θάτερα ἐξῆγον, ἕως τοὺς ἐσχάτους παρελθόντες τῶν θεμελιῶν λίθους ἐπὶ τὸν ἔνερθεν κατηντήκασιν χοῦν. τὸ δ' ἐντεῦθεν διελόντες αὐτὸν κενὴν τινα χώραν ἐποιοῦν, ξυλώματά τε ὑποβαλόντες τινὰ τὴν τε κοιλότητα ἐπλήρουν καὶ τὸ 15 τῆδε τοῦ περιβόλου αἰωρεῖσθαι συμβαῖνον ὑπανεῖχον δι' αὐτῶν, ἕως τοὺς ἔνδον ἰσχυρογγωμονοῦντας ἔτι ὄρωντες ὑπανῆκαν τῷ χώρῳ πῦρ. τὸ δὲ ταχὺ τὴν ὕλην διανεμησάμενον πρόρριζον εἰς τὴν γῆν τὸ τεῖχος κατέσπακε· συγκατήρηκε δὲ καὶ τῶν ἐπὶ τῶν
 C ἐπάλεξιν πολλοῦς. ἀλλ' οἱ βάρβαροι ἐπὶ τὸ ἐνδοτέρω ἀναχω- 20 ρήσαντες τείχος οὐδὲν ἤτιον ἀντειχοντο.

12. Ῥωμαῖοι μὲν οὖν ἐν τούτοις ἦσαν, ὁ δὲ βασιλεὺς στόλον νεῶν ἀγέρας ἅμα ἠπειρώτη στρατῷ εἰς τὴν Ἰταλίαν ἐπεμψεν,

7. σπαράξουσιν] Ita Tollius. Cod. παράξουσιν.

17. ὑπανῆκαν]

Malim ὑπενήκων.

plaga, navem quidem necessitate compulsus dimisit, occasione tamen aufugiendi intercisa, ut ab accurrentibus aliis Romanis caperetur effecit. his prospere gestis Romani Brundisium redierunt. dein machinam, quam vulgo testudinem vocant, arcj admovent. quod ubi viderunt qui in moenibus stabant, effusum in risum se dedere, quod murum hoc modo convelli posse Romani putarent, licet id nequaquam fieri posset. ita enim lapides invicem cohaerent, ut murus ipse totus unicus videatur lapis. ubi vero moenibus machinam admoverunt Romani, eam nocte subeuntes murum in ipsis fundamentis suffodiunt egestaque inde rudera in alteram transferunt partem, donec superatis ultimis fundamentorum lapidibus ad imam devenere humum, qua eruta locum quemdam confecere vacuum eumque suppositis lignis replevere, quibus ea quae hac parte eminebant moenia sustentarent. ad extremum ut obstinato adhuc animo perstare oppidanos vident, ignem loco iniiciunt, qui absumptis celeriter lignis, murum disiecit funditus, unaque ex iis complures qui in ipsis stabant propugnaculis praecipites dedit: ceteris interim qui in interiorem murum refugerant, nibilo minus obsistentibus.

12. Dum in eo essent statu res Romanorum, imperator comparatam classem terrestresque copias in Italiam misit: utrique exercitui praeparato

ὡν Ἀλέξιος ἀμφοτέρων ἤρχεν ὁ βασιλέως Ἀλέξiou θρυατριδοῦς, μέγας τῷ τηρικᾷ δούξ χρηματίζων. ἐπέστυλτο δὲ αὐτῷ πρὸς τοῦ βασιλέως καὶ ἑτέραν ἀθροίσαντι δύναμιν οὕτω δὴ Ἰταλίᾳ προσεσηχέναι· ἀλλ' ἐκεῖνος οὐδὲν τούτων διαπεπραγμένους ἐπὶ 5 Βρεντέσιον ἦλθε, τὸ μὲν πρὸς τὸν ἀπόπλον οὕτω δεινὸν ὄντα πεφοβημένων τῶν πολλῶν, τὸ δὲ καὶ ὑποψία κινδύνων, οἱ πρὸς τῶν πολεμίων ἐπήρτηντο σφίσι. τὸ δ' ἐντεῦθεν ἀριδιήλοτερον ἤδη βα- D σκαίνειν ἢ τύχη Ῥωμαίοις ἤρξατο. Ῥομπέρτος τε γάρ, ὃς αὐτοῖς ἄχρι καὶ τότε συνεμάχει, Γιλλέμον ἀκούσας δυνάμεισιν ἕμα βα- 10 ρελαῖς ἤκειν, ὄρων δὲ καὶ Ῥωμαίους οὐπω ἔτι τὴν Βρεντεσιου παρυστησαμένους ἀρόπολιν, τοῦ συμμαχεῖν ἀπέσχετο, σκηψάμενος ὡς δυνάμεις ἀθροίσων ἄπεισι τοῦ ἐνταῦθα πόνου συλληγομένας αὐτῷ· καὶ οἱ ἐκ Μάρκας πόλεως ἵππεις διπλασίους κομίζεσθαι τοῦ λοιποῦ τὰς συντάξεις αἰτήσαντες, ἐπειδὴ μὴ ἐτόγγυον τοῦ σκοποῦ, 15 ὥγγοντο ἀπιόντες. τοιαῦτα Γιλέλιμος μαθὼν τὰς δυνάμεις ἀναλαβὼν εὐθὺς Ῥωμαίων ἐχώρει. τῶν δὲ βουλευομένων ὅπη τὸν πόλε- P 96 V 75 μον τότε διοικεῖσθαι χρεῶν, τοῖς μὲν ἐπὶ Βῦριν ἵεναι ταφρεῖα τε τὴν πόλιν ἀσφαλλεσθαι ἐδόκει, τοὺς δὲ τοῦτο μὲν οὐκ ἤρεσκε δειλῶν εἶναι φάσκοντας ἀντικρὺς, εἴ γε τῶν ἐν χειρὶ μεθέμενοι ὀπίσω 20 χωρήσουσιν. ὡς οὖν οὕτω ταῦτ' ἐδόκει, τὸν μεταξὺ χρόνον ἐπὶ κενῆς τρέχειν οὐκ ἀνεχόμενοι τῷ περιβόλῳ αὔθις προσέβαλον μέρος τε αὐτοῦ πολὺ καθήρουν τοῖς πετροβόλοις. οὐ μὴν οὐδὲ ὡς τοὺς βαρβάρους ἀπόσασθαι εἶχον· ἀλλὰ τὸ μὲν πρῶτον θαρσύναντες ἐπέξῃσαν σφίσι, ἔπειτα Ῥωμαίων ἐπιβρισάντων αὔθις ἐπὶ τὸ τεῖ-

Alexio, imperatoris Alexii ex filia nepote, qui tum magni ducis fungebatur dignitate: hoc ei dato in mandatis, ut alium praeterea contraheret exercitum sicque Italiam invaderet. sed nihil horum ille exsecutus Brundisium venit, tum quod plurimi ipsam tam gravem pertimescerent navigationem, tum quod alii pericula ab hoste imminencia vererentur. atque inde manifestius coepit fortuna deinceps Romanis invidere. Robertus enim, qui hactenus arma cum illis coniunxerat, ut Gulielmum cum validis copiis adventare percepit, viditque necdum Brundisii arce potitos Romanos, a commilitio recessit; eam obtendens causam, quasi excederet inde, ut copias quae in laboris partem venirent, contraheret. equites praeterea ex Marca civitate duplicari sibi stipendium postulantes, re non obtenta recessere. his compertis Gulielmus, assumpto exercitu, recta contra Romanos progreditur. illis vero deliberantibus quemadmodum bellum id ordinari oporteret, quidam Barim redeundum censuerunt, valloque urbem muniendam: aliis eiusmodi consilium non arrisit, metum fore manifestum dicentibus, si omissis iis quae in manibus erant retro cederent. itaque quibus ea placuit sententia, tempus interea nequiquam teri haud passi, iterum aggrediuntur inoemia, magnamque partem machinis subruunt. neque tamen barbaros ex iis depellere potuere: contra audaciores illi effecti invadunt Romanos: sed mox rursus iis irruen-

χος ἔθρον, καὶ εἰ μὴ τύχη τις ἐπιγενομένη Ῥωμαίους διεκώλυσε, B τὰχυ ἂν ἦλω κατὰ κράτος τότε Βρεντέσιον. ἀνέβησαν μὲν γὰρ ἤδη τὸν περὶβολον καὶ ἀπὸ τῶν πύργων τοῖς ἔνδον ἐμάχοντο, ἀλλὰ πολὺ τι μέρος αὐτῶν λεπονηκὸς ἤδη ταῖς συχναῖς προσβολαῖς εἰς γῆν ἠνέχθη πεσὸν συγκατέσπασέ τε πολλοὺς αὐτῶν, οὕτω τε ἄπρα-5 κτοι ἀνεχώρησαν. Σικελοὶ δέ, ἐπειδὴ μηδέπω Γιλῆλμος παρῆν, βουλὴν ἐποιοῦντο ὅπως, ὁμολογῶν Ῥωμαίοις τὸ φρούριον ἐνδώσουσιν· ἀλλ' ἡ τύχη ὡσπερ τακτόν τινα Ῥωμαίοις ἐνεσθαι ἐπαγγελιαμένη χρόνον, εἶτα ἐκμετρηθέντος αἰσθομένη ἀπὸ μέσης αὐτοὺς τῆς πόλεως λιποῦσα ῥῆχτο. ἐν ᾧ γὰρ ταῦτα Σικελοὶ διενοοῦντο, 10 C ἠγγέλη αὐτοῖς ἐγγυὲς ἤδη Γιλῆλμον στρατῷ μεγάλῳ ἐπιέναι. ὅπερ ἐκείνοι ἀκούσαντες ἀπέσχοντο μὲν τῶν βεβουλευμένων, ἐπὶ δὲ τὰ τελεχῆ ἀναβάντες ἐκροτάλιζον θαμὰ καὶ ὡσπερ ἤδη Ῥωμαίους ἐξελάσαντες ἡμέραν ἦγον ἐόρτιον.

13. Ταῦτα μὲν δὴ τῆδε ἐπαύσατο· Γιλῆλμος δὲ ἄρας ἐκ 15 Μυζίας παντὶ τῷ στρατῷ ὡς ἐπὶ Βρεντέσιον ἐπορεύετο, ὃ τε στόλος αὐτῷ ἐπὶ τῆς ἀντιπόρθμον τῷ Βρεντεσίῳ νηίδος ὀλίγων ἀπὸ σταδίων ὀρμισάμενος ἴστατο. κατὰ ταῦτόν γὰρ ἀμφοτέρωθεν Ῥωμαίοις τὴν προσβολὴν ποιῆσθαι διανοεῖτο. ἀλλὰ Ῥωμαίους τὸ μὲν D αὐτίκα διαναναμαχῆσαι πρὶν ἢ καὶ Γιλῆλμον αὐτοῖς ἐπιστῆναι, 20 δυσβουλία τις καὶ τὸ χρῆναι οἴμαι κακῶς αὐτοὺς πεπονθέναι παρεῖλετο· πρὸς δὲ ἀμφοτέρους τὴν μάχην διενεγκόντες τὰ βασιλείας

16. Μυζίας] Duc. Σικελίας.

tibus, intra moenia sese recipiunt: quo tum tempore, nisi Romanis nescio quae obstitisset fortuna, venisset haud dubie Brundisium in eorum potestatem, vique expugnatum fuisset; iam enim vallum superaverant, atque e turribus cum iis, qui intra urbem erant, dimicabant; sed maior earum pars, crebris oppugnationibus quassata, in terram decidit, et ex iis quam plurimos secum traxit, sicque re infecta rediere. Siculi autem, cum necdum adesset Gulielmus, iniere consilium arcis per conditiones Romanis dedendae. verum fortuna, certo quasi temporis quodam spatio se Romanos secururam esset pacta, idque iam elapsum sepsisset, illis in media civitate relictis, recessit. dum enim haec Siculi deliberant, nuntiatur oppidanis Gulielmum magno cum exercitu prope adesse. quibus auditis, consilium id intermisere et in muros progressi frequenti plausu quasi depulsis iam inde Romanis festum egerunt diem.

13. Haec tum ibi gerebantur. movens vero Myzia Gulielmus cum universo exercitu versus Brundisium contendit, dum classis Sicula ad parvulam insulam Brundisio paucis abhinc stadiis obversam appellit: ab utraque enim parte Romanos adoriri statuerat. sed illos, quominus extemplo navale committerent praelium priusquam a Gulielmo impeterent, nescio quod pravum consilium, et quod iis fatale quoddam impendebat damnum, avertit. dum enim contra utrumque certamen inouit, res imperatoris pessumdedere. no-

διεφθειρον πρύγματα. στρατὸν γὰρ ἤκειν ἐκ Βυζαντίου καρδο-
 κούντες ἤδη, ἐς τὴν ἐκείνου τάχα παρουσίαν τὴν προσβολὴν ἀπετί-
 θητο. ὡς δὲ ἤδη ἐγγὺς εἶναι ἠγγέλλετο Γιλιέλμος, τότε δὴ τὴν
 ἀμφοτέρων ἄκοντες ἀνεδέχοντο μάχην. ἄνδρε τοίνυν δύο δοκιμῶ
 5 τὰ εἰς τὰς μάχας ἐπιλεξάμενοι, Ἰωαννίκιον τέ τινα Κριτόπλην καὶ
 Παιράμην Πέρσῃ γένος, ἕμια Ἰβηρσι καὶ Μυσαγέταις ἐφ' ᾧ
 ἀκροβολίσσασθαι ἐπεμψαν· οὐ καὶ ἐπειδὴ τάχιστα τοῖς πολεμοῖς P 97
 συνέμιζαν πρὸ πέντε πον καὶ τεσσαράκοντα σταδίων τὸν χάρακα
 πηξάμενοις, ἐν τῇ ἐγγύθει ἀποπορεία κατὰ νότον αὐτοῖς ἐπιθέ-
 10 μνοι πολλοὺς τε τῶν ἐπὶ τῆς οὐραγίας ἔκτειναν καὶ ἵππους τῶν
 σκευοφόρων συχνόδς ἤλασαν, σημεῖόν τε σφᾶς ἀφελόμενοι ἐπὶ
 Βρεντέσιον ἤλθον. ἀλλὰ Σικελοὶ τούτου μὲν ἤτιον ἐφρόντισαν
 (ἅτε γὰρ ἐν πλήθει μεγάλῳ αἰσθησις οὐδεμίᾳ τούτοις ἐγένετο),
 ὀλίγῳ δὲ Ῥωμαίων ἀπεστρατοπεδευμένοι, ὕψῳ ἀμφοτέροις τοὺς
 15 χορταγωγόδς ἐπιμήγνυσθαι, τὸν πόλεμον διεύρωσαν. ἤδη δὲ καὶ
 τὸ ναυτικὸν ὀλίγον λοιπὸν τοῦ λιμένος ἀποσυλεῶν ἵστατο τούτοις.
 καὶ Σικελοὶ μὲν ἐν τούτοις ἦσαν· Ῥωμαῖοι δὲ καὶ πρότερον μὲν B
 πολλῶ τῷ διαλλάσσοντι τοῦ τῶν πολεμίων ἡλαττονοῦντο στρατοῦ,
 τότε δὲ ἔτι μᾶλλον ὑπέρρει τὰ τῆς δυνάμεως αὐτοῖς. ἄλλοι τε γὰρ V 76
 20 ὡς πλεῖστοι συμμάχων ἀπετάξαντο τούτοις, καὶ δὴ καὶ μοῖρᾶ τις
 Κελτῶν οὐκ ἀγενῆς μισθοῦ Ῥωμαίοις δουλεύουσα Γιλιέλμῳ λα-
 θραῖάτατα προσεχώρησε. ταῦτα ὁ Γιλιέλμος ὄρων δεῖν ἔγνω τὴν
 τοῦ καιροῦ προαρπάζειν ὀξύτητα, μή ποτε τοῦ χρόνου διαγενομέ-

8. πρὸ] Fort. ἀπό. 9. ἀποπορεία] Cod. ἀποπορία. 23. δια-
 γενομένου] Cod. διαγενομένου.

vum quippe Byzantio exercitum expectantes quousque adesset ille (quod
 brevi futurum arbitrabantur), hostes aggredi distulerunt. ubi vero Guliel-
 mum prope adesse affertur. tum vero etiam inviti utrumque ineunt praelium.
 duos itaque spectatae in bello virtutis delectos viros, Ioannicium quemdam
 Critoplem et Paeramem natione Persam, cum Iberis et Massagetis ad veli-
 tandum cum hostibus praemittunt. ubi se iis statim immiscuere, utpote ad
 quintum et quadragesimum stadium castra habentibus; fugientes, quorum
 brevis ad suos erat reditus, a tergo invadunt, multos de extrema caedunt
 acie, plurimosque sarcinarios capiunt equos, tandemque erepto ad haec mi-
 litari signo Brundisium revertuntur. verum a Siculis ea clades in levi habita,
 cum in tanta multitudine vix perciperetur. simul atque vero iam proxime Ro-
 manos castra ii admovere, ita ut partis utriusque pabulatores miscerentur,
 ordinaverunt acies: iam nec procul a portu aberat illorum classis. talis erat
 rerum apud Siculos status. tum vero maxime a Romanis, qui iam antea
 militum numero longe inferiores hostili erant exercitu, defluxit robur et au-
 dacia. nam et aliorum sociorum quam plures ab iis sunt dilapsi, et Celtarum
 non ignobilis turma, quae sub Romanis stipendia merebat, ad Gulielmum
 occultissime transivit. ea ubi is vidit, utendum occasione temporis putavit,

νου ἢ Ῥωμαίους αὐτοῖς ἐπιβοηθῆσαι γένοιτο (ἠγγέλλετο γὰρ ἤδη
 δυνάμεις ἀθροίσας ἐπανέναι) ἢ γοῦν στρατιὰ τις ἡπειρωτικῆ ἢ ναυ-
 τικῆ ἐκ βασιλείως ἀφίκοιτο παρ' αὐτούς. καὶ δὴ ἐκτάξας τὸ στρα-
 C τευμα κατὰ φύλαγγας ἐχώρει. Ῥωμαῖοι δὲ Ῥωμαίους εἴτε ἐκόν-
 τος εἴτε τύχη τινὶ ὑστεροῦντος ζήττηντο καὶ αὐτοὶ κακὰ τῶν ἐνόν- 5
 των κοσμηθέντες ἀντιμέτωποι ἴσταντο. ὅτε δὴ καὶ θάμιβος ἦν
 δρᾶν Ῥωμαίων ἐδπερίγραπτόν τινα ἰσχὴν ὄλαις δυνάμεσιν μαχου-
 μένην Σικελικαῖς. μέχρι μὲν οὖν τινος οὐδέτεροι χειρῶν ἤρχον,
 μετὰ δὲ ταῦτι τῶν μισθοφορούντων τις ἰππέων τῆς Ῥωμαίων φά-
 λαγγος προπηθήσας ἐν μεταχιμῶ ἔστη τὸν βουλόμενον μονομαχεῖν 10
 προκαλούμενος. τούτῳ τε τῷ τρόπῳ συμπεσόντες ἀλλήλοις ἐμά-
 χοντο. καὶ ἡ μάχη ἔωθεν ἀρξαμένη μέχρι μὲν οὖν πολλοῦ ἀγχιώ-
 μαλος ἦν Ῥωμαίων ἐνψυχότατα διαγωνιζομένων, ἔπειτα Σικελοὶ
 D τῷ πλήθει βιασάμενοι ἐτρέψυντο τούτους. φευγόντων οὖν πολλοὶ
 ἔπεσον καὶ ζωγροὶ ἤρθησαν, οἱ δ' ἄλλοι οὖν ὠθισμῶ πολλῶ καὶ 15
 βίᾳ εἰς τὴν πόλιν εἰσέπιπτον, ἐν οἷς καὶ Ἀλέξιος ὁ στρατηγὸς ἦν.
 ὁ Δούκας δὲ τειχέων ἔξω λειφθεὶς οὐ πρότερον ἀνῆκε παύων καὶ
 παιόμενος, πρὶν ὑπὸ τῶν πολεμίων κυκλωθεὶς ἀχμάλωτος μετὰ
 πλείστους ὄσους ἐγένετο ἀγῶνας. Σικελοὶ δὲ ἐπειδὴ τοῦτον εἶλον,
 καὶ τοὺς ἐπὶ τῆς πόλεως λοιπὸν ἀμογητὶ ὡς ἐν πανάγρῳ σασηνεύ- 20
 σαντες ἔσχον. ἐς τοῦτο δὴ τέλους τῷ Κομνηνῷ καὶ τῷ Δούκα ἡ
 ἀβουλλία τὸ πρὶν περιήνεγκε κλέος. οὕτως οἱ νῦν ἄνθρωποι οἱ μὲν
 P 98 παντάπασι στρατηγικῶν ἄμοιροι διατελοῦντες τὰ πράγματα σφάλ-

11. προκαλούμενος] Cod. προσκαλούμενος.

ne interea Robertus, quem contractis copiis adventare rumor erat, auxilia
 iis ferret, aut terrestres maritimaeve copiae ab imperatore missae subveni-
 rent. instructa itaque per turmas acie processit. Romani autem, vel non
 repugnante, vel forte tergiversante Roberto, copiis pariter instructis, et
 ordinata prout potuere acie, adversa fronte consistere. horrendum quid
 tum erat, exiguum Romanorum vim cum universis Siculorum copiis depu-
 gnaturam intueri. aliquamdiu a congressu utraque pars abstinuit. sed mox
 quidam eques stipendiarius, e Romanorum phalange procurrens in medium,
 hostem, qui singulari certamine secum vellet congredi, evocat. sicque in-
 vicem concurrentes, praelium ineunt: quod mane coeptum accipitur aliquam-
 diu Marte protractum est, Romanis fortissime dimicantibus: verum Siculis
 deinceps multitudine sua eos circumfundentibus, tandem illi fugantur. fu-
 gientium multi cecidere, multi vivi capti sunt, alii crebra impulsione sum-
 moque impetu in urbem sese recepere, atque in his dux ipse Alexius. Ducas
 vero extra moenia relictus, non prius et ferire et feriri abstulit, quam cir-
 cumclusus ab hostibus post longam et pertinacem pugnam captus est. post-
 quam illum cepere Siculi, alios qui in urbe erant sine labore velut reti con-
 clusos habuerunt. sic partem antea a Commeno et Dura gloriam exstinxit eo-
 rum imprudentia. ita igitur eorum qui nunc vivunt alii cum in rebus militari-
 bus operam studiumque non contulerint, publicam rem evertunt: alii autem

λοισιν, οἱ δὲ τοῦτο μὲν τυχὸν ἴσασι στρατηγικῆς μέρος, τῷ πλείονι
 διαμαρτάνουσι. τέχνη γάρ τις ἐστὶ καὶ ἡ στρατηγία, καὶ χρὴ τὸν
 ταύτην μετιόντα πολυειδῆ τινα καὶ ποικίλον εἶναι καὶ πρὸς ἕκαστον
 ἐπικαιροτάτως τῶν ταύτης μετατάττεσθαι εἰδῶν. φεύγειν τε γάρ
 5 ἐστὶν ὅτε χρὴ μηδὲν υλοχυνόμενον εἰ τοῦτο διδολή καιρός, καὶ αὖ
 ἀνυπόστατα διώκειν, πρὸς τὴν χρεῖαν ἐκάτερον· ἔνθα τε ἐπινοία
 μᾶλλον ἢ χειρὶ κατορθοῦν φαίνοιτο, παραιτεῖσθαι τὸ τοῖς ὄλοις
 διακινδυνεύειν. πολλῶν γάρ τινων καὶ διαφόρων πραγμάτων ἐς
 ἕν τι τέλος τὴν νίκην ἀγόντων, ἀδιάφορόν ἐστιν ὁποτέρῳ τις χρη- B
 10 σάμενος ἐπ' ἐκεῖνο ἤξει. καὶ τοῖνυν Ῥωμαῖοι, τοῦ Ἀλεξίου δυνά-
 μων ὑποσπανίζοντος ἄς ὁ βασιλεὺς αὐτῷ ἄγειν ἐκέλευεν, εἴ γε Σι-
 κελῶς οὐκ ἀξιωμαχὸς ἑαυτοὺς εἰδότες ἐπὶ τὰς ναῦς τὲ τὸ στρά-
 τευμα ἀνεβίβασαν καὶ στόλῳ τῷ αὐτῶν συνεπλάκησαν πρότερον,
 αὐτοῦ τε κατὰ κράτος περιεγέγοντο ἄν καὶ τὴν ἐκ τῆς ἠπείρου ὑπο-
 15 χώρησιν τοῖς ἐκ τῆς ἕρῃς παρεμβυθήσαντο τροπυλοῖς, οὕτω τε
 καιροῦ καλοῦντος ἐπὶ τὴν ξηρὰν αὐθις ἐκβάντες σὺν δυνάμεσι
 πλείοσι τὰς ἐν Ἰταλίᾳ διηγωνίσαντο μάχας. ἀλλ' ἐκεῖνοι τὴν ἐκ
 τοῦ ὑποχωρεῖν ὑφορώμενοι ἀδοξίαν εἰς τὴν τοῦ πανστρατὶ διεφθάρ- C
 θαι περιπεπτώκασιν ἀτιμίαν.

20 14. Ταῦτα μὲν οὖν τῆδε ἐγένετο, ὁ δὲ βασιλεὺς τούτων
 ἀκούσας ἔδυσχέρανε μὲν ὡς τὸ εἰκὸς καὶ μάλιστα ὅτι μετὰ τοσαύ- V 77

2. διαμαρτάνουσι] Fort. δὲ ἀμαρτάνουσι.
 Cod. ἐπικαιροτάτων. Tollius ἐπικαιροτάτα.

4. ἐπικαιροτάτως] 7. φαίνοιτο] Fort.
 γένοιτο.

quī hanc forte quidem imperatoriae artis partem attigerunt, in pluribus pec-
 cant. ars enim etiam quaedam est exercitus praefectura: et qui ad eam ac-
 cedit, varia ac multiplici scientia sit instructus necesse est et ad quoslibet
 eiusdem usus, cum id tempus postulaverit, accommodatus. nam et fugere
 interdum nullo cum pudore, si res iusserit, et rursus pertinaciter insequi
 hostem necesse est, utrumque prout rerum status tulerit. ubi vero consilio
 magis quam manu videtur res gerenda, ad extrema descendere rerumque
 summam experiri detrectandum. multis etenim iisque diversis rebus ad unum
 victoriae finem tendentibus, nil refert quibus quis usus ad eum pervenerit.
 si Romani itaque, cum careret iis copiis Alexius, quas adducendas iusserat
 imperator, Siculis sese viribus impares cernentes, exercitum in naves trans-
 duxissent, cumque illorum classe conflixissent primum, procul dubio tum
 debellassent hostes et recessum e continenti parvis mari resarcivissent victo-
 riis: et sic postmodum, cum id postulasset occasio, in continentem iterum
 egressi, cum maioribus in Italia viribus bellum confecissent. sed enim illi
 non sine dedecore recedi posse rati, amissi totius perditique exercitus igno-
 miniam incurrerunt.

14. Ita tom ibi res gerebantur, quae postquam principi compertae sunt,
 graviter ut par erat est indignatus, eo maxime quod post tot prosperos for-

τας προηγησαμένας ταῦτα ξυνέπεισεν εὐτυχίας. ἀτύχημα γὰρ μετὰ δόξαν ἐπιγεγονὸς παραιτεῖται μὲν τὴν δύσκληϊαν, ἀνταν δὲ μάλιστα προξενεῖν εἴωθεν, ὅτι μικροῦ τοῦ τὸ πᾶν δεῖσαν κατορθοῦν, εἶτα ἀπώλοντο ἅπαντα. ἤλγησε μὲν οὖν διὰ ταῦτα, οὐ μὴν κατ' ἡττήθη τοῦ πάθους. Ἀλέξιον τοίνυν, ὃς τὸ τοῦ προτοστράτορος ἀνεξῶν-5
D ντο τότε λειτούργημα, ἐπὶ Ἀγκῶνα Ἰταλλίας αὐθις ὡς ἔξ ὀρητη-
 P 99 ρίου τινὸς ἐντεῦθεν μεταποιησόμενον ἐπεμψεν. οἱ γὰρ τῆδε ἄν-
 θρωποι ὄρκους βυσιλεῖ φθάσαντες ἔδοσαν, ἤγηι μὲν τῷ Ἀλαμανῶν οὐποτε ἐκόντες πολεμήσειν, χρήματα δὲ τοῦ βασιλέως καὶ Ῥω-
 μαίων οὓς ἂν αὐτὸς πέμψει, τούτους δὴ τηρήσειν ὅσα καὶ ἔαν-10
 τούς. ὅθεν δὲ εἰς τοῦτο βασιλεὺς προήχθη, αὐτίκα δηλώσω. ὁπότε ἤδη ἐπὶ Κερκύρας ἐστράτευε, δυσνοῦν καὶ δύστροπον τὸ Οὐεννέ-
 των κατανοήσας ἔθνος, περὶ πλείονος ἔθετο ὅπως ἂν Ἀγκῶνος λοι-
 πὸν μεταποιηθεὶς ὄφρ' οὓς τε τῆς Οὐεννέτων τὸ πολλὸν καταπαύσειε
 καὶ τοὺς ἐν Ἰταλίᾳ πολέμους ἐντεῦθεν ῥᾶστα διαγωνίζοιτο. διὰ 15
 P 99 ταῦτα μὲν Ἀλέξιος οὖν χρήμασι πολλοῖς ἐπὶ Ἀγκῶνα ἤλθεν. ὅθεν
 Κωνσταντίνον τε τὸν Ὄττον καὶ Ἀνδρέαν κόμητα πόλεως Ἰταλικῆς
 τὴν τε χεῖρα γενναῖον καὶ ἀνδρείας εὐ ἤκοντα ἐπὶ τὴν Ἰταλίαν ἐκ-
 πέμψας χεῖρά τε σύμμαχον ἤθροϊζε πολλὴν καὶ πόλεις ὡς πλείστας
 Ῥωμαίοις ἐδουλοῦτο· ὅτε δὴ γέγονέ τι καὶ τοιοῦτο. ὁ Ῥώμης ἀρ-20
 χιερεὺς Γιλιέλμω φίλαν ἤδη ὁμολογήσας, ἐπειδὴ τὸ ἄνδρ' εὐ τούτω
 διὰ τῶν Ῥώμης ἰόντε ἔγνω χωρίων, ἰσχυρότατα διεκάλυεν. ἀλλὰ

10. τηρήσειν] Ita Tollius. Cod. τηρήσειν. 17. Ὄττον] Heysse
 Ὄπον. cfr. p. 72, 6.

tunae successus acciderant. interveniente quippe post partam gloriam calamitate, etsi infamia sit minor, eo tamen maior suboriri solet tristitia, quod cum prope abfueris a summa re conficienda, totam perdidideris. verum etsi eapropter doluerit imperator, nequaquam tamen fregit illius animum conceptus ex hac clade moeror. Alexium itaque, qui tum protostratoris dignitate auctus fuerat, Anconam misit, ut inde quasi ex belli sede de Italiae possessione decertaret. fidem enim principi dederant oppidani, non se quidem ultro adversus Alemannorum regem arma sumpturos, sed pecunias et quos imperator mississet eo Romanos, ut se ipsos servaturos. quae vero ad id principem causa impulerit, nunc dicam. cum bellum ad Corcyram gereret, Venetorumque populos sibi infensos morososque adverteret, id maxime curavit, ut vindicata sibi Ancona Venetorum fastum retunderet et superbiam, bellaque inde Italica facilius exsequeretur. ea igitur propter magna cum pecuniarum vi Anconam venit Alexius: atque inde dimissis in Italiam Constantino Otto et Andrea comite civitatis Italicae, viro manu impigro et fortitudine insigni, auxiliares aliquot contraxit copias, urbesque quam plures Romanis asseruit: interea pontifex Romanus, inuito cum Gulielmo foedere, ubi viros illos per Romanum agrum transire audivit, id quidem maxime prohibuit. sed

τῶν ἐπὶ δόξης τινές, οἳ Ῥωμαίοις εὐνοίαν φθάσαντες ὠμολόγησαν (ἔθος γὰρ αἰεὶ βασιλεῖ Μανουὴλ ἦν τῶν τῆδε πολλοὺς ἐταιρίζεσθαι), ἐπαναστήσαντες τὸν δῆμον αὐτῷ, τὸ βασιλεῖον τε σημεῖον ἐντιμότη-
 5 τῆς δεήσει εἰσεδέξαντο καὶ τῷ Κοντοστεφάνῳ κατ' ἐξουσίαν Β
 5 οὗς ἂν βούλοιο μισθοῦσθαι ἐφῆκαν. ἐφ' οἷς χαλεπήνας ὁ ἀρχιε-
 ρεύς, ὃ μόνον εἶχεν, ἐπιτιμῶ τὸν δῆμον καθυποβάλλει, μηδὲν
 μετὸν εἶναι λέγων Ῥώμῃ τῇ νεωτέρα πρὸς τὴν πρεσβυτέρα, πάλαι
 ἀπορραγισῶν. " χρῆ δὲ μᾶλλον τῷ Σικελῶν ἀμύνειν δυνάστη·
 μέλει γὰρ αὐτῶν ὄντι, εἴτε κακῶς πεπονηθῆτι τῇ πρὸς πολλῶ αὐτοῦ
 10 κρείττονα διαγωνίσαι μὴ βεβοηθηκέναι ἀνόσιον." τοῦτο δὴ τὸ ἐπι-
 τίμιον εὐλαβηθεῖς ἤδη τις ἀφίσταται μὲν τῶν τὰ βασιλείως περιε-
 πόντων, εἰς δὲ τὸν ἀρχιερέα παλιμβόλῳ μετετίθετο γνώμη. ἄλλ' οἱ
 τὰ Ῥωμαίων πρεσβεύοντες τοῦτον μὲν βίβη πολλῇ ἐκεῖθεν ἀπέσπα-
 σαν· ὡς δὲ τὴν ἀπιστίαν αὐτῷ στηλιτεύσαιεν, βάρβαρόν τινα τρό- C
 15 πον καὶ ἀπειροκαλλίας οὐ πόρρω τινὸς τὴν παντευχίαν καὶ τὸν ἵππον
 ἐπὶ ξύλον τινὸς ἤρτημένα ἀπὸ καλωδίων ἀφῆκαν φέρεσθαι· ἐπὶ τε
 τὸν ἀρχιερέα ἐμφανῶς ἤδη συστάντες ἄκοντα τῶν ἐπιτιμίων ἀνεῖναι
 τοὺς ἀνθρώπους ἀνέπεισαν. ὄθεν τὰ Ῥωμαίων αὐθις πολλῇ τὸ
 ἐντεῦθεν ἐχρήτο τῇ παρρησίᾳ. πόλιν τε οὖν ἢ ἀπὸ Γερμανοῦ τοῦ
 20 ἐν ἁγίοις τὴν προσηγορίαν ἔχει, πολέμῳ παρεστήσαντο, καὶ ἄλλας
 ἀμφὶ τὰς τριακοσίας ἐπὶ βασιλεῖ ἔθεντο, ὧν ὅπως ἐκάστη κλήσεως
 ἔσχεν ἔξεστι τῷ βουλομένῳ ἐκ τοῦ κατὰ νότον τῆς πόλεως ἐπὶ τοῖς

4. τῇ δεήσει]?

8. ἀπορραγισῶν] Fort. ἀπορραγεῖσαν.

ex illustrioribus nonnulli, qui benevolentiam principi suam sponderant (Manuēli quippe imperatori solenne semper fuit plurimos ex iis qui ibi degunt sibi conciliare), concitata adversus pontificem multitudine, vexillum imperatorium summo cum honore nec non et veneratione susceperunt, et Contostephano pro libito quos vellet conducendi milites potestatem fecere. ob ea indignatus summus pontifex, quod unum poterat, populum anathemate ferit, nihil attinere inquam Romam novam ad veterem, quae iam olim scissae essent: quin potius Siciliae domino opem ferendam esse, qui quum illorum membrum esset, ipsam pietatem poscere dicebat, ut, qui a multo fortiori opprimatur, auxilio sustentetur. eiusmodi excommunicationem veritus quidam ex iis, qui imperatoris partes sequebantur, abcessit, et ad summum pontificem mutata sententia venit. sed qui tum ibi Romanis favebant, magna eam inde vi expulere: atque omnibus innotesceret hominis perfidia, modo quodam barbarico et invenusto illius arma et equum in altum quoddam lignum extollunt, moxque laxatis funibus ad terram ferri sinunt. ita palam insurgentes in pontificem, ut anathematum vinculis homines solveret persuasere. atque inde maior rursus Romanis crevit audacia. itaque et civitatem quae a divo Germano nomen sortita est, expugnarunt, et alias circiter trecentas in imperatoris potestatem redegerunt, quarum qui volet cognoscere nomina, in eo quod in veteribus palatiis, quae ad meridiem vergunt, ab imperatore

D παλαιότεροις ἀρχείοις τῷ βασιλεῖ τούτῳ ἐγγηγεμένου ἀναλέγεσθαι
V 78 δόμον. εἰ γὰρ καὶ πλείους τούτων ἐντυῖθα γεγράφεται, ἀλλὰ
 θωπεύει τις τὸ ἐπέκεινα καὶ τρόπος ἀνελεύθερος τῶν τὰ ἔργα με-
 τιόντων ἐστίν, ὅπολους εἶναι τοὺς πολλοὺς αἰεὶ συμβαίνει, δι' ἃ
 ποτε καὶ βασιλέως αὐτοῦ δυσχεράναντος ἤκουσα. εἰ μέντοι καὶ 5
 περιήρηται, οὐκ ἔχω ἰσχυροῦσθαι.

15. Οὕτω καὶ πάλιν ὀλίγου δεῖν ἢ χώρα Ἰταλῶν ἅπασα
 ὑπὸ Ῥωμαίους ἐγένετο ἄν. ἀλλὰ Ἀλέξιός τε ὁ Κομνηνὸς καὶ ὁ Δού-
 κας καὶ τῶν ἄλλων ὅσοι Ῥωμαίους στρατηγοῦντες δορυῶλωτοι τῷ
P 100 Σικελῶν ἐγένοντο δυνάστη τὰ πράγματα διέφθειραν αὐθις. πολλὰ 10
 γὰρ τῶν ἀθελήτων τέως βασιλεῖ φθάσαντες ἤδη ὀμιωμοκέναι Σικε-
 λοῖς μεγίστων καὶ καλῶν ἔργων Ῥωμαίους ἐστέρησαν. καὶ τί γὰρ
 οὐκ ἂν τις ὁμολογήσαι εἶχεν, ὅποτε κλοιά τε αὐτὸν εἶχον καὶ κευ-
 θμῶνες ἐφρούρουσαν κατάγειοι; ἐποιοῦν δὲ ταῦτα Σικελοί, ὡς ἂν
 οἱ τῆδε ἄνθρωποι Γιλιέλμῳ σπεισεσθαι τὸν βασιλεῦ προσδοκήσαν- 15
 τες, φθάνωσιν, ὡς τὸ εἶκός, Ῥωμαίων καὶ πρὸ καιροῦ ἀφιστῶν-
 τες τὰς πόλεις. ὅπερ ὁ βασιλεὺς ἀκούσας, συνῆκε τε τῶν πρατ-
 τομένων καὶ γράμματα ἐπὶ Σικελίαν ἐπέμψας τοῖς μὲν ἐν εἰρκῆ
B Ῥωμαίων τάδε ἔγραψε. “Θαυμύζειν ἐπεισὶ μοι, ὅπως αἰεὶ μικρο- 20
 νοία τινὶ περὶ τὰ πράγματα κεχρησθῆσαι ὑμᾶς, ὧ ἄνδρες, ξυμβαί-
 νει. πρῶην τε γὰρ αὐτοὶ τὰς καλλίστας ἐκείνας οὕτω διεφθέρατε
 νίκας, τύχην τε ὑμῖν αὐτοῖς ἐφ' ἧς νῦν ἐστὲ προὔξενήσατε, καὶ
 νῦν δέ, ἄλλων τὰ ὑμῖν κακῶς ἤδηπραχθέντα σὺν θεῷ ἀναμαχεῖ-
 σθαι προθυμουμένων, ἐμποδῶν ἴστασθε. ἢ οὐκ ἐκεῖνο ἐπὶ τοῦ

exstructum est, triclinio poterit perlegere. ubi quidem etsi plures his descri-
 bantur, in iis tamen adulatio quaedam immensior; et eorum qui gesta altius
 evchere conantur, quales multi esse solent, illiberale studium deprehenditur.
 et sane ipsum etiam ex iis indignantem principem non semel audivi. an vero
 haec inde modo ablata sint, non ausim asseverare.

15. Ita denique haud multum abfuit quin omnis Italorum regio subdere-
 tur Romanis. sed Alexius Comnenus et Ducas ceterique Romanorum duces,
 qui a Siciliae principe capti fuerant, res iterum passumdedere. quippe multa
 illi, quae adhuc recusarat imperator, Siculis sacramento interposito polliciti,
 pulcerrimos victoriarum fructus Romanis abstulerunt. quibus enim pactis ac
 conditionibus non subscribet ille, qui compedibus vincitus, antrisque inclu-
 sus subterraneis detinetur? haec autem fecere Siculi, ut qui hic tum deti-
 nebantur, interea dum pacisceretur cum Gulielmo imperator, ab eo defice-
 rent, urbesque ante hoc tempus sibi traderent. quod ut accepit imperator,
 quaeque agebantur rescivit, missis in Siciliam literis, Romanis captivis in
 hunc modum rescripsit. “mirari subit qua ratione factum sit ut in rebus ge-
 rendis vobis semper defuerit animi fortitudo. praeclaras quippe iam ante
 partas victorias deflorastis, et quam nunc ipsum toleratis vobismet ipsi com-
 parastis fortunam. nunc autem ea quae a vobis iam perperam gesta sunt in-

ἑμῖν ἦλθεν, ὡς τὴν ἐπὶ τὰ πρόσω ἡμῶν ἀναστελοῦντες ὁρμὴν
 ταῦτα ἐπινενοήκασι Σικελοί; τίς γὰρ ἐκείνος ἔσται Ἰταλῶν, ὃς
 τὴν χώραν αἰθεῖς, ἣν ἤδη ἡμεῖς ἔχοντες, Γιλιέλμω ἕφ' ἡμῶν
 ἐκδοθησομένην ἀκοῶν, οὐκ αὐτίκα μὲν ἡμῖν ἀπιστήσει, ἐς δὲ
 5 Γιλιέλμον ὀκνήσει οὐδεμιᾷ μεταθήσεται; οὐκ ἔσται πάντως οὐδεὶς, C
 εἰ μὴ τις βλάβξ εἴη καὶ ἀνόητος ἄνθρωπος, ὅποιοι πολλοὶ τυγχά-
 ρουσιν ὄντες. πυνθάνομαι ὑμῶν, εἶπατε πρὸς Θεοῦ, κάλλιον
 πότε ὑμᾶς ἂν εἶδε τὰ πάτρια; ὅποτε Ἰταλλας ἤδη ἀπάσης καὶ νή-
 σον τῶν Σικελῶν ἕφ' ἡμᾶς γεγεννημένων, λαμπροὶ λαμπρῶς ἀπτό-
 10 θεν ὑπὸ τῶν ὁμοφύλων ἀναρροσθέντες ἀδληταὶ Ῥωμαίων εὐγενεῖς
 ἐπὶ Βυζάντιον ἦκατε, ἥδ' ἄεμα τοῖς ὀμοτίμοις ὑμῖν προσορώμε-
 νοι, ἧ ὅποτε οὐδὲν οὔτε δόντες οὔτε λαβόντες, ὥσπερ ὑμῖν τὰ ὄρ-
 κια βούλονται, ἐνταῦθα ὑμᾶς ἀνακαλεσόμεθα;" Ῥωμαῖοι μὲν
 ταῦτα ἔγραψε, Γιλιέλμω δὲ ἐπέστειλεν ὧδε. "μὴ οἶον λήσειν
 15 ἡμᾶς, ὧ γενναῖε, ὅτου δὴ ἔνεκα ταῦτα μεμηχάνηται παρ' ὑμῶν,
 ὥσπερ οὐδὲ ὅτι τοῖς βίβη γεγονόσι συγγνώμων ἢ ἀνάγκη γίνεται. D
 οὐκοῦν οὐδὲ στέρξει σοι πάντως, ἃ πρὸς δεσμοτῶν ὁμώμοται καὶ
 ἐμφροῦρων τοῦτων ἀνδρῶν. Ῥωμαῖοι γὰρ οὐ πρότερον Ἰταλίᾳ
 πολεμοῦντες ἀφέξονται, πρὶν ἂν αὐτὴν τε καὶ τὴν νῆσον πᾶσαν
 20 ἐπὶ παλάμῃ τῇ ἡμῶν ὥσπερ καὶ πρότερον ἤδη ποιήσωσιν." ταῦτα
 οἱ περὶ Γιλιέλμον δεξάμενοι τὰ γράμματα ἀμείβονται ὧδε. "εἰ μὲν
 τῶν ἤδη πρότερον ἐς τὸ κράτος ἡμαρτημένων τὸ σὸν δίκαιος ἡμῖν

3. ἔχοντες] ἔχομεν? ἔχοντες τυγχάνομεν? 4. ἐκδοθησομένην]
 Malim ἐκδοθησομένην. 11. ἦκατε] Malim ἦξετε. 17. οὐδὲ
 στέρξει]?

stare deo volente satagentibus obsistitis. nonne advertitis haec excogi-
 tasse Siculos, ut nostros in futurum successus retardarent? quis enim Ita-
 lorum erit, qui ubi regionem quam iam possidemus, Gulielmo a nobis rur-
 sum tradendam esse perceperit, non continuo a nobis deficiat et Gulielmi
 partes nulla mora interposita amplectatur? erit utique nemo, nisi stolidus
 ille sit et plane demens, cuiusmodi esse multi solent. rogo vos, dicite per
 deum, quando tandem vos iucundius patria conspiciet, utrum cum universa
 iam Italia et Sicilia in nostram redactis potestatem, praecleari praeclare inde
 a conterraneis liberati illustres Romani nominis vindices, gratissimum aequa-
 libus vestris spectaculum exhibitari, Byzantium veneritis? an vero si nihil
 aut dantes aut accipientes, ut a vobis iureiurando sancta volunt, vos revo-
 caverimus? haec quidem scripsit Romanis; Gulielmo autem in haec verba.
 "ne latere nos putes, o generose vir, quorsum haec a vobis struantur, et
 ut his quae per vim fiunt indulgere soleat necessitas. proinde nequaquam tibi
 profutura sunt, quae a captivis illis viris sacramento firmata sunt. neque
 enim ab incessanda Italia prius desistent Romani, quam et illam et insulam
 universam, ut prius, potestati nostrae subjecerint." his acceptis literis, in
 hanc ferme sententiam rescripsit Gulielmus. "si tibi in animo est, maxime
 imperator, poenas irrogare nobis ob ea quae adversus maiestatem tuam an-

ἐπιτιθέναι βούλει, κράτιστε βασιλεῦ, ἔχεις ἤδη καὶ ὑπὲρ ὃ ἔχρην Ἰταλίαν μετελθών. πόλεις τε γὰρ τριακοσίων οὐκ ἐλάττους ἐπὶ μίσεως αὐτῆς παρεστῆσω, πρῶγμα παλαιὸς ἐξ οὗ χρόνος τὴν Ῥωμαίων ἀρχὴν ἐπιλελοιπός, καὶ κλέος ἀνεδήσω, ὃ μετὰ Ἰουστινιανὸν ἀρχαῖον Ῥωμαίων αὐτοκράτορα οὐδενὶ τῶν ἄλλων ὑπῆρξεν, 5

¶ 101 ὅτι μὴ τῷ κράτει τῷ σῶ. ἀξιοῦμεν γὰρ ἀντίθες ἀγνόημα τὸ ἡμῶν (λέγω δὴ ὀπτηνίκα Κόρινθόν τε καὶ Εὐβοίαν κατετρέχομεν τὴν σὴν)

¶ 79 καὶ τὰς Ῥωμαίων ἐν Ἰταλίᾳ νίκας, οἳ δὴ τοσοῦτον ἤδη χρόνον ἄγονοί τε καὶ φέρουσι τὰ ἐνταῦθα, αἱμάτων τρεῖς τοσοῦτων μῆλλον δὲ πλεονάκις τοσοῦτων τὴν τῆδε πληρώσαντες γῆν, καὶ πόλεις 10 οὐ διασκυλευσάμενοι μόνον τσοαύτας, ἀλλ' ἤδη καὶ ὑποχειρίους θέμενοι. πότερά σοι δοκεῖ μεγαλειότερα; κἂν μὴ πρὸς ἡμᾶς ἀντιμετρεῖσθαι ταῦτα βούλει πολλῶ καταδεεστέρους τοῦ σοῦ κράτους ὄντας, ἀλλὰ σύ γε ἐπὶ τοὺς πρώην ἀνάδραμε βασιλέας καὶ τὰ κατόπιν τῷ χρόνῳ ἐπιβλεπέ μοι Ῥωμαίων ἀνδραγαθήματα· ἢ οὐ καὶ 15 τηρικῶδε συγκέκρουκέ τις Ῥωμαίων τῆ ἀρχῆ; πολλὰ δῆπου πάντως ἐθνῶν καὶ Περσῶν καὶ Οὐννων καὶ εἴ τι μὴ δυσφοροίη κράτος τὸ σόν, καὶ Ῥομπέρτος ἐκείνος ὃ Ἰταλίαν ἐς Ἐπίδαμνον διαβὰς μεγάλας τῆδε ἀπῆπυ τῷ σῶ συνδιηγώνιστο μάχης. ἀλλὰ μόγις καὶ ἀγαπητῶς ἐκ τῆς Ῥωμαίων ἐκείνος Ῥομπέρτον διώσατο, σὺ δὲ 20 καὶ τῆς ἡμετέρας σχεδόν τι περιγέγονας ἀπίσης. εἴ τι οὖν σοι τοῦ ἀνταμύνασθαι ἡμᾶς ἔνεκα ταῦτα ἐπιχειρήσῃται, ἕλις σοι τῶν τροπαίων· ἱκανῶς ἔχεις ἡμᾶς μετελθών. τὴν ἡμετέραν πατοῦντί σοι

4. ἀνεδήσω] Cod. ἀνεδύσω.
κατατρέχομεν.

7. κατετρέχομεν] Ita Duc. Cod.

te hac commisimus, iam certe etiam supra quam oportuit Italiam ultus es. civitates enim in media illa non minus trecentas expugnasti, quod prioribus imperii Romani temporibus nunquam hactenus factum: tibi que comparasti gloriam, qualis post veterem illum Iustinianum Romanorum imperatorem nulli alii, praeterquam maiestati tuae, contigit. confer igitur, obsecro te, delictum nostrum, cum nimirum Corinthum Euboeamque tuam incursavimus, et partas in Italia victorias a Romanis, qui longo illic iam tempore commorantur, omniaque inde auferunt rapiuntque, et sanguine, tertia plus parte, immo amplius, terram istam implerunt: qui urbes denique non spoliaverunt modo, sed et easdem fecere sibi obnoxias. utrum tibi videtur maius? quod si haec a nobis, utpote qui maiestate tua longe inferior sumus, non patris comparari, saltem ad priores recurre principes, et retro acta Romanorum praeclara revolve facinora, et an non etiam tum aliquis Romanum aggressus est imperium. multae utique gentes, et Persae et Hungari, et si non indigneur maiestas tua, Robertus ille, qui Epidamnum ex Italia traiciens, magna ibi certamina cum avo tuo instituit. sed vix aegreque ex finibus Romanis illum dimovit. tu vero regionem nostram fere omnem occupasti si itaque nostri ulciscendi causa ea aggressus es, satis tibi victoriarum; plus satis

τὰ τῆς εἰρήνης ἀσπίδασθαι οὐκ οὖν ἐστὶν ἀγεννές, εἰ μὴ καὶ σφόδρα ἐπίδοξον. σὺ δὲ καὶ Ῥωμαίους, οὓς τῆς τύχης ἡμῖν δούσης ἄνδρας οὕτω περιφανεῖς δορυυλώτους ἐποίησάμεθα, αὐτίκα λήψῃ, ἐφ' οἷς οὐδὲ ὀργίζεσθαι σε δίκαιον ἐφ' ἡμᾶς. ἀνδρὶ γὰρ πολεμου-
 5 μὲν οὐδὲ μίαν νέμεσις ἀντιπράττειν ἐχθροῖς. ὥστε λείπεται ἐνδὸς ἐκείνου ἕνεκα τοῦ περὶ Εὐβοίαν ἡμῖν ἡμαρτημένου δίκαιον εἶναι σε **C** πολεμεῖν, οὐδὲρ ἤδη καὶ ὑπερέβης τὰς τίσεις, ὥσπερ ἐλέγομεν. εἰ μὲν οὖν δίκας ἡμῖν ἐπιθεῖναι προεθυμήθης, ὧν ἐς τὴν χώραν ἐνδειξάμεθα τὴν σὴν, τοσαῦτα ἀπολελογήμεθα τῷ κράτει τῷ σῷ,
 10 εἰ δὲ αἰεὶ σοὶ πολεμητέα γένοι τῷ ἡμῶν, ὥρα σοὶ ἐννοεῖσθαι μὴ ποτε πέρα νομίμων εἴη τῶν ἀνθρωπίνων ἢ ἐγχείρησις. τὸ μὲν γὰρ ταῖς προσφάσει καὶ τοὺς πολέμους συμμετρεῖν ἀνθρώπινον, πε-
 ραιτέρω δὲ χωρεῖν ἄλλος μὲν τις εἴποι ἂν ὅτι θηριῶδες, ἡμῖν δὲ τοῦτο μὲν οὐ λεκτέον, αἰτούμεθα δὲ σε σπεισόμενον ἤδη πόλεμον
 15 τόνδε καταλύειν." ταύτην ὁ βασιλεὺς πολλάκις ἀπολεξάμενος τὴν ἐπιστολὴν ἐπένευσε τοῖς εἰρημένοις, τοὺς τε Ῥωμαίων ἀλγυμώτους **D** ἀπολαβῶν καὶ εἴ τι που λάφυρον πολέμου ἐγένετο κομισάμενος, πρὸς δὲ καὶ τὰ πιστὰ πρὸς Γιλιέλμου λαβῶν σύμμαχον ἐν ταῖς κατὰ τὴν ἐσπέραν ἔξιν αὐτόν, τὸν πόλεμον ἔλυσεν. ὀλίγω δὲ
 20 ὕστερον καὶ ῥῆγ᾽ αὖ τετίμηκεν οὐ πρότερον ὄντα, τοσοῦτόν τε ἐπ' αὐτῷ τετίρηκε τὸ εὐμενές, ὡς Γιλιέλμου τὸν βίον συμμετρησαμένου προσίοντα αὐτῷ τὸν ἀδελφὸν αἰτούμενόν τε συλλήψεσθαι αὐτόν ἐφ' ᾧ Σικελῶν ἄρξει προσδέξασθαι οὐδαμῶς.

18. ἐν ταῖς] ἐν τοῖς ?

nos ultus es. dum nostras calcas terras, pacem amplecti, non modo non ignobile, quin potius maxime gloriosum. viros autem illustres Romanos, quos, sic volente fortuna captivos fecimus, sine mora recipies, ita ut ea propter amplius nobis non irascaris. neque enim succensendum homini qui bello impetitur, si hostibus suis resistat. ita plane liquidum sit, te ob id momentum, quod in Euboea deliquimus, bellum iuste gerere: cuius quidem delicti, ultra quam par est poenas, ut diximus, exegisti. si igitur pro iis quae in tuas commisisse terras deprehendimur, multam irrogare statuisti, ea ipsa apud maiestatem tuam excusavimus. si vero semper tibi adversus genus nostrum bellum gerendi causa supereat, id in primis attendere te oportet, ne praeter ius gentium id fiat. bella quippe praetextibus metiri, hominis est; alterius vero tendere, erit qui ferarum esse proprium dixerit, nobis autem id tacendum. te igitur obsecramus, ut hocce bellum sancto foedere dirimatur." his saepius perlectis literis, tandem dictis annuit imperator, receptisque Romanis captivis aliaque belli praeda restituta, fide ad haec data a Gulielmo, se sociali cum exercitu versus Occidentem securaturum, bellum solvit nec multo interfecto tempore regem renuntiavit Gulielmum, cum aetate hac dignitate non gauderet. tanta vero erga illum usus est benevolentia, ut eo mortuo, accedentem fratrem, opemque ad invadendum Sicularum principatum implorantem, haudquaquam admiserit.

16. Τὰ μὲν δὴ τῶν Ἰταλικῶν πολέμων ἐνταῦθα Ῥωμαίοις
 P 102 πέρασ ἔσχε. βασιλεὺς δὲ καὶ πρότερον μὲν τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν
 ἤδη κεινημένων πραγμάτων, ὀπηνίκα ἔτι τὰς ἐν Ἰταλίᾳ διέφερε
 μάχας, φροντίδα τῶν τῆδε εἶχε πολλήν, τότε δὲ ὀλοσχερέστερον
 λοιπὸν ἀντεποιήθη. ὁ μὲν γὰρ Περσῶν σουλτὰν Πούνουραν τε καὶ 5
 Σίβυλαν Ῥωμαίοις κατηκόους παρεστήσατο πόλεις, Τερόζης δέ,
 οὐπερ ἤδη ἐμνήσθη, τῶν ἐν Κιλικίᾳ πλείστας ἀφῆρπασεν, Ἰα-
 γουπιασὺν δέ, ὃς καὶ αὐτὸς Περσῶν φύλαρχος ἦν, ἄρχων γῆς τῆς
 Καππαδοκῶν, Οἰναιὸν τε κατέθειε καὶ Πανυράην, πόλεις ἄμφω
 Ποντικάς. Ἀλέξιον τοίνυν τὸν Γιφάρδον ἐπὶ τὸν σουλτὰν πέμψας 10
 τὰς εἰρημένας ἀνέλαβε πόλεις, Ἰαγουπιασὺν δὲ τῆς ἐπὶ τὰ Ῥω-
 B μαιῶν ἀποσχόμενον ἐκδρομῆς ἐαυτῷ προσανέχειν ἠνάγκασεν· ἐπὶ
 μέντοι τῆς Κιλικίων αὐτὸς ἐκστρατεύειν διανοεῖτο. ἐν δὲ τούτῳ ἐν
 Βυζαντίῳ τάδε συνέπεσεν. ἦν τις Λευιτῶν οὗς διακόνους καλοῦ-
 V 80 μεν· ὄνομα τούτῳ Βασίλειος. οὗτος ἀναπτύσσειν τοῖς πολλοῖς 15
 τὰς θείας ἐν ταῖς ὅποιον δῆποτε τελεταῖς πεπιστευμένος φωνὰς ἄλ-
 λους τε τῶν καὶ κατὰ βραχὺ προσκεκρουκότων αὐτῷ ἐν ταύταις δὴ
 ταῖς ὀμίλαις σχήματι καὶ ἐπικρύψει κακηγορεῖν ἤθελε, καὶ δὴ καὶ
 Μιχαὴλ καὶ Νικηφόρον ἐπὶ κλησιν Βασιλάκιον, ὧν ὁ μὲν ῥητορι-
 κῆς ἐς τότε καιροῦ καθηγητῆς ἐτύχχανεν ὣν ὁ Μιχαὴλ, τὰ ἱερά τε 20
 ἐπὶ τοῦ τῆς Σοφίας ἱεροῦ διεξηγεῖτο τῶν εὐαγγελίων ῥητά, ἄτερος
 C δὲ εὐδόκιμος ἄλλα τε τῶν ἐν λόγοις ἦν καὶ δὴ καὶ λόγων ἀγαθὸς
 δημιουργός· ἀμέλει γοῦν καὶ πολλὰ τῶν κατὰ ῥητορικὴν μεμελέ-

18. σχήματι] Tollius et Duc. σχίσματι.

16. Hunc finem habuere bella Romanorum Italica. dum is adhuc dis-
 tineretur imperator, Asiaticorum motuum cura sollicitum tenebat: quibus
 demum peractis, totum se rebus istis applicuit. Persarum quippe Sultanus
 Panuram et Sybilam, Romanorum civitates, expugnauerat: et Torosus,
 cuius supra meminimus, plurimas etiam abatulerat in Cilicia. ad hoc Iagup-
 pasan, qui et ipse phylarchus erat Persarum et Cappadociae princeps,
 Oenaetum et Pauraen, Ponticas urbes, incursabat. misso itaque ad Sulta-
 num Alexio Giphardo, ea oppida recepit: Iagupasanem vero incursionibus
 in fines Romanos abstinere, sibi que deinceps adhaerere coegit. in Ciliciam
 autem ipse expeditionem instituere decrevit. interea haec Byzantii accidere.
 erat quidam ex Levitarum ordine, quos nos diaconos vocamus, nomine Basilius.
 hic ad explicandum in ecclesiasticis coetibus verbum divinum constitutus,
 alios qui vel minimum ab eius sententiis dissidebant in hisce concionibus
 tecte et occultim redarguit: atque in his Michaëlem et Nicephorum, cogno-
 mento Basilacium; quorum alter rhetorum ea tempestate magister, sacra
 evangeliorum verba explanabat in Sophiano templo: alter vero celebris inter
 eruditos in orationibus elucubrandis maxime praestabat, multaque in rheto-

τητο αὐτῷ ἄγαν δεξιῶς. ἐπὶ τούτοις ἰδιδόν τε τῷ ἄνδρι τούτῳ
καὶ ἐν δεινῷ ἐποιοῦντο, εἰ τηλικούτω τὰ ἐς σοφίαν ὄντε πρὸς τοιού-
του διαμυκτηρῆζοντο ἄνδρός, ὅθεν ἐαυτοῖς τε καὶ πλεστοῖς ἐτέροισ
ἀηκέστων αἴτιοι ἐγενέσθην κακῶν. τοῦ Βασιλείου γάρ ποτε ἐς τὸν
5 πρὸ τοῦ ἕστεος τοῦ ἀποστόλου Ἰωάννου τοῦ θεολόγου νεῶν τὴν
συνήθη τελοῦντος αὐτῷ λειτουργίαν, ἤσαν ἀκουσόμενοι καὶ οὗτοι,
ἀκοαῖς γε μὴν ἐπιβούλοισ καὶ πλήρεσι δυσμενεῖας. ὡς γὰρ εὐαγγε-
λικήν που οἶμαι περικοπήν ἐκείνος διεξιὼν τὸν αὐτὸν ἔφη καὶ ἕνα
τοῦ θεοῦ υἱὸν καὶ θῦμα γενέσθαι καὶ σὺν τῷ πατρὶ τὴν θυσίαν
10 προσδέχεσθαι, ἤρπασάν τε τὸν λόγον εὐθὺς καὶ ἄνω καὶ κάτω D
διεγλεύαζον ἰόντες, διτιτὰς ἐνεῦθεν τὸν Βασιλείου λέγοντες εἰσά-
γειν ὑποστάσεις, εἰ τὸ μὲν ἐτύθη, τὸ δὲ τὴν θυσίαν ἐδέξατο. ἄλλοι
τε σὺν ταύτῃ τῇ δόξῃ συνέθεντο τῶν ἐπὶ λόγοις τε δοκίμων καὶ δὴ
καὶ Σωτήριχος ὃ Παντεύγενος ἣ ἐπίκλησις ἦν, ἀνὴρ κατ' ἐκείνον
15 τὸν χρόνον σοφία καὶ λόγων δεινότητι τοῖς ἄλλοις ὑπερβάλλον,
ὃς καὶ τῆς Ἀντιόχου τὸν θρόνον λαχὼν οὐπω ἔτι κεχειροτόνητο.
ὁ τοῖνον Σωτήριχος οὐκ ἀπὸ γλώσσης μόνον καὶ στόματος δόξῃ τῇ
ἐκείνων παρίστατο, ἀλλὰ δὴ καὶ καλὸν τι χρῆμα λόγου συντάξας, P 103
οἷος ἐκείνος ἐξαισίαν τινὰ πρὸς Πλάτωνα ἐν διαλόγοις ὁμοιότητα
20 ἴσων, πολλὰ ἐν τούτῳ δὴ τῷ λόγῳ συνεφόρῃσεν ἄτοπα, δι' ἅπερ
αὐτὸς τε τὴν τοῦ θρόνου καθάρεισιν ὑπέστη, βασιλέως τοῖς ἀμφι-
βαλλομένοις διαιτήσεως, καὶ ὅσοι ἤδη συνίσταντο τούτῳ. Βασι-
λείος δὲ τὴν ἐπιτιμίαν αὐθις ἔσχεν· ἐτέγγανε γὰρ ἤδη ταύτην ἀπο-

13. τε δοκίμων] Fort. εὐδοκίμων. 22. διαιτήσεως] Fort. διαι-
τήσαντος. *ibid.* συνίσταντο τούτῳ] Fort. excidit ἐξωστρακισθη-
σαν vel simile verbum.

ricam docte erat sciteque iam commentatus. eapropter dolebant ii, quod
tot sapientiae instructi dotibus ab tali homine traducerentur: unde sibi com-
pluribusque aliis maximorum malorum causa fuere. Basilio enim in eo apo-
stoli D. Ioannis theologi templo, quod ad urbem est, consuetum aliquando
ministerium faciente, venerunt ii ut eum audirent, sed insidiosis malevolis-
que auribus. cum enim ille quemdam evangelii locum enarraret, unum et
eundem esse dei filium et victimam, et cum patre sacrificium excipere: arre-
ptum subito sermonem ludibrio habentes reversi sunt, duas inde Basilius di-
centes inducere personas, si ille quidem immolatus fuerit, ille vero sacrifi-
cium excipiat. huic sententiae tum alii suffragati sunt literis clari, tum et
Soterichus, cognomine Panteugenus, vir ea aetate doctrina et sermonum
gravitate ceteros praecellens, quique ecclesiae Antiochenae episcopus ele-
ctus, nondum manus impositionem acceperat, is igitur Soterichus non lin-
gua solum et ore eorum accessit opinioni, sed et magnifica oratione compo-
sita, singularique quadam similitudine Platonicos exprimente dialogos, multa
in illa absurda congressit. propter quae et ipse sede sua deturbatur, et qui
illi favebant, omnes pelluntur. Basilius dignitatem recuperavit: hac enim

Cinnamus.

βαλῶν, εἰ καὶ χρόνῳ ὕστερον αὐθις ἀπώλεσε ταύτην, οὐκ ἔρθός, ὡς ἐλέγετο, τὰ δογματικὰ φωραθεῖς.

17. Τὰ μὲν δὴ τῆς δογματικῆς ἐκείνης ἀμφισβητήσεως τοιοῦτον εὗρηκε πέρας. βασιλεὺς δὲ ἐπὶ Τερόζην ἱσταίετο. αὐτοῦ γὰρ τοῖς περὶ τὴν ἐσπέραν ὡσπερ εἴρηται διησυχολημένου, και-
B ροφυλακήσας ὁ βάρβαρος σχεδόν τι ἀπύσας τῶν ἐν Κιλικίᾳ παρε-
 στήσατο πόλεων. δεινὸς γὰρ εἶπερ τις ἐγένετο δξύτητά τε καιροῦ
 προαρπάσαι καὶ πράγματα ῥάψαι ἱκανός. τούτου τε δὴ ἕνεκα βα-
 σιλεὺς ἐπὶ τὴν Ἀσίαν ἐχώρει καὶ ὧν αὐτὸς ἐρῶν ἐρχομαι. 'Ραι-
 μούνδου τοῦ Ἀντιοχείας πρίγκιπος ἐκ τῶν τῆδε μεταχωρήσαντος, 10
 ἐν μὲν τῷ παρατιχῆ Κωνσταντῖνᾳ ἢ αὐτοῦ γαμετῆ ἑαυτὴν τε βα-
 σιλεῖ καὶ τὰ Ἀντιοχείων ἐχειρίζε πράγματα, βασιλέως δ' ἔπειτα
 'Ρογέριον τὸν καισαυρα, ὡσπερ ἤδη ἐμνήσθη, ἐφ' ᾧ ξυνοικῆσαι
 αὐτῇ στειλαντος, μεταβαλοῦσα ἐκεῖνη κοινῇ τῶν Ἀντιοχείων βουλῇ
 'Ρενάλδῳ τινὶ γάμου κοινωνεῖ, ἐννοησάντων μὴ ποτε 'Ρογερῖῳ γε- 15
 γαμημένης τῆς γυναικὸς 'Ρωμαίοις ἐς φόρου ἀπαγωγὴν αὐτοὶ π-
C σωσιν. οὗτος δὲ ὁ 'Ρενάλδος, ἐπειδὴ δεόμενον αὐτὸν βασιλεὺς
 οὐ προσέειτο, ἀπειλὰς δὲ μᾶλλον ἐπισείων ἐξεδειμμάτου πολλὰς, δεῖν
 ἑαυτὸν χρημάτων ὑπολαβὼν τοιαύδε τινα ἐποίηε. ναῦς τεκτηνάμε-
 νος ἐπὶ τὴν Κυπρίων ἐπλωτίζετο, πειρατικῶς τε τοῖς ἐνταῦθα προσ- 20
V 81 φερόμενος περιουσίαν ἐνταῦθα δυνάμειως ἐξεπορίζετο. ἀλλὰ τὸ
 μὲν πρῶτον Ἰωάννης ὁ τοῦ βυσιλέως ἀδελφιδούς τὴν χώραν τότε
 διέπων, καὶ Μιχαὴλ ὁ Βρανῦς καὶ τῶν ἄλλων ὄσοι ἐπὶ φυλακῇ
 ταύτης ἐτάττοντο, ἀπώσαντό τε αὐτὸν καὶ κακῶς διέθεντο· ἔπειτα

iam exciderat: sed postea eam iterum perdidit, cum haud sana sentire, ut aiunt, deprehensus esset.

17. Hunc finem habuere illae de rebus theologiacis quaestiones. Imperator igitur adversus Torosum proficiscitur. cum enim, ut supra dictum est, rebus Occidentalibus detineretur, opportunitatem adeptus barbarus iste omnes ferme Ciliciae civitates expugnaverat. callidus enim erat, si quis alius, et in captandis occasionibus rebusque conficiendis maxime industrius. iis itaque de causis, aliisque, quas dicturus sum, in Asiam venit imperator. Raimundo Antiochiae principe extincto, Constantia illius uxor seque ipsam extemplo et Antiochenum principatum imperatori tradidit. cum eo deinde Rogerium Caesarem, cuius supra meminimus, misisset princeps, ut illam sibi uxorem adiungeret, mutata sententia, communi Antiochenorum consilio, Renaldo cuidam illa nubit. verebantur quippe ii, ne si Rogerio iuncta esset, Romanorum fierent vectigales. hic autem Renaldus, cum supplicet etiam non admitteretur ab imperatore, sed potius intentatis minis terretur, opus esse sibi pecuniis ratus, haec aggreditur. fabricatis navibus Cyprum adnavigat, ibique piraticam exercens, magnam inde opum vim parat. sed Ioannes imperatoris ex fratre nepos, qui tum regioni isti praecerat, et Michael Brannas ceterique ad custodiam insulae praepositi, prime illum expulerant maleque

προπετιστέρως ἢ ἐχρῆν ἐπὶ Λευκουσίαν τοῦ Βρανᾶ ποιησαμένου τὴν δίοξιν, ξυνεπέξῃει τούτῳ καὶ ὁ Ἰωάννης, ὅθεν συνέβη ἀμφοτέρους ἀλῶναι πρὸς τοῦ Ρενάλδου. τούτων δὴ ἕνεκα βασιλεὺς ἐπὶ τὴν Κιλικίων ἐχώρει. ἐπειδὴ δὲ πρὸς τῇ μικρᾷ Φρυγίᾳ ἐγένετο, D
 5 Πέρσαις ἐνταῦθα ὑπαντιώσας ἤτησέ τε πολέμῳ αὐτοὺς καὶ φόνον πολὺν εἰργαστο, τὴν παρακειμένην τε Περσῶν δηλώσας χώραν ὡς ἐπὶ τὴν Κιλικίων ἐφέρετο, σχηματιζόμενος ἐπὶ Πέρσας δῆθεν τὸν πόλεμον ἄγειν· τούτῳ δὲ τῷ τρόπῳ μηδὲν ὑφορώμενον τὸν Τερδίζην καταλαβεῖν ὤετο. ὅπως γε μὴν ἔτι μᾶλλον ἀπροσδόκητος αὐ-
 10 τῷ παραγένηται, κατὰ τὰδε ἐποίει. Ἀλέξιῳ μὲν τῷ Κασσιανῷ ὃς τὴν Σελευκείων τότε διεῖπεν ἀρχὴν, τὸν αὐτόχθονα ἐκέλευεν ἀθροῖσάν τι στρατὸν ἐν παρασκευῇ ἔχειν· ὁ δὲ τὸ εὐζωνότερον ἀπολεξά-
 15 μεῖσθαι τῶν ἵππων ἐκέλευεν. πάθος γάρ τι τοῖς αὐτῶν πέλμασιν ἐπιγεγονός, ὃ δὴ τῷ ἵππῳ ἐπισκῆπτειν εἴωθε γένει, ἰσχυρῶς αὐτοὺς ἐπέλεξεν. ὡς δὲ αὐτὸς μὲν τὰ ἐπὶ Σελευκείας ἐξῆλθε πεδία, τὸ δὲ στράτευμα οὐ παρῆν ὥσπερ ἐκέλευε (πυρηνήλητο γὰρ τοῦτο πρὸς τοῦ Ἀλέξιου), ἐφ' ἕτερόν τι ἐτράπετο, σθένει παντὶ τὸν
 20 Τερδίζην καταλήμψομαι προθυμούμενος. Ἀλέξιον μὲν πρόσθεν ἐπεμφεν, εἴ πως Τερδίζην αὐτῷ συμπλακέντα ἐνταῦθα ἐπισχεῖν δυνηθῆ, ὁ δὲ κατὰ νότον τούτῳ ἐχώρει οὐ πλείους πεντακοσίων ἐπα-

1. προπετιστέρως] Ita Duc. Cod. προπετίστερος.
 κείων] Σελευκείων? Σελευκίαν?

11. Σελευ-

habuerant. sed mox cum Branas unaque et Ioannes imprudentius, quam par erat, ad Leucosiam usque Ronaldum fugientem essent insēcuti, uterque ab illo capti sunt. atque id potissimum causae fuit, cur in Ciliciam pergeret imperator. ubi ille in minorem Phrygiam pervenit, Persis obviam factus, signis collatis praelio eos superavit magnamque caedem edidit. adiacentibus deinde Persarum agris devastatis, in Ciliciam iter instituit, quasi in Persas bellum translaturus esset: qua ratione necopinantem Torosum sese oppresurum credebat. atque adeo ut magis illi improvisus accederet, talia instituit. Alexio Casiano, qui tunc Seleucia regobat praefecturam, confiare ex indigenis exercitum paratumque habere imperavit: ipse interim expeditionibus militum delectis Seleuciam versus iter intendit, ceterasque Romanorum copias Attaliae manere iussit, equorumque curam ibi habere. morbo quippe, cui ut plurimum equi obnoxii sunt, et qui pedum plantis accidere solet, graviter dolebant. ut vero in Seleucianos pervenit campos et exercitum, sicuti imperaverat, paratum haud invenit (id enim neglexerat Alexius), mentem alio convertit, Torosum cum omnibus viribus cupiens invadere. Alexium igitur praemisit, ut Torosum aggrediendo ibi distineret: ipse vero a tergo secutus est, haud plures quingentis secum ducens armatos. captus-

B γόμενος ἀνδρῶν ὕπλιτῶν, καὶ τάχῃ ἂν ἤλωτό τε ὁ τύραννος καὶ ὑπὸ χειρῶν ἐγένετο Ῥωμαϊκαῖς, εἰ μὴ τύχῃ τις αὐτὸν ἐξ ἀπροδοκίτου διεσώσατο. τῶν γὰρ τις προσαιτούντων, οἳ πολλοὶ τῶν Λατίνων γένους ἐπὶ Παλαιστίνην ἰόντες ὄρη τε καὶ δρυμὰ περιτρέχουσι ἀλῆται, καὶ οὐδὲν ὅ,τι τῷ πλήθει λείπονσιν ὕστεπτον, τῷ βασιλεῖ περιτυχῶν στατήρᾳ τε ἐξ αὐτοῦ κεκομισμένος χρυσοῦ τὴν ταχίστην ἐπὶ τὸν Τερόζην ἤλθε καὶ αὐτῷ τὴν βασιλείᾳ ὅσον οὐκ ἤδη ἐπήγγελλεν ἄφριξιν. ταῦτα ἐκεῖνος ἀκούσας καταπέπληκτο μὲν, ὡς τὸ εἰκός, τὸν μῆντοι λόγον πρὸς οὐδένα τῶν ὑπάντων ἐξενηκίων ὅτι μὴ Θωμᾶν τε καὶ Κύρκην, ἄνδρας εἵνους αὐτῷ, φηγὰς¹⁰ ἄλλοτε ἄλλη φερόμενος ἐξέτρεχε πανταχοῦ. βασιλεὺς δὲ τῇ ὕστε-
C ραίᾳ ἐς τὴν Κιλίκων εἰσελάσας αὐτὸν μὲν εἶρεν οὐδαμοῦ, τὸ ἐν Λάμῳ δὲ φρούριον ἀμαχητὶ παρεστήσατο ἐρυμνὸν μάλιστα ὄν. εἶτα Κίστραμον καὶ Ἀνάζαρβον πόλιν εἶλε περιφανῆ. προῖων δὲ καὶ Λογγινιάδα σὺν πάσῃ τῇ περιοικίδι καταδραμῶν ἐδουλώσατο.¹⁵ ὄθεν ἐπὶ Ταρσὸν μεταβὰς ἡ μητρόπολις τῷ ἔθνει τούτῳ τυγχάνει οὖσα, αὐτὴν μὲν εἶλεν αὐτοβοεῖ, Τίλι δὲ κρησφύγετον μύλα ἐχυρὸν πέμψας ὑπὸ Ῥωμαίους ἐποίησατο. ὅπως δὲ Ταρσὸν οὐδ' ἂν ὑπὸ μυριάδων ἀλώσεσθαι πολλῶν εὐχερῆ οὖσαν αἰθήμερὸν αὐτὸς παρεστήσατο, δηλώσω ἔγωγε. ἐπειδὴ περ δυσάλωτον οὖσαν αὐ-²⁰ τὴν ἔγνω, τρίβειν ἐταῦθα τὸν καιρὸν οὐδαμῆ ἤθελεν, ὄθεν καὶ αὐτὸς μὲν ἐφ' ἐτέρος ἐτράπετο πόλεις, Θεόδωρον δὲ γαμβρὸν αὐ-
D τῷ ἐπ' ἀδελφῇ γεγονότα Βατάτζην ἐπώνυμον ἐπ' ἐκείνην ἐπέμψα

1. ἤλωτό τε] Fort. ἤλω τε. 18. Ταρσόσ] Ita Duc. Cod. Ἀνάζαρβον.

que continuo et in Romanorum potestatem venisset tyrannus, nisi ipsum fortuna quaedam inopinato servasset. quidam enim mendicus, quales multi ex Latinis nationibus euntes in Palaestinam montes et silvas vagabundi percurrunt, ac nihil non tritum relinquunt, obvius imperatori factus, auri stateris ab illo accepto, quanta potuit celeritate ad Torosum contendit et imperatoris adventum nuntiavit. quo ille audito, nec iniuria, nec percussus, iis nemini, praeterquam Thomae et Corcae sibi fidis, quae acceperat indicatis, huc illuc errans et palabundus vagatur. imperator postridie Ciliciam invadit: eo nusquam invento, castellum in Lamo arduum maxime nullo labore expugnat. deinde Cistramum capit et Anazarbum urbem celeberrimam, progressusque Longiniam cum adiacentibus agris imperio subicit. inde ad Tarsum Cilicum metropolim profectus, urbem primo intercipit impetu: et Tili castrum validissimum, missis eo nonnullis, Romanorum iuri asserit. qua vero ratione Tarsum, quae ne a multis quidem millibus expugnari vix potest, ipso eodem quo accessit die ceperit, narrabo. ubi enim urbem aegre expugnari posse advertit, frustra ibi tempus terere inconsultum putans, deflexit ad alia oppida: Theodorum vero sororium, cognomento Batatzem, ad eam circum-

πολιορκήσοντα. ἄλλ' οὐπω Θεόδωρος εἰς τὴν πόλιν ἀφίκετο, καὶ οἱ ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων βυσιλέα προσιέναι νομίσαντες ἐξαισίον τέ τινα πεφοβημένοι φόβον ἐρρίπτουν ὑπὸ τῶν πύργων ἐντοδὸς δυσθανατοῦντες οἱ τυλαιίπωροι, ἣ τε πόλις εὐθύωρον τοῦτον ἤρέθη τὸν 5 τρόπον.

18. Ταρσὸς μὲν δὴ οὕτως ἐάλω· Τερόζης δὲ καὶ Ῥενάλδος ὁ πρίγκηψ ταῦτα ὄρωντες βασιλεῖ μὲν σόδαμῃ διαπρεσβεύεσθαι ἐτόλμων ἅτε μεγάλα ξυνειδότες ἐαυτοῖς κακά, παρὰ δὲ τῶν γνησιωτάτων αὐτῷ τινος πέμποντες ἰκέτεον ἰλάσασθαι σφίσι τὸν βυσιλέα. ὡς δ' ἀπετύγγανον τοῦ σκοποῦ, Ῥενάλδος πανταχόθεν 10 ἔξαπορούμενος τὴν Ἀντιοχείας ἀκρόπολιν ἐγχειριεῖν βασιλεῖ διωμολόγει, εἰ κακῶν ἀμνηστῆσειεν αὐτῷ. συνίει γὰρ καὶ τοῦ Ἀντιοχείας ἀρχιερέως, ὃν αὐτοὶ ὁμογενῆ σφίσι· ἐπιστῦσι πατριάρχην δὴθεν αὐτὸν κλείζοντες, δυσμένειάν τινα καὶ κότον ἐπ' αὐτῷ τρέφοντος ἐξ αἰτίας τοιαύσδε. Ῥενάλδος, ὑπερ ἤδη ἐλέγομεν, ἐσχάτην 15 ἐαυτῷ πενίαν ξυνειδῶς Κύπρον τε καταδραμεῖν διενόηθη καὶ τὸν ἀρχιερέα τοῦτον ἰδίᾳ παραλαβὼν χρήματα αὐτῷ δοῦναι ἤξιον· ἐν ἐπορῆα γὰρ εἶναι πολλῇ τοῦτον ἐγένωσκεν. ὡς δ' οὐκ ἔπειθε, τῶν ἀμφῶν ἀφελόμενος τὸν ἄνθρωπον πολλὰς μὲν αὐτῷ κατὰ τοῦ 20 σώματος ἔξαινε πρότερον, θέρους δὲ ἀκμάζοντος μέλιτι τὰ τρυμάματα ἐπιχρίσας ἤλιω θέρεσθαι ἀπῆκε. σφῆκὲς τε οὖν καὶ μέλιται καὶ μυῖαι καὶ τᾶλλα τῶν αἰμοβόρων ζωτικῶν καθ' ὅλου

8. παρὰ] Toll. ἐπί. Cod. π. παρὰ Heysse. 10. ἀπετύγγανον] Cod. ἐπετύγγανον. correxit Duc.

aidendam misit. sed nondum ad urbem advenerat Theodorus, cum milites, qui in propugnaculis stabant, adventare imperatorem rati, ingenti percussis metu de turribus sese dederō praecipites, mortemque sic miseri acerbam optetere.

18. Ita quidem capta est Tarsus. cum haec adverterent Torosus et Renaldus princeps, ad imperatorem legatos mittere non ausi, utpote multorum a se perpetratorum malorum consilii, illius agnatos quosdam misere, qui pro iis eundem deprecarentur. id ubi recusatum est, Renaldus animo undique anxius quidque ageret incertus, arcem Antiochenam imperatori se traditurum spondet, si delictorum suorum concederetur oblivio. noverat enim Antiochenum pontificem, quem ex sua gente sibi illi praeficiunt ac patriarchae nomine donant, inimicum sibi infensumque esse ea ex causa. Renaldus, ut ante diximus, cum se in extrema rerum penuria constitutum videret, non modo Cyprum depraedari constituit, sed et pontificem hunc in secretum abductum aggressus, pecunias sibi ab illo dari postulavit, non ignarus multis illam abundare opibus. id cum renuisset, vestibis homini detractis, corpus multis primū verberibus caesus, ardente tum aestate, vulneribus melle illitis, urendum soli exposuit. ibi tum vespae et apes et muscae, et cetera sanguinem ebibentia animalcula, nudato prorsus corpori

γυμνητεύοντος ἔγκαθίζοντα τοῦ σώματος συνεμύζων αὐτῶ τῶν αἰμάτων. ὅφ' ὧν ἀπαγορεύσας ὁ ἄνθρωπος πάντα τὸν πλοῦτον Ῥενάλδω παρείχεν ἔξευγκών· ὁ δὲ ἔξευμενιζόμενος δῆθεν αὐτὸν κοσμήσας συνήθως ἔφιππον διὰ μέσης ἤγε τῆς πόλεως, αὐτὸς ἐκ ποδός τε βαδίζων καὶ τὸν ἐκ τῆς ἐφιστρίδος ἤρτημένον ἐν χειρὶ κα-
C τέχων ἱμάτια. ἀλλ' ἑκεῖνος μὲν ταῦτα ἐποίει, ὁ δὲ οὐδὲν ἤτιον ἐμεμηνίει κατὰ Ῥενάλδου καὶ ἐζήτει καιρὸν ὅπως ἂν ἀμόναιτο τοῦτον. καὶ δὴ συχνὰ παρὰ βασιλέα πέμπτων προδιδόναι οἱ κατεπηγγέλλετο τὸν ἄνθρωπον. βασιλέως δὲ πρὸς τοῦτο ἀνανεύοντος (πολέμῳ γὰρ μᾶλλον ἢ δόλῳ περιγενέσθαι ἤθελε), τῆς ὁρμῆς 10 ἀνεκόπητο. Ῥενάλδος μὲν ταῦτα ἐγνοῶν τὰ προειρημένα βασιλεῖ ἐπισχεῖτο· τοῦ δὲ μὴ προσιμμένου τὴν ἵκεσίην τοιάδε τινα ἐποίει. ἀφαιρεῖται μὲν τὴν καλύπτραν τῆς κεφαλῆς, γυμνώσας δὲ τῶ χεῖρι ἔχει καὶ ἐς ἀγκῶνας αὐτοῦς, ἀνυπόδετος σὺν τῶν μοναχῶν πολλοῖς διὰ μέσης τῆς πόλεως πορευόμενος ἐπὶ βασιλέα παραγίνεται. 15 ἐξῆπτο δὲ αὐτῷ τοῦ μὲν τραχήλου καλώδιον, χεῖρὶ δὲ τῆ ἑτέρας
D ἔξιφος ἐφέρετο. ἦρτ' οὖν τηρικαῦτα βῆμα λαμπρόν· καὶ Ῥενάλδος μὲν ἀποθὲν που τῆς βασιλείου σκηπῆς ἵστατο ὡς ἂν μὴ θαρρῶν τὴν εἰσφορῆσιν, ὁ δὲ τῶν ἀμονάχων μοναχῶν ὄμιλος ἀσάνδυλοι τε καὶ ἀκαλυφτεῖς κεφαλῆς εἰσῆεσαν ἐπὶ βασιλέα, ἐπὶ γόνυ τε 20 δκλαύσαντες ἅπαντες δάκρυά τε τῶν ὀφθαλμῶν ἐπιέμπον καὶ τὰς

1. γυμνητεύοντος] Cod. γυμνιτεύοντος. 14. μοναχῶν] Ita recte Heyse explicuit siglum Codicis α̅̅̅ nisi quod, ut paulo infra v. 19 legitur, ἀμονάχων μοναχῶν scribi voluit, quod ut altero loco aptissimum ita hoc loco minus aptum videtur. Tollius et Duc. ἄ-
 τιοχίων ediderunt.

insidentia sanguinem eius exigebant, quibus adactus tormentis, prolatis opes omnes Renaldo tradidit, tum vero pacatus ille, consuetis virum induit vestimentis, equoque insidentem per mediam ductum civitatem ipse pedes, locorum quod a sella dependebat manu tenens, est subsecutus. verum id etsi egisset Renaldus, non minori tamen eum odio prosequeretur pontifex, occasioneque captabat, qua illatam sibi iniuriam ulcisceretur, ideoque crebris ad imperatorem missis legatis, hominem in illius manus sese traditurum pollicebatur. sed id recusante imperatore, quod bello potius quam dolo victoriam vellet consequi, ab incepto destitit. ea quidem animo reputans Renaldus, supra dicta cum imperatore pacisci parat: verum illo preces aspernante, talia instituit. abiecto capitis tegumento, manibus usque ad cubitum detectis pedibusque nudis cum plurimis monachis non monachis per mediam incedens civitatem ad imperatorem pergit. appensus erat collo funiculus, et gladius ab eo altera ferebatur manu. erat autem illic erectum insigne tribunal. stabat vero procul ab imperatorio tabernaculo Renaldus, tamquam si ad illum accedere non auderet. monachorum turba non monachorum absque sandaliis capitumque tegumentis imperatorem adibat, et in genus procumbentes omnes lacrimas profundebant ex oculis manusque protendebant.

χειρας ἀνέτεινον. βασιλεὺς δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἀνένευσ, παρακληθεὶς δ' ὕστερον παρελθεῖν τὸν πρίγκιπα ἐκέλευσεν. εἰσελθόντι δὲ τρῶπυ τῷ εἰρημένῳ ἐπικαμφθεὶς ἀφῆκεν αὐτῷ τὸ ἐμπαρολημμα, ὄρκους ἄλλα τε πολλὰ πιστωσαμένῳ, ὅσα δηλονότι βασιλεὶ βουλο- P 106
 5 μίνῳ ἐτύγγανε καὶ δὴ καὶ ἀρχιερεῖα ἐκ Βυζαντίου εἰς Ἀντιόχειαν κατὰ ἔθος πέμπεσθαι τὸ παλαιόν. ὅτε δὴ καὶ θαῦμα κατεῖχε τοὺς ὅσοι τριηκτάδε ἐτύγγαναν πρέσβεις ἐνταῦθα παρατυχόντες τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν ἐθνῶν, Χωρασμίῳν τε καὶ Σουσίῳν καὶ Ἐκβατάνων, Μηδικῆς τε τῆς ἀπώσης καὶ Βαβυλῶνος, ὧν δὴ τὸν ἄρχοντα μ-
 10 γαν ἐκείνοι κλεῖζουσι σαυλτάν, Νουραδίν τε τοῦ Βερροιαίου σατρῶπου καὶ Ἰαγουπασῶν τοῦ Περσῶν φυλάρχου, καὶ Ἀβασγῶν καὶ Ἰβήρων, ἔτι δὲ καὶ Παλαιστινῶν καὶ Ἀρμενίων τῶν ἐπέκεινα V 83
 Ἰσαύρων.

19. Ταῦτα μὲν οὖν τῆδε ἐπράσαστο, Βαλδουῖνος δὲ ὁ
 15 Παλαιστίνης ῥῆξ ἐπὶ βασιλείᾳ πέμψας ἤτειτο συγγενέσθαι αὐτῷ B
 περὶ μεγάλων τιῶν ὡσπερ ἔλεγε κοινωρίσων, ἦν δὲ σκῆψις τὸ πρῶμα, τῇ γὰρ Ἀντιοχείας ἐποφθαλμίζων ἀρχῇ ἐν γειτόνων αὐ-
 τῷ καθεστῶσῃ, οὐκ ἔχων ὅπως ἂν αὐτῆς τεύξοιτο, ἐπειδὴ μηκέτι τὰ κατὰ Ῥενάλδον ἔμαθε, ξυνεβούλενε βασιλεὶ μηδόλως ταύτου
 20 μελιέσθαι, ὡς ἢ ἐκ ποδῶν ἐκείνου γεγενημένου Ἀντιοχεῦσιν αἰτε
 δι' αὐτὸν σεσωσμένοις ὅσα καὶ δούλοις αὐτοῦ χρήσαιτο, ἢ καὶ περὶ ἀμφοῖν βασιλείαν παραιτησαμένοις οὐδὲν ἤττον αὐτοῖς

18. καθεστῶσῃ] Cod. κατεστῶσῃ.

22. παραιτησαμένους] Ita
 codi. Toll. Cod. παραιτησάμενος. Duc. παραιτησαμένων.

et imperator renuenti primq̄ similis, tandem exoratus adesse principem iussit, ingredienti igitur, eo quo diximus modo, flexus imperator delictum remisit: tum et alia multa quae ipse voluit imperator, sacramentis firmanti, tum etiam illud, ut Byzantio, prout antea fieri consueverat, Antiochiam pontifex mitteretur. mira res propxus visa qui hic forte aderant Asiaticarum gentium legatia, Chorasminorum, Susiorum, Ecbatanorum, Mediaeque universae ac Babylonis, quorum principem magnum vocant Sultanum; praeterea Nura-
 diui Berrhoeae satrapae, Iagupasanis Cappadociae phylarchi, et Abasgo-
 rum et Iberorum, nec non et Palaestinarum et Armeniorum, qui ultra Isau-
 ros habitant.

19. Haec tum quidem ibi gesta. interea Balduinus Palaestinae rex per legatos colloquium imperatoris expetijt, de rebus aliquot maioris momenti cum illo acturus. verum haec in speciem gerebantur. cum enim Antiochiae principatui terris suis vicino inhiaret, neque eum facile posset sibi comparare, priusquam ea quae de Renaldo evenerant edoceretur, id imperatori consilij dederat, ut nullo hominem modo demitteret: illo enim de medio sublato fore ut vel Antiocheni, qui ab eo fuissent servati, sibi in posterum obnoxij servirent: vel si utriusque detrectarent imperium, nihilo secius ipsis

ἐπιτάττειν. ταῦτα βουλευσάμενος ἐν Ἀντιοχείᾳ παρυγίνεται, εἰς λόγους τε Ἀντιοχεῦσι καταστάς ὑπεμνήσκει τε ἐπίτηδες αὐτούς, ὅπως ἐπὶ τῷ αὐτοῖς ξυνολοῦντι ἐνταῦθα Παλαιστίνης ἀφίκοιτο καὶ
 C ὡς χαρίτων αὐτῷ μεγάλων ὀφειλέται τυγχάνουσιν ὄντες. τῶν δὲ ὁμολογούντων, εἶδετο καὶ πάλιν βουσιλέως ὅπως ἂν αὐτῷ συγγέ-5 νοιτο. ὁ δὲ συνεῖς τῆς τοῦ ἀνθρώπου διανοίας τὸ μὲν πρῶτον ἀπένευσε, μὴ ἂν τῆς θεούσης τυχεῖν αὐτὸν ἰσχυριζόμενος φιλοφροσύνης τε καὶ δεξιώσεως, εἴ γε ἐπὶ μέσων πολεμίων ἔργων διατρίβοντι ὁμιλήσειεν αὐτῷ· ἐγκείμενον δ' ἔτι μᾶλλον ὄρων αὐτὸν καὶ περὶ τῶν αὐτῶν ὁσημέραι ἰκετεύοντα ἐπένευε τε τῇ αἰτήσει καὶ 10 ἤκειν ἐκέλευε. λέγεται οὖν ὅτι ἐξιόντα τῆς πόλεως περιστάσεις αὐτὸν οἱ Ἀντιοχεῖς ἐδέοντο, ὅπως ἂν αὐτῷ δυνατὰ ἔσται βασιλεῦσσι διαλλάξαι. ἐν τούτῳ δὲ τοιαῦτα εἶς τὴν βασιλέως συνέπισεν αὐλήν. ἦν τις ὑπογραμματίων αὐτῷ Θεόδωρος ὄνομα, ἐπὶ
 D κλησιν Στυπειώτης. οὗτος ὁ Θεόδωρος τὰ τε ἄλλα βασιλεῖ οὐκ εὐτάτος ἦν, καὶ δὴ καὶ τὴν ἐπὶ τοῦ κανικλείου πεπίστευτο λειτουργίαν, ἀλλὰ σκυδιός τις καὶ δόνους περὶ αὐτὸν φωρυθείς τε καὶ ἐξελεγχθεῖς ὄψεων τε αὐτῶν καὶ γλώττης ὁ κακοδαίμων ἐστέρητο. τὸν τε γὰρ τῆς ζωῆς αἰῶνα ἐκμεμετρῆσθαι βασιλεῖ ἤδη ὡς ἀπὸ τρίποδος ἀπεφοίβαζε τοῖς πολλοῖς, καὶ χρῆναι ἔλεγε τὴν Ῥωμαίων 20 βουλὴν μηκέτι νεανία μηδὲ σφριγῶντι τὴν ἀρχὴν παραδοῦναι, ἀλλ' ἀνδρὶ γεγηρακῶτι τε ἀκριβῶς καὶ ἐξώρῳ τῆς ἡλικίας, ὅπως κείνου τῷ λόγῳ ἄρχοντος ὡς ἐν δημοκρατίᾳ τὰ τῆς πολιτείας μάλ-

1. ἐπιτάττειν] Fort. ἐπιτάττοι.

7. ἰσχυριζόμενος] Cod. ἰσχυρίζομενος.

20. χρῆναι] Cod. χρῆν.

dominaretur. eiusmodi dato consilio Antiochiam venit, habitoque cum oppidanis sermone in memoriam his revocavit, quomodo propter eorum commoda ex Palaestina huc advenisset, et quantum sibi ob id ipsum deberent. his annuentibus, rursus imperatorem de mutuo congressu sollicitat. at ille perspecta hominis mente id primum renuit: neque enim convenienti cultu et officii exceptum iri affirmabat, siquidem interim dum inter medios hostes res bellicas tractat, is illi congrederetur ac cum eo colloquium haberet. ut vero magis instare eum vidit et eadem in dies rogare, annuit tandem precibus et venire iussit. alunt urbe exeuntem circumstetisse Antiochenos, rogasseque enixius ut imperatorem sibi reconciliare anniteretur. interea et haec in imperatoris accidere palatio. quidam ex illius scribis nomine Theodorus, cognomento vero Styplota, tum alias ipsi familiarissimus, tum etiam caniculus ea aetate praepositus, cum principi ceteroquin infidus infestusque deprehensus ac convictus esset, oculis miser et lingua privatus est. exactum iam quippe esse imperatoris vitae terminum, velut ex tripode apud multos vaticinabatur, aiebatque non adolescenti et vegeto committendum deinceps Romanum imperium, sed aetatis provectae viro et senio iam confecto, ut in speciem eo imperante publicae res veluti populari regimine administrarentur.

λον διοικοῖτο. καὶ τὰ μὲν κατὰ τὸν Θεόδωρον τῆδε συνέπεσε· τότε P 107
δὲ καὶ Γεώργιος ὁ τῶν βασιλικῶν ἐξάρχων σαυλιστιῶν, ὃν δὴ πρι-
μικήριον τῆς ἀλλῆς ἔθος ὀνομάζειν ἐστίν, ἐπικλήσιν Πυρρογεώρ-
γιος, οὐκ ἐπὶ μικροῖς καὶ αὐτὸς βασιλεῖ προσκεκρονκῶς Ἰλιώ τε
5 αὐθις τετύχηκεν αὐτοῦ καὶ ἄχαρι ἄλλο μὲν οὐδὲν ἐπεπόνθει τὴν δὲ
ἀρχὴν ἀποβεβλήκει ταύτην.

20. Βασιλεὺς δὲ προσίεναι τὸν ῥῆγα μαθὼν ἄλλοτε ἄλλους
τῶν ἐπὶ δόξης προσυπαντῶν αὐτῷ ἔπεμπε καὶ αἰεὶ τοὺς ἐπιδοξοτέ-
ρους κατόπιν ἄχρι καὶ τῶν ἐπ' ἀδελφιδαῖς αὐτῷ γαμβρῶν, προσε- B
10 ρούντας αὐτὸν καὶ τὰ εἰκότα τιμήσοντας, ἕως παρ' αὐτὸν βασιλέα
ἦλθεν. ὁ μὲν οὖν οὕτως ἀξίως τοῦ Δαβὶδ θρόνου καὶ ἐτίμα καὶ
ἐδεξιοῦτο τὸν ἄνθρωπον· ὁ δὲ εἴτε τούτοις κατεπαρθεῖς εἴτε καὶ
ἕμφυτόν τινα τρέφων ἁλαζονίαν, ἐπειδήπερ εἰς τὴν βασιλειον
παρῆλθεν ἀλλήν, ὑπὸ τε τῶν βασιλειῶν ῥαβδούχων καὶ Ῥωμαίων
15 τῶν ἐπὶ δόξης πυραυπεμπόμενος ἐνταῦθα τοῦ ἵππου ἀπέβη, ἔνθα
καὶ βασιλεὺς αὐτὸ ποιεῖν εἰδίστο. ἐφ' οἷς ἀγερωγίαν αὐτοῦ κα- V 84
ταγνός βασιλεὺς πολλὰ τῶν ἔτι μᾶλλον εἰς τιμὴν ὀρώντων ἐνέλιπεν
αὐτῷ. εἶδε δὲ ὁμῶς αὐτὸν καὶ προσεῖπεν ἔδραν τέ τινα χθυμαλήν
καδιῆσαι παρέθετο, συνωμίλησέ τε πολλάκις αὐτῷ καὶ ἐν σουσι- C
20 τῷ παρέλαβεν. ἐπεὶ δὲ οὐκ ἤρεσκεν Ἀντιοχεῖς τῶν Ῥενάλδῳ ὠμο-
λογημένων ἢ τε δύνάμεις μεθ' ἧς βασιλεῖ συμμαχεῖν ἔμελλον, ὅτε
ἀπερρηκνυίας τῆ πόλει τῆς πάλαι ἰσχύος, καὶ τὸ ἀρχιερέυ ἐκ Βε-

4. μικροῖς] Cod. μακροῖς.

10. αὐτὸν] Cod. αὐτῷ super-

scripto ὄν.

haec tum quidem acciderunt Theodoro. eodem tempore Georgius tibicinum imperatoris praefectus, qui primicerius aulae vulgo vocari solet, cognomento Pyrrhogeorgius, commisso et ipse non levi in eum delicto, clementem expertus principem, nihil aliud mali passus est, nisi quod eo munere exciderit.

20. Imperator vero ut adventare regem rescivit, variis in locis viros dignitatibus conspicuos ipsi iussit occurrere, ita ut honoratiores postremo semper essent, usque ad ipsos ex fratribus neptium viros, qui cum eo sermonem haberent, variisque illum prosequerentur honoribus, donec ad ipsum perveniret imperatorem. ita ille ex Davidici throni maiestate tum coluit hominem, tum officiose excepit. quibus is elatus, sive quod inasit ab ipsis natalibus aleret nescio quam ostentationem, postquam imperatorium ingressus est palatium, imperatoria custodia illustribusque aulicis eum deducentibus, eo loci equo desiliit, ubi id ipsum facere consuevit imperator. ex quo facto insolentiam fastumque illius advertens princeps, multa ad maiorem honorem pertinentia deinceps intermisit. nihilo minus eum vidit allocutusque est, et sede humiliori considerare iussit. saepius etiam cum illo est congressus, eumque convivio excepit crebrius. cum vero ea quae Renaldus cum imperatore pepigerat Antiochenis non placerent, cum propter copias quibus adjuvare imperatorem tenebantur, civitate nimirum prioribus viribus longe imminuta,

ζαντίου ἐπὶ Ἀντιοχείᾳ στέλλεσθαι, καὶ ἦλθον τούτων ἕνεκα βασι-
λέως δεησόμενοι, Βαλδουῖνος καὶ ὑπὲρ τούτου τὸν βασιλέα παρη-
τεῖτο. οὐ σφόδρα δὲ ἀναινόμενον γινῶς καὶ πρὸ τῶν ἰχνῶν αὐτοῦ
τοὺς πρέσβεις ἐφρίπτει. ὁ δὲ ἀπότερον τοῖν δνεῖν μᾶλλον Ῥωμαίοις
τιμὴν φέρει διεννοησάμενος τὸ μὲν σὺν ἐλάσσοι στρατεύειν δυνάμει 5
αὐτίκα ἔδωκε (τό τε γὰρ ὑπὲρ ἰσχνῶν ἀπαιτούμενον ἐφεπομένην ὡς
D τὰ πολλὰ τὴν παράβασιν ἔχει, καὶ ἄλλως ἀρκεῖ πρὸς δουλείας ἐν-
δειξιν καὶ τὸ πολλαστὸν ἔστιν οὗ προσαγόμενον)· ἀρχιερέα δὲ ἄλ-
λοθὲν ποτεν ὅτι μὴ ἐκ Βυζαντίου εἶναι οὐκ ἔφησε καταδέξασθαι.
ἄπερ ἄσμενοι ἐκεῖνοι δεξάμενοι ἐς τὴν πόλιν ἀπηλλάττοντο, 10

21. Τὰ μὲν δὴ κατὰ τὸν Ῥενάλδον ἐνταῦθα τὸ πέρασ ἔσχε·
βασιλεὺς δὲ ἐπὶ Τερόζην εἶναι λοιπὸν διανοεῖτο, ὁ δὲ τὸ μὲν πρῶ-
τον ἐπὶ χώρους τε ἐρήμους καὶ ὄρη ἐξέτρεχε τὰ Ταυρικά, εἶτα
Βαλδουῖνον καὶ περὶ αὐτοῦ τὸν βασιλέα ἰκετεύσαντος ἦλθε κάκει-
F 108 νος ἐν τῷ Ῥωμαίων στρατοπέδῳ ἰκέτης ἐλεεινός. βασιλεὺς δὲ αὐ- 15
τὸν προσηκάμενος δούλοις τε τῶν Ῥωμαίων ἐνέγραψε καὶ τὸν πό-
λεμον λοιπὸν ἔλυσεν. Ἀντιοχεῖς τοίνυν, ἐπειδὴ τῆς πόλεως ἐπι-
βαίνειν ἤδη βασιλεὺς ἐμελλεν, ἔδεισαν μὲν ὡς τὸ εἶκόσ, μὴ ποτε
Ῥωμαίων δυνάμεις ἐνδον εἰσφρήσασαι ἐκεῖθεν αὐτοὺς ἐξηλαύνειν
πειράσσονται, οὐκ ἔχοντες δ' ὅπως τὴν βασιλέως ἀποτρέψωσιν ὄρ- 20
μῆν, σκήψεις οὐκ ἔγχεῖς τινὰς ἀναπλάσαντες προσῆγον αὐτῷ. αἱ
δὲ ἦσαν, ὡς ἄρα τῶν τινες παρ' αὐτοῖς τολμηταὶ σύνδοινο,
ἐπειδὴν βασιλεὺς ἐπὶ τὴν πόλιν εἰσελθοὶ ἀνοήτως δὴ πάντως (οὐ

20. πειράσσονται] Ita Tollius. Cod. πειράσονται.

tum propter patriarcham, qui in posterum Byzantio Antiochiam mittendus erat, venissentque iis de rebus imperatorem supplicaturi, Balduinus quoque eadem rogabat principem, et non difficilem exoratu videns, concidere ad illius genus legatos iussit. is vero animo revolvens, ultra res maiori esset honori Romanis: ut minorem manum ad militiam conferrent, statim annuit: crebro enim quod supra vires exigitur, vix impletur: cum quantacumque praeterea adductae copiae ad servitutis argumentum plus satis sufficient. pontificem autem aliunde Balduino quam Byzantio assumi, negavit se permissurum. id illi libenter accipientes, in civitatem redierunt.

21. Eum finem habuere res cum Renaldo gestae. interea imperator in Torosum pergere instituit; sed ille primo loca deserta, et montes Tauricos pervagatus; tandem Balduino etiam pro eo apud imperatorem intercedente, venit et ipse in Romanorum castra, supplicis miserandique viri habitu. admisso itaque Toroso ab imperatore et inter Romani imperii clientes adscripto, bellum solutum est. sed enim Antiocheni, ubi imperatore in civitatem suam adventare perceperunt, veriti, ut par erat, ne si intrmitterentur Romano- rum copiae, ab iis expellerentur; anxii vero qua ratione imperatorem aver- terent a proposito, hosce minime sanos commenti praetextus ad illum detu- lere; quosdam videlicet esse ex suis audaculos, qui imperatorem, cum in

γὰρ ἐπλοικεν ἄλλως), ἐπιβουλῇ τινι κατ' αὐτοῦ χρῆσασθαι. ἀλλὰ βασιλεὺς τὸν δόλον ξυριδῶν οὐκ ἔφη χώραν ἔξειν τὸ πλα- **B**
 στενόμενον, καὶ κατέλεγεν ὑπολαβῶν τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ὅπως ἀδύ-
 νατά ἐστι ταῦτα, διὰ τε ἄλλα καὶ οὐχ ἥμισυ τὸ τὸν μὲν ῥῆγα
 5 πολλῶ ἄποθεν τοῦ βασιλείου ἀνόπιστον μέλλειν πορευέσθαι σώ-
 ματος, Ῥενάλδον δὲ καὶ τοὺς ἄλλους περὶ τὰ φύλαρα τοῦ ἵππου
 καὶ τοὺς τῆς ἐφεστρίδος πονεῖσθαι ἰμάντας, πεζῇ τε χωροῦντας
 καὶ ὄπλου ἄνευ παντός. αὐτὸν γε μὴν τὸν βασιλέα πολὺν τινα
 κλεικηφόρων βαρβάρων ὄμιλον περιέπειν, ὥσπερ ἔθος ἐστί. τοὺς
 10 μὲν δὴ λόγους τούτους οὕτως ἀπεδοκίμαζεν, εἰς δὲ τὴν πόλιν
 εἰσελεύσασθαι μέλλον διττοὺς περιέθετο θώρυκας, ἀκαμάτω σώμα-
 τος ἰσχυροῦ πρὸς τοῦτο ἐναγόμενος. ὁ δὲ καὶ κἀνδρῶν πρὸς τούτοις **C**
 κατὰ λήθον τινα περιέκειτο, ἄχθος τῶν ἔνδον οὐκ ἔλαττον, καὶ
 στέφος καὶ τἄλλα τῷ βασιλεῖ ἐξ ἔθους. ὁ δὲ θαναμάζεν ἔχω,
 15 τοῦ θριάμβου τρόπον ὃν ἐν Βυζαντίῳ τελεῖσθαι εἴωθε τελεσθέν-
 τος ἦδη, εἰς τὸν Πέτρον τοῦ ἀποστόλου καταστήσας νεὺν κοῦφά
 τε ἀπέβη τοῦ ἵππου καὶ ἀδῆτις ἐπιβαίνειν μέλλον σὺν ἄλματι
 ἀέθορεν, ὥσπερ οὐδὲ τῶν ψιλῶν τις καὶ ἀνόπιστων. ὅτε δὴ ὁ **V 85**
 τῆς πόλεως ἀρχιερεὺς ὑπήντα τούτῳ τὴν ἱερατικὴν ἀμπεχόμενος
 20 στολὴν σὺν τῶν ἱεροπόλων τῷ τέλει παντὶ. ἐχειροῦοντο δὲ τύ-
 πους σταυρικούς, καὶ τὰ ἱερὰ προῦφερον λόγια, ὡς ἐκπεπληχθῆαι
 τὸ ξένον ἕπαν καὶ ἐπηλυ, ὁρῶν πρὸς τούτοις Ῥενάλδον μὲν καὶ
 τοὺς ἐπὶ δόξης Ἀντιοχείων ποσὶν ἀμφὶ τὸν βασιλείου παρὰ θέον- **D**

inermis omnino veniret (neque enim id futurum aliter putabant) fa-
 ctis insidiis opprimerent. sed ille dolum advertens, nequaquam locum habi-
 turam fraudem dixit: mox, converso ad circumstantes sermone, ea fieri non
 posse respondit, tum propter alia, tum id maxime quod rex quidem procul
 ab imperatoris corpore inermis incederet, Renaldus autem et alii circa equi
 phaleras et ephippii lora occupati, pedibus irent sine ullis armis: imperato-
 rem denique magna, uti moris est, barbarorum bipenniferorum turba cir-
 cumstaret. ita hosce sermones respuit. urbem autem ingressurus duplicem
 induit loriam, indefesso corporis robore ad hoc commotus. vestem prae-
 terea quamdam lapillis distinctam superinduit, interioribus pondere haud ce-
 dentem. diademate denique, aliisque imperatoriis ornamentis pro more,
 redimitus est. quod vero mirari subit, peracto istic eodem modo, quo By-
 zantii solebat, triumpho, cum ad Petri apostoli pervenisset templum, ala-
 criter equo desiliit, rursusque illum inscensurus saltu resiliit in eundem,
 quod vel leviter armatorum aut inermium vix aliquis potuisset. tum illi oc-
 currit civitatis pontifex stolam sacerdotalem indutus cum omni clericorum or-
 dine. tenebant il prae manibus cruces, praeserebantque sacra evangelia:
 ita ut stupore quodam percellerentur peregrini et advenae, cum ad haec Re-
 naldum, nobilesque Antiochenos, pedibus equum imperatorium circumstan-

τας ἵππον, Βαλδουῖνον δὲ ἄνδρα στεφηφοροῦντα μακρὰν ἀποθεν ἔφιππον μὲν παντάπῃσι δὲ ἀσήμενον πορευόμενον. ὁ μὲν δὴ Φριάμβος ἐπὶ τούτοις τετέλεστο, βασιλεὺς δὲ ἐπὶ ὀκτῶ τῇ πόλει παραμείνας ἡλίους ἐκεῖθεν ἀπήλυνε. τσαυτὴν γε μὴν δουλοπρέπειαν Ἀντιοχεῖς εἰς αὐτὸν ἐπεδείξαντο, ὥστε αὐτοῦ τοῖς Ῥε-5 νάλδου ἐνδιατρίβοντος δόμοις οὐδεὶς οὐδεμίαν τῶν ἀμφιβαλλόντων παρὰ τοῖς ὁμογενέσιν ἐδικάσατο δίκην ὅτι μὴ παρὰ Ῥωμαίοις.

P 109 21. Ταῦτα κατωρθωκῶς βασιλεὺς ἐπὶ Νουραδὶν ἵναῖ
 συνεσκευάζετο. ἀλλ' ἐκεῖνος τὴν ἔφοδον γνοὺς τὸν Σαγγέλη τε 10
 ἔλυσεν νεία ἄνδρα Ἰταλὸν καὶ τὸν τοῖς ἐν Παλαιστίνῃ ἐφεστῶτα
 ἱππεῦσιν, ὃν τέμπλου μάστορα Λατῖνοι ὀνομάζουσιν, ἐπισημο-
 τάτους ἄμφω, πρὸς δὲ καὶ τῶν εὖ γεγονότων πολλούς. τοῦ γε
 μὴν ἀγελαιὸν καὶ σύγκλυδος ὄχλου εἰς ἑξακισχιλίους μάλιστα, οἳ
 ἐκ τῆς Ἀλαμανῶν καὶ Γερίανῶν ἐτύγχανον ἑζωγημένοι τούτῳ 15
 στρατιᾶς, ὀπηνίκα ἐκεῖνος ἐπὶ Ἀσίαν ἐστράτευσεν. ταῦτα Νου-
 ραδὶν ἐποίηε, πρὸς δὲ καὶ συνδιαφέρειν βασιλεῖ τὰς ἐν Ἀσίᾳ διω-
 Β μολόγηκε μάχας· ἐφ' οἷς προσδέξάμενος αὐτὸν ἀπέλαχετο τοῦ
 σκοποῦ. ἀλλ' ὀλίγῳ ὕστερον καταλύειν ὠρμηθῆ τα δεδογμένα·
 οὐ μὴν καὶ πέρατι τὸν σκοπὸν ἔδωκεν, ὡς δῆλον ἐξῆς γενήσεται. 20
 Σαρακηνῶν γὰρ ὄμιλος, τοῦ Νουραδὶν μηδὲν συνειδότος, προσ-
 λοχῆσαντες Ῥωμαίων τῶν ἐπὶ χορταγωγίῳ ἰόντων ἐκάκουν τινάς.
 ὁ γνοὺς βασιλεὺς ἐνέδρως καὶ αὐτὸς ἐν ἱπιτηδείῳ που τοῦ χώρου

14. σύγκλυδος] Malim συνήλυδος.

tes viderent: Balduinum autem virum coronatum, equo quidem insidentem, ceterum nullis conspicuum regiis insignibus. in hunc modum transactus est triumphus. imperator octiduum in urbe intermoratus, inde abscessit. tanta autem veneratione eum prosecuti sunt Antiocheni, ut quamdiu in ipsis Renaldi aedibus mansit, nemo eorum, qui controversias exercerent, coram suae gentis iudicibus causam dixerit, sed de iis Romani cognoverint.

21. His rebus rite confectis in Nuradinum expeditionem paravit imperator. verum ut illius percepit adventum, Sanctaegidiani comitis filium, Italicae gentis virum, eumque qui Palaestinis praerat equitibus, quem magistrum templi Latini vocant, ambos homines claros, carceribus exemit vinculisque solvit: insuper etiam alios nobiles complures; gregariae vero et passim collectae multitudinis ad sex millia, quos maxime de Alemannorum et Germanorum exercitu ceperat, cum bellum in Asia illi gererent. his peractis, securum se praeterea ad bella Asiatica principem pollicitus est Nuradinus: quibus admissis conditionibus imperator a proposito destitit. sed non multo interiecto tempore pacta ista convellere aggressus est, etsi quae statuerat haud confecit, uti deinceps commemorabitur. Saracenum enim agmen, inscio Nuradino, in Romanorum aliquot qui pabulatum exierant, structis insidiis irruerunt. quod ubi imperator cognovit, loco et ipse maxime

κείνου στησάμενος ἄμα ἡμέρῃ καὶ αὐτὸς συνεπιτίθεται τούτοις
 μηδὲν προΐδουσιν. ἐπεὶ δὲ ἐτρέψατο, κυνηγεσιῶν ἐπιθυμήσας
 ἐξῆι παρὰ τοῖς ἀνωτάτω πεδίοις Συρίας θηρέουσιν, πρῶγμα
 κατὰ τοὺς νῦν χρόνους καὶ ἀκουσθῆναι φοβερόν. προήεσαν τοί-
 5 νων αὐτοῦ ἄνδρες, οἷς ἔργον κοίτας θηρῶν ἀνιχνεύειν, οὐ πλείους
 τῶν ἕξ· ἀλλ' οὕτω ἐπὶ πλείστον προῆλθον, καὶ τέσσαρες καὶ εἴ- C
 κοσι πολεμίων ὄπλοφόροι παρεφάνησαν τούτοις, ἔργον ποιούμε-
 νοι, ὅπως Ῥωμαίων τινὰς δόλω ἐπὶ τὴν κατὰ νώτου ἔλλοχῶσαν
 παρεξελκύσασσι στρατιάν. ἄμα τε σὺν εἶδον οἱ θηροσκόποι ἐκεῖ-
 10 νοι, καὶ ἄμα ἕς τὸ τοῦ παρὰ πόδας αὐτοῖς ποταμοῦ ῥέυμα κα-
 θῆκαν ἑαυτούς, διατηξάμενοί τε ἐπὶ βασιλέα ἦλθον τὰ συμπε-
 πτωκότα σφισι μηνύοντες. ὁ δὲ πρὸς τὴν ἀκοὴν οὐ διαταρα-
 χθεὶς "ἄγωμιεν" ἔφη "ἐνθα τοὺς πολεμίους εἶναι φατέ." τῶν
 δὲ ὁκνήσει πολλῇ ἐχομένων, αὐτὸς ὅλα τῷ ἵππῳ ἐπιτρέψας χα-
 15 λινὰ τὴν ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἐφέρετο. ἐξάπινα τοίνυν Σαρακη-
 νῶν στρατιὰ τῶν τῆδε ὑπερκύψασα χωρῶν μυριοπληθῆς ἐξε- D
 φάη. ὁ δὲ μηδὲν ὑποστειλόμενος σὺν ῥύμη πολλῇ παρὰ μέσους
 εἰσπίπτει ἄνδρας ὄπλιτας οὕτω πολλούς, καὶ δὴ τρεψάμενος αὐ-
 τὸς οὐ πρότερον διώκων ἐπαύσατο, πρὶν ἐντὸς φρουρῶν ἄπερ
 20 ἐνταῦθα ἴδονται εἰσέπεσον φεύγοντες οἱ πολέμιοι, νεκρῶν τε
 ἐκλήσθη τὸ πεδίον ἐκεῖνο. διὰ ταῦτα μὲν σὺν ἐπὶ τὸ στρατό-
 πεδον ἀναχωρήσας τὰ δεδογμένα, ὥσπερ εἴρηται, παρακινεῖν
 ἤθελεν. ἀλλὰ φῆμαί τινες ἐξ ἐσπέρας ἐπισπῶσαι, αἱ δὲ νεο-

14. ὄλα] Cod. ὄλω.

16. χωρῶν] ὄρων?

idoneo insidias locat, ac prima luce necopinantes adoritur. his in fugam
 actis, venandi tactus desiderio, in superiora Syriae loca venatum abiit:
 rem ausus quae hac aetate etiam audientibus horrorem incutiat. praecedebant
 igitur haud plus quam sex viri, qui ferarum cubilia investigarent. nec
 longe adeo erant progressi, cum quatuor et viginti ex hostibus armati pro-
 diere et in eorum conspectum venere, ut quosdam Romanos dolo ad positum
 a tergo in insidiis exercitum pertraherent. simul atque id adverterunt illi
 ferarum indagatores, continuo in profluentem, qui coram aderat, amnem
 sese demisere, nandoque illum emensi contendere ad imperatorem, et quae
 sibi accidissent retulere. verum ille nihil utique eiusmodi perturbatus nuntio
 "cuius" inquit "quo loco esse hostem dicitis," cum vero cunctarentur ii,
 ipse admissis habenis equo in hostes fertur. sed mox innumerus Saraceno-
 rum exercitus super locis illis repente apparuit. nec cunctatus tamen ma-
 gno impetu in medios irruit bellatores, iisque numero licet praepollentibus in
 fugam versis, insequi hostes non prius abstinit, quam in adiacentia praeci-
 dia sese recepissent; isque, ubi praelium contigit, campus caesorum cor-
 poribus opertus est. ob haec igitur ad exercitum reversus, quae sanciverat
 pacta solvere, ut dixi, voluit: sed allati ex Occidente rumores quidam, res

V 86 χμωθῆναι τὰ τῆδε διήγγελον, διεκάλυσαν τοῦτον τῆς ἐγχειρή-
 P 110 σεως. τότε καὶ Βαλδουίνω κατεάγηκεν ἡ χεὶρ ἀπ' αἰτίας τοιαύδε.
 θηρευομένην ἐνταῦθα τῷ βασιλεῖ παρῆν καὶ αὐτὸς τοῦ γυμνασίου
 κοινωνός. τοῖς γὰρ ἄλλοις πᾶσιν ἐκπεπληγμένος τὸν αὐτοκρά-
 τορα καὶ τοῦτο τὸ μέρος εἶ γε εὐδοκίμως ἠθελε. ταῖς 5
 τοῖννυ τοῦ βασιλέως συνεπεκτείνεσθαι καὶ αὐτὸς φιλοτιμούμενος
 ὁρμαῖς δαιμόνιον τινα περὶ ταῦτα στρεφομένου τρόπον ἔλαθε σὸν
 τῷ ἵππῳ κατολισθῆσας τὴν τε χεῖρα, ὡσπερ εἴρηται, κακῶς ἔπα-
 θεν, ἦν ἐν τῷ παραντίκα καταθῆσας βασιλεὺς τὰ εἰκότα τε ἐπι-
 μελησάμενος ὀλίγαις ὕστερον ἀπήλλαξεν ἡμερῶν. ἦν γὰρ καὶ 10
 τὰ γε τοιαῦτα πολλοὺς τῶν διὰ βίου περὶ τὴν λατρῶν ἀναστρα-
 B φέντων παρελαύνων τέχνην. ἀμέλει καὶ φλέβας εἶδον αὐτὸν
 ἔγωγε τέμνοντα καὶ φάρμακα νοσοῦσι τεχνιτῶν ἀπορία παρεχό-
 μενον, ἥδη δὲ καὶ πολλὰ τῶν Ἀσκληπιδῶν συνεισηνεγκάμενον
 ἐπιστήμη, ἄπερ ἄγνωστα τούτῃ τοῦ παντὸς ἔμεινεν αἰῶνος, τῶν 15
 ὅσα ἐπιχρεῖσθαι πέφυκε καὶ ὅσα ποτὰ, ἃ καὶ ἔξεστι τῷ γε βου-
 λομένῳ ἐκ τῶν κοινῶν ἀναλέγεσθαι νοσοκομείων, ἃ ξενῶνας κα-
 λεῖσθαι ἔθος ἐστίν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐς τοσοῦτον. ὁ δὲ βασι-
 λεὺς τῆς ἐπὶ Βυζάντιον λοιπὸν ἐμέμνητο. ὡς δὲ τὴν ἐπιτομω-
 τέραν ὀδεύσει, Πυμφύλλας ἀφήμενος διὰ Λυκαονίας μέσης τὸν 20
 στρατὸν ἤγε, καίτοι πολλὰ πρὸς τοῦτο τοῦ σουλτάν ἀπολέγον-
 τος. ἐπειδὴ γοῦν Ἀράνδης ἀγχοῦ πόλεως ἐγένετο, καταπλαγέ-
 τες οἱ Πέρσαι ὤχοντο φεύγοντες, οἴμενοι αὐτίκα Ῥωμαίους Ἴκο-
 C νῶ προσβαλεῖν. ὡς δὲ οὐδὲν αὐτοῖς πρὸς τῶν Ῥωμαίων ἄχαρι
 ἐγένετο, ἀνεθάρσησάν τε καὶ τῶν ἐπιτηδείων ἐκφρόντες ἀφθονα 25

ibi novari nuntiantes, ab incepto eum prohibuere. eodem etiam tempore
 Balduinus manu laesus est eiusmodi ab causa. venanti iis in locis principi,
 aderat et ipse in ea exercitatione socius. nam qui in ceteris rebus imperato-
 rem admirabatur, num et in ea praestaret, cognoscere gestiebat. itaque
 agilitatem et pernicitatem principis, mire in his exerciti, imitari contendens,
 imprudens cum equo concidit, et, ut dixi, manum graviter laesit: quam
 in praesentia alligans imperator, idoneis adhibitis remediis, paucis post die-
 bus sanavit. in his enim illorum superabat artem, qui se per omnem vitam
 in medicina exercuerant. inde et venas egomet secantem vidi, et pharmaca
 aegrotis, medicorum penuria, praebantem. ad haec multa Asclepiadarum
 scientiae addidit, quae illi a tot seculis fuerant incognita, tum in fomentis,
 tum in ipsis potionibus; quae omnia colligere facile quis poterit ex commu-
 nibus nosocomiis, quae xenones vocari vulgo solent. inde Byzantium re-
 verti statuit imperator: ut vero breviori itinere eo perveniret, relicta Pam-
 phylia, per mediam Lycaoniam exercitum egit, licet multum obnites Sul-
 tano. ubi autem ad Arandem civitatem pervenit, consternati Persae fugam
 capessivere, Romanos statim ad Iconium castra posituros rati. verum ut ad-
 verterunt ab iis hostile nihil perpetrari, resumpta fiducia, commeatum

τούτοις παρεῖχον. ἀλλ' οὐκ ἦν μέχρι παντός Πέρσαις τὸν ἐν-
 τρεφόμενον σφίσι χόλον κατασχεῖν. ἀμέλει καὶ ἐν Κοττυαίῳ
 γεγονότων ἤδη Ῥωμαίων, τισὶν αὐτῶν τοῦ λοιποῦ στρατεύματος
 ἀπορραγεῖσιν ἐπιθέμενοι ἔκτεινάν τε καὶ ζωοὺς εἶλον. ὁ δὲ βα-
 σιλεὺς τότε μὲν ἐπὶ Βυζάντιον ἦλθε, Θριαμβόν τε καταγαγῶν
 μέγιστον καὶ θεῶ τὰ ἐπινίκια θύσας ἐν παλατιῷ κατήχθη.

22. Ὀλίγω δὲ ὕστερον Πέρσας ἀμύνασθαι τῆς ἐς αὐτὸν P 111
 παροΐας διανοηθεὶς ἐς τὰς Κνυέλλων πεδιάδας τὸν στρατὸν V 87
 ἤγειρεν. ἐν τούτῳ δὲ ἐπὶ τοὺς ἐν Ἀσίᾳ ἀρχάς τινας διέποντας
 15 Ῥωμαίων πέμψας ἐκέλευε κατὰ τακτὸν τινα χρόνον ἄλλοθεν ἄλ-
 λον ἐμβαλεῖν εἰς τὸ Περσικόν. ἐποίει δὲ ταῦτα ὅπως ἔκυστοι
 Περσῶν ἐπιβοηθεῖν ἀλλήλοις ἀδυνάτως ἔχοιεν, ὅπερ εἰς ἔργον
 ἐκβὰν μεγάληα τὴν Περσῶν ἐλύπησε. βασιλεὺς δὲ ἐπεὶ ἀμφὶ τρο-
 πῆς ἤδη χειμερινᾶς ὁ ἥλιος ἐγένετο, διὰ τοῦ Ἑλλησπόντου πορ-
 20 θρῦσθαι ἐπὶ Ἀσίαν διαβύς ἄχρι Δορυλαίου ἦλθε περὶ ἄμφω τῷ
 ποταμῷ, ὧν ὁ μὲν Βαθὺς πρὸς τῶν ἰγγωρίων, Θύβρις δὲ ὕτε-
 ρος ὀνομάζεται, τὴν περιοικίδα τε πᾶσαν καταδραμῶν μυρίαν P 112
 ἐκείθεν ἀνδρῶν καὶ ζώων ἄλλων ἤλασε πληθύν. Πέρσαι δὲ τῆς
 τῶν σφετέρων αἰσθόμενοι ἀπωλείας κατὰ συστήματα καὶ λόχους
 25 ἤδη προφαίνεσθαι ἤρξαντο. βασιλεὺς δὲ τὸν μὲν ἄλλον Ῥω-
 μαίων στρατὸν ληϊσόμενον τὰ ἐν ποσὶν ἐπεμψεν, αὐτὸς δὲ ἐπὶ
 τὰ ἄποπτι τῶν τῆδε χωρίων ἀναδραμῶν σὺν ὀλίγοις τῶν περὶ

2. Κοττυαίῳ] Κοτιαίῳ? v. Holsten. ad Stephan. Byz. p. 171.

8. Κνυέλλων] Rectius Κνυέλων. 16. Θύβρις] Tollius Θύαρις.

20. ἄλλον] Ita Tollius. Cod. ἄλλων.

abunde illis suppeditarunt. non potuere tamen omnino Persae conceptam pri-
 dem animo indignationem continere: adeo ut cum iam ad Cotyaeum essent
 Romani, nonnullos ex illis, qui a cetero exercitu longius evagati fuerant,
 aggressi, partim caederent, partim vivos caperent. imperator igitur By-
 zantium rediit, peractoque triumpho, ac deo ob partas victorias actis gra-
 tiis, palatium ingressus est.

22. Non multo interiecto tempore, imperator, cum ob illatas sibi in-
 iurias vicisci Persas decrevisset, ad Cypsellorum campos exercitum collegit:
 interimque misit ad Romanos, qui in Asia praefecturas obtinebant, et, ut
 certo quodam tempore eorum quisque in Persicos agros irrueret, imperavit.
 haec autem ideo fecit, ne possent Persae sibi invicem opem ferre. quod
 quidem non modice rem Persicam affecit. at princeps, hiberno iam immi-
 nente solstitio, per fretum Hellespontiacum in Asiam traiciens, ad Dory-
 laeum usque pervenit, circa duos fluvios, quorum alter ab incolis Bathys,
 alter Thybris vocatur; ac circumiacente regione devastata, infinitam inde
 hominum pecorumque abduxit multitudinem. Persae vero, cum iam ultimum
 sibi imminere cernerent discrimen, per turmas et globos coeuntes conspici
 coepere. interea imperator, aliis Romanorum copiis ad obvia quaeque de-
 populanda missis, cum paucis e suis in loca editiora profectus occinere tubas

αὐτὸν ἀνατείνειν τὰς βασιλείους ἐκέλευσε φόρμιγγας, δέος ἐντεῦθεν ἐμποεῖν τοῖς πολεμίοις μηχανώμενος βασιλέα τοῦ πολέμου τοῦδε στρατηγεῖν οἰηθεῖσι. πολλὰ γὰρ πολλάκις αὐτοχειρὶα κατὰ τῶν βαρβάρων τούτων χρησάμενος, εἴ ποτε λοιπὸν ἀπροσδόκητος

B αὐτοῖς ἐξεφάνη, σκηπτὸς μόνον οὐ τούτοις ἐδόκει, καὶ ὑπεχώ-
 ρουν μηδὲν αἰδεσθέντες, χιλιάδες, φασίν, ἂν οὕτω τύχη, καὶ μυ-
 ριάδες, ὄπλοφοροῦντες ἄνδρες καὶ σιδηρόφρακτοι. ταῦτα ἐμοί
 γε εἰς ἀκοὴν πίπτοντα ἤτιον ἀληθῆ ἐδόκει, ὥσπερ οὐδὲ τὰ Φωκῆ
 καὶ Τζιμισκῆ ἔργα τῶν οὐ λίαν ἀρχαίων τούτων αὐτοκρατόρων,
 ἧ εἴ τινες ἄλλοι παρ' αὐτοῦ ἐπ' ἀνδρεία ὄνομα ἔσχον. εἶναι 10
 γὰρ πέρα πίστεως, ἀνδρὸς ἐνὸς ὄλας ἠτιτῆσθαι χιλιάδας καὶ δό-
 ρατι ἐνὶ μυριοπληθεῖς καταγωνίζεσθαι πανοπλίας. ὅθεν εἰ καὶ
 ποτε ταῖς βασιλείοις ἐπιχωριάζων ἀδλαῖς τὰ τηλίκα τῶν ἔργων
 ἀποθειωζόντων ἀκήκοα τῷ βουσιεῖ, ἰλιγγιῶν τοῦ συλλόγου ἀπε-
 V 88 πῆδων. φύσει γὰρ πρὸς κολακίαν ἀξέστον ἐμπέφυκέ μοι τὸ 15
 C ἦθος, καὶ οὐκ ἂν οὐδὲ ῥῆμα σμικρὸν ἐκὼν ἰέναι προεῖλην ὅτι
 μὴ σὺν ἀληθείᾳ καὶ στόματι ἐλευθέρῳ. τὰ δὲ τοιαῦτα τοῖς ἐν
 ταῖς ἀρχαῖς αἰεὶ πρὸς τοῦ δόμου καὶ τοῖς ἐν τέλεσι καταχαρακτη-
 ρήσεσθαι εἶων, ἕως εἰς ὄψιν ἤλθε μοι τὰ τοῦ πράγματος ἐν μέ-
 σοις καὶ αὐτῷ πολεμίοις οὕτω τυχὸν περιειλημμένῳ καὶ τοῦ σχε- 20
 δὸν ὄρωντι τὸν αὐτοκράτορα τοῦτον φάλαγγιν ὄλαις ἀντικαθι-
 στάμενον Περσικαῖς. ἀλλὰ ταῦτα μὲν κατὰ καιρὸν ἢ ἱστορία

3. τοῦδε] Cod. τοῦγε.

16. ἐκὼν ἰέναι] Fort. ἐκὼν εἶναι.

imperatorias iubet, ut hac ratione perterreret hostes, dum principem istis praeesse copiis persuasum haberent. multa enim in barbaros istos suapte manu exsequabatur, et si quando iis ex improvise appareret, quasi fulmen quoddam iis videbatur, ita ut nullo pudore fugam capesserent milleni interdum, et si ita sors daret, decies milleni armis undique et ferro instructi milites. haec sane cum mihi narrabantur, minus vera esse visa sunt, haud secus ac praeclara illa Phocae et Tzimiscae, qui non ita pridem imperarunt, facinora; aut si qui praeterea alii propter eximiam fortitudinem nomen famamque sibi compararunt. quippe supra fidem esse credebam unicum hominem millenos totos superasse, unaque profligasse hasta infinitam armatorum multitudinem. quapropter cum in aula principis interdum versarer et tam egregia facta a nonnullis imperatori adblandientibus audirem in coelum efferi, animo dubius a colloquio statim recedebam. adeo enim procul mihi ab adulatione ipso naturae ductu insita est animi indoles, ut ne verbum quidem ullum ultro aut sciens, nisi vere perinde ac libere proferre haud possim. eos vero qui in palatii officia semper obeunt aut dignitatibus conspicui sunt, talia depingere et exornare sinebam, donec res ipsas usurpare oculis contigit, cum ego mediis forte hostibus implicitus imperatorem hunc vidi totis Persarum phalangibus obsistentem. sed haec suo tempore historia comme-

δηγήσεται, τὸ δὲ νῦν τῶν προτεθέντων ἐχώμεθα. εἶχε μὲν τὸν βασιλέα τὰ τῶν χώρων ἐκείνων ἐψηλά, ὃ δὲ Ῥωμαίων στρατὸς ἐνδοτέρω ἤδη χωρήσας ἔλαθε στρατεύμασι Περσικοῖς ἐξ ἀπροσδοκίτου περιτυχῶν. ἀγχεμάχου τοίνυν γενομένης τῆς προσβολῆς, ἐπειδὴ πονεῖσθαι τὸ Ῥωμαϊκὸν ἤρξατο, αἰσθόμενος ὁ βασιλεὺς ἀπὸ ἔντηρος ἐπ' αὐτοὺς ἤλαννε, μήτε θώρυκα ἐνδὺς μήτε τῶ τῶν ἄλλων ὅτι μὴ ἀσπίδι τὸ σῶμα φραξάμενος. ταχὺ γοῦν εἰς μέσους εἰσωθήσας τοὺς πολεμικούς ἐαυτὸν ἔργα χειρὸς ἐπεδείκνυ θαναμαστὰ τῷ ξίφει παίων αἰεὶ τὸν παρατυγχάνοντα· ὅτε 10 καὶ νῦτα δεδωκότων ἤδη αὐτὸς κατόπιν, δόρατος αὐτῷ κομισθέντος, ἐδίωκεν οὐδένα καιρὸν ἀνίεις. μέχρι μὲν οὖν πολλοῦ ἔφρουρον ἀμεταστρεπτί, μηδὲ ἐκεῖνο κατινοεῖν ἔχοντες εἰ πολυανθρώπωτατον οὕτω στρατεύμα πρὸς ἀνδρὸς διώκοιτο ἐνός. τὸ P 113 γὰρ ὄρος κατάκρας αὐτῶν περιγεγονὸς ἐπεσκότει ταῖς ὄψεσι δεῖνως. ἐπεὶ δὲ ποτε διέγνωστο σφίσι τὸ πρῶγμα, πολλὰ τῆς ἀνδρείας ἀλλήλους ἐπιτωθύσαντες ἀθρόον ἐπεστράφησάν τε καὶ ἀντιμέτωποι αὐτῷ ἔστησαν. οὐ μὴν ἤδη ἀκρατῶς ἐξεχέοντο καθύπερθε τῷ δέει τὰς ὀρμὰς ἀνασειραζόμενοι· φαρέτρας δὲ ὄλας ἐκείνον, ὃ δὲ τῇ ἀσπίδι παρ' ἐκάτερα στρεφόμενος τὰς βολὰς 20 ἀπαυθόμενος ἔξω βελῶν τὸ σῶμα διετήρει. ἦν δὲ τις ἐν Πέρσῃσι ἀπὴρ θυμοειδῆς καὶ δραστήριος. οὗτος ἐπειδὴ μηδένα ἐξ ἀπάντων βασιλεῖ πρὸς μάχην ἀντικαθιστάμενον ἔώρα, ὑπερβέσας τῷ θυμῷ τῶν συμφύλων αὐτῷ τινος τὸ ξίφος τῶν χειρῶν ἀποσπάσας ὡς πατάξων ἐφέρετο τοῦτον. ἀλλ' ὁ αὐτοκράτωρ τῶν

morabit: nunc autem institutam narrationem persequamur. cum igitur ageret imperator in editioribus istis locis: Romanorum copiae, quae ad interiora processerant, in Persicum exercitum inopinate inciderunt. facto itaque cominus praelio, ut vidit princeps inclinare Romanam aciem, citato impetu, nec lorica nec alia arma indutus, sed solo munitus clipeo ad illum contendit. ubi in medios sese hostes intulit, miranda manu edidit opera, obviis quibusque caesis. interdum etiam terga dantibus, accepta tum hasta, semper insistens, nullam fortiter agendi occasionem omittebat. ita diu sine intermissione fugerunt hostes, ut ne illis quidem in mentem venerit, tam numerosum exercitum ab unico homine incessi. qui enim totos invaserat pavor, densam oculis offuderat caliginem. verum ut tandem quid rei esset animadvertunt, mutuum sibi invicem obicientes ignaviam, derespente se convertunt principique sese opponunt. neque tamen alacres ivero in pugnam, impetum retundente adhuc metu: cumque pharetras suas exhaurirent, nihilo minus ille, repulsis clipeo undique vibratis telis, corpus inviolatum servavit. erat vero apud Persas vir animo praecellens manuque impiger, qui ubi neminem ex omnibus cum imperatore ad certamen descendere perpexit, ira effervescentes, arrepto de popularis cuiusdam manibus gladio, ad eum percussurum irruit. sed princeps crinibus prehensum hominem trahit, atque una

τριχῶν λαβόμενος ἄλλοις εἶλεν ἅμα τρισὶ γενναίοις καὶ τούτοις ἐφ' οἷς ἀντιπράττειν οὐκ ἔχοντες οἱ ἄλλοι, ὥχοντο ἀπίοντες. βυσσιλεύς δὲ σὺν τοῖς εἰρημένοις ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἐπανῆκεν, ἐπειδὴ τε τὴν χειμερίαν ὥραν σφοδροτέραν ἐγκειμένην ἑώρα, ἐπὶ Βυζάντιον ἐχώρει. 5

23. Ἄλλ' ἄρτι μὲν ἢ κατὰ Βιθυνίαν εἶχε τούτον πολί-
 γνη, ἔνθα τοὺς ἐκ Φιλομυλίου δεσμώτας Ῥωμαίων ἐνοικισιάμενος
 ἐφθη (Πύλαι ταύτη τὸ ὄνομα), καὶ πρέσβεισιν ἐκ τοῦ σουλτὰν
 ἀφικομένοις ἐνταυθὰ που χρηματίσας, ἐπειδὴ μηδὲν ὑγιᾶς αὐ-
 τοὺς ἀπαγγέλλοντας ἔγνω, αὐτοὺς μὲν ἀπεπέμψατο ἀπειλησόμε-
 νος, ὅτι γε μὴ κατὰ γνώμην αὐτῷ ποιοούντων οὐκ εἰς μακρὰν ἢ
 Ῥωμαίων τῆς σφετέρας καταδραμεῖται ἵππος καὶ λήτσουνται πάντα
 πολλῷ μῦλλον ἢ νῦν. ὁ δὲ ἐπ' ὀλίγον τῇ Λύγουστη συνδιατρέ-
 ψας χρόνον, εἶτα ἐκεῖθεν μεταβῦς (εἶχε γὰρ αὐτὸν χωρὶον τη-
 νικᾶδε ἐς τὴν περσικὴν διαβύνατα Ῥιτίλον πρὸς τῶν ἐγγχωρίων κε-
 15 κλημένον), ἐπὶ τὴν ἀντίπορθμον ἦλθεν, ἐκεῖθεν τε ὁδῷ προῖων
 διὰ τῶν ἀγχιῶλων πόλεων ἐπὶ τὴν Φιλαδέλφον καταλαμβάνει,
 ὅθεν συσκευασάμενος ἐμβάλλει τῇ Περσικῇ. οἱ μέντοι πρέσβεις
 διὰ τῶν Δορυλαίου πεδιάδων ἴοντες, ἀγνώτες τε διὰ τοῦτο τὸ
 πῦρῳ καὶ τοῦ βασιλέως ἐπὶ τὴν αὐτῶν ἦσαν ὁρμήν, καὶ τοῖς Βυ-
 20 ζαντίου προαστείοις διατριβὴν αὐτὸν ποιεῖσθαι ἰσχυρίζοντο. ὅθεν
 V 89 καὶ τῆς Ῥωμαίων ἐφόδου πανταχόθεν διαγγελλομένης, Πέρσαι τὰ
 πρῶτα κομιδῇ ἄπιστον εἶναι τὸ πρᾶγμα ἠγόουντο, ἐπεὶ δὲ αὐτο-
 πτησάντων ἤδη πολλῶν ἤκουσαν, τότε δὴ πανστρατὶ κινήθέντες

cum tribus aliis, viris et ipsis magnanimis, abduxit. id ubi viderunt ceteri, nec se esse resistendo pares, fugam confestim iniere. ille autem cum dictis captivis in castra reversus est; cumque hiemem acerrimam videret iamiam imminere, Byzantium rediit.

23. Sed mox in oppidum illud Bithyniae pervenit, quod deductis Philomelio Romanis captivis inhabitandum concesserat, cui Pylae nomen. ibi convenere missi ab Sultano legati, quos, ut nihil sani ab iis adferri vidit, domum remisit, additis minis, nisi facerent ea quae ipse vellet, brevi equitatum Romanum incursaturum illorum agros, et multo hostilium quam nunc omnia depopulaturum. tum aliquamdiu apud Augustam moratus (transgressus enim fretum substiterat in loco, quem Ritzium vocant indigenae), inde in adversam ripam traiecit. hinc facto per maritimas civitates itinere, pervenit Philadelphiam, ex qua rebus omnibus rite comparatis Persidem invasit. interea proficiscentes per Dorylaei campos legati, imperatorem in agros suos irruptionem fecisse prorsus ignari, illum in vicinis Byzantio praediis versari affirmabant. unde cum Romanorum undique nuntiaretur irruptio, rem primo incredibilem esse omnino credebant Persae. sed ubi a plurimis conspectos esse intellexerunt, tum vero festinarunt cum universis copiis occurrere.

ἐπαντιάσειν ἠπειλούντο. ἐπ' οὐδενὶ γὰρ οὕτω παθαίνεται βάρ-
 βαρος ὡς ἐπὶ χρημάτων ἢ κτημάτων ἀποβολῇ. βασιλεὺς δὲ ἐτι
 μηδέπω γινῶναι Πέρσας τὰ πρᾶσσόμενα οἰηθεὶς, τὸ μὲν ἄλλο
 Ῥωμαίων στρατεύματα πρόσω ἐπὶ διαρπαγῇ ἐπεμψεν, ὃ δὲ κατόπι
 5 σὸν ὀλίγοις ἐχώρει. ὕδεν καὶ Πέρσας κεινῆσθαι ἤδη παμπλη-
 θει ἀκούσαντες Ῥωμαῖοι, συνεταράχθησαν μὲν ὡς τὸ εἰκός, ἄλ- P 114
 λως τε καὶ βασιλέως μὴ σωμακρόντος αὐτοῖς, ὡς δὲ ἤδη ἀνεμί-
 γνυτο τούτοις καὶ αὐτός, ἔγνω γὰρ τὴν Περσῶν ἔφοδον, ἀνα-
 θαρήσαντες λοιπὸν συντονιώτερον ἐπορεύοντο. ἐπεὶ δὲ ὕπε τῆς
 10 ἡμέρας ἦν, τῶν ἵππων ἀποβάντες τοῖς τε ἵπποις φορβὴν κατὰ
 τὸ ἔθος ἐδίδουσαν καὶ πρὸς βραχὺ διαναπανασάμενοι, νυκτὸς ἤδη
 ἐπιλαβομένης, ἄραντες ἐπὶ λαμπτήρσι τὸν δρόμον ἐποιοῦντο.
 ἔστι δὲ τὸ τῶν λαμπτήρων χρῆμα τοιοῦτον. κύβον τινὰ σιδή-
 ρου πεποιημένον ὀρθὰς τούτῳ ἐναρμόζουσι κατὰ διέξειάν τινας
 15 ἐκ πλατέος ἡρέμα πρὸς ὕψὺ ληγνοῦσας αἰεὶ· κατὰ μέσον μέντοι τὸν
 κύβον ἐτέραν ἰστυῖα σιδηρᾶν καὶ ταύτην, οὐ μέντοι κατὰ τὰς B
 ἄλλας, ἀλλὰ παχεῖαν μὲν τὸ πρῶτον ὀξεῖαν δὲ πῶς κατὰ βραχὺ
 γωμένην· ζωστήρσιν τε τισὶ τὰς κύκλῳ περιλαβόντες οἷόν τινα
 ληγνοῦχον ἀποτελοῦσιν ἐπὶ τε δορατίων ἐντιθέασιν ἄκρων· εἴτα
 20 λινεὰ τινα ὕψη κατὰ μῆκος διελόντες ὑατεῖω περιδεύουσι στέατι,
 ἐλξάντες τε ἐπιμελῶς ἐκάστῳ τῶν ὕψὺ ληγόντων περιπειρουνσιν
 αὐτὰ σιδηρίων, πυρὶ τε καιομένων μύριόν τι σέλας ἐκείθεν ἐκ-

14. πεποιημένοι] Fort. πεποιημένοι. *ibid.* τινὰς] Fort. add.
 ἄβδουσιν σιδηρᾶς. 19. ἐντιθέασιν] Ita Duc. Cod. ἐκτεθέασιν.
 20. ὑατεῖω] ὑατεῖω?

ulla enim re alia aeque commovetur barbarus ac suarum rerum et possessionum amissione. imperator autem haudquaquam adhuc scire Persas quae agebantur ratus, aliquot Romanorum copias ad praedam faciendam praemittit, ipseque a tergo cum paucis subsequitur. verum ut audire Romanum adventare Persas cum numero exercitu, continuo illos invasit pavor, eo magis quod ab iis abesset princeps. sed postquam ille intellecto Persarum adventu ad eos accessit, collectis animis maiori cum contentione deinceps progrediebantur. cum iam advesperasset, ex equis desilientes pabulumque iis de more praebentes paulisper quiescere: deinde ut nox ipsa advenit, praecautibus laternis, iter fecerunt. in hunc autem modum confectae sunt eiusmodi laternae. quadrilaterum quid in cubi formam ferro elaborant, quod circumambiant distinctae per intervalla rectae virgulae, in inferiori sui parte latiores et sensim desinentes in acutum. a medio cubo exsurgentem aliam virgulam ferream statuunt, non quidem ceteris similem, sed primo spissiora ac crassiora, in acutum perinde paulatim desinentem. virgulae deinde quae cubum ambiunt circulis revincientes lychnuchum veluti faciunt, quem hastarum cuspidibus appendunt. tum linea quaedam texta in longitudinem discissa stillo sevo inuncta ac diligenter contorta unicuique eminentium et in acumen desinentium ferrearum virgarum affigunt, quibus accensis magnum

πίπτειν ποιούσιν, ὡς χειροποίητόν τινα ἡμέραν ἐντεῦθεν σχεδιάζεσθαι τοῖς στρατεύμασι. περὶ μὲν τῶν λαμπτήρων τοσαῦτα εἰρήσθω· ὁ δὲ Ῥωμαίων στρατός, χίβνος κατενεχθείσης σφοδρᾶς τῶν ὁδῶν τε παντάπασιν ἠφρανισμένων, ἐπὶ πλεῖστον τῆς C ἐφ' ἣν ἐφέρετο ἀποπλανηθεὶς μικροῦ καὶ εἰς ὀλεθρούς ἄν καὶ 5 κινδυνώδεις διεξέπεσε χώρους, εἰ μὴ ταχρῶς τῆς πλάνης αἰσθόμενος βασιλεὺς λαμπτήρᾳ τε εἴλετο, καὶ ἔνθα καὶ ἔνθα περιελθὼν ἀνέγνω τε τὴν πορείαν καὶ ἐπὶ τὴν προκειμένην τὸ στράτευμα εὐώδωσεν. ἐπὶ χώρῳν τε τινα Σαράπατα Μύλωνος πρὸς τῶν ἐγγχωρίων ὠνομασμένον ἐλθὼν ἐκείθεν λοιπὸν προνομεύειν ἤρξατο. 10 τῆς οὖν φήμης ἄπανταχῆ διαδραμοῦσης πνυθόμενος ὁ τὴν τῆς γῆς ἐκείνης σατραπίαν δέπων (ὄνομα αὐτῷ Σολυμᾶς), ὤκει καὶ εἰσέτι πιστεύειν τοῖς λεγομένοις. ὄθεν καὶ Πουπάκη ἀδελφιδοῦν αὐτῷ τυγγάοντα βασιλεῖ δὲ πολλάκις εἰς ὄψιν ἐλθόντα, D πέμψας ἐκέλευεν ἔγγιστα τοῦ Ῥωμαίων γεγονότα στρατοῦ ὅπη δυ- 15 νατὸν τὸν βασιλέα περισκοπεῖν. ὁ τοίνυν Πουπάκης τὴν πρώτην τὸν βασιλέα διαγνοὺς ἀπβραίνε τε τοῦ ἵππου καὶ δουλικῶς αὐτῷ προσελάλει. ὁ δὲ ὄστις τε εἶη καὶ παρ' ὄτου πεμφθεῖη μαθὼν "τάδε τῷ Σολυμᾶ" ἔφη "ἀγγελεῖς. ὁμοίον τι ποιεῖς τίς ποτέ ἐστιν ὁ τὰ Περσῶν ληϊζόμενος μαθεῖν ἐπιζητῶν, ὥσπερ ἄν εἴ καὶ 20 πυρὸς ἐπὶ τὴν σὴν ἀναφλεγέντος οἰκίας, τοῦ μὲν ὅπως ἄν αὐτοῦ περιγένοιο λόγον ἐποιήσω οὐδένα, τὸ δὲ ὄθεν τε τὴν ἀρχὴν ἔσχε

4. τῆς] Ita Heuse. Cod. τις. 9. Σαράπατα] Ita Tollius. utrum hoc an Σαράπατα in Cod. scriptum sit, incertum esse dicit Heuse. *ibid.* Μύλωνος] Ita Tollius. Cod. μύλωνας. locus fortasse Σαράπατα μύλωνες (vel μιλῶνες) Σαράπατα πειρίωνος dicebatur.

adeo lumen inde diffunditur, ut arte quasi confecta dies exercitibus videantur. de lateris quidem haec sufficient. ceterum cum Romanorum copiae, gravi delapsa nive, et coniectis ubique itineribus, longe ea qua inasistendum erat via aberrassent, in periculosa et incommoda incidissent loca, nisi errore statim cognito imperator, arreptaque laterna hac illac circumiens invenisset viam, et in proximam regionem exercitum feliciter perduxisset. postquam inde ad locum, Sarapata Mylonis ab incolis appellatum, accessit, ex eo coepit excursiones facere. cuius rei vulgata ubique fama, cum ad terrae istius principem, nomine Solymanum, pervenisset, adduci vix ille potuit, ut dictis fidem praestaret. unde Pupacem cognatum, qui tum sibi aderat, et in imperatoris conspectum saepius venerat, misit, ut proxime accedens ad Romanos, num ipse adesset imperator, quantum fieri posset disquireret. Pupaces igitur, illo statim agnito, ex equo desiliit, et humillime eum allocutus est. qui ubi didicit quis esset, et quorsum esset missus "haec" inquit "Solymano nuntiabis: cum quisnam ille sit qui Persidem depopulatur percontaris, perinde facis ac si conflagrante demo tua, quomodo ignem exstia-

καὶ παρ' ὅτου ἀναφθεῖη ἐπιμελῶς ἀνηρέδνας· μὴ τοίνυν ὡς ὑπὸ
 παραπετάσματι τῇ δῆθεν ἀγνοίᾳ τὸ τῆς δειλίας περικαλύπτειν θελε P 115
 κακόν· ἀγνοίας γὰρ προσποίησις, ὅπότε μὴ κατὰ λόγον γένοιτο, V 90
 οὐδαμῶς ἐξαιρεῖσθαι μέμψεως τὸν χρώμενον πέφυκεν· Ἐν ἄρι-
 5στον ὃ τῆς στρατηγίας οὐδε λόγος προκινδυνεύον πυτρίδος ῥοπῇ
 τὰ πράγματα ταλαντεύειν· κἂν τις οὐκ ἐπιδράξοιτο ταύτης,
 ἀπολώλεκεν ἤδη τὸ πᾶν· σοὶ δὲ καὶ ἄλλως οὐκ ἔτι χώραν ἢ
 σκῆπτρις ἔχει· Ἔγνος, ἰδοῦ, συνεβάλου τὸν Πέρσας μαστίζοντα·
 κἂν ἀντιτάξασθαι θελήσης, λόγος οὐδεὶς,² ταῦτ' εἰπὼν αὐτὸν
 10μὲν ἀπεπέμψατο, τὰ ἔν ποσὶ δὲ δηρώσας καὶ ἀφανισμῶ παραδόχως
 καλινοδίας ἥπειτο, πρᾶγμα πρὶν γενέσθαι ἀπιστούμενον· λέγε- B
 ται γὰρ οὐ πλείονους τῶν ἐξήκοντα τῆν στρατιὰν ἐκείνην εἶναι ἀν-
 δρῶν μαχητῶν, ὅτε δὴ τὰ Ῥωμαίων ἐπὶ μεγάλῃ γυγονότα κιν-
 δύνῃ παραδόχως ἔρροσθη· Πέρσαι γὰρ εἰς μυριάδας τὸ ἀπὸ
 15τοῦδε συλλεγόντες τοῦς ἐπικαίρους τῶν τόπων κατέλαχον, ἐνθα
 γυγονότων Ῥωμαίων μάχῃ ῥήγνυται ἰσχυρά· καὶ Πέρσαι μὲν ἐξ
 ὑπερδεξίων βᾶλλοντες Ῥωμαίους ἐθλιβον, οἱ δὲ ἐπ' ἀνάγκῃ ἐν
 χορῆ Ἀλλήλοισ ἀεὶ συνιόντες ἀνεπίμνηστοὶ παντάπασιν ἀρετῆς ἦσαν,
 τῆς τοῦ χώρου φύσεως οὐδὲ ὅσον τὰ εἰς τῆν πορείαν ἕκατῆς αὐ- C
 20ταῖς οὔσης· ἤδη δὲ καὶ περὶ αὐτὸν βασιλεῦα τὸ δεῖνόν ἐφειστή-
 κει· τῶν γὰρ παρασιζόντων αὐτῷ τινες ἀπορρέειν ἤρξαντο· C
 ὃ δὲ καίτοι ἐν τῷδε κακοῦ γεγονῶς τοῦ συνήθους ἁμῶς οὐ κα-

2 τῇ δῆθεν] Ita Duc. Cod. τὰ δῆθεν. 5. προκινδυνεύον] Tollius comi. προκινδυνεύων. fort. προκινδυνεύοντα.

quas nihil sollicitus, quis in aedes immiserit curiosius inquireres. noli igitur
 in posterum ignorantia malum pavorem quasi velo contegere. ignorantiae
 enim simulatio, quando cum ratione non est coniuncta, nequaquam illum,
 qui ea utitur, a probro solet liberare. id potissimum principis et imperato-
 ris munus est, pro patria discrimen subire et momenta rerum agendarum
 ponderare: quae si non ille apprehenderit, iam perdidit omnia. sed et alias
 in te locum non habet simulatio. en agnoscis et satis coniectas, quis sit qui
 Persas castigat: quodsi adhuc libet decernere acie, nihil impedito." his
 dictis Papposom dimisit: ac deinde obvius quibusque vastatis et consumptis
 retro cessit, rom aggressus, priusquam illa perageretur, prorsus incredi-
 bilem. aiunt enim haud amplius sexaginta bellatoribus aciem istam fulsae
 constatam. tum vero summum in discrimen adductae Romanorum res prae-
 cter opinionem servatae sunt. Persae siquidem ingenti multitudine et consumptis
 retro cessit, rom aggressus, priusquam illa perageretur, prorsus incredi-
 bilem. aiunt enim haud amplius sexaginta bellatoribus aciem istam fulsae
 constatam. tum vero summum in discrimen adductae Romanorum res prae-
 cter opinionem servatae sunt. Persae siquidem ingenti multitudine et consumptis
 retro cessit, rom aggressus, priusquam illa perageretur, prorsus incredi-
 bilem. aiunt enim haud amplius sexaginta bellatoribus aciem istam fulsae
 constatam. tum vero summum in discrimen adductae Romanorum res prae-
 cter opinionem servatae sunt. Persae siquidem ingenti multitudine et consumptis

θυφεί λήματος, ἀλλὰ καὶ τὸν γαμβρὸν αὐτῷ προσίοντα Ἰωάννην, οὗ πολλάκις ἐμνήσθη, τὴν ἀσπίδα τε προβάλλειν αὐτῷ προτεθυμημένον (ἔτυχε γὰρ ὄπλοφορίας ἄνευ τῷ τηνικαῦτι ὦν) ἀπεπέμψατο, ἀμήχανον εἶναι εἰπὼν ἀσπίδα μίαν δυεῖν καλῶς προασπίλξειν σωμάτοι. ἐν τηλικαύτῃ δυσχερείᾳ τὸν χῶρον ἐκεί-
 5 νον διελθόντες Ῥωμαῖοι, ἐπειδήπερ ἐν εὐρύτεροις ἤδη ἐγένοντο, ἔπιπὼν τε ἀρετὴν καὶ ῥώμην ἀνδρῶν ἐλέγξαι δυναμένους, τὴν ἐνυάλιον ἤχην ἀλαλάξαντες κατὰ τῶν πολεμίων τὺς αἰχμὰς ἰδύ-
 D ναν, τρεψάμενοι τε πολλοὺς ἔκτειναν καὶ πᾶσαν ἦν ἐπήγγοντο λείαν ἀνειληφότες ἀνεχώρησαν. ὅτε δὴ πολλῶν ἀνδραγαθησαμένων πάν-
 10 τας βασιλεὺς ἔπερῆρεν. οὔτε γὰρ οὐδείς πρότερος αὐτοῦ τοῖς ἔχθροις ξυνεπλάκη, καὶ τηλικούτων οὐδείς αὐτόχειρ γέγονεν ἀριστευῶν. ταῦτα κατωρθωκῶς βασιλεὺς ἐπὶ Βυζάντιον ἦλθε.

24. Πέρσαι δὲ ὕδινον τοῖς συμπεσοῦσι καὶ ἀντιλυπήσεν Ῥωμαίους διανοοῦντο, καιροῦ τε λαβόμενοι, Φιλιτῶν τε πόλιν
 P 116 ἐψάν διήρπασαν καὶ τὴν πρὸς τῇ μικρῇ Φρυγίᾳ Λαοδικεῖαν ἀδόκητοι ἐπελθόντες κακῶς διέθεντο, πολλοὺς τῶν ἐγχωρίων στό-
 ματι μαχαίρας ἤβηδὸν παραπέμψαντες, οὓς δὲ καὶ ἀνδραποδι-
 σίμενοι, πολὺ τι καὶ οὐκ εὐαρίθμητον πλῆθος. ταῦτα πνύ-
 μενος βασιλεὺς ἤσχαλλε μὲν καὶ ἐδυσφόρει, καὶ εἴ γε δυνατόν ἦν
 εὐθυωρὸν ἐπὶ τὴν Ἀσίαν διαβῆναι ἤθελε, πρὸς Ἰκονίῳ ἐνοστρα-
 τοπεδευθησόμενος· ἐπεὶ δὲ τοῦτο καιροῦ τε χρήζειν ἔγνω τηλι-

8. προτεθυμημένον] Ita Tollius. Cod. προτεθυμημένον. 10. ἀνδραγαθησαμένων] Cod. ἀνδραγαθημένων. praeterea malim ἀνδραγαθισαμένων. 20. ἤσχαλλε] Cod. ἤσχαλε.

deflexit. sed et accedentem affinem Ioannem, cuius non semel meminimus, clipeum illi obtendere volentem (nam et tum inermis erat) remisit, fieri non posse inquit, ut bina corpora unicus bene protegeret clipeus. in eiusmodi angustiis, locum istum emensi Romani, postquam ad patientiores campos pervenerunt, in quibus et equorum virtus et bellatorum robur cognosci possent, sublato tum demum bellico clamore, directisque in hostes hastarum cuspidibus, plurimos fugant ac caedunt, ac recepta omni quam abstulerant praeda revertuntur. quo quidem in certamine etsi haud pauci praeclare se gesserunt, prae ceteris tamen emicuit imperatoris magnanimitas. nemo enim illo prior invasit hostes, totque egregia manu facinora edidit. his prospere tandem confectis Byzantium revertitur.

24. At cum Persae non modico ex iis quae acciderant dolerent, vicissim Romanos ulcisci statuerunt. captata itaque occasione Philetam, urbem in Oriente, diripiunt. hinc Laodiceam in Phrygia minore ex improvise aggressi tractant acerbius, plurimis incolis gladio per omnem detrunctis urbem, innumeraque multitudine in captivitatem abducta. ea ut rescivit imperator, indignatus est remque aegre tulit: adeo ut, si id potuisset fieri, traiecisset illico in Asiam et ad Iconium castra posuisset. verum ubi oppor-

κούτοις ἐπιβάλλοντος ἔργοις καὶ μείζονος ἢ πρότερον πολέμου
 παρασκευῆς, τοῦτο μὲν ὑπερέθετο, δυνάμεις δὲ πανταχόθεν ἀθροί-
 ζειν διανοηθεὶς Ἰωάννην μὲν τὸν Κοντοστέφανον ἐπὶ Παλαιστίνης
 ἔπεμψε, Βαλδουίνῳ τε τῷ ῥήγι ἐντευξόμενον καὶ δυνάμεις ὡς αὐ-
 5 τὸς βασιλεῖ δεῖσαν διδοῦναι ἐπὶ συμμαχίᾳ διωμολόγηκε, ταύτας
 δὴ, πρὸς δὲ καὶ μισθοφορικὴν ἐκεῖθεν ἄξοντα χεῖρα· Ρενάλδῳ B
 δὲ τῷ Ἀντιοχείας πρόγκιπτι σὺν δυνάμεσι ταῖς περὶ αὐτὸν τὴν τα-
 χίστην ἐκέλευεν ἵκναι, πρὸς δὲ καὶ τοὺς Ἀρμενίων τότε ἡγεμο-
 νεύοντας, Τορόσην καὶ Τιγράνην, Χρυσάφιόν τε ἄνδρα Κίλικα V 91
 10 καὶ οὗς κοκκοβασιλείους ἐκάλουν, στρατιωτικῶν μὲν καὶ τούτους
 ἐξάροντας δυνάμεων, ἐθελοδούλους δὲ ἐκ μακροῦ βασιλεῖ προσ-
 κειχωρηκότας. ἐκ μὲν δὴ ἑώας τηλικαύτην ἤθροϊζε χεῖρα, ἐξ
 ἰσπίρας δὲ Λιγούρους τε ἦγεν ἰππέας καὶ τὸν Σαλματίας μετε-
 πέμπετο ἀρχιζουπάνον δυνάμεσιν ἅμα ταῖς ὑπ' αὐτὸν, Σκύθας
 15 τε καὶ τῶν ἀμφὶ τῷ Ταύρῳ ἰδρυμένων ἔθνων ἐμισθοῦτο πολλά.
 οὐ μὲν ἄχρι καὶ τούτων ἔστη τὰ πρὸς πόλεμον ἐξαρτίων, ἀλλ'
 εἰδὼς ὡς τοῖς ἐπὶ Παλαιστίνην ἀπιοῦσι Λατινικοῖς γένεσιν ἐπὶ C
 τὴν ἡῶσον Ῥόδον ἀεὶ τὸ κατάντημα γίνεται, μισθοφορικὴν ἐκεῖ-
 θεν ἰππέων ἦγεν ἰσχύον. χορτυγωγίας μέντοι καὶ τῆς ἄλλης ὑπη-
 20 ρεσίας ἔνεκεν ἀμύθητόν τι πλῆθος βοῶν σὺν αὐταῖς ἡμάξαις ἐκ
 τῶν κατὰ Θράκην ἐκέλευεν ἐλαύνειν χωρίων. ταῦτα μὲν οὖν
 οὕτω παρασκευάσται· ὡς δὲ ὁμοφύλοις ἅμα καὶ συγγενέσι τὸν
 σουλτᾶν ἐκπολεμώσειεν, ἐπὶ Σανισάν τε τὸν ἀδελφὸν ἔπεμψε,

1. ἐπιβάλλοντος] Heyne ἐπιβάλλον τοῖς. 2. παρασκευῆς] Cod.
 παρασκευῆ.

tunitate sibi opus esse vidit tantis rebus favente et longe maiore quam antea
 belli apparatu, id omisit. cum vero copias undique colligere decrevisset,
 Ioannem Contostephanum in Palaestinam misit, eique praecepit ut Baldui-
 num regem conveniret et copias, quas ille si necesse foret submissurum se
 imperatori in auxilium pollicitus fuerat, insuper etiam stipendiarias alias ad-
 duceret. Renaldum vero principem Antiochenum cum iis, quas tum habe-
 bat, copiis advenire confestim iussit. denique Torosum et Tigranem ac
 Chrysaphium virum Cilicenum, et quos Coccobasilios vocant, qui militari-
 bus copiis et ipsi praeerant, ac sese iam pridem clientelari iure imperatoris
 imperio ultro submiserant. ex Oriente quidem hasce contraxit copias. at
 ex Occidente Ligures equites evocavit, et Dalmatiae Archisupanum accer-
 sivit, cum iis quas habebat viribus; Scythasque et ex gentibus quae Tauro
 vicinas regiones incolunt, plurimas conduxit. neque in eiusmodi bellico
 apparatu substitit: sed cum Latinos in Palaestinam proficiscentes ad Rho-
 dum insulam ut plurimum convenire sciret, stipendiarias equitum copias inde
 adduxit. ad pabulum vero et rerum aliarum usum, incredibilem homum mul-
 titudinem cum ipsis planstris ex Thraciis regionibus iussit adduci. ea omnia
 sic quidem apparabantur. sed ut Sultanum per ipsos contribules simul ac

Γάγγρας τῷ τηνικιάδε καὶ Ἀγκύρας στρατεύοντα τῆς Γαλατῶν, καὶ Ἰαγουπασάν τὸν κηδεστήν, ὃς Καισαρέας τε ἀμφοτέρας ἤρχε καὶ Ἀμασειας ἠγεμόνευε πόλεων περιφανῶν ἄλλων τε ὀπίσσω περὶ τῆς Καππαδοκῶν ἴδρονται γῆ. καὶ δὴ ὑπόπτους καὶ αὐτοὺς τῷ σουλτάν καταστησάμενος ἐν βραχεῖ ἐπὶ τὸν πόλεμον ἤδη κατίστα-

D ται. τούτων αἰσθόμενος ὁ σουλτάν, ἐπειδὴ μὴ εἶχε πρὸς ὅποτε-
ροῦν τῶν ἐκ βασιλείως ἐπικλωμένων αὐτῷ ἀντιτάξασθαι, τοῖς
μὲν χώραν προσοικοῦσι τὴν αὐτοῦ πολλῶν τε ἄλλων καὶ δὴ καὶ
πόλεων ἀφίστατο πόνω πολλῷ κατακτηθειῶν αὐτῷ πρότερον,
ἐπὶ δὲ βασιλέα πέμψας συγγνώμην ἤτειτο. τούτου δὲ τυχὼν καὶ 10
τοὺς δορυαλώτους ἀποδώσειν Ῥωμαίων ἐπήγγελλε, κἄν ὅπου δῆ-
ποτε γῆς κρυπτόμενοι εἴεν· μελήσειν γὰρ αὐτῷ τῆς ἀναζητήσεως.
ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἰδοκίμαζετο, συνέπεσέ τι τοιοῦτον. Ἰωάννης σὺν
τοῖς ἱππεῦσιν ἐκ Παλαιστίνης στρατεύματι ἀναζευγνὸς περιτυγχά-
P 117 νει Περσικῶ ἕς δισμυρίους τε καὶ δισχιλίους ἀριθμουμένῳ ἄνδρας 15
μαχίμους. τῷ αἰφνιδίῳ τοίνυν καταπλῆγεις τὸ μὲν πρῶτον ἐπὶ
τινα λόφον ἐγγύθεν παρόντα σὺν τοῖς περὶ αὐτὸν σπουδῆ ἁνίων
ἔστη, μετὰ δὲ ταῦτα παντὶ τῷ στρατῷ ἐγκελουσάμενος κατ' ἀδ-
τῶν ἴεται, σὺν ᾧθισμῷ τε πολλῷ τῶν Ῥωμαίων τοῖς πολεμίοις
ἐμπλεκόμενων, ὑπαγωγή Περσῶν γίνεται, καὶ αὐτῶν φευγόντων 20
πολλοὶ μὲν ἔπεσον, πλείστοι δὲ πρὸς τῶν Ῥωμαίων ἠρέθησαν
στρατιωτῶν, ἧ τε ἵππος αὐτοῖς ξυνηπάτει τοὺς πλείστους. ὅτε
ἄλλοι τε πολλοὶ λόγου καὶ ἀρετῆς εἰργάσαντο ἄξιον, καὶ Ἰωάννη δὲ

1. Ἀγκύρας] Cod. Ἀγγύρας. Illud Tollius. 7. ἐπικλωμένων]?
9. ἀφίστατο] Ita Duc. Cod. ἀφίστατο.

consanguineos debellaret, ad Sanisanem eius fratrem misit, Gangrae et Ancyrae in Galatia ea aetate principem, et ad Iagupasanem generum, qui utrique Caesareae et Amasiae, praeclaris civitatibus, et ceteris quae circa Cappadociam sitae sunt, imperitabat: quos ut Sultano suspectos reddidit, iam ad bellum suscipiendum se comparat. haec ut audivit Sultanus, cum adversus alterum utrum ex iis, quos in se concitaverat imperator, bellum sustinere vix posset, iis qui vicinam sibi regionem incolebant tum alia multa, tum etiam oppida quae magno prius labore acquisierat, concessit. missis autem ad imperatorem legatis veniam deprecatus est. qua impetrata, captivos Romanos redditurum se promisit, quocumque demum lateret loco: eos enim diligentissime sese investigaturum. interea dum haec comprobarentur, Ioannes ex Palaestina cum equitibus rediens in Persicum exercitum incidit duorum et viginti millium fortium bellatorum. inopinata re ille consterritus, primo quidem collem, qui prope aderat, cum suis confestim concessit. deinde universam aciem suam adhortatus in hostes irrupit; Romanisque acris in illos sese cum impetu inferentibus, pulsati sunt Persae, fugientiumque cedere complures, alii a Romanis militibus caesi, alii denique eorum pedibus obtitii sunt. multa tum egregia et digna memoratu opera ediderunt,

τῆ στρατηγῶ ἀρετῆς δήλωσις κατ' ἐκεῖνον ἐπιγέγονε τὸν ἀγῶνα. ταῦτα καταπραξάμενος Ἰωάννης σὸν τοῖς τροπαλοῖς ἐπὶ βασιλέα παραγίνεται. ὁ δὲ σουλτὰν ἐπειδὴ τούτων ἤκουσε, κέντροις με- B
 ταμελείας νυττόμενος τῆς ἀκαίρου τόλμης ἑαυτὸν ἐταλάνιζεν, οὐχ
 5 ὅσον τοῖς ξυμπεισοῦσιν ἐκταραχθεῖς, τὴν δὲ βασιλέως ἐντεῦθεν ἔτι
 μᾶλλον κατ' αὐτοῦ ἀρραβωνιζόμενος ἔλευσιν κἀντεῦθεν ὡς ἐνε-
 στώσι τοῖς οὐ παροῦσι τέως προσφερόμενος. ὄθεν καὶ μελλοσιν
 ἄλλαις τὰς προτέρας φθάνων ἐπικατελάμβανε πρεσβείας. χεῖρά
 τε σύμμαχον ἀνὰ πᾶν ἔτος Ῥωμαίοις δεῖσαν διδοῦναι ἐπαγγελόμε-
 10 γος, καὶ τῆς αὐτῶν δὲ γῆς οὔποτε Πέρσῃν ἐκόντος αὐτοῦ ἐπιβή-
 σεσθαι ὠμολογεῖ· κἂν ἀφ' ἐτέρας ἀρχῆς ἐνοχλοῖη τις Ῥωμαίων
 τῇ γῆ, τοῦτον δὲ στρατεύειν εὐθὺς κατ' αὐτοῦ καὶ πᾶσι τρόποις
 τὴν ὀθενόδηποτε φρομένην ἀπειργεῖν ἐπιβουλήν, πᾶν τε ὃ πρὸς βα-
 σιλέως ἐπιτάττοιο δὴνῆσει οὐδεμιᾷ ἐπιτελεῖς αὐτίκα ποιεῖν, κἂν C
 15 τις τῶν βασιλεῖ κατηκῶν πόλεων ὑπὸ τὴν Περσικὴν φθάσουσα
 πέπτωκε παλάμην, καὶ ταύτην Ῥωμαίοις ἀνασώζεσθαι συνειθίετο. V 92
 τούτοις ἀναπεισθεὶς βασιλεὺς ὄρκους τε δεινοτάτοις αὐτὸν κατελή-
 φει καὶ τὴν ἔχθραν λύσας ἐπ' οἶκον ἀνεκομίζετο. πυθόμενος δὲ
 20 τῆς ἐπὶ Βυζάντιον φερούσης ἀφ' ἑαυτοῦ Ῥωμαίων καταδραμεῖσθαι,
 ἄβυδου ἐχώρει πορθμὸν, ἔνθα ἐπιθαλασσιδίων τι ἐπὶ Θράκης πόλισμα
 κεῖται, ἀπὸ Καλλίου τοῦ Ἀθηναίων οἰμοῦ στρατηγοῦ τὴν προση-
 γορίαν ἰσχηκός. ἐνταῦθα περαιωσάμενος ἐπὶ Σκύθας ἐφέρετο·

atque inprimis Ioannes dux fortitudinem suam illo in certamine prodidit. his confectis Ioannes ad principem victor pervenit. postquam ea accepit Sultanus, poenitentiae vulneratus stimulis, propter intempestivam audaciam sese miserum vocabat, non tam quae acciderant consternatus, sed quod ex eo imperatorem in se expeditionem suscepturum arbitrabatur atque adeo futura veluti praesentia animo effungebat. quamobrem iis quae antea obtulerat, multa et maiora addidit, copias sociales quotannis, cum id necesse esset, Romanis se suppeditaturum pollicitus, et neminem Persarum ipso volente fines unquam Romanos ingressurum: et si alio ex imperio eorum aliquis agros infestaret, bellum se continuo adversus illum sumpturum, omnibusque modis depulsurum undecumque vim ingruentem: cuncta ad haec quae princeps imperaret exsecuturum sine ulla mora: et si aliqua ex civitatibus Romanae ditionis in potestatem venisset Persarum, illam se restitutum Romanis. his imperator persuasus pollicitationibus, ipsum gravissimis sacramentis obstrinxit: tum solutis simulatibus, domum reversus est. sed ut intellexit Scythas Istrum traiecit, quo Romanorum fines incursarent, omisso Byzantino itinere, ad fretum, quod Abydo urbi adiacet, contendit, ubi in Thracia situm est oppidum, quod a Callia Atheniensium, ut opinor, praetore nomen accepit, ibique transgressus contra Scythas profectus est. sed nondum ad

Δ ἄλλ' οὕτω ἔφθη τὸν Ἰστρον καταλαβεῖν, κάκεινοι τὴν Ῥωμαίων ἀκούσαντες ἔφθοδον ταχὺ συσκευασάμενοι ἀνεχώρησαν.

Istrum pervenerat, cum illi percepto Romanorum adventu, convasatis ce-
lriter rebus, retro cessere.

B I B Λ Ι Ο Ν Ε.

1. Ταῦτα μὲν τῆδε συνήχθη γενέσθαι. ὁ δὲ βασιλεὺς ἐπειδὴ μηδὲν ὀθενδήποτε ἀντιστατοῦν τῇ Ῥωμαίων ὑπεφαίνετο ἀρχῇ, ψυχαγωγίας ἕνεκα ἐπὶ τι τῶν ἐγγὺς Βυζαντίῳ χωρίων ἐξῆλθε.⁵ Δόγγοι ὄνομα τούτῳ. ἐνταῦθα διατριβὴν ποιούμενου, ἡ τέλειος ἡμέρα τοῦ βίου τῆ βασιλίδι ἐπεγένετο Εἰρήνῃ, γυναικὶ ἐπὶ σωφροσύνῃ, ὡσπερ εἴρηται μοι καὶ πρότερον, καὶ κοσμιότητι καὶ οἰκτιρῶ τῷ πρὸς τοὺς δεομένους πολλῶ τὰς κατ' ἐκείνον ὑπερβα-
P 118 λούσῃ τὸν χρόνον. αὕτη δὲ μὲν ἐγένετο θυγατρὶν μήτηρ, ὣν 10 ἡ μὲν πρεσβυτέρα ἐπεβίω τε καὶ τῷ πατρὶ ξυνηδύγαγεν, ἀτέρα δὲ ὀλίγῳ ὕστερον τὸν βίον ξυνμετρήσατο τέταρτον ἡλικίας ἀνύουσα χρόνον. ἀλλ' ἔτι περιῆν ἡ πικρὴ τῆ νόσῳ παλαιουσα, καὶ ὁ βασιλεύς, τῶν ἐσπερίων τῷ τότε καλούντων πραγμάτων, τῶν κατὰ τὴν ἐστίαν ἀφέμενος ἐπ' ἐκείνα ἐχώρει. φήμη γάρ τις ἐκράτει τῷ 15 τηνικαῦτα ὡς ὁ τῶν Ἀλαμανῶν ῥῆξ Φοδερεϊκος τὸ σύμπαν ἔθνος ἀνακινήσας πανστρατὶ ἐπὶ τὴν Ῥωμαίων φέρεται γῆν. διὰ ταῦτά τε οὖν καὶ ὡς ὁ τῶν Οὐννων ῥῆξ Ἰατζῆς τὸν βίον ἀπολλοιο ἐπὶ Σαρδικὴν ἤλθεν. ἐνθα ἐφ' ἱκανὸν διατρίψας περὶ πλείστου τῆ

L I B E R V.

1. Haec quidem eo loci tum contigerunt. imperator autem cum Romano imperio obstare nihil videretur, animi recreandi causa, in proximum Byzantio praedium, cui Longi nomen est, secessit. hic dum commoraretur, extremum vitae diem clausit Irene imperatrix, femina, quae, uti supra a nobis dictum est, modestia, morum probitate, et in egenos misericordia, ceteras suae aetatis longe praecellebat. duarum illa filiarum mater fuit, quarum natu maior superstes cum patre vixit, altera vero paulo post et ipsa obiit, quartum aetatis annum agens. verum adhuc supererat cum morbo colliuctans puellula, cum imperator, evocantibus illum rebus Occidentalibus, posthabitis domesticis, eo se contulit. fama namque tunc temporis percrebrescebat regem Alemannorum Fredericum, universis accitis nationibus, totis viribus in Romanorum agros irrumpere. ea igitur propter, et quod Geiza Hungarorum rex vita concessisset, Sardicam venit: ubi aliquamdiu

τῆς Οὐννικῆς ἐπικράτησιν ἐποιεῖτο. ἤδη γὰρ τὰ ἀμφὶ τοῖς Ἀλα-
 μανοῖς θρῦλληθέντα οὐκέτι ἐκράτουν. ὅθεν δὲ τῆς Οὐννικῆς με- **B**
 ταποῦσθαι ὁ βασιλεὺς ἤθελεν, ἤδη λέγωμεν. Ἰατζῆ δὲ τούτῳ
 ἦσθιν μὲν ἀδελφῷ Βλαδισθλαβός τε καὶ Στέφανος· οὐκ οἶδα δὲ
 5 ὅ τι προσκεκροκότε ὑπερφυῶς ἐμυσηθήτην αὐτῷ. ἀμέλει καὶ
 μετὰ πολὺν τὸν ἄλλοτε ἀλλαχόθεν δρασμὸν τέλος βασιλεῖ προσελ-
 θύντε χειρὸς ἐγενέσθην τῆς αὐτοῦ. καὶ ὁ μὲν βασιλιῶς ἔγημεν
 ἀδελφιδῆν ὁ Στέφανος, Μαρίαν τὴν Ἰσαακίου τοῦ σεβαστοκράτο-
 ρος παῖδα περικαλλῆ καθάπερ εἴρηται οὖσαν, ἄτερος δὲ ἄλλῳ διε-
 10 τέλει. τότε τοίνυν ἐπειδὴ τοῦ Ἰατζῆ τετελευτηκότος θάτερον τῶν
 ἀδελφῶν ἐπὶ τὴν ἀρχὴν ὁ τοῦ δικαίου ἐκάλεε θεισμὸς (νόμος γὰρ
 οὗτος παρὰ τοῖς Οὐννοις ἐστὶν ἐπὶ τοὺς περιόντας ἀεὶ τῶν ἀδελ-
 φῶν τὸ στέφος διαβαίνειν), κατὰγειν τούτους εἰς γῆν τὴν πα- **C**
 τρώαν βασιλεὺς σπουδῆς εἶχεν. Ἰατζῆς γὰρ τὸν πάτριον πυριδῶν
 15 νόμον ἐπὶ τὸν υἱὸν τὴν ἀρχὴν διεβίβασεν. Οὐννοι τοίνυν τὸ μὲν τι
 τοῦτον αἰδεσάμενοι τὸν νόμον, τὸ δὲ καὶ τὴν βασιλιῶς εὐλαβη-
 θήντις ἔφοδον, Στέφανον τὸν Ἰατζῆ τῆς ἀρχῆς παραλύσαντες θα-
 τέρῳ τῶν ἀδελφῶν τῷ Βλαδισθλάβῳ ταύτην ἀπέδωσαν. τῷ γε
 μὴ Στεφάνῳ, φημὶ τῷ πρεσβυτέρῳ, τὴν Οὐροδμ ἀπεκλήρωσαν
 20 τύχην. βούλεται δὲ τοῦτο παρὰ Οὐννοις τὸν τὴν ἀρχὴν διαδεξό-
 μενον ἐρμηνεύειν τὸ ὄνομα.

2. Τὰ μὲν οὖν ἐπὶ τοῖν ἀδελφοῖν τούτοις ἐνταῦθα πέ-
 ρας ἔσχε· βασιλεὺς δὲ ἐπὶ τὴν Μακεδονικὴν ἐχώρει πόλιν Φιλίπ-

14. σκουδῆς] σκουδῆν ἢ διὰ σκουδῆς?

moratus, quo pacto Hungariae regnum sibi assereret animo solvebat. nam
 quae de Alemannis ferebantur, haud plane constabant. quo vero iure Hun-
 gariam sibi comparare decreverit imperator, iam commemorabimus. Geizae
 huic fratres erant Vladislaus et Stephanus. at quibus ex offensis uterque
 illi odio fuerit, plane ignoro. itaque post multam huc illuc fugam, tandem
 principem adiere, illisque sese subdidere potestati. et Stephanus quidem
 ex fratre neptem duxit Mariam, Isaacii sebastocratoris filiam, virginem ut
 et ante diximus formosissimam: alter vero coelebs permansit. itaque cum
 mortuo Geiza alterum fratrem ad regnum iuris ratio evocaret (lex enim est
 apud Hungaros, ut semper ad fratres superstites diadema transmittatur),
 in patriam eos reducere pro viribus nitebatur imperator. quippe Geiza,
 posthabita patria consuetudine, regnum filio suo tradiderat, quapropter
 Hungari, cum eiusmodi legem colerent, et imperatoris vererentur adven-
 tum, Stephanum Geizae filium abdicantes imperio, alteri fratrum Vladislao
 illud tradiderunt: Stephano vero (seniorem dico) Wrumi dignitatem conces-
 serunt, quo nomine ita apud Hungaros regni successor indicatur.

2. Eum finem habuit fratrum istorum de regni successione controversia.
 princeps autem Philippus urbem Macedonicam ad res Servicas constituendas

D που τὰ πρὸς τῇ Σερβικῇ καταστησόμενος πρῶγματα. ὁ γὰρ τοι
 Πριμιόθλαβος, ὃς τῆς χώρας τότε ἦρχε, καὶ ἄλλοτε μὲν ὡσερ
 V 98 μοι δεδιήγηται πρότερον, ἀποστασίαν ᾠδήθησε καὶ αὐτονόμῳ
 ἐχρήτο τῇ γνώμῃ, ἐγγύς τε διὰ τοῦτο ἐλθὼν τοῦ τῆς ἀρχῆς πρὸς
 βασιλέως ἀποβιβασθῆναι, ἤλεώ τε αὐθις τετύχηκεν αὐτοῦ καὶ ἐπὶ
 τῆς αὐτῆς ἔμεινε. τότε οὖν οὔτε λόγων οὔτε ὄρκων λόγον θέμενος
 οὐδένα νεωτέροις καὶ πάλιν ἐπεβάλλετο πρῶγμασι. δι' ἅπερ βί-
 σιλεὺς τοῦ ἀνδρὸς καταγνοὺς μεθίστησι μὲν αὐτὸν τῆς ἀρχῆς, Βε-
 λούσην δὲ τὸν ἀδελφὸν ἐπ' αὐτῆς καθιστᾷ. Πριμιόθλαβον μὲν-
 P 119 τοι τῆς τύχης κατοικτισάμενος ἐκείθεν μὲν ἀπαντίστησιν, ὡς μὴ 10
 καὶ πάλιν κακουργεῖν δύναιτο, χώρα δὲ πιστάτη δωρεῖται καὶ τὰ
 ἐς νομάς ζῶων ἀγαθῇ. ἀλλὰ Βελοούσης μὲν ἐπ' ὀλίγον ἐμπρόφως
 τῇ ἀρχῇ τό τε τῆς ἡγεμονίας κατέθετο σχῆμα καὶ τῆς πατρίου
 μεταχωρήσας ἐπὶ τὴν Οὐννικὴν ἦλθεν· ἔνθα πολὺν τινα ἐπιβιοῦς
 χρόνον ἐξ ἀνθρώπων ἠφάνιστο. βασιλεὺς δὲ τὸν ὕστατον ἀδελ- 15
 φῶν μετὰπεμπτον θέμενος, ὃς Δεσὲ μὲν ἐκαλεῖτο Δένδρας δὲ χῶ-
 ρας ἦρχεν, ἣ Ναϊσιῶ ἐν γειτόνων ἐστὶν εὐδαίμων καὶ πολυάνθρω-
 πος, τὰ πιστά τε παρ' αὐτοῦ λαβὼν ὅπως ἀνόθευτον αὐτῷ τὸ
 τῆς δουλείας σχῆμα ἐς τὸν πάντα τῆς ζωῆς φυλάξῃ αἰῶνα, πρὸς
 δὲ καὶ ὡς παντάνασι Δένδρας Ῥωμίοις ὑπεκοθήσεται, ἦν κα- 20
 θ' ἄπερ ἔφην καρπιζόμενος ἦν, ἀρχιζουπάνον ἀνεῖπεν.

B 3. Ὑπὸ τοῦτον τὸν χρόνον καὶ Κλιτζιεσθλὰν ὁ σουλτὰν
 ἐς Βυζάντιον αὐτόμολος ἦλθε περὶ τῶν αὐτῷ συμφόρων βασιλέως

17. Ναϊσιῶ ἐν γειτόνων] Cod. Ναϊσιῶν ἐγγειτόνων.

venit. Primislus enim, qui regioni isti praecerat, et antehac, ut memora-
 vimus, defectionem fuerat molitus, suo iure, nullique obnoxius imperitabat:
 quam ob causam cum ab imperatore principatu propemodum fuisset exutus,
 postea consecutus veniam, pristinam dignitatem retinuit. tum vero nulla
 habita sacramentorum ratione, novis iterum rebus studere instituit. qua-
 propter in illum animadvertit imperator, eique admittit principatum, cui Be-
 lusem fratrem praeficit. miseratus tamen fortunam Primislai, submovit
 eum inde quidem, ne denuo res turbare posset, sed pingui agro donavit, et
 pascendis pecoribus idoneo. verum Beluse non diu multum principatu peti-
 tus, illius insignia deposuit, patrioque solo relicto venit in Hungariam, ubi
 cum multos exegisset annos, mortem tandem obiit. imperator autem acci-
 tum minimum natu fratrem, cui Dese nomen erat, Dendrac, quae Naiso ad-
 iacet, opulentae regionis et incoliarum frequentia celebris, fide accepta, fore
 ut sincerum deinceps obsequium illi ad mortem usque praestaret, atque in-
 super totam Dendram, quam uti diximus possidebat, traditurum Romanis,
 Archizupanum renuntiat.

3. Sub idem tempus Clitziesthlan Sultanus Byzantium ultro venit, de
 iis quae utilia sibi forent, principem rogaturus, res magis profecto et plena

δησόμενος, πρῶγμα ὑψηλόν τε καὶ δαιμονίως ὑπέρογκον καὶ ὄσα
 ἐμὲ εἰδέναι οὐποτε ἄλλοτε Ῥωμαίοις εὐτυχηθὲν πρότερον. τίνας
 γὰρ καὶ τῶν μεγαλοκρεπεστέρων οὐχ ὑπέροκειται ἄνδρα τηλικούτης
 ἡγεμονεύοντα γῆς καὶ τοσούτων κυριεύοντα ἐθνῶν βασιλεῖ Ῥω- C
 5 μαιῶν ἐν οἰκέτου παρεστάναι σχήματι; καὶ ὡς γε τοῖς φιληκόοις
 τὰ τελεσθέντα τότε διηγησαίμην, ἦρτο μὲν βῆμα λαμπρόν, καὶ
 δίφρος ἐπὶ πλεῖστον γῆθεν αἰρόμενος ἔκειτο, θέαμα λόγου πολλοῦ
 ἄξιον. εἴργαστο μὲν ἄπας χρυσοῦ, λίθων δὲ ἀνθρώπων καὶ ὑα- C
 κίνθων ἄφθονόν τι ἀπανταχόθεν τούτου διεσποίβαστο χρῆμα.
 10 μαργάρους δὲ οὐδ' ἂν ἀριθμῆν ἔσχε. καθ' ἓνα γὰρ τῶν ἡρέμα
 κατὰ διέχειαν πεπηγότων λίθων περιέθειον ἱκανοί. ἐσφαίρωντο
 μὲν ἐς τὸ ἀκριβές, λελεύκανται δὲ ὑπὲρ χιόνα. τηλικῶν ὁ δίφρος
 πεπλήρωτο φώτων. τό γε μὴν ἀνώτατον καὶ τὴν κεφαλὴν ὑπε-
 ρεῖνον αὐτοῦ μέρος τοσούτω τῶν ἄλλων ἐκράτει λαμπρότησιν ὄσῳ
 15 καὶ ἣ ἐν γειτόνων αὐτῶ τῶν λοιπῶν μελῶν προσέφερε κεφαλῆ. ἐφ'
 οὗ καθῆστο βασιλεὺς μεγέθει σώματος ἀναλογωτάτω τὸν πάντα
 πληρῶν. ἐσθῆς δὲ αὐτὸν περιέθειεν ἄλουργίς, ἐξαισίον τι χρῆμα.
 ἄνωθεν ἄχρι καὶ ἐς τὰς βύσεις αὐτὰς ἐπυρσοῦτο μὲν ἀνθραξιν,
 ἠγύλιζετο δὲ μαργάροις, οὐκ ἀπεριέργως μέντοι, ἀλλὰ θαναμασία D
 20 τις αὐτοὺς ἐποίκιλλε γραφικῆ, ἀκήρατον δῆπου λευκῶνα σχεδια-
 ζούσης τῆ πέλιω τῆς τέχνης. ὑπὸ μέντοι τρυχῆλου ἄχρι καὶ ἐπὶ
 στήρνα ὑπερφυῆς μεγέθει καὶ χροιά λίθος ἀπὸ χρυσεῶν καθεῖτο

3. μεγαλοκρεπεστέρων] Fort. μεγαλοκρεπεστάτων.

Fort. κέτον.

10. ἀριθμῆν] Fort. add. τις.

] Malim λελεύκαντο.

19. ἠγύλιζετο] ἠγύλιζετο

κίλλε] Tollius ἐποίκιλλε.

5. οἰκέτου]

2. λελεύκαν-

ται]

20. ἐποί-

gloriae, qualis nunquam antea, quantum memoria assequi possum, Romanis contigit. quod enim vel praeclearissimorum facinorum non istud superat, vi- rum tantae regionis principem totque imperantem nationibus imperatori se Romano servili stitisse habitu? atque ut rerum talium studiosis ea quae tum acta ibi fuerunt, referam, splendidum quidem exstructum erat tribunal, et sella a terra longe exurgens posita erat, spectaculum sane memoratu dignum. tota ex auro erat conflata, carbunculis et hyacinthis infinito ubique numero distincta. margaritas haud facile quis numerasset: nam singulos lapillos, qui sparsim per intervalla compacti erant, ambiebant complures, accuratissime orbiculatae, niveque candidiores. huiusmodi ea sella luminibus replebatur. pars autem eius suprema, quae nimirum supra caput extenditur, tantum ceterorum ornamentorum superabat splendorem, quanto reliquis membris excellentius est caput. hac sede imperator considebat, amplitudine corporis convenienti totam implens. vestis eum circumdabat purpurea, res miranda prorsus. a superiori enim usque ad imam partem tota carbunculis collescebat, fulgebaturque margaritis, non quidem promiscue positis, sed admirabili pictura sic variatis, tamquam si verum aliquod pratum ars in populo

ἀμιμμάτων, πυρσίζων μὲν ἄτε ῥόδον, σχήματι δὲ μήλω παρεμφε-
 ρῆς μάλιστα. περὶ γὰρ τοι τοῦ ἐπὶ κεφαλῆς κόσμου περιττὸν καὶ
 φράζειν ἠγοῦμαι. ἐφ' ἑκάτερα δὲ τοῦ δίφρου ἡ τάξις ἐστήκει
 κατὰ τὸ εὐαθὸς, γένους ἑκάστῳ καὶ τύχῃς πρυτανευόντων τῆν
 χώραν τῆς στάσεως. τὰ μὲν δὴ τοῦ βασιλέως ἐν τούτοις ἦσαν. 5
P 120 Κλιτζισοθλάν δὲ ἐπειδήπερ εἰς μέσους παρῆλθε, θάμβους ὅλος
 ἦν. καὶ πῶς βασιλέως καθιζῆσαι τοῦτον προτροπομένου, ὁ δὲ τὸ
 μὲν πρῶτον ἰσχυρότατα ἀπέλεγεν, ὡς δὲ ἔτι μᾶλλον ἐγκείμενον
 ἑώρα τὸν βασιλέα, καθῆστο λοιπὸν ἐπὶ χαμαιζόλου τινὸς καὶ ἤκι-
 στα ἐπὶ μετεώρου καθέδρας, τὰ εἰκότα τε εἰπὼν καὶ ἀκούσας ἐς 10
V 94 τὴν ἀποτεταγμένην αὐτῷ ἐν παλατίῳ ἀπηλλάττετο καταγωγῆν.
 ὁ βασιλεὺς δὲ τῷ τῶν εὐτυχημάτων ὄγκῳ φιλοτιμούμενος θριάμ-
 βον ἐξ αὐτῆς ἀκροπόλεως ἐπὶ τὸν περιάλητον τῆς τοῦ θεοῦ Σοφίας
 ναὸν ἐποιήσατο μὲν ἐμπυρασκευὴν ἐφ' ᾧ σὺν ἐκείνῳ πομπεῦσαι·
 οὐ μὴν καὶ εἰς τέλος ἤγαγε τὸ βουλευθέν. Λουκάς γὰρ ὁ τῷ τη- 15
B νικᾶδε τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ἐφροσῶς πρῶγμασιν ἀντίξους τῇ πρῶ-
 ξει ἐγένετο, μὴ δεῖν εἶναι εἰπὼν δι' ἐπίπλων θείων καὶ κόσμων
 ἱερῶν ἄνδρας διελθεῖν ἀσεβεῖς· τότε δὲ καὶ ἄλλο τι παρεμπεσῖν
 προσέστη τῷ πρῶγματι. ἐπειδὴ γὰρ πόρρω τῶν νυκτῶν ἦν, ἐξαι-
 σιὸς τις βρασμὸς ἀθρόον ἐκλόνησε τὴν γῆν. Βυζάντιοι μὲν οὖν 20
 ἐνταῦθα τὴν Λουκᾶ παραινέσεις ἐκβῆναι οἰόμενοι ἄπο γνώμης εἶ-
 ναι θεῶ τὴν ἐγγείρησιν ἔφασκον. περὺκασι γὰρ ἄνθρωποι τοῖς
 παροῦσιν ἐκ τοῦ ἐπὶ πλείστον προσέχοντες πολυπραγμανοεῖν περαι-

3. ἐφ' ἑκάτερα] Cod. ἀφ' ἑκάτερα. illud Duc.

expressisset. a collo usque ad pectus eximius et magnitudine et colore la-
 pis aureis catenulis dependebat, rosae instar rubicundus, forma autem malo
 perquam similis. ceterum de capitis ornamentis supervacuum arbitror di-
 cere. ab utraque vero sellae parte stabat senatus, uti forma est, unoquo-
 que pro generis et dignitatis ratione locum obtinente. eiusmodi quidem ap-
 paratus erat imperatoris. Clitziesthlan vero cum ad medios ordines usque
 pervenisset, totus est in stuporem versus. principe illum ut sederet rogante,
 primo quidem pertinacius renuit. inde ubi magis instare vidit imperatorem,
 sedit tandem humili et minimum elevata sede. sermone deinde ultro citroque
 habito, ad paratum sibi in palatio hospitium concessit. imperator rerum
 prosperarum magnitudine elatus, triumphum ab ipsa acropoli usque ad ce-
 leberrimum divinae Sapientiae templum apparaverat, quo una cum Sultano
 procederet, sed quod intenderat non confecit. Lucas enim, qui tunc tem-
 poris rebus ecclesiasticis praeerat, huic consilio obstitit, non decere in-
 quies inter divinam suppellectilem et sacra ornamenta impium hominem trans-
 ire. alius praeterea casus rem impediit. quippe profunda iam nocte vali-
 dior quaedam agitatio totam repente terram concussit. unde Byzantini Lucae
 monita vera esse rati, deo haud placere eiusmodi consilium aiebant. solent
 enim homines ut plurimum attendere praesentia ulteriusque nihil inquirere.

τέρω μηδέν. τὸ δὲ τοῦ πράγματος τέλος τὴν τοῦ συνενεχθέντος
 ἐναργῶς παρεστήσατο δήλωσιν. καὶ Κλιτζιεσθλὰν γὰρ μετὰ πολ-
 λούς ἐπιγενομένους χρόνους τῶν εἰς βασιλέα συνθηκῶν ἀλογήσας
 πανστρατὶ Ῥωμαίους κατὰ Περσῶν ἐλθεῖν παρεσκεύασε. τύχη τέ C
 5 τινι δυσχωρίαις ἐμπεισὸν τὸ στρατιωτικὸν τῶν ἐπὶ δόξης τε ἀποβε-
 βλήκει πολλούς καὶ μεγάλου ἔγγυς ἦλθε κακοῦ, εἰ μὴ βασιλεὺς
 ἐνταῦθα ἀνθρωπίνης ὄρον ἀρετῆς τὰ πολέμια πυρελθῶν ὤφθη.
 ἀλλὰ ταῦτα μὲν, ὥσπερ καὶ ἤδη ἔφην, εἰσπέιτά μοι λελέξεται;
 ὁ δὲ βασιλεὺς ἐς τὰ κατὰ νότον τῆς πόλεως ἀνάκτορα καταχθεῖς
 10 μεγαλοπρεπέσι τε ἐδεξιοῦτο δείπνοις αὐτὸν καὶ διὰ φιλοφροσύνης
 ἦγεν ἀπάσης. εἶτα καὶ ἵππων αὐτὸν ἔθελξεν ἀμίλλαις, ὕγρῳ τε
 πυρὶ κατὰ τὸ ἔθος λέμβους τινὰς ἐνεπίμπρα καὶ ἀκάτους, καὶ ὅλως
 τῶν τῆς ἵπποδρομίας ἐγέμιξε τὸν ἄνδρα θεαμάτων, ἔξ ὧν μάλιστα
 μεγέθη πόλεων φιλεῖ δείκνυσθαι. ὁ δὲ ἐφ' ἱκανὸν ἐν Βυζαντίῳ D
 15 διωτρήσας τὰ προλαβόντα τε δευτέροις ὄρκοις πιστωσάμενος ἐπὶ
 τὴν ἑαυτοῦ ἦλθεν. εἶχε δὲ τὰ τῆς ὁμολογίας αὐτοῦ ὧδε· ἐχθρὰ
 μὲν διὰ βίου φρονήσειν οἷς τὸ πρὸς βασιλέα τρέφοιτο ἔχθος, φί-
 λια δ' αὖ τοῖς τούναντιόν εἶνοις αὐτῷ καθεστῶσι. πόλεων τε
 ὧν ἂν αὐτὸς περιγένοιτο τὰς μελλοῦσας καὶ ἀξιολογωτέρας βασιλεῖ
 20 δίδοναι. ἔξειναι δὲ αὐτῷ οὐδαμῇ τῶν ἐχθρῶν τινι σπείσασθαι
 ὅτι μὴ βασιλῆως κελεύοντος. δεῆσάν τε Ῥωμαίους συμμαχήσειν,
 πανστρατὶ ἀπαντῶν κἂν ἐμῶς κἂν ἐσπέριος ὁ πόλεμος εἴη. οὐ μὴν
 οὐδὲ τοὺς ὅσοι ὑπὸ τὴν αὐτοῦ μὲν κείνται παλάμην, κλέμμασι δὲ P 121

19. ἀξιολογωτέρας] Cod. ἀξιολογωτέρους.

quid autem illud portenderit, perspicue ostendit rei exitus. quippe
 Clitziesthlan multo post tempore ruptis quae cum principe sancita fuerant
 pactis, Romanos cum omnibus viribus in Persas convertit. ubi cum forte
 in loca difficilia eorum exercitus incidisset, plurimos dignitate illustres vi-
 ros amisit, et in maius venisset discrimen, nisi imperator humanae illic au-
 daciae modum excessisse visus esset. sed haec, uti iam diximus, deinceps
 a nobis commemorabuntur. princeps vero in ea palatia, quae ad australem
 urbem partem sunt, concedens, magnificis illum epulis, et omni benevolen-
 tiae genere excepit: inde et equestribus certaminibus oblectavit, scaphasque
 et acatias ex more liquido igne incendit, ludorum denique circensium specta-
 culis, ex quibus maxime civitatum amplitudo et magnificentia deprehendi so-
 let, ad satietatem recreavit. is igitur cum diu satis Byzantii egisset, et
 priora pacta altero etiam firmasset iureiurando, domum reversus est. eae
 porro fuere foederis condiciones: eorum qui imperatoris hostes essent, quam-
 diu viveret, hostem futurum, amicam contra eorum, qui illius amici forent;
 urbium, quas ipse caperet, maiores ac praecipuas imperatori traditurum;
 foedus cum quolibet hoste, principe inconsulto, non facturum: ad Romanos,
 cum id necessitas postularet, cum omnibus accessurum viribus, seu in Oriente

διαζῆν ἐπίστανται, οὗς δὴ Τουρκομάνους ἔθως καλεῖν ἔστιν, ἀτι-
 μωρήτους ἔαν ὁποιοοῦν τι ἐς Ῥωμαίων ἡμαρτηκότας τὴν γῆν.
 ταῦτά τε αὐτοὺς ὠμολόγηκε καὶ μεγιστάνων ὄσοι αὐτῷ εἶποντο, κἄν
 ἐκεῖνος αὐτῶν ἀμελοίῃ, τοὺς δὲ σθένει παντὶ κωλύειν τὴν ἐγχείρη-
 σιν. ταῦτα μὲν οὖν ἐν Βυζαντίῳ ἐτελεῖτο, ἣ δὲ φήμη φθάνει ἐξ 5
 Εὐρώπης ἐπὶ τὴν Ἀσίαν διαβᾶσα. τοίνυν καὶ οὐ πρὸς καλὸν αὐ-
 τοῖς ἔσεσθαι οἱ τῆδε νομίσαντες φύλαρχοι εἰ βασιλεὺς τὸν σουλτὰν
 εἰσπεποιήται, πρέσβεις πέμπαντες ἐδέοντο ὥς καὶ αὐτοὺς τῷ
 σουλτὰν διαλλάξαι· ὁ δὲ ἤκουσε μὲν αὐτῶν οὐκ ἀηδῶς, ἐς δὲ τὴν
 Β τοῦ σουλτὰν δῆθεν τὸ πᾶν ἀνατιθεὶς αἵρεσιν ἐπ' ἐκείνον αὐτοῦς 10
 ἐπεμπεν ἐν παλατίῳ, καθάπερ εἴρηται, διατριβὴν ἔχοντα. οἱ
 καὶ ἐπειδὴ τάχιστα πρὸς λόγους ἐκείνῳ κατέστησαν, διαλύσασθαί
 τε σφίσι τὴν ἔχθραν ἴσχυσαν καὶ ἰκέτην ὑπὲρ αὐτῶν βασιλεῖ γε-
 V 95 νέσθαι ἀνέπεισαν. ὁ δὲ ἰκετεύοντα προσηκάμενος ἐν φίλων μοῖρα
 καὶ αὐτοῦς ἐποίησατο, εἰρήνην τε τοῦ λοιποῦ σταθηρὰ τὴν Ῥω- 15
 μαίων εἶχεν ἀρχήν.

4. Ἐπει δὲ ἡ βασιλις Εἰρήνη τὸν βίον ἤδη μετήλλασε,
 βασιλεὺς δὲ οὐπω ἄρρενος τότε πατὴρ παιδὸς ἐτήγγανεν ὢν, ἐπὶ
 δευτέρους λοιπὸν ἔβλεψε γάμους. καὶ ἦν γάρ τις κόρη τῶν κατὰ
 τὴν ἐν Φοινίκῃ Τρίπολιν, Λατίνα μὲν γένος περικαλλῆς δὲ ἐν 20
 C ταῖς μάλιστα. ταύτην ἐκείθεν ἄξοντας Ἰωάννην τε σεβαστὸν τὸν
 Κοντοστέφανον ἐπεμψε καὶ Θεοφύλακτον ἄνδρα Ἰταλόν, ὃν Ἐξού-

8. ὠμολόγηκε] Cod. ὁμολόγηκε.

seu in Occidente bellum foret. neque etiam Turcomannos, quos vocant,
 raptò vivere assuetos, quotquot sub illius essent potestate, impunitos redi-
 cturum, in quacumque demum imperii parte deliquissent. haec ille pactus
 est, et qui eum comitabantur magnates, si ab eiusmodi conditionibus recederet,
 pro viribus illius se conatus impedituros sunt polliciti. his Byzantiis
 transactis, ubi earum rerum fama ex Europa in Asiam pervenit, phylarchi,
 qui haec regiones incolunt, haud sibi bene cessurum rati, si in suas partes
 Sultanum adduxisset imperator, per legatos illum rogavere, ut et Sultanum
 perinde sibi reconciliaret. horum ille legationem haud illibenter audivit;
 sed velut rem omnem Sultanum relinquens arbitrio, ipsos ad eum misit, in pa-
 latio, quemadmodum dictum est, tunc agentem. illi autem simul atque cum
 eo sunt congressi, tandem ut quae inter ipsos intercedebant similitates de-
 poneret, et apud principem pro se intercederet, persuaserunt: cuius ille ad-
 missis precibus, et ipsos in numerum amicorum adscivit. atque inde in po-
 sterum firmam pacem Romanum imperium adeptum est.

4. Postquam imperatrix Irene vita excessit, princeps, cui nulli adhuc
 erant masculi liberi, de secundis nuptiis coepit cogitare. erat autem puella
 Tripoli in Phoenicia, gente quidem Latina, forma ceteroquin eximia et ele-
 gant. eo qui inde illam abducerent misit Ioannem Contostephanum seba-
 stum et Theophylactum virum Italum, quem Exubitum appellabant. ut igi-

βιτον ἐπεκάλουν. εἰδὼν τε οὖν τὴν κόρην οἱ ἄνδρες καὶ ἀγασάμενοι τοῦ κάλλους, ἐπειδὴ μηδὲν ὄθενδῆποτε ὑπεφαίνετο τῶς ἐμποδῶν, μηδὲν ὑπερθέμενοι ἐς τὴν τριήρη ἐμβιβάζουσιν. ἄρτι δὲ ἐκείθεν ἀφῆσειν μελλόντων, νόσοι βυρεῖαι τῇ κόρῃ ἐπέσκηπτον, 5 καὶ ἦν ἐν κακοῖς. ὄθεν καὶ αἰεὶ εἰς τὴν ἐπιούσαν ἀναβαλλόμενοι τὸν ἀπόπλουν εἰκῆ τὸν καιρὸν διεῖγον. κἄν γὰρ ἐπ' ὄλιγον ἀνεθείη τῶν ὄδυνῶν προσδοκῆσιμός τε ἀποπλεῖν γένοιτο, ἀλλ' ὥσπερ ἀπὸ προνομίας τινὸς ὀπισθόρμητον τὸ δεινὸν ἐπ' αὐτὴν ἤροχετο, καὶ κατακλιθεῖσα ἔφριττε τὸ σῶμα καὶ ἐκλονεῖτο ἐξαισία, πυρε- D
10 τοὶ τε αὐτὴν μετεδέχοντο, καὶ ὑπωπιασμός ἤδη καὶ τηκεδῶν ἐπηκολούθει. καὶ τὸ τῆς ὄψεως ἄνθος χάριέν τι μαρμαῖρον τὰ πρότερα ἠλλοιοῦτο κατὰ βραχὺ καὶ ἐστυγνοῦτο. ἰδὼν ἄν τις δακρύων ἐπλήσθη τηλικούτου λειμῶνος ἕξωρα φθίνοντος. οὕτω μὲν ἡ κόρη κακῶς εἶχεν ἐπ' οἴκου διατρέβουσα· εἰ δέ ποτε καὶ τὴν ναῦν 15 ἀναβαίη καὶ ὄλιγῳ Τριπόλειως ἀναθείη, ἐνταῦθα διπλοῦς ἐπωρῆτο κλύδων. καὶ τὸ μὲν σκάφος εἶχεν ἡ Τριπολις αὔθις, τὰς δὲ νόσους ἐκείνη οὐ πολλῶ ταύτης ἀπολειφθείσας ἐδέχετο μελζους. P 122
τοῦτο πολλὰκις ἐπιγεγονὸς εἰς ἀπεράντους τὸν Κοινοστέφανον ἤγγεν ἐννοίας. τοίνυν καὶ ἀσχάλλων ὡς τὸ εἶδος ἄλλοτε ἄλλους ἀναπο- 20 λῶν λογισμοὺς τέλος ἐπὶ τινα τῶν ἐνταῦθα νεῶν παρελθῶν ἐπυθάνετο εἰ βασιλεῖ τὴν παῖδα κατεγγυθῆναι χρεῖων. ἀνεῖλε δὲ οἱ τὸ ἱερὸν πυθεῖον “ ὁ μὲν γάμος ἔτοιμος, οἱ δὲ κεκλημένοι οὐκ ἦσαν

14. ναῦν] Ita Tollius. Cod. ναῦ. cfr. p: 99, 14. 15. ἀναθείη] Fort. ἀναχθῆιη. 22. ὁ μὲν γάμος] Matthae. 22, 8.

tur virginem conspexere legati, statim illi forma arrisit: cumque obstare nihil videretur, nulla mora eam in triremem immisere. verum cum inde essent excessuri, gravioribus morbis correpta virgo male habuit. unde dilata in dies abitione, frustra ibi consumebant tempus. quippe si paululum a doloribus vacaret, atque adeo ad iter capessendum videretur idonea, statim, nescio quo fato, illam rursus invadebat morbus, ita ut lecto decubens toto corpore fremeret, graviterque convelleretur. ad haec sequebatur febris, et livor et tabes: vultusque nitor, qui antea gratis coruscabat, immutabatur sensim et obscurabatur. eam intuenti oboriebantur lacrymae, tam praedaro palchritudinis flore intempestive pereunte. his puella malis domi afficiebatur. si vero aliquando navebatur, paululumque abduceretur a Tripoli, tum vero duplo maior infremebat morbi fluctus, navemque iterum in urbem redire necesse erat, ac illa morbi ad breve tempus intermissi acriore impetu corripiebatur. id cum crebrius eveniret, Contostephanum in ambiguis incertisque cogitationes coniecit. ea igitur propter animo incertus dubiusque quo demum inclinaret, tandem in quoddam ibi templum accedens, sciscitatus est, an ducturus esset virginem hanc princeps, idque fati decretum esset: hoc vero ei retulit sacrum oraculum “ nuptiae quidem paratae,

Cinnamus,

14

ἄξιοι εἰσελθεῖν.” τούτων ἕκείνος ἀκούσας συνείς τε τοῦ χρησιμοῦ,
 ἐπειδὴ καὶ φήμη τις ἤδη περιέθραυσε τούτους ὡς εἶη γάμων οὐκ
 ἐκ νομίμων ἢ κόρη φυεῖσα, πρᾶγμα εἰς αἰσχρὴν διαρκῆς μάλι-
 στα, ἀπέσχετο ἤδη τῆς ἐγχειρήσεως ἄρας τε ἐγγύθεν ἐπὶ Βυζάν-
 Β τιον ἦλθεν. ἦσαν δὲ Ραϊμόνδῳ τῷ Ἀντιοχείας πρίγκιπι θυγατέ- 5
 ρες κάλλει κατ’ ἑκείνον διενεγκοῦσαι τὸν χρόνον. ταύτας ὀψόμε-
 νον Βασιλείῳν τινα ἐπέκλησεν Καμυτηρὸν ἀκόλουθον ὄντι τῷ τη-
 κῆδε βασιλεὺς ἐπεμψεν. ὁ δὲ ἐπειδὴ τάχιστα πρὸς Ἀντιοχείαν ἐγέ-
 νετο, καλὰς μὲν εἶδε καὶ ἄμφω, καλλίων δὲ οἱ ἢ Μαρία εἶναι
 κατεφάνη. καὶ ἔτυχέ γε τῆς ἀκριβείας ἢ τοῦ πρεσβυτοῦ ἑκείνου 10
 βίασανος. τηλικὸν γὰρ κάλλος οὐπω, Βυζάντιοι ἔλεγον, ὁ καθ’
 ἡμᾶς ἐγγώρισεν αἰῶν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον· τότε δὲ ἐπειδή-
 περ ἐπὶ τὴν Μαρίαν ὁ γνώμων εἶδε, πυθόμενος βασιλεὺς ἄνδρας
 τῶν ἐπὶ δούξης ἐπ’ Ἀντιοχείας ἐπεμψε τὴν κόρην αὐτῷ κατεγγυή-
 C σοντας, Ἀλέξιον δὲ τὸν βασιλέως Ἀλεξίου θυγατριδοῦν, ὃς καὶ 15
 μέγας τῷ τότε δούξ ἐτύγχανεν ὢν, καὶ Νικηφόρον τὸν ἐκ Βρυεν-
 νίων, γαμβρὸν μὲν ἐπ’ ἀδελφιδῆ βασιλεῖ γεγονότα, σεβαστὸν δὲ
 ἤδη γεγενημένον. ἐν οἷς καὶ Ἀνδρόνικος ἦν ὁ Καμυτηρὸς ὃς τὴν
 ἔπαρχον τότε διεῖπεν ἀρχὴν, ἀνὴρ σεβαστότητι μὲν ἄξιωθεις ξυ-
 V 96 γενῆς δὲ βασιλεῖ καὶ αὐτὸς ὢν. οἱ δὲ καὶ εἶδον καὶ θυνμάσαντες 20
 ἐνέθεσάν τε τῇ τριήρει καὶ μεγαλοπρεπῶς ἐς Βυζάντιον ἐκόμισαν.
 πέμπτην τοίνυν καὶ εἰκοστὴν μηνὸς ἄγοντος Ἀπελλαίου, ὃν Δεκίμ-

10. πρεσβυτοῦ] Cod. πρεσβύτον.
 κατανοήσαντας. correxit Duc.

14. κατεγγυήσαντας] Cod.

Invitati vero non sunt digni intrare.” quibus auditis, intellectoque oraculo,
 cum ad haec nescio quis rumor percubisset, virginem haud legitimum esse
 prognatam nuptiis, rem maxime pudendam arbitratus, destitit ab incepto,
 indeque Byzantium reversus est. erant autem Raimundo Antiochiae principis
 filiae tunc temporis forma praecellentes. has ut spectaret, Basilium quem-
 dam, cognomento Camaterum, qui tum acoluthi dignitate fungebatur, misit
 imperator. ille ut confestim Antiochiam venit, ambas quidem pulchritudine
 eximia praestantes vidit: potior tamen visa est illi Maria, quo quidem in de-
 lectu haud a vero aberrabat legatus ille. “nullam quippe” aiebant Byzanti-
 ni “tam insignis formae mulierem nostra vidit aetas.” sed de his postea.
 cum igitur quae inspector ille retulerat, accepisset princeps, viros dignitate
 illustres Antiochiam misit, qui virginem sibi desponsarent, Alexium nempe
 imperatoris Alexii ex Anna filia nepotem, qui tum magnus dux erat, et Nice-
 phorum ex Bryenniorum familia, qui ex fratre vel sorore Manuellis septimam
 uxorem duxerat, sebasti dignitate tum insignitum. cum iis etiam erat An-
 dronicus Camaterus, qui praefecti urbis ea tempestate munus obibat, vir
 sebasti perinde dignitate auctus et imperatoris consanguineus. illi et eam
 viderunt et admirati sunt, ac triremi impositam magnifico apparatu Byma-
 tium adduxerunt. quinto igitur et vicesimo mensis Apellaei, quem Decem-

βριον ἑωμαίζοντες βνομάζουσιν ἄνθρωποι, εἰς τὸν περιώνυμον
 τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας οἶκον λαμπρῶς καταχθεῖς, ἐνταῦθα ταύτην D
 ἀρμύζεται, Λουκᾶ τοῦ τῆν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκκλησίαν τηρι-
 καῦτα λαχόντος, Σωφρονίου Ἀλεξανδρείας καὶ τοῦ Θεουπόλεως
 ἁ'Αθανασίου, ἧ Χριστιανοῖς ἕθος ἐστὶ τὰς χεῖρας αὐτοῖς ἐπιθέν-
 των, Ἀγούσταν τε αὐτὴν ἀνειπὼν ἐς τὰ βασίλεια παλινοδρομεῖ·
 μεγαλοπρεπέσι τε δέλνοις τοῖς ἐν τέλει εἰσιτία καὶ δημοδοινίας
 ἀπανταχῆ τῶν τῆς πόλεως ἐκάθειε στενωπῶν· τῇ ἐξῆς δὲ συν-
 δεκνήσοντας αὐτῷ τοὺς πατριάρχας ἤγεν, ἀφθῶν τε χρυσίῳ
 10 δέξιασάμενος ἕκαστον ἀπέλυε. πρὸ πάντων γε μὴν χρυσοῖον κεν- P 123
 τεναρίῳ τῆν ἐκκλησίαν ἐδωρήσατο. ὀλίγω δὲ ὕστερον καὶ ἀμιλλ-
 λαις ἴππων διεῖγε τὸν δῆμον καὶ τῶν εἰς εὐφροσύνην ἀγόντων οὐ-
 δενὸς καταμελεῖν ἤθελεν.

5. Ἐν Βυζαντίῳ μὲν ταῦτα ἐπράσσετο. Στέφανος δὲ τοῦ
 15 Βλαδισθλάβου τετελευτηκότος τῆς ἀρχῆς ἡδὴ ἐγκρατῆς γεγωνὸς
 βαρῶς ἐδόκει τοῖς ἀρχομένοις καὶ λίαν ἐπαχθῆς ἦν. ὄθεν καὶ ἐλοι-
 δοροῦντο αὐτῷ Οὐννοι τὰ πολλὰ καὶ ἐνδηλοῖ ἦσαν ὡς αὐτίκα τῆς
 ἡγεμονίας αὐτὸν κατασπάσσοντες. ἐφ' οἷς ὁ Στέφανος ἐκταρα-
 χθεὶς βυσιλέως καὶ πύλιν ἐδεῖτο. ἄρας τοίνυν ἰσημερούσης ἡδὴ
 20 τῆς ὥρας ἐπὶ τὴν πόλιν ἐφέρετο Φιλίππου, καὶ αὐτὸς μὲν ἐνταῦ-
 θα σὺν τῷ πλείονι τοῦ Ῥωμαίων ἕμεινε στρατοῦ, μοῖραν δὲ τινα
 τοῦ στρατεύματος τῷ ἀδελφιδῷ πιστεύσας Ἀλεξίῳ τῷ Κοκτοστε- B
 φάνου παιδί. ἐπὶ Οὐννικὴν ἐπεμψεν. ἐν τούτῳ δὲ Στέφανος

6. Ἀγούσταν] Ita Cod. per siglum. Tollius αὐτῶ.

brem qui Latine loquuntur vocant, in celeberrimum divinae Sapientiae tem-
 plum splendide deductus imperator, illam sibi matrimonio iungit, Luca Con-
 stantinopolitanae, Sophronio Alexandrinae, et Athanasio Theopolitanae ec-
 clesiae patriarchis, ut Christianis mos est, manus ipsis imponentibus.
 cumque eam Augustam ibi renuntiasset, in palatia rursus revertitur, ma-
 gnificisque conviviis proceres excipit, et ubique per singulos urbis angipor-
 tus epulas populo praebet. postridie demum epulatos secum adduxit
 patriarchas, et unumquemque multo donatum auro dimisit. praesertim vero
 auri centenarium ecclesiae concessit. nec multo post equestribus certamini-
 bus populum oblectavit, nihilque, quod ad delectationem conferret, voluit
 praetermittere.

5. Haec quidem Byzantii acta. Stephanus autem defuncto Vladislao
 principatum iam adeptus, gravis molestusque adeo subiectis esse coepit, ut
 passim illum probris insectarentur Hungari et regno viderentur statim depul-
 sari: quibus Stephanus conterritus opem rursus principis imploravit. motis
 igitur circa aequinoctium castris, Philippopolim venit imperator, ibique cum
 maiori exercitus Romani parte manens Alexium Contostephani filium ex so-
 rare nepotem cum ceteris copiis in Hungariam misit. sed enim Stephanus

Οὐννοὶ ἤδη διαλλαγῆναι νομίσας οὐδέτι τούτου ἔχρηζεν, ὅθεν καὶ οἴκοι λοιπὸν ὁ Ῥωμαίων ἀνεξέσθην στρατὸς. ἀλλὰ μεταξὺ Οὐννοὶ αὐτῶν Στεφάνῳ ἐπισυστάντες ἄλλα τε πολλὰ εἰς αὐτὸν ἀπερρίπτουν καὶ δὴ καὶ ὑπ' αὐτῶ τὰ Οὐννων ἀνατετραφῆναι ἰσχυρίζοντο πράγματα. διὰ ταῦτα βασιλεὺς μὲν στράτευμα καὶ πάλιν 5 ἤθροϊζε, Στέφανος δὲ τὸν κίνδυνον διευλαβηθεὶς τὸ μὲν πρῶτος φυγὰς ἐπὶ τινα τῶν ἑγγυτάτω Ἰστροῦ πόλεων ἤλθεν, αἱ βασιλέως ἀνεκαθεν κατήκοοι τυγχάνουσι οὐσαι, ἐκεῖθεν δὲ ἐπὶ Σαρδικὴν μεταβὰς ἐνταῦθα βασιλεὶ συνεγένετο. ὁ δὲ σφόδρα περιαλγῆσας
C τοῖς ἑμπεισοῦσι τῆς τύχης τε τὸν ἄνθρωπον οἰκτισάμενος χρήμασι 10 τε ἰδωρήσατο καὶ δυνάμεσιν ἀποχρώσασιν ἐπὶ τὴν πατρίαν αὐτῶν κατήγεν ἀρχὴν. ἦρχε δὲ τῶν δυνάμεων τούτων Ἀλέξιος οὐπερ ἤδη ἐμνήσθην, ὁ Κοντοστέφανος, βασιλεὺς δὲ κατόπιν ὀλίγῳ ἐχώρει. ἐπειδὴ τε ἐν Ναισῶ πόλει ἐγένετο, ἐννοία τις αὐτῶ ἐπῆλθεν ἐνταῦθα στρατοπεδευσαμένων καὶ τῶν ἀμφὶ τῇ Σερβικῇ ἐν 15 παρέργῳ ἐπιμεληθῆναι πραγμάτων. ἄγει γὰρ πῶς ἐφ' ἐκείτρας Παιονικὴν τε καὶ Σερβικὴν, ὁ χώρος οὗτος, καὶ ἔστιν ἀμφοτέραις ἐντεῦθεν ὀλίγον ἐνίεμαι. Δισὲ γὰρ ὅς βασιλέως ὄντος τῆς Σερβικῆς ἦρχε τῷ τότε, ἐπειδὴ τῆς χώρας ἐγκρατῆς ἤδη ἐγένετο, τῶν συνθηκῶν ἀλογήσας Δένδρους τε χώρας εἰσαυτῶν μετεποιεῖτο 20
D καὶ τῆς Ῥωμαίων ἀφηνιάζων ἀρχῆς ἔς τε Ἀλαμανοὺς ἐπεμψε, κῆδος ἐντεῦθεν ἐαυτῶ συνάψαι διανοηθεὶς, καὶ πᾶν ὃ μὴ κατὰ γνώμην Ῥωμαίοις ἦν τρόπον παντὶ ἔπρασσε· τότε δὴ καὶ βασιλέως αὐτὸν μεταστελλομένου ἐφ' ᾧ κατὰ Παιόνων αὐτῶ συστρατεύσει,

interea reconciliatum se iam cum Hungaris ratus, eius operam non adhibuit: quapropter domum rediit Romanus exercitus. verum mox in Stephanum rursus insurgentes Hungari, tum alia ei multa, tum et sub illo perditas esse Hungarorum res exprobrarunt. Stephanus autem discrimen veritus, fugit primum, et in quamdam e vicinis Istro civitatibus, quae iampridem imperatori obnoxiae fuerant, venit: inde in Sardicam transiens, ibi cum imperatore congressus est. ille eo casu admodum percussus et hominis vicem miseratus, pecuniis eum et idoneis viribus donat ad recuperandum paternum regnum. iis praefuit copiis Alexius Contostephanus, cuius modo meminimus: imperator autem a tergo paululum subsequebatur. ubi ad Naisum urbem pervenit, animum subiit cogitatio, interim dum illic castra haberet, res etiam Servicas expediendi. in utramque enim regionem Pannoniam et Serviam ducit locus iste, indeque cum oportuerit, utramque ingredi licet ac incescere. Dese enim, qui imperatoris beneficio Serviae tum imperitabat, postquam principatum obtinuit, posthabitis pactis, Dendrum regionem denovo occupaverat, spretoque Romanorum imperio legationem miserat ad Alamanos, ut inde sibi uxorem accerseret, et quidquid Romanis displiceret, omnino faciebat. etiam tum cum a principe evocaretur, ut adversus Hungaros bellum gerenti sibi adesset, difficilis ac pernix videbatur, magnarum

ὁ δὲ δύστροπός τις καὶ ἰσχυρογνώμων ἐφαίνετο ἐπὶ μακροτέραις
 τε ταῖς ἑλλίσιν ὠχεῖτο καὶ εἰς τὴν ἐπιούσαν τὴν ἄφιξιν ὑπισχεῖτο. V 97
 ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς διὰ ταῦτα, ἐπειδὴ πρὸς τῇ Ναϊσῶ ἐγένετο,
 ἔνθα ταῖν ὁδοῖν ἀμφοτέραιν ἢ μὲν ἐπὶ τὴν Σερβικὴν ἄγει, θατέρα
 5 δὲ ἐπὶ τὸν Ἰστρον καὶ γῆν τὴν Παιονικὴν, ἐν μεταίχμιῳ τὴν στρα-
 τοπεδείαν ἐπήξατο, Δεσὲ δὲ τὸν ἐπικρεμάμενον ἤδη κίνδυνον αὐτῷ P 124
 συνιδῶν τὸ περὶ αὐτὸν ἀνυλαβῶν στρατεύματι ἐς τὸ Ῥωμαίων ἀφι-
 κνεῖται στρατόπεδον. βασιλεὺς δὲ εὐμενῶς τε αὐτῷ προσηρέχθη
 καὶ τὰ εἰκότα τετίμηκεν. ἀλλ' ἔοικεν ἀκολάστου γλώσσης μηδὲν
 10 αἴσχιον εἶναι κακόν. Δεσὲ γάρ, ἐπειδὴ μηδὲν ἔξ ἀβουλίας αὐτῷ
 τῆς προτέρας ξυνεχθὲν ἔγνω κακόν, ἐπήτροτό τε τὴν διάνοιαν καὶ
 μεῖζω κακουργήσειεν ἢ πρότερον ἐς Ῥωμαίους διανοεῖτο· εἶχε δὲ
 ὁμῶς ἐν ἀπορρήτῳ τὸ σκέμμα. οὕτω φιλάνθρωπις ὑπόθεσις
 τοῖς τῶν ἀνθρώπων πονηροτάτοις ὕλη μειζόνων ἀδικημάτων ὡς
 15 τὰ πολλὰ γίνεσθαι εἴωθεν. ἤκον μὲν γὰρ ὀλίγῳ ὕστερον πρέσβεις
 ἐς βασιλέα παρὰ τοῦ Παιδῶν ἔθρους· ὁ δὲ κατὰ τινα τύχην αὐ- B
 τοῖς συναντώμενος ὅπη τε τὰ κατ' αὐτὸν ἔχοι πρὸς αὐτῶν ἠρωτη-
 μένος, ὥσπερ ἔθος ἐστίν, ἀπαρακαλύπτως ἔφησεν ὡς καλῶς καὶ
 τῆς πρὸς αὐτὸν ἐπαξίως τοῦ σφῶν ῥηγὸς εὐμενείας, κύριον αὐτὸν
 20 διαφανῶς ὀνομάσας. ταῦτα πνθόμενος βασιλεὺς οὐκέτι μέλλειν
 ἔγνω, καὶ τοίνυν ἐπὶ δίκην καλέσας αὐτόν, ἐπειδήπερ ἐκράτει,
 τῶν κατηγορῶν αὐτῷ καὶ συνειδότην κατὰ πρόσωπον ἰσταμένων
 ἤδη, καὶ θεατριζόντων τῷ ἀνθρώπῳ τὴν ἀπιστίαν, τότε μὲν ἐν τῷ
 ἀσφαλεῖ οὐδὲν ἀτιμία τοῦτον ἔσχε· ταφρεῖα γὰρ τὴν σκηπὴν αὐ-

rerum spem animo volvens et in diem prolato adventu. quamobrem impera-
 tor, ut ad Naisum accessit, ubi duarum viarum altera in Serviam ducit,
 altera ad Istrum et Hungariae fines, in medio castra posuit. Dese vero im-
 minens sibi periculum advertens, acceptis quas tum habebat copiis, in Ro-
 manorum castra venit. eum imperator benevole exceptum quo decebat ho-
 nore prosecutus est. sed proterva lingua nullum esse turpius malum videtur.
 siquidem Dese, ubi nihil sibi obvenisse incommodi ob priorem imprudentiam
 ac temeritatem agnovit, sustulit animos ac maiora quam antea damna Ro-
 manis inferre decrevit. consilium tamen eiusmodi silentio pressit. ita ple-
 rumque benevolentiae argumentum pessimis hominibus maiorum iniuriarum
 materia esse solet. venere quippe paulo post ex Hungarorum gente ad im-
 peratorem legati, quibus ille forte fortuna obvius factus, rogatus est ab iis,
 uti moris est, quemadmodum res suae sese haberent: illis haud dissimulan-
 ter respondit, optime, et prout regis eorum erga se benevolentia mereretur:
 dominum illum palam nominans. his igitur cognitis imperator nequaquam
 cunctandum ratus, ipsum in ius vocat convictumque, accusatoribus et deli-
 ctorum conscis in medium productis ac perfidiam ipsi coram obicientibus, in
 custodia, sine dedecore tamen, eum habuit. vallo enim tabernaculum illius

τῷ περισχῶν κατὰ τὸν ἐν τοῖς χειρικώμασι νόμον ἐτήρει, ὡς ἀπ' **C**
 ἐκείνου λοιπὸν Διεσὲ χάρακα τὸν τόπον ὀνομασθῆναι (οὕτω γὰρ
 τὴν ταφρεῖαν ἰδιωτίζοντες ὀνομάζουσιν οἱ πολλοί)· ὀλίγω δ' ὕστε-
 ρον ἐς Βυζάντιον πέμψας ἔμφρουρον ἐν παλατίῳ κατεστήσατο.
 ταῦτα μὲν τῆδε ἐγένετο, βασιλεὺς δὲ τοῖς ἐκ τῶν Παιώνων ἀφικο-5
 μένοις χρηματίσας πρόσβεισιν, ἐπειδὴ μηδὲν ὑγιᾶς αὐτοὺς ἀπαγ-
 γέλλοντας ἔγνω, ἐκλευεν εὐθνωρὸν τοῦ Ῥωμαϊκοῦ ἀπαλλαγέντας
 στρατοπέδου τὴν αὐτὴν αὐδῆς πορεύεσθαι. οἱ μὲν οὖν ἀπήεσαν,
 ὁ δὲ ἐπὶ Βελέγραδα πάλιν ἐλθὼν ἐνταῦθα ἠῤῥίσατο, ἣν καθάπερ
 εἴρηται Ζεύγμινον καθελὼν ὁ Ῥωμαίων ἰδεύματο στρατός, συναί-10
 ρομένους τῶν πόνων καὶ Οὐννων πολλοὺς ἔχοντες. παύσιον δὲ
D τοῦτο τύχης τὰ ἀνθρώπεια διαχλευαζούσης ἀεὶ πράγματα· κἄν γὰρ
 ἐπεγγελάσῃ τις τοὺς πάλαι καθαιρεθέντας δομήτορας, αὐδῆς οικι-
 στάς καθορῶν. ἐκ τούτων οἶμαι τὸ τύχης ὄνομα πολὺ παρὰ τοὺς
 ἀνθρώπους ἔρρῆ. τῶν γὰρ τῆς προνοίας ἔργων τοῖς λόγοις ἐπι-15
 στάνειν οὐκ ἔχοντες, ἐκ τοῦ σφίσις εἶναι δοκοῦντος, τῇ τύχῃ τὰς
 τῶν πραγμάτων διδοῦσιν ἐκβάσεις. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὡς πη φίλον
 ἐκάστῳ νομιέσθω τε καὶ λεγέσθω, ὁ δὲ λόγος ἐχέσθω τῶν προτε-
 θέντων. ἐπειδήπερ ὁ βασιλεὺς ἐνταῦθα ἐγένετο, γνοὺς ἀμήχανα
 εἶναι λοιπὸν Στέφανον γῆς ἄρξειν τῆς Οὐννων (ἤδη γὰρ Στέφανον **20**
P 125 αὐδῆς τὸν Ἰατζῶ κατεστήσαντο φέροντες) ἑτέραν ἐτρόπετο. Οὐν-
 νικῆς γὰρ δυνάμει τῇ πύσῃ καθάπερ εἴρηται μεταποιεῖσθαι ἤθελεν
 ἐν μεταχειμῶ τῶν ἑσπερίων κειμένης ἐθνῶν. Βελαῶν τοίνυν δε

cingens, secundum eam quae in castris viget legem observari iussit. ita ut
 ab illo deinceps Dese vallum locus iste fuerit nuncupatus. sic enim fossam
 vulgus ut plurimum vocat. eum autem paucos post dies Byzantium misit,
 et in palatio includi praecepit. haec quidem ibi acta. et princeps auditus
 Hungarorum qui advenerant legatis, ubi nihil eos sani adferre cognovit,
 castris excedere Romanis, et recta domum abire iussit. iis abeuntibus, ipse
 ad Belegrada urbem venit, ibique castra posuit. hanc, uti supra commemo-
 ravimus, diruto Zeugmino, Romanus exstruxerat exercitus, compluribus
 Hungaris in laboris partem adscitis. iocus hic est illius, quae in rebus hu-
 manis semper ludit, fortunae. certe enim priscos illos urbium conditores
 pridem extinctos, quis irrideat, dum videt novos rursus suboriri. ex iis
 τύχης seu fortunae vocabulum ut plurimum apud homines defluxisse arbitror.
 cum enim rerum quae a divina providentia profisciscuntur, rationem perci-
 pere non possunt, dum praeter opinionem videntur accidere, earum exitus
 fortunae adscribunt. sed de his prout cuique libitum fuerit censeat, scri-
 batve: nos autem ad institutum redeamus. cum igitur eo pervenisset impe-
 rator, fierique haud posse agnovisset, ut Stephanus Hungariae regnum
 adipisceretur (Stephanum quippe Geizae filium iterum restituerant Hungari)
 alio se convertit. Hungariam enim, uti dictum est, in medio Occidentalium
 nationum positam sibi comparare totis viribus satagebat, quapropter Belam,

μετὰ Στέφανον τῷ Τατζῆ παῖς ἦν, Μαρία τῇ αὐτοῦ θυγατρὶ συν-
 ἄμηναι πρὸς γάμον διενόηθη. Γεώργιον μὲν οὖν ὡς ἑταιρείας τῷ
 τότε ἤγετο τῆς βασιλικῆς, Παλαιολόγον μὲν γένος ἐς δὲ τὸν τῶν
 σεβαστῶν ἀναβεβηκότι ὄγκον, ἐπὶ Οὐννικὴν πέμψας δοκιμάζειν
 5 ἐκέλευε περὶ τοῦ κήδους· ὃ δὲ τὴν ἐς Βυζάντιον αὐτῆς ἑστειλατο. V 98
 Οὐννοι δὲ τῷ Παλαιολόγῳ κοινολογησάμενοι Βελάν τε φέροντες
 ἔδοσαν αὐτῷ καὶ χώραν, ἣν ὁ πατὴρ αὐτῷ περιῶν ἀπιδάσατο,
 ἄσμενοι ἐκληροῦντο. ὁ τοίνυν Παλαιολόγος παραλαβὼν αὐτὸν B
 10 θεν τῶν ἐπὶ τῷ κήδει βασιλεὺς ἐφρόντιζεν, ὃ τε παῖς Ἀλέξιος ἤδη
 μετωνομάσθη καὶ δεσπότης ἀνεβοήθη.

6. Ἡ μὲν οὖν ἐπὶ Βυζάντιον ἄφιξις τῷ Βελάν ταύτην
 ἔσχεν ἀρχήν, βασιλεὺς δὲ τὰ κατὰ τὴν ἐσπέραν ἤδη καλῶς ἔχειν
 ὑπολαβὼν ἐπὶ τὴν Ἀσίαν λοιπὸν ἔβλεψε, καὶ πρότερον μὲν τοῖς
 15 συμπεσοῦσιν εἰς τοῦτο κεινημένος, πρὸς δὲ τῶν ἐσπερίων ἐκείθεν
 ἐλκόμενος πραγμάτων. Νουραδὴν γὰρ ὡς τῆς κατὰ Συρίαν ἤρχε
 Βερροίας καὶ Λαμασκοῦ, πόλεων ἄμφω περιφανῶν, τῆς τύχης
 εὐμενὲς ἐμβλεψάσης αὐτῷ, καὶ ἄλλων τε πόλεων ἤρξε πολλῶν αὐτῷ C
 20 τῶν Εὐφράτου πίνουσι ναμάτων, καὶ χωρῶν σῶτι εὐκαταφρονή-
 των περιγέγονε συχῶν, πολλοῖς τε τῶν τῆδε σατραπῶν εἰς χεῖρας
 ἔλθῶν οὓς μὲν δορυαλώτους ἔσχεν, ἐν οἷς καὶ Τατζουλῆτος ὁ Ἐδέσ-
 σης ἡγεμονεύων, οὓς δὲ καὶ πολέμῳ ἀπεκτονῶς ἔτυχε, Ῥαῖμοῦν-
 δον δὲ τὸν ἐκ Πετούης, οὐπερ ἱκανῶς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἐπεμνή-

23. δὴ] Ita Duc. Cod. δέ.

qui post Stephanum Geizae filius erat, Mariae filiae suae matrimonio iun-
 gere constituit. Georgium igitur cohortis imperatoriae tunc temporis prae-
 fectum, gente Palaeologum atque sebasti auctum dignitate, in Hungariam
 misit, quo de hac in eunda affinitate sermones ingereret: ipse vero Byzan-
 tium rursus rediit. Hungari, colloquio cum Palaeologo habito, et Belam
 ipsi tradiderunt et regionem, quam superstes adhuc pater illi assignaverat,
 iubentes in haeredii sortem concesserunt. eo itaque accepto Palaeologus
 quibus dictum est conditionibus Byzantium reversus est. deinceps autem
 quae ad affinitatem istam conficiendam necessaria erant curavit imperator.
 atque puero inprimis, mutato nomine, Alexii nomen indidit, eumque despo-
 tas dignitate donavit.

6. Tale quidem Belae in urbem adventus initium habuit. rebus in
 Occidente rite compositis, ad Asiaticas animum admovit imperator, iis quae
 prius acciderant ad id permotus, sed ob res Occidentales inde avocatus.
 Nuradinus quippe, qui in Syria Berrhoeae et Damasco, praeclaris utrisque
 civitatibus, aliisque urbibus quam plurimis, quae circa Euphratem sitae sunt,
 ita illi arridente fortuna, imperabat, loca varia haud contemnenda expugna-
 verat, multosque ibi satrapas bello aggressus, alios quidem captivos tene-
 bat, in quibus erat Iosselinus Edessae princeps: alios vero in praefatis ob-

σθημεν λόγοις, ἄνδρα ἰσχυροῦ καὶ ῥώμῃ κατὰ τοὺς θουλλομένους
 ἐκείνους Ἡρακλεῖς, καὶ Βαλδουῖνον τὸν Μαρασίου τότε κρα-
 τοῦντα. προῖων δὲ καὶ Κωνσταντίνῳ τῷ τῆς Κιλικίας δουκι εἰς
 μάχην κατέστη, ὃν Καλαμάνον ἐπεκάλουν νεανίαν, τὴν τε ὄψιν
 D ἀγαυῶ καὶ δραστηρίῳ τὰ ἐς μάχας. ἀλλὰ τὸ μὲν πρῶτον ἡττητό⁵
 τε κατὰ κράτος τοῦ νεανίου καὶ ἀνηκέστοις περιπέπτωκε συμφο-
 ραῖς, εἶτα τύχῃ τινὶ αὐτόν τε καὶ Ρενάλδον τὸν Ἀντιοχείας πριγκι-
 πα εἶλεν, ἐν οἷς καὶ ὁ τῆς ἐν Φοινίκη Τριπόλεως ἡγεμονεύων
 ἦν. Κωνσταντίνος γάρ, ἐπειδὴ τοῦ πολέμου ἐκράτει, αὐκέτι κα-
 θεκτὸς ἦν, ἀλλ' ἀλογίστω τινὶ τόλμῃ καθυπαχθεὶς ἐς τε τὴν δία-¹⁰
 ξιν οὐδὲν ἐπιστήμη πεσὼν αὐτὸς τε ἦλω καὶ τὰ Ῥωμαίων ἔσφηλε
 πράγματα. ὁ Νουραδὶν δὲ καὶ Τερόζην μάχῃ νικήσας ἐλλίσιν
 P 126 ὤχεϊτο ὡς αὐτίκα καὶ τῆς Ἀντιοχείας ἐπιβησόμενος. διὰ ταῦτα
 μὲν οὐδὲν βασιλεὺς καὶ πρότερον ὦδινεν ἐπὶ τοῖς ζυμπεσοῦσι καὶ ἐπὶ
 τὴν Ἀσίαν διαβαίνειν διανοεῖτο, τότε δ' οὐδὲν καιροῦ λαβόμενος¹⁵
 πασιρροπος ἐς τοῦτο ἐφέρετο. ἀλλὰ καὶ πάλιν τὰ ἐκ τῆς ἐσπέρας
 ἐμποδῶν αὐτῷ ἔστησαν. ὁ τε γὰρ νέος Παιώνων ῥῆξ τοῦ Βελᾶ
 καὶ πάλιν ἐπεβάτενε κλήρου καὶ παρεσπόνδει καὶ τότε περιφανέ-
 στατα, καὶ Στέφανος, ὃν ἤδη τῆς ἀρχῆς ἀπέωσαντο Οὐννοι, δι'
 Ἀγγιῶλου πόλεως ἐπὶ τὴν Οὐννικήν ποθὲν παρεισδὸς ἀνακαλεῖσθαι²⁰
 τὴν ἀρχὴν διανοεῖτο. ἔλαθε δὲ προπετέστερον μᾶλλον ἢ προμη-
 θέστερον τῷ πράγματι ἐπικεχωρηκώς. ὡς γὰρ περιῶν τῶν Οὐν-

4. νεανίαν] Malim νεανία, id ut sequentibus iungatur.

22. ἐπι-

κεχωρηκώς] Malim ἐπικεχειρηκώς.

truncaverat, quos inter fuit Raimundus Pictavinus, cuius in prioribus libris
 abunde meminimus, vir animo et fortitudine prisco illi Herculi par, et Bal-
 duinus Marasiae dominus. progressus autem manus etiam conseruit cum
 Constantino Ciliciae duce, quem Calamanum iuvenem vocabant, egregiae
 formae viro, et in re militari admodum strenuo. verum ille cum ab ado-
 lescente primum omnino fuisset superatus, in gravissimas calamitates incidit.
 deinde sorte aliqua Renaldum Antiochiae principem, necnon et Tripolitanum
 in Phoenicia comitem cepit. sed enim Constantinus, hac adepta victoria,
 continere se non potuit, et inconsiderata quadam abreptus audacia victosque
 temere insecutus, et ipse captus est resque Romanas perdidit. Nuradinus
 vero ut Torcum perinde superavit, Antiochiae mox invadendae apem animo
 volvebat. ea igitur propter imperator iis casibus indignatus in Asiam statuit
 transire, captataque ad id occasione totus in id consilii incubuit. sed obsti-
 tere allati rursus ex Occidente rumores: novus quippe Hungariae rex hae-
 reditarius Belae possessiones iterum invasit, foederibus aperte violatis.
 quin et Stephanus, quem paulo ante regno eiecerant Hungari, per Anchi-
 lum civitatem Hungariam ingressus, illud recuperare meditabatur. verum
 temeritate potius quam prudentia rem aggressus, a proposito aberravit.
 statim enim atque cum nonnullos Hungaros in suas partes adduxisse accepit

των ὑπεποιεῖτό τινας, γνοὺς ὁ Στέφανος πανστρατὶ ἐπ' αὐτὸν Β
 ἐφέρετο. διὰ τοῦτο βασιλεὺς ἐπὶ Κιλικίαν μὲν στράτευμα τὰ ἐν-
 ταῦθα φρουρήσων ἱκανὸν ἐπεμψεν, ὃ δὲ ἐπὶ τὸν Ἰστρον καὶ πάλιν
 ἤλαυνε Σάον τε περαιοσάμενος ἀντικρὺ Τιτελίου τὸ στράτευμα
 5 ἴσθησε, κατὰ τοῦν ἔχων ὡς Βελᾶ μὲν τὸν κλῆρον ἀνασώσασαίτο τὸν
 πατρῶον, Στέφανον δὲ τῶν παρὰ πόδας εὐσχοίτο δυσχερῶν. ἤδη
 γὰρ καὶ ὑπέρρει τὰ τῆς δυνάμεως αὐτῷ, καὶ ἦν ἐν στενωῷ κομιδῆ,
 τῶν σὺν αὐτῷ Οὐννων ἐπὶ τὸν ῥῆγα μετατιθεμένων ἐκίστοτε. καὶ
 δὴ καὶ Ἀνδρόνικον τὸν τοῦ Κοντοσσιφάνου υἱέου, ὃς καὶ μέγας
 10 ἄλλῃ ὑστερον ἐχρημάτισε δοῦξ, ἅμα στρατεύματι στείλας Στέ-
 φρον μὲν ἀνήρπασε τοῦ κινδύνου, ὃ δὲ ἄρας ἐκ Τιτελίου παντὶ V 99
 τῷ στρατῷ προσωτέρω ἐχώρει. ὃ γάρ τοι τῆς ἀρχῆς ἐπιβατεύων C
 Στέφανος, ἐπειδὴ μὴ ἔξ ἀντιπάλου δυνάμεως τῷ βασιλεῖ συμπλα-
 κήσεσθαι εἶχε, τὸ μὲν πρῶτον σὺν ταῖς περὶ αὐτὸν δυνάμεσι περὶ
 15 πον τὰ τῆς Οὐννικῆς ἔσχατα ἐχώρει· ἔπειτα συμμάχους ἐκείθεν
 ἐπαγόμενος Ῥωμαίοις ἀντιτάξασθαι ἠπειλεῖτο. βασιλεὺς δὲ ἐπὶ
 τινα χώρον Πετρίκον καλούμενον κατλαβεῖν, ἐνταῦθα ἐσχῆνον.
 ἔστι δὲ ὁ χώρος οὗτος τῆς εἰς τὴν ἐνδοτέρω Παιονίαν παρελεύσεως
 ὄρος ὃ πρῶτος. ἐνθα γεγωνὸς Στεφάνῳ ἔγραψεν ὧδε. ἤκομεν,
 20 ὧ ἐμὲ καί, σὺ πόλεμον Οὐννοις ἄγοντες, ἀλλὰ Βελᾶ τε ἀδελφῷ
 τῷ σὺ τὴν χώραν ἀνασώσασθαι, ἦν σὺ δυναστεῖα τῇ ἡμῶν παρα-
 σπύσαντες εἴχομεν, ἀλλὰ σὺ τε ἔδως καὶ πατὴρ ὃ ἐμῶν πολλῷ D
 ἤδη πρότερον. καὶ Στέφανον δὲ τὸν σὺν τοῦ κινδύνου ἐξαιρησώ-
 μενοι θεῖον, γαμβρὸν ἤδη καὶ αὐτὸν κράτει γεγονότα τῷ ἡμῶν.

Stephanus, cum universis copiis in illum profectus est. quarebrem imperator
 in Ciliciam ad oppidorum praesidia idoneo misso exercitu, ipse versus
 Istrum denuo contendit: Savoque transmisso castra posuit ad Titelium, tum
 ut Belae paternam haereditatem reciperet, tum ut Stephanum praesenti eriperet
 discrimini. quippe iam illius imminutae erant vires, summisque premebatur
 angustiis, Hungaris, qui cum eo erant, ad regem undique deficientibus,
 itaque Andronico Contostephani filio, qui magni ducis dignitatem
 brevi post obtinuit, cum copiis misso, Stephanum quidem periculo exemit:
 ipse vero, motis ab Titelio castris, cum universo exercitu ulterius perrexit.
 regni enim invasor Stephanus, cum viribus longe impar cum imperatore con-
 gredi non auderet, primum quidem cum iis quae aderant copiis in ultimos
 Hungariae fines concessit, atque ibi novis coactis auxiliis acie cum Romanis
 decertare statuit. imperator vero ut ad locum quemdam pervenit, quem
 Petricum vocant, castra ibi posuit. est vero locus iste aditus in interiorem
 Hungariam primus terminus, quo cum pervenisset, hunc in modum Stephano
 rescripsit. " non ad inferendum Hungaris bellum, fili mi, venimus, sed ut
 Belae fratri tuo possessionem restituamus, quam a dominatione tua minime
 abstulimus, sed quam tu ipse paterque vester iam pridem concessistis: atque
 adeo etiam ut patrum tuum Stephanum maiestatis nostrae affinem periculo

εἰ βουλομένῳ σοὶ τοίνυν ἐστὶ γαμβρὸν ἡμῶν καὶ Βελὰν ἕσεισθαι, ὅπερ ἤδη καὶ διωμολόγηται σοι, τί μὴ τὴν χώραν ἀποδοὺς τῆς ἡμετέρας θύττων ἀπαλάσῃ ξενίας; εἰ δὲ τὸ κῆδος ἀποπροσοπέῃ, καὶ σοὶ ἕτερα περὶ τούτου δοκεῖ, ἴσθι ὡς τοῦ βιάσασθαι σε πολλῶν ἡμεῖς ἀπεχόμεθα μᾶλλον.” 5

7. Βασιλεὺς μὲν ταῦτα ἔγραψεν. ὁ δὲ ἄλλην τε καθάπερ
 P 127 εἶρηται σύμμαχον χεῖρα ἔκ τε Ἀλαμανῶν καὶ τῶν πρὸς τῷ Ταύρω
 ἰδρυμένων ἐπηγάγετο Σκυθῶν, καὶ δὴ καὶ τὸ Τζέχων ἑαυτῶ συν-
 εστήσατο ἔθνος, τοῦ ἐν σφίσι ἀρχοντος πανστρατιῆ ἐπ’ αὐτὸν
 ἀφικόμενου. ἦν δὲ οὗτος ὁ Κορράδῳ πάλαι τῷ Ἀλαμανῶν συ- 10
 στρατεύσας ἤγελ, ὁπηγίκα ὡσπερ μοι δεδιγγῆται ἐπὶ Ἀσίαν ἐκεῖνος
 ἐστέλλετο, ῥῆξ τε διὰ ταῦτα ἦν ἐκεῖνου γενόμενος. καίτοι ἐνεύ-
 σαντο ἄμφω, ὁ μὲν τὴν κλησιν, ἄτερος δὲ τὴν χάριν ὁ διδούς.
 μακρὸς γὰρ ἔξ οὗ χρόνος τὸ τῆς βασιλείας ὄνομα ἐν Ῥώμῃ ἀπώ-
 λετο, ἔξ οὗ μετὰ Ἀύγουστον, ὃν καὶ Ἀύγουστοῦλον ἐκάλουν τὸ 15
 τῆς ἡλικίας αἰνιττόμενοι νέον καθ’ ἣν ἐπελάβετο τῆς ἀρχῆς, ἐπὶ
 B Ὀδοάκρον καὶ Θεωδέριχον ἐξῆς τὸν Γότθων ἡγεμόνα τυράντους
 ἄμφω μετέβη τὰ τῆς ἡγεμονίας. ῥῆξ γὰρ Θεωδέριχος καὶ οὗ βα-
 σιλεὺς διεβίω καλούμενος, καθάπερ Προκόπιος ἱστορεῖ. Ῥώμῃ
 μέντοι ἀπὸ Θεωδερίχου καὶ ὀλίγῳ πρότερον ἄχρι καὶ νῦν στασια- 20
 ζομένη διαγέγονε, πολλάκις μὲν πρὸς Βελισαρίου καὶ Ναρσοῦ τῶν
 Ῥωμαίων στρατηγῶν ἐπὶ τῶν Ἰουστινιανοῦ Ῥωμαίους ἀνασωθεῖσα

3. ἀπαλάσῃ] Heysse ἀπαλλάσῃ. Duc. ἀπολαύσῃ ex conii. Tollii.

eximamus. si igitur, te etiam volente, Belam generum nostrum esse con-
 tigit, quod et tu pactis^o ipsis firmasti, cur non reddita ei sua possessione,
 nostra potius frueris societate et benevolentia? si vero necessitudinem et
 affinitatem respicis, aliaque modo de iis tibi mens est; scias longe nos am-
 plius ab eo abesse, ut vim nobis inferri patiamur.”

7. Istius epistolae sententia haec fuit. imperator autem, uti dictum
 est, alias auxiliares copias ex Alemannis et Taurum accolentibus Scythis
 confectas adduxit: Tzechorum praeterea sibi adiunxit nationem, quorum
 princeps ad eum venit cum universo exercitu. erat autem is, qui Conrado
 Alemannorum regi pridem militaverat, cum in Asiam, quemadmodum com-
 memoravimus, ille traiecit, eamque ob causam rex ab eo est renuntiatus.
 sed uterque vicissim falsus est, et qui appellationem regiam recepit, et alter
 qui munus imperitii. iamdudum enim imperatorum nomen Romae extinctum
 erat, ex quo ab Augusto (quem et Augustulum vocabant, aetatem eius te-
 neram, in qua occupavit imperium, significantes) in Odoacrum et Theodori-
 cum deinceps Gothorum principem, tyrannum utrumque, translatus est
 principatus, regis enim nomine, non imperatoris, quoad vixit, insignitus
 fuit Theodoricus, ut scribit Procopius. ipsa quidem Roma a Theodorici
 temporibus et paulo ante in hunc usque diem a cetero imperio divulsa mansit.
 licetque a Belisario et Narse, ducibus Romanis, sub Iustiniano recuperata

χρόνων, αὐθις δὲ οὐδὲν ἤττον τυράννοις βαρβάρους δουλεύουσα,
 αἱ καὶ ῥῆγες κατὰ Θεουδερύχου τοῦ πρώτου καὶ ῥηγὸς ἄμυ καὶ τυ-
 ράννου κέκληνται ζῆλον. οἷς δὲ μὴ τοῦ τῆς βασιλείας μέτεστιν
 ἕψους, πόθεν οὗτοι τηλικαὶς προβεβλήσονται ἀρχάς, αἱ καθ' ἕνα
 5 ἤδη ἔφην οἷόν τινες διαιρέσεις ἐκ τοῦ τῆς βασιλείας καθένται κρά- C
 τος; τοῖς δὲ οὐκ ἀπόρη μόνον, εἰ τοῦ τῆς βασιλείας οὐδὲν
 προσῆκον ἐπιβατεύουσιν ἕψους, ἰμπέριον ἑαυτοῖς περιτιθέντες
 κράτος. βούλεται δὲ τοῦτο τὸ ἄκματον ἐρηγεῖν. ἀλλ' ἤδη
 καὶ τὴν ἐν Βυζαντιῷ βασιλείαν ἐτέραν παρὰ τὴν ἐν Ῥώμῃ ἀποφυ-
 10 νειν τολμῶσιν. ἕπερ ἐμοὶ διασκοπομένῳ πολλάκις ἤδη καὶ δα-
 κρῶσαι ἐπῆλθεν. οἷον γὰρ, οἷον ἢ Ῥώμης ἀρχὴ βαρβάρους καὶ
 δεινῶς ἀνδραποδώσειν ἀνθρώποις διεκαπηλεύθη χρῆμα· κἀντεῦ- V 100
 θεν οὔτε ἀρχιερέως αὐτῇ μέτεστιν οὔτε πολλῶν δήπουθεν ἄρχοντος.
 ὁ μὲν γὰρ τῷ τῆς βασιλείας ἐπεμβαίνων μεγαλείῳ, ἀναξίως ἑαυτῷ D
 15 ἰππευομένῳ πεῖξῃ τῷ ἀρχιερεῖ παραθέει καὶ ὅσα καὶ ἰπποκόμος
 αὐτῷ γίνεται, ὁ δὲ ἰμπεράτορα τοῦτόν εἰς ταῦτόν ἄγων βασιλεῖ
 ὀνομάζει. πῶς, ὦ βέλτιστε, καὶ πόθεν σοὶ τοῖς Ῥωμαίων βασι-
 λεῦσιν εἰς ἰπποκόμους κεχρησθῆναι ἐπῆλθεν; ἀλλ' οὔτε ποθὲν ἔσχες,
 καὶ σὺ μὲν ψεύδη τὸν ἀρχιερέα, ὁ δὲ τὸν βασιλεῖα διακιβδηλεύει.
 20 μὴ γὰρ τὸν ἐν Βυζαντιῷ τῆς βασιλείας θρόνον Ῥώμης θρόνον εἶ-
 ναι διομολογοῦντί σοι, πόθεν αὐτῷ σοὶ τὸ Πάπα κεκλήρωται

7. ἰμπέριον] Cod. ἰμπόριον. Duc. ἰμπέριον.

13. πολλῶν δή-
 πουθεν] ?

fuerit, Romanoque asserta imperio: rursum tamen in tyrannorum barbarorum
 servitutum decidit, qui Theodorici primi regis perinde ac tyranni
 exemplo reges appellantur. qui igitur fieri potest, ut qui imperatorii culminis
 non sunt participes, tantas dignitates conferre possint, quae, ut iam diximus
 ab imperatoria maiestate velut quaedam particulae, profluxerunt. his vero
 non sufficit modo, si imperatoriam celsitudinem nullo iure ad se pertinentem
 imperii quae maiestatem invadant (id enim vocabuli supremam potestatem de-
 notat). sed iam eo venere audaciae, ut Byzantinum imperium a Romano di-
 versum esse contendant: quae mihi perpendenti saepe obortae sunt lacry-
 mae. qualis enim quantaque res Romae principatus a barbaris foedisque
 mancipiis divendita est? atque inde neque habuit illa pontificem, multoque
 minus principem. iste enim qui imperatoriam usurpat maiestatem, equitan-
 tem pontificem praeter dignitatem pedes praecedit, et equisonis implet mu-
 nus. hic vero imperatorem istum appellat et pari cum principibus nostris
 honore vult censerī. quomodo, o bone, et unde tibi in mentem venit Ro-
 manorum uti imperatoribus equisonum et stratorum vice? at cum neutquam
 illud aliunde acceperis, et tu pontificem mentiris, ille vero imperatoriam
 adulterat maiestatem. at tu qui Byzantinam imperii sedem eandem esse cum
 Romana imperii sede diffiteris, unde Papas dignitatem consecutus es? uni-

P 128 ἀξίωμα; εἰς ἔστιν ᾧ ταῦτα ἔδοξε Κωνσταντῖνος, ὁ πρῶτος ἐν βασιλεῦσι Χριστιανός. πῶς οὖν τὸ μὲν αὐτοῦ ἄσμενος δέχη, τὸν θρόνον φημι καὶ τὸ τῆς ἀξίας ὑπερβάλλον, τὸ δὲ ἀπροσοπιῆ; ἢ ἀμφοτέρω σιέρξον ἢ καὶ θατέρου ἀπόστηθι. ἀλλ' ἐμοί, φησί, βασιλείας προβεβλήσθαι ἔξεστι. ναί, ὅσον ἐπιθεῖναι χεῖρας, ὅσον εἰς ἀγιάσαι, ταῦτα δὴ τὰ πνευματικά. οὐχὶ δὲ καὶ βασιλείας ἦδη καταχαρῆσθαι καὶ τὰ γε τοιαῦτα καινοτομεῖν. ἐπεὶ εἴ γε ὑμέτερον ἦν βασιλείας μετατιθέναι, τί μὴ τὴν ἐν Ρώμῃ αὐτοὶ μετετάξατε; ἀλλ' ἑτέρου πράξαντος ἄκων ἡγάπα τοῖς δεδογμένοις ὁ τηνηκαῦτα τὴν καθ' ὑμᾶς ἐκκλησίαν λαχόν. σὺ δὲ καὶ περιπίπτεις τοῖς 10 σεαυτοῦ καὶ λανθάνεις πῶς τὰναντί ποιῶν. οὐς γὰρ οὐ πολλῶ

B πρότερον εἰς βασιλέα μὲν καλῶς ποιῶν οὐκὼν ἐδέξω παρακαλοῦντας, ὅτι μὴδὲ ἐξῆν, εἰς δὲ ἱπποκόμους κατέλεξας, νῦν οὐκ οἶδ' ὅπως εἰς βασιλέας παραλαμβάνεις, καὶ κρίνεις τὸν ἐξ οὗ καὶ δι' οὗ καὶ καθ' οὗ σοὶ τοῦ θρόνου μέτεστιν οὐδὲ ταυτὸν τῷ βαρβάρῳ 15 ἴσως, τῷ τυράννῳ, τῷ δούλῳ. ἀλλὰ τυραννοῦμαι, φησί, ἀλλὰ βιάζομαι. οὐκ ἔχει σοὶ χώραν ἢ σκῆψις; χθρὲς γὰρ καὶ οὐ πολλῶ πρότερον βασιλεῖ Μανουὴλ ταῦτα διωμολόγεις. κἄν αὐτὸς ἀρηθείης, ἀλλ' αἱ βίβλοι κηρύττουσιν αἰ τὰ γράμματά σου τῷ ἔδαφίῳ μετεδέξαντο. ἀλλ' ὄντως βωμολοχία τίς ἐστι τὸ πρᾶγμα καὶ 20 τρόπος μικροπρεπῆς καὶ ἀνελεύθερος, καὶ καθόρου δίκην αἰετῶ

C θαρμύλῃ ταῖς τύχαις. ἀλλὰ ταῦτα μὲν πλέον ἢ χρονικαῖς προσήκει διεξήλθομεν ὑποθέσειν, ὁ δὲ λόγος ἀναγέσθω καὶ πάλιν ἐπὶ τὰ πρότερα.

cus est Constantinus, primus imperator Christianus, qui haec decrevit. cur igitur id quidem lubens excipis, sedem inquam pontificiam illiusque supremum fastigium, istud vero respuis. utrumque amplectere, aut abstinere ab altero. verum, inquit, imperatores mihi praeficere licet: sane, ut manus imponas et consecras; ea enim spiritualia sunt; imperium vero aliis tribuere aut similia innovare licet minime. nam si vestrum erat transferre Imperia, cur illud quod Romae erat non transtulistis? sed alterius id facientis decrevit acquievit invitus, qui tum vestrae praecerat ecclesiae: tu vero propriis ipse commodis obhuctaris, nescius te facere prorsus contraria. quos enim non multo ante, imperatori gratificatus, supplicantes non admisisti, quod neque licebat: quos stratoribus accensueras, eos nunc nescio quo pacto in imperatores promoves, illumque ex quo et per quem et sub quo thronum es consecutus, nec barbaro forsitan et tyranno et mancipio aequalem facis. sed ais tyrannide opprimor, vi eogor. non habet locum praetextus: heri enim et non multo ante imperatori Manuelli ista pactus es. etsi infitias ieris, haec praedicant epistolae, quae characteres tuos proprio exaratos calamo exceperunt. sed id mera est scurrilitas, ratioque agendi inadecens atque illiberalis, ac cothurni instar semper te ad fortunam componis. verum cum haec a nobis pluribus, quam annalium materiae conveniat, enarrata sint, ad priora rursus redeat oratio.

8. Στέφανος μὲν οὕτω συσκευασάμενος κατὰ Ῥωμαίων ἐφέρετο. βασιλεία δὲ ἐν τῇ τῶν Οὐγγῶν γεγονότα ἐξήρισαν οἱ ταύτη ἄνθρωποι πανδημεὶ ὑποδεξόμενοι, ὅσοι τε ἐς τοὺς ἱερεῖς κατελέγοντο ἐριουργεῖς ἀναβεβλημένοι στολὰς καὶ τὰ ἱερὰ χερσὶν ἔχοντες 5 λόγια, καὶ ὅσοι ὀχλικὸν καὶ δημῶδες ἦν, ᾧδὸν τινα ἐμμελῶς συντεθειμένην ἐκ τῶν παρ' ἡμῶν ἀρμοδιώτατα προσφωνοῦντες. εἶχε δὲ ἴσδε·

ὦ συμμαχήσας κύριε τῷ πρασιτάτῳ Δαβὶδ

καὶ τὰ ἐξῆς. ὁ δὲ τὰ τῆδε χωρίᾳ ἐπερβὰς Ἰστρον διαβῆναι ἠπέ-
 10 γειτο, τὴν ἐνταυθα τε νῆσον παρελθὼν ἐπὶ τὰ ἐνδότερα χωρεῖν D
 ἤθελεν. ὅτε δὴ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ περαιουμένου λέγεται μίαν τῶν
 νεῶν φόρτου πλείαν ὄπλων τε καὶ ἀνθρώπων ὡς πλείστων οὐ μα-
 κρὰν ὄχθης γεγενημένην ἐπὶ θατέραν νεῦσαι πλεύραν, ὡς ἤδη καὶ
 εἰσεῖν τὸ ὕδωρ ἐπ' αὐτήν. ὁ μὲν οὖν ἄλλος Ῥωμαίων στρατός,
 15 ὅσοι τε ναυσὶν ἐμβύαντες τοῖς ποταμίοις ἐφέροντο νότοις καὶ ὅσοι
 ἐπὶ τῆς ἠπείρου ἴσταντο ἔτι, οἱ μὲν ὑποψίμῃ κινδύνου οἱ δὲ ὀλιγω-
 ρία ἔχοντες περιώρων τὸ πρῶγμα, καὶ ἡ ναὺς ὀλίγον δεῖν αὐταν-
 δρος τῷ βυθῷ κατεδύσατο, εἰ μὴ βασιλεὺς ἐπὶ ὕδωρ ἀλόμενος V 101
 ἐπὶ πλείστον τε πεζῇ προελθὼν, καίτοι τοῦ ρεύματος σὺν ῥύμῃ P 129
 20 σφοδρᾷ καταφερομένου καὶ τέλμα τι ἐνταυθα δυσδιεξόδευτον ἐργα-
 ζόμενον, τῷ ὤμῳ τε ὑπέσχε τῇ νηϊ καὶ τὸν τοῦ κινδύνου ὑποτε-

4. ἐριουργεῖς] Tollius ἱερουργεῖς. *ibid.* χερσὶν ἔχοντες] In mar-
 gine Cod. χερσὶ φέροντες. 5. ὅσοι] Malim ὅσον. 8. ὦ συμ-
 μαχήσας] Cod. ὁ συμμαχήσας. 18. ἀλόμενος] Cod. ἀλλόμενος.
 21. τῷ ὤμῳ] Malim τῷ ὤμῳ.

8. Stephanus itaque rebus omnibus apparatis, in Romanos profectus est. ubi vero in Hungariam pervenit imperator, ad eum excipiendum universi confluxere incolae, atque in iis sacerdotali ordine conspicui, laneis induti vestibus et divina manibus ferentes evangelia, una cum promiscua plebe, eiusmodi canticum, a scriptoribus nostris concinnatum, suavissime praecipientes. "qui auxilium, domine, tulisti mansuetissimo David" et quae sequuntur. ille autem loca ista praetergressus, Istrum transmittere properat, et superata quae hic adiacet insula in interiora pergere constituit. aiunt Romanis copiis eo loco traicientibus, unam ex navibus, sarcinis armisque et militibus cum maxime refertam, cum haud procul abesset a littore, in alterum inclinasse latus, ita ut in eam aqua influeret. ibi reliquus Romanorum exercitus, tum qui naves ingressi flumine vehebantur, tum qui adhuc in continente stabant, periculi metu vel ignavia de re haud erant solliciti: iamque navis propemodum una cum ipsis hominibus aquis absorbenda erat, nisi imperator in aquam desiliens, longiusque pedes progressus, magna licet vi impellente fluctu, et limum hoc loco aegre pervium faciente, humeris navem sustinisset, et inhibito tantisper periculo facultatem ceteris auxiliandi praec-

μέμμενος χρόνον ἄδειαν τοῖς λοιποῖς ἐπιβοηθεῖν δέδωκεν, οἱ τὴν αὐτοῦ ἀιδεσάμενοι προθυμίαν παρέστησαν τε τοῖς κινδυνεύουσι καὶ τοῦ κινδύνου ἐξείλοντο. ἔξ ἐκείνου τοίνυν μέγα ἐπὶ φιλανθρωπία βασιλεὺς ὄνομα ἔσχε. τότε δ' οὖν Ἰστρον ἄνωθεν ποῦ διαβὰς ἐπὶ τινα πόλιν ὄνομα Παγάτζιον ἐφέρετο· ἡ δὲ πόλις μητρόπολις τῶν ἐν Σιρμῶ τυχάνει οὖσα· ἐνταυθά τε διατριβὴν ὁ τοῦ ἔθνους ποιεῖται ἀρχιερέυς· ἐνθα πλῆθος κατοίκων λόγου κρείσσει ἐξῆμε

B δορυφορήσον αὐτόν. τότε μὲν οὖν ἐνταυθά ποῦ ηὐλίσατο, ἐξῆς δὲ πυθόμενος Στέφανον ἐγγὺς ἤδη γεγονέναι εἰς μὲν τὸν πόλεμον αὐτίκῃ καθίσταται. Ῥωμαίων δὲ τινα τῆς Τζέχων συνιέντα γλώττι-10 της προσκαλεσόμενος ἐκέλευε μεταμφιεσόμενον ἐπὶ τὸ τῶν πολέμιων καθυποδύναι στρατόπεδον εἰς ὄψιν τε τῷ τῶν Τζέχων ἐλθόντα ῥήγλι τάδε ἀνεπιεῖν αὐτῷ. “ ποῖ δήποτε πορεύῃ; τίνα ταύτην πορείαν σὺν τῷ ὑπὸ σε φέρῃ στρατεύματι; ἢ οὐκ οἶδας ὡς βασιλεὶ μεγάλῳ χεῖρας ἀνταίρειν τολμᾶς; ᾧ καὶ τὸ ὑπ' αἰτίας 15 λόγον ἔχούσις διὰ μάχης ἔναι σφαλερόν, μὴ ὅτι γε πρὸς τῶν Οὐνῶν τουτωνὶ περιφρονεῖσθαι κινδυνεύοντι, οἱ Βελᾶ κληρὸν δόντες εἶτα ἀφείλαντο, ὅσα καὶ παιγνίοις ὄρκοις χρησάμενοι τοῖς

C αὐτῶν. καὶ τις μὲν ἰδιώτῃ ξυναλλάττων ἀνδρὶ οὐκουν ἀθῶος τῷ νόμῳ διαγίνεται τῶν δεδογμένων, ἂν οὕτω τύχη, καταφρονῶν 20 βασιλεὶ δὲ τηλικούτῳ ταῖς ὁμολογίαις ἤδη προσκεκρουκότες ἀτιμώρητοι διαμενοῦσιν Οὐννοὶ; πολλοῦ γε καὶ δεῖ. ἄρα δίκαια

1. λοιποῖς] Cod. πολλοῖς, superscripto λοιποῖς.

5. ἡ δὲ] Ma-
him ἡ δὲ.

buisset, qui eius alacritatem suspicientes periclitantibus succurrerunt eoque a discrimine omnino liberarunt; qua ex re magnam sibi humanitatis famam comparavit imperator. itaque superiori e parte Istro traiecto ad civitatem nomine Pagatzium pervenit. est vero illa Sirmiensis agri metropolis. hic habitat gentis istius antistes, et ex ea incolarum multitudo innumera egressa est, quo illius comitatu sese adiungeret. hic igitur castris positus consedit; postquam autem accepit Stephanum iam prope esse, ad bellum se confectum comparat. gnarum vero Tzechorum linguae Romanum quemdam ad se vocat eique imperat, ut mutatis vestibus castra hostium subiret, atque ubi ad regis Tzechorum venisset conspectum, cum hisce verbis alloqueretur. “quo tandem proficisceris? quod iter cum tuis capeasis copiis? an nescis te in magnum imperatorem manum intentare velle? cum quo vel iustus de causis bellum gerere periculosum est, nedum cum eo, quem Hungari isti despiciunt habent, qui eam, quam Belae in haereditatis partem concesserant, possessionem abstulerunt, sacramentis pro ludo iocoque habitis. sed neque qui cum privato homine paciscitur, innocens ex lege iudicatur, si cum in mentem venit negligere pacta velit, an vero qui tantum imperatorem violatis foederibus offenderunt Hungari, manebunt impuniti? nequaquam: nonne

βασιλεὺς πολεμεῖ; πρὸς δὲ τὸ δίκαιον καὶ ἀεὶ ἢ τοῦ πολέμου
 ῥοπή γίνεται. οὐ δὲ κάκεινο ἀναλόγισαι. δοῦλος ἐπὶ δεσποτῆν
 ἦκεις πολεμησέων, καὶ δοῦλος οὐ βίβη τὸν ζυγὸν ὑποδὺς (ἢ γὰρ
 ἂν εἶχε λόγον τινά, φύσει γὰρ δι' ἀπερχθείας τὸ τοιοῦτον τοῖς
 δακτυλιμένοις ἐστίν), ἀλλὰ δοῦλος ἐθελόδουλος (ἐριμηνεύει δὲ σοι
 τοῦτο τὸ λέξιον), εἴ γε μὴ διέφυγέ σου τὴν μνήμην ὅσα ἐν Βυ-
 ζαντίῳ πάσαι τετέλεκας, ὀπηνίκα σὺν τῷ Κορράδῳ ἐπὶ Ἀσίαν
 ἐστέλλον. ἕως τοίνυν αἰρέσεως τῆς σῆς ἢ τοῦ πράγματος ἤρηθη- D
 ται ἀπόβασις, ἐλοῦ τὸ Τζέχοις τε πᾶσι καὶ σοὶ συνοῖσον αὐτῷ.
 10 μεταμέλεια γὰρ οὐκ ἐν καιρῷ γενομένη ἦκιστα τῷ χρωμένῳ σν-
 τιλεῖν εἴωθεν.” ὁ μὲν ταῦτα εἶπε· Βλαδισθλαβος δὲ (τοῦτο
 γὰρ αὐτῷ ὄνομα ἔκειτο) ἀμείβεται ὧδε. “οὐ πόλεμον ἄγοντες
 ἐπὶ βασιλέα μέγαν ἐνταῦθα πάρειμεν, ὃ λῶσθε, (μὴ οὕτω τῶν
 εἰς αὐτὸν ἀμνηστῆσαιμεν συνθηκῶν) ἀλλὰ Στεφάνῳ τούτῳ ἀμν-
 15 νοῦντες οὐ δίκαια πρὸς πατραδέλφον πεπονθότε, ὅς γε τὸ μὲν
 πρῶτον τῆς πατρῴως αὐτὸν ἤλασε γῆς καὶ τοῦ κλήρου, εἶτα τῆς
 δικῆς ἀντεισαγωγούσης, ὃ δὲ αὐθις ἐπιστρατεύει τούτῳ καὶ ἦν ἐν P 130
 τῷ κακῶς ἄρχειν ἀποβεβλήκει ἀρχὴν δυναστεία καὶ πάλιν κτᾶ-
 σθαι διανοεῖται. ὑπὲρ ὧν καὶ δεησόμενος ἦκω βασιλέως καὶ
 20 ὄρφανοῦ παιδὸς χεῖρα μᾶλλον ὑπερσεχεῖν λιτασόμενος. εἰ δὲ τι
 καὶ πρὸς Στεφάνου τουτουὶ τοῦ νεωτέρου ἐπὶ τὴν αὐτὴν διημάρ-
 τηται βασιλείαν (πυνθάνομαι γὰρ ὡς τῆς Βελᾶ μηδὲν αὐτῷ

4. εἶχε] Malim εἶχε.

17. ἀντεισαγωγούσης] Malim ἀντεισαγα-
 γούσης.

18. ἀποβεβλήκει] Ita Tollius. Cod. ἀποβεβλήκει.

21. τὴν αὐτὴν] Fort. τὴν σῆν.

instam gerit bellum imperator? et ad iustitiam semper belli fortuna inclinatur. vero illud perpende: servus domino bellum illaturus venis, non tamen servus, cui per vim imposita est servitus (sic enim profecto res aliquam rationem haberet, siquidem qui invitam servitutem servituti naturaliter a dominis abhorrent), sed servus voluntarius, seu ut vos dicitis lizius: nisi forte tam effugerunt memoriam quae quondam Byzantii pactus es, cum in Asiam una cum Conrado expeditionem suscepisti. dum igitur ab optione tua pendet rei exitus, elige quod et tibi et Tzechis omnibus expediat: quae enim non opportuna fit poenitentia, eam facienti prodesse haudquam solet.” ita quidem ille locutus est. Vladislaus autem (sic enim appellabatur) in hunc modum respondit. “non illaturi bellum magno imperatori hac venimus, o bone; neque enim eorum quae cum illo pacti sumus memoria nos fugit; sed Stephano iniuste a patre impetito opem laturo. illum quippe paterna primum terra et haereditate exiit: deinde iure suo restitutum rursus bello lacessit et regnum, quod male imperando amisit, per vim recuperare iterum contendit. capropter imperatorem supplicaturus venio, ut pupillum potius puerum protegat ac tutetur. si quid autem Stephanus hic iunior in tuam peccavit maiestatem (audio enim Belae terram nihil ad se pertinentem occu-

προσηκον και πάλιν ἐπελάβετο χώρας) αὐτίκα ἐφ' ἡμῖν δια-
λακταῖς τήν τε χώραν ἀποδοῖη και τρόπον παντί τήν ἁμαρτάδα
ἐξιλάσεται." ταῦτ' εἰπὼν ἀπεπέμψατο τὸν ἄνθρωπον. ὁ δὲ
ἐπὶ τὸ Ῥωμαίων ἀναστρέψας στρατόπεδον βασιλεῖ τοὺς λόγους
ἐκόμισεν. ὁ δὲ ἤκουσε μὲν τῶν λόγων οὐκ ἀηδῶς, οὐ μέντοι 5

- B** παντάπασι πιστεύειν εἶχεν. ἔννοια γάρ τις αὐτῷ γέγονε, μὴ
V 102 Βλαδισθλάβω οὐκ ἄπο γνώμης εἶρηται ταῦτα, ἀλλ' ὑποκάθη-
ται τις και δόλος αὐτοῖς. ἀμέλει και τῶν περὶ αὐτὸν τινος αὐ-
θις ἐς αὐτὸν πέμψας ὄρκους τὰ δεδομένα πιστοῦσθαι ἐκέλευε,
και ὃς αὐτίκα μηδὲν μελλήσας ἐπιτελῆ ταῦτα ἔθετο. οὐ μὴν 10
ἀλλὰ και ὅσα πάλοι, κυδίεπερ ἔφη, ὑπέσχετο δευτέροις ἐπικα-
τελάμβανεν ὄρκους. ὀλίγω δὲ κατόπιν και Στέφανος πρέσβεις ἐς
βασιλέα πέμψας τήν τε χώραν ἀπεδίδον και παράκλησιν προσῆγε,
μηκέτι Στεφάνω κατὰ τῆς Οὐννικῆς ἐπιέναι στρατεύειν τῷ θείῳ.
ἄπερ ὁ βασιλεὺς προσδεξάμενος, τὸν πόλεμον λύσας ὡς ἐπὶ τῆν 15
Ῥωμαίων μετέβαινε, Στεφάνω τε παρήγει ἀπαλλάσσεσθαι ἡδῆ
C τῆς Οὐννικῆς και αὐτὸν αἰτεῖ πείρα μαθόντα τὸ περὶ αὐτὸν δόσο-
νον τῶν ὁμοφύλων. πείθειν δ' οὐκ ἔχων τὸν ἄνθρωπον "ἐγὼ
μὲν "ἔφη" ἄπειμι ἡδῆ· ἀνασωσαμένω γάρ μοι τήν χώραν τῷ
Βελᾷ μάχης ὅτι μὴ ἀδικον λόγος ὑπολλέλειπται οὐδεὶς· οὐ δὲ 20
οὐκ εἰς μακρὰν ἴσθι προδοθησόμενος τοῖς ἐχθροῖς. εἰ βούλει
δέ, και εἰς ὄψιν ἄρτι τὸ πρῶγμά σοι παρωστήσω. ἔστι σοι
ἀδελφιδουὺς Στέφανος τοσοῦτω τὰ εἰς μορφὴν ἐμφερέης, ὅσω τοῖς

3. ἐξιλάσεται.] Cod. ἐξιλάσεται.

passee) continuo nobis arbitris et regiones restituet et omni modo delictum
expiabit." his dictis hominem dimisit. ille vero in Romanorum castra re-
versus imperatori quae ab eo audiverat retulit; quae quidem accepit haud
illubenter, etsi fidem iis omnino non praestaret. neque enim haec a Vla-
dislao ex animi sententia dicta esse opinabatur, verebaturque ne quis sub-
esset dolus. quapropter quosdam ex suis ad illum denuo misit, ut pacta
iureiurando firmarent; quod ille nihil moratus confecit. neque ea solum,
verum quae olim etiam uti diximus pepigerat, secundo iuramento sancivit.
paulo post et Stephanus missis ad imperatorem legatis, regionem restituit ni-
mulque deprecatus est, ne unquam Stephanum patrum bello Hungariam in-
festare permitteret. his acceptis conditionibus princeps bello dirempto in
Romanos prope rediit fines. Stephanum autem hortatus est imperator, ut
et ipse ab Hungaria excederet, ut qui revera odium erga se indignationem-
que contribulium esset expertus. sed cum id homini persuadere haud po-
tuisset "ego quidem" inquit "nunc recedo; Bela quippe in integrum re-
stituto, nulla mihi amplius belli nisi iniusti ratio relinquitur. tu vero pro
certo scias te brevi inimicis tuis prodendum esse; et si videtur, quomodo id
futurum sit ostendam. est tibi ex fratre nepos Stephanus, adeo vultu et

ἀπειρέργως ἐς ἡμᾶς ὄρωσι πράγματα εἶναι θατέρον διαιρεῖσθαι τὸν ἕτερον. τοῦτον δὴ ὅλοις τοῖς σαυτοῦ κοσμήσας κέλευσον τὸ ἔπωσε ἀνυλαβόμενον στρατεύμα ἐπὶ τοῖς πολεμίους χωρεῖν. σὺ δὲ ἐνταῦθά ποσ κατακρυψόμενος ξαντὸν τήρει, καὶ γνώσῃ· 5 αὐτίκα ὅπως ποτέ σοι προσφέρονται Οὐννοί.” ὁ μὲν οὖν σκαφίδιον ἐμβὰς περὶ που τὰς τοῦ Ἰστρου λανθάνων ἐσάλειν ὄχθας, D ὁ δὲ ἀδελφιδοῦς αὐτοῦ Στέφανος ἅμα τοῖς περὶ αὐτὸν Οὐννοῖς Στεφάνῳ τῷ ῥήγι συμπλακῆσεσθαι ἠπέλεγτο. ἀλλ’ οὐπω ἐς ταῦτον ἀλλήλοισ ἐγένοντο τὰ στρατεύματα, καὶ οἱ σὺν τῷ Στεφάνῳ 10 Οὐννοὶ χεῖρας ἐπιβυλόντες αὐτῷ ὡς αὐτὸν τὸν πρεσβύτερον Στεφάνῳ τῷ ῥήγι παρετίθεσαν γέροντες. τοῖς μὲν Οὐννοῖς ἡ πλάτη ἐν τῷθε ἐτελεότα, βασιλεὺς δὲ πυθόμενος ταῦτα παραινέσιν Στεφάνῳ προσῆγεν “ἀπῆρη” λέγων “ὦ ἄνθρωπε. ὡς γὰρ τῷ μὴ ἐνδέοντι ἀναπίπτειν ἐπισφαλές, οὕτω δὴ τὸ παρακαλίρια P 131 15 τολμᾶν ἡμαθές. ἰδοὺ δις ἔχεις μαθῶν ὀπόσα σοι τὸ καθ’ ἕκαστον προὔξενησεν ἤδη κακά. μὴ καὶ τρίτην ἀναμείνης, ὃ βέλτιστε, πείρα. τάχα γὰρ οὐδὲ διορθοῦσθαι σοι βουλομένῳ ἐνέσται.” βασιλεὺς μὲν τοσαῦτα ἔλεγεν, ὁ δὲ “νῦν μᾶλλον” εἶπεν “αἰδέσονται με Οὐννοὶ, ὅποτε κακουργοῦντες ἤδη πεφώρηνται.” οὕτω 20 ψυχὴ καθάπαξ ἐπιθυμίαις ἀλοῦσα πάντα λόγον εἰς αὐτὰς μεταφέρει καὶ βιάζεται. ἐφ’ οἷς ἀπειρηκῶς βασιλεὺς Νικηφόρον μὲν

14. τῷ μὴ ἐνδέονται] Fort. τὸ μὴ ἐν δέοντι hoc sensu: ut enim, ubi res postulatur, non cedere periculosum est. 15. καθ’ ἕκαστον] Fort. ἀσθένεστων. quod sequitur προὔξενησεν, in Cod. his scriptam est.

Incementis sibi similis, ut nisi attente admodum vos intuentibus haud facile sit alterum ab altero discernere. hunc tuis indutum armis iube tuo cum exercitu in hostem ire: tu vero interea te in occulto tene, et nosces continuo qualis sit erga te Hungarorum affectus.” ille igitur scapham ingressus, clam circa Istri ripas obnavigat: interea dum illius ex fratre nepos Stephanus cum Hungaricis quas habebat copiis cum rege Stephano praelium initurus deproperat, sed nondum coiverat uterque exercitus, cum qui Stephanum comitabantur Hungari, manus in illum iniiciunt, et tamquam esset Stephanus ille senior, coram rege eum sistunt. in iis quidem Hungarorum error desinit, postquam ea princeps intellexit, iterum admonuit Stephanum “nunc tandem” inquit “sufficit, ut enim rebus se intricare non necessariis periculosum, ita intempestiva aggredi stultum est. ecce iam bis didicisti, quanta tibi unumquodque ex iis paraverit mala: ne et tertio, bone vir, facere periculum veis: fortassis enim emendandae culpae facultas non daretur.” haec quidem imperator; ille vero “at nunc multo magis” inquit “me reverebuntur Hungari, quia perperam egisse deprehensi sunt.” ita victus semel cupiditatibus animus omnes eo transfert rapitque cogitationes. Imperator igitur hominem persuadendi spem omnem abiiciens Nicephorum Chal-

τὸν Χαλούφην αὐτοῦ ἔλιπεν ἅμα στρατεύματι, συμπαροσόμενόν τε τῷ Στεφάνῳ καὶ τὰ παραπίπτοντα συνδιοικησόμενον. ὁ δὲ ἐπὶ τὴν Ῥωμαίων ἦλθεν. οὐ πολὺ τὸ μεταξύ, καὶ πωθόμενος B ὁ τῶν Οὐννων ῥῆξ ἐπὶ Οὐννικῆς Στέφανον εἰσέτι διατριβὴν ποιῆσαι, δυνάμεις ἔτι μᾶλλον ἀγείρας πολέμῳ τὸ πᾶν διακρίναις ἤπειγετο, ἐν δὲ τούτῳ πολλοὶ τῶν σὺν Στεφάνῳ ἐπὶ τὸν ῥῆγα μετατιθέμενοι ἐκάστοτε ψιλοῦσθαι τοῦτον ἐποίουν. ὁ γνοὺς ὁ Χαλούφης βουλὴν προσῆγεν αὐτῷ τῆς Οὐννικῆς ἀποσχομένῳ ἐπὶ Σίρμιον ἀφικέσθαι. τῆς γὰρ ἐνταῦθα χώρας ὑπὸ βασιλεῖ κειμένης ἔξινοι αὐτῷ ἔλεγε κατ' ἐξουσίαν οἷς ἂν βούλοιο ἐγχειρεῖν. 10 ὡς δ' ἰσχυρῶς ἐκεῖνος ἀνένευεν, ὁ δὲ τοιαύτε ἐνενόεε σκηψάμενος γράμματα ἐκ βασιλέως ἤκειν αὐτῷ ἐπὶ τὸν Ἰστρον ἐχώρει, τοῖς ταῦτα κομίζουσιν ἐντευξόμενος ἐνταῦθά που παρὰ τὸν Ἰστρον δέει τῷ ἐκ τῶν Οὐννων διατριβὴν ποιουμένοις. ἐπειδὴ τε ἐν- V 103 ταῦθα ἐγένετο, περαιωσάμενος ἐπὶ Σίρμιον ἦλθεν. ὀλίγῳ δὲ 15 C ὕστερον καὶ Στέφανος ἐγγὺς ἀλῶναι τοῖς πολεμοῖς ἐλθῶν φυγὰς ἐς αὐτὸν παραγίνεται. τούτων ἀκούσας βασιλεὺς στρατεύμα λόγον ἄξιον ἐπὶ Σίρμιον ἔπεμψε, τὸ μὲν τι τὴν χώραν αὐτῷ τηρήσον (ὑποψία γὰρ ἐς τοὺς Οὐννους ἐχρήτο πολλῇ μὴ τι καὶ πύλιν νεωτερίσαιεν), τὸ δὲ καὶ τῷ εὐπροσώπῳ τῆς τῶν οἰκείων 20 ἀσφαλείας καὶ Στεφάνῳ τὴν σωτηρίαν πραγματευσόμενον. ἤρχε δὲ ταυτησὶ τῆς στρατιᾶς Μιχαὴλ ἐπίκλησιν Γαβρῶς, ὃς καὶ αὐτὸς βασιλέως γήμας ἀδελφιδὴν σεβαστὸς σὺν τῷ Χαλούφῃ τετί-

18. μὲν τι] Cod. μὲν τοι.

phem ibi cum exercitu relinquit, ut Stephano adesset, et prout res postularent negotia una cum eo expediret. ipse interim in fines Romanorum venit non multo post, ubi accepit Hungarorum rex Stephanum adhuc in Hungaria morari, maioribus contractis copiis, rem totam bello decernere statuit. interea multis ubique de Stephani exercitu ad regem deficientibus, minuebantur illius vires; quo cognito, Chaluphes consilium ei dedit, ut relicta Hungaria in Sirmiensem agrum concederet: in ista enim regione imperatori subdita, posse illum aiebat pro arbitrio quae vellet moliri. sed illo pertinacius renuente, tale quid comminiscitur. literas imperatoris fingens sibi esse allatas, versus Istrum profectus est, ut eos qui illas attulerant ibique praes Hungarorum metu substiterant, conveniret. postquam eo pervenit, in Sirmiensem regionem traiecit. nec multo post Stephanus cum prope fuisset captus ab hostibus, fugiens ad illum accessit. ubi haec rescivit princeps, idoneum exercitum Sirmium mittit, tum ut conservaret sibi regionem istam (verebatur enim maxime ne Hungari iterum res innovarent) tum ut subditurum securitati et Stephani salutem consuleret. praecerat istis copiis Michael cognomento Gabras, qui et ipse ex fratre Mannolis neptim uxorem duxerat, et sebasti honore cum Chaluphe fuerat donatus, princeps vero Procopii

- μηται. βασιλεὺς δὲ ἦν ἐκ τοῦ Σιρμίου Προκοπίου τοῦ μάρτυ-
ρος ἀνελόμενος ἔτυχε χεῖρα ἐπὶ τὸν ἐν Ναϊσῶ νεὼν ἄγων τῷ λοι-
πῷ ταύτην ἀπέδωκε σώματι, παλαιοῦ τοῦ χρόνου ἀπ' αἰτίας
ἀπορραγεῖσαν τοιαῦδε. τὸ τῶν Οὐννων ἔθνος πολλὰ μὲν πολλὰ- D
5 κικισ τὴν Ῥωμαίων κατέδραμε γῆν, ὀλίγω δὲ ἔμπροσθεν τῆς Ἀλε-
ξίου τοῦ Κομνηνοῦ βασιλείας Σιρμίον τε εἶλε καὶ πολλὰς τῶν
Παριστρῶν ἀνδραποδισάμενος πόλεων ἄχρι καὶ ἐπὶ Ναῖσον ἤλ-
θεν. ἔνθα τῇ τοῦ μάρτυρος τοῦδε ἱερᾷ περιτετυχηκότες σορῶ
ἔλον μὲν ἀφαιρεῖσθαι τὸ σῶμα κεκρίκουσιν οἷμαι ἀπάνθρωπον,
10 τὴν γε μὴν χεῖρα διελόμενοι ἀπεχώρησαν· ἐν Σιρμίῳ δὲ γεγο-
νότις ἐπὶ τὸν τῆδε τοῦ μάρτυρος Δημητρίου κατέθεντο νεῶν,
ὅν ἐν τοῖς ἄνω χρόνοις ὁ τὴν τοῦ Ἰλλυρικοῦ διέπων ἰδομήσατο
ἀρχήν. ἔνθα ταύτην εὐρῶν βασιλεὺς ἀνέλαβέ τε ἐκείθεν καὶ τῷ P 132
λοιπῷ, καθάπερ εἴρηται, φέρων ἀπέδωκε σώματι.
- 15 9. Καὶ τὰ μὲν εἰς ἐκεῖνο τὸ ἔτος κατὰ Οὐννων τῷ βα-
σιλεῖ πεπραγμένα τοιαῦτα τῶν ἦσαν. ὁ δὲ Ἀλέξιος τὸν τοῦ δο-
μειτικοῦ νεία, ὃς τὴν πρωτονοταρίου, ὡσπερ μὲν πολλάκις ἐρ-
ρέθη, διεῖπεν ἀρχήν, σὺν ἀξίᾳ λόγου παρυσκευῆ ἐπὶ τὴν Κιλι-
κῶν ἔξαπέστειλε γῆν, στρατηγὸν αὐτοκράτορα τοῦ πολέμου τοῦδε
20 καταστησάμενος. Νουραδίν τε γὰρ ὁ Βερροιαῖος σατραπῆς νί-
καις ταῖς προλαβούσαις ἐπαρθεὶς ἐλπῖσιν ὡχεῖτο πόλεως οὐκ εἰς
μακρὰν περιγεγονέαι Ἀντιοχείας, καὶ Τερσίης ὃς Ἀρμενίων ἐδυ-
νάστωι τότε πολλὰς τῶν βουσιλεῖ κατακτών πόλεις Ἰστανρικὰς
δύλῳ ἤρπασε, τῷ Φερβηνῷ δυσμενεῶν Ἀνδρονίκῳ τῷ βασι- B
23. τῶν βασιλεῖ] Ita Heysse. Cod. τῷ βασιλεῖ.

martyris manum, quam ex Sirmio forte abstulerat, in Naisi templum adla-
tam, reliquo reddidit corpori, cum ea, quam dicturus sum, de causa ab eo
olim fuisset avulsa. Hungarorum gens saepe Romanorum fines incurravit,
et paulo ante quam imperaret Alexius Comnenus, Sirmium cepit multisque
Transistrianiis urbibus expugnatis Naisum usque pervenit. ibi in sanctum
illius martyris incidentes feretrum, totum quidem inde corpus auferre inhu-
manum, ut arbitror, existimantes, sola manu ablata recessere: et Sirmium
reversi, eam deposuere in templo Demetrii martyris, quod pridem exstruxe-
rat is qui Illyricum praefectus regebat. eam igitur illic inventam sustulit
iude imperator et reliquo, ut diximus, reddidit corpori.

9. Atque haec fere sunt, quae eo anno contra Hungaros gessit prin-
ceps. Alexium deinde domestici filium, qui protonotariū, ut aepius a me
narratum est, munere fungebatur, magno instructum apparatu in Ciliciam
misit et summum eius belli ducem constituit. quippe Nuradinus Berrhoeae
Soltanus prioribus elatus victoriis potiundae quam primum civitatis Antioche-
nae spem cōnoerat, et Torosus, qui tum Armeniis imperabat, plurimas
Isauriae urbes principi obnoxias dolo cepit, Andronico Eupherbeno prin-

λίκως ἑξαδέλωφ καὶ Κιλίκων στρατηγοῦντι τῷ τότε. ἄλλα τε γὰρ
 πλείστα ἐπεκάλει τούτων καὶ δὴ καὶ τῆς τοῦ ἀδελφοῦ Στεφάνου
 ἤτιατο σφαγῆς. ταῦτα μὲν οὖν εἴδε ἐπαράσσειτο. Φρειδερίκῳ
 δὲ τῷ ῥήγι Ἀλαμανῶν ἐπὶ μέγα ἐκάστοτε τὰ τῆς δυνάμειος ἐχώ-
 ρει καὶ ἠῆξανεν. ἄλλων τε γὰρ ὡς πλείστον ἐπ' ἀσφαλείᾳ τοῦ 5
 κράτους ἐφρόντισε καὶ δὴ καὶ χρημάτων μεταπεποίηται μάλιστα,
 οὐκ εἰθισμένον τοῦτό γε αὐτῷ πρότερον, τοίνυν Μεδιόλανόν τε
 εἶλε πόλιν περιφανῆ, καὶ τὸ Λιγούρων εἶτ' οὖν Λαμπάρδων ἐτρο-
 πώσατο ἔθνος, ὅδῳ τε προῖων καὶ ἐπὶ τὰ ἐνδότερα τῶν ἐσπε-
 ρίων ἐχώρει. καὶ ὃ μὴδὲ τῶν ἔγγιστα πολέμῳ δεδυννημένος περι- 10
C γενέσθαι τὸ πρότερον, τότε καὶ τῶν ἀπωτάτω ἐκράτει. ἤδη δὲ
 καὶ Ῥώμῃ αὐτῇ πρὸς μάχην κατέστη. ὅθεν καὶ δι' ἐπιμελείας
 βασιλεῖ Μανουὴλ ἐγένετο, ὅπως ἂν τῆς ὁρμῆς αὐτὸν στήσῃ,
 ὡς μὴ τὸ παραλόγως ἐδημερεῖν καὶ ἐπὶ τὴν Ῥωμαίων αὐτὸν
 τρέψει, πολὺς ἔξ οὗ χρόνος λήγων ἐπιρρήμαντα ταύτῃ ὀφθαλ- 15
 μόν. ὅθεν καὶ ἐπὶ μὲν ἔθνη τὰ τῆδε καὶ ὅσα κόλπου ἐντὸς ἴδρου-
 ται τοῦ Ἰονίου τῶν ἀσημοτέρων τινὰς ἀφανῶς ἐκπέμπων τῆς
 Φρειδερίκου τε αὐτὰ ὑπομυμήσκων ἐκέλευεν ἀπληστίας καὶ πρὸς
 ἀντίστασιν ἤγειρεν. εἰς δὲ τὸ Οὐγενέτων ἔθνος Νικηφόρον οὖν
 χρήμους τὸν Χυλούφην ἔπεμπε, πειρασόμενον τε τῆς εἰς αὐτὸν 20
 τοῦ ἔθνους ἐνοτύς καὶ ἐπὶ τῷ Ῥωμαίοις συμφέροντι τὰ τῆδε
D διοικησόμενον. Φρειδερίκος δὲ Ῥώμης ἤδη περιγεγονὸς ἄλλα τε
 πολλὰ ἐνεωτέρωσε καὶ δὴ καὶ Ἀλέξανδρον τὸν τῆδε ἀρχιερεῖα τοῦ

1. Κιλίκων] Ita Duc. Cod. Μικων.

cipis cognato, Ciliciae tum praefecto, infensus. nam plurimis aliis eum
 criminibus insecutabatur, ac caesi maxime fratris in eum culpam referebat.
 haec tum ibi gesta sunt. Frederico autem Alemannorum regi in dies augabatur
 in immensam potestas. cumque aliis multis imperium sibi corroborare sollicitus
 esset, ad id quoque pecunias quam plurimas avara votorum cupiditate con-
 gessit, quod alias facere non consueverat. igitur Mediolanum cepit, civi-
 tatem celebrem, et Ligurum sive Lombardorum gentem devicit: longiusque
 progressus in ipsa Occidentis viscera transiit. ita qui primum vicinos sibi
 hostes bello superare non potuerat, remotissimos etiam debellavit, ita ut
 Romae ipsi iam bellum intentaret. unde id praesertim principi curae fuit,
 quo pacto illius impetum reprimeret, ne tot immensi successus in Romano-
 rum fines, que iam dudum avidos oculos intenderat, illius arma converterent,
 expropter ad gentes ibi sitas, et quae Ionium intra sinum adiacent, igno-
 bilioribus quibusdam clam submissis, Frederici insatiabilem animum ob oculos
 ponens ad resistendum incitavit. ad Venetos autem Nicephorum Chala-
 phem cum pecuniis misit, qui istius nationis exploraret affectum et cetera
 quae Romanis conducere ibi ageret. Fredericus interea Roma iam potitus
 tum alia multa innovavit, tum et Alexandrum, qui ea tempestate summus

θρόνου κατασπάσας Ὀκταβιανὸν ἀντεισήξεν, ἐντεθῆεν οἷμαι τοῦ V 104
 Ῥωμαίων ἀποκράτορος προσαρμόσειν αὐτῷ τὸ ἀξίωμα οἰηθεῖς·
 οὐδενὶ γὰρ ἄλλῳ ὄτι μὴ βυσιλεῖ Ῥωμαίων ἀρχιερέα προβεβλή-
 σθαι τῇ Ῥώμῃ ἐφαῖται. τοῖσιν καὶ ἐξότου δλιγωρία τῶν ἐν Βυ-
 5 ζαντίῳ βασιλέων τὸ τοιοῦτον ἀπεσβήκει ἔθως, οὐδεὶς οὐδένα ἐν
 Ῥώμῃ ἀρχιερέα καθίστη, ἀλλ' ἐπισκοπικῶν συνόδων καὶ τοῦ
 κατὰ τὴν Ῥώμην ἀρχιερατικῶν ταῦτα ἐτελεῖτο. ἀλλὰ Φρειδερί- P 133
 κος τῇ ἀποκράτορος πάλαι ἐποφθαλμιζῶν ἀρχῇ, καὶ τοῦτο δὴ
 μέγιστον αὐτῆς γνώρισμα ἐφαρπυσάμενος ἔδοξεν ἔχειν. ὁ δὲ καὶ
 10 τῶν ἐπισκόπων ὑποποιησάμενος πολλοὺς ἐπὶ συνόδῳ δῆθεν ἐκ-
 ρωσῆε τὰ τοῦ νεωτερισμοῦ. τοῦτο ἤξῃ τοῖς ἄλλοις ἔδοξε μὲν οὐκ
 ἐπαιετόν, ἐδυηθήθη δὲ οὐδεὶς Φρειδερίκῳ ἀντιπρᾶξι δυνάμειως
 ἐπὶ πλείστον ἤκοντι, ὅτι μὴ βασιλεὺς χρήμασι τε καὶ μηχαναῖς
 ἐτέραις ἐμποδῶν αὐτῷ καὶ τούτῳ ἐγένετο, Ἀλεξάνδρον ἐπὶ τοῦ
 15 θρόνου εἰσαυθίς καταστησάμενος. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον. ὁ
 δὲ Χαλούφης, ἐπειδὴ πρὸς Ἐπιδάμῳ ἐγένετο, ἐνταῦθα προστε-
 ταγμένον αὐτῷ τὰ πλείω τῶν χρημάτων λιπῶν αὐτὸς ἐπὶ Ὀδεν-
 πέτους ναυσὶν ἦλθε πνεύματος ἐπιφόρου τυχῶν, τῷ τῆς χώρας B
 τε δουκὶ καὶ τοῖς ἄλλοις τῶν ἐν τῷ ἔθνει τούτῳ λογίμων εἰς λό-
 20 γους ἔλθῶν ἔλεξε τάδε. “Μηδεὶς ὑμῶν, ὦ ἄνδρες, ὑπολαβέτω
 δεῖν τοῦ μὴ τὸ ἐς τὴν Ῥωμαίων εὐνοῖαν βασιλείαν προήσεισθαι
 ποτε τὴν ἑμιτέραν ἀγλίνοιαν πρὸς βασιλείως ἐνταυθὰ με ἀφίχθαι,
 στήριζοντα τὸ ὑμῶν ἴσως δεκλάζον τῆς γνώμης. μὴ γὰρ οὕτως

23. στήριζοντα] Cod. στήριζοντα.

pontifex erat, throno deiecit et Octavianum substituit: inde, ut opinor, ar-
 rogare sibi Romanorum imperatoris volens potestatem. nulli enim alii præ-
 terquam Romanorum imperatori summum Romae pontificem licet praeficere.
 ex quo enim propter Byzantinorum imperatorum neglectum is mos abolitus
 est, nemo quemquam Romae constituit pontificem, sed is per episcoporum
 et Romani cleri antistitem concilium creabatur. Fredericus autem impera-
 toriae iam olim inhians dignitati, hoc sibi si arrogasset, praecipuum illius
 argumentum habere sibi videbatur. verum ille conciliatis compluribus episco-
 pis, quodcumque novi peregerat per synodum confirmari curavit. id regibus
 ceteris haud placuit. nemo tamen ad resistendum Frederico, qui ad id po-
 testatis et virium pervenerat, idoneus fuit nisi imperator, qui pecuniis arti-
 busque aliis et in hoc quoque illi obstitit, et Alexandrum rursus in thronum
 imposuit. sed de his postea. Chalupes vero cum Epidamnium accessisset,
 relicta ibi sicuti imperatum erat maiori pecuniarum parte, ventum secundum
 nactus ad Venetos navigio pervenit: et in colloquium veniens cum regionis
 duce aliusque in lata gente viris illustribus, huiusmodi orationem habuit:
 “nemo vestrum existimet, viri, me, quia metuisimus ne vestra fluctet erga
 Romanum imperium benevolentia, ideo huc missum esse ab imperatore, ut
 labantes vestros animos erigam ac confirmem. neque enim futurum arbitror,

αὐτοὶ τε ἀγεννώως καὶ ἀναξίως τοῦ ἡμῶν αὐτῶν σχολήητε γένους, καὶ βασιλεὺς τῆς περὶ ἡμᾶς πάλαι διαμάχτοι δόξης. ἀλλ' ἐπειδὴ τῶν ἄλλων, ὅσοι ὑπὸ τὴν παλάμην τελοῦσι τὴν αὐτοῦ, ἡμῶν μάλιστα εἰς ἐγγνωμοσύνην τεταραφικῶς εἶη, πρώτην διὰ τοῦτο καὶ τὴν αὐτοῦ κηδεμονίαν ἡμῶν ἐπιδείξασθαι ἔγνω. αἰσχρὸν μὲν 5
C γὰρ χρῆσθαι τοῖς ὑπηκόοις εὐημεροῦσι, δυσπραγούντων δὲ ἀπροσοποιεῖσθαι τὴν σωτηρίαν. ἵνα τοίνυν μὴ καὶ ἡμῶν οὖν ἄλλοις, ὅσοις οὐ τῆς βασιλέως μέτεστιν εὐμενείας, βεβιάσθαι παρὰ Φρειδερίκου συμβαίη, ἀνδρὸς ὑπὸ φιλαρχία καὶ τὰ χρόνῳ καὶ ἔθει κεκρατηκότα μακρῶ διαλύειν πόνῳ οὐδενὶ φιλονεικοῦντος, 10
 ἐμὲ παρ' ἡμᾶς ὡς ὁρῶτε ἐπεμψε πάντα περιζόμενον ὅσων ἂν τυχεῖν παρ' αὐτοῦ δέησθε. καὶ τὴν ἐν Μεδιολάνοις γὰρ ποτε βασιλέως συμπράξαντος πρὸς Φρειδερίκον τόνδε διαρήμενοι μάχην ἴσπε ὅπως αὐτοῦ ἐκρατήσατε. δι' ἧ καὶ δι' ἀπεχθείας αὐτὸς βασιλεὺς φέρεται, ἀλογίστῳ τε πιστεύων ἐπραγία καὶ Ρω- 15
 μαίων οὐδὲν προσῆκον αὐτοκράτωρ κεκληῖσθαι ἄξιοι, οὐκ εἰδὼς
D ὡς τὰ τῆς τύχης πυράλογα ἄτε οὐκ ἐπ' ἀσφαλοῦς βεβηκότα τῆς ἔδρας ταχὺ καταρρεῖν εἴωθε. δι' ἧ μὲν οὖν αὐτὸς ἐφ' ἡμᾶς ἦλθον, ταῦτά εἰσι. μελήσει δ' ἡμῶν ἐπὶ τῶν ἔργων ἔξάγειν, ὅσα παρὰ βασιλέα πέμπωντες ἔναγχος διωμολογεῖτε. ἔφατε τοί- 20
 νυν τὰς ἀγγιγέιτους ἡμῶν παραστήσασθαι πόλεις Λιγούρων, εἰ καὶ τις ἐκ Βυζαντίου ἔργου συλληψόμενος ἡμῶν ἔλθοι. ὃ δὴ καὶ γέγονεν, ὡσπερ ὁρᾶτε." Νικηφόρος μὲν τοσαῦτα εἶπεν, Οὐδέν-

4. πρώτην] Fort. πρώτοις.

9. φιλαρχία] Malim φιλαρχίας.

ut aut vos ipsi tam degeneres et vestra indignos gente praestetis, aut ab ea quam de vobis pridem concepit opinione recedat imperator. quandoquidem vero inter omnes qui sub illius potestate sunt populos, in vestra benevolentia potissimam habet fiduciam, ea propter et suam sollicitudinem vobis primum indicare atque ostendere statuit. turpe enim est subditis quidem uti felicibus, infelicibus vero posthabere salutem. ne igitur vobis, ut et ceteris qui imperatoris amicitia non fruuntur, vis aliqua a Frederico inferatur, viro imperandi percipiendo et quae tempore et longa saeculorum consuetudine stabilita sunt convellere nullo labore satagente, me, uti videtis, ad vos misit, praebiturum omnia, quae ab ipso poposceritis. nostis enim, ut aliquando ad Mediolanum, adiuvante principe, praelio cum Frederico isto commisso victores evaseritis: unde et imperatorem exosum habet, stolidaeque confusus acordiae, Romanorum sese imperatorem, nullo licet iure, vocari vult: nesciens extraordinarios fortunae successus, cum soliditate nulla fulciantur, cito solere diffluere et evanescere. atque ea sunt quorum gratia ad vos veni: vestrum autem erit illa conficere, quae nuper per legatos cum imperatore pepigistis, dicebatis namque adiungendas fore vicinas Ligurum civitates, si modo aliquis Byzantio, qui vobiscum rem capesseret, adveniret: quod et factum est, uti videtis." haec quidem dixit Nicephorus.

·ντοι δὲ τοὺς λόγους εἰσδιξόμενοι ἐπιτελῆ πάντα ποιήσιν ὑπέσχητο. καὶ δὴ Κρεμίων τε καὶ Παταβία καὶ πλεῖσται ἄλλαι τῶν ἐν Λιγούροις περιφρακιστάτων πόλεων βασιλεῖ προσεχώρησαν. P 134 ἐν μὲν δὴ Ἰταλίᾳ ταῦτα βασιλεὺς ἔκρυσσεν, οὕτω μὲντοι ἐπιδήσως· τὸ γὰρ ἐς Φρειδερίκον ἔχθος ἐγκρυσφιάζειν ἔτι ἤθελεν.

10. Ὁ δὲ τῶν Παιόνων ῥῆξ Σίρμιόν τε αὐθις Ῥωμαίοις V 105 ἀφελόμενος ἔσχε καὶ Ζευγμίνου αὐτοῦ ἤδη μετεποιεῖτο. ταῦτα πυθόμενος βασιλεὺς ἐπέστειλεν αὐτῷ τοιάδε. “οὐ δίκαια ποιεῖς, ὦ ἐγγένεστατε, ὄρκους ἀτιμάζων, οὓς ἔναγχος κρέτει τῷ ἡμετέ- 10 ρῳ Σίρμιον τε ἔνεκα καὶ τῶν ἄλλων ὁμωμοκῶς ἔφθης. ἴσθι τοίνυν (τὸ γὰρ μακρολογεῖν ὑποτέμνει τῶν σοι πεπραγμένων ἢ ἐπίδειξις) ὡς εἰ μὴ θάπτον ὦν οὐδὲν σοι προσήκει ἀπαλλαγῆς, οὐ τόσα θράσεις Σίρμιον ἀφελών, ὅσαπερ ἂν αὐτίκα πείσῃ, B ἑπότε Ῥωμαῖοι πῦσαν καὶ πάλιν τοῖς ὄπλοις ἐπιτρέχειεν τὴν σῆν. 15 ἢ κληθῆ σε ὀπόσων Οὐννικῆ μυριάδων ἐπιλωτο πρότερον πρὸς πατρός τοῦ σοῦ τῇ Ῥωμαίων προσκεκρονκότος ἀρχῇ; ἀλλ’ ἐκεῖνων μὲν ἢ τῶν πεπραγμένων μετάνοια σώτειρα γέγονε φθάσασα, σοὶ δὲ ὄρα μὴ ποτε οὐχὶ καὶ μεταμέλω γεγονότι ὕνησις ἴσται οὐδεμία. τὸ γὰρ τῆς δίκης ἕξφορ διὰ πολλῶν ἤδη τεθηγμένον διὰ 20 τοσοῦτων δὴ καὶ πρὸς ἀμβλύτητα στρέφεισθαι κέφνηκε. καὶ οὐκ ἂν τις οἶμαι πρότερον ἑπάντων τὴν τομῆν ἐκφεύζοιτο.” τὰ μὲν δὴ τοῦ βασιλέως ἐν τούτοις ἔσαν, Στέφανος δὲ ἐν ἐλιγωρίᾳ ταῶς λόγους ποιούμενος ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς καὶ πάλιν ἦν. διὸ δὴ καὶ πᾶσι C

Veneti autem excepta illius oratione, omnia se exsecuturos polliciti sunt. sed et Cremona et Patavium, compluresque aliae in Liguria celeberrimae civitates principis partes sunt amplexae. haec in Italia ab imperatore acta sunt, non aperte quidem: nam conceptum adversus Fredericum odium tenere adhuc cupiebat.

10. Dum haec geruntur, Hungarorum rex Sirmium iterum Romanis abstulerat ipsique imminabat Zeugmino. quod ubi accepit princeps, scriptas in haec sententiam literas ad illum misit. “non iuste agis, vir nobilissime, dum sacramenta quae nuper de Sirmio aliisque locis maiestati nostrae dedisti infringis. scias igitur (longiori enim te detinere oratione prohibent quae a te acta sunt) quod nisi primo quoque tempore ab his, quae tui non sunt iuris, decedas, non tanta te effecturum Sirmium eripiendo, quanta confestim passurus es, cum tuos viciniam fines ferro et incursionibus vastabunt Romaniam te fugit quot olim millium iacturam primum fecerit Hungaria, cum pater tuus Romanum imperium offendisset? sed enim horum delictorum poenitentia salutaria ipsi fuit. tu vero vide, ne et poenitere perinde tibi inutile sit et infructuosum. iustitiae quippe gladius quamvis iamdudum exaratus, hoc uno maxime modo quandoque ad hebetudinem solet redire. secus haud scio an quisquam omnium eius aciem effugerit.” talis erant argumenti principis litterae: quibus neglectis Stephanus prioribus rursus insistebat consilia.

τρόποις ἐπὶ τὸν κατ' αὐτοῦ πόλεμον ὁ βασιλεὺς ἔβλεπεν, Στέφανόν τε τὸν πατράδελφον, οὗ πρότερον τοῦτο βεβουλημένος, ἐπὶ τὴν ἀρχὴν αὐτῶν καθιστῶν ἤθελε. καὶ δὴ Μανουὴλ μὲν, ὃς ἐς Κομνηνοὺς τὸ γένος ἀνέφερεν, εἰς τὸ τῶν Τάυροσκοπῶν ἀφίκετο ἔθνος, ὁμολογῶν τὸν ἀρχοντα σφεῶν ἀνυμνήσων, ὡς 5 δωρότους ἤδη τῷ βασιλεῖ ἔθετο, πρὸς δὲ καὶ τὴν πρὸς Ἱερουσόλαβον τὸν Γαλιτζίης ἡγεμονεύοντα φίλιαν ἀτιμῶ διονευδίσων. Ἱεροσόλαβος γὰρ τὰ τε ἄλλα ἐς Ῥωμαίους παραπονοδήσας ἔνχε, καὶ δὴ καὶ Ἀνδρόνικον, οὗ πολὺν ἤδη ἐποησάμεθα λόγον, τῆς ἐν παλατίῳ φρουρᾶς ἀποδράντα, ἐνθα ἐνναέτης οἶμαι κα-10
D θείρακτο, προσίδντα αὐτῷ ἐδέξατο καὶ φιλοφροσύνης ἤξασεν. ὅπως δὲ Ἀνδρόνικῳ τὰ τοῦ δρασημοῦ γέγονεν, ἄρτι δηλώσω.

11. Οὗτος καὶ ἄλλοτε μὲν ἤδη λαθῶν δαιμονίῳ τινὶ τρόπῳ τὴν εἰρκτὴν ὑπερέξιδν, ἀλλὰ τὸ χρῆναι οἶμαι καὶ αὐτῷ τὰς τῶν πεπραγμένων ὑπέχειν ἐθθύνας εἰς χεῖρας αὐτῶν τοῖς 15 τοῦσι πόνῳ οὐδενὶ τὸν κακοδαίμονα ἐτίθει. καὶ ποτὲ φασὶ Σαγγαυρῶς ἄχρι ποταμοῦ γεγονώς, τῆς ἐκ τοῦ ψύχους ἀνάγκης ἐπειγούσης, δωμάτιόν τι ἐπήλθε λυπερὸν καὶ ἕμα ἐκδηλος τοῖς τῆδε ἀνθρώποις ἐκ τοῦ σχήματος ἐγένετο. σισόβητο γὰρ αἰεὶ φύσει
P 135 καὶ γοργόν τι καὶ ἐντρεχὲς ἔβλεπεν, ὡς ἂν οἶμαι τῶν ψυχικῶν 20 αὐτῷ κινήματων ἐκδυομένων ἤδη καὶ αὐτοῖς ἐκτός. περιστάντες τοῖνυν αὐτὸν οἱ ἀγροῖῳται πολλὰ ἀναινόμενον ὡς οὐκ Ἀνδρόνικός

6. δωρότους] Cod. διομοτούς. *ibid.* τὴν πρὸς] Ita Heyse: in Cod. deest πρὸς. 9. ἐποησάμεθα] Cod. ποιησάμεθα. correctit Duc. 21. καὶ αὐτοῖς] Fort. καὶ τοῖς.

quapropter ad bellum illi inferendum totus iacubuit imperator et, quod prius noluerat, Stephanum patrum iterum in regnum restituere decrevit. sed et Manuel quidem, qui a Comnenis genus referebat, ad Tauroscytharum gentem perrexit, ut pactorum quae sacramentis cum imperatore sanciverat memoriam illi princeps revocaret: insuper etiam erga Hieroslaum Galitzae principem ambiciam ipsi exprobraturus. Hieroslaus enim, cum et alia multa in Romanos praeter foederis leges fecisset, tum et Andronicum, de quo iam plurima commemoravimus, e carcere palatii, in quo iam novem ut credo detentus annos fuerat, profugum et ad se venientem comitor excoeperat. qua vero ratione effugerit Andronicus, nunc expediam.

11. Ille non semel mire quodam modo e carcere iam evaserat. sed quod oportebat eum, ut opinor, deinceps sustinere facinorum poenas, in persequentium manus miser nullo negotio rursus venit. cum aliquando, ut aiunt, ad Sangarium usque fluvium pervenisset, vi frigoris adactus agreste quoddam sublit tugurium et continuo ab incotis ex corporis forma fuit agnitus. natura enim concitator erat, visuque acri ac volubili, animi quippe affectionibus extrinsecus etiam apparentibus. qui ergo circumstabant rustici multam remitentem saepe Andronicam esse pernegantem vincum denuo By-

τε εἴη ἰσχυριζόμενον ἐδησιάν τε καὶ ἐς Βυζάντιον ἄγοντες ἦλθον, αἰθεῖς τε τὰ κλοιά καὶ τὸ δωματίον αὐτὸν εἶχεν. ἀλλὰ τελευταῖον κηρῶ τὴν κλειδάς μεταλαβὼν ἐς τε τὴν γυναικα καὶ τὸν υἱὸν ἐπεμψεν. οἱ δὲ συνεδόσι πρὸς τοῦτο καὶ ἄλλοις χρησάμενοι σιδήρου ταύτας εἰργασμένοι ἐπεμψαν αἰθεῖς αὐτῶ. ὁ δὲ ἐπειδὴ ταύτας ἔλαβεν, ἄρτι δεδυκτός φασιν ἦλλου, καθ' ὃν ἔθηκετο ταῦτα καιρὸν, ἐρημίαν τῶν φυλάκων τηρήσας ἐξῆλει. ἔστι δὲ τις αἰθλιος ἐχόμενος τοῦ τειχίου, ἐν ᾧ δὴ καθεῖρκετο. ἐνθα ἄτε ὀλίγα πατουμένου τοῦ χώρου βοτάναι τινὲς αὐτόματοι φυό- B
 10 μенаι ἐπὶ πλείστον ἀνέτριχον μήκος. ἐνταῦθα ἐκδρομῶν ἄτε λαγῶς ἐκρύψατο τὸ σῶμα σουστελλας ἐπὶ βραχύ. ἐπεὶ δὲ νῦξ ἦδη ἦν καὶ ἔδει τοὺς ἐξ ἔθους αὐτῶ νυκτοφυλακήσοντας περιστήσθαι τὴν φρουράν, προσιών ὁ τὴν τήρησιν πρὸς βασιλέως ἐπι- V 106
 τετραμμένος τὴν αὐτοῦ τὰς τε φυλακὰς ἔταπτε καὶ τὰ κλειθρα
 15 ἀνασειῶν, ὅπερ ἐκάστης αὐτῶ ἐπὶ ὕπνῳ χωροῦντι εἴθιστο ἡμέρας, ἐπειροῦτο εἰ μή τι κακουρηθῆκη γινῶναι. ὡς δὲ παντάπασιν ἀνεπιβούλευτα ταῦτα ἔγνω, ἀπιὼν τὸ λοιπὸν ἐς ὕπνον κατέδραθεν. Ἀνδρόνικος γὰρ δεύσας μὴ ἀνυκεκλιμένη τῇ πύλῃ περι-
 τυχῶν ὁ Κλάδων (τοῦτο γὰρ ἐπὶ κλησὶς ἔκειτο τῷ ἀνδρὶ) ταχρὺ ἐς
 20 τὴν ζήτησιν τὴν αὐτοῦ κατωσταίῃ, αἰθεῖς αὐτὴν ἐπιθεὶς ἀσφαλι- C
 σάμενός τε ἀνεχώρησεν, ἐπειδὴ τε ἄωρι τῶν νυκτιῶν ἦδη ἐγένετο ἐπὶ τὰ ἔσχατα τῆς αἰλλου ἰλθῶν, οἳ δὴ τελευτῶσαν αὐτὴν τειχίον ὑπερείδει, μετέωρον μὲν οὐ πάνυ τι ὃν τοσοῦτω δὲ τῆς

8. ἐχόμενος] Nonne ἐχομένη?

12. νυκτοφυλακήσοντας] Cod.

νυκτοφυλακήσαντας.

tantium reduxere, ubi iterum compedibus et carcere multatus est. ad ultimum vero expressas in cera claves ad coniugem filiumque mittit, qui et aliis ad hoc ipsum assumptis conaciis, ex ferro confectas ad eum remittunt. iis acceptis statim post solis, ut aiunt, occasum, quod tempus ad id peragendam praefinitum fuerat, observata custodum absentia, e carcere evasit. est vero quoddam domicilium muro adiunctum, in quo custodiebatur: ubi, utpote rarius conculcata terra, herbae aliquae sponte altius succreverant, in quas cum elapsus se recepisset, contracto quam maxime corpore leporis instar delituit. cum ergo nox iam adesset, tempusque quo qui vigilias ex more obeant, custodias lustrare solent, procedens is, cui demandata ab imperatore illius custodiendi cura fuerat, vigilibus positis, serisque concussis, quod singulis diebus priusquam dormitum concederet facere solebat, exploravit an etiam aliquid ille mali esset machinatus. sed ut ea omnino procul ab omni dolo esse advertit, inde egressus somno se daturus abiit. Andronicus enim veritus ne si portam offendisset apertam Cladon (id enim homini nomen erat) continuo insequeretur et se perquireret, illa iterum clausa et obscurata abcesserat. mox intempesta iam nocte ad extrema domicilli istius

ὄγρας ἀφροσύς, ὅσω πνεύματι θυμομαχοῦσαν νοτεραῖς αὐτὸ
πολλάκις ἐπιρραπίζειν παλάμεις. ἐντεῦθεν καλωδιόν τι ἐξήπτε
λαβόμενός τε αὐτοῦ καθεῖτο εἰς τὴν ἀκτὴν. ἔνθα καὶ πάλιν βλο-
συροῖς τοῖς προσώποις δεδεξαμένη τοῦτον ἢ τύχη βραχὺ εἶτα
προσεμειδία καὶ ἀνείτο πρὸς χάριν, θρυπτομένη πως καὶ δια-5
φανῶς παύουσα. τῶν γάρ τις ἐν παλατίῳ φυλάκων, ὅπερ ἐξ
D ἔθους αἰεὶ διεσκληρημένοι κάθηνται ὑπὲρ τῶν πύργων ἐκ περιτρο-
πῆς τινος ἐπιθυώσσοι τε ἀλλήλοις καὶ τακτὸν ὃ τι δὴ ἐπιφω-
νοῦντες ῥημάτων οὕτω τε ἐρηγηόρασι μάλιστα, ἐπειδὴ τοῦτον εἶδε,
προσιῶν ὅστις ποτὲ εἴη διεπνυθάνετο ἀνειπεῖν. ὁ δὲ δεσμώτης 10
εἶναι ἔφασκε τῶν ἐν παλατίῳ πρὸς τοῦ Παπίου ἐπ' αἰτίαις ἐχο-
μένων χρηματικαῖς, καὶ "εἴ γε ἀφήσεις με" ἔρη "ἀπιέναι, αὐτὴ
δὴ σοι παρ' ἐμοῦ χάρις ἔσται." καὶ ἅμα λέγων τὸ ἐπικέλευον
αὐτῷ ἔξαγαγὼν ἐδείκνυ φυλακτῆριον. ὁ δὲ (τῶν γὰρ ἀφροσι-
κῶν τις ἦν καὶ τοῖς πενίας ἔργοις ἐμάχετο διηλεκῶς), ἐπειδὴ τὰς 15
P 136 ὄψεις αὐτῷ κατέστραψεν ὁ χρυσός, λαβὼν τὸ χρῆμα Ἀνδρόνικον
ἀφῆκε φέρεσθαι. ἐν τούτῳ δὲ καὶ τὸ ληφόμενον τοῦτον ἀκάτιον
οὐ μακρὸν ἀποσαλεύον προσῆει· καὶ λαβόντες αὐτὸν ἐπ' οἴκου
ἐκόμισαν, ἔνθα τὰς πέδας ἀποσεισάμενος, αἰ τῷ πόδε εἶργον
αὐτῷ, ἀνέβη τε εἰσαῦθις τὴν ναῦν καὶ διαπλωσιάμενος ἔξω τει-20
χέων ἐγένετο. ἔνθα ἵππους εὐρών, οἳ ἐν παρασκευῇ ἐτύγγανον
αὐτῷ ὄντες, ἐπέβη τε καὶ ἀπιῶν ὤχετο. Ἀνδρόνικος μὲν δὴ
οὕτω τῆς εἰρκτῆς ἀποδράς ἐπὶ Ταυροσκύθας ἦλθεν. ἡμῖν δ'
ἀνακτεῖον τὸν λόγον ἐπὶ τὰ πρότερα.

4. δεδεξαμένη] διαδεξαμένη? 21. ἐτύγγανον] Cod. ἐντύγγανον.

venit, qua parte muro insistit non quidem excelso omnino, nec tamen tan-
tum a mari remoto, quin illud ventis australibus agitatae saepe cum undis
fluctibusque suis pulset. hoc ille in loco appenso sune erpue apprehenso in
litus sese demisit. ibi torvo vultu illum excipiens paulisper fortuna, arri-
dere demum et quasi manifestius colludere visa est. quidam enim de palatii
excubitoribus, qui semper permutatis ex more vicibus stationes in turribus
tenent, certum aliquod sibi invicem indamantes verbum, sic vigilias suas
obeunt, ut illum vidit, accedens quis esset percunctatus est. ille unum se
ex vinculis esse dixit, qui in palatio ob aes alienum a Papia detinebantur et
"si me sinis abire" inquit "haec tibi a me gratia referetur;" continuoque
quod pectori appensum gestabat phylacterium eductum ostendit. is vero
(erat enim homo agrestis et qui cum paupertate perpetuo collectabatur),
simul atque illius oculos aurum perstrinxit, eo accepto, Andronicum abire
passus est. scapha interim, quae haud procul aberat, illum exceptura ac-
cessit, qua conscensa domum relatus est. ibi exutis compedibus quae pedes
constrinxerant, rursus ingressus est navem, eaque vectus extra muros tra-
iecit. illic paratos ad hoc ipsum inveniens equos conscendit et abscessit: sic
quidem evadens e carcere Andronicus ad Tauroscythas pervenit. nunc au-
tem ad ea quae supra retulimus, reducatur oratio.

12. Τῶν εἰρημένων τε ἕνεκα ὁ Μανουὴλ παρὰ Πριμί-
 σθλαβον ἦλθε καὶ ὅπως χεῖρα ἐκείθεν σύμμαχον ἐπὶ Ῥωμαίους B
 ἄξι. ἐπίσταλτο γὰρ αὐτῷ καὶ Ῥωσιοθλάβῳ τῷ καὶ αὐτῷ ἐπὶ
 Ταυροσκοδικῆς ἄρχοντι περὶ συμμαχίας διειλέχθαι. καὶ μέντοι
 5 καὶ τετύχηκε τοῦ κατὰ σκοπόν. ὑπερφυῶς γὰρ ἠσθέντες ὅτι δὴ
 τηλικούτῳ ἐς αὐτοὺς ὁ βασιλεὺς ἐχρήσατο πρεσβευτῆ, ὑπέσχοντο
 ἐπιτελεῖν πάντα ποιήσιν ὅσα τῷ βασιλεῖ βουλομένῳ ἦσαν. οὐ μὴν
 οὐδὲ Ἱερόσθλαβον διὰ ταῦτα βασιλεὺς περιεΐδε· μηχαναῖς δὲ καὶ
 τοῦτον ἐτέραις κατὰ Στεφάνου ἐξεπολέμωσεν, ἐπιστελλας αὐτῷ
 10 οὕτως. “οὐ μιμησόμεθά σου τὴν ἀστοργίαν, ἣν οὐδὲν δέον εἰς
 ἡμᾶς ἐπέδειξω, λόγων τε καὶ συνθηκῶν τῶν πρώτῃν ἤδη ὁμωμο-
 σμένων σοι κατωλιγωρηκώς. ἀλλὰ σοι τὰ ἔσχατα διυβρισθαι
 κινδυνεύοντι ἐπ’ ὄψιν τὰ τῆς ὕβρεως τίθεμαι. ἴσθι τοίνυν ἄνδρῳ C
 παῖδα συνουκίζων τὴν σὴν τῷ ἄγγλῳ Παιώνων κακοήθει τε καὶ δεινῶς
 15 ἀβεβαίῳ τὴν γνώμην ὄντι· δίκης γὰρ ποτε ἢ ἀληθείας ἐντροπὴν
 πεποίηται οὐδεμίαν. ἀνθρώπων δὲ ἀπολύτῳ φέσειώς τε καὶ νόμων
 ὡς ἐπίπαν φερομένων πάντα ποιεῖν οἶμαι ῥᾶδιον. οὐκοῦν οὐδὲ
 ξυνοικήσει σοι Στέφανος τῆ θυγατρὶ, οὐδὲ τι ἄλλο τῶν κατὰ νό-
 μον ἐπὶ ταύτῃ διαπραΐζεται. εἰ δὲ καὶ ξυνοικήσει, ἀλλ’ ὅσα καὶ V 107
 20 τριωδίτιδι ταύτῃ προσενεχθήσεται. ὁ γὰρ ἐς τὸ ἡμέτερον οὕτω
 κρᾶτος ἁμαρτῶν ὄρκους τε ὡς ἐν παιδιᾷς λόγῳ τοὺς ἑναγχοὺς ὁμω-
 μοσμένους αὐτῷ λογιζέσθαι ἄπαναισχυντῶν, συλλόγισαι τί οὐκ ἂν
 ἐπὶ σὲ ποιήσιν ἀπανθρωπέσεται.” τούτων ὁ Πριμίσθλαβος σὲν

12. Propter haec igitur quae diximus Manuēl ad Primislaum venit, et
 ut auxiliares copias ibi pro Romanis contraheret. sed et missus est ad Ro-
 sislaum, qui et ipse Tauroscythicae imperitabat, de ineunda armorum so-
 cietate cum eo acturus. resque illi ex voto successit. maxime enim gavisus
 quod tam illustri eos dignatus esset legato, omnia quae vellet princeps se
 facturos ultra polliciti sunt. neque ideo tamen Hieroslaum despexit impera-
 tor, sed arte alia adversus Stephanum concitavit, missis huiuscemodi ad
 ipsum literis. “non imitabimur tuam ingratitude, quam nulla ad id im-
 pellente necessitate erga nos exhibuisti, neglectis promissis pactisque iis,
 quae nuper sanciveras: sed tibi, ultima nos iniuria afficere paranti, ob ocu-
 los eam proponimus. scias igitur, dum filiam tuam Hungariae regi uxorem
 tradis, illam te iungere viro maligno, animoque valde instabili. iustitiae
 enim seu veritatis nullum unquam respectum habuit. hominem autem qui
 nec naturam nec leges reveretur, suoque prorsus fertur arbitrio, omnia ex-
 sequi posse haud aegre existimo. proinde neque filiam tuam ducet Step-
 hanus, neque aliud quidpiam legibus consentaneum, quantum ad illam spectat,
 exsequetur. quod si eam ducat, vulgaris cuiusdam et velut e trivio adduc-
 tae feminae loco habebit. qui enim maiestatem nostram tantopere offendit
 et sacramenta nuper data pro ludo habere non erubuit, cogita quam in te in-
 humanitatem non sit commissurus.” his cum barbara quadam simplicitate

D βαρβάρῳ τινὶ ἀφελεία τῶν λόγων ἀκούσας ἔαλω τε αὐτίκα καὶ ὡς πολέμιον τὸν γαμβρὸν ὑπεβλέπετο, κατ' αὐτοῦ τε Ῥωμαίοις στρατεύουσι παντὶ τρόπῳ συναίρεσθαι ὠμολόγει. ἔστι δέ τις ἐν Ταυροσκυθικῇ πόλις ὄνομα Κίαμα, ἣ πόλεων τε ὑπερκάθηται τῶν ἄλλων ὅσαι τῆδε ἴδρυνται, καὶ ὅσα καὶ μητρόπολις τῷ ἔθνεϊ τοῦ-5 τῷ τυγγάνει οὔσα. ἀρχιερεὺς τε γὰρ ἐκ Βυζαντίου παρ' αὐτὴν ἦκει, καὶ τῶν ἄλλων ὅσα ἐς πρεσβεῖον φέρουσι κατεξάιρετον αὐτῇ μέτεστιν. ὁ δὲ καὶ ταύτης ἡγεμονεύων τῆς χώρας Στεφάνῳ καὶ αὐτὸς πολεμήσειν συνθέμενος ὄρκους τὰ δεδογμένα ἐπέρωσεν. ἐν

P 137 ᾧ δὲ ταῦτα ἐγίνετο, Φρειδερίκος ὁ Ἀλαμανῶν ῥῆξ ἰσχυρῶς ἀντι-10 πρᾶττοντος ἔς τὰ πρὸς δύοντα ἥλιον τοῦ βασιλέως ἤδη αἰσθόμενος, τὰ διάφορα λύσας Ῥωμαίοις ἐσπέισατο, πόλεμόν τε κατὰ Στεφάνου διενεγκεῖν καὶ αὐτὸς τῷ βασιλεῖ διωμολόγηκεν. οὐ μὴν οὐδὲ Ἑρρίκος ταύτης ἀπειῖναι ἤμελλε τῆς μάχης, ὃς Θεοδώρα τῇ βασιλέως ξυνώκει ἀδελφιδῆ, ὥσπερ ἤδη πολλάκις ἐρρήθη, ἀλλὰ 15 Σκυθῶν ἀπειροπληθῆς στρατιὰ καὶ Σερβίων τῶν Ῥωμαίοις κατηκόνων ὅτε σουλτάν κατὰ τὰ ξυγκείμενα δυνάμεις αὐτῷ τὰς ξυμμαχίδας ἔστειλε, καὶ βαρεῖά τις ἀπανταχόθεν ἤθροιστο χεῖρ. κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον καὶ Βλαδίσθλαβος, εἷς ὢν τῶν ἐν Ταυροσκυ-

B θικῇ δυναστῶν, σὸν παισὶ τε καὶ γυναίκῃ τῇ αὐτοῦ δυνάμει τε τῇ 20 πάσῃ αὐτόμολος ἐς Ῥωμαίους ἤλθε, χώρα τε αὐτῷ παρὰ τὸν Ἰστρὸν δεδώρηται, ἣν δὲ καὶ Βασιλικὰ πρότερον τῷ Γεωργίῳ παιδί, ὃς τὰ πρεσβεῖα τῶν ἐν Ταυροσκυθικῇ φυλάρχων εἶχε,

4. Κίαμα] Duc. suspicatur Κιάβα.

auditis sermonibus, captus est continuo Primislaus, et generum velut hostem aversatus bellum ei inferentibus Romanis omni se affuturum auxilio professus est. est vero in Tauroscythica regione civitas nomine Kionia, quae omnes alias illic sitas praecellens metropolis est totius gentis. episcopus Byzantio missus illi praefici solet, gaudetque ceteris omnibus, quae ad excellentiorem conferunt praerogativam. huius itaque regionis princeps bellum et ipse contra Stephanum suscepturum se pollicitus, pacta iureiurando firmavit. dum haec geruntur, Fredericus Alemannorum rex, ubi in Occidente strepens se gerere imperatorem rescivit, diremptis simultatibus et pace cum Romanis iuncta, se quoque belli adversus Stephanum socium fore principi paciscitur. neque affuturus ab hoc bello erat Henricus, qui, ut saepius a me narratum est, Theodoram imperatoris ex fratre neptem uxorem duxerat: ad haec Scytharum innumerabilis exercitus et Serviorum Romanis obnoxiorum; ipseque Sultanus secundum initorum pactorum leges copias auxiliares submissurus erat: et aliae undecumque validae copiae cogeantur. sub idem tempus Vladislaus etiam, unus e principibus Tauroscytharum, cum liberis et uxore et omnibus viribus ultro ad Romanos venit. regio illi versus Istrum concessa est, quam antea Basilicae Georgii filio, qui ceteros Tauroscythicae phylar-

προσιθόντι βασιλεὺς ἔδωκε. τηλικαῦτα καὶ Οὐέννετοι στόλιον
 τρήρων ἑκατὸν Ῥωμαίοις ἐς τοὺς κατὰ θάλασσαν συναίρεσθαι
 ὁμολόγησαν πόνους, τὰς πρότερον τὸ δεύτερον ἀνανεωσάμενος
 ξυνοθήκας. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ Φρεδερίκῳ τῷ Ἀλαμανῶν ῥηγί πᾶσι
 5 τε ἄλλοις τοῖς ἀνὰ τὴν ἐσπερίαν λῆξιν ἀπεναντίας διὰ βιον ἰέναι
 ἦν ἐπὶ Ῥωμαίους στρατεύοιεν, πίστει εἶδοσαν.

13. Καὶ τὰ μὲν κατὰ τὴν ἐσπερίαν τῆδε ἐφέρετο. Βυλ-
 δουίνος δὲ ὁ Παλαιστίνης ῥῆξ ἀδελφιδῆ τοῦ βυσιλικῶς ξυνοικῶν ἐξ
 ἀνθρώπων ἠφάνιστο. ὅτε δὲ αὐτοῦ ἄπαιδος τὸν βιον ξυμμετρη- C
 10 σαμένον, ἐπὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἢ τῆς χώρας μετῆλθεν ἐπικρά-
 τησις, ὃς ἄρτι ταύτην ἀναλαβὼν, πέμψας ἐς βασιλέα ἠπέιτο κή-
 δους καὶ αὐτὸς τοῦ ἐκ Ῥωμαίων τυχεῖν, ἅμα τε καὶ γνώμης πει-
 ρᾶσθαι ἤθελε τῆς αὐτοῦ ὄπως ποτὲ περὶ Ἀντιοχείας ἔχει. Ἀντιο-
 χεῖς γὰρ ὅτε φέσει ψεύδορκοι ὄντες ἐπὶ Παλαιστίνην τῷ Βαλ-
 15 δουίνῳ συγγεγονότες, ἀνθαιρετοὶ τὴν τῆς πόλεως καὶ σφῶν ἀδ-
 ῆων ἐχειρίζον προστασίην. ἀλλ' ἐκεῖνος εἰδὼς ὡς βασιλεὺς κατή-
 κοος ἢ πόλις αὐτῆ τυγχάνει οὔσα, δεῖν ἔκρινε πυθέσθαι τοῦτου
 πρότερον, ὥσπερ εἴρηται. ὁ δὲ τοιούτοις αὐτὸν ἀμείβεται· “ὁ μὲν
 20 περὶ κήδους λόγος, ἐπειδὴ σοι βουλομένῳ ἐστὶν εὖνοιαν ἐπισπᾶ-
 σθαι τὴν ἡμετέραν, οὐκ εἰς μακρὰν ἐπιτελής ἔσται, πόλεως δὲ D
 Ἀντιοχείας πάλαι τε Ῥωμαίοις ὑποφόρου καὶ νῦν δὲ κράτει δεδου-
 λωμένης τῷ ἡμετέρῳ οὔτε σοι περιόντων ἡμῶν κατακυραεύσειν δυ-
 νητὰ ἔσται οὔτε τῶν ἄλλων οὐδενί. Ἀντιοχεῖς μέντοι τῆς ἐς Ῥω- V 108
 μαίους ἀπιστίας αὐτίκα πρὸς τοῦ ἡμετέρου κράτους τὰ ἐπιχειρα

ebus praecellebat, ad se transeunti dederat. tum quoque Veneti centum
 triremium classem ad maritimos labores auxilio se missuros Romanis, priori-
 bus renovatis foederibus, promiserunt. sed et Frederico Alemannorum regi
 ceterisque Occidentis gentibus hostes se futuros, quamdiu vita superstes fo-
 ret, fidem dedere, si Romanis ab iis bellum inferretur.

13. Haec eo tempore in Occidente acta. Balduinus autem Palaestinae
 rex, imperatoris ex fratre nepti matrimonio iunctus, diem obiit: cumque
 nullos reliquisset liberos, in illius fratrem regionis principatus transiit.
 hunc ubi ille suscepit, ad imperatorem legatos misit, tum ut affinitatem et
 spes ex Romanis deposceret, tum etiam ut illius de Antiochia animi sensum
 exploraret. Antiocheni enim, utpote ingenio perfidi, Balduinum in Palaes-
 tina convenientes urbis suae principatum ultro illi tradiderant. at is haud
 ignarus civitatem istam imperatori esse obnoxiam, eius primum, uti dictum
 est, sciscitandam esse voluntatem existimavit. hic vero in hanc formae son-
 tentiam respondit. “quod quidem de inenda affinitate requiris, quando tibi
 est animus nostram comparare benevolentiam, ratum id brevi erit. civitatis
 autem Antiochens, Romanis iam dudum vectigalis nostraeque maiestati ob-
 noxiae, neque tu, quamdiu vixerimus, neque ullus alius principatum capes-
 sere potest. at Antiocheni suae erga Romanos perfidiae a maiestate nostra

κληρωσάμενοι εἴσονται τίνι ξεγκρούειν αὐτοὶ τετολιμήνασθαι." ἐν
 τούτοις μὲν τὰ τοῦ γράμματος ἦσαν. ὁ δὲ ἐπειδὴ τῶν ἐπ' Ἀντιο-
 χείᾳ ἡλιπσιμένων ἀπετύγχανεν ἤδη, ἐπέκειτο περὶ κήδους λοιπῶν
 P 138 τὸν βασιλέα παραιτούμενος. μίαν τοίνυν τῶν τοῦ πρωτοσεβαστοῦ
 ἀρμουςάμενος θυγατέρων ὁμώμοκε λοιπὸν καὶ αὐτός, ὅσα καὶ Βαλ-5
 δουῖνος ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ πρότερον. βυσιλεὺς δέ, ἐπειδὴ μηδέπω
 τὰ πρὸς τὴν παρὰ πόδας ἐξαρτυσάμενος ἔτιχε μάχην, δέσας περὶ
 τῇ πόλει Ζεύγμῃ ἐπὶ πλείστον ἤδη πρὸς τοῦ Σιεφάνου πυργηρου-
 μένη, πρὸ τοῦ τὸν ὑπὲρ τῶν ὅλων ἐκρῆξαι πόλεμον, στρατεύμα
 λόγον ἄξιον βοηθῆσον αὐτῇ ἔστειλεν, ὑπὸ στρατηγοῖς Μιχαὴλ τε 10
 τῷ Γαβριῆ καὶ τῷ Βρυεννίῳ Ἰωσήφ, ὅφ' οὗς ἐτέλουν ἄλλοι τε τῶν
 ἐν Ῥωμαίοις ἐπιφανεστέρων, καὶ Ἰωάννης ὃν Ἄγγελον ἐπικύλουν,
 ἀνὴρ ἐμπειροπύλεμος, καὶ Ἰωάννης ὁ Ἰσῆς, Πέρσης μὲν τὸ γένος
 τροφῆς δὲ καὶ διαίτης μεταλαχῶν Ῥωμαϊκῆς. ἐπὶ πλεον γε μὴν
 B τῇ πόλει ἐπαρκέσαι βουλευθεὶς καὶ ὡσεὶ πλείστας στρατιωτῶν τε 15
 καὶ τῶν ἐπιτηδείων ἐμπλησάμενος ἐκλέυε τὸν Ἰστρου παραπλευ-
 σασ τοῖς ἔνδοσι παρέχειν τῶν ἀναγκαίων, ἕως αὐτὸς πανστρατὶ ἐπὶ
 τὴν Οὐννικὴν ἀφίκεται. Οὐννοι δέ, ἐπειδὴ πολὺν τινα χρόνον
 ἀμφὶ τῷ περιβύλῳ ἐνδιατρίψαντες πολλὰκις τε αὐτοῦ ἀποπειρασά-
 μενοι ἔγνωσαν ἀνεπίκτοις ἐπιχειρεῖν (αἱ γὰρ Ῥωμαῖκαι νῆες ἐπι 20
 τὴν ἐχομένην ποταμοῦ Ἰστρου πλευρὰν ὀρμιζόμεναι μεγάλα τοῖς
 ἔνδοι Ῥωμαίοις συνεβάλλοντο, πρὸς δὲ καὶ τοὺς ἐν πολέμῳ τραυ-
 ματίας γεγεννημένους ἀπολαμβάνουσαι ἑτέρους ἀκριφρεῖς τοῖς σώ-

8. Ζεύγμῃ] Cod. Ζεύγμ. Duc. Ζευμίον.

poenam referentes, tum primum sentient, quem ausi fuerint offendere." eiusmodi fuere literae principis. is autem ubi nihil de Antiochia sibi sperandum vidit, perstitit de affinitate imperatorem rogare: et accepta in matrimonium una filiarum protosebasti, eadem quae antea eius feater Baldoinus, pactus est. imperator rebus omnibus nondum satis ad praesens bellum apparatis, metuens Zeugmae urbi, quam Stephanus arctissima obsidione premebat, priusquam de summa rerum bellum arriperet, idoneas aliquot copias in auxilium eo misit, ducibus Michaële Gabra et Iosephe Bryennio, sub quibus militabant tum alii inter Romanos illustriores, tum Ioannes cognomento Angelus, vir militiae peritissimus, et Ioannes Ises, natione quidem Persa, ceterum inter Romanos nutritus et educatus. cumque plurimum urbi auxilium ferre vellet, naves complures militibus rebusque aliis necessariis oneratas superare Istrum et obsessis comneatum praebere iussit, donec ipse cum universo exercitu in Hungariam descenderet. Hungari vero, cum diu circa urbis moenia morati ea saepius nequicquam tentassent, rem supra vires aggrederi statuerunt. classis enim Romana in alterum fluvii latus advecta, tum et magna Romanis, qui in urbe erant, commoda praestabat, tum etiam iis qui inter pugandum vulnera exceperant receptis, alios corporibus integros

μασιν ἀντιπαρεῖχον αὐτοῖς), νῆας καὶ αὐτοὶ συλλεξάμενοι, μῆπω
 τοῦ σὺν τῷ Γαβρᾷ καὶ τῷ Βρυεννίῳ στρατεύματος ἀφικομένον
 ἐπὶ Οὐννικήν, διὰ τοῦ ποταμοῦ κατὰ τῶν Ῥωμαϊκῶν ἐφέροντο ὡς C
 καταδύσοντες τε αὐτὰς καὶ μάχῃ οὐ σὺν πόνῳ περιγενησόμενοι, εἰ
 5 καὶ ταύτης τῆς πείρας ἠλέγχοντο δεῦτεροι. αἱ γὰρ αὐτῶν νῆες,
 αἵτε ἤκιστα τοῦ ναυπηγεῖσθαι δεξιῶς ἐς ἀσύμμετρόν τι διατεινόμε-
 ναι εὖρος, τὰ δευτερευῆ ἐπὶ ταχύτητι κομίζονται τῶν Ῥωμαϊκῶν.
 ἦσαν μὲν γὰρ διὰ τοῦ ποταμοῦ, Ῥωμαῖοι δὲ παρυτάξιος σχῆμι
 ποησόμενοι κατὰ μέσον ἀπολαμβάνουσιν αὐτοὺς συχνά τε τοῖς
 10 τοξεύμασιν ἔβυλλον, ἐφ' οἷς ἀπειρηκότες ἐκείνοι πρύμναν ἔκρου-
 σαντο. αἱ μὲν οὖν ἄλλαι νῆες αὐτῶν θατέρω τοῦ ποταμοῦ πελά-
 σσαι ὄχθη τὸν κίνδυνον ἔφυγον, μία δὲ αὐτῶν ἀνδρῶν πλέα τῶν
 παρ' αὐτοῖς στρατηγούτων ὑποχείριος Ῥωμαίοις ἐγένετο σκευα-
 σιῷ πυρὶ καταπλήξουσι ταύτην. Οὐννοι τοίνυν, ἐπειδὴ καὶ ταύ- D
 15 τῆς ἀπετέγγοντο τῆς πείρας, ἐφ' ἑτέρας ἐτρέποντο. τῶν γὰρ τῷ
 Στεφάνῳ διωπηρετουμένων Οὐννων χρήμασι τινὰς ἐποκλήψαντες
 δηλητήριον τῷ ἀνθρώπῳ κερᾶσαι ἀνέπεισαν. κἀντεῦθεν ἦ τε πό-
 λις ἐάλω καὶ Σίρμιον ἔπαιν ὑπὸ Οὐννων αὐθις ἐγένετο. οἱ μὲν-
 τοι ἔνδον Ῥωμαῖοί τε καὶ Οὐννοι, ὅσοι σὺν τῷ Στεφάνῳ ἐτάτ-
 20 τοντο, ἀσινεῖς διεγένοντο, αἵτε ὁμολογίᾳ τοιαύτη τὴν πόλιν ἐν-
 δόντες αὐτοῖς. Οὐννοι δὲ τῷ τοῦ Στεφάνου ἐνυβρίζοντες νεκρῷ
 τὸ μὲν πρῶτον οὔτε ὄσιας μετέδωκαν οὔτε τινὸς ἄλλου τῶν ἐπὶ
 τεθνεῶσι νομίμων ἤξιωσαν, πρὸ δὲ τῶν τῆς πόλεως ἐκθετον ποιη- P 139

6. ἤκιστα] Addendum videtur ἔχουσαι vel ἔλθοῦσαι. 11. θατέρω]
 Cod. ἀτέρω 15. ἐφ' ἑτέρας] Duc. ἐφ' ἑτέρας.

in eorum locum substituebat. navigiis igitur et ipsi collectis, priusquam
 Gabrae et Bryennii in Hungariam advenissent copiae, per flumen in Roma-
 nas naves delati sunt, ut eas submergerent nec multo cum labore hostes
 praelio devincerent; etsi hic conatus minus prospere iis ceasit. eorum quippe
 naves minus apte fabricatae et in immodicam extensae latitudinem velocitate
 Romanorum superabantur. et iam in flumen deductae erant, cum Romani
 navibus suis in aciem ordinatis illas excipiunt crebrisque iaculationibus inse-
 stant; quibus illi fatigati naves inhibere. earum pars alteri appulsa littori
 discrimen evasit: una vero ducum militarium plena in Romanorum potestatem
 venit, arteque confecto igne absumpta est. Hungari itaque, postquam et
 hic irritus conatus fuit, aliud sunt moliti. nonnullos enim ex sua gente, qui
 Stephano famulabantur, pecuniis corrumpunt, iisque persuadent ut propi-
 nato veneno hominem necarent. ita et urbs capta est et totum Sirmium in
 ias venit Hungarorum. at qui in civitate pro Stephano stabant, Romani
 perinde ac Hungari, incolumes et illaesi mansere, utpote qui his conditio-
 nibus urbem tradiderant. Stephani vero cadaveri illudentes Hungari primum
 quidem illud nullis sacris prosecuti sunt honoribus, neque aliis quae mortuis

σάμενοι πυλῶν, ἄταφον μένειν ἰδικοῦν. ὅψε δ' ὄν ὑπὸ τῆς φθ-
σεως παρακληθέντες ἐς τὸν Στεφάνου τοῦ πρωτομάρτυρος ἄγουσι
νεῶν, ἔνθα τῷ χῶματι τοῦτον ἔδωκαν.

14. Τούτων ἀκούσας βασιλεύς, καίτοι τῆς βασιλίδος νόσω
V 109 βαρεῖα τῷ τηρικᾷ πιεζομένης, αὐτὸς δαιμονία τινὶ ὡσπερ εἰώθει 5
κεκινημένος ὄρμη καθίστατο πρὸς τὸν πόλεμον. ἐν Σαρδικῇ τόλ-
ων τῇ Ἰλλυριῶν γενόμενος μητροπόλει ἐνταῦθα τὸν στρατὸν
ἤθραιζεν. Ἰουνίου δὲ φθίνοντος ἐκεῖθεν ἄρας ἐπὶ τὸν Ἴστρον ἦλθε.
B μέλλων δὲ ἤδη περαιουῶσθαι κατὰ τὰδε ἐποίη. ὅπως ἐν τῷ στρα-
τεύματι ὀπλίσει τε διαφέρων καὶ μαχιμώτερον ἦν, ἀντικρὺ Χρά- 10
μου πόλεως ἔστησεν Ὀννικῆς, δόκησιν παρέχων ὡς αὐτίκα ἐκεῖ-
θεν περαιωσόμενος. ὅθεν καὶ ἐπειδὴ ἀντιπορθμον ἐνταῦθα τὸ
Ὀννικὸν ἐστὼς εἶδεν, ἐπὶ Βελέγραδα μεταβὰς ὄρθρον ἐκεῖθεν
ἀπέπλει. ἐντεῦθεν τε διηρῆσθαι συνέβαινε τοὺς πολεμίους ἐκατέ-
ροις ἀντιτάξασθαι διανοουμένους μέρεσι. πλὴν ἀλλὰ καὶ οἱ Ῥω- 15
μαῖοι δκνήσει πολλῇ ἐς τὴν διάβυσιν εἶχοντο, ὃ γινὼς βασιλεὺς
αὐτὸς πρὸ τῶν ἄλλων, ὅποια πολλάκις ἤδη τολμήσας ἔτυχε, λεμ-
βυδιῶ ἐπιβὰς ἐπὶ τὴν ἀντιπέρους ἐφέρετο ὕχθην, ἐξῆς δὲ καὶ ὁ Ῥω-
C μαίων στρατὸς τὴν βασιλέως ὄρμη ἀιδεσθέντες ἐπὶ τὰς ναῦς ἐχώ-
ρουν. Ὡννοὶ δὲ ἐπειδὴ βασιλέα περαιωσόμενον εἶδον, ἔλόν τε 20
πιρ' αὐτὰ τὸν συνασπισμὸν καὶ ἀνεχώρουν ὀπίσω. ὅτε συνέβη
τῷ βασιλεὶ ἐν τῇ πρὸς τὴν πολεμίῳ ἀποβάσει πλεόν ἢ ἐχρῆν

10. μαχιμώτερον] Toll. μαχιμώτατον.

debentur, officiis: sed expositum proiectumque ante urbis portas inhumatum
reliquerunt, donec ipsis naturae affectibus permoti illud tandem in Stephani
protomartyris intulere templum, ibique humo mandavere.

14. Postquam haec accepit princeps, Augusta licet graviori morbo his
diebus confictaretur, ipse divino quodam, uti solebat, accensus ardore,
totus in bellum incubuit. Sardicam ergo cum pervenisset Illyriorum metropolim,
copias ibi contrahit. inde Iunio mense exacto motis castris ad Istrum
contendit: cumque illum traiecturus esset, id potissimum comminiscitur:
quotquot erant in exercitu potiori armatura aut robore conspicui, e regione
Chrami Hungariae oppidi collocavit, eo loci exempto transmissurum se
Istrum simulans: cum autem videret adversa consistentes ripa Hungarorum
copias, ad Belegrada progressus, ubi illuxit, confestim inde excessit. ita
hostium illic vires distraxit ac divelli contigit, dum utrique obistere parti
connituntur. neque tamen minor ad traiciendum Romanorum animos occu-
pavit pavor. quod simul atque advertit imperator, ipse ante alios, qualia
saepe ausus est, scapham ingressus in adversam ripam transiit: atque inde
reliquos Romanorum exercitus imperatoris ardorem reveritus naves conscen-
dit. Hungari vero postquam imperatorem transmississe viderunt, ruptis sta-
tim ordinibus retro cessere. quo tum tempore accidit, ut dum imperator ad
terram hostilem appellens longius quam par erat prosiliret (obstabat quippe

ἀλομένη (οὐδὲ γὰρ συνεχώρει τὸ τεναγῶδες τῇ χέρσῳ διοκεῖλαι τὴν
 ναῦν) θύτερον παρυσφήλαντα τοῖν ποδοῖν πονήρως αὐτῷ διατε-
 θῆναι. ὁ δὲ οὐδὲ ὡς τῆς ἄγυις ἤθελε λήγειν προθυμίας, ἀλλὰ
 5 τινὰ τοῦ ποταμοῦ γὰρ οὖν ἐπειγόμενος ἐκτροπήν, ἐν τούτῳ τε διη-
 μέρους. τῶν δὲ τὴν Ζεύγμην φρουρούντων βαρβάρων ὡς πλείστοι D
 τειχέων ἐκδραμόντες ὡς ἀντιταξόμενοι ἔστησαν. ἀλλ' ἕμα τε βα-
 σιλῆα εἶδον καὶ ἄλλος ἄλλον προσφθάνειν ἐπειγόμενοι ταραγμῷ καὶ
 θορόβῳ ἐς τὴν πόλιν εἰσέπιπτον ἐπεξίεναι τε οὐκέτι ἐτόλμων. καὶ
 10 λοιπὸν Ῥωμαῖοι τὰ πρὸς τειχομαχίαν ἐξηρτύνοντα. τρίτῃ δὲ μετ'
 ἐκείνῃ ἡμέρᾳ καὶ ἔργου εἶχοντο. οἱ δὲ βάρβαροι ἐκ τῶν ἐπάλ-
 ξων ἀμυνόμενοι κεκραγμῶν τινῶν καὶ ἀσήμεων ἀλαλαγῶν τὸν ἄερα
 ἐπλήρουσαν ἔβαλλόν τε διηνεκὲς καὶ ἐβάλλοντο. ἀλλ' ἐπὶ τοιούτοις
 μὲν ἢ αὐτίκα καὶ ἢ μετ' ἐκείνῃ ἠνάλωτο, καὶ οὐδὲν οὔτε Ῥωμαῖοις
 15 οὔτε Οὐννοῖς προδχώρει. ἐγὼ δὲ καὶ ἄλλα μὲν τῶν εἰς ἐκείνῃ P 140
 τετελεσμένων θανμάζειν ἔχω τὴν πολιορκίαν, τὴν γε μὴν τοῦ βα-
 σιλῆως τόλμαν, εἰ μὴ παρὼν ἐτόγγανον τῆδε τῶν πραττομένων
 αὐτόπτης γινόμενος, σχολῆ ἂν ἀφηγουμένοις ἐπίστευσα. Ῥωμαῖοι
 γὰρ ζύλινον τεκτηνάμενοι πύργον ἀναβαίνειν ἐπὶ τὴν πόλιν διε-
 20 ποῦντο, ὡς ἀπὸ χειρὸς τοῖς ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων ἀντικαυοιστησόμε-
 νοι βαρβάροις. ὁ δὲ πρῶτος τῶν ἄλλων ἀναβαίνειν ἤξιον "ταύ-
 την δέ μοι" λέγων "ἄνδρες Ῥωμαῖοι, μελῶ τῶν ἄλλων χαριεῖσθε
 τὴν εὐνοίαν, εἴ γε ἀναβαίνοντα κωλύετε μηδέν." οὐ μέντοι καὶ
 1. ἀλομένη] Cod. ἀλλομένη.

Hinc, quo minus propius ad littus posset navis applicari) pes alter gravius
 offenderit, atque inde male haberet. neque tamen ideo a priori remisit ar-
 dore: sed dum fluminis cursam divertere conatur, totoque die huic operi
 interest, tumescere pars laesa pedis coepit. plurimi vero ex barbaris qui
 Zeugma tuebantur extra moenia procurrentes opponere se Romanis parant.
 verum simul atque imperatorem vident, dum sese invicem praevertere nitun-
 tur, ingenti tumultu et trepidatione in urbem irruunt, nec ea amplius au-
 dent egredi. Romani post haec, omnibus quae ad oppugnationem necessaria
 erant apparatus, tertio post die rem aggrediuntur. barbari autem e turribus
 propugnantes, clamoribusque et vociferationibus implentes aërem, tela con-
 tinuo iaciebant telisque vicissim impetebantur. atque in eo certaminis genere
 dies iste et sequens consumptus est. Romanis perinde ac Hungaris nihil pro-
 ficientibus. tum et alia demirari subit in ea obsidione facta, praesertim vero
 imperatoris audaciam: quam, nisi tunc temporis adfuisse praesens, et eor-
 um quae hic gesta sunt testis ipse exstitissem, aliis narrantibus vix ac ne vix
 quidem crederem. Romani enim lignea exstructa turri transcendere in urbem
 et comminus cum barbaris moenia defensantibus manus conserere statuerunt.
 ipse autem primus omnium conscendere voluit "istud prae ceteris" inquit
 "viri Romani, erit mihi benevolentiae vestrae argumentum, si me ascendere
 non prohibueritis." neque tamen quod animo volerat perfecit, quia ducum

Cissampus.

16

ἔξεπραξε τὸ ἐπιθύμημα. οἱ γὰρ προὔχοντες τῶν στρατηγῶν πε-
B ριστάντες αὐτῷ ἰσχυρότατα διεκώλυσαν. ὁ δὲ κύκλω τὸ τεῖχος
 περιῶν αὐτό τε ὄθεν ἐπίμαχον μάλιστα ἦν διεσκοπεῖτο καὶ τὰς
 τάφρους, αἰ τὴν πόλιν ἐξάννων, βάθους τε καὶ εὐρους ἰκανῶς
 ἔχουσαι, φακέλλων τινῶν καὶ φουγάνων ὑπορία λίθων ἐκέλευε πλη-
 ροῦν οὕτω τε διαβιβάζειν τὰ μηχανήματα· ἤνυστο δὲ ὁμοῦς ἐπὶ τῇ
 τῆς πόλειως ἄλωσει οὕτω οὐδέν. Ὀδῆνοι γάρ, καίτοι μεγάλα πρὸς
V 110 Ῥωμαίων βιαζόμενοι στρατιωτῶν, ἐπαιάνιζόν τε μᾶλλον ἢ πρότε-
 ρον καὶ ἐλλίσιν ὠχοῦντο παρὰ πόδας αὐτοῖς τὸν ἄλλον λέναι τῶν
 Ὀϋννων στρατῶν. 10

C 15. Ἐπὶ τοσούτοις τῶν πραγμάτων ἡρημένων, προσιόν-
 τες οἱ Ῥωμαῖον σκοποὶ μεγάλου ἔφοδον ἐμήννον στρατεύματος αὐ-
 τοῖς. κόνιν γὰρ ἐπὶ πλείστον τοῦ ἀέρος ὀρθιύζουσαν ἰδέσθαι. ἀλλὰ
 καὶ τῶν τις Ὀϋννων τύχης ἐπιφάνους Βασίλης ὄνομα Ῥωμαῖος
 προσχωρήσας οὐ μακρὰν ἄποθεν εἶναι τὸν Παιόνων ἰσχυρίζεται ¹⁵
 εἶηγα, ἄλλους τε ἀριθμοῦ κρείσσους καὶ δὴ καὶ Σκύθην ὁμοῦ καὶ
 Ταυροσκύθην ἄγοντα στρατῶν, πρὸς οἷς καὶ τὸν Τζέγων ἔλεγε
 δυνάστην πανστρατι καὶ κάλιν σὺν αὐτῷ ἦκειν. τούτων ἐπιτιθήερ
 ὁ βασιλεὺς ἤκουσε, βουλὴν σὺν τοῖς μεγαστᾶσι καθέξει, ὅπως δή-
 ποτε χρῆ τὰ παρόντα διοικεῖσθαι ζητιῶν. “ἄνδρες ἀμέλει” ἔφη ²⁰
D “Ῥωμαῖοι οὐ τοῦτο μόνον ἢ τῶν πραγμάτων οἶδε φύσις, ἵνα τις
 μόνον τολμᾷ, ἀλλ’ ὡς ἂν τῇ τόλμῃ μὴ ἀξύμβατα καὶ τὰ ἔργα
 ἐπιτιθῆ, μάλιστα ἔγωγε τῷ καὶ κατὰ βραχὺ σωφρονοῦντα περὶ

16. ἀριθμοῦ] Ita Tollius. Cod. ἀριθμῶ.

praecipui qui eum circumstabant, pertinacius obnixi sunt. ille itaque urbis
 moenia obequitans et qua parte expugnata facillima viderentur explorans,
 fossas urbem ambientes, profundas satis et latas, fascium et virgultorum pe-
 nuria, lapidibus compleri sicque transportari machinas imperavit, sed neque
 ea res quidquam momenti ad capiendam urbem attulit. Hungari quippe,
 quamvis a Romanis militibus gravia essent passi, maiores quam antea clamo-
 res edebant, speque alebantur proxime venturi in eorum auxilium alterius
 Hungarorum exercitus.

15. Dum in eo essent rerum stata, Romanorum speculatores magnum
 hostibus auxilio exercitum advenire nuntiant: pulverem enim se in aërem al-
 tius elatum advertisse aiebant. sed et Hungarus quidam ex illustrioribus,
 nomine Basakes, qui Romanorum partes amplexus erat, non longe abesse
 Hungarorum regem affirmabat, et praeter infinitum bellatorum numerum et
 Scytharum simul et Tauroscytharum aciem, insuper etiam Tzechorum prin-
 cipem cum universis viribus rursum cum ipso venire. postquam haec principi
 comperta sunt, magnatum concilium cogit deque modo rerum agendarum
 sententias eorum rogat. “non illud solum, viri Romani” inquit “rerum
 exigiti natura, ut quis modo audaciam prae se ferat, sed ut audaciae minus
 consentanea non arripiat aggradiaturve opera, maxime equidem vel leviter

πλειστον εἶναι οἰόμενος. μὴ τοίνυν, ἐπειδὴ τὸ ἔθνος τοῦτο ἐκ
 παραλόγου τινὸς ἄνωθεν τύχης εὐημερῆσαν δυσαντὶβλεπτον τῇ
 Ῥωμαίων κατέστη ἀρχῇ, διὰ ταῦτα ἀποχρῆν ἡμῖν οἰηθῶμεν, εἰ
 μόνον ἐπὶ γῆς στρατεύοιμεν τῆς αὐτῶν. ἀλλ' ἀπονεμητέον ἐκά-
 5 στω καιρῷ τὸ προσῆκον καὶ ἀποδοτέον καταστάσει τῇ παρούσῃ
 πρᾶξιν τὴν δέουσαν. οὐ γὰρ ταῦτ' αὐτὴν εὐημεροῦσιν οἶμαι καὶ δυσ-
 10 πραγμοῦσιν ἀρμόσαιεν ἂν πράγματα· καὶ τῇ Ῥωμαίων τοίνυν ἀρχῇ, P 141
 εἰ καὶ τῆς παλαιῆς οὐπω τετύχηκεν εὐκλείους, ἀλλὰ (ὅν θεῶ
 φάναι) πολλῷ βελτίονι ἕφ' ἡμῖν ἀναφανείσῃ προασπισταῖς, εἰς
 15 ἐδόξιαν περιστήσεται πάντως ἐκ ποδῶν τῶ Ὀύννων γενέσθαι ῥῆγῃ,
 ὅν πολλῶ μὲν ὡς φασὶ καὶ τῷ αὐτόχθονι ἐπιόντι στρατῷ, πλείονι
 δὲ καὶ τῷ ἀπὸ συμμαχίδος συγκροτουμένῳ χειρός. ὅπως οὖν ἀμ-
 φότερα ταύτῃ περιωθείη, δόξα τε ἦν εἰς τὸ βελτίον ἤδη μεταβυ-
 20 λούσαν ἔσχε, καὶ δύναμις ἢ αὐτῆς ἀκραιφνῆς ἐντεῦθεν ἀπαλλα-
 15 γείη, βουλευτέον ὡς ἐνὶ μάλιστα." βασιλεὺς μὲν τοσαῦτα εἶπε.
 Ῥωμαίων δὲ τῶν ἐκ βουλῆς τοῖς μὲν μετυστρατοπεδεύεσθαι ἐν-
 25 τεῦθεν ἐπὶ Σῶν τε τὸν χάρακα πῆγνυσθαι ἐδόκει, ὅπως ἐντεῦ- B
 30 θεν ὅν τῷ ἀσφαλεῖ τοῖς πολέμοις ἀντιφύρεσθαι δύναιντο, τοὺς δὲ
 τοῦτο μὲν οὐδαμῇ ἤρρεσκε, τῆς πολιορκίας δ' ἀφεμένους ἐδόκει δυ-
 20 νάμει τῇ πάσῃ ἐπιὸν ἔποστίσεσθαι τὸ πολέμιον. ἀλλὰ βασιλεὺς
 ἀμφότερα οὐκ ἐπήνει· τὸ μὲν γὰρ δαίλιον, τὸ δὲ καὶ ἀβουλίαν

1. οἰόμενος] Duc. οἶμαι. videtur aliquid excidisse. 6. πρᾶξιν]

Cod. πράσσειν. correxit Tollius. 10. ἐδόξιαν] Cod. ἀδοξίαν.

20. τὸ πολέμιον] Cod. τὸν πολέμιον, unde Duc. ἐπιόντα — τὸν
 πολέμιον.

prudenti attendendum arbitror. ne igitur, quia gens ista, sic nempe divina
 ordinante providentia, rebus elata prosperis in Romanum imperium terribili-
 ter ingruit, propterea satis nobis esse arbitremur, si in eorum tantummodo
 solo bellum geramus. verum quid temporibus quibusque conveniat inspicien-
 dum est, et facienda quae praesens hic status postulaverit. neque enim ea-
 dem, ut arbitror, et prospere habentibus et adversa utentibus fortuna apta
 sunt. Romanorum itaque imperio, etsi pristinam nondum felicitatem conse-
 cuto, sed (quod praefiscine dixerim) in meliorem tamen statum nobis de-
 fensoribus adducto, nequaquam dedecori erit, si universi Hungarorum regi
 cedant, qui cum ingenti, ut aiunt, indigenarum exercitu accedit, et ma-
 ioribus adhuc sociorum copiis auctus est ac instructus. quapropter maxime
 prospicere quisque debet qua ratione utraque illi conserventur, et gloria,
 quae iam in melius ire coepit, et potentia, quae inde tota ab ipso recederet."
 In hunc modum disseruit imperator. quidam autem ex Romanis, qui concilio
 illi intererant, transferenda inde ad Savum castra censebant, ut tutius ex
 eo loco hostibus posset obsisti. aliis id minime placuit: sed relicta obsidione
 cum omnibus viribus imminensem hostem sustineri debere existimabant at
 princeps utrumque respuens consilium, illud metus, hoc contra temeritatis

ἀπενήφιστο ἄντικρυς. “ἐξέσται γὰρ” ἔλεγε “τῆς πολιορκίας ἀπο-
 σχομένων ἡμῶν, δύναμιν τε πολλὴν τῆς νῦν μεῖζω καὶ τὰ ἐπιτή-
 δεια διαρκῶς ἐσκομίσασθαι Οὐννοῦς, οἳ ἄμφι τῇ πόλει φρουρὰν
 ποιοῦνται.” ἰδόκει δὲ αὐτῷ τὸ μὲν ἀχρεϊότερον τοῦ στρατοῦ καὶ
 ὄσον οἰκετικὸν ἦν ὄπλα περιθόμενον αὐτοῦ πρὸς τῇ πόλει μείναι
 C αὐτῷ ἐπὶ Οὐννοῦς τοὺς ἄλλους ἵνα μαχησόμενον. ὡς οὖν ἐκρά-
 τει ταῦτα, παρεσκευάζοντο μὲν τῆς ἐπιούσης ἐκείθεν ἀναστησόμε-
 νοι, ἐπεὶ δὲ οὐδὲν οὐδέπω σαφὲς αὐτοῖς ἀπηγγέλη, ἐξοπλισόμενοι
 ἔωθεν καὶ τρίτην ἤδη πείραν προσῆγον τῇ πόλει. μάχη τοίνυν αὐ-
 θις συνίσταται, καὶ Οὐννοὶ μὲν οἳ ἐπὶ τῶν ἐπάλλεων λίθοις καὶ
 βέλεσι καὶ παντὶ τῷ παρατυχόντι τὸν Ῥωμαίων ἡμύνοντο στρατόν,
 οἳ δὲ μᾶλλον ἢ πρότερον ὑπώρυσσον τε τὰ κρηπιδώματα καὶ τοῖς
 V 111 πετροβόλοις τὰς τῶν λίθων διεσπάραιτον ἐμβολὰς, παρακλυ-
 σμοὶ τε συχνοὶ καὶ παραινέσεις ἐκατέρων ἠκούοντο, καὶ βοή καὶ 15
 ἀλαλαγμὸς ἦν, καὶ θροῦς ἠγείρετο ἄσημος. Οὐννοὶ τοίνυν τοὺς
 D ἐπὶ τῶν θεμελίων ὑπομοχλεύοντας θεώμενοι Ῥωμαίων τοιάδε
 ἐποιοῦν. λίθος μέγα τι χρῆμα ἐντὸς τειχῶν κείμενος ἦν· τοῦτον
 ὑπὸ ξυλώμασιν ἐνθήμενοι σχοίνους τε ἀνάφαντες σφῶν ἐπὶ τὸ ξύλι-
 νον ἀνεῖλκον προπύργιον ὅπερ αὐτοῖς κατεσκευάστο τειχῶν ὑπερι-
 στάμενον, ὡς ἐκείθεν ἐπὶ Ῥωμαίους ἀφήσουσιν. ἀλλ’ ἄρτι ὁ λί-
 θος ὠμίλει τῷ πυργίῳ, τὸ δὲ οὐκ ἐνεγκὸν τὴν ὅλην (μέγας γὰρ
 ὑπερφυῶς ἦν) ἔξαπιναίως ῥαγὲν εἰς γῆν ἠνέχθη οὖν τῶν Οὐννων

2. πολλῆν] Malim πολλῶ.

19. ὑπὸ] Malim ἐπὶ.

damnavit: “nobis enim” aiebat “obsidionem omittentibus, integrum erit
 Hungaris, qui praesidio urbi sunt, maiores copias cogere et com meatui lar-
 gius providere.” censuit igitur ipse ut imbellis exercitus pars lixaeque ac
 calones armarentur, et ibi circa urbem sub aliquot ducibus haud admodum
 nobilibus manerent; reliquus autem exercitus secum in reliquos Hungaros
 pugnaturus exiret. haec ubi sententia stetit, ad iter se in proximum diem
 praeparant. cum vero nihil certi ipsis easset nuntiatum, sumptis prima luce
 armis tertium in urbem impetum faciunt. pugna itaque rursus conseritur,
 ac Hungari quidem, qui moenia defensabant, lapidibus sagittisque rebusque
 aliis quibuscumque obviis subeuntes arcebant Romanos. hi vero longe quam
 antea vehementius fundamenta suffodiebant, machinisque petraris ad motus
 murorum loricas diffringebant. crebrae utrimque adhortationes et incita-
 menta, vocesque et ululatus, dissonusque ac incertus clamor exaudiebantur.
 simul atque igitur Hungari a Romanis fundamenta viderunt commoveri, id
 statim moluntur. saxum erat intra moenia ingentis magnitudinis: id trabi-
 bus suppositis alligatisque funibus in ligneum educunt propugnaculum, quod
 ipsi fabricaverant, muris ipsis longe excelsius, ut inde in Romanos illud de-
 volverent. sublato igitur in turrin lapide, cum tantum pondus sustinere illa
 non posset (erat enim immensae molis) repente cum ipsis Hungaris, quorum

πολλοῖς, καὶ αὐτῶν οὐδεὶς τὸν κίνδυνον ἔφυγε. Θροῦς τοίνυν καὶ πάλιν ἠγέρθη καὶ ἡ μάχη ἔτι μᾶλλον ἐμαίνετο. ὅτε λέγεται, ὡς P 142 Ῥωμαίων τινὰ εὐστοχώτατα ἐπιτοξαζόμενον βασιλεὺς κατανοήσας ἐπέδραμέ τε καὶ τὴν ἀσπίδα προτείνας ἀπαθῆ βελῶν συνετήρει τὸν 5 ἄνθρωπον.

16. Οὐννοὶ δέ, ἐπειδήπερ ἐν στενῷ κομιδῇ περιστῆναι σφίσι τὰ πράγματα ἔγνωσαν, πέμπαντες ἔχρηζον βασιλέως, ὡς ἐνόοντες τὴν πόλιν αὐτῷ ἀθῶοι ἐντεῦθεν λοιπὸν ἀπαλλάξωσιν. ὁ δὲ οὐ πρότερον ἔφη τοῦτο ποιήσειν πρὶν ἂν καλώδια τῶν τραχή- 10 λων Γρηγόριός τε καὶ τῶν ἐν σφίσι ζουπάνων οἱ ἄλλοι ἀναψάμενοι γυμνωθεῖσι ποσὶ καὶ ἀκαλυφθεῖσι ταῖς κεφαλαῖς ταῖς αὐτῶν ἔλθοιεν. ὁ μὲν δὴ ἐπὶ τοιοῦτοις αὐτοὺς ἀπεπέμψατο, Ῥωμαῖοι δὲ σφοδρό- 15 τερον ἐπιβρῖσαντες τὴν πόλιν εἶλον, ἧς ἤδη ἄλικομένης, Γρηγό- B ριός τε καὶ οἱ σὺν αὐτῷ στρατηγοὶ τῶν Οὐννων σὺν ἀτιμίᾳ τρόπον 15 τὸν εἰρημένον ἔλειπον τῶν σχημάτων βασιλεῖ προσιόντες ἔκλαον. ὁ δὲ μέχρι μὲν τινος οὐδὲ προσβλέπειν ἤξιον, ὅψε δὲ πολλὰ τοῦ Βελαῖ παραιτησαμένου, τὸν μὲν φόνον ἀφῆκεν, ἔς δὲ φρουρὰν αὐ- 20 τικὰ ἔπεμψε. Ῥωμαῖοι δὲ θυμῷ μεγάλῳ εἰς τὴν πόλιν εἰσιόντες αἰτε ἄρνας τοὺς τῆδε κατέθνον ἄνθρώπους. ὅτε μοι καὶ δακρῦσαι 20 ἐπέληθε βίον ἐννοουμένῳ τὸν ἀνθρώπειον ὅσοις τε τὸ δέλιαιον τοῦτο γένος ἔκουσίοις ἐκ τὸ ζυθέδωκε κακοῖς. ἤγοντο κειμήλια καὶ ἱμα- 20 τισμοὶ καὶ ἀγγυρώματα, καὶ πάντα τὰ ἐκείνων ἐλείξετο ἀγαθὰ.

12. Ῥωμαῖοι δὲ] In Cod. δὲ deest.
12. ἐλείξετο. Duc. ἐλήξετο.

22. ἐλείξετο] Cod. ἐλί-
ξετο.

nemo discrimen evasit, delapsa in terram corruit. Inde iterum clamor oriri coepit, et pugna multo acrior facta. tum etiam imperatorem aiunt, cum Romanum quemdam certo ictu ab hostibus percutiendum et haud dubie periturum vidisset, accurrisse et protenso clipeo a vibratis telis hominem ser- vasse.

16. Hungari vero ut angustiis se undique premi adverterant, missis legatis principem rogavere, ut dedentes civitatem salvi et incolumes possent excedere. at ille non se prius id facturum respondit, quam Gregorius et qui cum his erant zupani adstricto funibus collo, pedibus capitibusque nudis venissent. quibus cum hoc responso remissis, Romani longe acrius urbem adorti eam per vim expugnant. qua capta, Gregorius et ceteri Hungarorum duces cum ignominia, ad eum quem diximus modum miserabili habitu nec sine ciulatu ad principem accessere. verum ille aliquamdiu ne aspectu quidem eos dignatus est: sed tandem Bela intercedente, mortem condonavit, eosque in custodiam extemplo coniici iussit. Romani autem summo animi ardore urbem ingressi homines ibi velut agnos trucidarunt. unde mihi oboriantur lacrimae, cum vitam humanam intucor, et quantis ultro se malis miserum hoc hominum genus involvat. auferebantur thesauri et vestes et vasa argentea, omniaque adeo eorum bona diripiebantur. quin et inventa est in-

ὅπλοις τοῖς ἐχθρῶν ἠμπόσχετο ἕκαστος καὶ τῶν ψιλῶν τούτων καὶ
C ἀνόπλων μαχητῶν, ὅτε δὴ καὶ γύναιόν τι εὔρετο δόστηνον διελθλα-
 μένην ἀκίδα τῆς ἔδρας ἔχον. πόθεν δὲ αὐτῷ τούτο συνέβη, αὐ-
 τῆκα δηλώσω. αὕτη, ὅπηνικα ἔτι ἀνάλωτος ἦν ἡ πόλις, ὑπὲρ
 τῶν τειχέων ἐστῶσα σποδὸν τε κατέσειε καὶ τὰ ἱμάτια κόσμω σθ-
 5 δειν ἀνυσύρασα τὴν ἔδραν παλιντρόπῳ τῷ προσώπῳ ἐς τὸν Ῥω-
 μαίων ἐδείκνυε στρατόν, ἀπέραντόν τε τινα βαττολογίαν ὑποψάλ-
 λουσα δαιμονιώδει τιμὴ μαγγανείᾳ Ῥωμαίους ξυνδεῖν ᾤετο. ἀλλὰ
 τις στρατιωτῶν βέλος ἐπ' αὐτὴν ἀφείλ κατατυχεῖ τῆς ταλαιπύρου,
 ἔνθα τὸν τοῦ σκυβαλισμοῦ παράπομπον ἢ φέσις ἀδλῶνα ἴδρυσεν.
 10 εὔρετο δὲ καὶ τις Ῥωμαίων δεσμώτης ὁ τλήμων ἐπὶ σχολιάδους
D τινὸς καὶ ἀνηλίου καθειργμένος δωματίου ἀπ' αἰτίας τοιῶσδε.
 τοῦτον Οὔννοι αἰχμάλωτον ἤδη πεποιημένοι, ὥτε τοξείας εὐ εἰδοῖ
 Ῥωμαίοις ἐκ τοῦ περιβόλου ἐπιτοξάζεσθαι ἀνάγκην προσήγον.
 ὁ δὲ οὐδὲν ὄν γνώμη μὲν ἠφείει δ' ὅμως πυκνά, πάντα δὲ ἁμαρτεῖν¹⁵
 ἐποίει. ὅπερ Οὔννοι κατανοήσαντες ξαίνουσι τε τῷ ἀνθρώπῳ κατὰ
 νότου πολλὰς καὶ σὺν ὑσφαλείᾳ καθειρῶσαντες εἶχον. οὕτω μὲν δὴ
 Ζεύγη καὶ πάλιν ἐάλω· ὅτε πολλοὶ μὲν καὶ ἄλλοι λόγου καὶ ἀρε-
V 112 τῆς εἰργάσαντο ἄξια, σὸχ ἤκιστα δὲ καὶ Ἀνδρόνικος ὁ Δούκας.
 ἐπειδὴ γὰρ Ῥωμαίους διὰ κλίμακος ἀναρριχωμένους ἐπὶ τὸ τεῖχος²⁰
P 143 εἶδεν, Ἀνδρονίκῳ τῷ βασιλέως ἐξαδέλφῳ προσιών, ὅφ' ὄν τελεῖν
 ἔλαχεν ἤδη ἐκ Τυρροσκυθῶν ἀφικόμενον ἱλεῶ τε τοῦ βασιλέως τυ-

5. ἐστῶσα] Cod. ἐστάσα.

9. κατατυχεῖ] Fort. κατετυχεῖ.

11. εὔρετο] Cod. hic ut paullo supra εὔροιο. . 12. καθειργμέ-
 νος] Ita Duc. Cod. καθειργμένος.

felix mullercula, cui pars qua sedemus telo transfixa erat. id ei quomodo
 acciderit commemorabo. haec nondum adhuc capta civitate supra muros
 stans cinerem excutiebat, et sublatis nullo pudore vestibus, faciem avertens,
 nates inspiciendas praebebat Romano exercitui, multa intercinens et murmu-
 rans, quibus arte quadam daemoniaca Romanos fascinare ac praestigis irre-
 tigare arbitrabatur. sed miles quidam immisso in ille vero crebra eorum percu-
 tit loco, quem efficiendis natura excrementis fecit. repertus est et Romanus
 aliquis in sordidum ac tenebrosum carcerem miser coniectus ex hacce causa.
 cum eum captivum fecissent Hungari scirentque iaculandi peritissimum esse,
 ut Romanos e muro sagittis impeteret cogebant. ille vero crebra quidem vi-
 brabat tela, sed ita ut omnia praetervolarent. quod ubi advertere Hungari,
 virgis caesum hominem arctisque constrictum compedibus in custodiam con-
 dunt. ita rursus capta est Zeugme. quo quidem tempore multi praeclara
 et praedicanda fortitudinis edidere facinora, atque in iis Andronicus Ducas.
 cum enim Romanos admotis scalis moenia subire ac scandere cerneret, acce-
 dens ad Andronicum imperatoris agnatum, sub quo a Tauroscythis iam re-
 duce et veniam delictorum ab imperatore consecuto militabat, eum rogavit

χόντα, ἤξιον ἐνοθῆναι αὐτῷ τῆς ἀνόδου πειράσθαι, τοῦ δὲ ἐπι-
 τρέφαντος σπουδῇ πολλῇ ἐς τοῦτο ἐχώρει. ἐπειδὴ δὲ τινες Λατί-
 των κατόπιν ἰόντες παρελθεῖν ἐφιλονείκουν αὐτόν, ὃ δὲ ἀντίπραττε
 σφίσι πολλά καὶ οὐδαμῇ τοῦ κλέους συγχωρεῖν ἤθελεν. ἐν ᾧ δὲ
 5 ταῦτα ἐγίνετο, ἡ κλίμαξ αἰφνίδιον εἰς γῆν ἠνέχθη κατασπασθεῖσα.
 ἀλλ' ὁ Ἀνδρόνικος τοῦ συνήθους καὶ πάλιν ἀντέκειτο θράσους.
 ἐπειδὴ γὰρ ἐτέρας ἐνεχθείσης ἀναβαίνοντός τινος αὐθις εἶδε, δρα-
 μῶν ἐπέβαινε καὶ αὐτός. ταῦτα μὲν τῆδε ἐχώρησε. Στέφανος B
 δὲ ὁ ῥῆς τῆ τῆς πόλεως πεποιθὼς ἀσφαλεῖα (πρὸς γὰρ τοῖς ἄλλοις
 10 καὶ ὀχρεὸς αὐτὴν ἐκ τῶν Ἰστρου ἐπότιζε νυμάτων, ὃς τὸ μὲν πρῶ-
 τον εἰς τὸ ἐμφανὲς ἔκειτο ὑπαιθρος ἐπὶ τὴν πόλιν ἀνατείνων, εἰτα
 βασιλέως Στεφάνῳ ἐκείνῳ συναραμένον ὑπόνομος ἤδη κατέστη)
 πιστεύειν οὐκ εἶχεν εὐπετιῶς οὕτω Ῥωμαίους ἀλώσεσθαι ταύτην.
 ὡς δὲ βασιλεὺς ἐκείθεν μεταβὰς ἔτερόν τι φρούριον ἐνεούργει, ἐν
 15 ᾧ πολλοὺς τῶν ἐν Σιρμίῳ φέρων ὑκίστατο Οὐννων, οὓς παρ' αὐ-
 τοῖς Χυλισίους ἔθος καλεῖν ἔστι (καὶ εἰσιν ἑτεροδόχοι, καθ' ἕνα
 ἤδη ἔφην, Πέρσαις ταυτοφρονούντες), τότε δὴ τὰ ἀμφὶ τῆ πόλει C
 Ζεύγμη ξυμπεπιωκῶτα μαθὼν ἀκριβῶς πρέσβεις ἐς τὸν βασιλέα
 πέμπει ἄνδρας τε τῶν περιφανῶν καὶ δὴ καὶ τὸν τὴν ἐπισκοποῦν
 20 τῆδε λαχόντα ἀρχὴν, Σίρμιόν τε ἀποδιδύναι Ῥωμαίοις ἐσθθῆς
 διομολογῶν, πρὸς δὲ καὶ Δαλματίαν πᾶσαν. οὐ καὶ ἐπειδὴ βα-
 σιλεῖ εἰς ὕψιν ἦλθον, ἐπιπέπῳ τε ὅσα αὐτοῖς ἐπέσταλτο καὶ δὴ ἐκ-

6. ἀντέκειτο] ἀντίχετο?
 φόρων.

15. φέρων] Ita conl. Tollins. Cod.

ut sibi quoque ascendendi potestatem faceret: eoque permittente, summo
 animi ardore in id incubuit. Latinis vero quibusdam pone ipsum sequentibus
 ac priorem locum occupare annitentibus, ipse contra obstitit maxime neque
 quicquam de gloria concedere voluit. interea autem dum haec fierent, scala
 in terram repente delapsa fracta est. sed Andronicus consuetam audaciam
 resumpsit: et simul atque alia erecta scala, vidit nonnullos iterum ascen-
 dentes, et ipse etiam accurrit, ascenditque. haec quidem ibi prospere ces-
 sere. Stephanus autem rex fuis ingenio et fortitudini civitatis (praeter ce-
 tera enim rivus ex Istri deductus undis eam rigabat: qui primo quidem aperte
 et sub dio positus, deinde imperatore Stephano bellum inferente, per sub-
 terraneum canalem in urbem procurrebat) sibi id persuadere minime poterat,
 ita facile a Romanis posse expugnari. inde itaque digressus princeps aliud
 castellum extruxit, quod Hungaris plurimis quos Sirmio transtulerat, habi-
 tandum concessit. Chalisii vulgo ab ipsis appellantur, suntque diversae, ut
 supra memoratum est, religionis, et easdem ac Persae opinioniones habent.
 tum vero certe edoctus Stephanus quo Zeugmae urbi accidissent, legato-
 rum ad imperatorem misit, viros dignitate conspicuos, quos inter existit is qui
 episcopali munere ibi fungebatur, Sirmiumque se Romanis, insuper etiam
 totam Dalmatiam restitutum pollicitus est. ut venire in conspectum impe-

τενον ἀνεῖναι λοιπὸν βασιλεία τοῦ χόλου. ὁ δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἀπέ-
 λεγε· “πολλοῦ μέντ’ ἀξίων εἶη” λέγων “ἄνδρες πρεσβευταί, εἴ
 τις ἄπερ ἀφῆρηται ἤδη, ταῦτα δίδοναι ἀξιοίη. ἔχομεν Σίρμιον,
 ἐξείλομεν Ζεύγημιν, Δαλμάτας ἤδη κρατοῦμεν, πάντων καθάπαξ
 D γεγόναμεν κύριοι, ὧν αὐτοὶ δίδόντες εἶτα ἀφείλεσθε. ἄρα τοῖνυν 5
 ἔστι παρ’ ὑμῖν Σίρμιον ἕτερον; ἔστι που Ζεύγημιν καὶ Δαλματία
 ἄλλη, ἃ δίδόντες νῦν ἡμῖν ἤκατε; εἰ μὲν ἔστι, δεῖξατε δῆ, ὡς
 ἡμεῖς γε ὑπταίς αὐτίκα ὑποδεξόμεθα ταῦτα χερσίν, εἰδότες μὲν,
 ὡς οὐδὲ ταῦτα ὄσον τὸ ἐφ’ ὑμῖν καθέξομεν ἀσφαλῶς (μέλησις
 γὰρ ὑμῖν οὐδεμίαν πάντα παρανομεῖν), αὐτῇ δ’ ὁμοῦ ἰσχύϊ σὺν 10
 θεῷ φάναί τῃ ἡμῶν ὡσερ καὶ τούτων κρατήσοντες. εἰ δὲ ταῦτα
 μὲν παρ’ ἡμῖν ἄρτι κεῖται, ὑμῖν δ’ οὐδὲν ὑπολείπεται ὧν ἄρτι
 δώσωιν φατέ, ἐπὶ τίσιν ἢ σύμβασις; ἢ τί τὸ διαλλάξον ἡμᾶς
 P 144 ἔσται;” τὸ μὲν δὴ πρῶτον οὕτως αὐτοῦς ἡμέτερο, μεταβαλὼν
 δ’ ἔπειτα “ἀλλ’ ἵνα” ἔφη “γνώτε, ὡς προῖκα ὑμῖν σπεύσασθαι 15
 θέλομεν Χριστιανοῖς οὖσιν, ἄγε γινέσθω τὰ ὄρκια.” ὁ βασιλεὺς
 μὲν τοσαῦτα εἶπεν, οἱ δὲ διώμοτα πάντα θέμενοι ἀπηλλάγησαν,
 καὶ ὁ βασιλεὺς λοιπὸν ἐπὶ Βυζάντιον ἦλθεν.

P 145
V 113

17. Ἦδη δὲ καὶ Ἰωάννης ὁ Λούκας Δαλματίαν παρασι-
 σάμενος Νικηφόρῳ τῷ Χαλοῦφῳ ταύτην παρέθηκετο, οὕτω πρὸς 20
 βασιλέως ἀπεσταλμένον αὐτῷ. ἔφθη γὰρ αὐτὸν δυνάμεσιν ἡμᾶ
 ἐνταῦθα στείλαι ἐφ’ ᾧ ἢ βία ἢ ὁμολογία ταύτην ἐλεῖν, τῶν Οὐν-

9. μέλησις] Maxim μέλησις.

ratoris, mandata exposuere rogaverique, ut iram remitteret. id ille
 primo negavit “rem certe magnam” inquit “confecturus ille esset, le-
 gati, si quae iam ablata sunt, ea rursus donare vellet. habemus Sirmium,
 cepimus Zeugmen, Dalmatas tenemus, eorumque omnino domini facti sumus,
 quae vobis erepta etiam concedere nunc vultis. estne ergo alterum apud vos
 Sirmium, et altera Zeugme, Dalmatiaque alia, quae nobis traditori sitis?
 si habetis, ea nobis ostendite, ut haec apertis continuo manibus excipiamus:
 quae quidem etsi haud tuto nos possessuros sciamus (quippe contra ius fas-
 que agere nulla vobis est cura) iisdem tamen nostris viribus, deo iuvante,
 ut et ista tuebimur. si ergo haec nostra sunt, nihilque vobis amplius in iis
 feris est, quae vos daturus dicitis, quibus conditionibus pacta fient? aut
 quid illud erit, quod vos nobis reconciliet?” iis quidem sermonibus legatos
 primum est allocutus: inde commutata oratione, “sed ut sciatis” ait “quam
 libenter vobiscum, qui Christiani estis velimus pacisci, agendum, sacramenta
 fiant.” hactenus imperator. illi vero omnia iurcirando firmantes recessere:
 ipse autem princeps Byzantium est reversus.

17. Cum Ioannes Ducas Dalmatiam Romanorum imperio asservisset,
 Nicephoro Chaluphae, quemadmodum ei a principe mandatum fuerat, istius
 administrandae curam imposuit. eo enim fuerat cum copiis missus, ut sive
 per vim sive per conditiones illam in potestatem redigeret: quod hanc scilicet

των τῷ λόγῳ δῆθεν Βελᾶ πρὸς κλῆρον καὶ ταύτην ἀφοριζόντων. ὁ δὲ τὴν Σερβίων παραμέψας χώραν, ἰπειδὴ εἰς ταύτην εἰσέβαλε πῦσα ἐν βραχεῖ δυναστεία τὸ πλεόν ὑπὸ τῷ βασιλεῖ ἔθετο. ὅτε δὴ Τραγοῦρίον τε ὑπὸ Ῥωμαίους ἐγένετο καὶ Σεβένικος, πρὸς δὲ 5 καὶ Σπάλαθος καὶ τὸ Κατζικίων ἔθνος Διόκλειά τε πόλις περιφυγῆς, ἦν Διοκλητιανὸς ὁ Ῥωμαίων ἐδελματο αὐτοκράτωρ, Κάρδων P 146 τε καὶ Ὀστρουμπίτζα καὶ Σάλων, καὶ ὅσαι ἐπὶ Δαλματικῇ ἴδονται ἄλλαι, ἐπὶ καὶ πενήκοντα ἕκασται. τὰ μὲν κατὰ Δαλματίαν τῆδε ἐχώρησαν. βασιλεὺς δέ, ὡσπερ ἐλέγομεν, ἐς Βυζάντιον 10 τισιν ἐπανιῶν Θριάμβον ἐξ ἀκροπόλεως ἄχρι καὶ ἐς τὸ τῆς Σοφίας μέγα κατήνεγκεν ἱερόν. ἐνταῦθά τε τὰ χαριστήρια θύσας καὶ χρυσίῳ τοὺς ἱεροπόλους δωρησάμενος, ὃ ἐκ Σιρμίου φορολογηθέν Ῥωμαίοις ἔτυχεν, ἐν παλατίῳ ἡσύχαζεν. ἀλλ' ὃ με μικροῦ παρῆλθεν, ἐν ἐκείνῳ δὴ τῷ Θριάμβῳ καὶ ἕρμα χρυσοῦ ἐίργαστο ἀκη- 15 ράτου, ἐφ' ᾧ τὸν βασιλέα ἐπιβήσεσθαι. οὐ μὴν καὶ ἐπέβη, τὸ μὲν πρὸς τὸν ὄγκον εὐλαβηθεῖς, τὸ δὲ τοι καὶ πρωτοζύγων τῶν ἵππων ὄντων, οἱ τὸν δίφρον εἶλκον, θαμὰ τε τοῦτον ἐκταραττόντων, ὡς μικροῦ καὶ ἀνατετράφθαι κινδυνεύειν. οὐπω δὲ συχρὸς 20 ἔζηκε χρόνος, καὶ αὐτῶς Σερβίους τε ὠδίνειν καὶ Πανόνων τὸ ἔθνος μεμαθηκῶς προφθάνειν ἠπειλετο τὴν ὁρμήν. ἀλλ' ἄρτι προσίοντα τοῦτον ἤκουσαν, καὶ τῆς ὁρμῆς ἀνακοπέντες ἀπαράλυτα τὰ δεδογμένα ἐτήρησαν.

1. ταύτην] Ita conl. Tollius. Cod. ταύτας.

6. Κάρδων] Re-

ctius Σκάρδων.

17. θαμὰ τε] Ita Duc. cum Tollio. Cod.

θαυμά τε.

provinciam Belae in haereditatis sortem adsignarent Hungari. Is itaque Ser-
viorum fines praetergressus, postquam totus in Dalmatiam exercitus tradu-
ctus erat, brevi pleraque imperatoris ditioni subiecit. tum enim in Roma-
norum ius concessere Tragurium et Sebenicus, ad haec Spalathus et Catzi-
ciorum gens; Dioclea urbs percelebris, quam Diocletianus imperator condi-
dit, Scardona, Ostrubitz, Salona, omnesque aliae civitates quae in Dal-
matia sitae sunt, numero in universum septem et quinquaginta. haec in
Dalmatia feliciter gesta sunt. imperator autem Byzantium, uti diximus, re-
versus ab acropoli usque ad aedem S. Sophiae triumphum egit; ubi deo gra-
tias persolutis et sacerdotibus auro donatis, quod ex tributis Sirmii contra-
xerant Romani, in palatio quieti se dedit. sed me fere praeterierat, cur-
rum quo imperator veheretur, isto in triumpho ex auro solido confectum
fuisse; non consendisse illum tamen, tum quod vereretur ne arrogantiae
incusaretur et fastus, tum etiam quod currui adiuncti equi tunc primum do-
miti et iugo pressi sic crebro succussissent iactassentque, ut haud multum
abfuerit quin totus subverteretur. nec longum interessit tempus, cum Ser-
vius et Pannonae nova iterum moliri edoctus, eorum conatus praevertere sta-
tuit. sed statim atque illum accedere perceperant, omissa incepto, pacta
servare.

B I B Λ I O N Z.

1. Ὁ βασιλεὺς δὲ Ἀνδρόνικον ἀπὸ Ταυροσκυθῶν ἤδη, καθάπερ εἶρηται, ἐπιυνίοντα φιλοφροσύνης τε τῆς ἄλλης ἠξίωσε καὶ ἀφθόνῳ χρυσῷ τὸν ἄνθρωπον δωρησάμενος ἐπὶ Κιλικίας τὰ τῆδε κατιστησόμενον ἐπεμψεν· ὡς γε μὴν ἀφθόνοις ἔχει χρῆσθαι τοῖς
 V 114 ἀναλώμασι καὶ Κύπρον αὐτῷ φορολογεῖσθαι ἔδωκεν. ἀλλ' ἐκεῖ-5
 C νος ὀλίγον ἐν τοῖς καθεστῶσιν ἐπιμείνας χρόνον, πρῶτα μὲν Φιλίππαν τὴν Αὐγούστης κασιγνήτην γυναῖκα ἐγγυητὴν ἐποιήσατο, τοῦ παρ' ἡμῖν νομίμου ἥκιστα ξυγχωροῦντος αὐτῷ· εἶτα λόγῳ οὐδενὶ ταύτης ἀπεισημένους ἐπὶ Παλαιστίνης μετέβη, χρήματα τῶν βασιλέως πλείστα συνεπαγόμενος, ἃ Κιλικίας τε αὐτῆς καὶ τῆς 10 Κυπρίων ἐκπεφορολόγηκε γῆς. ἐνταῦθά τε τῇ σεβαστοκράτορος Ἰσαακίου ἐντετυχηκῶς θυγατρὶ, ἢ Βυλδουίνῳ, καθάπερ εἶρηται, τῷ ῥῆγί ξυνοικήσασι, ἐπειδὴπερ ἐκεῖνος ἀποθάνοι καὶ τὰ τῆς ἀρχῆς ἐπὶ τὸν ἀδελφὸν μεταπέσοι τὸν αὐτοῦ, ἐνταῦθα ἐπὶ Ἄκῃς καθήστο πόλεως χηρεύουσα· θαμὰ τε ἐφοίτα παρ' αὐτὴν ἕτε ξυγ-15 γενῆ καὶ ὀμίλιας τινας ἰδιαζούσας ἐποιεῖτο τῇ ἀνθρώπῳ. προβαί-
 D ρων δὲ καὶ ἐκτόπως ἠρώσθη ταύτης ἄθεσμόν τινα καὶ ἀνόσιον ἔφρατα, ἕως ἤδη πλησιύσας αὐτῇ ἀνέλαβέ τε ἐκείθεν καὶ ἐπὶ τὴν τῶν Σαρακηνῶν σὺν αὐτῇ χώραν ἦλθεν, ἐξ ἧς καὶ παῖδας ἐτίκνω-

7. κασιγνήτην] Cod. κασιγνήτω.
 correxit Heysc.

14. ἐπὶ Ἄκῃς] Cod. ἐπὶ Ἄκ.

L I B E R V I.

1. Ceterum imperator reversum, sicuti memoravimus, ex Tauroscythia Andronicum benevolentia singulari prosecutus, ingenti auri pondere donatum in Ciliciam ad res ibi componendas misit: et ut largiores ei sumptus suppetent, vectigalia insuper Cypri attribuit. sed ille haud diu ibi locorum moratus, primo quidem Philippam Augustae sororem, legibus id nostris minime concedentibus, sibi despondit: deinde nulla ratione relicta illa in Palaestina transiit, ingentes secum deferens imperatoris pecunias, quas ex Ciliciae et Cypri tributis coegerat. illic forte incidit in Isaacii sebastocratoris filiam, quae Balduino regi, uti dictum est, nupserat et functo marito fratreque illius regnum iam consecuto, vidua in urbe Ace morabatur. crebrius illam ut consanguineam convenit, et secretas etiam consuetudines cum ea habuit. tandem impuro atque illicito illius amore flagrans ac concubitu potitus in Saracenorum fines una cum illa traiecit et liberos ex ea postea sustulit.

σεν ὕστερον. τότε δὲ πολλήν τινα γῆν ὀθνηίαν περιελθὼν, εἶτα καὶ εἰς τὴν εἰρὴν Ἰβήρων ἐμβάλλει χώραν. οὐ πολλῷ δὲ ὕστερον αὐθις ἐπὶ τοὺς Πέρσας ἦλθε σὺν τῇ γυναικί, ὅθεν συγγὰς ἐπὶ τὴν Ῥωμαίων ποιούμενος ἐμβολὰς πολλοὺς τε ἀνθρώπων ἀνδρα-
5 πονιζόμενος ὁ κακοδαίμων ἀσπύγματα τοῦ πολέμου Πέρσαις πα-
ρεῖχε, δι' αὐτὴν καὶ ἀναθέματι πρὸς τῆς ἐκκλησίας ὑποβέβηται.

2. Ὑπὸ ταῦτον τὸν χρόνον ζήτησις τις ἐν Βυζαντίῳ ἀμφὶ τῇ Χριστοῦ συνένεσε δόξῃ ἀπ' αἰτίας τοιῦσδε. ἦν τις Δημήτριος, P 147 Ῥωμαῖος μὲν γένος Λάμπης δὲ κόμης ὠρηγμένος Ἀσιανῆς, παι-
10 δεύσεως τῆς ἐγκυκλίου καὶ μαθημάτων τῶν ἐκτὸς ὀλίγον οἶμαι με-
τισχηκώς, δόγμασι δὲ ὡς ἐπίπαν τοῖς θεοῖς ἐνευκαιρῶν καὶ ἀπέ-
φαντόν τινα περὶ ταῦτα κατατείνων ἀδολεσχίαν αἰε. οὗτος πολλὰ-
κις περὶ τὴν ἐσπέραν καὶ ἔθνη πρὸς βεβύσας τὰ Ἰταλικὰ κορυφῆς με-
σὸς ἐκείθεν ἐπαγγέλει καὶ ἐτερευτέτο ἄλλα τε πολλὰ καὶ δὴ καὶ
15 τὴν θεοῦ φύσιν σὺδέποτε ἀνίει πολυπραγμονῶν, πρῶγμα οὐδενὶ
ἄλλῳ ὅτι μὴ διδουσκάλους καὶ τῶν ἱερέων ἐφειμίον τοῖς προὔχου-
σιν, ἥδη δὲ καὶ βουσιλεῦσι διὰ τὸ ἀξίωμα ἴσως. τότε δὲ ἐκ τῆς
χώρας ἀναζεύξας Ἀλαμανῶν διαφανῶς ἐτεροσφρονεῖν τὰ τῆδε διε- B
τείνετο ἔθνη, καὶ ποτε τῷ βασιλεῖ διομιλούμενος τοιῶδε τινὰ συν-
20 εἶρε. πυνθανομένου δὲ τοῦ βασιλέως τίνα ταῦτα εἶεν, ἑπολα-
βῶν ἐκεῖνος ἀπίκα τὸν πάντα διεξήκει λόγον. εἶχε δὲ οὕτως.
"ἐλάσσω τὸν αὐτὸν καὶ ἴσον τῷ φέσαντι θεῷ λέγειν τολμῶσι."

10. ὀλίγον] Cod. ὀλίγας. 12. κατατείνων] Ita Tollins. Cod.
κατατίτων. 15. ἀνίει] Cod. ἀνήει.

inde plurimas regiones externas circumlens Orientalem Iberorum plagam adiit. neque ita multo post ad Persas iterum cum muliere reversus est: unde cro-
bris in Romanorum fines factis excursionibus plurimos captivos fecit, quos
ut belli praedam scelestus iste Persis concessit: ob quas facinora ab ecclesia
anathemate percussus est.

2. Per idem tempus orta est Byzantii de gloria Christi controversia hac
occasione. quidam Demetrius, genere quidem Romanus sed Lampe vico
Asiae oriundus, in disciplinis externis ac secularibus parum opinor versatus,
institutis autem divinis assiduo deditus absurdissima quaeque de iis crebrius
proferebat. hic saepius in Occidentem gentesque Italicas legatus missus et
stolido fastu plenus inde reversus tum alia quaedam effudit portentosa, tum
et dei naturam curiosius investigare non destitit: rem alii nulli permissam
praeterquam doctoribus et iis qui in sacerdotum albo praecipui fulgeant, at-
que adeo ipsis iam imperatoribus, propter dignitatis forte excellentiam.
cum e finibus Alemannorum rediret, gentes eas propalam contendebat a vera
aberrare opinione, inque colloquium imperatoris aliquando admissus eadem
effudit. quanam autem ista essent illo percontante, sermonem arripiens,
statim rem omnem, cuius haec est summa, explicuit. "dicere" inquit
"audent minorem eundem esse et aequalem deo a quo genitus est." at im-

βασιλέως δὲ "τί δέ; σὸχι καὶ θεὸν τὸν αὐτὸν καὶ ἄνθρωπον φα-
 μεν;" εἰπόντος, ὁ δὲ "καί," εἶπεν. "οὐκοῦν" βασιλεὺς ἔφη
 "ἐν τῷ ἄνθρωπος μὲν τὸ ἦντον, ἐν δὲ τῷ θεὸς τὸ ἴσον ὁμολογοῦ-
 μεν. ταῦτ' οὖν τοῦτο καὶ τοῦ σωτῆρος ἀκούομεν λέγοντος. φησὶ
 C γὰρ πον· ὁ πατήρ μου μείζων μου ἔστι. καὶ εἰ μὴ θεατέρα τοῦτο
 προσαρμοστέον φύσει (ἀποπώτατον γὰρ), ἀνάγκη λοιπὸν τῇ ἑτέρᾳ
 τὸν λόγον προσάπτειν. τὸ γὰρ μηδεμιᾷ λέγειν ἀνόητον. ἄρα κα-
 λῶς τοῖς ἀνθρώποις ὁ λόγος ἔχει, ὅσα γε τέως κράτος εἶδέναι τὸ
 ἡμέτερον." ὁ δὲ καὶ πάλιν "ἀλλὰ περιφανῶς ἀσεβοῦσιν" ἔλεγε.
 τότε μὲν οὖν ἐν τούτοις τὸν διάλογον ἔλυσεν· ὀλίγη δ' ὕστερον καὶ 10
 βιβλίῳ τὰ δοκοῦντα αὐτῷ Δημήτριος ἐνθήμερος τῷ βασιλεῖ ἐκόμι-
 σεν. ὁ δὲ "εἴ γε" ἔφη "ἐπὶ γῆν αὐτὸ κατακρῖναι δύνατά ἐστιν,
 αὐτίκα τοῦτο κατάχωσον, ὡς μὴ ἐντεῦθεν ἀλέθρου πολλοῖς πρό-
 D ξενος ἔση. ἐμοὶ γὰρ ἀραρότως ἔχειν συμβαίνει τὰ ἐς τὴν θεωρίαν
 V 115 ταυτηνί, καὶ οὐκ ἂν τις ῥαδίως οἴμην αὐτῆς με ἕξει παρακινεῖν." 15
 ἀλλ' ἐκεῖνος ἔτι μᾶλλον θρασὺς ἦν ἰδίᾳ τε καὶ ἐν συλλόγοις αὐτὸ
 προῦφεν. ἦδη δὲ καὶ τῶν ἀρχιερέων ἐκοινοῦτο πολλοῖς καὶ τοῖς
 ἐκ τῆς τῶν Λευιτῶν μερίδος, οὓς διακόνους καλοῦμεν. ἐπεὶ τε
 συμφωνοῦντας αὐτῷ πολλοὺς εὑρισκεν, ἔτι μᾶλλον ἀναφανδὰ κατὰ
 τῶν τὸ ἐλαττόν πως πεφρονηκότων ἔπνει καὶ ἐφέρετο· προϊόν τε 20
 ἐπὶ μέγα ἦρθη τὸ νεῖκος, καὶ οὐκ ἦν οὐδμοῦ ὅστις τῷ τότε καὶ
 ἐλάλει καὶ ἐζήτει, κἄν ὁποιασοῦν ἐτόγγανε μερίδος ὦν. ὡς οὖν

20. προϊόν] Cod. προϊών.

perator subiciens "num quid" ait "eundem esse et deum et hominem dici-
 mus?" ille vero "sic se res habet." tum imperator: "an non igitur,
 quatenus homo est, minorem, quatenus autem deus, aequalem confitemur?
 hoc ipsum scilicet servatorem nostrum audivimus dicentem. alicubi enim ait:
 pater meus maior me est, quodsi divinae istud naturae non est adscriben-
 dum (id enim dicere prorsus absurdum esset) necesse est ut alteri, nempe
 humanae, sermo iste conveniat. dicere enim id neutri competere stultum
 esset. recte igitur homines isti sentiant et loquantur, quantum hactenus
 maiestati nostrae coniectari licuit." ille vero rursus "manifeste" inquit
 "errant in fide." atque in his diremptum est colloquium. at paulo post
 sententiam suam libello exaratam imperatori porrexit Demetrius: is vero
 "si" ait "condi sub terram potest libellus iste, defode illum protinus, ne
 multis causa perditionis fiat. mihi quidem immota super ea quaestione stat
 sententia, neque facile quis ab illa me dimoveat." ceterum insolentior etiam
 factus, libellum privatim ac publice in coetibus proferebat: atque cum ipsis
 etiam episcopis, Levitarumque ordine conspicuis, quos diacones vocamus,
 de illo diserebat. cum vero iam plurimos in suam pertraxisset sententiam,
 manifestius contra eos qui minoris opinione tenerentur insurrexit, adeo ut
 maxima deinceps excitaretur contentio, cum occurreret nemo, cuiuscumque
 esset dignitatis, qui obloqui et ab eo inquirere quidpiam auderet. quae ut

ταῦτα βασιλεὺς ἔγνω, τὸ μὲν ἐπὶ κοινῆς τεθεικέναι ζητήσεως ὤκει P 148
καὶ ἀνεδύετο, σὺν εὐλαβείᾳ τῷ πράγματι προσφερόμενος. ὁρῶν
δὲ σχεδὸν τί μοι ἄπαντας ἐς γνώμην τὴν Δημητρίου νέουστας, ἕνα
καθ' ἕνα, ἤδη δὲ καὶ ξύνδυο καὶ κατὰ πλείους παραλαμβάνων ἐδο-
5 κίμαζε τὰ λεγόμενα, οὕτω τε πολλοὺς αὐτῶν ἐπὶ θατεράν μετή-
νευχε δόξαν οὐκ ἔχοντας ἀντιλέγειν οὐδέν. κἄν γὰρ καὶ παιδείας
ἄγεστος λογικῆς ἦν, ἀλλὰ φέσεως ὀξύτητι καὶ μεγαλείῳ νοήσεως
πάντων καθάπαξ ἐκράτει τῶν ἐν τοῖς καθ' ἡμῶς χρόνοις γεγενημέ-
των ἀνθρώπων. καὶ οὐκ ἦν ὅστις ἠρνεῖτο ταῦτα, μὴ ὅτι τῶν ἐν
15 βασιλείῳ ἀναστρεφόμενων τὰ πολλὰ (ἧ γὰρ ἂν θωπείας ὑπώ- B
πιεσέ τις ἐνταῦθα), ἀλλ' ἤδη καὶ τῶν ἄλλων ἀγνώστων αὐτῶ·
κἄν τι διεριμνεῦσαι προθυμηθεῖη, σὺν ἔξαισίᾳ τινὶ προμηθείᾳ καὶ
σαφηρείᾳ καὶ φράσεως ἀπλότητι τοῦτο διεξήκει· κἄν ὅποιον δὴ τι-
νος τῶν φιλοσοφίας ἤρητο τὸ ζητούμενον εἰδῶν, φυσικῶν ἢ θεο-
25 λογικῶν καὶ καθάπαξ τῶν ἄλλων. ἡσχόλει γὰρ ἑαυτὸν τοῖς τε
θείοις καὶ τοῖς ἐκτὸς ἀκροάμασι, πολὺν τε ἀμφοτέρων Ἄρεός τε
καὶ Ἑρμιῶ λόγον ἐποιεῖτο, καίτοι σχεδὸν πολεμίων ἔργων οὐδένα
καιρὸν ἀνιείς. ὁ μὲν οὖν οὕτως δεξιότητι φέσεως, ὅπερ ἐλέγομεν,
πολλοὺς τῶν ἐντυγχανόντων ἐς γνώμην μετετίθει τὴν ἑαυτοῦ. τὸ
30 γὰρ πρότερον οὐδεὶς ἦν ὅστις σὸχλ' τῆς ἀντικειμένης αὐτῷ μοίρας C
ἦν, ὅτι μὴ Λουκᾶς ὁ τηλικάδε τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ἐφεστῶς, ὃς
καὶ αὐτὸς οὐδαμῇ παρηρησιάζεσθαι ἔτι ἐτόλμα, καὶ διακόνων οὐ

3. σχεδόν τί μοι]? Duc. σχεδόν τι μή.
ἀλλως.

11. ἄλλων] Malim

imperatorī comperta fuerunt, publico quidem examini hanc ille committere
controversiam prae religione quadam in dies differebat. ubi vero omnes pro-
pmodum in Dewetrii opinionem inclinare vidit, singulos primo, inde binos
et plures ad se vocans, agitata et discussa quaestione, plurimos ex iis, cum
quid opponerent non suppeteret, in alteram perduxit sententiam, licet enim
logicam et dialecticam non attigisset, praestantia tamen ingenii et acumine
mentisque et animi magnitudine ceteros omnino, qui nostra aetate vixerunt,
homines praecellebat. et nemo haec infitiabatur; non eorum modo qui cum
principe saepius versabantur, quorumque suspecta haberi posset adulatio,
sed et aliorum, qui ei prorsus ignoti sunt. si quid enim interpretari vellet,
id singulari accuratone et perspicuitate, necnon et nativa simplicitate refe-
rebat, ex quacumque demum philosophiae parte deducta esset quaestio, sive
ex physica sive ex theologica ceterisque. exercebat enim sese in divinis
perinde ac humanioribus disciplinis, et magno utrumque habebat loco, Mar-
tem et Mercurium, etsi nullo propemodum tempore illi a bellicis curis vaca-
ret. ille itaque, ut diximus, complures ex iis, quibuscum congressus est,
ad suam perduxit sententiam. primum enim nemo erat, qui non partis esset
sibi adversae, praeterquam Lucas rebus ecclesiasticis tum praepositus, qui
et ipse nec aperire libere mentem suam audebat, cum sex non amplius dia-

πλείους τῶν ἔξ. οἱ δὲ δὴ ἄλλοι ἄπαντες, ὡς ἐκ τῆς ἰδίας τῷ βασιλεῖ κοινωνίας πολλοὺς τοῦ κατ' αὐτοὺς ἀπορρέοντας ἐώρων χοροῦ, οἰηθέντες τῷ διαφόρῳ τῆς νοήσεως καὶ τῷ τῆς γλώττης ἐπιστροφῷ ἐν ταῖς ἰδιαζούσαις τοὺς πολλοὺς αὐτῶν εἰς ἑαυτὸν ἐφελκεῖσθαι συνοουσίαις, ἔστησαν παρ' ἑαυτοῖς, μηκέτι μηδένα κατὰ μόνας καὶ ἐν παραβύστω τῷ βασιλεῖ ἐντεύξεσθαι αὐτῶν. "κἄν γὰρ μὴ νῦν, ἀλλ' ὕψὲ καὶ μετὰ ἀποβίωσιν ἀναθέματι πάντως D ὑποβληθῆσεται" ἔλεγον συνελεύσεις ἔς τε ἀλλήλων καὶ δὴ καὶ ὑπερεχόντων τινῶν ποιούμενοι οἰκίας. ὦν οὐδὲν ἔτι συνιδὼν ὁ βασιλεὺς Εὐθύμιόν ποτε τῶν Νέων Πατρῶν ἀρχιερέα ἰδίᾳ καλέσας,¹⁰ ἀνεπνυθάνετο τῶν εἰρημένων γυμνάζειν τε σὺν αὐτῷ τὴν δόξαν ἤθελεν. ὁ δὲ μεμικῶς τὰ χελλη σιγῇ ἴστατο. τοῦ βασιλικῶς δὲ τὴν αἰτίαν ἐρομένου τῆς σιωπῆς, τὸν πάντα λόγον ὑπολαβὼν ἐκείνος διεξήγει. Θυμήνας οὖν ἐπὶ τούτοις, καίτοι οὐ πρότερον εἰδισμένον αὐτῷ τοῦτο (ὅ,τι γὰρ ἂν πράττοι σὺν ἐνσταθείᾳ καὶ ἀκρο-
P 149 γολίας ἔπραττεν ἔξω), ἠπελιθσε κατὰ κρημνοῦ τοῦτον ἀθήσειν,
V 116 εἴ γε αὐτοὶ τὴν ὑγίᾳ περὶ θεοῦ διαστρέφοντες δόξαν αὐτῷ ταῦτα ἐπικαλοῦσιν. "ἀλλ' ἵνα" ἔφη μεταβυλῶν "γνώσεσθε πρῶτον οἰ-
τινες ὄντες καὶ ὅπως ποτὲ περὶ θεοῦ φρονοῦντες σκώμματα τε ἐπιρριπιεῖτε κάμολι (ἀνέχομαι δὲ ὑβριζόμενος, ὡς μὴ δόξαν ὀρθήν²⁰ ἀνθεκίστην διαβάλλοιμι πράξει. αἱ γὰρ πρὸς τὰ φαῦλα τῶν ἀγαθῶν ἔργων ὁμοιότητες ἰκαναὶ καὶ τὰς γνώμας ταυτίζειν, ἔξ ὧν

8. διαφόρῳ] Fort. διατόρῳ.
iecit. Cod. ἀνθεκαίνῳ.

21. ἀνθεκίστη] Ita Tollius con-

conis. ceteri autem omnes, ut plerisque post familiare cum imperatore colloquium a suis partibus abacedere viderunt, in secretis istis congressibus, ingenii solertia ac linguae lenocinio ad illius esse pertractos sententiam rati: apud se statuere, ut nemo e suis deinceps solus aut secreto cum principe colloqueretur. quippe, etsi non in hac vita quidem, tandem tamen post mortem anathemati omnino esse subdendum aiebant. ad haec mutuo in aedibus suis et principum aliquot virorum conventus instituerunt, quorum omnium ignarus imperator, Euthymium Novarum Patrarum episcopum secreto de hac controversia percontatur, hancque cum illo agitare se velle quaestionem ait. at is labia occludens silebat. exquirentem autem imperatore causam silentii, tum respondens ille rem omnem explicuit. ex quibus non modice commotus princeps iraque succensus, quod alias solitus non erat, utpote qui cum animi constantia et praeter iracundiam quaelibet ageret, comminatur eum de excelsiori loco praecipitem se daturum, si qui sanam de deo doctrinam perverterent, sibi eam crimini ducerent. "sed ut intelligatis" inquit mutata primum voce "quales vos et quomodo de deo sentientes probra mihi ingeritis (ego autem iniuriam transmitto, ne rigidiore facinore veras rectaeque doctrinas officere videar: bonorum enim operum cum pravis similitudo ad animos etiam, unde utraque proveniunt, pari labe aspergendas

ἐκάτερα προέρχονται), ἀνδοπλίσασθε τοίνυν ὅπως μοι μόνῳ τῶν
 ὑπάντων ἀπεναντίας ὑμῖν ἤξοντι συμπλακίσεσθαι λοιπὸν δυνη-
 θῆτε, οὐ βίβη χειρῶν, ἀλλ' ἐνεργεία λόγων. μισεῖται γὰρ μοι νι-
 κῶν ἡττωμένῳ, καὶ μύρτου ἢ πρῶξις ἦδε. σαφέστατα γὰρ περι-
 5 βρισμένος, ὡσπερ ὄρῳς, ἐπέχω τὴν ἄμνην· καὶ τοὶ ἔδει μὴ ἐν
 γωνίαις ὑμῶς ταῦτα διασύρειν. τίς γὰρ ὑμῶς καὶ ἐβιάσατο; ἢ τίς
 τὴν κυρροσίαν ἀφείλε; πότε μοι πρὸ τοῦ βήματος ἀπεώσθητε λέ-
 γοντες; τί κερδυνῶ αὐτός, δόξῃ παρίσταμαι ἄλλοκότω; ἄρα ὡς
 μὴ τὴν περὶ λόγους μοι δόξαν αἰσχυνῶ, ὅπερ ἤδη πολλοὶ τῶν καθ'
 10 ὑμῶς ἔπαθον (καὶ μὴν οὐδέποτε τηλικαῦτα ἐπήγγελμαι) λείπεται
 πάντως, ἵνα μὴ περὶ θείου δόξαν καταπροδῶ. εἰ δέ τις μεταδι-
 δύξαι με σχολίῃ τὴν γνώμην, συμφώνως γραφαῖς λαλιῶν ταῖς ἱε-
 ραῖς, οὐδεμίᾳ μοι πάντως αἰσχύνῃ ἐπ' ἐκεῖνα μεταθέσθαι· ἐν δέ C
 μόνον τοῦτο τετηρήσθω, ἀνύβριστος θεός. ὑπὲρ τούτου γὰρ μυ-
 15 ριαῖς αὐτός ὑβριζόμενος ὑπενέγκω. “ταῦτα μὲν τῆδε ἐχώρησαν,
 ἡμερῶν δὲ ὀλίγων ὕστερον βίβλους τε, ὅσμι τε περὶ τούτων τρα-
 νοῦσιν, ἐκόμιζε συχγὰς καὶ κοινοτέρας τὸ πρῶγμα προὔτιθαι ζη-
 τήσεως. ὑπέρθεον οὖν ἐκάστοτε συχνοὶ τῆς ἀντιθέτου μοίρας,
 ἕως ἅπαντες ἅμα πατριάρχαις τοῖς ἄλλοις ὠμοφρόνησάν τε καὶ τὸν
 20 βουσιλέα τῆς τῶν γραφῶν μᾶλλον ξυγιέναι ὠμολόγουν διανοίας.
 τῷ γε μὴν Λουκῆ ἐχυλέπαινόν τε περιφανῶς καὶ σκώμματα προσ-
 ῆγον, δι' ἃ τοῦ θρόνου κατασπᾶν ἐπεβοῶντο τὸν ἀνθρώπον, πάνν

1. ἐκάτερα] Cod. ἐκάτεροι.

8. δόξῃ παρίσταμαι] Duc. ante

δόξῃ inseruit εἰ. fort. παριστάμενος.

16. ὅσαι τε] ὅσαι γε?

sufficit) agite, arma induite, ut mecum tandem solo contra vos venturo, non manuum vi, sed rationum et argumentorum pondere, depugnare possitis. nolo enim victus vincere; et testis mihi est haec actio. manifesta quippe affectus iniuria, in vides, ab ultione abstineo. minime autem oportuerat vos ea in angulis proferre. quis enim vos ad id coegit? aut quis libertatem abtulit? quando ego sedens pro tribunali dicendi facultatem denegavi? quid inde ego lucri referam, si ineptam ac insulsam opinionem defendero? igitur ut non pudeat, quod non satis eruditae linguae animique existam, quod iam multis vestrum accidit (licet eiusmodi numquam professus sim) superest omnino, ut quam de deo habeo opinionem, non prodam aut deseram. si vero aliquis nova quaequam docere me velit, quae scripturis sacris consentanea sint, in illius sententiam transire haud verebor. unum hoc interea observetur, ut non irrideatur deus: pro illo enim millies ipse contumeliam patiar.” haec tum ibi gesta. paucis vero deinceps elapsis diebus libros complures, quotquot praedictam controversiam videbantur explanare, produxit communicque concilio rem decidendam statuit. descivere igitur undique plures ab adversa parte, ita ut universi cum ceteris patriarchis eandem amplexati sententiam imperatorem sacrarum scripturarum scientia ceteros antere confiterentur. Lucae autem indignabantur propalam dicterisque eum incesebant, atque adeo hominem throno depellendum inclamabant, viri

ἀμαθῶς τοῖς πράγμασιν ἐφιστάνειν εἰδότες. τῆς Λουκᾶ γὰρ ἤ-
 D τῆσθαι ὁμολογήσαντες γνώμης, ὅτι καὶ τῆς βασιλείως πολλῶ πρό-
 τερον, ἀλώσιμοί τε αὐτοῖς ἐς τὴν θρησκείαν γεγονότες, οἱ δὲ ἐγ-
 κλημάτων ἐτέρων ἐγράφεοντο τοῦτον. ἐφ' οἷς οἶμαι καὶ βασιλεὺς
 αὐτῶν καταγνοὺς σὺν ἐπιπαθεῖ τινι λογισμῷ τῷ Λουκᾶ ἐπιφροσμέ-5
 νων “ἀλλὰ τοῦτο μὲν” ἔφη “τέως ἀποκείσθω· ὀπηνίκα δὲ τέλος
 ἔξει τὸ τῶν πυρόντων, βασιανισθήσεται καὶ ταῦτα, καὶ τέλος αὐ-
 τοῖς ἐπιθήσομεν τὸ προσῆκον” ἐφ' οἷς ἀποκρουσθέντες ἐκύρουν
 ἦδη τὰ δεδογμένα. βασιλεὺς δὲ ὑπεσημήνατο τούτοις· καὶ τὸ λοι-
 πὸν λίθοις ἐγκολαψύμενοι τὴν γραφὴν ἐπὶ τοῦ Σοφίας ἱεροῦ ἀρι-10
 P 150 στερεᾶ εἰσιόντι φέροντες ἔστησαν. καὶ τέλος ἦδη εὐρυτο τὰ τῆς
 ζητήσεως. ἐγὼ δ' ἐκεῖνο περὶ τῶν τοιούτων ἀεὶ φρονῶν διατετέ-
 λεκα, ὅτι δὴ φέσιν Θεοῦ πολυπραγμονεῖν ἀνθρώπῳ γε ὄντι οὐκ οὖν
 ἀνέγκλητον. ὁ γε μὴν θαυμάζειν ἔχω τῷ αὐτοκράτορι τούτῳ αὐ-
 τῆκα μοι λελέξεται. συζητοῦντί ποτε περὶ τούτων αὐτῷ (ἐπὶ ἐξ 15
 καὶ γὰρ ἐνιαυτῶν παρετέτατο κύκλους τὰ τῆς ἀμφισβητήσεως) τῶν
 τις περὶ τὴν βασιλικὴν ἀμφιπονουμένων ἐγένετο ἐστίαν, ἀγγέλων
 σὺν αὐτῷ ἡσυχῇ, ἡμβλωκέναι τὴν βασιλίδαν, εἶτα καὶ ὅτι ἄρρεν.
 ὁ δὲ οὐδ' ὄσον ἐν σχήματι τὸ πάθος ἐπιδειξόμενος καθῆστο προσ-
 ανέχων τοῖς λεγομένοις. ἐπεὶ δὲ τέλος ἦδη εἶχε τὰ τῆς τηνικᾶδε 20
 ζητήσεως, ὄρθιος ἀναστὰς ῥιπτεῖ παρὰ τοὺς τῶν ἱερέων πόδας
 B ἐαυτὸν, καὶ “ἄρτι μοι” ἔφη “πατέρες ἱεροί, λόγος ἐκ τῆς γυ-
 V 117 ναικονίτιδος ἦλθεν, ἐκτετρῶσθαι παῖδά μοι λέγων ἄρρενα, μεγί-
 στην ἐλπίδα ἔμοιγε. ἀλλ' αἰτοῦμαι δὴ τὴν ὑμετέραν ἀγιότητα,

rerum gerendarum prorsus imperiti: ut qui cum Lucae et imperatoris multo
 ante sententia victos se profiterentur deprehensique iis essent a vera fide
 alieni, nova tamen crimina in eum conficerent. unde factum opinor, ut et
 princeps eos damnaret, quod animo affectibus praeoccupato in Lucam fer-
 rentur. “sed haec” inquit “differantur tantisper: ista etiam, ubi res
 praesentes absolverimus, examinabimus, et finem iis decentem imponemus.”
 his itaque repulsi decreta confirmarunt, quibus ipse etiam subscripsit impe-
 rator. eadem vero postea lapidibus inscripta in templo sanctae Sophiae col-
 locavere ad ingredientium partem sinistram. atque ita finita est illa contro-
 versia. illud equidem semper huiusmodi in rebus sensi ac credidi, dei nata-
 ram curiosius inquirere homini aetas esse. ceterum quod in principio isto ad-
 miratione dignum mihi visum est, nunc exponam. disceptanti aliquando su-
 per hoc ipso (sex enim totos annos agitata est ea quaestio) accurrens quidam
 e domesticis ministris Augustam fecisse abortum, ac deinde prolis masculae,
 in aurem insusurravit. sed ille nec vultu affectum prodens, ad ea quae tum
 disceptabantur intento semper animo sedit. qua tum finita disputatione, ante
 sacerdotum pedes procumbens “modo” inquit “patres sancti, adfertur mihi
 ex gynaeceo filium, spem mihi maximam, abortu periisse. sed sanctitatem

πέμψατέ τινα πρὸς Θεὸν ἱκετηρίαν, πέμψατε ἀντιβολῶ. κἄν μὲν οὐκ ὀρθῶς ἔγωγε περὶ τούτου δὴ τὸν ἱερὸν ἔκονισάμην ἀγῶνα, μηκέτι μηδ' εἰσπέιτά μοι τελεσφορηθεῖη σπέρμα γένους ἑκατέρου μηδέν, μηδ' ὀναίμην ἐλπίδων τῶν ἔμαντοῦ, εἰ δ' ἄρεστά Θεῷ τὰ 5 τῆς ἐμῆς γνώμης ἐστίν, οὐκ εἰς μακράν μοι τὴν ἐλπίδα παρέξοιτο ταύτην." ὁ μὲν τοσαῦτα εἰπὼν ἀκρίστατο γῆθεν, οἱ δὲ ἐς γόνυ κλιθεῖς ἕκαστος σὺν δάκρυσι Θεὸν ἐπεκάλουν. τότε μὲν οὖν ἐπὶ τοιοῦτοις ἀπηλλάγησαν. οὐπω δὲ χρόνος ἐξῆκε συγχός, καὶ τε- 10 κνοὶ παῖδα βασιλεύς, γλύμμα Χαρίτων, φύσει ἄνθος. ἀλλὰ τοῦτον μὲν ὁποῖός τις ἐστὶν ἰδεῖν ὁ λόγος ἐν δέοντι διαγράψει μοι, τὰ δὲ τῶν ἀγῶνων ἐκείνων ἐν τούτοις ἐταλεύτα. Λουκάς δέ, ἐπειδὴ μηδὲν ὅ,τι καὶ λόγου ἄξιον πρὸς τῶν κατηγορούντων αὐτῷ προσε- 15 τρήβετο, ἐπὶ τοῦ θρόνου ἔμεινεν αὐθις. Ἰωάννης δὲ ὁ τὴν Κερκυραίων λαγῶν καὶ μονυχῶν τις, ὃν ἐπεκάλουν Εἰρηνικόν, τῇ προτιέρα ἐπιμειναντες δόξη ἀναθέματι ὑποβέβληντο, ἄλλοι τε ἐξῆς τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐξωστρακίσθησαν καταλόγων.

3. Ὁ δὲ τῶν Οὐννων ῥήξ τὰ καθεστῶτα πάλιν κινήσας Διονύσιόν τινα τῶν παρ' αὐτῷ ἐπιφανῶν, ἄνδρα πολέμων πολ- 18 λῶν ἐμπειρον, στρατεύματι μεγάλῳ Σιρμίου καὶ πάλιν ἀντιποιη- 20 θῆναι ἐπέμψεν. ὁ πυθόμενοι οἱ τῶν Ῥωμαίων στρατηγοὶ βου- λυντέα σφίσι περὶ τούτου ἐποίουν. προῦβαινε μὲν τὰ τῆς βου- λῆς, οὐκ ἐπὶ τὸ Ῥωμαίοις ξυνοῖσον, ὀρώντων τῶν βουλευτῶν, ἀλλ' ὡς ἂν τις παραλογίζαιτο τὸν ἕτερον, μάλιστα μέντοι ἄμφω

21. ἐποίουν]?

vestram obsecro, preces ad deum fundite orateque, ut si in eo sacro certamine non recte sanaque fide desudavi, nulla mihi deinceps utriusque sexus proles ad maturam aetatem perveniat, nec votis unquam potiar meis: sin autem grata deo nostra fuit sententia, hanc spem meam non in longum tempus protrahat." quibus dictis humo se tollit. illi autem in genua flexi cum lacrimis deum invocant, iisque peractis precibus digrediuntur. neque multum effluxit temporis, cum puerum genuit imperator, Gratiarum imaginem, florem naturae. sed quali fuerit is forma congruenti loco pluribus exsequemur. et in his finem habuere eiusmodi quaestiones. Lucas autem, cum nihil gravius momenti ei ab adversariis obiiceretur, in sede rursus permansit. at Ioannes Corcyraeorum episcopus et monachus alius, cognomento Iregicus, in priori sententia persistentes, excommunicationi subditi sunt, alique insuper ex ecclesiasticis catalogis deleti.

3. Interea Hungarorum rex ruptis rursus foederibus Dionysium quemdam ex aulae primatibus, virum qui multis iam in bellis inclaruerat, cum ingenti exercitu ad Sirmium iterum occupandum mittit. quod simul atque perceperere Romani duces, quid in eo rerum statu esset agendum deliberant. sed non in Romanorum commodum processit eiusmodi consilium, utpote in id intentis consiliariis, ut alius alium deciperet: utroque in primis Michaële,

Κιναππις.

17

τῷ Μιχαήλ, ὃς τε Γαβρῆς ἐπεκέκλητο δοῦξ τῆς τῆδε χώρας
 τελῶν, καὶ ὁ Βρανᾶς στρατεύματος ἰδίᾳ κατόρχιον καὶ αὐτός,
 ἀμφοτέρω μὲν πολεμικωτάτω, ἀλλ' ὁ Βρανᾶς ἐκράτει μᾶλλον.
 βουλευομένοις τοίνυν ἐπειδήπερ ἐδόκει νύκτωρ ἐπιθέσθαι Διονυ-
 P 151 σίῳ, ἄραντες πανστρατεὶ πρόσω ἐχώρουν. γεγονότες δ' ἔνθα 5
 Διονύσιον στρατοπεδεύεσθαι συνέβηινεν, ἐπειδὴ παντάπασον ἀν-
 δρῶν ἔρημον τὸ στρατόπεδον εἶδον, ὑποδειλαῖν ἤρξαντο. ἰκανὸν
 γὰρ εἶπερ τι χῶρος ἔρημος καὶ ἀήθης διατριβὴ ψυχὴν ἐπὶ πολε-
 μίας κατασεῖσαι στρατιωτικὴν. ἰχνοσκοποῦντες δ' ὁμοῦ ἐπο-
 ρεύοντο, καὶ τάχῃ ἄν τι καὶ ἔπραξαν, εἴ γε πρωιαίτερον τοῖς 10
 Οὔννοις ἐπέθετο. τότε δὲ ἐπεὶ ἡμέρα ἤδη διαφανῶς ἦν, αἰσθό-
 μενοι Οὔννοι τοὺς τε ἵππους εἰσελαύνειν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἤρ-
 ξαντο (ἐτύγχανον γὰρ ἐπὶ νομῆν ἀναθέντες) καὶ τοῖς πρὸ τῶν
 σκηναῶν ἕξ ἔθους ἀεὶ ἐστῶσιν ἐπιβαίνοντες φαλαγγηδὸν ἐτάττοντο,
 Ῥωμαίους τε σὺν ἀκοσμία πολλῇ φερομένους ἰδόντες (τοῖς γὰρ 15
 B τὴν ἵππον ἐλαύνουσιν ἐπιθέμενοι Οὔννοις οἱ πλείους ἐσκεδάσθη-
 σαν) ἐπήλασύν τε αὐτοῖς καὶ τρεψάμενοι εἰς τοὺς κατόπιον ἰόν-
 τας τῆς Ῥωμαϊκῆς φάλαγγος συνελάσαι ἴσχυσαν. ἐφ' οἷς συν-
 ταραχθέντες ἐκείνοι ἐς ὑπαγωγὴν ἔκλιναν. καὶ τὸ λοιπὸν ἀνὰ
 κράτος Ῥωμαῖοι ἔφηνον, οἰηθέντες πολλῶ πλείονα τῆς ὀρμῆ- 20
 νης ἐπιθέσθαι σφίσι στρατιᾶς. τὴν γὰρ τοῦ ἀληθοῦς γνώσιν
 τε καὶ διάκρισιν κομιδῇ ὀλίγοις ἀνθρώπων ἐν τοῖς τοιούτοις ἔστιν
 εὐρεῖν. ὅθεν καὶ ταχὺ πάντων ἀπαγορευσάντων μέχρι μὲν τι-

4. βουλευομένοις] Cod. βουλομένοις. corr. Tollius. 10. πρωιαί-
 τερον] Cod. πρωιαίτερον. 13. ἀναθέντες] Fort. ἀνεθέντες.

Gabra nimirum, qui dux erat regionis, et Brana, qui et ipse exercitui
 praeerat, utroque belli cupidissimo: verum praevaluit Branas. cum igitur
 Dionysium noctu adoriri vellent, quandoquidem ita inter se decreverant,
 motis inde castris cum omnibus viribus ulterius sunt progressi. ubi ad eum
 pervenere locum, in quo sua Dionysius castra posuerat, nullumque omnino
 in iis invenerunt exercitum, tum eos occupavit pavor. si quid enim aliud, lo-
 cus desertus et incognitus in hostium solo ad commovendos militum animos
 plurimum valet. nihilo minus iter agebant, eorum subinde observantes ve-
 stigia: et forte confecissent quidpiam, si maturius adorti fuissent Hungaros.
 tum enim clara iam luce, ut id illi advertere, equis qui in pascuis erant in
 castra abactis, et ceteris qui ante tentoria stare de more solent conscensis,
 in turmas ordinantur: mox ut Romanos negligenter et incomposite ferri vi-
 dent (plurimi enim ex iis, dum Hungaros, qui equos in castra agebant,
 adoriuntur, sese huc illuc effuderant), illos invadunt, fuscisque iis ceteros,
 qui Romanam phalangem a tergo sequebantur, propulere etiam. quibus
 percussi Romani receptum primo cogitarunt, ac deinde longe maiorem visum
 instare exercitum rati in fugam sese coniecere. veritatem enim aut cogno-
 scere, aut diiudicare iis in momentis pauci admodum mortales sciunt. pro-

ως ἕστατον ἀμφοτέρω τῷ στρατηγῷ σὺν τοῖς σημείοις καὶ ὀλίγοις τῶν ἀμφ' αὐτούς, ολομένω ἐπισυστήσασθαι ἀπὸ Ῥωμαίων τινάς· ὡς δὲ οὐδείς οὐδαμῶθεν συνίστατο τούτοις, νῶτα λοιπὸν ἔδοσαν καὶ αὐτοί. ἀλλ' ὁ μὲν Βρανῦς μεταξὺ ἐπιστραφεὶς τῶν C
5τινα πολεμίων δόρατι ἔπαισεν, ἄτερος δὲ ἀπήει. ὅτε δὴ καταφανῶς ἔγνωστο τὰ τῆς ἐν βουλῇ πρότερον αὐτοῖς διαφορῆς. V 118
ὁ γὰρ τοι Βρανῦς ἐπειδὴ φεύγοντι αὐδῆς συνέμιξε τῷ Γαβροῦ, ἐπιτωθάζων μᾶλα καὶ ἐνδιάθροπτος "ἄρα" ἔφη "συνεβάλου με, ὦ σεβαστέ, ὅπως λουαῖθις τοῖς πολεμίοις ἀντεκατέστην, ἀπὸ δό-
10ρατός τε αὐτοῖς προσηνέχθην;" τοῦ δὲ καταγήσαντος, "ἀλλ' ἔγωγε" εἶπεν "οὐ μὰ τὴν βασιλέως εἰδὼν σε κειραλὴν ὅτι μὴ ἀπίοντα." οὕτως οἱ νῦν Ῥωμαῖοι οὐκ ἐπὶ τῇ κοιτῇ συμψέροντι οὐδὲν πεπραγμιάτευται ἕκαστος, ἀλλ' ὡς ἂν τις αὐτὸς καλὸς καὶ ἀγαθὸς εἶναι δόξη, πάντα ἀναδέχεται πόνον. Οὕνοι δὲ κατὰ D
15νώτου διώξαντες οὐ σφόδρα πολλοὺς Ῥωμαίων ἔκτειναν, εἴλον δὲ καὶ οὐ συγχρούς. δειλίᾳ γὰρ ἔτι πολλῇ εἶχοντο. τεκμηριώσαιτο δ' ἂν τις ἐντεῦθεν. τῶν γὰρ τις ἐκ πεζικῶν καταλόγων σφυγὰς ἄχρι καὶ ἐπὶ Ζεύγιην ἦλθε, πρὸς οὐδενὸς Ῥωμαίων καταληφθεὶς. οὕτω σχολῇ τὴν ὁδὸν ἐποιοῦντο. ὅτε δὴ πρὸς ἕγκον
20ἐπᾶραι τὸ πραχθὲν ἐννοησάμενος Διονύσιος ὀλίγα τῶν πεπωκότων συναγωγῶν σώματα χοῦν ἐπ' αὐτὰ ὅτι πλεῖστον ἤγειρε, τῷ τῷ χώματος μεγέθει καὶ τὰ νεκριαῖα συμμετρεῖσθαι διανοηθεὶς. ταῦτα μὲν οὖν οὕτω συνηρέχθη γενέσθαι, βασιλεὺς δὲ P 152

5. καταφανῶς] Cod. καὶ ἀφανῶς. correxit Heyse.

8. ἐνδιάθροπτος] Fort. ἐνδιαθροπτόμενος.

tinus itaque omnibus discedentibus, aliquamdiu cum signis, et paucis ex suis, resistere dux uterque, aliquot adhuc secum permansuros Romanos ratū. sed ubi nemo usquam cum iis stetit, terga et ipsi tandem dederunt. Branas quidem conversus unum de hostibus hasta percussit; alter autem fuga evasit, tum sane quod in consilio prius inter eos dissidium intercesserat innouit; postquam enim fugientem Gabram iterum assecutus est Branas, irridens ac illudens "num" inquit "vidisti, o sebastē, ut iterum restiterim hostibus, eosque hasta invaserim?" illo annuente "enimvero" ait "per caput imperatoris nusquam vidi te nisi fugientem." sic igitur nunc aetatis Romanorum quisque, si de communi agatur commodo ac publica utilitate, egregium nihil conficit: contra vero, ut manu strenuus fortisque omnibus appareat, nulli labori parcat. at Hungari, qui a tergo fugientibus instabant, paucos e Romanis cecidere, nec plures admodum cepere, cum essent et ipsi pavore haud minimo conturbati: quod inde colligere quisvis potest. quidam enim ex pedestribus numeris ad Zengmen usque fuga delatus, in nullum Romanorum incidit, adeo oscitanter illi iter faciebant. tum quidem Dionysius in immensum attollere rem gestam cogitans, paucis in unum collectis interemptorum cadaveribus, humum iis iniiecit, aggeremque altius eduxit, futurum ratus, ut caesorum inde numerus deprehenderetur. in hunc modum res ibi peractae

ἐσφάδαζε μὲν διὰ ταῦτα καὶ ἤθελεν αὐτὸς καὶ πάλιν ἐπὶ Οὐν-
 κῆς ἵεναι, ἐπίδειξιν δὲ μᾶλλον τῆς Ῥωμαίων ἰσχύος ποιῆσθαι
 θέλων αὐτοῖς, τοιαῦτα τινὰ ἐνενοεῖ. Ἀλέξιος μὲν, ᾧ τὴν θυγα-
 τέρα ἡγγύα, στρατεύμασιν ἅμια πολλοῖς, ὧν Ἀλέξιος ἤρχεν ὡς
 πρωτοστράτωρ ἐτύγχανεν ὧν, ἐπὶ τὸν Ἰστρου ἐπεμπε δόκῃσιν ἐμ-
 ποιήσοντα Οὐννοῖς ὡς ἐκ τῶν συνήθων καὶ πάλιν αὐτοῖς ἐπιτε-
 θήσεται χωρίων, Λέοντα δὲ τινα Βατάτζην ἐπίκλησιν ἐτέρωθεν
 στράτευμα ἐπαγόμενον ἄλλο τε συγχὸν καὶ δὴ καὶ Βλάχων πο-
 λὸν ὄμιλον, οὗ τῶν ἐξ Ἰταλλίας ἄποικοι πάλαι εἶναι λέγονται, ἐκ
 τῶν πρὸς τῷ Εὐξείνῳ καλουμένῳ πόντῳ χωρίων ἐμβυλεῖν ἐπὶ-
 10 **B** λειν εἰς τὴν Οὐννικήν, ὅθεν οὐδεὶς οὐδέποτε τοῦ παντὸς αἰῶ-
 νος ἐπέδραμε τούτοις. Ἀλέξιος μὲν οὖν καὶ τὸ ἄλλο Ῥωμαίων
 στράτευμα ἐπὶ τοῦ Ἰστρου γεγονότες δέος ὑπέτεινον Οὐννοῖς ὡς
 ἐκείθεν αὐτίκα περαιωσόμενοι, ὁ Βατάτζης δὲ ὅθεν εἴρηται προσ-
 βαλὼν ἔκειρέ τε ἀφειδῶς πάντα καὶ ξυνεπάτει τὰ παραπίπτοια.¹⁵
 ἀνθρώπων τε οὖν πολὺν εἴργαστο φόνον καὶ ἀνδραποδισμόν οὐκ
 ἐλάσσω πεποίητο. πρὸς δὲ καὶ ζῶων ἀγέλας ἴππων τε καὶ ἄλ-
 λων παντοδαπῶν ἐκείθεν ἐλάσας ἐπὶ βασιλέα ἤλθεν. ὁ δὲ καὶ
 δευτέραν ἐπιθεῖναι σφίσι θέλων πληγὴν στράτευμα καὶ πάλιν
 ἐπ' αὐτοὺς ἐπεμψεν ἐπιστελλας ἀνωθέν ποθεν εἰς τὴν προσι-
 20 κοῦντας τὴν Ταυροσκυθικήν ἐμβυλεῖν Οὐννοῦς. ἡγοῦντό τε τοῦ
C στρατεύματος τούτου Ἀνδρόνικός τε ὁ Λαμπαρδῶς καὶ Νικη-
 φόρος ὁ Πετραλοῖφας ἄλλοι τε ἱκανοί. πᾶσι μέντοι ἐφρίστατο
 Ἰωάννης, οὗ πολλὰκις ἤδη ἐμνήσθη, ὁ Δούκας· οὗ καὶ οὐκ

sunt. at imperator ex iis non modice indignatus, ipse iterum in Hungariam
 movere instituit: atque ut Romanae fortitudinis hostibus daret argumentum,
 id potissimum comminiscitur. Alexium quidem, cui desponderat filiam, cum
 multis copiis, quibus Alexius protostrator praefuerat, versus Istrum misit,
 quo Hungaris fucum faceret quasi ex consuetis rursus locis in eos impetum
 esset facturus. Leonem autem Batatzem nomine aliunde cum exercitu per-
 inde magno, maxime vero Valachorum ingenti multitudine, qui Italorum
 coloni quondam ab iis quae perhibentur, ex locis Ponte Euxino vicinis irruptionem
 in Hungariam facere iubet, qua ex parte nemo adhuc a primis seculis
 eos invaserat. Alexius itaque et reliquis Romanorum exercitus cum ad
 Istrum pervenissent motam Hungaris fecere quasi continuo inde traiecturi.
 Batatzes autem ab iis quae diximus locis irrumpens, omnia depopulatus ob-
 via quaeque prosternit hominum ingentem caedem edit, nec pauciores capti-
 vos ducit. ad haec pecorum equorumque et aliorum inde animalium greges
 agens ad imperatorem revertitur. sed ille alteram quoque iis inferre plagam
 volens novas in eos rursus copias misit: iussitque ut superiora adirent loca
 et Hungaros qui Tauroscythicam accolunt aggredere. iis copiis prae-
 erant Andronicus Lampardas et Nicephorus Petralipha aliique non pau-
 summa autem rerum penes Ioannem Ducam, cuius non semel meminimus,

εις μακρὰν δολιχοῦς τινας καὶ δυσεμβόλους διαμείψαντες χώρους ἀνθρώπων τε παντάπασιν ἔρημον διελθόντες γῆν ἐμβάλλουσι τῇ Οὐννικῇ, κώμαις τε πολυανθρωποτάταις ἄγαν ἐντετυχηκότες πολλαῖς μέγα τέ τι λαφύρων περιεβάλλοντο χρῆμα καὶ ἀνθρώπων 5 πολλοὺς ἔκτειναν, πλείστοις δὲ καὶ ἠνδραποδίσαντο. μέλλοντες τε ἤδη ἐκείθεν ἀπαίρειν σταυρὸν χαλκοῦ νεποημένον ἐνταῦθα ἀναστήσαντες τοιαύδε τιὰ ἔγραψαν.

Ἐνθάδε Παννονίης ποτὲ ἄκριτα φύλα γενέθλης

Λεινὸς Ἄρης καὶ χεῖρ ἔκτανεν Αὐσονίων. D

10 Ῥώμης ὀππότε κλεινῆς δῖος ἄνασσε Μανουήλ,
Κομνηνῶν κρατόρων εὖχος ἀριστονόων.

4. Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐγίνετο, Ἑρρίκος Ὀστριχίων δαδὲ σὺν V 119
τῇ γυναικὶ Θεοδώρα τῇ βυσιλέως ἀδελφιδῆ ἐπὶ Σαρδικὴν ἦλθε, Φρειδερίκον τε τὸν Ἀλαμανῶν ῥῆγα τῷ βασιλεῖ διαλλάξων καὶ 15 πολέμων ἐχειρίαν Οὐννοις ἐξαίτησόμενος. Φρειδερίκος γάρ, ὡς ἐν τοῖς ἔξωθέν μοι δεδιήγεται λόγοις, βασιλέως ἀντιπράττοντος αὐτῷ, τὴν τε Ῥώμης ἀρχὴν παρὰ μικρὸν ἀφηρῆσθαι ἦλθεν, ἐς τὸ πάλαι ἔθος ἀνακεχωρηκέναι τοῦ ἐν Ῥώμῃ ἀρχιερέως συνομολογήσαντος, καὶ ἄλλα τῶν οὐ κατὰ γνώμην ὑπέστη πολλά, τῶν P 153
20 τῆδε ἐθνῶν ἐκπεπολεμωμένων αὐτῷ ταῖς ἐκ βασιλέως συνωδήσεσι. δι' ἧ καὶ ὀλίγῳ μὲν πρότερον, ὀπηνηκα ἔτι ἐν κακοῖς ἦν, ὑποποιῆσθαι τὸν βασιλεῖα θέλων, πέμψας φίλια διελέξυτο κατὰ

4. περιεβάλλοντε] Malim περιεβάλλοντο.

12. Ὀστριχίων] Ita

Duc. Cod. ὁ Στριχίων.

16. ἔξωθεν] Duc. ἔπροθεν. voluit

ἔμπροσθεν.

17. ἐς τὸ πάλαι] Duc. ἐς τε τὸ πάλαι.

fuit. nec diu cunctati loca longa atque inaccessa terrasque hominibus prorsus vacuas emens Hungariam invadunt, et in vicis incidentes frequentissimos complures ingenti praeda potiuntur, homines multos caedunt, plurimos captivos faciunt: cumque inde essent excessuri confectam ex aere crucem isthici loci statuunt cum huiusmodi inscriptione:

Pannonicae quondam numerosa hic germina stirpis

Mars et dura manus sustulit Ausonium:

Imperium Manuël Romae cum divus habebat,

Comnenum Augustae gloria prima domus.

4. Interea dum haec geruntur, Austriae dux Henricus cum uxore Theodora imperatoris adgnata Sardicam venit, tum ut Fredericum Alemannorum regem imperatori reconciliaret, tum etiam ut belli inducias pro Hungaris expeteret. Fredericus enim, ut supra commemoravimus, ebullente ei Manuële, non multum absuit quin Romano privaretur principatu, Romano pontifice ut ad normam id antiquam rediret consentiente. alia item multa minime iucunda perpeasus erat, infensis ei populis, quos in illum concitaverat imperator. quapropter paulo ante cum in discrimine adhaec res eius essent, placare volens imperatorem per legatos amicitiam ipsius expotit so-

Οὐννων τε ὡσπερ εἴρηται συνάρασθαι αὐτῷ ὠμολόγει. ἐπεὶ δὲ
 τὰ ἀμφὶ τῇ Ῥώμῃ ἀρχῇ τῷ πάπα διωμολογημένα ἀνατετράφθαι
 ξυνέβη, αἵτε δὴ βουσιλέως μὲν ἐπὶ Βυζάντιον τὴν Ῥώμῃ καὶ αὐ-
 θις μῆναι ἰσχυριζόμενον βασιλείαν, τοῦ δὲ πάπα τοῦτο μὲν οὐ
 καταδεχομένου ἐν Ῥώμῃ δὲ βουσιλεύειν αὐτὸν ἀξιοῦντος, διὰ
 ταῦτα ἀνυπαρσῆσας Φρεδερίκος αὐθις τὴν δυσμένειαν ἐξεδείκνυ,
B εἰς γῆν τε τὴν Ῥωμαίων εἰσβαλεῖν διανοούμενος βαρβυρικῇ τινι
 ἀπονοίᾳ ἤδη καὶ διαμερῖζειν αὐτὴν τοῖς περὶ αὐτὸν ἤρξατο. ἐπεὶ
 δὲ τοῦ βασιλέως ἀντιπραττομένου ἐπινοίας ἐτέραις ἀπρακτος ἦν,
 ἐπὶ τὴν δι' Ἑρρίκου τούτου καὶ Βλαδιγράτζου ἐπειθε προσειάν, ¹⁰
 μηχανώμενος ὅπως ἂν ἐν φιλίᾳ προσχῆματι ἀποσχέσθαι τῶν
 κατ' αὐτοῦ ἐγχειρουμένων ἀναπέσας τὸν βασιλέα αὐτὸς οὕτω ἐς
 τὸν κατὰ Ῥωμαίων εὐχερῶς ἀπρόδύσθαι πόλεμον. ἀλλὰ βασι-
 λεὺς ταῦτα ἐννοησάμενος Ἑρρίκον μὲν σὺν εὐμενείᾳ εἶδεν ἀνεῖν
 τε πόλεμον Οὐννοις αἰτησαμένῳ ἐπένευσε, τῶν δὲ ἀμφὶ τῷ Φρε-
 δερῖκῳ πέρατι δέδωκεν οὐδέν. ἀλλὰ Ἑρρίκος ἐπὶ οἴκον ἀναχω-
C ρῶν, ἐπειδήπερ ἐν Παιονίᾳ ἐγένετο, Στέφανον ἀναπέθει τὴν
 Ταυροσκυθίδα διωσάμενον κόρην θυγατέρα τὴν αὐτοῦ ἀγαγέ-
 σθαι. γέγονε δὴ ταῦτα· καὶ Οὐννοι οὐ πολλῷ ὕστερον Δαλ-
 ματιαν αὐθις ἀφελῆσθαι διανοήθησαν. ἄλλα τε οὐκ στρατεύ-²⁰
 ματα παρ' αὐτὴν ἦλθον καὶ ὁ παρ' αὐτοῖς τὴν ζουπάνου ἔχων
 ἀρχὴν (βούλεται δὲ τοῦτο τὸν μετὰ τὸν ῥῆγμα παρὰ τῷ ἔθνει δε-

3. Βυζάντιον] Βυζαντίον?

9. ἀντιπραττομένου] Fort. ἀντι-
 ταττομένου. 17. τήν] Ita Tollius. Cod. τόν.

que belli contra Hungaros socium fore pollicitus est. verum cum ea quae de
 imperio Romano a Papa sancita fuerant convulsa essent penitus et in irritum
 cecidissent: principe nimirum ut Byzantii rursus maneret imperii Romani
 sedes contentente, idque non admittente Papa, sed ut Romae imperaret
 postulante: his rebus elatus Fredericus rursus quo adversus principem fla-
 grabat odium palam fecit, atque in terras Romanorum irrumperе statuens
 barbarica quadam amentia ac stoliditate eas iam suis partiri coeperat. ubi
 ergo principe obviam eunte conficere nihil potuit, ad alia versus consilia,
 legationem huius Henrici et Bladigratzi instituit: ut hac arte sub amicitiae
 et benevolentiae praetextu a conatibus avocato imperatore facilius ad bellum
 Romanis inferendum sese deinceps accingeret. sed ubi id imperatori com-
 pertum est, Henricum quidem multa comitate excepit induciasque pro Hun-
 garis expetenti indulisit: eorum vero quae ad Fredericum spectabant nihil est
 exsecutus. Henricus autem domum rediens cum in Hungariam pervenisset,
 Stephano persuasit ut remissa ac pulsa Tauroscythica puella filiam suam in
 matrimonium duceret. quo facto Hungari non multo post occupare iterum
 Dalmatiam statuerunt, aliaeque eo missae copiae, et ipse etiam qui Zupani
 dignitate inter illos fungebatur, quod nomen proximam a rege in ea gente

δυναμείον) ἀλλὰ πολέμῳ μὲν τῶν τῆδε περιγενέσθαι οὐδαμῆ ἰσχυ-
σαν, τὸν Χαλούφην δὲ ὑπὸ χειρὶ θέμενοι ἀνεχώρησαν. ὅπως
γε μὴν Νικηφόρῳ τοῦτο συνέβη, αὐτίκα μοι λελέξεται. οὗτος
στράτευμα Οὐννικὸν ἐπὶ χώρας γενέσθαι πυθόμενος, ὀλίγους τῆς
5 περὶ αὐτὸν ἐπιθέμενος στρατιᾶς ἐξῆι τοῦ Σπαλαθαῦ. ἐν ᾧ δὲ D
τὴν πορείαν ἐτίθετο, οἱ πλείους τῶν αὐτῷ ἐπομένων κατ' ὀλί-
γους ἀπορρόντες ἀεὶ ἐχέριωτον τοῖς πολεμίοις τὸν ἄνθρωπον
ἔθεντο. περιστάντες οὖν αὐτὸν ἔργα χειρὸς ἐργασάμενον ἄδρᾶς
αἰχμάλωτον ἴσχον.

10 5. Ὁ βασιλεὺς δὲ τούτων ἀκούσας ἐς Βυζάντιον ἦλθεν,
ἕαρος σὺν μείζονι ἄλλῃ παρασκευῇ κατ' αὐτῶν ἀφικέσθαι δια-
νοούμενος. οὐ μέντοι καὶ ἠδυνήθη περὶ τὴν στρατιωσίμην ἐν-
ταῦθα παραγενέσθαι ὥραν, τύχης ἐμποδῶν αὐτῷ χωρησῶσης τι-
νός, ἥτις ὅποια ποτὲ ἦν ὁ λόγος δηλώσει. ἐξῆκε μὲν ὁ χει- P 154
15 μῶν, ἀνακεκαθαυμένου δὲ τοῦ ἀχλυώδους ἐπὶ τι σωφρονικὸν
καθίει γυμνάσιον ἑαυτὸν εἰθισμένον ὃν βασιλεῦσι καὶ παισὶ βα-
σιλέων ἀνέκουθεν. ἔστι δὲ τὸ τοιοῦτον. νεανίαι τινὲς εἰς ἴσα
διαιεθέμενοι ἀλλήλοισι σφαῖραν σκύτους μὲν πεποιημένην μήλω δὲ V 120
παρεμφερῆ τὸ μέγεθος εἰς χώρῶν τινα ὑπτίον ἀφιασίν, ὃς ἂν
20 δηλαδὴ συμμετρησαμένοις αὐτοῖς δόξῃ, ἐπ' αὐτὴν τε οἶόν τι
ἄθλον ἐν μεταιγμίῳ κειμένην ἀπὸ ῥυτῆρος ἀντιθέουσιν ἀλλήλοισι,
φάβδον ἐνδέξια χειριζόμενος ἕκαστος συμμετρώς μὲν ἐπιμήκη εἰς
δὲ καμπὴν τινα πλατεῖαν ἄφνω τελευτῶσαν, ἥς τὸ μέσον χορ-

15. ἀνακεκαθαυμένου] Ita Duc. Cod. ἀνακεκαθαυμένου.

potestatem significat. sed cum bello isto nihil essent consecuti, solo capto
Chaluphe redierunt. quomodo vero id Nicephoro acciderit, commemorabi-
mus. cum ille accepisset venisse in regionem istam Hungarorum exercitum,
paucis militum suorum assumptis Spalatha egreditur: dumque iter facit, ple-
risque ex iis qui subsequerentur sensim semper diffluentibus ac recedentibus,
hand aegre ab hostibus captus est. circumstantes igitur illum fortia manu
edentem facinora, captivum tandem abducunt.

5. Postquam ea rescivit princeps Byzantium venit, vere primo maiori
cum apparatu ipsos statuens invadere. neque tamen opportuno militiae tem-
pore adesse ibi potuit, interveniente tum casu, qui qualis fuerit commemo-
rabo. circumacta iam hieme discussaque coeli caligine, honesto se dedit ex-
ercitio, quod ab antiquo imperatoribus eorumque liberis proprium ac solemne
fuit. est verò id eiusmodi. adolescentes aliquot aequo divisi inter se nu-
mero factam ex corio pilam magnitudine malo similem in locum quendam ad
id prius prout visum fuerit dimensionem emittunt. tum vero ad illam veluti
praemium aliquid in medio positam plenis invicem habenis contendunt, sin-
guli in dextris virgam habentes, quae longitudine mediocri in orbiculatam
quandam latitudinem subito desinit, cuius medium chordis aliquot desiccatis

- B** δαῖς τισι χρόνῳ μὲν ἀνανθείσαις, ἀλλήλαις δὲ δικτυωτὸν τινα
 ξυμπελεγμέναις διαλαμβάνεται τρόπον. σπουδὴν μέντοι ἐκά-
 τερον πεποίηται μέρος ὅπως ἂν ἐπὶ θύτερον προτεθήσαντες με-
 ταγέλωσι πέρας, ὃ δηλονότι ἀρχήθεν αὐταῖς ἀποδέδασται. ἐπει-
 δὴν γὰρ ταῖς ῥάβδοις εἰς ὅποτερονοῦν ἐπειγόμενος ὁ σφαῖρος⁵
 ἀφίκεται πέρας, τοῦτο ἢ νίκη λέκινω τῷ μέρει γίνεται. ἢ μὲν
 παιδιὰ τοιάδε τίς ἐστιν, ὀλισθηρὰ πάντη καὶ κινδυνώδης. ὑπιά-
 ζειν τε γὰρ αἰεὶ καὶ ἰσχυιάζειν ἀνάγκη τὸν ταύτην μετιόντα, ἐν
 κύκλῳ τε τὸν ἵππον περιέλσσειν καὶ παντοδαπὸς ποιεῖσθαι τοὺς
 δρόμους τοσούτοις τε κινήσεων ὑπενεχέχθαι εἴδουσιν, ὅσοις δῆπου¹⁰
 καὶ τὴν σφαῖραν ξυμβαίνει. ἢ μὲν δὴ παιδιὰ τοιάδε τίς ἐστι.
- C** τῷ δὲ βασιλεῖ δαιμονίως περὶ ταύτην στρεφομένῳ πάνσωμιον εἰς
 γῆν ἐνεχθήναι συνέβη τὸν ἵππον. ὃ δὲ νέρθεν ὑπενεχθεῖς ἕκαμνε
 μὲν καὶ πολλὰ ἐβιάζετο τοῦ πτώματος ἀνανεῦσαι, οὐκ ἔχων δ'
 ὅπως τὸν ἵππον διωθήσαστο ὀλόσωμιον, ὡσπερ ἔφη, αὐτοῦ κυ-¹⁵
 τενηνεγμένον, μηρόν τε καὶ χεῖρα τῆ ἕκ τῆς ἐφροστροφίδος ἐπιλήψει
 διετέθη κακῶς. οὕτω μέντοι μεγαλοψύχως ἤνεγκεν, ὡς καίτοι
 καιριώτατα πεπονθῶς ἀναστῆναι τε ταχέως, πολλῶν ἤδη περι-
 στάντων αὐτόν, καὶ τὸν ἵππον αὐθις ἀναθορεῖν διαύλους τέ τι-
 νας σχολῆ ποιεῖσθαι ἐφ' ἱκανόν, ἕως ἤδη σφοδροτέρων αἰσθη-²⁰
 μενος τῶν ὀδυνῶν ἐπὶ τὴν κλίην ἤλθε. τὸ δ' ἐντεῦθεν οὕτω
- D** δὴ τοῦ πάθους ἤτητο, ὡς ἐκ τῆς περιχεθείσης αὐτὸν τότε ἀδυ-
 μίας τῆ ὑστερία μῆδεμῖαν τῶν τότε λελαλημένων ἢ πεπραγμέ-
 νων μνήμην ἴσχειν τινά. τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτον ἐγένετο, ὃ δὲ

1. ἀνανθείσαις] Ita Duc. Cod. ἀνανθείσαις.

retisque in modum inter se connexis intercipitur. dat̄ vero operam utraque
 pars ut ultra alteram antea definitam metam prior quisque pilam transmittat.
 cum enim in alterutram metam reticulatis virgis pila transmittitur, id part̄
 alteri pro victoria est. huiusmodi quidem est ludus iste, lapsui obnoxius
 plane ac periculosus. necesse quippe est ut qui in eo se exercet sese supinet
 continuo inque latus utrumque flectatur, ut in orbem equum circumagat et
 varios subinde instituat cursus totidemque motus, quot pilam facere contige-
 rit: atque hoc se modo habet exercitium istud. dum igitur princeps miro
 quodam modo in eo sese circumageret, accidit ut quo vehebat equus in
 terram totus corrueret. cumque ille subter effusus magno labore, ut se eri-
 geret a casu isto, ananiteretur, nec equum toto uti diximus, incumbentem
 corpore remove posset, femur manumque, dum sub sella equestri interci-
 piuntur, graviter laesit: tantaque id malum constantia pertulit, ut quan-
 tumvis letales pateretur dolores, et confestim surrexerit, multis eum iam
 circumstantibus, et conscenderit rursus equum cursusque aliquot citra labo-
 rem fecerit: donec augescere dolores percipiens ad lectum tandem sese con-
 tulit. deinceps vero ita crevit malum, ut ex animi deliquo nihil posttridie
 eorum quae dixerat, aut fecerat, recordaretur. id quidem huiusmodi fuit.

δυνῆν ὕστερον ἡμέραιν ῥάων γεγωνῶς ἐπὶ Ἀπάμειαν ἐφέρετο. οἷα δὲ εἰκὸς συντάσεως ἐκ τῆς ὁδοπορίας γεγενημένης τινὸς ὄγκος αἰθῆς ἀνέβη καὶ ὑδῆναι τοῦτον ἐκέντουν συχναί. καὶ δὴ ἀμφὶ πόλει Σηλυβρία τὰς πασχαλίους διαγαγὼν, ἐπειδήπερ ἤσθητο ἐν 5 καλλῶνι γεγωνῶς, ἐπὶ τὴν Φιλίππου ἐφέρετο. ἔνθα δὴ πρόσβεισι χρηματίσας ἐκ Παιόνων ἀφικομένους, ἐπειδὴ μηδὲν ὄγιές αὐτοὺς ἀπαγγέλλειν ἔγνω, ἐκεχειρίαν δὲ μόνον καὶ ἀνοχὴν τινα τοῦ πο- P 155 λέμου ἐκ παντὸς τρόπου πειρῶντας λαβεῖν, αὐτοὺς μὲν ἀπρά- κτους ἀπεπέμψατο, συνεκπέμψας αὐτοῖς καὶ Ῥωμαίων τινά, ἐφ' 10 ᾧ τὸν τε Χυλοσόφην αἰτήσαιο καί, εἰ μὴ τοῖς δεδογμένοις ἀγαπῶεν αὐτίκα, καὶ πάλιν ἀπειλήσαι βασιλέα καὶ τὸν Ῥωμαίων στρατὸν ὑψοῦσθαι. ὁ δὲ ἐπὶ Σαρδικῆς γεγωνῶς ἐνταῦθα τὰς δυνάμεις ἤθροισεν.

6. Ἐνθα διατριβὴν ποιουμένου συνέπεσέ τι τοιοῦτον. 15 Ἀλέξιος, ὃς τὴν πρωτοστράτορος τότε, ὡς πολλάκις μοι ἐρρήθη, διεῖπεν ἀρχὴν, ἐκ πολλοῦ μὲν ἀποστασίαν ὦδινε, τότε δὲ καταφανῆς γεγωνῶς τὴν τρίχα ἐκάρη καὶ ἐς τοὺς μοναχοὺς μετα- θέμενος ἐπὶ τι τῶν ὀρεστέρων ἀπήχθη σεμνέων, ἕπερ ἐπὶ Στρυ- μόνος ἐν ὄρει Παπικίῳ ἴδρυνται πλεῖστα. ἔνθα ἐφ' ἱκανὸν δια- B 20 γαγὼν ἀπεβίω. ἀλλ' ὅθεν τε καὶ ἀπ' αἰτίας τίνος ἐς τοῦτο τύχης ὁ ἄνθρωπος ἦλθεν, ἤδη λέγωμεν. οὗτος ὀπηγίκα τὴν ἐπὶ Κιλικίας ἐστέλλετο πρότερον, αὐτοκράτωρ τοῦ πολέμου ἐκείνου πρὸς βασιλέως ἀναδειχθεὶς, ἐπίτηδες ἐς Ἰκόνιον συγγεγωνῶς τῷ

10. αἰτήσαιο] ἀπαιτήσαιο?

11. ἀπειλήσαι] Cod. ἀπειλήσαι.

biduo autem post, cum convalescisset, Apameam proficiscitur: at ex itinere, nec mirum, orta nervorum distensione, tumor iterum rediit, crebrique eum dolores punxere. quapropter in urbe Selybria diebus Paschalibus transactis, ut mellis se habere sensit, Philippopolim contendit: ubi cum Pannonum legatis congressus. cum nihil eos sani adferre cognovisset, sed belli tantum iudicias omni modo sollicitare, rebus infectis dimisit: iisque adiunxit Romanum quemdam, qui et Chaluphen repeteret, et nisi mox imperata facerent, imperatorem rursus Romanorumque exercitum praesto fore minaretur. ipse autem Sardicam progressus, copias contrahit: ubi dum moratur haec accidere.

6. Alexius qui protostratoris tunc dignitate fungebatur, uti saepius a me narratum est, iamdudum quidem defectionem molitus, tum vero illius convictus resectis crinibus monachus factus est, et in monticularum quoddam monasterium ex iis, quae ad Strymonem in monte Papicio plurima sita sunt, amandatus. quo in loco cum annos aliquot exegisset. vita tandem concessit. sed unde et qua de causa ad eam fortunam redactus ille fuerit, commemorabimus. is cum in Ciliciam primum summo cum imperio bello isti ab imperatore praepositus miserus esset, ad Sultanum deducta opera Iconium venit, et

- V 121 σουλτὰν εἰς τε φίλαν αὐτὸν ὑπηγάγετο καὶ τῶν εἰς τυραννίδα
τεινόντων διελέξατο τούτῳ πολλά, γράμματά τε τὰ μὲν λαβὼν
παρ' αὐτοῦ τὰ δ' ἀντιδοῦς ἐν οἷς τὰ δεδογμένα σφίσει ἐγγράπτο,
τότε μὲν ἐπὶ Κιλικίαν ἦλθε, χρόνῳ δὲ ὕστερον ἐς Βυζάντιον
ἐπανιών, ἔπειδή ποτε γραφαῖς ἐπαγλαΐσαι τῶν προουστειῶν αὐτῶ 5
- C δωματίων ἠβουλήθη τινά, οὔτε τινὰς Ἑλληγίους παλαιότερας
ἐνέθετο πράξεις αὐτοῖς, οὔτε μὴν τὰ βυσιλέως, ὁποῖα καὶ μῦλ-
λον τοῖς ἐν ἀρχαῖς εἴθισται, διεξῆλθεν ἔργα, ὅσα ἐν τε πολέ-
μοις καὶ θηροκτονίαις αὐτὸς εἴργαστο. τοσοῦτοις γὰρ αὐτὸν
ξυμπλακῆναι συνέβη καὶ τοιοῦσδε φύσει ἀντικυταστῆναι θηρίοις, 10
ὄσοις οὐδένα τῶν πώποτε γεγονότων ἠκούσαμεν. καὶ εἴ τι μὴ νό-
μων ἄπο φέρομαι ἱστορικῶν, ὁποιοῦν τι ἄρτι ἐκ τούτων ἐξέλθω.
ἦν μὲν περὶ τροπᾶς ἤδη χειμερινῆς, καὶ χιῶν κυτὰ γῆς τοσαύτη
ἐπεστοιβαστο, ὡς φάραγγας μὲν καὶ τὰς ἐν ὕρει σήρυγγας πάσας
ὑποκεκρῦφθαι μονονυχί, ὑπερβολῇ δὲ τῇ ἐκ τοῦ ψύχους μικροῦ 15
- D καὶ πεπῆχθαι τὰ σώματα· ἀμέλει καὶ θηρία μὲν πάντα οὐκ ἔχοντα
ὄπη κρύψαιτο, τὰς λόχμας ἐξαναδύντα ἀθροῦ ἐπὲρ τῆς χιῶνος
ἐφύροντο, πτηνῶν δὲ ἀγέλει οὐκέτι τοῖς πτελοῖς κεχρησθῆναι δεδν-
νημένῳ (συνεῖχε γὰρ ταῦτα ὁ κρύσταλλος καὶ ὀδόν τις δεσμὸς
ἐπεκάθειξεν, ὡς ἐπὶ τῶν Ἰξεντῶν ἔστιν ἰδεῖν) πεζαὶ λοιπὸν ἀντι 20
πτηνῶν ἦσαν θηροὶ καὶ ἀνθρώποις ἐτοιμότερον θήραμα κείμεναι.
βυσιλεὺς δὲ θηρευσόμενος ἐπὶ τι τῶν ἐῶων ἐξῆι χώρων, ᾧ Δα-
ματρῶς ἢ κλησίς ἐστιν. ἐπὶ τοῦ ἔργου τοίνυν γεγονότι μέγα τι

22. χώρων] Malim χωρίων. *ibid.* Δαματρῶς] Tollius Δάματρης.

23. ἐστίν] Cod. ἦν superscripto ἐστίν.

benevolentia illius conciliata de arripienda tyrannide cum eo consilia agitavit, scriptisque vicissim datis et acceptis, quae pacta ab iis facta continebant, in Ciliciam rediit. interiecto deinde tempore reversus Byzantium cum suburbanam quamdam ex suis domum variis picturis exornare statuisset, non Graecanicis quidem veteres historias in ea depingi curavit aut praecleara imperatoris facinora, uti solent maxime qui in dignitatibus sunt constituti, vel quae in bellis vel in ferarum caedibus ille ediderat. cum tot enim conflixit feris, quot neminem eorum qui unquam vixere audivimus: et si fas est leges transgredi historicas, unum ex his exemplum producam. sub hiemis tempus cum densa adeo in terram nix decidisset, ut ea omnes prope montium obdolerentur convalles, et immenso frigore corpora propemodum constringerentur, cunctisque animalibus ubi sese occultarent nulla superessent latibula, passim magnoque numero super nivem ferebantur. ad haec avium gregea alia inutilibus, quas tamquam vinculum adstrinxerat glacies, ut videre est in aucupiiis, alarum loco pedibus ibant, feris hominibusque paratissima praeda. exiit autem venatum princeps in regionem quamdam Orienti obversam, cui Damatrys nomen est. cumque in hac exercitatione occuparetur, obviam

χρῆμα θηρὸς ὑπαντᾷ, οὐπω μὲν λέοντος, οὐ γὰρ ξυνεχώρει λέ-
 γειν ἢ παρδαλῆ, τοῦτο δὲ αὐτὸ ἀφηγεῖτο τὸ μέγεθος καὶ ἢ πρὸς
 λέοντα ὁμοιότης· ἦν οὖν διπλῆ τις καὶ ἐπιμφοτερίζουσα φύσις, P 156
 πάρδαλις ἐν λέοντι καὶ λέων ἐν παρδάλει, τεράστιόν τι μῆγμα ποιο-
 5 τίτων, ἐν τῷ γενναίῳ τὸ γοργόν, τὸ θυμικὸν ἐν τῷ βλοσυρῷ, καὶ
 καθάπαξ πάντα δι' ἀλλήλων ἴκοντα τὰ ἀμφοῖν ἴδια. ὁ μὲν δὴ
 θῆρ τοιοῦτος ἦν, τῶν δὲ βασιλεῖ ἐπομένων, ἐπειδὴ τοῦτον εἶδον,
 ἀπερρέτησαν οἱ πλείους. ἦν γὰρ οὐδὲ ἰδεῖν τοῖς πολλοῖς ἀνεκτός.
 ὡς δὲ καὶ ἀγχοῦ ἴδιον ἐγένετο, οὐδεὶς ἦν τὸ λοιπὸν ὃς τούτῳ ξυνί-
 10 στατο. ἀλλὰ βασιλεὺς φευγόντων ὁ παρήρητο ξίφος ἐλκίσους τὸν
 θῆρα πατάξων ἐφέρετο, πληγῆν τε αὐτῷ τοῦ μετώπου κατενεγκὼν
 ἄχρι καὶ ἐπὶ στέφρα διήλασεν. ὁ μὲν δὴ βασιλεὺς τοῖσδε τις ἐπὶ B
 θηροκτονίαις ἐγένετο. Ἀλέξιος δὲ (ἐπάνειμι γὰρ ὕθεν τὴν ἐκβο-
 λὴν τοῦ λόγου ἐποιησάμην) τούτων ἀφέμενος τὰς τοῦ σουλτὰν
 15 ἀνεστήλου στρατηγίας, νήπιος ἄπερ ἐν σκότῳ φυλάσσειν ἐχρήν
 ταῦτα ἐπὶ δωματίων αὐτὸς δημοσιεύων κατὰ τὴν γραφῆν. ὢν αἰ-
 σθύμενος βασιλεὺς ἐν ἰδιαιζούσαις πολλάκις πυρλαμβάνων αὐτὸν
 διατριβαῖς παραινέσεις προσῆγεν, ὅπως ἂν ἀπάγῃ τῶν μελετωμέ-
 νων αὐτὸν προθυμούμενος. ὁ δὲ τοῦ σκοποῦ καὶ πάλιν ἀπρὶξ εἰ-
 20 χετο, καὶ δὴ ἄνδρα Λατίνον μὲν γένος γύητα δὲ καὶ πολλὴν τὰ δαι-
 μόνια πράγματα θαμὴ συγκαλῶν ὡς ἐαυτὸν διωμιλεῖτό τε αὐτῷ
 γνησιώτατα καὶ ἀπορρήτων ἐκοινῶνει σκεμμμάτων. τὰ δὲ ἦν ὅπως C
 ἂν βασιλεὺς ἀπαιδίαν ἐς αἰὲ δυστυχιοῖ· φάρμακά τε πρὸς τοῦ κα-

venit ingentis magnitudinis fera, non leo quidem; neque enim id dici sinebat
 pantherae maculosa cutis: quam ipsam rursus appellationem molis granditas
 et similitudo leonis auferabat. duplex erat igitur, et utrique conveniens na-
 tura, panthera in leone, et leo in panthera, portentosa quaedam qualita-
 tum commixtio. generositati aderat ferocitas, iracundia crudelitati, omnia-
 que adeo, quae diversa licet inter se, utrique propria sunt animanti. eius-
 modi igitur erat fera ista: quam simul ac viderunt qui imperatorem subse-
 quebantur, diffugerunt plerique. nemo quippe ferme erat, qui in eam oculo
 inferre, aut cum prope iam adfuit, cum illa congregi auderet. sed imper-
 ator iis fugientibus, stricto quo succinctus erat, gladio, ad percutiendam
 feram accurrit, ictumque capiti illatum ad pectus usque adegit. talem se
 quidem princeps in ferarum caedibus ac venationibus gerebat. ceterum
 Alexius (redeo enim unde eram digressus) his omissis, res a Sultano prae-
 clare gestas, quasque adeo oportuisset silentio premi, stolidè iis in aedibus
 exarata ac depicta omnium oculis exponebat. id ubi rescivit imperator, in
 secreta eum colloquia assumptum saepius admonuit, uti ab incepto desisteret.
 at ille non modo obstinatius prioribus institit consiliis, sed et virum
 gente Latinum, praestigiatorum, inque magicis artibus mire versatum, crebro
 ad se vocans, cum eo familiariter conversatus est; et de secretis suis
 consiliis communicavit: quorum illud erat praecipuum, ut imperator in per-
 petuum liberis careret: atque in eum finem multa ab scelerato homine acce-

κοδαίμονος ἐπὶ τοῖς εἰρημένοις ἐλάμβανε πολλὰ καὶ οὐκ ἔληγε τὰ τοιαῦτα ἐνεργολαβῶν ὁ ταλαίπωρος. δι' αὐτὸ καὶ πάλιν ἀνείδεξε τὸ αὐτὸν βασιλεὺς καὶ τὴν παράνοιον ἤλεγχε. ὁ δὲ μετὰ μελὸς γε-
 V 122 νῆναι δόξας ὁ αὐτὸς καὶ πάλιν ἦν. ὀλίγον γὰρ διαλειπὼν χρόνον προσελάμβανε αὐδῆς τὸν δαιμονιώδη ἐκείνον καὶ περὶ τῶν αὐτῶν 5 ἐκοιῶνε. Κωνσταντίνῳ δὴποτε τῷ Δούκᾳ συγγεγονώς, ὃς καὶ αὐτὸς βασιλέως ἔγγημεν ἀδελφιδτῆν "ὦ βέλτιστε" ἔφη "εἴ σοι βου-
 D λητὸν ἔσται γνώμης ἡμῶς κοινωνήσειν μιᾶς, οὐκ ἂν τις (ἔφη) ἴσθι περιγενέσθαι ἡμῶν σχολή." ἀλλὰ τοῦτο μὲν οὕτω σφόδρα καταφανὲς εἴρηται, ἕτερον δὲ πολλῶ τούτου ἐναργέστερον. Ἄλλ- 10 ξιὸν ποτε ὁ Κασσιανός, ἐπειδὴ πέρυ τοῦ προσήκοντος ἀναπίπτοντα τοῦτον ἐς τὸν κατὰ Οὐγγῶν πόλεμον ἐώρου ὀπηρῆκα ξὺν τῷ Βελᾷ ἐπὶ Οὐννικῆς ἐστράτευε, προσελθὼν παρορμῶν αὐτὸν ἐς τοῦτο ἐπιχειρεῖ. ὁ δὲ παραλαβὼν ἰδίᾳ τὸν ἄνθρωπον "πυνθάνη" ἔφη "οὐ ἔνεκα πολέμων αὐτὸς ἀπέχομαι τὰ πολλά; ὅτι φειδῶ τοῦ ἀν- 15 θρωπέου πολλὴν ἴσχω γένους παρ' ἑμαυτῶ." τοῦ δὲ καὶ τι πρὸς
 P 157 τὸν λόγον τοῦτον ἐπενεγκόντος, ἔφη ἐκείνος "ὅτι βασιλεὺς ἐκτριψαί θέλων τὸ Ῥωμαϊκὸν ἀπροοράτως ὅπερ ἂν τύχη ἐπὶ μάχας αὐτὸ εἰσῶθειν ἐκλένε μοι ἰσχυρῶς. σὺ δέ, εἴ μοι τὸν λόγον τοῦτον τηρήσης, φίλος ἡμῖν ἔσῃ." ὁ μὲν τοσαῦτα εἶπεν, ὁ δὲ Κασ- 20 σσιανὸς βασιλεὺς ταῦτα ἐμήνησεν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν πρότερον· ὁ δὲ τελευταῖον εἰργαστο, τοιόνδε τι ἐγένετο. Σκυθῶν ὄμιλος ἐπὶ συμμαχίᾳ Ῥωμαίοις ἀφικόμενοι περὶ τῶν συντάξεων πολλὰ πολυπρα-

18. ὅπερ] Duc. ὅπου.

plū pharmaca, neque hisce rebus operam dare destitit miser: propter quae increpavit illum denuo imperator, et amentiam eius redarguit. verum cum primo poenitere visus esset, rursum tamen ad priorem mentem rediit. parvo enim interlapso tempore, magum istum convenit iterum, et de iisdem rebus consuluit. aliquando vero cum Constantino Duca congressus, qui et ipse imperatoris ex sorore neptim uxorem duxerat "vir optime" inquit "si tibi est animus eadem nobiscum sentire, neminem nos superaturum scito." sed istud quidem necdum propalam, alterum vero longe manifestius dictum illi est. Alexium Casianus cum praeter decorum segniter remissaeque admodum bello incumbentem Hungarico adverteret, quo tempore cum Bela in Hungaria militabat, illum conveniens adhortationibus incitare ad id animum eius voluit. at is in secretum hominem abducens "quaeris" ait "quam ob rem a praeliis ut plurimum abstinere? quia me generis nimirum humani maximum miseret." altero deinde nescio quid ad hunc sermonem reponente, haec subiecit ille: "quoniam delere Romanos volens princeps, imprudenter, quidquid inde accidat, eos me in atrocissima educere praelia imperat. tu vero, si haec tacueris, amicus nobis eris." ita quidem is locutus. sed Casianus omnia haec imperatori retulit. et id quidem primum; istud vero quod novissime factum est, eiusmodi fuit. plurimi e Scythiis, qui auxilio Romanis venerant, cum primo de stipendiis ac praestatione multum prius

γμονήσαντες πρότερον εἶτα δὴ κατέθεντο. ἀλλ' ὁ πρωτοστράτωρ ἰδίᾳ τούτοις ἐντετυχηκῶς χρήμασιν ἀναπειθεὶ προσποιήσασθαι μὲν εἰς ἥθη τὰ πάτρια παλινοστεῖν, ἐπειδὴν δὲ ἄωρὶ τῶν νυκτῶν ἤδη γένηται, ἀθρόους τῇ βασιλέως ἐπιθέσθαι σκηνῇ ἔργου τε ἔχειν. **B** 5 τίθειτο δὴ ταῦτα καὶ βεβούλευτο. ἀλλὰ παιδύριόν τι τῶν ἐπὶ σκηνῆς αὐτῷ ὑπηρετουμένων, ἐπειδὴπερ ἔγνω τὴν ἐπιβουλήν, σπουδῇ εἰς τὸν ἔκτομίαν Θωμᾶν παρελθόν, ὃς εὐνοῦστατος βασιλεῖ τηνικᾶδε ἐτύγχανεν ὢν, ἐμήνυσεν αὐτῷ τὸ σέκμμα. ὁ δὲ εἰς βασιλείᾳ τὸν πάντα λόγον ἀναγαγὼν εἶτα παρεστήσατο αὐτῷ καὶ τὸ 10 παιδύριον. οὐ μὴν ἔτι τοῖς λεγομένοις βασιλεὺς πιστεύειν ἤθελεν, ἕως ἔωθεν οἱ Σκύθαι ἀπ' αἰτίας οὐδεμιᾶς ἀποχωρεῖν ἤρξαντο. αὐτοὺς μὲν οὖν ὑποσχέσεσιν ὑπελθῶν ἐπισχεῖν ἠδυνήθη, ἐπὶ δὲ Ἀλέξιον τοὺς αὐτὸν ἤδη συλληγομένους ἔστειλε, καὶ ταχὺ δεσμώτης ἦν ὁ ταλαιπώρος. μετ' οὐ πολὺ δὲ βασιλέως κελεύσαντος 15 ἄνδρες τῶν ἐπὶ δόξης παρ' αὐτὸν ἦλθον, Ἰωάννης τε ὁ Λούκιος **C** καὶ Μιχαήλ, ὃς λογοθέτης ἐκείνου τοῦ χρόνου ἦν, πρὸς δὲ καὶ Θωμᾶς ὁ ἔκτομίας Νικηφόρος τε τῶν ἐκ τοῦ Βήλου κριτῶν εἰς ὧν καὶ αὐτός, ἐπώνυμον Κάσπαξ. ἐκόμιζον δὲ αὐτῷ ἐγκλήματα τρία, ὧν ὁποτέρῳ ἐπαγωνίσασθαι δύναίτο ἐκέλευον ἀνεπιεῖν. ὁ 20 δὲ ἐπειδὴ τούτων ἤκουσεν, ὕπυσιν ἑαυτὸν ὑπεδίκασε, παρεκάλει τε ἀποθριξίμενῳ πρότερον τῶν θείων τε μεταλαβόντι μυστηρίων χρῆσθαι λοιπὸν αὐτῷ ὃ τι ἂν τῇ δίκῃ δοκῇ, ἐφ' οἷς οἰκτισάμενος αὐτὸν βασιλεὺς μοναχὸν ἔκειρε.

10. οὐ μὴν] Cod. οὐ μὲν.

contendissent, tandem acquievere. at protostrator hos occulte, pecuniis inducit, ut se in patriam redire fingerent: nocte autem concubia, tabernaculum imperatoris frequentes adorirentur, impugnantque. haec sic propo-
sita sunt et deliberata. ceterum famulus quidam ex iis, qui in tentorio illi ministrabant, statim atque eiusmodi consilia intellexit, confestim ad Thomam eunuchum, principi hacce aetate fidissimum, properat, indicatque quod agitabatur. is vero omnem eum sermonem principi refert, et mox ipsum quoque ei famulo sistit. necum etiam fidem dictis praestare voluit imperator, donec mane Scythae nulla de causa diffluere ac recedere coeperunt; quos tamen pollicitationibus aggressus, in fide tandem retinuit. ad Alexium vero misit, qui eum comprehenderent, statimque in vincula miser coniectus est. non multo post venere ad eum viri dignitatibus illustres, Ioannes Ducas, et Michaël qui hac aetate logotheta erat, ad haec Thomas eunuchus, et Nicephorus et ipse unus ex Veli iudicibus, cognomine Caspax. proposuere autem tria illi crimina, et an utri horum posset respondere, ab illo petierunt. sed ubi ista audivit, omnium se reum confessus est: rogavitque uti sibi integrum esset, positis capillis, divinisque perceptis mysteriis, id potissimum agere, quod iudicio decerneretur. ex quibus misericordia commotus princeps, monachum tonderi iussit.

7. Τὰ μὲν δὴ κατὰ τὸν Ἀλέξιον ἐνταῦθα τύχης ἐτελεύτησε.
 D βασιλεὺς δὲ Οὐννικῶν στρατευμάτων ἐπὶ Σίρμιον διαβάντων δυνάμεις ἐνταῦθα ἐπεμφεν, ὧν ἤρχον ἄλλοι τε τῶν Ῥωμαίων στρατηγῶν καὶ δὴ καὶ Ἀνδρόνικος ὁ βυσιλέως ἀδελφιδούς ἢ Κοντοστέφανος ἐπώνυμον ἔκειτο, αὐτοκράτωρ τοῦ πολέμου τοῦδε πρὸς βα-
 V 123 σιλέως καταστάς. ἀπέσταλτο δὲ αὐτῷ ὅπως τε τάξασθαι χρείων
 -γράφηται. Ἀνδρόνικος οὖν ἐπὶ Σῶον διαβύς, ἐπειδὴ ἄγχιστα τοῦ Οὐννων ἐγένετο στρατοπέδον, τοιάδε τιὰ ἐποίησε. κατοπιήρας μὲν καὶ σκοποὺς, ὁποῖα εἰθισται, εἰς τὸ τῶν πολεμίων καθίεναι 10
 P 158 στρατεύματα ἤμιστα σύμφορον ἔγνω. τῶν δὲ τινὰς Ῥωμαίων ἐκέλευε πρὸ τοῦ στρατοπέδου ἐλθόντας πειρᾶσθαι ὅπως ζωγρῆλαι τιὰ πολεμίων ἐλόντες ἀγάγοιεν. οἱ μὲν οὖν κατὰ τὸ κελευσθὲν ἐν χερσὶ πολέμιον ἔχοντες ἐπανῆλθον, ὁ δὲ ἀνεπνυθάνετο τοῦτον ὅπως τε δυνάμεις ἔχοντες ἐπὶ Σίρμιον ἀφίκονται Οὐννοι, καὶ τί ποτε βου- 15
 λομένους αὐτοῖς ἐστι. πάντα τοίνυν ἐς τὸ ἀληθὲς ἐκεῖνος διεξῆμι. “ἄρχουσι μὲν” ἔφη “τῆσδε τῆς στρατιᾶς ἐπὶ καὶ τριάκοντα τῶν πυρ’ ἡμῶν στρατηγούτων ἀνδρῶν, τὸ δὲ ἐφ’ ἅπασι κράτος Διονύσιος ἔχει. ἢ γε μὴν στρατιὰ ἐς πεντεκαίδεκα τὰς πάσας ἤθροισ-
 B σται χιλιάδας ἀνδρῶν καταγράφαιτων ἰππέων τοξοτῶν τε καὶ πέλ-
 ταστῶν. οὕτω δὲ θύρσους περίεστιν αὐτοῖς, ὡς μηδὲ τὴν πρώτην Ῥωμαίους ὑποστήσεισθαι κατὰ νοῦν ἔχειν.” τούτων Ἀνδρόνικος

6. ἀπέσταλτο] Malim ἐπέσταλτο. *ibid.* ὅπως τε τάξασθαι] Col. ὅπως τετάξασθαι. Duc. ὅπως παρατάξασθαι. 15. ἀφίκονται] ἀφίκονται?

7. Hunc fortunae exitum res Alexii habuerunt. imperator autem, Hungarico exercitu ad Sirmium transeunte, copias eo misit, quibus praefuere tum alii Romani duces tum Andronicus sororis suae filius, cognomento Contostephanus, bello isti summo cum imperio praefectus. huic potissimum quomodo acies instruenda foret praescripsit, et qua ratione bellum istud conficiendum tamquam in tabella delineavit. Andronicus ergo cum traiecisset Savum castrisque Hungarorum appropinquasset, talia facere instituit. cum speculationes quidem et exploratores, uti vulgo solet fieri, in hostium mittere exercitum haud consultum putaret, Romanorum aliquot praemisit, qui ante castra procederent, iisque imperavit ut captivum aliquem hostium incursione abducerent. illi igitur, uti iussum fuerat, capto hoste rediere. tum vero ab eo sciscitatur, cum quantis copiis ad Sirmium accessissent Hungari et quid demum li facere constituerent. omnia itaque nude vereque ille enarrans “praesunt” inquit “huic exercitui septem et triginta militiae apud nos duces: sed omnibus supremo iure imperat Dionysius. totus vero exercitus quindecim ad summum bellatorum millium constat, partim equitum cataphractorum, partim sagittariorum et peltastarum. tanta vero iis inest audacia, ut ne primum quidem illorum impetum sustinere posse Romanos sibi persuadeant.” his

ἀκούσας αὐτὸν μὲν ἀφῆκε πορεύεσθαι Διονυσίῳ ἀγγελοῦντα, ὡς βασιλεὺς οὐδέτι φέρειν δεδνημένος ὄσα εἰς Ῥωμαίους σφίσι διημάρτηται, ἐγγὺς ἰδοὺ πάρεστι δίκην ἐπιθήσων τὴν δέουσαν. τὸν δὲ Ῥωμαίων στρατὸν ὄπλα περιθήμενον ἐξῆγε τοῦ χάρακος. ἐτάξματο δὲ ὧδε. Σκύθας μὲν καὶ τὸ πλείστον τοῦ Περσικοῦ ἡγεῖσθαι ἐκέλευεν ἰππεῦσιν ἅμια ὀλίγοις οἱ σὺν τοῖς δόρασι μάχωνται, ἐξῆς δὲ ἑκατέρωθεν Ῥωμαίων εἶποντο γάλαγγες ὧν Κοκκοβασιλείος τε ἦρχε καὶ Φιλοκάλης, πρὸς δὲ καὶ Τατίκιος καὶ ὃν Ἀσπιέτην ἐκάλουν. κατὰ νότου δὲ αὐτοῖς ὄπλιται ἐπορεύοντο ἀναμιξ τὸξόταις 10 καὶ Περσῶν γάλαγγ' ὄπλοροροῦσα· μετὰ δὲ τούτους ἀμφοτέρωθεν Ἰωσήφ τε ὁ Βρενένιος ἐπορεύετο καὶ Γεώργιος ὁ Βρανῆς Δημήτριός τε ὁ τοῦτου ἀδελφὸς καὶ Κωνσταντίνος ὁ Ἀσπιέτης ἀνὴρ σεβαστός· ἐξῆς δὲ Ἀνδρόνικος ὃς χερτουλάριός τε βασιλεὶ ἦν, ἐπέκλησιν Λαμπαρδᾶς, καὶ * ἐπιλέκτοις ἅμια Ῥωμαίοις καὶ Ἀλαμυνοῖς, ἔτι δὲ καὶ Πέρσις. κατόπιν δὲ Ἀνδρόνικος ὁ στρατηγὸς ἐπορεύετο σὺν ἄλλοις τε πολλοῖς ὀνόματος ἄξιονμένοις ἀνδράσιν, οἷς ἔθος αἰεὶ ἐπὶ βασιλεῖ πολεμοῦντι τάττεσθαι ἦν, καὶ Ἰταλοῖς τοῖς ἐκ τοῦ μισθοροροικοῦ καὶ δὴ καὶ Σερβίοις, οἱ κατὰ νότον αὐτῶ εἶποντο δόρατί τε προβεβλημένοι καὶ ἐπιμήκεις ἀσπίδας. 15 0 οὕτω ταξάμενοι Ῥωμαῖοι ὁδῶ ἐχώρουν. ἐπειδὴ δὲ εἰς τὸν χώρον ἦλθον, ἔνθου Διονύσιος τὸν τέμβον ἐγείρας ἔτυχε, τῶν ἵππων ἀποβάντες ἀνώμωξάν τε θερμῶς καὶ πίστει ἀλλήλοισ ἐδοσαν ὑπὲρ

14. καὶ * ἐπιλέκτοις] Lacunam Heyse Ioannis Contostephani nomine explendam putabat, cuius eximia in praelio illo virtus eluxit. sed aliud quid excidisse docet illud τε post χερτουλάριος.

auditis dimittitur ab Andronico nuntiaturus Dionysio imperatorem, cum ferro amplius non possit illius in Romanos delicta, praesto esse, quo poenam ab ipso congruam reperceret. inde milites arma capere iussos castris educit aciemque hac ratione instruit. Scythas et maximam Persarum partem cum paucis equitibus, qui hastis decertant, praecedere iubet. inde a lateribus Romanorum sequebantur phalanges, quibus praeerant Coccobasilius et Philocales, praetereaque Taticius et quem Aspietem vocabant. horum a tergo ibant gravioris armaturae milites sagittariis intermixti et Persarum turma gravis armaturae. post istos utroque a latere Iosephus Bryennius et Georgius Branas incedebant, item Demetrius eius frater et Constantinus Aspietes, vir sebasti dignitate auctus: inde Andronicus principis chartularius, cognomento Lampardas, cum delectis simul Romanis et Alemannis nec non et Persis. in postrema denique acie erat Andronicus supremus dux, cum aliis multis incliti nominis viris (quales imperatori in bellum eunti adesse semper moris est) et Italis stipendiariis, itemque Servius, qui pone sequebantur, hastis armati, et longioribus clipeis instructi. hunc in modum ordinato exercitu Romani iter instituunt. ubi vero ad locum venero, in quo Dionysius occisorum militum tumultum erexerat, equis desilientes graviter ingemuere,

τοῦ δημοφύλου τεθνήσκει καὶ συγγενοῦς ἕκαστον. Διονύσιος δὲ ἐπειδὴ προσίεναι Ῥωμαίους ἐπίθεται, θάρσους ὑποπληθοῖς σὺν εἰρωνείᾳ πολλῇ ἀκρατίζεσθαι Οὐννοὺς θέλειεν εἰς ὑγίαιαν τὴν Ῥωμαίων προσιεμένους τὸ ἔκπομα. οἱ δὲ ἀναστάντες ἔπινόν τε
 P 159 σπονδῇ καὶ ἐπὶ τοῖς ὄπλοις ἐγίνοντο τρόπῳ τε τῷ συνήθει ἐτάτ 5
 τοντο. ἔθος γὰρ αὐτοῖς ἐστὶν αἰεὶ τοὺς ἐν σφίσι λογάδας τὴν ἐμ-
 προσθίαν πληροῦν φύλαγγα· ὃ πάλαι βασιλεὺς εἰδὼς ἀνάπαλιν
 Ἀνδρονίκῳ τὴν πυράταξιν ποιῆσθαι ἐκέλευσεν. ἐπειδὴ γοῦν ἐγ-
 γὺς ἀλλήλων ἐγένοντο τὰ στρατεύματα, ἐκέλευεν Ἀνδρόνικος τοῖς
 ἐμπροσθίοις τῶν ταγμάτων ἐπιτοξάζεσθαι Οὐννοῖς. ἐπειδὴν δὲ 10
 V 124 κατ' αὐτῶν ὀρηθέντας ἴδοιεν, φεύγειν λοιπόν, οὐ μένοι κατ'
 εἰδὼν τοῦ Ῥωμαίων στρατεύματος, ἀλλὰ κατὰ τὰ πλάγια μᾶλλον,
 ὡς ἂν οὕτως ἐπὶ θάτερα σχισθέντες Οὐννοὶ κενὴν τὴν μέσσην τῆς
 φύλαγγοσ ἀπολίποιν χώραν. ἀλλ' ἐκεῖνοι ἕμα τῇ προσβολῇ νῶτα
 B δόντες ἔφρευγον ἀνὰ κράτος ἕως ἐπὶ Σῶον ἤλθον. ὑπηρέθη δὲ 15
 Ῥωμαίοις τέλειον μὲν δύο τῶν ἐν ἀριστεροῦ ταγμάτων, ὧν Κοκκο-
 βουσίλειος καὶ Τατίκιος ἤρχον, τὰ λοιπὰ δὲ παρακεκίνητο ἦδη
 καὶ Δημήτριος μὲν ὁ Βρανῦς τῶν σὺν αὐτῷ ἐσκεδασμένων σὺν
 ὀγδοίκοις ἀπολειφθεῖς τοῖς πολεμίοις ξυνέμιξεν, ἥρωικῶς τε
 ἀγωνισάμενος αὐτοῦ ἔπεισε καιρίαν κατὰ τοῦ προσώπου πληγείσ, 20
 αἰχμάλωτός τε γεγονὼς εἰς τὸ Οὐννων ἀπηρέθη στρατόπεδον.
 ὃ δὲ γε ἀδελφὸς αὐτοῦ Γεώργιος πρὸς τὸ ὑπερβάλλον τοῦ πλήθους
 διεκλαβηθεῖς οὐκ ἐθάραρσε τὴν συμπλοκὴν. τὰ μὲν δὴ εὐώνυμα

16. τέλειον μὲν]?

fidemque sibi invicem obstrinxere pro contribulibus ac consanguineis se quem-
 que moriturum. Dionysius vero ubi adventare Romanos audivit, fiducia
 quadam praetimidus, cum multa irrisione vinum bibere Hungaros iussit, et
 ut pocula ad Romanorum sanitatem et incolumitatem propinarent. illi sur-
 gentes confestim ea hausere, sumptisque armis, consuetum ordinem resum-
 psere. mos enim semper apud eos obtinet ut praecipui optimique in prima
 phalange locentur. quod iam pridem edoctus imperator contrario aciem modo
 instituere Andronico praeceperat. postquam igitur sibi invicem proximi fuere
 exercitus, iis qui in fronte stabant praecepit Andronicus ut Hungaros telis
 impeterent, et simul atque in se illos irruere cernerent, terga darent, non
 recta quidem ad Romanorum exercitum, sed oblique magis in latera, ut sic
 utramque in partem distracti Hungari medium phalangis locum vacuum relin-
 querent. sed illi facta ab hostibus irruptione statim effuse fugiunt usque dum
 ad Savum pervenerent. perstitere vero Romanorum integrae duae in sinistra
 acie cohortes, quas Coccobasilus et Taticius regebant: ceterae omnes iam
 inclinatae. at Demetrius Branas suis dissipatis cum octoginta relictus hosti-
 bus sese intulit, et fortissime dimicans accepto in capite letali vulnere concidit
 captusque ab Hungaris in eorum castra relatus est. frater autem illius
 Georgius hostium multitudine conterritus praelium conserere non ausus est.

τῶν κεράτων οὕτω Ῥωμαίοις πρὸς ὑπαγωγὴν ἔκλινε, τὰ δὲ τῶν
 δεξιῶν τοῖς ἐν ἀριστερᾷ ἐπιθέμενα Οὐννοῖς ἐτρέψαντο τούτους
 περιφανῶς. Διονύσιος οὖν ἐπειδὴ ταῦτα εἶδε τοῖς περὶ τὸν στρα- C
 τηγὸν Ἀνδρόνικον ἐπιθέσθαι διενσήθη. ἀλλὰ τῶν οὖν αὐτῷ πολ-
 5 λοὶ ἀποδειλιῶν ἤρξαντο, ὅθεν καὶ ἀνεσειράζον σφίσι τὴν ἵππον.
 γνὸς δὲ Διονύσιος ὠνειδίξε μὲν τὴν ἀνανδρίαν αὐτοῖς, παρεκάλει
 δ' ὁμῶς αὐτοῦ ἵστασθαι, ὡς μὴ καταφανῆ τὴν δειλίαν Ῥωμαίοις
 ποιήσωσιν. Ἀνδρόνικος δὲ ὁ Λαμπαρδῦς τὰ πρᾶσσόμενα κυτι-
 δῶν δέσας τε μὴ τὸ οὖν τῷ Διονυσίῳ πληθῆς, αὐτοῦ ἐφ' ἕτερου
 10 χωρήσαντος, Ἀνδρονίκῳ λοιπὸν ἐμπειεῖται τῷ στρατηγῷ, δεῖν
 ἔγνω Διονυσίῳ πρότερον αὐτῷ συμπλακῆναι. ἐμπειόντων δὲ ἀλ-
 λήλοισι θροῦς ἠγγέθη καὶ πάταγος ἐπέιχε πάντα καὶ τὰ δόρατα
 πρὸς ταῖς ἀσπίσιν ἀποκαυλιζόμενα χαμαὶ ἔπιπτον. Ῥωμαῖοι δὲ D
 καίτοι τῶν ἐπὶ θυτέρῳ Βρανᾷ τῷ Γεωργίῳ ταττομένων συνελ-
 15 θόντων αὐτοῖς ἔκαμνον ὁμῶς. Ἀνδρόνικος τοίνυν ὁ στρατηγὸς
 ἐπειδὴ τοῦτο συνεῖδεν, ὡς μὴ κατὰ κράτος καὶ τῶν οὖν τῷ Λαμ-
 παρδῷ ἠττημένων ἐπ' αὐτῷ ἢ ἀγώνισις στήσεται πῦσα, συρρή-
 γνυται τοῖς πολεμίοις, καὶ γίνεται καρτερὰ προσβολή, ὡς παρὰ
 τὴν πρώτην Ῥωμαίων μὲν ὑδοήκοντα πεσεῖν, βαρβύρων δὲ πολ-
 20 λῷ τούτων πλείους. ἀλλὰ Ῥωμαῖοι οὖν ἀφάτις τινὲ καρτερίᾳ
 τὸν ἄγωνα ὑφιστάμενοι τέλος ἐτρέψαντο τούτους ἀρετῇ τῇ σφετέρᾳ. P 160
 τοσοῦτος μέντοι βαρβύρων φόβος ἐγένετο, ὡς τὰς ἐνταῦθα πεδιύ-
 δας μικροῦ περιστρωθῆναι τοῖς θνησιμαίοις. τῶν γὰρ δοράτων

9. μὴ τὸ οὖν] Cod. μὴ σύν.

15. ὁμῶς] Cod. ὁμοῦ.

sic quidem sinistra Romanorum acies in fugam inclinavit: dextra vero sinistram Hungarorum invadens omnino hanc fudit. at Dionysius ubi haec advertit eos quæ Andronicum ducem circumstabant adoriti statuit. sed ex suis complures conterriti ad se equitatum continuo evocarunt. quae ut rescivit Dionysius. timiditatem ipsis exprobrat simulque obtestatur ut ibi consistent, ne pavorem suum Romanis proderent. Andronicus autem Lampardas quae parabantur videns, veritus ne si alio abiret Dionysii copiae Andronicum ducem opprimerent, necessarium duxit cum ipso primum Dionysio manus conserere. cumque invicem concurrerent, sublatus continuo est clamor tumultusque passim factus: impactaeque iam in clipeos hastae frustratim discissae decidebant in terram. Romani autem, etsi qui sub altero Brana Georgio erant iam accessissent, fatiscabant tamen. ut id percepit dux Andronicus, ne illis qui cum Lamparda dimicabant omnino fuis ac devictis, tota in se belli moles incumberet, cum hostibus pugnare instituit: adeoque atrox concitatur praelium, ut primo conflictu Romanorum quidem octoginta, barbarorum autem multo plures ceciderint. sed enim Romani incredibili constantia sustinentes certamen, tandem eos propria virtute in fugam verterunt. tanta vero barbarorum exitiit caedes, ut contacta prope occisorum cadaveribus camporum planities fuerit. hastis namque suis in frusta conscissis, fractisque

Cinnamus.

18

σπίσι κλασθέντων καὶ θρουβέντων ἤδη τῶν ξιφῶν, ταῖς κορύναις ἡλόων τοῖς κακοδαίμοσι τὰς κεφαλὰς. ὅτε δὴ τό τε σημεῖον ἠρέθη, ὃ πάμμεγα τοῖς βαρβύροις τούτοις ἐπὶ ἀμάξης ἐφέρετο, καὶ ὁ Διονυσίου ἵππος σὸν τῇ πανοπλίᾳ, μόλις ἐκείνου καὶ τρόπῳ ὑπερ αὐτὸς ἔρειν οὐκ ἔγω τὸν κίνδυνον πεφευγῆτος. ὅσοι μὲντοι βαρβύρων διαδρᾶναι τέως ἴσχυσαν, παρὰ τὸν ποταμὸν ἰόντες ἡλίσκοντο πρὸς τοῦ Ῥωμαίων ναυτικοῦ. ἐάλωσαν τοίνυν ζωογρίαι

Β στρατηγῶν μὲν, οὓς αὐτοὶ ζουπάνους καλοῦσι, πέντε, στρατωτῶν δὲ ἀμφὶ τοὺς ὀκτακοσίους. πολλοὶ δὲ ἦσαν καὶ ἐν αὐτοῖς τῶν εἰς τε γεγονότων καὶ ἄλλως διαφανῶν. ἔπεσον δὲ καὶ πλείους 10 χιλιάδες ἐν τούτῳ τῷ πόρῳ. οὐκ ἦν οὐδεὶς Ῥωμαίων, ὃς οὐ πολλῶν αὐτόχειρ ἐγένετο ἀριστεῶν. πάντων γε μὴν μάλιστα Ἰωάννης τε ὁ Κοινοστέφανος καὶ Ἀνδρόνικος ὁ Λαμπαρδῆς. ταῦτα καταρωθῶκώς ὁ Ῥωμαίων στρατός, ἐπειδήπερ ἄωρι τῶν νυκτῶν ἦν, ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἀνεχώρησαν, ἄγοντες τοὺς τε τῶν Οὐν- 15

V 125 **ων** αἰχμαλώτους καὶ θῶρακας ἐς δισχιλίους, κράνη γε μὴν καὶ ἀσπίδας καὶ ξίφη οὐδ' ἂν ἀριθμεῖν ἠδυνήθη τις. τὴν μὲν οὖν νύκτα ἐκείνην ἐπὶ τοιούτοις ἠύλισαντο, ἀγαζούσης δὲ ἤδη τῆς

C ἡμέρας τοῖς ὄπλοις ἐνδευκότες εἰς τὸ τῶν Οὐννων ἀφίκοντο χαράκωμα. ἐπεὶ δὲ ἀνδρῶν ἔρημον εὔρον αὐτό, σκυλαγωγήσαντες 20 ἀνέστραφον. ὁ μὲν δὲ κατὰ Οὐννων πόλεμος ἐνταῦθα τέλος ἔσχεκ.

8. Ὁ δὲ βασιλεὺς τῶν τε τευχῶν τῆς Κωνσταντίνου ἐπιμεμέλητο μέρεια πολλοῖς ὑπὸ χρόνου καμνόντων, καὶ ὑδάτων ἐν-

gladiis, miserorum capita clavis contundebant. tum etiam captum in eo praelio vexillum, quod propter sui magnitudinem curru a barbaris vehebatur, ut et Dionysii equus cum omni armatura, cum ipse vix, ac nescio qua ratione, periculum effugisset. quotquot etiam barbarorum fugam inire poterunt, ubi ad flumen pervenere, a classe Romana capti sunt. vivi ergo in manus venerunt, ex ducibus quidem, quos ipsi supanos vocant, quinque milites octingenti, atque in his complures nobili loco nati, aliique illustres viri: aliquot autem millia in hoc praelio cecidere. nemo fuit Romanorum, qui non fortia suapte manu ediderit facinora, prae ceteris tamen Ioannes Constantephanus et Andronicus Lampardas. his strenue confectis rebus, quoniam adulta nox erat, in castra concessit Romanus exercitus, adductis eo captivis Hungaris, allatisque secum loriciis ad duo millia. galeas autem et clipeos et enses, haud facile quis numerasset. eam quidem noctem post haec ibi transegere. at ubi illuxit, arma iterum induti, in hostium castra ire pergunt. verum cum ea hominibus vacua invenissent, directis his, reversi sunt. ita quidem bellum adversus Hungaros confectum est.

8. Ceterum imperator merorum Constantinopoleos variis in locis vestitate collapsorum curam habuit, et aquarum inopia laboraet civitate aquae-

δείας κατεχούσης αὐτὴν ἀνεκάθηρέ τε σὺν ἐπιμελείᾳ τοὺς ὀχετοὺς
καὶ ἐπειδὴ τὰς παλαιάτους στοιάς, αἱ τὸ ὕδωρ ἐπὶ Βυζάντιον
ἦγον, πάλαι πεπτωκυίας ἀνεγείρειν δύσεργόν τε καὶ χρόνον πολλοῦ.
δέομενον ἔγνω, σκεψάμενος περὶ τινα χώρον οὐ πολλῶ Βυζαντίου
5 διέχοντα, ὃς Πέτρα κατωνόμισται, δεξαμένην τινα ὑπόνομον ἔδο- D
μήσατο, ἥπερ βουνῶν ἐκατέρων ἐν κοιλότητι κατὰ μέσον ἰδρυμένη
ἐπιμήκης στόμασι πολλοῖς ἐφ' ἑαυτὴν καὶ ὕδωρ ἐπιχάσκουσα δέχε-
ται ὡς ἐκ μυρίων ὀχετῶν διὰ τῶν σχισμῶν σφράγγων ἐπ' αὐτὴν
καταβαίνον, ἣ δὲ διὰ τῶν ἕξ ἔθους αὐθις ὑπονόμων ἐπὶ τὴν πόλιν
10 τοῦτο προΐησιν. οὗτος ὁ αὐτοκράτωρ καὶ ἔθος τι τῶν ἀτοπιωτά-
των μικροῦ καὶ εἰς νόμον τελῆσαι δεῖσαν ἐκ μέσου τῆς Ῥωμαίων
ἐποίησατο πολιτείας. ὁποῖον δὲ τοῦτο ἦν ἤδη λέγωμεν. ἣ τοῦ
ζῆν ἀπαραίτητος τοῖς ἀνθρώποις ἀνάγκη πολλά τε κατὰ τὸν βίον
ἐκαινετόμησεν ἄλλα καὶ δὴ καὶ μισθοῦ τὴν ἐλευθερίαν ἀποδόσθαι
15 πολλοὺς ἀναγκάζει. θητεύουσι τοίνυν τοῖς ἐν ὑπεροχαῖς τε καὶ P 161
ἄξιωμασι καὶ τῶν εὔγεγονότων, ἂν οὕτω τύχη, μὴ ὅτι ἀγλαῖοί
τινες καὶ ὀχλιοί. ὁποῖον τοίνυν ἣ ἀνθρωπίνῃ κακῶν πλεονεξία;
παρалаμβάνοντες τοὺς ἀθλοῦς αἱ τὴν σφῶν ζωνημένοι δουλείαν
ὄσα καὶ ἀργυρωνήτοις αὐτοῖς προσεφέροντο, καὶ ἦν τὸ τριώβολον
20 ἴσως καταβαλλόμενον μισθῶμα ἐλευθέρων ἀνθρώπων ὠνὴ καὶ
συμβόλαιον οὕτω κακοτυχές. ἀμελεῖ καὶ εἴ ποτε τῇ ἐκ τῆς θη-
τείας ἀχθόμενοι ἐργασίᾳ ἀπωθεῖσθαι βουληθεῖεν αὐτὴν, οἱ δὲ

8. σχισμῶν] Fort. σχιστῶν. nisi forte delendum σχισμῶν. 10. προΐη-
σιν] Ita Tollius. Cod. προΐεισιν.

ductus omnes diligentissime purgavit. cumque videret vetustissimos forni-
ces, per quos olim aqua Byzantium transmittebatur, diffractos instaurare
difficile esse omnino multumque ad eam rem tempus necessarium fore, loco
haud procul Byzantio, quem Petram vocant, delecto subterraneum quod-
dam receptaculum exstruxit, quod in media quadam cavitate collibus utrim-
que cincta oblongius iacet et multis in sese aquam ostiis recipit, quae velut
e millenis canalibus per quasdam rimas ac fissuras in illud defluit; et post-
modum per consuetos canales in civitatem defertur. idem hic imperator ab-
surdissimum morem, et qui iam prope in legem deflexerat, a Romanorum
republica sustulit. eiusmodi autem ille fuit. victus quaerendi dura neces-
sitas, tum alia, quae ad vitam pertinent, immutavit, tum etiam pretio liber-
tatem vendere multos adegit. operas itaque suas locant iis qui in supremis
constituti sunt honoribus etiam illustri loco nati, si fors ita ferat, viles pro-
fecto homines et proletarii. quantum igitur malum humana avaritia est!
miseris etenim istis, qui servitutem sibi comparaverant, emerantque, tam-
quam pretio emptis et mancipiis utebantur: eratque triobolium forte, statu-
tum liberorum hominum pretium, pactumque istud nefandum. ad ultimum si
qui onere servitutis pressi eo se eximere vellent, tamquam fugitivos compre-

καθάπερ δραπέτας οσσχόντες αὐτοὺς καὶ δίκαις ἐπειθόντων τῆς τόλ-
 μης. καὶ ἦν τότε κατὰ τὸ Αἰσιώπου μυθῆριον, ἐν ᾧ λέων ἐπὶ
 B τοῦ σπηλαίου νοσεῖ καὶ ζῶα παρ' αὐτὸν εἴσεισιν, ἐλευθέρων μὲν
 εἰσιόντων ἀνθρώπων ἕγηγ καὶ μάλα πολλὰ, ἔξιόντων γε μὴν ἐπὶ
 τῇ αὐτῇ ἥκιστα οὐδενός. τὸ μὲν δὴ ἔθος οὕτω δεῖνδον ἦν, βασι-
 λεὺς δὲ πρόρριζον ἀπὸ μέσης ἔξεσπακέναι τῆς πολιτείας αὐτὸ βου-
 ληθεὶς γράμμασι τὴν ἐλευθερίαν οἷς φύσει τὸ ἐλεύθερον ἐπενήφι-
 στο. ἐλευθέρων γὰρ ἄρχειν Ῥωμαίων, οὐμνεοῦν ἀνδραπόδων
 αὐτὸς ἤθελεν. ὁ αὐτὸς ἔτι τῆς βυσιλείας αὐτοῦ ἐΐ ψήφιστο
 τοῖς ἀνὰ τὸ Βυζάντιον ἱεροῖς σεμνελοῖς πολυπραγμοσύνην ἐπάγε-
 σθαι οὐδ' ἠγνισαοῦν ἐφ' αἷς ὕπου δῆποτε κτήσεσιν ἔσχον. τὴν
 C μέντοι διορεῦν καὶ τόμῳ ἐστῆριζεν, ὅν ἄτε χρυσῷ ἐνσεσημασμένον
 χρυσόβολλον ἔθος καλεῖν ἔστιν. ὄθεν οὐδένα μοναχῶν θροκο-
 ποῦντα νῦν ἔστι δικαστήριον ἰδεῖν, ἄτε μηδὲ παρόντος ἐφ' ᾧ τις
 δημοσίου σφίσι δικάσαιτο. τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτον. νόμον δὲ ἐ-
 πασιῶν τὰς πλείστας ἀκροῦντος τῶν ἡμερῶν, καθ' ὅς δηλονότι ἡ
 τῶν δεισποτικῶν τι Χριστιανοῖς τελοῖτο μυστηρίων ἢ γούν τῶν με-
 γάλων τινὸς ἄγοιτο μνήμη ἀνδρῶν, συνέβαινε τὰς ἐν τῇ πολιτείᾳ
 δίκαις εἰς ἀπέραντον ἐξικνουμένας τυγχάνειν οὐδέποτε τελευτῆς.
 ἐντεῦθεν ἀνθρώπους εἶδον ἐγὼ δίκαις καταγρηάσαντας, καὶ μέντοι²⁰
 V 126 καὶ ἐπιποθανόντας αὐταῖς. ἀλλὰ καὶ τοῦτο τὸ κακὸν θεσισίματι
 D νεαρῷ τῆς Ῥωμύλων ἀπελήλυται πολιτείας. λέγει γὰρ τὸ βασι-

9. 18] Addidi momitu Ducangii. in Cod. lacuna.

13. χρυσόβολ-
 λον] Toll. χρυσόβουλον.

hendentis eorum audaciam poenis coercerant: erantque secundum Aesopi-
 cam fabulam, in qua ad leonem in spelunca aegrotantem accedunt animalia,
 ingenuorum hominum ingredientium vestigia multa admodum, exeuntium vero
 nullum. hanc pravam consuetudinem igitur radicitus a media civitate extir-
 pare volens imperator promulgatis edictis libertatem, quibus illa a natura
 concessa erat, omnibus donavit. liberis enim Romanis, non mancipiis im-
 peritare cupiebat. idem praeterea anno imperii sui decimo quinto decrevit ut
 nemo deinceps sacris apud Byzantium monasteriis negotium faceretur de iis
 praediis quae quocumque in loco illa possiderent. hancque donationem con-
 firmavit libello, qui quod aureo sigillo munitur aurea bulla vocari vulgo so-
 let. unde nullum hodie monachum iudicum fores pulsantem videre est, ut-
 pote cum nihil adit de quo iis intentari iis queat. et haec quidem sic se ha-
 bet constitutio. cum vero omnium plerique dierum lege exciperentur, qui-
 bus nimirum vel dominica a Christianis mysteria peragebantur vel magni ali-
 cuius viri agebatur memoria, fiebat ut iudicia in republica in immensum pro-
 latata numquam ad exitum perducerentur. exinde vidi ego homines in litibus
 senescentes, imo et immortales huiusmodi. sed pessima lex ista novo decreto
 in republica abolita est. quippe imperatoris edictum neque dies festos omnino

λως διάταγμα μήτε τὰς ἑορτάδας παντάπασι κοινοῦσθαι τῶν ἡμε-
 ρῶν, μήτι' αὐταῖς ἐκύστωτε ἀναβολαῖς δίκας εἶναι παρυσύρεσθαι,
 ἀλλ' εἶναι μὲν ἐς τὸ παντελὲς ἀπειρολογίας ἀδέκτους δικανικῆς
 ἡμέρας ἐκείνας, καθ' ἧς τι θεὸς εὔρηται τοῖς ἀνθρωπίνους εὐερ-
 5 γηκῶς, τῶν δ' ἄλλων τὰς μὲν παντάπασι δικασίμους ἐκκεῖσθαι,
 τὰς δὲ πρῶτ' μὲν ἀποκεκλεῖσθαι τοῖς δικολάβοις, δελλῆν δὲ ὑπισταν
 ἀνεῶχθαι καὶ ξυγχωρεῖν εἰσιέναι τοὺς θέλοντας. οὗτος καὶ τὸν ἐν
 Ἐφέσῳ καλαιού τοῦ χρόνου κείμενον λίθον ἱερὸν μεγαλοσρεπῶς ἐς
 Βυζάντιον ἀγαγὼν τοῖς τῆδε λοιποῖς ἀπέδωκεν ἁγίοις. ὅστις δὲ ὁ P 162
 10 λίθος οὗτος καὶ ὄθεν εἰς Ἐφεσίων ἦλθε τὴν γῆν, ὁ λόγος ἐξῆς
 διηγῆσεται. τέλος ἤδη τὸ κατὰ τὸν σταυρὸν εἶχε τῷ σωτῆρι μυ-
 στήριον, καὶ παραλαβοῦσα τοῦτον ἡ μήτηρ ἀνέκλιε τε ὑπιτιον,
 ὡς νόμος, ἐπὶ τοῦ λίθου τοῦδε καὶ ἐπιπεσοῦσα βέθιον ἀνόμεωξεν
 ὅποια εἰκός, μικρομένης δὲ τὰ δάκρυα τῷ λίθῳ πελάζοντα ἔτι καὶ
 15 νῦν ἀναπόνηπτι μένοισι, πρῶγμα τερώστιον ὄον. τοῦτον δὴ τὸν
 λίθον ἡ ἐκ Μαγδαλῆ φασὶν ἀναλαβοῦσα Μαρία ἔπλει Ῥώμης
 εἰδὼν ἐφ' ᾧ καίσαρι ἐς ὄψιν ἐλθοῦσα Τιβερίῳ Πιλάτου καὶ Ἰου-
 δαίων τῶν ἀδίκων Ἰησοῦ κατερεῖ φονευτῶν. ἀλλὰ τύχη τινὶ ἐς B
 τὸν Ἐφεσίων λιμένα κατέρασα αὐτὸν μὲν ἐνταῦθα ἔλιπεν, ἡ δὲ
 20 ἐκείθεν ἀφεῖσα ἐπὶ Ῥώμην ἀνήγετο. ἐξ ἐκείνου δ' ἄχρι καὶ νῦν
 ὁ λίθος ἐνταῦθα διετέλεσεν ὢν. ἀχθέντα τοίνυν ἐς τὴν Δαμά-
 λως περιείαν πομπῇ τοῦτον ἐκ Βυζαντίου διυδέχεται λιμπρῶ.
 ἐπλήρου δὲ ταύτην τὸ Ῥωμαίων τε γερούσιον ἄπαν καὶ ὅσον ἐν ἰε-

ut profestos haberi statuit, neque tamen dilationibus eiusmodi trahi in infi-
 nitum iudicia: sed religiosos et rerum forensium immunes illos esse decrevit,
 in quibus aliquando deus singulare in homines beneficium contulisset: cete-
 rum alios totos festos esse, alios intercisos, ita ut nimirum horis matutinis
 lege agere non liceret, postmeridianae autem integrae partibus admittendis
 vacarent. idem hic imperator sacrum lapidem qui iam pridem Ephesi fuerat,
 Byzantium magnifice translatum cum ceteris sacris, quae ibi sunt mommen-
 tis deposuit. qualis autem hic fuerit lapis et quomodo in Ephesiorum terram
 pervenerit deinceps commemorabo. peracto iam in cruce a salvatore myste-
 rio, suscepit eum mater, utque fieri assolet in lapide isto supinum deposuit:
 in eundem ipsa etiam procumbens, ut vero simile est, non mediocriter plo-
 ravit. flentis autem lacrimae, quae in lapidem deciderunt, in hanc usque
 diem permansero indelebiles, res admiratione prorsus digna. hoc igitur la-
 pide accepto Mariam Magdalenam aiunt Romam recta abiisse, ut coram Ti-
 berio Caesare Pilatum et Iudaeos velut iniustos Iesu interfectores accusaret:
 sed forte quaedam in portum Ephesinum delatam istic eum loci reliquisse, in-
 deque excedentem Romam pervenisse. ex illo tempore usque in hodiernum
 diem lapis ibi perstitit. cum vero in littus Damalis esset expositus, ingenti
 pompa inde Byzantium translatus est. huic enim interfuere Romanus senatus

ροπόλοις καὶ ἐν μονασταῖς ἦν, Λουκᾶ τοῦ τηλικούδε τὴν ἐκκλησίαν
 ἰθύνοντος καὶ βασιλείως τέλους ἐκατέρου προαρχόντων. βασιλεὺς
 μέντοι καὶ τὸν ὤμον ὑπέσχε τῷ λίθῳ, ἐπεὶ τὰ γε τοσούτα καὶ ὑπὲρ
 • C ὧν χρῆ ἐμετριοφρόνει καὶ ἡγάπα δουλοπρεπέστερον αὐτοῖς προσα-
 γόμενος. 5

9. Κατὰ τούτους τοὺς χρόνους Αἴγυπτος ὑπὸ Ῥωμαίων
 ἀλῶναι κινδυνεύουσα τρόπῳ τῷ ῥηθησομένῳ διαγεγονένη ἴσχυεν.
 αὕτη ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων μὲν οὐπὼ πάντῳ πρώτῃ ἐτέλει ἀρχὴν, μέγα
 δέ τι χρῆμα δασμοῦ ταύτῃ πυρεῖχεν ἐτήσιον· ἐπεὶ δὲ Ἀσία κακῶς
 ἤδη πεπόνθει καὶ τὸ Ἰσραηλιτικὸν ἐκίστοτε κατίσχυε φύλον, ἤλω 10
 καὶ αὕτη καὶ Πέρσαις ὑπέπεισεν. ἀλλὰ βασιλεὺς Μανουὴλ πολλὰ
 τῶν κατὰ τὴν ἐξῶν Ῥωμαίοις ἤδη ἀνασωσάμενος ἀντιποιεσθῆναι
 καὶ ταύτης σπουδῇ πολλῇ ἤθελε. τοίνυν καὶ πρέσβεις ἐνταῦθα
 D στείλις ἐκέλευεν ἔθους τε τοῦ προτέρου καὶ φόρων ἀναμιμηθήσκειν
 τὴν χώραν οἱ πολυτάλαντοι ἐφ' ἡμᾶς ἀφικνούντο. τὸ πρότερον, 15
 ἀναινομένης δὲ πυρεγγυᾶν ὅτι δὴ οὐκ ἐς μακρὰν πολεμητέα σφίσι
 ἔσειται. τὰ μὲν δὴ τῆς πρεσβείας ἐν τούτοις ἦσαν· τῶν Αἰγυ-
 πτίων δὲ ἰσχυρῶς πρὸς τοῦτο ἀπειπαμένων, στόλον νεῶν ὁ βασι-
 λεὺς τεκτηνάμενος ἰπαγωγῶν τε καὶ πολεμιστηρίων ἐς ἄγαν πολ-
 λῶν στρατόν τε ἐμβιβάσας αὐταῖς ἐπ' Αἰγύπτου ἐπεμψεν. ἡγεῖτο 20
 δὲ τούτου Ἀνδρόνικος οὗ πολλὰκις ἐμνήσθη, ὁ Κοντοστέφανος.
 P 163 ἐτύγγανε γὰρ μέγας ὥσπερ εἴρηται δοδῆ γεγονὼς πρότερον. ὅς
 ἐπειδὴ τυχευλοῆσας Αἰγύπτῳ προσέσχε πέμψας ἐς Παλαιστίνην

et quotquot erant ex sacerdotali ordine et monachico, Luca qui tunc tempo-
 ris ecclesiam regebat et imperatore utrique choro praecuntibus. ipse etiam
 lapidi humerum subdidit imperator: in talibus namque etiam ultra quam ne-
 cesse erat pietatem ac reverentiam exhibebat singularem et cum summa animi
 demissione eiusmodi munia obibat.

9. Sub idem tempus Aegyptus, cum propemodum in Romanorum ve-
 nisset potestatem, eo quem referam modo nobis elapsa est. haec non ita
 pridem Romanorum parebat imperio et grave quotannis tributum dependebat.
 sed cum Asia gravius afflitteretur gentisque Ismaeliticae in dies auferentur
 vires, capta et ipsa in Persarum ius concessit. verum Manuël imperator,
 cum multa in Oriente Romanis rursus asseruisset, hanc quoque recuperare
 summo studio contendit. itaque missis ad eas gentes legatis, ut et veterem
 consuetudinem et opulenta illa vectigalia, quae nobis persolvere consueve-
 rant, in memoriam revocarent, iis praecepit: quod si ea abnuerent, tum
 demum nuntiarent proxime bello esse impetendos. haec erat meus legationis.
 sed enim pertinacius renuentibus Aegyptiis, classem fabricat hippaginum et
 bellicarum navium magno numero, immissoque in eam exercitu in Aegyptum
 mittit. huic praefuit Andronicus Contostephanus, cuius non semel memin-
 i, magni quippe ducis dignitate, ut supra dictum est, iam antea gaudebat: is
 ut in Aegyptum celeriter appulit, missis in Palaestinam legatis regem inde

τὸν τῆδε μετεπέμπετο ῥῆγα, ἐφ' ᾧ κατὰ τὰ ξυγκείμενα τοῦ πόνου
 Ῥωμαίοις συλλήροιστο καὶ αὐτός. ἐν ᾧ δὲ διαμείλων ὁ ῥῆξ ἦν,
 Ἀνδρόνικος ὡς μὴ ἐπὶ κενῆς ὁ χρόνος ἐνταῦθα αὐτῷ τρέβοιτο,
 δεῖν ἔγνω ἐπὶ τὴν χώραν διαβῆναι τὸ στρατεύμα. καὶ τοίνυν Τε-
 νεσιόν τε πόλιν αὐτοβοεῖ εἶλον καὶ συχνὰ τὴν χώραν κατέθεον
 ἑξιόντες. ἐπεὶ δὲ καὶ ὁ ῥῆξ ἠγγέλλετο ἕδη προσιών, ἐπὶ Ταμιαδι
 μετῆγον τὸν πόλεμον, πόλιν κατοίκων τε πλήθουσαν καὶ πλουτου-
 σαν ὑπερφνωῶς. ἐνθα πολλὰ μὲν καὶ φρικαῶδεις Ῥωμαίοις διεπο-
 λεμήθησαν μάχαι, ἦνυστο δὲ ὁμως σὺδὲν ἀπ' αἰτίας ἧς ἐρῶν ἐρ- B
 10 χομαί. συνέκειτο βασιλεῖ καὶ Παλαιστινοῖς ἐς τὸν ἐπ' Αἴγυπτον
 συμπνεύσουσι πόλεμον μοῖραν μὲν τὴν ἡμισειῶν Ῥωμαίους ἀλοΐσης
 ἦδη τῆς χώρας λαβεῖν, θυτέραν δὲ αὐτοὺς ἔξειν. ὁ τοίνυν ῥῆξ,
 ἐπειδὴ Ῥωμαῖοι προτερήσαντες ἐπὶ τὴν Αἴγυπτον ἦλθον, ἐπιβού-
 λως ἄγαν τὸ μὲν πρῶτον ὑστερεῖν τοῦ πολέμου διανοεῖτο, ὅπως
 15 Ῥωμαίων διακινδυνευσάντων τὴν χώραν αὐτὸς ἀκονιτὶ διακλιτρώ-
 σαιτο· ὡς δὲ παρῆν ἄμφε καὶ αὐτός, τὴν τε μάχην αἰεὶ ὑπερετίθετο
 καὶ Ῥωμαίοις δὲ ταῦτὰ ξυμβουλεύων ἦν, κἄν ἐκείνοι ὀλίγα τοῖς
 λεγομένοις προσέχοντες ἠρωϊκούς εἰς ἐκάστην ἡμέραν ἀναδέχοντο
 ἀγῶνας. εἴτε οὖν, ὅπερ ἔφην, Ῥωμαίους τοῖς κινδύνοις παρα- C
 20 βαλεῖν ἐθέλοντες ταῦτα ἐποίουν, ὡς ἂν ἀπόνου τῆς νίκης τυγχί-
 νωσιν αὐτοί, εἴτε καὶ καθάπαξ τῆς κατ' Αἴγυπτον δεσποτείας τῷ
 βασιλεῖ φθονήσαντες ἦσαν, λέγειν οὐ μοι παρίσταται· ἐλλέγατο
 δ' ὡς χρήμασιν οἱ ἔνδον τὸν ῥῆγα ὑποφθείραντες εἰς ταῦτο ἤγα-

18. προσέχοντες] Ita Tollius e coniectura. Cod. προσέχοντα.

accessit, ut secundum ea quae invicem sanciverant pacta auxilio sibi esset,
 interea dum rex exspectabatur Andronicus, ne frustra hic tempus tereret,
 educere in terram exercitum operae pretium censuit. itaque Tenesium oppi-
 dum primo impetu ceperunt Romani crebrisque regionem istam incursionibus
 vastarunt. sed ubi adventare regem nuntiatum est, ad Damiatam bellum
 transtulere, urbem et incolarum frequentia celebrem opibusque affluentem.
 multa hic et horrenda Romanis peracta sunt praelia: nihil tamen his confe-
 ctum est ob hanc quam commemorabo causam. convenerat inter imperato-
 rem et Palaestinos in bellum Aegyptiacum conspirantes, ut devictae provin-
 ciae partem dimidiam Romani, dimidiam ipsi alteram obtinerent itaque rex,
 cum priores in Aegyptum venissent Romani, eo industria primo expeditio-
 nem bellicam differre statuit, ut postquam ii discrimina exhausissent, re-
 gione ista citra laborem potiretur. ubi vero et ipse tandem accessit, pu-
 gnam semper protrahebat eademque ut facerent persuadebat Romanis: etiam-
 si ii, eiusmodi consiliis posthabitis, fortia in dies praelia susciperent. verum
 haud plane possim asseverare, utrum id egerint ut, dum periculis oblicere
 Romanos volunt, victoriae fructu sine labore fruerentur, an vero quod
 omnino Aegypto potiri imperatorem praee invidia non ferrent. ceterum rumor
 erat regem ab obsessis submissa pecunia ad id fulvae inductum. itaque Ro-

γον. Ῥωμαῖοι τοίνυν ἐπειδήπερ οὐκ ἀξιοχρέους ἑαυτοὺς τῷ πολέμῳ τῷδε ἔγνωσαν εἶναι, πρύμναν κρουσόμενοι ἐπὶ τὸ Βυζάντιον ἀνήγοντο, χεῖμαῖνος δὲ κατασχόντος πλείστους τῶν νεῶν ἀπολωλέναι συνέβη. ἡ μὲν δὴ ἐπ' Αἰγύπτου Ῥωμαίοις ἐκστρατεία τοιοῦτον ἔσχε τέλος. Αἰγυπτίων δὲ ὁ δῆμος, ὡς μὴ καὶ δευτέρα Ῥω- 5
 D μαίων ἔφοδος ἐπ' αὐτοὺς γένηται, πρέσβεις ἐς βασιλέα στέλλαντες τακτὸν τι χρυσίον ἀνὰ πᾶν ἐκείθεν κομίσεσθαι ἔτος Ῥωμαίοις ὡμολόγουν. ὁ δὲ τὴν πρεσβείαν ἀποσεισάμενος ἀπράκτους αὐτοὺς ἀπεπέμψατο, πῦσαν ἐν νῶ ἔχων εἰσαυθίς καταδραμεῖσθαι τῆν χώραν. 10

10. Ἐν τούτῳ δὲ καὶ ὁ Παλαιστίνης ῥῆξ ἐπὶ Βυζάντιον ἦλθε περὶ ὧν ἔχρηζε βασιλέως δεησόμενος. τυχῶν δὲ ὧν ἐδεῖτο ἄλλα τε πολλὰ καὶ δουλείαν ἐπὶ τούτοις βασιλεῖ διωμολόγηκεν. ὑπὸ τούτων τὸν χρόνον καὶ Οὐεννέτους, ὅσοι ἔν τε Βυζαντίῳ καὶ ταῖς ὅπου δῆποτε Ῥωμαίων ᾤκηται χώραις, δημοσίαις φρου- 15
 P 164 ραῖς παραπέμψας τὰς οὐσίας ἀναγράφτους εἰς τὸ δημόσιον ἐποίησατο, ἀπ' αἰτίας ἧς αὐτὸς ἐρῶν ἔρχομαι. Οὐεννέτων ἡ χώρα κεῖται μὲν ἐς τοῦ Ἰονίου κόλπου τὰ ἔσχατα, θαλάσση δὲ ἀμφίρροτος οὕσα τέναγός τι προβάλλεται τῆς ἀκτῆς μακρὸν ὅσον. ἔνθα τῆς ἡμέρας ἡ θάλασσα πολλάκις προσιοῦσα και- 20
 ρὸν μὲν τινα πλώϊμον αὐτὸ ποιεῖται, τὸν πορθμὸν δ' αὖθις ἀνυλῶουσα ἀπόρευτον παντάπασι ναυσὶ τε καὶ ἀνθρώποις ἐργάζεται. ἔστι δὲ τὸ ἔθνος ἦθει μὲν διεφθορός, βωμολόχον εἴπερ τι καὶ ἀνελεύθερον, ὅτε καὶ ἀπειροκαλίς μεστὸν ναυτικῆς. οὗτοι Ἀλεξίῳ ποτὲ βασιλεῖ χεῖρα παρασχόμενοι σύμμαχον, ὅπη- 25

23. βωμολόχον] Fort. addendum δ'.

mani cum se bello isti haud pares esse viderent retro Byzantium navigarunt: orta vero tempestate plurimae eorum naves periere. hunc finem illa habuit in Aegyptum expeditio. Aegyptii, ne altera Romanis irruptio rursus in eos fieret, missis ad imperatorem legatis certum se quotannis auri pondus soluturos pacti sunt. ille vero legationem aspernatus, rebus infectis domum eos remisit: cum totam hanc iterum devastare regionem in animo haberet.

10. Inter haec Byzantium venit Palaestinae rex cum principe de negotiis suis acturus: impetratisque illi quae poposcerat, praeter alia multa imperatori fidem et clientelam professus est. sub idem etiam tempus et Venetos, quotquot Byzantii et in quibuscumque Romanorum provinciis habitabant, in publicos carceres coniecit, illorumque bona publicavit et fisco addixit, ob eam quam dicitur sum causam. Venetorum regio in extremis partibus Ionii sinus sita est: mari vero circumflua longius a littore paludes protendit, in quas mare saepius per diem influens, certo quodam tempore navigabiles eas facit: at cum rursus recedit, inaccessas prorsus reddit navibus perinde ac nominibus. est autem gens ista moribus depravatis, impia et sacrilega si quae alia et illiberalis, utpote nauticis ineptiis plena. hi quum Alexio impe-

νικᾶ Ῥομπέρτος ἐκεῖνος ἐξ Ἰταλίας ἐπὶ Ἀσφράχιον διαβάς ἐπο- V 128
 λιώρει τὴν χώραν, ἀμοιβῆς τυγχάνουσι τῆς τε ἄλλης καὶ δὴ B
 καὶ στενωπὸς αὐτοῖς ἐν Βυζυντίῳ ἀποτέτακτο, ὃν Ἐμβολον ὀνο-
 μάξουσιν οἱ πολλοί, μόνου τε τῶν ἀπάντων διὰ τοῦτο τὰς κατ'
 5 ἐμπορίαν δεκάτας οὐδενὶ Ῥωμαίων ἐξ ἐκεῖνου παρέσχοντο. τοίνυν
 καὶ τὸ ἀσυμμέτρως ἐντεῦθεν πλουτεῖν ταχὺ ἐς ἀλαζονεῖαν αὐτοὺς
 ἤρην. ἀνδρὶ μέντοι πολλῆτι ὄσση καὶ ἀνδραπόδῳ προσεῖχον, ἀλλ'
 οὐχ ὅπως τῶν πολλῶν τιμῆ καὶ δημοτικῶν, ἀλλὰ κἄν τις ἐπὶ
 σεβαστότητι ἐφρόνει κἄν ἐπὶ μεῖζόν τι προῆκε τῶν παρὰ Ῥω-
 10 μαίοις σεμνῶν. ἐφ' οἷς χαλεπήσας ὁ βασιλεὺς Ἰωάννης ἐκ πο-
 δῶν τῆς Ῥωμαίων αὐτοὺς ἐποίησατο πολιτείας. ἐντεῦθεν ἀμύ-
 ρασθαι Ῥωμιοὺς διὰ σπουδῆς αὐτοῖς ἦν. στόλον οὖν τεκτηνῶ- C
 μνοι νεῶν τούτων ἐπῆλθον τῇ γῆ· ὅτε δὴ Χίον τε εἶλον καὶ
 Ῥόδου καὶ Λέσβου νήσων κατέδραμον ὀνόμαστῶν. ἐπὶ Παλαι-
 15 στινῶν τε καταχθέντες τὴν γῆν Τύρον ἅμα αὐτοῖς ἐκπολιορκή-
 σοντες εἶλον, τὴν ἐν Θαλάσσει τε μετιόντες ληστειᾶν οὐδεμίαν
 οἱ κακοδαίμονες ἀνθρώπων ἐλάμβανον φειδώ. δι' αὐτὸ βασιλεὺς
 ἐπὶ τοῖς προτέροις αὐτοὺς προσηκόμενος ἐπὶ μᾶλλον ἐξῆρην ἀλα-
 ζονείας καὶ τύφου. αὐθάδεια γὰρ κατορθοῦν δόξασα εἰς ἀπό-
 20 νοίαν ἐκφέρεσθαι ᾔδειν. ὤθεν καὶ πολλοῖς τῶν εὖ γεγονότων
 βυσιλεῖ τε καὶ αἷμα προσηκόντων πληγὰς τε ἐπέθεντο καὶ
 ἄλλως πικρότατα ἐπ' αὐτοὺς ἔβρισαν. δῆγον μέντοι ἐπὶ τοῖς D,
 αὐτοῖς οὐχ ἥκιστα καὶ ἐπὶ τῶν Μανουὴλ βασιλέως χρόνων, γυ-
 ναιξί τε Ῥωμαίαις ἑαυτοὺς συνοικίζοντες καὶ οἰκίαις ταῖς αὐτῶν,

ratori aliquando auxilio venissent, quo tempore Robertus ille ex Italia Dyr-
 rhachium transmissus totam invaserat provinciam, mercedis loco cum alia
 multa accipere tum praesertim Byzantii angiportum, quem Embolium vulgo
 appellant: solique omnium eapropter ex illo tempore decimas ex mercatura
 Romanis non solverunt. inde in immensum ditati statim in superbiam prorup-
 pere: adeo ut cives perinde ac mancipia tractarent, neque eos dumtaxat qui
 de infima plebe essent, verum et qui sebastorum aut alia quavis apud Ro-
 manos maiore dignitate fulgerent: quibus indignatus Ioannes imperator om-
 nes a Romano imperio expulerat. atque inde a Romanis vindictam repetere
 summo cum studio enitebantur. classe itaque comparata factaque in eorum
 terras irruptione Chium capiunt, et Rhodum atque Lesbum, celeberrimas
 insulas, depopulantur. Inde ad Palaestinos delati cum eis Tyrum expu-
 gnant: ad haec in mari piraticam exercentes nulli hominum scelerati isti
 pepercere. quamobrem ut ab imperatore in priorem statum sunt restituti,
 maior eos statim incessit superbia et insolentia. arrogantia enim recte fa-
 ctorum opinione inflata quandoque in ultimam improbitatem deflectere solet.
 unde factum est, ut multis nobilibus viris et principi affinitate iunctis plagas
 intulerint atque eos gravissimis affecerint iniuriis. iisdem tamen nihilo secius
 usi fortunatis Manuëlis quoque imperatoris temporibus, Romanasque mulieres

ὡσπερ οἱ ἄλλοι Ῥωμαῖοι ἔξω τῆς ἐκ βασιλείας δεδομένης αὐτοῖς ἀναστρεφόμενοι διατριβῆς. ἃ μὴκέτι φέρειν ἔχον αὐτὸς δίκας ἐπιτιθέναι τῶν ἁμαρτανομένων σφίσι ἀπήρξατο. τοὺς μέντοι ἐν Βυζαντίῳ φηκμένους αὐτῶν τῶν κατ' ἐμπορίαν παραβαλλόντων Οὐνέντιων ἀποδιελὼν Βουργεσίους τῇ Λατινῶν ἐκάλεσε φωνῇ,⁵ πῖστεις αὐτῶ διδωκότας σὺν ἐγγνωμοσύνῃ Ῥωμαίους δαὲ βίον τηρήσειν τὸ δούλιον. τοῦτο γὰρ ἐρμηνεύειν αὐτοῖς τὸ ὄνομα P 165 βούλεται. οὐ πολὺ τὸ ἐν μέσῳ, καὶ Οὐέννεται Λαμπάρδοις μῆρισαντες ἅτε γνώμης ἀπορραγεῖσι τῆς αὐτῶν ἐπανέστησάν τε αὐτοῖς καὶ τὰς οἰκίας εἰς ἔδαφος καθελόντες ἐπὶ μεγίστοις αὐτοῖς¹⁰ ἐξημίωσαν. ὅθεν καὶ ἐπὶ δίκην αὐτοῖς καλέσας ὁ βασιλεὺς τὰς οἰκίας εἰσαυθίς Λαμπάρδοις ἰγεῖραι ἐδικαίον ὅσα τε σφίσι διήρπαστα αὐτίκα ἀποδιδόναι. ἀλλὰ Οὐέννεται οὔτε πράττειν οὐδὲν αὐτῶν ἤθελον καὶ ἠπειλούν γε Ῥωμαίους ἀτήκεστα δράσειν, ἀναμιμνήσκοντες ὧν ἔτι βασιλείας Ἰωάννου παριόντος ἐργάσαντο.¹⁵ ταῦτα συνιδὼν ὁ βασιλεὺς μὴκέτι διαμείλλειν ἔγνω. τοίνυν καὶ ὡς ἐν πανάγρῳ τούτους ἐπὶ τῆς αὐτῆς συλλαβεῖν διανοηθεὶς B γράμματα ἀπανταχῇ τῆς Ῥωμαίων ἐξέπεμπε γῆς, δι' ὧν τοῖς τὰς ἀρχὰς δέιπυσι δῆλον τὸν χρόνον ἐποίει, καθ' ὃν αὐτοῖς χεῖρας Οὐνέντοις ἐπιβαλεῖν ἔδει. καὶ λοιπὸν κατὰ ταῦτόν οἱ ἐν²⁰ Βυζαντίῳ τοῖς ἀνὰ τὰς ἐσχατίας τῆς Ῥωμαίων ἠλίσκοντο γῆς, φρουραὶ τε καὶ ἱερὰ τούτους ἰδέχοντο φροντιστήριμ. καιροῦ τοίνυν διαγενομένου, ἐπειδήπερ ἐν οὕτω μεγάλῳ τῷ πλήθει σι-

conugio sibi adsciscentes in earum aedibus, ceterorum Romanorum instar extra limites ab imperatore iis praescriptos domicilia habebant. quae cum ferre amplius non posset princeps poenis compescere eorum delicta statuit. Venetos ergo, qui Byzantii habitabant, ab iis eiusdem nationis qui negotiandi causa accedebant secernens, Burgenses illos Latinorum lingua appellavit, cum fide data polliciti essent, se quoad viverent Romanis fore obnoxios. ea enim apud illos istius vis est vocabuli. interea Veneti ipsi similitatem cum Lombardis exercere palam, quod a suis descivissent partibus, ipsosque invasere ac funditus eversis eorum aedibus gravissima iis damna intulere. quapropter illis in ius vocatis, imperator Lombardorum aedes de novo instaurari et quae iis abstulissent restitui prolato iudicio iussit. at Veneti nihil eorum quae imperata fuerant exsequi voluere, minati insuper Romanis deinceps sese gravissima illaturos damna, ea reducentes subinde in memoriam, quae fecerant superstiti adhuc Ioanne. quae cum videret imperator, cunctari amplius noluit: itaque quasi indagine eos uno die circumvenire statuens, literas per imperium Romanum quoquo versum misit, quibus locorum et oppidorum praefectis tempus designabat, quo in Venetos manus inicere deberent. quo quidem tempore et qui Byzantii erant, et qui in ultimis imperii habitabant angulis, capti sunt et in carceres ac sacra monasteria coniecti. elapso deinde aliquanto tempore, cum tantae multitudinī

ποχωρεῖσθαι συνέβαινε τὰς φρουράς, Οὐένντοι (ἔοικε γὰρ ἀνδράπων ἀπεινωκότων δυσμαχώτερον εἶναι μηδὲν) τοιαύδε τιὰ ἐτόλμησαν. αὐτὸς ἕκαστος ὑπὲρ ἑκάστου φερέγγυον ἑαυτὸν βασιλεῖ παρασχόντες ἀπεθῆναι τῶν φρουρῶν ἰσχυσαν. ἦν δὲ τις ἐν C
 5 αὐτοῖς γένοι τε διαφανῆς καὶ πλούτῳ διαφέρων· οὗτος μέγα τι V 129
 νεὺς χρῆμα καὶ οἶον οὐδέπω ἐν Βυζαντίῳ κατῆρε χρημάτων τῷ δημοσίῳ ἀπημπώληκε πολλῶν. ὄθεν καὶ τὴν αὐτοῦ ἐπιμέλειαν πρὸς βασιλέως ἐπιτετραμμένος συνεβούλευσεν Οὐένντοις, ἐμβάν-
 10 τας αὐτῷ πλωῖσθαι νυκτὸς ἐπὶ τὴν αὐτῶν. οἱ δὲ τὸν λόγον ἀρπύσαντες, ἐπιφόρου τοῦ πνεύματος γεγονότος, εἰσεπήδησαν ἐπ' αὐτὸ καὶ λοιπὸν ὄχοντο ἀπίοντες. Ῥωμαῖοι δὲ αἰσθόμενοι κατόπιν αὐτῶν ἐδίωξαν, ἐγγύσαντές τε αὐτοῖς, περὶ που τὸν Ἀβύδου γεγονότες πορθμὸν Μηδικῷ πυρὶ φλέξιν διενουῶντο. ἀλλ' ἐκείνοι, ἅτε τῶν Ῥωμαϊκῶν ἐθάδες ἐπιτηδευμάτων, πλῆως D
 15 τινὰς ἔξει περιδεύσαντες τούτοις τε πῶσαν περιεληφότες τὴν ναῦν ἐπέλεοντο Θαρσαυεῖοι. Ῥωμαῖοι τοίνυν ἐπειδὴ μηδὲν ἀνύσειν εἶχον (τὸ γὰρ πῦρ πορρωτάτω ἢ ἔχρη ἐπὶ τὴν βῦριν ἀκοντιζόμενον ἢ οὐδὲ ἔψαυεν ἢ καὶ πελάσαν τοῖς πλοῖσι ἀποστρεφόμενον καθ' ἐδάτων ἐσβένντο πειρόν), ἀπρακτοὶ ἀνεχώρησαν. Οὐέν-
 20 ντοι δὲ οὐκ εἰς μικρὰν τῇ σφετέρῃ προσχόντες, στόλον τεκτηνόμενοι κατὰ Ῥωμαίων ἐπῆλθον. τὸ μὲν οὖν πρῶτον Εὐρίπῳ προσέβαλον, ἔπει δ' ἀπεκρούσθησαν, βασιλέως στρατιωτῶν φρουρὰς ἀποχωρῶσας ταῖς τῆδε πόλεσιν ἐπιστήσαντος, ἐπὶ τὴν νῆσον P 166.
 ἐφέροντο Χίον, ἐνταῦθά τε τὰς ναῦς ἀνεκλύσαντες ἐπὶ καταδρομῆς

24. καταδρομῆς] Mallm καταδρομῆ. Tollius καταδρομαῖς.

vix sufficerent carceres (nihil quippe hominibus ad desperationem adactis inexpugnabilius esse solet), haec aggrediuntur. eorum unusquisque pro socio illius sistendi vadem se erga imperatorem constituit: quo facto carceribus se eximunt. erat autem inter eos quidam natalibus illustris opibusque praepollens, qui ingentis molis navem, cuiusmodi numquam Byzantium apulerat, multa pecunia reipublicae vendidit. cuius propterea cum demandata ei a principe cura esset, Venetis consilium dedit ut ingressi navem de nocte excederent et in patriam navigarent. quo illi arrepto consilio, ventum nacti secundum in illam insiliunt indeque confestim aufugiunt. at Romani ut id advertere, a tergo eos consecrati et ad fretum Abydenum assecuti Medico igne iniecto navem comburere conati sunt. sed enim illi Romanorum moribus assueti, nave coactilibus aceto madefactis contacta et praecincta secure enavigarunt. itaque Romani cum nihil conficere potuissent (ignis quippe e longinquo nimium proiectus aut non pertigit ad navem, aut in coactilia incidens retro agebatur, cadensque in aquam exstinguebatur) rebus infectis redierunt. non multo post in terram appulsi Veneti fabricata classe in Romanos expeditionem susceperunt. ac primo quidem Euripum invadunt: cumque inde expulsi essent (idonea quippe civitatibus quae ibi exstant praesidia imposuerat Imperator) traiciunt ad insulam Chium. ibi navi-

τῆς χώρας ἐξήσαν. ἀλλὰ δυνάμεισι κἀνταῦθα περιτυχόντες προμηθεΐα βυσιλιώς ἐπὶ τὴν νῆσον διαβάσαις, ἐπειδήπερ εἰς χεῖρας ἦλθον, πολλοὺς τε τῶν σφετέρων ἀπέβαλον πολεμοῦντες καὶ ὀπισθόρμητοι ἐπὶ τὰς ναῦς ἐχώρησαν. βασιλεὺς δὲ καὶ κατὰ κράτος ἁλῶναι τούτους διανοοῦμενος ἠπειρώτην τε καὶ ναυτικὸν 5 στρατὸν πέμπειν ἐπ' αὐτοὺς διανοεῖτο. ἀλλ' ἦν γὰρ τις τὸ τοῦ ἀκολούθου τηρικαῦτι λειτούργημα περικείμενος, Ἀαρῶν ὄνομα, ἀνὴρ φρονηματίας καὶ δεινῶς ἀλάζων. οὗτος δύσνους τοῖς βυσι-
B λείως ἀεὶ πράγμασιν ὧν παραπροσβείας τε πλειστούκις ἐάλω καὶ δαιμονίοις προστετηκῶς ἐξελέληγκτο ἔργοις. ἀλλὰ ταῦτα μὲν 10 ὕστερον, ὅποτε καὶ ἡ δίκη εὖ ποιοῦσα μετῆλθε τὸν ἀλιτήριον. τότε δ' οὖν Οὐεννέτων τῷ ἔθνει ἔκπυστον τὸ βούλευμα ποιησάμενος ἔσφηλε βασιλεῖ τὴν ἐγχείρησιν. ἔπλει μὲν γὰρ τὸ Ῥωμαίων ναυτικὸν ἐφ' ᾧ εἰς τὸν Μαλέαν γεγονὸς (ἀκρωτήριον δὲ ἔστιν οὗτος ἡμερῶν ὡς πλείστων τῆς νήσου Χίου ῥδὸν διέχον) ἐνταῦθα 15 ἔλλοχῆσαι Οὐεννέτους· ἥδη γὰρ ἐπίδοξοι ἦσαν πρὸς τοῦ Ῥωμαίων ἐξελαθήσεσθαι πεζικοῦ, ὃ καθάπερ εἴρηται τῇ νήσῳ ἐνεδρεῦον ἐξ ὑπερδέξιων αὐτοῖς συνεπλέκετο. ἀλλ' ἐκεῖνοι τὸ μὲν
C πρὸς τῶν ἐν τῇ νήσῳ καταπολεμηθέντες Ῥωμαίων ὡς τῷ πλείονι τοῦ αὐτῶν ἐξημιῶσθαι στρατοῦ, τὸ δὲ καὶ τὸν στόλον ἵναί τε 20 θύμενοι, λίσσαντες τῆς ἡμέρας διψὲ τὴν νῆσον ἀπέλιπον. ὄρθρον δὲ ὁ Ῥωμαίων στόλος ἐπὶ Λέσβον ἦλθεν, ἐπειδὴ τε τὸ γεγονὸς ἤκουσεν, ὀπίσω ἐδίωκεν. ἀλλὰ σταδαία μὲν μάχη τὸ πᾶν δια-

14. Μαλέαν] Cod. Μάλεα.
 Cod. σταδαία μάχη.

23. σταδαία μάχη] Ita Heyse.

bus subductis, ad depopulandam regionem exeunt. sed in copias, quæ imperatoris providentia in insulam transmissæ fuerant, incidentes, conserto invicem prælio, caesisque pluribus ex suis, retro ad naves confugere. imperator autem penitus eos comprehendere, et terrestrem navalemque exercitum in illos mittere constituerat: sed erat quidam ea tempestate, qui acolithi dignitateungebatur, Aaron nomine, vir elato et arroganti admodum animo. is imperatoris rebus adversabatur semper, praveque legationes obisse deprehensus fuerat, atque artium insuper magicarum insimulabatur. sed de iis postea, cum digno scelestum hunc supplicio iustitia affecit. tum autem Venetæ genti prodito principis consilio conatus illius impediri. iam enim vela fecerat classis Romana, ut postquam ad Maleam pervenisset (promontorium id est multorum dierum itinere a Chio insula dissitum) insidias ibi Venetis faceret. certa etiam pervaserat opinio, eos a pedite Romano repulsum iri, qui, ut modo diximus, structis in insula insidiis, superiori Marte cum iis dimicaverat. verum illi, tum quod a Romanis qui in insula erant magna suorum parte multati essent, tum quod classem etiam eorum adventare perciperent, inclinato iam die solutis ancoris ab insula recessere. postero autem mane classis Romana Lesbum appulit, ac ubi quæ gesta erant accepit, pone insecuta est. ceterum stafaria pugna rei summam diri-

κρίται οὐκ ἴσθι ἐδυνήθη, φευρόντων ἀεὶ προτροπάδην τῶν πολεμίων·
 τρήρεσι δὲ πολλαῖς αὐτῶν συμβαλόντες καὶ εἰδὼν γε καὶ αὐτάν-
 δρους κατέδυσαν, αἱ δ' ἄλλαι φυγῇ ἐπὶ τὴν αὐτῶν ἤλθον. οὕτω
 μέντοι ἄλιανδροῦσαι τὸν κίνδυνον ἔφυγον, ὡς αὐτῶν οὐδεμίᾳ τῶν
 5 ἐξ Ἐπιδάμνου εἰς χεῖρας ἔλθούσας ἀλῶναι κατὰ κράτος ἔπ' αὐτῆς.
 Οὐδενέτοις μὲν οὖν τοιοῦτον τὸ τῆς ἀλαζονείας εὖρατο κέρδος, D
 βασιλεὺς δὲ ἐπικερτομησαὶ τὴν τόλμαν αὐτοῖς βουληθεὶς ἀπέστειλε
 τοιάδε. “ἀμαθία πολλῇ περὶ τὰ πρακτέα τὸ ἡμῶν ἄνωθεν κέ- V 130
 χρηται ἔθνος. πάλαι μὲν γὰρ ἀλῆται καὶ πενία δεινῶς κάτοχοι
 10 εἰς τὴν Ῥωμαίων εἰσερρηκότες πολιτείαν ὑπεροψία τῇ πολλῇ ἐς
 αὐτοὺς ἐχρήσαθε καὶ τοῖς πολεμιωτάτοις αὐτοὺς προδιδόναι μεγί-
 στη φιλοτιμία παρ' ἡμῖν ἦν· ἄπερ ἐν εἰδόσιν ἀριθμεῖσθαι τὰ νῦν
 ἴσθι περιττόν. ἐξ οὗ δὲ καταφανεῖς γεγονότες ἐνόδιως τῆς αὐτῶν
 15 ἔξωστράκισθε γῆς, ὑπὸ ἀλαζονείας καὶ εἰς ἀντίπυλον αὐτοῖς κα-
 16 ταστῆναι ἐγνώκατε μάχην, ἔθνος πάλαι μὲν οὐδὲ ὀνόματος ἄξιον, P 168
 διὰ Ῥωμαίους δὲ νῦν τέως ἐμφανές, οὐχ ὅσον μέντοι καὶ τὰ πρὸς
 δόναμιν συμβλητόν, ὅπερ αὐτοὶ νομίζοντες πολὺν ἀπανταχῇ διω-
 φλίσσατε γέλωτα. πῶς γάρ; οἷς οὐδὲ τὰ ἔξαιρετώτατα τῶν ὅπου
 δήποτε ἂν ἀθιώως ἀντιπολεμήσαιτο ἔθνων.” βασιλεὺς μὲν το-
 20 σοῦτα ἔγραψεν· οἱ δὲ στόλῳ μὲν μεγάλῳ Ῥωμαίοις πολεμεῖν οὖν

4. αἰς αὐτῶν οὐδεμίᾳ] Totum locum Duc. e Tollii coniectura ita exhibuit: αἰς αὐτῶν οὐδεμίαν τῶν ἐξ Ἐ. ἔλθουσῶν ἀλῶναι x. x.

ἔπ' αὐταῖς. 10. εἰσερρηκότες] Ita Duc. Cod. εἰσηρηκότες.
 ibid. ὑπεροψία τῇ] Malim ὑπεροψία τε. 19. ἂν ἀθίως] Ita
 Duc. Cod. ἄμα θωῶς.

mere non potuit, effusus semper fugientibus hostibus. cum pluribus autem eorum tiremibus congressi Romani, eas et ceperunt et cum ipsis vectoribus submerserunt: reliquae fuga in patriam dilapsae sunt: sed viris adeo destitutae periculum effugerunt, ut ipsarum etiam ex Epidamno navium, quae iis occurrerant, vi capere nullam possent. hunc quidem arrogantiae suae fructum Veneti retulere. sed cum iis audaciam exprobrare vellet imperator, huiuscemodi ad ipsos literas misit: “magnam in rebus gerendis inscitiam recordiamque iampridem vestra gens adhibuit. vos quippe erroneos olim et mendici, postquam in Romanorum irrepistis imperium, non solum summo fastu erga illos estis usi: sed infensissimis etiam hostibus eos prodere, magna apud vos fuit laudis existimatio: quae scientibus referre nunc supervacaneum est. ex quo autem horum convicti criminum ex eorum terris iure exacti estis, eadem illa arrogantia praelio cum iis etiam configere decrevistis: gens quidem nullius quondam nominis, utcumque vero nunc cognita per Romanos, licet viribus cum iis minime conferenda. nam cum ea vos tenet opinio, multum omnibus risum movetis. qui enim fieri id potest? adversum quos ne praestantissimi quidem ubicumque terrarum populi innoxie bellum susceperint.” in hanc sententiam scripsit imperator. si vero magna cum classe

ἔτι ἐδύναντο, ναυλοχοῦντες δὲ λειψάτερον ἐξ ἐκείνου, ἕως καὶ δευτέραν ἠνέγκαντο πληγὴν.

11. Ταῦτα μὲν οὖν οὕτως ἐγένοντο. τὰ Κιλικίων δὲ νοσεῖν ἤρξαντο πράγματα. Τιβόζου γὰρ συμμετρησαμένου τὸ ζῆν, Με-
 Β Β λίας, ὃς ἀδελφὸς ἦν αὐτῷ, τὴν χώραν παραλαβὼν οὐδὲν τι ἦσσαν 5
 Ῥωμαίοις κακῶς προσφέρεισθαι ἤρξατο. ἠρέθη τοίνυν Κιλικίων
 στρατηγὸς Μιχαὴλ μὲν τὸ πρῶτον ὁ Βρανᾶς, ἐξῆς δὲ Ἀνδρόνικος
 ἐπίκλησιν Φορβηνός, ὃς ἐξάδελφος καθάπερ ἤδη εἴρηται βασιλεῖ
 ἐτόγγαυεν ὢν. ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ λόγου ἄξιον οὐδὲν ἐνταῦθα εἰργα-
 σμένου ἐπὶ γόνυ τὰ Ἰσαύρων ἔκλινε, πολλῶν τε ἐξῆς τὴν στρατη- 10
 γίαν ἀμειψάντων, ἐν οἷς καὶ Κωνσταντῖνος ἐγνωρίζετο ὃν Κιλα-
 μάνον ἐπεκάλουν, ἦνυστο οὐπω οὐδέν. ὁ μέντοι Καλαμάνος ἐπὶ
 πολλοῖς τὸν Ἀρμένιον λελυπηκῶς ἐπὶ μελίσσοι ἐξημίωτο. ὑπὸ τού-
 τος τοὺς χρόνους καὶ Σαξόνων ὁ δούξ, ἔθρους πολυανθρωποτά-
 C του καὶ εὐδαίμονος, σὺν μεγίστη παρασκευῇ ἐπὶ Βυζάντιον ἦλθεν 15
 ἐφ' ᾧ τὸν ῥῆγα Ἀλαμανῶν διαλλάξειεν (ὑποψία γὰρ πολλῇ ἐς ἀλ-
 λήλους ἐχρῶντο), πάντα τε ὢν ἐνεκα ἦλθε διαπεπραγμένος ἀπηλ-
 λάσσειτο. ἐν τούτῳ δὲ Σέρβιοι, Οὐεννέτων αὐτοὺς πρὸς τοῦτο
 παρορμησάντων, εἰς ἀποστισίαν εἶδον, Στεφάνου δὲ ὃς τῆς Οὐν-
 νικῆς ἦρχε τὸν βίον ἀπολιπόντος, ταράχου πλέα τὰ τῆδε κατέ- 20
 στησαν. ὑφ' ὧν κινήθεις βασιλεὺς ἐπὶ τὴν Σαρδικὴν ἀφικνεῖται.
 ἔνθα διατριβὴν ποιούμενον, πέμψαντες Οὐννοι Βελᾶν ἡτοῦντο

14. Σαξόνων] Cod. Σαξάνων. Cfr. p. 131, 1.

aggređi Romanos non sunt ausi: sed ex eo tempore in portibus et stationibus subsidentes piraticam exercabant donec secundam plagam acciperunt.

11. His ita transactis in Cilicia laborare res coeperunt. Toroso enim vita functo, frater eius Melias principatum adeptus Romanis nihilo minus infestus esse coepit. itaque belli adversus Cilices primum Michaël Branas dux constitutus est: deinde Andronicus cognomento Euphorbenus, qui uti iam dictum est, patruelis erat imperatoris. sed cum iste etiam nihil memoria dignum ibi peregisset, inclinare res Isauricæ coeperunt: multisque postmodum copiarum praefecturam excipientibus, quos et inter Constantinus fuit quem Calamanum vocabant, nihil confectum est. siquidem Calamanus, etsi magnis Armeniam affecisset damnis, ipse tamen graviora retulit. per eadem tempora Saxonum dux (gens ea est frequentissima et opulentissima) Byzantium, ut regem Alemannorum cum imperatore reconciliaret, magno cum apparatu venit (magna enim inter eos simulatio erat et aemulatio), rebusque quarum causa accesserat peractis abiit. interea Servii, exstimulantibus ad id Venetis, defectionem moliti sunt. Stephano autem, qui Hungariae imperaverat, extincto, cuncta ibi perturbata ac confusa sunt. quibus permotus imperator versus Sardicam proficiscitur. illic morantem convenere Hungarorum legati, Belam sibi mitti in regem postulantes. Stephano quippe

σφίσι ἤγγα πεμφθῆναι. ἐπ' αὐτὸν γὰρ, Στεφάνου τετελευτηκό-
 τος, ὁ τοῦ δικαίου Θεσμὸς ἔβλεπεν. ἐτίγγανε δὲ ὁ Βελῦς ἐς
 γαμβρὸν τῷ βασιλεῖ ἀφορισθεὶς πρότερον, ὡς ἐν τοῖς ἔμπροσθέν D
 μοι ἐρρήθη. νόμου δὲ ξυγγενείας ἐμποδῶν αὐτῷ γεγονότος, τὴν
 5 Ἀδωόσιτης ἔγημεν ἀδελφὴν. καῖσαρ δὲ διὰ τοῦτο ἀταρρηθεὶς
 ἀξιώματι τῶν ἐν Βυζαντίῳ τηνικάδε ἐκρατίστετε μεγασιτάνων. ἔγγυ
 τοίνυν αὐτὸν ἀνεκπῶν ἐπὶ Οὐννικῆς σὺν τῇ γυναικὶ ἔπεμψεν ὄρκους
 τηρήσειν ἐπαγγελάμενον ὅσα βασιλεῖ καὶ Ῥωμαίοις συνοίσειν τοῦ
 παντὸς ἔμελλον αἰῶνος. εἶποντο δὲ αὐτῷ ἐκ βασιλέως οἱ ἐπὶ τὴν
 10 ἀρχὴν κατὰξοντες Ἰωάννης τε ὁ πρωτοσέβαστος καὶ τῶν ἐπὶ δόξης
 ἄλλοι. ὁ δὲ βασιλεὺς ἐπειδὴ Βελῦν ἐπὶ τῆς ἀρχῆς κατεστήσατο, P 168
 ἐπὶ τὸ Σερβίων ἐτρόπετο ἔθνος, ἀμυνεῖσθαι τῆς τόλμης αὐτοῦς
 προθυμούμενος. ἀλλ' ὅπερ θανμάζειν αἰεὶ ἔχω, οὔπω τὸ στρα-
 τεμμα ἤθροιστο πᾶν, καὶ βασιλεὺς χιλιάσιν ὀλίγαις διὰ τινων V 131
 15 ἔρεμνῶν καὶ ἀποκρήμνων χωρίων εἰσελάσας ἐπὶ τὴν χώραν τῷ
 ἀρχιζουπάνῳ συμμίξειν ἠπέλεγτο. ὁ δὲ καίτοι μυρίαν πανταχό-
 ρον ἑαυτῷ χεῖρα συστησόμενος σύμμαχον ἔφηνγε μὲν τὸ πρῶτον,
 ὡς δὲ τὸ δέος αὐτοῦ τὴν ψυχὴν ἐπολιόρκει, πρόσβεις ἐς βασιλεῖα
 πέμψας κακῶν ἀμνηστίας ἔδειτο τυχεῖν. πείθειν δ' οὐκ ἔχων,
 20 ἀλλὰ τῆς ἐς αὐτὸν ἤτειτο παρόδου τέως ἀκινδύνου τυχεῖν. ἦκε
 τοίνυν βασιλέως ἐπινεύσαντος, καὶ εἰσῆει παρὰ τὸ βῆμα, ἀκα- B
 λυγῆς τε κεφαλῆν καὶ χεῖρας εἰς ἀγκῶνα γυμνούμενος, ἀνυπόδε-
 τος μὲν πόδας, σχοῖνος δὲ οἱ τοῦ τραχήλου ἐξῆπτο, καὶ ξίφος
 κεχρίστω, ὅπη βούλοιο χρῆσθαι βασιλεῖ ἑαυτὸν παρεχόμενος.

defuncto, ad eam regni ius spectabat. ceterum Bela iste in generum impe-
 ratoris primo delectus, quemadmodum in superioribus a me narratum est,
 postea cognationis lege obstante sororem Augustae duxerat, ideoque Caesar
 fuerat renuntiatus, iustius dignitatis prerogativa ceteris praelatus in urbe
 Byzantina proceribus. regem igitur illum renuntians cum uxore in Hunga-
 riam misit, cum iureiurando prius eam obstrinxisset, quae imperatori et
 Romanis profutura essent, per omnem se vitam servaturum. illum vero co-
 mitabantur, a quibus in regnum deduceretur, Ioannes protosebastus aliique
 illustres viri. imperator itaque, Bela in principatu constituto, in Serviorum
 gentem iter instituit, quo eorum ulcisceretur audaciam. sed, quod semper
 mirari soleo, nondum universus convenerat exercitus, cum princeps paucis
 assumptis millibus per loca quaedam praerupta et confragosa in regionem
 eorum irrumpens cum Archizupano praelium conserere properavit. sed illa
 infinitas licet sociorum copias comparasset, primo quidem fugit: deinde ut
 animum illius occupavit pavor, missis ad imperatorem legatis delictorum
 veniam sibi dari poposcit. ubi nihil obtinuit, certe ut sibi salvo et incolumi
 ad principem accedere liceret petiit. venit igitur annuente imperatore ad
 illius tribunal capite aperto, nudatis usque ad cubitum manibus, pedibusque
 nudis: dependebat porro a cervicis funis, manuque gladium ferebat dedens

ἐφ' οἷς οἰκτεῖρας αὐτὸν ἀφῆκε τὸ ἔγκλημα. ταῦτα κατωρθωκώς βασιλεὺς ἐξῆμι τῆς Σερβικῆς, ἐπόμενον αὐτῷ καὶ τὸν ἀρχιζουπάνον ἔχων. ὅτε δὴ καὶ Ἰαυράων, οὗ μικρῷ πρόσθεν ἐμνήσθη, ἐφ' οἷς εἴρηται ἄλως ἐξεκόπη τὰς ὄψεις.

12. Τὰ μὲν δὴ κατὰ τὴν ἐσπέραν οὕτως ἐφέροντο, Ἀσία 5
 C δὲ ὠδινεν αὐθις. Νουραδὶν γὰρ τοῦ Βερροιαίου σατραπίου, καὶ τοῦ Λυκαονίας ἡγεμονίουτος σουλτάν, Μέλλου τε τοῦ Ἀρμενίων δυνάστου, καὶ τοῦ Ἀγκωραίων ἀρχοντος τῆς τε ἄλλης Γαλατικῆς ἐς ταῦτὸ πνευσάντων, ἐφ' ᾧ κατὰ Ῥωμαίων στρατευόσασαν. δι' ἧ βασιλεὺς ἐνταῦθα σπουδῇ ἐκ τῆς ἐσπέρας διέβη· καὶ ὁ 10 μὲν περὶ πον τὴν Φιλαδέλφου ἀλλισιάμενος πρὸς τούτοις ἠσχόλητο, Ἀλαμανοὶ δὲ καὶ Οὐέννετοι ἐπὶ Ἀγκῶνα οἱ μὲν ἀπὸ θαλάσσης οἱ δὲ ἡπειρώτῃ στρατῷ πολιορκήσοντες ἦλθον. Ἰστρατίημι δὲ Ἀλαμανῶν τῶν τις παρ' αὐτοῖς ἱερατικὸν θρόνον κοσμοῦντων ἀνδρῶν. χρόνου τοίνυν τῇ προσεδρεῖα τριβέντος, τὰ τε ἀναγ- 15 καῖα Ἀγκωνίταις ἐπιλελοίπει, καὶ ἡ πόλις ὅσον οὐκ ἦδη ἁλῶναι D προσδοκῆσιμος ἦν. ἦν δὲ τις γυνή, Ἰταλὴ μὲν τὸ γένος μεγάλωφρων δὲ εἶπερ τις καὶ ἄρρενωπὸς μάλιστα, ἐπειδὴ τε ἀνδρὸς πύλαι χηρωθεῖη, σωφρονικὸν ἐξ ἐκείνου τὸν βίον ἐτήρει. αὕτη ἐπειδὴ τὰ κατὰ τὸν Ἀγκῶνα ἐπύθετο καὶ ὡς ἐν ἐσχάτοις εἶη τοῖς 20 κακοῖς, ζήλω διαθεριμανθεῖσα (ἐτόγγχε γὰρ Ῥωμαίοις τηροῦσα τὸ φίλιον) ἠπέλεγτο ταῖς οἰκοθεν δαπάναις τῇ πύλει ἐπιμαρξέσαι· μὴ παντάπῃσι δὲ ταῖς τοῦ πολέμου χρεῖαις ἱκανοῦσα ἦδε καὶ

6. Νουραδιν γὰρ] γὰρ delendum videtur, puncto, quod ante Νουραδιν legitur, deleto.

se principi, ut quod vellet de illo statueret. quibus ille commotus errati veniam concessit. his prospere confectis imperator ex Servia subsequenter Archizupanum habens excessit. quo etiam tempore Aaron, cuius paulo ante meminimus, ob ea quae diximus oculis multatus est.

12. Ita compositis in Occidente rebus Asia rursus novi aliquid molita est. Nuradinus quippe Berrhoeae satrapa, Lycaoniae Sultanus, Melias Armeniorum dominus, et Ancyranorum aliorumque Galatae oppidorum princeps, facta invicem conspiratione, bellum in Romanos aggressi sunt. ea propter igitur ex Occidente imperator tam movit, castrisque ad Philadelphiam positus, rebus istis animum adiunxit. Alemanni interea et Veneti, hi mari illi terrestribus copiis ad oppugnandam Anconam venerunt: praerantque Alemannis quidam episcopali apud illos fungens dignitate. multe itaque in urbis obsidione insumpto tempore, annonae rerumque ceterarum penuria laborantibus Anconitanis iam prope erat ut urbs caperetur. sed enim mulier quaedam, natione quidem Itala, ingentis animi, si quae alia, et virilis audaciae, quae marito orbata castam deinceps vitam servaverat, ubi quae Anconae gerebantur, et ut in ultimum devenisset discrimen, rescivit, ardore summo inflammata (erat enim partibus Romanorum addicta) privatis sumptibus urbi subvenire instituit. sed cum ii omnino in belli usus non sufficerent,

τοὺς παῖδας ἐνεχυράζει, χρυσίον τε οὕτω κεκομισμένην ἄδρόν, πέμψασα παρὰ τὴν πόλιν ἐδήλου θάραξιν τοῦ λοιποῦ μηδὲ τοῖς πολεμίοις ἑαυτοὺς καταπροδιδόναι. Ἀγκωνῖται τοίνυν ὡς ἐπὶ- P 169
 θοντο ταῦτα, ἀνεθάρσυσάν τε καὶ τοῖς πολεμίοις ἐπεξιέναι διε-
 5 νοοῦντο. ἀλλ' ἐκείνοι γνόντες μετεστρατοπεδεύουντο αὐτίκα. ἐν
 τούτῳ δὲ καὶ ἡ στρατηγὸς ἐκείνη ἐπιστάσα τῇ πόλει Ἀγκωνίτας
 τῷ ἑαυτῆς ἀνεμίγνυ στρατῷ, προσβολῆς τε γενομένης Ἀλαμανοὶ
 τὴν ὄρμην οὐχ ὑπενεγκόντες ἔφηνον ἀπὸ γυναικείου στρατεύμα-
 10 στρατηγὸς ἱερέως, εἰ μὴ φυγῆ τὴν σωτηρίαν ἐξέκλεψεν. ἡ δὲ
 ἐπὶ Οὐνενέτους ἐτρόπετο ἀπὸ θυλάσσης καθ' ἕπερ εἴρηται τῇ πόλει
 ἐγκαθημένους, μάχῃ τε καὶ αὐτῶν περιγενομένη ἐπανῆμι ἐπὶ τὴν
 πόλιν, ἐφῆμοις φωναῖς βασιλέα μέγαν ἀναβοῶσα. ὁ δὲ βασι- B
 λεὺς πρὸς τῇ Φιλαδέλφου, καθ' ἕπερ ἔφην, ἐνστρατοπεδευσάμε-
 15 νος ἐσκέπτετο πῶς ἂν εὐμηγάνως ἀπιστιῶν ἀλλήλων τοὺς εἰρη-
 μένους τῶν βαρβάρων αὐτῷ γένοιτο. καὶ δὴ παρὰ τὸν Λυκαο- V 132
 νίας πέμψας σουλτὰν ὠνειδίξει τε τῆς εἰς αὐτὸν ἀπιστίας καὶ τὴν
 αἰτίαν ἀνεπνυθάνετο, δι' ἣν οὕτω Ῥωμαίοις ἄθρόον ἐκπολεμω-
 θεῖη. ὁ δὲ ἄλλυ τε προΐσχετο πολλὰ καὶ χολᾶν αὐτῷ τὸν ἐν
 20 σοφίῳν ἔλεγε Χαλιφὰν εἶτ' οὖν μέγαν παρ' αὐτοῖς ἀρχιερεῖα ἐπὶ
 τοσοῦτον ἤδη Ῥωμαίοις συγκειμένῳ κατὰ τὸ φίλιον. ταῦτα λέγων
 τοὺς πρέσβεις ἀπράκτους ἀπέπεμψεν· ὁ δὲ βασιλεὺς τούτων
 ἀκούσας καὶ δευτέρῃ πρεσβεῖα τοῦτον ἀμείβεται, ἐπιστελλας αὐτῷ

8. ἀπό] ἐπί?

Hiberos etiam suos oppigneravit, atque ita maiorem pecuniarum copiam ad-
 epta, missis in urbem nuntiis, ut bono deinceps essent animo neve se hosti-
 bus dederent hortata est. quibus acceptis resumpsere animos Anconitae et
 in hostes irrumperre statuere. sed hoc eo cognito retro castra confestim illi
 moverunt, inter haec imperatrix ista ante urbem consistens Anconitas suis
 immiscuit copiis: initoque certamine Alemanni, cum impetum sustinere non
 possent, a feminino exercitu fugantur, caesis eorum quam plurimis: atque
 ipse prope in hostium manus venisset dux episcopus, nisi fuga sibi salutem
 conciliasset. tum vero in Venetos, qui e mari, ut supra diximus, urbi
 imminabant, sese convertit, hisque praeflio debellatis in civitatem reversa
 est, laetis magnum imperatorem acclamationibus prosecuta. princeps autem
 locatis, uti narratum est, ad Philadelphiam castris, id mente potissimum
 agitabat, qua demum arte barbaros ab se invicem divelleret. ac primo mis-
 sis ad Lycaoniae Sultanum legatis, perfidiam illi obiecit, et cur sic repente
 Romanis in hostem versus esset, percunctatus est. ille autem tum alia
 multa protendit, tum iratum suum sibi esse Chaliphum sive summum apud
 eos pontificem, quod tamdiu amicitiarum foedere Romanis iungeretur. his
 dictis legatos rebus infectis remisit. tum vero imperator, ut haec accepit,

Cinnamus.

19

- C οὕτως. "εἴ σοι δέδοκται τοῖς ἄλλοις τῶν δημοφύλων ἐπισυστάντι ἄνωθ' ἐν ποθὲν κατὰ Ῥωμαίων ἐκδραμεῖν, θαρσῶν γε ἅπιδι. φύλακα γὰρ τῇ σεαυτοῦ τὸν Ῥωμαίων ἐπιστήσεις στρατὸν ἡμερῶν οὐ πεντεκαίδεκα ἐπ' αὐτὴν ἀφιζόμενον." ταύτην ὁ σουλτὰν δεξιόμενος τὴν ἐπιστολὴν ἐξεδειματώδη τε τὴν ψυχὴν καὶ τῶν 5 μελετωμένων ἀποσχόμενος εἰρηναῖα τοῦ λοιποῦ διελέξατο. καὶ τὰ τῆς ἐπιβουλῆς οὕτω τέλειον κρατυνθέντα διελύετο αὐδῆς, ὅτε μεγίστου μέρους ἐν σφίσι τοῦ σουλτὰν ἐπὶ βασιλέα μεταδεμένου. τοίνυν καὶ βασιλεὺς μὲν ἀναιμάκτω τροπαίῳ σεμνυνάμενος ἐπὶ τὴν Κωνσταντίνου ἀναζευγνύει. ὁ δὲ Παλαιστίνης ῥῆξ ἄμα τῷ 10
- D Ἀντιοχείας πρήγκιπὶ ταῦτα πυθόμενοι θάρσους τε ὑποπλησθέντες κατὰ τῶν Βερροιαίων κινήθεις βαρβύρων πολλὰ αὐτοὺς ἐξημίωσαν.

13. Κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον καὶ τὸν σιλέντιον ὁ βασιλεὺς αὐτὸς ξυνετάξατο λόγον, οὐχ ὥσπερ εἶδηστο, τοῦ ἀσηκρῆ- 15 τις αὐτὸν ἐκ βασιλείως δῆθεν ὑπαγορεύσαντος. ἦν δὲ ἡ μὲν ἐννοια τῷ λόγῳ βαθεῖά τις καὶ ἐκ πάντων γενναίας προιοῦσα ψυχῆς νοημάτων τε γὰρ διαρκῶς εἶχε καὶ ἐπιχειρήμασιν ἐστοιβύαζετο συχνοῖς. ἢ γε μὴν λέξις καθαρά μᾶλλον καὶ ἀφελῆς ὁ χαρακτήρ, P 170 καὶ τὸ ὄλον εἰπεῖν ἀσχημάτιστος, αὐτοφνῆς δὲ ὅμως καὶ τὸν γεν- 20 νήτορα ἐναργῶς ἐμφανίζων. καθάπερ γὰρ μοι πολλάκις ἐρρήθη, φυσικοῖς πλεονετήμασιν οὐδενὶ ἀνθρώπων ξυμβλητὸς ἦν. ἔγωγε

1. οὕτως] Cod. οὕτως.

alteram legationem ad illum instituit cum huiusmodi literis. "quandoquidem tibi est in animo cum ceteris contribulibus tuis conspiranti Romanorum procul terras devastare, securus abi: scias enim necdum quinto decimo exacto die invadentem Romanum exercitum, ipso te auctore, praesidiarū quasi iure ditionis tuae summam arrepturum." hac perlecta epistola commotus animo Sultanus a priori instituto destitit et amicitiam in posterum pacto cum Romanis foedere sancivit. ita consilia ista, priusquam effectum consequerentur, rursus evanuerunt, utpote Sultano, qui in eis maxima pars ac momentum erat, ad Romanos transeunte. itaque triumphum nactus iacrumtum imperator Byzantium revertitur. Palaestinae autem rex et princeps Antiochenus, cum haec accepissent, sumpta inde fiducia, contra Berrhoenses susceperunt expeditionem, magnisque eos cladibus affecere.

13. Hac ferme tempestate silentium seu dissertationem ipse composuit imperator, non ut vulgo moris est, quam videlicet imperatoris nomine pronuntiavit illius secretarius. inerat orationi profunda quaedam et ex generoso prorsus animo profecta sensuum vis: crebrisque sententiis et variis argumentis cumulata erat. dictio ipsa pura, facilis ac simplex character: utque verbo dicam, nullis implicata figuris, naturali tamen efflorescebat elegantia, et quae auctorem manifeste proderet. nam, ut saepius a me dictum est, nulli mortalium naturae dotibus comparandus erat. squidem saepe

τοι πολλάκις αὐτῶ τῶν Ἀριστοτέλους διαλεξάμενος πολλά τῶν πολυζητήτων αὐτοφουῶς ἐπιλυόμενα ἔγων, πρῶγμα οὐδενὶ τῶν ἀπάντων οἶμαι γεγονὸς τοῦ παντὸς αἰῶνος. ὁ δ' αὐτὸς καὶ πολλὰ τῶν ἐν γραφαῖς ἀδιεξηγήτων εἰς δεῦρο μεινάντων, ἢ γούν οὐκ εὖστοχα διερμηνευμένων σὺν θραυμοσίᾳ τινι διεσάφησεν ἀπλότητι· ἕπερ ἐμοὶ ἐνθάδε γεγράμμεσθαι ἀπο νόμων ἔδοξεν εἶναι ἱστορικῶν.

5. διερμηνευμένων] Cod. διερμηνευμένων.

mero controversias III ex Aristotele proponens, pleraque eorum quae in disceptationem venerant, promptissime soluta ab eo cognovi, rem a nemine omnium hactenus, ut opinor, prioribus retro seculis factam. idem multa in scripturis, etiam quae ad id temporis inexplicata remanserant, aut minus recte exposita, mira quadam perspicuitate explanavit: quae hic inserere, alienum ab historiae scribendae legibus existimo.

B I B Λ Ι Ο Ν Η.

1. Ἄ μὲν οὖν ἄχρι καὶ δεῦρο εἰς ἡπειρον ἑκατέραν βασιλεῖ
Μανουὴλ εἰργαστο, τοιάδε τιὰ ἐλέγετο. ἔξῃς δέ μοι γεγράμμε- B
10ται ὅσα ἐπὶ Ἀσίας στρατευσάμενον τούτῳ ξυνέπεσε. Κλιτζίεσθλάν
γάρ, οὗ πολὺν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἐποιησάμεθα λόγον, χρήματα
ὥσπερ ἔφην μεγάλα πρὸς βασιλείως κεκομισμένοις δυνάμειός τε ἐπὶ
πλεῖστον ἦκε καὶ τῶν τῆδε δυνασιῶν ἄλλους τε τὰς ἀρχὰς ἀφε-
λόμενος αὐτὸς ἔσχε καὶ δὴ καὶ Σανισῶν, ὃς ἀδελφὸς μὲν αὐτῷ
15 ἦν καὶ ἐκ τῶν αὐτῶν ἔφν σπερμάτων, Γάγγραξ δὲ καὶ Ἀγκύρας
πόλεων ἀμφοῖν ἦρχε Γαλατικῶν, βιασάμενος τὰς μὲν ὄψ' ἑαυτὸν
ἐποίησεν, τῷ δὲ, ἐπειδὴ μὴ κατακτεῖναι ἐδυνήθη, ἀνάγκην
ἐπέγγε ξένῳ καὶ ἐπηλύτη ἔθνη ἀνθρώπων περιέμεναι πάντα. ταύτη

L I B E R VII.

1. Ea fere sunt quae hactenus utraque in continente Mannel imperator gessit: deinceps ea expeditam, quae in Asia bellum gerenti evenere. Clitziesthlan, de quo multa in superioribus memoravimus, magnis ut dixi ab imperatore acceptis pecuniis ditior potentiorque factus, vicinos dynastas principibus suis exiit eorumque terras occupavit: sed et Gangra Ancyrasque, Galatiae oppido utroque, Sanisane fratre consanguineo, qui illi imperitabat, per vim expulso, potitus est: etque cum necem inferre non potuisset, peregrinae et advenae instar terras omnes exteras circumvundi necessitatem imposuit. itaque nullam earum quas coperat civitatum imperatori reddi-

C και βασιλεῖ μὲν οὐδέ τινα πόλεων ἀπεδίδον, ὧν ἂν περιγεγοῶς τύχοι· οὐδέ τι τῶν ἄλλων, ἄπερ αὐτῷ διομολογησάμενος ἔφθη, ἐπιτελὲς ποιεῖν ἤθελε. μεγαλοφροσύνη δὲ ἐς πάντας ἐχρήτο ἀνθρώπους καὶ τὴν ὁρμὴν οὐδαμῇ καθεκτός ἦν. ἢ βασιλεὺς ἐνοῶν ἐχαλέπαινε μὲν καὶ τὰ πρότερα καὶ ἐν δεινῷ τὸ πρᾶγμα ἐποιεῖτο, 5 πρὸς δὲ τῶν ἐσπερίων ἀνδελκόμενος πραγμάτων πρὸς τούτοις καὶ τὰ ἐξ Ἀσίας ἀνακινεῖν ἤμιστα ἤθελεν. ἐπεὶ δὲ οὐδεὶς οὐδαμῶδες ἐξ ἐσπέρας αὐτῷ πόλεμος ἀνεφαινετο τοῦ λοιποῦ ἕτε πάντας ἤδη κατωρθωκότι, στρατεύματα ἀγείρας ἱκανὸν τῆδε διαβαίνειν διανοεῖτο.

Κλιτζισοθλὰν δὲ ἐπειδὴ τούτων ἤκουσε, πρέσβεις ἐς βασιλέα πέμ- 10

D ψας ἄλλα τέ οἱ τῶν κατὰ γνώμην ἐπιτελῆ ποιεῖν ὡμολόγει καὶ Ῥωμαίων δυνάμεις ἐπὶ κατασχέσει πόλεων ὧν ἂν βασιλεὺς αἰροῖτο αὐτίκα ἐπὶ Ἀσίαν σταλῆναι ἤξιον. νόου γὰρ τῶν ἐπὶ τούτῳ συλλήψεσθαι σφίσι καὶ αὐτόν. ταῦτα βασιλεὺς ἀποδεξάμενος Ἀλέξιον τὸν Πετραλοῖφον στρατεύματι ἅμα ἐς ἑξακισχιλλούς 15 ἀριθμουμένῳ ἐπεμψε, χρήματά οἱ προσπειδούς, ἄπερ αὐτῷ εἰς πόλεμον τόνδε ἀποχρήσειν ᾔετο. Ἀλέξις μὲν σὺν ἐπὶ τοιοῦτοις εἰς τὴν Ἀσίαν ἐτέλλετο· Κλιτζισοθλὰν δὲ ἐπειδὴ τὸν Ῥωμαίων

P 171 στρατὸν προσεῖναι ἤκουσεν, εἰς πόλεις ἐκπέμπων, ὡς ἔτι ἀχειρώ- 20 τούς αὐτῷ ξυμβάινεν εἶναι, δέος τὸ ἐκ τῆς βασιλείας ἔπειθεν σφίσι στρατιᾶς. αἱ δὲ πρὸς ἀμφοτέρους οὐχ οἷαι τε οὐσαι δυνάμεις ἀντισχεῖν οὐτι ἐκούσαι αὐτῷ προσεχώρων. ὁ δὲ ἐπειδὴ καὶ αὐτῶν ἐγκρατὴς γένοιτο, οὐδεμιᾶς λοιπὸν Ῥωμαίους ἐπιχωρεῖν

11. ἐπιτελῆ] Tollio debetur. Cod. ἡμιτελῆ. 21. ἀμφοτέρως] Cod. ἀπ' ἐτέρας. correxit Tollius. 22. οὐδεμιᾶς] οὐδαμῶδες nisi forte ἀποχωρεῖν scribendum pro ἐπιχωρεῖν.

dit: neque quicquam praestitit rerum, quas ipse iureiurando erat pollicitus. arrogántia praeterea ac ferocitate quadam in quosque hominum utebatur, nec illo modo poterat animi impetus continere. quae ubi principi comperta sunt, tum priora illius facinora, tum insolentiam aegre tulit: sed Occidentibus negotiis impeditus commovere insuper Asiam verebatur. at postquam nullum in Occidente amplius sibi superesse bellum vidit, rebus utpote ibi feliciter confectis, conscripto idoneo exercitu transire in Asiam constituit. quibus intellectis Clitziesthlan per legatos quaecumque imperaret omnia facturum se principi respondit. ad haec copias Romanas, ut quas vellet civitates occuparet, in Asiam mitti postulavit: se laboris istius participatū sociumque fore pollicitus. his acceptis conditionibus Alexium Petralocephum cum sex millium exercitu imperator eo mittit, datis pecuniis quas ad bellum istud conficiendum sufficere existimabat. hoc quidem apparatu in Asiam vanit Alexius. Clitziesthlan autem, ut adventare Romanorum exercitus percepit, missis ad civitates, quas nondum ipse occupaverat, nuntiis, pavorem his ex imperatoris exercitu iucutere intendit. sed cum eas ad utramque vim sustinendam minus essent idoneas, illius imperio invitae se subdidero. oppidis igitur istis petitis nullum horum amplius tradere Romanis

ἤθελεν. ἐφ' οἷς ἡγανάκτει μὲν βασιλεὺς καὶ αὐτίκα ἐπὶ μάχην καθίστασθαι διενοεῖτο· τῶν πραγμάτων δὲ αὐτῷ μηδαμῆ συγχωροῦντων (ὃ τε γὰρ τοῦ ἤθρος ἐξῆκεν ἤδη καιρὸς πολεμίοις μάλιστα προσήκων ὢν πρῶγμισι, καὶ ὃν ἄλλα τε τῶν ξυμφόρων Ῥωμαίοις διοικήσασθαι αὐτὸς ᾤετο καὶ δὴ καὶ πόλεις ὅσην δὴ ποτε αὐτῷ βουλομένῳ ἦν ἀνεγείρει· πρὸς δὲ καὶ Ἀμάσεια, πόλις ἑώα· τότε δὴ αὐτῷ προσεχώρει, ἣν οὐπω μάχης εἰς τὸ ἐμφανὲς ἐκραγείσης B σὸν ἐδπετεία μάλιστα Ῥωμαίους λήψεσθαι εἰκὸς ἦν), τούτων δὴ ἔνεκα κατὰ τάδε ἐποίηε. Μιχαὴλ μὲν ᾧ ἐπικλήσις Γαβρῆς ἦν, 10 ἄνδρα ὡς μοι πολλάκις ἐρρήθη ἐξ τε τῶν σεβαστῶν ἀξίωμα ἦγοντα καὶ πολεμίων ἱκανῶς ἐμπειρον ἔργων, ἐπὶ τὴν Παφλαγονίαν ἐξέστειλε, στρατεύματα δὲ μὲν αὐτίκα ἐπαγόμενον, ὃ δὲ καὶ ἐκ τῶν τῆδε χωρίων ἀθροίσοντα, ὅσοι τε ἀμφὶ Τραπεζοῦντι καὶ Οἰναίῳ πόλεσιν ὄκνηται Ποντικαῖς, καὶ τούτους δὲ μεταπεμφά- 15 μενον, ἐκέλευεν οὕτω ἐς Ἀμάσειαν παρελθεῖν. ἐν δὲ τούτῳ τοιάδε τινα ξυνέπεισεν. Ἰωάννη τῷ Κακτακουζηνῷ, οὗ πολλάκις ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἐπεμνήσθημεν λόγος, καὶς ἦν Μανουὴλ, ἰδεῖν τε ἀγαθὸς καὶ ῥώμη σώματος οὐδενὸς τῶν ἡλικιωτῶν ἦσσαν γενόμενος. C τούτῳ δὴ βασιλεὺς ἔργους, ὡς ἐλέγετο, ἀπειρημένοις ὡς ἐπίπαν 20 ἐγγχειροῦντι τὰ μὲν πρῶτα παραινέσεις προσῆγε, τῶν τηλικῶν δὲ ἀποστῆναι πειρώμενος. ἐπεὶ δὲ ἀπρὶξ ἐκείνοιο τοῦ τολμήματος εἶχετο, οὐκ ἀνυσχόμενος βασιλεὺς τότε δὴ καὶ εἰς φρουρὰν αὐτὸν ἔδωκεν. ὅποια δὲ τοῖς ἐν ἀρχαῖς εἰδίσταται (πράττουσι γὰρ ὡς τὰ πολλὰ οἱ ὢν εὐνοίαν ἑαυτοῖς ἐπισπᾶσθαι τὴν βασιλῆως γένοιτο),

voluit. unde ira accensus imperator extemplo apparare bellum statuit. sed cum variis distectus negotiis id peragere non posset (quippe iam ver praeterierat bellis gerendis maxime idoneum, quo tempore tum alia Romanis commoda procurare tum etiam urbes ubique vellet instaurare poterat: praeterea etiam Amasia, Orientis urbs, ad eum accessit, quae bello necdum palam flagrante ultro se dedere Romanis parata videbatur), eas igitur ob causas talia instituit. Michaëlem Gabram, virum ut saepius a me dictum est sebasti dignitate auctum rei que militaris peritissimum, in Paphlagoniam mittit et cum praesentibus aliisque istis in regionibus contrahendis copiis, tum etiam cum iis, quae ex Trapezunte et Oenaeo, civitatibus Ponticis, accersendae erant, ad Amasiam iter intendere iubet. interea et haec accidere. Iohanni Contacuzeno, cuius crebra a me facta in superioribus libris mentio, filius erat Manuël, forma conspicuus et robore corporis nulli aequatum secundus. hunc rebus ut aiunt, nefandis ut plurimum intentum monuit primo imperator ab iisque illius avertere animum studuit. sed cum obstinatius coeptis insisteret, ultra haec non passus princeps, in carcerem eum coniecit. at dum in custodiam abducitur, quod ab iis qui magistratu funguntur haud raro fieri videmus (facere enim ea plurimum solent per quae gratiam principis se consequuturas putant) invito imperatore oculis adolescentem pri-

ἐς τὴν εἰρκτὴν παρελθόντα βασιλέως οὔτι ἔκουσίου τὰς ἄφεις ἀφαιρούνται τὸν μείρακα. ὡν ἐπειδὴ βασιλεὺς ἤκουσιν, ἐδυσχέρανεν μὲν καὶ ὤμνυτό γε μὴ ἂν αὐτοῦ ξυνειδότης τὸ τοιοῦνδε πρὸς ἐκεῖνον εἰργάσθαι; ἤνεγκε δὲ ὁμῶς τὸ ἄλγισμα· οὐ γὰρ εἶχεν ὅπως

D σὸν τῷ δικαίῳ τοὺς δράσαντας ἀμνητεῖται. 5

2. Ἄλλ' ὅπερ ἐλέγομεν, Μιχαὴλ μὲν ἐπὶ Ἀμασείων ἔπεμψεν· ὁ δὲ τὸν Δαμάλεως πορθμὸν διαβάς ἐδθὺ Μελαγγείων ἐχώρει. ἐνθα ἔκ τε Βιθυνίας καὶ τοῦ Ῥυνδακοῦ χωρίων στρα-

V 184 τευμα ἀγείρας ἱκανὸν ἐξῆει ἐπὶ τὰ Δορύλαιον πεδία, τὰ ἐκεῖσε Ῥωμαίων φρούρια εἰρήνης κατεχοῦσης ἔτι τῶν ἐπιτηδείων ἐμπλη-10 σόμενος καὶ τοῖς τῷ σουλτὰν δυσμεναίνουσι θάρσος ἔτι μᾶλλον ἐμποίησεν, πρὸς δὲ καὶ Δορύλαιον ἀνοικοδομήσων. τὸ δὲ Δορύλαιον τοῦτο ἦν μὲν ὅτε πόλις ἦν μεγάλη τε εἶπερ τις τῶν ἐν

P 172 Ἀσία καὶ λόγου ἀξία πολλοῦ. αὔρα τε γὰρ τὸν χῶρον ἀπαλὴ κα- ταπνεῖ, καὶ πεδία παρ' αὐτὴν τέταται λευκότητός τε ἐπὶ πλείστον 15 ἦροντα καὶ ἀμῆχανόν τι προφαίνοντα κάλλος, οὕτω μὲντοι λιπαρὰ καὶ οὕτως εὐγῶ, ὡς τῆν τε πόαν δαψιλῆ μάλιστα ἐκδιδόναι καὶ ἔβρον παρέχεσθαι ἄσταχυν. ποταμοὺς δὲ διὰ τοῦ τῆδε τὸ νῦμα πέμπει καὶ ἰδέσθαι καλῶς καὶ γεύσασθαι ἡδύς. πληθὸς ἰχθύων τοσοῦτον δὲ ἐννήχεται τούτω, ὅσον εἰς δαψίλειαν τοῖς τῆδε ἄλιενό-20 μων ἑλλίπες σὸδαμῆ γίνεσθαι. ἐνταῦθα Μελισσηῶν ποτε κά- σαρι οἰκίαι τε ἐξωκοδόμηται λαμπραὶ καὶ κῶμαι πολυάνθρωποι ἦσαν θερμὰ τε αὐτόμυτα καὶ στραὶ καὶ πλυνοί, καὶ ὅσα ἀνθρώ-

8. Ῥυνδακοῦ] Cod. Ἐμυδακοῦ. correxit Tollius. 14. αὔρα] Ita Tollius. Cod. ἄβρα. 18. ἔβρον] Malim ἀβρόν.

vant, quod ubi ille audivit, indignatus quidem obtestatusque est in se id factum esse. dolorem tamen ex eo conceptum casu talit, cum suppeteret nihil, unde facinoris auctores plecteret.

2. Michaël igitur, uti dictum est, traiecit Damalis freto ad Melangia recto itinere contendit. inde ex Bithynia et Bhyndaco vicinis regionibus idoneo contracto exercitu ad campos Dorylaei ire pergit, ut ibi constituta Romanorum praesidia et castella per pacis adhuc indicias necessario comestatu maniret et Saltani inimicis adderet animos, ac postremo Dorylaeum instauraret. Dorylaeum istud, una quondam ex maximis et celeberrimis Asiae urbibus fuit. mollis enim tractum istum aura perflat, campique circumiacent plani admodum et incredibilem quamdam pulchritudinem praesferentes; tam pingues autem et fecundi, ut herbas pastui optimas uberemque segetem producant. ad haec fluvius regionem perfluit et aspectu iucundus et suavis gusta. tanta vero innat in eo piscium multitudo, ut quantumvis magna copia ab incolis capiantur, largissime tamen suppetant. hic olim a Melissaeno isto, qui Cassaria dignitate insignis fuit, extractae fuere domus splendoris, vicique erant hominum frequentia celebres: ut et thermae nativae, et porticus et lavacra; quaeque alia hominibus voluptati

ποις ἡδονὴν φέρει, ταῦτα δὴ ὁ χώρος ἄφθονα περιεῖχεν. ἀλλὰ Β Πέρσαι, ὀπηρῖκα ἢ κατὰ Ῥωμαίων ἠκμαζεν ἐκδρομή, τὴν τε πόλιν εἰς ἕδαφος βεβλημένην ἀνθρώπων ἔρημον παντάπασιν ἐπέποιήντο καὶ τὰ τῆδε πάντα μέχρι καὶ ἐπὶ λεπτόν τῆς πύλαι σεμνό- 5 τητος ἠφάνισαν ἵχνος. ἢ μὲν δὴ πόλις τοιαύδε τις ἦν. τότε δὲ Πέρσαι ἀμφὶ δισχιλίους περὶ ταύτην νομάδες ὡς ἕθος ἐσκήνουν· οὓς δὴ ἐκείθεν ἀπαναστήσας βασιλεὺς χάρακά τε τῆς πόλεως οὐ μακρὰν ἀποθεν περιβαλὼν τὰ πρὸς τειχοδομίαν ἐξηρτύετο. καὶ ἢ μὲν κατὰ τάχος ἠγείρετο, σχήματος μὲν πολλῶ τοῦ πρότερον 10 ἔνδον ὑποκωρηκυῖα, τοῦ δὲ εἰς ἄκραν αὐτῆ ἀνεστηκότος τὰ πρότερον γηλόφου ὀλίγῳ δὴ ἀποτέρῳ καὶ ἀπὸ ταύτου πάντοθεν τοῦ C διαστήματος τὸν περίβολον στρέφουσα, βασιλεὺς δὲ ἕξ ὀλίγοις ἐκάστης ἡμέρας ἐξιὼν λόχοις τε ἕξ ἀφανοῦς καὶ κατὰ πρόσωπον συμβολαῖς πολλοῦς Περσῶν ἔκτεινε καὶ τῶν παρὰ σφίσι ἐπιφα- 15 τῶν. οὐ γὰρ ἐνέλιπον συγγοὶ ἐκ τῶν ἀνωτάτω συρρέοντες ἐφ' ᾧ τὴν οἰκοδομίαν οὕτω κωλύειν. τότε δὴ καὶ Σανισάν, οὐπερ ἤδη ἐμνήσθη, χρόνοις τισὶ πρότερον βασιλεὺς αὐτῷ προσπεφηνότα ἐπὶ τὰς ἀνωτάτω Ἰκονίου χρήμασιν ἐφοδιάσας ἐπέμψε χώρας. εἶπετο δὲ οἱ καὶ σιγάτευμα ὁδοῦ τῆς ἐπὶ Παφλαγονίαν ἠγησομένη. 20 ἀλλ' οὐπω ἐπὶ πλεῖστον προῆλθε, καὶ Περσῶν δυνάμεις ἐλλοχῆσαι Ῥωμαίων τε τῶν σὸν αὐτῷ πολλοῦς ἔκτειναν καὶ λαφύρων D ἐπλήσαντο ἱκανῶν. Σανισάν δὲ μόγις ἐκείθεν διαδράς πεφοβημέρος ἐπὶ βουσιλέω ἦλθεν. οὕτως ἐς τὸ κακοτυχὲς αἰεὶ τῷ ἀνθρώπῳ

16. κωλύειν] Cod. κολούειν. correxit Duc.

esse solent, regio haec affatim suppeditat. sed enim Persae quo tempore Romanorum fines maxime incursabant, urbem solo aequatam incolis nudarunt prorsus, et circumiecta omnia ita vastarunt, ut nullum ferme pristinae splendoris vestigium reliquerint. in eo igitur statu erat tunc haec civitas. Persae autem hac ipsa tempestate ad duo millia cum pascuis, uti solent, tabernacula habebant: quibus hinc expulsis imperator valloque non procul ab urbe circumducto se ad murorum aedificationem comparat. condi igitur summa celeritate civitas coepit, forma ab ea quae prius fuerat multum intus abeimi, a colle vero, quem olim pro arce habuerat, paululum remotius et pari undique intervallo circumductis moenibus. princeps autem cum paucis exhibat singulis diebus, et partim clandestinis insidiis partim aperto Marte multos Persarum illustriores cepidit. neque enim desinebant a superioribus continuo locis irrumperere, quo structurae urbis impedirent. tum quoque Sanisanem, cuius supra memini, qui aliquot ante annis ad imperatorem profugerat, in eas regiones, quae supra Iconium adiacent, datis pecuniis misit. comes erat exercitus in Paphlagoniam iturus, cui ille ductor foret. sed haud multum confecerat itinervis, cum Persarum copiae ex insidiis coortae multos Romanorum interficerent, et praeda multiplici potiantur. ipse Sanisanem vix vitato periculo ad imperatorem trepidus venit; ad se adversantem sibi

τὰ πρόγματα ἀπεκρίνετο. τὰ μὲν δὴ ἐπὶ Δορυλαίου τῆδε ἐφέ-
 ρετο. Μιχαὴλ δὲ ὁ Γαβραῦς σὺν τῷ στρατεύματι ἐς Ἀμασίειαν
 ἦλθε, παρακαλούμενός τε πρὸς τῶν τὴν πόλιν ἐχόντων αὐτίκα δὴ
 ἐπὶ ταύτην παριέναι, ἐπειδὴ καὶ δύναμις παρὰ Κλιτζιεσθλὰν ἐπὶ
 τοῖς αὐτοῖς ἀφικμένη οὐ μακρὰν ἀποθεν τῆς πόλεως ἐσκήνου, οὐ-
 5 δαμῆ ἐθάφρει τὴν εἴσοδον. ὑποψία γὰρ πολλῇ εἰς τοὺς ἔνδον
 P 173 ἐχρήτο μὴ προδοσίαν δῆπον κατ' αὐτοῦ μεμελετηκότις εἶσαν.
 οἱ δὲ καὶ ὁμήρους τούτου δὴ ἔνεκα παρ' αὐτὸν ἐπεμψαν τὴν τε
 ἀκρόπολιν Ῥωμαίοις κατ' ἔξουσίαν ἔδοσαν. ἀλλὰ ὀρθρωδία τις
 καθάπαξ παραλαβοῦσα τὸν ἄνθρωπον ἐπὶ σιήφεις ἄλλοτε ἄλλας 10
 ἀναχωρεῖν ἐποίη, ἕως οἱ ἐπὶ τῆς πόλεως ἐνοησάμενοι μὴ ταῖς
 μακραῖς Ῥωμαίων ἀναβολαῖς παρὰ Κλιτζιεσθλὰν τῆς πόλεως
 ἀλούσης ἐς ἀπέχθειαν αἰῶνα τὸν πάντα δεσπότη ἐσομένῳ κυδί-
 σταιντο, τοῦ παρὰ σφίσιν ἄρχοντος οὐδὲν ξυνειδότης τοῖς εἰρημέ-
 V 135 νοις ταύτην παρέδοσαν. ἡδὴ δὲ καὶ Μιχαὴλ ἄρας ἐκείθεν ἐπὶ 15
 γῆν τὴν Ῥωμαίων ἦλθεν, οὔτε τῶν ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως, ὡς μοι
 ἐρρήθη, Ῥωμαίων, οὔτε του τῶν ἄλλων λόγον πεποιημένος οὐ-
 B δένα. καὶ τὰ μὲν Ἀμασειας πόλεως ἐν τῷδε ἐτελεύτα, βασιλεὺς
 δὲ ἀμφὶ Δορυλαίῳ ἔτι πονούμενος, ἐπειδὴ ταῦτα ἐπύθειτο, Θω-
 μᾶν τὸν ἐκτομίαν παρὰ Κλιτζιεσθλὰν πέμψας Ἀμασίειαν ἐνέκειτο 20
 ἀπαιτῶν ὄρων τὴν οἱ παρόρασιν ἐπεκάλει καὶ εἴ γε μὴ τοῦ ἐς Ῥω-
 μαίλους τοιαύδε ὑβρίζειν ἀπόσχοιτο, οὐκ εἰς μακρὰν τάχα τῆς δίκης
 ἐκδίκων πειράσασθαι ἠπειλεῖ. ὅστις μέντοι Θωμᾶς οὗτος ἦν
 αὐτίκα δηλώσω. Λέσβου μὲν ὠρητο νήσου, οἰκίας δὲ ἀφα-

10. ἐπὶ σιήφεις] Cod. ἐπισιήφεις.

fortunam habuit, quoties rem aggredieretur, dum haec ad Dorylaeum pera-
 guntur, Michaël Gabras cum exercitu Amasiam venit, invitatusque ab op-
 pidanis, ut statim civitatem ingrederetur, nequaquam id ausus est, quod
 et copiae a Clitziesthane eam ipsam in rem missae haud procul ab urbe ca-
 stra locassent: maxime enim verebatur ne oppidani proditorem molirentur,
 sed illi et obsides capropter ad ipsum misere et arcem insuper Romanorum
 potestati tradiderunt. at is nescio quo pavore correptus ad varios subinde
 recurrebat praetextus, donec oppidani veriti ne, dum Romani in dies diffe-
 runt, urbe a Clitziesthane capta, futuri domini offensam in aeternum in-
 currerent, inscio praefecto suo, eam tradiderunt. iam etiam Michaël motis
 inde castris in fines Romanos redierat, nulla neque Romanorum qui in arce
 erant, neque alius cuiusquam ratione habita. interea dum ista ad Amasiam
 geruntur, imperator adhuc circa Dorylaeum occupatus, ut haec rescivit,
 Thoma eunucho ad Clitziesthane missa, ut Amasia sibi restitueretur in-
 stitit et perfidiam ipsi exprobravit, additis minis, ni eiusmodi Romanos iniu-
 riis afficere absisteret, brevi iustitiam vindicem experturum. quis autem
 fuerit Thomas iste, commemorabo. Lesbo quidem insula oriundus erat,

τοῦς γεγρονῶς, ἐπειδὴ μηδὲν ὅ τι τῶν λόγου ἀξίων ἐπιτήδευμα αὐτῷ ἦν, ἐς Βυζάντιον ἰόντι ἔργον ἐπιμελὲς ἐγεγόνει φλέβας ἀνθρώπων τέμνοντι ἐντεῦθεν ἑαυτῷ τὸ ζῆν περιποιεῖσθαι. ἀλλ' ἔοικε τῶν ἀπάντων εἶναι μηδὲν ὃ βουλομένη τῇ τύχῃ ὑπηρετεῖν ἥκιστα ὅ δύναιτο. Θωμᾶς γὰρ καίτοι ἐς τοῦσχατον βασιλείας ἦκων, ἐκ τούτου δὴ τοῦ τεχνίου μέγας ἐν βασιλείοις εἶπερ τις ἀνθρώπων ἐγένετο, χρήματά τε μεγάλα ἐν βραχεῖ περιβεβλημένος χρόνοις τισὶν ὕστερον ἐς Παλαιστίνην ζῆν αὐτοῖς ἀπιὼν ὤχετο. μὴ κατὰ γνώμην δὲ αὐτῷ τῶν τῆδε ξυμπιπτόντων αὐδὸς ἐπὶ βασιλείᾳ παρα-
 10 γίνεται, Ἰλιῷ τε αὐτοῦ τετυχηκῶς δύσους εἰσαῦθις ἤλλεγετο, ἐς τὴν ἐν παλατιῷ τε φρουρὰν ἀχθεῖς, ἣν Ἐλεφαντίνην ἔθος καλεῖν ἔστιν, ἐνταῦθα τὸν βίον ξυνεμετρήσατο. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον. τότε δὲ ἐπὶ τὸν σουλτάν, ὡσπερ ἐλέγομεν, παραγεγονῶς, ἐπεὶ μηδὲν ἄν ἔνεκα ἦλθεν ἐπιτελὲς ἐκεῖνος ποιεῖν ἤθελεν, ἀπρα-
 16 πτος ἐς βασιλείᾳ παλινοστεῖ, ὅτι δὴ μικροῦ καὶ ἀπεκτονέναι τοῦτον ἐδέησαν Πέρσαι οἱ ἀνὰ τὴν ὁδὸν ἐνεδρεύοντες ἦσαν.

3. Βασιλεὺς δὲ ἡμερῶν οὕτω τετταράκοντα τὴν πόλιν ἀνεγείρας, ἐπειδὴ τάφρον τε αὐτῇ περιήλασε καὶ Ῥωμαίων ὡς πλείστους ἐνταῦθα ὤκισατο, φρουρὰν ἀποχωρῶσαν τῆδε καταλι-
 20 πῶν ὑπίσω ἐχώρει, τοῖς ἀμφὶ τῷ Ῥυνδακῷ αὐλισάμενος χωροῖς ἐπ' ὀλίγον τε διανυπαύσας τὸ στράτευμα ἐκεῖθεν ἀπήρε. κομιδῆ δὲ ὀλίγους αὐτῷ συνηπομένους ὄρων (τὰ γὰρ πλείω τῶν ταγμάτων ἀπήεσαν οἴκοι, μηδὲν εἰς γνῶσιν ἦκον αὐτῷ, καίτοι ὡσπερ ἐλέγετο πολλὰ περὶ τοῦ μηδένα τέως τοῦ στρατοπέδου ἀποχωρεῖν παρεγ-

familia prorsus obscura: cumque nullo laudabili vitae instituto instructus esset, Byzantium profectus secundae venae artem exercuit, atque inde facere quaestum coepit. sed nihil est in rerum natura, quod obsecundanti fortunae non possit inservire. Thomas enim quamvis ad ultimum et sordidissimum illiberalis artificii genus descendisset, ex ea tamen arte magnus, si quis alius, in palatio fuit, ingentibusque brevi comparatis pecuniis aliquot post annis cum iis in Palaestinam se recepit. sed cum nihil ipsi ex voto ibi succederet, iterum ad imperatorem rediit: veniamque primo consecutus, illius offensam rursus incurrit, eoque ipso in carcerem palatii, qui Elephantinus vocari solet, coniectus vitam in eo exegit. sed de his postea. tum vero ad Sultanum uti diximus missus, cum nihil rerum quarum causa venerat conficere iste voluisset, rebus infectis ad imperatorem reversus, parum abfuit quin a Peris itinera insidentibus interficeretur.

3. Ceterum imperator intra quadragesimum diem urbe instaurata, cum eam fossa cinxisset multisque ibi ad habitandum Romanis sedes dedisset, valido insuper relicto praesidio, inde profectus castra ad Rhyndacum locat, atque paulisper ibi moratus discessit. cumque paucos admodum sequi signa videret (plurique enim ordines inscio ipso domum redierant, etsi non semel,

- P 174 γνησαμένῳ πρότερον), Μιχαὴλ μὲν τινα βάρβαρον γένος (ἀμ-
λει καὶ Ἰσαχ ὄνομα αὐτῷ πρότερον ἦν) τῶν ἐπὶ ἑστίας δὲ αὐτῷ
διωπηρευομένων τὰ πρῶτα, ἐφ' ἧ' τινες στρατιωτῶν τῶν ἐκ τῆς
λειποταξίας ἐς τὸ σῶμα ζημιῶσαι ἐπεμψεν. ὁ δὲ ἕξιν ὀλίγοις τὰς
ἐπὶ Λάμπης διελθὼν πεδιάδας, φρούριόν τι περὶ πρώτης πον τοῦ 5
Μαιάνδρου ἰδρυσμένον ἐκβολὰς (Σούβλαιον ὄνομα αὐτῷ) χρόνῳ
πεπτωκὸς ἀνεγείρει. ἐντεῦθεν οὐκέτι δὴ τρόπον ὄνπερ εἰώθει
πολεμίοις ξυμπλέκεσθαι βασιλεὺς ἤρξατο, ἀλλὰ πῦρ οἶον ἢ ὕδωρ
ἀνυποστάτως ὄργα καὶ ἐφέρετο. βασιλεὺς μὲν οὖν ἐν τούτοις ἦν,
Μιχαὴλ δὲ, ὅπερ ἤδη ἐμνήσθη, ὥσει ἐκ πλείονος ἤδη κατὰ 10
B Ῥωμαίων ἐτύγχανε μεμηνῶς, Ἑρμαῖον τὴν βασιλείῳ τότε δὴ πε-
ποιημένος ὄργην, τῶν πυρατυγχανόντων αὐτῷ ἕκαστον, οὐδὲν
πολυπραγμασίᾳς πρότερον, ὑπτιὸν τε κατὰ γῆν ἔτεινε καὶ κατ'
ὀφθαλμοῖν τὸν σίδηρον βάπτων αὐτὸν μὲν αὐτοῦ εἶα δειλαῖον,
οὐδὲ ὄτου ἕνεκα πάσχει συνιέντα, οὐδὲ στρατείας ἔστιν οὐ μετα- 15
λαχόντα, ἀλλὰ ἀγροῖκον ἢ ἐμπορίαις ξυμβάλλοντα ἢ τινα ἄλλων
ἀνθρώπων. ὁ δὲ ἐπ' ἄλλους ἐχώρει καὶ σώμασιν ἀνθρώπων ἐλω-
V 136 βᾶτο πολλοῖς, ἕως τῶν πραττομένων αἰσθόμενος βασιλεὺς (ἥδη
γὰρ τὰ ἀμφὶ τῷ φρουρίῳ διασθέντος εἰ ἐπὶ Βυζάντιον ἀνεκομι-
ζετο) τῆς ὁρμῆς αὐτὸν ἔπαυσε· παρ' ὀλίγον μέντοι ἐγένετο ταῖς 20
τοιαῖσδε καὶ αὐτὸς ἐκδεδῶσθαι ποιναῖς, ὥσπερ ἐλέγετο. ἀλλὰ
C βασιλεὺς μὲν μὴ ταῦτα καὶ πάλιν Ῥωμαίοις τολμηθῆῃ διανοηθεῖς

6. Σούβλαιον] Cod. Σούβλαι. Toll. Σούβλας.
συνιέντα] Cod. πάσχειν ἀνιέντα. correxit Duc.

15. πάσχει
16. ξυμβάλ-
λοντα]

ut aiunt, vetuisset, ne quis castris excederet), Michaëlem quemdam natione
barbarum, antea Isach vocatum, inter domesticos ministros primas tenen-
tem, ad sumendum de iis qui ordines deseruerant supplicium, misit: ipse
cum paucis per Lampes campos iter faciens, oppidum quoddam ad Macan-
dri fontes exstructum, cui Sublaeum nomen est, vetustate collapsum instau-
rat. ibi imperator alio prorsus quam quo solebat modo, cum hostibus prae-
llum inire coepit. Ignis enim aut aquae effusse instar, nullo sibi resistente,
accendebatur et ferebatur. dum haec a principe agebantur, Michaël, cuius
modo memini, ut qui Romanis iampridem infensus erat, capta irati impera-
toris occasione, obvios quosque, nulla habita prius quaestione, supinos
ad terram prosternit ferroque oculis immerso excaecatos miseros sicut erant
relinquit, quorsum haec paterentur ignaros prorsus: licet etiam rei militari
non dedissent operam, sed rustici essent aut mercatores aliudque id genus
hominum. atque ita in alios etiam grassabatur, quos pariter membris foedo
mutilabat. sed imperator, qui iam oppido communito reversus erat Byzan-
tium cognitis istis eum revocavit, nec multum abfuit quin iisdem propemo-
dum, quibus alios affectisse diximus, eum multotaverit poenis. verum ea lege,
ut talia deinceps in Romanos non auderet, crimen quidem illi remisit: sed

ἀφῆκε τούτῳ τὰ ἔγκλημα, ἣ δίκη δὲ οὐκ εἰς μακρὰν τοῦτον με-
 τῆι ἐξ ἀνθρώπων πεποιημένη δυστυχίμασι τε τοὺς ἐξ ἐκείνου πε-
 ρίβαλε. τότε δὲ καὶ Γαβρᾶν βασιλεὺς ἐπὶ δίκην καλέσας, ἐπει-
 δήπερ ἐκράτει (ἐψηφιστο γὰρ οὐα δὴ ποιναῖς ταῖς κατὰ γνώμην
 5 αὐτῷ χρήσαιτο) σιδήροις τῷ πόδε περισφίξας ἐπὶ τινα τῶν ἐν
 καλατίῳ φρουρῶν ἕχρι τινὸς ἔθτετο, μετὰ δὲ ἀνεκαλέσατό τε καὶ
 τῆς προτέρας αἰθῆς ἐτίμα. Κλιτμοθλᾶν δὲ ἐπειδὴ τὴν βασιλείῳς
 ὁρμὴν ἔγνω (τὰ γὰρ ἀμφὶ Δορυλαίῳ ξυμπεπτωκότα μεγάλα τῆς
 αὐτοῦ καθίετο ψυχῆς) τῶν τινα σφόδρα παρ' αὐτοῦ δεδνημένων
 10 Γαβρᾶν ἐπέκλησεν ἐς Βυζάντιον ἐκπέμψας ἐδεῖτο βασιλείῳς φρού-
 ρια τῶν αὐτοῦ ἀντιλαβόντι ἄπερ ἂν αὐτῷ δόξη παύσασθαι δὴ
 τοῦ πρὸς αὐτὸν χόλου. ἀλλὰ βασιλεὺς τοὺς λόγους οὐκ ἀποδεξά-
 μενος αὐτὸν μὲν ἀπεπέμψατο, δυνάμεις δὲ ἕκ τε Σερβίων καὶ
 Οὐννίων μετεπέμπετο πολλὰς καὶ τὰ πρὸς τὸν πόλεμον ἐπιμελέστε-
 15 ρον ἐξηρτύετο. ὥστε μὴν ἵπποις τε καὶ ἀνθρώποις οὐδαμῆ τὰ ἐς
 τὸ ζῆν ἐπιλείπει, καὶ βοῶν ἀμύθητόν τι πλῆθος ἐκ τῶν κατὰ
 Θράκην ἠλαύνετο χωρίων ἄμαξαι τε ὑπὲρ τὰς τρισχιλίους. ὁ μὲν
 οὖν ἦρι φανέντι ἐπὶ Ἀσίαν διέβη καὶ τὰς δυνάμεις ἐπὶ Ῥυνδακοῦ
 κατὰ τὸ ἔθος ἤθροισεν. Οὐννοὶ δὲ ξύμμαχοι καὶ Σέρβιοι, οἳ P 175
 20 Ῥωμαίοις κατήκοοι τυγχάνουσι ὄντες, οὐκ ἐν δέοντι ἀφικόμενοι
 θέρους ὥρα στρατεύειν ἐποίησαν, ὅφ' οὗ δὴ μάλιστα τὰ πρά-
 γματα ἔφθαρτο. σκοπιμώτατον γὰρ εἶπερ τι ἔργοις πολέμων ὁ
 χρόνος ἐστίν. οὕτω δὴ βασιλεὺς διὰ Λαοδικείας τε καὶ τῶν
 Μαιάνδρω προσοίκων τὴν πορείαν ἔθτετο, γνώμην ἔχων ἐς τὴν

justitia divina haud multo post ulta tot scelera eum vita exemit, liberosque
 illius variis subiecit calamitatibus. eodem quoque tempore Gabram etiam in
 iudicium vocavit princeps, lataque sententia (decretum enim fuerat ut poe-
 nas quas ille vellet pateretur) vinctum compedibus in quodam ex palatii car-
 ceribus aliquamdiu tenuit: postea eum exemit inde et dignitati pristinae re-
 stituit. Clitsiesthlanes interea, ubi adventum imperatoris rescivit (quae
 enim apud Dorylaeum acciderant graviter eius pungebant animum), unum
 ex suis maxime illustribus Gabram cognomine misit Byzantium, precatusque
 est principem, uti receptis quaecumque vellet oppidis conceptam adversus
 se indignationem deponeret. sed imperator repudiata legatione ipsum dimi-
 sit, accitisque e Servia et Hungaria ingentibus copiis bellum maiori cura
 apparavit: et ne quid aut equis aut hominibus ad victum deesset, boum ex
 Thracia innumerabilem multitudinem et plaustra plus quam ter mille adduci
 iussit. hoc apparatu vere primo traiecit in Asiam et, ut solebat, copias ad
 Rhyndacum collegit. sed auxiliares Hungari, Serviiue Romanis obnoxii,
 haud tempestive advenientes, extraxere in aestatem bellum: ex quo res
 maxime labefactari contigit. si quid enim aliud, tempus certe in bellis at-
 tendandum est. itaque imperator per Laodiceam et terras Maeandro adia-

Ἰκονίου πανστρατὶ καταστήσεισθαι πολιορκίαν. ἔπει δὲ καὶ νέα αὐτῷ προσεχώρει Καισάρεια, Ἀνδρόνικον ἀδελφιδεὺν αὐτῷ τὴν Βατάτζην ἄμει στρατεύματι διὰ τῶν Παφλαγονίας χωρίων ἐπ' αὐτὴν ἰέναι ἔκεμψεν. οὐπω μέντοι Βυζαντίου ἑξῶν καὶ στόλον νεῶν πενήκοντα καὶ ἑκατὸν ἐπὶ Αἰγύπτου ἔστειλεν, ἅτε δὴ παν-5 στρατὶ ἐπὶ τὸν Κλιτζιεσθλὰν πόλεμον ἰάν. ἐντεῦθεν τε στρατευμάτων ὑποσπανίζων τῇ κατ' Αἴγυπτον ἀποχρησόντων.....

centes iter fecit eo animo, ut totis viribus Iconii obsidionem aggredere-
tur. cum vero ad eum defecisset Neocaesarea, Andronicum Batatzem ex sorore
nepotem cum exercitu per Paphlagoniam proficisci eo iussit. at priusquam
Byzantio excederet, navium centum et quinquaginta classem misit in Aegy-
ptum, utpote qui cum universis copiis Clitziesthlan aggredi statuisset. hinc,
cum non tantae copiae essent quae ad Aegypti expeditionem sufficerent.....

CORNELI TOLLI
IN
IOANNEM CINNAMUM
NOTAE.

CORNELI TOLLI
IN
IOANNEM CINNAMUM
NOTAE.

P. 4 v. 21. ὅπως ἐκεῖνος Νικηφόρον ἐπανόστη] Intelligit Nicophorum Botaniatem, cui imperium eripuit Alexius. vide, si lubet, Zonaram.

p. 5 v. 8. μὴ πρὸς ἀπέχθειαν ἐκείνων συγγεγραφόσιν] Apposite in hanc mentem Tacitus historia prima: *mihī Galba Otho Vitellius nec beneficio nec iniuria cogniti. dignitatem nostram a Vespasiano inchoatam, a Tito auctam, a Domitiano longius provectam non abnuerim: sed incorruptam fidem professis nec amore quisquam, et sine odio, dicendus est.*

p. 12 v. 18. διὰ τῆς ἀγορᾶς ἦγεν ὄνον ἵππων] Constantinus Copronymus, Leonis Isaurici filius, occiso Artavasdo imperii aemulo, eodem ignominiae ac supplicii genere affectit patriarcham Constantinopolitanum; postea pristinae eum dignitati restituit.

p. 13 v. 18. δι' ὑπόφλας Ἰσως παραλήθην] Meminit et similis in triumpho currus infra eiusdemque civilitatis in Manuèle. ceterum quod de cruce lata ait, in superstitione id imperatoribus Byzantinis, qui pro victrici lauro, crucem Christi triumphantes circumferebant.

p. 16 v. 21. τῷ κόμητι Περούσης] Latinis Pictaviae, ad sinum Hadriaticum. scribit Tyrius l. 14 c. 9, Raimundum hunc filium fuisse Gulielmi Pictaviensium comitis; fratrem primogenitum, eiusdem cum patre nominis, Aquitaniae iure haereditario imperasse, ipsum Raimundum militasse sub Henrico seniore, Angliae rege.

p. 20 v. 18. οὗ δ' ἐν βασιλεῦσι φασιν ἀπόστολος ἐφιλοτέχνησάτο Κωνσταντῖνος] Crucem fixit mihi hic de cruce locus, quia miris ductibus in scripto codice expressum erat Constantini nomen. tandem illustris vir, David Blondellus, atque ipse in sequentibus Cinnamus, iuverunt haerentem penitusque extrica-

runt. crucem vocat inventum Constantini, quod eam in coelo vidit, et simulacrum illius expressit ea forma, quae ex Eusebio aliaque scriptoribus vulgo nota est. ipse dicitur ὁ ἐν βασιλεῦσιν ἀπόστολος, quia coelesti visione, Pauli apostoli exemplo, compulsus ad fidem, Christi evangelium propagavit: ideo a Nicephoro, Alexandro monacho, ceterisque vocatur ἰσαπόστολος, quasi parem cum Paulo gratiam assecutus. Cinnamus l. 4, de Papae Romani potestate disputans, ut hic apostolum, ita ibi primum inter imperatores Christianum appellat: εἰς ἐστίν, ᾧ ταῦτα ἔδοξε, Κωνσταντῖνος, ὁ πρῶτος ἐν βασιλεῦσι Χριστιανός. de Saracenis quae subiungit, lacera sunt. poterit autem supplere nonnihil Choniatas, qui in eodem hoc Ioanne, octavo capite, eiusdem doni mentione facta, continuo addit: ἔφασκον δὲ οἱ κατὰ τὸ Σέτζερ Σαρακηνοί, πάλαι ποτὲ τοὺς προγόνους αὐτῶν ἐκ τῶν προσενεχθέντων δώρων τῷ βασιλεῖ δορυκτῆτον σχεῖν τὸν ἐκ λίθου ἀκτινώδους σταυρόν, καὶ τὴν πολυτελεῆ τε καὶ οἶαν ἐκπληξῆς εὐράπεξαν, ἡνίκα Ῥωμανὸν εἶλλον τὸν Διογένην, τὴν αὐτοκράτορα ἀρχὴν χειρίζοντα, τὴν τε βασιλείον ἐκείνου σκηπὴν ἐκύλευσαν, καὶ τοῦ χάρακος κεκρατηκότες τὰ ἐνόητα διείλοντο. aiebant autem *Sezerini Saraceni, maiores suos olim cruce illa radianti inter cetera munera imperatori oblata, et pretiosa atque admirabili mensa, capto Romano Diogene imperatore, eiusque vallo expugnato, et imperatorio tabernaculo direpto, potitos fuisse. summi pretii donum crux domini temporibus istis fuisse liquet, et offerri solitum ingentis meriti hominibus. Theophylactus historiae Mauritaniae l. 4, de Choarœ ad Sergium martyrem: ἀπαρχὰς τε τροπαίων καθυπισχνεῖτο προσφέρεισθαι τοῦ κυριακοῦ παθούς τὸ ἐπίσημον σήμαντρον. σταυρός δὲ τοῦτο ἀναγορεύεται, τεκτοπέυσθαι τε τοῦτον χρυσήλατον, μαργαρίτην τε περιβαλεῖν αὐτῷ, καὶ τῶν Ἰνδικῶν λίθων τοὺς διαγυεῖς. se illi *Dominicae passionis illustre monumentum, crucem ex auro puro confectam, et margaritis pellucidisque ex India lapillis variatam, victoriae suae primitias oblaturum.**

p. 25 v. 22. ἀράθη ὁ λίθος μετηρμένος] Equidem non intelligebam, quis ille lapis. sed bene odoratus est acutissimi vir nasi, cui et ego et Cinnamus plurimum debemus, Ioannes Fredericus Gronovius, scribendum esse, ὁ λύχνος μετηρμένος. ut monachus ille per visionem viderit illam lucernam, ut in templo erat suspensa ac dedicata, repraesentatam. idem et infra in iisdem verbis error, περὶ λίθων ἀράς, pro λύχνων, sicuti nos ibi correximus.

p. 26 v. 19. ἀπειροκαλία μὲν οὖν] Locus non sanus, cui vulnus haud dubie fecerit librarius. ceterum mens eadem, quae Fabio Maximo in animosa illa oratione apud Livium l. 24: *magis nullius interest, quam tua, T. Otacili, non imponi cervicibus tuis onus, sub quo concidas.*

p. 27 v. 2. καὶ πείθει ἀρετὴν ἀρετῇ παραβάλλοντα] Suspicor verius legi παραβάλλουσα, sc. ἢ γνώμη. id est, eum praeferendum esse persuadet, quem, comparando virtutem eius cum virtute alterius, deprehenderit praecellere. Galba ambitiose quidem, sed egregie, apud Tacitum I Histor. ad Pisonem: *Augustus in domo successorem quaesivit, ego in re publica. non quia propinquos, aut socios belli, non habeam; sed neque ipse imperium ambitione accepi, et iudicii mei documentum sint non meae tantum necessitudines, quas tibi postposui, sed et tuae, est tibi frater pari nobilitate, natus maior, dignus hac fortuna, nisi tu potior esses.*

p. 31 v. 22. τόμους ἐς Βυζάντιον ἐπέμψαι] Familiare verbum Cinnamo hac significatione. pag. 57: ὃν ἐπικόλπιον εἶχε τόμον, *chartam quam sinu abditam gerebat.* circa finem libri quarti de donatione et bulla aurea, qua monasteria Byzantina ipsosque monachos litium iniuriis exemit: τὴν μέντοι δωρεάν καὶ τόμῳ ἐσκήριξεν, ὃν αἶτε χρυσῷ ἐνσεσημασμένον, χρυσοβούλον ἕθος καλεῖν ἔστιν.

p. 33 v. 3. Μιχαὴλ ἐπὶ τὸν θρόνον ἀνάγει] Post mortem nimirum Leonis Styppiotae. hunc Michaëlem Nicetas non monasterii in insula acuta, sed μονῆς τῆς Ὁξείας, *acuti monasterii,* monachum vocat.

p. 34 v. 5. ἐς Ἀντιόχου ἤλθον τὴν πόλιν λεῖαν Μυσῶν] Distingue ἄρα καὶ ἐς Ἀντιόχου ἤλθον τὴν πόλιν, *λεῖαν Μυσῶν* καὶ τὰ ἐν πᾶσιν ἐργαζόμενοι. notum proverbium, *Μυσῶν λεῖα,* ex Suida et Zenobio.

p. 35 v. 23. καὶ λίξιον αὐτὸν λοιπὸν] *Λίξιος,* qui semi-barbaris Latinis ligius, vel vasallus. Manuël libro quarto, oratione ad Vladislaum: καὶ δοῦλος οὐ βία ζυγὸν ὑποδύς, ἀλλὰ δοῦλος ἐθελόδολος· ἐρμηνεύει δὲ σοι τοῦτο τὸ λίξιον.

p. 42 v. 3. διαβαίνει γὰρ καὶ ἐς αὐτὴν Ἀνκαρλίαν τὸ ὄνομα τοῦτο] Capiendum hoc de nomine regionis, in quam Persae concesserant, non autem de civitate Adrianopoli; cuius qui dici potest nomen aliquo excurrere?

p. 43 v. 5. αὐτίκα τοῦ σημειοφόρου λαβόμενος] Sic l. 3: *τοντονώτερον ἤλαυνε, ἐπεὶ τῶν ἐπεσθαι καὶ τὸν σημειοφόρον.* id est adhuc e veteri militiae Romanae more. Livius l. 9 c. 13: *adunt igitur in praelium urgentes signiferos.* et l. 10 c. 36: *um alii alios hortari ut repeterent pugnam: centuriones ab signiferis rapta signa inferre.*

p. 52 v. 2. Ἀλεξάνδρου τόλμαν ἐπαινεῖν ἔχω, ὅποτε μὴ σὺν ἕχη] Huc facit Q. Curtii Rufi de Alexandro elogium: *fatendum Cinnamus.*

est, cum plurimum virtuti debuerit, plus debuisse fortunae; quam solus omnium mortalium in potestatem habuit.

p. 53 v. 14. τὰ ἡμῖν τέως δρᾶν ἀφανῆ] *Saepe solitum Cinnamo post aliquam ambagem inserere verba, quae praecedere debebant. Persae, inquit, ex alto prospicientes, vident ea, puta sequentem exercitus Romani totam molem, quae nos adhuc, plano nimirum campo euntes, videre non possumus. itaque τὰ ἡμῖν τέως δρᾶν ἀφανῆ, pro δρᾶν τὰ ἡμῖν τέως ἀφανῆ. sic infra, ubi de Musalone patriarcha abrogato et suffecto eius in locum Theodoto: ἀνθ' οὗ Θεόδοτος, ἀνήρ ἐπὶ πλείστον ἀσκητικοῖς ἐγγυμνασάμενος προχειρίζεται πόνοις. item libro quarto: ἐπεὶ δὲ τις ἐπράτει φήμη πρότερον, ὡς Βασαββλας Πιτζάρδω ἔτι περιόντι προβοῦναι Ῥωμαίους σκέπτοιο, δεῖν ἔγνωσαν καὶ δευτέροις αὐτὸν ὄρκοις Ῥωμαῖοι καταλαβεῖν. plura sunt, quae in unum congerere pretium operae non esset.*

p. 55 v. 3. ἐπεὶ μηδὲ οὕτω ψυχὴν ἔστι κατασιῖσαι ἑαυτὸν] *Rescribe μηδὲν. possis huc adducere Livii locum l. 31 c. 34: nihil tam incertum nec tam inaestimabile est, quam animi multitudinis. quod promptiores ad subeundam omnem dimicationem videbatur facturum, id metum pigritiamque incussit: nam qui hastis sagittisque, et rara lanceis vulnera facta vidissent, cum Graecis Illyriisque pugnare assueti, posteaquam gladio Hispaniensi detruncata corpora, brachiis abscissis, aut tota cervice desecta, divisa a corpore capita, patentiaque viscera, et foeditatem aliam vulnerum viderunt; adversus quas tela quoque viros pugnandum esset, pavidi vulgo cernebant.*

p. 58 v. 7. ἰσοστοιχίαι τε καὶ σχήματα παρατάξεων] *Quid sit στοιχεῖν in acie, notum. Aelianus Tacticis c. 25: στοιχεῖν δὲ λέγεται, ἕκαστον ἄνδρα ἐν τῷ ἑαυτοῦ λόχῳ, τὸ ἐπ' εὐθείας εἶναι τῷ λοχαγῷ καὶ τῷ οὐραγῷ, φυλάσσοντας τὰ ἴσα ἀπ' ἀλλήλων διαστήματα. versare dicitur, cum singuli viri in sua decuria recta serie consistunt, a lochagu et tergi duce aequalia inter se spatia servantes.*

p. 66 v. 8. πλὴν τοῦ ἀσφαλοῦς, ὡς οἶμαι, τὰλλα πάντα πλουτηκῶς ἀγαθὰ] *Cosmas, inquit, omnibus abunde bonis locupletatus erat; sed hoc unum deficiebat, quod tuta non essent et segura. ideo Aristoteles libro primo Rhetorices, ubi de bonis agit externis, quae beatitudinem sive felicitatem constituunt civilem, partem non minimam eorum statuit divitias, non quasvis, sed, ut ipse praecipit, ταῦτα δὲ (χρήματα) πάντα καὶ ἀσφαλῆ, καὶ ἐλευθέρια, καὶ χρήσιμα: haec vero omnia et segura, et liberalia, et utilia esse oportet.*

p. 71 v. 11. τῶν τινὰ ἐπισημοτέρων Ἀλαμανῶν] Ait Nicetas cognatum hunc fuisse regis ipsius Conradi.

p. 75 v. 13. ἐπὶ τι τῶν ἀντιπέρους Βυζαντίου] Choniates de hoc ipso: τῆ περαιᾷ ἐναυλιζόμενος, ἤτις τοῦ Πικριδίου κατονομάζεται.

v. 16. λιμένα ἐπιμήκη Βυζαντίοις ἐργαζόμενος] Eiusmodi aestuaria λιμνοθαλάττας in Garumna vocat Strabo, ut et Cinnamus in sequentibus.

p. 76 v. 20. ὡς μὴ ξενίαν ἀδικοῦντες δόξαν οὐκ ἀγαθὴν] Sacrum quondam mortalibus et haud temere violandum erat ius illud hospitalitatis. inde T. Q. Crispinus Dadio Campano, aliquando hospiti suo Romae, tum vero lacessenti et provocanti: *nec sibi, nec illi, hostes deesse, in quibus virtutem ostendant: se ab eo, etiam si acie occurrat, declinaturum, ne hospitalis caede dextram violet*; apud Livium l. 26 c. 18.

p. 100 v. 9. ἔνθα πετρῶν προσβολαὶ ὄχιλον ἱκανῶς ἐπιστοιβαζόμεναι] Puto me recte emendare locum, scribendo ἔνθα πετρῶν προσβολαὶ καὶ ὄχιλων ἱκανῶς ἐπιστοιβαζόμενων. *ubi est obiectu petrarum et rupum satis coarctatarum difficilis aditu locus.* et his munita est ab ea parte Corcyra. προσβολαὶ pro προσβολαὶ quam vocem non semel apud Xenophontem legimus. unum adferam exemplum e tertio Memorabilium: *καὶ τὰ προκειμένα τῆς χώρας ὄρη κατέχοντες, βλαβεροὺς μὲν τοῖς πολεμίοις εἶναι, μεγάλην δὲ προσβολὴν τοῖς πολίταις τῆς χώρας κατεσκευάσθαι. ac montes ante regionem suam sitos praesidio teneant, hostibus quidem detrimento, ipsius autem agri civibus propugnaculi instar esse constitutos.* sic et obiectus montis, molis; paludis frequenter apud Tacitum.

p. 145 v. 12. ἄρας ἐκείθεν περὶ λίθων ἀφ' ἧς ἐπὶ Μονόπολιν ἐφέρετο] Idem mendum, de quo supra diximus in lucerna illa, quam moriens Ioannes imperator dedicavit, et postea monachus viderat translata. itaque correximus: ἄρας ἐκείθεν περὶ λύχων ἀφ' ἧς ἐπὶ Μονόπολιν ἐφέρετο. sic Herodotus Polymnia: *ὠμίατο δὲ περὶ λύχων ἀφ' ἧς ἐκ τοῦ στρατοπέδου. ille circa lucernarum accensionem, id est, sub crepusculum, e castris profectus est.*

p. 190 v. 10. ἣν γὰρ καὶ τὰ γε τοιαῦτα πολλοὺς τῶν διὰ βίου περὶ τῆν ἱατρῶν ἀναστραφέντων παρελαύνων τέχνην] Posset mirari quis, describi nobis a Cinnamo Manuëlem, modo contra maxima hostium agmina solum pugnantem et vincentem; modo medicum factum, et sollertissimum, sanantem vulnera, pharmaca

aegrotis dantem, et novorum tum fomentorum, tum potionum inventorem; modo nescio quid non agentem rarum et insolens imperatoribus. de Alexandro Magno identidem scripsere veteres non citra, ut opinor, hyperbolen. de Mithridate illo Ponti rege ex Laneo Cn. Pompei liberto refert Aulus Gellius, eum medicinae et remediorum id genus sollertem fuisse, solitumque eorum sanguinem miscere medicamentis, quae digerendis venenis valent. noster an haec exemplo habuerit, an quaedam assinxerit, nihil ad me. ipsum, si libet, audi se tuentem in iis quae proxime sequuntur, et falsi suspicionibus eximentem. *haec mihi cum nuntiata sunt; mihius verq̄ videbantur. supra fidem namque credendam, unum hominem aliquot milia superari, unaque hasta infensam armatorum multitudinem prostigere. quapropter cum ad aulam interdum principis accedens, nonnullos audirem in coelum efferentes tanta opera, imperatori palpantia, coelum illorum relinquebam. mores enim mihi sunt ad adulandum a natura inhables; neque ultro aut sciens verbum minimum nisi cum veritate et ore libero proferam. illa vero huiusmodi eos, qui in domo augusta officiis praeerant, quive in magistratibus erant, depingere et exornare sinebam, donec his oculis rem comperi, quippe et ipse quandoque mediis hostibus implicitus, cum vidi imperatorem hunc totis Persarum phalangibus resistentem. haec ipse satis honeste, satis ingenue. et certe si prisci etiam homines conquesti, nihil esse quod non mendax Graecia auderet in historia; nos utique de recentiorum scriptorum fide nolimus diligentius aut morosius anquirere. sed nunc ad reliqua pergamus.*

p. 231 v. 19. τὸ γὰρ τῆς δικῆς ἕλκος διὰ πολλῶν ἤδη τεθηγγμένον] Sententia est: iustitiae sive vindictae gladius iamdudum exacutus, hoc uno maxime modo, tempestiva nimirum reorum poenitentia, quam pater tuus ostendit, postquam imperium Romanum offendisset, quandoque et hebescere iterum solet. obstinatorum autem omnium et rebellium haud scio an quisquam mucronem eius effugerit.

p. 276 v. 11. καὶ τόμῳ ἐστήριξεν, ὃν ἄτε χρυσῶ ἐνσεισημασμένον χρυσόβουλον ἕθος καλεῖν ἴστιν] Dixi περὶ τοῦ τόμου in praecedentibus: alias enim λόγον aut γράμμα dicere solent eius aevi scriptores. Anna Comnena Hæro octavo: καὶ παρὰ τοῦ ἀτοκράτορος χρυσόβουλον λόγον ἐνσεισημασμένον διὰ πιννάβαρεως, ὡς ἕθος, διὰ βασιλικῆς δεξιᾶς λαβῶν. *bullae aureae scriptum ab imperatore signatum cinnabari, ut moris est, regis manus cum accepisset.* σηνοπυμα sunt, γραφαὶ ἐρυθραὶ, ἐρυθρὰ γράμματα τῆς βασιλικῆς χειρός, γράμμα ἐρυθρογράφον, ἐρυθροδάνη

ἰσημανθὲν γραμμάτιον. ut apud Nicetam libro quarto imperii Manuēlis: ὄθεν ἰσημανθάνη ἰσημανθὲν ἀφῆκε γραμμάτιον, ἐνάγων τοὺς κατὰ κολήην Συρίαν ἰσχύοντας συσχεῖν ὡς ἀντιφρονα, καὶ περὶ τὸ γένος ἀπολαστανόντα, καὶ τοῦ φάουος στερεῆσαι τῶν ὀφθαλμῶν. *missaque ad Coelestriae toparchas aurea bulla, mandat, ut Andronicum, hominem seditiosum atque incestum, capiant et viuis privent.*

p. 277 v. 9. ὄστις δὲ ὁ λίθος οὗτος καὶ ὄθεν εἰς Ἐφεσίων] Idem fere Nicetas, ubi de Manuēle nostro mortuo et iam sepulcro mandato: *lapis eum tegit nigricans et moestum aliquid prae se ferens, qui in septem vertices assurgit. non procul inde basi impositus adoratur lapis purpureus, viri magnitudine, qui ante fuit Ephesi; et is esse dicitur, in quo Christus de cruce sublatus, et fasciis involutus, conditus fuerit. eum lapidem imperator inde adiectum humeris suis, quippe qui divinum corpus ipsumque Christum gestasset, a portu Bucoleontis usque ad aedem, quae in turri palatii est, pertulit. sed non multo post imperatoris obitum saxum illud e palatio ad sepulcrum illius est translatum, ut clara voce defuncti res gestas et certamina proclamet. ita vertit Hieronymus Wolfius.*

p. 283 v. 13. Μηδικῷ πυρὶ φλέξειν διενοοῦντο] Igne Medico vel naphtha coniecta. ignis vel oleum Medicum, quod in regione Medorum conficitur. idem est et Persicum. Ammianus Marcellinus l. 23: *in hac regione (Perside) oleum conficitur Medicum, quo illitum telum si emissum lentius laxiore arcu; nam ictu extinguitur rapido, haeserit uspiam, tenaciter cremat; et si aqua voluerit obruere quisquam, aestus excitat acriores incendiorum. ita emendat locum, et pluribus de oleo Medico agit illustri Salmasius in exercitationibus Plinianis ad Solinum. refert etiam Ctesias, Persarum reges oleo hoc, sine ullo igni, urbes hostium incendio absumere consuevisse.*

v. 14. πῖλους τινὰς ὄξει περιδεύσαντες] Latini *udones* vel *udones* vocant, quod ex lana coactili vel ex pilis in modum lanae pressis et coactis quasi subcusi sunt. vide Salmasii notas in Aelium Lampridium.

p. 284 v. 9. παραπροσβείας τε πολλάνις ἐάλω] Aaron iste in aula erat legationum exterarum interpres; ne quis ipsum legationes circa alias gentes obisse putet.

p. 290 v. 14. τὸν σιλέντιον ὁ βασιλεὺς αὐτὸς ξυνοπάξαστο λόγον] Tangit eandem rem Nicetas l. 7: καὶ ὁ βασιλεὺς τοιγαροῦν οὗτος εὐγλαττίαν εὐτυχηκῶς, καὶ λόγον ἔμφυτον χάριν πεπλουτηκῶς, οὐ λαμυρῶς ἐπέστειλε μόνον, ἀλλὰ καὶ κατηχητηρίους ἄδινε

λόγους, οὓς φασι σιλέντια, καὶ εἰς κοινὴν ἀνέπτυσεν ἀκοήν. *hic quidem imperator natura facundus et suavis et sermonis affluentia ornatus, non elegantes tantum epistolas scribebat, sed et religionis institutiones parturiebat; ac publice declamabat.* agunt de voce σιλεντίου Curopalates et Meursius in glossario. alii interpretantur *sermonem de ieiunio*, ut hoc Zonarae loco in Leone philosopho: ὥς μὴ δυνηθῆναι διαλεχθῆναι τῷ συγκλήτῳ περὶ ηἱστίας τὴν συνηθῆ διάλεξιν, ἣ καλεῖται σιλέντιον. ut non poterit solennem dissertatiunculam in senatu de ieiunio habere, quae dicitur silentium.

CAROLI DU FRESNE
A M B I A N I,
D O M. D U C A N G E,
QUAESTORIS FRANCIAE,
IN
I O A N N I S C I N N A M I
H I S T O R I A R U M
LIBROS SEPTEM
NOTAE HISTORICAE
ET PHILOLOGICAE.

CAROLI DU FRESNE
A M B I A N I,
D O M. D U C A N G E,
QUAESTORIS FRANCIAE,
 IN
IOANNIS CINNAMII
HISTORIARUM
LIBROS SEPTEM
NOTAE HISTORICAE
ET PHILOLOGICAE.

P. 4 v. 6. εἰς ἐπίπλαν ἀποστάνας] Petrus Diaconus in praefat. P 429
 ad l. 4 Chron. Casin.: *historia a venusti decoris altitudine ruet, si mens cogitationibus obumbrata et pressurarum mundialium tenebris offuscata fuerit.* infra: *mens vero historiographi elucescere minime valet, quamdiu terrenis curis et lucris insudat, quia cum homo mundi turbinibus quatitur, movetur pariter et mens, et cum quiescit, similiter et ipsa quiescit, etc.*

v. 15. ἀνήβη παῖδι] Alexio Comneno, Mannëlis imp. filio, cui Andronicus Tyrannus vitam et imperium abstulit.

v. 21. Νικηφόρον] Botaniatæ, cui successit Alexius Ioannis parens.

p. 6 v. 1. πρόσω τῆς ἡλικίας] Erat quippe Nicephorus, cum imperium occupit, admodum senex. vide not. ad Alexiadis p. 45.

v. 13. μνηστειθεΐσαν] Ioannes enim statim atque in lucem est editus, imperator a patre acclamatus est. Anna l. 6 p. 167, 168.

v. 15. ἐπὶ τὴν Ἀσίαν] Conferendus Nicetas in Ioann. n. 4.

v. 17. Λαοδίκην] Laodicea Phrygiae urbs, de qua Plinius P 490
 l. 5 c. 29: *celeberrima urbs Laodicea imposita est Lyco flumini, latera alluentibus Asopo et Capro, appellata primo Diospolis, deinde Rhoas.*

p. 6 v. 8. Πιχαῤῥς] Qui Nicetae Ἀλιχαῤῥς, apud quem, αλ, praepositio est, quam crebro Arabes nominibus propriis praepouunt. vide Vaterium in praefatione ad El-Macinum.

v. 16. Σωζόπολιν] Pamphyhae oppidum. vide Nicetam.

p. 7 v. 19. φυλάρχων] Nam in plures tribus distributi erant, nec uni parebant duci, inquit Nicetae. Procopius l. 1 de Bello Pers.: οὐδεὶς δὲ οὔτε Ῥωμαίων στρατιωτῶν ἀρχῶν, οὐς δοῦκας καλοῦσιν, οὔτε Σαρακηνῶν τοῖς Ῥωμαίοις ἐπισπόνδων ἡγούμενοι, οἱ φυλάρχοι ἐπικαλοῦνται etc. ceterum expeditionem Ioannis Macedonicam ad A. 5 imperii refert Nicetae, qui cadit in An. Chr. 1123.

p. 8 v. 16. πειλεκυφόροις] Varangis. Bryennius l. 1 c. 20: ἀσιδιφόρον ξύμπαν καὶ πείλεκύν τινα ἐπὶ ᾧμων φέρον. vide not. ad Villhard. et Annam.

p. 9 v. 10. Οὔνοις] De hoc bello Hungarico Nicetae in Ioan. n. 5.

v. 12. Λαδισθλάβῳ] Ladislaus seu Vladislaus, Hungariae rex, non fuit Almi pater et Stephani, uti vult Cinnamus: unicam quippe filiam sustulit Pyriscam, Ioanni Comneno imperatori nuptam et a Graecis Irenes nomine donatam. Vladislao vero in regnum successit ex illius testamento Almus, ex Geisa fratre Vladislai nepos, qui assumpto in regni consortium Calamano fratre, ab eodem oculis privatus et exactus, ad imperatorem Germaniae primum, deinde ad Ioannem Constantinopolitanum Augustum fuga dilapsus est, auxilii expetendi gratia. extincto demum Calamano, Stephanus filius regnum adeptus est, is nempe de quo hic agit Cinnamus, qui proinde non fuit Almi frater, licet eodem in errore versetur Nicetae. consulendi inprimis ad hoc firmandum stemma regum Hungaricorum, Otho Frising. l. 7 Chr. c. 13 et 21 et Thwroczius in Chr. Reg. Hung. c. 63, ubi Stephano bellum a Graecis illatum pluribus persequitur. adde Uspergensensem et Albericum A. 1135 et notas ad Annae p. 416.

p. 10 v. 6. φροντιστήριον] Perperam hoc loco, ut et l. 2, scholam vertit Tollius; rectius sacra loca l. 6; est enim Graecis idem quod μοναστήριον. Suidas: φροντιστήριον, διατριβή, ἢ μοναστήριον, ὅπερ οἱ Ἀτικοὶ σεμνσίον καλοῦσι, quasi locus cogitationum seu commentationum, in quo monachi cogitationes commentationesque suas ad virtutem erigunt: unde Athanasio ἀσκηταὶ καὶ τῆς ἀρετῆς φροντισταὶ dicuntur. Acta SS. Phileas et Philoromi, Ruffino interprete n. 8: iam immolavit in phrontisterio. hac notione vocem istam usurpant Anna p. 156 482 485, Theophylactus Simoc. l. 1 Hist. Maur. c. 14, Nicetae in Man. l. 7 c. 3, Cantacuzenus l. 1 c. 22 et alii.

ibid. παντοκράτορος] A Ioanne exstructum monasterium pantocratoris, seu dei omnipotentis, narrat Nicetae in Man. l. 1 c. 1 et Innocentius III PP. l. 13 epist. 162, apud quem nuncu-

patur *pantocraton*, ut et in alia eiusdem pontificis epistola apud Odor. Raynaldum in Annal. Eccl. A. 1207 n. 19 et 20, usitato Latinis et Franciscis aevi medii scriptoribus more, qui Graecas voces in *omnibus* efferunt, ut pridem a nobis observatum ad Villhard. in eo humatum Manuëlem tradunt idem Nicetas et Cinnamus l. 2. ad Manuëlis monumentum lacrimas fudisse Andronicum Tyrannum auctor est idem Nicetas. monasterium virorum fuit, cuius hegumenus seu abbas olim fuit patriarcha Antiochenus, ex Villharduinorum familia oriundus, ut prodit Georg. Pachymeres l. 5. imaginis deiparae, quam a D. Luca depictam assererebant, in hac aede magno populi concursu cultae, meminit idem scriptor l. 2 c. 31. agunt etiam de hoc monasterio Gregoras P 413 l. 7, Codinus de Offic. Aulae CP. c. 15 et Ducas c. 36; in 11 urbis regione statuitur a Gyllo l. 4 c. 2, a quo pluribus describitur: iuxta templum ss. apostolorum, in narratione ms. de Belissario: *ἔκει γὰρ ὑπεστρέφετο εἰς ἓνα μοναστήριον. πολλὰ γὰρ ἐνδοξότατα βασιλικὸν καὶ μέγα τὸ λέγουν παντοκράτορα ἔγγιστα πού κ' εἰς ἄλλον ἄρειον μοναστήριον ἄγλων ἀποστόλων.*

p. 10 v. 13. *Ζευγμην*] Nicetas habet hoc loco et alibi *Ζευγμηνον*. vide eundem in Man. l. 2 c. 7.

v. 14. *ἐν Σιρμίου*] Sirmiensis ager medius interiacet inter Savum et Danubium, non vini solum toto Septentrione laudatissimi, sed etiam rerum omnium, quae ad usum humanum pertinent, serax, inquit Sambucus in descriptione Hungariae.

v. 20. *ἐκ τῆς Λιγούρων*] Nicetas: *καὶ εἶχεν οἰκισασόμενος τὴν παραλλαν Ἰταλλαν*. Lombardos seu Genuenses intelligit, qui hoc in bello Ioanni imp. militarunt.

p. 11 v. 9. *ἐς τὸν ποταμὸν*] Ad Carasum amnem commissum praelium refert Bonfinius decad. 2 l. 6.

v. 18. *Ἀκούσης καὶ Κελαδῆς*] Thwroczius c. 71 et Bonfinius, de hac Hungarorum clade scribentes, comitam nescio quem, *Cis* nomine, tradunt in eo praelio occubuisse, qui forte idem fuerit cum *Ἀκούσης* Cinnami.

p. 12 v. 4. *Κουρτίκιον*] Fuit Curticiorum familia illustris admodum in aula Constantinopolitana, quae Adrianopoli, unde prima ei origo, in urbem transiit, ut habet Anna l. 5.

v. 11. *Κριτόπλο*] Qui alius et diversus videtur ab eo, qui non semel Ioannacius Critoples nuncupatur Cinnamo.

v. 12. *γυναικειαν ἐνδεικνύοντα στολήν*] *Lex maiestatis praecipit, eum qui maiestatem publicam laeserit, teneri, qualis est ille qui in bellis cesserit, aut arcem non tenuerit, aut castra concesserit.* l. 3 Dig. ad Leg. Iul. Maiest., apud Valerium Max. l. 2 c. 7: *Rutilius eos. eo bello, quod in Sicilia cum fugitivis gessit, Q. Fabium generum suum, quia negligentia Tauromitanam arcem amiserat, provincia iussit decedere.* Vita Lud. Pii A. 828: *Baldrico duci Foroiuliensi dum obiiceretur, et pro-*

batum esse, eius ignavia et incuria vastatam a Bulgaris no-
stram regionem, pulsus est ducatu. ignavia enim culpae aequi-
 paratur, nec minori dignus est poena qui commissam sibi pro-
 vinciam aut arcem non tuetur, quam qui per proditionem in ho-
 stium potestatem tradit. Leo in Tact. c. 8 §. 16: *ἔ τις κάλιν,*
ἢ κάστρον πιστευθεὶς εἰς παραφυλακὴν τοῦτο προδώσει, ἢ χωρὶς
ἀνάγκης τῆ ζωῆ συντεινούσης ἀναγορήσει, δυνάμενος τοῦτο ἰδε-
κῆσαι, κεφαλὴν τμηρῶν ὑποβαλλέσθω. adde Leges Militares Rufi
 c. 36. et sane cum femineam mollietiam sapiat ignavia, iure egisse
 videtur Ioannes Comnenus, qui stola et veste muliebri virum in-
 ertem et ignavum induerit. tradit Nicetas in Man. l. 6 n. 8 pa-
 rum abfuisse, quin Manuel imperator Andronicum Angelum, qui
 Turcis Graecos, quibus praeserat, aggressis, turpi fuga dilapsus
 fuerat, muliebri habitu per urbem circumduci iuberet. sic olim
 Irene imperatrix Narseti patricio Italiae praefecto, qui fiscum et
 pecunias publicas bellis ingruentibus inepte dissipaverat, fuscum et
 colum misit, *λάβε ταῦτα,* inquit, *ἀ καὶ ἀρμόζει σοι· νῆθαι σε*
γὰρ μᾶλλον ἐκριναμεν, ἢ μετὰ ὄπλων ὡς ἄνδρα διεκδικεῖν καὶ διευ-
θύνειν καὶ ὑπερπολεμεῖν Ῥωμαίων, apud Constantinum Porphy-
 rog. de Admin. Imp. sic etiam Hormisdas Persarum rex, apud
 Sinocattam l. 3 c. 8, Varamum exercituum Persicorum ducem,
 qui praelio contra Romanos inito cladem passus erat, *αἰσχίστα*
ἔβρασε ἐξουθένησε, γυναικείας ἐσθήτας ἔπαθλα τῆς ἀδοξίας κλη-
ροδοτήσας αὐτῷ. ita Muchumet, Persarum, seu Turcorum Sal-
 tanus, milites qui male pugnauerant in altero contra Romanos
 praelio, et hostibus terga dederant, minatus est ignominiose tra-
 ducturum se muliebribus ad ludibrium stolis indutos, *γυναικείας*
περιβεβλημένους στολαῖς, apud Bryennium l. 1 c. 8. sic denique
 Michael Palaeologus suos, qui male Aenum arcem defenderant,
γυναικείας ἀτιμώσας στολαῖς, ἀπὸ προσώπου ἐποίησε, apud Pa-
 chymarem l. 3 c. 26. vide Savaron. ad l. 1 Sidon. epist. 8.

p. 13 v. 9. *ὀλίγω δὲ ὕστερον*] Nicetas n. 15.

v. 19. *εἰκόνα τῆς Θεοτόκου*] Ioannis triumphum accurate
 exsequitur Nicetas. at quod addit Cinnamus neutiquam post Iu-
 stiniani et Heraclii tempora eiusmodi actos Constantinopoli trium-
 phos, in quibus videlicet praecipuus deiparentis imagini cultus et
 locus datus fuerit, haud aegre refellitur ex Scylitze et Zonara,
 tradentibus Ioannem Zimissem, devictis Bulgaria, ita triumphum
 duxisse, ut totam rerum bene gestarum gloriam deiparae adscri-
 pserit, cuius imaginem in curru collocatam ipse subsecutus est:
ἐν δὲ τῷ ἄρματι τὰς Βουλγαρικὰς θεὶς τῶν βασιλέων στολαῖς, καὶ
ἄνωθεν τούτων εἰκόνα τῆς Θεομήτορος, ὡς πολιούχου, προπο-
ρευεσθαι ἐαυτοῦ ἐτάξατο. id ipsum postea imitatum Manuëlem,
 debellatis Pannonibus, tradit Nicetas l. 5 n. 3.

p. 14 v. 3. *Τανισμάν*] Vide not. ad Annae p. 366.

p. 14 v. 11. τῷ φυλάξει τῆς Ἰκονίου] Masuto Iconiensi Sultano, Cliziesthlanis II fratri notho, et successori.

p. 16 v. 1. τὸ δ' ἐννεῖθεν] Nicetas n. 5.

v. 2. Λεβούνης] Leo Annae l. 18 nuncupatus, Levo Willelmo Tyrio l. 14 c. 3, cuius stemma delibandum hoc videtur loco, ex opere nostro de Familiis Oriental. ad principum Armeniae, quorum in Comnenica historia sat frequens occurrit mentio, pleniorē notitiā.

N.

Constantinus Armeniae princeps potentissimus. Tyr. Albert. Aq. etc.

Taphnūtius, seu Taphroo, Armeniae perinde princeps.

N. uxor Balduini I regis Hierosol.

Leo, seu Livo Armeniae princeps.

Toros, seu Theodorus Armeniae post fratrem princeps.

Milo, seu Mellier, vel Melich, pulso Thoma nepote, Armeniam invasit.

Stephanus a Graecis occisus.

N. mater Thomae Armeniae principis.

N. uxor Iscelini I Edeessani comitis.

Rupinus principatum Armeniae consequitur A. 1180. huic uxor fuit Isabella, filia Humfredi II dom. du Thoron.

Leo, seu Livo, primus Armeniae rex, uxorem duxit Isabellam, Almerici regis Hierosol. filiam.

Doleta uxor Bertrandi regis Gibleti.

Aleidis nupta Raimundo, Boemundi III Antiocheni principis filio primogenito.

Philippa nupsit Theodoro Lascari imp. Graecorum.

Isabella, filia unica, nupsit Philippo, Boemundi IV Antioch. principis filio, quo in ordinem acto, Constans Leonis consanguineus Armeniae regnum in Aithonem filium transfudit, data eidem in uxorem Isabella Leonis filia.

Rupinus Armeniae rex a Leone coronatus et renuntiatus.

Constantinus Lascaris.

v. 6. Βαλμούνδου] Obiit Boemundus II princeps Antiochenus A. Chr. 1180.

v. 11. εἰς Κιλικίαν] Hanc Ioannis imp. in Ciliciam expeditionem pluribus exsequitur Will. Tyrius l. 14 c. 24. attigit etiam Odo de Diogilo de profect. Lud. VII reg. Franc. in Orient. l. 4.

v. 16. καὶ Λεβούνην] Belli inter Livonem et Antiochiae principem Boemundum II meminit Ordericus Vitalis l. 11.

v. 20. Ἀναζάρβου] Anavarza, Tyrio, Nicetae, Theophani P 433 et aliis dicitur, secundae Ciliciae metropolis.

v. 21. τῷ κόμητι Πητούνης] Fuit Raimundus Antiochiae princeps, Willelmi IX, Aquitaniae ducis ex Philippa, seu Mathilde, Tholosana filius secundogenitus, natus Tolosae, ut est in

Chronico Malleacensi A. 1099, cuius res gestas fusius prosequimur in laudato opere de Famil. Oriental. interim hic adnotandum venit, non solius duntaxat peregrinationis intuitu, quod vult Cinnamus, in Syriam profectum Raimundum, sed a Fulcone Hierosolymitano rege, cui iunctus erat affinitate, ad Constantias nuptias evocatum. ita enim disertè Tyrius l. 14 c. 9 et 20, Willelm. Gemetic. l. 7 c. 43, Math. Paris. A. 1132 et Robertus de Monte A. 1130. errat porro toto caelo Cinnamus, qui Pictones statuit ad sinum Ionium.

p. 17 v. 22. *πλίνθοις*] Nicet. in Ioan. n. 7: *παραπτάσματα καὶ ἱμαντώματα ἐκ πηλίνων πλίνθων.*

p. 18 v. 4. *Βαλδουῖνος*] Qui Willelmo Tyrio l. 16 c. 14 et 16 *Balduinus de Mares* nuncupatur, *vir*, inquit ille, *nobilis et potens.* v. infra p. 234. de Marasia dixi ad Annam p. 334.

v. 9. *Μουντάφαρα*] Praesidium in comitatu Tripolitano, cui nomen *Mons Ferrandus*, sit Tyrius l. 14 c. 6 25 et 26, ubi eam rem enarrat. Cinnamus expressit Gallicum *Montferrant*. Brocardus in descript. Terrae Sanctae quatuor ab Acconensi civitate dissitum leucis refert. adde Sanutum l. 3 part. 6 c. 15 et 16, et Vincent. Beluac. l. 31 Spec. Hist. c. 144.

p. 19 v. 6. *ἐφ' οἷς εἰρηται*] Pacta inter Ioannem imp. et principem Antiochenum refert pariter Tyrius l. 14 c. 30, ut et Ordericus Vitalis l. 13 p. 914 et 915, ubi bellum Antiochenum pluribus exsequitur. porro id potissimum observandum, inito Manuëlem inter et Raimundum foedere, imperatorem in Antiocheno tractu vicarium seu praefectum constituisse, qui suo nomine, quae ad supremum imperii ius spectarent, exsequeretur: qui quidem praefectus *ducis Antiochiae* titulo et dignitate gauderet, perinde ac eiusdem provinciae praefecti ante expugnatam a Turcis Antiochiam. certe hac dignitate donatus legitur *Leo Maiopolus* in diplomate Raimundi Pictavini principis Antiochiae et Constantiae uxoris m. April A. 1140 ind. 3, quod ille subscribit, exstatque in Tabulario S. Sepulcri Hierosol. et in alio Rainaldi Antiocheni principis et uxoris Constantiae An. 1154, quod refertur ab Ughello in archiepiscopis Pisanis p. 464, in quo quidem diplomate *Leo Maiopolus dux* tantum dicitur.

v. 7. *Φαίριοι*] Ita editio Tolliana; sed nemo non videt legendum, *Φρέριοι.* sic porro Nicetas in Andron. l. 1 n. 4, Pachymeres l. 5 c. 8 et 11, l. 6 c. 14, Gregoras l. 5, Cantacuzenus l. 2 c. 12 et Manuël Palaeol. imp. Orat. in Theodorum despot. milites militiae templi, aut hospitalis Hierosolymitani appellant, ex Gallico, *Frères*, quo nomine religiosos voto adstrictos monastico vulgo nuncupamus. Emanuël Georgillas in monodia ms. de epidemia, quae Rhodum insulam invasit A. 1498 mense Sept.

ἄρχοντες, πλούσιοι, καὶ πτωχοί, μικροὶ τε καὶ μεγάλοι, καὶ ἰσοῖς αὐθέντες φρερίδες ὀποῦσθαι τὸ κεφάλη.

statuta Hierosolymitana part. 2 c. 26: *et après receut le serment des Freres, et de tous les autres qui serement li devoient, et tint le royaume de Hierusalem quitte et en paix.* i. militum hospitaliorum et templariorum sacramenta exegit. et c. 21: *Frairies, militiae ipsae nuncupantur. Fratres sancti sepulcri*, in edictis Nunonis Sancii comitis Rossilionis et Petri reg. Aragon. de Paçe et Treuga, quae habentur tom. 8 Spicilegii Acheriani p. 368 et 381. sic porro milites istorum ordinum appellabantur, quod essent re vera monachi, ac, ut vulgo dicimus, religiosi, voto obstricti, qui ea tempestate *fratres* indigitabantur, Graecis posterioribus *Φράτριοι*, uti vocantur a Michaële Anchiali patriarcha in dialogo: unde fratres minores, *φρατρισμοῦριοι*, apud Georgium metropolitam Corcyrensem, *φρατρισμοῦριοι* apud anonymum de dissidio Graecorum et Latinorum dicuntur. ipsa etiam monachorum congregatio *fraternitas* appellatur; *fraternitas monacha*, apud Paulinum epist. 3 ad Severum. idem carm. 13: *Martinianum suscipit fraternitas, tectoque apricat et cibo.* Hieronymus ad Theophylum epist. 31: *te universa fraternitas suppliciter salutat.* Liberatus Diacon. c. 11: *quibus euntibus ad se, tale Eutyches reddidit responsum, hoc apud se esse decretum, ut nunquam egrederetur a sua fraternitate, sed tamquam in sepulcro degeret in monasterio.* ita Graeci *ἀδελφικόν* usurpant. Concilium Constantinopolitanum sub Menna Act. 5: *πολὺ καὶ ἄπειρον πλῆθος, καὶ ἀδελφικόν, καὶ μοναχικόν ἐξήγησε καὶ ἐνώρκωσε ταῦτα γνωρίζαι τὴν ὑμῶν ἐξουσίαν. τὸ γὰρ μὴ καταθέσθαι τοὺς ἀδελφοὺς καὶ μοναχοὺς, τοῦτο ἔθος ἄνωθεν κρητῆσαν. ἀδελφότης* eadem notione occurrit apud Palladium in Hist. Lausiaca c. 9 et 14 et alibi passim. id vero manavit a primis Christianis, qui sese invicem fratres appellabant, ut indicant Tertullianus in Apol. c. 39, Lactantius l. 5 c. 13, Minutius Felix, Athenagoras, Prudentius, et alii; unde ipsa ecclesia *fraternitas* dicitur apud eundem Tertullianum, Cyprianum, Ambrosium etc.

p. 19 v. 22. *Σίσερ*] Caesareensem obsidionem narrant pariter Nicetas n. 8 et Willelm. Tyrius l. 15 c. 1 et 2. de Caesarea urbe vide notas ad Alexiadias p. 412.

p. 20 v. 11. *λίθος ἢν λυχνίτης*] Eiusmodi est crux illa, quae in sacra capella Borboniensi in Boiis asservatur et colitur.

v. 14. *τρόπω δὴ*] Supplendus hiatus ex Niceta.

p. 21 v. 1. *ἐνιαυτοῖς μὲν δυοῖν*] Triennio confectam Orientem versus Ioannis expeditionem scribit Nicetas, qui Neocaesariensem perinde refert n. 9 et 10, ut et quod de Manuële, postmodum imperatore, habet Cinnamus.

p. 22 v. 8. *Πασγούση*] Duas circa Iconium paludes recenset Strabo l. 12, quarum maior *Κώραλις*, minor *Τρωγίτις* vocabatur. ita ex descriptione Pasgusae paludis, quam hic exhibet Cinnamus, conicere est eandem esse Pasgusam cum Corali, cui inaedificatum hodie oppidum, *Acrioteri* in chartis geographicis nuncupatum.

p. 22 v. 23. *Ῥαῖμουῦνδον*] De hac secunda Ioannis Antiochena expeditione agunt iidem Nicetas n. 11 et Nicolaus Trivettus A. 1142, Tyrius l. 15 c. 32 et 33, ubi etiam de Alexii et Andronici filiorum Ioannis, atque adeo ipsiusmet Ioannis interitu Cinnamo consona tradunt. Cinnami calculos de Ioannis imperii annis accurate expendimus in stemmate Comnenico.

p. 25 v. 10. *τέμνειν ἐδόκει*] Sed et ipsam manum, in qua vis tota mali continébatur, praecidendam censuerant medici, antequam reliquas corporis illaesas partes inficeret. sed id renuit Ioannes, dicens: *indignum esse ut Romanum imperium una manu regatur*. Will. Tyrius l. 15 c. 22.

v. 14. *ἐλπὶσιν ἤδη θανάτου*] Ubi *ἐλπὶς* sumitur pro metu. Cantacuzenus l. 1 c. 21: *διὰ τὸ ἐν ἐλπὶσιν ἡμᾶς εἶναι διαφθαρήσεσθαι sperare, pro credere*. Concilium Compendiense A. 757 can. 5: *si quis homo accepit mulierem, et sperat quod ingenua sit, ita non semel apud Hincmarum. consule notas nostras ad Ioinvillam* p. 81.

p. 28 v. 20. *τὴν χλαμύδα*] Addé Willelmum Tyrium l. 15 c. 23.

p. 29 v. 1. *μεθίστατο*] Ait Tyrius defunctum Ioannem sub Anavarza secundae Ciliciae metropoli, in eo loco qui dicitur *Pratum Palliorum*, quo spectat Leonis imp. de illius interitu vaticinium, *τόποις δ' ἐν ὑγροῖς καὶ παρ' ἐλπίδα πσεῖς*.

P 435

v. 12. *τριάκοντα*] Nicetas in Man. l. 1 n. 1.

p. 30 v. 15. *ἀμολογημένα*] Vide not. ad Annae p. 333 A.

p. 32 v. 10. *πρὸς Ἡρακλεία*] Vide Nicetam in Ioan. n. 9 et 10 et stemma Comnen.

p. 33 v. 3. *Μιχαήλ*] Exstincto Leone Styppiota patriarcha CP. suffectus est a Manuèle imp. Michaël Oxitas, uti scribit Nicetas l. 1 n. 2. Catalogus Patriarch. CP. in Iure Graeco-Rom. *Μιχαήλ μοναχὸς ὁ ἀσκητικώτατος, ὁ ἐπέκλην Κορυκούας, ἐπὶ τοῦ Πορφυρογεννήτου Μανουήλ τοῦ Κομνηνοῦ, 3ῃ β', μῆνας η'* sub hoc patriarcha coactum Constantinopoli concilium (An. 1143) scribit Theodorus Balsamon in Nomocan. Phot., in quo Bogomilorum damnata est haeresis, ipsique Bogomili ignis supplicio addicti, quod ultimum improbat Balsamon, quod nullus hactenus legatur canon, qui poenam quampiam capitalem, aut corporalem indixerit, cum id praesertim ad legum civilium auctoritatem pertineat. quo spectant ista Hildeberti episcopi Cenomanens. ep. 30: *reos tormentis afficere, vel supplicii extorquere confessionem, censura curiae est, non ecclesiae disciplina*. vide Allatum de Eccl. Occid. et Orient. perp. cons. l. 2 c. 12 p. 671.

v. 4. *ἦν Ὁξειαν*] Monasterii τῆς Ὁξείας meminit Pachymeres l. 4 c. 8. erat autem in monte eiusdem nominis situm, Chalcedoni proximo, qui postmodum Auxentii appellationem sumpsit, uti docent Menaea Basilii Porphy. 16 Kal. Mart.

p. 33 v. 10. χρυσίου κεντηνάριον] Auri centenaria habent Theophanes p. 99 147 148 335 etc., Procopius l. 1 de Bello Persic. et in Hist. Arcana, Nicetas in Man. l. 2 n. 7 l. 5 n. ult., S. Gregorius l. 2 ind. 2 epist. 130, Gruter. inscr. 1120 17 et alii quos passim laudant Scaliger lib. de re nummaria, Meursius et Fabrotus in glossariis. auri pondo interpretatur Alamannus. Isidorus centum librarum fuisse centenarium scribit, atque ex eo appellatum: quod, praeter Procopium, testantur Glossae Basil.: κεντηνάριον, λίτραι ρ'. κέντιον γάρ Ῥωμαῖοι τὰ ρ' φασί. Paulus Warnefridus l. 3 de Gestis Langob. c. 12: *inveniunt magnum thesaurum habentem mille auri centenaria*. Chronicon Reicherspergense: *si imperator et exercitus daret ei centenarios auri*. Arnoldus Lubec. l. 13 c. 37: *Cyprus est regio mari circumdata, regi Constantinopolitano subdita, persolvens ei annuatim septem auri pondera, quae centenere dicuntur*. in charta A. 1208 apud Ughellum tom. 7 Ital. Sacrae p. 274: *centum quinquaginta Tarenos Amalphiae, et duo centenaria cerae* etc. vide Georgium Agricolam l. 4 de Pond. Rom. p. 95, Casaubonum et Salmasium ad Histor. August. et notas ad Alexiadis p. 414.

v. 14. δεύτερον] Quo sibi clerum demereretur Manuël, et in suas partes perduceret, annum eidem duorum centenariorum redditum largitus est, quae quidem, inquit, nummorum species, δεύτερον, seu *secundi*, appellatione vulgo innotescit. Nicetas illud ipsum enarrans, γράμμα ἐρυθροσήμαντον — τῷ κλήρῳ τοῦ μεγάλου νεῶ ἐπιδίδωσι, τυποῦν αὐτοῖς ἀργύρεα ἐτήσια κέρματα, εἰς μνᾶς δις ἑκατὸν κορυφούμενα. quae verba idem sonant, cum centenarium sit centum librarum pondo, mina vero, idem quod libra, iuxta Budaeum, etsi quidam reclamant. at quod centenarium argenti, *secundum* dicatur, id videtur forte respectu centenarii auri, quod primum vocatum fuerit ex metalli dignitate: vel certe, quod eiusmodi nummi, non ex probato et examinato argento, quod *primum*, sed ex deteriori, quod *secundum* dicebatur, conflati essent. utriusque argenti meminit auctor narratio- P 436 nis de Salvatoris Imagine dicta Antiphonetes, editus a Combesio: ὁ μὲν γὰρ κασσίτερος εὐρέθη μεταβληθεὶς εἰς ἀργύριον πρότερον, τὸν καλούμενον πεντασφράγιστον· ὁ δὲ μόλυβδος εἰς ἕλαττον μὲν, δόκιμον δέ, ὅμως δὲ αὐτὸς μεταπεποιηται εἰς δεύτερον ἀργύριον. sic porro antea clerum et patriarcham sibi devinkerat Michaël Rhangabe, qui, ut auctor est Theophanes, statim atque a patriarcha coronatus est, τῷ πατριάρχει χρυσίου λίτρας πενήκοντα, καὶ τῷ κλήρῳ εἴκοσι πέντε concessit. rogas etiam a pontificibus Romanis clero distributas, cum recens electi essent, non uno testatur loco Anastasius bibliothecarius.

v. 16. ὁ δὲ Ῥαίμουδον] Nicetas l. 1 n. 2.

p. 34 v. 21. Προσοῦχ] Fuit Prosuchus iste origine Turcus, ut scribit infra Cinnamus, et, ut opinor, Prosuchi alterius, praeci- Cinnamus.

pui Pargiaruchi, seu Belciarochi Turcorum Sultani exercituum ducis filius, cuius meminit Anna l. 6.

p. 34 v. 6. *λελαν Μυσῶν*] Proverbium de iis qui misere exspoliantur. v. Diogen. Zenob. et alios paroemiographos.

p. 35 v. 23. *καὶ λῆσιον*] Occurrit vox ista infra p. 223. v. notas ad Annae p. 406.

p. 36 v. 1. *Ειρήνην*] Vide stemma Comnen.

v. 6. *καὶ ἡ Ἀλεξίῳ*] Alexii Comneni, Ioannis imp. filii primogeniti, qui Attaliae paulo ante decesserat, coniux. βασιλεὺς dicitur Cinnamo Alexius, quia a patre imperatorio titulo donatus fuerat, ut auctor est Nicetas. de Alexii uxoris morte, nonnulla a nobis observata in praefato stemmate Comnenico.

v. 8. *τὸ τοῦ βύσσου κναναυγῆς*] Purpura ferruginei coloris. Gloss. Gr. Lat.: *πορφύρα μέλαινα, ferrugo*. Virgil.

pictus acu chlamydem, et ferrugine clarus Ibero.

v. 19. *Μελαγγελοῖς*] Vide notas ad Annae p. 441.

v. 21. *Ῥογέριος*] Maria Comnena natu maxima filiarum Ioannis imperatoris, Alexii soror gemella, Ioanni Rogerio Caesari uxor data est a patre, cui illa haud diu superstes fuit; excessit enim, ut ait hoc loco Cinnamus, sub primos imperii Manuëlis annos. fuit Rogerius, si eidem scriptori hac in re fides aliqua, Capuae civitatis in Italia princeps, qui cum a Rogerio Siciliae rege bonis omnibus exutus fuisset, Byzantium, seu auxilium impetrandi, seu ibidem commorandi gratia, sese contulerat. verum in eo falli constat, quod Capuae principis dignitatem tribuit Rogerio, cum princeps, cui Rogerius Capuam abstulit, fuerit Robertus III, qui, ut multis narrat Alexander abbas Colesinus l. 1 2 et 3 rerum a Rogerio gestarum, in Sicilia oculis privatus, sub rege Willelmo I in tetro carcere vitam finivit, quod tradunt Falcandus p. 647 et Willelmus Tyrius l. 18 c. 7 et 8. neque potuit is esse filius eiusdem Roberti; siquidem, ut prodit idem Alexander l. 2 c. 64, cum Capua in Rogerii regis potestatem venit, anno scilicet 1134 supererat Roberto tantum filius Robertus in minoribus constitutus annis, tametsi constet Robertum principis filium Constantinopolim pariter demum concessisse, atque in aula Manuëlis vitam exegisse, ex iis quae habet card. Baronius sub A. 1166. fuit igitur Ioannes Rogerius non princeps Capuanus, sed ex eadem qua Capuani principes oriundus stirpe, quae gente Normannica, originem trahebat ab Anchetillo de Quadrellis Aversano comite, qui una cum Ranulpho a Gaimario Salernitano principe in auxilium evocatus, cum aliis nobilibus eiusdem gentis in Italiam transit, ut est apud Ordericum l. 3 p. 472 483 et Leonem Ost. l. 2 c. 68. proinde Ioannem hunc Rogerium eum esse arbitror, qui *Rogerius de Surrento* dicitur Alexandro abbati l. 2 c. 60, qui Nuceriam principis Roberti oppidum aliquandiu tutatus, tandem reddere compulsus P 437 est Rogerio regi, pacta impunitate. quod sane cognomen facit ut

fratrem Roberti fuisse existimem, cum illud ipsum tribuatur Roberto ab Hugone Falcando p. 645 et Willelmo Tyrio l. 18 c. 2 propter maternam originem; duxerat enim Iordanus II Roberti pater, Gaitelgrimum Sergii principis seu ducis Surrentini, cuius meminit Leo Ost. l. 3 c. 30, filiam, ut auctor est Petrus Diacon. l. 4 Chron. Casin. c. 98 et Camillus Peregrinus ad Falconem Benevent. primas obtinuisse Ioannem Rogerium Caesarem in aula Constantinopolitana, argumento est, quod in ea synodo, in qua Cosmas Atticus patriarcha CP. abdicatus fuit A. 1144 primus post Manuëlem imperatorem assederit. quadriennie post fati functo Raimundo Pictavino Antiochiae principe, cum Constantia eius uxor seque et principatum eidem Manuëli tradidisset, missus est illico Ioannes Rogerius Caesar, ut illam sibi in secundam uxorem adiungeret. sed Constantia Caesarem, quod in senium vergeret, aspernata est, ipsaeque rebus infectis Byzantium rediit, et tonsa post morbum coma monachicam vestem induit, ut pluribus refert Cinnamus l. 3. Rogerii Caesaris filius, ni fallor, fuit Rogerius alter, quem Manuël imperator in Dalmatiam misit, cui eum praefecit, sub titulo *ducis Selavoniae*, qua dignitate gaudebat ille A. 1180, ut ex variis diplomatibus colligitur a Ioanne Lucio allatis l. 3 Hist. Dalmat. c. 10 l. 4 c. 3. id enim suadent et Rogerii nomen, et quo vixit Rogerius seculum, praetereaue demandata a Manuële, cui merebat, praefectura.

p. 38 v. 19. Πιθηκᾶν] Conferendus plane ad hanc Manuëlis expedit. hist. Nicetas l. 1 n. 2.

p. 39 v. 14. Κελβιδιανόν] Lydia, seu Asia minor, sic dicta, ut auctor est Pachymeres l. 9 c. 8, Celbiani tractus mentio est apud Nicetam in Isaacio l. 1 n. 4, Acrop. c. 15 et al. vide notas ad Alexiadem.

p. 42 v. 3. πόλιν τε Ἀδριανούπολιν] De hac Hadrianopoli in Asia silent, opinor, geographi. porro Hadrianus, *quum titulos in operibus non amaret*, inquit Spartianus, *multas civitates Hadrianopolis appellavit. sed an regio circumvicina nomen istud habuerit, in dubium vocat Tollius, licet id diserte videatur dicere Cinnamus. verum quid vetat Hadrianopolim, ab urbe sic nuncupata, tractum istum vocatum existimare, cum Lyciam, ab urbe Chomate, Choma appellatam fuisse ostenderit ad Annæ p. 92 compluraque istius usus exempla proestent apud Porphyrogenetam in libris de Thematibus?*

p. 44 v. 23. ἐς τοὺς βασιλέως καὶ πρὸς τῆς ἀλουργίδος ὑπηρέτας τελῶν] Tollius vertit, *inter purpuratos imperatoris allectus*. verum, aut fallor, dignitatem istam spectavit vestis regiae cura, qua qui donatus erat, *a veste regia* dicebatur. vetus inscriptio: TL. CLAUDIO. AUG. LIB. CORINTHO. A. VESTE. REGIA. HERMES. LIB. PATRONO SUO. B. M. FECIT. contra, penes quem privatae erat, *a veste privata* dicitur in alia inscript.: DIS. MANI-

BUS COELLAE DYNATE. M. ULPUS. AUG. LIB. VALENS. A. VESTE IMP. PRIVATA. CONIUG. KARISS. etc. est igitur *a veste*, idem qui *vestiarius*. Papias, *vestiarius, qui vestibus praest.* VESTIARIUS AUG. in inscriptionibus aliquot. proinde ἀλουργίδος ὑπηρέτης erit *a purpura imperatoris*, seu penes quem vestis imperatoriae cura fuit; nisi quis malit hisce verbis designari *vestiaritam*, de qua dignitate abunde diximus ad Alexiadem.

p. 45 v. 1. Βεμπικζιώτην] Vide notas ad Annae p. 188.

p. 47 v. 9. ἀνδρὶ γὰρ Λατίνῳ] Solenne fuisse ait Cinnamus Latinis proceribus, sive, uti vocabantur, baronibus, ut statim post initas nuptias, fortitudinis suae ac dexteritatis specimen aliquod ederent, in novarum nuptiarum gratiam: quod potissimum fiebat in equestribus decertationibus ac torneamentis, quae plurimo non modo cum apparatu, sed et generosorum militum concursu solebant peragi, et festivas nuptiarum ceremonias ludosque complere, in quibus nova nupta, ceterisque matronis spectantibus, novus coniux vires suas experiebatur: cuius ritus infinita prostant exempla. interdum etiam, quo amasiarum sanarum, edito praeclaro aliquo bellico facinore benevolentiam sibi concilia- rent, bellorum occasiones quaerebant, ut in iis bellicae virtutis laudem consequerentur, vel denique in solenni aliqua venatione contra feras ipsas dexteritatem suam ostentabant. eo enim spectant quae habet vetus poëma vernaculum ms. de Alberico Burgundiae duce fictitio:

*dit la roine, ains siet molt grant folaiage,
qui por un porc a mis son cors en gaige,
auberi Poist, si respont sans outraige,
dame, i'avoie prins si haut mariaige,
que bien devoie monstrer mon vasselaige.*

v. 15. Νικόλαος] Frater forte Constantini Angeli Philadelph. de quo infra p. 224.

v. 18. Ἰωάννη τῷ τῶν ἀνατολικῶν etc.] Ioannes Aruchus, cuius meminit Nicet. in Ioan. n. 11 12 in Man. l. 1 n. 1 etc. erat, P 438 inquit Tyrius l. 15 c. 23, *inter principes vir magnificus megadomesticus Ioannes nomine.* de magni domestici dignitate nihil hic congero, cum multa viri docti adnotarint; tantum adde protodomesticum, alium videri a m. domestico in hac inedita, quae Mediolani in aede S. Vitalis exstat, inscriptione:

sic

B. M. FL. AURELIUS PROT DOM.
ESTICUS. QUL VIXIT. ANNIS.
L. M. III. D. III. AP
GUTIO. LIBERTUS EIUS.
POSUIT CONTRA VO
TUM. EIUS BENEMEREN
TI. PATRONO SUO.

p. 48 v. 2. Πουπάκη] Solymani Iconiensis proceris ex fratre nepotem. infra p. 114.

p. 59 v. 13. Μαλανδρος] Tyrius l. 16 c. 24 de Maeandro: *supra cuius ripas in pascuis grate virentibus castra metatus est.* adde Gesta Ludov. VII c. 11.

p. 60 v. 22. Ἀγρίμην] Portius in Diction. Graecobarbaro, ἀγρίμι, ἀγριόξουδον, θηράσιμον, θηρίον, θήρ. equus agrestis, indomitus, equifer. glossar. ms. ecclesiae Parisiensis, de equis: *sunt autem hi de agresti ordine orti, quos equiferos dicimus.* glossar. Saxonicum Aelfrici: *equifer, wilde cynnes hars*, i. indomitus equus. glossar. Latinogall. *equifer, maucheval*, i. malus equus. *agrestis caballus*, in epist. 1 Gregorii III pp. ad Bonifacium Moguntinum episc. *equus silvaticus*, in epist. 13 Zachariae pp. ad eundem Bonifacium.

p. 64 v. 7. κλίσει τε συνοδικῇ] Exstant apud Leonem Allatum l. 2 de eccl. Occid. et Orient. perp. cons. c. 12 p. 678 synodalia decreta lata mense Octobri A. 1144 et mense Febr. 1145 a Michaële patriarcha Cp. in Niphonem Bogomilicae haeresis reum, quo lectorem amandamus. vide praeterea Novam Biblioth. Labbei p. 190.

v. 13. τόν τε Ἑβραίων ἀποπροσποιεῖτο θεόν] Inde potissimum de religione prave sentire deprehensus est Niphon, quod adstante universo synodi coetu ἀνάθεμα τῷ θεῷ τῶν Ἑβραίων effutierit. synod. A. 1144. quis autem *Hebraeorum deus* dicatur, vide Arnobium iuniorum in Conflictu cum Serapione l. 1 initio.

p. 65 v. 16. ἔκπτωτος ἐγγόνου] Manuël in urbem reversus, Cosmam patriarcham, quod Niphonis Bogomilicae haeresis rei et damnati praevis opinionibus assentire compertus esset, coacta in Blacherniano palatio synodo, publice damnavit, et throno deiecit, 26 die Febr. A. mundi iuxta Graecos 6652 Chr. 1147 ind. 10. synodum et illius Acta ex ms. eruta recitat Allatius loco citato. aliam Cosmae depositionis causam comminiscitur Nicetas l. 2 c. 3. catalogus patriarch. Cp. Κοσμάς ὁ Ἀτινός, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ (Μανουήλος) ἀρχιερατεύσας μῆνας ἰ', ἐξεβλήθη, καὶ ἦν ἐκκλησία τηρούσα μῆνας η'.

p. 67 v. 3. Κελτοί] Per Celtas Alemannos intelligit Cinnamus, per Germanos vero Gallos, ut ex infra narrandis patet. porro Conradi imp. expeditionem Syriacam narrant pluribus Otho Frisingensis episc. qui eidem interfuit, l. 1 de Gestis Freder. c. 39 43 44 45 et 58, Helmodus l. 1 c. 61, Odo de Diogilo de Profect. Lud. reg. Fr. in Orient., Will. Tyrius l. 16 c. 18 19 20, l. 17 c. 1 8, Gesta Ludov. VII Franc. reg. c. 4 et seq., Mathaeus Paris. A. 1146, Sanutus l. 3 part. 6 c. 19, Chron. Vosiense c. 52, Robertus de Monte A. 1147, Gotefridus Viterb. part. 17. praeterea Nicetas in Man. l. 1 c. 4 et seq.

p. 67 v. 5. *Βριττωι*] Britannos et Brittos promiscue appellat Cinnamus Britanniae insulae incolas: Brittiā, seu *Βριτταν*, insulam ipsam Procopius l. 4 de Bello Gothico. ad Britanniam, seu P 439 Britannos, forte spectat nummus, in quo scriptum *BPETTILN*. cum *T* supino, seu inverso, pro Ω , ut in altero *ΜΑΞΣΑΑΙΗΤΛΝ*. apud Anton. Augustin. Dialog. 6 Antiquit. Romanarum.

v. 13. *Ἀλέξανδρον*] Alexander Gravinæ in Italia comes, a Rogerio Siciliae rege possessionibus suis propter rebellionem exutus, in Dalmatiam primum, mox Constantinopolim ad imperatorem Manuëlem profectus, eidem deinceps militavit, uti pluribus narrant Nicetas in Man. l. 2 n. 6, Alexander abb. Celestinus l. 1, rer. gest. Roger. Sicil. reg. c. 19 l. 2 c. 33 36 37 et 38, Otho Frising. l. 1 de gest. Frid. c. 24 l. 2 c. 11 et Willelmus Tyrius l. 20 c. 4 et 14. Gravinæ comitatus datus post haec a Rogerio Adae, nobili et strenuo adolescenti, filiae suae marito. Alexander Celestinus l. 3 c. 26.

p. 68 v. 13. *τοῦ Ἀλαμανῶν ῥηγός*] Mirum quam Graeculi isti scriptores principi suo adblandiuntur, dum imperatoris titulum et dignitatem huic soli asserunt, Germanicis Augustis denegant, quos regum appellatione donandos tantum censent et volunt, quasi Graecorum esset de dignitatibus et titulorum honorariorum praerogativa decernere. verum mox imperatoriam dignitatem plus satis agnoscit in Germanicis principibus, quos eo nomine supra reges fuisse innuit. vide notas ad Annae p. 30. ceterum Conradus priusquam iter capesseret per Graecorum provincias, legatum miserat ad Manuëlem, commestus et transitus impetrandi gratia. de hac legatione Nicetas in Man. l. 1 n. 4.

p. 69 v. 2. *πόλεμόν τε συνδιαφέρει τούτῳ*] Tangit hoc loco Cinnamus veterem Latinorum morem et receptum usum, quo vasalli in expeditionibus bellicis dominos sequi vel comitari tenebantur.

v. 10. *Γερμανός*] Exercitus nempe Francorum, duce Ludovico VII rege, qui Alemannos proxime subsecutus est.

ibid. *οὐκ οἶδα ὅτου ἕνεκα*] *Ne populis, inter se dissidentibus contentiones oriantur, et ut commodius vitae necessariae suis procurarent legionibus, equisque et iumentis ad onera deputatis pabula non desissent.* ita Will. Tyrius l. 16 c. 19, Gesta Ludov. VII, Math. Paris, et alii.

v. 19. *ἐς ἑννεήκοντα*] Willelmus Tyrius: *ut constanter asserunt qui in ea expeditione fuerunt, in solo domini imperatoris comitatu ad septuaginta millia fuerunt loricatorum, exceptis peditibus, parvulis, et mulieribus, et equitibus levis armaturae: in exercitu vero regis Francorum, virorum fortium loricis utentium numerus ad 70 millia, excepta classe secunda, aestimabantur.* Otho Frisingensis de Conrado: *tantam autem post se multitudinem traxit, ut et flumina ad navigandum,*

camporumque latitudo ad ambulandum vix sufficere videretur. Chron. Reichersperg. A. 1147: *tamque infinitus erat exercitus, quod ex quo gentes esse coeperunt, nunquam tantam hominum equitum simul et peditum multitudinem in unum congregatam fama sit.* Odo de Diogilo l. 2 de Conrado: *valde imperialiter egressus est et navali apparatu et pedestri exercitu: et bene, habebat enim tunc Hungaros inimicos.* idem l. 3: *et licet ego praescripserim et verum sit de illius exercitu infinitos iam ob-isse, audivimus tamen a Graecis, qui numerarunt transeuntes (brachium S. Georgii) eum cum nonaginta millibus et quingentis 66 transfretasse.* denique Gotefridus Viterbiens. part. 17:

— — — *numerum si noscere quaeras,
millia milleni militis agmen erat.*

in utroque scilicet exercitu Alamannorum et Francorum.

p. 70 v. 11. ἄτερος δὲ χαρτουλάριος] Basilii Tzitziluces, de quo Nicetas l. 1 n. 1.

p. 71 v. 16. Φρεδερίκω] Id ipsum refert Nicetas l. 1 n. 5, Gotefridus Viterb.

*adfuit egregius Fridericus dux Suevorum,
aequa suo patruo regit agmina Teutonicorum,
hostibus ingeritur, protegit ipse forum.*

P 440

p. 72 v. 10. ἐπὶ τὸν Ἀβύδου] Odo de Diogilo: *illi vero (Alamanni) venientes Andronopolim invenerunt transitum Constantinopolim partim resistendo, partim consulendo prohibentes, et apud sanctum Georgium de Sisto mare strictius, et solum fertilius asserentes. sed imperator eorum resistentes et consu- lentes aequa lance vilipendit.* id ipsum ab Ludovico deinceps enixius expetiit Manuel: *ceterum multo studio, inquit idem scri- ptor, consulendo laborabant, ut rex ab Andronopoli ad san- ctum Georgium de Sisto gressum diverteret, et ibi celerius et utilius transfretaret.* rex autem noluit incipere, quod Francos audiebat nunquam fecisse. ad hoc tamen postmodum fretum copias suas transmisit Fredericus imp. ut ex Anonymo, qui expe- ditionem illius Asiaticam descripsit, discere est. dicitur autem fretum Abydenum sanctus Georgius de Sisto, quod fretum illud mari sancti Georgii, seu Propontidi immineat, a Sesto urbe ita appellatum, quod non advertit vir eruditus. vide notas ad Vill- hard. n. 65.

p. 73 v. 9. σώματα αὐτοῖς μεγάλα] Vide notata ad Annae p. 24.

v. 19. Χοιροβάκχων] Ut adiacentes Choerobacchorum oppi- do campi explicandae aciei, et locandis castris idonei fuerint, dixi ad Annam l. 8 p. 221. Otho Frising.: *vallem quandam iuxta oppidulum Cherevach dictum, campi viriditate laetam, amni- culi cuiusdam medio decursu conspicuam attigimus, cuius loci*

amoenitate capti omnes, illo tentoria figere, et ibi pausare constituimus. et mox: fateor, toto expeditionis tempore nunquam laetiora habuimus tabernacula, nunquam quantum ad sensus iudicium maiorem ambitum occupaverant tentoria.

p. 74 v. 4. ὄμβρου γὰρ ἔξαισιον] Subitam hanc imbrum vim, quae universum paene pessumdedit exercitum, graphice verbis hisce, praeter Nicetam et Cinnamum, describit idem Otho Frisingensis: *et ecce circa vigiliam matutinam nubecula quaedam parva exorta imbrem mitem produxit. quem subito tantus pluviarum ventorumque impetuusus turbo subsecutus est, ut concussis et solutis, seu ad terram deiectis tabernaculis, gravissime qui post matutinorum laudes lectis nos receperamus, excitaret. clamor totum vicinum replens aërem attollitur. anniculus etiam, an ex reflexione proximi maris, imbrumve multitudine, an ex cataractis ruptis in caelo, ex supernae maiestatis ulatione tantum intumuerat, ex tumoreque praeter morem inundaverat, ut totum cooperiret exercitum. quid ageremus? divinam id animadversionem potius, quam naturalem inundationem esse considerantes, amplius attoniti fuimus. ad equorum tamen robur convolamus, unusquisque, prout poterat, amnem transire gestiens. videres alios natantes, alios equis adhaerentes, alios ut periculum effugerent per funes miserabiliter trahi, alios in flumen inordinate ruentes, ex eo quod aliis impraemeditate implicarentur demergi etc. eandem imbrum vim attingere etiam Odo de Diogilo l. 3, Helmodus l. 1 c. 61 et auctor Chronici Reicherspergensis.*

v. 20. Φιλοπάτιον] Vide notata ad Villhard. et Bryennium l. 4, ubi plura de hoc palatio congesimus.

p. 75 v. 5. ἐν θαύματι μεγάλῳ] Simili postea stupore, seu admiratione, percussos Francos nostros ac Venetos, scribit Villharduinus n. 66 cum primum ad urbem appuler: *or poez savoir que mult esgarderent Constantinople vil qui onc mais ne l'avoient veü, que il ne pooient mie cuidier que si riche ville peust estre en tot le monde. cum ils virent ces halz murs, et ces riches tours, dont ele ere close tot entor a la reonde, et ces riches palais, et ces haltes yglises, dont il i avoit tant, que nuls ne poist croire, se il ne le veist a Poil, et le lonc et le lé de la ville, que de toutes les autres ere souveraine. et suchiez que il n'i ot*
441 *si hardi, cui le cuer ne fremist. de turrium muris Constantinopolitanis adiacentium robore et altitudine idem testatur Guntherus in Hist. Cpolit. c. 15: est enim civitas triangula — habens in quolibet latere magnum milliare vel amplius, ex ea parte qua terram attingit, vasto aggere, et muro firmissimo tripliciter clausa. turre habens per circuitum sui excelsas et fortes, adeo sibi invicem propinquas, ut puer septennis de una turri ad alteram pomum valeat iaculari. infra, ubi de muris maritimis:*

ex ea parte, quoniam agger esse non potuit, propter frequentiam portus, quem habet tutissimum ac celeberrimum, muri sunt alti admirandas epissitudinis, et turres densae, eductae ad tantam celsitudinem, ut quivis in culmen ipsarum aspectum dirigere perhorrescat. de turrium numero vide descriptionem Cpol. ex Bondelmontio.

p. 76 v. 13. ταχὺ διαβάς] Inviso et insalutato Manuële discessit et in Asiam transiit Conradus, licet per suos Aleman-nici Augusti colloquium et congressum expetiisset Byzantinus. *sed alius, inquit Odo de Diogilo, ingredi civitatem, alius egredi timuit, aut noluit, et neuter pro altero mores suos, aut fastus consuetudinem temperavit.* proinde hinc refellitur Tyrius, qui Constantinopoli habitum a Conrado cum Manuële familiare collo-quium tradit.

p. 80 v. 23. ἀκολούθου] Perperam Tollius *pedissequum* vertit; id enim vocabuli apud Graecos Byzantinos Varangorum ducem seu praefectum designat, de qua palatina dignitate multa Codinus de Off. c. 4 et 5 et nos quaedam ad Villhard. et ad Annam. Scylitzes p. 787: στέλλεται — Μιχαήλ πατρικίος ὁ ἀκόλουθος. Cinnamo l. 3 πελευπόρων ἐξάρχων dicitur, et Annae p. 195 ἀρχων Βαγαγγίας. Willelmus Tyrius: *tradiderat autem Constantinopolitanus discedenti ab eo, et id ipsum petenti, domino imperatori, viae duces, locorum peritos, provinciarum finitimarum omnem habentes prudentiam, sed fidei modicae.* l. 16 c. 22, Gesta Lud. VII c. 6 7 et 8. ut porro Theutonici, Graecorum fraude, in vastas deducti solitudines, summam perpessi sint inopiam, multis prosequuntur Tyrius et Odo de Diogilo.

p. 81 v. 11. Μαμπλάνης] Nicetae l. 1 n. 6 Παμπλάνος, Willelmo Tyrio loco citato *Paramum* nuncupatur. *huic tamen tanto negotio; ait Tyrius, Soldanus Iconiensis non interfuit, sed quidam nobilis militiae suae primicerius, Turcorum magnus satrapa, Paramum dictus, hanc plagam domino permittente exercuit. accidit autem anno ab incarn. d. 1146 (leg. 47) mense Novembri.*

p. 82 v. 5. ὁ δὲ τῶν Γερμανῶν ῥήξ] De expeditione Ludovici VII Francorum regis in terram sanctam consulendi supra lau-dati scriptores. priusquam vero Ludovicus itineri in Romaniam sese accingeret, Milonem de Caprosia, seu *de Cheureuse*, militem, legatum anno superiore miserat, qui et transitum per Thraciam, et comneatum impetraret: quod ille benigne concessit, scripta ad regem perofficiosa epistola sub mensem Augustum, quae exstat apud Radulsum de Diceto in Abbrev. Chron. A. 1146.

v. 8. τοὺς τε γὰρ βασιλέως] A Manuële legatos ad Ludovicum missos Demetrium quendam, et alium cognomento Maurum, refert Odo de Diogilo l. 2.

p. 82 v. 12. εἶτε καὶ φύσει] Gesta Lud. VII c. 9 de eodem rege: *erat vir naturaliter patiens et benignus. Odo de Diogilo l. 3: rex Francorum, cui semper mos fuit regiam maiestatem humi-*
 P 442 *litate condire.* Gervasius Tilleberiensis de Otiis Imperial. ma. de Ludovico VII: *cui successit Ludovicus piissimus, amator cleri, ac verus dei cultor, qui a multis deceptus, nullumque decipiens, in sancta simplicitate transivit ad dominum, relicto Philippo filio, qui postponens paternam simplicitatem, materni generis astutias duxit in usum.* Ludovici epitaphium a Stephano abbate S. Genovefae Parisiensis exaratum:

*quantum coniugii permisit copula, castus,
 quantum iustitiae regula, mitis erat.*

v. 14. πᾶσι τοῖς δ' οὖν] Fuit sane Ludovicum inter et Manuëlem multa deinceps animorum consensio, cuius argumenta sunt variae ultro citroque missae legationes, de quibus tom. 4 Hist. Franc. p. 655 656 687 691 692 697 698 et 719; praeterea initae Alexii, Manuëlis filii, cum Agnete Ludovici filia nuptiae.

v. 15. πρέσβεις ἐς βασιλέα πέμψας] Missi hoc temporis momento a Ludovico legati Constantinopolim Aluisus episcopus Atrebatensis, Bartholomaeus cancellarius, Archembaldus Burbonensis, et aliquot alii.

v. 20. εἰσελεύοντι τοίνυν] Will. Tyrius: *interea rex Francorum paene iisdem subsecutus vestigiis, cum suo exercitu pervenerat Constantinopolim, ubi secretioribus cum imperatore usus colloquiis, et ab eo honorificentissime, et multa munus prosequutione dimissus, principibus quoque suis plurimum honoratis etc.* Odo de Diogilo l. 3: *processimus igitur, et nobis appropinquantibus civitati, ecce omnes illius nobiles et divites, tam cleri, quam populi catervatim regi obviam processerunt, et eum debito honore susceperunt, rogatus ut ad imperatorem intraret, et de sua visione et colloquutione desiderium adimpleret.*

p. 83 v. 3. σέλλων] Prosequitur Odo: *rex autem eius timori compatiens, et petitioni obediens, cum paucis suorum intravit, et eum in porticu palatii satis imperialiter obvium habuit. erant fere coaevi et coaequales, solis moribus et vestibus dissimiles. tandem post amplexus, et oscula mutuo habita, interius processerunt, ubi positis duabus sedibus pariter subsederunt. verum sellane Ludovico regi data fuerit humilior, quod vult Cinnamus, non attigit Odo, neque id vero videtur consentaneum, cum Ludovicus ipse in epistola ad Sugerium, Constantinopoli gaudenter et honorifice se ab imperatore susceptum suis insinuet. maxime enim dignitati regiae et Francicae maiestati detraxisset Ludovicus, si Byzantino principi istiusmodi praerogativam in ipsomet Constantinopolitano palatio concessisset, quam quidem denegasse par est credere, cum Ludovicus qui iam Propontidis fretum cum copiis suis emensus erat, Manuëli roganti,*

ut ad suum palatium pro rerum quarumpiam oblata de novo occasione regrederetur, id plane recusaverit, mandaveritque Manuëli, ut in ripam suam descenderet, vel in mari ex equo (legendum aequo) colloquium fieret, ut refert Odo l. 4. cuiusmodi congressus formam admisit post haec Conradus, qui primum Manuëli locum concedere ultro, id roganti, noluerat. sed haec pluribus prosequimur in dissertat. 27 ad Ioinvillam.

p. 83 v. 7. τὰ — ἀνάκτορα] Palatium Blachernarum intelligit, quod ad urbis partem australem erat, πρὸς νότον, sic enim legendum, non πρὸς νότον. ita et l. 4 n. 14 l. 5 n. 71: κατὰ νότον τῆς πόλεως idem palatium statuit.

v. 9. τὸν τῆδε νεών] Templum Blachernarum, in quo asservabantur τὰ ἐντάφια τοῦ Χριστοῦ σπάργανα, quae his innuit verbis Cinnamus: ὅσα τοῦ σωτηρίου Χριστοῦ πελάσαντα σώματι Χριστιανοῖς ἐστι φυλακτήρια. sepulcrales porro Christi fascias a Pulcheria Augusta inventas hac in aede depositas auctor est Nicephorus Callist. l. 4 c. 2. vide quae observamus ad Annae p. 196.

v. 14. Νικόλαόν τινα] Catalogus patriarcharum Cp.: Νικόλαος μοναχὸς ὁ Μουζάλων, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ (Μανουήλος) ἀρχιεπίσκοπος γενόμενος πρότερον Κύπρου, καὶ παραιτησάμενος, ὡς πολλοὶ μὲν ἔλεγον, καὶ τὴν ἀρχιεροσύνην αὐτῆν, πολλοὶ δὲ μόνην τὴν διοίκησιν τῶν πραγμάτων, καὶ ἐπὶ τριάκοντα ἐπτά ἔτη σχολάσας, εἶτα ἀνεβιβάσθη εἰς τὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ποιήσας χρόνους γ', μῆνας δ', εἶτα παρητήσατο ἀμφιβόλως, ἐκ βίας τῶν ἀποσχισθέντων ἀπ' αὐτοῦ, πολλῶν ὄντων, καὶ ἐξ ὧν αὐτὸς ἐχαιροτόνησεν. Nicolai Muzalonis patriarchae Cp. meminit Theodorus Balsamon in epist. Basil. ad Amphiloichium c. 69. vide P 443 Ius Graeco-Romanum tom. 1 p. 224.

p. 84 v. 4. Θεόδωτος] Abbas et ἡγούμενος τῆς ἀγίας Ἀναστάσεως. Catal. patr. Cp. de hoc monasterio dixi in notis ad Bondelmontii descript. Cp.

v. 8. γενόμενοι τε ἐν Νικαίᾳ] Mathaeus Paris.: *evasis tamen imperator cum principibus suis, et cum difficultate nimia usque Nicaeam pervenit, indeque Constantinopolim profectus, usque ad sequentis initium veris perendinavit.* adde Tyrium l. 16 c. 23, Gesta Lud. VII c. 10. Conradi cum Ioniensibus conflictum narrant idem Tyrium l. 16 c. 20 21 22, Gesta Lud. c. 6, Odo de Diogilo l. 5, Nicetas l. 1 n. 6 etc.

v. 11. Τῆχων] Tzechos vocat Cinnamus, quos alii Bohemos, olim sic dictos a Tzechio, primo Bohemici principatus auctore, cuius mentio est apud Aeneam Silvium in Histor. Bohem. c. 3: ab illo enim, lingua Slavica, seu Sclavonica, *Checos*, et *Czechios* etiamnum nominari Bohemos constat. diversi porro a Zecchis, de quibus Procopius l. 2 de Bello Pers. c. 29, l. 4 de Bello Goth. c. 4 et Theophanes in Copronymo p. 369. nam isti

procul a Bohemia dissi, Ponti Euxini littus insederunt. ceterum Vladialaus Bohemiae rex inter principes, qui sacras militiae nomen dederunt, refertur ab Othone Frising. l. 1 de Gest. Frider. c. 40 qui Labealai nomen huic regi tribuit, ut et l. 2 c. 27, Radenicus l. 3 c. 13 et Aeneas Silvius in Hist. Bohem. c. 24. sic etiam Guntherus l. 6 Ligur.:

*hoc quoque conventu procerum dux ille Bohemus,
fama Labeslaum quem nominat, ob sua gesta
fortiter, et bello nuper spectata Polono,
ex duce rex fieri meruit, gessitque potenti
sceptra manu, cinxitque novo diademate crines,*

Vladislai meminit rursum infra Cinnamus p. 223 et 226.

p. 84 v. 12. *Αβλων*] Boleslaus IV rex Polonorum, quos *Lechos* etiamnum vocari auctor est Sigismundus Herbersteinus in Comment. Rer. Moscovit. a Lecho primo gentis auctore, Zechii Bohemiae principis fratre.

v. 16. *πούρξη*] Tollius *pedes Alemanne* interpretatur, i. e. Gallice: *à pied Aleman*, quia Graecis forte *πούς*, *pes* est: sed cum vocabulum istud *πούρξη*, Gallicam sapiat pronuntiationem, probabilius est eo expressisse nostrum *pousse*, hoc est, *insta, curre, propera Alemanne*: quod cum Alemanni, qui pedites pugnare solent, contra quam Franci, quorum robur in equitatu semper fuit, quod etiam scribit Anna l. 5 p. 140, vel potius quod eorum equi variis in conflictibus ab hostibus iam caesi essent, facere haud poterant, Franci Alemannos irridebant et sugillabant, tanquam segnes et ignavos. amissos sane passim, et extinctos in longa ista et fastidiosa peregrinatione plerosque Alemannorum equos testatur Viterbiensis:

qui fuerant equites, pergunt moriendo pedestres.

atque inde inter gentes prius coniunctas dissidii fomes. Willelmus Tyrius: *hic demum imperator, seu quia cum paucioribus erat, qui multo plures prius secum habuerat, verecundiam sustinens, aut Francorum fustus non ferens, seu aliis latentibus causis, remissis quae supererant per terram legionibus, ipse ab Epheso usus navigio, Constantinopolim reversus est.* notat etiam Ode de Diogilo l. 2 ut nostris erant importabiles Alemanni eo in itinere, ita Alemannos Francorum superbiam dedignatos, non semel contra illos arma sumpsisse. Alemannos certe ut *equitandi ignavos* perstringit Nicephorus Phocas apud Luithprandum in Legat. cui an omnino fides praestanda sit hac in re, dubium facit Victor Schotti, qui in Caracalla, *Alemannos, gentem populosam ex equis mirifice pugnantem* fuisse sit.

P 444 v. 19. *καὶ ἐν ὁρᾶτι*] Vide notas ad Annae p. 171.

p. 86 v. 18. *ἐν τῇ Βυζαντιῶν*] Willelmus Tyrius: *ipse ab Epheso usus navigio Constantinopolim reversus est, ubi a domino imperatore multo quam primo adventu susceptus hon-*

stius etc. Odo de Diogilo l. 6: *Alemannus poenitens quod Constantinopolitanum imperatorem non viderat, apud eum reversus est hyemare.*

p. 87 v. 4. Θεσσαλονίκη προσέσχευ] Otho Frising. l. 1 de Gest. Frid. c. 59: *Conradus Romanorum imperator, naves apud Ptolemaidem ingressus, fratrem et amicum suum Manuël regiae urbis principem in Achaiæ seu Thessaliæ finibus inveniens adiit, cum eoque, tamquam ex longa via fatigatus, laboribusque fractus, et non modica infirmitate correptus, per aliquot temporis spatium ibi quievit.* adde Will. Tyrium l. 22 c. 28 et Gesta Ludov. c. 27.

v. 19. παρ' ὀλίγον ἤλθε τοῦ ἀλῶναι] Falsum igitur quod ait auctor Gestorum Ludovici VII c. 27, Ludovicum regem *in portu Aconensi navigium conscendisse, marisque nullo impediente periculo, ad regnum proprium reversum esse.* siquidem, ut narrat hoc loco Cinnamus, parum abfuit quin venerit in Graecorum potestatem, qui tum, flagrante bello Siculo, maria cum valida classe obibant, Siculis ipse admixtus. id porro Robertus de Monte, Vincentius Bellouac. part. 3 l. 27 c. 127, Nicolaus Tri-vettus in Chron., Sanutus l. 3 part. 6 c. 20 et ex iis auctor Magni Chronici Belgici, et Bonfinius dec. 2 l. 6 accidisse tradunt, cum Manuël Corcyram a Siculis expugnatam obsideret A. 1149. Vincentius Bellouac.: *Ludovicus rex Francorum a Palaestina navigans, ut in patriam rediret, Graecorum naves incurrit. cumque ab eis imperatori Curfolium obsidenti praesentandus deducitur, Gregorius*) dux navium regis Siciliae eos aggreditur. siquidem vastatis et spoliatis Graecorum provinciis usque ad ipsam urbem regiam Constantinopolim accedens, sagittas aureas in palatium imperatoris iecerat, et incensis suburbanis, de fructibus hortorum regis violenter tulerat. unde rediens naves Graecorum incurrit, captum Ludovicum regem eripuit, sed captos, regis obtentu, dimittit. interim Manuël recepto in deditionem Curfolio, Siculorum naves insequitur, et captis nonnullis navibus, rex fuga liberatur, et a rege Rogerio Siciliae, et a papa Eugenio honoratur.* sed de obsidione Corcyrensi agitur lib. seq. profert Philadelphus *Mugnos* l. 4 Theatri Genealog. Nobil. Famil. Sicular. diploma regis Rogerii in gratiam Georgii de Lendolina militis, cui Ludovici regis liberationem adscribit his verbis: *maxime tu ipsemet personaliter tamquam praefectus de duabus nostris regiis triremibus nostrae classis maritimae, cum divino auxilio cooperante, et nostrorum militum, eorumque praefectorum fortitudine, fidelitate, et prudentia, non procul Graecorum hostium, eorumque naves et triremes expulisti, et*

*) Georg.

tandem a captivitate illustrissimum regem Ludovicum VII suosque proceres et Galliae magnates manumisisti. verum chartae huic, si non incertae omnino est fidei, constat mendum inesse in adscripto A. 1146. ut sese res habeat, ex laudatis scriptoribus refellitur Thomas Fazellus, qui dec. 2 l. 7 c. 3 scripsit Ludovicum regem ab ingenti Saracenorum classe forte interceptum et captum, a Rogerio, qui tum cum classe occurrit, liberatum, et ab interitu vindicatum.

p. 88 v. 8. ἐτελεύτησεν] Moritur Conradus 15 Kal. Mart. A. 1152. Monach. Erford. Otho Frising. l. 1 de Gestis Frid. c. 63 l. 2 c. 1, Gotefridus Viterb. etc.

v. 11. Ἐρρίχος] Fallitur hoc loco Cinnamus: neque enim Conradus et Fredericus Sueviae dux, Frederici imperatoris parens, Henrici imp. filii fuerunt, sed Frederici *de Stoffen*, nobilis Suevi, ex Agnete Henrici imp. filia.

P 445 p. 89 v. 3. τὸν ἕνα κενηρωμένον τοῖν ὀφθαλμοῖν] De Frederico Sueviae duce, altero orbatō oculo, agunt Otho Frising. l. 1 de Gest. Frid. c. 12 14 21 39 l. 2 c. 2, Chron. Hildesheim. A. 1105 1118 1126 et 1135, Chronica Australis A. 1135 Guntherus etc.

v. 9. Ρογέριος] Rogerius Siciliae comes, Rogerii I Siciliae comitis ex Adelaide Monferratensi filius.

v. 11. Γιλιάμω] Willelmus, Rogerii Apuliae et Calabriae ducis filius, Roberti Wiscardi nepos, dux eorundem ducatum a Paschali pp. constituitur A. 1114 in synodo apud Cyperanam, cui ille postea fidei sacramentum praestitit, ut est in Chronico Casinensi l. 4 c. 51.

v. 12. ἐξ Παλαιστίνης] Blondus, Collenutius, Ritius, et alii rerum Neapolitanarum scriptores tradunt Willelmum, dum Constantinopolim pergeret, ut pactam sibi Alexii Comneni imperatoris filiam uxorem duceret, a patruo Rogerio ditionibus suis exutum fuisse. Cinnamus a Willelmo eas in pignus datas Rogerio auctor est, dum ille iter Hierosolymitanum aggreditur. sed neutrum probabile esse argumento est, quod Alexander abbas Colesinus, horum temporum scriptor, l. 1 c. 2 et 5 refert: *Rogarium nempe, cum Willelmum Salerni decessisse percepisset, doluisse valde quod se ignorante defunctus esset, quodque se ut sibi vivens statuerat, si filium non haberet, haereditatem non fecisset. inde praeparato navali itinere, quantocius Salernum tetendisse, statimque Calabriam et Apuliam ditioni suae subdidisse, reluctantem quantumvis Honorio pontifice, a quo tandem cum vexillo ducatus investituram accepit.* hisce consentiunt quae habet Hugo Falcandus, dum sit Rogerium consanguinei sui Willelmi ducis Apuliae morte cognita transiisse in Apuliam, et universis civitatibus ac principibus, qui ei resistendum putaverant, expugnatis, ad suum cuncta redeiisse imperium. eadem etiam tradunt Orde-

ricus Vitalis l. 12 p. 884 et Petrus Diaconus l. 4 Chron. Casin. c. 98 et 99. denique Gualterus Taruanensis canonicus de vita et morte Caroli comitis Flandr. c. 2 scribit *Willelmum audito unici sui germani* (Ludovici, uti appellatur a Gaufredo Malat. l. 4 c. 20 22) *exitu, coepisse lethaliter languere, et ut se periclitari cognovit Salernitanum archiepiscopum et Troianum episcopum advocasse, atque quod antea dum incolumis esset, fecerat, eorum quoque testimonio desiderantem confirmari, quidquid mobilium, vel immobilium in terra possidere videbatur, beato apostolorum principi Petro, eiusque vicario sanctissimo papae Honorio (ex cuius ore sacro hoc ipsum frequenter audivi, inquit Gualterus) iure perpetuo possidendum delegasse, ac deinde in confessione domini ab hac luce migrasse.* nulla proinde apud scriptores eiusce aevi usurpata ab Rogerio, Willelmo superstiti, Apuliae mentio.

p. 90 v. 2. *Λουθήρης*] Lotharium ab Innocentio II pp. in Italiam contra Rogerium Siciliae regem, qui Petri Leonis partes tutabatur, evocatum, habent passim scriptores, Otho Frising. l. 7 Chron. c. 18 19 20, Petrus Diaconus l. 4 Chron. Casin. c. 99 107 etc., Will. Tyrius l. 13 c. 19, Conradus Usperg., Dodechinus, Viterb. et alii.

v. 8. *γαμβρός*] Henricum forte Saxoniae ducem intelligit, aut Rainaldum, cui Lotharius pulso ex Italia Rogerio, ducatum Apuliae tuendum tradiderat. vide Chronicon Weingartense c. 12, Tyrium l. 13 c. 19, Chron. Casin. l. 4 c. 127 et Usperg.

v. 14. *μέλος γάρ τι*] Clamorem bellicum hisce expressisse P 446 verbis Cinnamum haud aegre persuasum haberem, nisi ad receptum vix usurpatum scirem.

p. 91 v. 4. *Ρογέριος δὲ*] Rogerius extincto Lothario, et pulso Rainaldo, Apuliam recuperavit. Gotefr. Viterb.: *post pauca dux Apuliae Raino, vel Rainaldus moritur. Rogerius in Apuliam revertitur, et terram duce orbatam, nec rebellantem occupat.*

v. 9. *ζωρεσίαν εἶλεν*] Ut Innocentius pontifex in Rogerii potestatem venerit, et Rogerio regium concesserit titulum, pluribus narrant abbas Usperg. et Albericus in Chron. A. 1139. Otho Frising. l. 7 Chron. c. 24, Falco Benevent., Nicolaus Trivettus A. 1142 et ex iis Baronius A. 1139 ubi profert diploma investituram regni Siciliae Rogerio concessam, seu potius tituli regii, quem iam antea usurpaverat, confirmationem, continens. quippe Rogerius subactis Apulia et Calabria, devictisque Sergio duce Neapolitano, et Roberto Capuano principe, optimatum suorum, atque adeo Henrici comitis avunculi sui consilio, in maiori ecclesia Panormitana solenniter fuerat in regem coronatus et inunctus idibus Maii A. Chr. 1129 ut ex veteris Chronici fragmento discimus, quod exstat apud Franc. Baronium de Manfredis l. 4 de Maiest.

Panormit. et ex diplomate ipsius Rogerii apud Ferd. Ughellum in Episc. Aquil. n. 5 tom. 1 Italiae Sacrae. nec multo post a comite cardinale Anacleti pseudopontificis, cuius partes tuendas susceperat Rogerius, legato, die natalis domini A. 1130 in eadem sede in regem est acclamatus, et corona donatus, ut habent Ioannes de Ceccano, Falco Beneventanus, Alexander Celes. l. 2, Ordericus Vitalis l. 13 p. 895. auctor Chronici Casaur. et Baronius hoc anno. sed nec illud involvendum silentio, Rogerium non Siciliae duntaxat, sed et Italiae regem acclamatum, quod testantur in aere Campano inscripti characteres, quod *Guza* communi vocabulo vocant Panormitani: ANNO AB INCARNATIONE 1136 IND. 14 FUSA PANORMI, ROGERIUS SICILIAE ITALIAEQUE REX MAGNI COMITIS ROGERII FILIUS ME DEXTRA BIONIS FUNDI AC D. MARIAE DICARI IUSSIT. exstant diplomata eiusdem Rogerii A. 1133 et 1137 apud eundem Ughellum in archiepiscopis Salernitanis, Brundusinis, et Beneventanis, quorum initium sic concipitur: *ego Rogerio D. G. Siciliae et Italiae rex, Christianorum adiutor et clypeus, Rogerii primi comitis filius.* ita pariter Guillelmus II apud eundem Ughellum in alio diplomate A. 1170 *Siciliae et Italiae rex* inscribitur. vide tom. 7 p. 565 581 982, Chronicon monast. S. Sophiae Benevent. p. 779, Ptolemaeum de Luca A. 1126 et Allatium in Diatriba de Simeonibus.

p. 91 v. 18. ἐπὶ παύδ] Rogerius forte, qui a patre dux Apuliae dictus est. certe fuit ille Rogerii filiorum primogenitus, ut auctor est Alexander abbas Celes. l. 3 c. 26. obiit A. 1149. Romuald. Salernit. in Chron., Hugo Falcand. et alii.

v. 21. Ἐρηός] Xerum nescio quem urbis Constantinopolitanae praefectum memorat Anna l. 12, a quo forte prodiit Xerus iste. Belli Siculi causam solus, quod sciam, profert Cinnamus.

p. 92 v. 11. Κόρινθόν τε] Otho Frising. l. 1 de Gest. Frid. c. 33: *circa idem tempus Rogerius Siculus, aptatis in Apulia, Calabria, et Sicilia triremibus, quas modo galeas seu sagittas vulgo dicere solent, aliisque navibus bellicis onerariis, classem in Graeciam destinat, praefectis eis ducibus strenuis, et in navali praelio gnaris. armatis itaque navibus Graeciae fines ingrediuntur, ac Mutino (leg. Mothone) sine impedimento gravique negotio capto, ad Curfol usque fortissimum Graeciae castrum procedunt. quod cum nulla vi capere praevalerent, ad dolos et ingenia se vertunt. igitur praemissis quibusdam, ut dicitur, qui se quempiam mortuum humandi gratia deferre simulaverat (est enim in praedicta arce castrum, sicut Graecis mos est, congregatio clericorum seu monachorum), idem castrum irruunt, arcem occupant, Graecis eiectis, praesidiisque suis ibidem locatis. inde ad interiora Graeciae progressi, Corinthum, Thebas, Athenas, antiqua nobilitate celebres expugnant, ac maxima ibidem praeda direpta, opifices etiam qui sericos pannos*

tesere solent, ob ignominiam imperatoris captivos deducunt. de istis opificibus agunt Nicetas l. 2 n. 8 et Falcandus in Praefat. p. 639. imperabat Siculae classi Georgius, maximus amiratus, ut auctor est Vincentius Bellovac., *vir quidem regi fidissimus, atque in negotiis saecularibus exercitatissimus*, inquit Alexander Calesinus l. 2 c. 8, ubi meminit etiam Ioannis amirati, viri perinde in re bellica admodum strenui. Corcyrae, Eubosae, ceterarumque Graeciae urbium expugnationis historiam fusius prosequitur Nicetas l. 2 n. 1 2 3 4 et 5. eandem praeterea attigerunt Robertus de Monte A. 1148 et 1149, Annales Pisanorum editi ab Ughello tom. 3 Ital. Sacrae A. 1158 et Sabellicus decad. 1 Rer. Venet. l. 7.

p. 98 v. 2. *στρατεύματα Σκυθικὰ*] Tangit hanc Scytharum irruptionem locis citatis Nicetas.

v. 16. *ξύλου πεποιημένα ἑνός*] *Μονόξυλα* vocant Graeci recentiores: *scaphas* scilicet, seu amnicas naviculas, *de singulis trabibus excavatas*, inquit Vegetius. unde a Latinis *trabariae* dictae, *quae ex singulis trabibus cavantur*, ut est apud Isidorum l. 19 Orig. c. 1, Gloss. Gr. Lat.: *μονόξυλον, lintris*. hae propriae erant Scytharum, Bulgarorum, Russorum, et ceterorum ad Septentrionem populorum, quibus Istrum et maiora flumina traiciebant. Claudianus in 4 Consul. Honorii.

*ausi Danubium quondam transare Gothunni,
in lintres fregere nemus, cum mille ruebant
p-r fluvium plenae cuneis immanibus alni.*

Cinnamus infra: *λεμβάδιόν τι ἀναβάς, ὁποῖα πρὸς ταῖς ἀγκυαῖς ἐνταῦθα διασαλεύει αὐτόξυλα, ἐπὶ τὴν περαιάν ἐφέρετο*. Theophrastus A. 17 Heraclii: *γλυπτὰ σκάφη* vocat eiusmodi ad Istrum traiciendum naviculas. Nicephorus Cp. in Breviar. de Bulgaris: *ἦγον ἐν Θεσσαλονίκῃ ἀγκυαῖα, μονόξυλα δὲ αὐτοὶ προσαγορεύουσι*. eiusmodi navigia *ἄδρυα* vocabant Cyprii, ut auctor est Hesychius. vide Const. Porph. de Adm. Imp. c. 9, Zonaram p. 202, Scylitzem p. 758 et alios a Meursio et Fabro citatos scriptores.

p. 97 v. 1. *ὄν Κοντοστέφανον*] Contostephanorum agnominis non a Stephano, Manuëlis imp. sororio, primam originem arcessendam constat, cum ea familia apud scriptores Byzantinos ante haec tempora occurrat. tametsi Stephanum, qui appellationi primus initium dedit, *διὰ τὸ βραχὺ τῆς ἡλικίας* ita nuncupatum, aequae ac Cinnamus, scribant Zonaras et Scylitzes. Contostephanorum stemma damus in stemmate Comnenico, in Familiis Orient.

p. 98 v. 6. *στολάρχην*] Exstincto et caeso Contostephano, Ioannes Axuchus magnus domesticus classi praeficitur a Mannële, absque tamen magni ducis titulo.

p. 99 v. 9. *ἐπὶ τοσοῦτον γὰρ ὕψος*] Nicetas de arce Corcyrensi: *ἴσται δὲ ἡ Κερκυραίων ἀκρα ἀγγίλιψ πᾶσα καὶ ἀγγινεφης, ἔλκοειδῆς τὴν θέσιν, καὶ ὑψικόρυμβος, προσεντευκυῖα ἐς τὸ βᾶ-*
Cinnamus.

θιστον τῆς θαλάσσης etc. de Corcyrae nomine et situ quaedam a nobis observata ad Alexiadem.

p. 106 v. 22. τὴν Κερκύρας ἐπιπετραμμένος] Theodorus Capellanus, uti appellatur a Nicet. l. 2 n. 5.

P 448 p. 101 v. 8. ἐπὶ Βυζάντιον ἦλθον] Fallantur qui ad hanc Siculorum expeditionem referri putant, quod Vincentius Bellocac. et Sanutus tradunt, Siculos post expugnatam Corcyram, et vastatas ac spoliatas Graecorum provincias, ad urbem usque regiam Constantinopolim accedentes, sagittas aureas in palatium imperatoris iecisse. nam haec post Rogerii excessum facta testatur Nicetas l. 2 n. 8. vide Bosin. dec. 2 l. 6 p. 268.

v. 19. κατὰ Σικελίας] Nicetas l. 2 n. 6.

v. 23. εἰρηζουπάνον] Qui Bacchinus infra, et Nicetae appellatur, et idem videtur cum Serviae principe, quem Draghinam vocat Diocleates in Historia Dalmatica.

p. 102 v. 20. Κωνσταντίνῳ] Constantino Angelo, qui item dignitate sebastohypertatus, et Manuēlis imp. ἐξαδάκτος, patruelis, dicitur in sententia depositionis Cosmae patr. Cpolit. A. 1144 apud Allatium: proinde filius fuit Constantini Angeli ex Theodora Comnena Alexii imp. nata.

p. 104 v. 8. Βόσθνα] Bossena, quae Constantino de Adm. Imp. c. 32 Βόσωνα nuncupatur, principes suos habuit, quorum seriem datus in familiis Dalmaticis.

v. 17. Γειτζῆ] Geiza II, Hungariae rex, Belae, cogn. caeci, regis filius.

p. 109 v. 21. Ἰωάννης ὁ Δούνας] Vide dissertationem 26 ad Iovinillam.

p. 113 v. 10. Οὔρσιν] Urosi illius, Deseae fratris, nulla quod sciam mentio fit in Historia Dalmatica, nisi idem sit cum Bela, de quo ad p. 221, qui ante Dessam in Servia principatum tenuit.

p. 114 v. 18. ἐξ Ἀλπεων] Vel ex hec loco patet *Alpes* dici quosvis montes altos, nec eos duntaxat qui Galliam ab Germanis et Italia determinant. Servius ad illud Virgihii, *aërios montes*, ait a Gallis aërios montes *Alpes* appellari; voce nimirum Gallica. Papias: *Alpes, proprie aëris montes Galliae. Nam Gallorum lingua alti montes vocantur.* Gloss. Graeco-Lat.: *Alpes, ὄρη εἰρηλά.* his consentit Isidorus l. 14 Orig. c. 8. hinc igitur passim quocumque montes *Alpes* vocant scriptores. Sidonius de Atho monte carm. 2: *silvosam currebant vela per Alpem.* carm. 9 de eodem: *iuxta frondiferae cacumen Alpīs.* Pyrenaeos montes *Alpium* nomine donat etiam Ausonius Epist. 23:

nunc tibi trans *Alpes* et marmoream *Pyrenaeo*

Caesareae Augustae domus est.

Alpes montis Zebraii, Alpes Roscidae vallis in iisdem *Pyrenaeis*, dixit Lucas Tudensis in Chronico p. 86 90. unde et *Hispanos*

Alpibus vocavit ex Catone Gallius. Adam Bremensis c. 229: *Normannia, quae suis Alpibus circumdat Sueoniam.* occurrit iterum apud eandem c. 239. sed de vocis primigenia notione dissentit prorsus a Servio et aliis Procopius l. 1 de Bello Goth. qui id nominis veteribus Gallis angustias montium seu collium significasse scribit: *Ἀλπεις δὲ καλεῖν τὴν ἐν στενοχωρίᾳ δίοδον οἱ ταύτῃ νενομήκασι ἄνθρωποι.* id ipsum tradit Eustathius in Dionysii Periegesim: *φασὶ δὲ τὴν λέξιν ταύτην κατὰ τὴν εἰς τὸ Ἑλληνικὸν μεταλήψιν, ταύτῳ δύνασθαι τῇ κλεισοῦρα.* atque ea ipsa notione vocem hanc usurpasse videtur Philostorgius l. 3 c. 24: *Ἀλπεις, αἷ τε Σουκεῖς καλούμεναι, καὶ αἱ Ἰουλλίαι, δίοδοι εἰς στεναὶ μεγίστων ὄρων ἐκατέρωθεν, καὶ ὅφ' ἐν χωρίον ἡγγύς τοῦ συμπύσεσθαι συγκλειομένων.* εἰκόσασι δὲ αἱ δίοδοι αὐταὶ τοῖς ἐν θερμοσύλαις στενοῖς. certe quidquid fuerit primis saeculis de vocabuli significatu, id constat inferioribus Alpes appellari convalles, et quae in iis sunt pascua, quo aestate pecora aguntur. ita usurpatur passim in donationibus factis ecclesiae Salisburgensi c. 1 et 7, apud Canisium tom. 6 Antiquar. Lect., in charta Ludovici Pii anno 838 pro monasterio Anianae, in chartis Alemannici Goldasti n. 27 et 86, apud Conradum de Fabaria de Casibus S. Galli c. 20, P 449 Bertholdum Zuifaltens. abbatem de origine sui monasterii, Augustinum *de la Chiesa* in Hist. Pedem. c. 26, Marcam in Hist. Beneharn. l. 5 c. 29 etc. hinc *Alpagium*, ius pascendi pecora in Alpibus, in charta b. comitissae Sabaudiae A. 1218 in tabulario ecclesiae Tarentasiensis.

p. 115 v. 15. *Γαλιτζης χώρας*] Galitia pars dicitur Russiae Minoris, *μέρος τῆς μικρᾶς Ῥωσίας*, in notitia Andronici: Nicetae vero in Man. l. 4 n. 2: *μία τῶν παρὰ τοῖς Ῥώσι τοπαρχιῶν, οὗς καὶ Σκύθας ὑπερβορόους φασίν.* *Galitz* hodie vocatur, estque ducatus, magno Moscoviae duci obnoxius, qui ex Moscovia in Orientem per Castronowgorod euntibus occurrit. huic imperabat eo aevo Vladimerus seu Lodomerus, ut habent Annales Hungarici, qui Chunorum fretus auxilio Minoslaum Russorum regem seu principem regno proturbare, tyrannidemque sibi asserere ausus, a Geiza tandem Hungariae rege, qui Minoslai filiam uxorem duxerat, inito praelio fusus ac deletus est, ut pluribus narant Thwroczius in Geiza c. 66 et Bonfinius decad. 2 l. 6. nec alium vel diversum Vladimerum hunc censuerim ab Vladimero Wszeuolodi filio, Iaroslai Russiae principis nepote, qui Kioviae ad Borysthenem urbe avita consedit, et post varias cum agnatis concertationes, cum omnes eorum expugnasset provincias, *μονομάχος* dictus est. utcumque sit, Vladimeri successorem Iaroslauum infra nominat Cinnamus; de Vladimeri vero parentibus agit Dimerus l. 7.

p. 117 v. 4. *μαπάνον*] Legendum *μάνον*, hoc est, *βασιλεως*. solent quippe Graeci *δ* Latinum per *μ* efferre, ut ex

exemplis quae profert Meursius in Gloss. plus satis patet. de banorum dignitate apud Hungaros et Servios dixi ad Annam. hac tum fungebatur in Hungaria Bela, qui Cinnamo *Bélosis* hoc loco dicitur Geizae regis avunculus, quo imperante rerum summam obtinuit, Uri Serviae comitis, cuius filiam Helenam Bela, cognomento Caecus, rex duxerat, frater. Ioannes Thwroczius c. 65: *tunc avunculus domini regis Bela Ban nominatus, gloriosus in millibus suis irruens super agmina Teutonicorum, percussit eos ex adverso graviter, et magnam stragem fecit in illis.* Belae bani, quo ductore Henricum Bavariae ducem fudit Geiza, meminere praeterea Otho Frising. l. 1 de Gest. Frid. c. 22 et Radevicus l. 3 c. 12. Guntherus l. 6 Ligurini, de Bela:

*hic placido cultu puerum nutriverat, ut qui
vir bonus et prudens, et avunculus esset utrique.*

vide notata ad p. 221.

p. 117 v. 21. οὗτος ὁ Βορλισης] Fuit is Boritius Calamani regis Hungariae ex regis Russiae filia (quam in adulterio deprehensam Calamanus repudiaverat) filius, ob idque pro spurio habitus. extincto Stephano rege, fratre, cum frustra paternum regnum repetiisset, Constantinopolim profectus, consanguineam Ioannis imp. duxit in uxorem. Graecorum exinde et Polonorum fultus auxilio, et ab aliquot evocatus proceribus, Hungariam cum valido exercitu ingressus, a Bela Caeco rege, et Alberto Leopoldi marchionis Austriae filio, Belae sororio, fusus ac fugatus est, ut pluribus narrant Otho Frising. l. 7 Chron. c. 21, Thwroczius et Bonfinius. hac accepta clade Boritius rursus Graecos in sui auxilium, et Labeilai Bohemiae ducis interventu, regem Fredericum induxit A. 1146. mox percepto Ludovici Franciae regis per Hungariam transitu, in illius castra concessit, quorundam Hungarorum consiliis accitus, qui facile fore ut multi in Hungaria non ignobiles a Geiza rege ad eum deficerent, polliciti fuerant. quod cum ad Geizam perlatum fuisset, statim a Ludovico per legatos P 450 Boritium vinctum sibi tradi postulavit, cui responsum piissimo ac christianissimo principe dignum dedit Ludovicus: *domum regis esse quasi ecclesiam, pedes eius *)* — *quasi altare, ideoque non posse se reddere vinctum eum, qui ad domum regalem, quasi ad ecclesiam, et ad pedes regis, quasi ad altare se protravit.* ita Thwroczius et Bonfinius dec. 2 l. 6. Odo vero de Diogilo l. 2 extremo, ait re in consilium adducta: *episcopos et optimates discussa ratione iudicasse, ut rex regi pacem servaret, et viro nobili, licet capto, vitam servaret, quia scelus esset*

*) Leo et Anthem. Nov. de Mulier. quae se servis propriis etc.: *in his quaedam preces nostris fundit altaribus, adstruens etc.* adde l. 7 C. Th. de locat. fundor. l. 6 C. Th. de relationib. S. Thomae Epist. et Acta Alexandri III. pp. apud Baron. A. 1168 1169.

utrumque, et morti hominem reddere, et amici sine ratione foedera rumpere. vox sane piissimo digna principe, qualis etiam illius fuit ad regem Angliae, cui, quod S. Thomae Cantuariensi archiepiscopo in sui fidelis ignominiam et ruborem praesidium praestaret, queritanti, respondit, *se hoc ius haereditarium ab antecessoribus contraxisse, et semper fuisse consuetudinis regni *)*, ut omnes pro iustitia exulantes benigne recipiat, et eis debita humanitatis solatia impendat. tandem Boritius a Manuële cum validis copiis adversus Hungaros missus, deleto ab hostibus exercitu, ipse a quodam Cumano domestico sagitta transfusus occubuit C. An. 1156, ut habent Otho Frising. l. 7 Chron. c. 34, l. 1 de Gest. Frider. c. 30 l. 2 c. 31. ex Boritio natus Calamanus Ciliciae praefectus, de quo infra Cinnamus.

p. 118 v. 21. *Μαρία*] Vide stemma Comnenicum.

v. 22. *Ρογερῶν δὲ*] Moritur Rogerius Siciliae rex A. 1152 indict. 1. ita Romualdus in Chron. et Otho Frising. l. 2 de Gest. Frid. c. 11. at Robertus de Monte Rogerii mortem in 29 April. An. 1153 raicit; alii in An. 1154. vide Familias nostras Normannicas.

p. 119 v. 9. *τοὺς πρέσβεις ἀπεπέμψατο*] Animos Manuëlis mire auixerat novissime initum post Rogerii excessum cum Frederico adversus Willelmum Siculum foedus, cuius meminit Otho Frising. l. 2 de Gest. Frid. c. 11.

v. 10. *στόλον δὲ νεῶν ἀγέλας*] Praelium istud navale, in quo captus Constantinus Angelus Byzantinae classis dux, attigit etiam Nicetas l. 2 n. 7. Siculae praeerat Maio Barensis, ut idem refert, qui in diplomate Willelmi regis apud Baronium A. 1156 *magnus ammiratus ammiratorum* dicitur, vir ceteroquin humilior sorte genitus, quem caede crudelissima interiisse auctor est Hugo Falcandus, qui illius historiam fuisse prosequitur.

p. 121 v. 20. *Τηρότης*] Toros seu Theodorus, Armeniae princeps, qui Livoni fratri successerat. de hac Andronici expeditione quaedam habet Nicetas l. 3 n. 1.

p. 122 v. 1. *καίσαρα δὲ*] Vide stemma Comnenicum.

v. 3. *ἐξ ἀνθρώπων*] De Raimundi Antiocheni principis nece consulendi Willelm. Tyrius l. 17 c. 9, Willelm. Neubrigensis l. 1 c. 21, Math. Paris., Robert. de Monte A. 1146 et Nicol. Trivet-tus A. 1150. vide stemma principum Antioch.

v. 4. *φρούριον*] *Νερα* dicitur Tyrio.

p. 124 v. 7. *εἰς Ἀντιόχειαν ἦλθεν*] Vide Willelmum Tyr. l. 20 c. 2.

v. 21. *Βρανιζόβης*] Ducem Branizobae dictum a Manuële Andronicum testatur etiam Nicetas l. 3 n. 1.

*) Francorum.

p. 125 v. 10. *σχῆμά τε πολέμου*] *Torneamentorum* seu decursionum equestrium usum primum in Graeciam inventum sub Manuèle hinc patet, quem Nicephorus Gregoras l. 10 a Latinis seu Francis ad Graecos transiisse refert. vide Nicetam l. 3 n. 5 et dissertationem nostram 6 ad Ioinvillam.

v. 17. *ὁ δὲ*] Videtur legendum *ὁ δέ*, quod quidem; ita ut Cinnamus dicat id in Manuèle miratum fuisse Raimundum illum, quem Herculi parem facit.

v. 19. *Ἡρακλεῖς*] Idem elogium Raimundo tribuit infra P 451 p. 216, cuius virtutes et dotes praecipuamque in re militari peritiam et animi fortitudinem mire praedicat praeter Tyrium l. 14 c. 21 Willelmus Neubrig. l. 1 c. 21. *quippe*, inquit, *hic fuerat Christiani nominis in Oriente fortissimus propugnator, atque insignium gestorum titulis veteris in se Machabaei transfuderat gloriam*, etc.

p. 126 v. 8. *δολῶσεις αἰεὶ ἐπινοῶν*] Andronici non indolem modo et fallacem illius animum graphice expressit Leo imper. in oraculo 1, sed et nequiter ab eo gesta totamque Comnenianam familiam nefando ausu absumptam demumque perditum viri exitum praecclare omnino praevидit, adeo ut in nullum alium ex Constantinopolitanis Augustis cadere possit illud oraculum, quod hisce versibus concipitur:

α Ἰ μ α.

τὴν ἐχθροποιὸν ἔνδοθεν κρύπτει πλάνην,
ὡς εὐμενῆς δὲ κύνας ἐκτρέφει νέους,
ἦν γλυκὺς κλύθωνος ἐκχεῖ εἰς μέσον,
ἀλλ' ἀπελέγξει τὸν λογισμὸν ὁ χρόνος.
ἄφρις δὲ παντας καταναλώσει ταχὺς.
σὺ μεγαλαυχεῖς καὶ γέγηθας, ἄθλιε,
καὶ χεῖρας ἀπλοῖς καὶ πόδας διαστρέφεις,
ὡς πραγμάτων ἔξωθεν αὐτὸν ἐξάγων.
ἀλλ' ὁ κύριος τὴν ὑπόκρισιν φανεῖ.
τί γὰρ καλὸν δράσειας, ὃ σὺ κυνόπα;
ὁ τῶ ξένῳ δεῖγματι συγκεκραμένους
πῶς σὺ κομίσεις ἀγαθόν τι τῶ βίῳ
ὅς τὸ στόμα πέχηνας εἰς ὑποπτέρους
πῶς ἀπερευξείς ῥῆμα χρηστὸν τῇ πόλει.

constat ex Niceta in Manuèle l. 5 n. 8 vocis *αἶμα* characteres, primos imperatorum ex Comneniana familia apices designare, Alexii nempe, Ioannis, Manuëlis et Alexii Manuëlis filii, quem Andronicus, ut et reliquos fere Comnenos, per scelus absumpsit, adeo ut in eum, a quo incepit, desierit, alpha nempe, quod in altero proxime sequenti oraculo innuitur:

ἀρχὴν ἔχων τε τὴν μονάδα καὶ τέλος.

Andronicus igitur *dolos nectens et recondens animo, velut benevolus parens*, Manuëlis liberos, tamquam *novellos catellos edu-*

cat, quibus mos parat et struit insidias, sed quod mente occultat, tempus prodeit: statim enim velut serpens illos absumet. disieunt in sinu laetaturque infelix Andronicus securus et ab omni cura liber. manus interim explicat pedesque distorquet, tamquam rei gestae seu Alexii necis innocuus. sed hypocrisim et dolos prodeit tandem deus. quid enim viro dignum faceret vilis canis? ille qui familiae extraneae, hoc est, Agneti Francorum regis filiae, quam iunior duxerat Alexius, per nefastum conubium se commiscuerat. qui fieri potest, ut is vivat prospere, qui os aperuit in pullos, qui adhuc sub alis parentum excubabant? non est igitur cur Constantinopolitanum imperium a tam scelesto imperatore quidquam boni expectet. haec est genuina, ni fallor, oraculi istius παράφρασις, quam interpres Rutgersius haud minus recte reddidit, praesertim eo versu, ὃ τῷ ξένῳ δέσμητι συγκειραμένος. huic enim imposuit perperam excerpta vox δέσμητι pro δέσμητι: est quippe δέσμη in signe armorum, quod in clipeo effingitur, ut auctor est Vegetius l. 2 c. 18, unde pro familia et gente hic sumitur, uti vox clipeus, non semel apud scriptores Latinos sequioris aetatis. Mathaeus Westmonaster. A. 1246 de Pembrochiansi familia Anglica extincta: sic nobilis clipeus ille marescallorum tot et tantis hostibus Angliae formidabilis evanuit. et Mathaeus Paris. eod. A.: clipei in Anglia iam, heu, prostrati etc. v. Specul. Saxon. l. 3 art. 72.

p. 129 v. 8. Ἰταλὴν στολήν] Sagum militare, nostris cotte d'armes. v. not. ad Alexiad. p. 401.

v. 18. πρῶτοςτράτορα] De hac dignitate vide notata ad p. 127.

p. 130 v. 22. Ἰμφορορον] V. Nicet. l. 3 c. 2.

p. 131 v. 22. Βορίτζης ὁ Βόσθνης χωρᾶς ἐξάρχων] Qui Orbino Barich appellatur, Bossenae banus seu princeps, sub A. 1154. Boritium excepit Culinus, cuius non semel mentio occurrit apud Innoc. III. pp. in Epistolis.

p. 132 v. 4. χαρτουλάριος] Chartularii dicuntur qui chartis inserviunt, ut est in l. 10 Cod., ubi causae fisc. seu publicarum chartarum tractatibus, in l. 1 Cod. de Praeposit. Agent. in reb., unde et tractatores appellantur, ut observavit Cuiacius: alias commentarienses, ab actis, qui chartas et codices expensionum tractant, qui largitionales titulos retractant, in l. 3 Cod. de Canone largit. tit. l. 10 l. 12, Cod. de Numerar. Actuar. et Chartular. l. 12. Gloss. Gr. Lat.: χαρτογράφος, chartularius; χαρτοφύλαξ, chartularius. Glossae Basil.: κομμενταρίσιος, χαρτουλάριος; κομμενταρίσιος, ὁ ἔπομνηματογράφος. σκρινιάριοι, σκρινιοφόροι, ἄγουν χαρτουλάριοι. erant autem tot chartularii quot scribis. eiusmodi sunt, quorum meminit Cleonius de Arte Grammatica: absurdum igitur erit dicere, a praeterito proconsule venio, vel Carruca est proconsule: sectantes chartulariorum ali-

quantorum imperitiam, deserunt doctissimorum veterum in arte tractatus. quippe cum inter chartularios eloquentissimos reperias quosdam vel paucos indoctos, melius est sequi eos, inter quos nullus reperiatur imperitus, quam hos inter quos videantur esse pauci. dicuntur autem scriniarii apud Suidam in Etymologico, οἱ χαρτοφύλακες τῶν βασιλέων; et καταγραφὴν τῶν ἐξετάσεων ἐν τοῖς σκρινίοις διαφυλάττοντες. Senator l. 11 epist. 38: moderatrix rerum omnium diligenter desideravit antiquitas, ut quoniam erat plurimis per nostra scrinia consulendum, copia non deesset procurata chartarum. infra: pulchrum plane Memphis ingeniosa concepit, ut universa scrinia vestiret, quod unius loci labor elegans texuisset. hinc legimus chartularios sacri cubiculi, in Nov. 8 et 25 Iustiniani, qui scilicet impensarum cubiculi et cellarii sacri rationem describebant et in acta referebant: chartularios numerorum militarium in Nov. 117 c. 11, qui in acta referebant nomina militantium, seu qui circa τοῦ στρατοῦ καταγραφὴν καὶ ἀναζήτησιν occupabantur, ut est in Tacticis Leonis imp. c. 4 §. 31. chartularios velocis cursus, ὄξυς δρόμου, de quibus Constantinus Porphyrog. de Adm. Imp. c. 43 et lex 3 Cod. de Canone largit. tit. chartularios τῆς λεγομένης ἐξαρχήσεως, cuius muneris meminit Ioannes Damascenus in Epist. Synod. ad Theophilum imp.; ἐξαρχήσεως autem Scylitzes p. 746. cum igitur plures essent chartularii, confecta inde chartulariorum schola, de qua agit lex 1 Cod. de Offic. Praef. Praet. praesertim vero chartularii dicuntur, qui tabulas vel chartas fiscalium debitorum tractant, agunt, administrant. auctor Historiae Miscellae l. 22: cum chartularius esset et publica tributa facta ratione conferret. quo loco Theophanes, χαρτουλάριον τε τελοῦντι τῶν δημοσίων φόρων. qui his praeerat magnus chartularius dicitur Ducae c. 30: οὗτος γὰρ ἦν πρῶτον τῶν εἰσοδημάτων τῆς ἡγεμονίας μέγας χαρτουλάριος. verum longe aliam functionem habuit chartularii dignitas, cuius hic occurrit mentio, et l. 6 c. 7. nam imperatoriis equis praefectus erat chartularius, ut docemur ex Zonara in Leone Isauro p. 83 et Niceta in Isaacio Angelo l. 3 n. 2. magnum chartularium eo nomine post protostratorem in aula meruisse scribit Codinus de Offic. aulae Cp. c. 5 n. 6, illiusque potissimum fuisse munus tradit, ut equum, peregre aut quovis e palatio profecturo imperatori, ad palatii ipsius portam adduceret. cum igitur haec dignitas praecipuos aulae Constantinopolitanae proceres spectarit, non modo probabile videtur ea donatos Michaëlem Branam et Andronicum Lampardam Manuële imperante apud Cinnamum, sed et Narsem Italiae praefectum, qui a Marcellino comite et Warnesfrido l. 2 de Gest. Langob. c. 1 et 3 chartularius et cubicularius Iustiniani imp. dicitur: ut et Gratosum, qui antequam ducis dignitatem esset adeptus, chartularius fuerat, apud Anastasium Biblioth. in Stephano IV. pp., et Maureatium, qui

P 453

vir magnificus appellatur apud S. Gregorium M. l. 1 epist. 4. v. Pachym. l. 1 c. 9. de chartulariis ecclesiasticis erit alius dicendi locus.

p. 132 v. 20. *Στέφανον τὸν Ἰατζᾶ παῖδα*] Perperam hoc loco Cinnamus Stephanum, qui tum Graecis et Manuëli militabat, Geizae filium fuisse scribit, cum illius frater fuerit, ut ipsemet agnoscit l. 4, et testantur diserte Radevicus l. 3 c. 12 et Guntherus l. 6 Ligur. ex quibus docemur, Stephanum, cum a fratre, ex affectati regni suspicione, ad Fredericum imp. profectus esset, ab eo per Venetias in Graeciam transmissum, cum litem inter fratres dirimere non potuisset. Guntherus:

*at rex huic finem nequiens imponere liti,
cum maiora premant privatae pondera curae,
distulit et iuvenem Veneti per stagna profundi
providus Argolicam servandum misit ad urbem.*

his consentit Nicetas l. 4 n. 1. sed de Stephano agitur rursum infra.

p. 135 v. 1. *Μαρίαν*] Fredericus imp. repudiata et remissa propter consanguinitatem Adela uxore, Diepoldi Hochburgensis marchionis filia A. 1152, ut habet Conradus Uspereg., aut sequenti, ut Chronicon Weingartense, ad alias nuptias animum adiecit, ob idque ad Manuëlem obtinendae Mariae, Isaaci sebastocratoris filiae, causa legatos misit. Otho Frising. l. 2 de Gest. Frid.: *rex quia non multo ante haec per apostolicae sedis legatos, ab uxore sua ob vinculum consanguinitatis separatus fuerat, pro duccenda alia pertractans, ad Manuëlem Graecorum imp. tam super hoc negotio, quam pro Guillelmo Siculo, qui patri suo Rogerio noviter defuncto successerat, utriusque imperii invasore debellando, in Graeciam legatos destinandos ordinat. sicque primatum suorum consilio, Anshelmus Hamelburgensis, et Alexander Apuliae quondam comes, sed a Rogerio cum ceteris eiusdem provinciae nobilibus ob suspensionem dominandi propulsus, eandem legationem suscipiunt.* de legatorum reditu agit idem Otho c. 20. Manuël post haec ad firmandum petitum connubium legatos ad Fredericum misit: sed is aliam sibi matrimonio iunxerat coniugem, cum ad illius praesentiam sunt admissi. idem c. 31.

v. 21. *ἐπὶ Ἰταλλῶν λέγουσιν*] Fredericum in Anconensi pago assecuti sunt Manuëlis legati. Otho Frising. l. 2 c. 23: *ibi in confinis Anconae imperator castra ponens, Palaeologum, quod nos veterem sermonem dicere possumus, nobilissimum Graecorum, regalisque sanguinis procerem, et Maradocum egregium virum, ex parte principis sui Constantinopolitani venientes, muneraque non parva deferentes, obvios habuit. quibus auditis, causaque viae cognita, per aliquot dies secum detinuit. dehinc accepto principum, qui cum ipso erant, consilio, Guibaldum Corbeisensem simul et Stabulensem abbatem regalem, virum prudentem* P 454

ac in curia magnum, in Graeciam legatione ipsius ad regiae urbis principem functurum destinavit. eadem habet Guntherus Ligorini l. 5. Fredericus ipse in Epist. ad Othonem Frising.: inde euntes versus Anconam, Palaeologum nobilissimum principem Graecorum, et Maradocum socium eius, cum ceteris nuntiis Constantinopolitanis obvios habuimus, qui ut in Apuliam iremus et hostem utriusque imperii Guillelmum potentia virtutis nostrae conterere vellemus, infinitam pecuniam nobis dare sponderunt, quia vero militia nostra propter multos labores et bella nimis attrita fuit, placuit magis principibus redire, quam in Apuliam descendere. adde Radevicum l. 3 c. 20 et Willel. Tyrium l. 18 c. 7.

p. 136 v. 4. Βασσαβίλλας] Fuit is Robertus de Bassavilla, qui Falcando, Petro Blesensi Epist. 10, Bonfilio Constantio, Fazello et aliis comes Loritelli vulgo indigitatur, Willelmi regis amatae filius, quam Gillam vocat Philadelphus *Mugnos* in Geneal. Sicil. Nobil. nupserat illa, ut idem scriptor ait, Roberto cognomento *Zamparroni*, nobili Normanno comiti Conversani, cui Rogerius rex castellum *di Sacca* concessit. ex his nuptiis natus Robertus de Bassavilla, qui ut auctor est idem *Mugnos* coronationi Willelmi Panormi interfuit, vir ceteroquin in regno potentissimus, qui adscitis Roberto de Surrento Capuano principe, Andrea comite Rupiscaninae, ceterisque nobilibus, quos Rogerius rex, ipseque Willelmus in exilium egerant, *utrumque imperatorem*, sit Tyrius l. 18 c. 2, *Romanorum videlicet et Constantinopolitanorum, alterum ore ad os, et manifeste, qui adhuc erat in Italia; alterum vero per literas, sed occulte, ad occupandum Siculi regnum sollicitabat.* Ioannes Berardi l. 4 Chron. Casuariensis: *mortuo rege Rogerio, Willelmus filius successit in regnum, vir mirae sapientiae et magnae virtutis, qui volens consanguineis suis bona facere, Robertum de Bassavilla comitem Loritelli fecit, eique totum comitatum illum et vicinas terras supposuit, et ex bono collato devotioem existimavit. et infra: nec multo post Robertus, cui dominus rex Willelmus tot et tanta bona contulerat, seditiose agens contra dominum suum, maximam partem de regno eius pervasit, comites suae nequitiae et complices multos sibi associavit et ultra quam credi potest sublimia de se cogitans, in modico perturbavit.* Bassavillae exilii causam refert Hugo Falcandus, quod videlicet *ad regni subreptionem plurimum adspiraret, ipsumque regnum ad se iure diceret pertinere, eo quod Rogerius rex avunculus eius in quodam testamento suo praecepisse diceretur, ut siquidem Willelmus eius filius inutilis aut parum idoneus videretur, Robertus comes, cuius virtus haud dubia erat, regno praeficeretur.* extincto postmodum Willelmo, Margaretae reginae, Willelmi cogn. Boni Siciliae regis matris opera ab exilio revocatus est. adde

Alexandrum Mon. l. 5, Chron. Monasterii S. Barthol. de Carpineto, Rob. de Monte et Nicol. Trivettum A. 1155 1156 et 1163, Acta Alexandri III pp. apud Baron. A. 1169, Othonem Frising. l. 2 de Gest. Freder. c. 29 et Guntherum l. 5 Ligur., apud quos Robertus *Cavillensis comes* dicitur, perperam opinor, pro *Bassavillensis*. neque felicius, ni fallor, Chronicon S. Bartholomaei de Carpineto de *Tuttavilla* cognomen ei indidit: etsi in Normannia extiterit illustris familia hacce appellatione: *hic autem* (Rogerius rex) *reliquit sibi successorem in regnum filium suum nomine Guillelmum, mandans ei ut Robertum de Tuttavilla filium sororis suae faceret comitem Loritelli.* familiae vero Bassavillensis in Normannia meminit Ordericus Vitalis l. 3 p. 479. et cui in hac dignitate successerit Robertus, non tradunt scriptores. nam ante illum comitatum Loritelli possedere proceres Normanni, qui a Gaufrido Capitanatae comite, Guiscardi fratre, genus ducebant: nempe Robertus I Gaufridi filius, Robertus II Roberti I filius, et P 455 Guillelmus Roberti II filius. Guillelmi meminere aliquot tabulae A. 1137 quibus varia dona contulit ecclesiis Scyllacensi et Teatinae, in quibus *Loretelli comitem comitum* sese inscribit, meminitque Roberti parentis et Roberti avi sui. vide Petr. Diac. l. 4 Chr. Casin. c. 48 117; Guillelmi igitur bona, fortassis ob rebellionem aut iure caduci, Rogerio regi cessere, atque inprimis Loretellensis comitatus, quem Roberto de Bassavilla ex patris praeepto Guillelmus I Siciliae rex concessit: ex quo ille *dei et regia gratia palatinum comitem Loretelli et Cupersani, filium et haerodem domini Roberti Cupersanensis comitis, et dominum civitatis Bivini* sese inscripsit, ut colligitur ex diplomate A. 1179, quod descripsit Ughellus tom. 8 Italiae Sacrae p. 369. genus porro ducebat Robertus de Bassavilla a comitibus Conversani, Normannicae gentis, proindeque a Gaufrido comite Conversani, Roberti Guiscardi ex sorore nepote, de quo Malaterra l. 1 c. 10 39 l. 2 c. 89 40 l. 4 c. 4, Ordericus Vital. l. 7 p. 645 l. 10 p. 780 et Will. Gemetic. l. 8 c. 14. sed de comitibus Conversani quaedam attigimus in notis ad Alexiadisp. 388, agemusque pluribus in Familiis Normannicis. ceterum id observatione dignum videtur, comites Loretelli, non modo *comites palatinos, sed et comites comitum* sese inscripsisse: ex quibus conficitur illustri hac dignitate donatos fuisse a principibus Normannicis, ut essent qui in his provinciis et ditionibus, quas bello acquisierant, uti in Francorum regno et Alemannico imperio ea tempestate observatum annotavimus in dissert. 14 ad Ioinvillam, cum suprema auctoritate in eorum palatiis ius dicerent. proindeque cum ceteros comites ex istius dignitatis praerogativa praecellerent, *comites comitum* appellabantur, ut apud Gallos nostros comites Campaniae, sese *Francorum comites* inscribebant. hac vero dignitate gaudebant primi Loretelli comites. nam Robertus I in charta A. 1095 apud Ughellum

in Episc. Teatinis n. 16 *comes comitum*: Robertus II in alia A. 1115, quae habetur in Chronico Monasterii S. Sophiae Benevent. *comes comitum de Lauratello*, et *palatinus comes* in charta A. 1125 apud Ughellum tom. 8 p. 357; denique Guillelmus, *Lorelli comes comitum*, apud eundem Ughellum in Episc. Teatin. n. 21 inscribuntur.

p. 137 v. 3. Πισχάρων] *Piscaria*, *Pescara* hodie, arx munitissima in Samnitibus, inter Atriam et Ortonam, in ostio fluminis cognominis in mare Adriaticum influentis, veteris oppidi Aterni fundamentis inaedificata, quod Aeternum fuisse aiunt. huius meminit Paulus Diac. l. 2 Rerum Langob. c. 20.

v. 4. ὁ μαθὼν ὁ Παλαιολόγος] Expeditionem Graecorum Italicam, quam obiter attigit Nicetas l. 2 c. 8, fusius prosecuti sunt Falcandus, Otho Frising. l. 2. c. 29, Will. Tyrius l. 18 c. 27 et 8, Rob. de Monte A. 1155 1156, Chronicon Ceccanense et Chronicon Pisanum A. 1156 et 1157, Radulfus de Diceto in Imag. Hist. A. 1156. addit Stero caesa in ea 40 millia Graecorum.

v. 7. Βεστίαν] *Vescia*, non *Voseia*, ut praefert editio, urbs in confinibus Campanorum et Hirpinorum, inter Abellam et Vesuvium, *Besti urbs* apud Leon. Ost. l. 8 c. 13. vide Cluverium l. 3 Italiae Antiquae et Ughellum tom. 7 Italiae Sacrae p. 1178.

v. 17. Φλαβιανή] Flavianum forte oppidum in Samnitibus circa littus haud procul Turdino.

p. 140 v. 21. ἐς ἔδαφος] Atque id postmodum causae fuit, cur Willelmus recepta Bari, castelli sui, quod a Barensibus dirutum fuerat, ruinas intuitus, Barenses sic allocutus sit: *iusto, inquit, vobiscum agam iudicio: et quia domui meae parcere noluitis, certe nec ego vestris sum domibus parciturus.* quod et factum est: muris enim primum aequatis solo, totius insecutum est excidium civitatis. Barim porro Graecis ademerat iam olim Guiscardus, ut est in Chronico Casin. l. 3 c. 44.

p. 141 v. 2. Τράνιν] Urbs nota in ea ora *Trani* hodie fere diruta.

v. 3. Γιβενάτζιον] Iuvenatium in Apuliae Peucetiae ora maritima, 12 m. a Bari, hodie *Giovenazzo*.

v. 4. Πιτζάρδος] Fuit hic Ricardus Andriae comes, Willelmi regis partibus addictus. proinde vix simile videatur vero illum esse qui a Roberto de Monte A. 1155 *Richardus de Linges comes Andriae* nuncupatur, cum Robertum Bassavillam is secutus sit. deinde Richardus, cuius meminit Robertus, non Andriae, sed Andri insulae comes fuit, si qua fides eidem haec A. 1145 scribenti: *rex Rogerius Siciliae Tripolitanam provinciam in Africa super paganos cepit. in hac expeditione fuit et multum profuit Richardus de Linghenc, miles optimus, qui nuper de Baiocensi comitatu illuc perrezerat, et a rege Rogerio comitatum Andri insulae, quam nuper idem rex super imperatorem*

Constantinopolitanum ceperat, dono acceperat. at Richardus a Cinnamo memoratus *Antro* seu Andriae oppido in Salentinis imperavit, quod *Roca* et *ars Antra* videtur appellari in Chronico Casinensi l. 2 c. 78. vide notas ad Alexiadiis p. 117.

p. 141 v. 12. *καυξιλερῶ*] Ansquetino, Willelmi regis cancellario, qui Beneventum ab Adriano pp. occupatum obsedit, uti narrant Tyrius et Chronicon Ceccanense seu *Ἰσσαι novae*, A. 1155 Anscotinum vocat Hugo Falcandus.

v. 21. *Βουνός*] *Buno* hodie.

p. 142 v. 6. *Βαυλῆτ*] Barolum, Barletta hodie, prope Tranim, de qua Ughellus tom. 7 Ital. Sacr. p. 1195.

p. 145 v. 13. *Μονόπολιν*] Urbs in Apulia Peucetia, veteribus incognita, pulchritudine, splendore, civitate ac aedificiorum magnificentia nobilis, licet non magna, inquit Leander Albertus.

p. 146 v. 17. *Ῥώμης ἀρχιερέως*] Adriani II.

p. 147 v. 19. *Βουτούταν*] *Bitonto*, urbs episcopalis inter Rubos et Barium, Antonino *Budruntus* vel *Butuntus*.

p. 148 v. 9. *Μαλφῆτον*] 3 m. ab Iuvenatio, in ora maritima, vulgo *Malfetta* et *Melfatta*.

p. 150 v. 18. *Μοντοπολοῦς*] *Monspelosus*, civitas quam Bradanus fluvius alluit, hodie *Montepeloso*.

v. 19. *Γραβίναν*] *Gravina* civitas Apuliae Peucetiae, haud procul a Matera, ducatus titulo hodie insignis.

p. 151 v. 7. *τῷ Παλαιολόγῳ*] De morte Palaeologi Otho Frising.: *mortuus fuit ibi Palaeologus et ad terram suam deportatus.*

v. 10. *ἀποθρῆξασθαι*] Locus satis intricatus, quem sic concipiendum putavi, ut Palaeologus morti iam proximus, ceterorum Graecorum more, coma detonsa, angelicum et monachicum habitum induerit, seu τὰ τρίχινα, id est, τὰς ἐκ τριχῶν κατασκευασμένας ἐσθῆτας, uti vocem hanc interpretatur Basilius Caesar.; quae τρίχινια ἐπικαλύμματα et ἄμφια dicuntur auctori Vitae S. Theophanis Confess. n. 12 et 14, χιτώνια τρίχινια auctori Vitae S. Eupraxiae Virg. n. 6, τρίχινια simpliciter in Actis S. Abrahamii n. 4 et 24, ῥάκη ἀσθενῆ καὶ τρίχινια Maximo Tyrio Serm. 41 et Gregorio in Vita S. Basilii iunioris. S. Athanasius in Vita S. Antonii: τὸ ἔνδυμα εἶχεν, ἔνδον μὲν τρίχινον, ἐπάνω δὲ δερμάτινον. idem S. Antonii extrema verba enarrans: *Σεραπίωνι ἐπισκόπῳ δότε τὴν ἑτέραν μηλωτὴν, καὶ ὑμεῖς ἔχετε τὸ τρίχινον ἔνδυμα.* ubi quidam codices habent τρύχινον, id est τὸ τετραρμμένον ἱμάτιον, vestem P 457 attritam, quales sunt vestes monachorum, τρύχινια ῥάκη, quae διέφθορα καὶ σακώδη ἱμάτια Ignatio Diacono in Vita S. Nicephori Patr. Cp. c. 13, aliis ῥάκη nude dicuntur, ut Pachymeri l. 4 c. 7 et 10 et ceteris passim. sunt enim ῥάκη Hesychio ἀποσκορακίσματα καὶ ἀποσπάσματα. vetus interpres Moschionis: ῥάκη, *laenae*.

inde *Rachanas* confecere Latini scriptores aevi inferioria. Glossar. Aelfrici: *Ragana* (leg. *Racana*), *under Hwitel*, id est, interior laena. occurrit porro haec vox apud Ennodium l. 9 ep. 17, D. Gregor. l. 9 ep. 75 l. 12 ep. 16, Anastas. Biblioth. in Vita S. Ioann. Eleemosyn. c. 9 n. 52. *Rachinae* dicuntur in Regula Magistri c. 81 et S. Audoeni l. 2 Vitae S. Eligii c. 37, Baudoniviae in Vita S. Radegundis c. 4 etc. porro *trichinam vestem* tribuit S. Ioanni Bapt. Cyprianus seu auctor libri de Coena Domini: quam alii Cilicinam vocant. Avitus l. 4 Poemat. ut ceteros omittam:

mollibus abiectis Cilicum dant tegmina setae.

hac passim usos monachos constat, etsi ab ordinario monachorum habitu Cilicium reiiciat Cassianus l. 1 Instit. c. 1 dicens *sapere superbiam, et nullum corpori conferre emolumentum, impedire item laborantem, neque suo tempore in usu fuisse, nisi apud paucos*, vide Haeftenum l. 5 Disquis. Monast. tract. 3 disq. 8.

p. 152 v. 11. *Μασαύραν*] *Masafra* 3 m. a Tarento, iuxta flexum ad aquilonem Tarentini sinus, in Apennino exiguum, sed munitissimum situ naturaque loci castellum.

p. 159 v. 8. *Ὀστούνιον*] Urbs Apuliae Peucetiae parvo in colle sita inter Molam et Conversanum ex Oriente, *Ostuni* hodie.

v. 10. *ἡ δὴ Τεμέση*] *Temesae*, *Temessae*, et *Tempesae* vetustissimae in Bruttis urbis et apud scriptores celeberrimae appellationem et situm quæserunt hodierni geographi: solus, quod sciam, Cinnamus vetus esse Brundusii nomen contendit: sed an probabilis videatur sententia, quis colliget ex iis quae de *Temesa* habent Leander Albertus in Descr. Ital., Cluverius l. 4 Italiae Antiquae c. 15 et Ortelius in Thesauro Geogr.

p. 160 v. 18. *οἱ γὰρ πάλαι*] Vetus auctor anonymus de Re militari: *rectores superioris vitae non otiosis opibus, sed condendis potius moenibus laetabantur, in quorum decorem universam auri argentique materiam conferebant.*

p. 161 v. 15. *Ἀλιξιόν*] *Elysium* forte, etsi in iis oris nullus mihi huiusce appellationis occurrit locus.

p. 165 v. 1. *Ἀλέξιος*] *Alexius Bryennius* seu *Comnenus*, *Annae Caesarissae* ex *Nicephoro Bryennio* filius. v. *σταννα* *Comnen.*

v. 8. *Ῥομπήτρος*] *Robertus de Bassavilla*. *Tyrus* de *Willelmo* rege: *ubi statim circa Brundusium, fugiente comite Roberto, primo Marte Graecorum fudit copias et attrito pariter eorum exercitu duces eorum captos vinculis mancipavit.*

v. 13. *ἐκ Μάρκας πόλεως*] *Equites* intelligit ex *Marca Anconitana* seu *Ancona* ipsa *Mameli* submissos. quippe *Anconitani*, ut infra innuit *Cinnamus*, *Graecorum foederati* erant.

p. 168 v. 13. *ἔπειτα Σικελοὶ τῶν πληθῶν* etc.] *Falcandus* *coeuvus* de *Siculorum victoria* sic scribit: *multiplicato dehinc*

exercitu (rex Willelmus) Brundisium venit, ubi cum Graecis conflicturus, ad pugnam iubet milites expediri. Graeci vero ubi comitis Roberti, cuius praestolabantur adventum, vident se defraudatos auxilio, quod unicum restabat consilium, fortunam eligunt experiri. anceps in principio pugna fuit: inde Graeci non valentes amplius hostiles impetus sustinere, fusi caesique sunt, magna pars eorum cum ducibus suis Panormum transvecti.

p. 170 v. 17. Ἀνδρέαν] Andream comitem Rupiscaninae, P 458 qui tandem concessit Constantinopolim, possessionibus suis exutus. v. Tyrium et Chronicon Ceccan. A. 1161. de Andrea agunt praeterea Falcandus p. 650 et Otho Frising. l. 2 de Gest. Frid. c. 28 et 29.

v. 20. δ' Ἀδριανῶν ἀρχιερέων] De inita Adrianum inter et Willelmum pace fuse Baronius ex Actis Adriani.

p. 171 v. 6. ἐπιτιμῶ τὸν δῆμον καθυποβάλλει] *Castigat populum*, ita vertit Tollius: sed aliud est ἐπιτιμῶ ὑποβάλλειν. est enim ἐπιτίμιον in conciliis passim, seu ἐπιτιμία, uti vox haec effertur in concilio Antiocheno non semel, poena ecclesiastica, quae delinquenti ab episcopo aut sacerdote imponitur: poenitentias eiusmodi poenas vocamus: fit etiam, inquit Alcuinus lib. de Divinis Offic., propter peccata emendanda, ecclesiasticus rigor, correptio, excommunicatio, de ecclesia exclusio, leges poenitentiae, anathematizatio. Anastasius bibliothecarius ad Act. 1 octavae synodi: *epitimia multi quidem increpationes interpretantur, sed ista, et multis in locis pro poenis ponunt, quas ecclesia unicuique pro qualitate culparum praecipit observandas, ut puta ieiunia, fletum, abstinenciam ciborum, genuflexiones et his similia.* ad Act. 10: *epitimum, increpationem vel inductam poenam pro culpis*, quae omnia firmantur verbis Actionis 2 eiusdem concilii: τὰ ὀρισθέντα ἐπιτιμία πᾶσι τοῖς περιπεπτωκόσιν ἀναγνωσθήτωσαν. καὶ λαβὼν Στέφανος νοτάριος ἀνέγνω. ἔστω τὸ ἐπιτίμιον τῶν μὲν κρεωφαγούντων ἀποχὴ κρέατος, τυροῦ καὶ αὐοῦ· τῶν δὲ μὴ κρεωφαγούντων τυροῦ καὶ αὐοῦ καὶ ἰχθύος etc. differebat igitur ἐπιτίμιον ab excommunicatione, etsi interdum generatim pro quavis poena ecclesiastica etiam pro ipsa excommunicatione sumatur. Ioan. Diaconus l. 2 Vitae Sancti Gregorii c. 45: *tristatus est, quia antequam exiret de hac vita, non solvit eum ab excommunicationis epitimio.* certe hoc Cinnami loco excommunicationem innui puto, ut hoc Pachymeris l. 3 c. 25, ubi de patriarcha Constantinopolit. a quo sacris interdictus fuerat Michael Palaeologus imperat.: καὶ ἔγγυς ἦλθε τοῦ κινδυνεύειν εἰς τὴν ἰδίαν ἐπιτίμιαν, ὡς τοῖς προχθεῖσι μεσολαβήσας ἐκεῖνος, et l. 9 c. 2: *ὅση ἄξιον λεγόντων οὕτως ἐπὶ τοσούτων τῶ ἐπιτιμῶ συνίστασθαι.* ita apud Theodorum Studitam in Cathed. ἐν ἐπι-

τιμίοις ὑποπεπτωκότας dicuntur excommunicati, ubi perperam Livineius *supplicii multatos* interpretatus est.

p. 171 v. 6. μηδὲν μέσον εἶναι] Ita reposuerunt operse, cum editio Tolliana μηδὲ μετὴν εἶναι praeferret et versionem suo Marte interpolarent. sed mallet pro μετὴν legere μέν, eaque verba sic interpretari: *nullum ius esse inquam novae Romae in veterem, cum eae iam olim ab invicem divulsae sint.* [recte cod. μστόν. Mke.]

v. 16. ἐπὶ ξύλου τινός] Videtur id militaris supplicii innuere hoc loco Cinnamus, quod vulgo *estrapade* vocant nostri, Itali *strappata*, quo, qui deliquit, miles in excelsiorem stipitem trochlea attollitur, moxque laxato fune cum impetu aliquo demittitur. vocis Gallicae etymon ab *estrepere* videtur posse deduci, qua utuntur Stabilimenta S. Lud. l. 1 c. 26 et 28 *vignes estrepere*, i. vineas exstirpare, seu quod reus a terra veluti exstirpetur et extrahatur et in altum tollatur, seu quod deiectionis impetus membra laxet suisque sedibus ossa eximat avellatque. Willelmus Thorn. A. 1264: *nec licebit cuiquam — domum vel arborem — strepare vel eradicare*, non insulse etiam ab Anglico *strep* etymon duci potest, quae vox *corrigiam* sonat, unde *strepas*, scandula equestris, nomen apud Latinos sevi medii sumpit: quod corrigia circa pectus circumducta reus in altum educatur. ut sit de vocis origine, constat non re ipsa, sed in speciem, seu ut vulgo dicimus, *en effigie*, id supplicii passum nobilem istum qui P 459 sese ad summum pontificem contulerat, confecta in eum finem cataphracti equitis effigie, quam una cum equo ipso, in altum fune elatam, postmodum eo laxato, ad terram demisere. neque id inusitato nostris iniuriae genere in absentem, ut ipsis videbatur, reum saevierunt Romani, dum eodem damnare supplicio rei imaginem, quod reus ipse, si adfuisset, reapse fuisset subiturus. cuius quidem iniuriae exemplum haud facile reperire est in tota historia Graeca et Latina (licet hodie in reis absentibus indicatis passim observetur) praeterquam apud Trebellium Pollionem in 30 Tyrannis, ubi ait Siccenses *novo iniuriae genere imaginem Celsi tyranni in crucem sustulisse, persultante vulgo, quasi patibulo ipse Celsus videretur affixus*. sane videtur paene idem fuisse *strapata* cum trochlearum supplicio, quo in Christianos martyres saeviebant imperatores gentiles, de quo Gregorius Turon. l. 5 Hist. c. 19 et Passio SS. Bonosi et Maximiani apud Francisc. Bivarium in Addit. ad Pseudochron. Marci Maximi. de eo etiam pluribus agit Gallonus l. 1 de Torment.

p. 172 v. 1. παλαιότεροις ἀρχείοις] In Blacherniano palatio, in quo Manuel bella a se gesta summo cum artificio depingi curaverat, uti narrant Nicet. l. 7 n. 8 et Beniaminus Tudel. in Itiner. p. 26 edit. Const. *L'Empereur*.

p. 175 v. 18. καὶ τὰ πιστὰ] Falcandus horum temporum scriptor: *per idem tempus cum imperatore Graecorum foedus initum est, pasque firmata: Graeci Constantinopolim dimissi, qui post Brundisium bellum in vinculis tenebantur. nec diu stetit pax illa, ut auctor est Nicetas l. 2 n. 8.*

v. 20. καὶ ἔγγα] Regem Willelmum non creavit, sed agnovit Mannel: cum ante hoc foedus pro tyranno et provinciarum imperii usurpatore haberetur.

v. 22. τὸν ἀδελφόν] Errant qui putant hoc loco Tancredum intelligi a Cinnamo, qui extincto Willelmo Siciliae regno inhiverit, hoc fulti fundamento, quod Willelmus Brito l. 4 Philippid. Willelmi II avunculum seu potius patrum Tancredum facit, Hieronymus Blanca et aliquot alii regis Rogerii filium. verum cum certo certius constet Tancredum Rogeri quidem filium fuisse non regis, sed Apuliae ducis, ipsius Rogeri regis filii primogeniti, ut ipsemet in variis diplomatibus quae exstant apud Ughellum tom. 9 Italiae Sacrae p. 66 100 108 etc., in quibus *Tancredus domini ducis Rogerii bonae memoriae filius dei et regia gratia comes Licii* inscribitur, quod etiam habent Falcandus, Richardus de S. Germano, Hovedenus, Bromptonus, Uspersensis et alii, et extinctos praeterea patre superstite Rogeri liberos legitimos praeter Willelmum tradant scriptores, multo probabilius videtur, Simonem Rogerii regis filium nothum innuere Cinnamum, qui, quod Tarentinus principatus sibi a parente testamento concessus, ablatu fuisset a Willelmo fratre, in eum coniuravit cum Mathaeo Bonello, sedatisque illis post haec tumultibus dataque Bonello impunitate, ceteri, quos inter fuit Simon, galeis seu triremibus, quae sufficerent ad id assignatis, extra regni fines salvi et incolumes perducti sunt, uti narrat idem Falcandus: qua tempestate Simon, ut est simile vero, Cpolim concessit.

p. 176 v. 11. Ἰαγουπασάν] Masuti Iconiensis Sultani gener, Amasiae, Ancyrae et Cappadociae dominus. Nicetas l. 3 n. 5.

v. 14. ἦν τις Λεβιτῶν] Totam hanc controversiam de rebus theologicis habent Nicetas in Man. l. 7 n. 5 et lib. 4 et 22 Thesauri Orthod. Fidei, ut et Leo Allatius in Excerptis variis et l. 2 de Eccl. Occid. et Orient. perp. consens. c. 12 n. 5.

v. 19. Μιχαήλ] Erat Michaël Thessalonicensis magister rhetorum, διδάσκαλος τῶν εὐαγγελίων, et protecdicus magnae ecclesiae: Nicephorus vero Basilacea διδάσκαλος τῶν ἐπιστολῶν, quae erant dignitates in ecclesia Cp., Soterichus denique Panteugenus ἐποψήφιος τοῦ πατριάρχου, i. patriarchae Antiocheni suffraganeus, quod de Graeco, titulo tenuis, patriarcha intelligendum. quamdiu enim Antiochia in potestate Latinorum fuit, habuerunt Graeci suos patriarchas Antiochenos solo, ut dixi, nomine, cum in ipsa Antiochia Latini patriarchae sederent, qui Graecos patriarchas in ea pedem figere non sinebant, ut auctor est Balsamon ad

can. 16 Synodi Antioch. v. Cinnamum p. 211, Nicet. in Isaac. l. 1 n. 4 et Baron. A. 1178 ex Georgii Corcyr. epistola.

p. 176 v. 20. *ῥητορικῆς καθηγητῆς*] Michaël magister rētorices fuit seu, ut tum eam dignitatem vocabant, *μαίστωρ τῶν ῥητόρων*, qua donatus legitur Eustathius, postmodum Thessalonicensis episcopus, in epistola præfixa scholiis in Dionysii *περιήγησιν* ab eodem editis. ita enim idem Michaël etiam indigitatur in illius confessione, quam habet Allatius loco citato in haec verba: *Μιχαὴλ τοῦ Θεσσαλονίκης, τοῦ μαίστορος τῶν ῥητόρων, διδασκάλου τῶν εὐαγγελίων, καὶ πρωτεπίκου τῆς μεγάλης ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως ἢ περὶ τὴν τελευταίαν ἐξομολόγησιν αὐτοῦ ἐφ' οἷς προσέπεσε* etc., quas quidem Michaëlis dignitates his expressit verbis Nicetas: *Μιχαὴλ τὸν ῥητορικὸν θρόνον κοσμῶν καὶ τὸν εὐαγγελικὸν ἀναβαλῶν ὀκρίβαντα*. proinde idem qui *ῥήτωρ* τῆς *ἐκκλησίας* dicitur Pachymeri l. 4 c. 14, l. 10 c. 12. magistri vero rhetorum munus erat sacras interpretari scripturas, siquidem eadem fuit *ῥήτορος* dignitas. Codinus de Offic. c. 1 n. 22: *ὁ ῥήτωρ εἰς τὸ ἐρμηνεύειν τὰς γραφάς*. diversus porro fuit magister rhetorum a catechista, qui *κατηχητῆς* dicitur in Catalogis Officiorum ecclesiae Cp. a Goaro et Medonio editis, cuius munus fuit *κατηξίζειν τὸν λαὸν καὶ πάντας ἐρχομένους ἐκ τῶν ἑτεροδόξων εἰς τὴν ὀρθόδοξον πίστιν*, ad haec etiam baptizatorum curam habere. cum vero essent plures qui rhetoricum seu concionatorium munus obibant, qui iis praeerat *magister rhetorum* dicebatur seu ut vocatur a Cinnamo *ῥητορικῆς καθηγητῆς*, quod idem sonat. nam *καθηγητῆς* idem est ac *praeceptor* in veteri gloss. cap. de Ludo Literario. Papias, *catigeta, doctor, rhetor*. S. Anthelmus in Monost.:

vita aliena tuae tibi sit cathigeta vitae.

id est magistra. Acta S. Artemae Mart. n. 3: *dum cathigeta ipsius secundum artem magisterii — ad secularium literarum dogmata illum introduceret*, ubi Bolandus perperam nomen proprium esse censuit. neque feliciter *cartigeris* restituit pro *cathigetis* apud Bonitum subdiaconum in Vita S. Theodori ducis, uti ms. praeferebat: *verumtamen ceu a solertissimis cathigetis talium figmenta fuerunt deprehensa*. Gotselinus Bertinianus monach. in Vita S. Augustini episc. Cantuar.: *dat etiam liberalissimus catigeta in ipsa dilecti discipuli ordinatione dulcissimum pignus — dilectionis suae*. Martyrium S. Niconis §. 15: *ἔχοντες καθηγητὴν τὸν Νίκωνα* etc. alias *καθηγηταὶ* dicuntur rectores ecclesiarum seu episcopi in Codice Canonum ecclesiae Africanae c. 53, quod toti suae plebi praesint.

v. 21. *τῶν εὐαγγελίων ῥητὰ*] Utraque dignitate ecclesiastica et magistri rhetorum et *διδασκάλου τῶν εὐαγγελίων* insignis fuit Michaël Thessalonicensis, ut ex ipsius confessione et Niceta colligitur. huius postremae dignitatis munus erat *ἐρμηνεύειν*

τὸ εὐαγγέλιον, ut est apud Codinum c. 1 n. 19, seu διεξηγήσθαι τὰ ἱερά των εὐαγγελίων φησὶ, ut habet Cinnamus. cum vero plures essent διδάσκαλοι in ecclesia Constantinopolitana, nempe διδάσκαλος τοῦ εὐαγγελίου, διδάσκαλος τοῦ ἀποστόλου et διδάσκαλος τοῦ ψαλτηρίου, διδάσκαλος simpliciter et κατ' ἐξοχὴν dicebatur is qui evangelia interpretabatur. Catalogus Goari et Medonii: ὁ διδάσκαλος ἐρμηνεύει τὸ ἅγιον εὐαγγέλιον, εἰ δυνατός ἐστι, καὶ τὸ ψαλτήριον, κρατῶν καὶ τὰ σχολεῖα τῆς ἐπισκοπῆς, unde colligitur *doctorem evangelii* interpretatum esse interdum etiam psalterium praefuisseque scholis patriarchalibus. Basilacius vero διδασκάλου των ἐπιστολῶν dignitatem habuit, ut auctor est anonymus Allatianus, qui διδάσκαλος τοῦ ἀποστόλου dicitur Codino: et cuius officium describitur a Niceta hisce verborum ambagibus: ὁ Βασιλάκιος Νικηφόρος τὰς τοῦ Παύλου ἀνακτύσσων ἐπ' ἐκκλησίᾳ ἐπιστολάς, καὶ διαλευκαίνων τῷ τῆς καλλιρρημοσύνης φωτὶ, ὅσαι των ἀποστολικῶν φήσεων τῇ ἀσαφείᾳ ὑπομελαινοῦνται, καὶ τῷ βᾶθει τοῦ πνεύματος ἐπιφρίσσουσι. eiusmodi doctorum in ecclesia munus perantiquum fuisse colligitur ex S. Cypriano epist. 24, ubi *doctoris audientium* seu catechumenorum meminit. Passio SS. Perpetuae et Felicitatis: *vidimus ante fores Optatum episcopum ad dexteram et Aspasium presbyterum doctorem ad sinistram.* de doctoribus catechumenorum agit etiam Amalarius Fortunatus l. 1 de Offic. Eccl. c. 19. vide Balsamonem περὶ διδασκάλων in iure Graeco-Romano l. 2 p. 143.

p. 177 v. 5. Ἰωάννου τοῦ θεολόγου νεῶν] Intelligit, ut reor, templum istud quod ad Hebdomum exstructum erat, D. Iohanni evangelistae sacrum, de quo Anna l. 3, Constantinus in Basil. c. 63, Scylitzes et Glycas in Bulgaroctono, aut illud fortasse, quod ad Castrum Rotundum statuit Guillelmus Biblioth. in Adriano II.

v. 16. οὐπω ἔτι ἐπεχειροτόνητο] Auctor anonymus apud Allatium loco citato de eodem Sotericho: Σωτηριχὸς ὁ Παντεύγενοσ ὑποψήφιος τοῦ πατριαρχείου Ἀντιοχείας. eiusmodi electos ὑποψήφιους vocabant Graeci nuperi. ita Bethleemitanum electum, qui Balduini Flandrensis electioni in imperatorem Constantinopolitanum interfuit, vocat Georgius Corcyrensis in Tract. de Communione et Theodosium Villharduinum in patriarcham Antiochenum electum Pachymeres l. 6 c. 5, cuius vocis vim expressit eodem loco idem scriptor, ubi de Theodosio: ἤδη εἰς ψῆφον ᾧν πατριαρχείου· ὁ γὰρ Εὐθύμιος ἐτεθνήκει τῆς Θεουπόλεως, id est, qui electorum suffragiis ad eam dignitatem vocatus fuerat post Euthymii decessum: ὑπὸ τόμῳ κοινῷ ἀνακηρυχθεῖς, ut ait l. 4 c. 13, id est, *per decretum* factus episcopus, sed nondum χειροτονηθεῖς et consecratus. per decretum enim, quod τόμον vocat Pachymeres, fieri aut ordinari dicitur episcopus, qui postquam a clero et plebe legitime est electus, a metropolitano et epi-

scoporum consensu publice decernitur episcopus, facto postmodum electionis decreto, quod ab omnibus rite subscribitur. ita in Ep. Symmachi pp. 5 et 6 ad Caesarium Arelat. in Conc. Arvern. Can. 2, Aurelian. IV Can. 5, Aurelian. V Can. 11, apud Liberatum Diac. c. 20 etc. eiusmodi vero decreti formula exstat in Ordine Romano. alii porro sunt apud nos *suffraganei*, etsi nomen idem sonet ac *ὑποψήφιος*. interdum enim dicuntur titulares illi episcopi, quos Germani ab initiando et consecrando vocant *Weihbischof*, qui sunt episcoporum adiutores et in episcopalibus functionibus cooperatorum et vicarii, qui episcopis aut infirmis aut absentibus *suffragium et ecclesiae iis commissae custodiam debitam et canonicam exhibent*, donec conualescant aut redeant, ut est in Capitulis Caroli C. tit. 10 p. 94, atque inde passim vicarii in quovis exsequendo munere, *suffraganei* dicuntur apud Udalricum in Consuetud. Cluniac. p. 75 189 171 174 203. praesertim vero ita vulgo appellantur episcopi, qui metropolitano alicui subsunt, tum quod a metropolitano ad synodum vocati suffragii ius in ea habent, tum quia non nisi metropolitani suffragio consecrari poterant, inquit Gretzerus ad Philippum Eystetensem p. 230. vide v. c. Steph. Baluzium ad Epist. 81 Lupi Ferrar.

p. 178 v. 4. *ἐπὶ Τυρόζην*] Willelmus Tyrius l. 18: *in partibus Ciliciae circa Tarsum erat quidam nobilis et potentissimus Armenus nomine Toros, qui domini imperatoris gratiam, eius efficiente inconstantia, frequentius demerebatur et incurrebat offensam. confusus enim de eo quod ab imperio remotus erat plurimum et quod in montibus arduis habebat domicilia, per plana Ciliciae praedam agebat et manubias, non veritus terram domini sui modis quibus poterat damnificare, etc.*

v. 15. *Ῥενάλδῳ*] De Raynaldi principis Antiocheni familia, nuptiis, liberis et gestis abunde dicimus in Famil. Hierosol.

v. 20. *τὴν Κυπρίων*] Quae causa Raynaldum impulerit Cyprum insulam invadendi, recitat eodem loco Tyrius: non solutus scilicet a Manuele belli, quod contra Torosum, ipsius Augusti praecepto, susceperat, pactas impensas et mercedes.

p. 179 v. 20. *Ἀλέξιον μὲν*] Expeditionem hanc Manueh's adversus Armeniae et Antiochiae principes pluribus prosecuti sunt Nicetas in Man. l. 3 n. 1 et 3 et Will. Tyrius l. 18 c. 23 et 24. hanc etiam attigit Phocas, qui eidem interfuit et Manuëli meruit, in Descript. T. S. c. 24.

p. 180 v. 1. *ἤλωτό τε*] Tyrius: *tam subitus autem fuit imperialium exercituum adventus, ut praedictus Toros, qui Tarsi tunc morabatur, vis liberae ferias habuerit, ut ad montes vicinos gratia salutis se conferret.*

v. 10. *Θωμάν*] Thomam forte, Torosi ex sorore nepotem, qui eidem in principatum successit.

p. 181 v. 12. Ἀντιοχείας ἀρχιερέως] Ut pessime et contra dignitatis decus habitus sit ab Raynaldo Aimericus patriarcha Antiochenus, quare ex causa fuse narrat idem Tyrius l. 18 c. 1.

v. 20. μέλιτι ἐπιχρίσας] Tyrius: quodque satis videtur abominabile, sacerdotem longævum, Petri apostolorum principis successorem, virum aegrotativum et paene perpetuo infirmantem, nudo capite et melle delibuto, per aestivam diem in sole ferventissimo compulsi sedere, nemine contra solis importunitatem praesente remedium vel gratia pietatis muscas abigente. de eiusmodi supplicio vide Baronium ad 28 Iulii.

p. 182 v. 5. ἵψοσπίδος ἑμάντα] Perperam vestis cingula, ut et infra p. 187 vertit Tollius: his quippe verbis stapedum seu scandularum, quibus in equum quis tollitur, lora innuit Cinnamus. cum enim eques in equum insilit, teneri solent a stratore eiusmodi appensa sellae equestri lora, ne dum validius scandulae seu stapiae insistit, ipsa circumagatur sella: sic enim observo scandulas istas appellari in veteri inscriptione: *dum virgunculae placere cuperem, pes hassit stapiae et tractus perii.* at infimi aevi scriptores Latini *strepae* vocabulo usi non semel leguntur, pro *scandula*, non quod *strepae* scandula fuerit, sed ipsum quo illa innectitur loram, a voce Saxonica *strep*, i. corrigia. proinde *strepam tenere* apud eodem scriptores, quos infra laudabimus, proprie est *tenere lorum stapedis*. interdum etiam *stregam* aut *streguam tenere* dixerunt, ut Acta Hadriani IV et Alexandri III pp. apud Baroniam, quae vox idem sonat ac *strepae*, a voce perinde Saxonica *streng*, i. chorda, funis, vinculum, ligula, lorum etc., uti observatum a Somnero: unde forte Italici *stregua* dicitur *equus sagmarius*, quod sarcinae equis istis impositae circumactis undique loris stringentur. utuntur denique scriptores *staphae* et *staffae* vocabulo eadem notione seu pro ipsa scandula, Radulphus de Diceto A. 1170: *cum autem rex et archiepiscopus recessissent in partem bisque descendissent, bis stapham rex tenuit archiepiscopo.* anonymus Salernitanus parte 4: P 463 *sellam super quam equitabat staffamque solitam ponebat. stapham* quasi *stapiam* dictam vult Vossius l. 1 de Vitiis Serm. p. 85. aliam originem vocabulo isti accersit Goropius Bekanus l. 2 Gallicorum p. 49. sed quidquid sit de etymo; constat inde *staffieros* ab Italicis appellatos stratores, quod ad *staffam* stent, cum eques equum conscendit aut ipse incedit. nec mirum barbaris hisce vocibus usos esse passim scriptores recentiores, cum stapedum seu scandularum nullus fuerit apud veteres usus, uti primum monuere Ioannes Tortellius, Galeottus Martius, idem Vossius, Salmasius, Sant-Amantius et alii. Graeci nuperi *staphas* ἐνάλας vocaverunt, ut Leo imp. in Tact. c. 6 n. 10, c. 12 n. 58, Mauritius in Strateg., Suidas, Eustathius, Codin. de Off. c. 8 n. 9 etc. κάλαμας Pachymeres l. 5 c. 27.

p. 182 v. 13. ἀφαισιῖται μὲν] Idem Tyrius: *ad urbem Mami-
stram pervenit, ubi post multos circuitus cum summa ignomi-
nia et populi nostri confusione imperiali reconciliatus est ex-
cellentiae. nudis enim, ut dicitur, pedibus, indutus lamis,
manicis usque ad cubitum decurtatis, fune circa collum reli-
gato, gladium habens in manu nudum, quem mucrone tenens,
cuius capulum domino imperatori porrigeret, coram universis
legionibus domino imperatori praesentatus est: ibique ante pe-
des eius ad terram prostratus, tradito domino imperatori gla-
dio, tamdiu tacuit, quousque cunctis verteretur in nauseam et
latinitatis gloriam verteret in opprobrium et in delinquendo et
satisfaciendo vehementissimus. mirum sane quomodo vir fortis-
simus quique tot egregie factis inclaruerat tantae se ignominiae
et infamiae subiecerit.*

p. 183 v. 14. Βαλδουίνος] Ut ad imperatorem accesserit
Balduinus III, Hierosol. rex, et principem Raynaldum eidem re-
conciliaverit narrat idem Tyrius l. 18 c. 24.

p. 184 v. 15. Στυπιοῦτος] Rem paulo secus refert Nicetas l. 3
n. 4 et a logotheta dromi, viro nefario, per invidiam et confi-
ctis calumniis, tamquam clandestina cum Willelmo Siculorum
rege agitare consilia, circumventum Theodorum Stypiotam tra-
dit. ad Cinnamum accedit propius Radevicus l. 3 de Gest. Frid.
c. 47, etsi aliter perinde] historiam hanc describat: *circa idem
tempus Manuële Cpolitano imp. circa partes Antiochiae contra
Turcos cum exercitu morante, unus de servis palatii, canicli-
nus videlicet, quem nos cancellarium dicere possumus, principi
suo fraudem molitus est. tres siquidem audacissimae temerita-
tis iuvenes infinita corruptos pecunia ad occidendum impera-
torem pellexerat, ipseque statuta die quando id facinus patrari
debuerat, ad occupandum apud urbem simul cum imperiali pa-
latio imperium, magnis instructus copiis praestolabatur. tan-
tum regis periculum cum imperatrici per occultum indicem reve-
latum fuisset, illa magnitudine sceleris perterrita, quam velo-
cissime marito proditionem significat: sicque detecto dolo, com-
prehensis sicariis, praesento criminis auctore et capto, de
omnibus condigne sumuntur supplicia. caniclinus etenim primo
effossis oculis linguaque perforata gutturi transmissa sine
miseratione miserabili morte vitam finivit. de Theodoro Stypiota
caniclino v. Cuiac. ad leg. 2 Cod. de Petit. bonor. l. 10.*

p. 185 v. 2. πυρρὸς γέροντος τῆς αὐλῆς] Pyrrhogeorgii istius,
ut et dignitatis primicerii aulae qua insignitus fuit, meminit idem
Cinnamus l. 2. at quale fuerit istiusmodi officii palatini manus
certe ab illo unico scriptore docemur, praefuisse nempe tubicini-
bus imperatoriis, de quibus agit Codinus c. 5 n. 15 et c. 6 n. 20.

nem etsi non semel de hac dignitate sermonem ingeret idem scriptor, de functione ista silet. occurrit praeterea primicerius aulae apud Cantacuzenum l. 3 c. 32.

p. 185 v. 9. τῶν ἐν' ἀδελφιδαῖς ἀπὸ γαμβρῶν] Tyrius: *statim P 464 in occursum ei ab eo diriguntur duo nepotes eius, fratres uterini, Ioannes videlicet protosebasto et Alexius protostrator, qui inter illustres sacri palatii primum obtinebant locum, cum maximo nobilitum comitatu.* qui quidem Alexius protostrator filius fuit Ioannis Axuchi m. domestici et maritus filiae Alexii Comneni Ioannis imp. filii primogeniti. v. stemma Comnen.

v. 15. ἔνθα καὶ βασιλεὺς] Nemini quippe equo insidenti in palatium licebat ingredi praeterquam ipsi soli imperatori. vide quae notamus ad Villhard. n. 111.

v. 18. ἔδραν δὲ τινα χθαμαλήν] Prosequitur Tyrius: *deinde ipse eum ducentibus usque ad ostium tentorii, ubi dominus imperator eum suis illustribus residebat, cum multa gloria introductus, humanissime ab eo salutatus et ad osculum pacis erectus, secus eum in sede honesta, humiliore tamen, locatus est.* ita cum Amalricus Hierosol. rex Constantinopolim ad Manuëlem venit, *iuxta eum dominus rex throno sedit honesto, humiliore tamen* ait idem Tyrius l. 20 c. 24. v. Cinnamum p. 206.

p. 186 v. 12. ἐπὶ Τερόζην] Reconciliatus est pariter Manuëli Toros Armeniae regulus, rem narrat Tyrius loco citato.

p. 187 v. 10. εἰς δὲ τὴν πόλιν] Manuëlis in urbem Antiochenam summo cum apparatu ingressum describit etiam Nicetas. sed in primis audiendus hac de re Tyrius: *peracta igitur in Cilicia dominicae paschae solemnitate, transcursis diebus celebribus, versus Antiochiam exercitus dirigit et legionibus usque ad urbem applicatis pro foribus eius adstitit in infinita multitudine formidabili: ubi dominus patriarcha cum universo clero et populo cum textibus evangeliorum et omnimodo ecclesiarum ornatu obvius adfuit. rex quoque cum principe eiusdem loci et Ascalonitano comite cum universis tam regni quam Antiocheni principatus proceribus ei obviam eans, cum summa gloria imperiali diademate laureatum et augustatibus decoratum insignibus cum tubarum stridore et tympanorum strepitu cum hymnis et canticis in urbem introducunt et usque ad cathedralem ecclesiam, ad basilicam videlicet apostolorum principis, deinde ad palatium cum eodem patrum et plebis prosecutione deducunt.*

v. 23. βασιλεῖον παρεθόντας ἔπνον] Id ipsum praestiterat iam ante Raimundus princeps, cum Ioannes imp. Antiochiam primum ingressus est. Tyrius l. 15 c. 4: *perveniens igitur Antiochiam dominus imperator, cum filiis suis et familiaribus et militia non modica ad urbem ingressus, domino principe domino comite stratoris officium exsequentibus etc.*

p. 188 v. 7. *ἕδικάσατο δίκην*] Quandiu Manuël in urbe Antiochena moram egit, cessavit omnis principis Antiocheni iurisdictionis, quae penes imperatorem esse de iure debuit tamquam superiore dominum. Speculum Saxonicum l. 3 artic. 60: *in quamcumque civitatem imperii rex devenerit, ibi telonea vacabunt sibi et monetae. quamcumque etiam provinciam seu territorium intraverit, iudicium illius sibi vacabit et ei licebit iudicare omnes causas; quae coram iudicio non fuerant inceptae aut finitae.* eadem habet Wichbild Magdeburgense art. 8. erat porro haec potissimum feudorum, quae *reddibilia* et *iurabilia* appellabant, de quibus fuse ad Ioinvillam egimus dissert. 80, conditio, ut quotiescumque superior dominus a vassallo castrum sibi reddi *ad magnam aut parvam vim, irato aut pacato*, postularet, vassallus eo excederet et dominus superior seu, ut vocabant, capitalis, supremi in eo omnem dominatus iurisdictionem exerceret eoque nomine vexillum suum in celsiori castris turre erigeret ibique familiae suae symbolum per praeconem proclamari curaret, uti sat probavimus in ea dissertatione. conditioni vero P 465 isti obnoxiam Ioanni imperat. Antiochiam agnoverat ex pacto Renaldus princeps, *praestito corporaliter sacramento, quod domino imperatori Antiochiam ingredi volenti, vel eius praesidium, sive irato sive pacato, liberum et tranquillum non denegaret introitum.* quo completo foedere *vexillum imperiale super principalem praesidii turrem collocatum est*, quod Tyrius narrat l. 14 c. ult. ita vidimus hac ipsa qua scribimus aetate regem nostram Christianissimum Avenionem, ex summi pontificis patrimonio provinciae comitatus urbem ingressum 20 Mart. A. 1660 a consulis et civibus ut dominum et provinciae comitem consalutatum et agnitum et quandiu in urbe moram egit, cessasse pontificiam iurisdictionem, regiam solam locum habuisse, regem praeterea carceri mancipatos donasse libertate et noxarum gratiam reis fecisse.

p. 188 v. 9. *ἐπὶ Νοραδίν*] Eadem habet Tyrius c. 25.

v. 10. *τὸν Σαγγέλη υἱέα*] Tyrius: *inde missis nunciis ad Noradinum, qui forte Halapiae tunc erat, obtinet per legatos quemdam Bertrandum comitis sancti Aegidii naturalem filium cum quibusdam aliis concaptivis sibi dari. ipse vero postmodum non multo interiecto temporis intervallo revocantibus eum curis domesticis ad propria reversus est.* fuit Bertrandus Alphonsi Sanctaegidiani seu S. Aegidii vel Tolosae comitis filius nothus, qui extincto parente apud Caesaream Palaestinae A. 1148 dum castrum quoddam comitis Tripolitani patruelis sui ingrederetur, dolo eiusdem cum sorore a Turcis captus est, uti narrat Robertus de Monte.

v. 12. *τέμπλου μαῖστορα*] Bernardus de Tremelay seu

de Tremblay, cuius meminit Tyrius l. 17 c. 21, erat hac tempore magister templi.

p. 190 v. 2. *τότε καὶ Βαλδουίνω*] Id ipsum etiam de Balduino scribit Tyrius l. 18 c. 15 et quantum Manuël ipse in curando regis vulnere studium adhibuerit accurate enarrat.

v. 22. *ἐπειδὴ γούν*] Rem attigit Nicetas l. 3 n. 8.

p. 192 v. 1. *βασιλεῖους φόρμιγγας*] De tubis imperatorii vide Codinum de Off. c. 5 n. 15.

p. 196 v. 12. *Σολομάς*] Inter Iconiensis Sultani proceres primatum obtinens, *ὁ τῶν παρὰ τῷ σουλτάνῳ τὰ μέγιστα δυναμένων κορυφαίωτατος*. Nicetas l. 3 n. 6.

v. 18. *Πουκάνην*] Qui alias in castris Mannëlis meruerat, Cinnamus p. 48 et 50.

p. 200 v. 2. *Ἰαγουπασάν*] Istius expeditionis historiam habet etiam Nicetas l. 3 n. 5 et 6.

p. 202 v. 7. *Ειρήνη*] Vide stemma Comnenicum.

p. 203 v. 2. *Ἰατζᾶ δῆ*] Geizae II Hungariae regi, Belae cognomento Caeci regis filio, duo fratres fuere, Vladislaus et Stephanus, totidemque filii, Stephanus et Bela. mortuo Geiza Stephanus filius, qui supremo parentis elogio rex dictus fuerat, omnium etiam calculis, plenis comitiis, approbatus est A. 1161. Vladislaus, Geizae frater, usurpata interim regia potestate, per 6 menses ea potitur, quo extincto Kal. Febr. 1172 Stephanus Vladislai frater regnum invadit: sed a Stephano nepote victus et fatus statim postea in castello Zemlen Id. April. diem obiit, cuius funus subsecuta mox est Stephani nepotis mors sub 4 Non. Mart. A. 1173. duxerat Stephanus Geizae frater in uxorem Mariam Comnenam: Vladislaus oblatum sibi simile connubium abnuerat, ne aditum sibi ad regnum, cui inhiabat, praecluderet. Stephanus denique senior propinato ab Hungaris veneno interiit, ut auctor est Nicetas. iunior pariter veneno vitam finivit, quod a fratre quem de terra eiecerat datum scribit Arnoldus Lubec. l. 2 c. 3. consulendi praeterea ad hanc historiam Thwroczius et Bonfinius, Nicetas l. 4 n. 1, Radevicus l. 3 c. 12, Guntherus l. 6, Stero A. 1160 et auctor Chronicae Austral. A. 1165.

v. 11. *νόμος γάρ*] Immo ea lex in designando rege apud Hungaros vigeat, ut non filius patri succederet, sed qui e regia familia ad regnum ab universo nobilium coetu in comitiis evocaretur. ita Bonfinius A. 1165.

p. 204 v. 2. *Πριμισθλαβος*] Idem videtur qui Rodoslaus dicitur Diocleati presbytero historiae Dalmaticae scriptori. is mortuo Draghihna patre regnum Serviae rexit, solo comitis titulo contentus, a Manuële imper. princeps dictus. *morto che fu adunque il re Draghihna, il conte Rodoslavo suo figliuolo maggiore, porto gran doni all' imperadore di Cpoli Emanuëlo, dal qual fu humanamente accolto, et gli diede nel possesso tutte le terre, che*

mai avesse tenuto il suo padre, e tornando Rodoslavo da Cpoli, commincio signoreggiare nelle terre sue insiême co' suoi fratelli Ivanisc et Valadimiro. certe Servios ea tempestate Manuëlem ut superiorem dominum agnovisse testatur praeterea Arnoldus Lubec. l. 2 c. 4.

p. 204 v. 8. Βελούση] Quin ille sit cuius supra meminit Cinnamus p. 117 *Bela Ban*, nullus dubito. sed quod addit Belam hunc et Desem fratres fuisse Rodoslai seu Primislai, Diocleati scriptori coaevo, ut videtur, repugnat. is enim Dessam Urosci comitis, qui *Urus* Thwroczio dicitur, filium facit. quamquam Belam Dessae fratrem fuisse probabile est, cum utriusque parens *Urus* seu *Urosus* fuerit. sic autem praedictam narrationem prosequitur Diocleates: *ma con successo di tempo si levarono alcuni maligni huomini, a loro inimici antichi, i quali ribellando da loro, condussero Dessa figliuolo d' Urosc, e gli diedero zenta, e Trebine, a Radislao et suoi fratelli resti il paese maritimo, con la citta di Cattaro, insin' a Scutari. la onde non cessava Radoslao co' fratelli ogni di combattere contra esso Dessa, et altri loro inimici, per ricuperare le provincie, che si gli erano ribellate, e conservare il restante del regno.*

v. 22. Κλιζιισθλάν] Rem etiam narrat Nicetas l. 3 n. 5 et 6, ubi et terrae motus meminit.

p. 206 v. 19. Λουκάς] Quando Lucas Chrysoberges patriarchalem dignitatem adeptus sit, incertum. id tantum constat ex serie patriarcharum Constantino Chliareno successisse. hanc certe obtinebat A. 1166 ind. 4, ut ex Balsamone colligitur ad *Nomoc. Phot. tit. 13 c. 1.*

p. 207 v. 11. ὕγρον τε πυρὶ] Igne Graeco, qui πῦρ θαλάσσιον et πῦρ ὕγρον dicitur etiam Theophani p. 295 352. *ignis pennatus* in *Gestis Triumphal. Pisanorum A. 1114*, quod instar pennatorum animalium volet. vide notas nostras ad *Iovinillam* p. 71.

p. 208 v. 1. Τουρκομάνους] Turcorum et Turcomannorum eadem fuit origo, qui cum relictis Septentrionalibus regionibus in Orientem transmigrassent, rege sibi creato, universas paene Asiae provincias armata manu occuparunt. extunc gens illa, rudis prius et inculta nec certas habens mansiones oppida coepit incolere legesque condere et agriculturae operam dare. fuere tamen ex his, qui in sua ruditate constantes, priorem haud deserentes vivendi modum, ex rapto vivere assueti id vitae tenuerunt genus. hi Turcomanni prisca appellatione dicti sunt vocabulo ex Turcis et Comanis, a quibus prima eorum origo fuit composita. haec ferme *Tyrius* l. 1 c. 7 et ex eo *Iacobus de Vitriaco* l. 1 c. 11.

P 467 *Monachus Altisiod. A. 1187: per hos dies latrunculorum Syriae et eorum qui solitudinem inhabitant, quos Turcomagnos vocant, innumera multitudo Laodiceam urbem impetunt et devastant.*

a Tyrio dissentit Albericus A. 1059: *Turcorum sive Turcomanorum gens non ab eodem trahunt originem et dicuntur militares Turci, Turcomani vero vulgares.*

p. 208 v. 20. *Λατίνα μὲν γένος*] Melissendis, Raimundi II comitis Tripolitani ex Hodierna filia, Raimundi III soror. ita Tyrius, qui rem paulo secus refert.

v. 22. *Ἐξούβιον*] Trisillus maximus palatinorum interpretum nuncupatur ille a Tyrio l. 18 c. 30.

p. 209 v. 22. *ἱερὸν πυθῆϊον*] Ea erat divinationis species, quae potissimum Christiani utebantur, quae fiebat per inspectionem et apertionem evangelii aut sacrorum librorum, cuius exempla prostant apud Gregor. Turon. l. 4 Hist. c. 16, l. 5 c. 14, auctorem Vitae Sancti Leodegarii c. 17, Nicetam in Man. l. 7 n. 5., auctorem Orat. Histor. in festum restitutionis imaginum editum a Combesio p. 736 et apud Baron. A. 842 n. 59, Petrum Blesens. Epist. 30, S. Bonaventuram in Vita S. Francisci c. 13 et alios quos laudat Delrius l. 4 Disquisit. Magic. c. 2 quae. 7 sect. 3 §. 3. quod quidem fiebat in templo, ut hic innuitur, orationibus quibusdam ad id conceptis praevis, depositoque supra altare evangeliorum libro. Vita S. Consortiae Virginis c. 9: *si vultis, pergamus ad ecclesiam, agatur missa, ponatur evangelium super altare et communi oratione praemissa inspiciamus domini voluntatem ex illo capitulo, quod primum occurrerit.* adeo autem invaluerat haec divinandi apud Christianos ratio, ut Rainerus c. 5 Valdenses reprehendat, quod *laicos qui sorte sanctos eligebant in altari deriderent.* verum non semel interdicta legitur, praesertim in Concilio Venetico Can. 16, quem laudat Hincmarus Remensis de Divort. Lotharii: *sunt et sortitegi, qui sub nomine fictae religionis per quasdam quas sanctorum sortes vocant divinationis scientiam profitentur aut quarumcumque scripturarum inspectione futura promittunt.* eadem verba habent Concilium Agathense Can. 42, Aurelianense I Can. 30, Autissiodor. Can. 4. sed de sortibus sanctorum et apostolorum erit alius dicendi locus.

p. 210 v. 2. *γάμων οὐκ ἐκ νομίμων*] Secus etiam scribit Tyrtus l. 17 c. 19.

v. 7. *Καματηρόν*] An Basilius cuius meminit Nicetas in Alexio Man. F. n. 4 17, an vero Basilius ille Camaterus, qui post Theodosium patriarcha Cp. exstitit, incertum. de nuptiis Manuëlis cum Maria Antiochena agimus fusius in stemmate Comnenorum.

v. 16. *Νικηφόρον τὸν ἐκ Βουεννίων*] Nicephori istius sebasti meminit Balsamon in epistola Basili ad Amphilocho. c. 41.

v. 18. *Ἀνδρόνικος ἦν ὁ Καματηρός*] Ille idem videtur Andronicus Camaterus, drungarius vigiliae, qui Manuële imperante receptam a Graecis de spiritus sancti ex solo patre processione

sententiam eleganti et perserudito opusculo propugnavit: in quo personam imperatoris induens variaque de eo argumento disputans omnes in universum divinae scripturae et patrum auctoritates de processione spiritus s. agentes in unum collectas summa animi contentione, additis suis animadversionibus, quas ipse vocat *ἐπιστασίας*, spiritum ex solo patre procedere, constabile conatur. in hunc Andronici librum alium scripsit Ioannes Vetus patr. Cp. sub Michaelē Palaeologo, quem inscripsit: *Ἀντιρητικά τῶν ἐπὶ ταῖς περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος γραφικαῖς χρήσιμιν ἐπιστασιῶν Ἀνδρονίκου τοῦ Καματηροῦ*, ex quo Andronici elogium lubet adscribere: *καὶ ἡ δόξὸς τὴν βίβλον μετὰ χεῖρας λαβεῖν, ἣν ἐν ταῖς αὐτοκρατορίας ἡμέραις Μανουὴλ τοῦ αἰοιδίμου ἐν βασιλευσὶ καὶ αὐτοκράτορσιν, ὡς ἐκ προσώπου ἐκείνου Ἀνδρόνικος ὁ τὴν τοῦ δρουγγαρίου τῆς βίβλας ἀνεξωσμένος τότε ἀρχὴν, Καματηρὸς τοῦ πικλήν, ἀπήρ τὴν σοφίαν οὐκ ἀγενῆς συνεγράψατο.* meminit etiam Andromici Iosephus Methonensis in epist. Marci Epbesii nec diversus est ab Andronico Camatore sebasto et magno drungario, Ioannis Ducae a supplicibus libellis, cui suos in Dionysii *περιήγησιν* commentarios dicavit Eustathius magister rhetorum ac postmodum Thessalonicensis archiepiscopus, parente floruit enim Eustathius sub Manuēle et Andronico Comnenis, ut disertè habent Nicetas in Man. l. 7 n. 6 et in Andron. l. 1 n. 9 et Demetrius Chomatenus in Responsionibus ad Cabasilam. illius vero quam Ioanni inscripsit Eustathius epistolae titulus sic concipitur: *πρὸς τὸν πανσέβαστον Δοῦκα κύριον Ἰωάννην, τὸν μετὰ ταῦτα ἐπὶ τῶν δεήσεων, τὸν υἱὸν τοῦ πανσεβάστου καὶ μεγάλου δρουγγαρίου κυρίου Ἀνδρόνικου τοῦ Καμάτορος* ubi pro *Καμάτορος* restituendum censeo *Καματηροῦ*. nam quia ille idemque sit Andronicus, de quo Cinnamus, clarè evincit proxima qua imperatorem Ioannes attigit cognationis necessitudo, quam in Andronico observat hoc loco Cinnamus: *ἀνδρὶ δὲ πάντα καλεῖ, καὶ ὡς ὄντως ἄββω, βασιλικῶ τὴν τοῦ γένους φησὶν, μεγαλοφυνεὶ τὴν ψυχὴν, λογίῳ τὴν ἐπιτηδεύσιν* etc. at unde cum imperatoris et Comnenica familia Camaterorum affinitas et necessitudo processerit docet Nicetas in Ioanne n. 8. Alterius Camateri meminit Ioan. Tzetzes Chil. 11 c. 269. v. not. ad Alexiad. p. 261.

p. 210 v. 22. *Δεκέμβριον*] Nuptias menses Decembri peractas ex Tyrio par est credere. v. Nicetas l. 3 n. 6.

p. 211 v. 6. *τὰς χεῖρας αὐτοῖς ἐπιθέντων*] Manus impositio hoc loco accipi videtur pro sponsorum coronatione in nuptiis. quippe a sacerdotibus coronabantur sponsi eorumque capitibus corollae imponebantur, de quo more consulendus Goarus ad Eucholog. Graec. p. 397, vel certe *χειροτονία* idem sonat ac *εὐλογία*. Pachymeres l. 4 c. 29: *καὶ περιφανεῖς τοὺς γάμους τελεῖ αὐτῆ τε καὶ τῷ υἱῷ ἐπὶ τοῦ θείου καὶ μεγάλου τεμένους τῆς τοῦ θεοῦ λογιῶν σοφίας, τοῦ πατριάρχου Ἰωσήφ εὐλογήσαντος.*

p. 211 v. 14. *Στέφανος δὲ*] V. Nicetam l. 4 n. 1. cadit autem haec Mannuëlis expeditio in A. 1173. nam et hoc anno rex dictus fuit Stephanus et interiit, si Hungaricos scriptores audimus.

p. 213 v. 24. *ἐν τῷ ἀσφαλεῖ*] Bellam hoc Servicium prosequitur etiam Nicetas l. 4 n. 4.

p. 215 v. 2. *ἐταρσίας*] Leg. *ἐταρσίας*, fuit enim Georgius Palaeologus magnus hetaeriarcha.

v. 11. *δεσπότης*] Despotarum appellatio, quae solius imperatoris Byzantini primum fuit, ut apud Latinos seu Romanos Augustus domini, quam tamen Augustum et Tiberium respiciant testatur Suetonius, in peculiarem palatii dignitatem postea transit. hanc primus, ni fallor, induxit Michael Calaphates, qui, ut scribit Zonaras, avunculum *δεσπότην* renuntiavit. ceteri deinceps qui subsecuti sunt imperatores non tam praecipuos aulae suae proceres quam affines et consanguineos et proxima necessitudine coniunctos eadem donarunt, quibus imperatorii apicis culmen et dignitatem hac ratione iis quodammodo communicabant, cum imperatores ipsi hac sola despotarum appellatione in suis quos cadebant nummis vellent insigniri, ut ex Alexii et Mannuëlis nummis aureis quos in notis ad Alexiadem descripsimus colligitur. sic Mannuël Belam Hungarum et Alexius Angelus Theodorum Lascarum et Alexium Palaeologum, filiarum suarum maritos despotica appellatione ornarunt, qua sub Palaeologis passim legere est insignitos imperatorum filios aut fratres. quae vero fuerint eiusce dignitatis insignia docet praeter Codinum Pachymeres l. 4 c. ult. et l. 5 c. 1.

P 469

v. 21. *Ἰαζουλίνος*] De Iosselini comitis Edessani captivitate et morte consulendi Tyrius l. 16 c. 14 et seq., Sanutus, auctor M. Chron. Belgici etc.

p. 216 v. 2. *Βαλδουίνου*] Non Balduinus modo, cuius supra meminit Cinnamus, a Noradino caesus fuit, in Edessena videlicet obsidione, sed et Renaldus Balduini filius biennio post vitam amisit eo in praelio contra eundem Noradinum, in quo Raimundus Antiochenus princeps peremptus est 27 Iun. A. 1148, ut est apud Tyrium l. 17 c. 19. Balduini caedem refert idem scriptor l. 14 c. 16.

v. 3. *Κωνσταντῖνος*] Redacto in ordinem a Mannuële Toroso Armeniae regulo captisque Tarso, Mamistra, Longiniade ceterisque Ciliciae oppidis, ab imperatore iis praefectus est Calamanus, qui Boritii, de quo egimus ad pag. 118, filius diserte dicitur a Thwrocio l. 2 c. 61. hinc *Mamistransis dux* appellatur in epistolis Ludovici Franc. reg. et Gaufredi Fulcherii Hierosolymitanæ domus praeceptoris in Gest. Dei per Franc. p. 1179 et 1182 et *Ciliciae prases, domini imperatoris consanguineus et imperialis in illa provincia procurator negotiorum*, apud Willelmum Tyrium l. 19 c. 9, quibus in locis refertur praelium Noradinam

inter et nostros initum 4 Id. Aug. A. 1165, in quo caesus et deletus Christianorum exercitus ipseque captus Calamannus, quod et hic narratur a Cinnamo.

p. 216 v. 7. *Ῥενάλδων*] De accepta a Renaldo Antiocheno principe clade et ut captus fuerit a Megedino Halapiae Sultano A. 1160 agunt Tyrius l. 18 c. 28, Robertus de Monte A. 1162, Sanutus l. 3 part. 6 c. 20. praeterea consulendae epistolae principum in Gest. Dei p. 1176 1178 1179 et tom. 4 Histor. Franc. p. 689 692 et 694.

v. 8. *Τριπόλεως*] Tyrius l. 19 c. 9, l. 20 c. 30.

v. 12. *Τερόζην*] Nam et pugnauit in hoc praelio Toros, quod cum dissuadere esset adorsus, aliorum obtinuit sententia: mox videns hostium praevalere cuneos, nostrorum vero e converso acies corruisse, fuga saluti consulens bellicis se exemit tumultibus. verba sunt Tyrii.

v. 17. *Πατόνων φήξ*] Vide Nicetam l. 4 n. 1, ex quo, ut et Cinnamo, historiam suam, sub ea tempora incertam et mancam resarcire possunt Hungari.

p. 217 v. 4. *Τινεσίλου*] Hodie *Titul* prope confluentes Tis-sae et Danubii.

v. 17. *Πετρόικον*] Forte *Petrowar* seu *Pietre-Varadin*, oppidum Sclavoniae Savianae validum ad Istrum fluvium: sic enim dictum volunt, quasi castrum ex petris seu lapidibus constructum.

p. 218 v. 14. *μακρός γάρ*] Sic Graeculi scriptores imperatoriae Alamannorum et summorum pontificum primariae in ecclesia dignitati solent oblatrare, quos semper anxii ab iis translatum a Graecis in Francos, ab Oriente in Occidentem, imperatoriae maiestatis culmen. locum Procopii habes l. 1 Goth. vide dissert. 27 ad Iovinillam p. 816.

p. 219 v. 7. *ἔμπόριον*] Legendum *ἐμπέριον*, imperium, vocem enim Latinam exprimeret voluit Cinnamus. ita *ἔμπερος* pro *impetus* dixit Urbicius p. 70.

v. 9. *παρὰ τὴν ἐν Πώμῃ*] Radevicus l. 4 c. ult. de Frederico: *imperatorem Constantinopolitanum Manuël ultro amicitiam et societatem eius expetentem flexit, ut se non Romas sed Neoromae vocet imperatorem.*

P 470 v. 12. *διεκαπηλεύθη*] Vide Frontonem Ducasum ad Palladii Hist. Lausiacam, ubi multa de voce *καπηλεύειν*.

v. 15. *ἔπικρυμένω*] Nimias sane nugas agit Cinnamus, dum principi suo ridicule adblanditur et velut ecclesiae Graecanae caput non Constantinopolitano duntaxat patriarchae, sed et summo orbis Christiani pontifici Byzantinum imperatorem praeposere audet. atque inde praeclarum scilicet supra Germanicos Augustos praerogativas elicit argumentum, quod illi obequitanti papae pedites adsint, fraenumque equi prehandant, quod innata

Graecanicis ingenii fastus insolentia nusquam passa esset in suis Augustis, qui cum vix concederent deo ipsi, nedum illius in terris vicario primas unquam partes tribuissent. longe certe pietate ac religione superiores exstitere imperatores Occidentis, qui apostolicae sedi et summo pontifici in honorem Iesu Christi et b. Petri, quorum vices gerit, primas semper detulerunt et Constantini M. exemplo, quod dedignati sunt posteriores Graeci imperatores, hominum omnium vanissimi, obequitanti stratoris officium non semel exhibuerunt. audiat igitur Cinnamus Constantinum ipsum scribentem ad Silvestrum pp.: *κρατούντες τὸν χάλινον τοῦ Ἰπποῦ αὐτοῦ διὰ τὴν προσκύνησιν καὶ φόβον τοῦ ἁγίου Πέτροῦ στρατοῦρος ὀφείλοιν ἐποιήσαμεν.* quod si de fide praedictae epistolae subdubitat et in ea adulterinum quidpiam subodoratur, patiatu saltem eundem ab Augustis nostris honorem summis pontificibus deferri, quem olim Ioanni pp. Constantinopolim venienti praestitit Iustinus Augustus, qui, ut auctor est Anastasius bibliothecarius, *dans honorem deo humiliavit se pronus et adoravit beatissimum papam:* aut Agapeto pp. Iustinianus, qui, ut ait idem scriptor, *gaudio repletus humiliavit se sanctae sedi apostolicae, et adoravit beatissimum papam Agapetum Constantinopolim venientem:* aut certe Constantino pp. Iustinianus Rhinotmetus, qui Constantinum Constantinopolim evocatum *honori-fice suscepit ac remisit, ita ut prostratus in terram pro suis peccatis eum intercedere rogaret,* ut est in Chronico Reicherspergensis seu ut loquitur Anastasius: *cum regno in capite sese prostravit pedes osculans pontificis;* vel denique Ludovicum II Germanicum imperatorem audiat et quod ille apud eundem Anastasium Ravennati obiecit archiepiscopo, id ipsum principi suo dictum putet: *vadat et fastu elationis deposito tanto se humiliet pontifici, cui et nos et omnis ecclesias generalitas inclinatur et obedientiae ac subiectionis colla submittit.* haec igitur fuit priscorum Augustorum Orientalium et Occidentalium pietas et religio in sacrosanctam Romanam ecclesiam: haec summis pontificibus praestitere obsequia Occidentales, ut venientibus pedites occurrerent et stratorum munia implerent. idem Anastasius de Pipino Francorum rege imperatorum Occidentalium parente et primo stipite scribens, in Stephano II pp.: *ipse in palatio suo, in loco, qui vocatur ponticone, ad fere trium millium spatium descendens ex equo suo, cum magna humilitate, terrae prostratus, una cum sua coniuge filiis et optimatibus, eundem sanctissimum papam suscepit, cui et vice stratoris, usque in aliquantum locum iuxta eius sellarem properavit.* neque minori observantia Leonem pp. excepit Carolus M. Pipini filius, cum Romam venit pontifici opem laturus, qui *ut sacratissimas cruces ac signa sibi obviam advenisse conspexit, descendens de eo quo sedebat equo, ita cum suis iudicibus ad b. Petrum pedestris*

properare studuit: moxque ut ad basilicam sancti Petri pervenit:

extemplo properans Carolus veneranter adorat pontificem amplectens magnum.

P 471 Caroli parentis, et Pipini avi exemplo in Romanam sedem, et d. Petri successores, eadem pietatis et reverentiae obsequia impendit Ludovicus, non immerito Pius. Theganus c. 16 ut Stephanam pontificem in Galliam venientem exceperit idem imperator, enarrans, *pervenit, inquit, post missos dominus Ludovicus obviam supra dicto pontifici, obvians ei in campo magno Remensium: descendit uterque de equo suo, et princeps se prosternens omni corpore in terram tribus vicibus ante pedes tanti pontificis, et tertia vice erectus salutavit pontificem, dicens: benedictus qui venit in nomine domini.* praesertim vero Ludovicus II imperator, Pii ex Lothario nepos, eadem quae Pipinus, Nicolao summo pontifici exhibuit officia. nam cum Nicolaus in Ludovici, quae haud procul Roma posita erant, castra descenderet, *excellentissimus quem cum vidisset Augustus, suis manibus apprehendens, pedestri more, quantum sagittae tractus extenditur, traxit.* verba sunt Anastasii, qui id rursus ab Ludovico praestitum refert post exceptum convivio pontificem: *ad quemdam quidem cum pervenissent spatiosissimum itineris locum, imperator equo descendit equumque pontificis iterum ut meminimus supra traxit, dulcissimis oculis ad invicem perorantes luciflue gratulati sunt.* non mirum igitur si Germanicae stirpis Augusti Francicos, quibus successerant, imitati iisdem prosecuti sunt honoribus Romanos pontifices et equitantibus iis stratorum munia obierunt. primus ex iis occurrit Henricus V, qui A. 1111 Romam veniens, statim ut Paschalem II conspexit, *ad eius vestigia corruit, exurgensque, in nomine trinitatis, in oris, fronte, oculis, eis pacis osculum dedit, stratorisque implevit officium,* ut scribit Petrus Diac. l. 4 Chr. Casin. c. 89. testatur praeterea Sugerius in Ludovic. VI Lotharium imperatorem, Henrici successorem, in civitate Leodiensi Innocentio II pp. occurrentem, *in platea ante episcopalem ecclesiam humillime se ipsum stratorem obtulisse et peditem per medium sanctas processonis ad eum festinasse, alia manu virgam ad defendendum, alia fraenum albi equi accipientem, tamquam dominum deduisse.* ubi obiter observandum, imperatori virgam ad dirimendas occurrentes turbas tribui, quod erat praecipuum stratorum munus, adeo ut Hugo Plagon, vetus Wilhelmi Tyrii antistitis interpretis Gallicus ms. haec verba ex l. 15 c. 8. *domino principe dominoque comite stratoris officium exsequentibus his vernaculis reddiderit: ils tenoient verge et defaisoient la presse devant eux.* quo etiam spectant quae de Frederico I imperat., de quo mox, habet Romualdus Salernitanus archiepiscopus ad A. 1177: *imperator autem, ut humilitatem*

quam corde conceperat opere demonstraret, sumpto stratoris officio, pallium deposuit, manu virgam accepit, laicos de choro expulit etc. neque multo post, anno scilicet 1120, honore simili Callistum papam prosecutus est Willelmus dux Apuliae. tradit quippe idem Romualdus ducem percepta pontificis ad urbem Troiam profectio, obviam ei festinanter extra civitatem advenisse cum principibus suis: et ei vice stratoris ipsum iuxta sellam obambulantem usque ad ecclesiam episcopatus eiusdem civitatis ingenti cum honore deduxisse. verum eiusmodi Augustorum in Romanos pontifices observantia, quae ex mera eorum pietate et in apostolicam sedem reverentia videbatur profluxisse, abiit deinceps in necessarium munus: adeo ut Adrianus IV pp. Fredericum I, quod sibi ad urbem Nepeinam occurrenti stratoris officium de more non exhibuisset, ad osculum recipere abnuerit, imperatore ad illud se teneri pernegante. re tandem in disceptationem collata*) veteribusque excussis monimentis et prisca consuetudine diligenter investigata iudicio principum decretum est, et communi favore totius regalis curiae roboratum, quod idem rex pro apostolorum Petri et Pauli reverentia praedicto pp. Adriano exhiberet stratoris officium, et eius strepam**) teneret ad conscendendum equum. quod postridie exsecutus est Fredericus: P 472 appropinquante enim domino papa tentorio regis per aliam viam transiens descendit, et occurrens ei quantum est iactus lapidis, in conspectu exercitus officium stratoris cum iocunditate implevit et strepam***) fortiter tenuit. Helmodus l. 1 c. 81 totam hanc controversiam pluribus etiam exsequitur: rex autem accersivit d. Adrianum papam in castra. — veniente ergo eo in castra rex festinus ei occurrit, et descendente de equo tenuit strepam duxitque eum in tentorium. mox Adrianum inducens alloquentem Bambergensem episcopum: verba sunt, frater, quod loqueris. dicis principem tuum condignam beato Petro exhibuisse reverentiam: sed beatus Petrus magis videtur inhonoratus: denique cum dexteram deberet tenere strepam, tenuit sinistram. haec cum per interpretem regi nuntiata fuissent, humiliter ait: dicite ei quia defectus hic non fuit devotionis, sed scientiae, non enim tenendis strepis magnopere studium dedi. enimvero ipse, ut memini, primus est cui tale obsequium impendi. cui dominus papa, si quod facillimum fuit, propter ignorantiam neglexit, qualiter putatis expediet maxima. tunc rex aliquantisper motus ait: vellem melius instrui, unde mos iste inoleverit, ex benevolentia, an ex debito? si ex benevolentia, nihil causari habet dominus papa, si vacillaverit obse-

*) Acta Adriani pp.

**) Edit. strequam.

***) Edit. strequam.

quium, quod de arbitrio non de iure subsistit. quod si dicitis, quia ex debito primae institutionis haec reverentia debetur principi apostolorum, quid interest inter dexteram strepam et sinistram, dummodo servetur humilitas et curvetur princeps ad pedes summi pontificis? diu itaque acriterque disputatum est. postremo discesserunt ab invicem sine osculo pacis. timentes ergo ii qui columnae regni esse videbantur, ne forte rebus inactis frustra laborassent, multa persuasione evicerunt cor regis, ut dominum papam revocaret in castra: quem redeuntem suscepit rex integrato officio. ab Helmodo hausit quae in hanc rem habet Historia Archiepiscoporum Bremensium. id ipsum statim postea praestitit Fredericus ipse Victori antipapae A. 1160. Radevicus l. 2 c. 70 et ex eo Chronicon Reichersperg.: imperator omnes episcopos convocans in hunc eos consensum deduxit, ut omnes Victorem papam susciperent, et statim sequenti die 5 Kal. Febr. ab ipso imperatore et episcopis suscipitur et inthronizatur in monasterio sancti Cyri, imperatore fraenum equi et stivam sellae illius tenente, et eum de equo suscipiente, et ad altare una cum patriarcha Aquilegiensi Pelegrino inter manus eum deducente. denique ecclesiae Romanae reconciliatus Fredericus Alexandro III summo pontifici, in urbe Veneta A. 1177 obequitanti comes adstitit staphamque tenuit: peractis missarum solemnibus, inquit idem pontifex apud Radulphum de Diceto et Houedenum, nos usque ad ipsius ecclesiae, sancti Marci, portam dextravit, et cum ascenderemus palefridum nostrum ibi paratum, stapham tenuit et omnem honorem et reverentiam nobis exhibuit, quam praedecessores eius nostris consueverant antecessoribus exhibere. Acta Alexandri: decantata itaque missa idem, Fredericus, dexteram pontificis apprehendit, et extra ecclesiam usque ad album caballum conduxit ipsum, et strequam fortiter tenuit. cum autem fraenum acciperet, et stratoris officium vellet adimplere, pontifex, quia iter ad mare minus videbatur prolixum, pro facto habuit, quod affectuose voluit adimplere. eadem prorsus observantia paulo ante eundem pontificem Tociaci supra Ligerim exceperant Ludovicus VII Franciae, et Henricus Angliae reges, usi officio stratoris pedites dextra laevaue fraenum equi ipsius tenentes, ut auctor est Robertus de Monte A. 1162. ex his igitur evidenter colligitur Cinnamum hoc loco Fredericum, tacito licet nomine, carpere et sugillare, ut qui pronuper suaque et Manuëlis tempestate Romano pontifici istiusmodi praestiterat obsequium. nec mirum aegre tulisse Graecos schismaticos, tantam

P 473 Romanis antistitibus exhiberi reverentiam, a quibus desciverant; quod in iis expostulant non semel nostrae aetatis haeretici, atque inprimis Simon Schardius lib. de Fide et Observantia Romanorum Pontificum in Imperatores, ubi de Frederici in Adrianum obequitans, an Christo, inquit, Hierosolyma in die palmarum ingre-

dienti Herodes atque Pilatus sic etiam ministravere? an Petrum Romam venientem ita Nero suus excepit? sed canes lunam oblatrent, et invidiae ac malevolentiae suae aculeos in Romanam et apostolicam sedem contorqueant haeretici, dummodo ei suus stet honos, et quae debetur a Christianis principibus reverentia et veneratio deinceps, ut olim, praebatur:

— *sed frustra agitur vox irrita ventis,
et peragit cursus surda Diana suos.*

hanc certe praestitit post Fredericum Otho IV imperator, ut auctor est Arnoldus Lubecensis l. 7 c. 21, ubi describens eiusdem Augusti coronationem, *finito, inquit, officio dominus papa imperatorem devote vocat ad convivium; quem dominus imperator precibus instantissime obtinet venire secum. cum igitur ventum fuisset ad equos, imperator non immemor apostolicae reverentiae, quae exhibenda est ipsorum vicario fideli et reverendo papae Innocentio IH strepam ipsius devote apprehendit, sicque ad locum convivii venit.* denique ea praestitisse officia Carolum IV imperatorem Urbano IV papae testatur auctor Vitae eiusdem Urbani, nam cum pontificem versus Romam praecessisset Carolus, ipsum post sequentem expectavit in introitu urbis, *ibi scilicet in porta quae est iuxta castrum sancti Angeli, de suo equo descendens stratoris vicem gessit, ac usque ad basilicam b. Petri pedester equi papae fraenum tenens ipsum destravit, ac demum usque ad altare deduxit.* denique scriptor anonymus Vitae Manfredi regis Siciliae ab Ughello editus tradit eundem Manfredum, qui tum princeps Tarentinus, necdum rex erat, cum Innocentius IV papa regnum Neapolitanum ex pacto ingressus esset, *ad maiorem sui devotionem ad sacrosanctam ecclesiam ostendendam summo pontifici obviam processisse usque ad Ceperanum, et papa regnum intrante stratoris ei officium exhibentem fraenum tenuisse, quousque ad pontem Garigliani transiret.* cum haec igitur Augustorum Occidentalium atque adeo ceterorum principum Christianorum in Christi vicarios obsequia in minime controversum abierint deinceps morem, ea tamquam usu prorsus recepta et debita in ius Saxonicum et Ceremoniale Romanum relata sunt. Speculum Saxon. l. 1 art. 1: *duorum gladiatorum potestatem, spirituales scilicet et saecularem, ad defendendum suum populum Christus in sua approbavit ecclesia; ex quibus apostolicum spirituales et Romanum imperatorem saecularem habere nemo ambigit. ob quorum figurationem, apostolico super equum candidum equitare constitutum est, et in adscensu eius a principe sella, ne decidat, tenebitur. in quo significatur, ut qui inobedientes apostolico existerent, a principe ad obediendum, et e contra, cum necessitas hoc exegerit, dummodo exercitus fuerit, compellantur.* Ceremoniale Romanum l. 1 sect. 5, ubi de processione pontificis et Caesaris per urbem: *cum ad finem graduum*

pervenerit, imperator, traditis sceptro et pomo uni ex suis, praevenit ad equum pontificis, et in honorem salvatoris Iesu Christi, cuius vices pontifex in terris gerit, tenet stapham, quoad pontifex equum ascenderit, et deinde arripito equi fraeno per aliquot passus ducit equum pontificis. neque haec duntaxat a principibus Christianis obsequia summis pontificibus, sed et ipsis episcopis et archiepiscopis leguntur delata. tradit quippe noster Cinnamus Renaldum principem Antiochenum eiusdem urbis patriarcham, quem pessime et contra sacerdotii dignitatem habuerat, postmodum eidem reconciliatum, equo vectum per mediam civitatem duxisse ipsumque peditem comitatum esse, sellae lorum manu tenentem. apud Radulfum de Diceto A. 1170, cum Henricus Anglorum rex, et sanctus Thomas Cantuariensis archiepiscopus apud Fractam Vallem de pace acturi convenissent *bisque descendissent et bis ascendissent, bis stapham rex tenuit archiepiscopo.* sed et Michaël Palaeologus, postmodum imperator, apud Pachymerem l. 1 c. 26, cum imperii administrationem accepisset, ut adventare patriarcham cum electis ex clero percepisset, *πρὸ τῶν ἄλλων αὐτὸς ὑπαντᾷ μακρόθεν, τιμὴν τὴν μεγίστην ἀφοσιώμενος τῷ πατριάρχῃ, καὶ παντὶ τῷ ἱερῷ πληρωματι, περὶ τὰ βαδίξων καὶ τὰς τῆς ἡμίονου τοῦ ἱερέως χαλινούς κατέχων, ἕως καὶ αὐτῶν ἐντὸς τῶν ἀνακτόρων προηγούμενος καθιστᾷ.* hoc itaque facto imperatores ceterique principes ecclesiae et Christi vicariorum sese profitebantur clientes ac vassallos. *strepam enim tenere* fuisse olim peculiare vassallorum munus docet Ius Feudale Saxo- num c. 32 §. 2: *qua die vassallus domino strepam tenuerit in ascensu vel in descensu equi, — in ipsa die non tenetur coram domino iuri adstare feudali.* atque inde colligere est cur cum Ioannes Comnenus imperator Antiochiam ingressus est, *dominus princeps Raimundus Antiochenus dominusque comes Tripolitanus stratoris officium exsecuti sint,* ut est apud Willelmum Tyrium l. 15 c. 3, cum paulo ante idem princeps *fidelitatem suam domino imperatori manualiter exhibuisset,* uti tradit idem scriptor l. 15 c. ult. fuit igitur stratorum officium *strepam tenere,* cum dominus equum inscenderet, priusquam vero streparum aut stapedum invaluisset usus, equum inscensuros manu erigere et allevare, ut Spartianus in Caracalla satis indicat. inde stratores *ἀναβολεῖς* dicuntur veteri scriptori apud Suidam, quam vocem postea ipsis stapedibus adscripserunt, uti pridem observatum a viris doctis. *scansores* vocat Glossarium Latinogr.: *scansor, καταστρωτής.* nam et eorum erat equos sternere, unde *stratores* appellati: Glossarium Graecolat. *στρωτής, strator:* et *compositores sellae regiae* apud Papiam: *ὑπηρέται τῶν βασιλικῶν κεκοσμημένων ἵππων, οὓς δὴ στρατόρας καλεῖν ἢ τάξις εἶθισται,* ut ait auctor Vitae S. Theophanis Confess. n. 9, qui etsi stratorum *ἄξιωμα βασιλικόν;* non tamen *τῶν ἐν τέλει* fuisse scribit: stramenta vero ipsa *straturae* apud

Fredegarium Scholasticum c. 38 vocantur, *stratoria* in Vita S. Benedicti abbatis Anianae c. 6 n. 28. eorum praeterea munus erat equos imperatorij stabuli curare et eos inspicere et probare qui imperatori offerebantur, ut auctor est Ammianus l. 29 et colligitur ex leg. 7 Cod. de stratoribus: eoque ipso erant sub dispositione tribuni stabuli, ut scribit idem Ammianus l. 30, qui quidem tribunus idem qui postmodum comes stabuli dictus est. denique si domini aut principes equitarent, iis semper aderant stratores pedites, ne eorum opera illi indigerent. Ordo Romanus de summo pontifice equitate: *stratores autem laici a dextris et sinistris equi ambulant, ne alicubi titubet.* stratoribus praeerat *domesticus stratorum*, de qua dignitate Theophanes p. 325, qui postmodum *πρωτοστράτωρ* appellatus: Scylitzes in Theophilo de Basilio: *ἑπικομῶν ὁ πρῶτος γενόμενος, πρωτοστράτορα τοῦτον φασί, Constantinus Porph. in eodem Basilio c. 7: πρωτοστράτορα αὐτοῦ πεποίηκεν ὁ Θεόφιλος.* ita Paulo Diacono l. 22 Histor. Miscellae Theophylactus dicitur *primus imperialium stratorum*, qui Theophani p. 369 *βασιλικὸς πρωτοστράτωρ.* illius muneri equorum stabuli imperatorij cura incumberebat, ut habet Cinnamus l. 3: *ὃς τοῖς βασιλικοῖς τήνικα ἑπικομίαν ἐφεστῶς ἦν, πρωτοστράτορα τοῦτο καλοῦσι Ῥωμαῖοι τὸ λειτούργημα.* Zonaras p. 132: *τοῖς οἰκείοις ἑπικομοῖς ἐπέστησε, πρωτοστράτορα τοῦτον οἶδεν ὀνομάζειν ἢ διαλέκτος ἢ κοινή.* hinc *stratorium stabulum iumentorum* interpretatur Ioannes de Ianua, quod stabulis praeessent stratores. itaque si quando imperator peregre profecturus erat, equum a comite equorum adductum fraeno prehensens ducebat ad quartam vel quintam palatii partem, ut est apud Codinum de Off. c. 5 n. 5 et Nicetam in Alexio l. 1 n. 2. praeterea absente magno domestico gestabat imperatoris enses, ut auctor est eodem loco Codinus, quo munere potissimum fungitur apud nos magnus scutifer, *le grand escuyer de France*, penes quem stabuli et equorum regis cura est: huic enim ensis regius commendatur, si forte *comes stabuli* absit, penes quem esse de iure debet ut qui militari rei praeest, quemadmodum apud Graecos magnus domesticus. vide Ignatium Diaconum in Vita S. Nicephori patriarch. Cp. n. 61. sed et protostratoris munus militare fuit: nam ut auctor est idem Codinus eodem c. n. 17, erat *δεφένσωρ τῶν κουρσεβόντων*, id est, praeerat iis qui excursions faciebant eosque defendebat et tuebatur. sed errat quod protostratorem dictum putet *διὰ τὸ προηγέσθαι παντός αὐτοῦ τοῦ στρατοῦ.* protostrator enim appellatur, quod stratoribus militaribus praefectus esset: unde Nicetas in Balduino marescalli apud nos dignitatem, qua Gothofredum Villharduinum donatum fuisse ait, protostratoricae apud Graecos aequiparat: dicebantur enim stratores in exercitibus qui castra praeebant, ut loca accommodatiora ad exercitum traducendum facerent et posticum praetorii in castris imperatoris seu praetoris tuebantur, ut docent

Hyginus in Gromatico non uno loco et veteres inscriptiones apud Gruterum. marescallorum etiam idem munus fuit, ut est in Fleta l. 2 c. 4, ubi de officio marescalli: *exercitu evigilato cum foratoribus vexillo explicato singulis diebus ibit in protectionem*: id est, defensor est τῶν κουρσεύόντων. certe constat stratores id munere in militia obiisse, quod domini circa praefectos praetorio, proconsules, praesides aliosve magistratus, quorum opera ii in mandatis perferendis aut peragendis utebantur. horum numerus adeo magnus fuit, ut scholas conficerent, de quibus agitur in l. 1 Cod. de Offic. Praefect. Praetor. Afric. et in Chronico Cas. l. 4 c. 39. neque vero ii diversi fuere nominis etymo a ceteris *stratoribus* seu *scansoribus*, quidquid dicat Iacobus Gothofredus ad l. unic. Cod. Th. de strator., qui censet stratores militares et eos qui in officio magistratuum erant sic appellatos, quod viam sternerent imperatoribus, magistratibus domi militiaeque seu foras procedentibus. nam cum stratores seu ἀναβολεῖς in curandis dominorum equis, in iis adducendis et in allevandis dominis in equos operam suam locarent iisque equitantibus perpetuo adessent, factum postea ut qui perinde magistratibus, tum civilibus tum militaribus ad erant, quo eorum iussa peragerent, *stratores* etiam appellarentur. unde non desunt, qui eosdem esse cum mandatoribus putant, qui iussa officiorum exsequiebantur eorumque mandata expedite deferrebant. ita Phocas, qui strator Prisci patricii fuisse dicitur ab Adrevaldo l. 1 de Mirac. S. Bened. c. 10, Aimoino l. 4 c. 3 et aliis, ἐντολικαρίου munus obiisse narratur a Theophane, id est, *mandatoris*. nam μανδάτορες dicuntur in Gloss. Basil. et in Lexico Cyrilli: οἱ τὰ μανδάτα ἀπὸ τῶν ἀρχόντων πρὸς τοὺς στρατιώτας ὀξέως διακομίζοντες, quae totidem verbis habentur apud Leonem in Tactic. c. 4 §. 16. Gloss. Graecolat.: ἐντελλόμενος, *mandator*. ipsa vero mandata ἐντολικά dicta apud Luithprandum in Legat.; sic enim legendum pro ἐντόλινα, quod non advertit Meursius; *entelmae* vocabulo mixolatinograeco in veteri charta Longobardica apud Ughellum in Archiepisc. Benevent. n. 44 tom. 8 Ital. Sacrae; et in Regesto Petri Diaconi Casin. apud Angelum a Nuce, *entilmata* apud Leon. Ostiens. l. 1 c. 51. idem denique munus obibant quod *statores*, sic dicti, quod starent ad iussa parati, παραμένοντες στρατιῶται in Gloss. Basil. unde Cuiacius stratores cum statoribus confundit, quod improbat Salmasius ad Wlcatium Gallicanum. statorum etiam meminit monachus Sangallensis l. 2 c. 15; stratorum vero militarium Otho Friaingensis l. 2 de Gest. Frider. c. 18: *nec praetereundum erit de cuiusdam praeruptae audaciae stratoris virtute, qui dum tadio longae obsidionis affectus ceteris assiliendi arcem exemplum dare vellet, gladio tantum et clypeo parvaque, ut id genus hominum solet, securi, qua sellae ab eis alligatae portantur, aggerem — aggreditur.* ab illo hausit Guntherus l. 2 Ligur.:

strator erat de plebe quidem, neque nomine multum vulgato, modica in castris mercede merebat,

atque adeo *de plebe*, ut cum Fridericus ob praeclara gesta militari cingulo cohonestandum decrevisset, ille se *plebeium esse dixerit in eodemque ordine velle remanere*. stratorum militarium mentio est in Synopsi Basil. l. 6 ecl. 32 et apud Leonem in Tact. c. 14 §. 81. qui igitur stratoribus militaribus praeerat, dictus est *protostrator*, nostris *marescallus*. nam marescallorum est exercitui locum idoneum et castris providere. ita *stratorem*, qui alius est *marescallus*, appellat Ordericus Vitalis l. 11 p. 823: *Robertum autem de Monteforti honorifice suscepit et — quia strator Normannici exercitus haereditario iure fuerat, inter praecipuos sublimavit*: qua voce marescalli haereditarii Normanniae dignitatem innuit. recensentur porro *stratores* inter Francorum nostrorum officia seu officiales, uti vulgo vocantur in Lege Salica tit. 11 §. 6. habebant etiam reges Longobardi suos stratores, ut auctor est Erchembertus in Histor. Langob. c. 15 et Paul. Warnefridus l. 2 c. 9 27, l. 6 c. 6. reges item Anglici, ut est apud Simeonem Dunelm. et Bromptonum A. 1052. sed de stratoribus copiose egerunt Salmasius et Iacobus Gothofredus locis laudatis.

p. 219 v. 18. ἀλλ' οὐτε ποθεν ἔρχεσθαι] Non Graecorum duntaxat de arrepta a summis pontificibus in imperatores Occidentis auctoritate fuit querela: nam passim illius aevi scriptores Germanici, qui suis favebant Augustis, hanc instituunt: praesertim vero Gervasius Tilleberiensis marescallus regni Arelatensis in eo opere quod inscripsit: *otia imperialia*, et Othoni IV imperatori dicavit. sic autem ille in praefata. ad eundem Othonem: *Constantini gesta si memoramus, collata legitur potestas in partes Occidentales tantum Silvestro, Orientalis regio facta est caput imperii: licetque a vicario Christi Petro imperator eiusque successoribus ius regis in Occidente constituisset, diademate cesso, non tamen imperii nomen vel imperium ipsum transire voluit imperator in Silvestrum, quod sibi ac successoribus suis conservavit intactum sola sede mutata non dignitate. unde primus Carolus Magnus a Graecorum ditione legitur recessisse monitu Gregorii iunioris papae, ut infra cap. de imperio. quis ergo maior in terrenis, qui dat, aut qui accipit? profecto qui dat auctor est honoris quem dat, non qui accipit. deus auctor imperii et imperator auctor papalis triumphi: pontifex animarum caput est post Christum, imperator corporum dominus post deum. quin immo per deum, a quo ius regis est institutum etc. idem decisione seu parte illius libri secunda: anno igitur domini 801, cum apud Graecos nomen imperatoris vacaret et feminis cessisset imperandi dominatio, Carolus Romae moram faciens accepit a Leone pp. et universo populo Romano decretum, ut Carolus nomen imperatoris indueret et Augusti, eo quod imperatores in Romana urbe*

sedem pridem habuissent, qui et Augusti vocabantur. in propria Christi nativitate Carolus cum consecratione nomen Augusti imperiumque a papa Leone suscepit. ex hoc igitur tempore Graecorum imperio apud Occidentem evanescente
 P 477 *nomen rediit imperatoris ad quasdam partes Occidentis, ex quo quaedam Romani imperii facta est confusio, dum duobus nomen unum tenentibus divisio minuit potestatem; et sicut a solo deo Graecorum pendet imperium, ita a sede Romana Occidentis asserit pendere imperium. ecce tamen nova et inusitata commutatione facit, ut papa solus insignia ferat imperialia et imperator Romanus nomen imperiale teneat sub vulgaribus aliorum regum insignibus. papa dominum urbis ac imperialis sedis se monstrat et imperator sub nomine dominationis papae minister dicitur et in temporalibus apostolorum executor: hic ille vicarius Christi et apostolorum successor vocatur. ecce quam infelix urbis permutatio, quae sub unitate, ut dicit papa, domini duobus servire dicatur, uni ex corona, alteri ex potentia. verum in hoc antiquae nobilitatis recordatur efferitatem, quod utriusque domini Roma utrumque dominum nominat, cum pro suae voluntatis arbitrio ipsa utriusque dominetur, utrique molesta, utriusque cervicosa, neutrum fugit et utrumque parvi pendit. apud principes Alemanniae imperatoris est electio, apud papam electi confirmatio et consecratio, et nova discretionem imperator nominatur ut dominus, consecratur ut non dominus: nempe imperialia non accipit insignia, quae sibi soli papa collata conservat et ad altare modicum in dextro latere basilicae sancti Petri consecratur a solo papa, cum e diverso papa imperatoris insignia teneat et ad altare tantum sancti Petri inunctionem suscipiat. sane Constantinopolitanus imperator, sede mutata, non dignitate, suo iure, non papali beneficio imperialia gestat insignia et velut profusae largitionis donator donatarium suum summum pontificem non evocat in adiutorium domi habens suae dignitatis plenitudinem. verum de hoc querelam facere potest adversus beneficiatum, quod cum ex Constantini beneficio immensam receperit cum singulari honore donationem principi soli debitam non debuit usurpare, ut alii conferret Augusti appellationem. et nisi os videret in caelum ponere, constanter dicerem, aut imperium Romam non posse cuiusvis imperatoris largitione exuere, aut si potuit vis imperii in pontificem mutare, non potuit in donatoris praesudicium donatarius Augusti nomen, quod ipse non habuit alii conferre. porro quiescente contentione tute videtur deus, o princeps sacratissime, veteris imperialis dignitatis plenitudinem conlasse, dum ex genere oriundus imperiali duplicis electionis et papalis confirmationis stolam meruisti, dignoque dei iudicio restitutus in regnum sub eius acquisitione pugnando diu vacillaveras et hostem, sine tuo consilio, ex alieno dolo prostratum*

vidisti et ad antiquae celsitudinis redintegrationem monarchiam Constantinopolitani vindicabis, vitu comite, imperii, quod ex propinquitate tuae debetur Augustae. precor itaque, Christianissime imperator, ut cum tuo consecratore nullam habeas controversiam, sed velut boni patris prudens filius, converte gladium ad gentes, quas te non noverunt, et sicut ex sanctissimi Innocentii pp. III duplici gratia ultimum imperatoris nomen obtinuisti, sic per bonam innocentiam tuam et eius gratiam imperium novum et a deo sub Constantino firmatum obtineas et gaudium tuum impleatur, dum nihil erit, quod tibi deesse possit ad gloriam imperialem, hinc nomine tibi Augustali dato, illinc insignibus imperialibus, quae non habes, obvoluturis et utrobique donationis augmento crescentes. huc etiam spectant, quae habet idem Tilleberiensis alio loco: *Carolus autem pro re publica pugnans nomen in ultimis suae vitae terminis assumpsit imperii, ut qui Romani defensor erat imperii, quin immo caelestis regni patronus pro tantis meritis et inter homines Augusti nomen acciperet et inter caelestes aulicos miles Christi fortissimus praedicaretur. extunc ergo apud Latinos est terminata Graecorum potentia, Romaque accepit nomen amissum non dominium. modico tamen contenta termino non caput orbis, ut assolet, sed umbra vetusti capitis dici potest, quae sic ab omni potentia evacuetur, quod quae fraena totius orbis tenuerat, nunc sua muralia cohibere non sufficit nullique plus infesta quam suo imperatori, dum duos habere dominos contendit, inter pontificium posita et imperium, alterum excludit, alterum contemnit. quid plura? hoc efficacissimum excidii Romani fuit argumentum, quod de imperio mutatur in pontificium. sic enim regnum Iudaeorum a deo firmatum sub regibus lapsus sui vaticinium habuit statim ut transivit ad pontifices, sic Roma, cum exiit principem, cineres suos respuere iussa est: dum enim non habet iustitiam vastitas et instantia indicatur morientis. haec licet prolixiora, quia hic egregius scriptor, qui asservatur in bibliotheca Thuana, necdum est editus, hoc loco inserere operae pretium visum est.*

P 478

p. 220 v. 19. βίβλοι] V. not. ad Alexiad. p. 288.

ibid. τῷ ἔδαφει] Quid si γραφίω? Graecis et Latinis scriptoribus *graphium* et γραφεῖον dicitur stylus ferreus ab una parte acutus, qua exarabantur in cera literae: ab altera parte planus, qua inducebatur quod perperam erat exaratum et rursus complanabatur. Symphosius in aenigmate, cuius lemma est *graphius: de summo planus, sed non ego planus in imo.*

v. 21. καθ' ὄρον δίκη] Vide Diogen. centur. 4 n. 72 et Mich. Apostol. cent. 9 n. 29.

p. 222 v. 5. Παγάντων] Forte urbs, quae *Posega* dicitur, episcopatu insignis in Sclavonia Saviana.

p. 224 v. 23. ἀδελφιδούς Στέφανος] An Vladislai regis filius? certe de Vladislai Stephani fratris connubio silent scriptores, sed nec simile videtur vero, filium Vladislai, cuius nuptias, si quas iniit, post Stephani fratris cum Maria Comnena connubium factas constat, ipsum Stephanum vultu et ore adeo expressisse, qui aetate multo inferior erat. malim igitur per ἀδελφιδούν quempiam alium e stirpe regia Stephani senioris consanguineum intellexisse Cinnamum, quisquis ille fuerit.

p. 226 v. 22. Μιχαήλ Γαβρᾶς] Nicetas l. 4 n. 3. v. stemma Comnen.

p. 227 v. 1. Προκοπίου τοῦ μάρτυρος] An Procopii martyris, cuius festum agunt Graeci ac Latini 8 Id. Iulii? at cum is sub Diocletiano Caesareae in Palaestina martyrium pertulerit, quando illius corpus Naisum translatum inde fuerit, nemo, opinor, tradidit. aedis divo isti dicatae in Peloponneso, ut videtur, meminit auctor Vitae S. Lucae iunioris c. 5 n. 37. exstitit alia praeterea aedes d. Procopii Constantinopoli, quam renovavit Zeno Isaurus, ut est in Chronico Alexandrino, ac deinde Antonina Bellissarii uxor apud scriptorem Chronici Cpol. agit etiam de hocce templo Suidas.

v. 11. τοῦ μάρτυρος Δημητρίου νεών] Quod hic habetur templum d. Demetrii, videtur illud esse, a quo oppidum d. Demetrii ad Savum amnem situm nomen accepit, hodie *S. Demeter* dictum, haud procul ab antiquo Sirmio. quod vero templum illud in Sirmio exstare ait Cinnamus, id accipiendum puto pro Sirmiensi agro: nam Σίρμιον non semel is dicitur eidem scriptori. oppidi vero S. Demetrii meminit Bonfinius dec. 5 l. 4 extremo.

p. 228 v. 2. ἀδελφοῦ Στεφάνου] Iam modo percipimus quis fuerit Stephanus, cuius filius fuisse dicitur Livo seu Leo, primus Armeniae rex, in bulla aurea seu diplomate A. 1210, quod Manosci in provincia apud Hierosolymitanos equites asservatur, in quo *Leo filius domini Stephani bonae memoriae dei et imperii Romani gratia rex Armeniae* dicitur. hinc etiam patet Leonis ipsius Milonem, qui Toroso fratri in Armeniae principatum successit, avunculum recte appellari ab Innocentio III pp. l. 2 Epist. p. 536. proindeque a scriptorum plerisque, Vincentio Bellovacensi, Sanuto, Houedeno, Bromptono atque adeo accurato alias P 479 Familiarum Ultramarinarum scriptore, Rupini fratrem fuisse Leonem perperam referri. nec obstat quod Leo Rupinum, Rupini ex filia nepotem, passim nepotem simpliciter vocat. quippe vocem hanc pro consanguinei filio crebrius usurpari apud auctores constat, qua etiamnum Armorici nostri eadem notione passim utuntur. de Andronico Euphorbeno consulendum stemma Comnenicum.

p. 229 v. 2. τοῦ Ῥωμαίων ἀντοκράτορος] Vetus est et decantata illa quaestio et controversia, Romanorumne imperatorum fuerit summos pontifices Romae creare, vel certe an ii absque

imperatorum eligerentur consensu, de qua multa viri docti hactenus atque inprimis Iacobus Pamelius ad epist. 52 S. Cypriani, Angelus a Nuce ad Leon. Ost. l. 3 c. 21 50, Bellarminus, Baronius et alii erudite et copiose disseruerunt.

p. 229 v. 3. ὅτι μὴ βασιλεῖ] Et sane stante gravissimo illo quod ecclesiam divexavit diu schismate Manuël magnum inde sibi volens comparare emolumentum, Alexandrum II pp. variis officiis sibi conciliare studuit, quo sibi soli imperatorium titulum assereret, promisso etiam non modico auxilio et duarum ecclesiarum proposita unione: quod olim avus Manuëlis Alexius a Paschali II pp. obtinere etiam annixus fuerat, cum ab Henrico V imperatore pressus ille urgeretur, ut auctor est Petrus Diacon. l. 4 Chron. Cas. c. 46. Acta Alexandri A. 1166: *per idem tempus Emanuël magnus et excelsus Cpoleos imperator, sciens molestias et gravamina quae praedictus Fredericus venerando episcopo Alexandro contra deum et omnem iustitiam minabatur inferre, misit ad urbem Romam Iordanum imperii sui sebastum filiumque Roberti Capuani principis ad subventionem et servitium eiusdem pontificis. veniens autem idem sebastus humiliter se inclinavit eidem pontifici et oblati ad pedes eius magnis et pretiosis muneribus, omnia quae habebat in mandatis diligenter exposuit. et inter cetera unum continebatur etc. asseruit enim quod idem imperator ecclesiam suam unire volebat etc. Nihilominus petebat, ut quia occasio iusta et tempus opportunum et acceptabile se obtulerat, Romani corona imperii a sede apostolica redderetur, quoniam non ad Frederici Alemanni, sed ad ius suum assereret pertinere. ad quod opus faciendum tantas auri argentique opes et fortium virorum potentiam se largiturum firmiter spondebat, quod non solum Romam, sed etiam totam Italiam ad ecclesiae servitium et restituendam sibi ecclesiae coronam absque dubio sufficere poterat. quod verbum licet nimis difficile videretur ei et multa deliberatione opus habere, utile tamen visum est, ut paulisper habito cum fratribus suis consilio episcopum Ostiensem et cardinalem SS. Ioannis et Pauli pro causa ipsa tractanda e latere suo cum praedicto sebasto ad eiusdem imperatoris praesentiam destinaret. id etiam postea tentavit Manuël A. 1170, ut ex Actis eiusdem pontificis colligitur apud Baronium. v. infra p. 262 sq.*

p. 232 v. 6. Ἱεροσόθλαβον] Hierosolaum Vladimeri in Galitzae principatu successorem. v. supra p. 115. excepit ille Andronicum Comnenum e carcere Manuëlis profugum. eadem fere quae Cinnamus habet de Andronici fuga Nicetas l. 4 n. 1.

p. 234 v. 11. πρὸς τοῦ παπίου] Pappiae seu papiae officium erat palatii custodia, sub curpalata scilicet, cuius praecipua erat illius cura, ut ex Constantino Manasse discere est:

πρὸς τὸν αἰκῶν φύλακα τῶν ἐν τοῖς ἀνακτόροις.
παπλίαν λέγομεν αὐτὸν κατὰ Ρωμαίων γλώτταν.

unde apud Cedrenum *παπλίαν τοῦ παλατίου* in Leone Copronymi F. et Leonem grammaticum in Leone Armenio et Michaële P 48Q Theophili F. p. 447 469, *custos palatii, papias et ostiarius*, in 8 Synodo Act. 5 nuncupatur. proindeque non modo habitabat in ipso palatio, uti observare eat ex Scylitze in Michaële Rhangabe p. 492 et 495, sed et penes papiam reorum, qui in palatii carceribus detinebantur, cura praesertim erat, quod hoc loco plus satis innuit Cinnamus, ut et Zonaras in Michaële Balbo. fuit sane simile *gaurretorum* officium in aula regum Siciliae sub Normanis, penes quos non cura duntaxat et custodia palatii sub castellano incumberebat, sed et eos, qui per diversos palatii carceres tenebantur inclusi, frequenter inspicere eorumque statum mitius asperiusve, prout ei visum erat, commutare et prout vellet custodes singulis designare carceribus, ut auctor est Hugo Falcandus. *gaurretorum* meminit etiam Richardus de S. Germano A. 1232. de magni papiae officio plura habet Meursius, cuius dignitatis, quam simili, quae fuit olim in regum nostrorum palatio, comparare est, quamque etiamnum *concierge du palais* vocant, mentio est praeterea apud Pachymerem l. 5 c. 5, Cantacuzenum l. 1 c. 26 52, l. 2 c. 22 27 et Nicephorum Gregoram l. 8.

p. 235 v. 1. *παρὰ Πριμισθαβον*] Varios Russiae seu Moscoviae, quam Tauroscytharum regionem vocat, principes recenset Cinnamus, atque in his Vladimerum et Iaroslaurum Galitzae, quae provincia est Russiae minoris, toparchas: praeterea Primislaum, Rosilaum, Iaroslaurum, Georgium Basilicae filium et Vladislaum qui cum uxore et liberis ad Manuëlem transiit, a quo regione ad Istrum sita donatus est. atque hi quidem omnes Iaroslai, qui solus Russiae principatum obtinuit, filii videntur fuisse aut ex filii nepotes, qui ditionibus suis non contenti, dum alii alios invadunt, mutuis sese confecere vulneribus.

p. 236 v. 4. *Κιάμα*] Forte *Κιοβία* aut *Κιόβα*, Kiowia, Russiae olim metropolis ad Borysthenem, *Κιοάβα* dicta Constantino de Adm. Imp. c. 9, cuius amplitudo describitur et praedicatur a Ditmaro l. 7 extremo, Adamo Bremensi c. 66, Mathia Michoviensi l. 2 c. 18, Alex. Gagnino et al. perperam *Chios* pro *Chiof* dici in Vita S. Mariani abbat. Ratispon. c. 4 observat Bollandus 9 Febr.

v. 14. *Ἐρρικός*] Henricus Austriae dux. vide infra ad p. 261.

p. 237 v. 7. *Βαλδουίνος*] Exincto Balduino III regi Hierosolymitano successit eius frater Amalricus comes Ioppensis: qui diremptis apostolicae sedis auctoritate cum Agnete, Ioscalini Edesseni comitis filia, nuptiis, Mariam Comnenam, Ioannis Comneni protosebasti filiam, Andronici sebastocratoris, Manuëlis fratris,

neptem duxit circa A. 1167, uti narrant Tyrius l. 20 c. 1 et 24, Robertus de Monte hoc A.

p. 237 v. 13. *περὶ Ἀντιοχείας*] Boëmundo III adhuc impubere et Renaldo principe a Saracenis capto, Antiocheni Balduinum III in urbis et principatus defensorem assumpserant contra invalescentes Saracenos, viribus nostrorum tot cladibus sociis.

p. 238 v. 8. *Ζευγύλῳ*] V. Nicet. l. 4 n. 3.

p. 239 v. 13. *σπενασσιῶ πύρῳ*] Igni Graeco, qui nostris *feu d'artifice* dicitur, *ἐσπενασμένον πῦρ* Leoni in Tact. c. 19 n. 6.

v. 17. *δηλητήριον*] Veneno interiisse Stephanum seniore scribit etiam Nicetas, Thwroczius in oppido Zemlen obiisse tradit A. dom. 1173 Id. April. fer. 5 et Albae sepultum.

p. 246 v. 5. *σκοδὸν τε κατίσαι*] Pulverem dispergere forte pertinuit ad *τεφραμαντελαν* seu *σποδομαντελαν*, de qua Delrius l. 4 Disquis. *Magicar.* quaest. 7 sect. 1. nam mulier illa magis P 481 incantationibus obsidentes irretire conabatur. nec scio an etiam eo spectet c. 27 additionis 2 ad Capit. Caroli M. l. 4: *de homicidiis factis anno praesenti inter vulgares homines quasi propter pulverem mortalem.* ubi propter idem valet ac *per*, ita ut *homicidia facta per pulverem mortalem* seu per *τεφραμαντελαν* intelligantur. sed cuiusmodi eae fuerint incantationes ea aetate per pulverem, haud constat: nam quae scribit Delrius, huic loco minime conveniunt. quid si mulier ista pulverem pedibus in hostes excutiebat in eorum contemptum? pulveris enim excussio, contemptus seu potius abdicatio et excommunicationis argumentum fuit ex iis quae habentur Matth. 10 et Marc. 6. Guillelmus Abbas S. Theodor. in Vita S. Bern. l. 2 c. 8: *hic* (Eugenius IV pp.) *seditione orta in populo pulverem pedum in litigantes excussit, et relictis eis in Franciam venit.* ita Humbertus episcopus Silvae Candidae cardinalis et alii ecclesiae Romanae archiepiscopi, cum imperante Constantino Monomacho Cpoli in ecclesia S. Sophiae sententiam excommunicationis in Micheëlem patriarcham et eius sequaces super altari posuissent praesente clero et populo, *inde mox egressi etiam pulverem pedum suorum excussere in testimonium illis dictum evangelii proclamantes: videat deus et iudicet.* v. Pachym. l. 2 c. 17.

v. 7. *ἐποφάλλουσα*] Vex magicis incantationibus propria, *venefici, qui magicis susurris seu carminibus homines occidunt,* §. 5 Inst. de Public. iudic. Iulianus Antecessor Const. 107 §. 5. *si venenis aut susurris magicis vitae eorum insidiarentur.* *Zoroastraei susurri* apud Prudentium adversus Iudaeos: *magicum susurrantem* apud Apuleium *Metam.* l. 1. lex 5 C. Theod. de Indulg. crimin.: *qui noxiis quaesita graminibus et diris immurmurata secretis mentis et corporis venena composuit.* Acta S. Thyrsi c. 5 n. 29: *aliis circa membra eorum carmina incantamenta que murmurantibus.* porro quid simile narratur a Raimundo de Agi-

les in Hist. Hieros. p. 178: *dum duas mulieres petrariam unam de nostris fascinare vellent, lapis viriliter excussus mulieres carminantes cum tribus pueris allisit.*

p. 246 v. 21. *Ἀνθρονίω*] Euphorbeno, cuius supra meminit p. 228.

p. 248 v. 3. *εἴ τις ἄπερ ἀφήρηται*] Ita Lachanas occupato regni Bulgarici diademate Mariae Constantini regis viduae et se in coniugem et regnum in dotem offerenti, respondit, ridicule offerri, quod maiori ex parte iam teneret: *διαθροπτόμενος ὄλον εἰ ἀρχὴν ὄσον οὐπω κησομένην αὐτῷ σπάθη καὶ δυνάμει κραίττονι, ἐκείνη φθάνοι χαρίζεσθαι.* Pachym. l. 6 c. 7.

v. 19. *Δαλματίαν*] Dalmatia maritima, quam et Croatiam Albam vocarunt, reges suos seu toparchas agnovit, longe diversos a Servianis principibus, quorum regia fuit Salona, Diocletiani Augusti natalibus illustris. atque ut omittam ceteros qui hisce provinciis imperitarunt, in praesens, quod ad rem nostram spectat, arbitrator adnotandum, Zolomirum seu Zuilimirum, cuius meminit Gregorius VII papa, uti a nobis ad Alexiadem observatum, Croatiae et Dalmatiae regem sese inscripsisse, qui ducta in uxorem Belae I Hungariae regis filia, Geizae II et Vladislai regum sorore, cum nulla ex ea superesset proles, moriens regnum coniugi reliquit. illa provincias, quas Vladislai fratris auxiliis contra hostes tutata erat, eidem haereditatis iure testamento assignavit. atque inde Ungarici reges Dalmatiae et Croatiae dominos identidem sese appellarunt et easdem possederunt provincias, non tamen absque controversia. quippe Veneti iam ante Zuilimirum ius in plerasque Dalmatiae maritimae urbes sibi vindicabant, quas sub Petro Urseolo duce Servianis abstulerant principibus. neque dubium est quin Mannel, qui eo aevo cum Venetis simultates, etiam occultas, exercebat, Belae seu Alexii, cui filiam Mariam desponderat, iura, ut qui esset Hungaricae stirpis princeps, ad bellum inferendum praetenderit. nisi quod vult Cinnamus, Belae ipsi in haereditatis sortem seu a patre, vel, ut probabilius est, a fratre, assignata fuerit Dalmatia, quam idem princeps Hungariae post haec rex factus Amalrico filio primogenito perinde concessit. Agunt etiam de hoc Manuëlis in Dalmatia cum Venetis bello Thomas Archidiaconus in Hist. Salonitana c. 20 22, Sabellicus et Bonfinius. consule Familias nostras Dalmaticas.

p. 249 v. 5. *τὸ Καζικίων ἔθνος*] *Catziti* forte, de quibus Thomas Archid. c. 22, qui *Cacicli* in veteri diplomate dicuntur apud Io. Lucium l. 3 Hist. Dalmatic. c. 10 p. 132. fuerunt autem Cazetti sive Casicli una e 12 tribubus Croatorum. v. eundem Lucium l. 4 c. 4 6.

v. 6. *ἦν Διοκλητιανός* etc.] V. Constant. Porph. et eundem Tho. Archid. in Hist. Salon. c. 4.

ibid. *Κάρδων*] Vulgo *Scardona*.

p. 249 v. 7. Ὀστρομπίτζα] Quae hodie *Ostrovitz*.

p. 250 v. 1. βασιλεὺς δὲ Ἀνδρόνικον] Nicetas l. 4 n. 4 et 5, Will. Tyrius l. 20 c. 2. v. stemma Comnen.

v. 8. τοῦ παρ' ἡμῶν νομίμου] Mathæus Monachus in Quaest. Matrimonial. l. 8 Iuris Graeco-Rom. p. 482 ad quintum usque gradum prohibitas fuisse apud Graecos ob affinitatem nuptias scribit: μέχρις τοῦ πέμπτου βαθμοῦ πάντῃ τὸ ἐξ ἀγγιστίας κεκάλυται. v. Pachym. l. 6 c. 6.

p. 251 v. 8. ἦν τις Δημήτριος] Id etiã habet Nicetas l. 7 c. 5. v. praeterea Leonem Allat. de Eccl. Occid. et Orient. perp. cons. l. 2 c. 12 n. 4.

p. 252 v. 2. οὐκοῦν βασιλεὺς ἔφη] Gaudentius Brixienſis episcopus in Responsione ad Paulum Diac. de eo quod dominus Iesus dixit apostolis: *quia pater maior me est: duplex est in Christo substantia, una propria, alia nostra, iam sua: id est, una dei, alia hominis. filius enim dei, ex quo eum illibata virgo peperit de spiritu sancto conceptum, atque hoc genere nascendi verbum caro factum est et habitavit in nobis, idem coepit esse filius hominis, qui in principio erat apud patrem filius dei, utique deus verbum* etc. Ferrandus Carthagin. Diac. Epistol. ad Anatolium: *si quis iterum requirat, pater maior me est, utrum vox ista secundum divinitatem prolata sit, an secundum humanitatem, fiducialiter respondeo secundum humanitatem, non secundum divinitatem.* Idacius Clarus adversus Varimadum: *filius minor est patre in adsumpti hominis forma, aequalis vero patri est in deitatis naturae substantia.* ita passim sancti patres. vide Sedulium l. 1 Paschal. operis c. 22. hac responsione Arrium et illius sequaces, qui eo argumento adversus catholicos uti solebant, ut testatur Socrates l. 1 c. 6, semper iugularunt sancti patres. S. Augustinus in Enchiridio c. 35: *in quantum deus est, ipse et pater unum sunt: in quantum autem homo, pater maior est illo.* Arnobius Iunior in conflictu cum Serapione l. 2: *in ea forma, in qua filius patris est sine matre, ipse et pater unum sunt: in ea vera forma, in qua filius matris est sine patre, patre minor est. naturam enim servilem assumpsit, in qua non solum deo patre minor esset, sed et matre tantum minor esset, quantum matris virginis annositas exstitisset.* Vigilus episcop. Tridentinus: *si ergo secundum professionis tuae (Arrii) sententiam aliquanta divinitati, nonnulla vero humanitati adscribenda sunt, cur non hoc quod ait, pater maior me est, humanitati et quod ait, ego et pater unum sumus, divinitati reputamus?*

p. 253 v. 12. πᾶν τι δισημνεῦσαι] Perspicax Manuëlis et acutum ingenium eloquentiam et in rebus theologicis eruditionem commendat pariter Nicetas.

P 483 p. 254 v. 10. *Εὐθύμιον*] Interfuit Enthymius iste Novarum Patrarum episcopus synodo, quae A. Ch. 1166 celebrata fuit contra Demetrium Lampenum. vide eundem Allatium.

v. 21. *αὐθεκάστω*] Editio Tolliana praefert *αὐθεκαίνω*. an legendum *ἀντικαίνω*? est enim *ἀντικαίνων* Hesychio *ἰσοκαίων*, an vero *αὐθεκάστω*, quam vocem idem Hesychius *ἀκριβῆ*, *ἀσσηρόν τῷ λόγῳ*, *ἐλευθέριον*, *ἀξιόπιστον* etc. interpretatur? sed hic notio ista non omnino quadrat. mallet igitur *ἀντικαίνω* responderi, hancque peridium sic interpretari: *ego autem iniuria affici haud aegre patior, ne actione simili verae rectaeque doctrinae officere videar.*

p. 257 v. 8. *καὶ τεκνοὶ παιῖδα*] Natus est Alexius Manuēlis F. A. 1167, si Alberico fides, vel potius 10 die Sept. A. 1170, ut est apud Codinum de Orig. Cp. vide stemma Comnen.

v. 18. *Διονύσιόν τινα*] Dionysii meminit Nicetas non semel, dum bella Hungarica exsequitur. sed de illo silent Hungarici scriptores.

p. 259 v. 7. *ὁ γὰρ τοι Βρανᾶς*] Vide Nicetam l. 4 n. 3.

v. 11. *μὰ τὴν βασιλέως κεφαλὴν*] Auctor est Xiphilinus Romanum senatum post Seiani caedem decrevisse, ut nulla fierent deinceps iuramenta, nisi ea imperatoris nomine conciperentur: *μητε τοὺς ὄρκους ἐπ' ἄλλου τινός, πλὴν τοῦ αὐτοκράτορος ποιῆσθαι*. hinc crebrae illae sacramentorum formulae, *per fortunam, per genium, per salutem principis*. Elogium S. Pantelemonis:

μὰ τῶν θεῶν βέλτιστε τὴν σωτηρίαν.

quae sic vertit Fredericus Morellus:

vir optime, almam per salutem principum.

Gregorius in Vita S. Basilii Iunioris n. 4: *νῆ τὴν ὑγείαν τῶν βασιλέων*. *per imperatoris caput* etiam iurabant Christiani. Synod. Chalcedon. Can. 30: *τὸ εἰς τὴν κεφαλὴν τοῦ βασιλέως, ἢ εἰς τὴν οἰκείαν σωτηρίαν ὁμῶσαι τινά*. Palladius in Hist. Lausiaca c. 2 de S. Potamiana: *ἢ δὲ ἀφῆσι φωνήν, εἰποῦσα, τὴν κεφαλὴν τοῦ βασιλέως σου ὃν σὺ φοβῆ* etc. Vegetius l. 3 c. 5 de Tironibus: *iurant autem per deum — et per maiestatem imperatoris, quae secundum deum generi humano diligenda est et colenda*. sed de eiusmodi formulis consulendi Seldenus ad Marmora Arundel. p. 147 et Hansen. de Iureiur. vet. c. 23.

p. 260 v. 9. *ὃ τῶν ἐξ Ἰταλλίας*] Vetus ea fuit et fere constans opinio, Blachos seu Vlachos a Romanis genus duxisse, et a nescio quo eiusdem gentis Flacco sumpsisse originem et appellationem. Pius II pp. de Valachis: *postremo Romanis armis subacti ac deleti sunt, et colonia Romanorum, quae duces coerceret, eo deducta duce quodam Flacco, a quo Flaccia nuncupata exin longo temporis tractu corrupto, ut fit, vocabulo, Valachia dicta, et pro Flacciis Valachi appellati*. sed licet hanc de Valachorum origine sententiam, ut fabulis innixam respuat dampnet-

que Leunclavius, illud tamen in confesso esse debet, non extremis duntaxat natam seculis, sed iam Manuèle ipso imperante invaluisse. quod praeter Cinnamum docet satis superque Innocentius III papa l. 2 Epist., dum Ioannicio Bulgarorum et Vlachorum regi de stirpis origine quodammodo adblanditur. *nos autem, inquit, audito quod de nobili urbis Romae prosapia progenitores tui originem traxerint, et tu ab eis et sanguinis generositatem contraxeris, et sinceræ devotionis affectum, quem ad apostolicam sedem geris, quasi hæreditario iure, iampridem te proposuimus litteris et nuntiis visitare.* quæ quidem pontificis verba non ad solius duntaxat Ioannicii, verum ad totius Vlachorum gentis originem referenda alibi docuimus. sed et Georgius a Reychersdoff Transylvanus in Chorographia Moldaviae annotat adstipulari huic opinioni Romanum sermonem, qui adhuc in ea gente perdurat, licet adeo ex omni parte corruptum, ut vix ab homine Romano intelligatur. sed de Vlachis seu Vlahis copiose et erudite egit Ioannes Lucius libro 6 de Regno Dalmat. et Croatiae c. 5. P 484

p. 261 v. 12. [Ἐρρίκος] Henricus cognomento *Iosammegot* primus Austriae dux Leopoldi marchionis filius, Leopoldi marchionis frater et successor, primis nuptiis uxorem duxerat Gertrudem Lotharii imp. filiam A. 1142, ut est in Chronica Australi, qua extincta alteram sibi adscivit coniugem Theodoram Comnenam, Isaacii Cyprii tyranni sororem, uti fusius a nobis in stemmate Comnenico indicatum, ante A. 1156, quo Fredericus imperator Austriacum marchionatum erexit in ducatum, quod ex Sterone discimus, qui Theodora mortem in A. 1185 coniicit. de Henrici legatione silent, ni fallor, scriptores Germanici, quæ præcessisse videtur aliam ab Henrico Leone Saxoniae duce obitam, quam mox Cinnamus commemorat, si non annis, saltem aliquot mensibus. ab ea enim reducem Austriacum colligimus ex Arnaldo Lubecensi l. 2 c. 3, cum Saxonicus suam iniit. nec enim una ambos duces simul Cpolim profectos probabile est, etsi scriptor idem Orientalis ducem Austriae instaurata classe prosecutum ducem Saxoniae usque in ipsam Hungariam tradat. de Henrico consulendi præterea auctor Vitae b. Mariani abbatis Ratisp. c. 6 n. 27, Cuspianus, Brunnerus l. 12 Annal. Boicor etc. at de Bladigratzo nihil succurrit.

p. 262 v. 4. [Ἰσχυρομένον] Certè de transferendo in Graecos imperatorio titulo pacta inita fuisse colligitur ex iis, quæ habet Gotefridus monachus S. Pantaleon. A. 1172; imperatorem nempe Fredericum in curia seu conventu Wormatiensi conquestum de illis qui partibus favebant Rolandi, quod coronam Romani imperii Graeco imponere vellet. vide Ioann. Palaeonidorum in Vita S. Cyrilli Carmelitæ n. 1.

v. 18. [τὴν Ταυροσχυθίδα] Adeo confusa est Graecorum scriptorum in concinnandis historiis suis ratio, dum res gestas Cinnamus.

praepostero ordine, nec observata temporum et annorum regula, quae unica fax est historiae, enarrant, ut vix quidquam perciperemus in iis, nisi aliunde, a scriptoribus videlicet Latinis, lux affulgeret, quorum opo plerumque licet emendare Graecorum anachronismos. scribit hoc loco Cinnamus Henricum Austriae ducem a Frederico missum esse Cpolim, dum in Hungaria inter utrumque Stephanum bellum exardesceret, hoc est, A. 1172 vel proxime sequenti, si Thwrocio et Bonfinio fides: ex ea legatione redeuntem Henricum iter per Hungariam cepisse et suavisse Stephano iuniori, ut repudiata Primislai, de quo supra egit Cinnamus, filia suam ipsius duceret, quod et peractum ait. quod si ita se res habet, perperam auctor Chronicæ Australis Stephani Hungariae regis nuptias cum Agnete filia Henrici ducis Austriae conicit in A. 1165. sed neque scriptori huic et Cinnamo consentit Arnoldus Lubecensis, qui Stephani uxorem, Henrici sororem, non filiam, fuisse scribit, eamque, cum obiit maritus, praegnantem exstitisse: *nec minus*, inquit ille, *alter* (Henricus Austriae dux) *affligebatur de tam subito regis interitu, eo quod intestatus obiisset, et sororem suam viduam, praegnantem tamen et gravidam, quasi exsortem regni sine haerede reliquisset.*

p. 263 v. 16. γυμνάσιον] Tzycanisterii ludum describit, de quo abunde ad Ioinvillam diximus dissert. 8.

p. 265 v. 16. Ἀλέξιος] Alexium Axuchum protostratorem invidorum calumniis oppressum scribit Nicetas l. 4 n. 6, cuius virtutes animique et corporis praeclaras dotes mire extollit. vide stemma Comnen.

P 435 p. 269 v. 16. Μιχαήλ, ὃς λογοθέτης] Michaël Hagiotheodoritus, cuius meminit Balsamon in Synod. Cpol. can. 4.

v. 17. ἐκ τοῦ Βήλου κριτῶν] In Catalogo Officiorum Palatii Cp. tom. 1 Iuris Graeco-Rom. p. 286 quinquagesimum quartum inscribitur: ὁ κριτῆς τοῦ Βήλου. plures simul hac functos dignitate colligere est ex Niceta in Alexio Mau. F. n. 17 18, in Andron. l. 2 n. 9, in Isaacio l. 2 n. 6, in Alex. l. 1 n. 2. sed et ipse Nicetas in Epigraphe Historiae ab eo conscriptae dicitur obiisse munus ἐφόρου καὶ κριτοῦ τοῦ Βήλου.

p. 270 v. 2. βασιλεὺς δὲ] Expeditionem hanc Hungaricam pluribus exsequitur Nicetas l. 5 n. 1 2 et 3.

v. 6. ἀπέσταλο δὲ] Ita Michaël Palaeologus imperat. apud Pachymerem l. 3 c. 18 ducibus suis in bellum proficiscentibus praecipiebat: καὶ ὅπου προκαθήσαιντ' ἄν, καὶ ὅπως ξυμβαλοῖεν, καὶ ὅθεν ὁρμήσαιντ' ἄν, ἢ ἐκ λόγων, ἢ φανεροί, ἡμέρας ἢ καὶ νυκτός, τάτων ἐντεῦθεν τὰ πάντα, εἰ δ' οὐκ εἶδε τὸν τόπον, κελύων διαγράψαι τοὺς εἰδότες, αὐτὸς καθίστα προστάτων.

p. 274 v. 2. σημείον] Carrociium Hungaricum, quod describitur a Niceta l. 5 n. 8: ἦν δὲ καὶ ἡ σημαία ἐκείνου μπέως, ἐπὶ τινος ἡνεκαμένη πεχέως, καὶ ὑψιτενῆς τετράσιν ὑπὸ τρόχοις

ἐλακόμενον βοῶν ζεύγμασιν. carrociolorum formam, quorum usus frequens fuit in Italia, pluribus descripsit Angelus Portenarius l. 5 della Felicità di Pudia c. 6. sic autem ille: *era il carroccio un carro grande con quatro ruote, sopra il quale nella parte dietro era un tribunale coperto di scarlato, o veluto rosso, perche al carroccio, quasi a tribunale, si riduceva il capitano insieme con li consiglieri di guerra, quando si havevano da consultare le cose ad essa guerra pertinenti. nel mezzo del carroccio, era piantato un alto albero, nella sommita del quale era la bandiera, o standardo della citta, et era tirato da quatro al meno paia de buoi gagliardi, coperti di ricco drappo del colore della bandiera. Mandavasi questo carro alla guerra con l'esercito, alla cui guardia erano diputati mille e cinquecento soldati, scelti, armati di lorica, e di gambiere di ferro, con alabarde egregiamente lavorate, et alquante compagne di cavalli, laqual militia mai del carroccio si allontanava, perche il perderlo era riputato grandissima vergogna et infamia.* describitur carrociolum Florentinum a Ioanne Villaneo l. 6 c. 77, Othonis imperat. a Willelmo Britone l. 2 Philipp., Padusnum a Rolandino l. 9 c. 11 et Portenario, Mediolanense ab Alberico An. 1213, Parmense ab eodem Alberico An. 1229, Veronense ab Hieronymo d'ulla Corte l. 5 et 6 Histor. Veron. sed de carroccio plura qui volet, consulat velim Laurentium Pignorium in not. ad Histor. August. Mussati et scriptores ab illo laudatos.

p. 275 v. 5. ὃς Πέρρα] Meminit istius cisternae Christophorus Bondelmontius in Descript. Cpoleos.

v. 10. οὗτος ὁ ἀντοκράτωρ] Hauserant indubie Graeci primum hunc inducendae servitutis morem ab Occidentalibus seu Septentrionalibus potius populis, penes quos *servi* erant *alii natura, alii facto, et alii emptione, alii redemptione, alii sua vel alterius datione*, ut est in Legibus Henrici I regis Angliae c. 76. de postremis agit Cinnamus, de liberis scilicet hominibus, qui ad pretium participandum aut angustia rei familiaris alterius sese mancipabant dominio, operasque suas locabant, de qua servitutis specie exstat formula apud Marculsum l. 2 c. 28 et in Formulis veteribus c. 10. Constitutiones Catalaniae mss. inter dominos et vassallos c. 84 ex bibliotheca Thuana fol. 62: *licet de iure Romano homo liber non possit se facere servum alicuius per aliquam simplicem pactionem, nec etiam per confessionem factam in iure, potest tamen per confessionem aliquis suam gravare conditionem, quia per pactionem interveniente scripto potest aliquis homo* P 486 *liber se constituere adscriptitium. quemadmodum autem accepto pretio liberi fiebant servi, ita pretio reddito et soluto rursus in libertatem asserebantur, ut ex Palladio colligitur in Histor. Lausiaca c. 83. vide Gregorium Turonensem l. 7 c. 45, synodum*

incerti loci post concilium Parisiense IV can. 14 et Concilium Vermeriense An. 752 can. 6.

p. 276 v. 1. καθάπερ δραπέτας] Ea erat servorum conditio, ut si a dominorum sese subduxissent aedibus, ab iis, a quibus recipiebantur, repeti possent continuo tamquam fugitivi et in servitutum denuo retraherentur. unde in manumissionum formulis, velut praecipuum libertatis argumentum id insertum legimus, *ut ubique, quam voluerit partem pergat, tamquam si ab ingenuis parentibus fuisset natus vel procreatus.*

v. 9. ὁ αὐτός ἔτει τῆς βασιλείας] Supplendum anno 15. incidit autem annus Manuëlis quintus decimus in An. mundi iuxta Graecos 6666, Christi 1158, indict. 6, quo emissa eiusdem Augusti novella, qua ecclesiis et monasteriis, quae erant in urbe Cpolitana et vicinis urbis locis, immobilium firmam et inviolatam possessionem sancivit: quod duabus aliis praeterea constitutionibus edixerat. vide Balsamon. in Synod. 7 can. 4 et 12.

v. 13. χρυσόβουλον] Aurea bulla. Ioan. Cantacuzenus l. 3 c. 53: τῷ Ἀγγέλῳ πρὸς τὴν Θετταλλίαν ἀρχὴν χρυσόβουλλον ποιῶν etc. Epistola Ioannicii Bulgariae regis in Gestis Innocentii III pp.: *subsignat autem imperium meum ad securitatem chrysobolum suum.* ita bis editur, sed legendum *chrysobolum.* sic porro diplomata omnia aureis bullis seu sigillis munita appellabant, praesertim tamen constitutiones imperatorias. Harmenopolus l. 1 tit. 1 §. 12: καὶ μετὰ τοῦτον πολλοὶ τῶν βασιλέων καθολικοὺς μὲν ἐξέθεντο νόμους· νεαρὰς δὲ καὶ προστάξεις ἀλλοίας καὶ χρυσοβόλους λόγους, εἰς ἃ δέον ἠγγήσαντο, πεποιηκασιν. de aureis bullis glossographi passim et nos quaedam ad Villharquinum.

v. 15. νόμου δὲ πασῶν] Hanc Manuëlis de Feriis novellam edidit Balsamon in Nomoc. tit. 7 et ex eo Bonafidius, Leunclavius et Baronius, quam ex mss. restituit Carolus Labbeus in Observat. ad Synopsis Basilic. emissam autem An. mundi 6674, indict. 14, Christi nimirum 1164.

p. 277 v. 8. λίθον ἱερὸν] Vide Nicetam in Man. l. 7 c. ult.

p. 278 v. 3. τὸν ἄμον ὑπέσχε] Vide tractatum nostrum de Capite S. Ioannis Baptistae c. 2 n. 6.

v. 6. κατὰ τοῦτους τοὺς χρόνους] Graecorum in Aegyptum cum Hierosolymitano rege Amalrico, ceterisque regni baronibus et proceribus expeditionem pluribus refert Willelmus Tyrius l. 20 c. 4 14 15 16 17, qui eam in annum 1169 coniicit sub finem Septemb., ut et Nicetas l. 5 n. 4 5 6 et 7.

v. 13. πρέσβεις] Erant ii, ni fallor, Alexander Graviniae comes et Michaël Hydruntinus, quantum ex Tyrio colligi datur cap. 4.

v. 18. στόλον νεῶν] Erant sane, inquit Tyrius, in praefato exercitu naves longae rostratae, geminis remorum instru-

*otas ordinibus, bellicis usibus habiliores, quae vulgo galeae dicuntur, centum quinquaginta. item in his maiores ad deportandos equos deputatae, ostia habentes in puppibus ad inducendos ducendosque eos patentia, pontibus etiam, quibus ad ingressum et exitum tam hominum quam equorum procurabatur commoditas, communitalae sexaginta. item harum maximae, quae dromones dicuntur, alimentis varii generis armisque multiplicibus, machinis quoque et tormentis bellicis usque ad summum refertae decem aut duodecim. locum hunc Tyrii integram ideo describendum duxi, ut non modo navium numerus, quibus conflata erat Manuëlis classis, inde constaret, sed praesertim ut quod περί εξαγωγῶν seu de *wisseriis* ad Villharduinum a me pridem observatum, hoc qui tum non occurrerat loco firmarem.*

P 487

p. 278 v. 22. μέγας δούξ] Tyrius: *misit autem cum classe de suis principibus megalducas consanguineum suum, quem universis praefecit, et quemdam alium Mauresium nomine, sibi valde familiarem etc.* at qui Tyrio Mauresius, Nicetae appellatur Theodorus Maurozumes.

p. 279 v. 6. Ταμιάθη] Vulgo *Damieta*, urbs Aegypti nota, quae describitur a Tyrio l. 20 c. 16. in Concilio Ephesino part. 2. act. 1 fit mentio episcopi Ταμιαθίδος.

v. 22. ἤγγελλετο δὲ ὡς χρημασίω] Tyrius: *ibi profecto patuit nostros aut minus experientiae habuisse, aut a solita defecisse prudentia, aut exercitus moderatores malitiose versatos. sed nec culpa lata vacasse Graecos asserit idem scriptor c. 18, ut et Matthaeus Paris. An. 1219. haec civitas, ait ille, primo a Graecis obsessa legitur, qui in eius captione defecerunt.*

p. 280 v. 3. χειμῶνος] Id ipsum de tempestate observant Tyrius et Nicetas.

v. 13. καὶ δουλείαν] Vide inscriptionem, quam retulimus in dissertatione 27 ad Ioinvillam p. 319.

v. 14. ὑπὸ τοῦτον τὸν χρόνον] Ut Veneti mercatores ceterique reipublicae Venetae subditi, quotquot intra Byzantini imperii fines reperti, carceri mancipati fuerint eorumque bona publicata, pluribus refert Nicetas l. 5 n. 9, ut et Sabellicus decad. 1 l. 7. ita idem Manuël similibus, ut par est credere, de causis Pisanos qui Cpoli frequentes ob mercimonia aderant, urbe et imperii ditionibus postmodum expulit, eosque rursus revocavit An. 1172, ut est in Annalibus rerum Pisan. Ughellianis.

v. 19. τέναγός τι] Constantinus de Adm. imper. c. 38: ἡ Βενετία τὸ μὲν παλαιὸν ἦν τόπος ἔρημός τε, ἀόικητος καὶ βαλκιάδης.

v. 23. βωμολόχον] Nicetas de Venetis: ἄνδρας θαλάττης τροφίμους, κατὰ Φοινίκας ἀγύρτας, κανούργους τὸ φρόνημα.

p. 280 v. 25. οὗτος Ἀλεξίῳ] Privilegia varia, immunitates et praedia concessa Venetis ab Alexio ob praestitum sibi contra Wiscardum auxilium testatur Anna l. 6 Alex. p. 161 162.

p. 287 v. 5. δεκάτας] Decimae mercium. Gloss. Basilic.: δεκατεντήριον, τελώνιον. Hesychius: δεκατεύειν, τελωνεῖν, δεκάτην εἰσπραττεσθαι. δεκατευταί, τελῶναι, οἱ τὴν δεκάδα ἢ δεκάτην ἐκλέγοντες. Charta Rogerii regis Siciliae An. 1187 apud Ughellum in Archiepisc. Salernitan.: *praeterea decatias et alia iura mercatorum, quas Salernitani in Alexandria prius persolvere soliti erant, ad morem et modum Siciliae negotiatorum, reduci faciemus. decimum in diplomate Caroli Magni apud Doublet. in Histor. San-Dionys. p. 708 709. vide Agathiam l. 6 p. 151 1 edit.*

p. 282 v. 5. Βουργεσλους] Latinis aevi medii *burgenses*, Gallis *bourgeois*, hoc est, ius civitatis Venetis urbem incolentibus dedit. Diploma Rogerii Siciliae comitis Graecobarbarum; editum tom. 1 Italiae Sacrae: *ἡμέτεροι ὑπήκοοι τοῦ ἡμετέρου κράτους βαρουνίω, βουργέσιοι καὶ στρατιῶται.*

v. 6. πίστις δεδοκότας] Ea erat burgensium conditio, ut clientelam domino civitatis, villae aut burgi profiteri tenerentur. LL. Burgor. Scoticor. c. 2: *quicumque factus fuerit de novo burgensis domini regis, primo iurare debet fidelitatem domino regi, et baillivis suis et communitati illius burgi, in quo factus est novus burgensis.* prostat statutum parlamenti Parisiensis editum in Parl. Pentecost. An. 1287 *contra abusus burgensiarum*, quo adipiscendi civitatis iuris ratio praescribitur hocce verborum contextu: *c'est l'ordonnance faite par la cour nostre seigneur le roy, et de son commandement seur la maniere de faire et tenir les bourgeois de son royaume, pour oster les fraudes et les malices qui se fuisoient pour achoison d'icelles bourgeoisies, dont si sugiet estoient durement grevé, et durement plaignant.* huius constit. art. 1 ita concipitur: *premierement il est ordonné que si aucun veut entrer en aucune bourgeoisie, il doit aller au lué, dont il requiert estre bourgeois, et doit venir au prevost dou lué ou a son luétenant, ou al maieur des lués qui reçoivent bourgeoisies sans prevost, et dire en telle maniere: sire, je vos requiers la bourgeoisie de cette ville, et suis appareilliez de faire ce que j'en doi faire. adonc li prevost ou li maire, si come dessus est devisé, ou leur luétenans en la presence de deus ou de trois bourgeois de la ville recevra seurte de l'entrée de la bourgeoisie, et qu'il fera, ou achetera, par raison de la bourgeoisie, maison dedans an et jour de la value de 60 sol. Par. au mains. et ce fait et registré, li prevost ou li maires li doit bailler un seriant pour aler od li au seriant *) desous qui il s'est parti, ou*

P 488

*) fort. seigneur.

a son lutenant, pour faire li assavoir qu'il est entrez en la bourgeoisie de tel vile et tel jour, si come il est convenus en la lettre de bourgeoisie, en laquelle sont contenus li nom des bourgeois, qui furent present quand il entra en la bourgeoisie dessusdite. et est ordené que il ne sera tenuz et defendus come bourgeois devant ce que les choses susdites soient faites etc. in ceteris eiusdem statuti articulis id potissimum cavetur, ut *burgesium* uxores teneant *burglesias* suas in eo loco, in quo *burgesium* consecuti sunt, a vigilia festi omnium SS. ad vigiliam festi sancti Ioannis, ita ut reliquam tempus insumere possint *burgessii* in metendis agris, foeno colligendo et in vindemiis peragendis: quod si *burgessii* uxores non habeant, teneantur habere in domibus suis famulos vel ancillas (*vallet ou vaisselle*), qui eandem *ressandisiae* conditionem observent, quibus adimpletis liberum sit *burgessis* per totum annum ire quo lubebit, suisque vacare expediendis negotiis: ita tamen ut *talliam*, quae ipsis indicta fuerat eo loco, unde secesserant, antequam ius civitatis essent adepti, persolvant, quae quidem omnia sancita sunt absque praediuicio dominorum, quibus ratione praediorum obnoxii erant *burgenses*: data praeterea facultate, *de poursuivre et retraire de bourgeoisie leurs hommes de cors, ou d'autre condition, en la maniere que l'en a accoustumé.* eadem fere praescripta leguntur pro iis, quos *burgenses regis* appellabant, in edicto Philippi IV *pro utilitate regni*, An. 1302 quod habetur in registro signato *Crux*, in camera comput. Paris. *burgenses* praeterea censum annum urbi et communitati pro ipsis, quas habitabant mansionibus ac domiciliis, indictum persolvebant domino: quae quidem pensitatio nostris *burgesia*, Anglis-Normannis *burgagium* vocitabatur: *burgum* enim vulgo appellabant ea domicilia, quae infra castrum aut castellum, domini exstructa incolebant coloni, cuiuscumque essent conditionis sive liberi sive servi. Charta An. 1247 in Tabulario Campaniae ex Biblioth. reg. fol. 348: *chascun boriois paiera deus sols de cens de borgisie, et sis den. de cens pour sa meson a paiier lo jour de S. Remi, et borgisie et cens.* alia Ioannis de Castilione comitis Blesensis A. 1271: *ay donné en perpetuel aumosne a l'abbaye de Nonains de nostre dame de Soissons, a prendre — sur mes bourgeoisies de Guyse, par le main de cely qui pour tens recepura lesdites bourgeoisies.* LL. Burgor. Scot. c. 1: *quilibet burgensis debet domino regi de burgagio quod defendit pro particata terrae 5 denarios annuatim.* vide praeterea c. 53 et Monast. Anglic. tom. 2 p. 382. hinc *tenere in burgagium* apud Ic. Anglos. Littleton sect. 162: *tenure en burgage est l'ou antiémenement burgh est, de que li roy est seignior, et ceus qui ont tenement de jus le bourg, teignent del roy leur tenemens, que chascun tenant par son tenement doit paiier al roy un certain P 489 rent par an.* denique Charta An. 1272 in Reg. Chartar. urbis Am-

bian. fol. 209: *promisit coram nobis — quod ipsa haereditaria tenebit ad usum et consuetudines burgagii civitatis Ambian. quoddam tenementum.* nec tantum eiusmodi praestationibus ratione domiciliorum, sed et *talliae* obnoxii erant *burgenses*, ita ut si domino aliqua incumberet necessitas, liceret extraordinarias quasdam iis imponere pensationes, quas *tallius* vocabant, a quibus qui immunes erant, dicebantur *tenere in liberum burgagium*, de quo mentio fit in Monastico Angl. tom. 2 p. 361. Charta Conradi marchionis Montisferrati, filii domini Tyri A. 1187 apud Ughellum in Archiepisc. Pisanis, qua Pisanis varias in urbe Tyro habitantibus immunitates concedit: *de nulla autem alia re Pisanus iudicetur in regali curia in Tyro, et eius partibus, nec etiam in toto regno: de domibus autem burgensium Pisanorum extra honorem Pisani communis positis, rex taliam possit percipere, si pro communi civitatis taliam receperit.* erant tamen *burgenses* potioris longe conditionis quam servi: cum enim duplex esset ignobilium ordo, quorum alii liberae erant conditionis, alii servilis seu servituti obnoxiae, ut est in art. 2 Consuetudinis municipalis Trecensis, soli ignobiles liberi *burgenses* fieri poterant, non autem servi: sed et neque viri nobiles, qui eo ipso a *burgensibus* passim distinguuntur, ut apud Ordericum Vitalem l. 12 p. 872 et in Constit. Sicul. l. 1 tit. 9, unde si quando milites *burgesia* aliqua donabantur, id iuri communi adversabatur, fiebatque auctoritate regia et suprema. ita in Registro Homagiorum Aquitaniae, quod asservatur in camera comput. Paris. fol. ult. legimus, Edwardum Aquitaniae principem, regia Angliae primogenitum, concessisse Petro de Sancto Saphorino, dicto *de Landirans*, militi, ut *burgensis* civitatis Burdegalensis fieret, et *burgesia* eiusdem urbis gauderet, quantumvis esset miles, diplomate 8 Jun. An. 1372. et sane nobiles opponebantur *burgensibus* etiam liberi, ut qui ex natalium praerogativa ab vili omni onere immunes erant. poterant tamen *burgagia* possidere, id est, domos in burgis, aut praedia, quae *burgensatica* appellant Constitutiones Neapolitanae l. 1 tit. 66 §. 2 et Chartae aliquot Italicae apud Wadding. in Reg. tom. 3 p. 99 100 307 et alios, eoque ipso tenebantur solvere pensationes consuetas seu *burgesias*. exstat in huius rei argumentum Charta Ioannis Vicedomini Ambian. D. Piconii An. 1269 qua domum a se emptam profitetur *estre du bourgage d'Amiens, et que il et ses hoirs les tenront aus us et aus coutumes du bourgage de la cité d'Amiens.* quippe ei qui liber est, *villenagium vel servitium nihil detrahit libertatis*, inquit Bracton l. 1 de Rerum Divis. c. 6 §. 1 et Fleta l. 1 c. 1. varias de *burgagiis* leges proponunt LL. Burgorum Scoticor. c. 13 17 44. Charta libertatum Angl. Regiam Maiestat. l. 2 c. 44 §. 4, Consuetudo municip. Norman. c. 26 28 100 101, Butilerius in Sammarur. et Vetus Consuet. Norman. mss., ex qua sequentia depromere

visum est operae pretium. 1 part. sect.^{us} 3 c. 14: *en borgages les suers auront egaus parties comme les freres. c. 15: par borgages sont tenus les alues et les manures des bouriois qui sont jetes et establies es bourgs. c. 18: tenures par borgages pueñt estre vendues et achetées, autre si comme autres biens muebles, sans le consentement de leurs seignors, et les coustumes en doivent estre rendues selon les coustumes des bourgs. et infra: adertes en borgage riens n'i est tenu par homage, se ce n'est par establissement de bouriois. iis adiungere lubet, quae habent Bracton l. 2 c. 37 §. 2 et ex eo Fleta l. 1 c. 2 §. 7 de plena aetate seu, ut loquantur nostri, maioritate hseredum burgensium: haeres burgensis quam citius discretionem habeat denarius numerandi, panno ulnandi et huiusmodi, plenam aetatem dicitur obtinere P 490 et tunc primo finitur tutela. hanc de burgensibus nostratibus seu de iure civitatis apud Francos, haud omnino contemnendam commentatiunculam, cui materiam praebuit Cinnamus, non aspernabitur fortassis eruditus lector, barbaris licet passim vocabulis aspersam, a quibus deflectere paene piaculum fuisset, cum eiusmodi antiquitates pertractari aliter vix possint, nedum intelligi.*

p. 283 v. 13. Μηδικῶ πυρῖ] Vide Lambecium in Codini excerpta n. 12 et quae ad Villhard. n. 113 et Ioinvillam p. 71 de igne Graeco a nobis sunt observata.

v. 14. πῖλους τιναῖς] Navium latera siccis boum coriis munebantur, ut ab igne iniecto tuta essent. Pachymeres l. 5 c. 30: ἀλλὰ καὶ τὰ πλευρὰ τῆς νηὸς βοελαῖς αὔαις ἐξηρτουν καὶ ὄπλοις κατεκοσμοῦντο, ὡς ἀποχωρῶντως ἀντιξοῦσης μὲν πρὸς πῦρ καὶ πᾶν τὸ βαλλόμενον τῆς νεῶς.

p. 286 v. 4. Μελίλας] Qui Armenis *Melich* et *Melier*, Latiniis *Milzo* dictus. vide Tyrium l. 20 c. 27 et 28.

v. 14. Σαξόνων ὁ δούξ] Non legati munus obibat Henricus Leo Saxoniae dux, cum Cpolim venit: sed cum per Thraciam iter ei capessendum esset, quo tutiori via Hierosolymam perveniret, ad Manuëlem divertit sub legationis specie, cuius praecipua demanda erat cura Wormatiensi episcopo. Arnoldus Lubec. 2 c. 3: *nec praetereundum quod dominus Wormatiensis huic itineri se sociavit, non peregrinationis gratia, sed legatione functus imperatoris, ad regem Graecorum Manuëlem, pro filia ipsius filio suo in matrimonio socianda, verius tamen ob commodum ducis factum creditur, ut tam familiari legatione accepta benigne ducem rex Graecorum susciperet, et benignius per terram suam ducatum ei praeberet. Arnoldo consentit Gotefridus Mon. An. 1173: ipso anno Henricus dux Saxonum Hierosolymam cum 500 fere militibus tetendit, felici prorsus usus et honesta per terram protectione et reditu. nam in eundo nullas Turcorum passus est iniurias, et a rege Cpolitano honorifice susceptus, et*

magnifice dimissus est. vide Epist. 85 ex iis, quas Tenguagolius edidit cum Domnizone.

p. 287 v. 2. ἐτύχων δὲ ὁ Βελᾶς] Nicetas l. 5 n. 10.

v. 5. τὴν Ἀγούστης ἀδελφὴν] Agnetem, Renaldi et Constantiae principum Antiochiae filiam, Mariae seu Xenae Augustae sororem uterinam. consule Familias nostras Hierosol.

v. 12. ἐπὶ τὸ Σερβίων ἱστᾶτο ἴσθος] Bellum, ni fallor, intelligit Cinnamus, quod sub ea tempora contra Stephanum Neomanem Serviorum toparcham suscepisse Manuëlem scribit Nicetas l. 5 n. 4, quod ille nempe Crostiam infestaret, et Catarorum dominatum sibi asserere conaretur. aliam belli istius originem et causam pluribus exsequitur Iacobus Petrus Luccarus libro 1 Annal. Ragusin., quem praestat audire: *ricerco Nemagna che li Vescovi di Servia, suffraganei della chiesa di Rausa fussero sottoposti al metropoli di San Pietro di Rassa. questa chiesa, hoggidi rovinata da' barbari, si vede nel territorio di Noviposar, che fabrico Ese Maceuone alle rive del fiume Rasca. la signoria di Rausa temendo dello stato proprio, infesto dalle scorrarie de' barbari, fu costretta a ricercare con preghi, et con nuove obligationi ajuti da ciascuno: onde non volle resolver la cosa, ne mandarla cosi a Roma: ma diede tempo in mezo, affine che questi portasse seco qualche buona occasione per trovar il remedio. ma Nemagna instando superbamente per la resolutione, i Rausei gli risposero che questa cognitione spettava al papa: onde mosse la guerra. ma soccorendo la parte nostra, come quella ch'era piu giusta, Theodoro Padiate, e poi in persona l'imperadore Emanuëlo, Nemagna con Miroslau fu rotto, et se*

P 491 *ne fuggirono i monti. havuta poi la fede, scese dalle balze, et si gitto alli pedi dell' imperadore, il quale perdono loro errore, obligando li a far la pace con i Rousei. neque de alio, opinor, bello locutus videtur Tyrius l. 20 c. 4 sub An. 1167 aut sequentem: detinebatur porro eo temporis articulo imperator in Servia, quae regio montosa et nemoribus obsita, difficiles habens aditus, inter Dalmatiam et Hungariam et Illyricum media iacet, rebellantibus Serviis et confulentibus de introituum ad se angustiis et de impervia eorum regione. et paulo post: ab haec ergo intolerabilia vicinis eorum maleficia ingressus erat ad eos in virtute multa et innumera dominus imperator, quibus subactis et praecipuo eorum principe mancipato redeunti domino imperatori occurrimus.* vide Sanutum l. 3 part. 6 c. 22.

p. 288 v. 8. Ἀγκυρανῶν ἄρχοντος] Sanianis, Clitziesthlanis Iconiensis Sultani fratris. vide Nicetam.

v. 17. ἦν δὲ τις γυνή] An comitissa illa, cuius mentio in Chronico Ceccanenai An. 1162, cui cum Willelmo rege bellum erat? comitissa forte Calacensis, quae ad Robertum comitem Loritelli defecerat, ut est apud Falcandum p. 667.

p. 288 v. 20. *κατὰ τὸν Ἀγκῶνα*] Obsessam a Frederico Anconam solutamque obsidionem sub An. 1166 ex Actis Alexandri pp. refert Baromius. at Gotsfridus monachus id in An. 1171 reicit, in quo magis ad Cinnamum accedit: Annales vero Rerum Pisanarum Ughelliani in An. 1177, denique Chronicon aliud Pisanum in An. 1174. sed in eo videtur peccare Gotsfridus, quod Anconam Frederico restitutam scribit. praecerat autem Alemannicis copiis Christianus episcopus Moguntinus Frederici cancellarius: *imperator Christianum Moguntinum archiepiscopum in Italiam misit, qui per quinque fere ibi degens annos multa strenue operatus est. nam Anconam civitatem maritimam, expulsis Graecis, imperatori restituit.* porro anno 1165 in Italiam venit Christianus, eo missus cum comite Gothelmo a Frederico, ut provincias, quae Willelmo Siciliae regi et summo pontifici parebant, expugnaret et Germanico assereret imperio: praesuitque copiis Alemannicis in Italia usque in annum 1183, ut docemur ex Chronico Ceccanensi seu Fossae Novae. Moguntinensis istius episcopi meminerunt praeterea Nicetas in Isaacio l. 1 n. 7, auctor Histor. Episc. Bremens. An. 1171, Chronicon Reicherspergense An. 1166 1183 et Rogerus Hoveden. An. 1197. vide Serrarium l. 5 Rerum Moguntinarum.

p. 289 v. 20. *Χαλιφᾶν*] Ita appellabant Saraceni supremos gentis suae principes vocabulo Arabico, quod *successorem vel haeredem* significat, inquit Willelmus Tyrius l. 19 c. 19 et ex eo Iacobus de Vitriaco l. 1 c. 7: *eo quod summi eorum prophetae vicem et successionem iure tenerent haereditario.* at Vaterius in praefat. ad El-Macinum censet, hac voce *vicarios* seu *locum tenentes* sese appellitasse, dei nempe: unde eo nomine in tanto honore et reverentia a suis habebantur, ut quasi pro numine colebantur, *nec nisi mandato et auctoritate illius quantumcunque potens aut nobilis appellaretur Soldanus, et omnes eius subditi, tam reges quam alii, pedes eius ad terram prostrati reverenter oscularentur.* verba sunt Iacobi de Vitriaco. ita Conradus Usp. de Sultanis: *uni tantum Persico imperatori paene divini cultus more subiecti.* adeo tamen invaluit postmodum Sultanorum potentia in rebus politicis et militaribus, ut fere cum inani et specioso dignitatis titulo sola religionis seu potius superstitionis Mahumetanae potestas penes Chaliphas remuneret. unde Baldrico Dolensi l. 3, Tudebodo l. 4, Vincentio Belvac. l. 31 c. 93 l. 32 c. 54, Roderico Toletano l. 7 c. 10 et aliis, *papae et apostolici suae gentis* vulgo appellantur. primus autem Chaliphae nomen et dignitatem usurpavit Abubacarus, Mahometi successor, ut auctor est Georgius El-Macinus. vide notas ad p. 328 Alexiad.

p. 290 v. 10. *Παλαισίνης ἑνὸς*] Willelmus Tyr. l. 20 c. 20 21 22.

p. 290 v. 14. *σιλέντιον*] *Κατηχητήριον λόγον* interpretatur hoc loco vocem *σιλέντιον* Nicetas in Man. l. 7 n. 5. pro dissertatione seu collatione (Galli *conference* dicunt) sumi apud plerosque scriptorum constat, et hac notione usurpant passim Theophanes p. 342 358, Leo Grammaticus in Michaële p. 448, Scylitzes p. 899, Zonaras p. 146, Nicetas Paphlago in Vita sancti Ignatii patriarch. Cp. p. 712 edit. 1618, Landulphus Sagax pag. edit. Canisii 688 720 750 768, Iulianus Antecessor const. 56 §. 199: *haec constitutio iubet provocaciones in consultationibus non tantum in amplissimis magistratibus, sed etiam omnibus senatoribus indici, ut totus senatus causas appellationum audiat: quamvis silentium tantum sine conventu senatoribus denuntiandum fuerit: silentio enim conventum esse videri. agitabantur vero silentia in silentiario, uti vocatur a Landulpho Sagace l. 16 et Anastasio in Histor. Eccl. p. 66 seu ut habet Theophanes p. 201 εἰς τὸ σιληνταρίον, quam vocem vir doctus *silentiariorum stationem* perperam vertit. *silentium* dicitur idem locus apud eundem Anastasium in Vita Stephani III pp. p. 303 in var. lect.: *multa dona ibi largitus est tam universo quam monasterio quae necessaria sunt monachis, quamque foris immobilia loca, qui in silentio b. Petri Apostoli — usque in hodiernum diem constituit.* ubi *silentium* videtur esse, quod alias *secretarium ecclesiae* dicitur: in secretariis enim conventus ecclesiasticos et synodos egisse pontifices palam est. neque, opinor, aliunde *silentiarii* dicti seu ii fuerint qui silentium imponebant, quod opinantur plerique, seu quod in iis *silentiis* vel collationibus sederent et dissertarent, quod alio loco discutiendum reservamus. certe silentiariorum dignitas adeo illustris fuit, ut in concilio Chalcedonensi act. 1 *θουμασιωτάτων* epitheton iis tribuatur et Damasus pp. in Epist. ad Acholium, in synodo Rom. sub Bonifac. II pp. haec scripserit: *ad meritum filii mei Rusticii addi aliquid amplius non potest, — cum habeat praerogativam officii sui, quod silentiarius sit filii nostri Gratiani Augusti.* *ὑπαγορεύειν* vero *σιλέντιον* idem est ac *dictare* apud Spartianum: *defuncto quidem Sura, Traiani ei familiaritas crevit, causa praecipue orationum, quas pro imperatore dictaverat.* id enim muneris fuit illius qui *ab epistolis* erat. ita in concilio Nicaeno II Nicephorus a secretis, postmodum patriarcha Cp. imperatoris nomine peroravit, τὸ κατὰ τὴν ἱεράν σύνοδον ἐγγχειρισθεὶς βασιλικὸν ἐπιφώνημα, ut est apud Ignatium Diaconum in Vita eiusdem Nicephori n. 10.*

v. 15. τοῦ ἀσηκηῆτις] Secretarius a secretis. sexta synod. act. 2 4 et 12: Παῦλος ὁ μεγαλοπρεπέστατος ἀσηκηῆτις σεκρετάριος βασιλικός. βασιλικός ἀσηκηῆτις in 7 synod. act. 3. Procopius in Histor. Arcana: τοῖς δὲ ἀσηκηῆτις καλομένοις οὐκ ἀπεκέρκιστο τὸ ἀξίωμα, ἕς τὸ τὰ βασιλέως ἀπορρητὰ γραφεῖν, ἐφ'

ἄνθρωποι τὸ ἀνέκαθεν ἐτέτακτο. idem lib. 2 de Bello Pers.: τῶν ἀπορρήτων γραμματεῦς. Nicephorus Cp. in Breviario: ἀναγορεύουσιν εἰς βασιλεῖα Ἀρτέμιον Φιλιππικοῦ γραμματέα, ὃν τῇ Ἰταλῶν φωνῇ καλοῦσιν ἀσηκρήτις. Ignatius Diaconus in Vita eiusdem sancti Nicephori n. 7: καὶ τὴν διὰ χειρὸς καὶ μέλανος τέχνην ποιούμενος· ἤρθε γὰρ ὑπογραφεὺς τοῖς τῶν κρατούντων μυστηρίοις ὑπηρετούμενος· οὕτω γὰρ παρὰ τῇ Ἀυσόνιδι διαλέκτῳ τὸ ἀσηκρήτις ὄνομα, ὃ ἐπὶ τῶν μυστηρίων μεθερμηνεύσθαι βούλεται. munus ipsum μυστικὴ τῶν κρατούντων ὑπηρεσία dicitur eidem n. 9. occurrit passim apud scriptores Byzantinos, Theophylact. Simocatt. l. 8 c. 10, Constantin. de Admin. Imperio c. 46, Manass. p. 159 edit. Meursii, Menand. Protect. etc. ita etiam unico vocabulo *asecretis* et *asecreta* usurpant interdum scriptores Latini. P 493
 Glossar. Aelfrici: *asecretis vel principis consiliarius, geruna*. Saxonibus *geryne* est mysterium. Carolus Magnus l. 4 de Cultu Imag. c. 9: *mox ut Leontius asecreta conspexit* etc. Anonymus de Mirac. sancti Hugonis abbatis Cluniacensis: *redit ergo peregrinus ille spem gerens veniae, si Hugonem posset invenire s. Petri asecretem*. Paulus Diaconus l. 4 Chr. Cas. c. 68: *postquam asecretis efficitur, logothetam illum — imperii statuit*. addo Anastasium in Vit. pp. p. 53 214, Hincmar. Remens. Epist. 3 c. 16, Vitam sancti Georgii Amastreni c. 5 n. 18, Baron. An. 811 n. 32. habebant etiam reges nostri suos *asecretis*, ut constat ex Epist. Ioannis VIII pp. 87 et diplomate Roberti regis An. 1029 in Probat. Histor. Monmorentiacae p. 16. qui vero inter palatinos secretarios primus erat, *πρωτασηκρήτις* dicitur Nicetae Paphlagoni in vita sancti Ignatii patriarch. Cp., Choniatae in Andr. l. 2 n. 7 et Pachymeri l. 2 c. 13, l. 5 c. 19; *πρώτιστος τῶν βασιλικῶν γραμματέων* Nicephoro in Breviario p. 172 1 edit.; *πρώτος τῶν βασιλικῶν ὑπογραφέων* Ignatio Diacono in Vita sancti Nicephori patriarch. Cp. n. 59; *protosecretarius* Anastasio in Collectan. p. 254; denique Corippus l. 1 *asecretam* sic describit:

hinc secreta sacrae tractans Demetrius aulae.

p. 291 v. 10. ἐπὶ Ἀσίας] Bellum Iconiense commemorare aggreditur Cinnamus, in quo cruentam adeo passus est cladem Manuël accisis totius imperii viribus, ut nusquam deinceps solitam mentis hilaritatem, qua singulariter praeminebat, exhiberit, nec corporis sospitate, qua plurimum pollebat, usque in supremum vitae diem fruitus sit. illud multis narrant Nicetas l. 6 n. 1 et sequenti, et Tyrius sub An. 1174, quo et commissum praelium testatur l. 21 c. 12. attigerunt etiam Robertus de Monte et Nicolaus Trivettus An. 1179, Vincentius Belvac. l. 31 Spec. Hist. c. 150, Chronicon Reichersperg. p. 278 et Aegidius de Roya An. 1176.

p. 294 v. 21. *Μελισσηῶν ποτε Καίσαρι*] Nicephorum Melissenum Caesarem intelligit, qui ab exercitu circa Damalim eodem ferme tempore quo in urbe Alexius Comnenus imperator ductus est. vide stemma Comnen.

p. 297 v. 11. *Ἐλεφαντίην*] De hoc carcere diximus ad Alexiadem.

p. 300 v. 5. *ἐπὶ Αἰγύπτου*] Consulendus Tyrius l. 21 c. 26 et sequent.

INDEX HISTORICUS.

A.

- Aaron** acoluthus homo ferox et improbus 284, 7. oculis privatur 288, 3.
- Abasgi** 183, 11.
- Abydus** 72, 10.
- Abydenum fretum** 72, 10. 201, 20. 283, 13.
- Acoluthi dignitas** 80, 23. 210, 7. 284, 7.
- Acropolis Antiochena** 181, 11.
- Acropolis Barenensis** 140, 7.
- Acropolis Cp.** 206, 13. 249, 10.
- Acropolis Brundusii** 161, 10. 165, 11.
- Acropolis Corcyrensis** 100, 4.
- Acrunum** 40, 17.
- Acus nobilis Hungarus** 11, 18.
- Adanam Ioannes imperat.** expugnat 16, 20.
- Adrianopolis in Asia** 42, 3.
- Aegyptus in Persarum ius concedit** 278, 6.
- Aegyptiacum bellum** 278, 6 sq.
- Agnes Antiochena** 287, 5.
- Alani** 88, 10.
- Alemannorum exercitus innumerus** 67, 11. in Choerebacchorum campis clades 73, 19. Alemanni caeduntur a Graecis 77, 22. pedestri acie valent 84, 21. funduntur a Persis 81, 22. post varias acceptas clades Francis se adiungunt, et Damalis fretum traiciunt 84, 5. a Francis irridentur 84, 16. eorum in bello gerendo mos, et in dando receptui signo 90, 14. Romanum imperium invadere statuunt 101, 18. auxilia Stephano r. Hung. submitunt 218, 6.
- Alexander comes Gravinæ** 67, 13. 135, 16. a Siciliae rege pulsus ad Manuëlem confugit, a quo copiis praeficitur, et ad Fredericum imperat. legatus mittitur 139, 14. 143, 4.
- Alexander papa a Frederico imperat.** throno deicitur 228, 23. restituitur Manuëlis imper. ope 229, 14.
- Alexander Longobardus Germanorum auxiliariibus copiis a Manuële praefectus** 143, 4.
- Alexius Casianus** 179, 10. 268, 10.
- Alexius Comnenus imper.** 5, 12.
- Alexius Comnenus primogenitus Ioannis imper.** 23, 4. moritur 24, 7. 28, 10. illius uxor 36, 6.
- Alexius Comnenus magnus dux et protostrator, eius gesta varia** 23, 4. 165, 1. 168, 16. 170, 5. 210, 15.
- Alexius Contostephanus** 211, 22.
- Alexius Ducas** 172, 8.
- Alexius Giphardus ad Sultanum mittitur** 176, 10.
- Alexius Petralipha** 292, 15.
- Alexius protonotarius** 227, 16.
- Alexius protostrator** 170, 5. conspirat in Manuëlem 265, 15. 267, 13. 268, 17. illius mors 265, 19.
- Alexius domesticus filius in Ciliciam mittitur** 227, 16.
- Alitizium, regio Italiae fertilis** 161, 15.
- Almericus, patr. Antiochenus** 181, 12.
- Almus Hungariae regis filius ad Ioannem imper. confugit** 9, 21.
- Alpes** 135, 19.
- Amalricus rex Hierosol.** 237, 10. filiam protosebasti uxorem ducit 238, 4. Manuëlem convenit, a quo magnifice excipitur 280, 11. in Nubradinum movet 290, 10.
- Amasia** 200, 3. 293, 6. 296, 2.
- Amicitiae praetextus maximarum saepe iniuriarum materia** 213, 13.
- Anazarbus ab Ioanne obsessa et oppugnata** 16, 20. 17, 16. a Graecis capta 180, 14.
- Anchialus** 216, 20.

- Ancona obsessa a Venetis 233, 12.**
 Anconitarum erga Manuëlem fides 170, 7.
Ancyra 200, 1. 291, 15.
Andreas comes Rupiscaninae Graecis favet 170, 17.
Andronicus Batatzes 300, 2.
Andronicus Camaterus 210, 18.
Andronicus Cōmnenus patruelis Manuëlis imper. vir magnanimus 61, 4. 67, 7. in Ciliciam mittitur cum imperio 121, 24. 123, 14. fugatur a Toroso 123, 19. Byzantium redit 124, 14. Nalsi et Branizovae dux constituitur *ibid.* et 126, 11. tyrannidem meditatur 124, 22. cum Hungaris paciscitur 126, 30. Manuëli insidias struit 129, 1. 15. carcere evadit 232, 9. 22. dona accipit a Manuële 250, 1. cum Philippa Hierosol. et vidua regis Hierosol. consuetudinem habet 250, 5. ad Persas sese confert *ibid.*
Andronicus Contostephanus 33, 20. 270, 4. in Hungaros cum copiis mittitur 270, 8. Dionysium Hungarum delet 272, 1 sq. classi Aegyptiacae praeficitur 278, 20.
Andronicus Ducas 246, 19.
Andronicus Euphorbenus Ciliciae praefectus 227, 24. 286, 7.
Andronicus Lampardas 260, 22. 271, 13. 273, 8. 274, 13.
Andronicus Opus 72, 5.
Andronicus sebastocrator 109, 22.
Antiochia obsessa ab Ioanne 18, 12. hanc Manuëli filio idem Ioannes in haereditatis partem destinat 23, 2. Antiocheni legati ad Manuëlem 29, 17. 186, 17. Antiocheni Balduino regi Hieros. se dedunt 237, 13.
Antrum Italiae urbs Graecis deditur 144, 22.
Apamia 265, 1.
Apellaeus mensis 210, 22.
Aquaeductus Cp. instaurati a Manuële 274, 24.
Arandes 190, 22.
Archizupanus 101, 23. in eum movet Manuël 102, 23. 199, 14. 237, 16. vide Bacchinus.
Armenia 183, 13. 238, 7.
Asiaticum bellum 176, 2.
Athanasius patriarcha Antiochenus 211, 5.
Athyras 74, 6.
Attalia 179, 14.
Ab audacia auxilium petendum, ubi nullum compendium ex metu 116, 19.
Augustulus ultimus Romanorum imper. 218, 15.
Aurea bulla 276, 13.
Austria 261, 12.
- B.**
- Babylon 183, 9.**
Baca 18, 10. 20, 17.
Bacchinus Archizupanus 110, 23. 111, 18. Manuëlem adit, et veniam impetrat 112, 20.
Balduinus rex Hierosol. 183, 14. illic cum Manuële congressus 183, 14. ab eo magnifice excipitur 185, 7. 188, 1. manu inter venandum laesus ab imp. sanatur 190, 2. moritur 237, 7.
Balduinus Marasiae dominus 18, 4. 216, 2.
Bani dignitas 117, 4.
Baris obsessa a Graecis 133, 15. 165, 17. capta 140, 16.
Barletum 142, 5.
Basakis 242, 14.
Basilacius 146, 24. 176, 19.
Basilicas Tauroscythicae dynasta 236, 22.
Basilus Camaterus 210, 7.
Basilius chartularius imper. a Borizo deletur 132, 6.
Basilius diaconus 176, 15.
Basilius Trycandiles 72, 21.
Basilus Xerus in Siciliam mittitur legatus 91, 21. 92, 4.
Bassavilla deficit a Gulielmo Siciliae rege et Graecis sese adiungit 136, 4. 143, 9. 147, 21. 151, 22. 152, 7.
Bathys, fluv. 191, 16.
Bela regis Hungariae filius Mariae Manuëlis filiam uxorem ducit 214, 23. 236, 22. Alexii nomine et despotae dignitate donatur 222, 17. mox Caesaris 237, 2. fit rex Hungariae 237, 6.
Bela Geizae regis Hungariae filius 215, 6.
Belgrada expugnata, diruta, rursumque instaurata 131, 21. 214, 9. 240, 13. a Manuële deficit 133, 2.
Belosis nobilis Dalmata 104, 13. fit Serviae princeps 204, 8.
Belosus, seu Belus Hungariae basus 117, 3.
Bempetsiota 45, 5.

- Berrhoea 19, 19. 96, 22. 122, 4. 133, 16. 183, 10. 215, 17. 227, 20. 238, 6.
- Bertrandus filius nothus comitis S. Aegidii 183, 10.
- Bipenniferi, seu Varangi 8, 15. 187, 9.
- Bithynia 194, 6.
- Bladimerus Galitzae princeps 115, 18.
- Bladisgratzii legatio ad Manuëlem 262, 10.
- Boëmundi principis Antioch. mors 16, 6.
- Bohemiae rex in exercitu Conradi imper. 84, 10. 218, 8. 222, 13. 242, 17.
- Booses, fluv. 102, 5.
- Borizes Hungarus ad Ioannem profugus 117, 17.
- Borizes Bossenae dynasta 131, 22.
- Bosac 148, 11.
- Bossenae principatus 104, 9.
- Bothna seu Bossepa 104, 8. 131, 22.
- Branas 33, 22. 271, 11. 272, 18. vide Theodorus.
- Branizova capta ab Ioanne, postmodum ab Hungaris recepta 12, 1. 117, 14. 124, 21. 131, 2.
- Britanni 8, 15.
- Brundisium Temessa olim dictum 159, 9. obsessum a Graecis 159, 13. 162, 3. 165, 10. illius portus 162, 18. muri bene compacti 131, 10.
- Bruntzus Italus 137, 10.
- Bunus 141, 22.
- Buthines Dalmata 108, 15.
- Burgenses qui dicantur apud Latinos 282, 5.
- Batotus 147, 19.
- C.
- Caballa 42, 21.
- Caesarea 200, 2.
- Caesaris dignitas 287, 6.
- Calliopolis 201, 22.
- Calograsa 40, 18. 66, 18.
- Caluphes. vide Nicephorus.
- Cancellarius Latinis idem qui logotheta 141, 12.
- Cancellarius Gulielmi Siciliae regis 141, 12. Siculis copiis praest 149, 17.
- Canicleo praepositi dignitas 184, 16.
- Caper, fluv. 5, 16.
- Capillorum ostensione quid innuatur 112, 10.
- Capnizerti 20, 17.
- Carcer palatii Cp. 297, 11. 299, 6.
- Cismanus.*
- Carocii Hungarici descriptio 273, 22.
- Casianus 268, 11. vide Alexius.
- Castamon 13, 10. 15, 10.
- Castrum nobilis Italus 145, 8.
- Catzicii 249, 5.
- Celades 11, 18.
- Celbianum, regio sic dicta 39, 14.
- Celtae a Graecis deficient 167, 20. eorum expeditio in terram sanctam 67, 3 et sq.
- Centenarius auri 211, 10.
- Chabarda 19, 21.
- Chalisii apud Turcos qui dicantur 107, 14. 247, 16.
- Chalipha 239, 20.
- Chares nobilis Persa caesus a Graecis 40, 20.
- Chartularii dignitas 70, 11.
- Chius 281, 13. 284, 15.
- Choerebacchorum campi 73, 19.
- Chorasmini 183, 8.
- Chramus 11, 11. 240, 10.
- Christus quo sensu minor patre 251, 22.
- Chrysaphius 199, 9.
- Charupus 44, 23. 87, 17. 98, 10. 101, 6.
- Cilicia 16, 6. 23, 1.
- Cistramus 180, 14.
- Clades accepta post victoriam acerbius 169, 21.
- Cladon carceris praefectus 233, 19.
- Clitziesthlan Sultanus Constantinopolim venit 204, 22. vicinos dynastas impetit 292, 10.
- Cocobasilii nobiles Ciliceni 199, 10. 271, 7.
- Comitum dignitas apud Latinos 68, 13.
- Couradus imper. 68, 12. 74, 12. illius expeditio in terram sanctam ibid. in Philopatio excipitur a Manuële 74, 19. ad Manuëlem scribit 75, 21. fretum traicit 80, 9. a Persis deletur 81, 17. redit 85, 11. et Constantinopoli honorifice excipitur 86, 17. deinde Thessalonicae 87, 3. moritur 88, 7.
- Constantia uxor Raimundi principis Antiocheni 122, 2. se et Antiochiam Manuëli tradit 178, 11. Raimundo nubit 178, 15.
- Constantinopolis turres et muri 75, 3.
- Constantinus Aspietes classe cum Sicilia decernit, et ab iis vincitur 271, 12.
- Constantinus Calamanus Ciliciae praefectus 216, 3. captus ab hostibus 216, 11. 286, 11.

- Constantinus Angelus sebastohypertatus 102, 20. 119, 11. 120, 13.
 Constantinus Ducas 268, 6.
 Constantinus Otus 170, 17.
 Coptostephanorum familia 33, 20. unde nomen sumpserit 97, 1.
 Corcyra a Manuële expugnata 97, 2. 98, 16. 101, 15. illius acropolis descriptio 99, 9.
 Corinthus 92, 11. 174, 7.
 Cosmas patriarch. Cp. a sede deiicitur 63, 21. 64, 14. 66, 4.
 Cothurni instar mutari. proverb. 220, 21.
 Coterzes 49, 23. 53, 5.
 Cotyaeum 191, 2.
 Cremona 231, 2.
 Creta 101, 13.
 Critoples 12, 11. 54, 14. 56, 4. 167, 5.
 Crux insignis oblata Ioanni imper. a Sesaritanis 20, 10.
 Crux erecta a Dionysio Hungarorum duce eo loci ubi Graecos fudit 261, 6.
 Curticius proditiōnis reus 12, 4.
 Cyprus vastatur a Renaldo principe Antioch. 178, 17. 181, 16. 250, 5.
 Cypsella 191, 8.
- D.
- Dacia 69, 22.
 Dalmata 12, 9. 101, 18. 102, 18. 104, 19. 199, 13.
 Dalmatiae urbes 102, 18. expugnatae ab Ioanne Duca 248, 19. 249, 3. 262, 19. Dalmaticum bellum 101, 18 et seq.
 Damalis 80, 12. 101, 9. 277, 21. 294, 7.
 Damascus 215, 17.
 Damatrix 266, 22.
 Damiatia 279, 6.
 Decanus et Paclarius quid in obsidione Sozopoleos praestiterint 6, 20.
 Decuriones equestres Manuëlis 125, 6.
 Demetrius Branas navalibus copiis contra Raimundum Antiocheum praefectus, Ciliciae maritima loca incurSAT 33, 22. 271, 11. 272, 17.
 Demetrius Lampenus controversiam movet de Christi dignitate 251, 8.
 Demetrius Macrembolites legatus ad barbaros 67, 13.
 S. Demetrii templum Sirmiense 227, 10.
 Demnitzicus 93, 19.
- Dendra 204, 16. 212, 20.
 Deses Serviae dynasta 204, 16. 212, 18. 213, 10. in carcerem a Manuële mittitur 213, 23.
 Dioclea 249, 5.
 Dionysius nobilis Hungarus ad Sirmium occupandum a rege Hung. missus 257, 18. 270, 18. 273, 3. a Graecis fusus 273, 22.
 Dorylaei tractus descriptio 81, 10. 191, 15. 194, 19. 294, 9. urbs a Manuële instauratur 294, 12.
 Dromon imperatorius 79, 1.
 Dryna, fluv. 104, 7.
 Ducum dignitas apud Latinos 63, 19.
 Dyrrachium 231, 1.
- E.
- Ecbatana 183, 8.
 Ecdera 24, 19.
 Elephantine, carcer sic dictus Constantinopoli 297, 11.
 Embolus, Byzantii angiportus 281, 3.
 Enchelys nobilis Barenensis 160, 2. 10.
 Epidamnum 229, 16. 285, 5.
 Euboea a Rogerio Siculo capta 92, 12. 174, 7.
 Euphrates 215, 19.
 Euripus 283, 21.
 Euthymius, episcopus Novarum Patrarum 254, 10.
 Euxinus Pontus 75, 15.
- F.
- Flamingus cum Romanis manus coerserit et in fugam vertitur 152, 13. 153, 8. 156, 8. 157, 17.
 Flaviana 137, 17.
 Fortunae successus cito effluunt 230, 17.
 Franci equitatu et hasta valent 84, 21. eorum expeditio Hierosolymitana 67, 3 et sq.
 Fratres Tempſi et S. Ioannis 19, 7.
 Fredericus Conradi imper. nepes 71, 16. 83, 9. fit imperator 88, 9. 194, 13. Mariam Isaacii sebastocratoris filiam in uxorem amicit ibid. in Graecos movet 202, 15.
 Mediolanum capit 223, 7. eius vires immensae 228, 3. auxilium Manuëli pollicetur contra Hungaros 236, 10.
 Fuga interdum necessaria in praesens 169, 4.

G.

- Gabras 56, 14.
 Gaëta 42, 4.
 Galatia 288, 8. 291, 16.
 Galitza 102, 24. 232, 7.
 Gangra 14, 18. 15, 5. 291, 14.
 Geiza rex Hungariae 104, 17. cum
 Manuële bellum init 119, 16 sq.
 Branizovam obsidet 131, 2. mo-
 ritur 202, 18.
 Germanorum seu Francorum expedi-
 tio Hierosolymitana 67, 3 et sq.
 Georgius Branas 271, 11. 273, 14.
 Georgius Pyrrogeorgius primicerius
 aulae 185, 2.
 Georgius Basilicas 236, 22.
 Georgius Tauroscythicae seu Mosco-
 viae dynasta 236, 22.
 Georgius Palaeologus 215, 2.
 Giphardus 94, 17. 108, 21.
 Gravina capta a Graecis 150, 19.
 Gregorius Hungarus 246, 13.
 Gulielmus Bassavilla 137, 22. vide
 Bassavilla.
 Gulielmus Flamingus, vide Flamin-
 gus.
 Gulielmus Longobardiae dux 89, 11.
 Gulielmus Siciliae rex legatos ad Ma-
 nuëlem mittit 118, 23. in Italiam
 cum copiis venit 162, 3. 165, 9.
 166, 15. cum Manuële paciscitur
 172, 15. 175, 18. rex a Manuële
 agnoscitur 175, 20. a fratre bello
 impetitur 175, 21.
 Gurdases nobilis Dalmata a Graecis
 captus 108, 15.

H.

- Henricus Romanorum rex patrem in
 carcerem coniecit 88, 11.
 Henricus Austriae dux 236, 14. huic
 uxor Theodora natione Graeca *ibid.*
 Sardiniam venit cum uxore 261, 12.
 legatus ad Manuëlem venit 262, 10.
 filiam regi Hungariae nuptui dat
 262, 16.
 Henricus Leo, dux Saxonum 286, 14.
 Heraclea Mysiae 126, 1.
 Heraclea Pelagonia dicta 127, 10.
 Heraclea Pontica 32, 10.
 Hicanatas et eius virtus bellica 155, 14.
 Hieracoryphites 7, 10.
 Hierosolus Galitzae dynasta 232, 8.
 235, 8.
 Hierosolymorum rex in castro Mon-
 tisferrandi obsessus 18, 8. vide
 Balduinus, Amalricus.

- Historiam scribere qui debeant 4, 4.
 Hungarorum mos in regni successione
 9, 15. Hungari vincuntur ab Ioanne
 11, 12.

I.

- Iagunpazan Cappadociae princeps
 Saltani Iconiensis gener 200, 2.
 ab eodem Sultano bello impetitur
 39, 22. 101, 21. Asiam incurSAT
 et urbes expugnat 176, 11. 183, 11.
 Iberi 167, 6.
 Iconium a Manuële obsessum, mox
 relictum 14, 12. 89, 17. 190, 23.
 300, 1.
 Illyrii 240, 7.
 Imperatoria seu imperandi ars 169, 1.
 Imperator quis dicatur apud Latinos
 69, 3.
 Imperatoris nomen quando Romae
 desierit *ibid.*
 Imperium unde dictum 219, 7.
 Indigenae advenis fortiores 78, 14.
 Insula Brundisio eversa 166, 17.
 Ioannacius Critopoles 148, 4.
 Ioannes Andronici filius 126, 2.
 Ioannes Angelus 238, 12.
 Ioannes Cantacuzenus imperatoris
 Manuëlis cognatus ad insequendos
 Hungaros missus 109, 23. 296, 16.
 Ioannes Cinnamus vixit sub Manuële
 4, 13. eidem in bellis meruit *ibid.*
 obsidioni Zeugmini interfuit 241, 15.
 ab adulatione remotus 192, 15.
 Ioannes Comnenus imperium accipit
 5, 12. Laodiceam Phrygiae capit
 5, 17. ut et Sozopolim 6, 6. et
 Hieracoryphitem 7, 12. in Mace-
 doniam movet 7, 15. cum Scythia
 congregitur, eosque praelio super-
 rat 8, 1. in Asiam traiecit 9, 2.
 Almu Hungarum uxoris fratrem
 excipit 9, 21. Belegradam diruit,
 et ex eius ruderibus Zeugmen con-
 dit 10, 11. Istrum traiecit *ibid.*
 Hungaros fundit, et Branizovam
 expugnat 11, 12. in eos rursus
 movet 12, 12. deinde in Asiam
 contra Persas, quibus delectis trium-
 phum egit Constantinopoli 13, 9.
 versus Gangram proficiscitur 14,
 17. eam expugnat 15, 5. bellum
 in Isauros suscipit 16, 1. Anazar-
 bum expugnat 17, 16. ad castrum
 Becan progreditur 18, 9. Antio-
 chiam oppugnat 18, 14. in supe-
 riorem Syriam transit, et castrum

- Pisan capit 19, 10. ut et Sezerim 19, 22. deinde versus Ciliciam proficiscitur, castraque aliquot expugnat 20, 16. inde in Asiam traicit, et Neocaesaream frustra aggreditur 21, 3. Sozopolitanis subvenit 22, 4. moritur in Cilicia 24, 7. cum antea Manuëli filio imperium dedisset 26, 5. 28, 17. illius cadaver Constantinopolim delatum humo conditur in monasterio Pantocratoris 31, 1.
- Ioannes Corcyraeorum episcopus excommunicatur 257, 13.
- Ioannes Contostephanus 171, 4. 199, 3. 208, 21. 271, 12.
- Ioannes domesticus Orientis cum imperatore in Persas proficiscitur 47, 18. 51, 7. 102, 2.
- Ioannes Ducas capitur a Siculis 168, 16. Dalmatiae urbes expugnat 248, 19. varia eius gesta 109, 21. 110, 22. 128, 21. 135, 14. 141, 18. 145, 7. 148, 15. 151, 21. 168, 17. 201, 2. 260, 23. 269, 15.
- Ioannes protosebastus a Manuële contra Hungaros mittitur 105, 3. 287, 10.
- Ioannes Rogerius, vide Rogerius.
- Ioannes sebastocrator 51, 3.
- Ionius sinus 228, 17.
- Ioscelinus Edessanus comes 215, 21.
- Iosephus Bryennius 238, 11. 271, 11.
- Isaacius Ioannis imper. filius 17, 21. fratre Manuële imperatore proclamato, a proceribus includitur 29, 7. 31, 17. a fratre benigne excipitur 32, 19. 47, 18. imperium cogitat. 51, 7.
- Isaacius sebastocrator in Manuëlem conspirat 127, 16. 250, 11.
- Irenicus excommunicatur 257, 14.
- Irene uxor Ioannis imp. et illius dotes eximiae 9, 24. monasterium Pantocratoris exstruit 10, 6. moritur 14, 6. 202, 6.
- Irene uxor Manuëlis imper. 36, 1. 99, 21. huic pacta in dotem Italia 87, 7.
- Isach 129, 20.
- Issauria 16, 1. 183, 18. 227, 23.
- Issauricum bellum 139, 18.
- Ister, fluv. 7, 16. 10, 11 seq.
- Italia pacta in dotem Irenes Mannëlis imp. uxoris 87, 7.
- Italicum bellum 136, 8.
- Invenatum captum a Graecis 141, 8.
- Iuventus, res invicta 52, 4.

K.

Kiovia metropolis Tauroscythicae 236, 4. illius episcopus Byzantio submitti solet. *ibid.*

L.

Ladislau. vide Vladislau.

Lampe 251, 9. 298, 5.

Lamum 118, 13.

Laodice 5, 17.

Laodicea Phrygiae 198, 16. 299, 23.

Lapis Christi sepulchralis Epheso Constantinopolim advectus a Manuële 277, 8.

Laternarum usus in exercitiis et descriptio 195, 12.

Latinorum mos postquam uxores duxerunt 47, 9.

Lazarus Scythia 95, 14.

Lechi 84, 12.

Leo Batatzes 260, 7.

Lesbus 281, 14. 284, 22. 296, 24.

Leucosia 179, 1.

Ligures 10, 20. 199, 13. 228, 8. 230, 21.

Livo Armeniae princeps e carcere ab Antiochenis educitur 16, 14.

Lizius quis apud Latinos dicitur 223, 5.

Logotheta idem qui cancellarius 141, 12.

Lombardi 10, 20. 228, 8. 282, 8.

Longi 73, 4. 202, 6.

Lopadium castrum ab Ioanne imperat. exstructum 38, 9.

Lotharius imperator in Longobardiam movet 88, 16. 90, 2. moritur 91, 1.

Lucas patriarcha Cp. 206, 15. 211, 3. 253, 21. 255, 21. 257, 12. 278, 1.

Ludovicus VII Francia rex legatos Manuëlis benigne excipit 82, 8. vir miti ingenio 82, 12. cum Manuële imp. in palatio sermones confert et honorifice ab eo excipitur 82, 20. in palatium Philopatium concedit 83, 5. urbem lustrat 83, 8. deinde in Asiam traicit 83, 12. in reditu paene a Graecis captus fuit 87, 14.

Lycaonia 42, 4. 190, 20. 289, 16.

Lycus, fluv. 5, 16.

M.

Macander, fluv. 298, 6. 299, 24.

Magister Templi 188, 12.

Mala scala 13, 4.

- Malen 284, 14.
 Malpethum 148, 9.
 Malum non praevisum fortiores turbat 57, 9.
 Mamplanes Persa Conradum imper. aggreditur 81, 11.
 Manuël Comnenus imp. Asiaticis bellis interest adhuc adolescens 21, 16, 27, 19. illius imperii auguria 23, 4. eius dotes 28, 1. imperator acclamatur 28, 20. Michaëlem Oxytam patriarcham Cp. creat 33, 3. illius liberalitas 33, 10. coronatur 38, 9. in Boëmundum principem Antiochenum movet 33, 16. Irenem uxorem ducit 36, 1. Iconium venit 39, 17. Sultanum delet et Philomælium expugnat 41, 13. pervenit ad Cabalam 42, 22. et Persas fugat 44, 6. cum iis bellum gerit 46, 20, 48, 18. 50, 22. illius oratio ad milites 57, 5. venationi intentus hostes conspicit 59, 13. rursus in Persas movet 66, 10. cum iis pacem init 66, 13. ad Celtas Constantinopolim venientes legatos mittit 67, 3 et sq. ad Conradum imp. scribit 76, 15. 78, 2. 85, 15. Alemanorum animos a Conrado alienat 78, 22. ad Ludovicum VII regem Franciae legatos mittit 82, 8. Conradum excipit Constantinopoli et Thessalonicae 86, 13. in Scythas proficiscitur 93, 1. 94, 1. eos profligat 95, 11. Corcyram expugnat 98, 22. 101, 14. in Dalmatas contendit 101, 22. 102, 18. in Hungaros movet 113, 17. et ad pacem petendam adigit 118, 14. 120, 5. armaturae militum studet 125, 2. venationibus delectatur 127, 9. cum Hungaris paciscitur 133, 22. 134, 9. Anconitanos sibi conciliat 170, 7. et Romanos 170, 19. urbes ab eo captae in Italia descriptae in palatio Manganorum 171, 20. ad Guilielmum Siciliae regem scribit 172, 19. cum eo paciscitur 175, 15. in Torosum Armeniae principem movet 176, 2. Persas superat 179, 4. Ciliticae urbes expugnat 180, 11. Renaldum principem Antiochenum in castris excipit 182, 17. et Balduinum regem Hierosol 183, 14. 185, 7. et legatos Antiochenos 185, 20. et Torosum 186, 12. Antiochiam ingreditur 187, 8. in Naradinum Sultanum expeditionem parat 188, 9. cum eo foedus init 188, 16. medicinae peritus Manuël 190, 9. Constantinopolim redit 190, 18. in Persas bellum movet et eos delet 191, 7. 193, 2. 194, 21. Clitziesthanem Sultanum Constantinopoli excipit 204, 22. 206, 6. de secundis nuptiis cogitat. 208, 17. Desen Serviae principem in carcerem coniecit 213, 23. Hungariam imperio adiungere animum 214, 21. Stephano Hungariae exregi favet 217, 2. in Hungariam pergit cum copiis 221, 2. cum rege Hungariae paciscitur 224, 8. ad Venetos legatos mittit. 228, 19. Antiochenis minas intemat 237, 23. in Hungaros movet et Zeuguen obsidet 240, 9. 241, 6. qua expugnata paciscitur cum Hungaris 246, 17. 248, 14. Dalmatiam expugnat. 248, 9. 249, 7. triumphum parat 249, 9. in rebus theologis eruditus 253, 15. Henricum Austriae ducem excipit 262, 13. dum pila in equo ludit, unum laedit et femur 264. 12. muros et aquaeductus Cp. reficit 274, 23. in Servios movet 287, 11. Dorylaeum instaurat. 294, 12. 296, 19. in Clitziesthanem bellum movet 299, 7.
 Manuël Comnenus ad Tauroscythas legatus mittitur 232, 3.
 Marasia 216, 2.
 Marca Anconitana 165, 13.
 Maria Comnena Rogerii Caesaris uxor, illius mors 38, 6.
 Maria Manuëlis imper. filia nascitur 118, 20.
 Maria sebastocratoris filia nupta Stephano Hungariae regis filio 203, 8.
 Maria filia Raimundi principis Antiocheni Manuëli imp. nubit 210, 9. 211, 2.
 Masafra urbs capta a Graecis 152, 11.
 Massagetæ 148, 3. 167, 6.
 Media 183, 9.
 Mediolanum 228, 7. 230, 12.
 Melangia 36, 19. 81, 10. 127, 21. 294, 7.
 Melas, fluv. 74, 6.
 Metabole 127, 22.
 Metas turpior fit cum praecessit forcia 41, 4.
 Michaël Basilicius 176, 19.

Michaël Branas 70, 2. 82, 9. 108, 21.
178, 23. 258, 2. 286, 7.
Michaël Gabras 238, 10. 258, 1. 293,
9. 296, 2. 299, 10.
Michaël magister rhetorum 176, 20.
Michaël logotheta 269, 16.
Michaëlis Palaeologi mors 151, 19.
Michaël Palaeologus sebastus 70, 6.
82, 8.
Michaël Oxytas patriarch. Cp. 33, 3.
64, 4.
Milo Armeniae princeps 286, 4. 288, 7.
Molissa capta a Graecis 152, 21.
Monasterium Pantocratoris Constan-
tinopoli 10, 6. 31, 11.
Monembasia 119, 15.
Monopolis obsessa 145, 13. 147, 8.
154, 18. capta 157, 16.
Monoxyla, navium species 94, 3.
114, 3.
Mons Ferrandus 18, 9.
Monspilosus urbs Apuliae expugnata
150, 18.
Mopsuestia 16, 19. 30, 22. 123, 22.
Muri Constantinopolitani refecti a
Manuële 274, 23.
Mysorum praeda. proverb. 34, 6.

N.

Naisus 69, 23. 104, 2. 124, 21. 126,
11. 204, 17. 212, 14. 227, 2.
Narses Romanorum dux 218, 21.
Neocaesarea frustra oppugnatur ab
Ioanne imp. 21, 4. 300, 1.
Nicaea 84, 6.
Nicephorus Botaniata imp. 4, 21.
Nicephorus Basilacus 176, 19.
Nicephorus Chalupes Dalmatiae
praeficitur a Manuële 248, 20. capi-
tur ab Hungaris 263, 5.
Nicephorus Caspax 269, 17.
Nicephorus Dasiota 86, 22.
Nicephorus Petralipa 260, 22.
Nicolaus Angelus 47, 15.
Nicolaus Musalon patriarch. Cp. 83,
14.
Nilus, fluv. 120, 13.
Nippon Bogomilus haereticus 64, 2.
65, 20.
Nobilitas infelix venerationem mere-
tur 46, 3.
Novellae constitutiones Manuëlis 275,
12.
Numisma secundum 33, 14.
Nuradinus Berrhoeae satrapa 183, 10.
188, 9. principes Christianos expu-
nctat. 216, 12. Antiochiam expu-

gnare statuit 227, 20. bellum in
Graecos movet 288, 6.

O.

Octavianus Pseudopapa 229, 1.
Octopus, vexillum sic dictum 125, 17.
Odoacer rex Italiae 218, 17.
Oenaeum 176, 9. 293, 14.
Olympus 38, 18.
Ostroripyta urbs capta 249, 7.
Ostunium captum a Graecis 159, 8.
Oxia insula 33, 4.

P.

Pactarius 6, 19.
Palaeestina 86, 22. 183, 12.
Pamphylia 190, 20.
Pannonae 101, 19.
Pantocratoris monasterium 10, 6. 31,
11.
Papa Romanus Guillelmo Siciliae regi
favet 170, 20. stratorum vice im-
peratores habet 219, 13. iis pro
libito imperat 220, 6. pontifices Ro-
mae imponere est imperatorum Cp.
229, 3. papae legatio ad Palae-
ologum et Graecos 146, 18.
Papiae dignitas palatina 234, 11.
Paphlagonia 13, 10.
Papius mons 265, 19.
Pasgusa palus 22, 8.
Patavium 231, 2.
Patzinacae 107, 17.
Paurae 176, 9.
Pelagonia 127, 10.
Peramen 167, 6.
Persae seu Turci ad Imper. Ioannem
deficiunt 13, 13. Romanos ad Nes-
caesaream praelio fundunt 21, 4.
Pracanam urbem Isauriae expu-
gnant 38, 11. delentur circa Phi-
lomellum 40, 17. bellum instaur-
ant cum Manuële 46, 20. 49, 20.
50, 22. cum Manuële paciscuntur
66, 18. rursus Romanos adoriuntur
195, 5. 197, 11. Laodicenses
incolas crudeliter tractant 198, 14.
Pescara 137, 3.
Petra 275, 5.
Petricum 217, 17.
Pharucus Persa 56, 9.
Philadelphia 5, 19. 85, 10. 194, 17.
288, 11. 289, 14.
Phileta 198, 15.
Philippi 203, 23.
Philippopolis 93, 1. 211, 20. 265, 5.

- Philomelium 40, 11. 41, 10. 63, 17.
81, 9. 194, 7.
Philippa Augustae soror 250, 6.
Philocales 271, 8.
Philopatium, palatium 74, 20. 83, 5.
Phylacterium collo appensum 234, 14.
Picridium, suburbanum Cp. 75, 14.
Pilae ludus in equis 263, 17.
Pincernae dignitas 56, 11.
Picharas 6, 3.
Pictavi 16, 22
Polonorum rex in exercitu Conradi
84, 11.
Pons iuxta Constantinopolim 75, 12.
Pontus Kuxinus 75, 15.
Portus Brundisinus 162, 19.
Portus Constantinopolitanus 75, 18.
Pousse Aleman, dictionem in Alaman-
nos 84, 16.
Pracanas 39, 20. 66, 20.
Primericius Aulæ 44, 22. 185, 2.
Primislaus Serviae dynasta 204, 2.
Primislaus Thaurosythicae dynasta
235, 1.
S. Procopii martyris reliquiae 227, 1.
Procopius historicus 218, 19.
Prosuchus in Raimundum Antioche-
num mittitur 33, 21.
Protonotarii dignitas 227, 17.
Protostratoris dignitas 170, 5.
Pansura a Suktano Romanis eripitur
176, 5.
Pupaces Persa 48, 2. 50, 18.
Pylae 63, 19. 194, 8.
Pyramus, fluv. 30, 22.
Pyrrogeorgius primericius aulæ 44, 21.
Pytheca 38, 19.
- R.
- Raman Persa 59, 33.
Raimundus Pictavinus Hierosolymam
tendit 17, 7. Antiochiam venit 18,
4. urbem Ioanni tradit 19, 1. ab Io-
anne deficit 22, 23. fugatur a Ma-
nuellis ducibus 33, 16. Byzantium
venit et vomiam delictorum obtinet
35, 20. illius interitus 122, 7.
eiusdem virtus bellica tam insignis,
ut secundus Hercules diceretur
125, 18. 215, 22. illius filiae
210, 5.
Rasum 12, 10. 102, 18.
Reges qui dicantur 68, 18.
Renaldus princeps Antiochenus Cy-
prum devastat 178, 17. ad Manu-
elem legatos mittit 181, 10. Antio-
chiam ei tradit *ibid.* patriarcham
Cinnamus.
Antiochenum male habet 181, 12.
vili et pudendo habitu imperatorem
adit. 182, 11.
Rhyndace 15, 7. 38, 8. 66, 11. 294,
8. 297, 20. 299, 19.
Richardus Antri seu Andreae dominus
vel comes 141, 4. fortiter cum
Graecis praeficitur 143, 5. 144, 12.
148, 11. illius mors 144, 17.
Ritzium 194, 15.
Robertus Bassavilla. vide Bassavilla.
Robertus Guiscardus 174, 18.
Rogerius Caesar 86, 21. Maria Ce-
mnena illius uxor motitur. *ibid.*
imperium cogitat. 37, 6. mittitur
Antiochiam ut Constantiam princi-
pissam sibi in coniugem adiungat.
122, 1. 178, 15.
Rogerius Siciliae comes Capuanum
principatum invadit 37, 12. regium
titulum sibi arrogat. 89, 15. 91, 14.
regno pellitur a Lothario imp. 90, 4.
illud rursum consequitur 91, 4. pa-
pam capit et vivit 91, 10. legatos
ad imp. mittit 91, 16. Corinthum,
Euboeam, Thebas et Corcyram ex-
pugnat. 92, 7.
Roma vetus 171, 7. in barbarorum
servitutem cadit 218, 19.
Romani vexilla Manuëlis imp. susci-
piunt 171, 3.
Rosislaus Thaurosythicae dynasta
235, 3.
- S.
- Salona 249, 7.
Sanctus Germanus 171, 19.
Sangarius, fluv. 232, 16.
Sanisan frater Sultani Iconiensis 199,
23. 291, 14. 295, 16.
Sacerdos Tranita praeliatur 144, 13.
Sanctaeigidianus comes 188, 10.
Sardica 70, 4. 103, 9. 202, 19. 212,
8. 240, 6. 261, 13. 265, 12. 286,
19.
Savus, fluvius 104, 6. 114, 17. 116,
10. 217, 4. 243, 17.
Saxones 131, 1. 286, 14.
Scaramancae virtus bellica 163, 20.
Scardona 249, 6.
Scleripalus 58, 14.
Scythae ad Romanos transeunt 8. 18.
curribus pro munimentis utantur 8,
11. Istrum transeunt 93, 1. prae-
datum eunt Romanorum agros *ibid.*
Demnltzicum capiunt 93, 19. Manus
cum Romanis consuerunt 95, 13. via-

- cantur et fugiunt 95, 13. auxilio
 Manuëli veniunt 199, 14.
 Sebastohypertati dignitas palatina
 102, 21.
 Sebenicus civitas capta 249, 4.
 Seditio inter Graecos et Venetos
 Corcyrae 97, 2. 98, 9.
 Seleucia 16, 4. 179, 13.
 Sellae Manuëlis descriptio 205, 7.
 Selybria 265, 4.
 Servii a Romanis deficient 12, 9.
 104, 9.
 Servitutis species variae apud Byzantinos
 287, 20.
 Seseis ab Ioanne imper. expugnatur
 19, 22.
 Setzenitza 105, 10.
 Sibyla 176, 6.
 Siculi Graecos praelio navali superant
 120, 23. Corcyram obsident 98, 22.
 Damalim igne vastant 101, 9. classe
 cum Graecis decernunt, eos vincunt
 120, 23. Romanos vincunt
 et in fugam vertunt *ibid.* Ducam
 capiunt *ibid.*
 Sinopites castris a Manuële praeficitur
 56, 3.
 Sirmium 10, 14. 222, 6. 226, 9. 247,
 15. 270, 2. a Graecis captum 227,
 6. ab Hungaris expugnatur 231, 6.
 Smele 131, 11.
 Solyman Persa 196, 12.
 Sophronius patriarch. Alexandrinus
 211, 4.
 Sotas 95, 19.
 Soterichus Pantengenus 177, 17. electus
 episcopus Antiochenus *ibid.*
 Sozopolis 6, 6. 22, 5.
 Spalathus civitas capta 249, 5. 263, 5.
 Stephanus Hungariae rex 9, 13. bellum
 init cum Ioanne imp. 10, 8.
 Stephanus alter Hungariae rex ad
 Manuëlem confugit 211, 18. 216,
 19. 217, 10. 224, 12. 231, 23. veneno
 extinguitur 239, 15.
 Stephanus Hungariae rex in Graecos
 bellum movet 221, 1. cum iis paciscitur
 224, 8. Dionysium ducem
 mittit in Graecos 257, 17. Henrici
 Austriae ducis filiam uxorem ducit
 262, 10. moritur 236, 19.
 Stephanus Geizae regis Hungariae
 filius 132, 20.
 Stephanus acoluthus 81, 7.
 Stephanus Contostephanus belli dux
 Lapide ictus moritur 97, 1.
 Strymon 105, 6.
 Subla 298, 6.
 Sultanus, dictus Iconii phylarchus
 14, 11. 39, 18. deletur et fugatur
 40, 13. 101, 22. Graecorum urbes
 varias expugnat 176, 5. cum Manuële
 paciscitur 200, 10.
 Sycheris nobilis Siculus captus a
 Graecis 161, 24.
 Syria superior 19, 10.
- T.
- Tamiathus, Aegypti urbs 279, 6.
 Tanisman Cappadociae princeps Castamonem
 expugnat 14, 3. foedus cum Iconii
 Sultano init 15, 18. 46, 21.
 Taran, fluv. 105, 8.
 Tarentum 152, 13. 154, 1.
 Tarsus obsessa et capta a Manuële
 180, 16.
 Tatticius 271, 8. 272, 17.
 Tauroscythae 94, 12. 115, 16. 235,
 4. 236, 19. 242, 17. 250, 1.
 Taurus mons 186, 13.
 Temessa olim dictum Brundisium
 159, 10.
 Temises mons 117, 16.
 Tenesium 279, 4.
 Tenihormus mons 94, 11.
 Thebae Boeoticae a Rogerio Siciliae
 rege expugnatae 92, 12. 119, 5.
 Theodora Comnena uxor Henrici ducis
 Austriae 236, 14.
 Theodorus Batatzes Tarsum obsidet
 180, 22.
 Theodorus Contostephanus 39, 11.
 Theodorus Stypiotes caniciei praefectus
 excaecatur a Manuële 184, 14.
 Theodoricus Gothorum princeps rex
 Italiae non imp. dictus 218, 17.
 Theodotus patriarcha Constantinopolitanus
 84, 4.
 Theophylactus Exubitus 208, 22.
 Thomas Cilicenus 180, 10.
 Thomas eunuchus 269, 7. 296, 19.
 Thomas Ioannis imperat. secretarius
 19, 13.
 Thomae Antiocheni virtus bellica 159,
 19.
 Thracesium thema 39, 10.
 Thyaris, fluv. 191, 22.
 Tigranes Cilicenus Manuëli auxilio
 venit 199, 9.
 Tili 180, 17.
 Titelium 217, 4.
 Torosus Armeniae princeps 121, 20.

- Andronicum Comnenum delet 123, 19. urbes Graecorum varias expugnat 182, 13. Manuëlem convenit 178, 4. a Nuradino vincitur 216, 12. urbes Graecorum capit 227, 22.
- Tragurium 249, 4.
- Tranis urbs Italiae capta a Graecis 181, 2.
- Trapezus 293, 13.
- Triumphus Ioannis imp. in quo imago deiparae curru imponitur praecessit 13, 16.
- Tripolitani comitis filia Manuëli imp. pacta moritur 208, 20. 209, 12.
- Tripolitanus comes captus a Calamano Ciliciae praefecto 216, 8.
- Tubae imperatoriae 192, 1.
- Turcomanni rapti vivere assueti 208, 1
- Tyrus 281, 15.
- Tzibrelitzeman 47, 2.
- Tzicandyles nobilis Byzantinus 77, 13.
- Tziesthlan Sultanus 207, 2
- Tzycanisterianae exercitationis descriptio 203, 17.
- U.
- Urbibus condendis magna cura adhibita 160, 18.
- Uresis Dalmatarum princeps 113, 10.
- V.
- Valachi a Romanis oriundi 260, 8.
- Veneti sollicitati a Manuële foedus renovant. 228, 19. 230, 23. eius ope Fredericum imp. fugant. 230, 12. auxilium Manuëli contra Hungaros et eundem Fredericum pollicentur 237, 1. in carcerem coniecti a Manuële 280, 14. et a Ioanne 281, 10. eorum mores describuntur 280, 17. eorum regionis situs *ibid.* Alexio imp. militant 280, 25. Euripum, Chium, Lesbum et Rhodum depopulantur 283, 21. 284, 21. Anconam obsident 288, 12.
- Vescia capta 137, 7.
- Vexillum Hungarorum seu Carocium captum a Graecis 274, 2.
- Vitae nimius amor virtuti contrarius 55, 13.
- Vladislaus Bohemiae rex cum Conrado Hierosolimam pergat 84, 9. 223, 11.
- Vladislaus Tauroscytharum dynasta 236, 19.
- Vladislaus Hungariae rex 203, 4.
- W.
- Wrumi dignitas apud Hungaros 203, 19.
- X.
- Xenones 190, 17.
- Xerus 91, 21.
- Z.
- Zechi 84, 11. 218, 8. 223, 9. 242, 17.
- Zechorum princeps a Conrado imp. rex dictus 218, 10. in comitatu Stephani regis Hungariae 222, 10.
- Zeugme urbs condita ab Ioanne imp. 10, 13. obsessa a Manuële 241, 6. capta 246, 17.
- Zeugminum obsessum a Manuële 114, 8. captum ab eodem 115, 9. ab Hungaris expugnatur 238, 18. 241, 6.
- Zupani dignitas 274, 8.

LIPSIÆ,

EX OFFICINA B. G. TRUBNERI

CORRIGENDA.

P. 3, 2 lege ΚΤΡΩ. 10, 6 ἢ δέ, et sic ubique vel ἢ δὲ vel δ δὲ
 impressum est. 10, 11 Βελέγραδα. 13, 24 *infra* pro *supra*. 20, 17
 τε καὶ τό. 28, 1 non excidit γάρ. 32, 26 sua. 41, 17 ὄρᾶν. 41, 18
 dele comma post ἔγοντες. 41, 19 scribe ἐπεὶ δὲ τὸ δέος. 43, 15 κατά.
 51, 14 malim πολλοὺς οὖν. 52, 3 μὴ τις. 52, 8 rectius βουλευτήριον.
 55, 2 comma post συσκευαζομένοις. 58, 16 pro τούτω fort. τόπω.
 59, 23 γενεάρχην. 68, 19 post ἦσαν comma pone. 69, 6 fort. οὕτω δὴ
 εἰρήσθω. 71, 1 recte legitur δέ. 76, 15 ἡμεῖβeto. 78, 11 post ἀνι-
 πεισας comma pone. 87, 7 ἔδνον. 91, 15 malim ὁ Λογγιβαρδίας.
 99, 21 post κολλάκις excidisse videtur πολλούς. 100, 6 fort. αἱ χθαρα-
 λαί. 105, 8 post ἐλθόντες comma ponendum. 122, 22 οὐμεινόν.
 123, 13 possis et μέλανα. 123, 14 ἐγένετο. 127, 13 recte habet αὐτά.
 128, 13 Λούκας. 133, 4 dele comma post Καντακουζηνόν. 134, 11
 ἐσχηκότα. 139, 10 distingue δεισάς περ ἧν. 140, 5 scribe potius
 ἐπιτειχίσματι. 155, 10 nil excidit. 160, 16 fort. τὰ τῆς ἐν σφίλων.
 171, 8 recte legitur διαρραγείσων. 182, 17 fort. ἐμμηθίκει vel ἐμμηθι.
 183, 5 comma pone post ἐτύγγαν. 205, 12 recte habet λειεύανται.
 208, 10 Λατίνα. 212, 17 dele comma post Σερβικήν. 214, 13 fort.
 ἐγγελάσαι, commate post δομήτορας delete: *ac fortasse rideat quispiam si
 dudum mortuorum urbium conditores denuq urbem condere videat.* 215, 6
 et 218, 1 Βελᾶν. 219, 14 malim ἑαντοῦ. 223, 17 ἀντισταγοῦσης ὀδὲ.
 230, 7 fort. ἀποπροποιεῖσθαι. 232, 10 ἐνναετής. 246, 10 παρα-
 πομπόν. 248, 2 μεντᾶν. 249, 16 fort. τὸ δέ τι. 254, 10 νίω.
 257, 21 fort. ἐνόουν. 257, 22 dele comma post ξυνοῖσον. 258, 12
 Οὐννοι. 265, 11 ἀγαπῶεν, ἀντίκα καὶ πάλιν. 275, 2 παλαιάτα.
 275, 8 fort. καὶ σφράγγων. 275, 11 fort. μίσης. 283, 21 ἐφρίκα.
 284, 8 ἀλαζών. 290, 15 dele comma post εἰθιστο. 298, 16 ἢ τινα.

NICEPHORI BRYENNII

COMMENTARII.

RECOGNOVIT

AUGUSTUS MEINEKE.

BONNAE

IMPENSIS ED. WEBERI

MDCCCXXXVI.

PRAEFATIO

AUGUSTI MEINEKII.

Nicephori Bryennii Commentarios qui primus edidit Petrus Possinus, quum Codice uteretur corruptissimo, audacioribus plerumque indulsit coniecturis, quarum quae aliqua veritatis specie blandirentur, in verborum contextu retinendas, ceteras de iniusta, quam occupant, possessione depellendas putavi. quas ipse periclitatus sum emendationes, nisi omnes veritatis numeros haberent, in margine commemorare satius duxi. celerato lectore, si leviora vel manifestos typhetarum errores excipias, nihil mutavi.

Possini paraphrasin latinam, omni sordium genere oppletam, etiam iis locis, ubi suas ille coniecturas sequutus est, intactam reliqui: neque id periti mirabuntur.

Ceterum de siglis, quibus in adnotatione critica usus sum, ne erres, litera V. textum, qualem e Codice suo dedit Possinus, P. autem Possini coniecturas indicare volui.

Scribebam Berolini a. m^occclxxxv.

SERENISSIMAE DOMINAE
CHRISTINAE ALEXANDRAE
SUECORUM,
GOTTHORUM ET WANDALORUM
REGINAE
PETRUS POSSINUS
E SOC. IESU FELICITATEM

Non solus venio quo benignissime invitare dignata es, ad istam in Tuis nuper Rômanis exponi coeptam aedibus locupletissimam et vere regiam bibliothecam tuam, Serenissima Regina. adiungit en se. ultro mihi comitem transmarinus advena, homo quantivis pretii; a natura incertum, an a fortuna, an a virtute commendabilior: quem ubi nominavero, statim, scio, admissione dignum hospitioque iudicabis. Nicephorus hic est Bryennius, dignitate Caesar, matrimonio Annae Comnenae coniux, gubernandi usu et sapientia praeclarus, excellens militari fortitudine, pietate ac religione praecipuus; denique vir tantus, ut inter eius illustres dotes et celebratissimas laudes illa paene omnium censeatur infima, quod eruditorum et disertorum sui saeculi princeps est existimatus. huic tali ac tanto veniendi ad maiestatem Tuam duplex causa est. nam et Te claro famae praeconio procul cognitam visere ac venerari coram gestit, reginam regio fastigio maiorem; in qua claritatem natalium longe maximam, atque adeo augustam, ingenii, sapientiae, facundiae dotes exsuperant: et harum rursus ipsarum micantissimis licet luminibus,

christianarum virtutum omnium, atque inprimis heroïcae religionis, speciosius eminentes quidam ac multo splendidiore obstruunt apices. isto, inquam, Tui tanto tamque praeclaro frui spectaculo vult Bryennius. ac praeterea Tuo eiusdem praesentis ac coram cognoscentis arbitrio dirempturum se sperat domesticam litera, quae dudum ipsum cum lectissima et alioqui carissima committit coniuge. queritur nimirum illa et vestris actibus exposulat *), viri sui summa modestia contigisse, ut imperii successio post excessum Alexii patris ad Ioannem potius fratrem, licet iuniorem ac post se non solum natam, sed etiam ad imperium designatam gentem, delaberetur; iure, quod ex praerogativa aetatis; spe, quam e matris studio et cognatorum pro se coniderantium voluntate certam habebat, intempestiva mariti philosophia corruptis ac proditis. adversus hanc criminationem vix est ut satis Nicephorum sua virtus tueatur: popularibus vel praeiudiciis vel studiis ambitioni mulieris potius, quam viri moderationi suffragaturis. ac parum abest quin ipsi etiam historici, quos sapientiae causam suscipere decebat, socordiae Bryennium ac stuporis hoc nomine insimulent. ille tamen haud concidens animo, hanc quantumvis difficilem ac desperatam evicturum se causam plane confidit, Te utique arbitra, cuius qui sensus sit futurus in tali controversia, post ea quae mundo dudum applaudenti mira specimina edidisti sapientiae sceptrorum contemptricis, dubitare nemo potest. atque idem hactenus tantum sui meriti conscientia nititur, ut se absolvendum, Te iudice, certum habeat; minime vero ut aspirare ausit ad aequalitatem laudis Tuae. nempe ipse imperium filio a patre legitime traditum violenter intercipere gener temperavit: quam hoc infra decus Tuum, Serenissima Regina! Tu enim regnum amplum et florens multis annis tranquillissime possessum, in summa rerum omnium felicitate et quae inde nascitur populorum benevolentia, sapientissime gubernatum, generosae mentis heroïco proposito sponte abdicasti. magnificum, illustre, ingens et alte supra mediocria recte facta eminens facinus! quod tamen augustius diviniusque res, cuius gratia susceptum est, efficit. agno-

*) Apud Nicetam Choniatem lib. 1.

veras catholicam veritatem; et nebulas haereticae fraudis, toto Septentrione dudum offusas, mentis divinitus illustratae felici perspicacia discusseras. arcebant ne sequerere oblatam lucem infulae ac diademata, tenacissimum vinculorum genus. Tu tamen collecta in Te unam trium Orientalium fide ac pietate regum, Christum olim stellae ductu, Herode frustra riggente, quaerere auroam, regina trium populorum, perruptis omnibus obstaculis, ad Christi vicarium, haeresei calcata, cucurristi; verae religionis exercendae facultatem haud caro emi rata iactura regnorum. macte rara gloria inusitatissimae virtutis, qua dynastis Borealibus prima post funestam defectionem illarum regionum signum exempli salutaris extulisti. sed haec ampliora sunt quam ut angustiis epistolae arctari debeant. ad Bryennium redeo. qui hunc suum in publicam lucem reditum, atque in Latium transitum, ita demum auspicatum fote intelligens, si benignitate favoris Tui, quasi astri natalis benefico aspectu fortunetur, Te ambit, Tibi supplicat, Tuum patrocinium implorat. suum praeterea (ut est homo gratissimus) remuneratur interpretem: dum eum velut Maiestati Tuae devotissimum clientem, amplitudinisque ac gloriae studiosissimum Tuae, obsequiis admovere vestris et insinuare gratiae conatur; haud sane fucato testimonio, quippe a factis semper solidisque officiis, ubi operae navandae occasio vocaverit, fidem ac experimentum habituro.

ΓΛΗΝΟΤΑΤΗ
ΤΩΝ ΣΟΥΕΚΩΝ, ΓΟΤΘΩΝ ΚΑΙ
ΟΤΑΝΔΑΔΩΝ
ΒΑΣΙΔΙΣΣΗ ΧΡΙΣΤΙΝΗ,
ΑΠΟΔΕΙΦΘΕΙΣΗΣ ΔΙΑ ΤΗΝ ΕΥΣΕΒΕΙΑΝ
ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ,
ΡΩΜΗΝ ΕΙΣΒΛΑΘΟΥΣΗ.

*Ἐσθλά θριαμβέουσαι χαρῆς μὴ φείδει Ῥώμη,
αἰσχύνθη δὲ τὰ πρὶν κόσμου πρὸς τὸ νέον·
οὐ γὰρ Ἄρης ἐχθρῶν ἐπινίκια δεινὰ δαμέντων,
οὐδὲ σφαγῆς μερόπων τίμιυ σκύλα φέρει.
ἀλλὰ κρατεῖ τὸ σέβας βασιλεύματα λαμπρὰ πατήσαν,
ἔλλαβεν οὐδὲ μάχη, ἀλλὰ φυγὴ τὸ κράτος·
παρθένε, τῶν προγόνων ὑπερήφανα σκῆπτρα λιποῖσα
σοῖο μὲν ἐξ ἥττης ἄξια σκῆπτρα νέμεις.
κῦδος ἔην βασιλευμα λαβεῖν, μέγα θαυμῶ ἀπολείπειν,
Χριστίναν δὲ δαμαῖν σὸν μόνον ἔργον ἔην.
ὡς νικῶσα διπλᾶς, ὡς νικηθεῖσα θριάμβοις,
καὶ σε βιωσιότατον λείαν ἀγῶνος ἄγεις.
σοὶ γε κρατοῦσα κράτος, σοὶ δ' ἦσθα πεισοῦσα τροπαῖον,
σῆς τέρας ἦν νίκης, ὄφρα κρατῆς, πεισέειν·
πόσσον ἄρ' ἐκ νίκης κλέος ἦν, εἰ τόσσον ἄφ' ἥττης;
ἀλλὰ νῦν ἐν σαντῇ πόσσον ἀπ' ἀμφοτέρως;*

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΠΤΙΣΤΗΣ ΓΙΑΤΤΙΝΟΣ,

ἐκ τῆς ἐταιρείας τοῦ Ἰησοῦ.

SERENISSIMAE
SUECORUM, GOTTHORUM ET
WANDALORUM
REGINAE CHRISTINAE;
RELICTO OB PIETATEM
REGNO,
ROMAM ADEUNTI

Roma triumphales festivior instrue pompas,
et novus antiqua certet in urbe decor:
non hic regnorum domitrix Bellona triumphos,
orbis ab excidio nulla tropaea petit.
arte nova pietas vincit, quia sceptrata recusat,
regnaque non pugnans, sed fugitiva domat.
inclita maiorum, virgo, dum sceptrata relinquis,
sceptrata tui victrix nobiliora capis;
subdere regna sibi magnum est, sua relinquere maius;
vincere Christinam non nisi sola potes.
ergo tuum geminas victrix et victa triumphum,
praedaque victricis duceres ipsa tui:
tute tibi palma es victrix et victa tropaeum,
et spoliū regno maius es ipsa tuo.
quanta est vincentis, si tanta est gloria victae?
at simul et vinci et vincere quanta fuit?

IOANNES BAPTISTA GIATTINUS,
e Soc. Iesu.

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΡΩΜΗΝ,

ὄτι εἰς αὐτὴν ἐπιδημήσασα εἰσῆλασεν ἡ ἐνδοξοτάτη καὶ
γαλήνητοτάτη τῶν Σουέκιων Γούθων καὶ Οὐανδάλων
βασίλισσα Χριστίνα.

Ῥώμα κλέος μερόπων, μακάρων ἔδος, ἦν ἔα φιλήσας
πᾶσι μίαν πόλιν ἴδῃκεν ἄνασσαν Ἄρης.
τίς κατέμιξε κόνει τὰ σὰ δώματα; μῶν Γαλατῶν σε
χειρὶ βαρυντολέμῳ πυρπολήσει μένος;
μῶν ἀπὸ τῶν Καννῶν δριμύπνοος Ἄννιβάλ ἔλθῶν
Φοινίσσας Φρυγίοις δῆδας ἀνήψε δόμοις;
ἡ σε πάροινος ἔφησεν ἀλάστορος ὕβρις ἀνακτος,
καὶ σε φλέγουσαν ἴδεν ἡδὸν Θέαμα Νέρων;
οὐκ ἄρα γ', ἀλλὰ νύ σοι κρυερῆς φλόγας ἦγεν ἀπ' ἄρκτου
Γότθος, ἀητήτοις ἐγκυτάφρακτος ὄπλοις.
Γοτθικὰ Ῥωμαίας κατὰ τεύχεα ῥῆξεν ἐπάλξεις,
Γοτθικὸν Ἀδσονίας ἔγχος ἔκοψε πύλας.
Θυμὸς Ἀλαρίκον, Τοττλου τ' ἀκυτάσχετος ὄρη
τοὺς σοὺς ἐπτά τέφρη, Ῥώμα, κάλυψε λόφους.
κλαῦσιν ἰδοῦσα καπνὸν πυρκαϊῆς αἴψα τοσαύτης
Πρηνέστῃς ἀπ' ἄρκου, καὶ μετέμηλε, τύχη.
αὐτὰ λογιζομένη πόσον ὕβρισην, ὡμὰ περ ἄρκτος
ἔστανε, Ῥωμυλέην τ' ἐξελέισε λύκον.
νῦν δ' ἀνθ' ὧν ἀπὸ σφῶν ἐπεπόνθησαν, ἐπὶ Βουῶται
ἐπὶ δρεσιν Ῥώμης ἴσ' ἀν' ἀποινα δόσαν,
Χριστινὴν δὲ ἐπεμψαν, Ἀλαρίκου Τοττλου τε
ὕβρεσι κάμπλακίης ἀντιτύλαντον ἄκος.
χαῖρε τριῶν βασιλῆς, πάντων πόθος ἡδ' ἔρος ἔθνων,
ἧ Χαρίτων ἔπεται πᾶς Ἀρετῶν τε χορός.
δεῦρ' ἴθι, καὶ καλὰ πάντα μετ' εἰρήνης ἀνάγοντι
ἄμμιν Ἀλεξάνδρῳ πιστὰ συννεργέ πᾶρει.

ΠΕΤΡΟΣ ΠΟΣΣΙΝΟΣ,

ἐκ τῆς ἐταιρείας τοῦ Ἰησοῦ.

AD URBEM ROMAM,

quando in eam adveniens triumphali pompa invecta est
illustrissima et serenissima Suecorum, Gotthorum et
Wandalorum regina Christina.

Roma beatorum domus inclita, quam dedit unam
omnibus arripotens urbibus esse caput.
quis tua stravit humo fastigia? Gallicus an te
hostili victam torruit igne furor?
an ferus a Cannis tumida ruit Annibal ira
Dardana Phoenissa tecta cremare face?
an Nero nocturnos tibi subdidit ebrui ignes
Troianos ludens in tua busta rogos?
non sane: at gelida flammas tibi Gotthus ab areto
immisit, pepulus Marte favente serox.
Gotthica Romanas fregerunt spicula turres,
Gotthorum Ausonias pertudit hasta fores.
saevus Alaricus, Totilaeque ferocia diri,
arces in cinerem, Roma, dedere tuas.
flevit ad hunc fumum summa Praenestis ab arce
Fortuna, et tantum se nocuisse dolet.
ipsa etiam quamvis glaciale dura rigore
Romulae damnis ingemit ursa lupae.
ecce iugis septem septeni dona triones
sera, sed illatis aequa malis referunt.
compensantur Alarici Totilaeque ruinae
Christinae adventu; desine, Roma, queri.
salve virgo trium domina, stupor omnium amorque
regnorum, virtus cui comes est et honor.
euge ades, et fessis requiem auxiliumque parante
rebus Alexandro, tu quoque confer opem.

PETRUS POSSINUS,

e. Soc. Iesu.

PRAEFATIO

PETRI POSSINI.

Viduae Annae Comnenae amissum et misere deploratum virum Nicephorum Caesarem Bryennium Euripideo velut quodam Herculis miraculo reddimus, dum Alexiadi Caesarissae illius turturinis passim questibus acerba coniugis Caesaris fata lamentanti (quod opus ante annos aliquot luci dedimus) Bryennianos nunc commentarios adiungimus, saepe, multum, et merito Annae ibi laudatos; et nobis Alexianae historiae illustrandae studiosis vel eo nomine desiderabiles, quod ex iis Comnena et scribendi consilium, et argumenti genus, et scriptionis formam ac modum sese hausisse professa non semel est. nec tamen in hac quasi Alcestidis scena invidiose gloriosas mihi sumpserim mirifici Herculis partes: quippe cui potius in fabula tali Admeti persona conveniat alieno beneficio felicit. vivit Tolosae, et utinam diu ac fortunatissime sicut dignus est, vivat, V. C. Antonius Dadinus Altaserra, praerogativa excellentium meritorum extra sortem et comparationum moras iudicio illustrissimae illius Academiae allectus in amplissimum ordinem antecessorum, iuris illic utriusque regius professor. is ex me, quicum amicissime vivebat, cum saepius confabulando cognovisset quanto desiderio tenerer antiquissimi codicis Alexiados Annae Comnenae, quem a Iocobo Cuiacio principe iurisconsultorum ad spem editionis olim traditum viro nobilissimo et eruditissimo Petro Fabro Sanioriano, esse adhuc Tolosae magna opinio erat; sed cuius in manu quaeve in domo esset, frustra erat eatenus quaesitum. cum, inquam, istius meae curae conscius, et propter amicitiam particeps esset, forte illi contigit, non modo in notitiam eius hominis venire, penes quem is thesaurus asservabatur, sed et tantam ab eo inire gra-

tiam, ut negare ipsi nihil posset. impetrata igitur in paucos dies optatissimi mihi codicis usura cupidissime advolavit ad me ac totum inopinatissimo gaudio perfudit. liber erat e charta lintea perantiquus, et manus transmarinae, quem statim evolvens avidissime, in eo reperi libros quindecim Alexiados Annae integros, nec paucis locis ab eo exemplari unde nostra iam tum prodierat editio, diversos. praefatio, quam ex Hoeschelianis excerptis sumpsimus, deerat; sed exhibebat eius loco bene longum opus, ἀνεπιγραφοῦν, ἀνώνομον, ἀκέφαλον; quippe cuius primum folium et operis titulum, et nomen auctoris, et initium prooemii verisimilliter complexum, non comparebat. non plus tamen uno folio deesse, nota secundi numeri primo foliorum quae restabant, praefixa monstrabat. ex quo aliae similiter pagellae ad finem usque spissi codicis, suos invicem haerentes, et perpetua serie sine ullo hiatu continuatos numeros habebant figuris Saracenicis expressos. quaesivi anxie quid illa tandem essent Alexiadis tam verbosa prolegomena. nec diu absuit quin plane ac certo comperirem, esse ipsos ἀτόρημα commentarios Nicephori Caesaris Bryennii tam propriis et illustribus characteribus ab Anna eius coniuge insignitos, ut agnosci visu primo sine nomenclatoris opera possent. nimirum habemus ex Annae praefatione, Bryennium rogatu Irenes Augustae, matris Annae, scripsisse opus, quo complectebatur primordia Alexii, deinde Augusti; eius scriptionis initium repetitum esse usque ab Romani Diogenis principatu; inde narrationem ad Botaniatis imperantis tempora perductam. quam haec omnia nostro huic unice scripto conveniunt, primum Irene Augusta nuncupata, deinde principium et finem narrationis iis exacte terminis cohibente, quos designat Anna, postremo ubique dotes et virtutes Alexii tunc privati, postea imperatoris, studiosissime celebrante. praeterea quae inesse Bryennianis commentariis affirmat Anna, ea in hisce omnia comparent. id uno alterove exemplo demonstrasse satis sit. lib. 1 p. 9 de causis quae Bryennium seniolem moverint ad imperium affectandum, ita scribit: τὸ μὲν ὄθεν καὶ ὅπως, οὐκ ἀνογκαστὸν ἐστὶν ἡμῶν διεγείσθαι· φθάσει γὰρ ἢ τοῦ καίσαρος ἐνηγγελῆσαι τὸ αἴτιον τῆς ἀποστασίας ἐξιστορήσαι. hoc est: "huius incepti quae causa quaerere rationes fuerint, mihi non est ne-

cesse diligentius exponere: quoniam istum nobis laborem accuratus ea de re nostri Caesaris commentarius occupavit." haec plane digitum intendunt in librum tertium horum commentariorum. ibi enim a sectione secunda ad decimam fusissime declarantur causae quae Bryennium moverunt ad imperium usurpandum. paulo post Anna eadem de expeditione Alexii in Bryennium, huiusque clade, captivitate, et exactione breviter memorans, ait: sibi necesse non videri ea diligentius cuncta persequi. τὸ γὰρ ἀκριβὲς (inquit) τῆς ἱστορίας τὸν βουλόμενον μᾶλιν, ἔς τὸν καισαρὰ παραπέμπωμεν. hoc est: "nam fusius et subtilius ista descripta qui nosse cupierint, eos ad Caesarem remittimus." respiciunt ista manifeste lib. 4 horum commentariorum, in quo a num. 2 ad 18 haec tota Bryenniani belli, et Bryennii calamitatis historia distinctissime minutissimeque traditur. libro quoque Alexiadis 10 p. 271 de praelio Isaacii sebastocratoris cum Turcis commisso prope Antiochiam, ita scribit Anna: ὅπως δὲ τὸ λεπτομερέστερον ἐθέλωσι μανθάνειν, ἔξεται ἀπὸ τῶν τοῦ κλεισοῦ καισαροῦ συγγραμμάτων διεντυχεῖν. "de quo" (nimirum praelio) "qui distinctius scire volet, habet commentarios incliti Caesaris quos consulat." exstat indicatus his verbis locus in nostris hisce Bryennianis commentariis lib. 2. num. 29. Bryennium porro, licet indicium tituli Codici ms. ut dixi, defuerit, esse huius operis auctorem satis clare ostenditur lib. 4 num. 15, ubi Bryennium seniore illum imperii candidatum commendans scriptor, deprecatur vulgarem invidiam atque exceptionem allegari solitam in fidem eorum qui de rebus propriis ad personas familiares ipsorum pertinentibus narrant. quo satis significat istum, quem adeo extollit Bryennium, aut patrem, quod habet Zonaras, aut, ut Anna verius affirmat, avum suum fuisse. de quo vide, si lubet, notas nostras ad num. 12 et 13 lib. 4 horum commentariorum.

Per haec ego abunde persuasus, esse istos omnino commentarios Caesaris Bryennii, iis raptim exscribendis, pro angustiis concessi temporis, manus et animum applicui. in quo dulcissimi fratris mei et unanimi συνεργοῦ P. Claudii Maltrai auxilio benevolenti sum usus. quoties enim ineluctabili necessitate stylum et tabulas extorquebat, ille succenturiabat vicariam

operam, ne circumscripti ad eius codicis precariam usuram spatii pars nobis ultra dilaberetur otiosa. sic brevi exscripsimus opus illud totum et priusquam exisset praescripta dies, cum fide ac gratis debitis commodatum archetypum codicem clarissimo et officiosissimo viro reddidi. contigit deinde usus liberior codicis eiusdem, insigni et hoc loco memorari digno beneficio incomparabilis et longe supra vulgarem modum praedicandi viri. Gulielmus etenim Pugetius senatus Tolosani lumen ingens, paucis post illa, quae modo retuli, mensibus convenit me; et isto ipso, quem quasi furtim antea videram, manuscripto libro de famuli assectantis manu sumpto: en hunc, inquit, codicem, quia tibi utilem et desideratum intellexi, mea pecunia redemptum do tibi donoque, ut tuus quam optimo iure sit. tanta vis generosissimae humanitatis in illo ceteris aequae omnibus virtutibus et praeclaris dotibus ad miraculum exulto heroe fuit. cuius hac mire opportuna liberalitate mihi commoditas abundavit conferendae iam editae Alexiadis cum illo manu antiqua descripto eius exemplari; et ex ea collatione non modo lacunas editionis explendi omnes, sed diversas quoque lectiones facile bis mille in libri mei editi ora notandi. atque ut nullam tam benevoli officii gratiam omittam, nec illud celabo: summum illum virum in conscientia meriti tanti tali mecum verecundia egisse, ut cum incidisset illi necessitas quaedam revisendi quem donaverat codicis, non sustinuerit, me tum absente, illum e nostro, ubi reliqueram, Tolosano collegio reposcere, nisi prius me officiosissimis literis rogato, ut eius brevem usuram, postea restituendi, sibi concederem. quare viderint qui post acerbissimum mox secutum illius immortalitate dignissimi viri funus librum istum inter eius κειμήλια repertum haereditaria possessione rite occupasse videri volunt, quo iure rem detineant manifeste alienam; quippe legitima donatione inter vivos ac testatissima τοῦ μακαρίτου quondam eius domini beneficentia certissime translata in ius nostrum, de quo utique nihil cedimus.

Verum ut ad nostrum Bryennium redeam, necessario profitendum hic est; fuisse illius et mendis inquinatissimam et lacunis non raris nec parum molestis interruptam in archetypo illo et unico codice scripturam. unde satis sudandum

mihî fuit in vera lectione coniecturis dividenda; plus etiam in vera scriptoris sententiâ, tolerabili saltem interpretatione declaranda. nihil fere tamen ista necessitate immutatum est, cuius non constet lectori ratio in notis. at quanticumque laboris illud abunde magnum pretium ducimus, quod historiam praeclaram a teste magnam partem oculato, eodemque dignitatis atque auctoritatis summae, adeoque in aetatis illius sapientissimis habito, diserte sincereque conscriptam, nec parvam, ut speramus, Byzantinis Comnenianorum temporum rebus lucem affusuram, in publicum usum edimus.

TESTIMONIA VETERUM

DE

CAESARE NICEPHORO BRYENNIO.

Anna Comnena in praefatione Alexiadis:

Ἐμοὶ ἀνὴρ ἐγένετο κατὰ νόμους συνυφθεὶς ὁ καῖσαρ Νικηφόρος, εἰς τὴν τῶν Βρυεννίων σείραν ἀναγόμενος, ἀνὴρ καὶ κάλους ὑπερβολῆ, καὶ συνέσεως ἀκρότητι, καὶ λόγων ἀκριβείᾳ, μακρῶ τοῖς κατ' αὐτὸν ὑπερβάλλον. Θαῦμα γὰρ ἄντικρος καὶ ὀρώμενος καὶ ἀκροώμενος, καὶ τὰ ἐξῆς.

Maritus mihi fuit legitimo ritu coniunctus Nicephorus Caesar, generis seriem ad Bryennios referens, vir et formae praestantia et consummatione prudentiae et perfectione doctrinae longe supra omnes, qui tunc erant, antecellens, miraculum prorsus oculis videntium auribusque auscultantium offerens etc.

Alibi saepe in sua historia eadem Anna Bryennii eiusdem cum summa laude meminit.

Zonaras tomo 3 Annalium agens de Alexio Augusto post Constantini Porphyrogeniti, cui desponsata Anna eiusdem Alexii primogenita fuerat, ante nuptias mortem, alium sponsum eidem filiae suae dante:

Νυμφὸν ἕτερον ἐπ' αὐτῇ εἰσώκισατο τὸν μελλῶ τῶν υἱῶν Νικηφόρου τοῦ Βρυεννίου· ὃν ὁ λόγος προέφηγε τῇ τυραννίδι ἐπιχειρήσαντα καὶ ἀλόγῃ καὶ πηρωθέντα τοῖς ὀφθαλμοῖς. τούτῳ τὴν θογατέρα ταύτην κατεγγυήσας τετιμῆκε τὸν ἄνδρα πανυπερσέβαστον.

Sponsum alterum ei adscivit maximum natu filiorum Nicephori Bryennii, quem superius retulimus in conatu imperii usurpandi captum et excaecatum. hunc, cum ei filiam uxorem daret, titulo panhypersebasti honoravit.

••

Paulo post idem Zonaras:

Βρυεννίῳ τῷ καίσαρι πολλή τις ἦν ἰσχὺς. καὶ δι' ἐκείνου πᾶν ἐν τοῖς ἀνακτόροις οἰκονομούμενον ἐκπεφώνητο. διὸ καὶ πάντες ἐκείνῳ προσήεσαν, καὶ δικάζειν αὐτῷ ἐπετέτραπτο, καὶ βασιλικῶς ἐθεμίστευσεν. ἦν γὰρ καὶ λόγοις προκείμενος ὁ ἀνὴρ. . . οὕτω δ' ὡς εἴρηται τῷ καίσαρι τῶν πραγμάτων συνεχεδέτω δια πάσης ἦν γλώττης ὑπόδικτος ὁ ἀνὴρ.

Bryennii Caesaris magna erat potentia, ac iam vulgo celebre, illius nutu in regia geri omnia; quare omnes ad eum se conferebant iuris dicundi et pro imperii auctoritate sententias ferendi potestate praeditum. erat autem et ipse studiis doctrinarum deditus. paulo post: hoc rerum suarum statu Caesar omnium linguis celebrabatur.

Nicetas Choniates initio lib. 1, referens conatum Irenae Augustae in promovendo ad successionem imperii genero Bryennii et filio Ioanne ab ea excludendo, sic scribit de eadem Augusta.

Ἐνιαχοῦ δὲ καὶ λόγον πρόφασιν τὸν Βρυέννιον παρρωσιόρουσα παντοίοις αὐτὸν ἐπαίνοις κατέστειραν, ἕτε εἰπεῖν ἱκανώτατον καὶ οὐκ ἐλάττονα διαπράξασθαι, καὶ μαθημάτων ἐλευθερίων μεταλαχόντῳ ἑυθυμίειν τὸ ἦθος εἰδότεων καὶ πρὸς βασιλείαν ἀδιαιώρητον οὐ βραχέι συναρμομένων τοῖς ἔργων μέλλουσιν.

Aliquando etiam Bryennium per occasionem summis laudibus celebrabat, ut et eloquentissimum et rebus gerendis aptissimum et liberalibus artibus, quae animum ad virtutem informant et ad imperium rite gerendum et tuendum maximo adiumento sint, eruditum.

Idem Nicetas, narrata Alexii morte, refert conspirationem multorum, Bryennium, repulso Ioanne Alexii filio, ad imperium evehere studentium:

Τῷ Βρυεννίῳ (inquit) πάντες προστίθενται καὶ παραχωροῦσι τούτῳ τῆς βασιλείας, ὡς λογικῶν ἐν μαθήσει ὄντι παιδείσεων καὶ εἶδος τυραννικὸν προφαίνοντι.

Bryennio se omnes adiunxerunt, eique imperium detulere, ut et liberalibus erudito disciplinis et regia forma conspicuo.

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΤΟΥ ΒΡΥΕΝΝΙΟΥ

ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΒΙΒΛΙΑ Δ.

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΤΟΥ ΒΡΥΕΝΝΙΟΥ

ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΒΙΒΛΙΑ Δ.

A R G U M E N T A.

PRAEFAT. Scopus est ostendere Alexium, cum imperium Botaniatae ereptum sibi sumpsit, iure id fecisse. narratur rebellio Botaniatae in Michaëlem Ducam. conatus Alexii in promovendo ad imperium Constantino Duca Michaëlis fratre, et alio Constantino Duca Michaëlis filio. machinationes in Alexium variae. periculis obiectus malo dominantium animo ex his gloriam auget. insidias invidorum occupando imperio praevertit. Constantinum puerum in consortium imperii et spem successionis vocat. cuius impulsu haec scriptio suscepta, quodque eius consilium ac forma.

LIB. I. Manuël Comnenus filius moriens commendat Basilio Augusto. is eos educari optime curat. iis adultis magistratus et uxores dat. maior natu eorum Isaacius imperator fit. transferre imperium in Ioannem fratrem vult. hoc recusante Constantinum Ducam promovet, ipse fit monachus. Constantinus Ducas iuste administrat imperium annis septem. eius mors, itemque Ioannis Comneni quinque filiis, tribus filibus relictis, quas Michaëli Taronitae, Nicephoro Melisseno, et Constantino Diogenis filio collocantur. Manuëlis et Isaacii prima militia. Alexii mira indoles. Diogenes ad imperium evehitur. initium belli Turcici. origo Turcorum. Sarcenorum imperium late patens discordia turbatum. Muchumet Persia, Media et Abritanis imperans auxilia Turcorum petit. eorum ope vincit Babylonios. sed in Indos movere volens deseritur a Turcis in eum rebellantibus. decem duces contra eos missi fugantur. ipse Muchumetes ab illis praelio vincitur, quo ipse cecidit. Turci evocantur in Persidem. Strangolipedus eorum fit Sultanus. Patricius Stephanus Mediae praeses Turcos temere lacegens vincitur. Turci Mediam invadunt. Manuël a Chrysoculo Turco capitur, sed eum incitat ad transfugium a Sultano. Manuël moritur. Diogenes expeditione suscepta in Turcos Alexium ad matrem remittit. Diogenes imprudenter bellum administrans, et ab adulatoribus deceptus vincitur a Turcis et capitur. Ioannes Caesar hoc audito fratris filium Michaëlem Ducam ad imperium evehit, Eudocia eius matre in ordinem redacta. Sultanus Diogenem honorifice habitum dimittit liberum. is Amaseam cum exercitu occupat. Andronicus eum acie vincit. Chutaterius Diogenem iuvat. Michaël pacem cum Diogene frustra tentat. Anna Comnenorum mater cum filio in exilium pellitur. Andronicus iterum Diogenem vincit et capit honorificeque tractat. sed is excaecatur Michaëlis iussu, et paulo post moritur.

LIB. II. Comneni revocantur ab exilio. Nicephori in logothetam promotio. eius odium in Caesarem, qui ab aula recedit. Isaacius Comnenus contra Turcos. Urcelius cum Francis a castris Romanis recedit. Isaacius a Turcis vincitur et capitur. eruptio Alexii e castris. fuga militum Romanorum. Alexius Theodoti consilio servatus, pecunias parat ad redimendum fratrem. quem iam liberatum Ancyrae reperit. Isaacius cum

Alexio obsidentur in domo rustica a Turcis. sapientia et fortitudo Alexii ea occasione monstratae. duorum Alanorum fortia facinora. reditus in urbem et laudes Alexii. Urselius regiones Romanas incursum. logothetae molitiones in Ioannem Caesarem, quem cogit expeditionem suscipere contra Urselium, a quo circumventus partim transfugio, partim fuga suorum vincitur et capitur una cum Andronico filio graviter saucio. filii duo Andronici dati obsides pro eo fugam tentant, qua unus tantum elabitur. alterius paedagogus in gravissimis suppliciis fidem arcani servat. Constantini alterius Caesaris filii subita mors. Ioannes a Caesar Urselio ambit suadente Urselio. sed ne id occupet impeditur a Turcis a logotheta in auxilium Michaëlis vocatis, a quibus Caesar et Urselius capiuntur. Urselius pretio soluto liberatur. Caesar a Michaële redemptus fit metu monachus. Urselio iterum infestanti terras imperii Palaologus oppositus vincitur. Alexius contra Urselium missus eum ad inopiam redigit, et ope Turcorum capit, eiusque excaecationem simulat. Amasenorum seditionem sedat. arces ab Urselianis occupatas recipit. Doceano incolumem Urselium ostendit. excipitur a Maurece. Turcos fugat. a naufragio liberatur ope deiparae. benevole excipitur ab imperatore. Urselium benigne tractat. Isaacius dux Antiochiae creatus artificio magno Aemilianum patriarcham Antiochia excludit, et ire Constantinopolim cogit. seditio Antiochenorum in Isaacium ab eo compressa, qui mos a Turcis praelio vincitur et capitur.

LIB. III. *Andronicus Caesaris filius moribundus. Occidentales regiones a Slavis, Scythis, Chorobatis et Diocensibus turbantur. Michaële Bryennium imperii collegam assumere cogitat. impeditur ne faciat a Drungario Constantino. Bryennius Slavos domat, Illyrios acie vincit, mare piratis purgat, fit exosus imperatori obtreccationibus inimicorum, irritatur eo cognito. Basilacius cum fratre Bryennii ab imperatore aversus turbas molitur. sicarius Bryennio submissus deprehenditur. Caesar filiam Andronici sui filii Alexio Comneno coniugem offert. ea res licet a multis disturbata, perducitur ad exitum. Bryennius diu reluctatus, tandem imperium usurpat. Patricii Bryennii eius filii audax facinus et felix. Ioannes Curopalata a Bryennio cum exercitu Constantinopolim missus, gratiam et studia civium perdit ob incendium suburbii. Constantinopoli oppugnatur defendente Alexio. Bryenniani obsidionem solvunt et Scythas primum victos sibi adiungunt. Botaniates rebellat, frustra obstante Melisseno. Turcorum in ipsum conductorum insidias vitat, et iis pecuniis delinitis Nicaea potitur, ibique acclamatur imperator. Constantinopoli coniuratur in imperatorem. qui Alexii consiliis reiectis imperium abdicat, fit monachus, et metropolita Ephesi. Constantinus eius frater imperio recusato Botaniatae se subiicit, a quo et Alexius recipitur in amicitiam. Botaniates suadente Caesare Mariam Michaëlis videntis coniugem, ipse bigamus et uxorem habens ducit. logotheta ab Urselio proditus deditur Botaniatae, exilio mulcatur et occiditur.*

LIB. IV. *Botaniates aerarium exhaurit inconsulta prodigantia. legatio ad Bryennium artificiosa et inutilis. expeditio Alexii in Bryennium. anceps praelium in quo, Alexio defectum copiarum virtute ac consilio supplente. Bryennius vincitur et capitur. eius excaecatio. alia Alexii expeditio in Basilacem. qui castra Alexii noctu invadit, et postridie vincitur, fugit, obsidetur, victus deditur et excaecatur. Isaacii Comneni reditus Antiochia et gratia apud imperatorem. rebellio Melisseni Nicephori Turcorum auxiliis subnixi. Alexius expeditionem in eum sibi delatam recusat. Ioannes Eunuchus eius loco mittitur. Nicaeam oppugnat. recedere cogitur. periculum exercitus insequentibus Turcis. Georgii Palaologi ea occasione praestans virtus. eius in Eunuchum beneficis insignis. huius vicissim in eum maleficia immanissima.*

ΠΡΟΩΩΡΙΑ.

* * * * *

Εκ τῆς ἐφίας καὶ οὗτος ἀποστατεῖ κατ' αὐτοῦ καὶ ὑπερισχύσας P 1
τῆς βασιλείας ἐπιλαμβάνεται, τῆς ἐγκειρισμένης αὐτῷ, καθὼς V 1
εἴρηται, στρατηγίας τῶν ἀνατολικῶν ἀμοιβὴν ποτηρὰν τῷ ἐγκει- P 2
ρίσαντι ἀντιδούς, κιβδήλων τινῶν ἀνδρῶν καὶ τὴν τοῦ καλοῦ
5 φύσιν ἀγνοησάντων παντάπασι καὶ μηδὲ πίστιν δρθῆν συντηρεῖν
μαθόντων, οἷς ταύτην ἐπώφειλον, εἰς ταυτὸ συνέλθόντων γνώ-
μης καὶ συμπνευσάντων, καὶ τοῦ δήμου παντὸς ἀλογίστως οὕτω
τῷ ἐκείνων θελήματι παρακολουθήσαντος. ἀεὶ γὰρ ἐν ἀνθρώποις **B**
ἢ κακία μᾶλλον ἢ τὸ ἀγαθὸν πλεονεκτεῖν εἴωθε· φιλεῖ δὲ καὶ
10 ἄλλως τὸ πλῆθος ταῖς τοιαύταις χαίρειν μεταβολαῖς. οὕτω τοί-
κων ὁ Βοτανειάτης εἰς τὸ τῆς βασιλείας ὕψος ἀνάγεται, ἀνηρ
συνετὸς μὲν τὰ πρῶτα καὶ ἰκανώτατος τῇ χειρὶ, γῆρα δὲ ἄλλως
καὶ χρόνῳ κατειργασμένος, καὶ τὸ περὶ τὴν δεξιότητα πάλαι **C**
καταλύσας φιλότιμον, καὶ μικροῦ πᾶσαν τὴν ἑαυτοῦ ἀφηρημένος
15 ἐνέργειαν, καὶ πρὸς τὸ τῆς βασιλείας ὕψος μὴ ἐπαρκῶν. τούτων

P R A E F A T I O.

Ex Orientali limite et hic rebellat contra eum, satisque se confirmatum sen-
tiens imperium usurpat: ingrattam vicem Michaëli Augusto rependens prae-
fecturae regionum et copiarum Orientalium, ipsi prius, ut dictum est, non
vulgari amoris fiduciaequae pignore delatae. nimirum eo istum factio quae-
dam abripuit, coitione facta conspirantium pravorum quorundam capitum:
a quibus quae honesti quaeve officii vis sit ac ratio penitus ignaris, frustra
expectes, ut fidem quibus debent praestare ac representare integram in
animum unquam inducant suum. accommodavitque se haud aegre cupiditati-
bus istorum popularis levitas, more suo, rationis ac iure posthabitis, novi-
tati temeritatiue se indulgens; ut ingenia esse solent hominum ad scelus
haud paulo quam ad fas aequumque proniora. sic Botaniates in imperium
evehitur: alias ille quidem prudens habitus manuque promptissimus, tunc
tamen velut ex primaervo igne nihil nisi cinis reliquus; ita ille vir acer, ille
strenuus in hoc senes languido gelide res cunctas administrante quaerobatur,
ut facile constaret has eius, qualescumque fuissent olim, tum certe clavo
imperii torquendo nequaquam pares manus esse. quae tamen manus cum

- V 2 τοίνυν τῶν τῆς βασιλείας σκήπτρων ἐπιλαβομένου καὶ προτετιμημένου τοῦ φυσικῶς ἐπὶ ταύτην δικαιομένου (ὃ τοῦ Δούκα Μιχαὴλ οὗτος ἦν ἀδελφός, Κωνσταντῖνος Πορφυρογέννητος) ὃ δηλωθεὶς Κομνηνὸς Ἀλέξιος συνιδὼν τὸ τοῦ πράγματος ἄτοπον, ὡς οὔτε ὃ τῆς βασιλείας δίκαιος κληρονόμος ἐπ' αὐτῇ δεδικαίωται, 5
- P 3 οὔτε μνήμη τις γέγονε τοῦ δικαίου τῆς βασιλείας τοῦ προβεβασιλευκότος θείου αὐτοῦ τοῦ Ἰσαακίου Κομνηνοῦ, εἰς ὃν πάντων συνέδραμον τὰ θελήματα καὶ ὃν πάντες ἐκόντες εἰς τοὺς τῆς βασιλείας ἀνήγαγον ἄξονας καὶ τούτῳ κυριεύεσθαι εἴλοντο, ὥστε τινὰ τῶν ἕξ ἐκείνου τῆν τοῦ γένους ἐκόντων σειρὰν δικαιοτέρον εἰς 10
- B τοῦτο λογίσασθαι, ἤσχαλλεν, ἐδυσφόρει, παριζήλου τὸ δίκαιον ὄρων ἀφαιτούμενον, καὶ οὐκέτι φέρειν εἶχε τὸ συμπεσοῦν. κἂν γὰρ καὶ τὸ οἰκεῖον θῆλημα συνιστῶντες οἱ τηρικαῦτα παραδυναστεύειν λαχόντες τὴν μὲν ἀπώλειαν τῆς Ῥωμαϊκῆς βασιλείας ὡς οὐδὲν
- C ἐλογίζοντο, τὸ δὲ πρὸς τὴν αὐτῶν μόνην θεραπείαν ἐπελέγοντο, ἀλλ' 15 ἐκείνος τὴν καρδίαν νυττόμενος καὶ τὸ τῆς ψυχῆς δεικνὸς εὐγενὲς οὐκ ἠνείχετο τοῖς οὕτω διαπραττομένοις ἐφησυχάζειν καὶ τὸν ἐπὶ τῇ βασιλείᾳ δικαιοῦμενον καθορᾶν ἐτέρῳ μὴ δικαιομένῳ ὑποτατόμενον. ὅπως μὲν οὖν ὁ Κομνηνὸς τῷ ἀδελφῷ προσηνέχθη τῷ

11. ἤσχαλλεν] Ita P. pro ἤσχαλεν. 19. προσηνέχθη — οικία] P. προσηνέχθη τοῦ βασιλέως Μιχαὴλ τοῦ Δούκα· καὶ αὐτοῦ δὴ τούτου τὸν υἱὸν τῆ οικίᾳ.

sceptra principatus arripuissent, sicque praelatus in imperii successione homo privatus alieni generis Ducae fratri Constantino Porphyrogenito fuisset, iuveni, qui consanguinitatis praerogativa naturale ius ad supremam potestatem velut ad familiarem haereditatem afferebat domo; concesso talium inconvenientiam actorum Comnenus Alexius haud poterat, quem assidue reputans, quam iniquum indignumque esset deici ex spe proxima designatos ab ipsa natura candidatos summi honoris, et non solum familiae regnantis tot capitibus diademati gestando idoneis numerosae nullam haberi rationem, sed ne mentionem quidem aut respectum esse ullum iuris ad imperandum genti Comnenae competentis ex eo tempore, quo Isaacius Augustus Comnenorum nunc viventium patruus adeptum suffragis concordibus, nec minori approbatione cunctorum gestam principatum in Ducas ultro transmiserat. ex quo erat consequens, si casus aut tempus incidere, quo genti Ducarum regnum abrogaretur, aditum non dubium Comnenis aperiri caducae maiorum haereditatis repetendae vindicandaeque. his inquam susque deque habitis cum cerneret per fas aequumque spretum passim et abiectum, per iura et legitima omnia violata calcataque libere grassari, palamque exsultare licentiam paucorum improborum, qui temere ad propriam libidinem orbem rei publicae converterant: ringebatur videlicet ac discruciabatur animo. et quamquam qui rerum potiebantur astuti homines utcumque nihil pensi habebant rationes sibi, ac spes privatas detrimento, immo exitio publico conficere, non omittebant honesta tectoria foedis factis obtandere, et cum alios blando sermone delinire magnates, tum Comnenis, a quibus sibi

Λούκῃ, καὶ τούτου ὑπὸ τῆ οἰκείῃ δυνάμει τε καὶ συνάρσει ἐγκα- P 4
 θιδρῦσαι τῷ τῆς βασιλείας θρόνῳ ἐσπούδασε, θεῖς αὐτῷ τοῖς
 ποσὶ καὶ τὰ φοινικοβαφῆ πέδιλα καὶ ἀπύγων τούτον εἰς τὰ βασι-
 λεια, καὶ ὅπως τούτων ἐν ταῖς λεωφόροις διερχομένων στόμα ἐν
 5 γεγόνυτες ὁ δῆμος μὴ θέλειν ὑπ' αὐτοῦ βασιλεύεσθαι τρανῶς ἐξε-
 βόησαν, καὶ ὅπως καὶ ῥῆθ' ἐν παιδίῳ πρὸς τὸν θροῦν ἠλλιγγιάσαν B
 καὶ τοῖς τοῦ δήμου λόγοις ἐκδειματωθὲν τὴν ψυχὴν ἐπέσχετο τῆς
 τοιαύτης προθέσεως (κατεδυσώπει δὲ καὶ τὸν Κομνηνὸν αὐτῆς
 ἀποσχέσθαι καὶ μὴ ἐπὶ πλεόν τούτον παραβιάζεσθαι) — ταῦτα
 10 καὶ ἐν στόμασι πάντων κεῖται, καὶ ὠμολόγηται παρὰ τοῖς εὐ φρο-
 νοῦσι καὶ ὅσοι μὴ τοῦ τῆς λήθης νόματος ἐκπιόντες ἀμνήμονες C
 τῶν γενομένων εἰσίν. ὁ δὲ καὶ αὐθις, ὁ Κομνηνός, δευτέραν
 ὁδὸν δραμεῖν εἴλετο· καὶ λαβόμενος τοῦ παιδὸς εἰς τὸν Βοτανειά-
 την ἄγων καὶ αὐτὸς παραγίνεται καὶ εἰς μνήμην τούτον ἄγει τοῦ
 15 φρυσικοῦ δικαίου, ὁ δὲ τῷ παιδίῳ τούτῳ κεκλήρωται, καὶ οἰκονο- D

2. ἐσπούδασε] V. ἐσπούδαξε. 4. ταῖς] V. τοῖς. 6. καὶ
 ῥῆθ' ἐν παιδίῳ] ἀναρρηθὲν τὸ παιδίον? 7. ἐπέσχετο] ἀπέ-
 σχετο? 12. γενομένων] V. γινομένων. 15. τούτῳ] V. τούτο.

praecipue timebant, fucum facere officiis verborum et simulatione obsequii
 enixe contendebant; haud tamen circumveniri se acer animus insidiosis sine-
 bat artibus, pungebatque ille semper alte demissus in pectus nobile scrupu-
 lus, ac stimulis arcanis admonebat excitabatque fortem virum ne acquiescere
 tantae rerum confusione sustineret; flagitiosum latrocinium, quo nihil minus
 quam imperium orbis terrarum legitimis extortum dominis, servis condona-
 batur, tacito velut quoddam ignavae patientiae suffragio comprobare videretur.
 quam vero hunc ille animi sui sensum iam tunc non presserit abiecto
 metu aut dissimulaverit, sed potius prout illum innatae generositatis ingenua
 fiducia facere docebat, liberrime prae se tulerit: documento esse possunt,
 quae palam isto ipso articulo temporum ab eo acta sermonibus omnium ferun-
 tur, et in confesso apud prudentes sunt, nec nescire quisquam potest gesta
 in luce meridiana, nisi si quis lethaeum (quod aiunt) poculum hauserit. adiit
 scilicet tunc Alexius primo Constantinum Michaëlis imperatoris fratrem;
 deinde Augusti eiusdem filium quoque Constantinum et hunc vocatum adiit;
 utrique non consilium modo imperii sumendi, sed operam, opes, manum,
 periculumque propria ad tale coeptum perpetrandum offerens. at cum horum
 prior spes secutus alias abnueret: alterum certe parvulum rubris indutum
 calcis per celebres urbis vicus ducere ad palatium auspicatorum ibi regnum
 voluit, perfecissetque, nisi magno consensu concitata plebs passim alte
 reclamans nolle se hunc rebus praeesse principem, imbecillo adhuc puero
 metum maiorem obiecisset. ita ut vertigine quasi quadam attonitus oraret
 obstareturque Commenu, proposito abisteret, neve ulterius invitum se
 ac reluctantem per vim ad imperium raperet praecipitio pelus sibi formida-
 tum. haec coepta cum in hunc modum successu caruissent, non destitit
 Alexius alia via idem ad propositum grassari. puerum enim Botaniatae co-
 ram oblatum ipse praesens sic commendavit, ut liberrime refricaret memo-
 riam iuris ad imperium, quo hic puer naturali nitebatur, utpote legitimus
 eius haeres. suavitque ut quod facere poterat, sine ullo detrimento dignita-

μικώτερον τῷ παρόντι χρήσασθαι αὐτῷ ὑποτίθεται, καὶ τὸν ἀδελ-
 V 3 φὸν τοῦ Δούκα ὡς ἀδελφὸν κυρίου αὐτοῦ καὶ βασιλείας εὐνοϊκώ-
 τερον ἀγκαλίσασθαι, καὶ βασιλείας μὲν ὄνομα περιθέσθαι τούτῳ,
 αὐτὸν δὲ τὸν Βοτανειάτην τὰ τῆς βασιλείας ἰδύμεν σκηπτρα ἕως
 ἂν τοῖς ζῶσι συντάττοιτο, εἶτα τὸν τῆς βασιλείας κληρονόμον
 P 5 ἐπιτηδείως ἤδη ἔχοντα πρὸς τὴν ταύτης διακυβέρνησιν ἐγκαταστή-
 σαι αὐτῇ. ἀλλὰ καὶ τούτου δὴ τοῦ ἔγχειρήματος ἐκπεσὼν ἐκείνο
 τῆς τοιαύτης παρησιας ἀπάνωτο, τὸ ὑποπτος λογισθῆναι τῷ
 Βοτανειάτῃ καὶ τοῖς περὶ αὐτὸν καὶ ἄλλοις μὲν, μάλιστα δὲ τοῖν
 δυοῖν ἐκείνου δούλοιν (Βορίλλιος οὗτος καὶ Γερμανός), ἀγγρω-¹⁰
 νήτοις ἀνδράσι καὶ ἀγενέσι καὶ ἀσυνέτοις παντάπασι τοῦ καλοῦ,
 B οἳ καὶ σκοπὸν παρ' ἑαυτοῖς θέμενοι τὸν Κομνηνὸν ἀπολέσαι καὶ
 οὕτω συναπολέσαι καὶ τὸν Πορφυρογέννητον τὸν τοῦ Δούκα ἀδελ-
 φὸν τοῦ φρουροῦντος αὐτὸν ἀπογυμνωθέντα καὶ εὐχερῆ γενόμενον
 τοῖς ἐπιβουλεύουσι μὴ ὄντος τοῦ ἀντιληφόμενου αὐτοῦ, πρόστα-¹⁵
 γμα καταπέμπουσιν ὑπερορίαν τοῦ Κομνηνοῦ διακειλευόμενον.
 ἀλλὰ τοῦ τοιαύτου προστάγματος εἰς χεῖρας περιελθόντος τῷ
 C Κομνηνῷ, αὐτὸς αὐτοπροσώπως τὰ περὶ τούτου τῷ βασιλεῖ ἀνή-
 νεγκε. καὶ οὗτος ἅμα τὸ ὑπερβύλλον τῆς τοῦ ἀνδρὸς εὐγενείας
 τε καὶ φρονήσεως αἰδεσθεῖς, καὶ πολλῶν καὶ γενναίων αὐτοῦ
 ἔργων ἀπομνημονεύσας, καὶ πρὸς ταῦτα δωσωπηθεῖς, καὶ τῶν
 τῷ προστάγματι συνθεμένων καταμειψάμενος, εἰς οὐδὲν τὰ τοῦ

10. Βορίλλιος] Idem homo infra passim Βορίλλας appellatur.

tis suae indulgeret spei puerili paene adhuc infantis, successorem sibi eum destinando parandoque. suggessit etiam de fratre Ducae dignum videri sapientia et aequitate Botaniatae amplecti adolescentem, domini olim sui et imperatoris fratrem, peculiari benevolentia atque adeo participatione illum aliqua imperii aspergere, nomine saltem tenus, ea tamen lege ut rem ipsam et veram possessionem administrationemque principatus Botaniatae quoad viveret in solidum teneret: successio Ducae filio tuo, ut spes erat, aetate idonea futuro sarta tecta servaretur. verum irritus hic quoque conatus extitit, illud tantum ex ea loquendi agendique libertate reportante Comseno, ut suspectus cum ipsi Botaniatae, tum amicis ac familiaribus eius fieret, servis praecipue duobus, Borillo Germanoque, capitibus emptitiis plausque illiberalibus ac nullum honesti prorsus aut decori sensum habentibus aut rationem ducentibus viris. ergo his id iam tum pro soopo propositum: perdendum omnino Comnenum, quo deinde unico illo praesidio nudatus Porphyrogenitus Ducae frater facile de medio tolleretur. ab hoc decreto edictum scribunt imperatoris nomine, quo Alexius exulare iubebatur. cuius imperatorii mandati cum exemplum in manus Alexii venisset, solita ille fiducia imperatorem adit deque ea iniuria expostulat. quando Botaniates verocundia instinctus, tam nobilis, sapientis, atque fortis viri, tot iam rebus praecclare gestis inclyti, negavit a se profectum id edictum, falsariusque confictoribus

πράγματος περιέστησε· καὶ ἦν μὲν τότε τὰ τῆς ὑπεροχῆς ἀργά.
 ἀλλ' ὁ Βοτανειάτης καὶ αὐθις ὑπὸ τῶν δηλωθέντων αὐτοῦ δού-
 λων περιωγόμενος, παντοίως τῇ τούτων παραδῆξει καὶ συνωδή-
 σει πολλάκις παραπλαγείς τοὺς ὀφθαλμοὺς διορθεύει διανοεῖτο τοῦ D
 6 Κομνηνοῦ. τοῦτο δὲ ἀνευθριάστως οὕτως ἀγαγεῖν εἰς τέλος
 οὐκ ἔκρινεν, αὐτὸ τὸ δίκαιον καὶ τὴν ἀλήθειαν εὐλαβοῦμενος·
 ἕτερον δὲ τρόπον κακοῖς ἐσκέπτετο τοῦτον περιβαλεῖν, καὶ ἀφορ-
 μὴν ἐζήτει εὐπρόσωπον κακοῖς τὸν ἀνακτιον παραπέμψαι καὶ ἐκ
 μέσου θέσθαι τῆς ἀληθείας τὸν ἔλεγχον. ἀμέλει καὶ ἤνικα οἷα δὴ P 6
 10 τις ὑπόθεσις παρεσιέπιπτε μεγάλης δεομένη καὶ βουλῆς καὶ χειρὸς
 καὶ πόλεμον ἀπαιτοῦσα καὶ γενναίως ἐνδειξιν ψυχῆς καὶ ἀνδρίας
 καὶ κίνδυνον τῇ ἔγχειρήσει ταύτης ἐπικρεμύμενον, εὐθὺς τοῦ
 Κομνηνοῦ χηρῆσις ἦν ὑπὲρ ἅπαντας, καὶ μόνος τῶν ἁπάντων ὁ
 Κομνηνὸς τοῖς οὕτω μεγάλοις καὶ κινδυνώδεσις ἔργοις ἐπιστατή-
 15 σων προβέβλητο, τοῦτο βουλομένου τοῦ σκέμματος ὥστε ἡ κατα-
 πειθῆ γεγονότα τὸν Κομνηνὸν τοῖς ἐπιτεταγμένοις αὐτῷ καὶ γεν- B
 ναίως καὶ ἀνδρικῶς, καθὼς ἦν ἔθος αὐτῷ, προσβαλόντα τινὲ
 τῶν τηλικούτων ἔργων καὶ κατὰ ξιφῶν χωρήσαντα μέσων και-
 ρίως πληγῆναι καὶ παρὰ τῷ πολέμῳ πεσεῖν διὰ τὸ μηδὲ δυνάμε-
 20 σιν ἀναλόγοις ἐφοδιάζεσθαι πρὸς τὸ κείμενον ἔργον, ἢ γοῦν μὴ
 πειθόμενον, μηδ' οὕτω ποιῶντα, μηδὲ τοῖς τούτῳ κελενομένοις
 ὑπέκοντα δικαίως δῆθιν ἐγκληθῆναι καὶ νόμιμον τὴν κύλασιν
 ὑποσχεῖν. ἤδη μὲν οὖν οἱ διαληφθέντες ὁ τε Βρυέννιος καὶ ὁ C
 Βασιλάκης, ἄνδρες τῶν εὖ γεγονότων καὶ ἐπιστήμων, μὴ φέρον-

4. πολλάκις] P. delevit.

19. τῷ πολέμῳ] τῶν πολεμίων?

eius multa minatus est, sic illo tum periculo defunctum Alexium dimittens,
 nec tamen plane securum. cum enim servi non desisterent quotidie sollicitare
 urgereque Botaniatem, tandem is horum calumniis praestigiisque de-
 mentatus eruere oculos Comneno Alexio constituit. non putavit tamen id
 palam aggrediendum, publicam invidiam in tam manifesta iuris et aequi con-
 cunicatione veritus, praesertim cum alia suppeteret haud paulo plausibilior
 tutiorque ratio perdendi viri fortis per speciem honoris, praeficiendo eum
 bellis periculosos et difficilibus, nec ei copias idoneas conficiendis iis suppe-
 ditando: ex quo alterum erat consequens, aut suocubiturum aliquando peri-
 culo letalique vulnus quodam in proelio accepturum sibi non parcentem iu-
 venem: aut si procuraciones demandatas vel suscipere recusaret vel acceptas
 exsequi negligeret, merito et citra publicam misericordiam velut legitimo sup-
 plicio subiceretur. et erant commodum ad manum expeditionum haud faci-
 lium occasiones. qui enim rebus studere novis iam sub Michaële cooperant,
 Bryennius et Basilaes, nobiles et illustres viri, non ferentes eum, quem
 paulo ante rebellionis in communem dominum habuissent socium, praecceptum

τες μηδὲ οἱ τὴν ἐπὶ τοῦ βασιλείου θρόνου τοῦ Βοτανειάτου
 καθίδρυσιν, ἅτε καὶ τοῦτον σὺν ἑαυτοῖς ἀποστάτην κατὰ τοῦ
 βασιλέως Μιχαὴλ ἐπιστάμενοι καὶ τοῖς αὐτοῖς συνυπεύθυνον, ἦν
 ἔφθασαν ἄρασθαι πρῶτως ἀποστασίαν κατὰ τοῦ Μιχαὴλ, ταύ-
D τὴν καὶ κατ' αὐτοῦ τετηρήκασιν ἐπὶ σχήματος καὶ μετὰ πλήθους 5
 στρατιωτῶν καὶ οὐκ εὐκαταφρονήτου δυνάμεως αὐτῷ ἀντιπαρα-
 τάττονται. καὶ εὐθὺς ὁ Κομνηνὸς ἐπὶ μνήμῃ τῷ βασιλεῖ κατὰ
 τῶν τοιούτων ἀνδρῶν ἀνδοπλίτης καὶ ἀντιστράτηγος στέλλεται,
V 4 τὴν τοῦ μεγάλου δομestίκου τηρικαῦτα διέπων ἄξιαν. καὶ ἀντι-
 καθίσταται τούτοις, καὶ θαρραλεωτάτην μάχην συμβάλλει, καὶ 10
 συρρήννεται τούτοις οὐχ ἅπαξ μόνον, ἀλλὰ καὶ πολλάκις εἰς πέ-
 λεμον αὐτὴν προίεται τὴν ψυχὴν, καὶ τέλος τοὺς ἀντιπάλους
P 7 νικᾷ καὶ λαμπρὸν κατ' αὐτῶν τρῶβαιον ἴσθησι, καὶ δορυαλώτους
 ἔλων εἰς τὴν βασιλῖδα τῶν πόλεων ἐπάγει καὶ τῷ βασιλεῖ παραδί-
 δωσιν. οἶδασι πάντες ταῦτα, καὶ ἐν χεῖλεσι πάντων κεῖται τὰ 15
 περὶ τούτων, καὶ οὐκ ἔστιν ὅστις τῶν εὖ φροονούντων ἠγνόησε
B ταῦτα. ἐπεὶ δὲ τῷ Κομνηνῷ τούτων καὶ ἑτέρων πολλῶν καὶ
 μεγάλων ἔργων καὶ ὄντως ἀνδρικῶν καὶ γενναίως τετελεσμένων
 σὺδερμία τις ἦν ἀντιμισθία καὶ ἀμοιβή ἀλλ' ἢ μόνος ζῆλος οὐκ
 ἀγαθὸς καὶ κατ' αὐτοῦ μελέτη καὶ συσκευή, ὅπως ἀποδοθῆ 20
 τούτῳ πονηρὰ ἀντὶ ἀγαθῶν, καὶ ὅπως αὐτὸς μὲν ἐκκοπέη τοὺς
 ὀφθαλμοὺς καὶ ἀπόλοιτο, συνεκτριβείη δὲ τούτῳ καὶ ὁ Πορφυ-
C ρογέννητος, οὐκ ἔτι ἐν φορητῷ ταῦτα τίθεται, ἀλλὰ βλέπων ὡς
 αὐτῷ μὲν εἰς κακὸν τὰ τοῦ πράγματος διήκει καὶ ὅτι τοῦ Θεῖου

7. βασιλεῖ] Fort. addendum γενόμενος.

Imperium exercere nunc in ipsos quoque velle, palam recusabant subdi Bo-
 taniatae gerereque pergebant res uti sub priori cooperant principe, propriis
 auspiciis, partesque suas pro se quisque copiis et opibus quam validissime
 firmabant. contra hos belli dux ab imperatore Alexius deligitur et mittitur
 tunc magni domestici dignitate ornatus. neque ille recusavit, aut contentione
 in mandato exhauriendo, aut dimicationi discriminive pepercit ulli, quia
 non semel, sed saepius croentissimis periculosissimisque de proeliis victor,
 tropaeis positus illos ipsos contra quos moverat duces bello captos, in ur-
 beam redux regiam, imperatori reddidit. haec ille recusavit, aut praedicationes
 versantur omnium, nec communis quisque sensus particeps res adeo celebres
 tam palam tanto splendore gestas ignorare potest. quoniam autem Comnenus
 tot sudorum totque discriminum merces nulla erat admodum alia nisi livor
 non obscurus et saevae machinationes orbandi eum luminibus atque perdendi
 tam involvendi ruina eadem Porphyrogenitum: id enim vero non iam fore-
 dum amplius secum constituit Alexius, sed reputans apud se, patrum suum
 Isaacium Comnenum, qui nuper iure quam optime regnaverat, imperium ultro

αὐτοῦ τὴν ἑαυτοῦ κληρονομίαν ἀδθαιρέτως εἰς ἕτερον παραπέμψαντος * * * *, λειδίηπερ σὺδεις τῶν κατὰ γένος προσηκόντων τῷ λαχόντι ταύτην προὑβέβλητο, ἕτερος δὲ ἀλλότριος εἰς τὴν ταύτην ἀντεισῆκται κληρονομίαν, ὅμα δὲ καὶ ἑαυτῷ τὸ ἀσφαλές D
 5 περιποιούμενος ἵνα μὴ τι δεινῶν πάθῃ, ὅποια πολλὰ κατ' αὐτοῦ προβεβούλεντο, τῆς μεγαλοπόλειως ἀπάρας εἰς Ἀδριανούπολιν ἄπεισι, καὶ τὸ ἐκεῖσε στρατιωτικὸν ἄθροισμα εὐρῶν τῇ μὲν τοῦ Βοτανειάτου βασιλείᾳ ὡς τὰ πολλὰ ἀπεχθανόμενον αὐτῷ δὲ προστιθέμενον καὶ εἰς βασιλίαν τοῦτον αἰρούμενον, ἕτε καὶ ὑπ' αὐτῷ P 8
 10 στρατάρχῃ πολλὰς ἀνδραγαθίας διαπραξάμενον, καὶ ὁμοῦ καὶ ἄκοντα τοῦτον πρὸς ἀνάρρησιν βιαζόμενον, δέχεται τὴν τούτων βουλήν καὶ ἀνακαλεῖται τὴν κληρονομίαν τοῦ θείου αὐτοῦ ἐφ' ἣ διδικαίωτο. καὶ δῆθεν μὲν εἰς ἑαυτὸν περιάγει τὰ σκήπτρα, πλήν οὐχ ὥστε τὸν Πορφυρογέννητον ἀποστερεῆσαι τούτων ἰκανῆς ἤδη B
 15 καὶ ἀξιώχρεω γενόμενον καταστάσεως. πῶς γὰρ; ὅς καὶ πρότερον B
 οὐκ ἀνῆκε πάντα κάλων κινῶν ὥστε τῷ ἀδελφοῦ θρόνῳ τοῦτον ἐγκαθιδρῦσαι. διὰ τοῦτο γὰρ εὐθὺς τὴν ἰδίαν θυγατέρα τῷ Πορφυρογεννήτῳ φέρων συνάπτει καὶ συμβασιλεύειν αὐτῷ καὶ συνοικονομεῖν τὰ τῆς βασιλείας ἐπενδοκεῖ, καὶ μὴν καὶ τῆς συνή- C
 20 θους ἐδφημίας καὶ ἀναρρήσεως αὐτῷ κοινωνεῖ καὶ τῆς ἐν γράμ-

1. παραπέμψαντος] Indicavi lacunam.
 τοιαύτην? 5. δεινῶν] δεινόν?
 σταυτήνον. 20. τῆς] Ita P. pro τοῖς.

4. ταύτην] τούτου? an
 16. τοῦτον] P. τὸν Κων-

concessisse Constantino Ducae, quo defuncto, e filiis familie eius imperare aliquem fas fuit, quod secus evenit. siquidem qui nunc insidebat imperiali solio commune habebat nihil cum gente Ducarum. quamobrem quis non videret vocari Comnenos ad successionem principatus. aliunde vero quod per iuris rationem legitime fieri poterat, propter periculum ab insidiis infuribusque immanissimis necessario maturandum videbatur: alioqui enim praesens periculum ostendi, ne quae multa contra ipsum clandestinis saepe agitata consiliis norat, successum pernicie ipsius nanciscerentur. sic subducta cogitationum summa ex urbe se regia proripiens Adrianopolim contendit. ibi congregatam reperit magnam copiarum Romanarum partem infensus plerosque Botanistas, perstudiosos vero sui, quod ipso ductore magnas se res gessisse meminerant. quare illum una voce Augustum acclamant et vel invitum cogunt haereditatem Isaacii patrum exclusionem Ducarum in se caducam cernere. acquievit ille tandem, non tamen ut Porphyrogenito iam adultiori pueritia magis imperio maturo ius suum interceptum vellet. quomodo id enim suspicari de eo liceat, qui nullum non, quod aiunt, movisset funem ad efficiendum ut frater Michaelis Constantinus in regio solio collocaretur: quo sic summa potestas in Ducarum familia maneret, Michaelis filio nondum maturo gerendis rebus. sane quid de hoc puero cogitaverit Alexius luculenter ostendit, cum sibi natam statim ei filiam despondit, consortemque iam tunc illum principatus et declaravit, et adhibuit, delata ei rubra subscriptione litera-

μασιν ἑρυσθρᾶς ἑποσημασίας, προμνηστευόμενος ἐντεῦθεν ἀπὸ τῆς σκῆπτρα καὶ σκοπῶν τέλειον καιροῦ καλοῦντος ἀναγαγεῖν αὐτὸν εἰς τὸν τῆς βασιλείας θρόνον, ὁπηγίκα καὶ τὴν τοῦ πολλοῦ πλήθους δυνηθείη περὶ αὐτὸν ἀγαθὴν ῥοπήν ἐπισπάσασθαι καὶ τὴν προτέραν μῆνην περιελεῖν. καὶ τάχ' ἂν εἰς ἔργον ἐκβέβηκε τὸ 5

D οἰκονομούμενον, εἰ μὴ βαρεῖα νόσος πρότερον τῷ Πορφυρογεννήτῳ εἰσφρήσασα, μὴ συγχωροῦσα τούτῳ τῆς τοιαύτης ἐπιβῆναι ἀρχῆς, μετ' οὐ πολλὰ τῶν ἐνταῦθα προήρπασεν. ἀλλὰ καὶ ὁπηγίκα Κομνηνὸς Ἀλέξιος βασιλεὺς ἄρτι γεγονὼς ἐπέβαινε τῆς μεγαλοπό-

P 9
V 5 λειως, οὐδὲ τὸν Βοτανειάτην εὗρισκεν ἐπὶ τὸ πρῶμα αὐτῷ ἀντι- 10

πίπτοντα καὶ ἀντιπαραταττόμενον· ἀλλὰ καὶ οὗτος τῷ δικαίῳ ἐπιξιστάμενος ὅπερ ἐκ συγγενείας εἰς τὴν βασιλείαν τῷ Κομνηνῷ προσαρμόττον ἦν, ἀφιλονείκως τὴν ἀρχὴν ἀποτίθεται, οὐχ ὅπλα αἶρειν ὑπὲρ αὐτῆς ἐθέλων καὶ ἀντιπολεμεῖν, ὅπου τὸ συνειδὸς ἀφ' ἐστίας εἶχεν αὐτὸν καταπολεμοῦν καὶ ἀμφοτέρωθεν πλήττον, ἐκ 15

B μνηνοῦ Ἀλέξιου περὶ ταύτην γνησιότητος. οὗτω γὰρ καὶ ὁ Κομνηνὸς καὶ οὐχ ἕτερον τρόπον τὴν βασιλείαν ἀνακαλεῖται ἀρχήν, δικαίῳ τε δηλαδὴ τῆς πρὸς τὸ Κομνηνὸν γένος ἕξ αἵματος γνησιότητος καὶ τῆς πρὸς τὸ Δουκικὸν ἕξ ἀγχιστείας ἐγγύτητος. ἐκ Δου- 20

C κῶν γὰρ ἄρμουςάμενος τοῦ βίου τὴν κοινωνὸν εἰς μίαν συμφωνίαν ἄμφω τὰ γένη συνῆψε καὶ εἰς ἓν φυτὸν συνεδέδρωσεν· ἕμα δὲ

19. Κομνηνὸν] Κομνηνῶν? Κομνηνικόν?

rum. quae res illi pignus haud dubium erat plenae atque integras successio- nis imperii servatae ipsi, ubi aliquando adolevisset, et invidia popularis, quae gravissima in eius patrem exarserat, vel spatio ipso temporis, vel ad- hibitis artibus, et apte ad occasiones temperata tractatione refrigisset. per- petrassetque utique quod destinaverat, nisi gravis valetudo in Porphyroge- nitum ingruens ineptum illum prius reddidisset multiplici et laborioso prin- cipatus negotio gerendo; postea etiam rebus humanis acerba morte praecerp- tum exemisset. quin etiam cum Alexius Comnenus imperii iam potens ur- bem regiam invasit, Botaniatem ipsam reclamantem atque recusantem non repe- rit. itaque arma expedire, contra vimque vi repellere conatus non est: sed ius agnoscens, quo manifesto Comnenus ad imperandum nitabatur, obsti- nare pertinaciam non potuit, deterritus propriae conviciis conscientiae iam- pridem surdis flagellis everberantis eius animum alteque contestante non repe- rit. itaque arma expedire, contra vimque vi repellere conatus non est: sed ius agnoscens, quo manifesto Comnenus ad imperandum nitabatur, obsti- nare pertinaciam non potuit, deterritus propriae conviciis conscientiae iam- pridem surdis flagellis everberantis eius animum alteque contestante non repe- rit. itaque arma expedire, contra vimque vi repellere conatus non est: sed ius agnoscens, quo manifesto Comnenus ad imperandum nitabatur, obsti- nare pertinaciam non potuit, deterritus propriae conviciis conscientiae iam- pridem surdis flagellis everberantis eius animum alteque contestante non repe- rit.

ἐπὶ τὸ ἀρχαιότητι διαφέρων αἰδεσιμώτερον, ὡς φασὶ. διὰ τοῦτο
 καὶ πάντες τὴν τε Κομνηνικὴν ἀρχαιογόνειαν καὶ Δουκικὴν αἰδού-
 μενοι καὶ τὸ ἐντεῦθεν ἐπὶ τὴν βυσιλείαν μᾶλλον ἑτέρου τινὸς δι-
 καιοῦμενον, τὸν Κομνηνὸν δηλονότι Ἀλέξιον, ἀσμένως ὄπ' ἐκεί-
 5 νου βυσιλεύεσθαι ἠλωτο. εἰ γὰρ τις ἀνάβρουν ὡσπερ ἀναδρα- D
 μεῖν βούλοιοτο, εὐρήσει τὸ τῶν Δουκῶν γένος ὡσπερ ἐκ πρώτης
 ἀναβλύσαν τῆς τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου φυλῆς, καθότι καὶ ὁ
 πρῶτος Δούκας ἐκεῖνος, εἰς ὧν τῶν μετὰ τοῦ μεγάλου Κωνσταν-
 τίνου τῆς πρεσβυτέρως Ῥώμης ἀπαναστάτων καὶ πρὸς τὴν νεω-
 10 τέραν μετοικησάντων, καθ' αἷμα τῷ μεγάλῳ Κωνσταντίνῳ καὶ
 γνησιώτατα προσωκείλωτο. ἐκεῖνον τε γὰρ ἐξάδελφος ἦν καὶ τὴν
 τοῦ δουκὸς Κωνσταντινουπόλεως ἀξίαν παρ' αὐτοῦ ἐγκεχειριστο. P 10
 κἀντεῦθεν καὶ πάντες ἐξ αὐτοῦ κατωνομάσθησαν οἱ Δουκῶννομοι.
 οὕτως οὖν ὁ βυσιλεὺς Ἀλέξιος τὴν βυσιλείαν ἀνακαλεσόμενος καὶ
 15 ὕπ' αὐτῆς τιμηθεὶς, οὐχ ἤττον δὲ καὶ ταύτην τιμήσας, οἷς ἄρα B
 πολλοῖς καὶ μεγάλοις ἔργοις εἰργάσατο τροπαίων πληρώσας ἑώραν
 λῆξεν καὶ ἐσπερίαν, καθὼς μὲν τὰ δηλοῦσι τὰ πράγματα, πρὸς
 αὐτῇ τῆς ζωῆς ἐκδημίᾳ παραπέμπει τὰ σκῆπτρα πρὸς τὸν οἰκεῖον
 Ἰωάννην, ὡς μὲν ἐξ ἀμφοῖν δικαίον πρὸς τὸ κρατεῖν προτιμώμενον,
 20 ὁπότε τῆς Κομνηνικῆς φύλης δηλονότι οὕτω πρὸς τὴν βυσιλείαν
 κληρωθείσης ὡς προδιελπται, καὶ ἀπὸ τοῦ Δουκικοῦ βυσιλείου C

1. ἐπὶ] Fort. delendum; nisi altius hic vitium latet. 7. φυλῆς]
 Bekker φύτης. 9. ἀπαναστάτων] V. ἐπαναστάτων. 20. ὁπότε]
 ἀπό τε? ibid. φύλης] φυλῆς? an φύτης? Cfr. v. 7.

adeptionem imperii fuit. antiquissimae siquidem nobilitatis auctoritatem ve-
 nerabilem apud omnes quamdam obtinebat Ducarum nomen, quae vetustae
 claritati Comnenae gentis superveniens magnum utique momentum fuit ad in-
 clinandum versus Alexium fortunae supremae ac favoris publici pendulam
 lancem. si quis enim replicare annales et sursum niti versus origines rerum
 coret, sic reperiet, Ducarum gentem e Constantini magni domo propaga-
 tam. auctor siquidem huius nominis, qui socium se Constantino magno ad-
 iunxit e Roma vetere in novam migranti proxima illi consanguinitate adnotus
 fuisse dicitur, utpote patruelis eius, cuius praeter ceteram virtutem com-
 mendatione necessitudinis, dignitas ducis Constantinopoleos illi collata est:
 ex qua in totam familiam Ducarum appellatio hunc usque in diem est propa-
 gata. sic imperator Alexius avitum honorem recuperavit, auctus ipse qui-
 dem in maius decus adeptione principatus, nihilo autem minus decoris et
 ornamenti principatum in ipsum refundens multis illis magnisque facinoribus,
 per quae Orientalem Occiduamque limites tropaeis implevit, ut res ipsae de-
 clarant. deinde sub ipsam e vita migrationem scepra transmittit ad Ioannem
 duplici ad imperandum iure nixum, utpote qui orta Comnenus esset, quam
 ad familiam, ut dictum est, imperium pertinebat, et partem generis trabe-

ριζώματος, οὗ καὶ ἡ τούτου μήτηρ ἐξέφυ καρπὸς ἐγγενῆς. καὶ
 τίς γὰρ μετὰ τὸν Πορφυρογέννητον ἕτερος τὸν βίον ἀπολιπόντα
 εἰς τὸ ἄρχειν μάλιστα δεδικαίωτο; εὐδῆλον τοίνυν ὡς ὁ ἐν βασι-
 λεύσιν ἐκείνος αἰοίδιμος Ἀλέξιος τῶν τῆς βασιλείας σκήπτρων ἐγ-
 D κρατῆς γενόμενος οὐ μόνον οὐκ αἰτιάσεως ἄξιος ἀλλ' ἤδη καὶ 5
 ἐγκωμίων τοῖς εὖ φρονοῦσι κριθήσεται καὶ ὑπόδειγμα καὶ ἀρχέ-
 τυπον ἀγαθὸν τοῖς ἐφεξῆς προτεθήσεται, ὡς ἂν καὶ ἕτεροι τοὺς
 φρυσικὸς αὐτῶν κυρίους παρευδοκιμουμένους ὁρῶντες καὶ τὸ
 P 11 προσαρμόσαν αὐτοῖς ἀνεκαθεν δίκαιον ἀφαιρουμένους παραζηλώ-
 σωσιν ἐπὶ τοῖς ἑτάδοις ἀδικα πεπονθόσι, καὶ πᾶσαν μὲν εἰσφέρειωσι 10
 σπουδῆν ἐπὶ τῆν τούτων ἐκδίκῃσιν καὶ εἰς τὸ ἀποκαθιστῆν αὐτοῖς
 τῆν αὐτῶν κληρονομίαν εἰς ἀφ' ὧν ἐκπεπτώκασιν, εἰ δὲ τῶν
 πραγμάτων ἴσως ἀντιπιπτόντων τοῦτο μὴ δύναιντο, τὸν γοῦν τῆν
 βίαν τούτοις ἐπενεγκόντα ἀντιβιάζωνται, καὶ τὸν ἐκδιώξαντα
 V 6 12 τοὺτους τῆς οἰκείας κληρονομίας ταύτης ἀποδιώκωσι, μὴ συγχω-
 ροῦντες αὐτῷ τῆς οἰκείας κακοτροπίας ἀπόνασθαι, ὡς καὶ ἐτέ-
 ρους ἀδικεῖν ἐγχειροῦντας τὸ μὴ ἀπολαῦσαι ὧν ἐτέρους ἀποστε-
 ρήσουσιν. οἱ γὰρ μὴ οὕτως τηρικαῦτα φρονήσαντες μηδὲ τῷ
 Κομνηνῷ, ταῦτόν δὲ εἰπεῖν τῷ Λούκα, περὶ τῆν τῆς κληρονο-
 C μίας αὐτῶν ἀποκατάστασιν συναράμενοι, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ὅπως 20
 οὖν τούτοις ἀντιπεσόντες καὶ μὴ ῥέψαντες τὰ ὄπλα καὶ τὸν φῶ-

15. ἀποδιώκωσι] ἀνταποδιώκωσι?

ret a Ducarum domo regia, et ipsa, cuius e stirpe mater eius nobilissimus
 effloruerat surculus. quis enim sane post Constantinum Porphyrogenitum
 vita defunctum potiori quam Ioannes ad imperandum iure videri praeditus
 posset? manifestum est igitur celeberrimum illum inter imperatores Alexium
 imperio sibi vindicando non modo nihil iniquum aut reprehendendum admis-
 se: verum etiam si quis recte ac prudenter pretium actionibus ponat, eo
 ipso nomine videri debere laude dignum praecipua, et exemplum praebuisse
 imitabile posteris ad usum et commune commodum rerum humanarum: imi-
 tatus in hoc et ipse praestantes ex priori memoria viros, qui simili vice tem-
 porum cernentes naturales suos dominos populari levitate et seditiosorum
 rebellantium contumacia percussos excidisse avita possessione principatus, se-
 se vindices generose ac fortiter tulerunt iniuriarum illatarum ipsis, conatum-
 que omnem adhibuerunt ad ulciscendos eorum hostes, et ipsos in haeredita-
 tem maiorum, unde fuerant eiecti, restituendos. quodsi negotiis obstanti-
 bus id minus possent, vi certe mutua violentia usis inferenda perturbatorum
 aliorum quietos esse non sinerent, nec committerent, ut per ipsorum secor-
 diam incubatores alieni patrimonii tranquillo amplexu praediae suae longe
 alium quam quo digni erant sceleris sui fructum capere. nec vero illa capes-
 senti Comneno pro sua Ducarumque familia tot se viri tum praestantes con-
 sensu tanto aggregassent, nisi eo modo, quem exposuimus, ipsius essent
 mentem ac destinationem interpretati. alioquin obstaturi ei potius, utpote
 rebelli et in eum, qui natura sibi esset dominus, arma impia sumenti, pro

σε δεσπότην αὐτῶν προσκυνήσαντες, ὑπὲρ οὗ μᾶλλον αἴρειν ὄπλα τούτοις ἐχρῆν, ποίαν οὐκ ἂν τιμωρίαν ὑποσχεῖν ἦσαν δίκαιοι, ἢ μὴ πόνον μέχρι χρημάτων καὶ πραγμάτων ἀπαρχῆς καὶ πάσης ἄλλης ζημίας, ἀλλ' αὐτοῦ θανάτου, καὶ τούτου πικροῦ D
5 καὶ ὀδύνηροῦ; καὶ ἄλλως γὰρ πῶς ἐμελλε τούτους ὁ Θεὸς ἀντιέ-
ρους διατηρῆσαι κακώσεως, καὶ μὴ ἀντιμετρῆσαι τούτοις, οἷς
ἀντεμέτρησαν μέτροις; ὡς γὰρ καὶ τοῦ δικαίου τῆς φύσεως ἐκλα-
θόμενοι καὶ ἀσπλαγχνία τῷ φυσικῷ αὐτῶν κυρίῳ χρησάμενοι,
δικαίως ἂν ἔτυχον καὶ οὗτοι θεόθεν ἀσπλαγχνίας, ἀποτόμως
10 ποινηματούμενοι, ὅτι καὶ θεῷ αὐτῷ προσκεκρουκότες ἐάλωσαν. P 12
ὅτι δὲ καὶ μετὰ τῆς ἄνωθεν ῥοπῆς καὶ Θεοῦ ἐπινεύσει ταῦτα
τετέλεσται, ἢ περὶ τὴν Ῥωμικὴν βυσιλείαν κατὰστασις ἀριδηλό-
τερον παριστᾷ, ἐξ ἐκείνου λαβόντων τὴν εἰς τὸ κρεῖττον ἐπίδοσιν,
καὶ μέχρι καὶ νῦν καθ' ἐκάστην ἐπιδιδόντων, καὶ πρὸς ἔω καὶ πρὸς
15 ὀσμὰς ἐδτυχῶς χωρούντων εὐδοκίᾳ Θεοῦ καὶ χάριτι, ὡς ἐκ τῶν B
δεξιῶν ἀποτελεσμάτων παραδηλοῦσθαι καὶ τὴν ἀρχὴν δεξιάν.
ἄθλον δὴ τοῦτο μέγιστον ὑπάντων, ὃν ἴσμεν, προτέθεικας ἡμῖν,
ὡ σοφωτάτη μοι φρῆν καὶ διάνοια, τὰς Ἀλεξίου τοῦ μεγάλου
πράξεις συναγαγεῖν ἐπιτάξασα, ὅς ἐν καιροῖς δυσκόλοις τὰς τῶν

B. ἢ] Fort. delendum aut in καὶ mutandum. 7. ἀντεμέτρησαν] αὐτοὶ ἐμέτρησαν? cfr. Evang. Matth. 7, 2. 8. ἀσπλαγχνία] ἀσπλάγγως? 11. ἐπινεύσει] Interpres instinctu. fortasse igitur legerat in Cod. ἐπιπνεύσει. 13. λαβόντων] Fort. addendum τῶν πραγμάτων. 19. ἐν] V. ὅν.

quo pugnare ipsum, ei que accidere supplicem, atque omnibus eundem officis prosequi ius fasque fuerat, nisi gravissimis se legum omnium obligare supplicis mallet, non modo multas publicationesque bonorum, sed honorum etiam ac vitae per cruciatus maximos ablationem in tales decernerentium. neque porro pro modo suae providentiae distulisset deus, iustas vices sceleratis ausis repraesentato infortunio rependere, nedum ut servare ipsos a tot periculis perque mille infestos casus ad victoriam perducere incolumes, uti fecit, voluisset. qui profecto est solitus naturalis transgressores iuris, in naturales dominos crudelitate implea grassantes, immisericorditer ulcisci atrocibusque mactare supplicis ac perdere; quippe quos in sese peccare ipsum reputat, quae nefarie in principes attentant. sed nec sine dei numine quodamque instinctu peculiari haec esse perfecta manifestus demonstrat Romani status imperii, proficere in melius hinc ora, neque hactenus interpellatus adhuc est istius prosperitatis cursus. quis enim non cum laetitia et gratulatione cernit rom Romanam, et in Orientalibus, et in Occiduis regionibus, meliorem in dies ac florentiorem fieri, rebus utique, dei singulari beneficio ad votam fluentibus. quae successuum felicitas insignis, quid aliud quaeso, quam incolpatisimam et caeli favore dignam coeptorum innocentiam manifestat? spissum hoc nobis et contentiosis supra omnia, quae novimus maximae opus iniunxisti, o sapientissima mihi mens et intelligentia, colligere atque in usum historiae corpus digerere me iubens acta magni Alexii, qui difficillimis temporibus, habentis imperii sumptis in manus, sic eas gubernan-

- C Ῥωμαίων ἡγεμονίας παραλαβῶν, ὀπηρῖκα τὰ τῶν Ῥωμαίων ἀπὸ-
 δησε πράγματα εἰς γῆν καταπεπτωκότα καὶ κινδυνεύοντα διαρρηθ-
 ναι, τέλειον ἀνέστησέ τε καὶ εἰς κλέος ἀνήγαγε μέγιστον. νουνεχία
 γὰρ τὴν ἀνδρῶν συνάψας τῇ συνεχείᾳ τῶν πράξεων οὐκ ἔστιν εἰ-
 D πὲν ὀπόσα ἔστησε τρόπαια τῶν Ῥωμαίων, ὡς εἶναι τὰ πρῶμα- 5
 τα * * * *, τὰ μὲν ἐξεδίωξε, τὰ δὲ ἐδουλώσατο, τὰ δὲ ὑπό-
 σπονδα Ῥωμαίοις πεποίηκε. τούτου τοίνυν τὰς πράξεις συναγα-
 γεῖν ζργῶδες ἂν εἴη καὶ τὴν ἡμετέραν δύναμιν ὑπερβῶνον, καὶ
 παρητησάμην ἂν τοῦργον, εἰ μὴ με βίη Ἡρακλεῖη πρὸς αὐτὸ ἐβιά-
 P 18 ζετο, μεγίστων ἀγαθῶν βραχύν τινα πόνον ἀνταλλάξασθαι πείθου- 10
 συ. τί γὰρ ἂν ἄλλο καὶ ἀνταποδοίην αὐτῷ ἐπιύξιον πάντων ὧν
 ἀνταπέδωκέ μοι, εἰ τὰς πράξεις ἐκείνου σιγῇ παρέλθοιμι ὥστε
 λήθης ἀμανρωθῆναι βυθῷ; εἰ δὲ μὴ πασῶν ἐπικέσθαι δυνηθεῖη
 ὁ λόγος, ἐπισυριττέτω τούτῳ μηδεὶς. οὔτε γὰρ ἱστορίαν συγγρά-
 B φειν προήρημαι οὔτε πλέκειν ἐκείνῳ ἐγκώμιον· μόλις γὰρ ἂν 15
 πρὸς ταῦτα ἦ τε Θουκυδίδου δεινότης καὶ τὸ Δημοσθένους ἐξήρ-
 κεσε μεγαλόφωνον. ἀλλ' ἀφορμὴν τινα πυρασχεῖν βουλόμενος
 τοῖς τὰ ἐκείνου συγγράφειν ἐθέλουσι πρὸς ταυτηνὴ τὴν γραφῆν

5. ὡς — πράγματα] P. ὡν ἀναρίθμητα τάγματα. indicavi lacunam.
 8. εἴη] Ita P. pro εἶναι. 12. ἀντακίδασκε] Nonne ἔδωκε?
 cfr. p. 15, 7. 15. προήρημαι] V. προεἴρημαι. *ibid.* μόλις]
 Ita P. pro μάλιστα.

vit, ut cum nihil expectaretur, nisi ruina Romanae rei proximum in exitū
 periculum adductae, eam non solum restituerit in integrum, sed in decus
 etiam maximum elexerit. continenti siquidem actione vitae integre intertexta
 fortitudini prudentia, non facile numeratu est, quot passim tropaea crexerit
 de hostibus Romani nominis, quorum innumerabiles exercitus partim fœdit
 fugavitque, partim servituti captos mancipavit, partim foederatos Romano
 militiæ adiunxit. talis viri res gestas opere uno complecti laboriosum arduum-
 que fuerit meaque facultate utique superius. recusassem itaque negotium,
 nisi ad id subeundum onus Herculeæ me vis quaedam adegisset; persuasione
 ineluctabili exorans a me exiguam, ut vicem tot ipsi ac tantorum bonorum
 redderem, brevi hoc ad eius voluntatem exantlando labore. quid enim summe
 aliud retribuam ipsi pro omnibus quae retribuit mihi, si res eius gestas silen-
 tio præteream, committamque cessatione ac negligentia mea, ut illae obli-
 vionis profundo mersae in tenebris delitescant. quodsi exhaurire omnia di-
 cendo copiamque prationis atque ornatam cum dignitate argumenti exaequare
 nequiverim, ne hoc scriptum propterea meum exhibendum explodendumque
 quispiam putet. non enim historiam me sum scribere profectus, neque lau-
 dationem eius in panegyri suscepi perorandam: ad quae vix gravis subtilis-
 que Thucydidis copia, vix Demosthenis grande illud et ornatu ac magnifi-
 centia exaggeratum sufficiat genus. verum id tantum mihi proposui, ut illa,
 qui facultate atque ingenio parati ad pulcherrimas huius elucubrationem hi-
 storici accedere voluerint, brevitaria ego quaedam ad iudicium et memoriam

ἔξωρησα. ταύτη τοι καὶ ὅλη ἱστορίας ὄνομα ἔστω τῷ λόγῳ.
ἀρχιτέον ὄν ἡμῖν ἐντεῦθεν.

subsidium his commentariis suggeram, quos propterea materiam historiae appellari volo: sed iam tempus est qualiscumque operis initium hinc ducere.

B I B Λ Ι Ο Ν Α.

1. *Μανουὴλ ἐκείνου τοῦ πάνυ, ὃς ἐς Κομνηνοὺς ἀναφέρων* P 16
τὸ γένος τῶν μεταξὺ συμβάσεων καὶ σπονδῶν τοῦ τε τηρῆκαῦτα τὰ V 8
5 *Ῥωμαίων σκῆπτρα ἰθύνοντος Βασιλείου καὶ Βάρδα ἐκείνου τοῦ*
Σκληροῦ, τοῦ ἐπὶ πολλοῖς ἔτεσι τυραννήσαντος καὶ τὴν ἑβάν μι-
κροῦ δεῖν ἄπισαν κατωστρέψαντος, ἀποδέδεικτο πρέσβυς, τὰ
διερρωγῶτα μέλη τῆς Ῥωμαίων ἡγεμονίας συνάψαι πειραθεὶς πρὸς
ὀλότητα καὶ μέντοι ἔτι καὶ συνάψας ἐπιστημόνως λῆαν καὶ νεανι-
10 *κῶς· Μανουὴλ ὄν τούτῳ γίνονται παῖδες δύο, ὧν ὁ μὲν πρεσβύ-*
τερος Ἰσαάκιος, ὁ δὲ νεώτερος Ἰωάννης ἐκέκλητο. κομιδῇ δὲ οὗτοι B
νέοι ὄντες ἀμφῶν, ἐπειδὴ ὁ πατὴρ ἡσθένει καὶ τὴν τοῦ βίου ὑπώ-
πτειυε τελευτήν, ἐβουλεύσατο ἀμφὼ τῷ παιδὶ τῷ βυσιλεῖ παρα-
θέσθαι. ἰστέρητο γὰρ καὶ μητρὸς τῆς συγκλήρου τούτου τῷ βίῳ
15 *πάλαι θανούσης. τοῦτο δὲ βουλευσάμενος ἄριστα ἐς πέρας τὸ*

10. τούτῳ] Fort. τούτου. 11. οὗτοι νέοι ὄντες] P. ἔτι νέου
ὄντοιν. Lenius corrigas τούτοις νέου ὄντοιν.

L I B E R I.

1. *Manuēlis illius viri late inclyti e Comnenorum antiqua gente, qui Basilio imperante utilis sequester pacis inter Augustum et Bardam Sclerum illum formidabilem annorum multorum tyrannum, Orientis paene totius vastatorem perversoremque, fuerat, quique prudentia senili cum iuvenili fortitudine iungenda tantum in commune commodum ista legatione ac tractatione profecerat, ut non irrito conatu discerpta membra Romani imperii reiuungenda coaptandaque iterum non frustra suscepisse videretur: huius inquam Comneni Manuēlis filii duo fuere, quorum maiori natu nomen Isaacio fuit, iunior Ioannes vocabatur. quos aetatis adhuc infimae pater cernens, quando illum gravis valetudo admonere mortis instantis videbatur, consilium cepit utriusque imperatori commendandi; neque enim saltem illis matrem relinquebat moriens, quae illos curaret, dudum antea mortuam. et rem prudenter deliberatam feliciter executus est. cum enim pueros tutelae ac pa-*
Niceph. Bryen.

βουλευθὲν *ἔξηγεκε*, καὶ μέντοι καὶ παρατίθεται τούτους τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ ἐπεικῆς τε ὦν καὶ τιμῶν εἰδὼς τὴν εὐγένειαν οὐκ ἔστιν εἰπεῖν ὅσης ἤξιωσε προμηθείας τοὺς παῖδας. παιδαγωγὸς γὰρ αὐτοῖς ἐπιστήσις καὶ παιδοτροφίβας τοῖς μὲν ὀφθαλμοῖς τὸ ἦθος τῶν νέων ἐπέταττε, τοῖς δὲ τὰ πολεμικὰ ἐκδιδύσκειν, ὁπλίσσασθαι τε
 P 17 εὐφρῶς καὶ τῷ θυριῷ σκέπασθαι πρὸς τὰς τῶν ἐναντιῶν βολάς, καὶ ἔγχος κραδαίνειν καὶ ἐπῴζεσθαι δεξιῶς καὶ βέλος ἀφίειναι κατὰ σκοποῦ, καὶ ἵνα τὸ καιριώτατον εἴποιμι, τὰ τακτικὰ μελετῶν, ἵνα ἔχοιεν εἰδέναι ὅπως τε χρῆ φάλαγγα τάττειν καὶ καταλέγειν λόχους, στρατοπεδεύειν τε ἐπικαιρῶς καὶ χάρακα πύργους τε
 10 καὶ τἄλλα ὅσα δὴ τὰ τακτικὰ ἐκδιδύσκουσι. διατριβὴ δὲ τούτοις ἢ μονὴ τοῦ Στουδίου ἀφώριστο δυοῖν ἕνεκα, τὸ μὲν ἵνα καὶ πρὸς ἀρετὴν ἐπαλείφοντο τῇ μιμήσει τῶν ἀρίστων ἀνδρῶν, τὸ δ' ἵνα
 B ἔχοιεν εὐχερῶς ἔξιναί τῆς πόλεως πρὸς Θήραν τε ἀπιέναι καὶ τοῖς ὀπλοῖς γυμνάζεσθαι. 15

2. Ἐπεὶ δὲ διηλλαξάτην ἄμφω τὴν ἡβην, εὐθὺς ταῖς βασιλικαῖς ἐταιρίαις συγκατελεγήτην· ἔθος γὰρ τοῦτο βασιλεῦσι Ρωμαίων τοὺς τῶν ἀρίστων ἀνδρῶν παῖδας καὶ τῶν εὐγεγονότων τῆ σφῶν αὐτῶν ὑπηρεσίᾳ συγκαταλέγειν. οὕτω συχρὸς παρερροῦ καίρος, καὶ αἱ μέγισται τῶν τιμῶν εἶχον αὐτούς, ἐπαρχλαί τε καὶ 20

trocinio peculiari Basilii commendasset, non facile dicta est, quam benevole prolixoque animo clemens ille ac sapiens princeps nobilitatem pro eo ac par erat honorare solitus, pupillorum curam educationemque sit amplexus, paedagogos eis statim, et moderatores imposuit optimos, qui et mores adolescentulorum ad decus omne formarent: corporaque tenera pro aetatis capta ad militarium iam tum artium meditationem fingerent. armari eos expedite docentes, galeamque apte induere adversus infestas iaculationes hostium, telum vibrare, equitare perite, collimare iaculo in scopum: et ut praecipuam disciplinae bellicae partem commemorare rationem instruendarum aetatum sic habere in promptu, ut quovis loco ac tempore quemvis numerum, qua figura expediret ordinare extemplo possent, callerentque ad unguem quis insidiarum collocandarum modus, quid spectandum in loci delectu ad castrametationem opportuni, castrorum ipsorum quae forma quaeve descriptio sit optima, ceteraque istiusmodi ad scientiam ducendorum exercituum pertinentia. diversorium illis assignatum est in monasterio Studii duabus de causis. primum ut ad virtutem exemplis virorum praestantium informarentur, deinde ut facilem haberent exitum ex urbe, quoties vel vacationis vel exercitationis ergo prodire ipsos oporteret.

2. Ubi vero pubertatem ambo attigerunt, statim societatibus Palatinarum adscripti sunt. mos enim hic fuit Romanis imperatoribus, ut virorum praestantium et nobilissimorum quorumque filios honoris causa familiaribus sui ipsorum ministeriis allectos adhiberent. hinc iam brevi tempore maximi certatim honores ultra his deferbantur, provinciarum videlicet administrationes copiarumque bellicarum atque adeo integrorum exercituum perfecti-

φαλαγγαρχαίαι καὶ στρατηγίαι. ἐπεὶ δὲ γάμων ἔδει λαμπρῶν τοῖς
 οὗτω τὸ γένος περιφανέσι, καὶ τούτων τυγχάνουσι. συζέγγυται
 γὰρ ὁ μὲν Ἰσαάκιος τῇ πρεσβυτέρῃ τῶν βασιλέως Βουλγάρων Σα- C
 μουήλ θυγατέρῳ, Αἰκατερίνα ὄνομα, ὁ δὲ Ἰωάννης τῇ τοῦ Χά-
 5 ρωνος Ἀλεξίου, ᾧ τὰ κατὰ τὴν Ἰταλίαν ἐκ βασιλέως ἐγκειρίστο V 9
 πρόγματα, ἀνδρὸς φρενήρους καὶ νουνεχοῦς καὶ τὴν χεῖρα γε-
 ναίου καὶ τὴν ψυχὴν θαρσαλέου, ᾧ καὶ τὸ ἐπώνυμον ἐκ τῆς ἀν-
 δρίας κεκλήρωτο· τὸν τινα γὰρ τῶν ἐναντίων βαλὼν ἐπεὶ νεκρὸν
 ἀποδέδειξε, Χάρων ἐντεῦθεν ἐπωνομάσθη. τούτου τὴν θυγα-
 10 τέρα γήμας ὁ Ἰωάννης Ἄνναν εἰς Δαλασηνοῦς τὸ γένος μητρόθεν
 ἀνέλκουσαν τοὺς Ἀδριανοῦς ἐκείνους καὶ τοὺς Θεοφυλάκτους, πα-
 ῖδων ἀρίστων ἀπεφάνθη πατήρ. ἐκ δὲ τούτων πέντε μὲν ἄρρε- D
 νες, Μανουήλ, Ἰσαάκιος, Ἀλέξιος, Ἀδριανός, Νικηφόρος, τρεῖς
 δὲ θῆλειαι, Μαρία, Εὐδοκία καὶ Θεοδώρα, αἱ καὶ μέχρι τέλους
 15 αὐτοῦ διεσώθησαν· ἐπὶ τούτοις γὰρ τὸν βίον κατέλυσεν. ἀλλὰ
 ταῦτα μὲν ὕστερον. νυνὶ δὲ τῆς ἀκολουθίας ὁ λόγος ἐχέσθω.

3. Προϊόντε γοῦν ἐκ δόξης εἰς δόξαν ἄμφω τῷ ἀδελφῷ
 τὴν ὁμόνοιαν μέχρι τέλους ἐτηρησάτην, τοῦ νεωτέρου τῷ πρεσβυ-
 20 τέρῳ ἐν ἕνυσσι καθυπεύκοντος κἀκείνου τῷ νέῳ τὴν προσήκουσαν P 18
 χθῆ Ἰσαάκιος, κουροπιλάτην τὸν ἀδελφὸν τιμήσας ἄρχοντα τῶν

8. τὸν τινα] P. οἶόν τινα. fort. τῶν τινα γὰρ ἐναντίων.
 15. αὐτοῦ] Cod. αὐτῶν. correxit P.

rae. quoniam vero coniuges adultis iuvenibus quaerendae erant, quae natalium ipsorum illustri nobilitati pari generis claritudine responderent, nupsit Isaacio quidem maxima natu filiarum Samuelis regis Bulgarorum, cui nomen Aecatharinae fuit. Ioanni vero filia Charonis Alexii, cui ab imperatore res Italiae commendatae fuerant, viri consilio iudicioque praestantis, nec minus manu prompti animique ingentis ad quidvis arduum aggrediendum. cui et a fortitudinis specimine nomen obtigit. quoniam enim saepe observatum erat quemcumque is percussisset hostium statim mortuum cadere, Charon is inde cognominatus est. huius Anna filia Ioannes ducta maternum genus a Dalassenis ducente, atque ab Hadrianis et Theophylactis illis inclytis, filiorum ab ea optimorum felix pater est factus, ex quibus quinque mares, Manuël, Isaacius, Alexius, Adrianus, Nicephorus: tres vero feminae, Maria, Eudocia, et Theodora, quae et usque ad eius obitum superfuere, adfueruntque omnes patri morienti. sed haec postea: nunc quae sequuntur ordine reddenda.

3. Proficientes per hunc modum fratres duo et per honorum gradus ad summum continue nitentes concordiam inter se usque ad finem miram tenuerunt, iuniore maiori natu in omnibus obtemperante, illoque vicissim germano suo minori quem oportebat honorem tribuente. ut vere in principale fastigium evectus Isaacius est, curpalatae dignitate ornatum fratrem, du-

τῆς δύσεως στρατευμάτων ἀποδέδειχεν, ὃν πάλαι δομέστικον τῶν σχολῶν ἐκάλοιν, νυνὶ δὲ μέγαν καλοῦσι δομέστικον. τὰ μὲν οὖν κατὰ τὸν Ἰσαάκιον ὅπως τῶν βασιλείων ἐπελάβετο σκήπτρων καὶ ἐφ' ὅσον καὶ ὅπως ταῦτα διέθυγε, περιττὸν ἂν εἶη λέγειν· ἐξίσταται γὰρ τοῖς βουλομένοις ἀναλέγεσθαι ταῦτα ταῖς περὶ τοῦτον ἐντυ-
 χάνοντα ἱστορίαις. ὁ δὲ Ἰωάννης ἐπειδὴ τῆς δύσεως ἄρχειν ἔλα-
 χεν, ὡς ὁ λόγος φθάσας ἐδήλωσε, μνημεῖον ἄληστον τὰς αὐτοῦ
 B πράξεις κατέλιπε Θραξί τε καὶ Μακεδόσι καὶ μέντοι καὶ Ἰλλυριοῖς
 καὶ Βουλγάροις ἄρχουσί τε καὶ ἀρχομένοις. καὶ οὐκ ἦν ὅς οὐ πε-
 πείρωτο τῆς τοῦ ἀνδρὸς καλοκαγαθίας· ἐπιεικῆς γὰρ καὶ μέτριος¹⁰
 εἶπερ τις ἄλλος ἀνθρώπων γενόμενος τὴν ἀπάντων εὐνοίαν ἐπε-
 σπάσατο, πρὸς μὲν τὸ εὐεργετεῖν δέξυτατος ὢν καὶ συντονώτατος,
 πρὸς δὲ τὸ κολάζειν ἀμβλὺς καὶ δυσκίνητος. τεκμήρια δὲ τῆς
 τᾶνδρὸς ἀρετῆς καὶ ἄλλα μὲν πλείω, οὐκ ἦντο δὲ καὶ τὸ τὴν
 βασιλείαν ἀποσκευάσασθαι· ὅπως δέ, προῖων ὁ λόγος δηλώσει.¹⁵

4. Τρίτον ἔτος ἀνύων ἤδη κατὰ τὴν βασιλείαν ὁ ἀδελφός
 τε καὶ βασιλεὺς τὸν τῆς Προποντιδος διαπεράσας πορθμὸν ἐν τοῖς
 C περὶ τὸ Ὀνοράτου πολίχνιον προαστείαις ἠύλλετο, ἐπὶ Θήραν τε
 συνεχῶς, ἐξιών καὶ τὸ σῶμα γυμνάζων. ἀλλὰ κατ' οὐδὲν αὐτῷ
 συνετέλει τὸ γυμνάσιον· νόσῳ γὰρ συνεσχέθη πλευρίτιδι, καὶ τρί-²⁰
 την ἡμέραν ἐγκαρτερήσας, ἐπειδὴ ἤσθετο ἑαυτοῦ μὴ καλῶς ἔχον-
 τος, εἰς τὸν βασιλικὸν εἰσελθὼν δρόμωνι ἐκομίσθη πρὸς τὰ ἀνά-

15. δηλώσει] V. δηλώσει.

18. τε] V. δι.

cem summum Occiduorum exercitum declaravit, quem domesticum scho-
 lum vocabant olim, hodie magnum domesticum appellare mos est. iam quo-
 modo Isaacius imperium arripuerit, quaque ratione et quamdiu geaserit, su-
 pervacaneum fuerit exponi a me. licebit enim cognoscere ista volentibus
 comihodius ea petere e publicis quae exstant historiis temporum illorum.
 Ioannes porro Occiduarum partium cura, uti diximus, suscepta immortale
 monumentum virtutis suae actis insignibus et laudatissimis apud Thracas,
 Macedonas, Illyrios et Bulgaros reliquit summis se iuxta infimisque privatis
 et magistratibus ex aequo probans, neminemque ullius generis aut sortis
 suae humanitatis aequitatisque expertem sinens. nemo illo facillor, mode-
 ratior, amabilior omnibus, quippe ad benefaciendum promptissimus, isto-
 que in studio de quovis bene merendi iuxta diligentissimus et constantissimus
 ad puniendum segnis aegreque mobilis. documenta vero virtutis viri cum
 afferri multa possint, tum nullum illustrius recusatione imperii, de qua mox
 agam.

4. Tertium in imperio annum agens eius frater Isaacius Augustus, tra-
 lecto Propontidis freto, in Onorati oppidi suburbis diversabatur, venatum
 continuo exiens corpusque exercens. id quod illi parum profuit. pleuritide
 siquidem correptus, cum triduo in loco manens morbum frangere tentasset,
 denique male victus dromone imperatorio conscenso in palatium deportatus

κτορα. φροντίς οὖν εἶχεν αὐτὸν εὐθὺς τοῦ μετ' αὐτὸν βασιλεύ-
 στοντος, καὶ πάντων ὁ ἀδελφὸς προτετίμητο· ἦδει γὰρ τοῦτον χρη-
 στὸν ὄντα καὶ ἱκανὸν περὶ τῆν τῶν κοινῶν πρῶγμάτων ἀντίληψιν.
 εὐθὺς τε μετεκέκλητο καὶ λόγων πρὸς αὐτὸν ὁ βουσιλεὺς ἤρχετο
 5 παρακλητικῶν. “ἐμὲ μὲν” λέγων “ὦ φίλτατε ἀδελφέ, τὸ πέρασ D
 ἤδη τοῦ βίου καταλαβὸν βιάζεται πρὸς τὴν ἔξοδον, σὲ δὲ χρῆ
 τῶν κοινῶν ἀντιλαβεσθαι πρῶγμάτων καὶ τοὺς τῆς βασιλείας οἴα-
 κας ἀναδέξασθαι· τοῦτο γὰρ λυσιτελήσειν οἴμαι οὐ τοῖς καθ' αἷμα
 μόνον ἡμῶν προσήκουσιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ὑπὸ Ῥωμαίους ἅπασιν.
 10 ταινωθῆις οὖν τῷ διαδήματι ἕως αὐτὸς ἐμπνέων εἰμι τῶν πρῶ-
 γμάτων ἀντιλαβοῦ” πολλοὶ γάρ, ὡς οἶσθα, τῇ βασιλείᾳ Ῥωμαίων V 10
 ἐποφθαλμιζουσι.” τούτων ἀκούσας τῶν λόγων ἐκεῖνος δραμεῖν
 πρὸς τὴν τῶν κοινῶν ἀντίληψιν ἀνυσχάλλων ἦν καὶ ἀναδύομενος
 καὶ πάντα παθεῖν ἔτοιμος μᾶλλον ἢ τῶν κοινῶν ἀντιλήψεσθαι.
 15 ἀλλ' ὁ μὲν οὕτως εἶχε προθέσεως, ἡ δ' αὖ ὁμουνέτις αἰσθομένη
 τῶν λεγομένων βαρέως ἔφερε τὴν παραίτησιν, καὶ παρὰ τῷ ἀνδρὶ P 19
 παρακαθίσουσι τοιοῦτοις ἐχρήτητο παρ' αὐτὸν λόγοις, “ἴνα τί”
 λέγουσα “κύριέ μου, ξίφος ἔλκεις πρὸς ἑαυτὸν καὶ τὰ φίλτατα,
 μήτε τὸ τούτων οἰκτεῖρων ἄωρον μήτε ἡμῶν κηδόμενος; οὐκ οἶσθα
 20 ὡς εἴ τις ἐπιλάβηται ἄλλος τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς, ἐκ ποδῶν ποιῆ-
 σαι σπένσειεν ἕπαν τὸ γένος ἡμῶν, οἴομενος οὕτως ἐπ' ἀσφαλούς
 ἠδράσθαι αὐτῷ τὰ τῆς ἀρχῆς; ἴνα τί γοῦν οὕτω μεματαιώμεθα

13. ἀνασχάλλων] Ita P. Cod. ἀνασχάλων. Bekker ἀσχάλλων.

est. ibi sollicitudo eum cepit designandi sibi successoris, quam ad rem facile omnibus fratrem praetulit, quem benignum et cunctis partibus multo maxime idoneum norat gubernationi communium negotiorum. vocatus ergo statim ab imperatore talem ab eo principatus capessendi adhortationem audivit. “mibi quidem, frater carissime, vitae huius exitus non obscure imminet; urgeri enim me in extrema sentio. te vero pro me oportet procuratoriam suscipere publicarum rerum et imperii clavum in manus sumere: id enim ego expedire iudico, non familiae dumtaxat ac cognationis nostrae, sed communiter omnibus, qui Romanae ditioni subiectae sunt. iam nunc igitur censeo, sumpto diademate, quoad ipse adhuc spiro, administrationem capesse rei publicae; nosti enim quam multi Romano imperio cupiditatis oculos adiciant.” his ille auditis, contraxit animum virtuteque sua involvit se, subitum quidvis potius mali ac periculi ostendens quam ut rei communis delatam gubernationem admittere sustineret. cuius hoc proposito uxor eius cognito graviter summi honoris iacturam ferens, his fere virum sermonibus aggreditur. “cur obsecro te, domine mi, ensem stringis in te ipsum et communia pignora, neque nobis consulens neque horum immaturae misertus aetatis? non vides omnino fore, ut quicumque Romanum imperium arripiat alius, studio conatuque enitatur omni genus universum delere nostrum, sic se deum sibi suaeque familiae possessionem imperii asserturum autumans. quae haec igitur, malum, stultitia est praecipites abducere nos nostrosque liberos

ἑαυτοῦ καὶ τὰ φίλτατα εἰς προὔπτον ἐπιφροσύνην κίνδυνον; καὶ τὸ πᾶσιν ἡμερῶν ἀπωθούμεθα τὴν βασιλείαν Ῥωμαίων; τίς B ἢ ἐπιβλαβῆς αὕτη φιλοσοφία καὶ ἄκαιρος μετριοφροσύνη; ἀλλ' εἴ τι ἔμοι πέθῃ, σπεῦσον ὡς τάχιστα ταῖς συμβουλαῖς πεισθῆναι τοῦ βασιλέως καὶ ἀδελφοῦ, καὶ τῶν πραγμάτων ἐπιλαβοῦ.¹⁰ 5

5. Ταῦτα καὶ πλείω τούτων εἰπούσα (ἦν γὰρ δεινὴ τις καὶ λέγειν καὶ πράττειν) ἐπειδὴ μὴ ἔπειθε, πρὸς ἰκεσίαν ἐτρέπετο καὶ τὰς διὰ δακρῶν καὶ στεναγμῶν ἐντεύξεις προσέφερεν. ὡς δ' ἄτεγκτον ἔδρα καὶ πρὸς πᾶν σκληρυνόμενον, ἀπογοῦσα τοῦ πείθειν εἶγα, πολλὰ καθ' ἑαυτὴν ἀλγοῦσα καὶ τούτου κατα- 10 C στεγνάζουσα. οὕτω μὲν οὖν ἐκείνος τὴν βασιλείαν ἀπεσκεύαστο. ὁ δὲ βασιλεὺς τὴν νόσον ὀρῶν ἐπιτείνουσαν, ἐπέπερ ἀπὲργνωστο αὐτῷ τὰ κατὰ τὸν ἀδελφόν, πρὸς τὸν Δούκα Κωνσταντῖνον ἀπειδεν, ἄνδρα πολλοῖς κομῶντα πλεονεκτήμασιν. εὐθὺς οὖν ἐκάλεε καὶ διαλεχθεὶς αὐτῷ περὶ τῶν κοινῶν καὶ τοῦδ' *** αὐτῷ παρα- 15 Θέμενος τῷ βασιλικῷ ταινιώματι στεφανοῖ, αὐτὸς πρότερον τῆς ἀλουργίδος τὸ ἀγγελικὸν ἀνταλλαξάμενος σχῆμα. ὁ μὲν οὖν πρὸς τὴν τοῦ Στουδίου μονὴν ἐπήγετο. ὁ δὲ γε Δούκας τῶν τῆς βασιλείας οἰάκων δραξάμενος εὐθὺς ἔσπευσε πλεονεξίαν μὲν ἀνελεῖν, D μετριότητα δὲ καὶ δικαιοσύνην εἰσενεγκεῖν. καὶ μῦντοι καὶ κα- 20

10. καταστεγνάζουσα] P. καταστενάζουσα. fort. καταστεγνάζουσα.

11. ἀπεσκεύαστο] P. ἀπεσκευάσανο. fort. ἀπεσκεύαστο. 14. εὐ-

θὺς οὖν ἐκάλεε] P. εὐθὺς οὖν Κωνσταντῖνον μετεκάλεε. 15. καὶ

τοῦδ' *** αὐτῷ] Probabiliter P. καὶ τοῦδ' οἰάκας τῆς ἀρχῆς αὐτῷ.

16. τῷ βασιλικῷ] P. ἐκείνου τῷ βασιλικῷ.

In certissimum periculum potius quam excipere ultro sese offerentem rem unam omnibus desideratissimam, Romanae rei potestatem summam, quoniam isthaec perniciose male sanaque philosophia? apage istam sis moderationem intempestivam; et si quid mihi credis, fac quam primum, consiliis obsecutus Augusti fratris, ut publicae rei auspiceris regimen.¹⁰

5. Haec et his plura cum dixisset mulier in dicendo et in agendo vehemens, nec persuasisset tamen, ad supplicationes versa, preces infimas spiribus crebris largisque fletibus admixtis admovit viro, sicco vultu immotoque animo audienti cuncta; quem illa duritiae rigore adversus quosvis impulsus invicta ubi satis sensit, suasionis successu desperato, silentio se ac morori tradidit, multa virum inousans seque ipsam miserans. sic Ioannes principatum recusavit, imperator autem intendi morbum videns, nec sperans induci fratrem ad imperandum posse, ad Constantinum Ducas quosvis oculos, virum multis praeclaris dotibus ornatum. re igitur cum fratre communicata, de huius sententia Constantinum accersitum, diademate summi principatus insigni coronat, sicque illi administrationem attribuit Romanae rei, purpura ipse prius regia in angelicum monachi habitum mutata. quibus actis, Isaacius quidem in Studii monasterium delatus est: Ducas vero regimine imperii arrepto magno statim impetu in id incubuit, ut vi atque avaritia sublatia moderationem iustitiamque induceret in mores usumque saeculi, in quo et

τωρθεῖσθαι τοῦτο αὐτῷ. ὄρων γὰρ τοὺς πλείστους ἐπὶ τὸ ἀδικεῖν τετραμμένους ἐπὶ τὸ δικάζειν ἐτρέπετο. μὴ λαμβάνων δ' ἐν κρῖσει πρόσωπον, κατὰ τὸν προφήτην, μήτε μὴν ἐκκλίνων εἰς δεξιὰ ἢ εἰς ἀριστερά, ἀλλ' ὁδῷ βασιλικῇ πορευόμενος τοῖς μὲν ἀδικούσιν ἐμβριθῆς τις ἐφαίνετο καὶ δεινὸς τὰ τῆς ἀδικίας ἐκκόπτων ὀρμήματα, τοῖς δ' αὖ ἀδικουμένοις προσφιλές τε καὶ χαριέστατος. καὶ μέντοι οὐδὲ πρὸς τὸν βασιλεύσαντα τοῦτον ἀχάριστος ἐναπέφηνεν· ἐπεὶ γὰρ μετὰ τὴν μονήρους βίον καὶ σχήματος τὴν περιβολὴν καὶ πρὸς τὴν τοῦ Στουδίου μονὴν ἐπαγωγὴν τὰ τῆς νόσου ἐξῆραϊσε καὶ ἔγχις ὁ πρὶν θανεῖν προσδοκῆσιμος ἀποδέδεικτο, διὰ πάσης ἦγεν ὁ Δούκας τοῦτον τιμῆς κύριον τε καὶ βασιλέα ἀποκαλῶν καὶ προεδρίας ἀξιῶν, ὀπηγίκα φοιτῶν ἦν πρὸς αὐτόν. ἐφοῖτα δὲ συνεχῶς. οὐκ αὐτὸν δὲ μόνον ἦγε διὰ τιμῆς, ἀλλὰ καὶ τὸ τούτου συγγενὲς ἦσαν, γυναῖκα καὶ θυγατέρα καὶ ἀδελφὸν καὶ τοὺς ἄλλους. ἀλλ' ὁ μὲν Κομνηνὸς ἐνιαυτὸν ἐπιβιοῦς μετὰ τὴν τούτου ἀνάρρησιν ἐτελεύτα.

6. Ὁ δὲ γε Δούκας ἐπὶ ἑπτὰ ἔτεσι τοῖς πῦσιν ἐννόμως τὴν βασιλείαν Ῥωμαίων ἰθύνας τὸν βίον καὶ οὗτος κατέλυσε. διαδέχεται δὲ τὴν βασιλείαν ἡ τούτου σύνοικος Εὐδοκία σὺν Μιχαὴλ καὶ Κωνσταντίνῳ τοῖς παισὶ. βραχὺν δὲ τινα χρόνον μετὰ τὸν τοῦ Δούκα θάνατον καὶ ὁ κουροπαλάτης ἐπιβιοῦς παῖδας ὀκτώ

1. ἐπὶ] V. περι. 7. ἐναπέφηνεν] ὡς κέφηνεν? 19. Μιχαὴλ] P. addit Ἀνδρονίκου. 21. ἐπιβιοῦς] Addendum ἐτελεύτησε vel simile quid.

operam navavit. carnis quippe plerosque magna passim licentia per iniurias grassari, iuri dicundo vacandum sibi diligenter statuit, personam in iudicio non accipiens (quod vetat propheta) neque vel ad dexteram vel ad sinistram declinans, sed via gradiens regia iniuriosis quidem severus et austera constantia cupiditatibus iniquorum per vim ac fraudes erumpentibus occursans, iniurias vero patientibus ultro non amicitiam ac benevolentiam solum, sed blanditias paene quasdam tenerrimi affectus indices offerens, nec vero idem non gratissimo se animo adversus imperii decessorem gessit, cum enim is, suscepta instituti monastici professione ac vesta, deportatus in Studiense coenobium, ibi praeter spem morbo coepisset relevari, immo ex moribundo prius credito plane iam convaluisse videretur, summo semper honore observatus a Duca cultusque est, dominum illum et imperatorem appellante nec sedere nisi post ipsum sustinente, quoties ad ipsum accederet; accedebat autem frequentissime. neque vero ipsi soli honorem habuit, sed domui quoque eius ac generi universo, uxori, filiae, fratri et aliis. ceterum Comnenus anno exacto post inaugurationem Constantini excessit e vivis.

6. Ducas autem annis septem totis ex iuris ac legum praescripto Romana re administrata e vita et ipse migravit; succedente ipsi eius coniuge Eudocia, cum Michaele Andronico et Constantine filiis. nec multo post Ducis obitum tempore Ioannes quoque Comnenus curopaltas naturae debi-

καταλιπών, ὡς ὁ λόγος φθάσας ἐδήλωσε, πέντε μὲν ἄρρενας τρεῖς δὲ θηλείας, οὓς ἡ μήτηρ ἅπαντας καλῶς ἀναθρεψαμένη ἀξίους τοῦ γένους ἀπέδειξεν. ἀλλ' αἱ μὲν δύο τῶν θυγατέρων ἔτι τοῦ πατρὸς περιόντος ἀνδράσιν ἡρμόσθησαν τῶν εὖ γεγονότων καὶ πλούτῳ κομώντων, ἡ μὲν πρεσβυτέρα Μαρία τῷ Ταρωνίτῃ Μι-
C χαήλ, ἡ δὲ μετ' ἐλείην Εὐδοκία τῷ Μελισσηνῷ Νικηφόρῳ, ἀνδρὶ νουνεχῆ τε καὶ θαυμασίῳ, ὃς πατρόθεν ἐς Μορτίους τὸ γένος ἀνέφερε. τὴν δὲ γε ὑστάτην πασῶν Θεοδώραν μετὰ τὸν τοῦ πατρὸς μόρον τῷ τοῦ Διογένους υἱῷ Κωνσταντίνῳ, τοῦ πατρὸς ἦδη τὰ Ῥωμιαίων σκῆπτρα διέπειν λαχόντος, ἡ μήτηρ συνήρμοσεν ¹⁰ ὕστερον, ἀνδρὶ εὐγενεῖ μὲν καὶ κατὰ χεῖρα γενναίῳ τὸν δὲ γε τρόπον οὐ πάνυ τι ὄντι ἐπαινετέῳ, ὡς τὰ ὕστερον ἐδείξεν. ἀλλ' οὕτω μὲν τὰ κατὰ τὰς κόρας συνέβη. * * * * ἔτι τούτῳ περιόντος στρατεύειν τε ἤρξατο, καὶ πρὸς μίμησιν τῶν πραχθέντων ἑαυτὸν ἀποξέων ἔσπευδεν ἀποβῆναι τούτων ἐπάξιος. ὁ δὲ μετ' ἐλείων ¹⁵ Ἰσαάκιος τοῖς ἀδελφοῦ κατὰ πόδας εἴπιτο ἔχρεισιν. ὁ δ' αὖ
D τρίτος Ἀλέξιος παντοίων ἦν χαρίτων ἀνάπλευς· χάρις γὰρ ἐπήρθει τῷ προσώπῳ ὅποیان οὐ τις ἐν ἄλλῳ ἐθεύσατο πώποτε, καὶ φαιδρὸς ἦν αἰεὶ καὶ ἀγαθοσύνης ἀνάπλευς. καὶ τί ἂν τις εἴποι περὶ τούτου ὡς δυνηθῆναι τοὺς λόγους ἐξιῶσαι ταῖς τῶν ἡδῶν ²⁰ ἀγλαταῖς καὶ ταῖς τῆς ψυχῆς ἀρεταῖς; παντοδαπὸν ἦν χρῆμα φυσικῆς τε καὶ προμυρετικῆς κοσμιότητος, καὶ οἷόν τι κάλλιστον

12. ἀλλ' οὕτω — περιόντος] P. ἀλλ' οὕτω μὲν τὰ κατὰ τὰς κόρας. ἀρρένων δὲ παιδῶν ὁ μὲν Μανουὴλ πατὸς ἔτι περιόντος. satius duxi lacunam indicare. 14. πραχθέντων] πατέραν? P. προγόνων.

tum solvit, filiis ut dixi relictis octo, quinque maribus et tribus feminis, quos omnes mater educatione accurata dignos avita nobilitate reddidit. puellarum duae, patre adhuc vivente, collocatae viris nobilibus et locupletibus fuerant. maior quidem natu Maria Taronitae Michaëli, Eudocia vero secundo post hanc genita Melisseno Nicephoro viro prudenti et praecclare, qui patrum et Mortuii ducebat genus. postrema Theodora post patris mortem matris voluntate nupsit Constantino Diogenis iam imperantis filio, nobili quidem illi manuque prompto, sed moribus non usque adeo laudatis, ut deinde preparavit. hactenus de Ioannis filiabus. filiorum vero Manuël quidem primogenitus, patre adhuc superstite, tolerare militiam iam coeperat, factique fortibus dignum se maiorum loco ac gloria probare. proxime ab illo natus Isaacius fratris maioris vestigia premebat. tertius autem Alexius lepore ac gratia redundans puer, ore protinus ipso ac vultu efflorescentem iugennis venustatis suavitatem nunquam in ullo visam praeferebat, fronte semper hilaris, remittenti facie, arrisus obtutuque spirantibus nescio quid blandum: exemplar iam tum laudis omnis, cui frustra quivis quantavis fretus facultate parem se commendando speraret fore, adeo variarum in unum dotium et or-

τῷ βίῳ ἀνάστημα ἐκ δοῦν τοῖν ἐναντίον συγκαίμενον· ὀξύτατος γὰρ ὢν ξυμπάντων ὢν αὐτοὶ τεθεάμεθα καὶ δραστηριώτατος οὕτω προσιότατην ἰδέκνυτο τὴν ψυχὴν ὡς μικροῦ δεῖν καὶ ἀκίνητον πρὸς θρηγὴν ἑαυτὸν ἀποφαίνειν. οὕτω δὲ τὴν ἡβην ὑπερβάς ἐβιάζετο 5 τὴν μητέρα συνεκπέμπειν καὶ αὐτὸν τῷ ἀδελφῷ· ἀμέλει καὶ ξυνεί- P 21
πετο τούτῳ στρατηγοῦντι καὶ τὰ τῆς ἀρετῆς πρὸ τῆς τελειότητος ἰδέκνυτο καὶ σάκος φέρων καὶ δόρυ κραδάλων ὡς ἄριστα, καὶ διὰ γλώττης ἦν ἀπάντων εὐδύς. τὰ μὲν οὖν κατὰ τοῦτον ἀναμει-
νάτω μικρόν, ὃ λόγος δ' ἐχέσθω τῆς ἀρχῆθεν ἀκολουθίας· οὕτω 10 γὰρ ἂν καθ' εἰρημὸν προβαλῶν εἰς τὰς ἑαυτοῦ κατατήσσειε πρά-
ξις πρῶτον ἐπιμησθεῖς καὶ τῶν λοιπῶν ἀδελφῶν. ἥστην δὲ τούτῳ Ἀδριανός τε καὶ Νικηφόρος, οἷν ἡ μήτηρ κομιδῆ νέοιν ὄν-
τοιεν διδασκάλους ἐπιστήσασα τὴν ἐγκύκλιον ἐπέταττεν ἐκπαιδεύε-
σθαι παιδευσιν.

15 7. Ἄρτι δὲ καὶ τοῦ Διογένους Ῥωμανοῦ τῶν τῆς βασιλείας B
οὐάων ἐπιλημμένον πρῶτος τῶν ἀδελφῶν Μανουὴλ ὠκείωτο τῷ
βασιλεῖ καὶ πρωτοστράτῳ πρὸς αὐτοῦ ἀποδέδεικτο. οὕτω συ-
χνὸς παρερρῆη καιρός, καὶ στρατηγὸς αὐτοκράτῳ τῶν ἐφῶν τα-
γματῶν προυβέβλητο. περρωθεῖς οὖν τὴν Προποντίδα περὶ Γα-
20 λάτας ἠδύλιετο, ἥδη τῶν Τούρκων ἀρξυμένων τὰ τῆς ἐφῶς λητ-
ζεσθαι. τίνες δὲ οἱ Τούρκοι καὶ ὅθεν γῆς ὠρμημένοι πρότερον

12. οὖν] Cod. ᾠ. correxit P.

namentorum confluxus rarissimus praedicatione superiorem omni iuvenem fe-
cerat; primum a natura velut ad unguem factum, deinde virtute numeris
exactum omnibus, et velut ad specimen officii admirationi propositum aeta-
tis suae, quod res contrarias vulgo creditas, in se conciliaret conflaretque,
fervidam actuosamque naturam, et mansuetudinem irasci nesciam. impubis
adhuc, extorto vi quadam consensu matris, secutus fratrem exercitum du-
ctantem militare coepit eius auspiciis et specimina fortitudinis praecocis ante
legitimam aetatem edere scuto scito gestando hastaque valide ac perite qua-
tienda. quare iam tum in ore atque in praedicatione omnium fuit. sed quae
hunc spectant reliqua sustinenda sunt paululum: quoad explicatis iis, quae
priora sunt ordine, secundo demum fluxu in consequentia sermo delabatur.
atque illud primum de duobus postrenis fratribus libandum, Adriano nimi-
rum et Nicephoro, commendatos serio ambos adhuc parvulos a matre fuisse
magistris lectissimis, qui ad omnem eos eruditaram artium elegantiam non
perfunctorie formarent.

7. Romano Diogeni ad principatum evecto, Manuël Comnenorum nata
maximus gratus statim in paucis coepit esse; istiusque pignus gratiae proto-
stratoris dignitatem primum, tum non longo post tempore Orientalium exerci-
tuum supremam praefecturam habuit. traiecta igitur Propontide circa Gala-
tiam morabatur, Turcis iam incipientibus Orientales depraedari regiones.
quinam autem et unde profecti Turci Romanis se primum finibus admoverint,

V 12 ὁμορεῖν Ῥωμαίοις ἔληγον ὕστερον, ἀναγκαῖον ἄνωθεν διαγγήσα-
 C σθαι. οὗτοι οἰκεῖν μὲν ἔλαχον τὰ προσάρκτια τὰ πέραν Ταναΐ-
 δός τε καὶ Βοσπόρου, οὐ πάνυ τε τῶν Κανκασίων ἀπέχοντες ὁρῶν.
 αὐτόνομον ἔθνος ὃν καὶ γαλακτοφάγον ἀρχῆθεν πολυάνθρωπον τε
 καὶ πολεμικώτατον ὑπ' οὐδενὸς δεδούλωται ἔθνος πώποτε. τῆς 5
 γοῦν Περσῶν ἀρχῆς εἰς τοὺς τῆς Ἄγαρ διαλυθείσης, καὶ τῆς μὲν
 Σαρακηνῶν ἐπικρατείας μὴ μόνον Περσίδος καὶ Μηδίας καὶ Βα-
 βυλῶνος καὶ Ἀσσυρίων κυριευούσης, ἀλλ' ἤδη καὶ Αἰγύπτου καὶ
 Λιβύης καὶ μέρους οὐκ ἐλαχίστου τῆς Εὐρώπης, ἐπειπερ ἀλλήλων
 καταστασιάσαντες οἱ ἐξ Ἄγαρ τὴν μεγίστην ἀρχὴν εἰς πολλὰς ἐμ- 10
 ρίσαντο ἄλλος ἄλλης κατάρχων, καὶ εἰς ἐμφυλίους πολέμους τὸ
 D ἔθνος ἐχώρησεν, ἀρχηγὸς Περσίδος καὶ Μήδων καὶ Ἀβριτανῶν
 καὶ Μηδίας ὑπάρχων τότε Μουχούμετ ὁ τοῦ Ἰαμβραήλ κατὰ τοὺς
 χρόνους Βασιλείου τοῦ αὐτοκράτορος, καὶ πολεμῶν Ἰνδοῖς καὶ
 Βαβυλωνίοις, ἐπειδὴ πρὸς τὸ κατόπιν ἑώρα χωροῦντα ἑαυτῶ τὰ 15
 πράγματα, ἔγνω δεῖν πρὸς τὸν Οὐννων διαπρεσβεύσασθαι ἄρ-
 χοντα καὶ ξυμμαχίαν ἐκεῖθεν αἰτήσασθαι. τῆς γοῦν πρεσβείας
 κατευθυνθείσης αὐτῶ συνέπεμπε τοῖς πρέσβεισι καὶ δῶρα πολυ-
 τελῆ. ἐπανήσαν γοῦν οἱ πρέσβεις ξυμμάχους φέροντες τρισχι-
 λλους ἀρχηγῶν ἔχοντας Στραγγολίπιν καὶ Μουκίλειτ τὸν υἱὸν Μα- 20
 κηήλ, οἱ διαπεριωσάμενοι τὸν Ἄριξιν κατὰ τὴν ἐν αὐτῷ γέφω-

1. ἔληγον] P. ἤρξαντο καὶ πολεμῶν.

3. πάνυ τε] πάνυ τι?

4. αὐτόνομον] Addendum videtur δέ.

13. καὶ Μηδίας] P. de-

levit. 20. Στραγγολίπιν] V. Ταγγολίπην.

deinde bellum in nos moverint necesse arbitror, repetita paulo altius narra-
 tione, tradere. patria illorum prima fuit septentrionalis tractus ultra Tanaia
 et Bosporum, non longe a montibus Caucasii. gens fuit propriis ab initio
 institutis utens, lacte vesci solita, populosissima bellicosissimaque eadem,
 nec ullius unquam iugum externae potestatis passa. porro imperio Persarum
 in Agaris posteros translato, auctaque in tantum Saracenorum potentia, ut
 non modo Persidi, Mediae, Babyloniae, Assyriisque dominarent, verum
 iam Aegypto etiam et Africae partique Europae non exiguae imperarent,
 tantum regnum discordia pessum dedit et in multos minutos discidit principatus,
 invadentibus pro se potentioribus quibusque inter seditionum tumultus,
 bellorumque furiosae civilium, quas urbes quasve provincias quisque occupa-
 visset. in iis Muchumet Iambraelis filius, imperatoris Basilii temporibus,
 Persis, Medis et Abritanis unus imperitans, bellum cum Indis et Babylonis
 gerebat, in quo cum fortuna eum deficeret, resque retro illi ferri saepe viderentur,
 optimum factu duxit, legatione ad principem Hunnorum missa,
 socias illinc in auxilium copias petere: delecti oratores cum donis pretiosis-
 sime brevi rediere votorum compotes, auxiliariorum tria millia ducentes se-
 cum sub ducibus duobus, Tangrolipe et Mucaleto filio Macedis, qui traie-

ραν πεπυργωμένην ἐκατέρωθεν οὔσαν ἐς τὴν Περσίδα φοιτῶσι. συμμίξας οὖν ὁ Μουχούμετ τῷ ἑαυτοῦ στρατεύματι τοὺς μισθο- P 22
φόρους Τούρκους προσβάλλει τῷ τῶν Ἀρράβων ἄρχοντι Πισσα-
ρίῳ, καὶ ῥῆον αὐτὸν κατατροποῦται. ἐπανελθὼν δὲ εἰς τὴν ἑαυ-
τοῦ ἔσπευσε καὶ πρὸς τοὺς πολεμοῦντας Ἴνδους μετὰ τῶν ξυμμά-
χων διαγωνίσασθαι. παραιτουμένων δ' ἐκείνων καὶ πρὸς τὴν ἑαυ-
τῶν ἐκλιπαροῦντων ἔξαποστέλλειν, ἀνεθίσης σφίσι τῆς ἐν τῇ γε-
φύρᾳ φωλακῆς τοῦ Ἀρράξιδος, ἐπέπερ ἐκεῖνος ἐνέκειτο καὶ βίαν
ἐπενεγκεῖν ἐβουλεύετο, δεισαντες οἱ Τούρκοι μὴ πάθοιεν τι δεινὸν
10 πρὸς ἀποστασίαν χωροῦσι. καὶ τὴν Καρβωνίτιν ἔρημον ὑποδύν- B
τες διὰ τὸ μὴ θαρρεῖν ὀλίγοι πρὸς τοσαύτας ἀντιπαρατάξασθαι
μυριάδας, ἐκείθεν ἐκδρομὰς ποιούμενοι τὰ τῶν Σαρακηνῶν ἐδήουν
καὶ ἔφθειρον.

8. Λυσανασχετῶν δ' ἐπὶ τοῖς γενομένοις ὁ Μουχούμετ,
15 στρατὸν ἄθροίσας ἀμφὶ τὰς εἴκοσι χιλιάδας ἐπέμπει κατὰ τῶν
Τούρκων δέκα στρατηγούς αὐτῷ ἐπιστήσας τῶν ἐπ' ἀνδράγα καὶ
συνέσει μαρτυρουμένων Σαρακηνῶν. ἄρανες οὖν οὗτοι πρὸς τὴν
Καρβωνίτιν ἠπείλοντο. ἀλλ' εἰσιεῖναι μὲν τὴν ἔρημον διὰ τε τὴν
τοῦ ὕδατος σπάνιν καὶ τὴν τροφῶν ἔνδειαν ἀλυσιτελὲς εἶναι ῥοντο, C
20 ἔγγιστα δὲ τοῦ στόματος τῆς ἐρήμου στρατοπεδεύσαντες διεσκο-

1. πεπυργωμένην] Cod. πεπυργωμένην. correxit P. 3. Ἀρρά-
βων] P. Βαβυλωνίων. *ibid.* Πισσαρίῳ] Pag. 80, 16 Πισσῆριος
scribitur.

cto Araxe per pontem utrimque turribus munitum in Persidem pervenerunt. nec moram fecit Muchumet his recentibus mercede militantium Turcorum auxillis ad suas veteres copias adiunctis configendi cum Pissario Babyloniorum principe, quem facile fudit fugavitque. unde victor ad sua reversus parabat expeditionem adversus Indos, hos quoque hostes experta iam virtute Turcorum subacturum se confidens. verum his longiores militiam detrectantibus remittit in patriam ac pontis super Araxem custodiam ipsis committi flagrantibus, ubi contra incumbens Muchumet non longe abesse videbatur inferenda vi, Turci veriti ne quid acerbum paterentur, palam rebellant: solitudine inessata Carbonitide, cuius latebris et inaccessa natura locorum paucitatem suam a tanto numerosioribus Muchumetis exercitibus tuentur, excursionibus illinc crebris in circumpositas Saracenorū erumpebant regiones, rapinis ruinisque cuncta passim foede vastantes.

8. His indignatus Muchumet exercitum viginti ferme millium contra Turcos mittit sub decem ducibus fortitudinis ac prudentiae inter Saracenos notae testataeque. hi profecti Carbonitidem versus cum se admovent proxime, penetrare in ipsam solitudinem, aquae annonaeque omnis inopia squallentem periculosum rati, ad eius fauces, qua necessarius erat transitus munitis castris securam, ut ipsis videbantur, et asipientem inibant belli ad-

ποῦντο τὰ πρὸς τὸν πόλεμον. ὁ δὲ Στραγγολίπης τὸ βάθος ἀλλο-
ζόμενος τῆς ἐρήμου, ἐπέπερ ἕγνω τὴν κατ' αὐτοῦ ἐκστρατείαν,
τοῖς μετ' αὐτοῦ κοινολογησάμενος καὶ ξυμφέρον εἶναι κρίνας τυ-
πὸς τοῖς Ἀγαρηνοῖς ἐπιθέσθαι καὶ Πέρσαις, ταχυπορία χρησά-
μενος ἐπὶ ὄσιν ἡμέραις ἐπιτίθεται τῇ τρίτῃ τυπὸς αὐτοῖς ἄφου-
λάτως σκηνοῦσι καὶ μηδὲν προσδεχομένοις κακόν, καὶ κατατρο-
ποῦται τούτους ῥαδίως. ἐντεῦθεν λέγεται ὅτι πλειοστὴς γενόμενος
ἐγκρατῆς καὶ ἀρμάτων καὶ ἵππων κυριεύσας πολλῶν οὐκέτι λοι-
V 13 πὸν περὶ τὴν Καρβωνίτιν ἠύλλετο, οὐδὲ λαθραίας ἐποιεῖτο τὰς
D ἐπιθέσεις ὡς φουγὰς καὶ ληστῆς, ἀλλὰ φανερώς τῶν ἠπαίδων¹⁰
ἀντεποιεῖτο, προσρυσσομένων αὐτῷ καὶ τῶν ὄσοι διὰ κακοουρίας
τότε θάνατον ἔδεδίεσαν, δούλων τε οὐκ ὀλίγων καὶ τῶν χαιρόν-
των ταῖς ἀρπαγαῖς, ὡς ἐν βραχεῖ τῷ χρόνῳ δύναμιν ἀθροισθῆναι
μεγίστην περὶ αὐτόν, οὐκ ἐλάττω τῶν πέντε μυριάδων. τὰ μὲν
κατ' ἐκείνον ἐφέρετο τῆδε· ὁ δὲ Μουχοῦμετ μὴ ἐνεγκῶν τὰ ξυμ-¹⁵
βάντα μετρίως τοὺς μὲν δέκα στρατηγούς ὑποστρέψωντας ἀπεύ-
φλωσε, τοὺς δὲ τὸν κίνδυνον ἀποδράσαντας στρατιώτας θριαμ-
βεύσειν ἠπέλησε γυναικείας περιβεβλημένους στολάς, αὐτὸς δὲ
πρὸς ἀντιπαράταξιν καθωπλλετο.

P 23 9. Ἄλλ' οἱ μὲν στρατιῶται τὰς ἐκείνου ἐνωτισάμενοι ἀπι-²⁰
λὰς προσχωροῦσι τῷ Στραγγολίπιδι. τοσαύτης οὖν προσγενομέ-
νης ἐκείνω καὶ τηλικαύτης δυνάμειως, ἀγείρας ἅπαντα τὸν στρα-

1. Στραγγολίπης] V. Στραγγολίπης. *ibid.* τὸ βάθος] κατὰ τὸ
βάθος? 21. προσγενομένης] V. προσγενομένης.

ministrandi rationem imminentes ex tuto in occasionem rei gerendae. et Strangolipes interiora solitudinis obtinens cognita expeditione contra se suscepta, communicato probatoque suis consilio, nocturnae irruptionis post continuatum biduo iter, tertia demum nocte improvisus Agarensis Persisque metu procul, curaque omni desidentibus intra sua tabernacula superveniens, facile illos vertit in fugam, praedaeque inde potitus plurima, curruumque et equorum adeptus copiam, non iam sibi delitescendum in Carbonitide putavit, aut furtivis fugacium latronum more incursionibus grassandum. sed prodiro palam obtinereque campum iusto exercitu ausus est, confluentibus ad ipsam undique, qui maleficiorum conscii mortem in suppliciis timebant, aut quos alioqui delectabat rapto vivere, tanto numero ut brevi tempore milites sub signis non pauciores quinquaginta millibus haberet. interim Muchumet moderate non ferens quae contingerant decem ducibus ab infelici expeditione reversis oculos eruit, militesque, qui male pugnaverant, minabatur ignominiose traducturum se muliebribus ad ludibrium stolis indutos. ipse interim armabat instruebatque se ad rem per se cum Strangolipide gerendam.

9. Ceterum qui fuga ex prioro proelio servati erant milites, metu ignominiae ac minarum Muchumetis passim ad Strangolipidem transfugiebant, qui fiducia tanti supplementi contractis in unum copiis iam omnibus occupatis

τὸν πρὸς τὸν Μουχούμετ ἠπείγετο, καθολικῆ μάχῃ σπαύδων κρῖ-
 ναι τὰ πράγματα. ἀλλὰ κακέϊνος Σαρακηνοὺς καθοπλίσας καὶ
 Πέρσας καὶ Καβείρους, καὶ Ἀραβας, καὶ σφέτων συστησάμενος
 περὶ πού τὰς πενήκοντα μυριάδας, φέρων δὲ καὶ πυργοφόρους
 5 ἑλέφαντας ἑκατὸν, ἔσπειυθεν ἀντιμετώπως στῆναι τῷ Στραγγολί-
 πιδι. ὑπαντιᾶζει γοῦν αὐτῷ κατὰ τὸν λεγόμενον Ἀσπιχᾶν, καὶ B
 γενομένης μάχης καρτερωτάτης ἔπεσον μὲν ἕξ ἑκατέρων πολλοί,
 πέπτει δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Μουχούμετ, οὔτε τόξῳ βληθεὶς οὔτε δό-
 ρατι, ἀλλ' ἐφριπάζόμενος καὶ τὸν οἰκεῖον παραθαρρύνων λαόν,
 10 τοῦ ἵππου αὐτῷ ὀλισθήσαντος, σὺν ἐκείνῳ κατενεχθεὶς εἰς γῆν
 καὶ ἐτραχηλισθεὶς ἔτεθνήκει. τούτου δὲ καὶ συμπεσόντος τὸ σὺν
 αὐτῷ τῶν Περσῶν πλῆθος τῷ Στραγγολίπιδι προσεχώρησε, καὶ
 ὁ Στραγγολίπις ὑπὸ πάντων εὐθὺς βασιλεὺς ἀνηγόρευτο τῆς Περ-
 σίδος. ἀναρρηθεὶς δ' ἐκπέμπει καὶ καθαιρεῖ τὴν ἐν τῇ γειφύρῃ
 15 τοῦ Ἀρράξιδος φυλακὴν καὶ τὸ ἔθνος τῶν Τούρκων πρὸς τὴν
 Περσίδα καλεῖ. ἀνέτου δὲ τῆς ἐς Περσίδα πορείας ἀποδειχθεί- O
 σης αὐτοῖς καὶ τῆς τοῦ Ἀρράξιδος διαβάσεως, ξυνέθεον κυμπλη-
 θεῖ, πλὴν τῶν ὄσοι πόθῳ τῆς ἐαυτῶν πατρίδος ἀντεποιοῦντο.
 οἱ καὶ κυθελόντες Πέρσας τε καὶ Σαρακηνοὺς αὐτοὶ κύριοι τῆς
 20 Περσίδος γέγονασι, σουλτάνον τὸν Στραγγολίπιδα ὑνομάσαντες,
 ὅπερ σημαίνει πρὸς αὐτοῖς βασιλεὺς βυσιλέων καὶ παντοκράτωρ.
 πάσους σὺν τὰς ἀρχὰς τῶν Περσῶν καὶ Σαρακηνῶν ἀφελόμενος

18. κλην] Ita P. pro τήν.

ad Muchumetem ultro ipsum invadere, pugnare cum illo iusta acie, totisque viribus et proelio decretorio iacere aleam summae rei certus. sed et ille instructissimo fretus exercitu, quem e Saracenis, Persis, Cabiris, Arabibus conflaverat quingentis capitum millibus constantem, adducens una simul turritos elefantos centum, occurrit contra Strangolipidi magna spe, offenditque illum in loco Aspacha vocato. ubi magnis animis ac viribus proelio conserito cum utrimque multi cecidere, tum inter eos ipse Muchumet, non arcu eminus, non basta comminus confossus. sed cum alte equo exstans suos hortaretur ad agendum fortiter, eoque prolabente devolutus in terram, cervix ipsi confracta, ereptaque vita est. comperta ducis morte Persarum multitudo reliqua Strangolipidi se dedit. itaque is unanimi iam consensu omnium rex Persidis acclamatus, statim praesidiariis, qui pontem Araxis custodiebant, ea statione motis gentem Turcorum in Persidem vocavit, libero illis patefacto per Araxis pontem adita. qua illi facultate cupide usi, gregatim emigrarunt, paucis relictis, quos dulcedo natalis opelli et patriae caritas tenuit. nec vero Persae ac Saraceni adversus passim affluentes Araxe aperte colonias terram aut dignitatem suas obtinere potuerunt, victi spoliatiq̄ ab hospitibus, ut plane iam domini Persidis Turci essent, quibus communi gentis decreto placuit Strangolipidem Sultanum appellare, quae vox apud ipsos regem regum et imperatorem sonat. is magistratus praefecturas-

εἰς Τούρκους μετήνεγκε, καὶ τὴν Περσίδα πῦσαν αὐτοῖς καθυπέταξεν.

10. Ἄλλ' οὕτω μὲν Ῥωμαίων οἱ Τούρκοι γέγονασιν ἴσμοροι τὴν Περσῶν ἀρχὴν κατασχόντες. ἀναγκαῖον δ' ἴσως εἰπεῖν καὶ πόλις ὀρηθέντες αἰτίας Ῥωμαίους πολεμῆν ἤρξαντο, καίτοις **D** δεδιότες πρότερον τὸν πρὸς αὐτοὺς πόλεμον καὶ φρόντοντες ἐκ μύνης τῆς φήμης τὰ τῶν προσηγησαμένων τριῶν βασιλέων ἀνδραγαθήματα, τοῦ Φωκᾶ Νικηφόρου φημί καὶ Ἰωάννου καὶ τοῦ Πορφυρογεννήτου Βασιλείου· ὑπώπτενον γὰρ ἔτι παρὰ Ῥωμαίοις σιᾶζεσθαι τὴν ἐκείνων ἀρετὴν τε καὶ δύναμιν. τοῦ Στραγγολέπιδος, **10** ὡς ὁ λόγος ἐδήλωσε, τὴν Περσῶν ἀναδυσασμένου βασιλείαν καὶ πλούτου πολλοῦ καὶ στρατευμάτων ἐγκρατοῦς γενομένου καὶ τὰ **P** 24 **V** 14 λεμοῦντες πρὸς τὸν Μουχούμετ, σπονδὰς πρὸς ἀλλήλους ποιούμενοι πόλεμον ἐμελέτων κατὰ Περσῶν. ἀλλὰ τοῦτο προγονός **15** ἐκεῖνος πρὸς μὲν Πισσύριον τὸν Βαβυλωνῶνος ἄρχοντα αὐτὸς δι' ἑαυτοῦ παρετάξυτο, διαφόροις μάχαις τυττόν ἠττήσας καὶ ἀτελῶν κύριος καὶ τῆς Βαβυλωνίων ἐξουσίας ἐγένετο. πρὸς δὲ Καρμεσῆν τὸν τῶν Ἀρράβων ἀρχηγὸν καὶ Κοντλουμοῦν ἐκπέμπει τὸν τοῦ οὐκείου πατραδέλφου υἱόν, χεῖρα βαρεῖαν αὐτῷ δούς· **δς** **30** ἀπελθὼν καὶ τοῖς Ἀρράβι συμβαλὼν ἠττήθη τε καὶ αἰσχιστα ἔφυγεν. ἐπανιὼν δ' ἐκείθεν καὶ μέλλων διέειναι διὰ τῆς Μήδων

11. ἀναδυσασμένου] ἀναδησασμένου?
πόροις?

17. διαφόροις] καὶ δια-

que omnes Persis ereptas Saracenisque Turcos in suos transtulit, Persidemque plane ipsis subiecit universam.

10. Dixi hactenus quo casu in Romani limitis viciniam Turci processerint, Persarum regione sibi subiecta; non minus autem forte fuerit necessarium exponere, qua primum occasione quave causa bellum inferre Romanis coeperint: soliti antea formidare Romanam vim, immo cohortescere ad famam memoriamque solam trium imperatorum, de quorum facinoribus audierant, Nicephori nimirum Phocae, Ioannis et Porphyrogeniti Basilii. astutabant enim perseverare adhuc et vigere apud Romanos virtutem et potentiam istorum. postquam Strangolipes imperium, uti diximus, adeptus Persicum optumque multarum et exercituum potens res Saracenorum depressit finitimae Persarum gentes, quibus fuerant antea cum Muchumete controversiae, concordia inter se inita bellum in Persas meditabantur. id ille mature sentiens Pissyrium quidem Babyloniorum principem sibi sumpsit ipsi debellandum. quem et congressus variis proeliis vicit et ad extremum interfecit, potentia Babyloniorum universa suum in dominium translata. adversus Carmeson vero ducem Arabum Cutiumum misit patri sui filium cum manu valida, qui profectus, commisso cum Arabibus proelio victus turpissime fugit. inde revertens transiturus per Medorum terram, proxime Basam munire

ἔγγιστα τοῦ Βαδὸς στρατοπεδεῦσαι ἤθελε. δεδιὼς δὲ Ῥωμαίους ἐκρατοῦντας τότε Μηδίας πρεσβεύεται πρὸς τὸν τῆς χώρας ἄρχοντα (ἦν δὲ τότε Μηδίας ἄρχων Στέφανος ὁ Κωνσταντινίου τοῦ παραδυναστεύοντος τῷ τότε βασιλεῖ, ὃν καὶ Λεικουδῖαν ἐκάλουν, ὁ θεῖος), ἄξιων συγχωρηθῆναι οἱ τὴν δίοδον καὶ ὑπισχνούμενος ἄφαστον καὶ ἄσινῃ τὴν χώραν διατηρῆσαι. ὁ δὲ τοῖς πρέσβεσιν ἐντυχὼν καὶ τὴν παράκλησιν δειλίαν εἶναι ὑποτοπάζουσ, τὸν ἐγγύριον ἀθροίσας στρατὸν συμβάλλει τοῖς Τούρκοις ἀπειροπόλεμος ὢν ἐμπειροπολέμοις. καὶ μηδὲν τι ἄξιον λόγου διαπραξάμενος ἦν τῷ ἔτι αἰμα τῇ συμβολῇ, καὶ πίπτουσι μὲν συγχολῶν τῶν Ῥωμαίων, εἰ μὴ καὶ αὐτός. ἀλλὰ τοῦτον μὲν ὁ Κουτλουμοῦς γενόμενος κατὰ τὸν Βρῆσιον ἀπεμπολεῖ, αὐτὸς δὲ πρὸς τὸν σουλτάνον ἐπαυελθὼν ἀπολογεῖται μὲν περὶ τῆς στρατείας, ὡς ἐν παρόδῳ δὲ ἀφηγεῖται καὶ τὰ περὶ τῆς Μηδίας, ὡς εἴη μὲν χώρα πάμφορος κατέχεται δὲ ὑπὸ γυναικῶν, τοὺς πολεμήσαντας πρὸς αὐτὸν στρατιώτας ἔπαινιτόμενος. τοῦτοις τοῖς λόγοις ὁ σουλτάνος ἐπιρρωσθεὶς δύνάμιν κατὰ Ῥωμαίων ἐκπέμπει ἄμφι τὰς εἴκοσι χιλιάδας, στρατηγὸν ἐπιστήσας αὐτῇ τὸν ἀδελφόπαιδα Ἀσὰν τὸν λεγόμενον Κωφόν, ἐπισκήψας αὐτῷ τὴν ταχίστην ἐφικέσθαι καὶ τὴν Μηδικήν, εἰ μὴ προσχωροῖ αὐτῷ, προσκτήσασθαι. ἐκεῖθεν τοῦ πρὸς Ῥωμαίους πολέμου οἱ Τούρκοι ἀρξάμενοι διετέλεσαν μέχρι τῆς

2. ἐκρατοῦντας] Ita scripsi pro ἐκρατοῦντα. P. κρατοῦντας.

3. ἄρχων Στέφανος ὁ Κωνσταντινίου] P. ἄρχων ὁ πατριῆκος Στέφανος Κωνσταντινίου. Cod. ἄρχων Στέφανος καὶ ὁ Κωνσταντῖνος.

5. θεῖος] P. υἱός.

castra voluit. veritus autem Romanos obtinentes tum Mediam, legatos mittit ad praetorem provinciae. erat is patricius Stephanus Constantini Lichudiae cognominati, qui plurimum apud tunc imperantem poterat, filius. petebat legatio Cutilumi liberum transitum, pollicens innoxium fore. praetor audita supplicatione legatorum ex conscientia debilitatis modestiam esse istam interpretans, copiis provinciae contractis, temere homo imperitissimus re bellicae, proelium praecipitat cum experientissimis armorum Turcis, et quod erat consentaneum, re pessime gesta victus est, occisis Romanorum plurimis captoque ipso duce, quem Cutilumus, cum Brisium pervenisset, ibi vendidit, reversusque ad Sultanum infelicitatem expeditionis excusavit, ut potuit, obiterque sermoni mentionem intexuit Mediae, quam esse aiebat feracem omnium frugum bonorumque regionem, a mulieribus possessam; militum Romanorum ibi degentium expertam ignaviam oblique perstringens eo verbo. his confirmatus Sultanus, exercitum circiter viginti millium contra Romanos mittit, duce illi praeposito fratris filio Azane, Surdo cognominato, datis illi mandatis adeundae quam primum Mediae, et nisi sponte se dederet, vi subigendae. sic Turci coeperunt pugnare cum Romanis, successuque ineriorum illecti deinceps perrexere bello nos petere in hunc usque

D νῦν πολεμοῦντες Ῥωμαίους. ἀλλ' ἐπανίτω μοι ὁ λόγος πρὸς τὴν ἀρχῆθεν ἀκολουθίαν.

11. Μανουήλ, ὡς εἴρηται, ὁ κουροπαλάτης στρατηγὸς αὐτοκράτωρ τῶν ἐφῶν ταγμάτων πρὸς τοῦ Διογένους ἀποδειχθεὶς, περὶ τὴν Χαλτικὴν διατριβῶν ἐφυλάττετο τὰς τῶν Τούρκων ἐπιδρομὰς. ἐπεὶ δ' ἀπηγγέλη αὐτῷ παρὰ τῶν σκοπῶν ὡς πλήθος Τούρκων στρατηγὸν ἔχοντες τὸν Χρυσόσκουλον, ὃς ἐκ σουλτάνων σειραῦς ὤρμητο, τῆς δ' ἐξουσίας ἀντεποιεῖτο Περσῶν αὐτῷ προσηκούσης, ἐπίσσι τὰς τοῦ Ἀρμενιακοῦ κωμοπόλεις πορθέσοντες, τὰς δυνάμεις ἀναλαβὼν ἐχώρει κατὰ τῶν Τούρκων καὶ διεσκέδα-
 P 25 σμένοις αὐτοῖς ἐντυχῶν ὡς εἰς προνομήν ἐξιοῦσι ῥαδίως τούτους ἐτρέφετο. ἔγγιστα δὲ τοῦ στρατοπέδου τῶν Τούρκων ἐν τῷ διώκειν γενόμενος καὶ λόγοις αὐτομάτοις περιπεσὼν καὶ ἐπιπολὸν ἀντισχῶν καὶ γενναίως ἀγωνισάμενος, ἐπεὶ μὴ οἶός τε ἦν κωτερεῖν ἔτι τῆς Ῥωμαίων φάλαγγος εἰς φυγὴν τρυπίσης καὶ διασκέδα-
 B 15 σθείσης, ὤρμησε καὶ αὐτὸς εἰς φυγὴν, κυκλωθεὶς δ' ὑπὸ τῶν Τούρκων ἀλλοσκεταί ἅμα τοῖς δυσὶν αὐτοῦ γαμβροῖς, τῷ τε Μελισσηῷ καὶ Ταρωνίτῃ· ἔπεσον δὲ καὶ τῶν λοιπῶν Ῥωμαίων ἄλλοι.
 B 13 ἄπαρχει οὖν πρὸς τὸν Χρυσόσκουλον δεῖνόν· ᾤετο μὴ δεῖσαι τι τοῦ γένους ἐπίξιον, καὶ μέντοι καὶ δέδρακεν ἔργον ἀξιαφύ-
 V 13 γητον. διαγνοὺς γὰρ ὡς ἀποστάτης ἐστὶ τοῦ σουλτάνου ὁ τοῦτον νικήσας καὶ τῆς Περσῶν ἐφέται δυναστείας, δεῖν ᾤήθη ἀπόπει-

7. Χρυσόσκουλον] Vide notas P.

diem. sed in gyrum susceptae narrationis ordinisque rerum reducenda nunc mihi oratio est.

11. Manuel, ut dictum est, curopalates, dux summus Orientalium copiarum a Diogene declaratus, circa Chalicam commorans Turcorum excursionses observabat. cum vero ei a speculatoribus indicatum esset, multitudinem Turcorum duce Chrysosculo e genere Sultanorum, principatum Persidis sibi, ut putabat, debitum ambiente, irruere in vicus limitis Armeniaci, animo eos vastandi, assumptis copiis contra Turcos vadit, quos et dispersos, utpote praedabundos offendens facile in fugam vertit. hinc cum fugaces usque ad proximam viciniam castrorum Turcicorum cupidius insequeretur, coorientibus in eum Turcis e locis antea occupatis, quae tunc usum insidiarum arte positarum ipsis prae buerunt, diu fortiter pugnans restitit. sed cum versa in fugam dissipataque phalange Romana, obsistere ipse unus amplius non posset, necessario et sero fugiens conclusus captusque a Turcis est cum duobus sororum suarum viris, Meliseno et Taronita. ceciderunt et reliquorum Romanorum pauci. abductus igitur ad Chrysosculum grave putabat, si non aliquid genere dignum efficeret suo, effectusque plane dignum in primis narrata facinus. cognito enim victorem suum defecisse a Sultane, et spe ambitiosa principatum Persarum versare animo, experiri hominem de-

ραν ποιήσασθαι τούτου. και προσελθὼν αὐτῇ καταμόνας και τὰ κατ' αὐτὸν ἐξετάζων, ἐπέπερ ἔγνω τὸν ἄνδρα ἐν φόβῳ πολλῷ καθιστώτα (ἠπόρει γὰρ ὡς πρὸς τὸν σουλτάνον ἀξιωμαχόν δυνάμειως) ἠπίων ἠπτετο λόγων πρὸς αὐτόν, και δὴ μαλάξως τὸ βούτου σκληρόγγυμον δραστικωτέρων ἐχρητο λόγων φάρμακοις πρὸς τὴν δευτέραν ἀπόπειραν. τὰ δὲ ἦν ὡς ἐπέπερ τῆς βασιλείας ἐρᾷ Περσῶν και πρὸς τὸν κρατοῦντι ταύτην ἀδυνατεῖ παρατάξασθαι ἄτε σπανίζων ἀξιολόγου δυνάμειως, οὐκ ἂν ποτ' αὐτῷ τὰ κατὰ σκοπὸν ἀποβαίη, εἰ μὴ πρὸς τὸν βασιλέα Ῥωμαίων αὐτομόλῃσει κἀκείνον ζύμμαχον σχολῆ και πρὸς τὸ προκείμενον συνεργόν. ὁ δὲ ξυμβούλῳ τε ἅμα τούτῳ και ὀδηγῷ χρησάμενος ἑμ' αὐτῷ ταχέως τὴν βασιλίδα κατέλαβε, και ὁ τοῖς ὄπλοις κρατήσας ἐάλω λόγων δεινότητι. τοῦτο τὸ ἔργον εἰς μέγα κλέος τὸν κουροπαλάτην ἀνήγαγεν· και γὰρ ἦν ὄντως ἀξιεπαίνετον. φιλοφρόνως 10 οὗτν και ἄμφω ὁ βασιλεὺς ὑπεδέξατο και δωρεαῖς μεγάλαις τετίμηκεν.

12. Ἦρος δὲ ἀρχομένον κατὰ τῶν Τούρκων ἐστράτευσεν D ἐπαγόμενος ζὺν αὐτῷ τὸν Χρυσόσκουλον. γενομένου δὲ τούτου κατὰ τὴν Βιθυνίαν ὁ κουροπαλάτης ὠταλγία συσχεθίς τετελεύ- 20 τηκε, μέγα πένθος τῷ βασιλεῖ καταλιπών· μάλα γὰρ ἐφίλει τὸν ἄνδρα. ὁ δὲ Χρυσόσκουλος μικροῦ δεῖν και συναπῆλθεν αὐτῷ. οὕτως ὑπὸ τοῦ πάθους νενίκητο, ὡς προέσθαι βούλεσθαι και αὐτὴν

22. οὕτως] Fort. add. γούν.

ibid. αὐτῆν] αὐτός?

crevit; secretique opportunitate colloquii, introspecta eius mente, ubi timore illum urgeri magno deprehendit, quod se copiis Sultani mox contra se moturi sentiret imparem, blandis eum demulcere verbis aggressus est: sicque mollita primo illo delinimento duritie barbari, efficacioris velut medicaminis profuturam sic parato secundam hanc quamdam compositionem admovet, ait illi, quandoquidem imperium Persarum affectans, idoneas ad eius insessorem debellandum non haberet copias, nunquam voti compotem futurum, nisi ad Romanum imperatorem transfugiens, eum sibi adiungeret socium ad bellum Persicum. his ille auditis, utilis consilii auctorem, viae quoque ducem sibi esse voluit, statim cum illo Constantinopolim profectus, sic qui armis vicerat, arte verborum victus vicissim et captus est. magnam eo facto gloriam suo peperit nomini curopalates: et erat sane laude dignum insigni facinus. utrumque porro imperator benevolentissimè exceptum muneribus magnis honoravit.

12. Inde sub veris initium expeditionem in Turcos suscepit, ducens cum ipso Chrysosculus. cum vero pervenisset in Bithyniam curopalates, dolore aurium correptus interiit, magnum luctum imperatori relinquens; multum enim amabat virum. Chrysosculus vero parum absuit quin cum eo moreretur, tanta casum impatientia perturbationis ferens, ut superasse

Niceph. Bryen.

3

τὴν ζωὴν. ἀλλ' οὕτω μὲν οὗτοι, ἣ δὲ τοῦ κουροπαλάτου μήτηρ τῇ βασιλίδι τῶν πύλων διατρίβουσα, ἐπεὶ περὶ τῆς νόσου τοῦ υἱοῦ ἐπέπυστο, ὡς δεινὴ τις καὶ δυσυπάλλακτος αὐτῇ ὑποτοπάσασα, διαπεραιωθείσα ταχέως τὴν Βιθυνῶν καταλαμβάνει μητρόπολι.

- P 26 μαθοῦσα δ' ὅτι πρὸς τὸ κάκιον προχωροῖ τῷ παιδί τὰ τῆς νόσου, 5 τὸ ὄρος ὑπερβῶσα ὑπερ ἔγχωρίως Ἀζαλὰς ὠνόμασται, εὔρε τούτον περὶ τὰς ὑπώρειας τούτου ἐν τινι φροντιστηρίῳ ἐπ' ὁρόματι τῆς θεομήτορος (Ἄλυπος ὄνομα τῇ μονῇ) πρὸς τὴν ἔξοδον ἐπειγόμενον. βοῆς δ' ἐπὶ τῇ ταύτης εἰσελεύσει γενομένης τοῖς περὶ τὸν κουροπαλάτην, ἐπίπερ ἐώρακεν οὗτος τὴν μητέρα φοιτήσασαν, 10 ἐξήλατό τε σπουδαίως τῆς κλίνης, καὶ ταύτην περιπλακεῖς κατησπάξετο, μηδὲν τι φθιγγασθαι δυνηθεῖς ἕτερον, μόνον δὲ αἰτησάμενος ταύτην κοινῆς ἄμφω ἀξιοθῆναι ταφῆς. ὁ μὲν οὖν ἀ-
- B θις ἀνακλιθεὶς τετελευτήκει μετὰ βραχύ. ἣ δὲ γενναία μήτηρ καὶ 15 μεγαλόψυχος τὴν ὀφειλομένην ὁσίαν ἀποπληρώσασα τῷ υἱῷ καὶ 10 τοσοῦτον πενήθασα ὅσον εἰκὸς τὴν τοιοῦτον παῖδα ἀποβουλοῦσαν στρατιώτην τε ἄμια καὶ στρατηγόν, βραχύ τι τοῦ πάθους ἐαυτὴν ἀνεγκοῦσα τὸν κλεινὸν ἐκπέμπει Ἀλέξιον συστρατευσόμενον τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ τῇ μητρὶ συνταξάμενος καὶ δακρύων χρονοῦς ἀφιείς ἐπὶ δυνὶ ἐμερίζετο πάθει, σπλάγγων τε μητρικῶν καὶ 20 στρατείας ἐπιθυμία. καὶ γὰρ ἦν εἶπερ τις ἄλλος φιλοπόλεμός τε

2. τῇ βασιλίδι.] P. ἐν τῇ βασιλίδι. 5. προχωροῖ.] V. προσχωροῖη. 11. ἐξήλατο.] V. ἐνήλλατο. fort. tamen scripsit ἀήλατο quod est p. 46 D. 12. αἰτησάμενος.] Ita P. pro αἰτιασάμενος.

amico se negaret velle: at curopalatae mater in urbe diversans regia, ubi trepido percussa nuntio est de filii morbo, quem gravem et non facile curabilem suspicata est, traiecit statim freto Bithyniorum in urbem primariam se confert. ubi cum didicisset intendi morbum, peiusque habere filium, mox superato, quem indigenae Azalam nominant, eum offendit in quodam monasterio dei matri consecrato, cui Alypus nomen est, in declivitate montis sito, ibi inquam offendit filium mater extremum iam spiritum trahentem. clamore autem ad adventum matronae a circumstantibus sublato, excitatus aeger, ubi venientem ad se matrem vidit, vincente morbum affectu exiit e strato, amplexusque et osculatus parentem est, pauca tamen verba eniti valeas, quibus a matre postulabat curare ut illa dignaretur sese una cum illa communi ambos sepultura condi. sub haec iterum reclinatus paulo post obiit. generosa vero ac magnanima mater iustis rite persolutis filio, luctuque ac lamentatione perfuncta, tantis quantis prosequi eam fas et par fuit talem filium tali tempore amissum militem simul et ducem, a moerore paulisper se revocans, inelytum Alexium ab se dimittit comitem expeditionis imperatori futurum. at ille matri valedicto, non sine uberibus lacrimis duobus hinc inde affectibus distrahebatur, maternas videlicet caritate et juvenili ardore militandi: neque enim erat ullus, cui vel pietate in matrem vel generoso

καὶ φιλομήτωρ. ἀπάρας οὖν ἐκείθεν τῆς πρὸς τὸν βασιλέα φε-
 ρούσης ἤπειτο, καὶ δὴ φθάνει τοῦτον περὶ τὸ Δορύλαιον σκη- **C**
 τοῦντα καὶ τὸν στρατὸν συναγείραντα. ὁ δὲ τοῦτον ἰδὼν καὶ ἐν
 ἀναμνήσει τοῦ πάθους γενόμενος δακρύειν τε ἤρξατο καὶ περὶ τῆς **V 16**
 5 ἐκείνου μητρὸς ἐπυνθάνετο. καὶ τέλος βιάζεται τοῦτον πρὸς τὴν
 μητέρα παλινოსτῆσαι, τοῦτο φράσας ὡς οὐ καλὸν ἔστι ταύτην
 ἐπὶ τοσοῦτῳ μεγέθει πάθους καταλιπεῖν ἀπυράκκλητον, τῷ πάθει
 πάθος προσθέντας τῷ ἐκείνου θανάτῳ τὴν σὴν ἐπὶ μακρὸν ἀπο-
 δημίαν. ταῦτα μὲν οὖν ὁ βασιλεύς. ὁ δ' ἐπειρῶτο προσμένειν
 10 καὶ ξυνέπεισθαι οἱ κατὰ βαρβάρων στρατεῦοντι. ἄλλὰ ταῦτα λέ-
 γων τὸν βασιλέα οὐκ ἔπειθε· καὶ ἄκοντα γὰρ τοῦτον ἐπαναζεῦξαι **D**
 πρὸς τὴν μητέρα παρεσκεύασεν. ὁ μὲν οὖν ἀπῆει, ὁ δὲ βασι-
 λεὺς πρόσω χωρῶν τὰς Ῥωμαϊκὰς δυνάμεις συνήθροϊζε καὶ πρὸς
 τὸν πόλεμον αὐτῷ ἐξηρτίετο.

15 13. Γενόμενος δὲ περὶ τὴν Καππυδοκῶν τοὺς ἀρίστους
 ἅμα τῶν στρατηγῶν ἐπ' ἐκκλησίαν ἐκάλει καὶ βουλὴν περὶ τοῦ
 πολέμου προὔτιθει, πυνθανόμενος δὲ εἰ χρὴ τὴν ἐπὶ Περσίδος
 ἐλαύνειν κάκεισε τοῖς Τούρκοις συμπλέεσθαι, ἢ μένοντα ἐπὶ τῆς
 ἰδίας τὴν ἐκείνων ἔλευσιν ἀναμένειν· ἠγγέλλετο γὰρ ἤδη καὶ ὁ σουλ-
 20 τάνος ἐξελθεῖν τῆς Περσίδος καὶ σχολῆ καὶ βάδην κατὰ Ῥωμαίων **P 27**
 χωρεῖν. τοῖς μὲν οὖν ἐδόκει ὅσοι θρασύτερόν πως διέκειντο καὶ
 κολακικώτερον, μὴ μένειν, ἀλλ' ἀπιέναι καὶ συμπλέεσθαι τῷ

2. Δορύλαιον] V. Δορύλειον.

14. αὐτῷ] P. αὐτάς.

3. συναγείραντα] V. συνήγει-
 ραντα.

17. δὲ] Fort. delendum.

bellicarum rerum studio cederet. inde igitur profectus ad imperatorem repe-
 rit eum congregato iam exercitu stativa circa Dorylaeum habentem, qui Ale-
 xio viso admonitus illo conspectu de casu Manuëlis, non tenuit lacrimas, et
 uti mater haberet percontatus est. ac tandem omnino imperat ad matrem
 ipsum reverti, praefatus aequum non esse illam in tali moerore consolationis
 expertem omnis relinquere: immo novo dolore a me ipso cumulatum, inquit,
 si morti maioris filii tuam ego in longinquam abductionem adiunxero. talia
 dicente Augusto excepit, instititque contra Comnenus multis orans, manere
 ut per eum in exercitu sibi et sequi ducentem ipsum adversus barbaros lice-
 ret. sed nihil dimovere imperatorem de sententia potuit. itaque quamlibet
 invitum reluctantemque regredi ad matrem, praecio principis iussu compulsus
 itineri se dedit domum versus: Augusto ulterius movente, et tum cogere
 Romanas undique copias, tum eas ad bellum instruere pergente.

13. Quo itinere cum in Cappadociam promovisset, praecipuis ducum
 convocatis de summa belli consultat, rogans equid praestaret irrumpere in-
 tra fines Persidis, ibique pugnare cum Turcis; an manentem intra litem
 ditionis propriae ipsorum adventum exspectare. nuntiabatur enim Sultanum
 egredi iam e Perside, ac lento gressu in Romanos movere. ibi ferociore
 quique, quibusque assentari principi solemne erat, negare desiderium illic
 esse, sed vadendum occurrandumque Sultano, et cum eo proeliandum in

σουλτάνῳ εἰσιόντι ἐν Βατάνοις τῆς Μηδίας. τῷ μεγίστῳ δὲ Ἰωσήφ τῷ Τραχανειώτῃ κατάρχοντι τότε ταγματῶν πολλῶν, καὶ τῷ δουκὶ πάσης δύσεως Νικηφόρῳ τῷ Βρυεννίῳ παντάπασιν ἐδόκει τὰ τοιαῦτα βουλευόμενα σφάλλεσθαι, καὶ ἐξελιπέαρον τὸν βασιλέα, εἰ οἶδόν τε εἶη, προσμένειν καὶ τοὺς πολεμίους ἔλκειν πρὸς ἑαυτὸν τὰς πέριξ πόλεις κατοχυρώσαντα καὶ τὰς πεδιάδας ἐμπρόσθιστα, ὥστε σπανίζειν τοῖς πολεμίοις τὰ ἐπιτήδεια· εἰ δὲ μὴ τοῦτο, κἂν γοῦν καταλαβεῖν τὴν Θεοδοσίου πόλιν κάκεισε στρατοπεδεύσαντα προσμένειν τοὺς πολεμίους, ὥστ' ἀπορία τῶν ἀναγκαίων τὸν σουλτάνον ἀναγκασθῆναι τοῖς Ῥωμαίοις συμπλέεσθαι ἐνθα Ῥωμαίους ξυμβουλευεῖν πρὸς πόλεμον συμφέρον ἐστίν. ἀλλ' ἐδόκουν παρὰ κωφῶ ἄδειν, καὶ τὰ τῶν κολάκων ἐνίκα. καὶ δέον ἀνδράσι τὴν οἰκίαν ἀρετὴν παραστήσασιν ὑπακούειν, ὃ δὲ τοῖς κόλαξι μᾶλλον προσεῖχεν ἢ τοῖς ὀρθῶ συμβουλευούσιν, ἐπηρεζόμενος τοῖς προλαβοῦσι τροπαιοῖς καὶ μέγα ἐπὶ τούτοις φρονῶν. καὶ 15 γὰρ τό τε Μέμπετ φρούριον εἶλε καὶ Τούρκων ἀποσπάσι προνομιούτων ἐντυχῶν ἐτρέφατό τε τούτους καὶ πολλοὺς μὲν ἀνείλεν, οὐκ ὀλίγους δὲ καὶ ἐζώγησε. τούτοις οὖν ἐπαιγόμενος καὶ θαρσύφρων πέρα τοῦ δέοντος ἕτε καὶ πλείονα τῶν προτέρων ἐπαγόμενος ξυμμαχίαν καὶ δύναμιν, ἄρως ξὺν παντὶ τῷ στρατεύματι τὴν 20 εὐθὺ Περσίδος ἤλαυνε καὶ πρὸς τοὺς ἐναντίους ἐχώρει.

14. Γενομένῳ δὲ τούτῳ περὶ τὸ Μασίκερτον ὁ Βασιλικῶς ὑπηγητῆζε στρατὸν ἐπαγόμενος οὐκ ὀλίγον ἐκ Συρίας καὶ Ἀρ-

15. προλαβοῦσι] Cod. συμβαλλοῦσι. correxit P.

Batana Mediae parante ingredi. contra magistro Ioseph Trachaniotae magnae tunc parti copiarum praefecto, et duci totius Occidentis Nicephoro Bryennio, plane videbatur praecipuum id errorisque innixum consilium esse: rogabantque imperatorem ut, si posset, haereret in loco hostesque ad se eliceret, munitis interim civitatibus Romanae ditionis per circuitum, agrisque incensis ac vastatis, ne suppetere inde hostibus necessaria possent. sin movere inde certus esset, occuparet Theodosiopolin ibique castris positus hostes exspectaret. hinc enim fore ut inopia commeatuum Sultanus cogere-
tur pugnare cum Romanis loco ipsis ad victoriae spem commodiore: sed haec surdo canebantur. vicit adulatione, et turgens inani gaudio princeps, quod arcem Mempat dictam modo ceperat, et manus Turcorum praedantium caesis multis, paucis captis, fugaverat, sibi persuasit neminem unquam antea Romanum principem tanto in Persas tamque instructo civium sociorumve exercitu movisse. spebus inde magis magnis quam veris aut utilibus inflatus recta in Persidem universas copias perrexit ducere.

14. Hinc progresso usque Masicertum Basilicius occurrit copias non paucas e Syria ducens atque Armenia. erat is ferox manuque fortis, pra-

μενίας, δς ῥωμαλέος μὲν ὦν καὶ τὴν χεῖρα γενναῖος θρασὺς δὲ ἄλλως καὶ δυσκάθεκτος ταῖς ὀρμαῖς, καὶ τὸν βασιλέα κολακεύειν βουλόμενος, οὐδὲν ὑγιὲς ἐρωτώμενος ἀπεφθίγγετο. τοῦ γὰρ βεστάρχου Λέοντος τοῦ Διαβατηνοῦ γράμματα τῷ βασιλεῖ πεπομφότος, ὡς ὁ σουλτάνος φησὶ τὴν ἐκστρατείαν πυθόμενος καὶ δεισας τὴν δύναμιν, τὴν Περσίδα καταλιπὼν ἄπεισι φεύγων εἰς Βα- D
 βυλῶνα. τοῦτοις ὁ βασιλεὺς τοῖς λόγοις ἀναπεισθεὶς, διχῆ τὸ στράτευμα διελὼν τὴν μὲν τῶν δυνάμεων αὐτόθι κατείχε, τὴν δὲ πρὸς τὸ Χλέατ ἐξαποστέλλει, στρατηγὸν ἐπιστήσας αὐτοῖς τὸν
 10 μέγιστον Ἰωσήφ τὸν Τραχανιεύτην, ἄνδρα δεινὸν ἐν στρατιωτικαῖς V 17
 βουλεύμασι τε καὶ στρατηγήμυσιν, ἀπρόθυμον δὲ τότε παντάπασι
 σιν ὄντα καὶ τῷ βασιλεῖ παραινοῦντα εἶσω τὰς δυνάμεις ἀπάσας κατέχειν καὶ μὴ μερῖζειν τὸ στράτευμα, ἀγχοῦ τῶν ἐναντιῶν στρατοπεδεύοντων. δς ὡς ταῦτα λέγων οὐκ ἔπειθε, τὰς δυνάμεις
 15 ἀναλαβὼν πρὸς τὸ Χλέατ ἠπέλειετο. πόλις δὲ τὸ Χλέατ ὑπὸ τοῦς
 Τούρκους τελοῦσα, καὶ φρουρὰν ἔχον ἀποχωρῶσαν ἐνδοθεν Τούρ- P 23
 κων. ἀλλ' οὐπω τρίτης διελθούσης ἡμέρας τοῖς ἐπὶ χόρτου συλλογὴν
 ἐξιοῦσιν ἐπιτίθενται Τούρκοι καὶ τινὰς μὲν ἀναιροῦσιν ἐνίους δὲ καὶ
 ζωγοῦσι. τοῦ ξυμβάντος γοῦν ἀπαγγελέντος τῷ
 20 βασιλεῖ εὐθὺς ὁ Βασιλάκης μετεκέκλητο καὶ περὶ τῶν Τούρκων
 ἐπολυπραγμονεῖτο, τίνες τε εἴεν οἱ τὰς ἐπιθέσεις ποιοῦμενοι καὶ
 ὅθεν γῆς ἦκοντες. ὁ δὲ τῇ συνήθει θρασύτητι καὶ πάλιν χρη-

1. ῥωμαλέος] Ita P. pro ῥωμαίος. 2. καὶ τὸν βασιλέα] καὶ fort. delendum. 10. δεινὸν ἐν] δεινὸν μὲν?

cipitiq; irrevocablité impetu ruere solitus, quamcumque in partem incu- buerat. qui quod tunc assentari Augusto libebat interrogatus, nihil sani respondit. interrogabatur autem de eo, quod vestarches Leo Diabatenus modo imperatori scripserat: Sultanum audito eius adventu desperantem rebus suis Perside relicta fugere Babylonem. quae imperator a Leone scripta a Basilaçio voce firmata pro indubitatis habens bifariam divisit copias; partem ibi detinuit secum, aliam versus Chleat misit, duce ipsi praeposito maximo Iosepho Trachaniota, viro acri tum in consultationibus, tum in executionibus bellicis, sed tunc quod iubebatur invitissime agenti. suadebat siquidem omnibus modis imperatori contineret simul intra litem universas secum copias. quae enim sineret ratio in tanta castrorum hostilium vicinia exercitum longe mittere? sed haec saepe frustra causatum necesse ad extremum fuit obsequi, et cum sibi commissa exercitus parte in Chleat tendere. Chleat civitas est subiecta Turcis praesidio eorum idoneo, insessa, nondum tertia hinc dies effluerat, cum in nostros pabulatores irruentes Turci quosdam caedunt, alios captunt. nuntiata re imperatori, vocatur ex templo Basilacus, qui curiose inquisitus de Turcis, qui essent undequo erumpent in istas incursiones, solita confidentia respondit, proximum eo-

σάμενος τοὺς ἐκ τοῦ Χλέατ ἦκειν ἐφ' ἀρπαγῆ διενίστατο. Ἐλα-
 θεν οὖν οὕτω τὸν βασιλέα ἢ τοῦ σουλτάνου ἔφοδος οὐ μακρὰν
 τοῦ στρατοπέδου ὄντος καὶ τὰ τοῦ πολέμου εὖ διατιθεμένου.
B βουλόμενος γὰρ τὸν βασιλέα ἐπαγαγεῖν εἰς τὰ ἔμπροσθεν καὶ ἐν-
 τὸς ἀρκύων ποιήσασθαι, προδορόμους ἐξέπεμπεν, οἱ προέτρεχον
 5 τε τοῖς ἵπποις περὶ τὸν τῶν Ῥωμαίων χάρακα, καὶ αὐθις ἀνθυ-
 πενόστοι ὡσπερ δρασμὸν ποιούμενοι. καὶ τοῦτο πολλάκις ποιοῦν-
 τες ἐνόους τῶν στρατηγῶν συνηρηπάκασιν, ὧν ὁ πρῶτος ὁ Βασι-
 λάκης ἦν. σπεύδων γὰρ οὗτος τὸν βασιλέα πληροφορησάμενος ὡς
 οὐκ ἐκ τοῦ Περσικοῦ στρατεύματος εἶεν οἱ τὰς ἐκδρομὰς ποιού-
 10 μνοι, ἀλλ' ἐκ τῶν ἐνοικούντων τῷ Χλέατ, ἦτιι συγχωρηθῆναι
 οἱ τοῦ χάρακος ἐξελεῖν, καὶ τὸν ἀκινύκην σπασάμενος καὶ μω-
C πίαςας τὸν ἵππον ἀσυντάκτως ἐχώρει κατὰ τῶν πολεμίων. καὶ οἱ
 περὶ αὐτὸν εἶποντο οὐ κατὰ τάξιν ἀλλ' ὡσπερ ἔτυχεν ἕκαστος.
 ἀμέλει καὶ τὴν ἄτακτον τούτων φορὰν οἱ πολέμοι θεασάμενοι 15
 προσεποίησαντο φεύγειν. ἐπεὶ δὲ πόρρω τοῦ χάρακος εἶδον αὐ-
 τοὺς ἐξελάσαντας, τοὺς χαλινοὺς ὑποστρέψαντες καὶ διεσκεδασμέ-
 νοις αὐτοῖς προσβαλόντες νικῶσιν αὐτοὺς κατὰ κράτος. καὶ πί-
 πτουσι μὲν πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν, ὡς μικροῦ δεῖν μηδ' ἄγγε-
 λον ὃ δὴ λέγεται διασωθῆναι τῆς συμφορᾶς, ἐάλω δὲ καὶ ὁ Βα-
 20 σιλάκης.

15. Ἐπεὶ δ' ἀπηγγέλη τῷ βασιλεῖ ὡς ὁ Βασιλάκης ἀσυν-
 τάκτως τοῦ χάρακος ἐξελεῖν κατὰ τῶν πολεμίων ἐλάυνει, τὸν

12. *μωπίαςας*] V. *μωπήςας*.

rum praesidium esse urbem Chleat, inde hos sine dubio venisse, qui nostris
 occurrissent. adeo in profunda et supina ignorantione desidebat imperator
 vicinia Sultani, cuius castra copiis ipsius omnibus plena, optimeque ad rem
 gerendam parata in proximo erant. cum autem is cuperet paulo adhuc ulter-
 rius imperatorem intra suas insidias elicere, parvas missitabat cursorum ma-
 nus, qui apparentes circa Romana castra statim fugerent, quod saepe fac-
 ientibus instantes in fuga Romani quidam duces capti sunt, quorum primus
 fuit Basilaces. facere enim plenam fidem is imperatori studens dicti sui, quo
 affirmaverat excursiones istas Turcorum non a Sultani castris, sed ab urbe
 Chleat esse, petiit permitti sibi egressum e castris, strictoque acinace, et
 calcaribus equo adactis, sine ullo ordine in hostes currit, suis pari confusione
 sequentibus. Turci hac observata diligentia, quamquam sperandi causam
 offerri videbant, non timendi, tamen pavore simulato fugae se dederunt.
 ubi autem longe iam a castris suis distare palantes Romanos intellexerere, ver-
 ais impigre habenis in eos equitant, facileque dispersos vincunt. caeduntur
 multi militum, adeo, ut quod aiunt, ne nuntius quidem superasset cladis.
 Basilaces vero captus est.

15. Cuius incompositus egressus simul nuntiatum imperatori fuerat,
 vocato is duce Occidentis Bryennio laevo tum cornu praefecto, prodire sta-

δοῦκα πάσης δύσεως μετακαλεσάμενος τὸν Βρυέννιον τοῦ ἀριστε-
 ροῦ τηρικαῦτα κατάρχοντα κέρματος, ἐκπέμπει τοῦτον μετὰ τῆς D
 οἰκείας δυνάμεως ἀπιέναι τὴν ταχίστην κελύσας, ὡς εἴ τι δεινὸν
 ἐπισυμβῆλη τῷ Βασιλάκῃ ἐπιμύνηται τούτῳ καὶ τῆς ἐκτροπῆς
 5 ἐπιμύνηται· ἦδη γὰρ ἐν αἰσθήσει γενέσθαι ἤρξατο τοῦ κακοῦ.
 ὁ μὲν οὖν ἀπῆει καὶ τὰς δυνάμεις ἐξῆγε τοῦ χάρακος ἐξιῶν. οὐ-
 δένα οὖν ἑώρα φίλων ἢ πολεμίων σπεύδων ἐπὶ τὰ πρόσω παρα-
 χωροῦντα ἤρξατο δὲ ὄρᾶν περὶ γηλόφους πολεμίους συνεσθηκότας,
 βραχὺ δὲ προΐων καὶ νεκροῖς ἐνέτυχε σώμασι καὶ ἠπόρει τί ποτ'
 10 ἂν ὁ Βασιλάκης γέγονεν. ἐντυχὼν δὲ στρατιώτῃ ἔτι ἐμπνέοντι
 ἐπυνθάνετο ποῦ ποτ' ἂν εἴη ὁ Βασιλάκης, καὶ τί τὸ περὶ αὐτοῦς
 ὄρώμενον. ὁ μὲν ἀπήγγελε σύμπαντα, οἱ Τυῦρκοι δὲ πανταχόθεν P 29
 συνέθειον καὶ κυκλοῦν ἐπειρῶντο τὴν φάλαγγα, αἰσθόμενος τοῦτο
 ὁ δοδῆ παρεκάλει τοὺς στρατιώτας ἄνδρας ἀγαθοῦς ὀφθῆναι, καὶ
 15 μηδὲν τι ὄρᾶσαι τῶν ἀγενῶν καὶ τῆς Ῥωμαϊκῆς ἀνάξιον γενναί-
 οτης. στρέψας οὖν τὴν φάλαγγα ὡς ἐπὶ τὸ στρατόπεδον συντε-
 ταγμένως ἐχώρει, τῶν ἐπιόντων μηδένα λόγον ποιούμενος. ὡς
 δ' ἔγγιστα τοῦ χάρακος γέγονε, μέρος ἀναλαβὼν τῆς φάλαγγος V 18
 καὶ τοὺς ἄλλους προσμέγειν κελύσας ἐξαίφνης κατὰ τῶν ἐπιόντων
 20 ἐπήλυσε καὶ ῥαδίως τούτους ἐτρέψατο. ἐπεὶ δὲ τοὺς λοιποὺς ἑώρα B
 συνθέντας πημπληθεῖ, πάντα ἀναλαβὼν ὑπέστρεψε πρὸς τὴν

2. κατάρχοντα] V. κατάρχοντος. 5. ἐπιμύνηται]? 6. χά-
 ρακος — ὄρᾶν] Fortasse: χάρακος. ἐξιῶν δ' οὐδένα μὲν ἑώρα φί-
 λων ἢ πολεμίων, σπεύδων δ' ἐπὶ τὰ πρόσω ἤρξατο ἦδη ὄρᾶν —
 restat corruptum παραχωροῦντα, quod in παρὰ χρόνον mutavit P.
 12. ὄρώμενον] δρώμενον? 15. ἀνάξιον] ἀναξίον?

tim cum iubet cum copiis, quae ipsi suberant, vel Basilacio, si opus foret, succursurum, vel alioqui excursiones importunas ultorum repressurumve. iam enim sensum aliquem mali ac periculi sui concipere imperator cooperat. fecit Bryennius quod iuebatur, cohortesque vallo educens aliquantumque progrediens, neminem aut amicorum aut hostium per campum vidit: exstantes procul tantum e quibusdam tumulis Turcos procul conspexit. paulo vero ulterius progressus cadavera caesorum reperit. cumque esset anxius quid Basilacio contigisset, forte in adhuc spirantem incidens militem, ubi esset Basilacius, et quae esset haec strages quam cerneret ab eo doctus, rediit Augusto nuntiatum cuncta. at Turci circum accurrebant undique, circuireque phalangem conabantur, id quod sentiens dux adhortatus milites fortiter agere, neque committere, ut a Romana virtute degenerare viderentur, versa phalangis fronte in castra instructo agmine ferri coepit certo gradu, nulla circum tumultuantium habita Turcorum ratione. ut autem ad viciniam proximam castrorum provectus est, subsistere in loco iussa phalangis parte, ipse subito cum ceteris in sequentes irruens facile illos vertit. ut vero coire Turcos reliquos festinareque in suorum auxilium maximo numero vidit, resumptis suis omnibus, phalangem repetebat; quando ab instantibus

φάλαγγα. ἐπιθεμένων δ' αὐτῶ τῶν Τούρκων καὶ κυκλωσάντων, δόρατι μὲν ἐτρώθη κατὰ τῶν στέρνων, βέλεσι δὲ δυοὶ κατὰ τῶν μεταφρένων. ἠρωϊκῶς δ' ἀγωνισάμενος πρὸς τὴν φάλαγγα διασέσωστο καὶ ἕξιν αὐτῇ κατέλαβε τὸ στρατόπεδον. ἀπελθὼν δὲ πρὸς βασιλέα καὶ τὰ ξυμβάντα διηγησάμενος ἐκελεύσθη πρὸς τῆς σκητῆ γενέσθαι καὶ θεραπεύειν τὰ τραύματα.

- C 16. Καὶ τότε μὲν ἔμεινε παρὰ τῆ σκητῆ· ἡμέρας δ' ἦδη διαγελώσης καὶ τοῦ ἡλίου ὀρρίζοντα ὑπερβαίνοντος αὐθις μετακαλιτο παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος. ὁ δ' ἀπῆει τῶν τραυμάτων καταφρονήσας. ὡς δὲ βουλή προετέθη ἢ πολεμῆν ἢ εἶσω τὰς δυνάμεις κατέχειν, τοῖς μὲν ἐδόκει συνετῶς ἄγαν εἶσω μένειν τοῦ χάρακος καὶ τὰς δυνάμεις ἐκ τοῦ Χλεατ μεταπέμπεσθαι, τοῖς δὲ κόλαξι τάναντία, εἰ μὲν καὶ οὕτω φρονουῖσιν, οὐκ ἔχω λέγειν. τέλος δ' ἔδοξε, καὶ αὐθις ἐνίκα τὰ χερείονα. ἔξάγειν οὖν τὰς δυνάμεις ἐγένετο. οἱ δὲ γε Τούρκοι κραταιότεροι αὐθις καὶ μετὰ τὸ πλειονος ἐπήρχοντο τῆς χειρός. καὶ δὴ προσβάλλουσι τούτῳ,
- D καὶ μάχης συστάσης πίπτουσι μὲν τῶν Τούρκων συγχοί, πίπτουσι δὲ καὶ τῶν Ῥωμαίων πλείστοι. ἐτρώθη δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Βρυένιος πολλαχοῦ τοῦ σώματος, ἀλλὰ δεινὸς ὢν περὶ τὰ στρατηγικὰ τὸ πλείστον τῆς φάλαγγος ἄσινές διεσώσαστο. ὄρων δ' ἐπιόντιος τοῦ Τούρκου ὁ βασιλεὺς ἐξῆγε καὶ αὐτὸς τὰς δυνάμεις ὡς ἐπὶ πόλεμον καὶ παρετάττετο πρὸ τοῦ χάρακος. ἦγετο δὲ τοῦ μὲν δε-

9. τραυμάτων] Ita P. pro στρατευμάτων.

Turcis circumventus, vulnus in pectore accepit hastae cuspidē, in altera quoque parte corporis telis intus duobus. sic heroico certamine defunctus phalangī se suosque salvos adiunxit, cumque illa in castra reversus nihil prius habuit, quam adire imperatorem, cui narratis quae contigerant, ab eo iussus est in tabernaculo suo quiescere ac vulnera curare.

16. Quod tunc quidem ille fecit. posterae vero diei orto iam sole vocatus ab imperatore non excusavit, quod merito poterat, dolorem vulnere: sed in consilio praesto adfuit, ubi deliberatione proposita, procedendumne in aciem et pugnandum foret, an continendae intra vallum copiae? sapientibus quidem optimum factu videbatur manere in castris et temere dimissas versus Chleat copias curriculo inde accersi. adulatorum autem, an sic re vera sapientium, an contra mentem propriam compertae voluntati principis servientium, incertum, contraria praevaluit sententia: pessimumque consilium captum est educendi ad praelium exercitus. nec defuere Turci instructiori pleniorique ex adverso irruentes acie, configitur. Turcorum multi, Romanorum plerique cadunt. Bryennius multis corporis locis alia nova vulnera accepit, dum partes agit boni ducis in illo periculo et praesenti, quo valebat plurimum in praeliis, consilio phalangis magnam partem illaenam servat. porro Imperator venientes contra videns Turcos, educit et ipse copias velut ad praelium, aciemque pro vallo instruit. praeserat dextro cornu

Ξου κέρατος ὁ Ἀλκιάτης, ἀνὴρ Καππαδόκης καὶ συνήθης τῷ βασιλεῖ, τοῦ δ' εὐωνύμου αὐτὸς ὁ Βρυέννιος, τὸ δὲ μέσον τῆς φάλαγγος εἶχεν ὁ βασιλεύς. οὐραγεῖν δὲ ἐτέτακτο ὁ τοῦ καίσαρος υἱὸς ὁ πρόεδρος Ἀνδρόνικος τὰς τε τῶν ἐταίρων τάξεις ἔχων καὶ 5 τὰς τῶν ἀρχόντων, ἀνὴρ καὶ γένους λαμπροῦ καὶ πᾶσι κομῶν P 30 τοῖς καλοῖς· φρονήσει γὰρ τῶν ἡλλικῶν ἀπάντων ὑπέριτερος, καὶ ἀνδρικότατος εἶπερ τις ἄλλος, καὶ ταῖς στρατηγικαῖς ἐντραφεῖς μελέταις, οὐδὲ πᾶν δὲ φιλῶς ἔχων πρὸς βασιλεία.

17. Οἱ δὲ Τούρκοι τὸν βασιλεία βλέποντες παρατάττονται 10 τὸν στρατὸν οὐ κατὰ φάλαγγιν οὐδὲ κατὰ λόχους (οὐδὲ γὰρ ἐβούλοτο Ῥωμαίοις εἰς χεῖρας εἰθεῖν) ἡσύχασαν. ἀλλ' ὁ μὲν σουλτάνος πόρρω που ἰστάμενος τὰ πρὸς πόλεμον διετάττετο, ἀνδρὶ δὲ τινι ἐκτομῆ τὰ μέγιστα παρ' αὐτῷ δυναμένῳ, Ταράγγης τούτῳ B τὸ ὄνομα, τὰς πλείστας δυνάμεις παραδοὺς κύριον τοῦ πολέμου 15 τοῦτον ἀπέδειξεν. ὁ δὲ εἰς πολλὰ μέρη τὸ στράτευμα διελὼν προλοχισμοῦς τε ἐποίησε καὶ ἐνέδρας συνίστα, καὶ περιμέναι τὰς τάξεις Ῥωμαίων ἐπέταττε καὶ τοῖς τοξεύμασι χρῆσθαι πάντοθεν. οἱ δὲ V 19 Ῥωμαῖοι τῶν ἵππων αὐτῶν βαλλομένων ἀναγκάζοντο ἔπεσθαι. καὶ δὴ εἶποντο φεύγειν δοκούτων ἐκείνων. εἰς δὲ τοὺς λόχους καὶ 20 τὰς ἐνέδρας περιπίπτοντες μεγάλως ἐβλάπτοντο. τοῦ βασιλέως δὲ τὸν ὑπὲρ τῶν ὄλων βουλομένου κίνδυνον ἀναδέξασθαι βῆδην C

Alyattes, vir Cappadox, familiaris imperatoris; sinistro ipse Bryennius; mediam aciem ipse regebat imperator; postremi agminis cura commendata est Caesaris filio praeaidi Andronico, sociorum ordines et principum habenti, iuveni utique, cui ad splendorem generis cumulus accedebat laudum omnium. nam et prudentia aequales facile omnes anteibat, et fortitudinis gloria cedebat nemini, experientia quoque rei bellicae insignis: quippe militarium artium functionumque meditationibus innutritus. sed parum idem benevole affectus erga imperatorem erat.

17. Ceterum Turci cum imperatorem cernerent in unum aciei corpus totum exercitum digerere, nec in partes manusque varias alias in hostem excursuras, alias in insidiis subsessuras tribuere, quieverunt ipsi, quoniam non constituerant id quod imperatorem parare videbant, decretorii praelii aleam iacere, at Sultanus longiuscule hinc distans cetera rei gerendae opportuna dispensabat eunucho cuidam valde apud ipsum gratioso, Tarangae nomine, plerisque attributis copiis et summa eius belli commendata. hic autem multas in partes exercitu divisio, manus alias in viciniora hosti loca promovet, alias retro idoneis stationibus sublocat, omnibusque imperat ambire circumque venire Romanos conentat, nec pugnam admoveri ad manus sinant, verum longe sagittas undique iaculentur. ad ea Romani cum vulnerari sagittis equos suos cernerent, hostem procul statim sequi cogebantur. tunc vero simulata fuga Turci nostros in paratas insidias trahebant, a quibus male mulcebantur, mactabanturque. porro imperatore obfirmante tamen animum in proposito acie certandi: ac propterea lento secum gradu Roma-

ἐπομένον καὶ προσδοκῶντος φάλαγγα Τούρκων εὐρεῖν καὶ αὐτῇ συρραγῆναι καὶ οὕτω κριθῆναι τὰ τοῦ πολέμου, οἱ Τούρκοι πανταχόθεν διεσκεδάννυντο. ὑποστρέψαντες δὲ μετὰ ῥύμης σφοδρᾶς καὶ κραυγῆς ἐπελθόντες Ῥωμαίους τρέπουνσι τὸ δεξιὸν κέρας. εὐθὺς δ' ἀνεχώρουν καὶ οἱ περὶ τὴν οὐραγίαν, καὶ τὸν βασιλεῖα οἷς Τούρκοι κυκλώσαντες ἔβαλλον πάντοθεν. ὀρμήσαντος δὲ τοῦ ἐωνύμου κέρματος ἐπιρῆγειν οἱ Τούρκοι ἐκώλουν· κατὰ νύκτου γὰρ

D οὗτοι γενόμενοι καὶ τοῦτον κυκλώσαντες φρυγεῖν κατηνάγκασαν. ὁ δὲ βασιλεὺς παντάπασιν ἔρημος ἀποληφθεὶς βοήθειας τὸ ξίφος ἐγύμνωσεν ἐπὶ τοὺς ἐχθρούς καὶ πολλοὺς μὲν ἀνείλε τοὺς δὲ καὶ 10 φρυγεῖν κατηνάγκασε. κυκλωθεὶς δ' ὑπὸ τῶν πολεμίων τοῦ πλήθους τὴν χεῖρα τιτρώσκειται καὶ γνωσθεὶς ὑπ' αὐτῶν ὅστις ἐστὶ κύκλῳ περιστοιχίζεται πάντοθεν. καὶ τοξενύεται μὲν ὁ ἵππος ἐπὶ τοῦ καὶ ὀλισθήσας πίπτει, συγκαταβάλλει δὲ καὶ τὸν ἐπιβάτην.

P 31 καὶ τοῦτον τὸν τρόπον δορυάλωτος ὁ βασιλεὺς Ῥωμαίων γίνεται 15 καὶ πρὸς τὸν σουλτάνον ἀποκομίζεται δέσμιος, οὐκ οἶδ' οἷσιν λόγοις τοῦτο τῆς θείας προνοίας οἰκονομησάσης. εἰλω δὲ καὶ λοιπῶν μοῖρα τῶν ἀρχόντων οὐκ ὀλίγη. τῶν δὲ λοιπῶν οἱ μὲν μαχαίρας ἔργον γεγόνασιν, οἱ δὲ διεσώθησαν. εἰλω δὲ καὶ τό τε στρατόπεδον ἕπαν καὶ ἡ σκηνὴ ἢ βασιλῆος καὶ τὰ χρήματα καὶ 20 τῶν βασιλικῶν παρασήμων τὰ κάλλιστα, ἐν οἷς καὶ ὁ πολυθρόνλητος μάργαρος ἦν, ὃν ὕρπανόν κατανόμαζον. οἱ δ' ἐκ τῆς μᾶ-

18. λοιπῶν μοῖρα] λοιπῶν delendum videtur.

nam ordinibus instructis exercitum versus hostes promovente. si forte strictam pariter aciem illorum offendere alicubi posset, primum quidem agmina illa varia Turcorum artificiosa fuga dissipabantur. mox subito collecti magno tumultu vocibusque inconditis irruentes in Romanos, dextrum cornu in fugam vertunt. eo periculi articulo postremum agmen recessit. sicque nudata a tergo Romana acie circumventus omni iam ex parte imperator sagittarum undique nimbis obruebatur. nec laboranti aciei mediae laevum cornu ferre auxilium potuit: revocarunt enim id conantes circumfusi, ac pone lacessentes hostes tanta vi, ut circumventum quoque ipsum cornu laevum fuga passim effusa dilabi compulerint. hic deprehensus imperator, omnique destitutus auxilii spe, stricto ense in hostes ruit, multosque occidit, multos in fugam vertit; donec conclusus undique addensante sese multitudine hostium in manum vulneraretur. tum agnitus quis esset, maiorique ideo circum obsessus, atque omni simul ex parte appetitus impetu, primum deiecit in terram, eoque ipsius sagitta percusso, ac sessorem in communem secum ruinam trahente, deinde facile iam captus imperator victusque ad Sultanum ductus est, divina providentia occultis de causis tam inopinatum tamque acerbum permitte casum. capta quoque pars magna est ducum aliorum, ceteris aut caesis aut fuga servatis. castra etiam universa et ipsam Augustale pecuniaeque et insignium imperatoriorum speciosissima quaeque; in quibus et margaritarum

ἡς διασωθέντες ἄλλος ἄλλαχού διεσπάρησαν, τὴν ἰδίαν ἕκαστος κατυλαβεῖν σπεύδοντες.

18. Οὐ πολλὰ δ' ἡμέραι διεληλύθεισαν, καὶ τῶν δια- B
δράντων τὸν πόλεμον ἄγγελός τις προλαβὼν τὸ δεινὸν ἐν τῇ πόλει
5 ἀπήγγελε, καὶ αὐθις ἄλλος καὶ ἐπὶ τούτοις τρίτος καὶ τέταρτος,
σαφές μὲν οὐδὲν ἀπαγγέλλειν ἔχοντες, αὐτὸ δὲ μόνον τὸ δεινὸν
ἐξηγούμενοι καὶ ἄλλος ἄλλως διερμηνεύοντες· οἱ μὲν γὰρ αὐτὸν
τὸν βασιλέα τεθνηκέναι κατήγγελλον, οἱ δὲ ἐάλωκέναι, οἱ δὲ τε-
10 τρωμένον τοῦτον ἰδεῖν καὶ κατὰ γῆς ἔρριμμένον, οἱ δὲ δέσμιον
10 ἀπαγόμενον εἰς τὸ τῶν ἐναντίων στρατόπεδον. ἐπὶ συμβούλοις
οὖν τῇ βασιλίδι τὰ πράγματα, καὶ ὁ καῖσαρ εὐθὺς μετεκέκλητο C
περὶ Βιθυνίων διώγων καὶ σχολάζων κνηγεσίους διὰ τὸ ὑποπιον
εἶναι τῷ βασιλεῖ. μήπω δὲ τούτου κατυλαβόντος ἡ βασιλὶς διη-
ρώτα τί ποτε ἄρα χρηὴ πράττειν. ἔδοξεν οὖν πῦσιν ἐκείνον μὲν
15 τίως εἶσαι εἴτε ἐάλω εἴτε τέθνηκεν, ἑαυτῇ δὲ καὶ τοῖς παισὶ κρα-
τύνεσθαι τὴν ἀρχήν. ἔτι δὲ μετέωρον ὄντος τοῦ πράγματος γίνε-
ται κοινωνὸς ὁ καῖσαρ. ὁ δὲ τὴν τε κοινοπραγίαν ἀσπάζεται, καὶ
συμπράττειν ἀμφοτέρω δσα τῇ βασιλεῖα προσήκει πράγματα τὴν τε V 20
μητέρα καὶ τὸν πρεσβύτερον τῶν υἱῶν ἀποφαίνεται, καὶ τὸν μὲν D

6. αὐτὸ] V. αὐτοί.
ἀμφοτέρους?

7. ἄλλως] P. ἄλλον.

18. ἀμφοτέρω]

illud decantatum fuit, quod orphanum nominabant. qui vero cladi super-
fuere, alio alii dispersi sunt domum pro se quisque festinantes.

18. Non multi dies inde fluxerant, cum eorum, qui ex praelio fugerant, unus aliquis Constantinopolim perlatum, acerbi nuntii primus auctor fidem vix fecit, quam subiade alter tertiusque et quartus adstruere peraxerunt. horum varia quidem, nec explicata erat oratio, quae quisque diversa viderat, senseratque videlicet referentium, et in uno convenientium indicio magnae acceptae cladis, sed singulorum dicta conferentibus allucebat infortunii series, seque relatores diversi mutuo interpretari, nec aegre in unam concordem conspirare narrationem videbantur: dum alius exempli causa occisum imperatorem aiebat, alius captum, alter sese illum vidisse vulneratum humoque abiectum. postremo alii oculato testimonio affirmabant coram spectasse praesentes sese cum imperator in castra hostium ab ipsis victoribus abduceretur. gravem haec imperatrici obtulere consultandi causam. arcessitur extemplo e Bithynia Caesar, quod imperatori suspectus esset, venationibus illic indulgens, qui dum est adhuc in itinere, ad urbem Augusta convocato coetu procerum quaerebat quid opus facto esset. omnium concors fuit sententia, minus in praesentia videri de imperatore satagendum, nec anxio investigandum mortuane is esset an tantum captivus: illud curandum unice ac sollicite agendum Augustae, ut sibi filiisque quam optime imperium firmaret. hac adhuc pendente deliberatione adest Caesar, et quid sentiat rogatus, consilium asserendi communiter matri filioque principatus incunctanter laudat, magnopereque auctor est, ut Eudocia cum Michaële primogenito princeps acclamaretur, ita ut Michaël quidem parentem suam Augu-

ὡς τεκοῦσαν σεβάξασθαι, τὴν δὲ κοινὴν μετὰ τοῦ παιδὸς τὴν τῶν ὄλων ποιεῖσθαι οικονομίαν. οὕτω μὲν καὶ τῷ βασιλεῖ Μιχαὴλ ἐδόκει, καὶ ξυνετίθετο τῷ τοῦ θελοῦ σκοπῷ. ἀλλ' οἱ τῶν κοινῶν κατατροφῶν πραγμάτων βουλόμενοι καὶ κέρδους ἕνεκα τοῦ σφετέρου τὰ περὶ τὴν ἀρχὴν πραγματεύεσθαι, τὴν μὲν εἰς μοναρχίαν ἠρέθιζον, τὸν δ' ὀπλίξειν ἔσπενδον κατὰ τῆς μητρὸς.

P 32

19. Ἄλλ' οὐπω τούτου κατευνασθέντος τοῦ κόματος ἔτερον ἠγείρετο καὶ ἐπαρῆτο. ὁ γὰρ Περσῶν ἀρχηγὸς ἐπειδὴ τὸν βασιλεῖα Ῥωμαίων δορυάλωτον ἐθεάσατο οὐκ ἐπήρθη τῷ κατορθώματι, συνεστάλη δὲ μᾶλλον τῷ εὐτυχίματι καὶ μετριάξει τῆ νίκη τοσοῦτον ὅσον οὐδεὶς ἐγενόθησε. παραμυθεῖται τὸν ἐάλωκῶτα, κοινωνεῖ τραπέζης, λύει αὐτῷ τῶν δεσμοτῶν οὐς ἐβούλετο, τελευταῖον καὶ αὐτὸν τῆς ἀλχμάλωσις ἐλευθεροῖ. καὶ σύμβολα κήδους πεποικῶς καὶ ὑποσχέσεις παρ' ἐκείνου λαβὼν ἐνωμύτος οὐκ ἀναξίως Ῥωμαίων (ἐβούλετο γὰρ ὁ βασιλεὺς μᾶλλον τεθῆναι ἢ ἀναξίως συμβιβάσεις ποιεῖσθαι τῆς ἑαυτοῦ γενναιότητος), αἰθίς ἐπὶ τὴν ἰδίαν ἐκπέμπει ἀρχὴν μεθ' ὅσης ἂν εἴποι τις προπομπῆς καὶ δορυφορίας. ὅπερ δὴ ἀρχέκακον ἐγεγόνει καὶ πολλῶν συμφορῶν αἰτιώτατον. τυχῶν γὰρ ὁ βασιλεὺς παραδόξως ὤπισθ' οὐκ ἠλίπειν, ἀπραγματεύτως ᾤήθη τὴν βασιλείαν Ῥωμαίων λή-

4. κέρδους] Ita P. pro κέρδη.

15. Ῥωμαίων] P. addit ἀρχίσ-

stam appellet. ipsa vero communi opera consilioque cum filio rom publicam administraret. acquievit patris consilio Michaël, resque in eam rationem composita est, quantumvis obturbarent quaestus causa proprii, qui fortunam publicam ad privatorum emolumentorum lucrosos usus derivare se sperabant posse, si potestas suprema tota in uno resideret capite. horum enim quidam Eudociam incitabant ad imperium sibi uni vindicandum: aliis e contrario Michaëlem adversus matrem armanibus.

19. Nondum hic fluctus resederat, cum alius exaestuavit vehementior. etenim Persarum princeps ubi Romanorum imperatorem captivum suum vidit, non est elatus in insolentiam successu tanto, sed quasi tempus se nactum ratus virtutis ostendendae propriae, quando tantum a fortuna extolleretur, moderatius quam omnino quisquam sperare potuisset, victoria usus est. consolatus enim humanissimo captivum communi secum adhibuit mensae, alioque Romanorum, quos et quam multos imperator voluit, ad eius arbitrium dimisit liberos. denique ipsum quoque libertati reddidit, solemnī prius amicitiae foedere conscriptis sibi rite tabulis devinctum, exactisque ab eo iuris interpositione iurandi promissionibus nequaquam indignis Romana maiestate. nam si alias postulasset, paratus erat imperator mori potius, quam inhonestum consciscere quidquam, aut ad condiciones descendere, vel nomine Romano, vel propria generositate minus dignas. tum eum ad imperium suum remisit oomitatu satellitioque instructum quam ornatissimo ac magnificentissimo. quae res initium occasioque magnorum malorum fuit. nactus eam imperator facilius omnino quam sperare potuisset unquam libertatem pristinam, existimavit nullo se negotio recuperaturum imperii Romani potestatem, quam

ψεσθαι αὐθις, καὶ ὡσπερ αὐτῷ ἄγγελος τοῦ μετὰ τοῦτο μέγιστον
 ἐκείνου ἀτύχημα εὐτυχήματος τῇ βασιλίδι καθίστατο, γράμμασι
 τῆς ἰδίας χειρὸς ἃ συμβεβήκει τούτῳ σημειωσάμενος. Θόρυβος C
 οὗν καὶ συνδρομὴ εὐθὺς περὶ τὰ βασιλεία, τῶν μὲν θαυμαζόντων
 δὲ τὸ γεγονός, τῶν δὲ ἀπιστούντων τῷ πράγματι. μετέωρος δὲ ἦν
 καὶ ἡ βασιλις σκεπτομένη τί ποτ' ἂν δράσειε, καὶ τὸ περὶ αὐτὴν
 εὐνοῖν συγκυλουμένη παρεσκεύαζε σκέμματα.

20. * * * * δέισας γὰρ περὶ ἑαυτοῦ καὶ τοῖν ἀδελφοπαί-
 δοιν μὴ καὶ πάθοιεν δεινὸν τοῦ Διογένους αὐθις κατασχόντος τὴν
 10 βασιλείαν, τοὺς περὶ τὴν αὐτὴν φύλακας εὐθὺς οἰκιοῦνται. τοῦτο D
 δὲ τὸ γένος ὠρητο ἐκ τῆς βαρβάρου χώρας τῆς πλησίον ὠκεανοῦ,
 πιστὸν δὲ βασιλεῦσι Ῥωμαίων ἀρχῆθιν, ἀσπιδηφόρον ξύμπαν καὶ
 πλεκύν τινα ἐπὶ ὤμων φέρον. δίχα οὖν αὐτοὺς διελὼν τοῖς μὲν
 ἐκέλευσε τοῖς νέειν ἔπεισθαι καὶ τὰ κελευσθέντα πληροῦν, τοῖς δὲ
 15 ξυνέπεισθαι οἱ καὶ ὀδηγῶ τούτῳ χρῆσθαι πρὸς τὴν μελετωμένην
 ἐγγείρησιν. ἀλλ' οἱ μὲν περὶ τὸν κλεινὸν Ἀνδρόνικόν τε καὶ Κων-
 στατίνον (οὕτω γὰρ ἄνωμάζοντο ἄμφω τῷ παιδε τοῦ καίσαρος)
 περιστάντες τὸν βασιλέα καὶ χορὸν περὶ αὐτὸν ἔλξαντες, ἀθρόον
 ἐπὶ τὰ ὑψηλότερα τῶν ἀνακτόρων ἀνάγουσιν, ἡγουμένων τῶν παί- P 33
 20 δων τοῦ καίσαρος καὶ αὐτοκράτορα τὸν Μιχαὴλ ἀναγορευόντων.
 οἱ δὲ περὶ τὸν καίσαρα κτυπήσαντες τὰς ἀσπίδας ἀθρόοι καὶ βαρ- V 21

1. τοῦτο μέγιστον ἐκείνου] Malim τὸ μέγιστον ἐκείνο. 8. δέισας] Lacunam indicavit P.
 9. μὴ καὶ] μὴ καὶ τι?

habuerat prius. ergo ipse nuntius prosperitatis suae litteras ad imperatricem
 dat manu scriptas propria, quibus quanta repente felicitas nupero infortunio
 successisset indicavit. tumultus hinc statim et concursus in palatium fieri, alio-
 rum quidem mirantium quod evenerat, aliorum quod narrabatur non creden-
 tium. ipsa imperatrix anceps animi consiliique inops, convocatis quos sibi
 studere compererat, anxie deliberabat quid sibi esset agendum, nec perple-
 xae rationis expediebat exitum.

20. At Caesar non deliberationibus ducendis, sed actionibus reprae-
 sentandis rem obtineri certius ratus, veritusque ne Diogene resumente imperi-
 um, tum suorum, tum fratris filiorum status periclitaretur, custodes aul-
 lae regiae more iam inolito adhiberi solitos fidei olim erga imperatores pro-
 batæ milites sibi adiungit. est hoc genus e barbara longe insula profectum
 Oceano vicina. clipeus illis solemne gestamen cum securi de humeris pen-
 dente. horum agmen totum bifariam partitus, alios quidem inasit filiis suis
 obsequi, quoque ducerent ire, ac quae iuberent facere; alios ipse sibi du-
 cendos sumpsit, quo expedire iudicaret ad cogitatam vim. et Andronicus
 quidem Constantinusque (sic filii Caesaris ambo vocabantur) circumdatum
 imperatorem chore velut quodam festine provehant in superiorem palatii
 partem, ibique praeceuntibus acclamationi filii Caesaris, Michaël imperator
 salutatur. qui vero cum ipso erant Caesare, pulsantes scuta magno motu

ὡς τεκοῦσαν σεβάζεσθαι, τὴν δὲ κοινὴν μετὰ τοῦ παιδὸς τὴν τῶν ὄλων ποιεῖσθαι οἰκονομίαν. οὕτω μὲν καὶ τῷ βασιλεῖ Μιχαὴλ ἐδόκει, καὶ ξυνετίθετο τῷ τοῦ θείου σκοπῷ. ἀλλ' οἱ τῶν κοινῶν κατατροφᾶν πραγμάτων βουλόμενοι καὶ κέρδους ἕνεκα τοῦ σφετέρου τὰ περὶ τὴν ἀρχὴν πραγματεύεσθαι, τὴν μὲν εἰς μοναρχίαν ἤρεθίζον, τὸν δ' ὀπλιζειν ἔσπευδον κατὰ τῆς μητρὸς.

P 32 19. Ἄλλ' οὐπω τούτου κατευνασθέντος τοῦ κύματος ἔτερον ἠγείρετο καὶ ἐπωρῆτο. ὁ γὰρ Περσῶν ἀρχηγὸς ἐπειδὴ τὸν βασιλεῖα Ῥωμαίων δορυάλωτον ἐθεάσατο οὐκ ἐπήρθη τῷ κατορθώματι, συνεστάλη δὲ μᾶλλον τῷ εὐτυχίματι καὶ μετριάξει τῆ νίκη τοσοῦτον ὅσον οὐδεὶς ἐνενόησε. παραμυθεῖται τὸν ἅλωκότα, κοινωνεῖ τραπέζης, λύει αὐτῷ τῶν δεσμοτῶν οὐς ἐβούλετο, τελευταῖον καὶ αὐτὸν τῆς αἰχμαλωσίας ἔλευθεροῖ. καὶ σύμβολα κήδους πεποιηκῶς καὶ ὑποσχέσεις παρ' ἐκείνου λαβῶν ἐνωμότους B οὐκ ἀναξίας Ῥωμαίων (ἐβούλετο γὰρ ὁ βασιλεὺς μᾶλλον τεθνήσκειν ἢ ἀναξίας συμβιβάσεις ποιεῖσθαι τῆς ἑαυτοῦ γενναιότητος), αἰθισ ἐπὶ τὴν ἰδίαν ἐκπέμπει ἀρχὴν μεθ' ὅσης ἂν εἴποι τις προπομπῆς καὶ δορυφορίας. ὕπερ δὲ ἀρχέκακον ἐγεγόνει καὶ πολλῶν συμφορῶν αἰτιώτατον. τυχῶν γὰρ ὁ βασιλεὺς παραδόξως ὤντι οὐκ ἠλιζεν, ἀπραγματεύτως ᾤήθη τὴν βασιλείαν Ῥωμαίων λή-

4. κέρδους] Ita P. pro κέρδη.

15. Ῥωμαίων] P. addit ἐρηψ-

stam appellet. ipsa vero communi opera consilioque cum filio rem publicam administret. acquievit patris consilio Michaël, resque in eam rationem composita est, quantumvis obturbarent quaestus causa proprii, qui fortunam publicam ad privatorum emolumentorum lucrosos usus derivare se sperabant posse, si potestas suprema tota in uno resideret capite. horum enim quidam Eudociam incitabant ad imperium sibi uni vindicandum: aliis e contrario Michaëlem adversus matrem armantibus.

19. Nondum hic fluctus resederat, cum alius exaestuavit vehementior. etenim Persarum princeps ubi Romanorum imperatorem captivum suum vidit, non est elatus in insolentiam successu tanto, sed quasi tempus se nactum ratus virtutis ostendendae propriae, quando tantum a fortuna extolleretur, moderatius quam omnino quisquam sperare potuisset, victoria usus est. consolatus enim humanissime captivum communi secum adhibuit mensae, alioque Romanorum, quos et quam multos imperator voluit, ad eius arbitrium dimisit liberos. denique ipsum quoque libertati reddidit, solemnem prius amicitiae foedere conscriptis sibi rite tabulis devinctum, exactisque ab eo iuris interpositione iurandi promissionibus nequaquam indignis Romana maiestate. nam si alias postulasset, paratus erat imperator mori potius, quam inhonestum consciscere quidquam, aut ad conditiones descendere, vel nomine Romano, vel propria generositate minus dignas. tum eum ad imperium suum remisit oomitu satellitioque instructum quam ornatisimo ac magnificentissimo. quae res initium occasioque magnorum malorum fuit. nactus enim imperator facilius omnino quam sperare potuisset unquam libertatem pristinam, existimavit nullo se negotio recuperaturum imperii Romani potentiam, quam

ψεσθαι αἰθῆς, καὶ ὡπερ ἀπὸ ἀγγέλου τοῦ μετὰ τοῦτο μέγιστον
 ἐκείνου ἀτύχημα ἐπιτυχήματος τῇ βασιλίδι καθίστατο, γράμμασι
 τῆς ἰδίας χειρὸς ἃ συμβεβήκει τούτῳ σημειωσάμενος. Θόρυβος C
 οὗν καὶ συνδρομὴ εὐθὺς περὶ τὰ βασιλεία, τῶν μὲν θαυμαζόντων
 δὲ τὸ γεγονός, τῶν δὲ ἀπιστούντων τῷ πράγματι. μετέωρος δὲ ἦν
 καὶ ἡ βασιλὶς σκεπτομένη τί ποτ' ἂν δράσειε, καὶ τὸ περὶ αὐτὴν
 εὐνοὴν συγκαλουμένη παρεσκεύαζε σκέμματα.

20. * * * * δέισας γὰρ περὶ ἑαυτοῦ καὶ τοῖν ἀδελφοπαλ-
 δοῖν μὴ καὶ πάθοιεν δεινὸν τοῦ Διογένους αἰθῆς κατασχόντος τὴν
 10 βασιλείαν, τοὺς περὶ τὴν αὐτὴν φύλακας εὐθὺς οἰκιοῦνται. τοῦτο D
 δὲ τὸ γένος ὠρμητὸ ἐκ τῆς βαρβάρου χώρας τῆς πλησίον ὠκεανοῦ,
 πιστὸν δὲ βασιλεῦσι Ῥωμαίων ἀρχῆθιν, ὑσιπιδήφορον ζύμπαν καὶ
 πέλκυν τινα ἐπὶ ὤμων φέρον. δίχην οὖν αὐτοὺς διελὼν τοῖς μὲν
 ἐκέλευσε τοῖς νείεσιν ἔπεσθαι καὶ τὰ κελευσθέντα πληροῦν, τοῖς δὲ
 15 ἔξουπέσθαι οἱ καὶ ὀδηγῶ τούτῳ χρῆσθαι πρὸς τὴν μελετωμένην
 ἐγχείρησιν. ἀλλ' οἱ μὲν περὶ τὸν κλεινὸν Ἀνδρόνικόν τε καὶ Κων-
 σταντῖνον (οὕτω γὰρ ὠνομάζοντο ἄμφω τῷ παῖδε τοῦ καίσαρος)
 περιστύντες τὸν βασιλεῖα καὶ χορὸν περὶ αὐτὸν ἐλίξαντες, ἀθρόον
 ἐπὶ τὰ ὑψηλότερα τῶν ἀνακτόρων ἀνάγουσιν, ἡγουμένων τῶν παλ- P 33
 20 δων τοῦ καίσαρος καὶ αὐτοκράτορα τὸν Μιχαὴλ ἀναγορευόντων.
 οἱ δὲ περὶ τὸν καίσαρα κτυπήσαντες τὰς ἀσπίδας ἀθρόοι καὶ βου- V 21

1. τοῦτο μέγιστον ἐκείνου] Malim τὸ μέγιστον ἐκείνο. 8. δέισας] Lacunam indicavit P.
 9. μὴ καὶ] μὴ καὶ τι?

habuerat prius. ergo ipse nuntius prosperitatis suae litteras ad imperatricem
 dat manu scriptas propria, quibus quanta repente felicitas nupero infortunio
 successisset indicavit. tumultus hinc statim et concursus in palatium fieri, alio-
 rum quidem mirantium quod evenerat, aliorum quod narrabatur non creden-
 tium. ipsa imperatrix anceps animi consiliique inops, convocatis quos sibi
 studere comperat, anxie deliberabat quid sibi esset agendum, nec perple-
 xae rationis expediebat exitum.

20. At Caesar non deliberationibus ducendis, sed actionibus reprae-
 sentandis rem obtineri certius ratus, veritusque ne Diogene resumente impe-
 rium, tum suorum, tum fratris filiorum status periclitaretur, custodes au-
 lae regiae more iam inolito adhiberi solitos fidei olim erga imperatores pro-
 batæ milites sibi adiungit. est hoc genus e barbara longe insula profectum
 Oceano vicina. clipeus illis solemne gestamen cum securi de humeris pen-
 dente. horum agmen totum bifariam partitus, alios quidem iussit filiis suis
 obsequi, quoque ducerent ire, ac quae iuberent facere; alios ipse sibi du-
 cendos sumpsit, quo expedire iudicaret ad cogitatam vim. et Andronicus
 quidem Constantinusque (sic filii Caesaris ambo vocabantur) circumdatum
 imperatorem choro velut quodam festine provehunt in superiorem palatii
 partem, ibique praeerantibus acclamationi filiis Caesaris, Michaël imperator
 salutatur. qui vero cum ipso erant Caesare, pulsantes scuta magno motu

βαρικὸν ἀλαλάξαντες τὰς τε ῥομφαίας πρὸς ἀλλήλων συντροφανα-
 τές τε καὶ συγκροτήσαντες περὶ τὴν βασιλίδος ἐχώρου σπητήν.
 ἢ δὲ τοῦ θορύβου καὶ τῆς κραυγῆς αἰσθομένη οὐδὲ καθεκτὴ ἔτι
 ἦν, ἀλλὰ τῆς κεφαλῆς περιελομένη τὸ κάλυμμα ἐπὶ τι οἴκημα
 ἄδυτον ἐμπερές σπηλαίῳ ἐξώρημα. καὶ ἡ μὲν ἐδεδούκει τῷ φωλεῷ,⁵
 οἱ δὲ περιεστῆκεισαν τὸ στόμιον ἀλαλάζοντες καὶ φόβον μέγιστον
 αὐτῇ ἐπισείοντες. καὶ μικροῦ ἂν ἐτεθῆκει, εἰ μὴ ὁ καῖσαρ εἰσ-
 δὸς τὸ πολὺ τοῦ φόβου αὐτῇ διελύσατο. ξυνεβούλευε γοῦν ἀπί-
 Β ναι τῶν ἀνακτόρων αὐτήν, μὴ καὶ πάθῃ τι τῶν ἀνηκέστου πρὸς
 τῶν φυλάκων. ἢ δὲ ἐπειθετό τε καὶ κατῆει ὡς ἐπὶ θάλασσαν,¹⁰
 καὶ εἰς τὸν δρόμωνα τὸν βασιλικὸν εἰσελθοῦσα ἀπῆει ἔνθα οἰκίῳ
 κατακέκριτο, εἰς ὅπερ αὐτῇ δηλαδὴ τοῦ στενοῦ πρὸς τῇ θαλάσῃ
 τέμενος τῇ θεοτόκῳ ἰδρύσατο. οὕτω συγχὸς παρερρήναι κείνης,
 καὶ δεῦτερον κατ' αὐτῆς δόγμα γίνεται εἰς τὴν μοναδικὴν αὐτῇ
 μετατεθῆναι ζωήν. καὶ αὐτίκα δὴ καὶ τοῦτο τετέλεστο. ἀλλὰ¹⁵
 τὰ μὲν κατὰ τὴν βασιλίδα εἰς τοῦτο συντέτυκται.

21. Διογένης δ' ὁ βασιλεὺς τῆς αἰχμαλωσίας ἀπολυθεὶς
 C δεινὸν ἤγειτο εἰ μὴ αὐδῆς τῆς ἀρχῆς ἐπιλάβοιτο. καὶ δὴ πέμπων
 εἰς τὰς ὑπανταχοῦ πόλεις καὶ χώρας στρατεύματά τε συνήθροϊζε
 καὶ χρήματα εἰσεπράττετο. ἤδη δὲ πλήθους αὐτῷ συνερρηχότος²⁰
 στρατηγικῆς φάλαγγος τὸ διὰ πάσης γλώττης βοώμενον πόλισμα,
 φημὶ δὲ τὴν Ἀμύσειαν, μετὰ παντὸς τοῦ στρατοπέδου καταλαμ-

7. μικροῦ] V. μικρόν.

vocemque barbaricam cum flictu romphaearum aliorumque armorum iavicem
 de industria collisorum terrificis miscentes ad Augustae tabernaculum se con-
 ferunt. illa tumultu strepituque audito incredibiliter consternata est, nec
 teneri potuit quin tegmine capitis detracto in obscurum gurgustium speluncae
 non absimile sese trepide abderet, ubi delitescenti milites obsidentes aditum
 loci ululatu incondito tantum terroris incussere, parum ut a morte ex metu
 nimio abfutura videretur, nisi Caesar ingressus magnam ei formidinis partem
 demeret: qui ei auctor fuit exeundi palatio, ne quid acerbum indignum a
 militibus eius custodibus pateretur. acquiescens eius consilio Augusta de-
 scendit mare versus et regium dromonem ingressa eo se contulit, ubi definita
 ipsi habitatio erat. nempe in templum, quod ipsa deiparae condiderat,
 Steni sive angustiarum dictum, quod ad freti fauces prope mare situm esset.
 neque illic tamen diu esse ipsi quietae licuit; brevi enim alterum decretum
 extitit, quo iubebatur transire in professionem vitae monasticae, quod et
 continuo executioni mandatum est. in hunc modum de imperatrice statueri
 placuit novi regiminis moderatoribus.

21. Imperator autem Diogenes captivitate liberatus, iniuriam, nec
 tolerandum arbitrabatur excludi se possessione principatus, quare missis
 quoquo versum in civitates et provincias, qui copias et pecunias undecum-
 que cogere, ubi conflente multitudine iustum exercitum brevi collegit,
 cum eo celebrem in primis urbem Amaseam tenuit, hoc audito imperator et

βάνει. ἀλλὰ τοῦτο μαθόντες οἱ περὶ τὸν βασιλέα τε καὶ τὸν
καίσαρα ἐσκόπων τίνι τούτῳ ἀντίπαλον καταστήσειαν. ἔδοξεν
οἷν τῶν τοῦ καίσαρος νείων τῷ νεωτέρῳ τὸ Ῥωμαϊκὸν πιστεύειν
στρατόπεδον, ἀνδρὶ καὶ τὴν χεῖρα γενναίῳ καὶ τὴν σύνεσιν ὄξει
5 τε καὶ θαυμασίῳ. ὁ δὲ τὰς δυνάμεις λαβὼν ἐχώρει κατὰ τοῦ
Διογένους, καὶ ἀγχοῦ κατὰ τῆς Ἀμασειᾶς γενόμενος πρῶτα μὲν D
συνῆγε τὸ στρατεύμα καὶ ἀκροβολισμοῖς ἐχρήτο, καὶ πάντα τρό-
πον ἐμηχανᾶτο ἢ αἰρήσειν τὸν Διογένην ἢ ἐξελάσειν τῆς πόλεως.
ὁ δὲ στενοχωρούντων τῶν πραγμάτων αὐτῷ ἠναγκάσθη τὰς δυνά-
10 μεις ἐξαγαγεῖν καὶ παρατάττεσθαι πρὸς τὸν δοῦκα. μίγνυνται
οἷν ἀμφοτέρω τὰ στρατόπεδα, καὶ πίπτουσιν ἐκατέρωθεν πλείστοι
τῶν στρατηγῶν ἐκατέρων γενναίως ἀγωνιζομένων. φεύγουσι δ'
ὁμως οἱ περὶ τὸν Διογένην, τοῦ Δούκα Κωνσταντίνου γενναϊότε-
ρον προσβαλόντος τοῖς κατὰ μέτωπον ἰσταμένοις καὶ τὴν ἐκείνων
15 ὠθήσαντος φάλαγγα. πίπτουσιν οἷν πολλοὶ τῶν περὶ τὸν Διογέ-
νην, αὐτὸς δὲ διαφεύγει καὶ οἷν ὀλίγοις τοῖς περὶ αὐτὸν εἰς τι P 84
κλελεται φρούριον. τοῦτο πρῶτον θάρσους αἴτιον τοῖς περὶ τὸν
βασιλέα Μιχαὴλ γίνεται, καὶ Διογένης ἐντεῦθεν ἀρχὴν λαμβάνει
τῆς κυταλύσεως. καὶ ἔλω ἂν αὐτίκα, εἰ μὴ τι ἄλλο συνεπιπτώ-
20 κει. ἀνὴρ γάρ τις ἐξ Ἀρμενίας τὸ γένος ἀνέλκων, τὴν γνώμην
βαθύς, τὴν χεῖρα γενναῖος ὁ Κουτατάριος ἦν. ἀρχὴν τινὰ παρὰ
τοῦ Διογένους τῶν μεγίστων λαβὼν, ὀπηγίκα ἐκεῖνος βασιλεὺς
Ῥωμαίων ἐχρημάτιζε, χάριτας αὐτῷ ἐπὶ τοῦ δυστυχήματος ἀνθο-
μολογούμενος, στρατιώτας συχνοὺς ἐπαγόμενος πρόσεισι τούτῳ B

Caesar cogitabant quem adversus eum mitterent. tandem placuit Andronico
juniori Caesaris filio, viro manu forti expeditique ac prompti nec minus sani
consilii, Romanum exercitum ductandum tradere. sumptis igitur hic secum
copiis contra Diogenem movit, provectusque in viciniam Amasena civitatis,
coacto in unum corpus exercitu, velitationibus lacesebat hostem, omnique
ratione conabatur aut capere aut urbe pellere Diogenem: qui in arcto depre-
hensus, coactus est educere suas copias et praelii copiam Ducae facere.
miscerent ergo ambo exercitus, caduntque utrimque plurimi, ducebis utris-
que generose pugnantibus. fugiunt tamen ad extremum Diogeniani, ad id
potissimum impulsus vehementiori impressione, qua Constantinus Ducas in-
rontem ipsorum aciei ferociter invectus, phalangem loco movit. caesis igitur
multis ex parte Diogenis, fugit ipse ac cum paucis in arcem se quamdam
inclusit. ea prima bene sperandi de summa belli causa oblata est tantibus
Michaëlis partes exitique initium indidem haud dubie Diogenes sumpsit. at-
que adeo captus statim esset, nisi quiddam accidisset quod mox referam.
vir erat oriundus ex Armenia, profundi consilii, manu promptus, Chutata-
rius nomine: is magistratu quodam uno ex maximis a Diogene tum imperium
administrante ornatus, eam benefactori suo gratiam se debere credidit, quam
dubio eius tempore repraesentare oporteret. itaque collectis militibus non

καὶ θαρρεῖν παρὰ κελυσσόμενος καὶ τὰ μέγιστα ὑποσχόμενος ἀνικαδίστασθαι μὲν τοῖς περὶ τὸν δοῦκα Κωνσταντῖνον στρατεύμα-
 V 22 σιν οὐκ ἔτι ἔα, εἰς δὲ τὴν τῶν Κιλικίων χώραν ἀπαγαγὼν καὶ τὰ
 τέμνη τῆς Κιλικίας αὐτῷ προσβαλλόμενος στρατὸν τε αὐτῷ ἔξα-
 ρτύνει καὶ χρήματα δίδωσι, καὶ ὀπλίζει μὲν πρότερον, εἰτ' ἐν και-
 ρῷ μάχεσθαι πρὸς τὸν ἀντίπαλον στρατεύμα ταμιεύεται.

22. Ἐν βουλευμασι τοίνυν καὶ αὐθις τὰ κατὰ τὸν βασι-
 C λέα Μιχαὴλ καὶ τὸν καίσαρα, καὶ οἱ τῆς συγκλήτου λογάδες
 ἠθρολίζοντο. καὶ τοῖς μὲν σπείσασθαι πρὸς τὸν Διογένην ἔδοκε
 καὶ μέρους αὐτῷ τῆς ἀρχῆς παρακεχωρηκέναι, τοῖς δὲ πολεμῆν¹⁰
 καὶ ἔτι δέδοκτο καὶ μηδεμίαν ἀφορμὴν αὐτῷ τῆς εἰς τὴν βασι-
 λείαν εἰσυγωγῆς παρασχεῖν. ἐπράττετο μὲν οὖν πρῶτον τὰ τῆς
 εἰρήνης, καὶ γράμματα παρὰ τοῦ βασιλέως Μιχαὴλ πρὸς ἐκεῖνον
 μετὰ πρέσβων κακῶν ἀμνηστῖαν τούτῳ ἐπαγγελλόμενα. ὁ δὲ εἰκό-
 τως ὥσπερ ὕβριστάθειά τις αὐτῷ ἀπηγγέλλετο μηδὲν ὄλωσ τῶν¹⁵
 D κακῶν πλημμυλῆσαντι, εἰς ἀποκρίσεις δὲ καθιστάμενος οὔτε τῆς
 βασιλείας ἀπέχετο καὶ τὰ μέγιστα διετείνετο ἀδικεῖσθαι. ἀλλὰ
 τὰ κατὰ τὸν Διογένην ἐπράττετο τῆδε. ὁ δὲ τοῖς καλοῖς βασιλεί-

4. προσβαλλόμενος] V. προσβαλλόμενος. 10. τῆς ἀρχῆς] Cod.
 παρὰ praefigit, deletum a P. 14. πρέσβων] Fort. add. ἐπί-
 πετο. *ibid.* ὁ δὲ εἰκότως] Requiro hanc fere sententiam: ὁ δὲ
 εἰκότως, ἐπεὶ ὥσπερ ὕβριστάθειά τις αὐτῷ ἀπηγγέλλετο μηδὲν
 ὄλωσ τῶν κακῶν πλημμυλῆσαντι, βαρέως ἔφραεν, εἰς ἀποκρίσεις
 δὲ etc.

paucis ad eum venit, bonoque esse animo iussum et promissis confirmatum
 maximis, dissuasit a tentanda iterum praelii forma cum copiis quibus prae-
 erat Constantinus Ducas. sed ei deducto in Ciliciam claustra illa provinciae
 tradidit, exercitum confecit, pecunias dedit, arma et apparatus suppedit-
 avit fortunamque Diogenis ita restituit, ut pro spe victoriae pacisci pericul-
 um praelii merito posset.

22. Ea rerum conversio novam curam Michaëli et Caesari attulit.
 praecipui senatorum convocati discordibus alternabant sententiis: quibusdam
 videbatur componendam rem cum Diogene, partemque ipsi principatus con-
 cedendam. alii obfirmabant animum in consilio belli, nec committendam
 arbitrabantur, ut ullus aditus ad amissum imperium exauctorato semel pri-
 ncipi aperiretur. vicit tamen pars mitior, et pacis conventio per litteras a
 Michaële ad Diogenem scriptas missosque legatos est tentata irrita eventu.
 nam mutuum veniam et oblivionem perperam gestorum proponenti Michaëli
 negabat Diogenes, enimvero ferri posse ut tot in se innumerentem tam scele-
 rate attentata impune abirent. quod autem imperio ut cederet exigebatur,
 contentusque esse iubebatur exigua participatione potestatis summae, quae
 tota sibi iure optimo deberetur, ne mentionem quidem acerbissimae iniuriae
 sustinere se, nedum iniquitatem tantam comprobare assensu queat suo. at
 interim dum obstinate his animum Diogene pacis negotium haerebat, qui

των ἀεὶ διαγωγὴν τινα ἐξήγειρε κατὰ τῶν Κοιμητηρίων, καὶ ὅστις
 λεκτέον. ἄνδρα τινὰ θρασύστομον εὐρηκῶς καὶ ἠκονηκῶς τὴν
 γλώττιαν αὐτοῦ ὡσεὶ ὄφραως κατὰ τῆς γενναίας τούτων μητρὸς
 καθοπλίσκει, συκοφαντίαν συρράφμας τινὰ ψεύδους ἔκγονον, καὶ
 5 γράμματα συμπλασάμενος ἐξ ἐκείνης πρὸς τὸν Διογένην κομίζει
 ταῦτα τῷ βασιλεῖ. τῷ δὲ μήθ' ὅστις εἶη ὁ κατήγορος σκοποῦντι
 μήτε δὴ μένων τοῦ κατηγορουμένου τὸ πρόσωπον, εὐθὺς ξυμβέ- P 35
 βηκε μηνιῶν. ἐντιϋθεν δικαστήριά τε συνεχροτεῖτο καὶ μετά-
 πιμπτος ἢ εὐγενῆς καὶ γενναία καὶ σώφρων ἦν ἐπὶ τὰ ἀνάκτορα.
 10 ἡ δὲ ἐφοῖτα. ἀλλ' ὁ μὲν βασιλεὺς ἠδέοσθη κοινωνῶς γενέσθαι τοῦ
 σκέμματος, συνήγοντο δὲ οἱ περὶ τὰ δικαστήρια τῆς κυρίας πα-
 ρούσης καὶ τοῦ κήρυκος πρὸς τὴν δίκην καλοῦντος. εἴσεισι γοῦν
 ἢ γενναία καὶ μεγαλόψυχος φαιδρῶ τῷ προσώπῳ, καὶ τὴν εἰκόνα
 δὲ κρύπτουσα ὑπὸ τὴν χλαμύδα τοῦ πάντων δικαστοῦ ἔξάγει ταύ-
 15 τὴν ἀθρόον, καὶ σεμνῶ τῷ σχήματι καὶ τῷ βλέμματι πρὸς τοὺς B
 δικαστὰς ἀτενίσασα "οὗτος" ἔφη "δικαστῆς ἐμοῦ τε καὶ ὑμῶν
 καθίσταται σήμερον, πρὸς ὃν ἀτενίζοντες ψήφους ἐκφέρετε μὴ
 ἀναξίας τοῦ δικαστοῦ τοῦ εἰδότος τὰ κρύφια." τὸ γοῦν στερεὸν
 τοῦ λόγου ἐκαῖνοι ἐνωτισάμενοι θάμβους γεγύνασι μεστοί, καὶ
 20 παραιτεῖσθαι τὴν δίκην ἐνιοὶ ἤρχοντο βδελυττόμενοι τὴν συκοφαν-
 τίαν· ἤδη γὰρ διέλαμψεν ἡ ἀλήθεια ὡς πυρός ὑπ' αἰθάλη κρυ-
 πτόμενος. ἀλλ' οἱ μὲν τὸν θεῖον φόβον ταῖς καρδίαις ἐντρέφον-

bonis invidere semper est solitus gravem procellam in Comnenos concitavit.
 id quomodo et per quem contigerit deinceps exsequar. vir erat oris audacia,
 quem idoneum calumniae ministrum malus daemona nactus, linguam eius sicut
 serpentis exacutam armavit adversus Comnenorum matrem mulierem prae-
 stantissimam. falsam videlicet accusationem in eam composuit confectis litte-
 ris, quasi ab ipsa scriptis ad Diogenem, quas et ad imperatorem detulit. qui
 nec quam levis tantae rei auctor esset reputans, nec tantillum sustinens,
 quoad accensata compareret, statim irae et ultioni se permisit. hinc iudicia
 comparabantur, et nobilissima atque honestissima matrona in palatium cita-
 tur. venit illa intrepide gravitatemque eius imperator reveritus iudicio non
 interfuit. ceterum hi, quos ad id delegaverat, omnia ex consueta formula
 gerentes, praesente domina, vocari eam in ius per praeconem iubent. in-
 greditur fortis et magnanima mulier laeto serenoque vultu, et quam sub
 veste occultam clam habebat iconem supremi omnium iudicis Christi, subito
 proferens compositissimo habitu, oculis in iudices intentis, "en," inquit, "hunc
 mihi hodie ac vobis constitutum putatote iudicem, in eum igitur intuentes
 proferte de me sententias non indignas iudice occulta cernente." hic incredi-
 bili gravitate ac constantia pronuntiatia a matrona percussa haud leviter iudi-
 ces sunt: adeo quidem ut fuerint qui cognoscere de tali causa nolle se indi-
 carent, abominatione accusationis falsae ac calumniosae. iam enim elucere
 veritas coeperat et velut ignis resplendere favilla prius obrutus. is sensus
 erat divinum timorem nutrientium in suis cordibus et spiritum salutis partu-

τες' και πνεῦμα σωτηρίας ὠδίνοντες οὕτως, οἱ δὲ πάντα χαρίζεσθαι
 C τοῖς κρατοῦσι βουλόμενοι δεινοὶ τινες δικασταὶ καθιστήκεσαν.
 ἐπεὶ δὲ οὐχ οἷόν τε ἦν ἀποδείκνυσθαι τὴν συκοφαντίαν και τὸν
 κρατοῦντα ἡδούντο, μᾶλλον δὲ πρὸ ἐκείνου τὸν τὸν δόξαν συρρά-
 V 23 ψαντα, οὐκ ἀποφαίνονται μὲν, εἰς πρόληψιν δὲ τὸ πρῶμα 5
 ἐνάγουσι. βαβαὶ τῆς ἀσυνεσίας! ποῖα πρόληψις ὧ ἐμβρόντηται!
 εἶπεν ἂν τις πρὸς αὐτοὺς θαρραλέως, ὅπηνα δ' μὲν κατηγορῶν
 ἀναίδην φθέργεται, ὃ δὲ φεύγων γενναίως τὰς κατηγορίας ἀπο-
 σκευάζεται, και ὃ μὲν ἀγύρτης ἐστὶ και ὄβολου παρὰσκων τὴν
 δίκην εἰ δεῖ, ὃ δὲ πάσης ὑποψίας ἀνώτερος και πρὸς αὐτὴν μι-10
 D κροῦ δεῖν ἐρυθριῶν τὴν ἀλήθειαν. τουτὶ μὲν τὸ συνέδριον οὕτω
 πως διελέλυτο, μικροῦ δεῖν ζοικὸς τῷ τοῦ Καϊάφα· ἡ δὲ σὺν τοῖς
 παισὶν εἰς τὴν τοῦ πρίγγιπος ἐξορίζεται νῆσον.

23. Καὶ τὰ μὲν κατ' αὐτοὺς ὧδε ἐπράττετο. ὃ δὲ βασι-
 λεὺς Μιχαὴλ και οἱ περὶ τὸν καισαρα ἀπογνόντες τὰ πρὸς εἰρή-15
 νην ἐπεὶ ἔφθη ὃ δουξ Κωνσταντῖνος ὃ τῷ Διογένει συμκλακτικῶς
 και τοῦτον ἠτήσας, ὃν υἷὸν εἶναι τοῦ καισαρος δεύτερον ὃ λόγος
 ἠρμήνευσεν ἄνωθεν, παλινοστήσαι πρὸς τὸ Βυζάντιον, ἐσκέπτετο
 ὕπως ἂν τὰ κατὰ τὸν Διογένην διάθωνται. ἐδεδίεσαν γὰρ μὴ πως
 ἀδείας πάλιν ἐκεῖνος δραξάμενος στρατεύματά τε συναγέλη τῶν 20
 P 36 πρῶην πλειόνα, και χρήματα τῶν ἐκ τῆς Ἀντιοχείας χώρων ἐσ-
 πράξῃται και δυσμαχώτερος κατασταλή. εὐθὺς οὖν ὃ καισαρ

8. ἀναίδην] ἀνέδη?

rientiam. at qui omnia gratificari praevalentibus decreverant, acerbe iudicium exercere perrexerunt: quoniam autem probari crimen nequibat, et imperatorem aut potius eum, qui calumniam struxerat, verebantur, non quidem deciderunt litem aut ream Annam pronuntiarunt: praesumptio tamen locum videri esse dixerunt, imprudentissimo praesudicio. agite enim fanatici, dicat aliquis iniquis iudicibus audacter, quis hoc unquam censuit recte praesumi affinem aliquem eius criminis, quod accusator impudenter infert, reus graviter constantisque relict? cum praesertim ita comparati nocentur actor et reus, ut ille quidem homo agyrta iudicii religionem obole vendere paratus sit; hic autem integerrima existimatione innocentiae facile omni suspicione superior tante insuper pudore sit, ut ad ipsam paene dixerim veritatem erubescat. sic istud concilium solutum eius non ab simile, in quo ille Caiphas Christum damnavit. Anna vero cum filiis in insulam principis dictam exulatum ire iussa est.

23. Dum hoc loco res Comnenorum sunt, reverse iam Byzantium deo Constantino altero Caesaris, ut superius diximus, filio, qui cum Diogenes conflixerat, eumque vicerat, Michaeli imperator et Caesar desperata pace, quem Diogeni opponerent consultabant. verebantur enim, ne si ei securum spatium confirmandi sui darent, exercitum numerosiorem, quam prius, sibi compararet, pecuniaeque ex vicinis Antiochiae regionibus et urbibus idonea collecta sic partes firmaret suas, ut non facile debellari posset. venio ergo

μετακαλεῖται τὸν υἱὸν Κωνσταντῖνον, καὶ αὐτῆς τὰς δυνάμεις ἀναλαμβάνειν καὶ κατὰ τοῦ Διογένοους χωρεῖν παρεκελεύετο. τοῦ δὲ παραιτουμένου, ὁ πρεσβύτερος τῶν τοῦ καίσαρος υἱῶν μετακαλεῖτο Ἀνδρόνικος καὶ ἐκελεύετο ἀπιέναι. ὁ δὲ εἶπερ τις ἄλλος ὑπήκοος ᾧν πατρὶ εὐθὺς ἔτοιμος ἦν πρὸς τὸ ἔργον. συνταξάμενος οὖν αὐθημερὸν τῷ βασιλεῖ καὶ τῷ καίσαρι τὸν πρῶτον διεπεραιούτο τὸν Χαλκηδόνιον. καὶ ἕξ ἡμέρας διατρίψας περὶ τὴν Χαλκηδόνα ὅσον τὰ ἐπιτήδεια οἱ τὰ πρὸς τὴν ἐκστρατείαν γενέσθαι, ἐκείθεν ἀπάρας περιήει τὴν ἔω καὶ τὰς δυνάμεις συνέλεγε. καὶ B
 10 θᾶπτον ἀπάσους συλλέξας ἕξ ἐν αὐταῖς ἐχώρει πρὸς τὴν Κιλικίων. σκοπὸν δ' ἔθετο πρῶτον εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν γνώμην μεταφρόσασθαι τὸ στρατόπεδον· ἐπεὶ δὲ τοῦτο αὐτῷ ἐξεγένετο ἐκάστῳ προσφερομένῳ ἐπιεικῶς καὶ πρὸς πάντα μεταρμοζομένῳ οἰκείως, δεύτερον σκοπὸν τίθεται τοὺς πολεμίους λαθεῖν καὶ τὰ στενὰ τῆς
 15 Κιλικίας διελθεῖν πρὸ τοῦ τὸν Διογένην αἰσθῆσθαι τῆς τούτου ἐφόδου. γίνεται οὖν καὶ τοῦτο κατὰ τὰ βεβουλευμένα, καὶ τὴν στενὴν καὶ ἀπόκρημον διελθόντες οἱ περὶ τὸν Ἀνδρόνικον ἀδρόσι τοῖς περὶ βασιλέα τὸν Διογένην ἐπιφαίνονται.

24. Αἰσθόμενος δὲ καὶ ὁ βασιλεὺς τῆς τούτων ἐφόδου
 20 ἐξῆγγε καὶ αὐτὸς τὰς δυνάμεις, τῷ Χουτατουρίῳ Ἀρμενίῳ, ὃν C
 φθάσας ἰδὴ ἤλωσεν ἄνωθεν ὁ λόγος, τὴν τοῦ πολέμου δεδωκὸς ἐξουσίαν καὶ πάντα τὸν στρατὸν μικροῦ δεῖν αὐτῷ ὑποτάξας.

18. τοῖς περὶ βασιλέα] Cod. τοῖς περὶ βασιλείου. corr. P.

Caesar Constantino filio, egit cum eo ut rursus vellet assumptis copiis adversus Diogenem proficisci. sed illo recusante, maior natu frater eius accessit Andronicus, et istam expeditionem suscipere iubetur. egregia tum in iuvene pietas et parenti obsequendi enituit studium. paratum se statim ad quidvis obtulit, nec verbis liberalior, quam rebus, eodem die imperatore ac patre salutata, Chalcedonense transmisit fretum. sexque omnino dies circa Chalcedonem moratus apparandis rebus ad profectionem necessariis, hinc moveas circumvit Orientalem tractum collegitque copias, quibus universis unum in exercitus corpus secum iunctis iter capessivit Ciliciam versus. prima in his Andronico cura fuit concordiam et conspirationem in unum sensum in exercitu constituere. quod assecutus summa comitate, qua quemque humanissime familiarissimeque tractabat; alterum deinde istud sibi proposuit agere, ut adventus eius lateret hostes, priusque ipse cum suis per angustos aditus in Ciliciam penetraret, quam id Diogenes sensisset. huius quoque secundi voti compos factus est. arcto enim et praecipiti calle superato Andronici milites repente nihil minus opinantibus Diogenianis apparuerunt.

24. Quando primum accepto sensu expeditionis contra se ductae, imperator Diogenes copias et ipse suas eduxit, belli summa et exercitus paene totius plena potestate ei, cuius superius meminimus, Chutatario Armenio

τοὺς πεζοὺς οὖν οὗτος καὶ ἵππεις ἐπαγόμενος τοὺς ἐπικαίρους τῶν τόπων καταλαβεῖν ἔσπευδεν. ἀλλὰ τῶν ἐλπίδων ἐσφάλῃ, τοῦ δομειστίκου τῶν σχολῶν Ἀνδρονίκου προκατασχόντος αὐτούς. ἀπογνοὺς οὖν τούτου ἀντιμέτωπον τὴν ἰδίαν φάλαγγα τῇ τῶν ἐναντίων ἴσθησιν ἀντικαθίσταται δὲ πρὸς τοῦτον καὶ ὁ Ἀνδρόνικος. καὶ 5 τοῦ μὲν μέσου τῆς φάλαγγος αὐτὸς ἦν ἐξηγούμενος, τοῦ ἐναντίμου δὲ κέρατος ὁ Φράγγος Κρισπίνος, τοῦ δεξιοῦ δ' Ἐτερός τις

D τῶν ὑπὸ τὸν Ἀνδρόνικον τεταγμένων. ἀλλὰ πρὶν ἢ τὸν συνασπισμὸν γενέσθαι καὶ εἰς χεῖρας ἀλλήλων ἵναί, ὁ Φράγγος δύσους ὦν πάλαι τῷ βασιλεῖ Ῥωμαίων καὶ μῆνιν κατ' αὐτοῦ τρέφων, τὸ 10 τῶν ἐναντίων ἵππικὸν θεασόμενος καὶ τῷ Ἀνδρονίκῳ προειπὼν

V 24 τὴν κατ' ἐκείνων ἐξέλασιν, ἀπὸ ῥυτῆρος οὖν τοῖς ἄμφ' αὐτὸν ἐξελαύνει τὸν ἵππον. ἰσχυρᾶς οὖν τῆς προσβολῆς γενομένης φεύγουσιν οἱ περὶ τὸν Χουτατούριον. οἱ δὲ κατόπιν διώκοντες πολλοὺς μὲν ἀνήρουν πολλοὺς δὲ καὶ ἐζώγρουν. τοῦ γοῦν ἵππικῶς 15 οὕτω διασκεδασθέντος καὶ ἡ φάλαγξ ἡ πεζικῆ, δεισιμα μὴ κλωθεῖσα διακοπή, τὰ νῶτα δοῦσα καὶ αὐτὴ πρὸς φρυγὴν ἔκλι-

P 37 νεν. ὅσοι μὲν οὖν ταῖς φάραγξι καὶ ταῖς λόχμαῖς εἰσέδυσαν, διεσώθησαν, τῶν δὲ λοιπῶν οἱ μὲν ἔπεσον οἱ δὲ ἐζωγήθησαν. καὶ ἡ μὲν τοῦ Διογένους φάλαγξ οὕτως διελέλυτο καὶ διασκέδα- 20 στο, τροπαιοφόρῳ δ' ἐπανειθύντι τῷ Ἀνδρονίκῳ πρὸς τὴν σπηγὴν καὶ μετ' εὐφροσύνης τὰ χαριστήρια θύοντι καὶ ἔτερον ἐπέθθεν εὐτύχημα. ἵππεὺς γάρ τις ἦκεν ὡς τάχιστα πρὸς αὐτὸν τῶν πολεμίων ἄγων τινὰ καὶ τὸν στρατηγὸν ἐζήτηε θείασασθαι. ὁ δὲ

permissa. ille inmisso equitum peditumque idoneo numero, occupare stauduit opportuna loca, sed spe sua falsus est, ea praecooccupata reperiens a domestico scholarum Andronico. exclusus inde igitur fronte adversa summa aciem hostili opponit nec distulit ex adverso suas quoque ordinare copias Andronicus, medium in his sibi locum sumens, laevo cornu praecerat Francus Crispinus; dextro autem alius ex ducibus Andronico subiectus. hic antequam plene structa phalanx esset, Francus pridem male affectus erga imperatorem Romanum, et iram in eum corde conceptam fovens, viso equitatu hostili, sese illum expulsurum Andronico praefatus, magno impetu cum suis in eum irruit. configitur acriter, Chutatarii equitibus ad extremum fusis fugatisque, instante a tergo victore, ac multis eorum qua caedente qua captivos abducente. disperso porro in hunc modum equitatu, verita pedestris acies ne circumventa consideretur, et ipsa verso tergo in fugam incubuit. servati sunt quotquot aviarum vallium, praecipitiumque ac densorum saltuum esse latebris texere; alii partim occisi, partim capti sunt. sic Diogenis acies fracta disiectaque est. victori autem cum plausu et gratulatione maxima in summa tabernaculum revertenti Andronico et gratias deo rite pro victoria reddenti alius quoque successus gaudium cumulavit. eques curriculo adfuit captivum quemdam trahens et ad ducem exercitus magnopere postulans admitti.

τῆς σκηνῆς προκύψως ἑώρα πρῶγμα πολλὴν αὐτῷ θυμηδίαν
 παρέχον, τὸν Χουτατούριον πρὸς αὐτὸν ἀγόμενον δέσμιον. οὗτος
 γὰρ ἐν τῷ φεύγειν τοῦ ἵππου διωλισθηκότος, ὡς ἔλεγε, λόχημν
 τε εἰσέδῃ τινὰ καὶ λαυθάνειν ἔσπευδεν. ὡς δ' ὑπὸ τῶν διωκόν- **B**
 5 των καταφανῆς γέγονε καὶ συλληφθεὶς ἔμελλεν ἀναιρεῖσθαι, ἐλι-
 πᾶρει τὸν ζωγρήσαντα. ὡς δὲ δακρύοντα οὗτος τὸν ἄνδρα τεθέα-
 ται, τὴν ἐσθῆτα ὑποδυσάμενος καὶ γυμνὸν ἐπὶ τὴν λόχημν ἀφεις
 ἀπήει. εἶτα δὴ ἄλλος αὐτὸν γυμνὸν κατιδαὶν ὑπὸ τὴν λόχημν
 κρυπτόμενον ὤρμησεν ἀναιρεῖν, ὃ δὲ δατις εἶη ἐφθάργετο καὶ
 10 πρὸς τὸν στρατηγὸν ἀπαχθῆναι παρεκάλει. κάκεινος ταχέως τοῦ-
 τον ἐπὶ τοῦ ἵππου θείς πρὸς τὸν Ἀνδρόνικον ἀπεκρίμινεν. ὃν
 ἐκεῖνος ἐκ τῆς σκηνῆς ἰδὼν γυμνὸν ἐπαγόμενον ἐξῆει τε τῆς σκηνῆς
 καὶ ἔλεψ τῷ ὄμματι τοῦτον καθυπεβλέπετο. παριστελλας ὄν τὴν
 αὐτοῦ γύμνωσιν περιβολῆ στρατηγῷ πρεπούση γενναίῳ ἐν ἀδέσμῳ **C**
 15 ἐτήρει φυλακῆ. ἀγασθεὶς δὲ ὁ Χουτατούριος τῆς περὶ αὐτὸν
 φιλοφροσύνης τοῦ Ἀνδρόνικου, λίθον τινὰ τῶν πολυτίμων ὑπ'
 αὐτοῦ κρυβέντου περὶ τὴν λόχημν ἐν ἧ ἑάλω αὐτῷ φανεροῦ, καὶ
 πέμψαι ξὺν αὐτῷ ἄξιοι τοὺς ἀποκομίζοντας. καὶ δὴ πέμπονται,
 καὶ κομίζουσι θάμα τοῖς ὄρωσιν ἰδεῖν. μεγέθει γὰρ ἦν σχεδὸν
 20 ὑπὲρ ἅπαντας λίθους, λαμπρότητι δὲ τοὺς διαναγείς ἅπαντας
 ὑπεφέλαμπεν. ὃν ὁ Ἀνδρόνικος τῇ βασιλίδι Μαρίᾳ δῶρον προσή-
 νεγκεν ὕστερον.

9. κρυπτόμενον] V. κρυπτόμενος. 12. ἐπαγόμενον] V. ἐπαγό-
 μενον. 18. ἀποκομίζοντας] Fort. ἀποκομίσοντας. 19. θάμα]
 P. θαῦμα.

proferens ille e tabernaculo caput spectaculo pascitur lucundissimo, Chuta-
 tarium ad se vincitum duci cernens. hic enim, ut ipse referebat, equo in-
 ter fugiendum prolapsa silvam ingressus densam delitescere in ea voluit, sed
 detectus a persequentibus et comprehensus vitam ab occidere parato lacrimis
 impetravit, erepta dumtaxat veste. hinc nudum se iterum addit in saltum:
 verum ab alio visus et ferro petitus necem professione nominis antevertens
 duci ad exercitus imperatorem petiit impositusque confestim in equum sic An-
 dronico sistebatur, quem ille duci ad se nudum e tabernaculo cum vidisset,
 foras ei obviam prodiit benignoque intuitu consolatus moerentem nuditati eius
 honorique consuluit, datis ei vestibus duois primarii personam decentibus,
 atque inde vinculis solutum in libera custodia secum habuit; quam ille huma-
 nitatem admiratus remunerari egregia gemma statuit. itaque Andronico cum
 dixisset fuisse sibi, quando erat captus, lapillum eximii pretii, quem ipsi
 offerre cuperet, abscondisse autem illum certo loco in ea silva, in qua erat
 comprehensus, eo remitti cum custodibus petiit relaturum gemmam. an-
 nuente Andronico brevi mirabilem visu reportavit lapidem superantem gem-
 mas omnes magnitudine, splendoris autem maioris, quam sit ullus pallucidus
 lapis, quem postea dono dedit Andronico imperatrici Mariae.

25. Ὁ δὲ Διογένης καὶ τῶν πραγμάτων αὐτῷ κατόπι
 ἀρμένων οὐ κατεγίνωσκεν, ἀλλὰ τοὺς περὶ αὐτὸν ὑπερώννυε καὶ
 D ἑλπίδας ὑπέτεινε ὡς ἀφιζομένης αὐτίκα δὴ μάλα Περσικῆς συμ-
 μαχίας. διεπρεσβεύετο δὲ καὶ πρὸς τὸν Κρισπῖνον περὶ ὧν
 αὐτοῦ τὸ βάρβαρον φρόνημα διεγείρει κατὰ τοῦ Ἀνδρονίκου. 5
 ἀλλὰ τοῦτο γνοὺς Ἀνδρόνικος καὶ θωπευτικώτερον ἐντετυχηκῶς
 τῷ Κρισπίνῳ τὴν ἐκείνου πρεσβείαν ἀπέδειξεν ἄπρακτον. ἀπρά-
 κτου δὲ τῆς πρεσβείας ἀποδειχθείσης καὶ τοῦ ἐκ Περσίδος συμ-
 μαχικοῦ ἔτι μέλλοντος, οἱ περὶ τὸν Διογένην ἀπογόνους τῷ Ἀν-
 δρονίκῳ συνθέμενοι καὶ πλίστες τοῦ μὴ παθεῖν εἰληφότες αὐτὸν 10
 τε τὸν βασιλέα παραδίδουσι καὶ τὸ φρούριον. οἱ δὲ περὶ τὸν
 P 38 Δούκα Ἀνδρόνικον αὐτὸν συλλαβόντες τὴν ἀλουργίδα αὐτὸν ἀπο-
 δύσαντες, τὸ μοναδικὸν ἐπενδύουσι σχῆμα, καὶ οὕτω τοῦ φρου-
 ρίου ἔξαγαγόντες πρὸς τὸν Ἀνδρόνικον μετὰ πλειστης ὅτι τῆς
 περιχωρείας ἀπάγουσιν. ὁ δὲ τῆς τύχης αὐτὸν οἰκτιρέας ἐδά- 15
 κρυσσε καὶ δεξιὰν ἐμβαλὼν εἰς τὴν ἑαυτοῦ ἀπάγει σκηπὴν καὶ
 V 25 τραπέζης αὐτῷ κοινωνεῖ. ἦν οὖν ἄμεινον μέχρι τούτου στήναι
 τῷ ἀνδρὶ τὰ τῆς δυστυχίας· ἀλλ' οὐκ ἦν αὐτῷ διαδραῖναι τοῦ
 φθόνου τὰ βέλεμνα. οἱ γὰρ περὶ τὸν βασιλέα Μιχαὴλ πρόφασιν
 B ὡσερ τῆς Ἰδίας ἐπιθυμίας τὴν πρὸς ἐκεῖνον πλασάμενοι εὐνοίαν, 20
 δέσαντες ὡς ἔφησαν μὴ τι καὶ διαμηχανήσαιο ὁ Διογένης καὶ

2. ἀρμένων] P. φεομένων. Bekker φεομένων. *ibid.* ὑπερώννυε] ἐπεφρώννυε? 10. παθεῖν] τι παθεῖν?

25. At Diogenes tam infelici successu non fractus obstinabat adhuc in spe animum, sociisque ultimae fortunae consolari studebat fiducia mox adfuturi e Perside auxilii. misit etiam ad Crispinum certos homines ingenium irritabile iracundi barbari concitare in Andronicum conaturos: cuius iudicio coepti, accepto in tempore Andronicus longe blandioribus quam unquam alias verbis officisque Crispinum ita delinivit, ut Diogenianos remiserit irritos. cuius rei per comitatum Diogenis fama vulgata, cunctantibusque nimiam exspectatis a Perside copiis, proditur a suis Diogenes, incolumitatem propriam eius, atque arcis in qua erant deditione ab Andronico paciscentibus, missis igitur ab Andronico ad exigendam pactorum fidem admissis in arce, deditus Diogenes ab iis purpura exutus monastica veste contegitur, siquae eductus arce Andronico sistitur, gaudium tantae victoriae, quo passim exultabant milites, modesta commiseratione prementi; cui laudabili affectui tantum indulisit ut etiam infortunio exauctorati captivique principis lacrimas dederit: congruente humanitate cetera, qua illustrem captivum amplexu dignatus tabernaculo excoepit eodem secum mensaeque adhibuit. hunc oportuerat finem esse misero malorum: sed invidiae longe iaculantis effugere ictus non potuit. fuerunt enim in aula qui odio aut timori proprio affectum in principem praetextentes Michaëli suggererunt, nunquam illi possessionem imperii fore certam, quoad valeret Diogenes. siquidem et ipsum cogitaturum aliquid et alios novarum cupidos rerum hinc turbandi causam petitores, sic exprobo

πάλλω ἀφορμὴ πρυγμάτων τῷ βασιλεῖ γένοιτο, ἐντέλλονταί τινα διὰ γραμμάτων ἐπὶ τοῦ καιροῦ δυναστεύοντι ἐκκόψαι τούτῳ τοῦς ὀφθαλμούς. ὃ δὴ καὶ γενόμενον μεγάλως ἤγίασε τὸν Ἀνδρόνικον, καὶ μᾶλλον ὅτι καὶ πειρασθεὶς διασωσάσθαι τοῦτον εὐ δεδύνητο, 5 τῶν περὶ τὸν βασιλέα σφοδρότερον ἐγκιμίων. ἐπέστειλε δὲ καὶ πρὸς τὸν πατέρα τὸν καίσαρα, παρακαλῶν αὐτὸν μὴ συγχωρῆσαι ^Ο τελεσθῆναι τοιοῦτον ἀνοσιούργημα, ἢ μὴν τῆς θείας ἐκδέχεσθαι δίκης τὴν ψῆφον οὐκ εἰς μακρὰν ἀπαντήσουσεν. ὃ μὲν οὖν ταῦτα, οἱ δὲ τὰ γράμματα δεξάμενοι ἐκτυφλοῦσά τε τοῦτον, καὶ εἰς 8
10 ἰδρύσατο φροντιστήριον ἐν τῇ νήσῳ Πρώτῃ ἐκπέμπουσι. βροχὴ δὲ τι ἐπιβίως μετὰ τὴν τῶν ὀφθαλμῶν στέρησιν ἐτελεύτησεν, ἐπὶ τρισὶν ἔτισι τὴν βασιλείαν Ῥωμαίων ἰθύνας. τοιοῦτον ἔσχε τέλος τὰ κατὰ τὸν Διογένην.

assensu cupide scribunt ad quemdam tum in exercitu plurimum potentem, crueret oculos Diogeni. quod factum iniquissime Andronicus tulit: praesertim quod impedire sonatus nihil profecerat, iis qui facilitatem Michasliis eo inclinare coeperant magis ac magis oceptum urgentibus. scripserat autem ea de re Andronicus ad patrem quoque suum Caesarem, maiorem in modum rogans ne istud perpetrari piaculum sineret: alioqui divinae viam ultionis expectaret, poenamque non longum moraturam. ea illo nequicquam moliente, qui litteras acceperant Diogenem excaecant et in monasterium, quod ipse construxerat in Prota insula, relegant, ubi excaecationi suae non diu superstitis ille interiiit, imperio Romano tribus annis administrato. hunc res Diogenis finem habuerunt.

B I B Λ Ι Ο Ν Β.

1. Ὁ μὲν δὴ βασιλεὺς Ῥωμανὸς ὁ Διογένης προθυμηθεὶς τὰ ^{P 40}
15 Ῥωμαίων ἐψῶσαι ἀρξάμενα ἤδη κλίνειν, οὐκ εὐφρῶς οὐδ' ἐπι- ^{V 26}
στημόνως τὰ τῆς ἐψώσεως μεταχειρισάμενος αὐτὸς τε κατεβέ- ^{V 27}
βλητο καὶ τὰ Ῥωμαίων ἐαντιῶ συγκατέβαλε πράγματα, ὅπως δέ,

14. προθυμηθεὶς] Ita P. pro προτιμηθεὶς.

L I B E R II.

1. In hunc modum imperator Romanus Diogenes generoso ille quidem animo aggressus restituere in decus pristinam collabescere incipientem Romanam rem, quod proposito optimo haud parum agendi dexteritatem administrandique adiuuavit prudentiam, et se ipsum perdidit, et rem Romanam communi

τὸ μὲν δεδῆλωται πρότερον, τὸ δὲ προῖόν ὁ λόγος δηλώσει τῶν.
 ὁ δὲ βασιλεὺς Μιχαὴλ τοῦ Διογένους ἀκυλλαγείς τὴν κουροπα-
 λάτισσαν Ἄνναν, ἣν ὁ λόγος φθάσας ἐδήλωσε μητέρα τῶν Κο-
 μνηνῶν, οὐκ τοῖς νόμοις τῆς ὑπερορίας ἀνακαλεῖται καὶ διὰ κήδους
 αὐτοῦς ἑαυτῷ οἰκειοῦται· γήμας γὰρ αὐτὸς πρότερον τὴν παγκρά-5
B τειαν τοῦ Ἰβήρων κατάρχοντος θυγατέρα Μαρίαν τὴν ἐκεῖνης ἑξα-
 δέλφην Εἰρήνην τὴν θυγατέρα τοῦ Ἀλανίας ἑξουσιάζοντος τῷ
 πρεσβυτέρῳ τῶν παιδῶν τῆς κουροπαλατίσσης Ἰσαακίῳ πρὸς γά-
 μου κοινωνίαν ἐκδίδωσιν. ὁ δὲ καῖσαρ ἐπεὶ τὸν ἀνεψιὸν εἶδεν οὐκ
 ἐπιτηδεῖως πρὸς τὴν τῶν κοινῶν ἀντίληψιν ἔχοντα, αὐτὸς τε γεν-10
 ναίτερον τῶν πραγμάτων ἀντελαμβάνετο καὶ τὸν ἐκτομίαν Νικη-
 φόρον, ὃν ὑποκορῶντες ἐκάλον Νικηφορίτην, τῷ βασιλεῖ οἰ-
 κειώσας λογοθέτην τοῦ δρόμου κατέστησεν, ἄνδρα ἐντροχῆ μὲν
 καὶ δραστήριον καὶ λόγῳ κοσμούμενον καὶ πείρα πραγμάτων πολ-
P 41 λῶν, βαθυγνώμον δὲ ἄλλως καὶ συγκυκῆσαι δυνάμενον πράγματα 15
 μᾶλλον ἢ τὸν Περικλέα φασὶ τὴν Ἑλλάδα κυκᾶν. ἐλήθηεν οὖν
 ὁ καῖσαρ καθ' ἑαυτοῦ τὸν ἑαυτοῦ ἑξοπλίσας πολέμον.

2. Ὑπελθὼν οὖν οὗτος τὴν τοῦ βασιλέως κοφύτητα ὄλον
 τοῦτον πρὸς ἑαυτὸν ἐφειλύσατο ἥκιστα πελθῶν φροντίζειν τοῦ
 θεῖου κλισαροῦ. ὁ δὲ καῖσαρ τέως μὲν προσεποιεῖτο τὰ δρώμενα
 ἀγνοεῖν καὶ τῶν πραγμάτων ἀντείχετο· ἐπεὶ δὲ ἑώρα καθ' ἐκείστην

secum ruina involvit: prout partim iam narratum a nobis est, partim ex deinceps dicendis plenius intelligetur. at imperator Michael defunctus iam metu Diogenis curpalatissam Annam, de qua diximus superius, Comnenorum matrem ab exilio revocavit una cum filiis, quos etiam admovery sibi affinitate voluit. etenim cum ipse paulo ante praenobilem praepotentemque Iberorum principis filiam Mariam coniugem duxisset, huius patruelem Alaniae rectoris filiam Irenen curpalatissae filio maiori nuptiarum necessitudine coniunxit. Caesar autem cum Augustam fratris filium cerneret gubernationi publicae rei non admodum aptam, et ipse attentius in negotiorum expeditio- nem incubuit et eunuchum quemdam Nicephorum, quem diminutivo verbo Nicephoritsem vocabant, imperatori commendatum logothetam cursus constituit, virum impigrum efficacisque ingenii doctrina, eloquentia multarumque experientia rerum ornatum; sed profundi eundem animi dissimulatoremque consiliorum, quae plurima excogitabat versabatque plerumque turbulenta, nihilo minus quam ille olim Pericles homo factus natusque ad totam commovendam Graeciam. itaque huic Caesar promovens acri in se graveque hostem, quod minime tum rebatur, postea sensit, armabat.

2. Hic conciliationi Caesaris artem subiungens propriam, ubi se penitus in levis ac facili Michaelis animi possessionem insinuavit, primum omnium illi persuasit, ut patruo suo Caesari tribueret fideretve minimum. id quamquam cito Caesar sensit, dissimulandum tamen ratus consuevit aliquamdiu ratione gerendis rebus vacare pergebat: cum autem magis ac magis sese

αδξόμενην τὴν βασιλέως παρόρασιν καὶ ὄλον τοῦτον διεγίνωσκε τοῦ λογοθέτου ἑξεχόμενον, δεῖν ᾠήθη ἀπόπειράν τινα ποιήσασθαι. καὶ δὴ σκηψάμενος ἄς βούλοίτο θήρας χάριν πρὸς τὴν Β μικρὰν Ἀσίαν περαιωθῆναι, ἐπεὶ τὸν βασιλέα εἶδε πρὸς τοῦτο 5 συγκαταβαίνοντα, τὸν πρὸ τοῦ Πόντου πορθμὸν περαιωθεὶς ἄμα τῷ υἱῷ Ἀνδρονίκῳ ἀπήει πρὸς τὴν Ἀσίαν τοῦ ἡλλου τὰς μετοπωρινὰς τροπὰς μεταλλάττοντος. θάτερος δὲ τῶν τούτου υἱῶν ὁ Κωνσταντῖνος ἔμεινε παρὰ τῷ βασιλεῖ· προειβέβλητο γὰρ πρὸς αὐτοῦ πρωτοστράτην, τουτὶ δὲ τὸ ὄφικιον μέγα ἦν ἄει παρὰ 10 βασιλεῦσι καὶ μεγίστοις ἐδίδοτο. μείνας δὲ θεραπεύειν ἔσπευδε τὸ βασιλέως ἀμφιγνώμον· καὶ γὰρ ἦν ἐκ δυοῖν τοῖν ἐναντίοις τοῦτο C συγκαίμενον, κουφότητός τε καὶ πανουργίας.

3. Ὁ μὲν οὖν καῖσαρ τὴν Ἀσιᾶν καταλαβὼν περὶ θήραν ἐπτοῆσθαι προσεποιεῖτο. ὁ δὲ βασιλεὺς Μιχαὴλ συγκλειομένην 15 αὐτῷ τῶν πραγμάτων ἤδη κατὰ τε τὴν ἔω καὶ τὴν ἐσπέραν (οἱ τε γὰρ Τοῦρκοι τὰ κατὰ τὸν Διογένην πυθόμενοι καὶ τὰς πρὸς Ῥωμαίους δι' ἐκείνον γενομένους ξυμβάσεις τε καὶ σπονδὰς διαλύσαντες τὴν ἑώραν πᾶσαν ἐδηρῶντο καὶ ἐληΐζοντο, οἱ τε μὴν Σκύθαι πρὸς τούτοις συστασιώσαντες Θράκην τε καὶ Μακεδονίαν κατέτρι- D 20 χον, ὡς πορθεῖσθαι μικροῦ δεῖν ἄπασαν τὴν Ἀσίαν καὶ τὴν Ἐθρῶπην ὑπ' ἀμφοῖν τοῖν ἐχθροῖν), οὕτω γοῦν αὐτῷ τῶν πραγμά- V 23 των συγκλεισθέντων τὸν Κομνηνὸν Ἰσαάκιον, ὃν διὰ κήδους ἐαν-

quotidie prodentem in imperatore cerneret despectum sui sioque ipsam e lo- gothota pendere totum, nullam ut sibi factam reliquam vel auctoritatis vel gratiae partem esse constaret, experiendum in hunc modum Michaëlis erga se animum putavit. ficto venationis desiderio veniam ab Augusto petit transfretandi in minorem Asiam, quo haud aegre impetrato fretum transvectos in Asiam circiter aequinoctium autumnale traiecit, Andronicum filium secum duceus, altero filio Constantino in aula relicto. protostratorem enim eum Augustus creaverat, quod officium apud imperatores semper fuit dignationis magnae nec nisi maximis quibusque tribui solitum. cuius occasione morae non destitit ille quidem experiri, si quid posset in curanda instabilitate co- siliiorum imperatoris. sed malum erat vehemens ac remedio fortius, duabus ex contrariis conflatum pestibus, hinc levitate, illinc astuta malitia.

3. At Caesar in Asiam delatus egregie simulabat venatione sese maio- rem in modum delectari. imperator vero Michaël circumventus accipiti malo irruptionis geminae barbaricae; hinc Turcorum, audita Diogenis cum quo transegerant exauctoratione, pacem solutam arbitrantium ac propterea Orien- tem universum hostiliter incurstantium, illinc Scytharum Thraciam, et Mace- doniam per tumultum manu facta vastantium, utrorumque tanta rabie furen- tium ac tam late stragem ruinasque spargentium, ut Asia paene pariter Euro- paque universa saevissimis hostibus praedae forent; quo alicunde inciperet tanto mederi malo ac se ex angustiis explicare conaretur, Comnenum Isaa-

- τῷ ἠκειώσατο, δομέστικον τῶν σχολῶν τῆς ἀνατολῆς καταστήσας, αὐτοκράτορα στρατηγὸν τοῦ κατὰ Τούρκων πολέμου τοῦτον ἐκπέπομφεν. ὁ δὲ παραλαβὼν τὰς δυνάμεις ἀπῆγε ὡς ἐπὶ τὴν τῶν Καππαδοκῶν. ξυνείπετο δὲ οἱ καὶ ὁ ἀδελφὸς Ἀλέξιος, ὁ τότε μὲν μεγάλη Ῥωμαίων ἐλπίς καὶ ὢν καὶ φαινόμενος, ὕστερον δὲ με-
- P** 42 γιστον Ῥωμαίοις γενόμενος ὄφελος, μήπω τὸν ἴουλον ἐπανθούonta φέρων, ἀλλὰ τὰ τῆς στρατηγικῆς ἀρετῆς ὑπέδεικνυ καὶ πρὸ τῆς τελειότητος μᾶλλον ἤπερ φασὶν οἱ τὰ Ῥωμαϊκὰ συγγραψάμενοι τὸν Σκηπίωνα, ὀπρῆκα ξυνείπετο τῷ Αἰμυλίῳ κατὰ τοῦ Μακεδόνος στρατηγοῦντι Περσέως. ξυνέπραττε γὰρ τὰδελφῷ, καὶ 10 τὰς τάξεις καθίστα, καὶ τοὺς λόχους ἐνίστα, καὶ φαυλογαρχῶν ἐφαντάζετο, καὶ πρὸ τῆς πείρας περὶ τὰ στρατιωτικὰ δεξιότατος ὢν. ἐπεὶ δ' ἀφικέσθην εἰς τὴν Καππαδοκῶν μητρόπολιν, φημι
- B** δὴ τὴν περιβόητον Καισάρειαν, ἐστρατοπεδευούτην περὶ τὴν παλαιὰν πόλιν, ἀπὲρ τάφρου καὶ χάρακος τὰ διεργαγῶτα ταύτης 15 προβαλλόμενοι τείχη· καὶ γὰρ ἔφθη πάλαι σεισμοῦ γενέσθαι πάρεργον μικροῦ δεῖν ἅπασα, κύργων ἐνίων περιλειφθέντων εἰς ἀπόδειξιν οἴμῃ τῆς παλαιῆς εὐδαιμονίας τῆς πόλεως. ἐν ταύτῃ γοῦν στρατοπεδευόμενοι διεσκοποῦντο ὅπως ἂν ἐπιόντας τοὺς Τούρκους καὶ τὰς κωμπούλους πορθοῦντας ἀποσοθήσαιεν. 20
4. Ἄλλ' οὕτω μὲν οὗτοι. ἐπεὶ δὲ συνετριβέτο τούτοις καὶ
- C** ὁ Φράγγος Οὐρσέλιος, τῆς ἐταιρίας ὢν τοῦ Κρισπίνου καὶ τῆς

cum recenti sibi affinitate iunctum et domesticum scholarum per Orientem constitutum summum belli duccm contra Turcos mittit, qui assumptis copiis Cappadociam versus iter intendit. secutus ipsum est frater eius Alexius, magna iam tum Romanorum spes palam nec falso creditus, postmodum enim auguriis in eventa proficientibus expectatum sui fructum, felicitatem videlicet maximam rei publicae repraesentavit, tunc autem adhuc adolecentulus vix prima lanugine signabat malas. quamquam abundantia militaris strenuitatis maioris facile aetatis officium expleret, qualem qui Romae veteris res memoriae mandarunt Scipionem ferunt, cum Aemilio adversus Macedonem Perseum consularem exercitum ducenti expeditiois esset. nec enim hic segniter Alexius fortem fratri operam navabat constituendis ordinibus, insidiis locandis acie dirigenda movendaque, simulacris praeciorum, quibus in omnibus exercitationibus militaribus mira in juvene dexteritas eminebat. Ceterum ubi perventum ad metropolim Cappadocum, celebrem illam inquam Caesaream, castra posuerunt in vestigiis urbis veteris muris eius dirutis pro castrensi vallo fossaque usi. olim enim haec civitas terrae motu paene tota concidit, terribus dumtaxat relictis paucis quasi ad specimen antiquae magnificentiae. hic igitur castris positus consultabant, quam inirent rationem cehibendi Turcos viços passim regionis foede desolantes.

4. Talia illis meditantibus, Urselius Francus, quem habebant in exercitu e societate Crispiani, cuius loco super mortui copias eius gubernabat,

ἐκείνου κατάρχων φάλαγγος, ἄτε ἐκείνου τὸ χρεῶν ἀποτίσαντος, ζήτει δὲ πρόφασιν εὐρεῖν εὐλογοφανῆ ὥστε ἦν πάλαι ᾧδινεν ἀποστασιῶν γίει τοῦμφανές ἀγαγεῖν, ἐπειδὴ ξυνέβη τῶν τινα τῆς φάλαγγος ἀδικῆσαι μεγάλως τῶν ἐγχωρίων τινα, ὃ δὲ τῷ στρατηγῷ 5 προσελθὼν τὰ τῆς ἀδικίας κατεβοῦτο, καὶ ὁ στρατηγὸς ζήτει τὸν ἀδικήσαντα ἐν μέσῳ ἀχθῆναι. τοῦτο πρόφασις τῷ Οὐρσελίῳ τῆς ἀποστασίας γίνεται. καὶ στρατοπεδεύει μὲν ἔξω τῆς παρεμβολῆς ἐπαγγελλόμενος εἰς κέατα φοιτῆσαι πρὸς τὸ στρατόπεδον, περὶ δὲ μέσας νύκτας ἄρας τὴν φάλαγγα τῶν Κελτῶν ἀπεδίδρασκε καὶ 10 εὐθὺς Σεβαστίας ἐχώρει. γνωσθέντος δὲ τοῦ δραμοῦ περὶ τὴν ἔω τῷ Κομνηνῷ Ἰσαακίῳ, δεῖν ἔκρινε τῷ ἀδελφῷ Ἀλεξίῳ μέρος τῆς στρατιῆς πιστεύειν καὶ πρὸς τὴν τοῦ Οὐρσελίου ἐκπέμψαι δίωξιν. ἐν μετεώρῳ δὲ ἔτι τοῦ σκέμματος ὄντος καὶ τοῦ στρατοῦ συναθροισζομένου (ἠγγέλλετο δὲ παρὰ τῶν σκοπῶν Τούρκων πληθός 15 ὅσος πολὺ κατὰ Ῥωμαίων χωρεῖν καὶ ἄγχοῦ που τούτου στρατοπεδεύειν), ἐπισχῶν οὖν τὴν τοῦ Οὐρσελίου δίωξιν ὁ Κομνηνὸς Ἰσαάκιος παρεσκευάζετο πρὸς τὸν πόλεμον, περεκάλει δὲ τὸν ἀδελφὸν ἐντός τοῦ χάρακος μένειν καὶ συνέχειν τὸ στρατόπεδον. ὁ δὲ βαρέως τὸ κελευόμενον ἔφερε. κακείνος ὑπισχεῖτο ἐγκατερέσειεν 20 εἰ μόνον ἐξαποστειλεῖεν ὕστερον κατὰ τῶν Τούρκων πολλὰς τῶν Ῥωμαίων ἐπαγόμενος φάλαγγας.

5. Ὁ μὲν οὖν πεισθεὶς ἐπὶ τοῦ στρατοπέδου κατέμεινε, ὃ

12. στρατιᾶς] V. στρατίας. 21. ἐπαγόμενος] ἐκαγόμενος?

nihil nisi praetextum et occasionem plausibilem quaerebat defectionis quam dudum parturiebat in rem conferendae. contigit autem quemdam e phalange Gallica vehementi laedere iniuria indigenarum aliquem, cuius ille dolore graviter apud exercitum totius imperatorem questus expressit ab eo, quod negari non poterat, ut iuberet militem iniuriae auctorem in medium adduci. opportuna et speciosa ea causa rebellionis visa, ergo is primo extra vallum suos locat postridie se rediturum in castra pollicitus. media porro nocte adducta secum phalange Gallorum fugit Sebastiam versus iter intendens. certior sub auroram de ista fuga factus Isaacius Comnenus consilium ex re cepit Alexii fratris attributa ei parte copiarum ad persequendum Urselium mittendi. dum ea expediuntur segregandisque copias iturisque mansurisque expectatio cunctorum pendet, tumultuosus ecce ab exploratoribus affertur nuntius Turcorum magno numero in Romanos moventium iamque vicine in loco habentium castra. ommissa igitur in praesens cura sequendi Urselii Isaacius ad praelium se comparat. rogat autem fratrem ut praeesse interim castris velit: graviter eam tulit iussionem Alexius, quae occasionem illi eriperet in acie pugnandi, consolatus eum tamen Isaacius est pollicendo, sese ipsam cum relictis intra vallum copiis brevi accersiturum, quando maturum foret rebus ipsum Romani exercitus in Turcos immittere.

6. His ille persuasus in castris mansit. Isaacius autem cum delectis

V 29 δὲ τὰς δυνάμεις ἄρας ἐχώρει κατὰ τῶν Τούρκων. ὑπαντιάζει
 γοῦν τούτους κατὰ τὰ Καππαδοκῶν ὄρια· καὶ συμβολῆς γενομέ-
 νης τρέπονται μὲν Ῥωμαῖοι, ὁ δὲ γενναίως τε ἀγωνίζεται καὶ κυ-
 κλωθεὶς ὑπὸ τῶν ἐναντίων, τοῦ ἵππου αὐτοῦ τρωθέντος καὶ τὸν
 ἐπιβάτην αὐτῷ συγκαταβαλόντος, ἄλλοκεται. τοῦ δὲ τῶν Ῥω- 5
 μαίων στρατεύματος διασκεδασθέντος ἐχώρουν οἱ Τούρκοι πρὸς
 τὸ στρατόπεδον. τῶν Τούρκων δὲ ἐπικειμένων βοηθεῖν ἐπειράτο
 B μετ' ἄλλων τῶν ζυγόντων αὐτῷ. καὶ μέντοι καὶ βεβοήθηθε καὶ
 σέσωκε μικροῦ δεῖν ἅπαντας. αὐτὸς δὲ τὸν ὑπὲρ πάντων ἀνα-
 δεξιόμενος κίνδυνον παρὰ μικρὸν ἐάλω· ἐς μέσους γὰρ ἑαυτὸν 10
 ὠδήσας τοὺς πολεμίους καὶ τῷ δόρατι πλήξας τὸν ἐπιόντα πρῶ-
 τως καὶ νεκρὸν ἐδῆς ἀποδείξας, ἐπειδὴ ὑπὸ τούτων κεκύκλωτο
 καὶ τὰ βέλη πανταχόθεν ἐπέμπετο κατ' αὐτοῦ, αὐτὸς ἀσιγῆς ὑπὸ
 τῆς ἀνωθεν τετήρητο δεξιᾶς, ὁ δὲ ἵππος ᾧ ἐπωχεῖτο τὰ πλείστα
 τῶν βελῶν ὑπέδεχτο καὶ εἰς γῆν σὺν τῷ ἐπιβάτῃ κατέπεσεν. ἀλλ' 15
 οἱ περὶ αὐτόν, φιλοῦντες αὐτὸν οἷα φιλήσεως ἄξιον, τῶν ἵππων κα-
 C ταπηθήσαντες καὶ γενναίως ξὺν ἐκείνῳ ἀγωνισάμενοι τοῦ κινδύνου
 τοῦτον ἔρρυσαντο πεντεκαίδεκα δ' ὄντων ζυμπάντων πέντε μόνου
 εἰς τὸ στρατόπεδον ξὺν αὐτῷ διεσώθησαν, τῶν δὲ λοιπῶν οἱ μὲν
 ἀνηρέθησαν οἱ δὲ ἐάλωσαν. διασωθεὶς δὲ εἰς τὸ στρατόπεδον 20
 οὐκ ἠρέμησεν, ἀλλὰ κύκλῳ περιδέων τοῦ χάρακος τὰ φρονήματα
 τῶν στρατιωτῶν ἐπερῶννεν, ὡς μηδὲν τι τῆς Ῥωμαϊκῆς γεν-
 ναϊότητος ἄξιον πεπραχέναι. ἕως μὲν οὖν ἡμέρα ἦν, ἐκαρτέρουν

7. βοηθεῖν] Excidit nomen Alexil.

13. αὐτὸς] Fort. add. μέν.

20. εἰς] Hoc addidit P.

οοπίῃς in Turcos vadens obvius habuit eos in finibus Cappadociae, ubi com-
 misso statim praelio fugantur Romani, duce interim intrepide pugnante, quo-
 ad circumventus ab hostibus equo ex vulnere sublabente simul cum eo afflic-
 ctus humi captus est et ductus a Turcis in ipsorum castra. cum vero fractae
 disiectaeque aciei Romanae instarent victores Turci, erumpens vallo cum
 paucis Alexius memorabilem pugnam fecit, qua paene omnibus saluti fuit dis-
 crimine ipse in caput suum totum excipiens et ultro vocans. quando et parum
 abfuit quin caperetur, cum sese in medios immisisset hostes et eum qui se
 primus accedere ausus erat magno hastae icu interfecisset stravissetque. cir-
 cumfusis deinde undique Turcis tuta illum eminus iaculatione infestantibus
 illaesus divina utique manu servatus est ipse quidem, et equus quo vehoba-
 tur multis transfixus sagittis se vectoremque suum effudit in terram. quo
 tempore comites eius, quibus erat carissimus utpote amore dignissimus
 omanium, exsidentes ex equis ad eum cucurrerunt ambientesque ipsum et cum
 eo fortissime pugnantes periculo tandem exemerunt eum. quindecim erant
 omnes, e quibus quinque tantum in castra salvi cum Alexio redierunt, ceteris
 partim occisis partim captis. redux porro e labore tanto non se otio dedit,
 sed castra circumiens corroborabat animos militum magnopere adhortans, ne
 quid Romana generositate indignum consciscerent. illi quoad dies fuit in

καὶ τὸ γενναῖον τοῦ νέου θαυμάζοντες ἐπήρουν καὶ χεῖρας ἰκέτιδας ἀνατείνοντες σωτήρα καὶ εὐεργέτην ἐκάλουν, “εὖγε” λέγοντες “ὦ D
νεανία, ὁ σωτήρ, ὁ κυβερνήτης, ὁ τῆς περιστοθείσης τῆσδε Ῥω-
μαϊκῆς στρατιᾶς ῥύστης. εὖγε ὁ ἀσώματος μικροῦ δεῖν ἐν σώ-
5 ματι. ὀναίμεθά σου τῶν ἀνδραγαθημάτων, καὶ τηρηθείης ἡμῖν
εἰς χρόνους μακροὺς κοινὸν ὄφελος.” τούτοις ἐπιρρωννύντες τοῦ
νέου στρατηγοῦ τὸ γενναῖον ἕμενον ἐν τῷ στρατοπέδῳ, ἐκείνου
τοῦ χάρακος προεκθέντος καὶ πολλοὺς τῶν ἐπιόντων πολεμίων
ἀναιροῦντος, τοὺς δὲ καὶ ἀποσοβοῦντος. τῆς νυκτὸς δὲ καταλα-
10 βούσης, ἐπεὶ ἑώρα ξύμπαντας εὐτρεπιζομένους, ἔχειρέ τε ὡς
εἰκός, οἰόμενος ὡς πρὸς μάχην αὐτοὺς εὐτρεπίζεσθαι, καὶ τοῖς
θεράπουσιν ἑκοινοῦτο τὰ δρώμενα. P 44

6. Οἱ μὲν οὖν ἄλλοι ἐσίγων, εἷς δὲ τις τούτων γενναῖος
ὦν κατὰ χεῖρα καὶ πείρα τῶν ἄλλων διαφέρων, Θεόδοτος τοῦνομα,
15 οὐκ ἀγαθὸν οἰωνὸν ἔφη τὰ πραττόμενα εἶναι. “ἐπειδὴν γὰρ ἡ νῦξ
προέλθῃ, αὐτίκῃ δὴ μάλα φεύξονται.” τούτου λεχθέντος λύπης
ὁ νεανίας πεπλήρωτο· ᾤετο γὰρ ξύμπαντας εἶναι τῆς αὐτοῦ γεν-
ναιότητος. ἀπῆει δ’ ὁμοῦς ἐπὶ τὴν σκηπὴν δεικτησῶν· ἄστος γὰρ
τὸ παράπαν δέμεινε. καὶ ὁ μὲν ἐτι τεθωρακισμένος ὦν ἰδεῖσκει,
20 οἱ δὲ λάθρα τοῦ χάρακος ἐξιώντες ἔφρευγον. ὡς δ’ ἀπηγγέλη τού- B
τω φεύγειν ἅπαν τὸ στρατεύμα καὶ μόνον αὐτὸν ξὺν ὀλίγοις περι-
λελειφθῆναι, ἵππον αἰτήσας ἔσπευδε βοηθεῖν καὶ ξυνέχειν. μόλις

loco perstabant admirantes, quin etiam laudabant iuvenis animum, supplices-
que tendentes manus salvatorem eum et benefactorem acclamabant. euge,
dicentes, o adolescens, o salvator, o gubernator, o huius mire servati
Romani exercitus liberator. euge o corporis impedimentum in corpore vix
sentiens. fruamur longum heroicis facinoribus istis serverisque utinam nobis
in longissima tempora commune decus praesidiumque publicae rei. his ap-
plausibus novi ducis generositatem augentes, dum celebrabant milites, sese vallo
continebant, illo subinde foras procurrente ac multis irruentium hostium oc-
cidente, alios fugante. ubi autem nox venit, cum animadverteret Alexius
omnes milites parare passim se atque expedire pro se quemque, pergratum
id ipsi fuit, quod se ipsos ad pugnam comparare cerneret, famulisque ac
familiaribus suis quae fierent indicavit.

6. Ad tale iudicium silebant quidem alii; unus vero illorum manu stre-
nuus et usu rerum prudentiaque multis praestans Theodotus nomine non fa-
ustum dixit videri augurium accingi milites imminente nocte fugituros mox,
nempe ut primum tuto poterunt intendentibus se tenebris. ad hanc vocem
ingenti dolore suo intellexit adolescens vehementer errasse se, qui ex con-
scientia generositatis propriae de suis militibus aestimasset. recepit se tamen
in tabernaculum coenaturus, totum enim diem sine cibo transegerat. eo
porro loricate uti erat coenantes milites clam vallo egressi fugiebant. ad eum
trepidum nuntium impetu sequendi sistendique fugaces capto, cum equus
postulatus non daretur vix inventa mula, Alexius inscensa in eam partem,

οὖν ἡμίλονον εὐρημῶς ἐπαναβεβήκει καὶ πρὸς τὴν ἔξοδον ὄρμα,
 βουλόμενος αὐτὴν κατασχεῖν καὶ τοὺς περιλειφθέντας ἐντὸς συγ-
 κλειῖσαι τοῦ χάρακος. ἀλλ' ἔφθασαν μικροῦ δεῖν φρυγεῖν ἅπαντες.
 V 30 ἔξῃ οὖν καὶ αὐτὸς ἤδη τῶν Τούρκων αἰσθημένων τὸν τῶν Ῥω-
 μαίων δρασμὸν καὶ κατὰ ῥύμης ὅτι πλείστης καὶ δυνάμειος ἰσχυ-
 ρᾶς ἐπειγομένων φθάσαι τοὺς φεύγοντας, καὶ ἑάλω εἰ μὴ ὁ Θεό-
 C δοτος, οὗ πρόσθεν ὁ λόγος ἐμνήσθη, τοῦ κρότου τῶν ἵππων
 αἰσθόμενος καὶ διαγνοὺς ὡς πλήθος Τούρκων πολὺ κατ' αὐτῶν ἐπι-
 σιν, ἀπονεῦσαι τοῦτον μικρὸν τι τῆς ὁδοῦ παρεσκεύασε. ἐκκλίναντες
 δὲ τῆς ὁδοῦ καὶ ἐπὶ τι χωρίον συνηρηφές παραγενόμενοι ἕμενον μέχρις 10
 ἕπταν τὸ πλήθος τῶν Τούρκων διήλθεν. εἰτ' ἐκείθεν ἀπάραντες πρὸς
 τοὺς Διδύμους τὸ ὄρος ἠπείλοντο. Τούρκοις δ' ἐντυχόντες καὶ κατ'
 ἐκείνων ὀρμήσαντες διεσπάρησαν, καὶ ἐπεὶ νδξ ἦν, οὐχ οἰοί τε γεγύ-
 ρασιν εἰς ταῦτ' ἔξυελθεῖν. ἀπῆει οὖν ἕκαστος ὅπῃ ἔτυχεν. ὁ δὲ κλει-
 D νος Ἀλέξιος μόνος περιλειφθεὶς ἐπειδὴ περὶ τοὺς πρόποδας τῶν 15
 Διδύμων ἐγένετο, τῆς ἡμιόνου ἤδη κεκοπακυσίας καὶ μηκέτι οἷας
 τε οὔσης προσατέρω χωρεῖν, ἀποβάς ταύτης πεζῇ ὄρος ἀνῆει ἐπὶ
 τὸν θώρακα περιβεβλημένος· ἀποδύσασθαι γὰρ τοῦτον οὐ ἔξυ-
 γῶρει τῶν νέων τὸ πρόθυμον. καὶ, ἅμα λόγος τις διὰ μνήμης
 αὐτῷ φερόμενος διεκώλυε τοῦτον, ὡς ἔφασκεν· ἔφη γὰρ ἀκηκαί- 20
 ναι τοῦ πατρὸς ἀποσκώπτοντος πρὸς τινα τὰ ὄπλα ἀποβαλόντα.
 διὰ τοι τοῦτο τὸν θώρακα περιβεβλημένος ἐπεζοπόρει. τὸ δὲ

qua exhibatur ruit, et revocare iam egressos et retinere adhuc intra vallam
 repertos cupiens. sed iam exierant paene omnes fugamque maturabant. exiit
 igitur et ipse, iam Turcis furtivum Romanorum abitum sentientibus et im-
 petu quam vehementissimo manuque valida contendentibus assequi fugientes.
 itaque vitari non poterat quia caperetur Alexius, nisi Theodotus, cuius
 modo meminimus, audito strepitu sequentium equorum et intellecto inde
 Turcorum magnam multitudinem in ipsos ruere, ei suavisset paululum de via
 declinare. quod cum fecissent et in loco avio virgultis tecto consedisent
 et quoad multitudo Turcorum praeteriisset, latuissent, deinde illinc moventes
 festinabant recta in montem cui nomen Didymi. sed euntibus Turcorum oc-
 currit manus, in quos cum impetum fecissent, dispersi disiunctique Alexii
 comites ab invicem sunt, nec teque superveniente convenire iterum congrega-
 rique nequiverant. ivit ergo quisque quo fors tulit. inclytus autem Alexius
 relictus solus iam ad radices montis Didymorum aegre pervenerat, mula ita
 fatigata ut progredi non posset ulterius, excendens, pedibus accclivitatem
 montis superare aggressus est loricatedus adhuc. lorica enim exnere prohibe-
 bat juvenilis qua fervebat generositas adiuvente memoria, quae tum forte
 recuravit animo, ut narrare ipse solebat, dicti cuiusdam. aiebat scilicet
 auditam sibi aliquando patrem suum eum acriter increparet quemdam, quod
 is iter pedibus faciens arma omisisset. haec causa illi fuit obfirmandi animi
 in constantia laboris tanti tolerandi viaeque arduae ac longae sub loricae

παράδοξον, ὅτι καὶ αἰμορραγίας ὅτι πλείστης ἐκ τῶν φηῶν προσ- P 45
γενομένης αὐτῷ ἐξ ὅτου πιζοπορεῖν ἤρξατο διὰ πάσης τῆς νυκτός,
οὔτε ὄπλα ἀπέβαλεν οὔτε τοῦ δρόμου ἐπαύσατο, μέχρις ὅτου πρὸς
τὸ ἐν Γαβαδονίᾳ πλῆγμον ἐγένετο.

5 7. Ἐκεῖσε δ' αὐτοῦ γενομένου συνέθειον ἤπαντες οἱ ἐγχώ-
ριοι, οἳ καὶ ὄρωντες αὐτοῦ τὴν ἐπιθανάτιον χλαῖναν κατὰστικτον
τῷ λύθρῳ τοῦ αἵματος ἔστενόν τε καὶ ἐδάκρουν ὡς εἰκός. ὡς δ'
ἡ φήμη τὴν ἄφιξιν τούτου τοῖς δυναστεύουσι παρέπεμψεν, ἀφι-
κοντό τε πρὸς αὐτὸν καὶ οἴκοι τοῦτον ἀπῆγον μετὰ τιμῆς ὅτι πλε-
10 στης φιλοφρόνως ὑποδεξάμενοι. στολὰς δὲ ἐκόμιζον προεπουσίους B
ἄνδρῳ τοιοῦτῳ καὶ θεραπεύειν τὸ σῶμα τοῦ νέου παντοίως προειδυ-
μοῦντο, ὡς καὶ κάτοπτρον τούτῳ κομίσει κατὰ τὸ παρ' ἐκείνοις
ἔθος, καὶ πρὸς αὐτὸ ἀτενίζεν ***. ὁ δὲ τοῦτ' ἰδὼν ἐμεῖδία,
κάκεινος διηπορεῖτο τὸ δρώμενον. ὁ δὲ οὐκ ἔθος ἔφη ἀνδράσι
15 καὶ ταῦτα στρατιώταις εἰς κάτοπτρον ἐνορῶν "γυναίξιν γὰρ καὶ
τοῦτο μόναις ἐπιτετήδευται μεριμνώσαις ἀρῆσκειν τοῖς σφῶν ἀν-
δράσι. ἀνδρῶν δὲ στρατιώτῃ κόσμος τὰ ὄπλα, καὶ τὸ τῆς διαί-
της λιτόν τε καὶ ἄδρυστον." οἳ δὲ ταῦτ' ἐπαύοντες τοῦ νέου τὸ C
σῶφρον καὶ συνετὸν διὰ θαύματος ἤγον. ἐπιξενωθεὶς οὖν αὐτοῖς
20 τρισὶν ἡμέραις, ἤδη τῶν θεραπεύοντων καταλαβόντων, ἀπῆει ὡς

13. ἀτενίζειν] παρεάλλον addidit P. indicavi lacunam. 19. ἐπι-
ξενωθεὶς] Ita P. pro ἐπιξωθεὶς.

onere peragendae, in quo illud inopinatum videbitur, quod cum illi statim ac iumento desiliit sanguis larga copia e naribus profluere coepisset, non tamen propterea aut arma deposuit aut currere per totam noctem destitit, quoad in oppidulum quod est in Gabadonia pervenit.

7. Ibi concurrens circa eum plebs rustica colonorum loci, ubi gladiatorio coopertum sago cruentis sparso maculis viderunt, quam iniquis animis talem nobilissimam iuvenis fortunam ferrent, suspiriis passim lacrimisque declararunt. ut autem ad honoratissimos quoque oppidi eius cives indicium adventus Alexii fama detulit, certatim adibant ipsum invitatumque in suas domos omni honore ac significatione benevolentiae pro sua quisque copia excipiebant aetatesque afferebant nobilitatem eius magis decentes adeoque in curando iuvenis corpore nullam diligentiae partem omittebant, ut speculum etiam attulerint moreque ipsorum eo sese explorare suaserint; quod ille cum arrisu recusans percussit homines velut novae rei admiratione, a qua eos his deducere verbis instituit, nempe, inquit, virorum praesertim militarium consuetudo non est consulere speculum. mulierum ista cura est, maritis placere studentium; ornatus militis arma sunt et ea victus ac cultus ratio, quae a luxuria et deliciis quam longissime abest. id illi audientes, sapientiam temperantiamque iuvenis admirati eum non plus triduo detinere potuerunt. cum enim illo intervallo convenissent eodem eius famuli moram eundi non

ἐπὶ Ἀγκυραν. ἔφθη γάρ τις τῶν ἐκ τῆς μάχης διασωθέντων πυνθανομένῳ τούτῳ περὶ τοῦ ἀδελφοῦ ὑποδείξαι τι πολλόνιον, εἰς δ' διασεσῶσθαι τοῦτον τοὺς διώκοντας διαδράντα ἐβεβαίουτο. οἷο-
 V 31 μενος οὖν ἀληθῆ τὰ ἀπαγγελθέντα εἶναι, ἤπειγοτο συγγενέσθαι τῷ ἀδελφῷ. ἀλλ' ὁ μὲν διεφεύξατο, ὁ δ' ἀπῶν περὶ τοῦ ἀδελ-
 φοῦ ὡς ἀλψῆ πεπληροφόρητο. διαψευθεὶς οὖν τῶν ἐλπίδων
 D ἠνιάτο μὲν καὶ ἡθύμει καὶ ἔστειρε καὶ ἐδάκρυεν, οὐ μὴν πένανστο τῆς ἐπὶ τὰ πρόσω πορείας.

8. Ἄλλ' ἐν Ἀγκύρᾳ γενόμενος διεπέμπετο πυνταχόθεν μαθεῖν τι πλέον, καὶ ὡς βούλοιντο οἱ τὸν ἀδελφὸν κατασχόντες 10 ἀποδόσθαι τιμῆς χρυσίου χιλιάδων συγγῶν ἡκηκόει. τούτῳ ἐκεῖνος ἀκούσας τῶν λόγων ἀπήλλακτό τε τῆς πολλῆς ἀδνμίας, καὶ πρὸς τὴν βασιλίδου τῶν πόλεων ἔσπευθεν ἐφ' ᾧ τὸ χρυσίον
 P 46 ἀναλαβεῖν καὶ τὸν ἀδελφὸν πρίασθαι. ἡμέραις οὖν ὀλίγαις τοῦτο συναγαγὼν ἀπῆει ὡς ἐπὶ Ἀγκυραν, καὶ σπεύδων ταχέως καταλα- 15 βεῖν τό τε πλείστον τῆς νυκτὸς καὶ τῆς ἡμέρας τὸ πᾶν ἤλαυε. περὶ ἰσπέραν δὲ βαθεῖαν φθάσας εἰς τὴν Ἀγκυραν καὶ τὰς τῆς πόλεως πύλας εὐρῶν κεκλεισμένας ἐζήτηι ταύτας ἀνοιχθῆναι οἱ οἱ δ' ἐντὸς τοῦ ἄστεος δεδιότες μὴ πως ὑπ' ἐχθρῶν ἐνεδρεῦοιντο διὰ τὸ μὴ πᾶν τι πόρρω τοὺς Τούρκους ἔτι στρατοπεδεύειν ἀπῆ- 20

1. Ἀγκυραν] V. hic et aliis locis Ἀγγυρα, quod fortasse ferendum erat in huius aetatis scriptoribus. *ibid.* ἔφθη] V. ἔφη. 2. εἰς δ'] V. εἰς τό.

fecit, directo itinere Ancyram versus, ubi se fratrem reperiturum falso delusio indicio sperabat, quod ei quidam e praelio fuga servatus de fratre percontanti affirmasset evasisse illum manus insequentium Turcorum salvum atque incolumem perlatham in quodquam oppidulum quod etiam designabat. ex quo eum Ancyram se recepturum Alexius non dubitans in istam urbem velut ad complexum fratris festinabat. sed eunti falsitas indicii demonstrata est certisque documentis persuasum captam esse fratrem, cuius sensum infertur acerbiorem etiam error praecedens spei frustra conceptae reddebat. itaque moerorem ille quidem et anime concepit magnum et lacrimis veris suspirisque testatus est. non tamen iter necessarium luctu interrupit aut retardavit.

8. Perlatus ergo Ancyram dimisit statim quoquo versum qui explorarent de fratre certa referrentque, e quibus eum comperisset barbaros eius detentores paratos esse liberationem eius multis aureorum millibus vendere, respirare coepit ad talem nuntium, et ad oblatam recuperandi cari capitii facultatem magna moeroris ex ipsius iactura orti parte levatus curriculo se contulit in urbem regiam pecunias inde sumpturus, quibus fratrem redimeret. paucis inde diebus negotio confecto cum Ancyram festinaret diemque ac noctem continuato itinere fessus, clausis iam urbis portis, quippe nocte concubia pervenisset, sublato clamore pascebat aperiri sibi ianuas. id facere verentibus custodibus, quod in vicinia Turcorum castra non procul illinc habentium periculose id tali hora fieri videretur

τον ὄστιν εἶεν εἰπεῖν. καὶ οἱ περὶ τὸν Ἀλέξιον εὐθὺς ὅστις εἶη
 ἀνεδίδασκον. κἀντεῦθεν συνέβη τι ἡδονὴν παρέχον τοῖς φιλα- **B**
 κροάμοσιν, οὐκ ἐκείνοις τότε μόνον ἀλλὰ καὶ νῦν. ἐν ὅσῳ γὰρ
 ὁ Κομνηνὸς ἀπῆε Ἀλέξιος τὴν τιμὴν ἄξων τῷ ἀδελφῷ, δεισας ὁ
 5 Κομνηνὸς Ἰσαάκιος μὴ πόρρω τῶν Ῥωμιικῶν ὁρίων γενόμενος δυσ-
 χειρέστερον τῆς αἰχμαλωσίας ἀπαλλαγείη, πρὸς τὰς κύκλω διεπέμ-
 πετο πόλεις καὶ τὰ κατ' αὐτὸν ἀνεδίδασκεν ὡς ἀλώη καὶ ὡς βού-
 λονται τιμῆς αὐτὸν ἀποδιδόναι οἱ βάρβαροι, ἥξιου τε τῆς τιμῆς
 κομίζειν ὅπόσον ἕκαστος δύναιτο πρὸ τοῦ πόρρω τοὺς βαρβάρους **C**
 10 τῶν Ῥωμιικῶν ὁρίων γενέσθαι, καὶ ὑπισχεῖτο πάντα σὺν τόκῳ
 ἀποδοῦναι σφίσι τὰ κομισθησόμενα. πολλοὶ γοῦν τῶν εὐπόρων
 χρυσίον πεπόμφασιν αὐτῷ, καὶ τὸ μὲν ἀπέδοτο τοῦ τιμήματος,
 τοῦ λοιποῦ δὲ χάριν ὀμήρους καταλιπὼν τῶν δεσμῶν ἀπόλλετο
 καὶ τὴν τῶν Γαλατῶν μητρόπολιν κατέλαβεν Ἄγκυραν. ξυνέπεσε
 15 γοῦν ἄμφω τῷ ἀδελφῷ εἰς μίαν ἡμέραν τὴν πόλιν καταλαβεῖν.
 ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν προφθάσας ἐπὶ τινος οἰκήματος τῶν πυλῶν ὄντος
 ἄνωθεν ἀνεπιπέτο, τὰς πύλας κλείσας καὶ τὰς κλείς κατέχων αὐ-
 τός. ὡς δ' ἠκῆκοι τοῦ ἀδελφοῦ φωνοῦντος ἔξωθεν, ἀνήλατό **D**
 τε τῆς κλίτης καὶ τὰς κλείς λαβὼν ἐπὶ τὰς πύλας ἔθρεν. ἀνοίξας
 20 οὖν εἰσήγε πάντας ἔνδον τῆς πόλεως. ὁ δὲ θανμασιώτατος Ἀλέ-
 ξιος αὐτὸν ὑπροσδοκῆτως θευσάμενος (οὐπω γὰρ πέπυστο περὶ

18. ἀνήλατο] V. ἀνήλλατο.

ac percontantibus vicissim, quinam demum essent qui talia peterent? pro-
 clamatum ab Alexii comitatu est adesse ipsum, quam vocem iucundissimam
 praesentibus effecit casus tum quidam hodie quoque non sine voluptate me-
 morandus. nimirum interim dum confecturus pretium fraternae redemptionis
 excurrerat in urbem Alexius, Isaacium captivum res suas reputantem cura
 subiit vitandum si qua posset sibi esse, ne antequam de liberatione sua
 transactum esset quippiam longius a Romanae dittonis finibus recederent bar-
 bari; tunc enim difficilium negotium fore. missis igitur in vicinas civitates
 nuntiis, cum sese captum et detentores pecuniam pro suo capite pacisci pa-
 ratos docuisset postulassetque, ut quantum quisque amicorum posset con-
 ferre pecuniae ad sui liberationem ne gravarentur priusquam longius a Ro-
 mano limite abscederent barbari, sancte pollicens cuncta ipsis cito cum usura
 reponenda, ad eam invitationem locupletibus multis auri magnam vim mit-
 tentibus, pretii quod petebant Turci partem numeravit, pro parte reliqua
 datis obsequiis cavit, sicque liber abire permiasus Ancyram eandem ipsam
 Galatarum metropolim eadem illa commodum se die contulit, qua reducem
 Constantinopoli Alexium eodem pervenisse iam diximus. ceterum Isaacius
 prius ingressus in quodam domicilio supra portas sito conquelescebat obseratis
 portis, quarum ipse claves asservabat. ut autem vocem fratris exterius
 clamantis audivit, exiit e atrato clavibusque sumptis ad portas occurrit
 apertisque iis omnes introduxit in civitatem. at praeclarus Alexius ipsum
 inopinatissime cernens (nihil enim adhuc de illius liberatione audierat) desi-

Niceph. Bryen.

5

αὐτοῦ) κατεπήδησέ τε τοῦ ἵππου καὶ περιπλακεῖς κατησπάξτε. θυμηδίας οὖν ὅτι πλείστης πλησθέντες ἀνήσαν ὡς ἐπὶ τὸ δωμάτιον. καὶ ὁ μὲν ἐδείπνει ἄσιτος ὢν τὸ παράπαν, ὁ δὲ ἂ πάθοι κατὰ τὴν αλχμάλωσίαν ἀπήγγειλε. καὶ ἦν ὁ δεῖπνος ἐκείνους μετὰ ἡδονῆς καὶ δακρύων. 5

9. Τρισὶν οὖν ἡμέραις ἀναπαύσαντες ἑαυτούς τε καὶ τὰ ὑποζύγια, ἐπεὶ περὶ τῶν Τούρκων ἐπύθοντο ὡς πόρρω γένοιτο P 47 τῶν Ῥωμαϊκῶν ὁρίων, ἄραντες ἐκείθεν ἐπὶ τὴν βασιλίδα τῶν πόλεων ἐπορεύοντο. περαιωθέντες δὲ τὸν Συγγάριον τὴν Νικομήδους καταλαβεῖν ἠπέλυντο. διωῦσι δὲ τούτοις τὸ χωρίον ὁ 10 Δέκτη καλεῖται, τῶν συνήθων τις ὑπηρετιῶζε καὶ παρεκάλει παρὰ τῆ οἰκία τούτου γενέσθαι καὶ ἑαυτοὺς βραχὺ τι διαναπαῦσαι. ἔ- V 32 ξαντες οὖν ταῖς τοῦ ἀνδρὸς παρακλήσεσιν ἀπήσαν, καὶ τῶν ἵππων ἀποβάντες ἀνήσαν ἐπὶ τὸ δωμάτιον. καὶ οἱ μὲν ἀνεπαύοντο, ὁ δ' ἐστιάτωρ τὸ δεῖπνον ἠτέρειπιζε μάλα ἄσμένως, ὅτι τοιούτους 15 B ὑπεδέξατο δαιτυμόνας. ἐν ὄσῳ δὲ ταῦτα ἐρρύττετο, ξυνέβη Τούρκους περὶ που διακοσίους κατιέναι ἐπὶ προνομῆ, οἳ καὶ διώδοντο τὴν ὁδὸν ἐπὶ τὰ πρόσω σπεύδοντες καὶ μηδένα λόγον τῶν κατὰ πύροδον Ῥωμαίων ποιοῦμενοι. ἀγρώτης δὲ τις ἀροτριῶν αὐτοὺς θεασάμενος καὶ οἰηθεὶς τοῦ μέρους εἶναι τῶν προκληθέντων, ἐφώ- 20 νει καὶ αὐτοὺς ἐκάλει καὶ τὸν μέγαν δομέστικον ἐπιδεικνύειν ἐπηγέλλετο. οἱ δὲ πρὸς αὐτὸν ἀφικόμενοι ἐπειδήπερ ἐμάνθανον ζῆν C ὀλλοίσις τοῦτον ἐπιξενίσεσθαι, ἐξελεύσαντες τὴν οἰκίαν τε ἐκύκλουν

luit ex equo complexuque atque osculo salutavit fratrem, quando incredibili uterque perfusi gaudio in id, quod dixi coenaculum ascenderunt, ubi coenante Alexio, qui nihil adhuc eo die gustaverat, Isaacius quae passus esset in captivitate narrabat. itaque non sine dulcibus utrimque lacrimis transacta coena est.

9. Hinc triduo curandis hominum iumentorumque corporibus dato, ubi audiere recessisse Turcos procul a Romanis finibus, coepto ipsi Constantinopolim versus itinere cum post traiectum Sangarium Nicomediam peterent, ecce praetereuntibus illis oppidum non magnum Decten vocatum occurrit vir olim notus pro familiaritate rogans, donum ut ad suam in proxima sitam diverterent modicum illic quieturi. victi precibus omissisque equis in cubiculo superiori quiescebant, hospite interim occupato in parando prandio plurimumque sibi gratulante, quod tales apud se convivas cerneret. verum interea forte contigit ducentos Turcos praedandi causa vagantes illac descendere, qui cum innoxie transirent ulteriusque omnino animos ac spes intenderent, rusticus eos arator conspicatus ac sibi persuadens esse illos e comitatu Comnenorum, quos modo transeuntes viderat, magna compellatis voce dixit sese iis ostensurum ubi esset magnus domesticus. illi ad hominem coeuntes ubi ex ipso cognoverunt exceptum domesticum hospitio cum paucis in domum ipsi ostensam, eam statim obsederunt undique omnesque exiit

καὶ τὰς διεξόδους ἐτήρουν. πορθεῖν δὲ ταύτην οὐκ ἐπεχείρουν
 δεδιότες τοὺς ἔσωθεν. ὡς δ' ἐγνώσθη τὰ συμβάντα τοῖς ἔσωθεν,
 οἱ μὲν τούτων ἦσαν ἐν ὄπλοις εὐθὺς ὅσοι γενναϊότατοι καὶ ἀλκι-
 μώτατοι, οἱ δὲ πρὸς δρασμὸν ἐχώρουν ἅτε πληθὸς ὄντες σύμμι-
 5 κτον καὶ θητικὸν τὸ πλεῖον, τοῖς δὲ ἐδόκει βέλτιον, οἳ καὶ μεγέ-
 θει σωματίων τῶν ἄλλων διέφερον καὶ μεγάλως ἤρχον ἐπὶ στρα-
 τόν, μηδαμῶς εἰς χεῖρας ἵναμι τοῖς πολεμίοις, ἀλλὰ τὰ ὄπλα ῥί-
 ψαντας αὐτομολῆσαι τοῖς βαρβάρους, ὄρκια λαβόντας ἐκείθεν
 ὥστε μὴ θανεῖν. θροῦς οὖν ἐπὶ τῷ λόγῳ ἤρθη πολὺς, τῶν μὲν D
 10 ἐπαινούντων τὸ δόγμα τῶν δ' ἀμφιβόλως ἐχόντων. ὁ δὲ γενναῖος
 Ἀλέξιος κατασιγάσας τὸν θόρυβον τοιῶνδε πρὸς αὐτοὺς ἤρχετο
 λόγων.

10. “Ἐμοὶ μὲν, ὦ ἄνδρες, τὸ μῆδ' ὄλως ἀποπειρᾶσθαι
 τῶν πολεμίων, ἀλλὰ σφᾶς αὐτοὺς εἰς δουλείαν προδοῦναι καὶ
 15 προὔπτον κίνδυνον πρὸς τὸ δειλίας ἐγκλημα φέρειν καὶ πάσης ἐθ-
 θείας δοκεῖ εἶναι μεστόν. οἶμαι γὰρ μὴ ὅτι γε Ῥωμαίους ἄνδρας
 τῶν εὖ γεγονότων τοῦτο δρᾶσαι ποτε, ἀλλ' οὐδὲ γυναῖκας εὐγενεῖς
 τε καὶ σώφρονους. πρὸς γὰρ τὸ δεινὰ παθεῖν καὶ τὸν ἔλεον τῶν
 20 ἀνθρώπων ἀφ' ἡμῶν ἀποκλείσομεν καὶ τῶν εἰς τὸ μέλλον ἐγκω-
 μίων ἀποτευξόμεθα, ἃ τοῖς γενναίως ἀγωνισαμένοις καὶ ἀξίως τῆς
 σφῶν εὐγενείας *** θανόντες ἐλεοῦνται μὲν παρ' ἰδιωτῶν, ἐπαι- P 48

8. τοῖς] πρὸς τοῖς?
 8. τοῖς] πρὸς τοῖς?
 8. τοῖς] πρὸς τοῖς?

18. τὸ] τῷ?

21. εὐγενείας] Indi-
 cani lacunam.

praesidiis munierunt: vi aperta abstinuere tantisper, quod acres obsesso-
 rum impetus si palam oppugnarentur erupturos metuerent. ut vero intelle-
 ctum periculum intus est repente quibus animi et vires ad arma concurrunt.
 pleraque autem imbellis mixta e mercenariis turba circumspiciebat fugam.
 quibusdam etiam alioqui praevalentibus et vasto corpore multa sese in exer-
 citu fortitudinis ostentatione iactare solitis ignavissimum consilium placebat,
 nequaquam aientibus tentandam sibi videri pugnae cum Turcis aleam, sed
 abiectis armis deditionem faciendam fide incolumitatis prius ab obsidentibus
 accepta. ad eam vocem murmur ortum est varium quorundam laudantium
 sententiam aliorum inter utrumque dubitantium. at generosus Alexius tumultu
 ad breve silentium sedato hanc orationem exorsus est.

10. “Mihī quidem, o viri, nos visu solo debellatos hostium nec vim
 expertos ullam ultro in voluntariam servitutem ac praesens periculum nos
 conicere praeter vituperationem ignaviae stultitiae quoque inconsultissimae
 videtur plenissimum. existimo enim, non dicam Romanos ullos viros inge-
 nuis ortos natalibus numquam quid simile fecisse, sed ne mulieres quidem
 nobiles et pudicas id facturas umquam. in eo quippe id agimus, ut in ser-
 vilibus cruciatibus reliquisque captivitatē malis nullum nobis solatium vel a
 misericordia vel a laude ac praedicatione hominum faciamus reliquum. enim-
 vero qui nobili exantlato certamine fortuna belli adversa succumbunt, gene-

νοῦνται δὲ παρὰ σοφῶν, μακαρίζονται δὲ παρὰ πάντων. οἱ δὲ σφῶς αὐτοὺς προδόντες εἰς δουλείαν ἢ κίνδυνον πάσης συγγνώμης πόρρω τυγχάνουσι, τυλανίζονται δὲ παρὰ πάντων τῆς ἀθλιότητος. ἀλλ' ἢ καλῶς ἤν ἢ καλῶς τεθνηκέναι δέον σκοπεῖν, τοῦτο δὴ τὸ τοῦ λόγου. εἴ τι οὖν ἐμοὶ πείθεσθε, ὅσοις μὲν ὄπλα ἀγχέμαχα5 πρόσεσι λαβόντες ταῦτα πρὸς τῇ ἐξόδῳ στώμεν, ὅσοις δὲ τόξα
B καὶ βέλη ἐπὶ τοὺς ὀρόφους ἀντίωσαν. τὸ δὲ θητικὸν ἅπαν καὶ ἀπόλεμον, καὶ ὅσοι πολεμικοὶ μὲν εἰσιν ἵππων δ' ἀποροῦσι καὶ ἐφ' ἡμιόνων ὀχοῦνται, στήτωσαν ἡμῶν ὀπισθεν. εἶτα οἱ μὲν ἄνωθεν τὰ βέλη πεμπέτωσαν ἐπὶ τοὺς πολεμίους, αὐτοὶ δὲ τὰς 10 πύλας ἀναπετάσαντες χωρῶμεν κατ' αὐτῶν σφοδροτάτῃ ῥύμῃ τῶν ἵππων. ἐπειδὴν δ' ἐκεῖνοι φεύγοντες πόρρω τῶν διεξόδων γένω-
 ται, οἱ τε ἄνωθεν ὄντες καταβάντες καὶ ἵππασάμενοι ἐξίτωσαν καὶ τὸ λοιπὸν συνεπέσθωσαν πληθός. ἀπέστωσαν δὲ τῆς ὁδοῦ ἐν
V 83 τᾶξει γάλαγγοσ καθιστάμενοι. πλην ἅπασιν ἔστω σκοπὸς εἰς μὴ 15
C διαλύσει τὴν τάξιν μηδὲ διασκεδασθῆναι. ἀλλ' ἐπειδὴν ἡμεῖς κατὰ τῶν πολεμιῶν χωρῶμεν, οἷδ' ἀπίτωσαν βιάδην, ἐπειδὴν δ' οἱ πολέμοιοι κατ' ἡμῶν ἐξορμήσωσιν, ἐστήκετωσαν. ἐγγὺς δὲ ὄντων τῶν στενωπῶν, ἐπειδὴν ἐν αὐταῖς γενώμεθα πάντες, τῶν ἵππων ἀποβησώμεθα. καὶ πείθεμαι μὴ ἂν τοὺς πολεμίους κατα- 20
 τολμῆσαι πλησίον ἡμῶν γενέσθαι."

8. δὲ] Hoc addidi. 6. πείθεσθε] Ita P. pro πείθεσθαι. 13. ἐξί-
 τωσαν] V. ἐξίετωσαν. 14. ἀπέστωσαν] Bekker ἀπέσθωσαν.
 17. ἀπίτωσαν] V. ἀπίετωσαν.

rositatis suae fructum illum referunt, ut commiseratione ab indoctis, laude a sapientibus digni iudicentur, felices vero praedicentur ab omnibus. at qui se ipsos ignave dedunt in servitute aut periculum omnis sibi veniae spem praecidunt, illaudatque ac miseri publica ignominia traduntur. videndum igitur nobis quoque fuerit, prout esse in ore honestorum hominum solet, ut aut honeste vivamus aut honeste moriamur. si quid igitur mihi creditis, quibus hastae ac gladii ad manum sunt, iis arreptis ad ianuam stemus; qui arcubus sagittisque sunt instructi tectum conscendant. imbellis vero turba rusticorum aut famulorum, quique alioqui militares equis carent nullis conscensibus retro nobis adstant, tum qui tectum inscenderint tela inde in hostes mitant. nos autem valvis patefactis in ipsos irruamus quam incitatissimo equorum impetu. postquam autem illi fugientes longe a via qua nobis hinc urbem versus eundem est recesserint, descendant e tecto iaculatores iumentisque conscensibus procedant cetera multitudine sequente. intervalla porro inter se ordinemque in via servant, prout opus est ad phalangis tuendam figuram. cunctisque maximae id curae sit ne culpa cuiusquam solvi ordines dissiparique ac dispergi aciem contingat. sed interim dum nos in hostes irruimus, procedant illi pedetentim. ubi vero vicissim hostes in nos impetum fecerint, stent in vestigio. cum vero ad arctas viarum fauces accesserimus, pariter omnes excendemus equis: et polliceri ausim nequaquam ausuros hostes admoveere se nobis propius."

11. Ταῦτ' εἶπε καὶ πάντες ἐπέθοντο. καὶ οἱ μὲν ἐπὶ τοὺς ὀρόφους ἀνῆσαν καὶ τὰ βέλη προέπιμπον, οἱ δὲ τὰς πύλας ἀνεπετάναντο καὶ σφοδρᾷ τῇ φύμῃ κατὰ τῶν πολεμίων ἐπήσαν. οἱ οὖν πολλοὶ τῷ αἰφνιδίῳ καταπλαγέντες ἀλκῆς ἐπελάθοντο καὶ D
5 πρὸς φυγὴν ἐτρέποντο. ἀδείας οὖν δραξάμενοι οἱ ἐντὸς ἅπαντες ἐξήσαν τε καὶ τῆς ὁδοῦ ἤπιοντο, εἰς τάξιν μὲν δὴ φάλαγγος καθιστάμενοι, ταχύτεραν δὲ ἢ ἐχρῆν τὴν πορείαν ποιοῦμενοι. ἀλλ' οἱ βάρβαροι πόρρω τοῦ κινδύνου γενόμενοι ἀλκῆς τε αὐθις ἐμνηντο καὶ προὔπιμπον ἀλλήλους ὑποστρέφειν τε καὶ κατὰ τῶν
10 διωκτῶν χωρεῖν, καὶ μάλισθ' ὅτι ἐώρων οὐ πλείους ἢ εἴκοσι ὄντας. ὑποστρέφοντες οὖν κυκλοῦν αὐτοὺς ἔσπευδον. οἱ δὲ προτροπάδῃ φεύγοντές τε καὶ ἀπιόντες, ἐπεὶ ἕγγυς τῶν ἰδίων ἐγένοντο, ἐπήσαν αὐθις σφοδρᾷ τῇ φύμῃ, καὶ οἱ βάρβαροι ἔφενγον. αὐθις οὗτοι ἐπέστρεφον, καὶ οὕτω μέχρι πολλοῦ ἀλλή- P 49
15 λων ἀπεπειρῶντο. ἀλλ' οἱ Τούρκοι πάντας ὀλίγους ὄρωντες, σφῆς δὲ πολλαπλασίους (ἦν γὰρ καὶ τὸ εἰς φάλαγγος τάξιν καθιστάμενον ἐνδόν ἰππέων πεντήκοντα), τούτους ἀφέντες κατ' ἐκείνων ἐχώρον, καὶ βαρβαρικὸν ἀλαλάξαντες ἐξήλαυδον τε καὶ τοξενύμασιν ἔβαλλον. δέισαντες οὖν τὴν τάξιν διαλύειν εἰζάν τε
20 καὶ πρὸς φυγὴν ἐξώρμων ἤδη, καὶ πάντως ἀπώλοντο ἂν εἰ μὴ ταχέως ἄμφω τῷ ἀδελφῷ ξὺν ὀλίγοις καταδραμόντες ἐβοήθουν

5. ἐντὸς] Ita P. pro ἐκτός. 12. ἀπιόντες] V. ἐπιόντες. 15. πάντας] πάντῃ? 16. τὸ εἰς] V. εἰς τό. 19. διαλύειν] P. διείλον.

11. Haec dixit et probavit. omnibus singulisque pro se quoque ad partes sibi descriptas euntibus, alii tecto conscenso inde iaculabantur, alii portis patefactis ingenti vi contra hostes ferebantur, qui eo gemino subito admoto percussi metu ferocia omissa in fugam versi sunt. unde audacia sumpta qui erant intus exierunt universi viamque inierunt in formam phalangis militarily instructi, nisi quod festinantius incedebant paulo, quam disciplinae ac periculi usus poscebat, ceterum in tutum subducti barbari fugam incusabant suam mutuoque se adhortati ut insecutores suos vicissim insequerentur feruntur in nostros rursus, et quod eos non plures viginti esse videbant, circumvenire atque omni ex parte claudere conabantur. illi concitato cursu fuga versus suorum phalangem inita simul eo pervenerant collecta rursus manu versisque animose frontibus in Turcos ibant, fugiebantque mox barbari, quoad suis et ipsi mixti rursus cedentes urgerent nostros. per has sequendi fugiendique vices cum multum esset spatii confectum Turci aestimato diligentius totius nostrorum agminis numero, cum se longe plures esse animadvertissent (nam turba illa quae phalangis exhibebat speciem quinquaginta equitum summam non explebat), omissis iis contra quos ne quidquam hactenus velitati erant, in phalangem ipsam magno impetu magnisque clamoribus ac densa sagittarum immissione feruntur, hic nostri servandi ordinis cura metu omissa, cedebant iam haud dubie in fugamque cum certa omnium pernicie vergebant, nisi celeriter ambo fratres cum paucis accurrentes oppor-

δλη χειρὶ καὶ τοὺς πρὸς φυγὴν τραπέντας ἀνεκαλοῦντο, στήται
B κειεόντες εἰ μὴ βούλοιντο καταλειφθῆναι ὑπ' αὐτῶν ἀβοήθητο.

12. Τότε τοίνυν ξυνέβη καὶ γενέσθαι τι θαυμάσιον. ἀπὸ
 γὰρ τις μέγας καὶ ἰσχυρὸς τοῖς ἐν τοῖς βασιλείοις ἔκτομλαις ὄρω-
 μενος ἐθαυμάζετο. ἐπειδὴν γὰρ ὄρωεν αὐτόν, ἐφώνει ἕτερος πρὸς τὸν
 ἕτερον ὡς ἄρα τις ὑποσταίη πολέμων ἀλλήν τοιοῦδε ἀνδρός·
 θέα γὰρ μόνη καὶ βροχήματι φεύζονται ἄπαντες. τοῦτον συνέβη
 τότε παρεῖναι μετὰ τῶν εἰς τὴν φάλαγγος τάξιν καθισταμένων,
 δηνηρία κατ' ἐκείνων οἱ Τούρκοι ἐξώρμησαν. εἰς φυγὴν ὄν
C ἀπάντων ὀρησάντων, ἐπεὶ οὗτος μέγας τε ἦν καὶ θώρακα περι-
 βέβλητο, ἀγανακτεῖν ἐπενοίει τὸν ἵππον καὶ μόνος τῶν ἄλλων ὀπι-
 σθεν περιλλειπτο. ὡς γοῦν αὐθις οἱ Τούρκοι ἐπήγασαν καὶ οἱ
 περὶ τὸν Ἰσαάκιον καὶ τὸν κλεινὸν Ἀλέξιον βοηθεῖν ἐπεχείρουν,
 αὐτὸς ἐξ ὀνόματος τὸν κλεινὸν ἐκάλεε Ἀλέξιον καὶ βοηθεῖν παρε-
 κάλει. ὁ δ' εὐθέως ὑποστρέψας καὶ τοὺς ἐπιτυχόντας διώξας
V 34 τοῦ κινδύνου τοῦτον ἐρρύσατο, διδάξας αὐτόν τε καὶ τοὺς τοῦτον
 θαυμάζοντας ὡς ἄρα οὐ μέγεθος σώματος οὐδὲ φάμη δυνάμειος
D οὐδὲ φωνῆς τραχύτης καὶ βάρους τὸν ἄριστον στρατιώτην δεικνύου-
 σιν, ἀλλὰ ψυχῆς γενναϊότης καὶ ἡ πρὸς τὰ δεινὰ καρτερία. ἀλλ'
 ὁ μὲν τοῦτον διέσωσεν, Ἀλιανὸς δὲ τις τῶν ἐπὶ μισθῷ συνόντων **D**

4. τοῖς] Fort. delendum. 6. ἄρα τις] ἄρ' οὔτις? an ἀρά τις—
 ἀνδρός. 11. ἐπινόμει] Bekker ἐποίησε.

tunissimo praesto auxilio fuissent iamque inclinatos in fugam revocasset ac stare in loco nisi condonari furori hostium indefensi vellent iussissent.

12. Porro tunc contigit mirabile quippiam. vir enim erat statusque proceritate congruente crassitie membrorum, robore insuper artuum ac laertorum inter exsectos palatinos spectari ac suspici solitus adeo quidem, ut visu primo intuentes percelleret subigeretque admiratione victos dicere ad proximum quemque: quis enim vero tam animo constans tam viribus invictus hostis huius contra ruentis sustinere vim unquam poterit! solo enim, ut videtur conterriti eius aspectu, vocis etiamsi forte accedente tonitruo plane attoniti consternabuntur in fugam omnes. hunc contigit adesse tunc in illo numero phalangis quamdam speciem referentium, cum in eos irruerunt Turci. versis ergo cunctis in fugam, hic praeter molem corporis lorica gravis equum adeo fatigaverat, ut is aliquo intervallo post omnes alios pone relictus sequeretur. id Turci conspicati circumvenire seiunctum a sociis contendebant, Isancio Alexioque auxiliari contra conantibus. nec ipse periclitans sibi defuit, quin inclutum Alexium confesso palam metu invocans sui ut miseretur oraret. qui statim conversus hostibus qui se primi dederunt obvios fugere illico compulsi, hominem periculo exemit documento ad eum eiusque admiratores memorabili, nec magnitudine corporis, nec asperitate, ac gravitate vocis contineri virtutem militis strenui sed generositate animi et forti tolerantia rerum acerbarum. hic quidem sic ab Alexio servatus est. Abans

τῷ γενναίῳ Ἰσαακίῳ, Ἀραβιάτης τὸ ὄνομα, τὴν ὁρμὴν ὅτι πλεί-
στην θεασάμενος τῶν βαρβάρων καὶ ὡς μετὰ σφοδρῶς τῆς ἔνυμης
ἐπήσειεν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς ὅτι μόνοι διακινδυνεύουσι σὺν ὀλίγοις,
δείσας μὴ τι τῶν ἀνηκέστων τούτων συμβαλεῖ τι, τὸν ἑταῖρον ᾧ
5 Χασκάρης ὄνομα ὑπὸ τῷ Κομνηνῷ Ἀλεξίῳ ταττόμενον παρεκάλει
ξὺν αὐτῷ γενέσθαι, καὶ ἄμφω τῶν ἵππων ὑποβῆναι καὶ τοξέειν P 50
ἐπὶ τοὺς πολεμίους. αἰσχροὺς γὰρ ἔφησεν εἰ Ἀλανῶν ἐνταῦθα
παρόντων παρακινδυνεύουσιν ἄνδρες εὐγενεῖς τε καὶ ἄριστοι· ὄνει-
δος γὰρ ἂν σὺτω ἦσαν ἕξει τὸ γένος τῶν Ἀλανῶν. οὕτω μὲν σὺν
10 ἐκεῖνος ἔφη, ὁ δὲ τὴν βουλὴν ἀπεπέμπετο ὡς οὐ συνειτὴν μᾶλλον ἢ
τολμηρᾶν· αὐτοὺς τε γὰρ κινδυνεύουσι οὕτω δρούσαντας κἀκείνους
μηδὲν τι ἐκ τούτου προσεφευρεῖν τοῦ ἐνήσασθαι, ἅτε ὄμαλου ὄντος
τοῦ τόπου καὶ πεδινῷ. “ἀλλ’ εἴ τί μοι πεῖθῃ,” φησὶν, “ἐπεὶ ἐγγύς
σου τῶν στενωπῶν ἤδη γεγόναμεν, ἐπειδὴν ἐκεῖσε φθάσωμεν, ἀπο- B
15 βησώμεθα τῶν ἵππων καὶ γενναίως ἀγωνίσασθαι σπεύσωμεν, καὶ
οὕτω τό τε γένος τιμήσομεν καὶ τοὺς δεσπότας ὀνήσομεν.”

13. Ταῦτα ὁ Χασκάρης ἔλεγεν. ὁ δὲ Ἀραβιάτης βαρβα-
ρικῶς εἰς αὐτὸν ἐξυβρίσας εὐθὺς τοῦ ἵππου ἀπέβη, καὶ τῇ μά-
στιγι τοῦτον πλήξας ὥστε ἔπεσθαι τοῖς ἀπιοῦσιν, αὐτὸς ἤμυεν
20 ἐν τῇ πεδιάδι. οἱ δὲ Τούρκοι τῷ παραδόξῳ τῆς θῆρας καταπλα-
γέντες ἠπύρον ὃ τι καὶ εἶη τὸ δρώμενον, βραχὺ γοῦν βέλος εἶχεν
ἐν τῇ χειρὶ. τὸν γοῦν πρῶτως ἐπιόντα βύλλει κατὰ τῶν στέφρων

autem quidam ex familiaribus Isaaci, Arabates dictus, vehementem et per-
tinacem impetum barbarorum cernens, cui vix maiori numero tolerabili duo
soli cum oppido paucis Comneni fratres obsisterent, veritus ne quis casus
acerbior alterutri eorum incideret, socium, cui Chascares nomen fuit, sub
Comneno Alexio merentem rogavit, adesse ut sibi vellet, omissisque ambo
equis in hostes iacularentur. turpe siquidem, aiebat, fuerit eius nobilitatis
et fortitudinis viros Alanis hic praesentibus periclitari. neque in nos solum
verum et in universam Alanorum gentem ac famam id dedecus redundabit,
sic Arabate locuto, refutavit consilium Chascares ut et audax nimium et
parum prudens. nam et se ipsos praesentissimum adituros discrimen si hoc
facerent, et tamen iis quos servatum irent nihil profuturos. quippe cum in
aequa patentique planitie, ut tum erant, positus peditibus adversus equites
iaculari baud esset consultum. sed si quid mihi credis, ait, quando non
longe ab illis quas cernis viae angustiis distamus, eo simul pervenerimus,
excendemus ex equis fortiterque pugnabimus, ac sic, et honori gentis et
saluti dominorum simul consulamus.

13. Talia Chascares. at Arabates barbarico cum consilio relicto
raptim equo desiliit, et ubi flagelli verbere contemptim admonisset Chasca-
rem, iret si vellet cum fugientibus, ipse pugnare ex plano iaculando coepit.
perculit inopinata species Turcos, ut aliquando haerent ignari quid res
esset. stante Arabate ac breve telum manu tenente, quo audacter usus in.

- C** τῷ διστῷ καὶ εὐθὺς τοῦτον καταβάλλει τοῦ ἵππου. ἀφείς δέ τις βέλος βάλλει τούτου τὴν δεξιάν· ὁ δ' ἐκείθεν τὸ βέλος ἐλάσας αὐτῷ τούτῳ τὸν βάρβαρον, καθάπερ ὁ Βρασιδάς πάλαι, ἤμυ-
νατο. οἱ γοῦν βάρβαροι δέισαντες αὐτοῦ τὸ γενναῖον βραχὺ τι τούτου δίστησαν. ὁ δ' ἀδείας λαβόμενος ἐπὶ τι δωματίον ἀνέ-
βαινε κάκειθεν αὐτοὺς τοῖς τοξεύμασιν ἔβαλλε, καὶ τοὺς λοιποὺς εἶχον ἤδη τὰ στενωπὰ τῶν χωρίων. καταλιπόντες οὖν ἐκείνον οἱ βάρβαροι μετὰ σφοδρότατης ὀύμης ἐκείνοις ἐπήεσαν. ὁ δὲ Κο-
μνηνὸς Ἀλέξιος ἵποστρέμας ξὺν ὀλίγοις τῶν ἀμφ' αὐτὸν πρώτος ἕνα τούτων κατέβαλε. καὶ ὁ Χασκάρης, οὗ πρῶτον ὁ λόγος ἐμνή-
D σθη, κατὰ τῶν μεταφρένων ἔτριψεν ἕτερον. φόβῳ οὖν μεγάλῳ συσχεθέντες, ἀφέντες αὐτοὺς ἀνεχώρουν. οἱ δὲ ὀλίγον βαδίσαν-
τες, ἀποβάντες τῶν ἵππων ἐν ὄχυρῷ χωρίῳ ἐσκήρουν. νυκτὸς δ' ἐπιγενομένης καὶ ὁ πρὶν ἀποβᾶς τοῦ ἵππου Ἀλανὸς πρὸς αὐτοὺς κατελάμβανε. καὶ πάντες ὁμοῦ διεσώθησαν, μὴθ' ἄλόντος μήτε 15
θανόντος τινός. οἱ δὲ σωθέντες ἅπαντες σωτήρα καὶ κηδεμόνα τὸν καλὸν ἐπευφήμουν Ἀλέξιον. ἐκ τῆσδε οὖν τετραταῖοι τὴν βα-
P 51 σιλίδα καταλαβόντες τὰ συμβάντα πάντα τοῖς ἐν τῇ πόλει ἀπήγγυ-
λαν καὶ ὡς πάντων σωτὴρ γένοιτο ὁ χρυσοῦς νεανίας Ἀλέξιος. καὶ
V 85 ἐπειδὴν περιῆει, συνέθειον ἅπαντες σχιριτῶντες ὥσπερ ἐπὶ τοῖς 20
τούτου πλεονεκτήμασι.

20. περιῆει] περιόμοι?

primum equitem irruentem contra eum pectore transfixum ex equo deiecit. hic aliquis Alani dexteram iaculo traiecit. at ille extractum e vulnere telum in auctorem reiecit et barbarum iaculatorem sua ipsius cuspide, ut Brasidas olim, genereose ultus est. his experimentis perspecta viri fortitudine paulum ab eo recesserunt. at is opportunitate oblata secure usus in domunculam forte proximam conscendit et inde loco superior certiori iaculatione Turcos infestabat. alii iam interim in angustias evaserant, quare Turci hoc omisso, impetu vehementi in eos irruerunt. sed Comnenus Alexius obverso in eos vultu cum familiarium paucis primus ex iis unum deiecit, et Chascares, cuius modo meminimus, fugientis alterius terga confixit. hinc magno concepto metu dimissis ipsis Turci recedebant. nostri vero aliquantum progressi desilientes ex equis in loco natura munito tabernaculum figunt. eoque iam nocte ingruente qui exscenderat equo Alanus sese salvus recepit. sicque omnes pariter servati sunt, nullo neque capto neque occiso, salutis universi ac singuli propriae auctorem ac provisorem conclamantes generosum Alexium. inde quarta die in urbem regiam pervenientes quas contigerant per civitatem vulgarunt gratulationem insperatae liberationis suae cum summis aurei iuvenis Alexii laudibus miscentes, cui eam in solidum tribuebant. unde factum ut, cum ipse mox se videndum praebuit, concurrerent passim omnes exultatione mira, nec expleri tuendo et applaudendo possent tanta erant admiratione capti heroicae indolis eximiarumque adolescentis optimi dotum.

14. Ταῦτα μὲν τοῦτον ἐπράχθη τὸν τρόπον· ὁ δὲ Οὐρσελίος ἀδείας λαβόμενος περιήει τὰς μεταξὺ Γαλατίας καὶ Λυκαονίας κώμας καὶ πόλεις, καὶ τὰς μὲν ἐπόρθει, τὰς δὲ πειθοῖ ἐαυτῷ παρίστα, ἐκ δὲ τῶν χρέμματα εἰσεπράττετο. καὶ πολλὰς ἦν ἤδη καὶ τὴν ὄρημν ἀκατάσχετος. ἄρτι δὲ τοῦ χειμῶνος λήξαντος καὶ ὁ καῖσαρ ἐκ τῆς Ἀσίας εἰσῆει πρὸς τὰ βασιλεία, καὶ τῷ βασιλεῖ συνεδρεύων ὠμίλει τε πρεπόντως καὶ τὰ κοινὰ συνδιώκει. καὶ **B** ἐπειδὴν δικάσειε, τὰς ψήφους ἐκείνος ἀπέφηνε τῆς βασιλείως ἀπειρίας τὸ ἐνδέον ἀνυπληρῶν. ἀλλ' οὐκ ἤρεσκε τοῦτο τῷ λογο-
 10 θῆτη. ταύτη τοι καὶ πάντα τρόπον ἐπενοεῖτο καὶ πάντα κίλων ἐκίνει ὅπως τοῦτον θῆττον ἀποσκευάσεται. ἐπεὶ δὲ οὐκ ἦν εὐχερὲς αὐτῷ τὸ βούλημα, μετὰ τῶν φίλων συνδισκέπτετο, τὸν καιρὸν δ' ὄρων ἔτι τριβόμενον διεπρίετο· ἐβούλετο γὰρ τοῦ ἔξ ἐκείνου δέους ἀπαλλαγῆναι καὶ οὕτω τῆς βασιλείως ἀβελτηρίας κατατρο-
 15 φᾶν ἀδείως. ἀπορήσας δὲ πάντοθεν βουλήν βουλευέται οὐ συντην μᾶλλον ἢ βαθεῖαν καὶ πονηράν. ἐπεισέρχεται αὐτῆς τὴν βα- **C**
 σιλέως ἀπλότητα, καὶ πείθει τοῦτον τὸν θεῖον ἀποσκευάσασθαι καίσαρα, καὶ τὸν τρόπον αὐτὸν ὑποτίθησι πείσαι τοῦτον στρατεῦσαι κατὰ τοῦ Οὐρσελίου. τί τὸ ἐντεῦθεν; πείθεται τοῖς τού-
 20 του λόγοις ὁ βασιλεὺς, μετακαλεῖται τὸν θεῖον, τὸ ἀπόρητον καταγγέλλει βραχεῖα καὶ διακεκομμένη φωνῇ· οὕτω γὰρ ὁμιλεῖν εἰώθει βραδύγλωστος ὢν. ὁ δὲ τὸν τρόπον μὴ ἀγνοήσας, εἰδὼς

14. Haec quidem in hunc modum acta sunt. at Urselius fiducia sumpta infestabat, quae inter Galatiam et Lycaoniam sitae urbes ac pagos, has quidem vi vastans, alias suasionibus in deditionem trahens, nonnullas certa pecunia pacisci secum metu cladis ac rapinarum cogens. crescebatque successibus, ut iam tolerari ac teneri vis eius amplius nequiret. porro sub finem hiemis Caesar ex Asia in aulam imperatoriam rediit et imperatori assidens utiliter aderat optima quaeque susdens ad rectam rei publicae gubernationem: ac ubi causas cognosceret, sententiam ipse suggererat defectum principis iuris ignarisupplens. verum hoc logothetae non placebat. quare omnem funem omnem lapidem movebat ad eum quacumque ratione quam primum inde amovendum. quoniam autem solus ipse per se modum conficiendae rei non expediebat, cum amicis consultabat quid esset opus facto? quas inter moras effluere tempus et elabi occasionem videns ringebatur. nihil enim vehementius optabat, quam solutus metu molesti arbitri simplicitate imperatoris ad suum quaestum secure abuti. ad extremum cum alia frustra omnia tentasset, mentem appellit ad consilium non astutum magis quam profundum et improbum. insinuat se ad incautum et ductu facilem principem eique persuadet, ut patrum Caesarem ab suo latere amoliat modumque id plausibiliter faciendi subiicit, si ei persuadeat, ut expeditionem adversus Urselium, rem videlicet ipsi gloriosam, suscipiat. quid postea? persuasus logothetae verbis imperator patrum vocat eique arcanum aperit brevi et incisa voce, sic enim loqui consueverat homo lingua tardus. ille autem machinationem

δὲ μᾶλλον τοῦ τε ὑποθεμένου τὸ δύστροπον καὶ τοῦ πεισθέντος τὸ εὐκολον, πρῶτα μὲν ἰδὼν ἐκπέμπειν Ἀνδρόνικον κατὰ τοῦ ἀποσταίου συννεβούλευεν. ὡς δ' ἐπιστάμενον εἶδε τὸν βασιλέα, καὶ
D τοῦτο τέλος εἰπόντα ὡς ἦτοι ἐμὲ χρῆ κατ' ἐκείνου στρατεύειν ἢ σέ, ἐπειθετό τε καὶ τὰ πρὸς τὴν ἐκστρατείαν αὐτοῦ ἠτύρησσετο. ἐπεὶ δ' ἀποχωρῶντως εἶχε τούτῳ τὰ τῆς παρισκευῆς, διεπεραιούτο πρὸς τὴν Ἀσίαν καὶ τὰς δυνάμεις συνάγων ἐξώρμα πρὸς πολέμιον. διαβάς δὲ τὰ Βιθυνῶν ὄρη, ἐπειδὴ ἐμάνθανε τοῦτον περὶ τὰς πηγὰς τοῦ Σαγγαρίου στρατοπεδεύειν, τὸ Δορύλαιον διελθὼν ἠπείγετο πρὸς τὰ πρόσω. μαθὼν δὲ καὶ ὁ βάρβαρος τὴν τούτου ἔφοδον,
P 52 ἐκίνει καὶ αὐτὸς τὰς δυνάμεις αὐτοῦ. ὑπαντιάζουσιν οὖν ἄμφω περὶ τὴν Ζόμπου καλουμένην γέφυραν, καὶ στρατοπεδευσάμενοι τὰ πρὸς τὸν πόλεμον ἐξηρτύοντο. ἕμα δὲ τῆ ἔφ τὰς δυνάμεις ἐξῆγον καὶ παρετάττοντο τόνδε τὸν τρόπον. ὁ μὲν καισαρ τὸ μέσον εἶχε τῆς Ῥωμαϊκῆς τάξεως ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ τοὺς ἀσπίδη-
B φόρους καὶ πελεκηφόρους βαρβάρους, οἷς ἢ τῶν βασιλείων ἄνθεν πεπιστευτο φυλακή· τὸ δεξιὸν δὲ κέρας οἱ μισθοφόροι κατεῖχον Κελτοί, ὧν προῖστατό τις Κελτὸς ᾧ ὄνομα Πάπας· τοῦ εὐωνύμου δὲ κέρματος ὁ δομέστικος τῶν σχολῶν κατεῖχεν Ἀνδρόνικος· οὐραγεῖν δ' ὁ Βοτανειάτης τέτακτο Νικηφόρος, ὁ βασιλεὺς
B Ῥωμαίων ἐς ὕστερον, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ τὴν τῶν Φρυγῶν καὶ τῶν Λυκαόνων φάλαγγα, ἔτι δὲ καὶ τὴν τῶν Ἀσιανῶν. ὁ δὲ Οὐρσέλιος κατιδὼν οὕτω ταξυμένην τὴν Ῥωμαϊκὴν φάλαγγα,

7. συνάγων] συναγαγών?

19. κατεῖχεν] κατήχευε?

intelligens et aemuli machinatoris malas artes eiusque qui persuasus ab ille erat incautam facilitatem, institit primo, ut Andronicum potius filium in rebellem mitteret, ut autem fixum in proposito imperatorem vidit auditque ad extremum dicentem: aut me isti bello praeesse oportet aut te, assentiri est coactus et in apparatus demandatae expeditionis incumbere. ad quam ut satis instructus visus est, traiecit in Asiam et copias contractas in hostem ducit. superatis autem Bithynis montibus, ubi cognovit eum ad Sangarū fontes castra metatum, Dorylaeum transgressus ulterius properabat. casus infesto in se adventu barbarus cognito, movit et ipse contra copias. occurrunt igitur sibi ambo ad pontem Zompi dictum. ubi munitis pro se quisque castris ad praelium accingebantur. postridie primo mane copias educunt ordinantque aciem hunc maxime in modum. Caesar quidem mediam obtinuit aciem Romanam habens secum cetratos et securigeros barbaros, quibus palatii iam olim credita custodia est. dextrum cornu stipendiariis Gallis commissum erat, quibus praecerat Gallus quidam nomine Papa. sinistro cornu domesticus scholarum praesidebat Andronicus. postremi agminis praefectura Nicephoro Botaniatae ei qui postea imperavit demandata est habenti secum Phrygum et Lycaonum phalangem et praeterea Asianorum. at Urseilius videns sic instructam aciem Romanam bifariam et ipse divisit exercitum, et phalan-

διγῆ καὶ αὐτὸς τὰς δυνάμεις διείλε, καὶ τὸ μὲν τῆς φάλαγγος V 36
 αὐτὸς ἀναλαβὼν εἶπετο βύθην, τὸ δ' εὐθὺς ἀπιέναι τῆς πρὸς
 τοὺς Κελτοὺς μισθοφόρους παρήγγειλεν. ἐπεὶ δ' οὐ πρόρω ἀλ-
 λήλων ἦσαν, ἦδη δὲ τε μισθοφόροι καὶ οἱ πολέμιοι ὁμιλεῖν πρὸς
 5 ἀλλήλους ἤρχοντο· καὶ εὐθὺς προσεχώρηκεν ἅπαν τὸ περὶ τὸν
 Πάπαν μισθοφόρον τοῖς πολεμίοις, καὶ ξυνασπίσαντες ἄμφω ἐπει-
 ρῶντο κυκλοῦν τοὺς περὶ τὸν καίσαρα. καὶ ὁ Οὐρσέλιος δὲ ἐπι- C
 λεκτον ἔχων τῆς φάλαγγος * * * ἐπιστάντων τῶν βαρβάρων τὴν
 ἔφοδον γέγονε μάχη καρτερά, καὶ πίπτουσι συγχοὶ ἑκατέρωθεν.
 10 τῶν δὲ δοράτων ἀμφοτέρων θραυσθέντων, τὰ ξίφη γυμνώσαντες
 ἀγχεμάχως ἀλλήλους ἐτίρωσκον.

15. Ἄλλ' ἐν ὄσῳ ταῦτα ἐπράττετο, ὃ τὴν οὐραγίαν πε-
 πιστευμένος τοὺς μισθοφόρους θεώμενος τοῖς πολεμίοις προσχω-
 ρήσαντας καὶ σπεύδοντας τὴν φάλαγγα κυκλοῦν ἧς κατήρχεν ὁ
 15 καῖσαρ, δέον βοηθεῖν, ὃ δὲ τὰς δυνάμεις ἀναλαβὼν ὑπεχώρει,
 καίτοι ἀνὴρ ὢν ἀνδρείος, ὡς ἐν πολλοῖς δέδειχεν. οἱ βάρβυροι D
 δὲ ἀδείας δραξάμενοι ἐκύκλον ἀδειῶς τοὺς περὶ τὸν καίσαρα. τὸ
 δὲ περὶ αὐτὸν βάρβυρον μέχρι μὲν τινος ἔμεινε βάλλον τε καὶ
 βαλλόμενον· ἐπεὶ δ' εἶδε τῶν πολεμίων τοὺς μὲν κατὰ στόμα
 20 ἀπαντῶντας τοὺς δὲ κατὰ νότου γενομένους, ἀπορία ἦδη συνεί-
 χετο. ἄλλ' ὁ καῖσαρ ἀτρέμας ἐστῶς ἐπερρῶννε τὰ φρονήματα

8. φάλαγγος] Indicavi lacunam. *ibid.* ἐπιστάντων] ὑποστάντων?

10. ἀμφοτέρων] P. ἀμφοτέρωθεν.

17. ἀδείας] Ita P. pro ἀν-

δρας. 18. τε] V. δέ.

gem quidem ipse sibi assymens sequebatur moderato passu. reliquas copias
 statim admoveri Gallis stipendiariis iussit, ad quos ut est propius ventum,
 couferre sermones inter se cooperunt pactaque facile proditione quidquid sti-
 pendiarum militis sub duce Papa fuit statim ad Urselii partes transit. mixtique
 communi iam consilio conabantur circumvenire et undique claudere reliquas
 omnes Caesaris copias. Urselius vero ipse secum ducens quod floridum et robo-
 ris in phalange ipsius erat toto impetu in mediam Caesaris aciem coepit inveh-
 i. barbaris porro Caesarianis hostilem impetum fortiter excipientibus committi-
 tur atrox pugna, multis utrimque cadentibus. iamque hastis utrimque fra-
 ctis strictos undique versabant enses seque invicem comminus mutuis vulneri-
 bus caedebant.

15. Dum haec maxime fierent, is cui postremum agmen ducendum ob-
 venerat, stipendiarios videns ad hostes transgressos communi cum illis stu-
 dio id agere, ut Caesarianam aciem undique ambirent, cum toto impetu suc-
 currere deberet, e contrario subductis secum copiis recessit. quod mirum
 sane fuit in viro alioqui forti, qualem se multis alias experimentis probaverat.
 eo iam securius barbari aciei Caesaris circumfundebantur. stetit illa nihilo
 minus aliquamdiu inferendis excipientisque mutuo plagis. ubi autem vidit
 hostes partim a fronte instantes, partim a tergo caedentes, fluctuabat iam
 haud dubie despondebatque animum. ceterum Caesar invicto pectore stans

τούτων. ἕως μὲν οὖν ἰσχύς αὐτοῖς ὅλως ἔμενον· ἐπεὶ δὲ τὸ μὲν καταπεπόνητο καὶ οὐκέθ' οἷοί τε ἦσαν τοὺς βύλλοντας ἀμύνασθαι, αὐτῶν δὲ τὸ πλεῖστον διεφθάρη καὶ ὁ καῖσαρ μῆθ' ὅλως πρὸς φυγὴν ἐξορμήσας ἐάλω. ἦδη δὲ καὶ οἱ περὶ τὸν Ἀνδρόνικον ὑπὸ τῶν πολεμίων πλεονεκτούμενοι ἐτράπησαν πρὸς τὸ φεύγειν. ὁ δὲ καίτοι κατάστικτος τοῖς τραύμασιν ὧν (ἐβέβλητο γὰρ καιρίαις πληγαῖς) περιήει ζητῶν τὸν πατέρα. μαθὼν δὲ τοῦτον ἀλῶναι, ἐξὸν σώζεσθαι ὡς ἔξω τῶν βελῶν καὶ τοῦ πολέμου γενόμενον ἦδη, ὁ δὲ τῆς ἰδίας σωτηρίας τοῦ πατρὸς ὑπερκινδυνεύσαι προελόμενος ὑπέστρεψε καὶ εἰς μέσον ἑαυτὸν τῶν πολεμίων ᾤθει, καὶ πολλοὺς τούτων τῷ ξίφει καταβαλὼν, ἐπειδὴ πλησίον τοῦ καίσαρος γέγονεν, οὐκέτι καθεκτός ἦν, οὐδὲ ἐφίκει ἀνδρὶ γε θνητῷ, ἀλλ' ἀθανάτῳ τε καὶ ἀσάρκῳ· βαλλόμενος γὰρ τοῖς δόρασι Β ἄτρεστος ἦν, καὶ τὰ μὲν τούτων συγκόπτων τὰ δὲ διωθόμενος ἐπειρᾶτο γενέσθαι ἕνθα οἱ ὁ πατὴρ ἀλώσιμος ἦν. οἱ δὲ πολέμιοι τὴν ἀνυπόστατον ὄρωντες ὁρμὴν συνέθεον ἅπαντες, καὶ οἱ μὲν τοῖς ξυστοῖς οἱ δὲ τοῖς δόρασι ἵππον τε καὶ αὐτὸν ἔβαλλον, ἕως ὃ ἵππος βαρυνθεὶς ὑπὸ τῶν τραυμάτων εἰς γῆν οὖν τῷ ἐπιβάτῃ κατέπιπτε. τότε οὖν οἱ βύρβαροι περιστάντες αὐτὸν τὴν περιεφραλαίαν περιελεῖν ἐπειρῶντο καὶ ξίφει τὴν τοῦ γενναίου ἀνδρὸς κεφαλήν ἐκτεμεῖν. ἀλλ' ὁ καῖσαρ διασχὼν τοὺς κατέχοντας ἐπεισὶ τε δρομαῖος, καὶ προσπίπτει τῷ γενναίῳ παιδί, ὀλιγοδρανῶν τε

1. ὅλως] ὁμως? 3. αὐτῶν δὲ] αὐτῶν τε?

confirmabat labantes et robur percussis addebat. quamdiu igitur vires suffecerunt, strenue res gesta est. ubi autem consumpto iam robore resistendo acriter instantibus pares non erant, fracti prostratique plerique cesserunt. ne tum quidem Caesar inducere animum ad fugam potuit. pugnans igitur est captus. pari modo qui cum Andronico erant circumventi ab hostibus versi sunt in fugam. ipse plenus cruoris et vulnerum, quibus erat gravibus confossus, circuibat quaerens patrem: quem ubi captum cognovit, cum facile posset evadere, quippe qui extra teli iactum et in securo tunc esset, patris liberationem periculo proprio conari maluit quam vitae propriae consulere. incitavit igitur equum qua densissimum videbat hostium globum factaque sibi ferro multis deiectis via, ut ad Caesarem propius accessit, sustineri amplius non poterat, nec hominis erat mortalis similis sed immortalis et incorporei cuiusdam: petitus enim hastis undique intrepidus perstabat, has frangens illas repellens semper eo sese frudens ubi captivus erat pater. mirati iuventus impetus humana vi maiores undique omnes in unum barbari concurrunt: et hi quidem iaculis, hi hastis, qua ipsum qua eius equum assidue contundunt, donec debilitatus plagis equus humi cum sessore prostratus est. tunc barbari iacentem circumstantes galeam ei deripere certabant, quo caput nudatum strenui viri gladio truncarent. sed ad hanc speciem Caesar alacri conatu divulsus a detinentibus cursu incitato ruit et supra generosum filium cadit deficiens non dolore solum paterno, sed vi ac multitudine gravium vulserum.

ἤδη ὑπὸ τοῦ τραυμάτων πλήθους καὶ γνωρίζει τοῦτοις ὅστις ἐστὶ καὶ οὕτω τὸν παῖδα τοῦ παρὰ πόδας κινδύνου ῥύεται.

16. Τοιοῦτον ἔσχε τὸ τέλος ἢ μεταξὺ Ῥωμαίων τε καὶ Ο
Κελτῶν τῶν ἀποστατῶν συναφθεῖσα περὶ τὴν τοῦ Σαγγαρίου γέ-
5 φυραν μάχη. ὁ δὲ βάρβαρος ἐπαρθεὶς τῇ νίκῃ περιτῆει τὰς παρα-
σαγγαρίους πόλεις καὶ πάσας ὑφ' ἑαυτὸν ἐποιεῖτο. γενόμενος δὲ
περὶ Βιθυνίαν, ἵνα περ τὰ βασιλεία τοῦ καίσαρος ἦν καὶ φρούριον V 37
ἱκανὸν ἐρυμνὸν ὠκοδόμητο ἄνωθεν περὶ τοῦ Σόφωνος πρόποδας,
ἐν τοῖς ἐκεῖσε πεδίοις ἠύλλετο, σκεπτόμενος ὅπως ἂν ἐαυτῷ τὰ
10 τῆς βασιλείας Ῥωμαίων μνηστεύσῃται πράγματα· τὸν τε γὰρ
καίσαρα διὰ τιμῆς εἶχε, καὶ τὸν τούτου υἱὸν τὸν γενναῖον Ἀνδρό-
νικον ὄρων κακῶς ἔχοντα ὑπὸ τῶν τραυμάτων πάσης ἐπιμελείας
ἤξιον. ὁ γοῦν καίσαρ οὕτω πάσχοντα θεώμενος τὸν υἱὸν ἠνῆτο D
καὶ ἤσαλλε καὶ τὸν Οὐρσελίον ἤτησε τοῦτον πρὸς τὴν βασιλίδα
15 ἔξαποστεῖλαι τῶν πόλεων. ὁ δὲ ἐλείθετό τε καὶ ὀμήρους αἰτήσας
τοὺς πρεσβυτέρους τῶν τούτου νείων καὶ δὴ λαβὼν ἐξέπεμψε τοῦ-
τον οἴκαδε. ἀλλ' ὁ μὲν θεραπείας ἤξιοῦτο τῆς προσηκούσης, ὁ
δὲ τοὺς παῖδας τούτου καθείρξας ἐτήρει παρὰ τὸ φρούριον. ἐν-
ταῦθα δέδραστό τι παρὰ τῶν παιδωγωγῶν τῶν νέων ἄξιον μνή-
20 μης. ἐφοῖτα πολλάκις πρὸς αὐτοὺς τῶν ἐγχωρίων τις ἀγροτῶν.
οἱ δ' ἐκείνον οἰκειωσάμενοι ἠρώτων εἰ τὰς πρὸς Νικομήδειαν φε-
ρούσας ὁδοὺς αὐτὸς ἐπίσταται, καὶ μαθόντες ὡς εἰδοῖται ταύτας

8. ἱκανὸν] ἱκανῶς? ἰδίδ. τοῦ] τοῦς? an τοῦς τοῦ?
14. ἤσαλλε] V. ἤσαλλε.

quare spem in vi nullam habens indicat barbaris quisnam is esset et sic eum a praesenti morte liberat.

16. Hunc habuit exitum pugna ad Sangarii pontem pugnata. at barbarus elatus victoria circumivit vicinas Sangario amni civitates sibi que subiecit universas. cum pervenisset autem circa Bithyniam ubi praetoria Caesaris erant et arx satis munita exstructa in declivi supra radices Sophonis montis, in subiectis campis stativa habebat, deliberans qua ratione Romanum sibi subieceret imperium. porro Caesarem in honore habuit et filium eius generosum Andronicum videns graviter laborantem ex vulneribus curari quam diligentissime iussit. verum Caesar sic patientem intuens filium pungebatur acri dolore et molestissime ferebat. itaque Urselium rogavit, ut eum Constantinopolim portari curandum sineret. assensus ille ea lege est, si maiores natu filiorum eius pro eo obsides darentur: quibus datis remissus Andronicus domum ibi convenienti curatione recreatus est, interim dum pueri captivi vice eius in arce custodiebantur, ubi ab eorum paedagogis tentatum aliquid est non indignum relatu. ventitabat saepius ad ipsos indigenarum agrestium quidam, quem illi delinitum interrogabant calleretne viam, qua inde Nicomediam perveniretur. cum vero cognovissent ita istum eius itineris peritum, ut vel noctu et per devia permeare montes interiectos nosset, multo

- P 54 ἀκριβῶς ὡς καὶ νύκτωρ καὶ ἔξω τρίβον μεταξὺ διελθεῖν ὄρη δύνασθαι καὶ φοιτῆσαι πρὸς Νικομήδειαν, βουλὴν βουλευόνται συνετήν ἄμα καὶ τολμηρὰν ἄμφω τοὺς παῖδας λαθραίως τῆς πύλης ἐξαγαγεῖν τοῦ ἐρύματος, ὅπηνκα οἱ φύλακες νυκτὸς καθυπνώτουσι, καὶ δρασμῶ τὴν τῶν παίδων πραγματεύσασθαι σωτηρίαν. 5 ὁδηγὸν οὖν ἀξιούσι λαβεῖν τὸν ἀγρότην τῆς ὁδοῦ καὶ πείθουσι χρημάτων ὑποσχέσεισι. νύκτα οὖν παρατηρήσαντες ἀφεγγῆ καὶ ἀσέληνον καὶ τὴν κλεῖδα τῆς πύλης ὑποκλέψαντες τὸν μὲν ἀγρότην ἔξω εἶασαν τοῦ ἐρύματος, παραγγελλαντες μὴ πόρρω τῆς πύλης καταίρειν, αὐτοὶ δὲ ἔνδον ὄντες παρετήρουν τοὺς φύλακας. 10 ἐπεὶ δὲ ἤδη ἀφύπνωτον ἄπαντες, ὁ τοῦ πρεσβυτέρου τῶν παιδῶν παιδαγωγὸς τοῦ χαριστάτου Μιχαῆλ (ὄνομα τῷ παιδαγωγῷ Λεοντάκιος ἦν), ἀνὴρ ἐκτομίαις καὶ νουνεχέστατος, ἀφύπνιξε τε τὸν παῖδα καὶ τὸ δρῦμα ἀπήγγελλε, τὴν πύλην πρότερον ἀνοίξας. ἐξῆγεν οὖν εὐθὺς ἐκείνον καὶ παρηγγύα θυτέρῳ τῶν παιδαγωγῶν 15 ἐπισπεύδειν τὴν τοῦ ἑτέρου ἀφύπνισίν τε καὶ ἔξοδον. ὁ δὲ ἔσπευσε μὲν, ἐδυστύχει δὲ ὄμως· ἐν ὄσῳ γὰρ κατῆι ψόφος τις περὶ τὴν κλίμακα γέγονε, καὶ οἱ φύλακες τοῦ ψόφου αἰσθόμενοι ἀνεπήδον
- C καὶ ὅστις ἦι ἀνηρέωναν. ὁ δὲ προλαβὼν ἴσθησι τὸν παῖδα ὡς οὖρον ἐκχέοντα. ἀλλ' ὄμως ἐκείνοι περιεργότερον ἐζήτησαν καὶ τὰ 20 περὶ τοῦ Μιχαῆλ ἐπυνθάνοντο. ἀπογνοὺς οὖν ὁ ἐντὸς διάγων παιδαγωγὸς καὶ δέισας μὴ ἀλώῃ ὁ διαπεφευγὸς ἤδη γεγωνότερα ἐκέχρητο ἐν ταῖς ἀποκρίσεισι τῇ φωνῇ. αἰσθόμενοι δὲ τῆς ταρ-

usu frequentis ultro citroque commationis omnes anfractus, omnia compendia edoctus, consilium ineunt solers et audax puerorum e castro educendum, per noctem sopitis custodibus, et fuga tali salutis principum ac libertatis expediendae. agunt igitur cum rustico et facile promissa pecunia persuadent, ut dux esse ipsis vellet. nocte igitur observata obscura et illumi et portae clavim suffurati rustico quidem condixerunt ad certum extra munitionem locum, praecipientes ne multum a porta abscederet. ipsi vero intus custodes observabant. qui ubi per noctem concubiam obdormisse visi sunt cuncti, paedagogus maioris natu puerorum festivissimi Michaëlis, eunuchus homo prudentissimus, nomine Leontacius, excitavit puerum et rem compositam indicavit. mox porta reserata eduxit ex arce prius admonito paedagogo altero, ut et ipse suum alumnum expergefatum educeret. festinavit is quidem agere sed infelici successu. cum enim descenderet, nescio quid strepitus acutioris e scala sonuit, quo custodes audito exsiliunt et accurrentes quid sit explorant. his ille deprehensus praesenti animo puerum offert mittendae, ut aiebat, urinae dumtaxat causa cubiculo egressum. sed illi semel in suspicionem moti curiosius de cunctis inquirebant et de Michaële percontabantur. perturbabatur ea mentione paedagogus qui intus remanserat et metuens ne retraheretur, qui iam evaserat paulo altiori in responsionibus voce utebatur, que scilicet admoniti sono qui foris erant se in tutum subducerent. id quod

χῆς οἱ ἔξω ὄντες, ὃ τε παιδαγωγὸς καὶ ὃ πρὸς τὴν ὁδὸν ὀδηγός,
 ἔθειον ὡς οἴοι τε ἦσαν τὸν παῖδα ἐπωμῆδιον φέροντες ἐναλλάξ·
 καὶ γὰρ ἦν κομιδῇ νέος. οἱ μὲν οὖν ἔφευγον, οἱ δὲ φύλακες
 φῶτα ἦτον καὶ πρὸς τὴν οἰκίαν ἀνήεσαν, ἔθθα οἱ τῶν παίδων **D**
5 κατέκειντο σκίμποδες. ἐπεὶ δὲ κενὸν ἐθεώρουν τοῦ διαδράντος
 τὸν σκίμποδα, εὐθὺς ὡς εἶχεν ἕκαστος ἔτυπτε τὸν παιδαγωγόν,
 καὶ ἐπρωῶτων μανθάνειν ὃ τι καὶ γένοιτο τὸ παιδίον ζῆν τῷ παι-
 δαγωγῷ. ὃ δὲ ἔφερε τε τὰς πληγὰς γενναίως καὶ οὐδὲν τῶν βου-
 ληνμάτων ἀπήγγειλεν. ἐς τοσοῦτον δ' ἀπηλείας προῆλθον οἱ βάρ-
10 βαροι ὡς καὶ τὰ σκέλη τούτου καταθλαῖσθαι ῥοπάλοις. καὶ ἦν
 ἰδεῖν ὑπομονὴν ἀνδρὸς ἰκτομίου, ἀσθενοῦς μὲν τῷ σώματι γεν- **V 38**
 ναίου δέ, ὡς ἔδειξε, τὴν ψυχὴν ἐπαίνων ἀξίαν καὶ λόγου κρείτ-
 тона. ἀπογόνους οὖν οἱ βάρβαροι τοὺς τε ἵππους ἠτέρπειζον καὶ
 τοὺς διώξοντας ἐπεμπον. ἀλλ' οἱ μὲν οὕτω, ὃ δὲ καλὸς ὀδηγός,
15 ὀδηγὸν φέρων ὡς εἴοικε τὸν ὡσεὶ πρόβατον ὀδηγοῦντα τὸν Ἰωσήφ, **P 55**
 τὸν νέον λαβὼν Ἰωσήφ ἅμα τῷ νουνεχεστάτῳ παιδαγωγῷ πόρρω
 ἀπένευσε τῆς ὁδοῦ, καὶ πρὸς τι ὄρος συνηρεφῆς ἀνιόντες τοὺς
 διώκοντας κατεσκόπουν, ὁρῶντες μὲν οὐχ ὁρῶμενοι δέ. ἐπεὶ δ'
 ἐκείνοι τὸν Σόφωνα ὑπερβάντες καὶ μέχρι τῶν τῆς Νικομήδους
20 τεμπῶν γενόμενοι ἐπανεστρεφον, ἰδόντες τούτους παλινοστοῦντας
 οἱ φεύγοντες ἐξῆλθον νυκτὸς ἐκ τῶν ὄρων, καὶ ἦδη μειδιώσης
 ἡμέρας τὴν Νικομήδους κατέλαβον, καὶ οὕτω συνέβη σωθῆναι

ita evenit. nam cum paedagogus et rusticus viae dux intellexissent depre-
 hensam rem, puerum alternis in humeros sublatum (erat enim tenerrima
 adhuc aetate) quam longissime procurrentes asportarunt. interim custodes
 quaesito lumine conclave adeunt, in quo lectuli puerorum erant, ac ubi eius
 qui abierat cubile vacuum viderunt, in miserum paedagogum pro se quisque
 insillunt ac pugnīs eum fustibusque pro se quisque contudentes dicere iube-
 bant, quid de altero puero eiusque paedagogo factum esset. ille vero for-
 titur plagas tolerabat nec ullum tamen inīti consilii fecit indicium. in tantum
 autem inhumanitatis proveci sunt barbari, ut etiam crura stīpitibus misero
 confringerent. in quo mira exstitit patientia evirati masculi, corpore qui-
 dem infirmī at fortis animo, ut praeclare probavit, cuius fidem virtutemque
 nulla satis oratio laudaverit. desperata igitur ex confessione pertinacissime
 silentis rei cognitione barbari equos expediunt et qui retrahant fugitivos mit-
 tunt. dum haec geruntur fidus viae ductor, eum imitatus, qui deducit velut
 ovem Ioseph, Michaëlem puerum novum Ioseph humeris impositum, pru-
 dentissimo sequente paedagogo, longe a via militari in montem quemdam
 frondibus fruticibusque latebrosam subducit, unde tecti ipsi tutique explo-
 rare mox, ut augurabantur, exituros fugae reprehensores possent, vident
 illos ipsi non visi; atque ubi eosdem, frustra Sophone monte superato, us-
 que ad valles Nicomediae vicinas progressos conspexerunt irritos spei rever-
 tentes, ipsi tam per noctem nemoroso digressi vertice sub diluculum Nico-

τὸν ἕνα τῶν δημευόντων ἐκτόνων τοῦ καίσαρος. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον.

- B** 17. Ὁ δὲ βασιλεὺς Μιχαὴλ ἐπειδὴ μεμαθήκει τὴν τοῦ Ῥωμαϊκοῦ στρατεύματος ἤτιταν καὶ ὡς ἐύλωσαν ἄμφω ὁ τε θεῖος καῖσαρ καὶ ὁ τούτου νίος, ὁ τῶν στρατευμάτων κατάρχων Ἀνδρόνικος, φροντίσει μεγίσταις ἐβάλλετο, καὶ τὸν δοῦκα μετεπέμπετο Κωνσταντῖνον τὸν ὕστατον τῶν υἱῶν τοῦ καίσαρος, ὃ πρόσθεν ὁ λόγος ἐμνήσθη, ἄνδρα τολμηρὸν καὶ γενναῖον, καὶ διαπερᾶν τὴν Προποντίδα ἐκέλευε καὶ τὸ περισωθὲν ἐκ τῆς μάχης τοῦ στρατεύματος ἀναλαμβάνειν. ὁ δὲ μὴ φέρων τὰ ζύμβαντα ¹⁰ τῷ πατρὶ τε καὶ τὰδελφῶ ἔβρουχέ τε καθύπερ λέων καὶ δῆλος ἦν
- C** προθύμως τοῦ ἔργου ἀπτόμενος. συνταξάμενος δὲ περὶ ἐσπέραν τῷ βασιλεῖ οἴκαδε ἐχώρει πικρασκευασθησόμενος. ἀλλ' ἀλγήματος αὐτῷ γεγονότος κατὰ τὴν περὶ μέσην νύκτα καὶ ἀρρήτου τινὸς δυσφορίας, οἱ τῶν ἀκεστόρων μετεκαλοῦντο ἄριστοι. κατ' οὐδ' ¹⁵ δὲν δὲ τῆς τέχνης ἰσχυρῶς βοηθῆσαι τὸν κάμνοντα, ἔωθεν ἐτελεύτα. τοῦτο πρόσθ' ἤκη τῶν συμφορῶν ἐγγόνει καίσαρι. ὁ δὲ βάρβαρος ἀδείας δραξάμενος βουλὴν ἐβουλεύσατο βαθεῖαν εἰ καὶ μὴ παρὰ κυρίου. ἡ δὲ ἦν βασιλέα τὸν καίσαρα ἀνειπεῖν Ῥωμαίων καὶ οὕτω περιέρχισθαι τὰς πόλεις καὶ ὑποχειρίους ποιεῖν ἐαυτῷ ²⁰ ἐλκύσαι γὰρ καὶ τῶν ἐν βασιλίδι τῶν πόλεων δυναμένων τὴν εὐ-
- D** νοϊαν οὕτως ᾤετο. ὁ δὲ κλεινὸς καῖσαρ πρῶτον μὲν ἐδυσφόρει

14. κατὰ τὴν] Fort. addendum κεφαλήν.

mediam tenuerunt. sic elabi contigit unum ex obsidibus nepotibus Caesaris. sed haec postea.

17. Ceterum imperator Michael postquam didicit Romani exercitus cādem, captum patrum suum Caesarem et eius filium exercitus ductorem Andronicum, curis maximis conflictabatur. accersitumque ducem Constantium ultimum filiorum Caesaris, cuius antea meminimus, virum audentis et fortis animi, traicere confestim Propontidem iussit et reliquias, si quas posset delecti exercitus colligere. illo impatientissime serens quae patri fratrique contigerant fremebat ut leo significabatque perlubenter se ad tale negotium accingi. salutato igitur vespere imperatore domum recessit comparaturus se ad iter. sed eum invadente circa noctem mediam dolore subito ignoti cuiusdam languoris, vocati continuo medicorum optimi nihil omnibus artis remediis iuvare laborantem potuerunt nec prohibere quo minus mane moreretur. hoc auctarium calamitatum Caesari fuit. verum Ursellius fiducia ex fortunae favore concepta consilium machinabatur versutum ac profundum licet non a domino. id autem erat imperatorem Romanorum eum quem captivum detinebat Caesarem facere ac sic obire civitates easque sibi subdicere. sic enim et Constantinopolitanorum procerum benevolentiam conciliatarum se suis partibus robatur. inclutus vero Caesar primum quidem moleste ferebat et

καὶ ἤσχαλλε καὶ πάντα κάλων ὁ φασιν ἐκίνει ὥστε διαδρῦναι τὸ δρῦμα· ἐπεὶ δ' εἰς μέσον τοῦ ἔργου αὐτὸν ὁ βάρβαρος καὶ ἄκοντα ᾤθησε, γενναϊότερον ἤρξατο τῶν πραγμάτων ἀντιλαμβάνεσθαι καὶ πρὸς τοὺς ἐν τῇ πόλει διεπέμπετο λάθρα, καὶ πάντων μικροῦ 5 δεῖν τὰς γνώμας πρὸς ἑαυτὸν ἐφεικύσατο· πᾶσι γὰρ ἦν ἐπέραστος ὁ ἀνὴρ ὡς πᾶσι κομῶν τοῖς καλοῖς καὶ καλοκαγαθία πάντων ὑπερέχων τῶν τότε. εἰ μὴ γοῦν τὸ θεῖον ἀντιπράττον ἐφάνη, φράδιως ἂν τῶν βασιλείων σκῆπτρων γέγονεν ἐγκρατής. ἀλλὰ κί- P 56 νῆσαν τοῦτο τὸν ἐκτομίαν Νικηφόρον σπουδαιότερον τῶν πραγμάτων ἀντιλαβέσθαι, τὰς ἐκείνων βουλάς ἀπράκτους ἀποδέδειχεν· ἀπογνοὺς γὰρ τῆς ἐκ τῶν Ῥωμαϊκῶν στρατευμάτων βοηθείας πρὸς τοὺς Τούρκους διεπρεσβεύσατο, καὶ τοῦ Ἄρτουχ τοῖς τῆς ἐξίας τηρικαῦτα μέρεισιν ἐπιχωριάζοντα τὸν κατ' ἐκείνων πόλεμον ἀνα- δέξασθαι πέπεικε, δώροις τε χρημάτων καὶ ἐποσχέσει τοῦτον πα- V 39 ραθυροῦντας. ὁ δὲ (καὶ γὰρ ἦν δεινὸς στρατηγὸς) μετὰ πλειστής 15 ὅτι δυνάμειος κατ' ἐκείνων ἐξώρμα.

18. Οἱ δὲ περὶ τὸν καίσαρά τε καὶ τὸν Οὐρσέλιον πυνθό- B μνοι τῶν Τούρκων τὴν ἔφοδον καὶ ὡς ὁ Ἄρτουχ πληθὸς ἀμύθη- τον ἐπιφερόμενος Τούρκων κατ' αὐτῶν ἔπεισιν, ὑπερβάντες τὸν 20 λόφον ἵνα περ τὸ φρουρίον ἴδρυνται τὸ ἀγχοῦ πον τῶν βασιλείων τοῦ καίσαρος ὄν (Μεταβολὴ τῆ φρουρίῳ τὸ ὄνομα), πρὸς τοὺς

18. Ἄρτουχ] V. Ἀρταζούχ.

propositionem indignans aspernabatur omnemque, quod alunt, movebat funem, quo necessitatem vitaret personae in ista fabula sustinendae. quando vero ipsum vi trusum ineluctabili barbarus suis rationibus serviens in mediam istam quasi scenam invitissimum coniecit, strenue agendum quod cogebatur ratus, misit clam in urbem qui suffragia prensaret fermeque omnium sententiam in suam traxit. cunctis enim hic vir erat longo carissimus, quippe omnibus unus excellens bonis et probitate aequitateque, nulli non antistans qui tunc forent. successisset igitur facile negotium, et ex Caesare Augustus plenam imperii potestatem libentissima re publica ipse capessivisset, nisi divina providentia tali negotio se adversariam monstrasset. haec enim Nicophorum eunuchum impulit, ut eam succurrendi Romanis rebus iniret rationem, quae Urselii Caesarisque spebus securim infixit capitalem. nimirum ille nullam partem fiduciae reliquam in Romanis exercitibus videns adiecit animum ad imploranda auxilia Turcorum. erat Artuch dux Turcorum in Orientali tunc limite. hunc legatione missa donisque et pactione pecuniae perpellit, ut bellum contra Urselium suscipiat. ille acer alioqui bellator cum maximo exercitu expeditionem istam suscipit.

18. Caesar et Urselius cum intellexissent Artuchum infinitas Turcorum copias in ipsos infestas movere, consensu iugo, in quo arx extructa erat, quam diximus vicinam fuisse praetoris Caesaris (dicebatur autem illa Metabele), castra muniunt in campo longius, quam latius in caute ad radi-

Niceph. Bryen.

τοῦ Σόφωνος πρόποδας πεδίον ἰψηπλωμένον ἐπιμήκεις εὐρόντες ἐν
 τούτῳ στρατοπεδεύουσι. δείσαντες γὰρ μὴ κυκλωθῶσιν ὑπὸ τῶν
 πολεμίων ὄλγοι ὄντες ὑπὸ πολλῶν καὶ διαφθαρείην, πεδίον στε-
 νὸν ἐξελέξαντο, τὸν ἐκ τοῦ Σόφωνος κατιόντα ποταμὸν ἀντὶ χύ-
 ρακος προβαλλόμενοι. ὁ δὲ Ἄρτουχ περιωθθεὶς τὸν Σαγγάριον **C**
 καὶ ἐπὶ τὴν Μεταβολὴν φθάσας, ἐπει μὴ εὔρε τὸν καισαρά τε καὶ
 τὸν Οὐρσέλιον, διέβαινε καὶ αὐτὸς τὰ ἐκείσε στενὰ καὶ πρὸς τῇ
 κεφαλῇ τοῦ ὄρους γενόμενος, ὃ Μαροξὸς καλεῖται, ἰστρυτοπέ-
 δευσι, κἀκεῖθεν τοὺς πολεμίους περιεσχόπει ἐγγὺς που τοῦ χωρίου
 ὃ Τρισία καλεῖται στρυτοπεδεύοντας. αὐτίκα γοῦν προσέβαλλε **10**
 τούτοις, καὶ πρῶτον μὲν ἀκροβολισμοῖς διὰ τῶν ὑψηλῶν ἐχρητο,
 ἔπειτα εἰς λόχους τρεῖς τὸ στράτευμα διελὼν κυκλοῦν ἐπειρᾶτο
 τοὺς περὶ τὸν Οὐρσέλιον καὶ τὸν καισαρά. ἀλλὰ κατὰ νότου μὲν
 γενέσθαι οὐκ ἠδύναντο οἱ πολέμιοι, ἄτε τοῦ ὄρους τούτους ἀπερ-
 γοντος, τοῖς δὲ τρισὶ μέρεσιν ἐπιτίθεντο ἰσχυρῶς, καὶ οὕτω δια- **15**
 σπᾶν τὸ συνεχές τῆς τῶν Λατίνων φάλαγγος ἐπεχείρουν. οἱ δὲ
D ὄλγοι ὑπὸ τῶν πολλῶν πιεζόμενοι, καὶ τῶν ἵππων αὐτῶν τοῖς
 βέλεσι βαλλομένων πάντοθεν, δεῖν ᾤηθησαν ὁμοσε χωρῆσαι τοῖς
 πολεμίοις, ὥστε καταπλήξαι τούτους τῷ σφοδρῷ τῶν ἵππων.
 παρακαλέσαντες οὖν ἀλλήλους καὶ συνασπίσαντες ἀκριτιῶς ἐξή- **20**
 λαννον. ἐκ τούτου ξυνέβη πολλοὺς μὲν τῶν πολεμίων περιπεσεῖν,
 αὐτοὺς δὲ κυκλωθέντας ὑπὸ τοῦ πλήθους πολλοὺς μὲν ἀνααιρεθῆ-
 ναι, τοὺς πλείονας δὲ ληφθῆναι. ἑάλω δὲ σὺν τούτοις καὶ ὁ και-

ces Sophonis montis. id ita instituebant metu ne circumvenirentur multitu-
 dine hostium ipsi multo pauciores, quod prohibitura videbatur angusta ob-
 longae planitiei quam castris insedissent, quae castra ut multiora facerent,
 flumen ex Sophone defluens fossae instar Turcis obiecerunt. at Artuch Sa-
 gare traiecto ad iuga montis arci Metabolae imminetia progressus, post-
 quam Caesarem illic et Urselium non reperit, traiecit et ipse quae ibi sunt
 angustias, et cum processisset ad verticem montis, qui Maroxus dicitur,
 castra metatus est indeque hostes observabat prope oppidum, quod Trisia
 vocatur, castris positus stans, nec moram eos aggrediendi fecit. ex pri-
 mum iaculationibus in eos ex alto utebatur. deinde trifariam divisio exercitii
 circumcludere Caesarianos, et Urselianos conabatur, quibus locis ambri
 poterant, nam a tergo eos protegebat mons. verum a tribus partibus acriter
 instabant Turci ac consertum textum phalangis Latinorum abruptere
 summa vi nitebantur. hi vero pauci a pluribus circumventi, et equis ipso-
 rum imbre undique ingruente sagittarum continue percussis, faciendum sibi
 putarunt, ut impetu erumpentes ad manus cum hostibus venirent. sic enim
 his terrorem incuti posse sperabant equestri subita procella. exhortati ergo
 se invicem consertis mutuo scutis ferociter irruerunt. ex hoc contigit multos
 quidem hostium cadere, ipsos vero circumventos multitudine plurimos occidi
 plerosque capi. capti sunt autem cum his et Caesar et Urselius. at Uer-

σαρ καὶ ὁ Οὐρσέλιος. ὁ γοῦν Ἀρτουχ ἤσθεις τῇ νίκῃ τὸν μὲν Οὐρσέλιον λύτρον λαβὼν ἀπέδοτο τοῖς αὐτοῦ, τὸν δὲ καισαρα ἔχων ἀπῆει ὡς ἐπὶ τὴν ἄνω Φρυγίαν. οἱ δὲ περὶ τὸν βασιλέα Μιχαὴλ πυθόμενοι τὰ ξυμβάντα πέμπουσι τοὺς ἔξωθησομένους P 57
 5 τὸν καισαρα. καὶ ἀποδίδωσι τοῦτον ὁ βάρβαρος συχνὰ χρήματα λαβὼν. ὁ δὲ πλησίον τῆς βασιλίδος τῶν πόλεων γενόμενος καὶ δεισας μὴ τι καὶ πάθῃ δεινότερον, διαπεράσας πρὸς τὸ Τραχονήσιον τὸ μοναδικὸν ἀμφιέννυται σχῆμα τὴν κόμην ἀποκειράμενος, καὶ οὕτως εἴσεισι πρὸς τὸν βασιλέα Μιχαὴλ. ὁ δὲ τοῦτον ἰδὼν
 10 ὑπεκρίθη δεινοπαθεῖν.

19. Καὶ τὰ μὲν κατὰ τὸν θανμασιώτατον καισαρα τοιοῦτον ἔσχε τὸ τέλος, ὁ δὲ Οὐρσέλιος τῆς αἰχμαλωσίας ἔσθεις ἀπῆει αὐθις ὡς ἐπὶ τὸν Πόντον καὶ τινα τῶν φρουρίων κατελάμβανε, κακειθεν ἐλύπει τὰς τοῦ Πόντου πόλεις Ἀμάσειάν τε καὶ τὴν νέαν B
 15 Καισάρειαν· ἰδίῳ γὰρ τὰς χώρας καὶ δασμοφορεῖν κατηνάγκαζεν. ὁ δὲ μισθὸν ὁ βασιλεὺς Μιχαὴλ τὸν Παλαιολόγον Νικηφόρον πρὸς τὸν ἄρχοντα Ἀλανίας ἐκπέπομφεν ἄξοντα στρατεύμα μισθοφόρον. ὁ δὲ ἀπελθὼν καὶ στρατὸν ἐκείθεν ἀναλαβὼν περὶ
 20 Οὐρσελίου ἀναστέλλειν ἀπεπειράτο. τῶν δ' Ἀλανῶν ἀπαιτούντων τὸν συμφωνηθέντα μισθόν, ἐπεὶ μὴ εἶχεν ἐκεῖνος ἠναγκάσθη τῷ Οὐρσελίῳ προσβυλεῖν πρὸ τοῦ παλινοστῆσαι τοὺς Ἀλανούς. V 40
 ἀλλ' οὗτοι ἐνέκειντο τοὺς μισθοὺς ἀπαιτοῦντες, ὃν δὲ παρασχεῖν

Huius quidem victoria laetus Artuch accepto pretio suis reddidit, Caesarem vero secum habens in superiorem Phrygiam abiit. Michaël porro Augustus auditis quae acciderant mittit qui Caesarem redimerent. dimisit autem et eum barbarus, multis pecuniis acceptis. ceterum Caesar appropinquans Constantinopoli et veritus, ne quid ibi atrocius pateretur, cum ad Trachonesium transfretasset, monasticam ibi vestem induit coma detonsa, et sic imperatori Michaëli se sistit, qui eum videns simulavit aegre ferre.

19. Et res quidem admirandi Caesaris talem finem habuerunt. Urselius vero captivitate liberatus rursus abiit quasi versus Pontum et arces quasdam occupavit, unde infestabat Ponti civitates, Amaseam et Neocæsaream. vastabat enim circumsitae illas regiones et suburbanos agros vectigaliaque sibi pendere cogebat. quod cum cognovisset imperator Michaëli, Palaeologum Nicephorum ad imperantem Alaniae misit ducturum stipendiarium exercitum, qui eo profectus conscriptisque ibi copiis circiter sex millium in Pontum se contulit et impetus Urselii reprimere conabatur. verum Alanis petentibus promissum stipendium cum non haberet unde solveret, necessarium consilium suscepit pugnandi cum Urselio, priusquam Alanii quod minabantur recederent, at illi vehementius instabant, ut sibi repraesentaretur

C **ἐκείνου μὴ ἔχοντος ὑπέστρεφον ἅπαντες, ὀλίγων δὴλαδὴ καταλειφθέντων.** οἷς δὴ καὶ συμβαλὼν ὁ Οὐρσέλιος ἐτρέψατό τε τούτους καὶ οὐκ ὀλίγους ἀνείλεν αὐτῶν, οἱ δὲ λοιποὶ εἰς τὰς τοῦ Πόντου διεσώθησαν πόλεις. ἀπαγγελθέντων δὲ τούτων τῷ βασιλεῖ Μιχαήλ, ὁ καλὸς νεανίας μετεκαλεῖτο Ἀλέξιος, τῆς θείας⁵ προνοίας ἤδη βουλομένης ἐμφανῆ γενέσθαι τὴν αὐτοῦ ἀρετὴν. μετακληθεὶς δὲ στρατοπεδάρχης προχειρίζεται καὶ στρατηγὸς αὐτοκράτωρ τοῦ κατὰ Οὐρσελίου πολέμου.

20. Ὁ μὲν οὖν ἀσμένως ἐδέχετο τὰ τῷ βασιλεῖ δόξαντα, ἣ δὲ μήτηρ τούτου πυθομένη ταῦτα παραιτεῖσθαι ἠγάγκαζε τὴν¹⁰ ἀρχήν, λέγουσα μὴ νεανικῆς δεῖσθαι φρονὸς καὶ χειρὸς τὰ κατὰ
 D τὸν Οὐρσέλιον, ἀλλ' ἀνδρὸς γενναίου καὶ πολλὰ μὲν εἰδότης πολλὰ δὲ δρᾶσαντος. ἀλλ' ἣ μὲν οὕτως, ὁ δὲ παρακλήσεσι χρησάμενος καὶ πείσας αὐτὴν ἐξήκει ταῖς εὐχαῖς αὐτῆς ἐφοδιασθεὶς, μήτε χρήματα πρὸς τοῦ βασιλέως λαβῶν εἰς τὴν τοῦ πολέμου δαπάνην¹⁵ μήτε στρατεύμα ἀξιόμαχον. διελθὼν δὲ τὸν ἐν Παιφλαγονίᾳ Πόντον περὶ τὴν Ἀμίσειαν γέγονε, καὶ τοὺς περισωθέντας τῶν Ἀλανῶν εὐρῶν οὐ πλείους ἑκατὸν πρὸς τοῖς πενήτηκοντι ὄντας, τοὺς πολεμίους ἀνέστειλε πολλὰκις μὲν αὐτοῖς προσβαλὼν, τοσαυτάκις δ' ἠττήσας. ἐπεὶ δὲ τὰς τούτων ὁρμὰς συνέστειλεν, οὐκέτι τὰς²⁰
 P 58 ἐπελεύσεις ἐκείνων ἐτήρει, ἀλλ' ἐπιὼν πρὸς τὰ φρούρια τὰ παρ' αὐτοῦ κατεχόμενα ἐνέδρους ἐνίστα, καὶ τινὰς πρὸς διαρπυγὴν πλη-

1. καταλειφθέντων] V. καταληφθέντων.

constituta merces, quod cum Palaeologus pecunia carens facere nequisset, Alani paucis exceptis omnes abierunt. cum reliquis autem congressus Ursellius eos non paucis occisis fudit et varie in Ponti civitates fugere coegit. quibus Michaëli Augusto nuntiatis accersitus ab eo est praestans animi juvenis Alexius, divina providentia iam volente illustrem eius virtutem reddere. declaratus est enim dux summus exercitus et praefectus bello in Ursellium gerendo.

20. Atque id munus ab imperatore delatum ipse quidem libenter admittebat: verum eius mater hoc comperto omnibus modis ab eo contendebat, ut illam provinciam recusaret, alicui non utique juvenilis mentis et manus negotium esse Ursellium vincere, sed viri eiusque fortis et cum multa scientis tum plurima operati. haec ad Alexium mater, qui blandis ad eam persuasionibus usus impetravit commeatum abeundi. profectus itaque est non alia re magis quam maternis apud deum pro se precibus viaticatus. nam ab imperatore neque pecuniam accepit in belli sumptus neque iustum exercitum. transgressus autem Pontum Paphlagoniae Amaseae se admovit, ubi reperit Alanos, qui ultimae cladi superfuere, non plures centum quinquaginta. his ad suas tenues copias adiunctis hostes coercebat saepe manus coarseras toties vincens. postquam autem crebris offensionibus castigati iam non temere prodibant, remissa cura observandarum eruptionum territi hostis, admovebat se ciam praesidiis Ursellianorum, insidias idoneis locis celans: tum

σίον τῶν φρουρίων ἐξέπεμπε. τῶν γοῦν πολεμίων ἐξιόντων καὶ
 διωκόντων τοὺς προνομεύοντας, αὐτὸς ἐξίων τῆς ἐνέδρας τὰς εἰς
 τὸ φρούριον φερούσας ὁδοὺς κατελάμβανε καὶ τοὺς διώκοντας
 ἀπέριγε τῆς πρὸς ταῦτα εἰσόδου. ξυνέβαινε γοῦν μικροῦ δεῖν
 5 πάντας ζωγρεῖσθαι, ἅτε τῶν πρὸς τὰ φρούρια φερουσῶν ὁδῶν
 προκατελλημμένων. τούτων γοῦν συχνάκις γινομένων εἰς ἀμηχα-
 νίαν εἰσήγε τὸν βάρβαρον. ὁ μὲν γὰρ ἀξίωμαχον ἔχων δύναμιν B
 ἐβούλετο μάχη μιᾷ κριθῆναι τὰ κατ' αὐτόν, ὁ δὲ στρατοπεδά-
 ρχης δυνάμειος ἀπορῶν καταστρατηγεῖν τὸν βάρβαρον ἔσπευδε.
 10 καὶ ὀπηνίκα ἐκείνος τὸ ἑαυτοῦ συνήθροϊζε στράτευμα, οὗτος ἤρε-
 μεῖν προσεποιεῖτο, καὶ διασχὼν ἡμέρας τινὰς ἐξῆι λάθρα καὶ οὐ
 πόρρω τούτου γενόμενος λόχος ἐνίστα καὶ τὰ πλείστα ἐνῆδρευε
 καὶ τοὺς ἐπὶ τὸ στράτευμα διακομίζοντας ἐξώγει. ἀγγελλομέ-
 νων δὲ τούτων τῷ βαρβάρῳ στρατιῶται ἐκείθεν ἐπέμποντο βοη-
 15 θήσοντες. ἀλλὰ τοῖς λόχοις καὶ ταῖς ἐνέδραις ἐμπύπτοντες μικροῦ O
 δεῖν ἄρδην ἠλισκοντο ἅπαντες· ἀναιρεῖσθαι γὰρ τούτους οὐχ ὅσιον
 ἐνομίζετο τῷ στρατοπεδάρχῃ Χριστιανούς ὄντας.

21. Ταῦτα πολλάκις γινόμενα μεγάλως ἐλύπον τὸν βάρ-
 βαρον· τῶν γὰρ πόλεων ὅσαι προσεῖχον αὐτῷ πρότερον φόβῳ ἢ
 20 εὐνοίᾳ τούτῳ δασμοφοροῦσαι, ἐπειδὴ ἀπογινώσκειν τῶν κατ' αὐ-
 τὸν ἤρξαντο, οὐδὲν οὐδεμίᾳ παρεῖχεν αὐτῷ. καὶ διὰ τοῦτο χρη-
 μύτων σπανίζων βουλὴν ἐβουλεύσατο βαθεῖαν μὲν οὐ συνετὴν δὲ

13. καὶ τοὺς] Addendum τὰ ἐπιτήδεια.

19. φόβῳ] Fort. ad-

dendum μάλλον.

quosdam ostentare se iubebat praedis palam abigendis in conspectu praesidiū,
 ad quam speciem cum hostes exirent et praedatores sequerentur, ipse con-
 surgens ex insidiis iter egressis ad reditum praecooccupabat interclususque cir-
 cumveniens fere omnes capiebat vivos. his saepius factis in maximam diffi-
 cultatem rerum barbarum coniecit, qui iustum habens exercitum praelio de-
 cernere quam primum cupiebat. sed contrario consilio Alexius, qui parum
 suis copiis fideret, furtis belli non congressibus apertis vincere barbarum de-
 creverat. itaque quoties ille tamquam ad acie certandum copias coegerat,
 hic quiescere se velle simulabat. et ubi aliquot dierum patientia impetum pa-
 ratorum ad praelium refrigeraverat, prodibat clanculum et non longe ab ho-
 stillibus castris insidias locabat, vias praecooccupans quibus commentus infere-
 bantur et plerosque annonam ac cetera necessaria portantium capiens. haec
 ut barbarus senserat, mittebat ex tempore pabulatoribus auxilia. sed missi in-
 currentes in insidias paucissimis elabentibus capiebantur omnes. nam eos
 occidere nefas Alexio videbatur, cum Christiani essent.

21. Haec saepius ita gesta vehementer conturbabant barbarum. nam
 civitates, quae metu aut amore ipsi favebant et vectigalia pendebant, post-
 quam desperare eius auxilium aut non timere ipsius impetum coeperunt, lu-
 crificare sumptum pensitationis vel inutilis vel non necessariae coeperunt.
 quarum collationibus cessantibus inopia Urnelius ingenti rei nummariae labo-

δμως, ὡς τὸ τέλος ἀπέδειξεν. ἄρτι γὰρ τοῦ Τουτάχ ἐκ Περσί-
 D δος καταλθόντος ἐπὶ τῷ τὰ Ῥωμαίων ληΐζεσθαι ἕξιν πλήθει Τούρ-
 V 41 κων πολλῶν, δεῖν ἔγνω προσχωρῆσαι τούτῳ ἀκακίον ἑξήμαχον
 λαβεῖν κατὰ τοῦ στρατοπεδάρχου. πέμψας τοίνυν πρότερον πρέ-
 σβεις ἕτερον καὶ αὐτὸς παρεγένετο εἰς τὸ τῶν Τούρκων στρατό-5
 πεδον, καὶ τῷ Τουτάχ συγγενόμενος καὶ πίστει λαβὼν ἀπήει ἐπὶ
 τὸ φρούριον ὑποσχόμενος ἦξειν εἰς νέωτα. ὁ δὲ στρατοπεδάρχης
 πυθόμενος τὴν τοῦ Οὐρσελλοῦ πρὸς τὸν Τουτάχ ἄφιξιν ἐξέπεμψε
 καὶ αὐτὸς πρέσβεις καὶ δῶρα πολυτελῆ τῷ Τουτάχ, καὶ φίλλας
 αὐτῷ ἀνεμίμησκει τῆς βασιλείας Ῥωμαίων πρὸς τὸν κρατοῦντα 10
 Περσῶν, καὶ δὴ καὶ πρέσβεις ἀντιπεμφθῆναι ἠέλιον τοὺς μάλα
 πιστοτάτους αὐτῷ, ὡς ἔχων τι μνηστῆρι μυστικῶς οὐ μικρὰν αὐτῷ
 τὴν ὄνησιν φέρον. ὁ δὲ τοῖς δῶροις ἠσθεὶς καὶ ὅστις εἶη μαθὼν
 εὐθὺς αὐτῷ τὸν πιστότατον πέπομφε. ἐπεὶ δ' εἰς Ἀμάσειαν ἦκε,
 P 59 φιλοφρόνως αὐτὸν ὁ στρατοπεδάρχης ὑπεδέξατο καὶ οὕτως αὐτὸν 15
 ἠκειώσατο δῶρα διδοὺς καὶ θαμὰ ὁμιλῶν (ἦν γὰρ εἴπερ τις ἄλλος
 ἐν λόγοις ἠδὺς) ὡς μεγίστην εὐνοίαν πρὸς αὐτὸν τὸν βάρβαρον
 κτήσασθαι. τούτου οὖν γενομένου τοιῶνδε πρὸς αὐτὸν ἤρξατο
 λόγων "φίλοι μὲν" λέγων "ὦ τάν, ὅ τε βασιλεὺς Ῥωμαίων καὶ
 ὁ σουλτάνος, ὁ δὲ Οὐρσελλίος ἀμφοῖν ὑπάρχει ἐχθρός. σίνεται 20
 μὲν γὰρ τὰ Ῥωμαίων, ἐπιτίθεται δὲ καὶ τοῖς Τούρκοις. καὶ τῶν
 ἰδῶν τὸν σὸν ἀμυρὰν προσελθόντα, ὥσπερ δείσας μὴ ὑπ' ἀμφοῖν

2. τῷ] V. τοῦ.

13. φέρον] V. φέρων.

rans consilium inicit astutum quidem non tamen eventu felix. cum enim acco-
 pissent erupisse Tutachum e Perside ad terras imperii vastandas cum magno
 exercitu Turcorum, optimum factu putavit adiungere se ipsi et tali socio ad-
 versus Alexium uti. missis igitur prius legatis postmodum ipse in Turcorum
 castra se contulit, foedereque cum Tutacho inito rediit in arceam promittens
 quam primum se rediturum. at Alexius audita profectioe Urselii ad Tuta-
 chum misit et ipse legatos ad eundem cum donis pretiosis et eum amicitias
 admonuit, quae inter imperium Romanum, et principem Persarum consti-
 tuta erat: rogabat praeterea ne gravaretur quosdam, quibus maxime fideret
 ad se mittere, habere enim se illi communicanda arcana magni momenti,
 quae nosse ipsius interesset plurimum: delimitus dehis Tutachus, et quis es-
 set Alexius sciens facile inductus est ad hominem sibi fidissimum mittendum:
 qui cum Amaseam venisset humanissime hominem ac liberalissime Alexius ac-
 cepit itaque illum demeruit muneribus et familiaritate blandissimi sermonis,
 erat enim si quis alius comis in verbis et suavissime pellax, ut sibi mirabiliter
 devinzerit barbarum. tum ad iam obnoxium et ex vero benevolam talem ora-
 tionem exorsus est. "amicus quidem, o mihi care sodalis, sunt inter sese im-
 perator Romanorum et Sultanus vester, Urselius autem utriusque infensus.
 vastat enim Romanas terras, idemque ubi occasio datur, a Turcis violandis
 non abstinet. nunc videns tuam Amyram cum exercitu egressam, velut me-

τέρων ἀναλωθεῖη, προσωπεῖον ὑποδὸς ἀγάπης ἀφίκετο πρὸς αὐτὸν B
τὸν καιρὸν ἐξαγορευόμενος. ἐπεὶ δ' ἂν οὗτος παρελθῆ, ἔχθρὸς
ἔσειται πάλιν τῶν Τούρκων ὁποῖος καὶ πρότερον ἦν. ἀλλ' εἴ τι
ἐμοὶ πείθεται, ἀφικόμενον αὖθις αὐτὸν ἀποδότω μοι χρημάτων
5 πολλῶν· τρία γὰρ ἐκ τούτου κερδανεῖ τὰ μέγιστα, χρημάτων
πλήθος, οἰκειότητα πρὸς βυσιλέα Ῥωμαίων ἀφ' ἧς μεγάλας ἔξει
εὐεργεσίας, καὶ τρίτον τὸ τὸν σουλτάνον ἡσθῆναι τῶν Τούρκων
ἀποσκευασόμενον τὸν ἔχθρὸν."

22. Πείθεται τοῖς τοῦ στρατοπεδάρχου λόγοις ὁ πρέσβυς
10 καὶ ὑπισχνεῖται πείθειν τὸν ἄμυρὸν ἐπιτελεῖσαι τὰ τῷ στρατοπε- C
δάρχη δόξαντα. πέμπεται οὖν μετὰ δώρων αὖθις καὶ ἀπαγγέλλει
πάντα τῷ Τουτάχ, τῆν τε γνώμην παρίστησι τοῦ στρατοπεδάρχου
καὶ τὸ ἐν λόγοις μειλχίον καὶ τὸ ἐν χρήμασιν ἔλευθέριον. καὶ δὴ
δουλοῦται τοῖς ἀπαγγελεύουσιν ὁ βέρβυρος καὶ ἄλλος γίνεται τοῖς
15 τοῦ στρατοπεδάρχου λόγοις καὶ γνώμης πειθῆνιος. ἐλθόντα τοι-
γαροῦν τὸν Οὐρσέλιον προσποιεῖται φιλοφρόνως ὑποδέχεσθαι, καὶ
συνδειπνήσας αὐτῷ τέλος συλλαμβάνει καὶ δεσμώτην ἀποδείξας
ἐκπέμπει τοῦτον πρὸς τὸν στρατοπεδάρχην, ὁμήρους λαβῶν ὥστε
ἀποδοθῆναι οἱ τὰ συμφωνηθέντα χρήματα. ἡσθεῖς οὖν ὁ στρα- D
20 τοπεδάρχης ἐπὶ τῷ γεγονότι, ἐπεὶ χρημάτων ἠπόρει, ἐν ἀμυχανίᾳ
ἦν ὁ τι καὶ δράσειε· καὶ εὐθὺς ἐκκλησίαν συνῆθροίσε καὶ τοὺς

2. ἐπεὶ δ' ἂν] ἐπειδὴν δ'?

15. γνώμης] γνώμη?

tuens ne quod se meritum novit ab utrisque debelletur, larva benevolentiae sumpta se ad eum contulit tempus redimens et occasionem impune nocendi captans. cui enim dubium est quin simul hic terror praerierit, sit idem in Turcos Urselium qui prius et quibus poterit damnis eos afficiat. quin igitur id agit potius Tutachus quod suggero. eum ad se reversum mihi tradat acceptis pro eo pecuniis quantas volet, hinc enim tria vel maxima lucrabitur. primum pecuniae vim magnam quam ego numerabo, deinde gratiam imperatoris Romani, qui beneficium istud magnifice remunerabitur, denique Sultano gaudium afferet magnum hoste gravissimo Turcorum de medio sublato."

22. Quid multa persuadetur Alexii oratione legatus et promisit persuasurum se Amyrae ut efficiat quae Alexius volebat. dimittitur sub haec novis donis oneratus et haec Tutacho nuntiat laudes adiungens maximas Alexii humanitatis in factis comitatis in verbis liberalitatis in donis ac pecuniis qua dandis qua promittendis. nec pluribus opus fuit ad capiendum avarum animum barbari ostentatam auri praedam spe praevorantis. decernit igitur plane id agere quod rogabatur et Alexio per omnia obsequi. sub haec consilio dissimulato Urselium ex condicto redeuntem excipit in speciem benevole convivioque adhibitum ad extremum capti vincumque ad Alexium transmittit, obsequiis ab eo vicissim acceptis, quoad promissam pecuniae summam numerasset. gaudium Alexii de successu tam prospero conturbabat inopia pecuniae quam et suae fidei et libertati datorum a se obsequium non modicam nec facile in praesenti parabilem debebat. incertus igitur consilii concisionem Ama-

περὶ τὴν πόλιν δυναμένους ἐκάλει πρὸς βουλὴν, καὶ πάντων συν-
 ελθόντων ἤρξατο τῶν πρὸς αὐτοὺς λόγων ἐντεῦθεν. “ ἄνδρες
 ὀπόσοι παρ’ ἐμοῦ ἐξελέγητε σήμερον εἰς τὸ βουλευτήριον, ἀκού-
 σατε τῶν πρὸς ὑμᾶς λόγων. ἴστε ὅπως ὁ βάρβαρος τὰς τοῦ Ἀρ-
 μενικαοῦ διέθετο πόλεις ἀπάσας καὶ ὀπόσα χρήματα ἀφ’ ὑμῶν
 εἰσεπράξατο, ὅσας τε κωμοπόλεις ἐπόρθησε καὶ σώματα ἀνθρώ-
 πων κακῶς διέθετο ποιγαῖς ὑποβάλλων ἀφορήτοις ἐξ ἀφορμῆς
 βραχυτάτης. ἐπεὶ οὖν ἦκε καιρὸς ἀπαλλάττων ἡμᾶς τῆς ἐκ τοῦ-
 του κακώσεως, δεόν ἐστὶν ἡμᾶς μὴ προέσθαι τοῦτον μηδὲ τὸν κα-
 πνὸν φεύγοντας εἰς κάμινον ἐμπεσεῖν. ἐπεὶ γὰρ νεύσει θεοῦ καὶ 10
 σπουδῇ ἡμετέρα ὁρᾶτε νῦν δεσμώτην τὸν βάρβαρον, ὁ δὲ τοῦτον
 ζωγράφας ἀπαιτεῖ τὴν τιμὴν, αὐτοὶ δὲ χρημάτων ἀποροῦμεν,
 δεόν ἐστὶν ἕκαστον συνεισενεγκεῖν τὰ πρὸς δύναμιν. εἰ μὴ γὰρ
 πόρρω βασιλέως ἦν, ἢ καιρὸν ἀναμονῆς ἀπῆται ὁ βάρβαρος,
 ἔσπευσα ἂν ἐκεῖθεν κομισθῆναι τὰ τῆς τιμῆς. ἐπεὶ δ’ ὡς ὁρᾶτε 15
 Β οὐδὲν ἐστὶ τούτων δυνατὸν γενέσθαι, τὸ δὲ Τούρκων πληθὸς με-
 γάλως τὴν χώραν λυμαίνεται μένοντος τοῦ ἀμυρᾶ διὰ τὴν τιμὴν,
 δεόν ἐστὶν ὡς ἔφην πάντας ὑμᾶς συνεισενεγκεῖν. πρὸς τοὺς ἄρ-
 χοντας δέ μοι ὁ λόγος· καὶ λήψεσθε πάντα ἐκ βουσιλέως ὀπόσα
 παράσχητε.”

20

8. ἐξελέγητε] ἐνελέγητε?

9. τοῦτον] V. τοῦτο.

senorum advocat et primores civitatis nominatim ut adsint rogat, cunctisque
 congregatis talem quamdam exorsus est orationem. “ viri a me hodie in con-
 silium vocati, audite quid vos velim. scitis qualem se hic barbarus Arme-
 nici limitis civitatibus cunctis quamque infestum praeberit, quot a vobis
 pecunias extorserit, quot oppida desolaverit, quot hominum corpora dire
 cruciaverit supplicis ea intolerabilibus minima plerumque causa subficiens.
 quoniam igitur illuxit tandem fortunata dies, quae vos hisce vexationibus in
 omne tempus exemptura, si voletis, est, aequum videtur dare vos operam
 ne praeclara nec facile reditura vobis excidat occasio, cavere quoque ne stu-
 dio fumi fugiendi flammam in ipsam ac flagrantem fornacem incidatis. quando
 enim dei nutu et diligentia nostra videtis nunc captivum vinctumque illum
 barbarum, qui vero illum cepit pretium facti repetit; ego autem pecunia ca-
 reo, par est unumquemque vestrum conferre quantum potest. equidem nisi
 tam longe ab imperatore distarem, et si morae solutionis indulgeret Tutu-
 chus, festinarem in urbem regiam, ut inde auferrem promissam et tam iuste
 debitam mercedem utilissimae nobis operae. quoniam autem, ut videtis,
 nihil horum fieri potest, et Turcorum exercitus multa interim damna ei quam
 insidet nostrae regioni infert, Amyra ibi mansuro donec promissum a nobis
 pretium acceperit, par est, ut dixi, immo necessarium omnes vos de ve-
 stro conferre (ad principes et primores loquor) recepturos deinde ab impe-
 ratore, quae rei publicae tam necessario articulo communis salutis foenerati
 fueritis.”

23. Τούτων ἐκείνοι ἀκούσαντες ἐπεχείρουν ταράττειν τὸ πλῆθος, καὶ θόρυβος καὶ κραυγὴ ἦν μέγιστη τῶν μὲν ἀσήμως βούωντων, τῶν δὲ βουλομένων σώζεσθαι τὸν Οὐρσέλιον· ἐπεβίωον γὰρ μηδὲν τι δεινὸν παθεῖν πρὸς αὐτοῦ καὶ ἐπειρῶντο ἀρπάζειν
 5 τοῦτον ἐκ τῆς οἰκίας καὶ ἀπολύειν ἐλεύθερον. καὶ τάχα ἂν ἕτερος G
 ὢν ἐταράχθη δῆμον ὄρων τοσοῦτον μαινόμενον καὶ θορυβουμένην πόλιν μέγιστην. ὁ δὲ γενναῖος νεανίας, ὁ στρατοπεδάρχης ἐκεῖ-
 νός φημι, μηδὲν τι δεισας τὸ σύνολον κατασιγάζειν ἤρξατο τῇ
 10 χεירὶ τὸν θόρυβον. ὅψε δὲ καὶ μόλις γενομένης ἡσυχίας λόγων
 15 ἤρξατο πρὸς τὸ πλῆθος τοιούτων. “Θαυμάζειν ἔπεισί μοι, ἄνδρες
 Ἀμασειανοί, ὅπως ῥαδίως οὕτως ἔξαπατάσθε ὑπὸ τῶν κατασο-
 φιζομένων ὑμῶς καὶ τὴν σφῶν μὲν αὐτῶν ὠφέλειαν ὠνομένου τῷ
 ὑμετέρῳ αἵματι, μέγιστης δὲ βλάβης ὑμῖν προξένων γινομένων.
 ποία γὰρ ὑμῖν ὄνησις ἐγένετο τῆς τυραννίδος συνίσταμένης ὅτι μὴ D
 15 σφαγαὶ καὶ αλχμαλωσίαι καὶ πηρώσεις καὶ ἀκρωτηριασμοὶ μελῶν;
 ἀλλ’ ὑμεῖς μὲν οὕτω κακῶς ἐπάσχετε, οἱ δὲ νῦν ὑμῶς πρὸς θυ-
 μὸν καὶ θόρυβον ἀνεγείροντες διετήρον μὲν ἄσινῆ τὰ οἰκεῖα τὸν
 βάρβαρον θεραπεύοντες, ἀπελάμβανον δὲ καὶ τῶν ἐκ βασιλέως
 δωρεῶν, ὅτι μὴ σφᾶς τε καὶ τὴν πόλιν ἐνεχείρισαν τῷ βαρβάρῳ.
 20 ὑμῶν δὲ οὐδὲ ἓνα λόγον ἐποιήσαντο πώποτε. διὰ τοι τοῦτο καὶ P 61
 αὐτίς βούλονται τὴν τυραννίδα συνίστασθαι, ἵνα τῷ τυράννῳ

23. His Amaseni proceres auditis concitare plebem conabantur, tumultusque ac confusus clamor exstitit magnus, quibusdam incondita quaedam et incertae significationis vociferantibus, aliis distincto liberari Urselio poscentibus, nihil enim se ab illo grave passos; simulque nitebantur rapere ipsum e custodia et emittere liberum. alius utique quivis turbatus fuisset tantum populum furentem videns et civitatem maximam contra se tumultuantem. noster vero generosus juvenis Alexius intrepidus ad haec pectore inconcusso ac fidenti vultu silere iubebat turbam et manu protensa audientiam poscebat, qua utcumque impetrata hanc ad plebem ipsam orationem habuit. miror, viri Amaseni, tam facile decipi vos ab iis qui vobis male consulunt et privatas ipsorum utilitates vestro sanguine mercantur nec quidquam pensi habent, quam graviter vobis noceant, dum sibi vel leviter prosint. quis enim vobis fructus invalescentis Urselio dominante et istis ei obsequentibus tyrannidis fuit praeter caedes captivitates mutilationes truncationesque membrorum? et in vos quidem ista desaevierunt; qui vero nunc in iram et tumultum vos concitant intacta illibataque servarunt patrimonia tecta praediaque propria, quarum rerum incolunitatem concessis vobis in rapinam barbaro sibi ab eo paciscebantur. iidemque etiam postea praemia fidei vestrae ab imperatore largiter soluta diviserunt inter se iactantes sua opera factum ne hac civitate Urselius potiretur, neglectis funditus vobis nec, cum in tanta parte damnorum fueritis, ad ullam commodorum particulam admissis, utpote qui nullam ullamquam rerum ac rationum vestrarum curam aut cogitationem sumpserint. itaque iam rursus cupiunt restituere tyrannidem ipsis quaestuosam vobis quos

μὲν χρηστὰς ὑποσουλνόντες ἐλπίδας ἀσινῆ τὰ οἰκεῖα διατηρῶσα, ἐκ βασιλέως δὲ ἀπαιτῶσιν αὔθις τιμὰς τε καὶ δωρεάς. ἦν δὲ πὶ καὶ νεωτερισθεῖη, αὐτοὶ μὲν πρόρωθεν ἑαυτοὺς τοῦ δράματος ἔξαγαγεῖν πειράσονται, τὸν δὲ βασιλέως ὄλωσ θνυμὸν ἔξαιροσ
 V 48 καθ' ἑμῶν. ἀλλ' εἴ τί μοι πειθεσθε, τοὺς μὲν ἡμᾶς πρὸς θύ-
 B ρυβον διεγείραντας ἔρρειν λάσατε, ἀπίτω δὲ ἕκαστος εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ καὶ τὰ λεχθέντα σκοπεῖτω, καὶ εἴσεσθε ὁποῖος ἡμῶ βουλευέται τὰ ἔμφερόντα." τούτων ἀκοῦσαν τῶν ρημάτων τὸ πλῆθος ἐπήνει τὰ λεχθέντα καὶ ἅπαντες ὑπεχώρουν.

24. Ὁ δὲ στρατοπεδάρχης δεισας μὴ καὶ αὔθις οἱ δυνα-
 τοὶ τὸ πλῆθος διεγείρωσι καὶ τὸν Οὐρσέλιον διαρπάσωσι, βουλὴν βουλευέται πᾶν μὲν συνετὴν, πᾶν δὲ καὶ φιλάνθρωπον. τίς δ' C ἡ βουλή; προσκαλεῖται τὸν δῆμιον. ἀνάπτεται πῦρ. ἐκπυρρῶ-
 ται σιδήρος. ῥίπτεται κατὰ γῆς ὁ Οὐρσέλιος. φωνεῖν καὶ σί-
 νειν γοερὸν παραγγέλλεται ὡς δῆθεν τῶν δμμάτων στεροῦμενος. 15
 ὁ δὲ πείθεται καὶ τὴν οἰκίαν ἐπλήρου φωνῶν τε καὶ στεναγμῶν. εἶτα τοῖς τούτου βλεφάροις ἐπιτίθεται φάρμακον ἀκεσώδονον καὶ ἐπὶ τῷ φαρμάκῳ κάλυμμα. ἔωθεν δὲ πρὸς τὸ πλῆθος ἔξαιτα

8. ἀκοῦσαν] V. ἀκουσάντων.

viles habent exitialem. ut cum rursus vestris praedis tyranno per vestrum errorem ipsorum fraude ab extremo periculo in spem meliorem revocato blanditi fuerint, in praesens indemnitate suarum familiarum ab eo vestris rapinis exsatiando paciscantur, postmodum vero ostentata imperatori falsa fidelitate, quasi per ipsos steterit ne Urselius vestra opera regnaret, sibi quidem ipsis honores ab eo et largitiones, vobis autem seditiosorum poenas et extrema supplicia procurant. nam ubi tumultus usque ad tyranni captivi liberationem invaluerit, facile ipsi purgabant id, se invitis ac frustra repugnantibus, vi ac furore plebis novarum rerum studiosae factae: unde gratiam quidem imperatoris in se, in vos autem iram et totam invidiam odiosi facinoris avertent. at vos, si quid mihi creditis, istos insidiosos seditiosis ipsis quaestuosae vobis perniciosae suasores missos facite. ite vero quisque in domos vestras et quae audistis otiose reputate. sic enim facile intelligetis utri vobis utilia consulant, illine qui vos tyranni rapinis et imperatoris supplicis obficiunt, an ego qui captae fortunaeque vestras omnium pro commedis spebusque improbis paucorum in discrimen nolo prolici." audita plebs hac oratione laudavit quae dicebantur et paulatim recesserunt in domum quisque suam.

24. At Alexius metuens ne iterum proceres civitatis plebem concitarent et Urselium raperent, consilium iniit valde prudens nec minus humanum. quale id autem? advocat carnificem, accendi lubet ignem et in eo candefieri ferrum. humi iuxta extenditur Urselius vociferans et eiulans plane ut si re vera ei oculi ferro ignito exurerentur, quod mox futurum ex eo apparere rebatur. quare domus tota personabat insanis eius lamentis. quod ad famam rei factae in viciniam et mox per urbem spargendam utile erat. deinde eius oculis unguentum quoddam innoxium imposuit et supra unguentum fasciam. postredie quoque in publicam concionem ita fasciatum oculis operis Urselium

καὶ ὁρᾶται παρὰ πάντων ὡς δῆθεν τυφλός. τοῦτο τὸ δρᾶμα
 πάμπαν τὸν θόρυβον κατεσίγασεν. ὁ μὲν οὖν στρατοπεδάρχης
 ἀδελφὸς λαβόμενος ἐσκόπει ὅπως καὶ τὸ περὶ τὸν Οὐρσέλιον στρα- **D**
 5 *της*· οἱ δ' ἐκ βασιλείως πεμφθέντες τῶν οἰκείων ἄντες τῷ βασιλεῖ
 ἠνάγκαζον τοῦτον τὸν Οὐρσέλιον λαβόντα εἰς τὴν βασιλίδαν ἐπα-
 νελθεῖν. ὁ δὲ ἀσυχρὸν ἔλεγεν εἶναι εἰ πολλῶν τῶν ὑπὸ τὸν τύραν-
 νον ὄντων ἐνὸς ἐγκρατεῖς γεγονότες αὐτοῦ τοῦ τυράννου τοὺς ἄλ-
 λους καταλιπόντες οἰχησόμεθα· ἀνάγκη γὰρ ἔνα τῶν λειπομένων
 10 εἰς τύραννον καταστῆναι καὶ αὐτὸς τὰς πόλεις κυκᾶν· ἀλλ' ἐμοὶ
 δοκεῖ εἶναι ταῦτα καὶ τοῦτον * * * *, ἀποπειρᾶσαι δὲ καὶ τῶν
 φρουρίων ὅσον οἶόν τε. ταῦτ' εἰπὼν ἔργον εἶχετο, καὶ πρῶτον **P 62**
 μὲν τὰς ὁδοὺς ἐφρούρει. ὡς μηδὲν τι τῶν ἀναγκαίων λαθεῖν εἰς
 τὰ φρούρια εἰσυχθῆναι, καὶ ἐπὶ συλλογὴν σίτου καὶ τῶν ἄλλων
 15 ἀναγκαίων ἐξιδόντας μεγάλως ἐσίνετο, ἔπειτα μέντοι ἐνέδρους ἐνί-
 στα καὶ τινὰς εἰς προνομήν ἔστειλεν. οἱ δὲ ἐν τοῖς φρουρίοις
 ἐξιδόντες καὶ τοὺς προνομούντας διώκοντες ταῖς ἐνέδραις περιπί-
 πτοντες ἠλίσκοντο. τοῦτο πολλάκις ποικιλοτρόπως γινόμενον εἰς
 ἀπορίαν τοὺς Φράγγους ἐπέβαλλεν· ὅτε μὲν γὰρ μετὰ τετάρτην
 20 ἡ πέμπτην ἡμέραν ἐπολεῖ τὰς προνομίας, ὅτε δὲ μετὰ μίαν αὐτὸς **B**
 ἡμέραν ἢ καὶ δευτέραν. ἀμηχανοῦντες οὖν οἱ ἔνδον οἱ μὲν σφᾶς

11. τοῦτον] Indicavi lacunam.

producit, ut omnibus ea specie fides fieret vere ipsam excaecatam fuisse. ea fictio tumultum plane sedavit. Alexius vero cura ista solutus considera-
 bat, qua ratione posset Urselli reliquis adhuc copiis deletis arces quas inva-
 serat et adhuc per suos tenebat recipere. qui autem ab imperatore missi
 Alexio aderant consiliorum auctores ex intimis principis suadebant ut Urselio
 secum ducto confestim Constantinopolim reverteretur. quibus ille turpe fore
 dicebat, cum multi sub uno tyranno tyranni essent, si uno illo primario sub-
 lato minores illos in illius locum facile processuros relinquerent et sic abirent
 quasi re confecta, statim audituri excitatum esse capto successorem, qui
 non mitius quam prior paratis ad manum copiis urbes incurset. mihi ergo in-
 quit optimum videtur non tantum tyrannum, sed etiam tyrannidem tollere
 conarique, si arces et praesidia eius restituere Imperio possimus. et his di-
 ctis capessivit negotium. ac primum itinera obsedit, ne quid in arces ac ca-
 stra Urselianorum inferri commeatus posset. si qui vero inde pabulatum aut
 rei alterius necessariae quaerendae causa exissent, eos male mulctatos re-
 pellebat. ponebat etiam insidias locis idoneis, moxque missis qui palam
 praedando praesidiarios lacesserent, eos hac arte castro elictos in insidias
 pertrahabat, in quibus capiebantur. hoc saepe variis modis semper feliciter
 tentatum Francos in magnam non annonae magis quam consilii inopiam con-
 jecit, noster enim his in eos grassationibus incertis et inobservabilibus mo-
 mentis utebatur, aliquando alternis diebus, nonnumquam die tertio, inter-
 dum quatuor aut quinque diebus interpositis eos incursum. praesi ergo ino-

τε αὐτοὺς καὶ τὰ φρούρια τῷ στρατοπεδάρχη παρέδοσαν, οἱ δὲ κενὰ ταῦτα καταλιπόντες ἔρχοντο. καὶ οὕτω πάντων γέγονεν ἑγκρατής. ἡμέρας δὲ διατρέψας ἐν Ἀμασειᾷ, καὶ τὰς πόλεις ἐπάσας καταστήσας, καὶ εἰρήνην βαθεῖαν καταλιπών, καὶ τοῖς πᾶσι δειχθεὶς ἔρασμιώτατος, ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν μετὰ κρότου καὶ εὐφροσύνης ὅτι πλειστον ἐπαγόμενος μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὸν Οὐρσέλιον.

25. Διὼν δὲ διὰ Παφλαγονίας ἐπειδὴ ἔγγιστα γέγονε τῆς οἰκίας τοῦ Δοκειανοῦ Θεοδώρου, ἀνδρὸς τῶν εὖ γεγονότων καὶ πλούτῳ κομίωντων καὶ καθ' αἷμα τῷ στρατοπεδάρχη προσήκοντος (τῆς γὰρ ἀδελφῆς τοῦ πατρὸς ἐκείνου παῖς ἦν οὗτος), ὡς καταλαμβάνοντα τοῦτον ἐμάνθανεν ὁ Δοκειανὸς ἀπήντα μακρόθεν καὶ κατησπάζετο. ἐκτενίσας δὲ καὶ πρὸς τὸν Οὐρσέλιον καὶ τὸ κάλυμμα θεασάμενος τὸ τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ ἐπικείμενον λίπης πεπλήρωτο καὶ οὐκέτι καθεκτός ἦν, ἀλλὰ τὸν στρατοπεδάρχη ἀνείδιξεν ὡς ἄνδρα γενναῖον οὕτω καὶ μεγάλη δυνάμενον τὰ Ῥωμαίων ὠφελῆσαι πρῶγματα τῶν ὀφθαλμῶν ἀποστρέψαντα. ὁ δὲ ἐπικεικός τε ἄλλως ὢν καὶ δεινὸς συσκιᾶσαι πρῶγμα καὶ μὴ ταχέως ἐκφαίνειν, πρῶτως οὕτω καὶ γαληνῶς πρὸς ἐκεῖνον ἀντέφησε "τίς μὲν αἰτίας, ἔξάδελφε, δι' ἃς οὗτος τῶν ὀφθαλμῶν ἐστέρηται, ὃ νῦν ἐστι καιρὸς ἀπαγγέλλειν· ἐπειδὴν δὲ ἀπιόντες οἴκαδε κατὰ μόνας γενοίμεθα, εἶση πάσας καὶ με ταχέως ἀπολύσεις τῆς μέψεως." φθάσαντες οὖν τὴν οἰκίαν καὶ τῶν ἵππων ἀποβάντες καὶ

3. διατρέψας] Addendum videtur τινὰς vel ὀλίγας. 12. ἐκτενίσας] ἀτενίσας?

pla et quo se verterent incerti qui in praesidiis erant se et arces suas Alexio Romani exercitus ductori dederunt plerique; alii exhaustas rebus omnibus arces relinquentes fugerunt. unde contigit omnium earum potentem fieri Alexium. qui paucos inde dies Amaseae moratus, constitatis rebus civitatum vicinarum, et profundam in illis partibus pacem relinquens omniumque ameres secum ferens abiit plausu et acclamationibus omnium deductus, decem vero secum Urselium.

25. Transiens autem per Paphlagoniam ubi vicinus fuit domui Decani Theodori viri nobilis et locupletis sanguineque Alexio coniuncti, nam hic filius erat sororis patris illius. ut ergo cognovit Doceanus Alexium adventare, occurrit illi obviam longe ac eum magna caritate complexus salutavit. cum autem respexisset Urselium, et fasciam eius oculis impositam vidisset, dolore magno affectus est nec tenere se potuit quin Alexium iscusaret. quod virum adeo fortem et qui potuisset multum prodesse rei Romanae oculis privasset. ille autem prudens alias et moderatus in sermone sui que potens in dissimulando, quod nondum putaret esse maturum prodere, sic mansuete ac residentem vultu ei respondit: "causas quidem, matruelis mihi, ob quas hic oculis privatus est, exponendi nunc non est tempus, ubi tamen domum pervenerimus et soli una erimus omnes audies meque ut spero isto crimine absolvos." cum ergo paulo post domum venissent equis excensis et excessu per-

τὸν κονιορτὸν ἐκτινάξαντες ἤριστον, τοῦ ἐστιάτορος τὸ δεῖπνον φιλοτίμως προεντρεπίσαντος. μετὰ δὲ τὸ ἄριστον τῆς χειρὸς λαβόμενος τοῦ Δοκειανοῦ ὁ στρατοπεδάρχης εἰς τὸ δωμάτιον εἰσεῖσιν ἐν ᾧ ὁ Οὐρσέλιος ἐνεκέλειστο, καὶ ἐκέλευσεν ἀναπεταννύειν τὸ κάλυμμα. ὁ δὲ εὐθὺς ἀνεπήδα καὶ τὸ κάλυμμα ἀναπεταννὺς ὠρᾶτο βλέπων καὶ τὸν Δοκειανὸν κατησπάζετο. ὁ δὲ τῷ αἰφνιδίῳ κατεπέπληκτο καὶ πλήρης χαρμονῆς ἐγεγόνει, καὶ τὸν κλεινὸν περιπλακείς Ἀλέξιον κατεφίλει χεῖλή καὶ παρειὰς καὶ τοὺς χυρίεν- P 63
τας ὀφθαλμούς, καὶ μέγα ἔββα ἄξιον εἶναι τῶν προυγόντων τοῦ
10 νέου τὸ φρόνημα, καὶ τὸ δρᾶμα ἐπήγει καὶ τὴν σκητὴν ἐθαύμαζε.

26. Τριοῖν οὖν ἡμέραις ἐπ' αὐτῷ ξενωθεὶς ὁ στρατοπεδάρχης ἐξῆει καὶ κατῆει ὡς ἐπὶ τὴν τοῦ Πόντου θάλασσαν. περὶ δὲ τὴν Κασταμόνα γενόμενος ἐπεθύμησε τὴν τοῦ πάππου οἰκίαν ἰδεῖν. παρακυλεσάμενος οὖν ἀπιέναι πάντας αὐτὸς μετ' ὀλίγων
15 ἀπένευσε τῆς ὁδοῦ. ἐντὸς δὲ ταύτης γενόμενος καὶ ἔρημον ταύτην τῶν οἰκούντων ἰδὼν δακρύων ἐπληροῦτο καὶ στεναγμῶν, ἐν μνήμῃ γενόμενος τῶν αὐτοῦ γεννητόρων. βίβλ' δ' ἐκεῖθεν ἀποσπασθεὶς πρὸς τῶν ἐπομένων ἀπῆει, ὅτε μικροῦ δεῖν ἐνηδρεύθη παρὰ τῶν Τούρκων, εἰ μὴ ταχέως αὐτὸν οἱ περὶ αὐτὸν ἀποσπασάντες
20 συνέμιξιν τοῖς λοιποῖς. διελθόντι δὲ τοὺς στενωποὺς καὶ πυρὰ τὴν θάλασσαν κατιόντι πρὸς τὴν Ἡράκλειαν ὁ Μαύρηξ ἀπῆρτα, ἀνὴρ οὐ τῶν εὖ γεγονότων, ἐντρεχῆς δὲ ἄλλως καὶ πείραν τῶν

1. ἤριστον] ἤριστων? 7. ἐγεγόνει] P. ἐγεγώνει. 20. παρὰ] V. περί.

vere lauti accubuerunt. epulas autem Doceanus magnifice apparaverat. post prandium manu prehensum Alexius Doceanum in conclave duxit quo clausus fuerat Urselius, quem iussit demere sibi fasciam nudareque oculos. ille autem subito exurgens remoto velo cernebatur praeclare videns et Doceanum salutabat, qui re inexpectatissima percussus plenus gaudii exclamavit ac inclytum complexus Alexium labra et genas amabilesque eius oculos osculatus est, macte, inquit et voce magna iterans, macte ista virtute indoleque digna gloria parentum qui te eduxerunt. nec ullum finem faciebat commendandae humanitatis lepidae fictionis ingenio mixtae.

26. Triduo ibi hospitaliter habitus ulterius perrexit versus mare Ponticum descendens. cum autem circa Castamonem pervenisset, cupivit visere avi domum. iussis igitur porro pergere cunctis ipse cum paucis declinavit e via. ingressus vero domum, cum illam habitatoribus vacuum vidisset, plenus lacrimis et suspiriis erat memoriam progenitorum suorum recolens: nec nisi vi quadam inde a comitibus avulsus recessit, quando et parum abfuit quin incideret in insidias Turcorum. sed qui circa ipsum erant ita properare coegerunt, ut satis mature suorum agmini se misceret. tranagressus porro angustias et circa mare descendenti versus Heracleam Maurex occurrit, vir non ille quidem nobilis, gnnavus tamen et strenuus usumque habens maximum

κατὰ θάλατταν ἔχων ὅτι πλείστην. διὸ δὴ καὶ βασιλεῦσι Ῥωμαίων ἀναγκαῖος ἐδόκει καὶ πολλῶν ἀπήλαυε τῶν ἐξ αὐτῶν δωρημάτων, ὡς καὶ πλοῦτον κτήσασθαι πλείστον καὶ δούλων κλιθεὶς C καὶ τῶν ἄλλων ὑπηρετούντων περὶ τὰ στρατιωτικὰ καὶ οἰκίαν ἀνεγείρει λαμπράν. ἀπαντήσας δ' οὗτος ἤξιον ἐπιξενωθῆναι οἱ, ὃς δ' ἐπέιθετο. ἐπεὶ δὲ περὶ τὴν Ἡράκλειαν ἐγένοντο, ἐπήει πρότερον στρατοπεδάρχης ἐπὶ τὸν ἀχειροποίητον τῆς Θεομήτορος τασί, ἐν ᾧ τὰ χαριστήρια ἐτεθύκει τῷ πάντων σωτήρι καὶ τούτου μίτρι. εἰτ' ἐπέξενόθη τῷ Μαύρηκι.

27. Ἐν ὄσῳ δὲ αὐτῷ τὰ πρὸς τὴν ἔξοδον ἡτοιμάετο, 19 ἀπήγγελο Τούρκους κατείναι εἰς προνομίην. τὸν δ' εὐθὺς ὁ λόγος πρὸς τὰ ὄπλα ἐκίνησε μᾶλλον ἢ τὸν Ἀλέξανδρον ὡς φασὶ πά D λυι ἢ Τιμοθέον ἀλλήσις. ὀπλισάμενος οὖν καὶ τοῦ ἵππου ἐπιβὰς ἔξῃει σὺν τοῖς περὶ αὐτόν. ξυνεπιπτόντο δὲ οἱ καὶ οἱ τοῦ Μαύρηκος ἄνδρες ἐμπειροπόλεμοι καὶ γενναῖοι, ὧν κατάρχων ἦν ὁ Βου- 15 τουμίτης Μιχαήλ, ἀνὴρ μικρὸς μὲν, ὡς φησὶν Ὁμηρος, δέμας V 45 ἀλλὰ μαχήτης. ἀλλ' οἱ Τοῦρκοι πόρρωθεν τούτους ἰδόντες καὶ τὴν ἀστραπὴν τῶν ὄπλων καὶ τὸ τῆς τάξεως εὐρῆμον καὶ τὸ τῆς ὀρμῆς ἀνυπόστατον μὴ ὑπενεγκόντες ἔφρουγον ἀκρατῶς. οἱ δὲ πόρρω τούτους τῶν ὀρίων ἐκείνων ἀπελάσαντες καὶ καταβαλόντες 20 ἐνίους ἐπανήεσαν. ἦσθη τῷ παρέργῳ τῆς κατὰ πάροδον τίκτις ὁ στρατοπεδάρχης καὶ ἰβούλετο καρτερεῖν ἐν τοῖς τῆς Ἡρακλείας

4. περὶ τὰ] περὶ τε?
νεγκόντες] V. ἐπενεγκόντες.

13. ἀλλήσις] V. ἀλλήσις.

19. ἐπ-

20. καταβαλόντες] Ita P. pro

καταλαβόντες.

maritimae rei; quare imperatoribus Romanis necessarius videbatur magis eorum ideo donis auctus, unde divitias comparat plurimas et multitudinem servorum aliorumque ei in rebus bellicis obsequentium et domum splendidam exstruxerat. hic obviam progressus rogabat Alexium ut apud se diversari dignaretur, quod ille admisit. ubi vero Heracleam ventum est, ante omnia Alexius ad templum deiparae non manu factum se contulit ibique gratias egit salvatori cunctorum et eius matri; tum exceptus est hospitio Maurecis.

27. Illi deinde inde abire paranti nuntiatum Turcos ad praedas agendas descendisse. qua voce sic ad arma motus est, ut olim aiunt Alexandrum Timothei tibia. armatus igitur equo inscens prodiit cum suis. sequebantur et Maurecis milites viri periti rei bellicae et fortes. his praeerat Batamites Michael vir corpore ille quidem parvus (ut ait Homerus) sed pugnax. ut Turci procul hos cernentes fulgore armorum perstricti tum ordinis disciplina et illo vigore impetus, quem nihil sistere posse videretur territi effuse fugerunt. nostri vero eos insecuti longe ultra fines, deiectis etiam aliquibus eorum, domum redierunt. delectatus est Alexius huius obiter decortae victoriae gustu ita ut cupiditatem inde conciperet ibi haerendi, ubi similia

ὄροις, εἴ ποῦ ἐντυχεῖν δευηθείη Τούρκους εἰς προνομὴν κατελ-
 θούσιν· ἐβούλετο γὰρ ἀδῆξοι τὰ τρόπαια καὶ οὕτως εἰς τὴν με-
 γαλόπολιν πένταθλος εἰσελθεῖν στεφανίτης. ἀλλ' ἐκ βασιλέως P 64
 πεμφθέντα γράμματι καὶ ναῦς σὺν ἐρέταις μονήρης ἐκάλυσαν αὐ-
 5 τὸν τῆς ὁρμῆς· ἐκέλευον γὰρ τὰ γράμματα εἰσελθεῖν εἰς τὴν ναῦν
 σὺν τῷ Οὐρσελίῳ καὶ ταχέως τὴν βασιλίδα καταλαβεῖν, ὡς ἐνε-
 δρευόντων περὶ τὰς διόδους τῶν Τούρκων. ὁ μὲν οὖν ἐπολεῖ τὸ
 κελευσθὲν καὶ διὰ τῆς νηὸς ἠπείγετο πρὸς τὴν Προποντιδα. Θρα-
 σκίου δὲ πνεύσαντος ἐξαίφνης σφοδροῦ μικροῦ ἂν ἐκινδύνευε ναυα-
 10 γίῳ περιπεσεῖν, εἰ μὴ προφανῶς τοῦτον ἢ Θεομήτωρ ἐρρύσατο·
 ἅμα τε γὰρ ἐπεκαίσατο τὴν ταύτης βοήθειαν καὶ εὐθὺς ἢ θά-
 λασσα κατηνύζετο, καὶ οὕτω γέγονε διαδρῦναι τοῦτον τὸν κλύ-
 δωνα.

28. Καταλαβόντα δὲ τοῦτον τὴν βασιλίδα φιλοφρόνως ὁ B
 15 βασιλεὺς ἐπέδεγχετο ἠσπάζετό τε ἠδέως, καὶ ἵνα τοῖς ἐκείνου χρή-
 σιμοῖσι ῥήμασι “καλῶς” ἔφησεν “ἦκεν ἢ μετὰ θεὸν δεξιὰ ἡμῶν
 χεῖρ.” ἀλλὰ ταύτην μὲν πρώτην ἔσχεν ἐκ βασιλέως ἀμοιβὴν τῶν
 πόνων, τὴν βασιλέως εὐχαριστίαν, πρώτως αὐτὸς ἐντυχῶν· μετὰ
 δὲ τοῦτο ἐτίμα καὶ σύμβολα. εἶχε δὲ καὶ τὸν Οὐρσελίον εἰρκτῆ
 20 φρουρούμενον ἀσφαλῶς, ὃν ὁ καλὸς τὰ πάντα Ἀλέξιος παντοίας
 ἐπιμελείας ἤξιον πολλὰ τῶν ἀναγκαίων οἴκοθεν αὐτῷ χορηγῶν καὶ
 τὴν βασιλέως αὐτῷ κατενύζων ὀργήν. τὰ μὲν οὖν κατὰ τὸν

19. ἐτίμα καὶ σύμβολα] ἐτιμᾶτο καὶ συμβόλοις? nisi quid excidit.

occasionum configendi cum Turcis sperari facultas posset, quoniam eo us-
 que ad praedas excurrere illi consueverant. urebat enim eum generosus ar-
 dor erigendorum multiplicium tropaeorum pigebatque fortem iuvenem in ur-
 bem regiam redire nisi victorem omnium certaminum et quinquies coronatum.
 sed ab imperatore literae missae cum nave unius scalmi remigibus instructa
 ab iis eum cogitationibus abstraxerunt. iuebant enim literae conscendere
 ipsum statim navem cum Urselio et quam primum Constantinopolim venire ad
 vitandas insidias transitus terrestri viae obtinentium Turcorum. fecit igitur
 ille quod iuebatur et nave festinabat in Propontidem. vento vero Thracia
 vehementi subito reflante parum absuit quin naufragium faceret, perieratque
 nisi palam ipsum dei mater ei periculo eximeret. simul enim ille imploravit
 eius opem statim mare conquievit, sicque tempestatem evasit.

28. Iam eum Constantinopolim appulsus peramanter imperator excepit
 amplexusque suaviter est et, ut eius ipsa verba referam: “bene,” inquit,
 “venit is qui post deum dextera nostra manus est.” sed haec prima illi fuit
 ab imperatore remuneratio laborum gratiarum actio primum occurrenti facta.
 post ab illo rebus ipsis et collationibus honoratus est. Urselius porro arctae
 ac securae custodiae datus est, quem omni humanitatis officio praestans nullo
 non genere benignitatis prosequi perrexit Alexius pleraque ipsi necessaria
 domo suppeditans et iram in eum imperatoris mitigans. Alexii quidem res sic

- C κλεινὸν Ἀλέξιον οὕτω. ὁ δὲ βασιλεὺς Μιχαὴλ τὸν Ἰσαάκιον, ἄρτι τοῦ δουκὸς Ἀντιοχείας τοῦ πρωτοπροέδρου Ἰωσήφ τοῦ Τραχανειώτου τὸ κοινὸν ἀποτίσαντος χρέος, καὶ τῶν ἐκέισε στασιωθέντων πραγμάτων ὡς μόλις δυνήθῃναι κατευνασθῆναι τὰς ἀναστροφὰς στάσεις παρὰ τοῦ ἐκείνου υἱοῦ τοῦ μαγίστρου Κατακλιῶν, ἅτε καὶ τῆς τοῦ Φιλαρέτου τυραννίδος ἀρξαμένης ἤδη ἀδξάσῃ, δοῦκα Ἀντιοχείας προχειρίσατο. ἐπεὶ δὲ τῶν στάσεων αἰτῶν ἦτο εἶναι τὸν πατριάρχην Αἰμιλιανόν, ἐκέλευε τοῦτον εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἔξαποστεῖλαι μετὰ σπουδῆς ὅτι πλείστῃς. ὁ
- D λογοθέτης δὲ πρὸς τὸν πατριάρχην πάλαι δυσμενῶς ἔχων καὶ ἄμοιβὰς σχεῖν αὐτὸν ἐκ βασιλέως ὑπισχνέτο, μόνον εἰ τὸν πατριάρχην τῆς πόλεως ἐξελάσει. ὁ γοῦν Κομνηνὸς τὴν Ἀντιόχειαν καταλαβὼν μετὰ τιμῆς ὅτι πλείστῃς ὑπὸ τε τῶν ἐν τέλει καὶ αὐτῶ δὴ τοῦ τὸν πατριαρχικὸν θρόνον ἰθύνοντος ὑπέδελχθη. εἰσελθὼν δ' ἐν τῇ πόλει τὸν πατριάρχην θεραπεύειν προσεποιεῖτο καὶ φίλος ἵδ' αὐτῷ προσεήνεκτο δεδιὼς τοῦ πλήθους τὴν πρὸς ἐκεῖνον εὐνοίαν· διχῆ γὰρ ἡ πόλις μεμέριστο, καὶ τὸ μὲν τῷ πατριάρχῃ προσποιεῖτο καὶ φίλως αὐτῷ προσεήνεκτο, τὸ δὲ τοὺς ἄρχοντας ἐθιράπενεν. ὑφορώμενος οὖν τὴν στάσιν ὁ δοῦξ οὔτε τὰ τοῦ βασιλέως γράμματα τὰ κελεύοντα τὴν ἐξέλευσιν τοῦ πατριάρχου παρέσχεν, οὔτε τι τῶν προσταχθέντων αὐτῷ παρὰ βασιλέως ἀπεκάλυψεν. ἀλλὰ τί μηχανῶται; σκήπτεται νόσον, καὶ ἄμφω τὰς χεῖρας δεσμεῖ κατὰ τοὺς βραχίονας, καὶ νοσεῖν ὑποκρίνεται, καὶ
- V 46 τοὺς ἰατροὺς συγκαλεῖται. φοιτᾷ τοίνυν πρὸς αὐτὸν καὶ ὁ π

se habuerunt. imperator vero Michaël protoprophedro Iosepho Trachaneta duce Antiochiae mortuo, cum res illic in turbas et seditiones ferrentur impetu tali ut vix speraretur restitui tranquillitatem posse: utique quamdiu concitator turbarum eius filius magister Catacalo ibi aliquid posset, maxime cum simul Philareti tyrannus aufereret, Isaacium Comnenum Alexii fratrem decem Antiochiae declaravit. quoniam autem tumultuum causam putabat esse patriarcham Aemilianum, iussit eum quam citissime ac diligentissime Constantinopolim ad se mittere. logotheta vero, cui exosus olim patriarcha erat, promittebat Isaacio magna ab imperatore praemia, si vel solum urbe Antiochia dimoveret patriarcham. Comnenus cum his mandatis Antiochiam profectus honore maximo cum a primoribus civitatis tum a patriarcha exceptus est. ingressus autem civitatem omni genere obsequii demereri patriarcham satēgi benevolentiam in eum populi veritus. bifariam enim divisa civitas erat: cuius altera factio patriarchae, altera imperantibus studebat. metuens igitur seditionem novus dux neque imperatoris literas iter Constantinopolitansum imperantes patriarchae reddidit, neque ullum indicium fecit arcano acceptorum ab imperatore mandatorum. sed quid est machinatus? finxit morbum, et alligatis ad brachia manibus ambabus, medicos quasi ut eas expedirent ad officia vitae consueta convocat. re cognita perofficiose adest patriarcha str-

τριάρχης καὶ περὶ τῆς νόσου φιλοσοφεῖ, καὶ τὰ περὶ ταύτης κοι-
νοῦται μετ' αὐτοῦ. ἰδὼκει οὖν τῆς νόσου αἴτιον εἶναι ἔμφραξις
περὶ τὰς λείας ἀρτηρίας συνασταμένη. ὡς δ' ἐξίεναι τῆς πόλεως
τοῦτον ἤρσε τοῖς ἰατροῖς καὶ χωρίον ἐσκοπεῖτο τῇ νόσῳ κατάλλη-
5 λον εἶτε κράσεως ἔχον καὶ θυμηθῖαν τινὰ παρέχον τῷ κάμνοντι,
ὁ πατριάρχης τοιοῦτό τι ἔχειν ἐπήγγελται, καὶ εὐθὺς ἐξίεναι τὸν
δοῦκα ἐπέτρεπε κἂν τοῦτω ἐνδυναμῆσθαι. ὁ δὲ ἐξῆι, καὶ ὁ πα- B
τριάρχης ἤκε τοῦτον προπέμψας καὶ ὑπέστρεφεν. ἀλλὰ τί τὸ ἐν-
τεῦθεν; δύο παρῆλθον ἡμέραι, καὶ ὁ πατριάρχης ἤκε τοῦτον ἐπι-
10 σκευόμενος. ὁ δὲ τὸν πατριάρχην ἰδὼν πυθομένου ἐκείνου τὰ
κατ' αὐτόν, ῥῆθον ἔλεγεν ἔχειν ταῖς σαῖς εὐχαῖς· ὀνῆσασθαι γὰρ
ὑπὸ τῆς εὐκρασίας τοῦ κατὰ τὸ χωρίον ἀέρος. καὶ ὅς ἀκούων
ταῦτ' ἔχαιφεν. ἔτι δ' αὐτῶν ὁμιλούντων ἤκε τις μηνύων ἕγιστα
τοῦ χωρίου κοιτάζεσθαι λαγῶν. ἐκέλευον οὖν ἀπιέναι οἱ ἰατροί.
15 ὁ δὲ προσεπαίειτο μὴ βούλεσθαι. ὁ δὲ πατριάρχης παντάπασιν
ἀγνοήσας τὸ δρῆμα παρεκάλει τοῦτον ἐπιπιασάμενον ἀπελθεῖν C
πρὸς τὴν θήρην τοῦ λαγῶ. ὁ δ' ὑποκρίνεται τοῦ ἀκούειν. βίβ
οὖν ἐπιβύς τοῦ ἵππου τῆς πρὸς Ἀντιόχειαν εἶχετο, καὶ εἰσελθὼν
ἐντὸς τῆς πόλεως καὶ τὰς πύλας κλείσας τὰ βασιλικὰ πρὸς τὸν
D πατριάρχην ἐξέπεμπε γράμματα τὰ πρὸς τὴν βασιλῖδα τῶν πό-
λεων ταῦτον μεταπεμπόμενα, καὶ ἤξιον πρὸς τὴν θάλασσαν κα-

17. τοῦ] τοῦτον?

19. πύλας] Ita P. pro πόλεις.

diumque verum exhibet. ac de morbi quoque causa familiariter cum aegro
diseerens philosophabatur, conveniebatque inter eos ortum id incommodum
videri ex obstructione laevae arteriae impacta. consentibus porro medi-
cis ei discutiendae opportunum fore, si dux tantisper e civitate transferretur
in suburbanam domum coeli purioris et eius amoenitatis quae recreare
animum languentis posset, patriarcha quam habebat eius generis villam pro-
lixè obtulit ac festinim ipse ultro institit apud ducem ut ea uteretur. passus
ille sibi persuaderi exiit urbe deducante patriarcha, qui eo ibi relicto in ur-
bem rediit. quid postea? duo dies abierant, cum ecce iterum adest patriar-
cha aegrum hospitem visurus ut haberet. quo interrogante satim salvae, et
quo loco res essent: tuis, inquit dux, precibus coepi sentire fructum salu-
britatis huius aëris, patriarcha vicissim gratulante. quos inter officiosos ser-
mones adsuit qui nuntiaret, notatum sibi non longe a villa cubile lepore.
atqui aiunt praesentes medici, magnopere interest ad reliquias morbi resol-
vendas exercitatione uti medica, qualis erit facilis in propinquo venationis.
fingebat autem aegre se adduci ad id consilium dux. quando patriarcha igna-
rus quid strueretur etiam atque etiam suadere institit, medicis obsecratur
equoque consensu iret ad venandum leporem. assensus tandem est quasi
victus auctoritate viri dux, et in equum quasi parum valens ministerio suo-
rum impositus patriarcha ibi relicto, recta fertur Antiochiam iussaque re-
pente claudi portis civitatis regis ad patriarcham mittit literas quibus evo-
Niosph. Bryen.

τιέναι ὡς τάχιστα. ὁ δὲ ἔδυσχέραινε μὲν καὶ ἠπέλει δράσειν ἀνήκεστα, οὐ μόντοι γε καὶ δεδύνητο. ἀλλὰ τὴν Λαοδικεῶν καὶ ἄκων καταλαβῶν καὶ ὀλίγως ἐνδιατρούσας ἡμέρας ὥστε αὐτῷ τὰ
 D ἐγθῶδια κομισθῆναι ἐκ τῆς Ἀντιοχείων, ἀπήρε πρὸς τὸ Βυζάντιον.

29. Ὁ δὲ δοῦξ Ἰσαάκιος τοῦ ἐκ τοῦ πατριάρχου δίκως ἀπαλλαγὴς διώκει τὰ κοινὰ καὶ τὰς ἀναφρομένους ταῖς πόλει στάσεις ἐπειρᾶτο διαλύειν. ἀλλ' οὐκ ἦν ἡρεμήσαι τὸν τῶν Χριστιανῶν ἀρχαῖον πολέμιον· ταύτη τοι καὶ ἐξ αἰτίας βραχείας τοῦ στασιαστὰς αὐτίς κεκίνηκε. τῶν γὰρ ἄρτι προκόπτειν ἀρξαμένων τινὲς ἐκκαυθέντες ὑπὸ τοῦ φθόνου κατὰ τῶν ἐν τέλει καὶ τοῦ
 P 66 δουκὸς τὸ πλήθος ἐξώπλισαν. καὶ τὸν μὲν εἰσω τῆς ἀκρασίας συγκλείσαντες τὰς εἰσόδους ἐφρούρουσαν, κατὰ δὲ τῶν ἐξορμησάμενός τινας μὲν ἀνεῖλον, οἱ δὲ λοιποὶ πρὸς τὴν ἀκρόπολιν τὰς οἰκίας τῶν ἀρχόντων πορθοῦντες καὶ τὰ χρήματα διαρπαζόντες, ὁ δοῦξ τοῖνυν εἰς προὔπτον καταστάς κίνδυνον πρὸς τὰς πόλιν
 B ἄποκρῶσης συνελθούσης δυνάμειος κατεστρατήγει τοὺς στασιαστὰς. εἰς πολλὰ γὰρ μέρη τὸ στράτευμα διελὼν ἐκέλευσε ἀπελθεῖν πρὸς τὰ στενωπὰ καὶ τοὺς ἀπαντῶντας ξυλλαμβάνειν, ὡς μὴ ὁμοῦ γενόμενοι βοηθοῖεν ἀλλήλοις. οὐ γοηνομένου συνέβη τῶν
 B Ἀντιοχείων στασιαστῶν φθόνον γενέσθαι πολλὸν καὶ οὕτω μύλις τῆρ σιάσειν κατενυασθῆναι. ἄρτι δὲ ταύτης κατενυασθείσης τοὺς Ἀ-

12. κατὰ δὲ τῶν J Apertum est in his et proxime sequentibus plus turbata esse et corrupta.

cabatur Constantinopolim. indignatus ille est his visis et gravia minatus est. non potuit autem recusare quin obtemperaret, sed statim vel invitatus doctus Laodiceam, paucos ibi moratus dies, dum quae ad iter opus erant ei Antiochia deferrentur, Byzantium proficiscitur.

29. Dux vero Isaacius solutus cura et metu patriarchae recte administrandae quam curandam acceperat civitati libero animo vacabat resque illae, quae seditionum causae urbibus solent esse, removere conabatur. sed non poterat quiescere Christianorum antiquos hostis. quare is ex levi occasione seditiosos rursus commovit. nam eorum quidam qui emergere in claritatem nuper coeperant, invidia succensi adversus magistratos et ducem plebem armaverunt. et cum hunc quidem intra arcem conclusissent, aditus custodiebant, in magistratos vero reliquos impetu facto nonnullos occiderunt: interim dum alia seditiosorum manus diripiendis domibus principum quae vicinae arci erant pecuniisque depraedandis attendebant, dux in manifesto constitutus periculo misit ad circumpositas civitates auxilia accersens, ac brevi non modica manu congregata sapienti ratione bellum in seditiosos administrat. in multas enim partes exercitu diviso dispersit copias per angiportus inas obvias corripere, ne illi simul iuncti opem invicem ferrent. quo facto coegit Antiochenis seditiosorum caedem magnam fieri, ac sic quamquam aegre tumultum sedari. eo utcumque pacato sedulo dedit operam, ut civi-

τιοχεῖς ἔσπευδε θεραπεύειν. εἶτα διελθουσῶν ἡμερῶν ἄλλων ἡγ-
 γέλθη Τούρκων οὐκ ἐλαχίστην μοῖραν κατὰ Συρίας χωρεῖν. ὁ δὲ V 47
 τὰς δυνάμεις ἀναλαβὼν ἐξῆι. συνείπετο δὲ οἱ καὶ ὁ ἐπ' ἀδελφῆ
 τούτου γαμβρὸς Κωνσταντῖνος ὁ τοῦ βασιλέως Διογένους υἱός.
 5 ἐντυχῶν δὲ τοῖς Τούρκοις καὶ μάχην μετ' αὐτῶν συνάψας ἠτήθη,
 καὶ γενναίως ἀγωνισάμενος καὶ τραύματα ἱκανὰ παρ' αὐτῶν λα-
 βῶν αὐτὸς μὲν ἐάλω, ἀνῆρέθη δὲ καὶ ὁ Διογένης. τὸν μὲν οὖν C
 εὐθὺς οἱ Ἀντιοχεῖς ἀποστειλαντες χρυσίου χιλιάδων ὠνήσαντο εἰ-
 κοσι καὶ τὰ ἐκ τοῦ πολέμου τραύματα θεραπεύειν ἔσπευδον· αὐ-
 10 τὸς δὲ εἰσέτι γνησίως δέκετο πρὸς αὐτοὺς καὶ τὰς ἀμοιβὰς ὡς
 οἷόν τε ἔσπευδε τούτοις ἀποδιδόναι. ἀλλὰ τὰ μὲν κατὰ τὴν Ἀν-
 τιόχειαν ἐν τούτοις ἦν, ὁ δὲ ἐξῆς λόγος δηλώσει καὶ περὶ τῶν
 κατὰ τὴν ἑσπέραν.

tatem benefactis demeretur sibi que popularem colligeret gratiam. paucis
 post diebus nuntiatum est non parvam Turcorum manum in Syriam irrum-
 pere. quo audito dux cum copiis adversus illos vadit. adiunxit se illi vir
 sororis eius Constantinus imperatoris Diogenis filius. occurrunt Turci. pu-
 gnatur. dux fortissime rem gerens multis vulneribus acceptis capitur. Con-
 stantianus Diogenes occiditur. et ducem quidem Antiocheni missa pretio vi-
 ginti millium aureorum redemerunt ceteraque belli mala reparare studuerunt.
 ipse autem hactenus mutua ipsi benevolentiam exhibet et quae bene meriti
 de ipso sunt affectu et beneficiis studet rependere. hoc statu erant res An-
 tiochenaе. quid interim ageretur in Occiduis partibus liber consequens do-
 cebit.

B I B Λ I O N Γ.

1. Ὅσα μὲν οὖν ξυνέβη κατὰ τὴν ἔω μετὰ τὴν τοῦ Διογένους P 68
 15 τοῦ βασιλέως καταλαβεῖν, καὶ ὅσαι ταραχαὶ καὶ ἀποστασίαι καὶ V 48
 στάσεις ἀνῆρθησάν τε καὶ αὐθις ἐσβέσθησαν, καὶ ὡς ἡ μεγίστη
 πασιῶν τυραννίς, γημὶ δὲ τοῦ Οὐρσελλοῦ, εἰς μέγα ἀρθεῖσα καὶ
 μεγίστων κακῶν αἰτία τῇ Ῥωμαίων γενομένη παρὰ τοῦ Κομνηνοῦ
 Ἀλεξίου καθήρητο ἔτι κομιδῇ νέου ὄντος καὶ στρατοπεδάρχου τῆς

17. δὴ] Fort. add. ἡ.

L I B E R I I I.

1. Quaecumque quidem contigerunt per Orientem post depositionem Dio-
 genis, turbasque defectiones, seditiones, qua excitatas, qua extinctas per
 id tempus, et ut omnium maxima tyrannis, Urselii dico, in magnum elata
 et maximorum causa malorum imperio Romano a Comneno Alexio adhuc ado-
 lescentulo exercituum Orientalium praefecto deleta sit, qui hunc praecedit

- V 49 ἔω ἀποδειχθέντος, ὁ πρὸ τοῦδε λόγος δηλοῖ. νυνὶ δὲ ἀπὸ τῶν κατὰ τὴν ἰῶσαν πραγμάτων ἀναγκαῖον μεταβῆναι πρὸς τὴν ἐσπέραν καὶ τινα τῶν ἐν αὐτῇ πραγμάτων ἀφηγησασθαι, ἵν' ἰερωῶ
- B τινι καὶ τάξει βαδίζων ὁ λόγος ἐπὶ τὰς πράξεις αὐτοῦ ἔλθῃ τοῦ Κομνηνοῦ Ἀλεξίου. ἐπειδὴ τῶν παίδων τοῦ θειοτάτου καίσαρος ὁ μὲν νεώτερος Κωνσταντῖνος ἀνὴρ ἀγαθὸς γενόμενος ἐξαίφνης ἀπέβιω, ὁ δὲ πρεσβύτερος Ἀνδρόνικος τὸ γενναῖον αὐτοῦ τῆς ψυχῆς παραστήσας κἀν τῷ κατὰ τοῦ Οἰρησελλοῦ πολέμῳ καὶ ἑαυτὸν προέμενος ὑπὲρ τῆς τοῦ πατρὸς σωτηρίας δεινῶς τετραυμάτωσθε ὡς μικροῦ δεῖν ἔξαιμος γεγονῶς ἐναντήλατε πρὸς τὸ Βυζάντιον, ἐπανέλθων δὲ καὶ ἐπιμελείας τυγῶν ὅτι πλείστης τῶν μὲν ἐκ τῶν τραυμάτων ἀλληθόνων ἀπήλλακτο, καχεξία δὲ σπλάγγων συσχ-
- C θεις ὑδέρῳ ληφθεὶς ἀπηγόρευτο πρὸς τῶν λατρῶν, ἀπονησῶσις τῆς τέχνης ἐπικουρῆσαι τῷ κάμνοντι· ἐπεὶ γοῦν οὕτω ταῦτα συνέβη καὶ ὁ καῖσαρ τὸν εὐκλεῆ βίον εἰς τὸν μοναδικὸν μετήμψεν, ὁ βασιλεὺς Μιχαὴλ φροντίσει μυρίαὶς ἐπάλαμει, τῶν τε Σαβῶν Θράκην τε καὶ Μακεδονίαν κατατρεχόντων, τοῦ τε Σθραβίνων ἔθρους τῆς δουλείας Ῥωμαίων ἀφηνιάσαντος καὶ τὴν Βασιγάρων δημοῦντός τε καὶ ληζόμενου. Σκοῦνοί τε καὶ Ναισος ἐκορ-
- P 69 οῦντο, καὶ αὐτὸ δὴ τὸ Σίρμιον καὶ τὰ περὶ τὸν Σαβίαν ποταμὸν χωρία καὶ αἱ παρίστριαι πόλεις αἱ μέχρι Βυδίνης κακῶς διαθήντο. ἐκεῖθεν δ' αὐτοῖς Χωροβάτοι καὶ Διοκλεῖς ἀποστάτας ἄπαν τὸ Ἰλλυρικὸν κακῶς διετίθουν.

21. διετίθεντο] V. διέθεντο.

liber explicat. nunc autem ab Orientalibus rebus necesse est transgredi in Occidentem et quaedam ibi gestorum enarrare, ut serie continua et nunquam interrupto ordine nostra progrediens oratio rursus ad Comneni Alexii acta revertatur. postquam filiorum praestantissimi Caesaris natu minimus Constantinus vir fortis subito extinctus est, maximus vero natus Andronicus generositate sua probata in bello maxime contra Urselium, quo se ipsum pro salute patris devovens tam graviter est vulneratus ut prope exanguis redierit Byzantium, ibique quam diligentissime curatus doloribus quidem vulnerum liberatus est, langore vero viscerum correptus hydropticus iudicatus est a medicis et ut gravius laborans quam qui iuari ope artis posset depositus atque conclamatus est. postquam haec inquam sic evenerunt, et Caesar inclytam vitam in monasticam professionem mutavit, imperator Michael curis innumerabilibus conflictabatur, Scythis quidem Thraciam et Macedoniam incursantibus, Slavorum vero gente iugum Romanae dominationis excutens et Bulgariam rapinis atque incendiis agente ferentisque. Scopi quoque et Naisus vastabantur, quam ipsum etiam Sirmium, et quae circa Savae ampem sita sunt oppida quaeque ad Istrum usque Vidiham incoent civitates graviter laborabant. inde rursus Chorebati et Diocenses rebellantes inversum Illyricum infestabant.

2. Τούτων οὕτως γινομένων ὁ βασιλεὺς Μιχαὴλ εἰς δέος ἐκπέπτωκε μέγα, καὶ ἐσκέπτετο κοινῶν τινα προσλαβέσθαι καὶ τὴν δευτέραν αὐτῷ ἀπονεῖμαι τιμὴν, φημὶ δὴ τὴν τοῦ καισαυρος. ἔπει δὲ τὸ συγγενὲς αὐτοῦ ἦσαν καθήρητο, πρὸς τῶν ἐν τέλει εἰς τοὺς στρατηγολογίους ἀπέβλεψε καὶ ἐζήτει καθ' ἑαυτὸν μετὰ τῶν περιουσιῶν τὸν πείρα πραγμάτων καὶ φρονήσεαι καὶ ἀρετῇ τῶν ἄλλων πλεονεκτοῦντα. ὡς δὲ πᾶσιν ἰδοῦμαι τοῖς περὶ αὐτὸν καὶ Β αὐτῷ τῷ λογοθέτῃ τοιοῦτος εἶναι ὁ Βρυέννιος Νικηφόρος, οὗ πρόσθεν ἡ ἱστορία ἐμνήσθη, τὰ πρὸς τὸν θεὸν πιστός, τὰ πρὸς 10 φίλων βέλαιος, δεινός τε ὑπαισθέσθαι τὸ μέλλον καὶ προφυλάξασθαι στρατηγῆσιν τε κατ' ἐχθρῶν δοκιμιάτατος, εὐδὲς γράμμασι βασιλικοῖς ἐξ Ὀδρουσῶν μετεπέμπετο. πρὸ τοῦ δὲ τούτου τὸν ἄνδρα εἰς τὴν βασιλίδαν ἐπανελθεῖν κοινοῦται ὁ βασιλεὺς τὸν λόγον τινὶ τῶν τῆς συγκλήτου βουλῆς, καθ' αἶμα τούτῳ μητροδεν 15 προσήκοντι. ὁ Δρουγγάριος οὗτος ἦν Κωνσταντίνος, ὁ τοῦ τῆς πατριαρχίας τὸν θρόνον ἰθύναντος πάλαι Μιχαὴλ ἀδελφιδουῶς, ὃς ἐπεκέκλητο Κηρολλάριος. ὁ δ' ἀκούσας βαρέως ἔφερε τὰ 20 λεχθέντα· πάλαι γὰρ ἦν ὀνειροπολῶν τὴν βασιλείαν. ἀπαιτούμενος οὖν γνώμην εἰσαγαγεῖν ἔφησε τὸν μὲν ἄνδρα γινώσκειν καὶ ἐπαινεῖν, τὴν δὲ περὶ αὐτοῦ σκέψιν τε καὶ βουλὴν οὐδὲ πᾶν τι ἐπαινεῖν. ἀλλ' ἤτοι (φησὶ) καὶ τῆς βασιλικῆς ἀρχῆς ὑπεκοτήναλ σε ἐκονσίως τούτῳ χρῆ, ἀνδρὶ ὄντι γενναίῳ καὶ δραστηρίῳ καὶ

21. ἤτοι] V. εἰ τι.

2. His commotus et in gravem adductus metum imperator Michaēli cogitabat consortem aliquem assumere imperii, cui secundam, hoc est Caesaris, dignitatem conferret. quia vero familia eius et consanguinitas erat exhausta, consumptis varia clade plerisque, circumspiciebat inter eos qui honores gerebant et sua ipsius acri consideratione adhibita et domesticorum intīme familiarium consilio, num quem reperiret experientia rerum prudentia et virtute supra ceteros eminentem. ut autem omnibus qui circa ipsum erant et ipsi logothetae visus est talis Bryennius Nicephorus, cuius haec historia prius meminī, religione praecclarus, in amicitia firmus, providus in praesentando futuro, acerrimus in praecavendo, rei quoque bellicae peritissimus et ductandis in hostes exercitiis artis ac fortitudinis probatae, is statim regis literis ex Odrusis evocatus est. prius vero quam talis vir Constantinopolim reverteretur, communicat imperator eius ad res adhibendi consilium cuidam e senatoribus materno genere sibi conjuncto. hic erat Drungarius Constantinus Michaēlis dudum patriarchae patruelis, cui erat cognomen Cerollarius. id iste ut audivit graviter accepit, utpote qui sibi pridem ipsi imperium despondisset. rogatus igitur de re sententiam, dixit: virum quidem istum sibi notum et probatum, consilium tamen eius imperio admovendi neutiquam probari. nisi forte, inquit, velis sponte imperio universo cedere huic homini strenue navoque, pro cetera sua industria et fortitudine in loco secundo non quieturo. quod si hoc non decrevistis, et vitare vis ne invitus

φέκτη, ἢ εἰ μὴ ἄκων βοόλοιο τοῦτο παθεῖν, τοῦ τὸ κοινῶν αὐ-
τὸν λαβέσθαι σκέμματος ἀποστῆναι. ταῦτ' εἴρηκε καὶ εἰς θεός
μέγα τὸν βασιλεῖα ἐνέβαλε καὶ ἄλλως δεῖλόν τε ὄντα καὶ τῆρ ἑσ-
τοῦ σκῆν ὑποπτήσονται, ὃ φασιν.

- V 50 3. Ἀφικομένον τοίνυν τοῦ Βρυεννίου ὁ βασιλεὺς Μιχαήλ⁵
D τὸν σκόπον μεταθέμενος ἐβούλετο τοῦτον δοῦκα τῆς τῶν Βουλγάρων
ἀποδείξασθαι πύσης χώρας, ὥστε δι' αὐτοῦ καὶ τὸ Σθλα-
βίων ἔθνος κατακυριεύσασιν ἀνασταλῆναι. καὶ δὴ ἐν Βουλγαρίᾳ
γενόμενος ἐν βραχεῖ καιρῷ ἐς τοσοῦτον τὸ Σθλυβίων ἑταπεινώσασιν
ἔθνος, ὡς ὑπὸ ζυγὸν Ῥωμαίων αἰθεῖς τοῦτο ποιῆσαι καὶ ἀγαπᾶν¹¹
ὑπ' ἐκείνου τῶν ἐν Βουλγαρίᾳ πραγμάτων κυριεύεσθαι. ἐπεὶ δὲ
Χωροβάτοι καὶ Διοκλεῖς τὴν Ἰλλυρίδα κακῶς διείθον, καὶ τὸ
P 70 Φράγγων ἔθνος κατακυριεύσασιν τῆς Ἰταλίας καὶ Σικελίας δεσπᾶ
κατὰ Ῥωμαίων ἐμελέτων, ἐβουλευέτο τοῦτον ὁ Μιχαήλ ἐκ τῆς
Βουλγαρίας ἐπὶ τὸ Δυρράχιον μεταβαίνειν, ὃ μητρόπολις ἐστὶ τῶν
Ἰλλυρικοῦ. ἐδθὺς οὖν γράμματα πρὸς ἐκεῖνον ἐπέμπετο οὐ π-
λεύοντα μᾶλλον ἢ ἀξιούντα τῆρ εἰς τὸ Ἰλλυρικὸν μεταβῆναι. ἀρί-
κετο οὖν, καὶ πάντες ἀσμένως αὐτὸν ὑπεδέχοντο οἱ ἐγγύριοι· ἦ
γὰρ ὁ ἀνὴρ χαριστάτος καὶ ἐλευθεριώτατος. βραχὺν δὲ τῶ
χρόνον ἐκεῖσε ἐνδιατρίψας ὥστε τὰ πρὸς τὸν πόλεμον ἐξαρτῶσαι,¹²
B ἰστράτευσεν κατὰ Διοκλέων καὶ Χωροβάτων. ἐν ὀχυρωτάτοις δὲ
τούτων χωρίοις στρατοπεδουμένων, τὰς δυσχωρίας αὐτὸς καθαι-

1. ἦ] Addidi suadente Bekkero.

ibid. βοόλοιο] Ita Bekker pro
βουλοιο.

adigaris ad id quod horres, revoca sis male formatum et nimis periculosum
consilium viri talis in imperii consortium assumendi. his dictis vehementer
conterruit imperatorem, pavidum alioqui et suam ipsius, quod dici solet,
umbram timere solitum.

3. Cum igitur advenisset Bryennius, imperator Michaël mutata prius
voluntate ducem ipsum declaravit universae Bulgarorum regionis, ut pre-
valentem illic Slavinorum gentem comprimeret. in quo non sane spes fefel-
lit. illuc enim profectus brevi tempore animos audacium Slavorum belli suc-
cessibus deiecit, ut iugo Romanae potentiae rursus colla submitterent et si-
cile paterentur tali Bulgariae duci obsequi ac servire sese. quoniam vero
Chorobati et Diocenses Illyricum incursabant, et gens Francorum Italia
Siciliaque occupatis gravia in Romanos meditabatur, putavit e re fore Mi-
chaël Augustus si Bryennium e Bulgaria Dyrrachium transferret, quae urbs
est metropolis Illyrici. statim ergo ad eum litterae mittuntur non iubentes
magis quam rogantes ut in Illyricum transiret. ivit igitur, et cuncti eum fi-
benter indigenae susceperunt, erat enim homo gratiosissimus et liberalis-
mus. sumpto autem ibi aliquo non magno temporis spatio ad expeditionem
comparandam duxit exercitum contra Diocenses et Chorobatos. cum satis
illi in praeruptis et accessu difficilibus castra muniscat locis, hanc exp-

ρειν ἔσπευδεν. ὀπίστας γὰρ πρότερον τοὺς στρατιώτας διέβαινε τοὺς στενωποὺς, δεδιότος δὲ τοῦ στρατεύματος ἐν τῷ ὑποστρέφειν τὰ δυοδιόδευτα, ἐκέλευε τοὺς ἐγχωρίους συχνὰς ἄξινας ἐπιφερομένους ὀπισθεν ἔπεσθαι καὶ καθυίρειν τὰ δύσβατα καὶ τὰς 5 ὁδοὺς εὐρύνειν. οὗ γενομένου προθύμως οἱ στρατιῶται κατὰ τῶν πολεμίων ἐχώρουν, καὶ οὕτω κατὰ τὸν τρόπον γενόμενος ἔνθα τὸ τῶν ἐναντίων στράτευμα ἦν, προσέβαλε τούτῳ καὶ μάχης ἰσχυρᾶς γενομένης κατὰ κράτος ἐνίκησε. τὰς γοῦν πόλεις ἀπάσας ὑποσπόνδους Ῥωμαίοις ποιησάμενος καθάπερ τὸ πρότερον καὶ 10 ὁμήρους λαβὼν καὶ φρουρὰν ἀποχρῶσαν ἐφ' ἑκάστην χώραν καταλιπὼν ἐπανῆκεν εἰς τὸ Δυρράχιον, ἐπεὶ δ' ἐξ Ἰταλίας πεμπόμεναι νῆες τὰς φορητοὺς ναῦς καταρνούσας κακῶς διετίθουν, σκόπον ἔθετο καὶ τούτων τὴν ὁρμὴν ἀναστείλαι. καὶ μέντοι καὶ ἀνίστειλε ταύτην ταχέως τριήρεις κατ' αὐτῶν ἔξοπλίσας καὶ πολ- 15 λὰς μὲν τῶν ληστρικῶν καταποντίσας νηῶν οὐκ ὀλίγας δὲ κατασχών, ὡς ὑποπτήξαι πάντα τὸν ἐν Ἰταλίᾳ στόλον καὶ συσφαιλῆσαι.

4. Ταῦτα μὲν οὕτω πέπρακτο ἄξια ὄντα τιμῆς καὶ γε-
 ρῶν. ἀλλ' ὁ φθόνος οὐκ ἤνεγκεν ἔργα τοιαῦτα ἀνδρὸς ἀρίστου,
 20 ἀλλὰ τὰς συκοφαντῶν ἠρέθισε γλώσσας τῶν λαλούντων εἰρήνην Δ
 μετὰ τῶν πλησίον αὐτῶν, ὃ φησιν ὁ θεῖος Δαβὶδ, κακὰ δὲ ἐν
 ταῖς καρδίαις αὐτῶν. ὑπεισελθόντες οὖν τὴν τοῦ βασιλέως κου-
 φότητα κατελάλουν λάθρα τοῦ ἀνδρὸς ὡς τυραννεῖν μελετῶντος.

diendi purgandique quod ad hostes forebat itineris rationem inlit, armatos prius milites per angustias traiecit. metuente vero ex ipsa experientia praesentis difficultatis laborem, qui redeuntibus per tam impeditas semitas exantlandus superesset, inasit dux indigenas magno numero armatos ascūs pone agmen sequi et per quemcumque saltum angustum aegre milites perfruerant aperire virgultis excidendis complanandis ac dilatandis viis. quod videntes milites securo animo in hostes ibant. cum sic ad locum processisset, ubi castra erant hostilia, direxit aciem acrique praelio commisso praecclare vicit. moxque civitatibus eius tractus cunctis sub Romani ut prius foederis conditionem redactis, obsidibus acceptis et idoneis cuique loco praesidiis impositis, Dyrrachium revertit. quoniam vero piraticae ex Italia naves onerarias negotiatorum nostrorum depraedabantur, huic quoque malo remedium facere decrevit et sane ut decreverat fecit. armavit enim et immisit in classem piraticam triremes, quae multas Italicarum pavium partim depresserunt, partim ceperrunt. unde factum ut metu per Italiam littora vulgato grassationes latronum illinc prius erumpentium sisterentur.

4. Haec sic gesta digna honore ac praemiis erant. sed invidia non tulit opera talia viri optimi, verum in eum calumniatorum irritavit linguas loquentium pacem cum proximo suo, ut ait divinus David, mala autem in cordibus eorum. subrepentes igitur insidiose imperatoris levitati obtractabantur clam

δέκτη, ἢ εἰ μὴ ἄκων βούλοιο τοῦτο παθεῖν, τοῦ τὸ κοινωτὸν ἀ-
τὸν λαβέσθαι σκέμματος ἀποστήναι. ταῦτ' εἶρηκε καὶ εἰς ἄλλο
μέγα τὸν βασιλεῖα ἐπέβαλε καὶ ἄλλως δειλὸν τε ὄντα καὶ τὴν ἰσ-
τοῦ σκιάν ὑποπτήσονται, ὃ φασιν.

- V 50 3. Ἀρικομένον τοίνυν τοῦ Βρυεννίου ὁ βασιλεὺς Μιχαὴλ⁵
D τὸν σκόπον μεταθέμενος ἐβούλετο τοῦτον δοῦνα τῆς τῶν Βουλγα-
ρων ἀποδέξασθαι πάσης χώρας, ὥστε δι' αὐτοῦ καὶ τὸ Σλα-
βίνων ἔθνος κατακυριεύσαν ἀνασταλῆναι. καὶ δὴ ἐν Βουλγαρίᾳ
γενόμενος ἐν βραχεῖ καιρῷ ἐς τοσοῦτον τὸ Σθλαβίνων ἐταπίνωσεν
ἔθνος, ὡς ὑπὸ ζυγὸν Ῥωμαίων αἰθῆς τοῦτο ποιῆσαι καὶ ἀγαθῶν
ἐπ' ἐκείνου τῶν ἐν Βουλγαρίᾳ πραγμάτων κυριεύεσθαι. ἐπὶ δὲ
Χωροβάτοι καὶ Διοκλεῖς τὴν Ἰλλυρίδα κακῶς διετίθουν, καὶ τὸ
P 70 Φράγγων ἔθνος κατακυριεύσαν τῆς Ἰταλίας καὶ Σικελίας ἐπὶ
κατὰ Ῥωμαίων ἐμελέτων, ἐβουλεύετο τοῦτον ὁ Μιχαὴλ ἐκ τῆς
Βουλγαρίας ἐπὶ τὸ Δυρράχιον μεταβαίνειν, ὃ μητρόπολις ἐστὶ τῆς
Ἰλλυρικοῦ. εὐθὺς οὖν γράμματα πρὸς ἐκεῖνον ἐπέμπετο οὐκ
αλέουσα μᾶλλον ἢ ἀξιοῦντα τὴν εἰς τὸ Ἰλλυρικὸν μεταβῆναι. ὄρι-
κτο οὖν, καὶ πάντες ἀσμένως αὐτὸν ὑπέδεχοντο οἱ ἐγχώριοι· ἦ
γὰρ ὁ ἀνὴρ χαριστάτος καὶ ἐλευθεριώτατος. βραχὺν δὲ πε-
χρόνον ἐκεῖσε ἐνδιαιτήσας ὥστε τὰ πρὸς τὸν πόλεμον ἐξαρτῶσαι.
B Ἰστράτευσε κατὰ Διοκλέων καὶ Χωροβάτων. ἐν ὀχυρωτάταις δὲ
τούτων χωρίοις στρατοπεδουμένων, τὰς δυσχωρίας αὐτὸς καθι-

1. ἦ] Addidi suadente Bekkero.

[ibid. βούλοιο] Ita Bekker pro
βούλοιο.

adigaris ad id quod horres, revoca sis male formatum et nimis periculosum
consilium viri talis in imperii consortium assumendi. his dictis vehementer
conterruit imperatorem, pavidum alioqui et suam ipsius, quod dici solent,
umbram timere solitum.

3. Cum igitur advenisset Bryennius, imperator Michaël mutata prius
voluntate ducem ipsum declaravit universae Bulgarorum regionis, ut pre-
valentem illic Slavinorum gentem comprimeret. in quo non sane spes fuit.
illuc enim profectus brevi tempore animos audacium Slavorum belli suc-
cessibus deiecit, ut iugo Romanae potentiae rursus colla submitteret et fi-
cile paterentur tali Bulgariae duci obsequi ac servire sese. quoniam vero
Chorobati et Diocenses Illyricum incursabant, et gens Francorum Italia
Siciliamque occupatis gravia in Romanos meditabatur, putavit e re fore Mi-
chaël Augustus si Bryennium e Bulgaria Dyrrachium transferret, quae urbs
est metropolis Illyrici. statim ergo ad eum litterae mittuntur non iubeo
magis quam rogantes ut in Illyricum transiret. ivit igitur, et cuncti eum li-
benter indigenae susceperunt, erat enim homo gratiosissimus et liberalis-
simus. sumpto autem ibi aliquo non magno temporis spatio ad expeditionem
comparandam duxit exercitum contra Diocenses et Chorobatos. cum totum
illi in praeruptis et accessu difficilibus castra munisset locis, haec exp-

φειν ἔσπενδεν. ὀκλήσας γὰρ πρότερον τοὺς στρατιώτας διέβαινε τοὺς στενωποὺς. δεδιότος δὲ τοῦ στρατεύματος ἐν τῷ ὑποστρέφειν τὰ δυσδιόδευτα, ἐκέλευε τοὺς ἐγχωρίους συγχᾶς ἀξίνας ἐπιφερομένους ὀπισθεν ἔπεσθαι καὶ καθαιρεῖν τὰ δύσβατα καὶ τὰς ὁδοὺς εὐρύνειν. οὗ γενομένου προθύμως οἱ στρατιῶται κατὰ τῶν πολεμίων ἐχώρουν, καὶ οὕτω κατὰ τὸν τόπον γενόμενος ἐνθα τῶν ἐναντίων στράτευμα ἦν, προσέβαλε τούτῳ καὶ μάχης ἰσχυρᾶς γενομένης κατὰ κράτος ἐνίκησε. τὰς γοῦν πόλεις ἀπάσας ὑποσπόνδους Ῥωμαίοις ποιησάμενος καθάπερ τὸ πρότερον καὶ Ὀδημήρους λαβὼν καὶ φρουρὰν ἀποχωρῶσαν ἐφ' ἐκίστην χώραν καταλιπὼν ἐπανῆκεν εἰς τὸ Λυρράχιον. ἐπεὶ δ' ἔξ Ἰταλίας πεμψόμεναι πῆες τὰς φορτηγὰς ναῦς καταιρνούσας κακῶς διετίθουν, σκόπον ἔθετο καὶ τούτων τὴν ὁρμὴν ἀναστέλλαι. καὶ μέντοι καὶ ἀνέστειλε ταύτην ταχέως τριήρεις κατ' αὐτῶν ἔξοπλίσας καὶ πολ-
 15 λὰς μὲν τῶν λησιτικῶν καταποντίσας νηῶν οὐκ ὀλίγας δὲ κατασχών, ὡς ὑποπτεῖται πάντα τὸν ἐν Ἰταλίᾳ στόλον καὶ συσταλῆναι.

4. Ταῦτα μὲν οὕτω πέπρακτο ἀξία ὄντα τιμῆς καὶ γερῶν. ἀλλ' ὁ φθόνος οὐκ ἠνεγκεν ἔργα τοιοῦτα ἀνδρὸς ἀρίστου,
 20 ἀλλὰ τὰς συκοφαντῶν ἠρέθισε γλώσσας τῶν λαλοῦντων εἰρήνην D μετὰ τῶν πλησίων αὐτῶν, ὃ φησιν ὁ Θεῖος Δαβίδ, κατὰ δὲ ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν. ὑπεισελθόντες οὖν τὴν τοῦ βυσιλέως κούφότητα κατελάλουν λάθρα τοῦ ἀνδρὸς ὡς τυραννεῖν μελετῶντος.

diendi purgandique quod ad hostes ferebat itineris rationem inlit, armatos prius milites per angustias traiecit. metuente vero ex ipsa experientia praesentis difficultatis laborem, qui redeuntibus per tam impeditas semitas exantlandus superesset, iussit dux indigenas magno numero armatos ascis pone agmen sequi et per quemcumque saltum angustum aegre milites perfruerant aperire virgulis excidendis complanandis ac dilatandis viis. quod videntes milites securo animo in hostes ibant. cum sic ad locum processisset, ubi castra erant hostilia, diraxit aciem acrique praelio commisso praeclare vicit. moxque civitatibus eius tractus cunctis sub Romani ut prius foederis conditionem redactis, obsidibus acceptis et idoneis cuique loco praesidiis impositis, Dyrrachium revertit. quoniam vero piraticae ex Italia naves onerarias negotiatorum nostrorum depraedabantur, huic quoque malo remedium facere decrevit et sane ut decreverat fecit. armavit enim et immisit in classem piraticam triremes, quas multas Italicarum navium partim depresserunt, partim ceperunt. unde factum ut metu per Italiae littora vulgato grassationes latronum illinc prius erumpentium sisterentur.

4. Haec sic gesta digna honore ac praemiis erant. sed invidia non tulit opera talia viri optimi, verum in eum calumniatorum irritavit linguas loquentium pacem cum proximo suo, ut ait divinus David, mala autem in cordibus eorum. subrepentes igitur insidiosae imperatoris levitati obtrectabantur clam

ὡν κινήσεις τοῖς λόγοις ἐκείνος τῶν αὐτῶ πιστοτάτων ἔτα (ὁ Καππαδόκης οὗτος Εὐστάθιος ἦν) πρὸς τὴν Ἰλλυρίδα ἐκπέμπει, παραγγείλας αὐτῶ λάθρα τὰ περὶ τῶν μηνυθέντων ἐξακριβώσασθαι. ἀπειλόντα δὲ τοῦτον μάλᾳ ἀσμένως ὁ Βρυέννιος ὑποδέχεται, καὶ τοσοῦτον αὐτὸν ᾤκειώσατο ὡς καὶ τὰ τοῦ δράματος αὐ-
 P 71 τῶ ἀπαγγεῖλαι καὶ οὗτου χάριν πρὸς βασιλέως ἐπέμψθη. τούτῳ δ' ἀκούσας ἐκείνος ἐδάκνυτο τὴν ψυχὴν καὶ εἰς δέος ἐνέκλιτο. οὐ μέντοι καὶ πρὸς ὀργὴν ἐκινεῖτο, ἀλλ' ἐπέειχε τέως καὶ ἐσκάπει
 V 51 τί ποτ' ἂν δράσειεν. ἔτι δ' ἐν τούτοις ὄντος ὁ ἐκείνου αὐτάδει-
 φος ἐφοῖτα πρὸς τὸ Βυζάντιον προσεχῶς ἀριστεύσας κατὰ Σεν-
 θῶν. ἦτι οὖν ἐκ βασιλέως τῆς ἀριστείας τὰς ἀμοιβὰς τῶ λογο-
 θέτῃ δι' ὄχλου γινόμενος. ὡς δὲ παρωρᾶτο καὶ κενὸς ἀπέμ-
 πετο, ἐδυσφόρει μάλᾳ καὶ ἠνιάτο. ἐπεὶ δὲ καὶ ὁ τοῦ Φλαύριου
 υἱὸς Βασιλάκης ἐκ Παφλαγόνων ἀφίκετο οἰόμενος καὶ αὐτὸς ἐκ
 βασιλέως δωρεὰς τινας σχεῖν (καὶ γὰρ ἦν ἀνὴρ ἀγαθὸς τὰ πολι-
 B 51 μικά), ἀπετύγγανε δὲ καὶ οὗτος τῶν κατὰ σκοπὸν καὶ διὰ τοῦτο
 ἠνιάτο καὶ ἡσαλλεν, ἐντυχόντες ἀλλήλοισιν εἰς λόγους ἤλθειν
 ἄμφω καὶ πολλὰ κατεβῶν τῆς τοῦ βασιλέως ἀνελευθερίας καὶ
 τῆς τοῦ λογοθέτου σκληρότητος. εἰς τοσοῦτον οὖν αὐτοῖν τὰ τῆς
 ἐντυχίας προῆλθον, ὡς καὶ ὄρκια δοῦναι καὶ λαβεῖν ἐπὶ τῶ σαί-
 ψασθαι τι σφῶν σνοῖσον καὶ τῇ Ῥωμαίων ἀρχῇ, καὶ μέντοι καὶ
 ἀνέκφορα τηρῆσαι τὰ βουλευθέντα. τὰ δὲ ἦσαν ἀποσκευάσασθαι
 μὲν τὸν οὕτως ἀνελεύθερον καὶ ἀνοικονόμητον, κυτυστῆσαι δὲ εἰς

2. Καππαδόκης] V. Καππάδοκος.
 pro ἐλευθερίας.

18. ἀνελευθερίας] Ita P.

Bryennio tamquam imperium affectanti, quorum sermonibus motus ille unus ex sibi fidissimis (erat is Eustathius Cappadox) in Illyricum mittit, dato illi clam mandato inquirendi de rebus ad se delatis. hunc ad se profectum libertissime Bryennius excepit tantumque demeruit ut arcanum ei aperiret indicaretque cuius rei causa mitteretur ab imperatore. pupugit id vehementer viri animum et metu non parvo affecit, non tamen in iram accendit: tenuit enim se adhuc et deliberabat tantum quid ageret. dum in eo erat, frater eius Constantinopolim rediit re paulo ante bene gesta contra Scythas. petebat igitur ab imperatore pretium operae fortiter navatae frequenter id urgens apud logothetam. ut autem despiciebatur et dimittebatur vacuus, hunc perurum indignabatur et aegre ferebat. postquam autem et Flori filius Basilicos e Paphlagonia venit sperans et ipse ab imperatore munera, erat enim vir bello fortis, et spe frustratus ipse quoque est nec patientius repulsam talis, convenientes ambo mormurabant invicem de illiberalitate imperatoris et logothetae duritie tantumque illo congressu sunt provecti, ut mutae conlurarent considerataros se quid utile ipsis et Romano imperio foret, interis autem in arcano habituros quae molirentur. haec autem erant: removere de solio ita illiberalem et male dispensantem opes imperii principem; imp-

τὴν Ῥωμαίων ἀρχὴν ἄνδρα πολλοῖς κομισῶντα πλεονεκτήμασι, καὶ μὴ ὑπ' ἀνδρὸς ἔκτομιον οὕτω τοῖς στρατηγῶς Ῥωμαίων ἐμπαλιζοῦσθαι. ἰδοῦκε ὁὖν αὐτοῦν ὡς τύχιστα τὸν Βρυέννιον ἐξ Ἰλλυριδος μεταπέμπεσθαι κάκεινον ἀρχηγόν τοῦ σκέμματος κα- C
5 θιστᾶν.

5. Τούτων τῶν βεβουλευμένων ὁ μὲν Βρυέννιος Ἰωάννης οἴκαδε ἀπῆει, ὁ δὲ Βασιλάκης εἰς τὸ Βυζάντιον ἔμεινεν. οὕτω βραχὺς δεῖλθε καιρὸς, καὶ τῶν βαρβάρων τις τῶν πελεκηφόρων, οἷς ἢ τῶν βασιλείων πεπιστευτο φυλακῆ, ἐν Ὀδρυσοῖς ἐφοῖτα
10 πρὸς τὴν πάλαι μὲν Ὀρεσιτιάδα καλουμένην νυνὶ δὲ Ἀδριανούπολιν· ὃς καταλῶσας ἐν τινι πανδοχείῳ, ἐπειδὴ ἰκανῶς οἴνου ἀνεφορεῖτο, ἀπεφοίβαζε τὰ ἐντὸς ὡς πεμφθεῖη πρὸς τοῦ λογοθέτου δόλω μετελθεῖν καὶ ἀνελεῖν τὸν Βρυέννιον. μηνυθέντων δὲ τού-
των τῷ Βρυέννιῳ ὁ βάρβαρος εὐθὺς ξυλλαμβάνεται καὶ πρὸς ἐξέ- D
15 τασιν ἤγετο, καὶ εἰθ' ἕκων ἔκτε ἄκων ξυνετίθετο ταῦθ' οὕτως ἔχειν. τὴν ῥίνα ὁὖν αὐτοῦ προστάξας τμηθῆναι ὁ Βρυέννιος Ἰωάννης πρὸς τὸν ἀδελφὸν εὐθὺς ἐξέπεμψε γράμματα πρὸς ἀποστασίαν αὐτὸν λρεθίζοντα. διακομισθέντων ὁὖν πρὸς αὐτὸν τῶν γραμμάτων κατὰ τὸ Λυρράχιον, πλήρης ἦν ὁ ἀνὴρ φροστίδος
20 οὐκ ἔχων ὃ τι καὶ δράσειε. τὸ τε γὰρ πρὸς ἀποστασίαν χωρῆσαι δεινὸν ᾤετο καὶ μεγίστων κακῶν αἴτιον, τὸ τε ἑαυτὸν εἰς προὔπτον κίνδυνον παραδοῦναι πάντων καταφρονήσαντα οὐκ ἀνδρὸς ἔκρινεν ἀγαθοῦ εἶναι καὶ συνετοῦ καὶ γενναίου. τούτοις παλαιῶν τοῖς,

11. ἀνεφορεῖτο] ἐνεφορεῖτο?

nec vero Romano imperio virum aliquem virtutibus et rebus gestis eo loco dignum, nec diutius pati semivirum eunuchum sic Romanae militiae ducibus illudere. visum autem strique est quam primum arcessendum ex Illyrico Bryennium et illum factionis suae principem constituere.

5. His ita decretis Ioannes Bryennius domum abit. Basiliacos vero Byzantii substitit. non multo post quidam et barbaris securigeris, quibus palatii imperialis credita custodia est, in Odrysos venit ad civitatem olim quidem Orestiadem vocatam: nunc Adrianopolis dicitur. hic cum divertisset in stabulum publicum et multo mero se ingurgitasset, quae acceperat arcana palam aperuit, mitti se proclamans a logotheta dolo circumventum occideret Bryennium. ea cum indicata Bryennio essent, barbarus statim comprehenditur et tormentis admotus volens nolensque cogitur fateri rem ita habere. Ioannes Bryennius iussit huic nasum amputari statimque ad fratrem dat literas quibus eum ad rebellionem hortabatur. his Dyrrachinam ad Nicephorum Bryennium perlatis plenus ille sollicitudine erat aesciens quid ageret. tunc enim rebellare grave putabat et maxima mala inde eventura providebat: rursus obiectare se manifesto periculo consilii et iudicii quae undique afferebantur omnibus contemptis non indicabat vixi fortis et prudentis esse. his

λογισμοῖς δέμεινε μέχρι πολλοῦ, καίτοι συγχρῶς ὑπὸ ἐπιστολῶν ἐρεθιζόμενος ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ.

- P 72 6. Ἀλλὰ τὰ μὲν κατὰ τοῦτον ἐν τούτοις ἦν. ὁ δὲ καῖσαρ τὴν πρὸς θάνατον φερόμενον ὄρων τὸν υἱὸν καὶ τοὺς παῖδας ἐκ-
 του κομιδῇ νέους, ἔσπευδεν ὡς ἔοικεν ἐπίκουρον τῇ οἰκίᾳ ἐκείνου 5
 εἰσαγαγεῖν, ἐκείνου τε πρὸς τοῦτο αὐτὸν παραθῆγοντος καὶ τῆς
 καλλίστης πιασῶν γυναικῶν αὐτοῦ ὁμευνέτιδος, ἧς τῷ ἔξωθεν
 κάλλει τὸ ἐντὸς ξυνεξέλαμπε κάλλος, καὶ τῇ περιφανείᾳ τοῦ γέ-
 νους αἱ τῶν ἀρετῶν ἀγλαΐαι καὶ ἡ τῶν ἡθῶν κοσμιότης συτή-
 B στραπτε. πατρόθεν γὰρ εἰς τὸν βασιλέα Βουλγάρων τὸν Σαμουήλ 10
 ἀνεῖλκε τὸ γένος, Τρωϊάννου θυγάτηρ οὕσα τοῦ ἐκείνου υἱός,
 μητρόθεν δὲ εἰς τοὺς Κοκτοστεφάνους καὶ τοὺς Ἀβυλλάντας καὶ
 τοὺς Φωκάδας τοὺς πάλαι περιφανεστάτους καὶ πλοῦτιν κελῶ
 V 52 κομῶντας. αὕτη γοῦν ἡ συνέσει πιασῶν γυναικῶν διαφέροσσι
 οὐκ ἀνῆκε τὸν ἄνδρα παραθῆγουσα ἀρωγὸν τῶν ἐκείνου παῖδων 15
 εἰσαγαγεῖν τινα, καὶ μέντοι καὶ γνώμην εἰσήνεγκεν ὡς μὲν σπυ-
 τωτάτην ὡς δὲ λυσιτελεστάτην. ἡ δὲ ἦν τὸ τὸν Κομνητὸν Ἀλέ-
 ξιον συνάψαι τῇ πρωτοτόκῃ τῶν θυγατέρων. τριῶν γὰρ θυγατέ-
 C ρων ἀποδειχθέντες γεννήτορες τὴν μὲν νεωτέραν Θεοδώραν εἰ
 βρέφους αὐτὴν τῷ θεῷ προσσάθεντο καὶ τῷ καθαρῷ δι' ἀπα- 20
 θείας νυμφίῳ προσήρμοσαν, ἀμφοῖν δὲ ταῖν ἄλλαιν ἐφρόντιζον,

21. ταῖν ἄλλαιν] V. ταῖς ἄλλαις.

fluctuans cogitationibus diu haesit, quamquam frequenter epistolis a fratre urgeretur.

6. Ac Bryennii quidem res hoc loco erant. Caesar vero morientem incurabili morbo filium videns filioles aetate adhuc tenerrima relinquendum plures, cogitabat si quo modo posset labanti domui aliquem insinuare qui praesidio ipsi foret in dubiis fortunae casibus. ad hoc patrem Caesarem ipse Andronicus hortabatur. hoc idem apud virum et socerum urgebat pulcherrima mulierum uxor Andronici: cuius praescellenti formae corporis egregia virtus animi et claritati generis illustri laudatissima morum innocentia vitaeque effici-
 ciorum constantia pari splendore respondebat. nam paternum quidem genus a Samuele ducebat Bulgarorum rege, e cuius filio Troïanne nata ipsa erat. materna vero ei prosapia referebatur ad Contostephanos, Aballantes, et Phocadas, familias olim illustrissimas epibusque praestantes. haec igitur non prudentia minus quam ceteris dotibus supra reliquas mulieres excellens nullum finem faciebat instigandi viri socerique ut defensorem infirmae puerorum aetati prospicerent inducerentque demum, nec rem designasse in genere contenta singillatim nominatimque monstrabat Alexium Comnenum, cui si darent coniugem primogenitam communium filiarum non illi solum usi puelle, sed fratribus praeterea eius sororibusque consulerent. tres porro filias susceperant, quarum minimam natu Theodoram ab ipsa prima infantia deo secreta-
 tam virginalibus nuptiis immaculato sponso coniuxerant. de aliis duabus

καὶ μᾶλλον τῆς ἤδη ῥηθείσης Εἰρήνης· καὶ γὰρ ἦν χαρίτων ἢ νεῦνις ἀνάπλευς, ὥρα τε σώματος διαλάμπουσα καὶ ἡθῶν ἀγλαΐταις. ὡς γοῦν ἢ ταύτης μήτηρ τὴν γνώμην εἰσήνεγκεν, ὃ τε καῖσαρ ἐπήγει καὶ ὁ πρωτοβεστιαῖρος, ὁ κλεινός φημι Ἀνδρόνικος, ἦσθη καὶ μονοῦ καὶ τῆς νόσου ἐπελανθάνετο. καὶ φοιτήσαντά ποτε πρὸς αὐτὸν τὸν Κομνητὸν Ἀλέξιον ἰδίᾳ παραλαβὼν ἐπυνθάνετο εἰ βούλοίτο γυναικὶ συναφθῆναι· καὶ γὰρ ἔφθη ἀποβιοῦσα ἢ πρώην τούτῳ συναρμοσθεῖσα θυγάτηρ τοῦ Ἀργυροῦ ἐκείνου ἀνδρὸς εὐγενοῦς καὶ πλούτῳ κομῶντος καὶ κτήσεως ὅτι πλείστης ὄντος δεσπότου. ὡς δὲ συντιθέμενον τοῦτον εὔρεν, εὐθὺς περὶ τοῦ κήδους ἀπήγγελλεν. ὁ δὲ ξυνετώτατος ὢν εἶπερ τις ἄλλος τῶν νέων ἦσθη μὲν τῷ ἀκούσματι, ἀνῆρτι δ' ὅμως τὰ περὶ τούτου τῷ θελήματι τῆς μητρός. ἐν ἀγῶσιν οὖν εὐθὺς ἕπασ ὁ οἶκος τοῦ καίσαρος, τῆς καλλίστης πασῶν γυναικῶν διεγειρώσης ἔπαν τὸ θεραπευτικὸν καὶ οἰκίδιον. οὔτε γὰρ τῷ βασιλεῖ πρόθυμον ἦν τὸ διὰ κήδους συναφθῆναι τῷ τούτου γένει τὸν Κομνητὸν, οὔθ' ἢ μήτηρ τούτου πρόθυμος ἦν ἀρχαίαν ἔχουσα τὴν δισμῆντιαν πρὸς καίσαρά τε καὶ τὴν οἰκίαν τοῦ καίσαρος, ὃ τε μὴν τοῦ κρατοῦντος ἀδελφός ὁ Πορφυρογέννητος Κωνσταντῖνος σφόδρα φιλῶν τὸν γενναῖον Ἀλέξιον οὐ συνεχῶρει τούτῳ τὸν γάμον ἀσπᾶσθαι τὸν τῆς ἐκείνου ἀνεψιῶς· ἦν γὰρ αὐτῷ ἀδελφὴ πρσιβυτέρα, Ζωὴ τὸ ὄνομα, ἣν ἐβούλετο τούτῳ συζῆσαι. τοσοῦτων τοίνυν ὄντων τῶν ἐμποδίων οὐκ ἀνῆκεν ἢ συνε-

sollliciti erant, maxime autem de modo memorata Irene. erat enim adolescentula gratis affluens, forma pariter corporis et splendore morum fulgens. ut autem huius coniugii mentionem mater intulit, concurrerunt certatim in ea comprobanda Caesar et protovestiarius ipse, inclytus inquam Andronicus, qui quidem ea propositione tantum est gavisus ut paene morbi oblivisceretur. quare ventitantem ad se officii causa Comnenum Alexium cum privatim aggressus interrogasset, ecquid vellet uxorem ducere? (nam paulo ante vivere desiderat quam is sibi nuper desponderat filia Argyri illius viri nobilis et pecunia possessionibusque omnis generis abundantis) ut autem assentientem invenit, cogitatum affinitatem aperuit. hic ille omnium prudentissimus iuvenis rem quidem valde probavit et propositione delectatus est, significavit tamen se pendere in hoc ex voluntate matris. magna hic occupatio facta est universae Caesaris domui, pulcherrima Andronici coniuge familiares omnes adhibente urgenteque ut pro se quisque contenderent in expediendo negotio non modicis difficultatibus impedito. nam neque imperatori placebat ei generi coniungi nuptiali necessitudine Comnenum, neque in hoc propendebat ipsius. Comneni mater antiqua offensione a Caesare ac familia Caesaris abhorrens. praeterea frater imperatoris Porphyrogenitus Constantinus vehementer amans generosum Alexium non permittebat ipsi ut in nuptias cum fratris sui Caesaris nepta consentiret: erat enim ipsi soror natu grandior Zoë nomine, quam Alexio volebat uxorem dare. tot obstaculis destinatas Alexii cum Irene au-

B τωτάτη πασιῶν γυναικῶν, οὐδ' ἔδωκεν ἕπνον τοῖς ὀφθαλμοῖς
 οὐδὲ νυσταγμῶν τοῖς βλεφάροις, οὐδὲ χρημάτων ἐφείσατο ἰσ'
 ἂν τῷ καλλίστῳ τῶν νεανιῶν τὴν καλλίστην ἐμνηστεύσατο. ἰ μὲν
 οὖν πατὴρ μετὰ τὴν μνηστειῶν βραχύν τινα χρόνον ἐπιβιὸς ἐκ-
 λέυτα ἐπ' ἀγαθαῖς ταῖς ἐλπίσι τὴν φιλότατην παῖδα καταλαβῶς
 ἀλλ' αὐθις νικῶν ἐδόκουν οἱ ποτηροί, καὶ ὁ γάμος εὖ παρετίθει,
 τῶν ἀρχῆθεν κακῶν ἐπεισερχομένων τὴν τοῦ βασιλέως ἀπλότητα.
 οὕτω γὰρ ἐγὼ καλῶ τὴν ἐκείνου κουφότητα. ἀλλ' ὑπερέτα
 πάλιν τὰ τῆς προνοίας, καὶ τὰ τοῦ φθόνου ὡς σμήνος ἐκ κακῶ
C ὑπεχώρει καὶ διελύετο, καὶ οἱ καλῶς μνηστευθέντες μετ' οὐ κατὰ
 καὶ νυμφιοὶ ἀπεδείχθησαν κάλλιστοι. τὸν δὲ τρόπον ἔροῦμεν ἐπὶ
 τὴν ἀρχῆθεν ἀκολουθίαν ἀναδραμόντες τοῦ λόγου.

7. Ὁ Βρυέννιος Ἰωάννης, σὺ πρὸ βραχείος ὁ λόγος ἐπι-
 σθη, ὄραν τὸν ἀδελφὸν ἔτι μέλλοντα καὶ ἀναδύμενον καὶ δι-
V 58 ὄραναι ὡς οἷόν τε σπεύδοντα ἢ εἰς ἀποστασίαν χωρῆσαι, δὲν
 ᾤηθη παρασκευάσαι τοῦτον καὶ ἄκοντα τοῦ ἔργου ἄψασθαι τοῖς
 πρὸχοντας τοῖνυν πάντας τῆς πόλεως κοινωῆσαι αὐτῷ τοῦ σέμ-
D ματος πείσας καὶ τὴν Ἀδριανούπολιν ἄπασαν ὑπὲρ αὐτοῦ ποιη-
 μένος σιγῶς μετεκαλεῖτο τὸν ἀδελφόν. ἐπεὶ δ' ἀνδρόστατο ταῖς
 τούτου πράξεσιν ὁ Ταραχανιώτης, ἀγὴρ νέος μὲν ἔτι συνειτώ-
 τος δ' εἶπερ τις ἄλλος καὶ φρονιμώτατος, καὶ πρὸς τὸν βασιλέα
 καὶ τὸν λογοθέτην ἐπέστειλλε ζητῶν ἐπικουρῆσαι διὰ στρατεύμα-

6. εὖ παρετίθειτο] P. εὐθὺς παρετίθειτο. fort. ὑπερετίθειτο.

ptias morantibus non remisit contentionem prudentissima mulier Irene ma-
 ter, nec dedit somnum oculis, nec dormitionem palpebris, nec denique
 pecunias pepercit quoad pulcherrimo iuvenum pulcherrimam virginem copu-
 lit, Alexio Irenem. ac pater quidem virginis post celebrata sponsalia brevi
 superates spatio decessit in bonis spebus carissimum filium relinquens. sed
 rursus vincere videbantur mali; et consensus in haec nuptias recta recu-
 batur, pravis hominibus ut dudum solebant imperatoris simplicitati dense in
 suum quaestam obrepentibus. simplicitatem voco quae levitas forte melius
 diceretur. verum ad extremum superavit providentia, et omnes illi ab invi-
 dia structi apparatus sic evanuerunt, ut solent admoto fumo apes fugere.
 et qui sponsalia celebraverant postmodum legitimis rite nuptiis sunt coniuncti.
 quomodo id contigerit postea dicitur, ubi hunc sermonem resumemus.

7. Ioannes Bryennius, cuius paulo superius facta est mentio, videns
 fratrem cunctantem et tergiversantem ac omni ope vitare cupientem ne in
 defectionem et rebellionem implicaretur, decrevit sibi efficiendum ut omnino
 se adigeretur quantumvis invitatus rem capessere. cum igitur cives suos Adria-
 nopolitas universos primoribus prius sibi devinctis in suam sententiam transi-
 set, crebro invitabat et accersebat fratrem, interposito nemine patriae com-
 munitis ipsum ad summum honorem concorditer vocantis. obestabat vero his
 eorum coeptis Tarachaniotes, juvenis ille quidem sed prudens et quicquam
 alius et solers maxime. hic ad imperatorem atque ad logothetam Ἰτακίαν

τος, ὡς δυνηθῆναι τὴν ἀνάψασαν ἤδη ἀποστασίαν καθελείν. οὗτοι δὲ εἴτ' ἀποροῦντες στρατιωτῶν εἴτ' ἀμελῶς πρὸς τὸ ἔργον διατιθέμενοι οὐδεμίαν αὐτῶ βοηθείαν ἀπεπόμφασιν. ἐφ' ἱκανὰς ἡμέρας οὖν ἀντισχῶν ὡς ἑώρα ὁμοφρονήσαντας ἀπαντας καὶ ἐαν- P 74
 5 τὸν εἰς κίνδυνον προὔπτον καταστάνα, μικρὸν ἐνείδου τῆς πολ-
 λῆς ἐνοστάσεως, καὶ τῆς Βρυεννίων μητρὸς τῆς κουροπαλατίσης
 Ζαννης διὰ κήδους συνάψαι τοῦτον τοῖς παισὶ μνηυσάσης ξυγκατε-
 τίθετο, καὶ τὴν τοῦτου ἀδελφὴν Ἑλένην κάλλει τε διαλύμπουσαν
 καὶ κοσμιότητι τῶν ἡλικίων πασῶν ὑπερφέρουσαν κατεγγυᾶται τῷ
 10 τοῦ ἀδελφοῦ Νικηφόρου νιῷ, καὶ οὕτω τοῦτοις συνάπτεται.

8. Ὁ δὲ βασιλεὺς Μιχαὴλ ἀγνοήσας οἶμαι τὰς μεταξὺ
 τοῦ Βρυεννίου καὶ τοῦ Βασιλάκη συμβιβάσεις καὶ τὰ ὄρκια, δοῦκα
 τὸν Βασιλάκην τῶν Ἰλλυριῶν ἐξαπέστειλε, παρυγγελας αὐτῷ εἰ
 οἶόν τε κατασχεῖν τὸν Βρυνένιον καὶ δεσμώτην τοῦτον ἐκπέμπειν B
 15 πρὸς τὴν Κωνσταντινούπολιν. ἀπαγγελέντος δὲ τοῦτου τῷ
 Βρυεννίῳ, δεῖν φήθη μηκέτι μένειν, ἀλλ' ἐξορμᾶν καὶ οἴκαδε
 ἀπιέναι. ἐξῆει οὖν ὄλιγην τινα μεθ' ἑαυτοῦ ἐπιφερόμενος δύνα-
 μιν. ἐπεὶ δὲ καὶ ὁ Βασιλάκης πρὸς τὸ Δυρράχιον ἐπιερόμενος
 ἐκεῖ καταλαβεῖν τὸν Βρυνένιον ἔσπευδε, συνίβη τοῦτους ἀπαντῆ-
 20 σαι περὶ Θεσσαλονίκην τοῦ Βασιλάκη προκατειληφῶτος τὸ ἔστυ.
 ὃς ἰδὼν τὸν Βρυνένιον βρουχίῳ ἐπιφερόμενον δύναμιν καὶ κατὰ
 πολὺ τῆς ἐκείνου ἐλάττονα, τῶν ὀρκίων ὡσπερ ἐπιλαθόμενος καὶ

2. εἴτ' ἀμελῶς] Ita P. pro ὄντ' ἀμελῶς.

saepius exposuit rem omnem mitti copias exposcens, quae tumescentem iam et mox erupturam mature coniurationem opprimerent. illi autem sive milites ad manum non haberent, sive rem negligenter, nullum ipsi auxilium miserunt. perseveravit tamen in fide sic desertus diebus aliquot. sed postea cum denique videret consentientes contra universos seque in praesenti periculo stare paulum remisit de vehementia prioris studii adeoque agi secum de compositione passus est, ut etiam audiret Bryenniorum matrem curopalatinissam Annam annueretque petenti ne filijs suis coniungi affinitate recusaret. itaque ille suam sororem Helenam pulcritudine modestia virtutisque fama aequalibus cunctis antistantem despondet fratris Nicephori filio, et sic in horum partes palam transit.

8. At imperator Michaël ignerans opinor conventiones quae inter Bryennium et Basilacem intercedebant duces Illyriorum Basilacem mittit, mandans ei ut si fieri posset, Bryennium caperet et vincitum Constantinopolim deducendum curaret. quod cum Bryennio indicatum esset, non putavit is sibi amplius cunctandum, sed erumpendum statim et potendam patriam. ibat igitur exiguis comitantibus copiis. cum autem Basilaces Dyrrachium festinans ibi reperire Bryennium cuperet, contigit eo iam agresse ambos sibi ad Thessalonicam occurrere, Basilace praecoccupante civitatem, qui ut animadvertit paucas infirmasque copias Bryennio adesse multoque suis infe-

- C τῶν πρὸς τὸν ἐκείνου αὐτάδελφον συνθηκῶν ἐξώρησι κατ' αὐ-
 τοῦ. γενναίως δὲ τὴν τούτου ὁρμὴν ὑποστάνας τοῦ Βρυεννίου
 καὶ πολλοὺς τῶν αὐτοῦ καταβαλόντος εἰς φυγὴν τέτραπτο καὶ τῆς
 πόλεως ἐντὸς συνεκλείετο. ἐκεῖθεν οὖν πρέσβεις ἐκπέμψας ἤτι
 ἀνανεωθῆναι σφίσι τὰς τοῦ ἀδελφοῦ συνθήκας τε καὶ τὰ ὄρακ. 5
 κάκεινος αὐτὸν ὑποδέχεται μάλα ἀσμένως καὶ τὰς ξυμβάσεις ἐπέ-
 ρου. ἀλλ' ὁ μὲν ἤπτετο τῆς πρὸς Ἀδριανούπολιν, ὁ ἀδελφὸς δὲ
 ἀπήντα μετὰ πλειστής ὅτι δυνάμειος. Μακεδόνων τε γὰρ καὶ
 Θρακῶν τὰς τάξεις ἀπάσας εἶχε μεθ' ἑαυτοῦ ἅμα λοχαγοῖς καὶ
 φαλαγγάρχαις καὶ αὐτοῖς δὴ τοῖς στρατηγοῖς. καὶ οἱ ἄρχοντες 11
- D δὲ τῶν πόλεων ξυνῆσαν αὐτῷ ἅπαντες, κάκεινος ἅπαντας χαριέν-
 τως ὑπέδεχτο· καὶ γὰρ ἦν προσηγῆς ὁ ἀνὴρ καὶ εὐόμιλος εἶπε
 ρτις ἄλλος. τότε μὲν οὖν στρατοπεδευσάμενοι ἀριστεῦσαι πε-
 ρεσκευάζοντο. ἀλλὰ τῷ Βρυεννίῳ Ἰωάννῃ ἠρμεῖν οὔτι δέον ἰδο-
 κει οὐδ' ἀναβαλέσθαι τὸν καιρὸν. ἐπιφερόμενος οὖν μεθ' ἑαυτοῦ 15
 τὰ τῆς βασιλείας παράσημα ἠνάγκαζε τὸν ἀδελφὸν ταῦτα περιβα-
- V 54 λῆσθαι. ἐκείνου δὲ ἀναδουμένου καὶ σκέψασθαι περὶ τούτου ζη-
 τούντος, αὐτὸς ἀνέπειθε πάντας εἰ οἶόν τε τὸν ἄνδρα βιάσασθαι.
 ἐνῆκα δ' ὅμως ἐκείνου τὸ σταθῆρὸν τῆς γνώμης· ἀπεφαίνετο γὰρ
 εἰς νέωτα συναθροῖσεν ἄρχοντάς τε καὶ στρατηγούς ἅμα καὶ λοχα- 20
- P 75 γούς, καὶ βουλὴν προθεῖναι. καὶ ζητῆσαι κοινῇ τὸ πᾶσι συμφέ-
 ρον. κατὰ μὲν αὐτὴν ἡμέραν ἐκείνην οὕτω κατεύνασε τὴν τοῦ

8. γὰρ] Hoc addidit P.

20. ἅμα καὶ] καὶ addidit Bekker.

21. προθεῖναι] V. προσθῆναι.

riores, oblitus subito iurisiurandi et foederum cum eius germano ictorum
 hostiliter in eum impetum fecit. sed Bryennio fortiter resistente et multis
 e Basilaceanis occidente, ad extremum ipse Basilaces in fugam vertitur et
 intra urbem circumcluditur. unde legatis missis pacem orat veniamque re-
 servarique inter ipsos postulat conventiones pacis, quas prius ipse cum eius
 fratre iuramento firmaverat. annuit valde libenter Bryennius et foedus cum
 Basilace sancit. sicque iter capessit Adrianopolim versus: quo itinere fra-
 trem habuit obvium cum maximo exercitu. Macedonum enim et Thracum
 legiones omnes habebat secum cum centurionibus et tribunis ipsisque ducibus.
 principes quoque civitatum una omnes aderant: ipse porro universos comiter
 excipiebat, erat enim congressu humanus ei quis aſus. omnes illi autem tunc
 armati et pransi parati ad rem bene gerendam erant. quare Iohanni Bryennio
 nequaquam visum esse cunctandum aut negligendam occasionem. addit ergo
 fratrem ferens secum insignia imperii induereque illa ipsam urgebat. cum
 autem adhuc ille frustraretur et tempus ad deliberandum posceret, persuasit
 Iohannes cunctis militibus et ducibus, ut qua quisque posset illum impellerent
 et cogerent ad assentiendum. vicit adhuc tamen viri constantia tam vividum
 impetum instantium, obtinuitque moram in diem posterum, quo, ut siebat,
 congregatis ducibus et tribunis disquireret quid facto esset opus quidque in
 commune expediret. et diem quidem illam lucro apposuit consopite imperis

ἀδελφοῦ τε καὶ τῶν ἀρχόντων ὁρμήν. ἀλλὰ τι ξυμπεσόν ἐπεισε
τοῦτον τῇ ἐπιούσῃ καὶ ἄκοντα ὑπέϊξαι τῷ τοῦτον θελήματι.

9. Τῆς γὰρ Τραιϊανουπόλεως στρατοπεδευσάμενοι εὐνοίαν
φυλάξαι πρὸς τὸν κρατοῦντα βουλόμενοι τὰς πόλιν τῆς πόλεως
5 ἀπεκλείσαντο καὶ ἐπὶ τὰς ἐπάλλξεις ἀγγέσαν φρουροῦντες δῆθεν
τὴν πόλιν. πυθόμενοι δὲ τοῦτο πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν ἐξέθεον
ὡς πρὸς τὴν θείαν ἄσπλοιο, οἱ δὲ τῆς πόλεως ἠνείδιζόν τε τοὺς
ἐπιόντας καὶ εἰς ἀπιστίαν ἀπέσκωπτον, καὶ οἱ ἐκτὸς ἀντωνείδιζον. B
εἶτα καὶ ἀκροβολισμοῖς τοῖς διὰ σφενδόνης κατ' ἀλλήλων ἐκέ-
10 χρητο. τοῦτου τοίνυν ἀπαγγελθέντος εἰς τὸ στρατόπεδον ξυνέ-
θεον πλείονες· οἱ δὲ καὶ κλίμακα ἐσχεδιάζον τὴν πόλιν αἰρήσειν
αὐτοβοεῖ ἀπειλοῦντες. φθάσαντος δὲ τοῦ λόγου καὶ πρὸς τὸν
Bρυννιον δεινὸν ᾤετο εἰ αὐτοῦ μέλλοντος ἔτι καὶ ἀναδυσμένου
πρὸς τὴν τυραννίδι οἱ στρατιῶται τὰ τῆς τυραννίδος ἐνδεξονται,
15 καὶ ταῦτα εἰς πόλιν ἄνδρας φέρουσαν ἀγαθοῦς, καὶ ἐκ πρώτης
ὁ φασὶ βουλβίδος ἐμφυλίῳ αἵματι τὰς χεῖρας μιανῶσιν. εὐθὺς
οὖν ἐξέπεμπε τοὺς ἀπειρόντας τὴν ὁρμήν τῶν στρατιωτῶν, οἳ C
φθάσαντες πρὸ τοῦ εἰς μέγα τὴν μάχην ἐξάψαι τὰς ὁρμὰς ἐνεχαί-
τισαν αὐτῶν. οὗ γενομένου ἐδόκει ἀποχρῶσαν φυλακὴν ἔγγιστα
20 τῶν τειχῶν τῆς πόλεως καταλειφθῆναι, μὴ πως νυκτὸς ἐκδραμόν-
τες τινὲς τῆς πόλεως τὸ στρατεύμα θορυβήσωσιν. ὡς δὲ καὶ τοῦτο

3. στρατοπεδευσάμενοι] Fort. οἱ ἐνστρατοπεδευσάμενοι. Cod. στρα-
τοπεδευσάμενον, quod corr. P. 12. τὸν Bρυννιον] P. αὐτὸν τόν.

fratris et principum impetu. ceterum aliquid postridie contigit quo plane
coactus est quantumvis invitatus voluntati eorum acquiescere.

9. Hoc tale quiddam fuit. praesidarii civitatis Traianopolis officium
et fidem praestare imperatori cupientes portas urbis clausurunt insederuntque
murorum pinnas tamquam propugnaturi civitatem. hoc audito multi e militi-
bus Bryennii studio visendi rem novam inermes accurrerunt. Traianopoli-
tani vero milites in sic accedentes convicia iaciebant infidelitatem increpan-
tes. Bryenniani porro et ipsi exprobrabant inclusis, et post verba saxa
utrimque mittebantur: sicque bellum velitationibus fundarum inchoabatur.
hoc ergo in castra nuntiato concurrerunt plures, quorum et aliqui scalas ex-
pedierunt, tamquam mox aggressuri vi aperta civitatem et primo clamore se
capturos minantes. hoc tumultu ad Bryennium perlato grave illi nec toleran-
dum videbatur ut se adhuc de sumptione imperii cunctante milites eius sic pro
eo tamquam imperatore declarato pugnarent, et in eam urbem pugnarent
quae virorum fortium foecunda est ac sic a primis (quod aiunt) carceribus
civili sanguine macularent manus. statim igitur misit qui militum impetus
revocarent. misit ad hoc satis mature adfuerunt. cum enim certamen non-
dum valde incaluisset, represserunt ruentes. quo facto visum Bryennianis
est satis fore si prope muros civitatis militares excubiae ponerentur, ne si
forte per noctem erumperent Traianopoli quidam tumultum in castris cicerent.

τετέλειστο, ὁ τοῦ βασιλευῶντος ἤδη Νικηφόρου υἱὸς ὁ πατρίας
 Βρυέννιος, ἄρτι τὴν παιδικὴν ἡλικίαν ὑπερελάσας καὶ μετὰ
 D ὦν θυμοειδὲς καὶ γενναῖον, τοὺς συνηλικιωτάς παραλαβὼν (ἦσαν
 δὲ τοῦτω ὁ Κατζαμουντής καὶ ὁ Κουρτίκης Βασίλειος, ἐν πρὶ
 Ἰωαννίκιον ἐκάλουν) ἀρτὴν παιδείας χάριν πρὸς τοὺς τὴν ἕξω τῆς
 πόλειως πεπιστευμένους φρουρὰν στρατιώτας, καὶ ἀγρυπνοῦντας
 ἅπαντας ἐκείνους εὐρὰν ἐπαίτων ἤξειον, καὶ παρελθὼν αὐτοῖς
 πλησίον τῆς πόλειως γέγονε καὶ περιήει ἀγχοῦ τῶν τειχῶν τῆ
 πόλειως περισκοπῶν φυλακὴν. ὡς δ' ὑπνώττοντας ἅπαντας τοῖς
 ἔνδον φυλάττοντας κατεμάνθανεν, ὑποστρέφων ταῖς σχεδιασθεῖ-
 σαις ἐντετύχηκε κλίμαξι. καὶ ταύτας ἄρτι προστάξας τοῖς ἐπι-
 νοις τῷ τῆς πόλειως τείχει προσήρρισε καὶ πρῶτος αὐτὸς ἀπὸ ὧν
 ἐπὶ τὰς ἐπάλλξεις. ξυνείποντο δὲ οἱ καὶ οἱ λοιποὶ. εὐρόντες δὲ
 P 76 τοὺς φύλακας βαθείως ὑπνώττοντας καὶ μηδὲν τι τῶν δορωμένων
 προαισθημένους, τὰ ξίφη γυμνώσαντες περιέστησαν αὐτοῖς ἀπὸ
 πνιζόν τε καὶ βασιλέα Ῥωμαίων τὸν Νικηφόρον εὐφημεῖν ἐκλίοντο.
 τῷ γοῦν αλφινιδίῳ καταπλυγέτες οἷοι καὶ οἱ κακῶν εἶσι στυ-
 σθόμενοι οἱ μὲν ἀπὸ τῶν τειχῶν σφῶς αὐτοὺς κατεκρήμνισον, οἱ
 δὲ τὸ κελευσθὲν ἐποιοῦν βρυχεῖα καὶ διακεκομμένη φωνῇ δι-
 κοπιε γὰρ αὐτοῖς τὰς φωνὰς ὁ φόβος. οἱ δὲ τῆς πόλειως αἰχμη-
 V 55 ρες αἰσθόμενοι τὸ συμβάν, ὑπειληφότες τὴν πόλιν ἤδη πάσαι
 ἐαλωκέναι, συνέθεον ἅπαντες, οὐ πρὸς ὅπλα χωροῦντες οἷοι

3. ἦσθη δὲ τοῦτω] Cod. ἦσθη δὲ τοῦτω. P. ἦσαν δὲ οἷοι.
 8. ἀπῆει] Cod. ἀπείην. corr. P. 20. φόβος] Ita P. pro λόγος.

hoc loco res erat cum Nicephori iam regnatarientis filius patricius Bryennius
 vixdum puerilem supergressus aetatem adolescentulus naturae ardentis et
 generosus spirans, aequalibus pueris secum assumptis; hi autem erant,
 Catzammutes et Curtices Basilius, quem et Ieannicium vocabant: abit quoniam
 ludi causa ad excubitores contra civitatem ut dictum est dispositos, et amens
 quidem illos vigilantes inveniens laudibus affecit ultraque progrediens pro-
 pinquavit muris urbis gyransque circum et vicino explorabat eoquid ibi ad cu-
 stodiam vigilaretur. ut autem non dubiis argumentis perspexit plane omnes
 qui murum obtinebant obdormivisse custodes reversus retro ad suos et talis
 prius paratis temere repertis eas tolli iussas a comitibus muro civitatis admo-
 vet primusque ipse conscendit sequentibus reliquis. cum muri superiora
 tenuissent, repiunt profunde dormientes milites, ne tunc quidem quid-
 quam eorum quae fierent sentientes, quos circumsteterunt ensibus strictis
 et repente excitatos Nicephorum Bryennium Romanum imperatorem acce-
 mare iusserunt. circumventi illi necopinato casu et ubi malorum onerat sen-
 tenties partim e muro praecipites se demiserunt, partim quod iubebantur fe-
 cerunt exili et fracta voce: non enim constantior eos et fortiter metus quo
 turbabantur sinebat. at cives urbis admoniti strepitu primo et civitatem iam
 universam captam existimantes concurrerunt omnes, non ad arma, neque
 defensandi studio, quarum rerum tempus praeteriisse arbitrabantur, nec spem

ἀμύνειν σπεύδοντες (ἤδη γὰρ ἀπεγνώκεισαν), ἀλλὰ μίαν ἡγούμε- B
ροι σωτηρίας ὑπέδειξεν τὸ βουσιλία Ῥωμαίων ἀναγορεῦσαι τὸν
Bryennium. εὐθὺς οὖν τοῦτο ἐγένετο, καὶ πάντες ἀνευφήμον καὶ
πρὸς τοὺς ἄνω τῶν τειχῶν τὰς χεῖρας ἐκτείνοντες ἰκέτεον σώξεν
6 τὴν πόλιν. τῆς γοῦν κραυγῆς ἰσχυρᾶς γενομένης τὸ στρατιωτικὸν
ἅπαν συνέθειον πρὸς τὴν πόλιν, προσεπειρώντο δὲ τῶν κλιμάκων
ἀναβαίνειν ἐπὶ τὰ τεῖχη. ἀλλ' ὁ τοῦ Bryennium υἱὸς κατέσχευεν
αὐτοὺς τῆς ὁρμῆς, κελύσας κῆρυκα ἰσταμένους συνεφάπτεσθαι
τοῖς ἐντὸς τῆς εὐφημίας.

10. Τοῦτον μὲν οὖν τὸν τρόπον ἡ Τραιανούπολις πρώτη C
τὸν Bryennium βασιλείᾳ Ῥωμαίων ἀνευφήμησεν. ἔωθεν δὲ τὸ στρα-
τιωτικὸν ἅπαν ἅμα στρατηγοῖς τε καὶ λοχαγοῖς συναθροισθὲν περὶ
τὴν τούτου σκητὴν ἐβιάζοντο τοῦτον τὴν τε ἄλουργίδα περιθέσθαι
καὶ τὰ κοκκοβαφῆ ὑποδήσασθαι πέδιλα. ὁ δ' ὑπὲρ καὶ μύλις εἶξας
15 τῇ τούτων βία ταῦτα περιεβύλλετο καὶ βασιλεὺς Ῥωμαίων ἔδη
ἀνηγύρευτο. ἄρας οὖν ἐκεῖθεν ἐπὶ τὴν Ἀδριανούπολιν ἐχώρει,
καὶ παρίοντα τοῦτον αἱ πόλεις καὶ αἱ κῶμαι ἅπασαι ἀνευφήμον.
φθάσαντες δὲ τὴν πόλιν περιχαρῶς οἱ τῆς πόλεως ὑπεδέχοντο
ἅπαντες. ὁ δὲ ἐπὶ τὸν ναὸν φοιτήσας τῆς Θεομήτορος καὶ τῆ D
μητρὶ τοῦ Θεοῦ τὰ χαριστήρια θύσας οἴκαδε ἐπανέβη καὶ περὶ
τῶν ἐξῆς βουλευέτο, καὶ στρατηγὸς καὶ ἄρχοντας ἅπαντας εἰς
ἐκκλησίαν ἐκάλεε καὶ βουλήν προτίθει, εἰ δεόν ἐστὶν ἀποπειρᾶσθαι

6. τῶν κλιμάκων] διὰ τῶν κλιμάκων? 14. ὑποδήσασθαι] V. ὑποδύσασθαι.

quidquam superesse: sed unam salutis viam superesse aut. mantes, si Bryennium Romanorum imperatorem salutarent. hoc igitur statim factum est, et per civitatem increbescebant voces Bryennium imperatorem ingeminantium moxque manus protendentium muros versus ad Bryennianos ut putabant milites cuncta obtinentes et servari civitatem parciq̄ue obnoxiiis orantium. talia vociferantium clamor ad castra pervenit excivitate milites, qui magno impetu in civitatem ruen̄tes scalis nitebantur superare muros: sed eos id facere vetuit Bryennii filius, mandans ut potius infra stantes coniungerent voces cum civibus intus Bryennium imperatorem acclamantibus.

10. Per hunc modum Traianopolis prima civitatum imperatorem acclamavit Bryennium. mane vero proxime secyto univ̄sus exercitus cum tribunis et ducibus congregatus circa Bryennii tabernaculum cogeant ipsam et purpuram induere et rubra calceamenta, principatus insigne, sumere: ille autem tarde et aegre tandem victus instantia illorum acquievit et salutari se imperatorem passus pro tali se gessit. iter hinc igitur Adrianopolim versus pronuntiavit. quo itinere urbes et oppida obvia eum ut imperatorem alacritate magna recipiebant. Adrianopoli praesertim, ubi eo pervenit, exceptus est ab omnibus gratulatione ac gaudio ingenti. ille autem recta tetendit in templum deiparae nec nisi gratis ibi prolixè actis matri dei; domum abiit. ubi consilia habebat deliberans de his quae sibi deinceps agenda essent. inter ea hoc praecipuum, quod ducibus ac principibus omnibus vocatis disceptan-

Nicéph. Bryen.

8

τοὺς τῆς μεγαλοπόλεως. ἔδδκει δὲ πᾶσι μὴ αὐτίκα χωρεῖν αὐτὸν μετὰ παντὸς τοῦ στρατεύματος ἐπὶ τὸ Βυζάντιον, ἀλλ' ἐπέμψαι τινὰ τῶν στρατηγῶν μετὰ δυνάμεως ἀποχρώσεως, ἕματι καὶ πρῆσβεις πρὸς τὸν κρατοῦντα περὶ εἰρήνης τε καὶ δικαιοπραγίας.

P 77 ἐπέμπειν δὲ καὶ πρὸς τοὺς ἐν τέλει πάντας χρυσοσημάντους γρη-
φὰς πλήρεις οὖσας ὑποσχέσεων τιμῶν τε καὶ δωρεῶν μεγίστων,
καὶ οὕτω τῆς γνώμης τούτων ἀποπειρῶσθαι.

11. Τούτου γοῦν δόξαντος ὁ Βρυέννιος τὸν οἰκεῖον ὁμί-
μονα τὸν μάγιστρον Ἰωάννην κουροπαλάτην τιμήσας καὶ δομέστι-
κον τῶν σχολῶν ἀποδείξας μετὰ δυνάμεως ἀποχρώσεως ἐξέμψαι,
δοὺς αὐτῷ καὶ τῶν ἀρχόντων μοῖραν οὐκ ἐλαχίστην. ὁ δὲ τῶν
B δυνάμεις ἀναλαβὼν ἀπήει πρὸς τὴν Κωνσταντινούπολιν. ζήτη-
πετο δὲ καὶ Σκυθῶν οὐκ ἐλαχίστη τις δύναμις, οὐ τῶν ξένων καὶ
μισθοφόρων ἀλλὰ τῶν πρὸ πολλοῦ αὐτομολησάντων ὑπὸ τῆς βα-
σιλείαν Ῥωμαίων. φθάσας οὖν ὁ δομέστικος τῶν σχολῶν ἔγγε,
τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐστρατοπέδευε καὶ ἀπεπειρῶτο ταῦτα.
καὶ οἱ ἐντὸς ἕματι μὲν δι' ἀργῆς ἄγοντες τὸν κρατοῦντα καὶ τὸ γυ-

V 56 ναῖον καὶ σταθαρὸν τοῦ Βρυεννίου γινώσκοντες, ἦν ἐντὸς ἐξ-
πτον εἰς ἐκεῖνον εὐνοίαν ἀνεκάλυπτον ἤδη. ἀλλὰ τὸ δαμόνοσ
ἀντιπησαν τὴν πάντων εὐνοίαν ταχέως εἰς τὸ δύσνον μετέστρεψεν.

C κατὰ τινα συντυχίαν τοιῦνδε.

1. τοὺς τῆς] P. τῶν τῆς.

dum proposuit: ecquid expediret tentari armis regiam civitatem. visum er-
tem cunctis est non convenire ipsum statim cum exercitu universo ire adver-
sus Byzantium, sed mittere illo ducem aliquem cum idonea parte copiarum,
et simul legatos de pace et aequa compositione tractaturos cum potente re-
rum, aliosque conventuros singillatim omnes illos qui magistratas gerunt,
aut alioqui dignitate eminent ostensurosque ipsis diplomata bullis aureis mun-
ta, promissiones honorum donorumque maximorum continentia, quo sic ter-
tarentur, ecquid in partes trahi possent.

11. His ita decretis Bryennius intimum consanguineum suum magistrum
Ioannem curopalatem honore auctum et domesticum scholarum declaratum
mittit cum eo numero militum qui sufficere ad scopum posset addiditque non
exiguam ducum ac principum manum. quibus ille copiis assumptis recta Con-
stantinopolim tendebat, sequente praeterea ipsum Scytharum non parvo
exercitu, non e peregre profectis et stipendiariis, sed ex iis qui non multo
ante a popularibus suis ad Romanam dominationem sponte transfugerant.
cum ergo pervenisset domesticus scholarum prope Constantinopolim, castra
munivit et tentabat civitatem non multum abhorrentem ab eo recipiendo.
nam et in ea plerique civium odio et ira praeoccupati adversus imperatorem
erant et generositatem sibi notam constantiamque Bryennii reputantes trabe-
bantur in eum tanto studio ut iam a significationibus externis favoris in eum
sui non temperarent. sed fatale quoddam ne res procederet impedimentum
obstitit, quo benevolentia civitatis in Bryennium prona acerbo repente odio
commutata est. casum uti contigit referam.

12. Τοῦ δομειστικῶν τῶν σχολῶν ἀντικρὸν τῶν ἐν Βλαχέρ-
 ναις παλατίων στρατοπεδεύσαντος περὶ τὸν τόπον ὃν καλοῦσι
 Κοσμιδίον, ἐν ᾧ καὶ νῦν ἐπ' ὀνόματι τῶν θαυματουργῶν Ἀναρ-
 γύρων ἴδρυται μέγιστός τε καὶ κάλλιστος καὶ φρουρίον ἰσχυρόμη-
 5 ται, τινὲς τῶν τοῦ θητικῶν, ἔτι γε μὴν καὶ τῶν τοῦ στρατιωτι-
 κοῦ τοῦ χάριτος ὑπεκθέοντες διέβαινον τε τὴν γέφυραν καὶ κα-
 ταντικρὸν τῆς πόλεως ἐν τοῖς τοῦ Στενοῦ φοιτῶντες μέρεσιν ἀφορμῆς
 δῆθεν τῆς τῶν ἀναγκαίων συγκομιδῆς διαρπάζειν τὰ προστυχόντα **D**
 ἐβούλοντο. τῶν δ' οἰκητόρων φθισάντων πάντα ἐντὸς συγκομι-
 10 σαι τῆς πόλεως οἱ ἐκδραμόντες, ἐπεὶ κενὰς τὰς οἰκίας λαφύρων
 ἐώρων, θυμοῦ τε ἐνεπίπλαστο καὶ πυρπολεῖν αὐτὰς ἐπεχείρουν.
 ἀλλὰ τοῦτο αἰσθόμενος ὁ δομειστικὸς τῶν σχολῶν ἀπέστειλε διὰ
 τάχους τοὺς εἰρξόντας αὐτοὺς τῆς ἀτάκτου ὁρμῆς καὶ τὸ πῦρ κα-
 τασβέσσοντας. εἰς οὐδὲν δ' αὐτῶ τὰ τῆς ὁρμῆς κατέληξε, τοῦ
 15 πυρὸς εἰς μέγα ἀφθέντος καὶ πᾶν τὸ παρατυχὸν καταφλέγοντος.
 ξυμβῆθι γούν ἐκ τούτου πολλὰ τῶν καλλίστων προουστειῶν πυρπο-
 ληθῆναι. τοῦτο τὸ ἔργον εἰς θυμὸν τοὺς πολίτας διήγειρε καὶ **P 73**
 τὴν εὐνοίαν τούτων μετέστησεν. ἀπογνοὺς τοίνυν ὁ τῶν ταγμα-
 τῶν ἕξαρχος τοῦ περὶ τὴν πόλιν παραστήσουσθαι πρὸς πολιορ-
 20 κίαν ἐχώρει.

13. Ὁ δὲ τηρικαῦτα κρατῶν τῆς τῶν κατὰ τὴν χέρσον
 τειχῶν φρουρῶν ἐπέστησε φύλακας τὸν τε οἰκεῖον ὀμαίμονα Κων-

7. ἀφορμῆς] ἐξ ἀφορμῆς?

12. Domestico scholarum e regione palatii Blachernarum castra habente
 circa locum quem vocant Cosmidium, ubi et templum in nomine sanctorum
 Cosmae ac Damiani erectum est maximum atque pulcherrimum iuxtaque arx
 adstructa, quidam e servili genere lixarum aut e gregariis militibus vallo
 procurrentes traiecerunt pontem et ex adverso civitatis per oram angustissimo
 divisam freto cursabant studio ac necessitate corradendi res opportunas et
 rapiendis obviis quibusque se accingebant. quoniam vero qui illic habitabant
 iam aetate sua omnia intra civitatem transtulerant, ubi nihil isti temerarii
 cursores supellectilis aut praedae intra domos repererunt, irati subiicere
 ignem parabant. sed hoc sentiens domesticus scholarum misit statim qui re-
 vocarent a vecordi coepto et ignem exstinguerent. at hi serius advenerunt
 incendio iam invalescente atque sublato et obivium quidvis consumente. per
 hunc errorem contigit speciosissima quaeque pulcherrimi suburbii flammis de-
 formari. id vero civibus Constantinopolitanis perindignum visum eorum odia
 in Bryennii partes movit favoremque priorem ac benevolentiam ex-
 stinxit. cuius novae invidiae indicibus videlicet erumpentibus desperans dux
 exercitus adduci posse ad suas partes persuasionem civitatem vim experiri con-
 stituit et ad oppugnationem se accingebat.

13. Interim imperator muris ad mediterranea obiectis firma praesidia
 imposuit, ducibus praefectis proprio fratre Constantino Porphyrogenito et

στρατιῶν τὸν Πορφυρογέννητον καὶ τὸν Κομνηνὸν Ἀλέξιον, οἱ στρατιωτῶν ἀπορία τῶν προστυχόντων τινὰς ἐπὶ τὰ τεῖχη ἀναβίβασαντες καὶ τοὺς ἑαυτῶν καθοπλίσαντες αὐτοὶ περιδιάντες ἐφρούρουν τὴν πόλιν. ἐν μιᾷ δὲ τῶν ὡρῶν περισκοπῶν ὁ Κομνηνὸς Ἀλέξιος τοὺς ἀπὸ στρατοπέδου τοῦ Βρυεννίου προνομῆς χάρο 5 πρὸς τὰ παράλια τῶν χώρων κατιόντας καὶ αὐτοὺς πρὸς τὸ στρατόπεδον ἀναστρέφοντας, ὀλίγους δὲ κομιδῇ καταλειφθέντας, τὰς πύλας ἀναπετάσας ἔξεισι μετὰ τῶν ἄμφ' αὐτὸν καὶ ἐπιθέμενος τοῦτοις ζωρεῖ ἀνδρας μέχρι τῶν εἴκοσι, καὶ πρὶν ἢ τοὺς ἄλλοις γυνῶναι τὸ δρόμιον ἐπάνεισι μετ' αὐτῶν εἰς τὴν πόλιν. καὶ ἐκείνη 10 περιλάλητος ἦν τοῖς ἀπάντων στόμασιν ἢ τοῦ ἀνδρὸς ἀρετῆ. ὁ δὲ φθόνος ὑπέκνιξε τὸν Κωνσταντῖνον τοσοῦτον ὡς καὶ κατὰ πρόσωπον τῷ ἀνδρὶ λοιδορήσασθαι διὰ μὴ καὶ τοῦτον συμπράττειν ἔσχε τοῦ ἔργου. ὁ δὲ κρατῶν ἠγάσθη τε τοῦτου τὴν πράξιν καὶ χάριτας αὐτῷ φανερωῶς ὠμολόγει. ταύτην τὴν πράξιν τοῦ Κομνηνοῦ ἀφορμὴν ὁ καῖσαρ εὐρῶν τὸν γάμον ἔξαιτεῖ τῆς θρησκείας 15 τελεσθῆναι τοῦ γάμου συναφεία. καὶ τελεῖται ταχέως ἅμα τῷ λυθῆναι τὴν πολιορκίαν τῇ πόλει. ταῦτα μὲν τοῦτον ἔσχε τὸν τρόπον.

14. Ὁ δὲ τῶν ταγματῶν κατάρχων τοῦ Βρυεννίου τηρῶν 20 λως ὁρῶν τριβόμενον τὸν τῆς πολιορκίας καιρὸν, ἵνα μὴ κλίση κακοπαθῆ οἱ τὸ στράτευμα, ἐβούλετο μὲν τὴν πολιορκίαν λύσει, V 57 ἥσχύνετο δ' ὁμως καὶ ἐδεδίει μὴ ποτέ τι ξυμβαλεῖ σῆμα κει

4. ὡρῶν] φρουρῶν?

Comneno Alexio. qui penuria militum quosdam ex obviis auctoratos et inmultuarie armatos custodibus murorum miscuerunt, propriis etiam quibusque familiis pariter armatis, ipsi ultro citroque cursantes defensionis urbis attendebant. quo tempore Comnenus Alexius cum e speculis observasset munitum e Bryennianis castris ad praedandum egressas versus oram maritimam descendisse rursumque plerisque in castra redeuntibus valde paucos retro relictos haesisse, patefactis subito portis cum familiaribus erumpit impetuque in hoc facto vivos capit numero viginti ac prius quam alii sentirent intra urbem rapit. quo facto per civitatem statim fama vulgata, omnia viri laudibus personabant. unde invidia ussit Constantinum in tantum ut coram eo Comneno iurgium ferret, quod is se socium ad id facinus non adhibuisset. imperator tamen factum probavit et Alexio palam gratias egit. ex hoc Comneni successu indeque orta offensione Constantini occasionem Caesar captavit opportunitam urgendi nuptias propriae neptis cum Alexio, quae et post sub obsidionis solutionem rite celebratae sunt.

14. Inter haec enim Bryenniani ductor exercitus frustra videns terri obsidione tempus, ne veratio irrita exercitus cresceret, solvere obsidionem cogitabat, retardabaturque solum pudore quodam et metu, ne dissensionem aliquid inter male cohaerentes copias et defectio secessioque quatuordecim in

τὴν παλινοστήσιν. ἐξήτει οὖν τινα πρόφασιν ἐφευρεῖν ὥστε καὶ τὴν πολιορκίαν λύσαι καὶ μηδὲν τι ἐκ τούτου περιέσεσθαι βλαβερόν. οὕτω δ' αὐτοῦ διανοουμένου, ἀπαγγέλλεται τι πλῆθος Σκυθῶν διαβὰν τὸν Αἴμον καὶ τὰ κατὰ τὴν Χερρόνησον κατα-
 5 τρέχον χωρία καὶ ληϊζόμενον. τοῦτο τοίνυν ἀφορμὴν εὐρῶν ὁ Δ στρατάρχης λύει τὴν πολιορκίαν κατὰ τῶν Σκυθῶν ἐξορμήσας, καὶ ἐντυχῶν αὐτοῖς ἐπανιοῦσιν ἐτρέψατο κατὰ κράτος καὶ φρόνδι πλεστον ἐργάσατο, παμπόλλους δὲ ζαργήσας πρὸς τὸν ἀδελφὸν ἐπατήκει. γίνονται οὖν οἱ εὐλωκότες ἐκείνῳ ἀφορμὴ πρὸς
 10 τοὺς Σκύθας εἰρήνης τε καὶ ξυμβάσεως· ὁμήρους γὰρ τῶν ἐπιφανῶν δόντες τοὺς τε οἰκείους αἰχμυλώτους εἰλήφασιν καὶ σύμμαχοι τούτῳ κατέστησαν.

15. Ἐν ὅσῳ δὲ ταῦτα ἐπράττετο, ὁ Βοτανειάτης Νικηφόρος, εἷς ὢν τῶν ἐκ τῆς ἐφῆας εὐγενεστάτων, στρατηγὸς τῶν P 79
 15 ἀνατολικῶν πρὸ πολλοῦ καταστάς παρὰ βασιλέως, ἦν ὠδινεν ἐπανύστεισιν εἰς τοῦμφανὲς ἐξήγαγε. μαθὼν γὰρ ἐν τυραυχαῖς εἶναι τὰ κατὰ τὴν ἐσπέραν, ὡς τῶν πόλεων ἀπισῶν ὑπὸ τὸν Βρυνένιον γενομένων, τοὺς κατὰ τὴν ἀκατολήν καὶ αὐτὸς συνάθροίσας στρατιώτας καὶ τὸν Χρυσόσκουλον ἐπιδημοῦντα την-
 20 καῦτα τοῖς τῆς ἐσπέρας μέρεσι προσλαβόμενος (πάλαι γὰρ ἔφθη προσχωρήσας Ῥωμαίοις, ὀπηρῖκα τὰς ἡρίας ἤγε τῆς βασιλείας ὁ Ῥωμανὸς Διογένης, ὡς ὁ λόγος φθάσας ἐδήλωσεν) ἐπιὼν τὰς πόλεις ὑφ' ἑαυτὸν ἐποιεῖτο. πάντων δ' αὐτῷ προσκεχωρηκότων ὁ Μελισσηνὸς Νικηφόρος, ἔς Βουρτζίους τε καὶ Μελισσηνοὺς B

discessu oriretur. quaerebat igitur quo pacto securam et innoxiam obsidionis solutionem haberet. haec eum agitanti nuntius venit Scytharum aliquam multitudinem Haemum transgressam agros pagosque circa Chersonesum incurrare vastareque. hinc raptō praetextu recedit a civitate quasi Scythas reprimendi studio iisque commodum a praeda revertentibus occurrentes pugnam secundam fecit, suis fugatisque cunctis, plurimis interfectis nec paucioribus captis, quos ad fratrem rediens ei obtulit. qui ex iis occasione transigendae cum Scythis pacis opportune capta, redditis captivis alios e primoribus Scytharum obsides accepit societate cum iis firma constituta.

15. Dum autem haec gerebantur, Botaniates Nicephorus unus e nobilissimis Orientis, quem dudum imperator universis Orientalis tractus praefecerat copiis, quam pridem parturiebat rebellionem aliquando palam protulit. intelligens enim turbatas esse res Occidentis, civitatibus plerisque Bryeunium sequentibus, collectis et ipse in unum qui erant varie per Orientales provincias sparsi militibus et assumpto Chrysosculo qui tunc in Occiduas partes protectionem adornabat (dudum enim ante hoc tempus is Romanis accesserat, iam tum ex quo imperium administrabat Romanus Diogenes, ut superius in hac historia docuimus), obiens civitates sibi subiiciebat. cunctis autem passim in eius partes transeuntibus Melissenus Nicephorus e Burtziis

ἀνέλκων τὸ γένος, τῷ κρατοῦντι τηρικαῦτα Ῥωμαίων πίστιν τηρῶν πόλεμιον ἑαυτῷ τὸν Βοτανειάτην ἀπέδειξε. προσεχώρησε δὲ ταύτῳ καὶ ὁ Παλαιολόγος Γεώργιος, ἀνὴρ ὢν γενναῖος καὶ τοῖς πολεμικοῖς ἔργοις ἄριστος, ἄρτι δ' ἐκ Μεσοποταμίας ἐλθὼν (ξυτῆν γὰρ ἐκείσε τῷ ἰδίῳ πατρὶ διέποντι τὴν τῆς Μεσοποταμίας ἀρχήν), βοσ-
λόμενος εἰς τὸν κρατοῦντα πίστιν τηρῆσαι ἀκράδαντον.

16. Ὁ γοῦν Βοτανειάτης τῶν ἄλλων ὑπάντων αὐτῷ
C προσκεχωρηκότων ὑπάρας ἐκ τῆς Φρυγίας πρὸς τὴν Βιθυνίαν ἠπείγετο, διεπέμπετο δὲ καὶ πρὸς τοὺς ἐν τῇ πόλει λάδρα, τιμῆς μεγίστης καὶ δωρεὰς τοῖς ἀρχουσιν ἐπαγγελλόμενος εἰ σπειροῦς¹⁰ αὐτοὺς σχολήν πρὸς τὸ τῆς βασιλείας Ῥωμαίων ἐγκρατῆ γενέσθαι. ἐπεὶ γοῦν πολλοὶ καὶ τῶν τῆς συγκλήτου βουλῆς καὶ τῶν τοῦ βή-
ματος δυσμενεῶς εἶχον πρὸς τε τὸν κρατοῦντα καὶ πρὸς τὸν λογοθέτην, μάλιστα δὲ πάντων ὁ πατριάρχης Ἀντιοχείας Αἰμιλιανός, οὗ πρόσθεν ὁ λόγος ἐμνήσθη, καιρὸν ἐζήτουν ὥστε σφίσι συμφέ-
15 ροντα δρᾶσαι. ὁ βασιλεὺς δὲ καὶ ὁ λογοθέτης τὸν ἐντὸς ἀρπῆσαντες πόλεμον πρὸς τὸν ἔξωθεν ἐξηρτύοντο, καὶ πρὸς τὸν τῶν Τούρκων διεπρεσβεύοντο ἄρχοντα (ἦν δὲ τηρικαῦτα τούτων κατάρχων Σολυμάν ὁ τοῦ Κουτουλμοῦς υἱός), ἐξοπλίζοντες τοῖτον
D κατὰ τοῦ Βοτανειάτου. ὁ δὲ σπεισάμενος τούτοις τὸν κατὰ ἐπί-
20 νου πόλεμον ἀνεδέξατο, καὶ ἔκτοτε τὰς ὁδοὺς τε ἐτήρει καὶ τοὺς στενωποὺς κατέειχε καὶ τὴν τοῦ Βοτανειάτου ἐπιτήρει δύναμιν καὶ διάβασιν. ὁ δὲ τὸ Κοτυναεῖον καταλαβὼν καὶ τὰ κατὰ τὸν Σολυμάν πυνθόμενος, ἐπειδὴ σπανίμων ἦν στρατεύματος καὶ δυνάμεις

et Melissenis genus ducens, fidem imperatori servans, in se arma Botaniatae convertit. Melisseno se adiunxit pari fidelitatis Michaëli praestanda studio Palaeologus Georgius vir fortis et bellicis facinoribus egregius, recessus e Mesopotamia, ubi patri eam provinciam administranti adfuerat.

16. Botaniates igitur aliis cunctis praeter hos duos ipsi obtemperantibus, motis castris e Phrygia in Bithyniam ferebatur. miserat autem in urbem clam qui suo nomine principibus promitterent summos honores et dona pretiosissima si cooperari sibi vellent Romanum imperium usurpanti. quoniam ergo multi cum e senatu tum ex ecclesiastico ordine exosos habebant imperatorem et logothetam maxime vero omnium patriarcha Aemilianus, cuius ante memisimus, hi omnes imminebant in occasionem suis ipsorum rationibus consulendi. at imperator et logotheta, domesticarum quas ignorabant insidiarum securi, ad bellum externum se comparabant et ad principem Turcorum legationem miserant (erat autem is tunc temporis Solyman Catalausi filius), qua ei suadebant ut bellum adversus Botaniatam capesseret. id quod ille fecit foedere cum legatis Michaëlis icto, et ex tunc vias obsidebat angustis praecoccupatis Botaniatae copias et transitum observans. ille autem ubi Cotiaecum pervenisset Solymanis consilio cognito, quoniam exercitum haud-

ἀποκρώσης πρὸς τὸ πλῆθος τὸ τοσοῦτον τῶν ἐναντίων, βουλὴν
 βουλευέται συνετήν. τὰς γὰρ εὐθείας καταλιπὼν ὁδοὺς ἐν αἷς
 προσδοκῆσιμος ἦν, νυκτὸς ἀπάραις ἐκεῖθεν καὶ λαθῶν τοὺς φυλάσ-
 σοντας γέγονε περὶ τι φρούριον ἔγγιστα τοῦ Σαγγαρίου ποταμοῦ
 5 διακειμένον, ὅπερ Ἀτζούλα καλεῖται, ἀπέχον Νικαίας περὶ πού
 τὰ διακόσια μίλια. ἐκεῖθεν δ' αὐθις ἀπάραις ἤπειγε πρὸς τὴν
 Νίκαιαν πρὸ τοῦ τοῦ Τούρκου αἰσθῆσθαι τῆς ἐκείνου ἐφόδου.
 ἀλλ' οἱ Τούρκοι πυθόμενοι τὴν ἐκεῖθεν λαθραίαν διάβασιν τε καὶ
 δύναμιν οἱ μὲν ἐπήρσαν τεταγμένοι, ὀλίγους δὲ τῶν ἱππέων ἔξα-
 10 ποστειλλαντες ἐπὶ τὸ ἀσχολῆ τοῦτον καὶ βραδυτέραν αὐτοῦ πορείαν
 ποιήσασθαι, οὐ πᾶν τοῦ σκέμματος ἔτυχον. φθάνουσιν οὖν
 τοῦτον οἱ προπεμφθέντες οὐ πόρρω Νικαίας, καὶ ἀλαλάξαντες
 κωλύειν τοῖς τοξεύμασιν ἐπειρῶντο τὴν τούτου πορείαν. οἱ δὲ
 περὶ αὐτὸν γενναῖοι ὄντες, εἰ καὶ ὀλίγοι, ἀλλ' ὅμως ἑξώρμων
 15 κατὰ τῶν Τούρκων καὶ τὰς ἐκείνων ὁρμὰς ἀνέστελλον. δεισαντες
 δ' οἱ περὶ αὐτὸν μὴ τοῦ πλῆθους τῶν Τούρκων φθάσαντος κυ-
 κλωθεῖεν ὁμοῦ καὶ ἄλλων, τὸν Χρυσόσκουλον πρὸς αὐτοὺς ἐκπε-
 πόμφουσιν. ὁ δὲ ὁμιλήσας ἐκείνοις καὶ πείσας χρήματι λαβεῖν
 καὶ παλινοσῆσαι ἄδειαν τούτοις παρέλαχεν ἔλθειν πρὸς τὴν
 20 Νίκαιαν.

P 80
V 58

17. Γενόμενοι δὲ περὶ τὰ ταύτης προύστεια ὁρῶσι λαθῶν
 διὰ πλείστον κατὰ φύλαγας τεταγμένον. οὗς οἰηθέντες πολε-

6. ἤπειγε] ἠπέιγετο? 10. ἀσχολῆ] ἀσχολεῖν? ἀσχολεῖσαι?
 ibid. πορείαν] Malim τὴν πορείαν.

quaquam satis numerosum sibi adesse videbat, quanto erat opus ad tantam
 hostium multitudinem aperto Marte superandam, rationem belli administrandi
 sane prudentem iniiit. vitatis enim rectis et publicis viis ubi exspectari se
 sciebat, noctu vasis collectis inobservatus transiit ad praesidium quoddam
 proximum Sangario amni, quod Atzula dicitur, distans Nicaea circiter du-
 centa millia. unde rursus movens Nicaeae se admovit antequam Turci sen-
 tirent ipsis profectionem. hi porro audito tandem eius furtivo transitu in-
 dicioque habito numeri copiarum eius acie instructa sequebantur, praemissis
 equitibus paucis qui eunti facessero negotium et festinationem properantis
 morarentur. hi non multum profecerunt. assecuti enim agmen Botaniatae
 non longe Nicaea, iaculatione in illud multa eminens cum barbara vocifera-
 tione facta, morari coeptum iter conabantur. at Botaniatae milites pauci
 quidem illi, ceterum fortes, impetu in Turcos facto vim eorum represse-
 runt. veritus tamen Botaniatae ne tandem paucitas suorum circumveniretur
 ab abundantibus numero barbaris misit ad eos Chrysosculum, qui locutus
 cum ipsis facile persuasit ut pecuniis acceptis retro redirent sicque Romani
 securum habuerunt Nicaeae usque reliquum iter.

17. Ubi porro ad ipsa Nicaeae suburbia processerunt, vident multitu-
 dinem ingentem per phalanges ordinatam. quam cum infensam sibi et mox

ἀνέλκων τὸ γένος, τῷ κρατοῦντι τηρικαῦτα Ῥωμαίων πίστιν τηρῶν πολέμιον ἑαυτῷ τὸν Βοτανειάτην ἀπέδειξε. προσεχώρησε δὲ ταύτῳ καὶ ὁ Παλαιολόγος Γεώργιος, ἀνὴρ ὢν γενναῖος καὶ τοῖς πολεμικοῖς ἔργοις ἄριστος, ἄρτι δ' ἐκ Μεσοποταμίας ἐλθὼν (Ξυτὴν γὰρ ἐκείσε τῷ ἰδίῳ πατρὶ διέποντι τὴν τῆς Μεσοποταμίας ἀρχήν), βασι-⁵λόμενος εἰς τὸν κρατοῦντα πίστιν τηρῆσαι ἀκράδαντος.

16. Ὁ γοῦν Βοτανειάτης τῶν ἄλλων ἀπάντων αὐτῷ
C προσεκεχωρηκότων ἀπάρας ἐκ τῆς Φρυγίας πρὸς τὴν Βιθυνίαν ἠπειλήετο, διεπέμπετο δὲ καὶ πρὸς τοὺς ἐν τῇ πόλει λάδρα, τιμᾶς μεγίστας καὶ δωρεὰς τοῖς ἄρχουσιν ἐπαγγελλλόμενος εἰ σπινθηροῦς;¹⁰ αὐτοὺς σχολῆ πρὸς τὸ τῆς βασιλείας Ῥωμαίων ἐγκρατῆ γενέσθαι. ἐπεὶ γοῦν πολλοὶ καὶ τῶν τῆς συγκλήτου βουλῆς καὶ τῶν τοῦ βήματος δυσμενῶς εἶχον πρὸς τε τὸν κρατοῦντα καὶ πρὸς τὸν λογοθέτην, μάλιστα δὲ πάντων ὁ πατριάρχης Ἀντιοχείας Αἰμιλιανός, οὗ πρὸςθεν ὁ λόγος ἐμνήσθη, καιρὸν ἐξήτουν ὥστε σφίσι συμφε-¹⁵ροντα δρᾶσαι. ὁ βασιλεὺς δὲ καὶ ὁ λογοθέτης τὸν ἐντὸς ἀρτήσαντες πόλεμον πρὸς τὸν ἔξωθεν ἐξηρτύοντο, καὶ πρὸς τὸν τῶν Τούρκων διεπρεσβεύοντο ἄρχοντα (ἦν δὲ τηρικαῦτα τούτων κητάρχων Σολυμᾶν ὁ τοῦ Κουτουλμοῦς υἱός), ἐξοπλιζόντες ταῦτα
D κατὰ τοῦ Βοτανειάτου. ὁ δὲ σπεισάμενος τούτοις τὸν κατὰ ἐκείνου πόλεμον ἀνεδέξατο, καὶ ἔκτοτε τὰς ὁδοὺς τε ἐτήρει καὶ τοὺς στενωποὺς κατεῖχε καὶ τὴν τοῦ Βοτανειάτου ἐπετήρει δύναμιν καὶ διάβασιν. ὁ δὲ τὸ Κοτνάειον καταλαβὼν καὶ τὰ κατὰ τὸν Σολυμᾶν πυθόμενος, ἐπειδὴ σπανίζων ἦν στρατεύματος καὶ δυνάμεως;

et Melissenis genus ducens, fidem imperatori servans, in se arma Botaniatae convertit. Melisseno se adiunxit pari fidelitatis Michaëli praestans studio Palaeologus Georgius vir fortis et bellicis facinoribus egregius, recens e Mesopotamia, ubi patri eam provinciam administranti adfuerat.

16. Botaniates igitur aliis cunctis praeter hos duos ipsi obtemperantibus, motis castris e Phrygia in Bithyniam ferebatur. miserat autem in urbem clam qui suo nomine principibus promitterent summos honores et dona pretiosissima si cooperari sibi vellent Romanum imperium usurpanti. quonia ergo multi cum e senatu tum ex ecclesiastico ordine exosos habebant imperatorem et logothetam maxime vero omnium patriarcha Aemilianus, cuius ante memisimus, hi omnes inuinebant in occasionem suis ipsorum rationibus consulendi. at imperator et logotheta, domesticarum quas ignorabant insidiarum securi, ad bellum externum se comparabant et ad principem Turcorum legationem miserant (erat autem is tunc temporis Solyman Catalinensi filius), qua ei suadebant ut bellum adversus Botaniatam capesseret. id quod ille fecit foedere cum legatis Michaëlis icto, et ex tunc vias obsidebat angustiis praeoccupatis Botaniatae copias et transitum observans. ille autem ubi Cotiacum pervenisset Solymanis consilio cognito, quoniam exercitum haud-

ἀποχρώσης πρὸς τὸ πλῆθος τὸ τοσοῦτον τῶν ἐναντίων, βουλὴν
 βουλευέται συνετήν. τὰς γὰρ εὐθείας καταλιπὼν ὁδοὺς ἐν αἷς
 προσδοκῆσιμος ἦν, νυκτὸς ἀπύρας ἐκείθεν καὶ λαθῶν τοὺς φυλάσ-
 στοντας γέγονε περὶ τι φρούριον ἔγγιστα τοῦ Σαγγαρίου ποταμοῦ
 5 Διακεκμενον, ὄπερ Ἀτζούλα καλεῖται, ἀπέχον Νικαίας περὶ πού
 τὰ διακόσια μίλια. ἐκείθεν δ' αὖθις ἀπύρας ἤπειγε πρὸς τὴν P 80
 Νίκαιαν πρὸ τοῦ τοῦ Τούρκου αἰσθέσθαι τῆς ἐκείνου ἐφόδου. V 58
 ἀλλ' οἱ Τούρκοι πυθόμενοι τὴν ἐκείθεν λαθραίαν διάβασιν τε καὶ
 δύναμιν οἱ μὲν ἐπήεσαν τεταγμένοι, ὀλίγους δὲ τῶν ἱππέων ἔξα-
 10 ποστειλαντες ἐπὶ τὸ ἀσχολῆ τοῦτον καὶ βραδυτέραν αὐτοῦ πορείαν
 ποιήσασθαι, οὐ πάντων τοῦ σκέμματος ἔνυχον. φθάνουσι οὖν
 τοῦτον οἱ προπεμφθέντες οὐ πόρρω Νικαίας, καὶ ἀλαλάξαντες
 κωλύειν τοῖς τοξέμασι ἐπειρῶντο τὴν τούτου πορείαν. οἱ δὲ
 περὶ αὐτὸν γενναῖοι ὄντες, εἰ καὶ ὀλίγοι, ἀλλ' ὅμως ἐξώρμων
 15 κατὰ τῶν Τούρκων καὶ τὰς ἐκείνων ὁρμὰς ἀνέστελλον. δέισαντες
 δ' οἱ περὶ αὐτὸν μὴ τοῦ πλήθους τῶν Τούρκων φθάσαντος κυ- B
 κλωθεῖεν ὁμοῦ καὶ ἄλλων, τὸν Χρυσόσκουλον πρὸς αὐτοὺς ἐκπε-
 πόμφωσαν. ὁ δὲ ὁμιλήσας ἐκείνοις καὶ πείσας χρήματα λαβεῖν
 καὶ παλινοστῆσαι ἄδειαν τούτοις παρέσχεν ἔλθειν πρὸς τὴν
 20 Νίκαιαν.

17. Γενόμενοι δὲ περὶ τὰ ταύτης προύστεια ὁρῶσι λαθῶν
 ὅτι πλεῖστον κατὰ φύλαγας τεταγμένοι. οὗς οἰηθέντες πολε-

6. ἤπειγε] ἠπέλεγετο? 10. ἀσχολῆ] ἀσχολεῖν? ἀσχολησαι?
 ibid. πορείαν] Malim τὴν πορείαν.

quaquam satis numerosum sibi adesse videbat, quanto erat opus ad tantam
 hostium multitudinem aperto Marte superandam, rationem belli administrandi
 sane prudentem iniiit. vitatis enim rectis et publicis viis ubi exspectari se
 sciebat, noctu vasis collectis inobservatus transiit ad praesidium quoddam
 proximum Sangario amni, quod Atzula dicitur, distans Nicaea circiter du-
 centa millia. unde rursus movens Nicaeae se admovit antequam Turci scu-
 tirent ipsius protectionem. hi porro audito tandem eius furtivo transitu in-
 dicioque habito numeri copiarum eius acie instructa sequebantur, praemissis
 equitibus paucis qui eunti facessero negotium et festinationem properantis
 morarentur. hi non multum profecerunt. assecuti enim agmen Botaniatae
 non longe Nicaea, iaculatione in illud multa eminus cum barbara vocifera-
 tione facta, morari coeptum iter conabantur. at Botaniatae milites pauci
 quidem illi, ceterum fortes, impetu in Turcos facto vim eorum represse-
 runt. veritus tamen Botaniates ne tandem paucitas suorum circumveniretur
 ab abundantibus numero barbaris misit ad eos Chrysoseculum, qui locutus
 cum ipsis facile persuasit ut pecuniis acceptis retro redirent sicque Romani
 securum habuerunt Nicaeam usque reliquum iter.

17. Ubi porro ad ipsa Nicaeae suburbia processerunt, vident multitu-
 dinem ingentem per phalanges ordinatam. quam cum infensam sibi et mox

ἀνέλκων τὸ γένος, τῷ κρατοῦντι τηρικαῦτα Ῥωμαίων πίστιν τηρῶν πολέμιον ἑαυτῷ τὸν Βοτανειάτην ἀπέδειξε. προσεχώρησε δὲ τούτῳ καὶ ὁ Παλαιολόγος Γεώργιος, ἀνὴρ ὢν γεννηῖος καὶ τοῖς παλαικοῖς ἔργοις ἄριστος, ἄρτι δ' ἐκ Μεσοποταμίας ἐλθὼν (ξυτῆν γὰρ ἐκεῖσε τῷ ἰδίῳ πατρὶ διέποντι τὴν τῆς Μεσοποταμίας ἀρχήν), βο-5 λόμενος εἰς τὸν κρατοῦντα πίστιν τηρῆσαι ἀκράδαντον.

16. Ὁ γοῦν Βοτανειάτης τῶν ἄλλων ὑπάντων αὐτῷ
C προσκεχωρηκότων ἀπάρας ἐκ τῆς Φρυγίας πρὸς τὴν Βιθυνίαν ἠπείλετο, διεπέμπετο δὲ καὶ πρὸς τοὺς ἐν τῇ πόλει λάδρα, τιμὰς μεγίστας καὶ δωρεὰς τοῖς ἄρχουσιν ἐπαγγελλόμενος εἰ σπερρησῶς αὐτοὺς σχολῆ πρὸς τὸ τῆς βασιλείας Ῥωμαίων ἐγκρατῆ γενέσθαι. ἐπεὶ γοῦν πολλοὶ καὶ τῶν τῆς συγκλήτου βουλῆς καὶ τῶν τοῦ βήματος δυσμενῶς εἶχον πρὸς τε τὸν κρατοῦντα καὶ πρὸς τὸν λογοθέτην, μάλιστα δὲ πάντων ὁ πατριάρχης Ἀντιοχείας Αἰμιλιανός, οὗ πρόσθεν ὁ λόγος ἐμνήσθη, καιρὸν ἐζήτουν ὥστε σφίσι συμβε-15 ροντα δράσαι. ὁ βασιλεὺς δὲ καὶ ὁ λογοθέτης τὸν ἐντὸς ἀγοίσαντες πόλεμον πρὸς τὸν ἔξωθεν ἐξηρτύοντο, καὶ πρὸς τὸν τῶν Τούρκων διεπρεσβεύοντο ἄρχοντα (ἦν δὲ τηρικαῦτα τούτων κατάρχων Σολυμὰν ὁ τοῦ Κουτουλμοῦς υἱός), ἐξοπλίζοντες τούτῳ
D κατὰ τοῦ Βοτανειάτου. ὁ δὲ σπεισάμενος τούτοις τὸν κατὰ ἐκείνου πόλεμον ἀνεδέξατο, καὶ ἔκτοτε τὰς ὁδοὺς τε ἐτήρει καὶ τοὺς στενωποὺς κατεῖχε καὶ τὴν τοῦ Βοτανειάτου ἐπιτήρει δύναμιν καὶ διάβασιν. ὁ δὲ τὸ Κοτυαεῖον καταλαβὼν καὶ τὰ κατὰ τὸν Σολυμὰν πυθόμενος, ἐπειδὴ σπανίζων ἦν στρατεύματος καὶ δυνάμει

et Melissenis genus ducens, fidem imperatori servans, in se arma Botaniatae convertit. Melisseno se adiunxit pari fidelitatis Michaëli praestandae studio Palaeologus Georgius vir fortis et bellicis facinoribus egregius, recessus e Mesopotamia, ubi patri eam provinciam administranti adfuerat.

16. Botaniates igitur aliis cunctis praeter hos duos ipsi obtemperantibus, motis castris e Phrygia in Bithyniam ferebatur. miserat autem in urbem clam qui suo nomine principibus promitterent summos honores et dona pretiosissima si cooperari sibi vellent Romanum imperium usurpanti. quoniam ergo multi cum e senatu tum ex ecclesiastico ordine exosos habebant imperatorem et logothetam maxime vero omnium patriarcha Aemilianus, cuius ante memisimus, hi omnes imminebant in occasionem suis ipsorum rationibus consulendi. at imperator et logotheta, domesticarum quas ignorabant insidiarum securi, ad bellum externum se comparabant et ad principem Turcorum legationem miserant (erat autem is tunc temporis Solyman Catulianus filius), qua ei suadebant ut bellum adversus Botaniatam capesseret. id quod ille fecit foedere cum legatis Michaëlis icto, et ex tunc vias obsidebat angustis praecoccupatis Botaniatae copias et transitum observans. ille autem ubi Cotiaeum pervenisset Solymanis consilio cognito, quoniam exercitum haud-

ἔποχρώσης πρὸς τὸ πλῆθος τὸ τοσοῦτον τῶν ἐναντίων, βουλὴν
 βουλευέται συνετήν. τὰς γὰρ εὐθείας καταλιπὼν ὁδοὺς ἐν αἷς
 προσδοκῆσιμος ἦν, νικτὸς ὑπάρας ἐκείθεν καὶ λαθῶν τοὺς φυλάσ-
 5 διακειμένοι, ὅπερ Ἀτζούλα καλεῖται, ἀπέχον Νικαίας περὶ πον
 τὰ διακόσια μίλια. ἐκείθεν δ' αὖθις ὑπάρας ἤπειγε πρὸς τὴν P 80
 Νικαίαν πρὸ τοῦ τοὺς Τούρκους αἰσθέσθαι τῆς ἐκείνου ἐφόδου. V 58
 ἀλλ' οἱ Τούρκοι πυθόμενοι τὴν ἐκείθεν λαθραίαν διάβασιν τε καὶ
 δύναμιν οἱ μὲν ἐπήεσαν τεταγμένοι, ὀλίγους δὲ τῶν ἱππέων ἔξα-
 10 ποστειλαντες ἐπὶ τὸ ἀσχολῆ τοῦτον καὶ βραδυτέραν αὐτοῦ πορείαν
 ποιήσασθαι, οὐ πάνν τοῦ σκέμματος ἔτυχον. φθάνουσιν οὖν
 τοῦτον οἱ προπεμφθέντες οὐ πόρρω Νικαίας, καὶ ἀλαλάξαντες
 κωλύειν τοῖς τοξέμμασιν ἐπειρῶντο τὴν τούτου πορείαν. οἱ δὲ
 περὶ αὐτὸν γενναῖοι ὄντες, εἰ καὶ ὀλίγοι, ἀλλ' ὅμως ἐξώρμων
 15 κατὰ τῶν Τούρκων καὶ τὰς ἐκείνων ὁρμὰς ἀνέστελλον. δεισαντες
 δ' οἱ περὶ αὐτὸν μὴ τοῦ πλήθους τῶν Τούρκων φθάσαντος κυ- B
 κλωθεῖεν ὁμοῦ καὶ ἄλλων, τὸν Χρυσόσκουλον πρὸς αὐτοὺς ἐκπε-
 πόμφυσιν. ὁ δὲ ὁμιλήσας ἐκείνοις καὶ πείσας χρήματα λυβεῖν
 καὶ παλινοστῆσαι ἄδειαν τούτοις παρέσχεν ἔλθεῖν πρὸς τὴν
 20 Νικαίαν.

17. Γενόμενοι δὲ περὶ τὰ ταύτης προύστεια ὁρῶσι λαθῶν
 δι πλεῖστον κατὰ φύλαγγας τεταγμένοι. οὗς οἰηθέντες πολέ-

6. ἤπειγες] ἠπείγετο? 10. ἀσχολῆ] ἀσχολεῖν? ἀσχολησαι?
 ibid. πορείαν] Malim τὴν πορείαν.

quaquam satis numerosum sibi adesse videbat, quanto erat opus ad tantam
 hostium multitudinem aperto Marte superandam, rationem belli administrandi
 sane prudentem iniiit. vitatis enim rectis et publicis viis ubi expectari se
 sciebat, noctu vasis collectis inobservatus transiit ad praesidium quoddam
 proximum Sangario amni, quod Atzula dicitur, distans Nicaea circiter du-
 centa millia. unde rursus movens Nicaeae se admovit antequam Turci sen-
 tirent ipsius profectionem. hi porro audito tandem eius furtivo transitu in-
 dicioque habito numeri copiarum eius acie instructa sequebantur, praemissis
 equitibus paucis qui eunti facerent negotium et festinationem properantis
 morarentur. hi non multum profecerunt. assecuti enim agmen Botaniatae
 non longe Nicaea, iaculatione in illud multa eminus cum barbara vocifera-
 tione facta, morari coeptum iter conabantur. at Botaniatae milites pauci
 quidem illi, ceterum fortes, impetu in Turcos facto vim eorum represse-
 runt. veritus tamen Botaniates ne tandem paucitas suorum circumveniretur
 ab abundantibus numero barbaris misit ad eos Chrysoseculum, qui locutus
 cum ipsis facile persuasit ut pecuniis acceptis retro redirent sicque Romani
 securum habuerunt Nicaeam usque reliquam iter.

17. Ubi porro ad ipsa Nicaeae suburbia processerunt, vident multitu-
 dinem ingentem per phalanges ordinatam. quam cum infensam sibi et mox

μίους εἶναι καὶ κατ' αὐτῶν μέλλειν χωρεῖν μικροῦ δ' ἂν ἐπὶ τοῦ
 δέους ἐπεπήγεσαν, ἀπογνόντες τὴν σωτηρίαν· τὸ γὰρ μάχουσα
 πρὸς τοσοῦτον πλήθος ὄλλυγους ὄντας ἀμήχανον τοῦτοις ἴσταν,
 τὸ τε χωρεῖν εἰς τοῦπίσω καὶ λῆαν ἦν ἐπικίνδυνον. πέμψας
 C τοῖνυν ἀγγέλους ἡρώτων τίνες τε εἶεν καὶ ὅ τι βούλοινται; οἱ δὲ
 μιᾷ φωνῇ βασιλέα τὸν Βοτανειάτην Ῥωμαίων εὐφήμερον. ἐπερ
 πυθόμενος ἐκεῖνος καὶ τοῦ δέους ἀπολυθεὶς εἴσεισιν εἰς τὴν Νι-
 καιαν, παραδόξως οὕτω διωσθεὶς. οἱ γὰρ ἔξιν αὐτῷ πρὸς ἰσο-
 στασίαν χωρήσαντες οὐ πλείους ἦσαν τριακοσίων ἀνδρῶν, αἵτις
 ἅμα αὐτῷ διαβάντες μέσον παγίδων, πολλῶν δηλαδὴ τῶν ἐκ-
 10 δρεμόντων αὐτοῦς, ἐπὶ τῆς θείας προνοίας ἀσινεῖς διεσώθησαν,
 δεικνύοντες τοῦ Θεοῦ κἀνταῦθα ὡς ἐκείνου διδόντος φθόνος ἀ-
 κατισχύει, καὶ μὴ διδόντος μάταιοι μὲν οὗτοι, μάταια δὲ τῶν
 στρατευμάτων πλήθη καὶ λόγοι καὶ φάλαγγες ταττόμεναι ἄματα,
 κενὰ δὲ δεινὰ στρατηγήματα καὶ βουλευμάτα καὶ παντάπασι
 D ἄπρακτα.

18. Διαδοθείσης οὖν τῆς τοῦ Βοτανειάτου παρουσίας
 τοῖς ἐν τῇ πόλει καὶ ὡς ἡ Νικαίων ὑπταίς χερσὶν αὐτὸν ἐπέ-
 20 ξατο, εὐθὺς ἐν λόγοις ἅπαντες ἦσαν καὶ σκέμμασιν οἱ τε τῆς
 συγκλήτου βουλῆς καὶ συχνοὶ τοῦ βήματος, καὶ ἐσχόποντο ὅπως
 ἀποσκευάσονται τὸν κρατοῦντα, βασιλεύουσι δὲ ἑαυτοῖς τὸν Βο-
 τανειάτην· ἔφθησαν γὰρ πρὸς αὐτὸν οἱ πλείστοι λῆθρα διαπε-
 σβεύσασθαι καὶ χρυσοσημάντους γραφὰς ὑποδέξασθαι. ἔβρολα-

1. μικροῦ δ' ἂν] μικροῦ δεῖν? 21. βασιλεύουσι — Βοτανειάτην?

In ipsos impetum facturam opinarentur, metu videlicet vehementi constri-
 cti sunt et in summam salutis desperationem venerunt: quomodo enim resisterent
 tam pauci tanto pluribus, aut quo fugerent parata victoribus persequendi et
 circumveniendi facultate? missi ergo trepide qui explorarent quaererentque
 quibus armatis qui essent et quid vellent. ad ea illi una omnes voce Botaniatum
 Romanorum imperatorem acclamarunt. quod ille audiens magna cura solutus
 Nicaeam ingressus est, miro eventu a praesenti periculo se liberatum gra-
 tians. qui enim cum ipso rebellaverant non plures trecentis erant. qui hacten-
 us per medios insidiarum multiplicium laqueos divina utique manu ducebant
 in tutum hoc quo diximus modo pervenerunt, ostendente hic quoque deo,
 nihil invidiam in eos posse quibus ipse favorit; uti et contrario nisi deus annue-
 rit et adiuerit, vana consilia, stultae machinationes, inutiles exercituum
 irritae bellorum artes, spes fallaces et coepta successu cassa.

18. Didita porro per urbem et aulam regiam fama adventus Botani-
 tae, et amicae a Nicaeensibus exceptionis, multus aermo multa deliberatio
 Constantinopolitanorum procerum erat. universus fere senatus et ex eccle-
 siastico gradu plerique quaerebant modum redigendi Michaelis in ordinem et
 Botaniatae imperio praeficiendi: cuius videlicet occultis de quibus dictum est
 legationibus corrupti et in spes sibi amplas diplomatibus eius auro signatis

σαντο οὖν πρὸς τὸν περιώνυμον τοῦ θεοῦ σοφίας γὰρ ἀθροισθῆ- P 81
 ναι, καὶ τοὺς περὶ αὐτοὺς καθοπλίσαι καὶ τοὺς δεσμώτας ἔξαγα-
 γεῖν τῆς φρουρᾶς, καὶ οὕτως ἔξυποσιτέλλειν πρὸς τοὺς ἐν τέλει
 τοὺς μὴ τοῦ σκέμματος κοινωνήσαντας, καὶ τούτους καλεῖν πρὸς
 5 κοινοπραγίαν. κατάρχοντες δὲ τοῦ σκέμματος ἦσαν ὁ τε Αἰμυ-
 λιανός, ἀγὴρ πανούργος ὁμοῦ καὶ δραστήριος καὶ δῆμιον πρὸς
 ἀταξίαν κινήσαι εἶπερ τις ἄλλος καὶ δυνάμενος καὶ βουλόμενος,
 ἕξ δὲ τούτῳ καὶ συχνοὶ τῶν τῆς συγκλήτου βουλῆς. ἔδοξεν οὖν
 αὐτοῖς πρὸ τοῦ ἔργου κοινωνῶν τοῦ σκέμματος λαβεῖν καὶ τὸν
 10 καίσαρα, καὶ πέμπουσι πρὸς αὐτὸν τὸν Βαρὸν Μιχαήλ, ἄνδρα B
 φρονήσει καὶ πείρα πολλῶν διαφέροντα. ἦν δὲ ὁ καίσαρ τηνι-
 καῦτα ἐνδιατρέψων πρὸς τὸν ἐν Βλαχερναις γὰρ ἐν τούτῳ γὰρ V 59
 ἔτυχε παρεῖναι καὶ αὐτὸν βασιλέα. καὶ δὴ ἐντυχὼν ὁ Βαρὸς αὐτῷ
 περὶ δειλῆν ὄψιν ἀπήγγειλε τὰ τοῦ δράματος καὶ γραφῆν τινα
 15 χρυσοσήμαντον ὑπεδείκνυ τούτῳ πεμφθεῖσαν παρὰ τοῦ Βοτανειά-
 του δωρεάς τε πλείστας καὶ τιμὰς ἐπαγγελιομένην τῷ καίσαρι.
 ὁ δὲ τούτων ἀκούσας μηδὲ τὸ τυχόν ἀναμείνας ἀντέφρασε πρὸς
 τὸν ἄνδρα ὡς οὔτι ἐκὼν πρόοιτο ἢ τὸ τοῦ ἀνεπιού καὶ βασιλέως
 συμφέρον. καὶ χρῆ*** τοῦτον ἀπιόντα πρὸς τὸν λογοθέτην
 20 ἔξέπεμπε, ἀκούσαι τούτου κελύων καὶ ἀκούσαντα πρὸς βασιλέα C
 ἀνενεγκεῖν καὶ οἰκονομηῆσαι τὰ δέοντα.

19. Ὁ δὲ ἀπιὼν τῶν περὶ αὐτὸν ἕνα καλέσας ἀπέστειλε
 πρὸς τοὺς συνωμότας, μηνύων αὐτοῖς ὡς ἐπειδήπερ ἄλιψή μὴ

16. τε] V. δέ. 19. καὶ χρῆ] Indicavi lacunam. P: χρῆ deletit.

erecti fuerant. decreverunt igitur in celebre dei sapientiae templum conve-
 nire familia quemque ipsorum propria armata, victos quoque educere pu-
 blicis custodiis, et manum ex his paratam mittere circum praecipuos magi-
 stratus qui coniurationis conscientiam non habebant, ut per eos non modo
 ad consensum sed et ad auxilium attraherentur. horum consiliorum auctores
 et universae factionis duces erant in primis Aemilianus homo solers pariter et
 strenuus, quo nemo populum in seditionem concitare efficacius posset, ar-
 dentius vellet. tum plerique senatores, quibus ante omnia visum est tentari
 oportere si Caesar in partes trahi posset, mittunt ad eum Michaëlem Varum
 virum prudentia et usu rerum in paucis clarum. erat tunc Caesar in templo
 Blachernarum ubi forte imperator versabatur. ibi eum convenit Varus sub
 vesperam mandataque coniuratorum exposuit, et litteras quasdam auro signa-
 tas ostendit ad eum missas a Botaniate dona ei plurima et maximos honores
 pollicentes. quibus ille auditus nihil cunctatus renuit, aionis nullis se um-
 quam conditionibus eo adducendum ut volens imperatorem fratris sui filium
 proderet. mox eum qui ad se venerat ad logothetam mittit, rogans ut eum
 audiret auditaque ad imperatorem referret, et quae in rem tali tempore fo-
 rent ageret.

19. At is qui ad Caesarem venerat se deprehensum et logothetae dedi-
 tum videns quemdam e familiaribus adstantem in aurem alloquens ad coniura-

μίους εἶναι καὶ κατ' αὐτῶν μέλλειν χωρεῖν μικροῦ δ' ἂν ὑπὸ τοῦ
 δέους ἐπετήγασαν, ἀπογόντες τὴν σωτηρίαν· τὸ γὰρ μάχουσαι
 πρὸς τοσοῦτον πληθὸς ὄντας ἀμήχανον τούτοις ἴσθαι,
 τό τε χωρεῖν εἰς τοῦπίσω καὶ λίαν ἦν ἐπικίνδυνον. πέμψασας
 C τοῖνυν ἀγγέλους ἡρώτων τίνες τε εἶεν καὶ ὅ τι βούλονται; οἱ ἔς
 μιᾷ φωνῇ βασιλέα τὸν Βοτανειάτην Ῥωμαίων εὐφήμεον. ἔπερ
 πυθόμενος ἐκεῖνος καὶ τοῦ δέους ἀπολυθεὶς εἴσεισιν εἰς τὴν Νι-
 καιαν, παραδόξως οὕτω διωσθεὶς. οἱ γὰρ ἔξιν αὐτῷ πρὸς ἀπο-
 στασίαν χωρήσαντες οὐ πλείους ἦσαν τριακοσίων ἀνδρῶν, αἵτις
 ἅμα αὐτῷ διαβάντες μέσον παιδῶν, πολλῶν δηλαδὴ τῶν ἐκ-
 10 θρεύοντων αὐτούς, ὑπὸ τῆς θείας προνοίας ἀσινεῖς διεσώθησαν,
 δεικνύοντος τοῦ Θεοῦ κἀνταῦθα ὡς ἐκείνου διδόντος φθόνος οἱ
 κατισχύει, καὶ μὴ διδόντος μάταιοι μὲν οὗτοι, μάταια δὲ τῶν
 στρατευμάτων πλήθη καὶ λόχοι καὶ φάλαγγες ταπτόμεναι ἄφιστα,
 κενὰ δὲ δεινὰ στρατηγήματα καὶ βουλευμάτα καὶ παντάσῃσιν
 D ἄπρακτα.

18. Διαδοθείσης οὖν τῆς τοῦ Βοτανειάτου παρουσίας
 τοῖς ἐν τῇ πόλει καὶ ὡς ἡ Νικαίων ὑπταίς χερσὶν αὐτὸν ὑπέ-
 15 ξατο, εὐθὺς ἐν λόγοις ἅπαντες ἦσαν καὶ σκέμμασιν οἱ τε τῆς
 συγκλήτου βουλῆς καὶ συχνοὶ τοῦ βήματος, καὶ ἐσκόποντο ὅπως
 ἀποσκευάζονται τὸν κρατοῦντα, βασιλεύουσι δὲ ἑαυτοῖς τὸν Βο-
 τανειάτην· ἐφθησαν γὰρ πρὸς αὐτὸν οἱ πλείστοι λάθρῃ διαπε-
 σβεύσασθαι καὶ χρυσοσημάντους γραφὰς ὑποδέξασθαι. ἐβονία-

1. μικροῦ δ' ἂν] μικροῦ δεῖν? 21. βασιλεύουσι—Βοτανειάτην?

In ipsos impetum facturam opinarentur, metu videlicet vehementi constric-
 ti sunt et in summam salutis desperationem venerunt: quomodo enim resisterent
 tam pauci tanto pluribus, aut quo fugerent parata victoribus persequendā et
 circumveniendi facultate? missi ergo trepide qui explorarent quaererentque
 ab armatis qui essent et quid vellent. ad ea illi una omnes voce Botaniatam
 Romanorum imperatorem acclamarunt. quod ille audiens magna cura solutus
 Nicaeam ingressus est, miro eventu a praesenti periculo se liberatum gratu-
 lans. qui enim cum ipso rebellaverant non plures trecentis erant. qui hacten-
 us in tutum hoc quo diximus modo pervenerunt, ostendente hic quoque deo,
 nihil invidiam in eos posse quibus ipse favorit; uti e contrario nisi deus anno-
 rit et adiuerit, vana consilia, stultae machinationes, inutiles exercitia,
 irritae ballorum artes, spes fallaces et coepta successus cassa.

18. Didita porro per urbem et aulam regiam fama adventus Botani-
 tae, et amicae a Nicaeensibus exceptionis, multus sermo multa deliberatio
 Constantinopolitanorum procerum erat. universus fere senatus et ex eccle-
 siastico gradu plerique quaerebant modum redigendi Michaelis in ordinem et
 Botaniatae imperio praeficiendi: cuius videlicet occultis de quibus dictum est
 legationibus corrupti et in spes sibi amplas diplomatibus eius auro signatis

σαντο οὖν πρὸς τὸν περιώνυμον τοῦ θεοῦ σοφίας ναὸν ἀθροισθῆ- P 81
 ναι, καὶ τοὺς περὶ αὐτοὺς καθοπλίσει καὶ τοὺς δεσμώτους ἔξαγα-
 γεῖν τῆς φρουρᾶς, καὶ οὕτως ἔξυποστέλλειν πρὸς τοὺς ἐν τέλει
 τοὺς μὴ τοῦ σκέμματος κοινωνήσαντας, καὶ τούτους καλεῖν πρὸς
 5 κοινοπραγίαν. κατάρχοντες δὲ τοῦ σκέμματος ἦσαν ὁ τε Αἰμι-
 λιανός, ἀνὴρ πανοῦργος ὁμοῦ καὶ δραστήριος καὶ δῆμιον πρὸς
 ἀταξίαν κινήσει εἴπερ τις ἄλλος καὶ δυνάμενος καὶ βουλόμενος,
 ἕξιν τούτῳ δὲ καὶ συγγοὶ τῶν τῆς συγκλήτου βουλῆς. ἔδοξεν οὖν
 αὐτοῖς πρὸ τοῦ ἔργου κοινωνῶν τοῦ σκέμματος λαβεῖν καὶ τὸν
 10 καίσαρα, καὶ πέμπουσι πρὸς αὐτὸν τὸν Βαρὸν Μιχαῆλ, ἄνδρα B
 φρονήσει καὶ πείρα πολλῶν διαφέροντα. ἦν δὲ ὁ καίσαρ την-
 καῦτα ἐνδιατρίβων πρὸς τὸν ἐν Βλαχέρναις ναὸν· ἐν τούτῳ γὰρ V 59
 ἔτυχε παρῆναι καὶ αὐτὸν βασιλέα. καὶ δὴ ἐντυχὼν ὁ Βαρὸς αὐτῷ
 περὶ δειλῆν ὄψιαν ἀπήγγειλε τὰ τοῦ δράματος καὶ γραφὴν τινα
 15 χρυσοσήμενον ὑπέδεικνυ τούτῳ πεμφθεῖσαν παρὰ τοῦ Βοτανειά-
 του δωρεάς τε πλείστας καὶ τιμὰς ἐπαγγελιομένην τῷ καίσαρι.
 ὁ δὲ τούτων ἀκούσας μηδὲ τὸ τυχὸν ἀναμείνας ἀντέφησε πρὸς
 τὸν ἄνδρα ὡς οὔτι ἐκὼν πρόοιτο ἂν τὸ τοῦ ἀνεμιῶ καὶ βασιλέως
 συμφέρον. καὶ χρῆ*** τοῦτον ἀπιόντα πρὸς τὸν λογοθέτην
 20 ἔξέπεμπε, ἀκούσαι τούτου κελύων καὶ ἀκούσαντα πρὸς βασιλέα C
 ἀνενεγκεῖν καὶ οἰκονομῆσαι τὰ δέοντα.

19. Ὁ δὲ ἀπιὼν τῶν περὶ αὐτὸν ἕνα καλέσας ἀπέστειλε
 πρὸς τοὺς συνωμότας, μηνύων αὐτοῖς ὡς ἐπειδήπερ ἄλύη μὴ

16. τε] V. δέ. 19. καὶ χρῆ] Indicavi lacunam. P: χρῆ delevit.

erecti fuerant. decreverunt igitur in celebre dei sapientiae templum con-
 venire familia quemque ipsorum propria armata, vinctos quoque educere pu-
 blicis custodiis, et manum ex his paratam mittere circum praecipuos magi-
 stratus qui coniurationis conscientiam non habebant, ut per eos non modo
 ad consensum sed et ad auxilium attraherentur. horum consiliorum auctores
 et universae factionis duces erant in primis Aemilianus homo solers pariter et
 strenuus, quo nemo populum in seditionem concitare efficacius posset, ar-
 dentius vellet. tum plerique senatores, quibus ante omnia visum est tentari
 oportere si Caesar in partes trahi posset, mittunt ad eum Michaëlem Varum
 virum prudentia et usu rerum in paucis clarum. erat tunc Caesar in templo
 Blachernarum ubi forte imperator versabatur. ibi eum convenit Varus sub
 vesperam mandataque coniuratorum exposuit, et litteras quasdam auro signa-
 tas ostendit ad eum missas a Botaniate dona ei plurima et maximos honores
 pollicentes. quibus ille auditis nihil cunctatus renuit, aens nullis se um-
 quam conditionibus eo adducendum ut volens imperatorem fratris sui filium
 proderet. mox eum qui ad se venerat ad logothetam mittit, rogans ut eum
 audiret auditaque ad imperatorem referret, et quae in rem tali tempore fo-
 rent ageret.

19. At is qui ad Caesarem venerat se deprehensum et logothetae dedi-
 tum videns quemdam e familiaribus adstantem in aurem alloquens ad coniura-

οἷός τε ὢν φέρειν μάστιγας ἢ καὶ τὰς ἐκ βασιάνων ποινὰς ἔτοιμός ἐστι φράζειν ἄπερ εἰδοίη. “μελήσει δ’ ὑμῖν” φησὶν “ὄξείως βουλεύσασθαι περὶ τοῦ ξυμφέροντος.” ὁ μὲν οὖν ταῦτα εἰπὼν ἀπίγγοτο πρὸς τὸν λογοθέτην καὶ πάντα ἔφραζεν ὅσιν ἠπίστατο. ὁ δὲ πρὸς τὸν κρατοῦντα πάντα ἀνέφερεν. ἔτυχε δὲ τηρικαῦτα παρὼν **D** καὶ ὁ Κομνηνὸς Ἀλέξιος, καὶ γνώμην εἰσενεγκεῖν ἀπαιτούμενος βουλὴν ἀρίστην εἰσήνεγκε, φήσας ὡς χρὴ ταχέως στρουτιώτας ἐπέμπειν καὶ τοῦ σκέμματος ἄρχοντας ξυλλαμβάνειν. ἐφαίνετο μὲν καὶ τῷ καισαρι καὶ τῷ λογοθέτῃ ἀρίστη πασῶν ἡ βουλή αὐτῇ, τῷ δὲ κρατοῦντι οὐκ ἤρεσκεν· ἤδη γὰρ δυνίως οὔσης τῆς ὥρας **10** ἐδόκει θόρυβόν τε καὶ τυραχὴν γενέσθαι τῇ πόλει τινά, ἦν ἄλλῶν τινες. τῆς γοῦν προνοίας σφηλάσης τὴν τοῦ κρατοῦντος γνώμην καὶ εἰς τὴν αὔριον τηρησάσης τὰ τῆς τούτων ζυγωρήσεως, ἄκαπτε δροθρον βαθέος ἐν τῷ ναῷ τῆς τοῦ θεοῦ σοφίας συναθροισθέντες τὰς τε φρουρὰς τὰς ἐν τῇ πόλει ἀνοίξαντες καὶ τοὺς καταδικασκούς **15** **P 82** ὄπλισαντες, πρὸς δὲ καὶ ὅσον εἶχεν ἕκαστος θεραπευτικῶν καὶ οἰκετικῶν, ἐξέπεμπον πρὸς τοὺς τῶν ἐν τέλει μὴ μετασχόντας αὐτῶν τοῦ βουλευματος, καὶ ἐμπιπρᾶν τὰς οἰκίας ἠπειλοῦν εἰ μὴ πρὸς αὐτοὺς παραγένοιτο καὶ τοῦ σκέμματος κοινωθήσασιν. γράμμασι δὲ στελλομένους ἐφοδιάζοντες ἐπέγραφον οὕτως “οἱ ἀγιώτα- **20** τοι πατριάρχαι, ἡ σύνοδος καὶ ἡ σύγκλητος συγκαλοῦσιν ὑμᾶς

13. τὰ τῆς] Addidi τὰ.

17. μετασχόντας] V. μετασχόντων.

tos misit indicatum, se haudquaquam sibi conscium esse earum virium animi et corporis, quae resistere tormentis et vocem in quaestione continere possent. quare sic haberent se fassurum omnia quae sciret. esse ipsorum prudentiae cito providere, quo pacto ei occurrere incommode maturius agendo quae serius destinassent queant. his ille dictis adductus ad logothetam quae nota habebat cuncta protulit. logotheta vero innox imperatori omnia referens adfuit forte praesens Comnenus Alexius et quid agendum censeret dicere insum optime censuit oportere equam primum missis militibus coniuratos comprehendere. idem quoque videbatur Caesari, et logotheta probabat. sed imperatori non placuit timenti, ut aiebat, ne, si per noctem quae iam inagruebat aliqui militari manu caperentur, tumultus in civitate fieret. sic igitur divina providentia errare permittente imperatoris iudicium et non ultra quam in diem crastinum differente eius et ei adhaerentium captivitatem, relicti coniurati securi in eam noctem postridie bene mane in templo S. Sophiae congregati, apertis urbis custodiis et iis qui prius erant vincti damnatique armatis, praeterea quantum quisque habuit servorum et domesticorum armavit, manumque ex his validam circummisit ad potentiores a coniuratione alienae cum minis incendendi domos eorum, ni in coniuratorum partes transirent. litterae porro quas mandata haec eorum obeuntibus dederunt hoc titulo praescriptae erant: sanctissimi patriarchae, synodus et senatus convocant vos

περὶ τὸν περιώνυμον τῆς τοῦ θεοῦ σοφίας.” καὶ οἱ μὲν ἐκόντες, οἱ δὲ ἄκοντες συνέτρεχον.

20. Ἀγγελθέντων δὲ τούτων τῷ βασιλεῖ ὁ Κομνηνὸς Ἀλέξιος μετεπέμπετο, καὶ ὁ βασιλεὺς ἐπυνθάνετο τούτου ὃ τι χρῆ **B**
S πρᾶττειν ἐπὶ τοῖς ξυμβῆσιν. ὁ δὲ βουλὴν εἰσήγε μάλᾳ μὲν ἀρίστην μάλᾳ δὲ λυσιτελεστάτην. ἔφησε γὰρ ὡς τοῦ συναθροισθέντος πλήθους τὸ πλεῖστον ἀπόλεμόν τέ ἐστι καὶ βάνανσον, καὶ οὐκ ἂν ὑποσταῖεν καθωπλισμένους ἄνδρας ἰδόντες καὶ πρὸς μάχην ἐτοιμούς· “χρῆ γοῦν πελεκηφόρους κυθοπλισαντας βασιλέων φύ-
10 λακας κατ’ ἐκείνων ἐπιπέμπειν σὺν στρατηγῷ.” ὁ δὲ κρατῶν τῶν λεχθέντων ἀκούσας τὴν βουλὴν ἀπειτρέφετο, εἴτε δειλίᾳ συσχεθεὶς εἴτε ἀρετῆς ὑπερβολῇ ἀνωτέρω τῶν ξυμπιπτόντων ἤδη τούτῳ παθῶν γενόμενος, οὐκ ἐπίσταμαι. τέως γοῦν ἐνδὸν κατα-
15 λῦσαι τὴν στάσιν καὶ κατισβέσαι τὸ πῦρ πρὸ τοῦ εἰς μεγίστην **C**

21. Ἄλλ’ ὁ Κομνηνὸς καὶ αὐθις ἠγάγαζεν αὐτὸν πρὸς τὴν πρᾶξιν καὶ πυντολίως ἠρέθιζεν, ἕως ἀκήκοεν ἀποσκώψαντος **V 60**
κατ’ αὐτοῦ εἰς ὠμότητα. τέλος ἔλεξε τάδε πρὸς αὐτὸν ὁ κρατῶν
“ἐμοὶ πάλαι σκοπὸς ἦν τὴν βασιλείαν ἀποσκευάσασθαι. ὁ γοῦν
20 ἐκὼν ἐμελέτων ἐπέπερ ἢ πρόνοια καὶ ἄκοντος ἐμοῦ ἐψηφίσατο, ἄσμένως προσίεμαι. σὺ δέ, ἦν βοῦλοιο, τὸν ἐμὸν ἀδελφὸν Κωνσταντῖνον βασιλείᾳ κατάστησον ἀντ’ ἐμοῦ.” ταῦθ’ ὁ μὲν εἶπεν,

4. τούτου] V, τούτω.

in celebre templum S. Sophiae. ad quam citationem partim volentes, partim inviti passim quo vocabantur concurrebant.

20. His principi nuntiatis Comnenus Alexius raptim accessit, et imperator ex eo quæsit quid opus facto tali articulo rerum. consilium huius fuit optimum et utilissimum. dixit enim congregatae apud coniuratos multitudinis pleramque partem imbellem et vilis conditionis esse: quare ipsos nequaquam in loco constituros, si contra se venientes viderent viros bellicosos certo pugnandi consilio. oportere igitur securigeros custodes principum statim in eos immittere sub aliquo duce forti. haec audiens imperator improbat, an ignavia correptus, an excellentia virtutis superiorem casibus humanis animum gerens uescio. illud constat ipsum, cum potuisset opprimere seditionem et flammam orientem priusquam in incendium maximum inualesceret extinguere, noluisse.

21. Nec tamen hic cessavit Comnenus urgere principem ad moliendum in suo tanto periculo quod conveniret: finem tandem frustra sollicitandi fecit, cum increpitus graviter ab eo est quasi crudelia suadens. quibus verbis haec ipsa imperator subiecit: “mihī dudum decretum erat imperium deponere, quod ergo sponte cogitabam cum divina providentia invito immittat, libens suscipio. tu vero si volueris, fratrem meum Constantinum imperatorem pro me constitue.” haec ille cum dixisset Alexius scripto mandari quod dixerat

D ὁ δὲ γραφῇ πιστώσασθαι τὰ λεγθέντα ἐξήτει. καὶ εὐθὺς τὸ γράμμα ἐσχεδιάζετο σημασίᾳ. καὶ ὁ μὲν κρατῶν αὐτίκῃ πρὸς τὸν ἐν Βλαχέρναις ἐξώρμα ναὸν τῆς Θεομήτορος, ὁ δὲ Κομνηνὸς τὸ γράμμα λαβὼν ἀπήει πρὸς τὸν Κωνσταντῖνον καὶ ἐπεσθαι οἱ παρ- κάλει πρὸς τὰ βασίλεια τὴν βασιλείαν παρληγόμενον. ὁ δὲ ταύ- 5 τὴν ἀπεσκευάζετο νεότητος λογισμοῖς ὑποσκάζων καὶ οἰόμενος ὡς ἔσειται τούτῳ καλῶς πάντα εἰ τῶν σκῆπτρων ἐγκρατῆς ὁ Βοτα- νειάτης γένοιτο, καὶ ἤξιον τὸν πρὸ τοῦ πόντου πορθμῶν διαπερά- σατα πρὸς τὸν Βοτανειάτην φοιτῆσαι. ἀλλ' οὗτοι μὲν οὕτω.

P 83 22. Ὁ δὲ Βοτανειάτης τὴν ἐν τῇ πόλει στάσιμ μαθῶν 10 ἀπάρας ἐκ τῆς Νικαίων ἠπειγέτο πρὸς τὴν μεγαλόπολιν, καὶ τῇ Πραινέτῳ γενόμενος ἐξέπεμπε τοὺς τὰ βασιλεία παρληγόμενος ἀρχηγὸν ἔχοντας ἕνα τῶν πιστοτάτων αὐτῷ οἰκετῶν, ὃν Βορίλλος ἦν ὄνομα. μετ' ὀλίγον δὲ καὶ αὐτὸς πρὸς τὴν πόλιν ἠπειγέτο. φθάσας οὖν ἐν τοῖς τῶν Ρουφιανῶν παλατίοις ἔμενε τὸν βασιλικῶν 15 ἐκδεχόμενος δρόμιωνα καὶ τὴν ἄλλην παρασκευήν. ἀφικέσθην δὲ πρὸς αὐτὸν ἄμφω, ὃ τε Πορφυρογέννητος Κωνσταντῖνος καὶ ὁ Κομνηνὸς Ἀλέξιος, ὁ μὲν πρὸ τῆς πείρας ἀγνοήσας τὰ τούτῳ ἐπόμενα, ὁ δὲ καὶ προγονοὺς καὶ προαγγελίας πάντα πρὸ τῆς ἐ- **B** βύσεως. *** μὲν οὖν μήτε δεξιᾶν δόντος αὐτοῦ τοῦ βασιλέως 20 μήτε ἀσπυσσάμενός τοιούτων ἤρχετο λόγων πρὸς τὸν ἤδη κρα- τοῦντα. "οἶδας, ὦ ἄριστε βασιλεῦ, ὡς ὁ Πορφυρογέννητος αὐ-

19. ἐπόμενα] ἐσόμενα? 20. μὲν οὖν] Fort. οὗτος praefigendum et pro αὐτοῦ scribendum ἀντὶ h. e. Constantiano. P. locum ita constituit: Κωνσταντῖνον μὲν οὖν — τοιούτων ὁ Κομνηνὸς ἤρχετο λό- γων etc.

petit. nec abnuat Michaël. statimque rite subscriptum et bulla munitum diploma est Constantinum imperatorem designantis Michaëlis. qui Michaël dato scripto statim ad deiparae templum in Blachernas recessit. Alexius porro cum diplomate occurrit ad Constantinum sequi sese adhortans in pala- tium imperii possessionem inturum. verum ille recusavit iuvenili consilio deceptus et existimans optimo loco res suas futuras sub imperio Botaniatae. quare studebat inter primos occurrere venienti novo imperatori et antequam fretum traiceret ad ipsum ire. sic se habebant in civitate res.

22. At Botaniates certior factus de intestinis dissensionibus urbis Ni- caea movens Constantinopolim properabat. quo itinere cum Praenetum ve- nisset, misit inde qui palatium praesoccuparent, imposito ipsis duce fidissimo servorum suorum, cui nomen erat Borillius. hos paulo post ipse sequens in Rufianorum palatiis constitit, regiam navim et ceterum apparatus expectans. huc ad eum venerunt Porphyrogenitus Constantinus et Alexius Comnenus. ille ante experientiam ignorans quae ipsi eventura erant, hic praesciens et praenuntians cuncta prius quam fierent. cum igitur salutanti Constantino neque dexteram novus imperator dedisset neque ipsum amplexu dignatus es- set, Comnenus ad Botaniatem sic locutus est. "scis optime imperator huc

τος, ἔγκρατος ὄντος τοῦ βασιλέως τούτου τοῦ ὀμάλμονος, οὐδέν τι πέπονθεν ὑπ' ἐκείνου χρηστόν, ἀλλ' ὡς ἐν εἰρκτῇ καθειρηγμένος ζοφώδει διῆγε τὸν ἅπαντα βίον. νῦν οὖν ἐλπίδας ἔχει χρηστιάς, ὅτι περ αὐτῷ τὰ τοῦ ζόφου διαλυθήσεται καὶ φῶς ὑψεταὶ καθαρώτατον τῆς σῆς βασιλείας τυχὼν εὐμενοῦς καὶ πατρικῶς αὐτοῦ κηδομένης.”

23. Τοῦ δὲ συγκαταθεμένου τῶν ὑπὲρ αὐτοῦ λόγων αὐ- C
θις ἤρχετο “οἶδας, ὦ βασιλεῦ, “λέγων” ὡς εὖνους τῷ πρὸ σου
κρατοῦντι ἕως τέλους διέμεινα, καὶ πάντων πρὸς τὴν σὴν βασι-
10 λείαν ἀποκλινάντων αὐτὸς μέχρι καὶ ἐς δεῦρο τὴν πρὸς ἐκείνον
πίστιν τετήρηκα, μήτε πρέσβεις πρὸς σε πεπομφῶς μήτε γράμ-
ματα. ὡς γοῦν τὴν πρὸς ἐκείνον πίστιν ἄδολον διετήρησα, οὕτω
καὶ τὴν πρὸς σὲ τηρήσω ἀκράδαντον.” ἐπὶ τούτοις τοῦ βασιλέως
αὐτὸν ἐπαινεύσαντος ὁ Ἀλέξιος ἀπηλλάττετο. μαθὼν οὖν ὁ Βοτα-
15 νειάτης ὡς οἱ προπεμφθέντες τῶν βασιλείων γεγόνασιν ἔγκρατεῖς,
ἀπήει διαπεράσων πρὸς τὰ βασιλεια. γενομένου δ' αὐτοῦ πρὸς D
τὴν κατ' ἀντιπέρασ τῆς πόλεως ἡϊόνα, ἔνθα καὶ δάμαλις λιθίνη
ἐπὶ κίονος Ἰστατο, ὁ δρόμων ὁ βασιλεις ὑπεδέχετο. καὶ εὐθὺς
μετ' εὐφημιῶν καὶ κρότων διεπεραιουῖτο πρὸς τὰ βασιλεια.

24. Ὁ δὲ βασιλεὺς Μιχαὴλ παραντίκα τὴν τε κόμην
ἐκείρατο καὶ τὸ μοναδικὸν περιβάλλετο σχῆμα, συνόντος αὐτῷ V 61
καὶ τοῦ θείου καὶ καίσαρος, ὃς τό τε κοῦρον τοῦ κρατήσαντος

1. τοῦ βασιλέως] P. τῆς βασιλείας.

6. αὐτοῦ] V. αὐτῷ.

17. ἡϊόνα] Ita P. pro ἡϊόνιν. Fort. πρὸς τῇ — ἡϊόνι.

Porphrogenitum Imperii fratris sui nullum fructum cepisse. neque enim ab illo ullo beneficio affectus est, sed potius tenebrosa custodia detentus obscuram et miseram vitam omnem egit hactenus: nunc luce a te sibi nova oborta sperat discutiendas suas tenebras exortu principatus tui, teque sibi favente ac paternam de se curam concipiente serenos tranquillosque visurum dies.”

23. Annuente ad haec Botaniate, rursus exorsus Alexius. “non te fugit Augusto, inquit, quam constans ego in fide erga eum qui ante te imperavit fuerim, ita ut cunctis ad tibi obsequendum versis unus fere hactenus perstiterim, nullis ad te nec legatis nec literis missis. exemplum habes in alio eius quod exspectare ipse a me potes. ut enim ad extremum illi fides exstiti, sic meam erga te sinceram inviolatamque habebis fidem.” ob haec collaudatus a Botaniate Alexius recessit. interim certior factus Botaniates palatium a suis quos praemisera occupatum teneri exivit transfretaturus in regiam domum. cum autem venisset ad litus civitati adversum, ubi vacca lapidea in columna stat, navis eum imperatoria, quae dicitur dromo, excepit statimque cum acclamationibus et vario applausu in palatium traiecit.

24. Inter haec imperator Michaël subito comam totondit et monasticum induit habitum, praesente ac suadente patre Caesare, qui levitatem eius

ἐπιστάμενος καὶ τὸ αὐθαδὲς τῶν περὶ αὐτῶν, ἐπεὶ καὶ δουλοκρατουμένην ἕωρα τούτου τὴν ἔξουσίαν, δέσας περὶ τοῦ ἀνεπιβόητου πύθῃ καινότερον συνεβούλευε τούτῳ τῷ θεῷ καθυπερόντην. ὁ τοίνυν τῆνικαῦτα τὸν τῆς πατριαρχίας θρόνον ἰδύων (ἢ δὲ P 84 Θωμᾶς ὁ μέγας καὶ περιβόητος) τὴν καθαρότητα τοῦ ἀνδρὸς γυνώσκων τῷ κλήρῳ αὐτὸν συγκατέλεξε καὶ μετ' ἄλλῳν μητροπολίτην Ἐφέσου κεχειροτόνηκεν.

25. Ὁ Βοτανειάτης δὲ τῶν τῆς βασιλείας σκήπτρον γενόμενος ἐγκρατής, καίτοι τοῖς οὐδοῖς προσεγγίσας τοῦ γήραος, μᾶλλον δὲ καὶ τούτων ἔνδον γενόμενος, καὶ δυσὶ γάμοις προσομιλήσας πρότερον, ὁμοῦ αὐθις τὴν βασιλίδαν Μαρίαν ἠγάγετο. καὶ γὰρ ἔμμε τῷ τὸν Βοτανειάτην ἐγκρατῆ τῆς βασιλείας γενέσθαι ἕως τὸ ἀγγοῦ τῆς Σιδηρᾶς διακείμενον μοναστήριον, ὃ Πιερῶν ἰσχυρῶς μάζεται, ἢ βασιλὶς Μαρία ἀπελθοῦσα ἐκεῖσε τὴν οἰκίαν ἐκτίσασατο. ἐπεὶ δὲ τῷ θελήματι τοῦ καίσαρος, ὡς ὁ λόγος σαφέστερον ἐν ὑστέρῳ δηλώσει, καταπειθῆς γεγονὼς ὁ Βοτανειάτης ἐργεσθαι ταύτην προείλετο, μετακαλεσάμενος αὐτὴν ὁ καίσαρ εἰς τὴν βασιλείαν εἰσάγει, κάπεται τῶν πρὸς τὴν μνηστειαν ἐτοιμασθέντων καὶ πρὸ τῶν πυλῶν τοῦ τεμένους τοῦ τε βασιλέως καὶ τῆς βασιλίδος νυμφῶν ἤδη ἰσταμένων, ἐπεὶ ὁ μέλλων τὴν μνηστειαν τελέσαι ἑαυτοῦ γεγονὼς καὶ πτοηθεὶς τὴν καθάρειαν αὐτοῦ

1. δουλοκρατουμένην] Ita P. pro δουλοκρατουμένην. 5. Θωμᾶς] Fabricius Biblioth. gr. VII. p. 674. Harl. corrigiτ Κόσμας.

qui praevaluerat, et audaciam eorum qui cum ipso erant reputans (videbat enim eum gubernari consilio servorum) atque inde iure praetens fratris filio ne quod triste ac nefarium exemplum in eo ederetur, auctor ipsi fuit ut deo se consecraret. qui ergo tunc patriarchatus insidebat throno Thomas ille magnus ac percelebris, puritatem viri compertam habens clero ipsum allegit, et paulo post metropolitam Ephesi ordinavit.

25. Botaniates vero potens imperii factus, etsi in limine senectutis erat, aut potius in eam ingressus iam erat, et bis uxorem prius duxerat, tamen rursus imperatricem Mariam sibi copulavit. etenim ut iam plane imperii compotem Botaniaten vidit Maria Augusta, in monasterium prope Sidaram sive Ferream situm, quod Petrium nominatur, secedens ibi commorabatur. postquam persuasione Caesaris, ut postea distinctius trademus, adductus Botaniates decrevit eam uxorem ducere, accersens eam inde Caesar in palatium induxit. deinde rebus ad nuptiarum celebrationem paratis, cum iam ante fores templi imperator Botaniates et Maria Augusta novi sponsi consisterent, postquam qui sacra cerimonia fungi sacerdos debebat, quid ageret reputavit et vereri coepit ne sacerdotio deponeretur si mulierem, cuius vir Michaelis nempe Ducas nuper imperator adhuc viveret cum Botaniate iam regnante coniungeret, cuius uxor quam secundis nuptiis ante imperium duxerat, adhuc item superstes in vivis erat considerans haec inquam et plane intelligens quantum mali conscisceret, si pro legitimo matrimonio adulterium

τὸ τὸν τε βασιλέα καὶ δοῦκα καὶ σόνευνον αὐτῆς καὶ ἦν εἶχεν ὁ
 Βοτανειάτης ἐκ δευτέρου συνοικισίου ὁμουνέτιν ἔτι τῷ βίῳ περιεῖ- C
 ναι, συναγαγὼν ἑαυτὸν καὶ γνοὺς ὅπη κακοῦ φέρεται μοιχείαν
 ἅμα καὶ τριγαμίαν ἐλογῶν, ἀνεβύλλετο τέως τὴν ἐκ τοῦ βήματος
 5 πρόδον, τοῦτο θεασάμενος καὶ στοχασάμενος τοῦ ὄχλοῦντος τὸν
 ἱερέα λογισμοῦ ἐν ἀγωνίᾳ ἦν μὴ τὴν τελουμένην μνηστειαν λύσει
 ὁ πατριάρχης ἐνωτισθεὶς περὶ τούτου καὶ αὐθις πρὸς τὴν Εὐδο-
 κίαν ἀπονεύσει. φράσαι δὲ τὸ βουλευτὸν διὰ τοὺς περιεστῶτας
 μὴ θέλων πρὸς τὸν ἕκγονον αὐτοῦ Μιχαὴλ τὸν Δούκα ἐνατενίσας
 10 διὰ τοῦ βλέμματος τὸ ἀπόρρητον ἐπισημῆνασθαι ἤθελεν· ὁ δὲ
 νεανίας οὗτος τὴν ἀναβολὴν τοῦ ἱερέως ὄρων καὶ τὸ εἰς ἑαυτὸν
 βλέμμα τοῦ καίσαρος γοργῶς συνῆκε τὸ δέον, καὶ εὐθὺς ἕτερον D
 ἱερέα ἐτοιμάσας τὸν τὴν μνηστειαν τέλοσοντα τέως εἶχεν ἀφανῆ,
 αὐτὸς δὲ τῷ θυσιαστηρίῳ πλησιάσας προσκαλεῖται τὸν παραιτού-
 15 μενον-τὴν μνηστειαν ἱερέα. ὁ δὲ ἐπυθάνετο τί ἂν εἴη δι' ὃ
 προσκαλοῖτο· καὶ ὄς τῶν ἀμφίων αὐτοῦ ἀψάμενος μεθίστησι τοῦ-
 τον ἐκείθεν ἠρέμα, ἀντεισάγει δὲ τὸν ἕτερον, ὄς καὶ τὴν ἱερολο-
 γίαν ἐτέλεσεν. ἐντεῦθεν ὁ καῖσαρ τὴν πρὸς βυσιλίδα παρρησίαν
 ἔσχηκεν.

26. Ἐπὶ τούτοις ὁ λογοθέτης τῶν παρακειμένων καὶ τοῦ
 βασιλέως ἀπογνοὺς ἐξώρμησε φεύγειν πρὸς τὸν Βορνένιον, καὶ τῇ P 85
 Σηλυμβρία γενόμενος καὶ τῷ Οὐρσελίῳ προσομιλήσας μετὰ τῶν
 τάξεων ἐκείσε πρὸς αὐτοῦ τε καὶ τοῦ βασιλέως Μιχαὴλ πεμφθέντι

5. Θεασάμενος] Fort. excidit nomen Botaniatae.

et trigamiam sacra benedictione comprobaret, prodire cunctabatur e sacris
 septis. quod Caesar videns et suspicans cunctationis causam et scrupuli quo
 sacerdos conflictabatur, in angustia erat male metuens ne hactenus promo-
 tam affinitatem patriarcha dissolveret, his in eius aures perlatis, et potius
 ad Eudociam inclinaret. eloqui vero quod cogitaret propter circumstantes
 nolens nepoti suo Michaëli Ducae coniectu oculorum innuit et significavit
 quid vellet. iuvenis autem cunctationem sacerdotis expectati videns et ut
 solers erat, facile penetrans velle avum ut alium sacerdotem accerteret qui
 optatam cerimoniam obiret, illum statim paravit et occultum habuit. tunc
 ipse ad altare propius accedens vocat recusantem ministerium bene precandi
 nuptiis sacerdotem. illo autem interrogante culus rei causa vocaretur, Mi-
 chaëli correpta eius veste sensim ac placide septis eum educit inque locum
 eius illum alium clam paratum introduxit, qui et mox sine ullo scrupulo
 nuptialis ritus cerimoniam peregit. hinc Caesar aditum ad Augustae gratiam
 invenit.

26. Super haec logotheta consumpta omni et damnata spe quam aut in
 consuetis, quibus ante vallabatur praesidiis, aut in imperatore habuerat,
 fugere decrevit ad Bryennium, et cum Selymbriam venisset ac cum Urselio
 locutus esset illuc cum aliquot cohortibus a se et ab imperatore Michaële

ἐβούλετο ξὺν αὐτῷ ἀπαλεῖν πρὸς τὸν Βρυέννιον. ὁ δὲ συλλαβὼν τοῦτον δεσμώτην πρὸς τὸν Βοτανειάτην ἀπήγαγε, καὶ τῇ Ὁσίῳ κίλουμένη νήσῳ περιορισθεὶς μετὰ μικρὸν ἀπανθρώπως τε καὶ ἀηλεῶς ἔτασθεις ἀπεβίω. τοιοῦτον ἔσχε τὸ τέλος τὰ κατὰ τὴν βασιλείαν τοῦ Λούκα Μιχαήλ. 5

misso, volebat cum ipso proficisci ad Bryennium, sed Urselius comprehensum illum et vincotum ad Botaniaten adduxit, a quo exulatum in Oxemam sic dictam insulam missus paulo post inhumane ac crudeliter tortus obiit. hunc finem habuit imperium Michaëlis Ducæ.

B I B Λ I O N Δ.

P 87
V 62 1. Οὕτω μὲν οὖν ὁ Βοτανειάτης Νικήφορος ἐπειλημμένος τῶν τῆς βασιλείας σκήπτρων ἔσπευδεν ὡς οἶόν τε τὴν τῶν πολιτῶν εὐνοίαν ἐπισπάσασθαι, μάλιστα καὶ τὰ κατὰ τὸν Βρυέννιον πενθιόμενος καὶ τὰς περὶ αὐτὸν ἀθροισθείσας δυνάμεις ᾗδει ἵνα αὐτὸν πρὸς τῷ στρατηγικώτατον εἶναι καὶ ἐλευθεριώτατον ὅσα 10 ὁμοῦ καὶ δραστηριώτατον. διὰ τοῦτο τὴν τῶν πολιτῶν δῆδη θηρώμενος εὐνοίαν ἐπεσπάσατο ταύτην καὶ μάλιστα ἐλευθεριώτατος ἄλλος ἀναδειχθῆναι φιλονεικήσας, πλὴν οὐ ξὺν λόγῳ τῷ δέοντι. ταύτῃ τοι καὶ μεγάλης συγχύσεως τῇ πολιτείᾳ Ῥωμαίων

10. πρὸς τῷ] V. πρὸς τῷ.

L I B E R I V.

1. Sic occupato imperio Nicephorus Botaniates, quo se ad id secure fructum egere intelligebat amore ac favore populi, eius sibi conciliandi quam efficacissimas potuit reperire rationes iniit. in quo ille maxime sibi cavebat a comparatione illustris æmuli et virium non paucarum videlicet Bryenii de illo enim percubuisse sciebat non minus eum arte bellica præstantem et manu consilioque præclarum, quam liberalissimum eundem ac beneficentissimum esse. propterea ne hoc tenero initio rerum in illum copiarum numero potentem studia vulgi spe ac commendatione liberalitatis propenderent, civium ipse quoque sibi gratiam largitionibus quam effusissimis emereri constituit, efficereque amplissime donando ne quisquam largior ac munificentior haberetur. in quo illum popularis auræ studium longius extulit quam rei publicæ rationes ferrent, quas hæc prodigientia graviter conturbavit, ut non dicam penitus affixit. cum enim duo copiarum quasi fontes essent rei publicæ Romanæ, unde habebant eius principes quo redderent præmia meritis et aliorum in se benevolentiam allicerent, utrumque inconsulta in

γέγονεν αἰτίας. ὄνοιν γὰρ ἔντοιν πόροιν ἐξ ᾧ ἡ βασιλεία Ῥω-
 μίων τὰ μέγιστα ἐσεμνύετο ἄχρηστουσα τὰ γέρα τοῖς ἀριστεύουσι
 καὶ τοῖς ἄλλως εὐνοίαν συνεισφέρουσιν, ἄμφω τούτους ἀναστο-
 μώσας τοῖς πᾶσι προῖκα ἐκαῖθεν ἀρδένεσθαι δαμιλιῶς ἐχορήγησε.
 5 τῶν τε γὰρ ἀξιώματων τὰ μέγιστα οὐκ ἀριστεῦσι καὶ στρατιώταις
 καὶ τοῖς ἐκ τῆς συγκλήτου βουλῆς καταγομένοις πεφιλοτίμητο οὐδὲ ^V 63
 τοῖς εὐνοίαν τινα συνεισφέρουσιν, ἀλλὰ παντὶ τῷ αἰτοῦντι· ταυτὸ
 δὲ καὶ τοῖς λεγομένοις παρὰ Ῥωμαίοις ὑφικίοις ἐπετελεῖτο, ὥστε
 ξυμβῆναι πολλαπλασίους τὰς ἐξόδους τῆς εἰσόδου γενέσθαι. κακ
 10 τῆς τοιαύτης αἰτίας μετὰ βρυχὴν τινα χρόνον τῶν χρημάτων ἐκλε-
 λοιπότην τό τε νόμισμα κεκιβδήλευτο λοιπὸν καὶ αὐτοῖς ἀξιώμασι
 καὶ τοῖς ὑφικίοις ἐκ βασιλέως ἀνήκουσαι δωρεαὶ διὰ τῶν χρημά-
 των σπάνιν ὑπεκρούοντο. τῆς γὰρ τῶν χρημάτων ἐπεισορῆς τῶν
 ἀπὸ τῆς Ἀσίας χορηγουμένων τοῖς ταμείοις ἀποφυγούσης ἐκ τοῦ ^D
 5 τῆς Ἀσίας ἀπάσης κατακρυεῦσαι τοὺς Τούρκους, καὶ τῶν ἀπὸ
 τῆς Ἑβρώπης παντάπασι στενωθέντων, τῶν τε προὑπαρχόντων
 κακῶς καταναλισκομένων ξυνέβητινε σπάνιν ὅτι πλείστην εἶναι
 χρημάτων τοῖς βασιλικοῖς ταμείοις. ἀλλ' οὕτω μὲν ἐκεῖνος ἐλευ-
 θερίος θέλων ἀποδειχθῆναι παρεχρήσατο τῇ ἐλευθερίᾳ, εὐνοῦν
 10 ἑαυτῷ τὸ πόλισμα καταστῆσαι βουλόμενος, ὡς προεῖρηται

2. Ὁ δὲ Βρυένιος ἐν Ὀδρυσοῖς διάγων καὶ τὰ κατὰ τὸν ^P 88
 βασιλεία Μιχαὴλ πωδόμενος καὶ τὴν κατ' ἐκείνου στάσιν τῆς πό-

11. καὶ αὐτοῖς] καὶ αἱ τοῖς? 12. διὰ τῶν] διὰ τῆν? an διὰ
 τῆν τῶν?

exhausit atque obstruxit ambitio, dum ex iis cuiuscumque sine discrimine sine merito gratis ac quantum vallet hauriendi Botaniates malo exemplo publicam copiam fecit. dignitates enim maximae quaeque non bellico aut alias heroico facinore claris, non iis qui saltem stipendia fecissent aut in senatorium relati ordinem essent, ne iis quidem qui studium aliquod aut benevolentiam ostendissent, sed passim cuiuscumque petenti condonabantur: similiter et quae a Romanis officia dicuntur; unde fiebat ut quod una tantum via illabebatur plurimis statim efflueret. quae causa fuit cur brevissimo tempore aerario penitus exhausto eo ad extremum ventum sit; ut monetas publicae qualitas admixtione sequioris metalli adulteranda esset, nec tamen vel sic imperanti suppeteret unde consueta legitimaque dignitatibus et officiis ex more dari solita stipendia solverentur. nam cum vectigalium ex Asia segnis iam venae fluerent, late dominantibus et pleraque illic interceptibus Turcis Europae vero quasi funditus exaruiscent, quod ea priores principes dilapidassent, redactum erat aerarium publicum in ultimam egestatem. et sic tamen in rem iam perditas incumbibat ultima clades prodigae novi principis ambitionis liberalitate perquam intempesive abutentis ad benevolentiam, ut dictum est, civium sibi quomodocumque demerendam.

3. Interim Bryennius apud Odrysos degens, auditis quae Michaëli contigerant, defectione nimirum ab eo civitatis, Macedonum et Thracum

Niceph. Bryen.

9

λεως, τὸ Μακεδονικὸν καὶ Θρακικὸν στράτευμα συλλεξάμενος ὄλον, ἐπαγόμενος καὶ συμμάχους, ἐξώρμα πρὸς τὸ Βυζάντιον. ἀλλὰ μαθὼν ὁ Βοτανειάτης καὶ δεισας μὴ μετὰ τοσαύτης δυνάμεως πλησιάσας τῇ πόλει ἐκπεσεῖν αὐτὸν παρυσκευάσει τῆς βασιλείας πρὸ τοῦ ταύτην σχεδὸν ἐνιδρυνθῆναι, τέως μὲν πρὸς βίβας ἰδίως πέμπει πρὸς ἐκείνον τοὺς περὶ διαλλαγῶν καὶ ξυμβάσεων ὁμιλή-
B σοντας, εἶτα τὸν Κομνηνὸν Ἀλέξιον υἱοθετηθέντα τῇ βασιλῇ Μαρίᾳ δομέστικον τῶν σχολῶν ἀποδείξας τῆς δυνάσεως ἡγετῆρα πέμπει πρὸς ἀντιπαράταξιν. στρατεύματος δ' ἀπορῶν οὐκ εἰς διεπέμπετο πρὸς τοὺς τῶν Τούρκων ἐξάρχοντας ἐν Νικαίᾳ τῆς Βιθυνίας διατριβοντας· ἤστην δὲ τούτῳ Μασούρ καὶ Σολυμάν οἱ τοῦ Κουτλουμοῦς παῖδες. καὶ αὐτίκα ἐκείνοι συμμάχους ἐξέμπουν οὐκ ἐλάττονας δισχιλλῶν καὶ κατὰ πόδας ἑτέροισι ἡγετῆρα. μῆπω δὲ τῶν συμμάχων φθασάντων ἐδόκει τοὺς πρὸς βίβας ἀπέναι, καὶ ἐπέμποντο ὁ τε Χοιροσφάκτης Κωνσταντῖνος εἰς προ-
C δρους τότε τελῶν, ἀνὴρ νονεχῆς τε καὶ λόγιος καὶ πᾶσι καμῶ τοῖς καλοῖς ὅποσα πολιτικὸν ἄνδρα κοσμοῦσι, καὶ ὁ Στραβορ-
 μιανός, ὃς ἐκ Πενταπόλειως ὄρητο τῆς Φρυγίας, ἀνὴρ βίβας καὶ δραστήριος, τὸ γένος ἀνέλκων εἰς τούτους καὶ συγγενῆς τῶ βασιλεῖ Νικηφόρῳ. ἀπελθόντες οὖν ἐντυγχάνουσι τῷ Βρα-
 νίῳ περὶ τὴν Θεοδορούπολιν τὴν φάλαγγα τάξαντι καὶ βίβας πορευομένῳ. ἔτι δὲ πόρρω ὄντες καὶ τὰς τάξεις θεώμενοι καὶ τὴν φάλαγγα κοσμίως συντεταγμένην ἐθαύμαζόν τε τὸ πλῆθος ὁμοῦ

6. ὁμιλήσοντας] V. ὁμιλήσαντας.

omni congregato exercitu, adiunctis auxiliis sociorum infestum exercitum adversus urbem Constantinopolim movebat. quod audiens Botanistes et non sine causa veritus, ne, si cum tanto exercitu vir talis se civitati adveniret. nascentem suam et male adhuc nixam potentiam everteret: primum quidem ut eum tantisper moraretur, legatos mittere constituit qui conditiones pacis offerrent, deinde Comnenum Alexium Augustae Mariae adoptatum et domesticum scholarum Occidentis declaratum instruere copiis et exercitum decreti, quo is bellum in eum administraret. verum ad hoc cum deessent Romani milites, mittit ad Turcorum principes apud Nicaeam Bithyniae degentes. erant hi autem Masurus et Solyman, Cutlamusi filii: qui statim auxiliares copias miserunt duum millium Turcorum et plures continuo parabant. nondum porro appulsis exspectatis auxiliis, visum est legatos proficisci opere. Missi sunt Choerosphactes Constantinus, e prohedrorum sive praesidentium ordine, vir prudens et multarum artium cunctisque iis dotibus insignis quae virum politicum absolvunt, et cum eo Straboromanus oriundus e Pentapoli Phrygiae, homo acer et industrius, consanguineus ipsius Nicephori Augusti. hi profecti Bryennio occurrunt circa Theodoropolim aciem instructam ducenti lento et militari passu. quae cum ex propinquo cernerent, numerum et ordinem disciplinamque mirabantur ducemque taciti laudabant.

καὶ τὴν τάξιν καὶ τὸν ἄγοντα ἐμεγάλυνον. ἐπεὶ δ' ἐγένοντο πλη-
σιον, οἱ ἐπὶ τῶν ἑταιρειῶν τεταγμένοι καὶ τὰ τούτων πρὸς τὸν
βασιλειῶντα ἀνέφερον. ὁ δὲ κελεύσας τὰς τάξεις στήναι καὶ τοὺς
λογάδας παραλαβών, τὸν τε Μακεδόνων ἄρχοντα καὶ Θρακῶν
στρατηγούς τε καὶ ἰλάρχας καὶ ἄρχοντας, μικρόν τι τῆς φάλαγ- D
γος ἐπέξῃει, καὶ πάντων ἀποβάντων τῶν ἵππων καὶ στοιχηδὸν
παρ' ἀλλήλων σιάντων μόνος ἔφιππος ἦν, ἵππου λευκοῦ τὴν
χρεῖαν αὐτοῦ πληροῦντος. ἴστατο δὲ οὐκ ἐν τοῖς ὄπλοις ἀλλ' ἐν
κόσμῳ βασιλικῷ, ὃν ἐδόκει μᾶλλον ἐκεῖνος κοσμεῖν ἀνὴρ ὢν ἀγα-
0 θός τε τὸ εἶδος καὶ ὀμιλῆσαι δεινότητος. ἐγγισάντων δὲ τῶν
πρέσβειων καὶ τὴν συνήθη πρέσβευσί ποιησαμένων προσηγορίαν, V 64
καὶ αὐτοῦ τοῦ κρατοῦντος ἀντιπροσαγορευσατος καὶ αὐτοῖς ἡπίως
προσφερομένου, ἐπειρᾶτο ἀναδιδάσκειν αὐτοὺς δι' ἣν αἰτίαν τὴν
παρ' αὐτὸν ἐποιήσαντο ἄφιξιν. χάριν εἰρήνης τε καὶ σπονδῶν
5 φαιμένων καὶ κοινοπραγίας πεμφθῆναι παρὰ τοῦ κρατοῦντος,
αὐθις ἐπήρετο ἐπὶ τίσι τὰς ξυμβάσεις αἰτοῦσιν, οἱ δὲ πάντα διεξ-
ῆσαν τὰ παρὰ βασιλέως, τοῦ Στραβορωμανοῦ τῶν λόγων κα- P 89
τάρχοντος. οὗτος γὰρ καὶ τὸ τῆς πρεσβείας εἶχε κύρος ἅτε οἰκείος
ὢν βασιλεῖ. ὁ δὲ ἕτερος χάριν τοῦ πέθεϊν ἀπέσταλτο διὰ τὴν
πρὸς τὸν βασιλειῶντα ἐκ τοῦ κήδους οἰκειότητα.

3. Τὰ δὲ τῆς πρεσβείας ἦσαν τοιαῦδε. “ἐγὼ” φησὶν ὁ
κρατῶν “πάλαί τὸν σὸν πατέρα γινώσκων, ἄνδρου δεινὸν μὲν στρα-
τηγῆσαι καὶ πολλὰ κατὰ Σκυθῶν ἀναστήσαντα τρόπαια, καὶ

13. ἐπειρᾶτο] Bekker ἐπηρᾶτα.

mox cum prope accessissent praecurrentium cohortium ductores, adesse a
Constantinopoli legatos missis nuntiis Bryennio indicarunt, qui iussa consi-
stere ac, primoribus exercitus, duce nempe Macedonum et Thracum tri-
bunus ac praefectis alarum, secum assumptis paululum e phalange processit,
ubi cunctis circa ex equo delapsis et serie hinc inde continua stantibus, solus
ipse in equo candido eminens, cataphractus imperatorio ornatu, cui orna-
mentum ex sese addere specie praeclara videbatur, forma heroica excellens
et egregiam in congressu humanitatem spirans, legatos excepit venerationem
ipsi congruam et primas ut decebat salutationes exhibentes. quos humanis-
sima vicissim allocutione dignatus percontabatur, quid venirent, quamque
rem vellent, illaque respondentibus se ad tractandam pacem ab imperatore
missos: rursus quaerebat quas condiciones conventionis ferrent. tunc illi
cuncta retulerunt quae imperator iusserat, Straboromano verba faciente, hic
cuim utpote consanguineus imperatori legationis caput erat. alter vero quod
Bryennio erat affinis, eius pellicendi causa fuerat adiunctus.

3. His autem fere verbis nomine imperatoris Botaniatae expressa lega-
tionis sententia ad Bryennium est. “ego patrem tuum, olim novi, praeclarum
belli ducem qui que multa devictis Scythis tropaea statuit. cui etiam memini

μέντοι καὶ ξυστρατεύσας αὐτῷ καὶ ταῖς ἑταιρείαις πρότερον σύν-
 τροφον σχῶν, οὐκ ἤττον καὶ σὲ ἐπίσταμαι ἄξιον ὄντα παῖδα
 B τοιοῦτου πατρὸς. διὰ ταῦτα ἐπεὶ με θεὸς εἰς τὸ βασιλεῖον ἄφω-
 ἀνήγαγε, βούλομαι σοὶ γενέσθαι ἀντὶ πατρὸς φιλοστόργου. γίγω
 οὖν σὺ κάμοι υἱὸς ἐγνωμένων ἀνθ' υἱοῦ ἀγνώμονος, ὑπερίδω-
 τὴν ἐκ τοῦ γήρωσ ἀσθένειαν. καὶ νῦν μὲν τὴν μετὰ βασιλείᾳ
 δευτέραν τιμὴν λάμβανε, φημί δὴ τὴν τοῦ καίσαρος, μετ' οὐ
 πολὺ δὲ καὶ διάδοχος ἡμῖν χρηματίστεις τῆς βασιλείας Ῥωμαίων.
 ταῦτα διεξιέλθόντων τῶν πρέσβων, μηδὲν μελλήσας ἐκεῖνος (καὶ
 γὰρ ἦν εἴπερ τις ἄλλος ἀγγέλους) εὐθὺς ἀπεκρίνατο τὰς συμβά-
 C σεις ἐθέλειν καὶ τὴν εἰρήνην ἀσπάξασθαι καὶ τὸν πόλεμον κατα-
 λῦσαι ἐμφύλιον καὶ τὴν παρὰ βασιλείᾳ τιμὴν δέχεσθαι. βού-
 σθαι δὲ μὴ αὐτὸν μόνον τυχεῖν τῶν τῆς εἰρήνης καλῶν, ἀλλὰ καὶ
 τοὺς ξυμμετασχόντας αὐτῷ τοῦ ἔργου, στρατηγούς τε καὶ στρα-
 τιώτας καὶ ἄρχοντας, ὧν τὸ ξυμφέρον προδοῦνα ἴσον αὐτῷ τοῖς
 ἀσεβῆσαι νερόμιστοι· φιλαυτίας γὰρ εἴη ἐσχάτης, ἢ μάλλον ἐ-
 πεῖν ἀπανθρωπίας, ζητοῦντα τὸ ἑαυτοῦ συμφέρον τὸ τῶν ἄλλων
 προδοῦναι. οὐκ ἄλλως οὖν τὴν νίοθεσίαν λαμβάνειν καὶ τὴν τι-
 μὴν, εἰ μὴ πρότερον τὰ ἐκείνων ἐξασφαλίσαιτο. βούλεται οὖν
 πρότερον τῷ βασιλεῖ βεβαιῶσαι τὰ παρ' αὐτοῦ σφίσι ἐκεῖνος

9. μελλήσας] Ita P. pro μελήσας. 14. καὶ] Hoc addid. 16. εἴη
 εἶναι? 20. τῷ βασιλεῖ] τὸν βασιλέα?

et meminisse iuvat me socium in expeditionibus ac contubernalem sodalemque
 fuisse; nec minus persuasum habeo te dignum talis patris minimeque degenerem
 esse filium; quae cum ita sint, quoniam me deus ad imperii culmen
 evexit, caritate indulgentissimi patris te volens amplector; quare vicissim
 nequam fuerit concipere te quoque in me affectum ac sensum pii filii potius
 quam ingrati superbe contemnantis infirmitatem senectutis meae. et ut
 secundum a me honoris locum sub imperiali fastigio accipere, dictus a me in-
 terim Caesar, dum paulo post nobis in imperio succedens in solidum accipiam
 haereditatem regni, cuius nunc pignoris loco parte non modica dignaria.
 talia cum legati protulissent, nihil ille cunctatus, erat enim si quis alius in
 propositis rebus statim ac penitus percipiendis velox, subito respondit: ac-
 cipere se quae offerebantur ac modum compositionis probare, nec moram pe-
 nes se fore quin mox finito civili bello delatum ab imperatore honorem ad-
 mitteret. velle autem non se solum frui bonis pacis: sed et participari ea
 cupere ab iis qui secum in negotii periculo fuissent, ducibus nimirum militi-
 busque et eorum praefectis, quorum utilitates prodidisse crimen nihilo levius
 impietate sibi foret. improbi enim privatorum commodorum studii fuerit,
 sic propriis rationibus consulere, ut aliorum spes ac commoditates negligun-
 tur. ita igitur sese oblatam adoptionem accipere, si prius de statu et prae-
 miis commilitonum ac sociorum suorum certum aliquid fixumque statueretur.
 igitur aequum censere ante omnia imperatorem promissis et pignoris idem

ἐπαγγελθέντα, καὶ οὕτω τῆς πόλεως ἐξελθεῖν σὺν τῷ πατριάρχῃ
καὶ περὶ τὸν ναὸν γενέσθαι τοῦ ταξιάρχου τῶν ἄνω δυνάμεων **D**
Μιχαήλ, ὃς ἴδρυνται ἐν τῷ περὶ τὴν **Θράκην** χωρίῳ **Δαμοκρατίας**,
καὶ κεῖσε τὰ τῆς υἰοθεσίας ἐπὶ τοῖς καισαροσὶ γίνεσθαι καὶ τῷ στε-
5 φράνῳ ταινιωθῆναι συνήθως. τῶν δὲ πρόσβειων ἐρομένων διὰ τί
οὐ βούλεται τὰ τῆς τελετῆς αὐτοῦ γενέσθαι γενομένην κατὰ τὴν
βασίλειδα τῶν πόλεων, φοβεῖσθαι μὲν ἔφησεν οὐδένα πλὴν τὸν
Θεὸν, ἀπιστεῖν δὲ τῶν περὶ τὸν βασιλέα τοῖς πλείστοις.

4. Ἐπὶ τούτοις οἱ πρόσβειοι ἀπυλλυγόντες ἀπήσαν. **Ξυμβή** **P 90**

10 δὲ μικροῦ δεῖν αὐτοῖς κινδυνεύσαι τοῖς σκοποῖς ἐντυχοῦσιν· ὁμῶς
μέντοι ἐσώθησαν συνέσει τοῦ τῶν σκοπῶν κατάρχοντος. τούτων
οὖν ἀπελθόντων καὶ τῷ βασιλεῖ ἀπαγγειλάντων τὰ τῶν **ξυμβά-**
σειων, ἐδόκει μὴ τριβέσθαι τὸν καιρὸν, ἀλλ' ἐκπέμπειν μετὰ τῶν
στρατευμάτων τὸν δομέστικον τῶν σχολῶν· ἀπεγνώσθη γὰρ τὰς **V 65**
15 **ξυμβάσεις** ὡς τοῦ **Βρυεννίου** δοκοῦντος ἀπαιτεῖν. ἐξῆκει οὖν ὁ
Κομνηνός, σχῶν μεθ' ἑαυτοῦ τοὺς τε **ξυμμάχους** **Τούρκους** καὶ
τοὺς **Χωματηνοὺς** λεγομένους, οἱ μετὰ τοῦ βασιλέως ἐληλύθεισαν
τοῦ **Βοτανειάτου**, καὶ **Φράγγων** τῶν ἐξ **Ἰταλίας** ἐλθόντων ἀπό- **B**
μοιράν τινα καὶ τῆς τῶν ἀθανάτων καλουμένων **φάλαγγος** ἐπαγύ-
20 **μενος**. τίνες δὲ οἱ ἀθάνατοι οὗτοι εἰπεῖν ἀναγκαῖον. ὁ βασιλεὺς
Μιχαήλ, ἣ τάληθές εἰπεῖν ὁ ἐκτομίαις **Νικηφόρος** ὁ **λογοθέτης**,

5. ταινιωθῆναι] Ita P. pro τενιωθῆναι. ibid. διὰ τί] Ita P.

pro εἴ τινα. fort. ἕνα τί. 10. αὐτοῖς] Ita Bekker pro αὐτούς.

15. ἀπαιτεῖν] ? ἀπ. ἀδύνατα?

neis cavere incolumitati ornamentisque horum. tum si videbitur prodire
ipsum foras e civitate una cum patriarcha ad templum ductoris caelestium
legionum S. Michaëlis situm in oppido Thraciae, cui nomen Damocranea,
ibique se legitima adoptione titulum Caesaris accipere consuetoque eius ho-
noris insigni redimiri. ad ea legatis quaerentibus, quid ita recusaret ceri-
moniam adoptionis suae fieri Constantinopoli, respondit Bryennius, nullum
quidem se timere praeter deum: diffidere autem plerisque eorum qui circa
imperatorem erant.

4. In haec dimissi legati abierunt: ac, quod obiter meminisse tanti est,
parum absuit quin male mulctarentur incidentes in exploratores. servati ta-
men sunt incolumes prudentia eius qui exploratoribus praeerat. cum ergo
rediissent et imperatori condiciones a Bryennio propositas retulissent, visum
est non terendum ultra tempus, sed domesticum scholarum cum exercitu
mittendum. auditis enim Bryennii postulatis de compositione desperatum
est. profectus est igitur Comnenus habens secum praeter auxiliares Turcos,
et Francorum ex Italia profectorum partem quamdam, quibus adiecta est
phalanx eorum qui vocantur immortales. quinam autem hi sint breviter ex-
plicandum est. imperator Michaëli, aut ut verius dicam Nicephorus logo-

ιδῶν τὸ τῆς ἐώας στρατεύμα ἄπαν ἤδη ἐκλελοιπὸς ὡς ἔποχεϊραν τῶν Τούρκων γενόμενον, ἐφρόντιζεν ὡς οἷόν τε στρατεύμα καταστῆσαι νεόλεκτον, καὶ δὴ τινὰς τῶν ἐκ τῆς Ἀσίας διασπαρέτων καὶ ἐπὶ μισθῷ δουλευόντων συλλέγων θώρακὰς τε ἐνέδειε καὶ θρησὸς ἐδίδου καὶ κράνη φέρειν καὶ δόρατα. ἐπιστήσας δὲ αὐτοῖς ἕνα τῶν στρατηγῶν εὐφυῶς ὁμοῦ καὶ ἐπιδειξίως πρὸς τὴν ἐκείνου C ἄσκησιν ἔχοντα (ἦν δὲ οὗτος ὁ Καππάδοξ Κωνσταντῖνος, ἀπὸ πρὸς γένος ἐγγύζων τῷ βασιλεῖ Μιχαὴλ καὶ συνήθης τούτῳ καὶ σύντροφος) ἐγύμναζε δι' αὐτοῦ καὶ τὰ στρατιωτικὰ ἐξεπαίδεκε. ὀπηγίκα δὲ καὶ διηπνεύειν ἀσφαλῶς ἤδη δύναιντο καὶ τὰ ἅλα φέρειν ἱκανῶς καὶ εὐφυῶς ἐδόκει γυμνῶσθαι κατὰ τὸ ἔξωθεν, ἐδόκει γυμνάζειν τούτων καὶ τὰς ψυχὰς. ὀπλίξασθαι γοῦν αὐτοῖς παρασκευάζων περιήρει μὲν τῶν δοράτων τὰ ξίφη, κατὰ ἴλας δὲ αὐτοὺς διαιρῶν κατὰ πρόσωπον ἴστα ἀλλήλους, εἶτα ἐέλικε σφοδρᾶ τῇ ῥύμῃ τοὺς ἵππους ἐλαύνοντας χωρεῖν κατ' ἀλλήλων D καὶ παίειν ὡς οἷόν τε τοῖς δόρασιν, καὶ οὕτω τοὺς τολμηρότερον πρὸς τὸ ἔργον χωροῦντας τοῖς πρώτοις κατέλεγε. τοὺς γοῦν πολλάκις ἐν τῇ κατ' ἀλλήλων συμπλοκῇ ἀριστοὺς ἀναφανέντας ἀδανάτους ἀνόμασε, καὶ οὕτως ξυνέβη πάντα τοὺς τὴν συλλεπίου ἀναπληροῦντας φάλαγγα ἀδανάτους ὀνομασθῆναι. 9

5. Τούτους ὁ Κομνηνὸς παραλαβὼν Ἀλέξιος ζῶν τοῖς ἄλλοις ἀπελθὼν ἐστρατοπέδευσε παρὰ ποταμῶν οὐκ οἶδ' ὅπως

10. δδ] Hoc addidi.
 ζωροῦσι.

16. τοὺς—χωροῦντας] Ita P. pro τοῖς—

theta spado, videns Orientalis limitis exercitum paene omnem defecisse mil-
 iugatum a Turcis, curavit alias copias ex novis delectibus sufficere. quare
 quosdam ex sparsis per Asiam mercede servientibus colligens loriceis ipso
 induit scutaque galeas et hastas iis ferendas dedit, praefectoque ipsis ad eos
 exercendos formandosque in arte bellica duce quodam natura et industria ad
 id prae ceteris apto (fuit is Constantinus Cappadox genere, propinquus im-
 peratori Michaëli et simul cum eo nutritus) eruditiv ad rem militarem este-
 nus ut satis belle equitarent et perite armis uterentur. hactenus vias eis
 exercitasse et armasse ad bellum corpora, eo quoque animum applicuit ut
 animos in id ipsum instrueret intrepidus, eos pugnaces reddendo. hoc sic
 assequabatur. educebat in campum istos suos iuvenes armatos, nisi quod
 cuspides ferreas hastis demperant, divisosque in turmas et oppositos invi-
 cem altrinsecus incurrere in se mutuo equis quam concitatissimis iubebat ten-
 dereque invicem clipeos hastis: quo qui audentius defungi viderentur, eos
 primis accensebat. hos porro qui saepius ista meditatione vires animumque
 probaverant, immortales appellavit: quod nomen inde adhaecit legioni et
 his scriptae.

5. His aliisque Comnenus Alexius assumptis, egressus castra posuit
 ad fluvium nescio quomodo antiquitus appellatum (nam pleraque taliam sa-

ἀρχῆθεν καλούμενον διὰ τὸ ἀμειφθῆναι τῶν ὀνομάτων τὰ πλεῖστα, τέως δ' οὖν ἐκ τῶν Θρακικῶν ὄρων καταρρέοντα καὶ Ἄλμυρον κατὰ ἰγχωρίων καλούμενον. ἐν ᾧ καὶ φρούριον ἐπὶ λόφου ἴδρυνται· Καλοβρῦν τούτῳ τὸ ὄνομα. ἐκεῖσε τοίνυν στρατοπε-
 5 δεύσας οὔτε τάφρον ὠρυξεν οὔτε ἐπήξατο χάρακα· ἐβούλετο γὰρ αὐτοῦ μὴ πολεμίων ἐφοδῶν ἐφοδὸν καὶ τὴν νίκην βλέπειν εἰ οἶόν τε. P 91
 καὶ γὰρ ἔμελλε μετ' ὀλίγων μάχεσθαι πρὸς πολλοὺς στρατηγούς τε ἅμα γενναίους καὶ πολυπειροτάτους, ὧν καθάπερ ἀστέρων ἥλιος ἐξῆρχεν ὁ βυσσθειῶν. διὰ τοῦτο ἐβούλετο τῷ πλήθει καὶ ταῖς
 10 δυνάμεσιν ἐλαττούμενος ὁ δομέστικος τῶν σχολῶν μὴ τόλμη μόνον ἀλλὰ καὶ μελέτη καὶ ἀγχινοία καταστρατηγήσαι τῶν πολεμίων. σκοποὺς δὲ πέμπων ἐμάνθανε στρατοπεδεύειν τοὺς περὶ τὸν Βρυνέν-
 15 νων ἐν τοῖς κατὰ τοῦ Κηδόκτου πεδίοις.

6. Ὁ μὲν οὖν Βρυνένιος κατὰ τὸν ἐκεῖσε ναὸν τῆς τοῦ
 15 θεοῦ λόγου μητρὸς ἐσπέρας γενόμενος καὶ τὰ εἰκότα τελέσας, B
 ἐπεὶ μεμαθήκει τοὺς ἀντικάλους περὶ Καλοβρῦν στρατοπεδεύειν (καὶ γὰρ τῶν μετὰ τοῦ Κομνηνοῦ Ἀλεξίου Τούρκων τινὲς νύκτωρ ἀπίοντες ἐπὶ τὸ τοῦ Βρυνενίου στρατεύμα κατασκέρασθαι τοῖς σκοποῖς ἐμπειοῦντες ἐάλωσαν καὶ ἀχθέντες πάντα ἀπήγγειλαν),
 20 ἔωθεν ἀνυστὰς ἐκέλευεν ἅπαν ὄπλοφορεῖν τὸ στρατεύμα καὶ κατ'

3. κατὰ] παρὰ? 6. πολεμίων — βλέπειν] Probabiliter P. πολεμίων μένειν ἐφοδὸν, ἀλλὰ τὴν νίκην ἀλέπτειν. 13. Κηδόκτου] Ita P. pro Κυδόκτου.

mina mutari contigit) nunc quidem ab accolis Halmyrus dicitur ex Thraciae montibus fluens, cui adsitum castellum in colle munitum visitur Calobrya vocatum. hic posita castra neque fossa neque vallo circumdedit. non enim confidebat usitatis belli artibus; nec statuerat exspectare ibi adventum impetumve hostium, sed victoriam furari si qua arte posset. conditionem quippe videbat imparē, seque cum paucis comparatum adversus multos non milites solum fortes sed duces quoque generosos scientissimos et experientissimos rei bellicae, inter quos velut sol inter astra praefulgebant candidatus imperii Bryennius. quare omnem honestam sibi putabat fore rationem expediendae in tanta sortis iniquitate victoriae et compensandae ac supplendae suorum paucitatis, non magis abundantia fiduciae quam ingenio et industria, quibus hostes in insidias pertractos strategemate debellaret. hoc consilio missis exploratoribus didicit castra metari Bryennianos in campis iuxta Cedoctum.

6. Ac Bryennius quidem ad templum ibi situm matris divini verbi vespere profectus et deum deiparamque rite veneratus, ubi cognovit adversarios ad Calobryam habere castra (hoc enim didicerat a Turcis quibusdam ex Alexiano exercitu, qui cum per noctem explorabundi incautius admovissent se Bryennianis castris a vigiliis capti et ad eum ducti fuerant) postridie mane iussit omnem exercitum armari, quem per turmas ordinabat in hunc

ἴλας τοῦτο συνέταπτεν. εἶχε δὲ αὐτῷ τὰ τῆς συντάξεως ὡδε. τοῦ
 V 66 μὲν δεξιῷ κέρως ὁ τούτου κατήρχεν ῥομαίων ὁ κουροπαλάτης
 Ἰωάννης ὃν δομῆστικόν κατέστησε τῶν σχολῶν. συνεπλήρουν δὲ
 ταύτην τὴν φάλαγγα οἱ τε ἔξ Ἰταλίας παρὰ τοῦ Μανιάκη ἐκείνου
 C κομισθέντες Φράγγοι καὶ τῶν ἐκ Θετταλίας ἱππέων συγγροί, εἰ 75
 μὴν καὶ τῶν ἀπὸ τῶν ἑταιρειῶν λεγομένων μοῖρα οὐκ ἐλαχίστη,
 οὐκ ἐλάττους ὄντες οἱ πάντες τῶν πενταχιθίων. τὸ μὲν οὖν
 δεξιὸν οὕτως ἐτέτακτο, τοῦ δ' ἐδωνύμου κέρως ἐξῆρχε μὲν ὁ Ταρ-
 χανειώτης Κατακαλῶν, ἀνὴρ καὶ βίω καὶ λόγῳ καὶ στρατηγικαῖς
 μελέταις κοσμοῦμενος, ἐπλήρουν δὲ ταύτην τὴν φάλαγγα αἱ τῶν 10
 Μακεδόνων τε καὶ Θρακῶν ἴλαι ἐς τρισχιλίους ποσοῦμεναι. τὸ
 δὲ μέσον τῆς φάλαγγος αὐτὸς ἐκεῖνος ὁ Βρυέννιος ἦγεν, ἐν ᾧ τὸ τε
 D ἄρχοντικὸν ἐτάττετο ἕπαν καὶ Θρακῶν δὲ καὶ Μακεδόνων καὶ τῆς
 ἵππου τῶν Θεσσαλῶν ὅσον ἐπιλέκτον. ἔξωθεν δὲ τοῦ ἐδωνύμου
 κέρως τὸ συμμαχικὸν Σκυθικὸν ἐτέτακτο προτρέχον ταύτης ὁσῶν 15
 σταδίων διάστημα. ἀλλ' οὕτω μὲν ἐκεῖνος τὸ στράτευμα ἔταξεν,
 ἐκτείνας εἰς μῆκος τὴν φάλαγγα καὶ πυραγγείλας, ἐπὶν οἱ πελί-
 μοι φανεῖεν καὶ ἢ σάλπιγγ' ἤχησῃ τὸ ἐνωάλιον, κειρᾶσθαι τοῖς
 ἀμφὶ τὸ Σκυθικὸν ξὺν ἀλαλαγμῷ καὶ βοῇ κατὰ νότον γενέσθαι
 τῶν πολεμίων. ὁ μὲν οὕτω τοῖς ἡγεμόσι παρήγγειλεν. 20

7. Ὁ δὲ Κομνηνὸς Ἀλέξιος μαθὼν διὰ τῶν σκοπιῶν ἐγγί-
 ζειν ἤδη τοὺς πολεμίους τὸ μὲν στράτευμα ἕπαν ἐν κοιλάσει κατέ-
 P 92 κρυψεν, αὐτὸς δὲ ἐπὶ λόφον ἀνελθὼν κατεσκόπει τὰ ἐκείνων.

modum. dextro quidem cornu praecerat eius frater curopalates Ioannes
 quem ipse domesticum scholarum creaverat. id autem corpus consistebat qui
 ex Italia deducti a Maniace fuerant Franci et equitum ex Thessalia plerique:
 praeterea ex sodalitatibus (sic dictae certae militum manus) pars non exi-
 gua. hi omnes quinque millium numerum facile implentes dextrum cornu fa-
 ciebant. sinistrum cornu ductabat Tarchaniotes Catacalo, vir et moribus et
 eloquentia et bellica gloria praeclarus, cui suberant Macedonum et Thra-
 cum alae, milites non pauciores tribus millibus. mediam aciem ipse Brye-
 nius regebat, in quo praetoriana militia cuncta Thracumque ac Macedonum,
 nec non equitatus Thessalici flos ipse ac robur. extra sinistrum cornu Scy-
 thae auxiliares dispositi fuerant proVecti ultra aciem duorum stadiumum in-
 tervallo. sic Bryennius aciem instruxerat, extensa in longitudinem pha-
 lange: suisque praeceperat ut quam primum hostes apparuissent et tuba
 classicum cecinisset, conarentur praecurrentes Scythae quam tumultuosissi-
 me cum vociferatione et ululatu ipsi solito circumvenire hostes et ipsi a
 tergo instare. tale ille mandatum ducibus dederat.

7. At Comnenus Alexius accepto per exploratores indicio adventus be-
 stium iamque ipsos non longe distare, copias suas omnes in vallibus abces-
 dit. ipse vero in eminentem ascendens collem observabat longe venientes.

- ἰδῶν δὲ πλῆθος καὶ διανοησάμενος μὴ πως οἱ ἐπ' αὐτὸν τεταγμέ-
νοι πρὸ τοῦ προσβαλεῖν τούτους τοῖς πολεμίοις εἰς φυγὴν ἔξορμή-
σωσιν, ἐβουλεύσατο βουλὴν ἀρίστην ὁμοῦ καὶ συνειτωιότητα, ὥστε
μηδ' ὄλως καταφανεῖς γενέσθαι τῷ τούτου στρατεύματι τοὺς πολε-
5 μίους. μάλιστα δ' ἐφόβει τούτον τὸ παρὰ γνώμην τοῦ βασιλέως
μάχεσθαι τὴν ἡμέραν ἐκείνην· ἔφθη γὰρ τῇ πρὸ ταύτης ἐσπέρι
γρόμματα πεμφθῆναι αὐτῷ πρὸς τοῦ βασιλέως κελεύοντα μὴ πο-
λεμεῖν, ἀλλὰ μένειν τὴν ἔλευσιν τῶν ἄρτι πεμφθέντων πρὸς τῶν
Τούρκων συμμάχων. μένειν μὲν οὐχ ὅϊόν τε ἦν μὴ συνάπαντα
10 πόλεμον, τῶν πολεμίων εἰς χεῖρας ἤδη λόντων· ὑποχωρεῖν δὲ ἄνευ B
πολέμου ἀνάξιον ἔδοξεν αὐτῷ. βεβούλευτο οὖν αὐτῷ ἢ νικᾶν ἢ
θνήσκειν μαχόμενον ἢ οὕτως ἀγεννῶς τε καὶ ἀνάνδρως παλινοστεῖν
διὰ τὸν ἐκ βασιλέως φόβον. κατασκοπήσας οὖν τὸν τόπον, ἐπεὶ
εἶδε τὸ μὲν ἀναπεπταμένον τὸ δὲ λόφους καὶ κοιλάδας ἔχον, ὥστε
15 δύνασθαι τὸ μὲν τῆς Βρυεννίου φάλαγγος ἀποκρύπτεσθαι τὸ δ'
εἶναι καταφανές, τὸν στρατὸν ὀπίσσω καὶ διχῆ διελὼν τῶν μὲν
ἀθανάτων καὶ Φράγγων αὐτὸς εἶχε τὴν ἡγεμονίαν, τῶν Χωμα-
τηγῶν δὲ καὶ τῶν Τούρκων τὸν Κατακαλὸν Κωνσταντῖνον ἡγε-
μόνα κατέστησε, κατέναντι τῆς Σκυθῶν φάλαγγος τύξας αὐτούς. C
- 20 8. Ἐπεὶ γοῦν κατὰ τοὺς κοιλωδαίους τόπους τὸ τοῦ Βρυεν-
νίου γέγονε στράτευμα, καὶ τοὺς κατὰ δεξιὸν κέρας ταττομένους
ὑπεδείκνυε καὶ χωρεῖν κατὰ τούτων σφοδρῶ τῇ ῥύμῃ ἐκέλευε. κα-

quorum ubi multitudinem aestimavit oculis, providens facile fore ut si eadem suis tanto paucioribus offerretur, ii visu primo desperantes statim in fugam verterentur, optimo consilio decrevit cavere ne in suorum militum conspectum hostilis exercitus veniret. maxime autem eo articulo rerum conturbabat ipsum pridie appulsus ab imperatore nuntius qui omnino vetabat eo die pugnari, sed expectari adventum auxilium Turcorum qui iam esse in itinere dicebantur. atqui tali loco et tempore deprehensus defugiendi praelii nulla facultas restabat, utique hostibus iam praesentibus et manus tantum non conserentibus, nisi probrosam suscipere dedecus vellet recedendo sine pugna. quare generose decrevit aut vincere aut pugnando mori, neque obicere se post cladem ignominia plenum irae imperatoris, culpa ut fit inputatur fortunae casum. speculatus ergo locum, ubi animadvertisset partim illum apertum et late patentem, partim intercisum iugis collium et concavis vallium, qua varietate situs facile poterat assequi ut pars dumtaxat exercitus Bryenniani a suis videretur pars absconderetur, copias armavit et bifariam divisit. immortales et Francos ipse duxit. Chomatenis et Turcis Constantinum Catalonem ducem praeposuit opponens eos ex adverso Scythis.

8. Postquam autem Bryenniani in loca concava iam progressi erant, dextrum eorum cornu suis ostendit et impetum in eos facere quam vehemen-

- ταπεινῶντες οὖν ὡσπερ ἀπὸ ἐνέδρας καὶ τῷ αἰγνιδίῳ τοὺς ἀντιπύλους καταπλήξαντες μικροῦ δεῖν ἐκκλίνειν αὐτοὺς πρὸς φηγὴν παρεσκευάσαν, ἕως ὃ τούτων καθηγεμῶν ὁ Βρυέννιος Ἰωάννης
- V 67 τὸν ἀκινύκην σπασόμενος οὖν ἄλλοις τὸν πρῶτως ἐπιόντα τῶν ἀθανάτων κατέβαλε καὶ ἄλλοι ἑτέρους, καὶ τὴν φάλαγγα πᾶσα
- D συνέστησεν, ὥστε τοὺς ἀντιπύλους τρέψασθαι. οἱ μὲν οὖν ἀδύνατοι τοῦτον τὸν τρόπον πάντες ᾤχοντο, ὃ δὲ Κομνηνὸς Ἀλέξιος κατὰ νότου τῶν πολεμίων γενόμενος καὶ δοκῶν ξυνέπισθαι οἱ τῆς φάλαγγα τὴν ἰδίαν γενναίως τε ἠγωνίζετο καὶ τοὺς εἰς χεῖρας ἰότητας κατέβαλεν. ἐπεὶ δὲ εἶδε τὴν ἑαυτοῦ φάλαγγα εἰς φηγὴν τραπέυσαν, παρακαλέσας τοὺς ἑαυτοῦ (ἦσαν γὰρ οὖν αὐτῷ τῶν ἰδίων τινὲς ἀγαθοὶ στρατιῶται εἰς ἕξ ποσούμενοι) βουλὴν ἐβουλεύσατο τολμηράν, γενέσθαι κατὰ νότου τοῦ Βρυεννίου καὶ ξυμμίξασθαι τοῖς τούτου ἡρέμα ἔναι μέχρις αὐτῷ πλησιάσαιεν, ἐπειδὴν δ' ἠγὼς τούτῳ γένοιτο, σπασόμενοι ἕξθη αὐτὸν ἀνελεῖν. κἄν ξυμμιξῆσθαι καὶ τούτοις οὖν ἐκείνῳ πεσεῖν, αἰρετώτερον εἶναι μῆλλον
- P 93 αὐτῷ ἢ τὸ παρακούσαντα βασιλέως δίκας εἰσπραχθήσεται τῆς παρακοῆς πρὸς ἐκείνου. ἀπειρξε δὲ τοῦτον τοῦ τοιούτου βουλεύματος ὁ Θεόδωτος, οὗ πρόσθεν ὁ λόγος ἐμνήσθη, εἰπὼν τοῦτο μὲν εἶναι πρὸς τῷ παραβόλῳ καὶ εὐηθεῖς. νυνὶ δὲ χρὴ ἐξελεῖσθαι τας τοῦ τῶν πολεμίων στρατεύματος ἀπιέναι πρὸς τοὺς ἰδιότητας ἐπειδὴν δὲ τούτοις συμμιξείων, εἰ βούλοιο, λαβόντα χάριτι

17. εἰσπραχθήσεται] εἰσπραχθήσεσθαι?

20. χρὴ] χρῆται?

tissime iussit. exsiliunt igitur velut ex insidiis et celeritate inopinatae impressionis adversarios turbatos parum abfuit quin in fugam verterent. gliscensque trepidatio, quoad dux eorum Ioannes Bryennius acinace stricto cum patetis occurrens primum ex immortalibus invehentem se deiecit et alii alios: quo viso phalanx Bryenniana constitit, Alexiana vero terga vertit, adeo ut nullus ex immortalibus locum tueretur, sed retro ferrentur omnes in fugam: interim Alexius Comnenus circuitis hostibus a tergo in ipsos ferebatur, et existimans propriam phalangem ipsum sequi, fortissime pugnabat prosternens obvios quosque. verum ut animadvertit propriam phalangem in fugam versam, advocatis sociis qui ex familiaribus sex numero bellatores optimi aderant ipsi, consilium audax proponebat dicens velle se cum ipsis assectari a tergo Bryennium, et ubi ad ipsum penetrassent, strictis subito ensibus ipsum occidere. in quo si contingeret ipsos mori, tamen sortem illam tolerabiliorē fore quam si victi ad imperatorem redirent poenas haud dubie graves eius arbitrio daturi neglecti eius mandati, quo pugnam illo die committi vetuerat. avertit autem eum a tali coepto Theodotus, cuius supra meminimus alicui id praeterquam temerarium, etiam stultum. cui enim non patere primam curam eorum qui a suis interclusi hostium multitudini paucissimi ipsi se immixtos sentiunt, esse debere, referre se quantocius ad suos, usque ubi aggregati fuerint adiungere sibi ex ipsis quam plurimos poterunt et

ὄπισσους δυνατὸν κοινωνοὺς οὕτω χωρεῖν πρὸς τὸν κίνδυνον. τὰ μὲν οὖν κατὰ τὸ δεξιὸν κέρως τοιοῦτον ἔσχε τὸ τέλος.

9. Κατὰ δὲ τὸ ἐδώνημον οἱ περὶ τὸν Κατακαλῶν Κων- B
 σταντῖνον Σκύθαι ἰδόντες Χωματηνοὺς ἐθῆς ἐξώρμησαν κατ'
 5 αὐτῶν ξὺν βοῇ πολλῇ καὶ ἀλυλαγμῷ, καὶ θῦττον ἢ λόγος τούτοις
 τρεψάμενοι τοῦ διώκειν παυσάμενοι σὺν τάξει ὑπέστρεφον καὶ
 κατὰ τῶν τὴν οὐραγίαν τηρούντων τοῦ Βρυεννίου στρατεύματος
 ἐξώρμων σὺν προθυμίᾳ πολλῇ, καὶ ὅσον θητικὸν σκυλεύσαντες
 καὶ ἵππους καὶ λάφυρα λαβόντες ἀπήεσαν οἴκαδε. συγχύσεως δὲ
 10 ἐκ ταύτης τῆς αἰτίας γενομένης ταῖς τάξεσιν, ἅτε τῶν περὶ τὸ
 τοῦλδον Ῥωμαίοις καλούμενον εἰς αὐτὰς καταφευγόντων δέει τῶ
 τῶν Σκυθῶν καὶ τῶν σημείων ἀνυμιχθέντων, ὁ Κομητηρὸς Ἀλέ- C
 ξιος τοῦτο κατιδὼν (ἔτι γὰρ ἐντὸς διέτριβε τοῦ τοῦ Βρυεννίου
 στρατεύματος) καλῶν τὸ πρόσωπον τῷ ἀπρωρημένῳ θωρακίδι
 15 τῇ κήρυθι, τῶν ἱπποκόμων ἕνα τοῦ Βρυεννίου καταλαβὼν * * *
 ἐκείνου τῇ ἄλουργῷ ἐφεστρίδι καὶ τοῖς χρυσοῖς φαλάροις κοσμοῦ-
 μενον, ἔτι δὲ καὶ τὰς ἐξ ἔθους τοῖς βασιλεῦσι παρεπομένους ῥομ-
 φαίας, λάφυρα τοῦ στρατεύματος ἐξιών, ἐπειδὴν ἔξω ἄββου παν-
 τὸς γέγονεν, ἐξέπεμπε τὸν ἵππον μετὰ κήρυκος βοῶντος μέγα ὡς
 20 ὁ Βρυέννιος πέπτωκε. τοῦτο πολλοὺς τῶν φευγόντων μένει

8. Κωνσταντῖνον] Wilken Hist. Comn. p. 55. Ταρχανειώτην.

14. θωρακίδι τῇ κήρυθι] θωρακίῳ τῆς κήρυθος? 15. κατα-

λαβὼν] Indicavi lacunam a Wilkenio l. l. p. 56. ex Anna Comn.
 p. 13. ita suppletam: ἔκπον τινὰ τῶν βασιλικῶν ἐπισυρόμενον.

cum iis, si ita libeat, in hostes pergere periculumque iterum subire. hic successus certaminis in dextero cornu fuit.

9. In sinistro vero Scythae quos ducebat Constantinus Catacalo videntes Chomatenos statim in eos eruperunt cum clamore et ululatu magno, et dicto citius iis in fugam versis, persequendi sine facto, servatis ordinibus revertebantur, cum libido ipsis incidit irruendi magno impetu in eos qui extremum agmen Bryennianorum tuebantur: ubi facile direpta illa omni mercenaria manu, equorum insuper et spoliis magna praeda facta domum abierunt. hinc ordinum militarium orta perturbatio: quod terrore illato in illam multitudinem sarciniorum iumentorum, quam vulgari lingua tuldum Romani vocant, multa ex iis temere in ordines armatorum inferebantur Scythas fugientia, unde contigit signa permisceri. id cum observasset Alexius Comnenus, qui adhuc Bryennianis immixtus erat, oculario galeae tegmine ne agnosceretur demisso, corripuit obvium forte quemdam ex equisonibus Bryennii, unum ex eius equis imperiali purpura instratum et aureis phaleris ornatum ducentem: corripuit et rhomphaeas de more post imperatores gestari solitas. ac sic cum his clam exiens e Bryenniana acie ubi securum in locum devenit, praeconem misit qui equum ostentans late clamaret cecidisse Bryennium. ea vox et species multos ex Alexianis iam fugam spectantibus

D ἔπειθε, τοὺς δὲ καὶ παλινοστέϊν· ξυνέβαινε γὰρ, τῶν Σκυθῶν τῶν μελλόντων διώκειν οὕτω τοῖς περὶ Βρυέννιον ἐπιβουλευσάντων, μηδενὸς ὄντος τοῦ διώκοντος μὴ πρόρωθεν φεγγεῖν τοὺς κρητὸν Κομνητὸν Ἀλέξιον, ἀλλὰ πλησίον ἀλασθαι ἐπαυροῦσθαι, ὅπως ἐκείνους φεύγοντας τὸν τε ἵππον ἐδείκνυ καὶ τὴν ῥομφαίαν· καὶ τὴν ἀναίρεσιν τοῦ Βρυεννίου τραυῶς ἐκέρυττε, καὶ σπυλιόγοντο ἅπαντες.

P 94
V 68

10. Ἐνέπεσε δὲ τι καὶ ἕτερον, Τούρκιον οὐκ ἐλαχίστην μισθον πρὸς συμμαχίαν ἄρτι πρὸς βασιλέως ἀπεστάλθαι, οὗ συνεκέρυττε κατὰ τὸν καιρὸν ἐκείνον, καθ' ὃν ἡ μάχη συνέστη καὶ ἡ τροπή, παραγενέσθαι. ἰδόντες οὖν φεύγοντας καὶ τὸν ὁμιλικὸν ζητήσαντες τῶν σχολῶν καὶ παρὰ τούτῳ γενόμενοι θυροῦ τε ἐκέλευον καὶ τοὺς πολεμίους ἐξήτουν θεάσασθαι. ὁ δὲ πρὸς ἡγεμόνας τούτων παραλαβῶν ἀνείσιν ἐπὶ τινα λόφον ἀφ' οὗ καταφανεῖς ἐμελλόν ἐσεσθαι οἱ πολέμιοι, καὶ ἐπεδείκνυ τούτους ἐκείνῳ **B** θεν. οἱ δὲ ξυγχευμένην ἰδόντες τὴν φάλαγγα καὶ ξὺν οὐδὲμί τάξει χωροῦσαν ἀλλ' ἀκινήτως ὡσπερ κινουμένην καὶ φθινομένην, πάντες γὰρ ἔξω φροντίδων ἦσαν ὡς ἦδη νενικηκότας καὶ τοὺς πολεμίους τρεψάμενοι, ἐπεὶ καὶ οἱ τοῦ Βοτανειάτου Φράγγου τῷ Βρυεννίῳ προσκεχωρήκασιν ἅπαντες καὶ τῶν ἵππων ἀποβαίνοντες, ¹⁰

2. ταῖς] V. τούς.

5. ὅπως] Hic etiam plura turbata sunt.

tenuit, alios autem qui fugere iam coeperant revocavit. quia enim Scythae qui debuerant insequi fugientes, ab iis impetum verterant in extremum agmen Bryennii, contigit Alexianos, utpote quos nemo a tergo urgeret, non longe fugere sed in propinquo exspectare quo res caderet, ut ex erecto consilium caperent, ergo ut viderunt Bryennianos quidem fugientes (hos enim ut diximus Scythae turbabant), equum vero quem cultus imperatoris Bryennii esse suadebat, rhomphaeis circumdatum sessore vacuum: ad haec vocem audirent clare denuntiantem occisum esse Bryennium, reflecti animi et confirmati denuo congregabantur.

10. Accessit eodem quod in istud opportunissime momentum occurrat adventus non exiguae Turcorum manus ex iis quos ab imperatore in auxilium Alexio missos iam diximus. hi videntes commissam pugnam turbatosque ac fugientes hostes, quaesito domestico scholarum ac denique invento prolixissime suam operam detulerunt, ut consideret hortantes sibi ostensis hostibus aliquam partem victoriae concederet. Alexius eorum alacritate utendum ratus ducibus horum secum assumptis ascendit in tumulum, ex quo sciebat hostium aciem cerni posse, quam et ipsis inde ostendit. illi videntes confusam phalangem temere huc illuc certi ordinis disciplina evagantem ac sensim se dissolventem, ut illis accidit qui nimia victoriae securitate ex veris in fugam adversariis concepta, contentionem et industriam remittunt, cui fiduciae ut languidius indormirent Bryenniani faciebat recessa transfugiam Francorum, qui ex Alexii signis ad ipsos transierant, exaccensis equis uni-

ταῖς ἐκείνου χερσὶ τὰς χεῖρας ἐμβάλλοντες, ὡς δὴ πύτριος νόμος
 τούτοις ἐστὶ, πλίσεις ἐδίδουν, * * * ξυνέθειον ἅπαντες οἱ τῆς φά-
 λαγγος, θεαταὶ τῶν δρωμένων γενόμενοι, ταῦτ' οὖν οἱ τῶν Τούρ-
 κων ἡγεμόνες ἰδόντες, κατελθόντες ἐκείθεν τριχῆ τὴν οἰκίαν φά-
 5 λαγγα διελόντες τὰς μὲν δύο μοίρας ἐπὶ τὸ ἐνεδρεῦεν ἐξέπεμπον, C
 τὴν δὲ ἑτέραν ἐκέλευον πρὸς τοὺς πολεμίους χωρεῖν οὐ κατὰ φά-
 λαγγα συντεταγμένους ἀλλὰ κατὰ λόχους ὀλίγους καὶ διεσκεδα-
 σμένους, ἑλῶν τε τοὺς ἵππους καὶ τοῖς τοξεύμασι χρῆσθαι καὶ
 πέμπειν βέλη συχὰ κατ' ἐκείνων.

10 11. Ξυνείπετο δὲ τούτοις καὶ ὁ Κομνηνὸς Ἀλέξιος, συλ-
 λέξας τῶν ἐκ τῆς τροπῆς ὀπόσους τὰ ὄξυ τοῦ καιροῦ συνεχώρει.
 οὕτω γενομένων τῶν ἀθανάτων τινὲς προεκδραμόντες τοὺς Τούρ-
 κους ἐντὸς τοῦ Βρυεννίου στρατεύματος γεύνασι, καὶ τῶν τις
 ἐκείνων παλεῖ τοῦτον κατὰ τοῦ σιέρου τῷ δόρατι. ὁ δὲ τοῦ κου- D
 15 λεοῦ τὸ ξίφος ἐλκύσας αὐτὸ τεδύρον πάσας διείλε διχῆ καὶ τὸν βα-
 λόντα κατὰ τῆς κλειδὸς πλήξας τὸν ὤμον ἅμα τῷ θώρακι διαμπὰξ
 ἐξέτεμε. καὶ εὐθέως οἱ Τούρκοι οὖν ἀλαλαγμῷ τὰ βέλη ἐξέπεμ-
 πον, καὶ οἱ φαλαγγάρχαι ἦσαν ἐπὶ τῷ αἰφνιδίῳ τοῦ δράματος
 καταπληγέντες. ὅμως ἄνδρες δεινοὶ τὰ πολεμικὰ ὄντες ἐς τάξεις
 20 ἐπειρώντο καταστῆσαι τὴν φάλαγγα, καὶ τοὺς σφῶν παρεκάλουν

2. ἐδίδουν] Indicavi laounam. excidisse videtur οὐ γενομένου.
 15. πάσας] P. περάσας. Lachmannus ἐλάσας. 16. τῆς] V. τοῦ.
 18. φαλαγγάρχαι] V. φαλαγγάρχοι, qua forma non uti solet Bryen-
 nius.

versi et dextris ad Bryennianorum manus implicitis, quae ipsis patrio more
 fidei obligandae formula et ritus est. ad quod spectaculum passim ex pha-
 lange discurrebatur, cunctis otiose cernentibus quid ageretur et periculi se-
 curia. haec inquam cum duces Turcorum monstrante Alexio vidissent, de-
 scedentes inde suas copias trifariam partiti sunt. harum duas partes in in-
 sidias absconderunt, tertiam iusserunt in hostes invehi non iam in phalangis
 modum ordinatos, sed per modicos manipulos sparsim disceptos, mandato
 edito ut equos in eos incitarent eminisque incularentur et quam plurima in
 eos tela mitterent.

11. Sequebatur autem hos et Alexius Comnenus, congregatis circa se
 quotquot ex fuga retractos praesens illi fortuna obtulit. cum hoc statu res
 essent, immortalium quidam praecurrentes ante Turcos iam in agmen Bryen-
 ni penetraverunt tam intime ut unus eorum ipsi Bryennio pectus hasta com-
 munitus tunderet. ille vero educto strenue vagina ense hastam ictu manibus
 tenentis excussam in duo frustra diffregit, ipsum vero qui se pulsaverat in
 summa brachii cum cervice commissura assecutus humerum cum thorace pe-
 nitius abscondit. hic improviso Turci cum clamore alacri grandinem telorum
 mittunt, haerentibus et trepidantibus ductoribus phalangis ad tam inopinatum
 malum: tamen ut erant viri fortes et belli periti, restituere in ordinem

στρατιώτας ἄνδρας ἀγαθὸς γενέσθαι κλέος τοιοῦτον ὃ νικήσαν-
τες ἀλλήλους, καὶ ὡς τὸ στενὸν τοῦ καιροῦ συνεχώρει καταστάν-
τες τάξεις γενναίως ἐξώρων κατὰ Τούρκων.

P 95 12. Οἱ δὲ φεύγοντες προτροπάδην εἶλον ἐκείνους πρὸς
τὰς ἐνέδρας, ἕως ἐγγὺς πρώτης ἐνέδρας γέγονουσιν. ἐπεὶ δὲ κλη-
σίον γέγοντο, αὐτοὶ τε ὑπέστρεφον καὶ οἱ τῆς ἐνέδρας ὀξέως κα-
ταπηθήσαντες πάντοθεν αὐτοὺς τοξεύμασιν ἔβαλλον καὶ κακῶς
διετίθουν καὶ ἵππους καὶ ἄνδρας. ἐκείνων δὲ πρὸς φυγὴν ἐκλι-
νόντων ἤδη, ὃ τῶν σχολῶν δομέστικος τοῦ τοῦ Βρυεννίου στρα-
τεύματος ὃ κουροπαλάτης Ἰωάννης, ὃν ἐκείνου ὁμαλμονα ὃ λόγος 10
φθάσας ἐγνώρισεν ἄνωθεν, ἐβοήθει ξὺν τάχει πολλῷ. ὃν ἰδόν-
τες οἱ περὶ τὸν Βρυέννιον θαρραλεώτερον κατὰ τῶν Τούρκων ἐχώ-
ρουν. οἱ δ' αὖθις ὑπέστρεφον καὶ φεύγειν οὐδὲ πρὶν ἀνήκας ἕως
V 69 οὗ ταῖς ἐκείροις περιπεσεῖν τοὺς διώκοντας παρεσκεύουσαν. οὐ
B δὴ γενομένου καὶ πρὸς φυγὴν ἐκκλινάντων ἀπάντων ἤδη, συχοὶ 15
τῶν περὶ τὸν Βρυέννιον ἰόντων ἔπιπτον. ὃ κατιδιὼν ἐκεῖνος βοή-
θειν ἐπεχείρει ταχέως· πολλοὺς γὰρ τῶν διωκόντων συναστῶν
ἀνήρει καὶ τοὺς φεύγοντας παρεκάλει μένειν. ἀλλ' εἰς κενὸν αὐτῷ
καθεστήκει τὰ τοῦ σπουδάσματος· πάντες γὰρ λιπόντες αὐτὸν ξὺν
τῷ νίῳ καὶ τῷ ἀδελφῷ ὑπεχώρουν. αὐτοὶ δὲ λαμπρῶς ἀγασσά- 20
μενοι καὶ συχοὺς τῶν Τούρκων καταβαλόντες, ἐπειδὴ τὴν φά-
λαγγα πᾶσαν διασκεδασθεῖσαν ἑώρων, ἐξώρων καὶ αὐτοὶ πρὸς

1. κλέος — ἀλλήλους] Haec lacunosa sunt et corrupta. 2. πε-
ταστάντες] Addendum εἰς.

phalangem conabantur, adhortantes ad bene pugnandum partaeque iam vi-
ctoriae decus obtinendum. iamque pro angustia temporis satis restitutis or-
dinibus in Turcos ferebantur.

12. At hi effuse fugientes eos in insidias trahebant duobus ut diximus
locis positas, ad quorum priorem ut se admoverunt, erumpentibus ex oc-
culto suis et ipsi fuga ommissa se adiungentes innumerabili telorum multitudine
hostes obruebant, vulnerabantque passim et viros et equos. quare Bryen-
niani haud dubie in fugam inclinantes, qui apud Bryennium domestici
scholarum titulum habebat, curopalates Ioannes, quem Bryennii eiusdem
fuisse fratrem superius diximus, auxilio venit celeritate magna, quem Bryen-
niani videntes audacius Turcis resistebant in eosque ultro irruerunt. hi vero
rursus artificiosa fuga cesserunt: nec retro ferri destiterunt priusquam in-
sequentes in secundas insidias pertraxissent. quod cum esset factum multo re-
pente Bryennianorum ceciderunt, aliique omnes fugam haud dubie specta-
bant: quo curopalates viso raptim suppetias laturus accurrens multos ex
Alexianis versa iam vice insequentibus occidit et fugientes suos hortabatur ut
manerent, sed frustra contendebat. omnes enim ipso cum fratre et huius
filio relictis recesserunt. hi porro memorabili pugna edita multisque Turco-
rum delectis, postquam universam phalangem dissipatam viderunt, abierunt

τὸ φεύγειν, οἱ δὲ Τούρκοι ἐπέκειντο. συχνῶς οὖν ἐπιστρεφόμε-
 τοι τούτους ἀνέκοπτον τῆς ὁρμῆς, ἕως ὃ ἵππος ὄν ἐκείνος ἐπω-
 χεῖτο καμῶν προσαπέρω χωρεῖν οὐκ ἠδύνατο. τούτου οὖν γινο- C
 μένου αὐτὸς μὲν βιάθη ἀπῆι, ὃ δὲ τούτου ὁμοίμων καὶ ὁ εἰς
 5 συχνάκις ἐπιστρεφόμενοι τοὺς Τούρκους ἀνέκοπτον.

13. Μέχρι μὲν οὖν οὐ πολὺ τι πλῆθος ἦσαν οἱ διώκοντες,
 εὐδρομα τούτοις ἦσαν τὰ τῆς ὑποχωρήσεως. ἐπεὶ δὲ πολλοὶ συνέ-
 θεον καὶ ὁ ἐκείνου ἵππος κεκοπιαικῶς πρὸς δρόμον ἦν ἄχρηστος,
 κυκλοῦν ἐπεχείρουν αὐτοὺς κατὰ πρόσωπον οἱ πολέμιοι. οἱ δ'
 10 ἄμφω οὖν πολλῶ τῷ φόβῳ κατὰ τῶν πολεμίων ὁρμήσαντες δύο
 μὲν τούτων κατέβαλλον, τοὺς δ' ἄλλους πόρρω φεγεῖν κατηνάγ-
 καζον, καὶ τούτου βραχείας ἀδείας τυχόντες ἀπήεσαν. ἀλλ' αὐ-
 θις οἱ Τούρκοι μετὰ πλείστων ἄλλων ὑπέστρεφον καὶ σφοδρῶς D
 ἐπέκειντο τούτοις. οἱ δ' αὐθις ἕδρων τὰ πρότερον καὶ πολλῇ τῇ
 15 προθυμίᾳ κατὰ τῶν Τούρκων ἐχώρον. ξυνέβη δὲ τούτοις τὰ
 τῆς προθυμίας οὐκέτι κατὰ τὸ πρότερον, ἀλλ' ὁ μὲν Ἰωάννης ἕνα
 τῶν Τούρκων καταβαλὼν ἑτέρω προσκέκρουκε, καὶ ἄμφοῖν οἱ ἵπ-
 ποι οὖν τοῖς ἐπιβάταις πεπτώκασιν, ὃ δὲ τοῦ βασιλειῶντος υἱὸς
 ἐν τῷ διώκειν πόρρω γενόμενος καὶ ἕνα τῶν Τούρκων καταβαλὼν
 20 ἐν μέσοις τοῖς Τούρκοις ἐναπελήφθη καὶ οὐκέθ' οἷός τε ἦν τῷ
 πατρὶ ξυνελθεῖν, καίτοι πολλὰ πειραθεὶς συμμῖξαι τούτοις. λα- P 96
 βόντες οὖν ἄδειαν οἱ Τούρκοι ἐπήεσαν κατὰ τοῦ Βρυεννίου σφο-

19. γενόμενος] V. γινόμενος.

20. ἐναπελήφθη] V. ἐνακε-
 λειφθη.

et ipsi fugientes Turcis a tergo instantibus. quare illi crebro in eos conversi eorum impetum retardare conabantur: quoad equus cui Bryennius insidebat labore fractus viribus destitui coepit ad porro pergendum. quo casu circumventus ipse quidem lento prout poterat passu procedebat; frater vero eius et filius verso saepius vultu Turcos reprimebant.

13. Ac quoad quidem non ita magna insequentium multitudo erat, receptum satis commode administrabant: postquam vero multi concurrebant et Bryennii equus magis ac magis deficiens plane iam inutilis ad cursum erat, circumire ipsos et a facie progressi se ipsis ostendere hostes conabantur. sed circum magno impetu in hostes illati, duobus ex his deiectis ceteros longe refugere compulerunt, et sic brevi sibi securitate parata pergebant. verum rursus Turci cum plurimis aliis reversi vehementer in eos incumbabant, his denuo ut prius generosa vi Turcos impetentibus: sed ad extremum audacibus coeptis fortuna non adfuit. Ioannes enim cum unum quempiam Turcorum deiecisset, in alium impexit, ita ut amborum equi offensione mutua equitibus excussis et ipsi cum iis humi sternerentur. Bryennii vero imperium affectantis filius studio insequendi hostes longius elatus, uno Turcorum deiecto, in medio Turcorum deprehensus haerebat, nec iam quantumvis conaretur expedire se poterat ut patri succurreret. hac vice rerum securiores Turci magno numero maioreque vi in Bryennium incurrunt. unus igitur eorum

δρότερον. εἰς οὖν αὐτῶν τὸ ξίφος σπασάμενος κατ' ἐκείνου τολμηρότερον ἐξώρμησεν· ὁ δ' ἐπιστραφεὶς παλεὶ τυττον τῷ ξίφει καὶ τὴν τε χεῖρα ἀπέτεμε καὶ κατὰ γῆς αὐτὴν πεσεῖν οὖν τῷ ἀκινάκῃ παρεσκεύασεν. οἱ δὲ λοιποὶ κυκλοῦν ἐπεχείρουν αὐτόν. ὁ δὲ γενναίως ἡμύνητο. ἐξορμήσας οὖν κατὰ τῶν ἐμπροσθεν ἐπώντων πλήττεται δόρατι. ἀσχοληθέντος δ' αὐτοῦ διακόνου τὸ δόρυ ὁ πρῶτος τὴν χεῖρα ὑπ' αὐτοῦ ἐκμηθεὶς Τοῦρκος τοῦ ἵππου κα-
 B ταπηδῆσας ἐπιβαίνει τοῖς νώτοις τοῦ Βρυεννίου. ὁ δ' ἐπιστρέφων τὸν ἀκινάκην οὐχ οἷός τε ἦν παλεῖν αὐτὸν τοῖς τούτου κρηπτόμενον. ἀποβάντες οὖν οἱ λοιποὶ τῶν Τούρκων τῶν ἵππων ἐκί-
 τευον μὴ θνήσκειν ἐθέλειν αὐτόν, ἀλλὰ πρὸς τὸ ξυμπεσοῦν ἐπι-
 δόναι. ἕως μὲν οὖν αὐτῷ ἡ χεὶρ οὐ κεκοπλάκειν, οὐκ ἐνέδωκε
 παίων τε καὶ παιόμενος· ἐπεὶ δὲ κατάκοπος ἤδη γέγονεν, εἶξε καὶ
 ἀκῶν ταῖς τῶν ἐχθρῶν παρακλήσεσι, καὶ οὕτω συνέβη τοῦτον
 ἀλῶναι.

15

14. Λαβόντες οὖν τοῦτον οἱ βάρβαροι μετὰ πλειόντης ὀ-
 τιμῆς πρὸς τὸν Κομνηνὸν ἐχώρουν Ἀλέξιον, κήρυκας ἐκπέμψαν-
 C τες πρότερον τὴν ἀλωσιν τούτου μηνύοντας. ταῦτα μὲν οὖν τῶ-
 τον ἐπράχθη τὸν τρόπον, τὸν δὲ τούτου ἀντάδελφον ἐντυχῶν ις
 V 70 τῶν Φράγγων μετὰ τὸ σύμπτωμα καὶ πεζὸν θρασυάμενος ἐπὶ τοῦ ἵ-
 ππου ἀναβιβάσας διέσωσε μέχρι τῆς Ἀδριανουπόλεως. ἐσωσται
 δὲ καὶ ὁ τούτου υἱὸς διωσχὼν τοὺς κυκλώσαντας καὶ οὕτω γενό-
 μενος ἐξῶ βελῶν, ὃν ἐν τῇ φεύγειν παρήγγειλεν ὁ πατὴρ γενόμε-

ense stricto ipsum attentius aggreditur. ille vero conversus ferit eum glo-
 dio, et manum eius amputans cadere in terram ipso cum acinace coegit. re-
 liqui conabantur ipsum circuire. verum ipse se strenue defensabat. itaque
 in incurrentes a fronte generosè ruentis impetu hastâ quemdam ex iis pulsât.
 quo satagente hastam ense frangere, is cui prius a Bryennio abscissa manus
 fuerat insilit a tergo in equum Bryennii et ipsum amplectitur. vertebat ille
 quidem retro ensem ut hunc configeret, sed assèqui non poterât haerentem
 sibi et proprio ipsius corpore protèctum. hic desilentes equis ceteri Turci
 Bryennium rogabant ne obstinâret animum in mortem, verum fortunam tan-
 dem cederet. ille tamèn quosdâ manu valuit tundere ac tundî non destitit,
 donec ad extremum lassitudine fatiscens condiliis hostium aquietescere coactus
 est, et ita contigit ipsum capti.

14. Hunc barbari honore deducentes summo ad Comnenum Alexium
 abibant, quem nuntiis praemissis captum fuisse Bryennium praemonnerant.
 haec quidem sic gesta sunt. ceterum eius frater post illum quem diximus ex
 equo lapsum pedes inspectus a quodam Franco, ab eo sublatus in equum
 proprium et salvus perductus est Adrianopolim. quo etiam pervenit filius
 Nicephori Bryennii cum se globo Turcorum ipsum ambientium expedivisset
 tamque longe recessisset, ut ne talis quidem eorum contiguus esset. cum

νον κατὰ τὴν Ἀδριανουᾶ εἰπεῖν πρὸς τὴν μύμηνην καὶ τὴν μητέρα, εἴπερ μὴ σωθεῖται τοῦτου ὁ ἀδελφός, συλλέξαι τοὺς ἐκ τῆς μάχης διασωθέντας καὶ πείσαι μὴ πρότερον βασιλεῖ συνθέσθαι; πρὶν ἂν ἐγγράφους ἐκείνος ὁμολογίας ποιῆσαι μηδὲν στερεῆσαι τῆς προσού-
 5 σης τούτῳ τιμῆς μηδ' ὑποστῆναι τῶν ὑπαρχόντων ἀφαίρεισιν. τοῦτο μὲν οὕτω πέπρακτο ἕστερον.

15. Τὸν δὲ Βρυέννιον πρὸς τὸν Κομνηνὸν Ἀλέξιον ἀπα-
 χθέντα ἰδὼν ἐκείνος ἐθαύμασε τὸ τε εἶδος τοῦ ἀνδρὸς καὶ τὸ μέγε-
 θος· καὶ γὰρ ἦν ὄντως ἄξιον τυραννίδος. ἐγεγῆθει δὲ ὁρῶν οἶου
 10 κτηγωνίσαστο στρατηγοῦ τὴν χεῖρα γενναίου καὶ τὴν ψυχὴν τολ-
 μηροῦ καὶ στύσιμον ἦθος ἔχοντος· ἠρωϊκὴν γὰρ ἔφερε τὴν ψυ-
 χήν. καὶ μὴ τις οἶοιτό με περιωτολογοῦντα ταῦτα λέγειν καὶ
 γράφειν, ἀλλ' ἴστω πάντα λόγον νικώμενον τοῖς τάνδρος κατορ-
 θώμασι καὶ ταῖς χάρισι καὶ ταῖς ἀγλαταῖς. εἰ γοῦν μὴ πρὸς ἄλ- P 97
 15 λον σκοπὸν ὁ λόγος εἴωρα, ἀλλὰ τὰ ἐκείνου κατὰ μέρος διεξελ-
 θεῖν ἤβουλήθη, ἄλλως ἂν Ἰλιάδος ἐδέησε. τοῦτον οὖν τὸν ἄνδρα
 τὸν δεινὸν μὲν ἐν ἀπερισκέπτῳ χρόνῳ τὸ δέον εὐρεῖν, δεινὸν δὲ
 τάξαι φάλαγγα καὶ καταστρατηγῆσαι πολεμίων ὁ Κομνηνὸς Ἀλέ-
 ξιος, μήπω τὸν ἴουλον φέρων ἀπαρτισθέντα ἀλλ' ἔτι χλοαῖζοντα

17. περιωτολογοῦντα] Ita P. pro περιωτολογοῦντα.

et illud Adrianopolim fuga perlati providum consilium praesente patruo patri et aviae datum pater deinde referebat. aiebat enim dixisse ad ipsas: nisi servetur huius frater, censeo colligendos qui praelio superfuerint, usque persuadendum ne in ullam compositionem cum imperatore consentiant, nisi prius is scripto promiserit neminem se privaturum honore quem ante habuisset; neminem quoque se iubente bonorum iacturam passurum. quae quidem sic deinde sunt acta.

25. Bryennium porro ad se adductum intuens Comnenus Alexius, viri formam statumque mirabatur: habebat enim vere speciem dignam imperio, quae res fructum victoriae augebat reputanti Alexio qualem ducem, quam manu promptum, quam animo audentem, quam stabili mente praeditum debellasset. heroici quippe animi vir erat. neque me quisquam putet meas res in maius tollere dum haec de illo memoro: sed sciat nullam cuiusvis orationem parem umquam fore pro dignitate celebrandis eius praeciaris facinoribus, gratiae qua cuncta decore atque amabiliter gerebat, splendori denique praecellenti cuidam vitae totius ac dotium laudumque insignium. quodsi non alium huius descriptionis mihi finem proposuissem, quam ut res singillatim percenserem, alia Iliade opus foret. hunc igitur virum solertissimum in capiendis de re subita consiliis et quod optimum esset eligendum, eundem peritissimum ordinandae aciei et experientissimum omnium artium belli, quibus citra vim apertam debellari strategemate hostes possent, Comnenus Alexius viciit et cepit, vix prima lapuginis vestiens genas. nondum enim barbatus

Nicoph. Bryen.

10

καὶ χρυσίζοντα (ἦν γὰρ ἐκείνος ***), μετὰ τὴν συμπλοκὴν
ἐκείνην καὶ τοὺς γενναίους ἀγῶνας καὶ τὴν ἤττιαν νενίκηκεν οὐ πλῆ-
B θει δυνάμει, ἀλλὰ καρτερίᾳ καὶ τόλμῃ καὶ μελέτῃ στρατηγικῇ
συνέριθον λαβῶν καὶ τὴν ἄνωθεν πρόνοιαν, δι' ἣν τὰ τέλη κτισθε-
δοῦνται τῶν ἐγχειρήσεων. 5

16. Τοῦτον οὖν λαβῶν αὐτὸς μὲν ἀπῆει ὡς πρὸς τὴν
Κωνσταντινούπολιν, τὰ δὲ κοκκοβαφῆ πέδιλα, ἃ ἐκείνος βασι-
λειῶν ἐπεδύετο, μαργάροις ὄντα καὶ λίθοις κατάστιχτα πρὸς τὴν
κρατοῦντα ἐξέπεμπε μηνύων αὐτῷ τὴν ἐκείνου κατάσχεσιν. ὁ δ'
ἦσθεις τῷ ἀκούσματι ὃν εἶχε πιστότατον καὶ οἰκειότατον ἄνδρα,¹⁾
C εἴτε Σκύθην εἴτε Μυσὸν (Βορλιος ἦν τούτῳ τὸ ὄνομα) ὃν
πρωτοπρόεδρον τιμήσας ἐθνάρχην ἐπέμπε παραληφόμενον τὸν
Βρυέννιον, τῷ τῶν σχολῶν δομιστικῷ τῷ Κομνηνῷ κεισῶν μὴ
εἰσεῖναι πρὸς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἀλλ' ἀπελθόντα καὶ τὰ
κατὰ τὴν Ἀδριανούπολιν καταστήσαντα κατὰ τοῦ Βασιλάκη στρα-
15 τεύειν. ἔφθη γὰρ κάκεινος δυνατὸς γενέσθαι, τοῦ ἐν τῷ Ἰλλυ-
ρικῷ παντὸς στρατεύματος καὶ τῇ Βουλγαρίᾳ αὐτῷ προσχωρή-
σαντος. οὐ μὲν δὲ ἀλλὰ καὶ Βαράγγους εἶχε μεθ' ἑαυτοῦ, ὅσοι
πρὸς τοῦ βασιλέως Μιχαὴλ ξὺν τῷ Βασιλάκῃ πρὸς τὸ Δυρράχιον

1. ἐκείνος] Indicavi lacunam; excidit opinor annorum numerus.
4. συνέριθον] P. συνεργόν.

tunc primum pubescere incipiens aureo florentem vellusculo faciem praeferebat. et tamen tantula aetate de tali hoste tantoque exercitu post tam acru tam periculosum certamen, et fugam suorum tam plenam atque illustrem victoriam retulit, non multitudine roboreve copiarum sed fortitudine atque audacia abundantiaque consilii ac mentis artisque imperatoriae, cooperantis haud dubie coelestis providentia, cuius est coeptorum fortunare successus.

16. Captum in hunc modum Bryennium secum Alexius dicens movit Constantinopolim versus; prius missis ad imperatorem nuntiis quibus eum de victoria sua captoque hostium duce certior faciebat, specimine etiam rei gestae addito. nam purpurea castaementa margaritis gemmisque distincta, quae ille pro imperatore se gerens usurpati principatus insigne gestabat, per eundem ad Botaniatem Augustum misit: qui delectatus et nuntio et munere quem fidelissimum intimumque habuit Borilam nomine, sive illum Scytham sive Mysum, quem protopredri dignitate et titulo ethnarchae honoraverat, misit ad Comnenum domesticum scholarum cum mandatis ut ipsi Bryennium in manus traderet, ipse vero domesticus ingressu Constantinopolitanae urbis abstineret; sed pergeret cum exercitu versus Adrianopolim et contra Basilacem bellum gereret. nam et ille Illyrici exercitu sibi adiuncto copiisque omnibus quae in Bulgaria fuerant in partes tractis, et praeterea Barangos secum ducens quos diximus ab imperatore Michaelis ipsi Dyrrhachium eis

κατελέμφθησαν. κατέσχε δὲ καὶ τὴν ἐν Θεσσαλίᾳ μητρόπολιν, D
 ἣν Θεσσαλονικίην ὀνομάζουσιν. ὁ μὲν οὖν Κομνηνὸς βαρέως τὸ V 71
 κελυσθὲν ἔφευγεν· ᾤετο γὰρ τιμὰς ἐκ βασιλείως καὶ γέρα αὐτῷ
 γενέσθαι τοῦ κατορθώματος ἄξια, ὡς οὐ τυραννίδα, μᾶλλον δὲ
 βασιλείαν μεγίστην, καὶ στρατεύματι τοσοῦτῳ καὶ τηλικούτῳ
 κριτυνομένην καὶ στρατηγῷ τοιούτῳ περιωνύμῳ καὶ χάρας το-
 σαύτης δασμοφορία καὶ πόλεων, καταλύσαντι καὶ ὑποτάξαντι.
 πλὴν ἀλλὰ καὶ βαρέως φέρων ἐποίηε τὸ κελυσθὲν.

17. Τὸν δὲ Βρυέννιον ὁ Βορίλας παραλαβὼν καὶ πρὸς τὸ P 98
 Φιλοπάτιον λεγόμενον ἀπαγαγὼν ἐκτυφλοῖ, ἄνδρα στερήσας τῆ
 Ῥωμαίων ἀρχῆ καὶ πολιτεία ὅσον οὐτίνα ἄλλον ἐκέκτητο ἄνευ τοῦ
 τοῦτῳ ὑπερισχύσαντος. ὁ Κομνηνὸς δ' ἐπὶ τρισὶν ἡμέραις μείνας
 ἔξω τῆς πόλεως καὶ τοὺς ἰδίους πρὸς αὐτὸν ἐξελεθόντας ἰδὼν τε
 καὶ συνταξάμενος ἐχώρει πρὸς τὴν Ἀδριανούπολιν, λαβὼν ἐκ βα-
 σιλείως καὶ συγχωρήσεις ἐγγράφους βασιλικοῖς γράμμασιν ἐρυθρὰς
 καὶ σφραγῖσι χρυσαῖς βεβαιουμένας, ὥσθ' ἕκαστον τῶν ἀρχόντων
 ἔχειν καὶ τὴν τιμὴν ἣν εἶχε καὶ τὰς κτήσεις ἀπάσας ὅσων δευπό-
 της ἐφαινετο πρότερον.

17. δῶον] Ita P. pro ἐκ δῶον. fort. εἰς δῶον.

iussu eunti attributos; formidolose potens imminebat imperio, occupata
 metropoli Thessaliae quam Thessalonicam vocant. grave id mandatum
 Alexio fuit. expectaverat enim ille potius praesentia praemia operae nava-
 tae, honores ac dignitates ab imperatore, quae cum proportionem responde-
 rent magnitudini rerum a se gestarum, utpote qui non rebellionem aliquam
 mediocrem domuisset, sed principatum maximum tanto exercitu firmatum,
 et clari fortissimique imperatoris tot sibi subiectas et vectigales provincias
 habentis praesenti auctoritate subnixum uno praelio debellasset atque subiug-
 asset. tamen licet aegre ac subinvitus quod iubebatur aggressus est.

17. Assumptum porro Bryennium Borilas cum in locum quemdam di-
 ctum Philopatium duxisset excaecavit, privans Romanum imperium et rem
 publicam vico, cui parem haud alium habebat quam eum a quo victus ca-
 tusque fuerat. Comnenus autem non plus diebus tribus in castris extra
 Constantinopolim moratus, colloquiisque interim et salutationibus amicorum
 consanguineorumque recreatus, qui certatim eius visendi gratia prodibant,
 ale ipais dicto profectus est Adrianopolim versus, acceptis ab imperatore
 diplomatibus rubrica scriptis et rite munitis, regia subscriptione ac bulla au-
 rea firmatis, quibus unicuique ducum qui Bryennii partes secuti nondum
 arma deposuerant, fides fiebat conservandum unicuique postquam rebellio-
 nem eiurassent, quem prius quisque obtinuerat honorem, neque ex iis bonis
 uorum legitimi possessores antea fuissent quidquam eripiendum.

- B** 18. Ὁ δὲ βουσιλεὺς μεθ' ἡμέρας τινὰς μεταστελλόμενος τὸν Βρύννιον ᾤκτειρέ τε τῆς συμφορᾶς καὶ τῶν ἰδίων ὑπέτιν κατέστησε κύριον, τιμαῖς τε αὐτὸν καὶ δωρεαῖς ἐτέρων κτήσεων ἀνεκτήσαστο. οἱ δὲ θαμινὰ πρὸς αὐτὸν μετεπέμποντό τε ἄρχοντες, καὶ πάντες εἰσήεσαν εἰς τὴν βασιλίδαν τῶν πόλεων. καὶ ὁ βουσιλεὺς ὑσιμένως ὑπαντας ὑπέδεχτο, φθάσαντος ἤδη καὶ τοῦ Κομνηνοῦ Ἀλεξίου καὶ τὴς χρυσοσημάντους γραφᾶς αὐτοῖς ἐγγειρίσαντος. τοὺς μὲν ἄλλους ὑπαντας παραλαβὼν κατὰ τοῦ Βουσι-
C λάχῃ χωρεῖ τὰ πρὸς βουσιλέως κελευσθέντι ποιεῖν. κάκεινοι μὲν ξὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἀφίκοντο πρὸς τὴν μεγαλόπολιν, καθάπερ ἄνωθεν λέλεκται. ὁ Κομνηνὸς δὲ διὰ Μακεδονίας καὶ Βουλκεροῦ διελθὼν τὸν Στρυμόνα καταλαμβάνει, καὶ τοῦτον διαπεράσας καὶ τὰ μεταξὺ Στρομπίτης καὶ τοῦ λεγομένου Μαύρου ὄρους στείλῃ διελθὼν εἰς χωρίον πρὸς τινα ποταμὸν κείμενον γέγονεν, ὃν ἐγγειρίως καλοῦσι Βαρδάριον. ὁ δὲ Βαρδάριος καταρρεῖ μὲν ἐκ τῶν τῆς νέας Μυσίας ὄρων, καὶ διὼν διὰ Σκούπων κῆτεισι μεταξὺ
D Στρομπίτης καὶ Στυπίου δίχῃ τέμνων τὰ ὄρη, βραχὺ δὲ ἐκείθεν προῖων διίστησιν ἀλλήλων τὰ τε Βερροίας καὶ Θεσσαλονίκης χωρία δι' αὐτῶν ῥέων καὶ πρὸς τὴν θάλασσαν δέεισι. χρόνις δὲ πρότερον βραχὺ τι τῆς ἰδίας ἀπονεύσας πορείας ἐτέρωσε ἐτρέπετο οὐκ ἄνυ τι δυοῖν τριῶν σταδίων τῆς προτέρας διόδου ἐπέ-

4. πρὸς αὐτὸν] πρὸς αὐτοῦ? sed alia etiam hic corrupta sunt.
 7. ἐγγειρίσαντος] V. ἐγγειρήσαντος. 8. τοὺς μὲν] Fort. ὁς τοὺς μὲν. 11. Βουλκεροῦ] Cfr. Wilken l. l. p. 63. 21. ὄρειν τριῶν] δυοῖν ἢ τριῶν? sed hic etiam locus mutilus est et corruptus.

18. Paucis post haec diebus imperator accersitum ad se nuper excaecatam Bryennium, officiosa casus acerbi miseratione consolatus est. ac praeterquam sua illi omnia reddidit, etiam novis honoribus et donis auctum locupletiozem quam antea fecit. crebri per idem tempus fiebant in urbe reditus sponte rebellionem eiurantium ducum quos omnes humaniter excipiebat imperator, praestans videlicet quod promiserat per literas Alexio profici-suenti traditas, quas iam ille reddiderat. et cunctis aliis secum copis assumptis adversus Basilacem pergebat, studio efficiendi quod mandabat imperator. ac alii quidem ut dictum est cum uxoribus et filiis passim Constantinopolim migrabant: Comnenus vero per Macedoniam et Bulerum transitus ad Strymonem pervenit, et eo tralecto, penetratis insuper angustiis montis qui vocatur Maurus, venit ad oppidum quoddam fluvio adsitum, qui vulgo indigenarum lingua Bardarius vocatur, et paulum inde progressus dirigit invicem Berrocae ac Thessalonicae territoria, inter quae profluens se exonerat in mare. hic hodie cursus est eius amnis paulum declinans ab antiquo

χοσαν, ὥστε ξυμβῆναι τὴν πρώην ἐκείνου πάροδον διώρωνα εἶναι αὐτογενῆ. μετὰ δὲ οὖν ἀμφὸν ὁ Κομνηνὸς Ἀλέξιος κατεστρατοπέδευσε, παραγγέλλας πάντας ἀριστήσαντας τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέρας ἀναπαύεσθαι ὡς τὴν νύκτα μέλλοντας ἀγρυπνεῖν ἢ καθεύδειν ἐν ὄπλοις.

19. Καὶ γὰρ ἀγγέλους ὧν καὶ πείραν λαβὼν ἰκανὴν ἐξ ὧν ἔδρασε πρότερον ἐθήρασε τὸν τοῦ πολεμίου σκοπὸν, οἰόμενος ἐπι- P 99
θῆσθαι τοῦτον ἐκείνον νυκτός, ὃ δὴ καὶ γέγονε. ταύτῃ τοι καὶ προπαρασκευάσατο καὶ σκοποὺς πανταχόθεν ἐξέπεμπεν. ἀλλ' οὐ-
10 τος μὲν οὕτω· ὁ δὲ Βασιλάκης, τῶν ξυνότων τῷ Κομνηνῷ αὐ- V 72
τομολήσαντός τις πρὸς αὐτὸν καὶ φράσαντος ὡς εἰ βούλοιο ἐπι-
θῆσθαι τοῦτω παραδώσει τοῦτον αὐτὸς καθεύδοντα ἐπὶ τὴν σκη-
νὴν, μηδὲν μελλήσας ἐκέλευε πάντας ὄπλιζεσθαι. καὶ εὐθὺς
ἀπαντας ἦσαν ἐν ὄπλοις. ἐπεὶ δὲ πρὸς τὸν δυτικὸν ὄρξοντα ὁ
15 ἥλιος ἦν, ἤδη καὶς σάλπιγξι σημάνας τὸν ἐξιτήριον ἐξῆει τῆς πό-
λεως. καταλιπὼν δὲ τὴν εὐθείαν ὁδὸν, ἴν' οὕτως λάθῃ τὸν μι- B
κροῦ δεῖν ἀλάθητον, διὰ τῆς λεγομένης Λιτῆς διελθὼν, ἐπεὶ
πρὸς τὸν ποταμὸν γέγονεν ὃν Γαλικὸν καλοῦσιν ἐγγώριοι, διαπε-
ράσας τοῦτον ἐγγὺς πρὸς τοῦ φρουρίου τοῦ Ἀετοῦ καλομένου καὶ
20 τὸν ἐκίσε ὑπερβῆς αὐλίκα ἐγώρει διὰ τῆς πεδιάδος.

6. ἐξ ὧν] Addidi ὧν.

8. τοῦτον] Fort. τοῦτω.

alveo, qui siccus fere iam duobus tribusve stadiis distare ab hodierno cernitur, relicta in medio quadam velut insula, quam Comnenus Alexius castris insedit, ad id in primis locum opportunum iudicans, quod naturalibus hinc inde muniretur fossis. denuntiavit autem suis omnibus ut sumpto prandio quieti se per diem darent, quippe qui aut pervigilaturi consecuturam noctem aut nonnisi in armis dormituri forent.

19. Hoc pro sua cetera sagacitate praevulit et praenuñtiavit Alexius, nam usu rerum edoctus cum certis ex indicis coniecisset, consilium hostis esse nocte irruere in sua castra, quod et re ipsa contigit, mature praemunire se curavit adversus istam eius impetum, exploratoribus omnem in partem dimissis. ad Basilacem porro accessit quidam ab Alexio transfuga, qui promisit se traditurum ei in manus dormientem in suo tabernaculo Alexium, modo impetum facere in castra eius vellet. quo ille audito nihil cunctatus iussit cunctos armari, quibus morem gerentibus, cum sol occumberet signum exeundi tubarum cantu militibus edi iussit, et egressus e civitate, omissa via recta, ut melius falleret eum qui falli vix poterat, Litaque (loco sic dicto) transita, ubi ad fluvium pervenit, quem Galicum accolae appellant, eum traiecit prope arcem cui nomen est Aquila, indeque superata valle per campum procedebat.

20. Ἄλλ' οὐκ ἔλαθε τοὺς σκοπούς, ἀλλ' ἅμα τε ἐκείνος ἐξῆλθε τῆς πόλεως κάκ τοῦ πλήθους τῆς κόψεως οἱ σκοποὶ τῆν ἔξοδον τεκμηράμενοι τῷ τῶν σχολῶν δομειστικῶ ταῦτα ἐμήτον. C ὁ δ' ἐκέλευε πάντας ὀπλοφορήσαντας καὶ τοὺς ἵππους εὐτρεΐσαντας περιμένειν τὸ σύνδημα, καὶ ἄλλον ἐπ' ἄλλῳ ἐξέπεμπαν ὥστε μανθάνειν τὰ κατὰ τὸν πολέμιον, ἐπεὶ δ' ἀφίκετό τις τῶν ἐκείνου οἰκογενῶν, ὅς πιστὸς ἦν αὐτῷ καὶ συνηλικιώτης καὶ σύντροφος, Τατίκιος ἦν ὄνομα τῷ ἀνδρὶ, φράζων ὡς οὐ πρόφω εἶσιν οἱ πολέμοι, ἐπυθάνετο τοῦτου εἰ αὐτὸν ἐκείνον ἐγνώρισεν εἶναι τὸν Βασιλάκην. ὁ δ' ἰβηβαίου καὶ φωνῆς ἐκείνου ἀκούσαι καθύπερθε στώσης τὴν φύλαγγα καὶ ἔπεισθαι οἱ κελουούσης, καὶ βέλως ἀφίναί κατ' ἐκείνου διὰ τοῦ τόξου. εὐθὺς οὖν ἐκελεύετο ἐξόδῳ συμμηναὶ τὰς σάλπιγγας, καὶ τοῖς περὶ τὴν ἰδίαν παρεμβολὴν ἐδί; λύχνους καὶ κηροὺς ἐξάπτειν ἐπέταττεν.

D 21. Ἐντὸς δὲ τῆς ἰδίας σκηπῆς τὸν συνόντα αὐτῷ μοναχὸν¹⁵ ἄνδρα ἐκτομίαν, ᾧ τὴν αὐτοῦ πρόνοϊαν ἢ μήτηρ ἐπίστευσε ὡς ἐντρεχεῖ τε καὶ περιδεξίῳ, καταλιπὼν παρεκελεύσατο μὴ σβησθῆναι τὴν λαμπάδα δι' ὄλης νυκτός. τὸ αὐτὸ δὴ τοῦτω καὶ τοῖς ἄλλοις ἄσασιν ἐκέλευσε ἐν ταῖς ἰδίαις πρὶν σκηναῖς καὶ λέχουσ καὶ δάδας ἀνάπτειν μέχρι τοῦ περιόρθρου. ἐκείνος δὲ μετὰ τοῦ X

18. τοῦτῳ] τοῦτο?

19. πρὶν] ποιεῖν?

20. Non latuit autem exploratores ab Alexio dispositos. quin iam tum cum primum ex urbe Basilaces prodiiit ex sublato in altam pulvere indicio illi capto ad domesticum scholarum Alexium rem detulerant. ille vero iusserat omnes suos in armis stare prociutos, et qui equos haberent iis expeditis et paratis expectare pugnandi signum. his ita provisitis alium super alium mittebat qui certa de hostibus referrent. ut autem ad eum rediit quidam e vernis eius, aequalis ipsius et collactaneus cui Taticio nomen, aiens non longe distare hostes, interrogabat eum an certo sciret ipsum cum iis advenire Basilacem, et equid illum ibi vidisset. affirmavit Taticius et Basilacis vocem suis se auribus hausisse dixit ordinantis aciem et sequi sese iubentis. quin etiam se sagittam in ipsum arcu iaculatum. his auditis ex templo Alexium canere tubas iussit, et signum prodeundi dare. passimque per sua castra lampades et cereos imperavit accendi.

21. Porro intra suum ipsius tabernaculum monachum eunuchum, quem ipsi comitem et assiduum contubernalem mater assignaverat curam eius habiturum, optime ad id delectum, erat enim industrius et usu prudens, hunc inquam monachum in tabernaculo reliquit, iussurum accensam tota nocte servare lampadem. idemque mandatum aliis tabernacula custodientibus dedit lychnos et faces per eam noctem usque ad mane ardentem habendi. inter

ὀπλιτικῷ παντός τῆς παρεμβολῆς ἐξελθῶν εἰς τινὰ συνηρεφῆ τόπον εἰστίηκει.

22. Ὁ δὲ Βασιλάκης ἐγγὺς τῆς παρεμβολῆς γενόμενος, ἐπεὶ ταύτην παρὰ τῶν ἰδίων σκυλευομένην ἑώρα, αὐτὸς τὴν τοῦ **5** δομειστίκου σκητὴν καταλαβῶν ἐδόκει τὸ πᾶν ἠνυκνεῖν καὶ αὐτοῦ **P 100** πον τοῦτον καταλαβεῖν καὶ ζωγρεῖαν ποιῆσαι καὶ ἀγαγέσθαι. ὡς δὲ τὴν ὄλην περιαθρήσας οὐδένα εἰ μὴ τὸν μοναχὸν ἑώρα καὶ τὴν ἀνύπτουσαν λαμπάδα, ὑπ' ἀλαζονείας ἐπαρθεὶς φησι “ποῦ ὁ τραυλός;” καὶ γὰρ οὐκ ἀκριβῶς κατώρθου τὸ ῥῶ. “ἐξαγύγετέ **10** μοι τοῦτον ὧδε.” τοῦ δὲ ῥηθέντος μοναχοῦ ἐνωμύτως ἀπαρνούμενον μὴ εἰδέναι τί γέγονεν, ἀπατιᾶσθαι νομιζῶν ὑπὸ τε θυμοῦ ὑπὸ τε χαρᾶς ἄλοος γέλωτα Σαρδόνιον, κατὰ τὴν παροιμίαν, ἐγέλα καὶ τοῖς ὑπ' αὐτὸν τὴν σκητὴν κατατυμθῆναι ἐκέλευε. τού- **B** του γεγονότος ἐπέταττεν ὑπὸ τὴν κλίσειν τοῦ δομειστίκου κατακύν- **15** ψαντας ἀναζητεῖν εἰ αὐτοῦ πον κέρυπται. ὡς δὲ οὐδαμοῦ παρῆν, τὰ ἐκεῖσε ἰστάμενα κιβώτια περιτραπῆναι ἐκέλευε. τοιοῦτον ὑπερηφρανεῖα τὸ φρονοῦν τῆς ψυχῆς παντάπασι διαφθειροῦσα! ἀπελπί- **V 73** σους οὐκ καὶ εἰς τούναντιον τραπεῖς (μετεβέβλητο γὰρ αὐτῷ τηνικαῦτα εἰς λύπην ἢ χαρὰ) συχνάκις παίων τὸν μηρόν φησιν “οὐαὶ **20** μοι, ἠπάτημαι παρὰ τοῦ τραυλοῦ.” μὴ ἔχων γὰρ ἕτερόν τι κα-

7. περιαθρήσας] V. περιαθροίσας.
σαν?

8. ἀνύπτουσαν] ἀναφθεῖ-

quae ipse cum universis armatis castris exiens in quemdam umbrosum et silvis tectum successit locum, ibique constitit.

22. At Basilaces cum intra ipsa castra penetrasset Alexii, quae passim a suis diripi videbat, in tabernaculum Alexii procedens, sperabat succoessurum quod transfuga promiserat, et ipsum utique Alexium vivum ibi capiendum. ut autem oculis circumquaque versis neminem ibi videbat nisi quem dixi monachum et lampadem accensam, insolentia elatus clamat: “ubi balbus est?” (nam Alexius linguae natura pinguioris caninam literam expedite pronuntiare non poterat) “educite mihi illum huc.” monacho vero etiam cum iuramento negante scire sese quid esset eo factum, verba sibi dari existimans ac varie hinc ira inde gaudio captus, risum ut est in paroemio, Sardonium ridebat. interim dum ii quos ducebat tabernaculum iussu eius concidit vastantque, non desistebat hostem quaerere, adeo ut etiam sub lectum explorari iuberet, si forte ibi mussans delitesceret Alexius. et cum ne ibi quidem compareret, cistas etiam et capsas resupinaret. tam vaecordi pertinacia insanæ spei caecus animi homo laborabat! ac cum tandem abesse Alexium certo comperisset, stulta laetitia in ignavum timorem versa, femur saepius pulsans vociferabatur: “vae mihi! a balbo deceptus sum.” cum enim aliud

ταμωκήσασθαι τοῦ τοιοῦτου ἀνδρὸς τὸ σμικρότατον ἐκίπτο τοῦ ῥῶ καὶ ἀπροαίρετον αἰτίημα ἄνω καὶ κάτω προσέφων ἦν.

- C 23. Εὐθὺς οὖν μέγα βοήσας φησὶν "ἄρχοντες ἐξέλθατε τῆς παρεμβολῆς: ὁ πόλεμος ἔξωθεν." φωνὴ γὰρ αὐτοῦ ἐπέβη ὡς καὶ φάλαγγος ὄλας συνταράττειν ἐκ μόνου ἐκβδέμματος. ἐξίοντις γοῦν ἐκείνῳ τοῦ στρατοπέδου τῶν στρατιωτῶν περὶ λαφύραγωγῶν ἀσχολουμένων ὑπαντιάζει ὁ γενναῖος Ἀλέξιος πρὸ τῆς φάλαγγος ὧν ἦν ὀλίγοις, καὶ τὸν προοδεύοντα ταύτης κατιδὼν εἰς τάξιν σιτιστῶντα τὴν φάλαγγα καὶ νομίσας εἶναι τὸν Βασιλάκην εὐθὺς ἐξήλασε κατ' αὐτοῦ, καὶ τὸ ξίφος σπασσάμενος παίει τοῦτον κατὰ τῆς δεξιᾶς χειρὸς ἔτι τὸ δόρυ κατέχοντα, καὶ τοὺς τρεῖς τῶν δακτύλων τεμῶν τὸ δόρυ πιεσεῖν οὖν αὐτοῖς παρεσκεύασε. τοῦτο μὲν γὰρ τὴν φάλαγγα συνετάραξε, καὶ ἄλλος ἄλλον πρὸς τὸ φάγειν προλαμβάνειν ἠπέλειτο. κύκλῳ δὲ περιμόντες ὑπ' ἀλλήλων συνεποδίζοντο.

15

24. Εἷς δὲ τῶν ὑπὸ χεῖρα τοῦ Ἀλεξίου, ἀνὴρ Καππαδοκῆς Γουλῆς τὸ ἐπάνωμον, γνωρίσας τὸν Βασιλάκην παίει τοῦτον τῇ σπάθῃ κατὰ τοῦ κράνους. τῆς δὲ σπάθης κατεαγέσθης ἔρηξ αὐτοῦ τῆς χειρὸς καὶ πεσοῦσθης, ὁ Κομνηνὸς αὐτὸν καταναίειν ὡς ὀλιγοῦρα τὸ ξίφος τῆς χειρὸς ἀφέντα. ὁ δὲ τὴν κόπην εὐθὺς

2. προσέφων] V. προσφίρων.

8. ἐξέλθατε] P. ἐξέλθετε.

quod reprehenderet in viro praeclaro non haberet, in illo naturali et tolerabili linguae vitio putide exprobrando persistebat.

23. Donec aliquando satius magna voce ait: "duces ac tribuni, egredimini castris hinc, bellum extra est." voce autem erat tam late sonora ut phalanges totas conturbaret clamore vel uno. prodeunti ergo sic castris Basilaci, plerisque ipsius militum adhuc in praeda passim obvia congreganda occupatis, occurrit generosus Alexius ante propriam cum paucis gradibus aciem; et eum qui praebat exercitui hostili conspicatus, existimans esse Basilacem, subito in eum impetum facit et educto ense ferit eius manum dexteram tenentem hastam: cuius manus cum tres digitos abscidisset, in deciderunt in terram simul cum hasta. hic eventus gravem consternationem in Basilacis aciem intulit: ita ut alius alium praevertere fugiendo conaretur. quo studio cum huc illuc per circuitum ferrentur, sibi invicem obstabant.

24. Unus autem ex iis qui ad manum Alexio erant, natione Cappadox cognomento Gules, cum agnovisset Basilacem, ferit eum ense in galea; sed ensis offensus fractus sub eius manu cecidit: vidit Comnenus et credens enseni ei manu excidisse, increpabat indiligentiam viri; quoad ille manubrium fracti gladii in manu reliquum ostendens fidem fecit non sua negligentia, sed

ὑπεδείκνε καὶ τῆς μέμψως ἀπέλυτο, καὶ τις ἀνὴρ Μακεδῶν,
 Πέτρος τοῦνομι Τορνίκιος τὸ ἐπιώνυμον, εἰσελάσας μέσον τῶν P 101
 πολεμίων κατέβαλε τούτων συγχοῦς. ἡ δὲ φάλαγξ ἔτε ἀγνοοῦσα
 τὰ δρώμενα (ἐν σκοτει γὰρ συντάσης τῆς μάχης οὐχ οἶόν τε ἦν
 5 δόρα ἢ τὰ γινόμενα ἅπαντα) *** ὁ δὲ Κομνηνὸς καὶ αὐθις ἐπὶ τὸ
 συνιστάμενον ἔτι τῶν πολεμίων ἐχώρει παίων καὶ καταβάλλων
 τοὺς εἰς χεῖρας ἰόντας, καὶ αὐθις ὑποστρέφων πρὸς τοὺς ἰδίους.
 *** ὃν τις θεασάμενος τῶν ἐκ τῆς ἰδίας ἐκείνου φάλαγγος Φράγ-
 10 μίων τινά, ἐξελάσας βάλλει τῷ δόρατι καὶ μικροῦ ἂν αὐτὸν κατέ-
 βαλεν, εἰ μὴ ἐδραιώτατος ἦν ἰππότης. ἐπιστραφεὶς οὖν πρὸς
 αὐτὸν μετὰ τοῦ ξίφους ἐξώρμησεν. ὁ δ' εὐθὺς ἐπιγνοὺς ἐκείνον B
 ἐκέτης ἦν ἕλεινος, διαβεβαιούμενος ὡς ἀγνοῖα μᾶλλον, ἢ κα-
 κουργίᾳ κατ' αὐτοῦ ἐξορμήσαι. τούτου οὖν ἀφῆκεν ὁ γενναῖος
 15 ἐκείνος τὸ ἔγκλημα.

25. Ἐτι δὲ τῶν πολεμίων συνισταμένων ἐν μέρει, ἔπεν-
 δον ὡς οἶόν τε καὶ τὸ λοιπὸν παραλῦσαι τῆς τάξεως, καὶ πρὸς τὴν
 ἰδίαν ἀπέστειλε φάλαγγα κελεύων μὴ μέλλειν ἀλλ' ἐπισθαί οἱ τα-
 χινώτερον. τὰ μὲν ἐν νυκτὶ ξὺν ὀλίγοις πραχθέντα ἔργα τοιαῦτα

8. εἴτε] ἄτε? interpret. utpote.

7. ἰόντας] Hoc addidi.

5. ἅπαντα] Indicavi lacunam.

7. ἰδίους] Ibidem. Ibidem.] Indicavi lacunam; quam-
 quam fort. nil excidit nisi ἦν post ὑποστρέφων.

epais fracti vitio evenisse incommodum: sicque culpa solutus est. hic Ma-
 cedo quidam Petrus nomine cognomento Tornicius irruens in medium hostium
 multos ex his dejecit: phalange interim, utpote ignara eorum quae fiebant
 (nam commissa in tenebris pugna fieri non poterat ut quae gerebantur omnes
 viderent) immota persistente. tunc Comnenus rursus in eam partem ho-
 stium, quae adhuc locum tuens in armis stabat, irruit pulsans et deciciens
 quotquot ad manum occurrebant, et rursus ad suos se recipiens. quem qui-
 dam ex ipsius phalange Francus prodeuntem e medio hostium cum vidisset,
 et existimaret esse quemdam ex hostibus, adversus irruens hasta impulit,
 parumque abfuit quin deiceret: sed ille firmissime in equo stabat. conver-
 sus igitur eum stricto gladio petebat. quem ille iam agnoscens ut ignosceret
 sibi precabatur miserabiliter affirmans, se nullo malo animo, mera impru-
 dentia ipsum pulsasse. cui Alexius pro sua cetera generositate facile culpam
 condonavit.

25. Cum autem etiamnum pars hostium in ordine duraret, omnem in
 partem festinabat Alexius quo illas aciei reliquias frangeret, misitque ad
 phalangem propriam qui iuberent non cunctari, sed sequi sese quam celer-
 rime. haec hactenus ab Alexio per noctem cum paucis gesta. ut vero sol

C ἦν. ἦμος δὲ ἥλιος ἀνῶρουσε, καὶ οἱ περὶ τὸν Βασιλάκην στυ-
 πῶν ἐπειρῶντο τοὺς ἰδίους καὶ ὡς οἶόν τε ἐπερρῶννον. ἐν τού-
 τοις δὲ τῶν ἐκ τῆς ἐκείνου φάλαγγος τινες ἐν τῷ σκυλεῖν ἀπε-
 λειφθέντες τῆς λοιπῆς φάλαγγος ἦκον κατόπιν θέοντες· οὓς θια-
 V 74 σάμενοί τινες τῶν ἐκ τῆς τοῦ δομestίκου τῶν σχολῶν φάλαγγος⁵
 Ἀλεξίου, ἐπιστραφέντες καὶ κατ' αὐτῶν ἐξορμήσαντες πρὸ τοῦ
 εἰς χεῖρας λέναι ῥαδίως ἐτρέψαντο, καὶ πολλοὺς τούτων ζωγρή-
 σαντες ἐπανῆλθον.

26. Ὁ δὲ τοῦ Βασιλάκη ἀδελφιδοῦς Μανουὴλ ἐπὶ λόφου
 τινὸς ἀνελθὼν ἐπερρῶννε τὸ ἔτι τῆς φάλαγγος συνιστάμενον,¹⁰
 διαρρήδην βοῶν Βασιλάκη εἶναι τὴν νίκην καὶ τὴν ἡμέραν. ὁ θια-
 D σάμενος Βασίλειος ὁ Κουρτίκης, ἀνὴρ Μακεδῶν τῶν τοῦ Βρυεν-
 νίου οἰκείων, τὸν ἵππον ἐλάσας ἄνεισι πρὸς τὸ λόφον, κακίστου
 τὴν σπάθην ἐλκύνσας κατ' αὐτοῦ, οὗτος ἐκείνον τῇ ῥάβδῳ καίμ
 κατὰ τῆς κόρυθος καὶ εὐθὺς καταβάλλει τοῦ ἵππου καὶ δεσμώτη¹⁵
 ἀπάγει πρὸς τὸν δομestικὸν τῶν σχολῶν τὸν γενναῖον Ἀλεξίον.
 οὗ γενομένου καὶ ἡ φάλαγγε ἐπιφανείσα τοῦ Κομνηνοῦ τὸ ἔτι περὶ
 τὸν Βασιλάκην συνιστάμενον φηγεῖν παρεσκίασε. καὶ ὁ μὲν
 ἔφυγε τὴν πόλιν σπεύδων καταλαβεῖν, ὁ Κομνηνὸς δὲ ἐδίωκεν.
 εἰκότως οὖν ἂν τις ἀνταῦθα τὸ ἔπος ἀρμόσειε τὸ Ὀμηρικόν, ὃ²⁰
 περὶ Ἀχιλλέως ἐκεῖνος καὶ Ἔκτορος ἔφησε, τὸ

10. ἐπερρῶννυς τὸ] Ita P. pro ἐπερρῶννύετα.

20. Ὀμηρικόν]

Iliad. 22, 158.

est exortus, Basilaces quiq̄ue cum eo erant ordinare conabantur suos, et
 quantum poterant confirmabant. quae dum fierent, ex eius phalange quidam
 quos praedandi dulcedo retentos in castris ab acie reliqua seiuñxerat, retro
 sequebantur, observantes quid rorū fieret. quos cum vidissent e dome-
 stici scholarum Alexii phalange quidam conversi et in ipsos erumpentes, fa-
 cile illos priusquam ad manum venirent verterunt in fugam multisque ipsorum
 vivis captis reverterunt.

26. At Basilacis patruelis Manuēl cum in tumultum quemdam ascendis-
 set, animabat quod supererat phalangis, clare vociferans Basilacis diem il-
 lam et victoriam esse. hunc conspicatus Basilius quidem Curtices vir Macedo
 e Bryennii familiaribus, equo incitato conscendit ad eum in tumultum: et illo
 ense in hunc stringente, hic clavae ictu in illius galeam superne icsusso de-
 iecit ex equo virum et captivum ad domesticum scholarum generosum Alexi-
 um duxit: quo facto cum iam phalanx quoque appareret Alexii, quidquid
 circa Basilacem stabat adhuc, terrore aversum in fugam est. quos inter ipse
 Basilacis cursu maximo repetebat civitatem unde prodierat, strenue perse-
 quente Alexio. cui spectaculo non immerito quis aptaverit Homericum illud
 de Achille scriptum et Hectore:

πρόσθε μὲν ἐσθλὸς ἔφευγε, δῶκε δέ μιν μέγ' ἀμείνων. P 102
καὶ γὰρ ἦν ἐκείνος γενναῖος κατὰ χεῖρά τε καὶ κατὰ ψυχὴν· καὶ
γὰρ ἐξ εὐγενῶν φθὺς εἰς μέγα κλέος ἤρθη ταῖς ἀνδραγαθίαις.

27. Συγκλεισθέντι δὲ τούτῳ τῇ πόλει ὁ Κομνηνὸς Ἀλέ-
5 ξιος ἔξω στρατοπεδεύσας καὶ διασώζειν τὸν ἄνδρα ἐθέλων ἐπρέ-
σβευε πρὸς αὐτόν, ὥστε τὰ πιστὰ λαβόντι τοῦ μηδέν τι ἀνιαρὸν
πέλασθαι ἐγχειρίζειν αὐτῷ καὶ ἑαυτὸν καὶ τὴν πόλιν. ὁ δὲ πρε-
σβευῶν ἦν ἀνὴρ ἀγαθός τε καὶ κόσμιος, ἀσκητικοῖς διαλύμπων κυ-
τορθώμασιν. ἦν δὲ ὁ καθηγούμενος τῶν ἐν τῇ Ἄθῳ τοῦ Ξενο- B
10 φῶντος μονῆ μοναχῶν Συμεὼν ὁ πανάριστος· ὃς πολλὰ πυρακα-
λέους τὸν Βασιλάκην οὐκ ἔπεισεν. ἀρξαμένῳ οὖν ἤδη τῷ Κο-
μνηνῷ προσχωρεῖν μετὰ τῶν ἑξὲν τῷ Βασιλάκῃ στρατιωτῶν καὶ
τῶν πολιτῶν τὴν πόλιν ἐγχειρισάντων αὐτῷ, ἐκείνος ἔμεινε ἔτι
κρατῶν τὴν ἀκρόπολιν, ἕως οἱ περὶ αὐτὸν βιωσθέντες συλλαβόν-
15 τες τῷ Κομνηνῷ ἐνεχείρισαν, εἰσελθὼν οὖν ἐν τῇ πόλει πολλῶν
χρημάτων ἐκείνου γέγονε κύριος. ἀγγέλους οὖν πρὸς τὸν βασιλέα
πέμφας τὴν τοῦ Βασιλάκῃ μηνύοντις ἄλωσιν, αὐτὸς ἔμεινε ἐν τῇ
πόλει ἡμέρας τινάς, καὶ τὰ ἐν αὐτῇ καταστήσας ἐπάνεισι μετὰ
λαμπρῶν τροπαίων.

20 28. Ἐδείξεν οὖν καὶ τὰ παρ' ἐκείνου πραχθέντα ὡς χρῆ C
μὴ πάνυ τι πιστεύειν τῇ τύχῃ καὶ μάλιστα ἐν ταῖς ἐπιπραγαίαις.

2. καὶ κατὰ] καὶ addidit P.

9. Ἄθῳ] V. Ἄθῳ.

11. ἀρξαμένῳ] Fort. ἀρξαμένων, delete quod mox sequitur μετὰ.

12. προσχωρεῖν] V. προχωρεῖν.

17. μηνύοντις] μηνύουσαις?

ante fugit fortis, quem a tergo fortior urget.

erat enim vere Alexius et manu fortis et animo, ex nobilibus ortus et in al-
tium apicem gloriae facinoribus hereticis elatus.

27. Ceterum urbe conclusum Basilaem circumsidens cum exercitu Alex-
ius servare cupiebat. quare ad ipsum misit qui suaderet ut fide accepta ni-
hil mali se passurum, se ac civitatem dederet. functus ista legatione est vir
bonus et ornatus religiosae vitae professor celebris praefectus monasterii Xe-
nophontis in Atho monte ille optimus ac laudatissimus Symeon, qui tamen
cum allegasset multa Basilaeci, nihil profecit. feliciter tractavit cum Basila-
cis militibus et urbis civibus Alexius. hi enim ipsi civitatem tradiderunt,
Basilaec in arcem fugiente ac ibi obstinate resistente, quoad qui cum eo
erant, malis coacti vinctum ipsum Comnenos tradiderunt. quo facto ingres-
sus urbem Alexius multam Basilaecis pecuniam victor occupavit. inde nuntius
ad imperatorem missis, qui Basilaecem captum nuntiarent, ipse mansit in ci-
vitate diebus aliquot, moxque rebus illic constitutis, splendidis clarus tro-
paeis reversus est.

28. Hae Alexii res gestae facile demonstrant quam parum fidendum
fortunae sit, quando ea maxime blanditur. praeterea quam recte dixerit

καὶ μὴν καὶ τὸ παρ' Εὐριπίδῃ καλῶς εἰρησθαι δοκῶ ὡς ἐν σοφῶν
βροίλευμα τὰς πολλὰς χέρας νικᾷ, τότε δὲ αὐτῶν τῶν ἐξεῖνον ἔρ-
γων τὴν πλίστιν εἴληφεν. εἰς μὲν ἄνθρωπος καὶ μία γυνὴ τοὺς
δεινотάτους τῶν στρατηγῶν Ῥωμαίων εἰς μέγα κλέος ἀρθῆντας καὶ
τὰ μισθόλεκτα πλήθη τῶν στρατευμάτων ἐν βραχεὶ καθεῖλε καιρῶ, 5

D τὸ δὲ προφανῶς πεπτωκὸς πολίτευμα καὶ τὰς ἀπειρηκίας ψυχῆς
τῶν ἐπὶ τὸν βασιλεῦα δυνάμειον ἐπὶ τὸ χρεῖττον ἤγαγε καὶ ἀνί-
ψωσε. τὸν μὲν οὖν Βασιλάκην πεμφθέντες πρὸς βασιλέως τιπὲς
συναντιῶσι μεταξὺ Φιλίππων καὶ Ἀμφιπόλεως, καὶ τὰ ἐκ βασι-
λέως τῷ Κομνηνῷ χειρῶσαντες γράμματα, περὶ τι χωρὶον ἀπαγα- 10

V 75 γόντες (Χερμίναν τούτῳ τὸ ὄνομα) ἵππερ καὶ πηγῇ ἀναδιδόται
διειδῆς, τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ διορῶντινοι, καὶ ἡ πηγὴ ἔσποτε
Βασιλακία πηγᾶδιον ὀνομάζεται. τὸν δὲ Κομνηνὸν περὶ τὴν Κων-
σταντινουπόλιν γενόμενον ὁ βασιλεὺς ἐντίμως δεξάμενος σεβαστῶν
τετίμηκε καὶ πολλῶν κτήσεων δωρεαῖς ἐφιλοφρονήσατο. 15

F 103 29. Ἐν τούτῳ δ' ἐπανήκεν ἐκ τῆς Ἀντιοχείων καὶ ὁ τοῦ-
του ὀμάλμων ὁ Κομνηνὸς Ἰσαάκιος, ὃς τὴν βασιλέως ἀπλότητα
διαγνοὺς καὶ ὡς χάριν τῶν ἐκ Συρίας ὄφασμάτων, συγκαί-
τοιαῦτα δεδούς τοσοῦτον τὴν βασιλέως ἐπισπάσατο εὐνοίαν ὡς καὶ

1. Εὐριπίδῃ] Vide ad Cinnamum p. 45 v. 11. *ibid.* δοκῶ] Bek-
ker δοκοῦν. *ibid.* σοφῶν] V. σοφῶν. 3. μὲν] γάρ? μὲν γάρ?
7. ἐπὶ] ὑπὸ? 11. ὄπιερ] οὐπερ? 13. Βασιλακία] Basile-
άϊον? cfr. Wilken l. I. p. 68. 18. χάριν] Requiro verbum a
quo pendeat genitivus τῶν ὄφασμάτων.

Euripides: mens una sapiens plurimas vincit manus, cujus sententiae nos
alia efficacior quam ex hisce. Alexii operibus comprobatio est; siquidem in
iis cernitur unum hominem una mente sapienti consilio praedita, acerrimos
et gloriosissimos Romanorum duces fortissimis et numerosissimis succinctos
copiis brevissimo tempore debellasse collapsamque omnium confessione rem
publicam et deiectos animos militum partes imperatoris sequentium excitasse
in melius atque erexisse. Basilaci porro ut diximus capto occurrerunt quidam
ab imperatore missi inter Philippos et Amphipolim. hi cum Comneno literas
ab imperatore reddidissent, acceptum ab eo ut iis praescriberetur Basileam
seorsum abduxerunt ad vicum quemdam Champinam dictum, in quo perspi-
cui fontis scaturigo est. ibi ei oculos effodiunt: ex qua miseri calamitate
fons ibi oriens deinceps Basilacii adiuncto nomine insignitus est. appulsam
vero Constantinopolim Comnenum imperator honorificentissime excepit ac
sebasti dignitate decoratum donis et possessionibus auxit perliberaliter.

29. Rediit eodem tempore Antiochia frater huius Isaacius Comnenus,
qui imperatoris simplicitate cognita, mittendis saepius ad eum maneribus
pannorum et telarum in Syria textarum, tantam eius gratiam in se attraxe-

κτῆσεων κατεκυριεύσει πολλῶν καὶ σεβαστὸν ἀποδειχθῆναι διὰ χρόνον βραχέος καὶ οἰκίαν ἐν βασιλείοις λαβεῖν ἐπὶ τῷ προσημένει. ἐχρήτο δ' αὐτῷ κἂν ταῖς κρίσεσι κἂν ταῖς ἀποφύσεσι· καὶ γὰρ ἦν ὄξυς τε θηράσαι ἀλήθειαν καὶ τὸ ῥηθὲν ἀπαγγεῖλαι τραβῶως ἐπιτήδειός. οὗτος τοῖς βασιλείοις προσημένων τὴν βασιλείως ἀπλότητα θεράπευε καὶ ὅλως εἶχε τοῖς ἑαυτοῦ χεῖλεσιν ἐκκρεμύμενον.

30. Ὁ Κομνηνός δ' Ἀλέξιος ἔξῃει αὖθις ἐπὶ τὸ τὰ τῆς Β οἰκείας ἀρχῆς ἐπισκέψασθαι. πρὸς τὴν Ἀθριανοῦ δὲ πόλιν γενόμενος καὶ ἡμέρας ἐκίσε ἐνδιατρήσας τινάς, καὶ μαθὼν ὅτι τὸ Σκυθικὸν γένος ἐξωπλιζέτο ὥστε τὰ Βουλγάρων λήττασθαι ὄρια, τὸ στρατιωτικὸν ἅπαν συλλέξας καὶ ὅσον ἐν ἡγεμόσι καὶ ἄρχουσι πρὸς τὴν Φιλίππου παρεγένετο πόλιν, κάκειθεν τὰ περὶ τοὺς Σκύθας πνθόμενος ὡς ἐκδραμόντες τὰ μεταξὺ Ναισοῦ καὶ Σκοίπων πορθοῦσι χωρία, σπονδαίως κατ' ἐκείνων ἐχώρει. παρελθόντος δ' ἐκείνου τὴν Σαρδικὴν, οὐ Σκύθαι τὴν ἐκείνου κατ' αὐτῶν πνθόμενοι ἔλευσιν τὴν λείαν καταλιπόντες ἔφευγον καθάπερ εἶχον δυνάμειος. ἀπελάσας δὲ τούτους ἐκεῖθεν πρὸς τὴν Φιλίππου αὖθις ἐπάνεισι, καὶ τὰ κατὰ τὴν χώραν εὖ διαθήμενος καὶ τὰς πόλεις ἐν βραχεῖ καιρῷ τὴν ἀπάντων εὐνοίαν ἐπιστάσαστο· καὶ γὰρ ἦν πρὸς τῷ ἔλευθειῷ καὶ ἐπαγωγῶν ἡθος ἔχων ὁμιλεῖσαι τε πάν-

2. ἐπὶ τῷ] V. ἐπὶ τό.

rat, ut et multis ab eo possessionibus ditatus et sebasti appellatione ornatus brevi tempore fuisset: praeterea ius Romiilli in regis aedibus et partem palatii in qua diversaretur assignatam accepisset. utebatur autem eius opera imperator et in iudiciis et in responsis; nam et acutus erat in indaganda veritate et in enuntiando clare ac nitide quod oporteret in primis exercitatus. hic in palatio diversans simplicem imperatoris animum artibus sibi notis facile deliniebat tenebatque ex ore suspensum suo.

30. Interim Comnenus Alexius in sibi commissam provinciam eius visenda curandaque gratia profectus, cum Adrianopolim venisset, paucos ibi dies moratus certior factus est Scythas in Romanos armari iamque fines Bulgariae atrociniis ipsorum agi ferrique. his cognitis quidquid copiarum ad manum fuit raptim contrahit, duces praesertim ac tribunos, cum quibus omnibus Philippopolim se contulit, ubi distinctus edoctus de rebus Scytharum, cum comperisset depraedari eos ac vastare oppida quae Naïsum et Scuppas interiacent, strenue in eos vadit. ceterum eo iam Sardicam praetergresso Scythae illius adventu cognito, effuse in fugam se dederunt praedae derelicta. quibus inde pulsus Alexius Philippopolim revertitur positaeque opera in pacanda regione urbibusque ordinandis, omnium brevi sibi benevolentiam conciliavit. nam praeterquam liberalis etiam cetera comitate congressus miris pellax erat, blanditia vero sermonis omnium hominum suavissi-

των ἀνθρώπων ἡδύτατος. ταῦτα διαπραξάμενος ἐπανῆκε πρὸς τὸ Βυζάντιον, καὶ ὁ βασιλεὺς χαριέντως αὐτὸν ὑπέδεχeto.

31. Ἐν ὧσιν δὲ ταῦτα ἐπράττετο, ὁ Μελισσηνὸς Νικηφόρος ἀνὴρ εὐγενής, ὡς ὁ λόγος ἐγνώρισεν ἄνωθεν, ἐκ κήδους
 D ὧν ἠκραιώμενος τοῖς Κομνηνοῖς (καὶ γὰρ ἔφθη συναφθῆναι τῆς
 τούτων ἀδελφῆν Ἐδδοκίαν), περὶ τὴν Κῶ διατρίβων, τὰς Τούρ-
 κων δυνάμεις καὶ τοὺς Τούρκων ἄρχοντας ἐλύσας πρὸς ἑαυτὸν,
 περιήει τὰς τῆς Ἀσίας πόλεις τὰ κοκκοβαφῆ ὑποδησάμενος πέδιλα.
 οἱ γοῦν πολῖται ὡς βασιλεῖ Ῥωμαίων σφᾶς τε αὐτοὺς καὶ τὰς
 πόλεις αὐτῷ παρεδίδουν. ὁ δὲ καὶ ἄκων τοῖς Τούρκοις ἐτεχείρι-
 ζεν, ὡς συμβῆναι διὰ βραχέος καιροῦ καὶ τούτου τοῦ τρόπου πα-
 σῶν τῶν περὶ τὴν Ἀσίαν τε καὶ Φρυγίαν καὶ τὴν Γαλατίαν πόλεων
 κατακυριεῦσαι τοὺς Τούρκους. ζῆν στρατεύματι γοῦν πλείστῃ
 τὴν ἐν Βιθυνίᾳ Νίκαιαν καταλαμβάνει, κακείθεν τῆς βασιλείας
 P 104 ἀντεποιεῖτο Ῥωμαίων. ὁ Βοτανειάτης δὲ ταῦτα πυθόμενος τὸν
 Κομνηνὸν μετεκαλεῖτο Ἀλέξιον, καὶ ἐκέλευε τούτον σὺν ταῖς δυ-
 νάμεσιν τὸν πορθμὸν διαπεραιωθέντι τὸν Χαλκηδόνειον κατ' ἐκεί-
 νου στρατεύειν. ὁ δ' ἀπελέγετο τὴν κατ' ἐκείνου στρατείαν σπε-
 τῶς ἄγαν· ἐδεόλει γὰρ τὴν βασιλείως κουφότητα καὶ τὴν τῶν περὶ
 V 76 αὐτὸν πονηρίαν ὁμοῦ καὶ τὸν φθόνον, μὴ ποτε τοῦτον προσπαῖ-
 σαι ἔμβραλη κατὰ πολὺ τῆς τῶν Τούρκων δυνάμειος ἐλαττοόμε-
 νον, καὶ οἱ πονηροὶ λαβὴν εὐρόντες διαβάλωσι τοῦτον πρὸς βασι-

mus. cunctis igitur e sententia confectis Byzantium redit, grate illic ac benevole exceptus ab imperatore.

31. Porro dum haec fierent, Melissenus Nicephorus vir nobilis, ut superius est dictum, et affinitate Comnenis iunctus (nam horum sororem Eudociam uxorem duxerat) circa Coam insulam diversans, conciliatis sibi ad seque attractis Turcorum copiis et Turcorum ducibus, circumibat Asiae urbes, rubris calceis indutus, ac passim illarum cives ei velut Romanorum imperatori se suasque dedebant civitates: ille autem invitus licet eas Turcis tradebat ita ut hoc modo contigerit brevi tempore urbes Asiae Phrygiae ac Galatae universas in Turcorum venire potestatem. ipse porro magno exercitu Nicaea Bithyniae occupata, inde imminebat imperio Romano. his Botanias cognitis Comnenum Alexium accersit iubetque Chalcedonensi frote cum copiis trajecto adversus Melissenum expeditionem suscipere. at hic istam militiam deprecabatur, prudenti sane consilio. verebatur quippe levitatem imperatoris et eorum, qui plurimum apud ipsum valebant, fraudes ac nequitiam invidiamque in sese non obscuram. metuebatur igitur ne si quid forte eo bello offenderet, quod proclive erat in tanto maiori Turcorum exercitu, malevoli arrepta nocendi ansa, diffamarent ipsum apud imperatorem,

λέα ὡς διὰ τὸ κῆδος προδιδόντι τὴν μάχην. ὁ βασιλεὺς τοίνυν **B**
ἐπεὶ πολλὰ παρακαλέσας τοῦτον οὐκ ἐπειθεν, ἀγασθεὶς τὸ τούτου
στερρὸν τοῦ φρονήματος τὰς δυνάμεις παραδιδόναι τῷ πρωτοβε-
στιαρῷ ἐκέλευεν. ἦν δ' οὗτος ὁ ἔκτομιαις Ἰωάννης, πάλαι τού-
5 τῳ πρὸ τῆς βασιλείας ὑπηρετῶν. φιλόδοξος δὲ ἦν εἶπερ τις ἄλλος
καὶ τὸ ἦθος φέρων οὐ στάσιμον.

32. Ὁ Κομνηνὸς οὖν διαπεράσας ἐν Χρυσονπόλει πρὸς
αὐτὸν παρεδίδου τὰ στρατεύματα καὶ τῶν ἀρχόντων τοὺς πλεί-
στους. οἱ δὲ βαρέως τοῦτο φέροντες τὸν Κομνηνὸν αὐθις ἀνεκα-
10 λούντο, συνήθη τοῦτον ἐκ μακροῦ ἔχοντες. ὁ δὲ κατέστειλεν
αὐτούς, μὴ βουλόμενος τὸ τοιοῦτον ἀναδύσασθαι ἔργον διὰ τὴν **C**
ῥηθείσαν αἰτίαν. παραδοὺς τοίνυν τὰ στρατεύματα πρὸς τὸν ῥη-
θέντα ἔκτομιαι, εἰδ' οὕτως συνταξάμενος τούτῳ, ἐπειδὴ ὑποχω-
ρεῖν ἐμελλεν, οἶα τὰ τῆς νεότητος, καὶ τοῖς στρατιώταις συντα-
15 κτήριον ἱππασίαν ἱππάσασθαι ἤθελεν. ἐνδοὺς ὄλωνς ῥυτῆρας,
ὀπόσον διάστημα ταῖς τοιαύταις ἱππηλασίαις προσήκει, ἐξιπασά-
μενος ἔστη. ὁ γοῦν ἔκτομιαις Ἰωάννης ἐπιλαθόμενος οἶον ἑαυτοῦ
καὶ τὸν γαλινὸν ἐνδοὺς ἀπάντων ἐνώπιον καὶ αὐτὸς ἤλαυνεν. εὐ-
θὺς δὲ γέλως ὤρτο πολὺς παρὰ πάντων, καὶ καταμωκησάμενοι
20 τούτου τὸ συνήθως τοῖς ἔκτομιαῖς ἐπαγόμενον “κλοῦ κλοῦ” πρὸς
τοῦτον ἔλεγον. οἱ δὲ περὶ τὸν Κομνηνὸν ἐπιμελῶς τούτους κα-
τέστελλον.

11. ἀναδύσασθαι] ? 15. ἐνδοῦς] Addendam videtur οὖν.

velut in gratiam Melisseni affinis sui rem de industria male gessisset. impe-
rator ergo postquam verbis in ista expeditione Alexio suadenda multis propo-
sitis adducere ipsum quo volebat non potuit, miratus constans eius proposi-
tum, iussit ad extremum copias eum tradere protovestiario. erat is eunu-
chus Ioannes iam ante imperium Botaniatae administer carus, homo gloriae
appetens si quisquam alius, sed levis idem et ingenio parum firmo.

32. Ad hunc Comnenum Chrysopoli freto traiecit copias adducit et ple-
rosque ducum ac tribunorum. qui aegre ferentes eunuchi ductui permitti rur-
sus Comnenum obsecrabant, ut venire secum ac imperare sibi vellet, quod
dñs feliciter fecerat. ille autem eos consolatus, excusavit isti bello praeesse
se non posse propter memoratam causam. traditis igitur eunucho copiis, ei
vale dicens mox recessurus, alacritate iuvenili excursionem equestrem in di-
gressu ludere voluit: itaque laxatis equo habenis tantum campi percurrit
quantum eiusmodi ludicris equestribus pervolari solet. quo eunuchus Ioan-
nes viso, imitari et ipse ac parem agilitatis gloriam auferre studens, oblitus
quam inferior dexteritate Alexio esset, equum in conspectu exercitus effudit
in cursum. risus autem coortus est omnium; cunctis “clu clu” exclaman-
tibus quae popularis vox est eunuchos irridendum, Comneno per se suosque
tale ludibrium quanta potuit maxima diligentia compestante.

D 33. Ὁ μὲν ὄν Ἀλέξιος πρὸς τὸν βασιλέα ἀπῆει ἐν τοῖς βασιλείοις διάγοντα, ὃ δὲ ἔκτομίας ὅν πάσαις δυνάμεισιν ὤρησε κατὰ τοῦ Μελισσηνοῦ, καὶ τὰ Βιθυνῶν διελθὼν ὄρια ἰστροπεδέυσε περὶ τι καστέλλιον ὃ καλοῦσι Βασιλέα, πλείον ἢ τεσσαράκοντα σταδίων Νικαίας ἀπέχον. ἐκείσε δὲ γενόμενῳ συνεβούλευσεν ὃ τε Παλαιολόγος καὶ ὃ τούτου ἐξάδελφος Κουρτίκης ληίσασθαι τὰ περατωχόντα ἄχρι Νικαίας, ὑποτρέψαι δὲ διὰ τῆς παραλιμνίου καὶ πολιορκῆσαι τὸ τοῦ Κόρου Γεωργίου καστέλλιον. ὃ δὲ καὶ καταλαβόντες αὐτίκα κατέσχον. εἶτα ἐπεὶ βουλῆς ἔδεικτο τὰ **P** 105 πράγματα ἐπὶ ξυροῦ ἰστάμενα, ἅπαντες οἱ τοῦ στρατοῦ λογάδες 10 εἰς τὴν σκηρὴν τοῦ ἔκτομιου γενόμενοι διεσκοποῦντο εἴτε τὴν Νικαίαν πολιορκῆσαι δεῖ, εἴτε εἰς τὸ Δορύλαιον ἀπελθόντας μετὰ τοῦ σουλτάνου συνάψαι πόλεμον. ἐπεὶ δὲ ὁ Παλαιολόγος Γεωργίος καὶ ὃ τούτου ἐξάδελφος Κουρτίκης ἀσύμφορον τὸν τῆς Νικαίας πόλεμον ἐσθῆγον, τοῦτό τινες τῶν τοῦ ἔκτομιου Ἰωάννου φω-15 ρισάμενοι ὑποψιθνήξουσι κατ' αὐτῶν καὶ ἄλλα κατειπόντες αὐτῶν, ἐδθὺς ἀπεφοίβισεν ὃ ἔκτομίας πρὸς ἅπαντας "τὴν ἐξουσίαν **B** τῶν ταγμάτων ἐμοὶ ἀνέθετο ὃ βασιλεύς, καὶ ὅπως ἂν αὐτὸς κρίνω τοῦτο δεόν ἐστι γίνεσθαι."

34. Ὡς δὲ ἐθεάσατο ὃ Παλαιολόγος τὸν κατὰ τῆς Νικαίας 20

4. Βασιλέα] Βασιλεία? cfr. p. 106. B. 7. ὑποστρέψαι] V. ὑποστρέψας. 12. Δορύλαιον] V. Δορόλιον. 15. πόλεμον] Fort. add. ἠγούμενοι. *ibid.* τούτου] τοῦτό τε? *ibid.* τοῦ ἔκτομιου] V. ἐκ τοῦ ἔκτομιου.

33. Sic Alexius ad imperatorem in palatium rediit. eunuchus vero cum omnibus copiis adversus Melissenum movit ac fines Bithyniae transgressus castra posuit circa munitiunculam quamdam, cui Basilea nomen est, fies quadraginta stadiis Nicaea distantem. ibi suadebant novo duci Palaeologus et huius sororis filius Curtices, ut obvia quaeque vastaret Nicaeam usque ac reversus per oram stagni obsidione cingeret castellum divi Georgii, ad quod cum venissent statim illud occuparunt. inde quoniam consilio erat opus rebus in acie periculi stantibus, cuncti exercitus ductores in praetorium eunuchi convenientes deliberabant oppugnandane Nicaea foret, an esset consultius proficisci recta Dorylaeum versus et ibi praelium cum Sultano committere. quoniam vero Palaeologus Georgius, et huius ex sorore nepos Curtices alia omnia suadentes de oppugnatione Nicaeae tamquam intempestiva et eo re-
fium statu inconveniente tacebant, hoc quidam ex Ioannis familiaribus ad-
madverso, murmurare in ipsos coeperunt, alia quoque congenerentes quibus sus-
spectos eos redderent. tunc eunuchus elata voce sublato supercilio ad omnes
pronuntiavit: "mihî huius exercitus imperium ab Augusto commissum est,
quod ego decrevero hoc est agendum."

34. Ut autem vidit Palaeologus praevalere consilium oppugnandae Ni-

πόλεμον προκρίθόντα καὶ πάντας πρὸς τὰ ὄπλα ἤδη χωρήσαντα, στοχασάμενος ὡς περὶ τὰ στρατιωτικὰ πολλὴν ἐμπειρίαν κεκτημένος τοῦ ἀποβησαμένου, παρησιασάμενος αὐτὸς τε καὶ ὁ Κουρτικής φησὶν "οὐδ' αὐτοὶ ἀγνοοῦμεν ὅτι σε τῶν ταγμάτων ὁ βασι-
 5 λεὺς ἡγεμόνῳ προεχειρίσατο, καὶ διὰ τοῦτο τὰ πολλὰ ἐσιγῶμεν. V 77
 νῦν δὲ ἐφορώμενοι τὸν προκείμενον κίνδυνον καὶ τὴν ἐκ βασιλέως ἐς ὕστερον ἐπενεχθήσομένην ἡμῖν ὁργὴν δεδιότες ἐπὶ πλείον σιγᾶν C
 οὐδ' ἐπιτρέψομεν. ἴσθι τοίνυν ὡς ἦνικα τῇ Νικαίᾳ πλησιάσωμεν καὶ ταύτης ἀπόπειραν ἐπιχειρήσωμεν ποιῆσθαι, οἱ τολμηρότεροι τῶν
 10 στρατιωτῶν πληγήσονται, οἱ δὲ καὶ ἀναιρεθήσονται· δεῖνός γάρ ὁ ἀπὸ τῶν ἐπάλλξεων τοῖς ἔξωθεν πόλεμος. οἱ δὲ ἔξωθεν κείμενοι
 Τοῦρκοι τῆς πολιτορχίας ταύτης αἰσθόμενοι ἐδῶδες καθ' ἡμῶν χωρήσουσιν. ἡμεῖς δὲ πρὸς τε τοὺς ἀπὸ τῶν τειχῶν ἡμᾶς βάλλον-
 τας καὶ τῶν πυλῶν ἐξιόντας πρὸς τε τοὺς ἔξωθεν καθ' ἡμῶν
 15 ἐπιεισιούοντας ἀντέχειν μὴ δυνάμενοι ἐξ ἀνάγκης ὀπισθοδρομεῖται
 γενόμεθα. καὶ οἱ μὲν τοὺς τετρωμένους τῶν ἰδίων ἀναλαβόμενοι
 ἐφ' ᾧ θεραπεῦσαι αὐτοὺς ὅπη βουλητῶν ἕκαστος ἀπελεύσεται, οἱ D
 δὲ κύριοι τῇ λύτῃ τῶν ἀποκτανθέντων γεγονότες παρ' οὐδὲν ἡμᾶς
 ὠφελήσουσιν."

20 35. Οἱ δὲ παρὰ κωφῷ ἔδειν ἐψέκισαν· οὐδένῳ γὰρ λόγον τούτων ποιησάμενος ὁ ἔκτομίαις ἐκεῖνος τὰς δυνάμεις ἀναλα-

6. ἐφορώμενοι] ὑφορώμενοι?
 16. γενόμεθα] γενησόμεθα?

9. ἀπόπειραν] V. ἀποπειρᾶν.

caecae et cunctos ad id armari, providens pro longo usu rei militaris quid futurum esset, audacter pro se ac Curtice prolocutus in hunc modum est: "nec nos ignoramus te huic exercitui ducem impositum ab imperatore, et propterea multa quae dicenda fuerant tui reverentia pressimus: nunc tamen cum provideamus imminens periculum et imperatoris de nobis deinde re male gesta expostulaturi iustam iram vereamur, silere amplius non possumus. scito igitur fore ut cum admotus Nicaeae fuerit exercitus et eam tentare coeperit, audacissimi quique militum vulnerentur et ex iis occidantur, iniqua enim conditione pugnatur a nudis in campo adversus hostes muris et propugnaculis protectos. Turci vero qui extra urbem castra habent, sentientes Nicaeam oppugnari, infesti sine dubio in nos incurrent. nos autem iis qui e muris nos telis impetent quique per portas in nos erumpent, denique iis qui a tergo nos adoriantur simul resistere non valentes necessario fugere cogemur. et aliqui quidem assumptis suis necessariis vulneratis eos aliquo portare conabuntur ubi curari possint, alii ob carorum occisorum mortem moerore oppressi inutilis nobis erunt."

35. Haec illi cum dicerent, surdo canere videbantur. nulla enim eorum ratione habita eunuchus ille assumptis copiis recta Nicaeam versus mo-
 Niceph. Bryen.

ῥόμενος εὐθὺς Νικαίας ἐχώρει, καὶ δὴ τοῖς τεύχεσι προσπελάσας
 ἤτειτο πάντας παραδοθῆναι. οἱ δ' ἐντὸς ἔξωθεν προσδοκῶντες
 δυνάμεις εἰς ἀρωγὴν αὐτῶν ἐλεύσεσθαι, λόγοις ἀπατηλοῖς τοῦτον
 ἐξαπατῶντες ἡμέραν ἐξ ἡμέρας ὑπερετίθεντο. ὁ δὲ Παλαιολόγος
 Γεώργιος μὴ φέρον τὴν παράλογον ἐκείνην στρατεύσειν ἐμπειρῶ-
 P 106 τatos ὦν καὶ τὸν ὑπόβριον ἐν ὀφθαλμοῖς ἤδη ὄραν κίνδυνον,
 συνεβούλευε τοῦτ' αὖτε παλινοστῆσαι. ὁ δὲ τοὺς τοῦτον λόγους ὡς
 λῆρον δεξάμενος ἀγνοῖα τοῦ δέοντος μᾶλλον ἢ καρτερίᾳ προσμ-
 νειν ἐβούλετο, ἕως τοὺς Τούρκους ἤκειν ἤδη πυθόμενος ἄνω
 μετ' αἰσχύνῃς ἐπακαζέγγυσι.

36. Πάλιν οὖν ὁ Παλαιολόγος Γεώργιος ταγματάρχης ὦν
 ἐμπειρότατος καὶ κατὰ χεῖρα καὶ γνώμην γενναῖος, παρηρησασά-
 μενος συνεβούλευε μὴ ὡς ἔτυχε παλινοστῆναι, ἀλλὰ σὺν τάξει καὶ
 κόσμῳ τῷ δέοντι. ὁ μὲν τοῦτ' ἔλεγεν, ὁ δὲ τὴν τῶν ὄλων ἡγ-
 B μονίαν αὐτῷ ἐνεχειρίζε. καταστήσας οὖν εἰς τάξεις τὸ στρατεύμα B
 καὶ ἵππεῖς παρεδρεύειν ἐγκλησεσάμενος πλὴν ὀλίγων τῶν ἐνεδρεῖται
 καὶ λοχλεῖν μελλόντων, τὸ δὲ ὀπλιτικὸν καὶ πεζὸν τάξας ἔπεισεν
 βιάδην ἐκέλευσεν ἀπιέναι, αὐτὸς δὲ περιῶν σὺν ὀλίγοις ὅτε μὲν
 κατ' οὐραγίαν ὅτε δὲ κατὰ τὸ κέρας τὸ δεξιὸν (τὸ γὰρ εὐάννημον
 ἦν ἐν ἀσφαλείᾳ τὴν λιμνὴν ἔχον ἐπαρήγουσαν) ἀπιστόβη τῶν B
 Τούρκων τοὺς προεκτρέχοντας, ἕως πλησίον τῆς Βασιλείας φθῦ-
 σαντες πρὸς τὸ στρατοπεδεύειν γένοιτο.

vet, et admotus muris petebat a Nicaensibus ut deditionem facerent. ut
 illi quibus esset spes certa paratarum copiarum ad auxilium ipsis ferendam,
 verbis fallacibus ipsam lactantes diem ex die ducebant. Palaeologus interim
 Georgius cui consilium illud imprudens placere non poterat; qui quae pro suo
 praestanti rei militaris usu imminens ex mora periculum quasi oculis cerneret,
 eunucho suadebat ut se ac copias reciperet in tutum. ille contra sermones
 eius pro augis habens ignorantia recti potius quam constantia perstabat in
 temerario consilio, donec audito tandem advenire Turcos ingratis nec sine
 pudore redire cogitur.

36. Hic rursus Palaeologus Georgius apprime callens artem ordinandae
 ac perite regendi militares manus nec minus consilio quam manu fortis ac
 promptus, sumpta tali tempore fiducia, auctor erat ne quomodo cumque re-
 cederent, sed cum ordine ac modo convenienti, haec suadenti Palaeologo
 ductum universi exercitus Ioannes in isto receptu commisit. Igitur Georgius
 digessit exercitum in ordines, iussit equites praecedere intentos ad ferendam
 quo opus foret auxilia, praeter paucos quos in insidiis abdere volebat. gra-
 vem armaturam et reliquum peditatum retro disposuit, lento gradu iubens
 progredi. ipse cum paucis circumiens obibat modo extremum agmen, modo
 cornu acie dexterum (nam laevum securum erat protectum a palade), Tur-
 cos excurrentes coercens, quoad admovissent se castello Basilea dicto, ubi
 castra metari constituerant.

37. Ἐπι δ' ἄν αὐτοῦ που θριγκίῳ πλινθίνῳ ἀναπεπτα- C
 μένον πέδιλον ἐστὶ κυκλοῦμενον οὐ πολλὰς εἰσόδους ἔχοντι, καὶ οἱ
 ἱππεῖς ἅμα ἐκτρέχειν ἤρξαντό ὡς παρὰ τὰς εἰσόδους γενέσθαι, οἱ
 Τούρκοι κατόπιν ἐπόμμενοι καὶ τὰ δρώμενα θεασάμενοι μετὰ βοῆς
 5 ὅτι πλείστης ἐξελάσαντες κατὰ τῶν πεζῶν ἐξώρμησαν καὶ παντα-
 χόθεν βάλλειν αὐτοὺς τοξεύμασιν ἐπεχείρουν. οἱ δὲ πρὸς φυγὴν
 ἐτρέπησαν. ἐν γοῦν τῷ φεύγειν αὐτοὺς μόνος ὁ εὐνοῦχος κατε-
 λείφθη καὶ τῷ φόβῳ συσχεθεὶς φυγεῖν οὐκ ἠδύνατο. ἐντυχόντες
 οὖν αὐτῷ ὁ τε Κουρτίκιος οὐδὲν ἤξιωσε αὐτὸν ὕψεως, ἐκίωλε V 78
 10 δὲ καὶ τὸν Παλαιολόγον, ὁ δὲ Παλαιολόγος ἀπελθὼν πρὸς αὐτὸν D
 ἔφη “οὕτως ἡμᾶς κατέστησας. οὐ προεἶπομέν σοι ταῦτα;” ὁ δὲ
 ἐκετεύων ἔλεγεν “ἐλέησόν με καὶ μὴ ταῖς Ἀγαρηνῶν χεροὶ παρα-
 δοθῆναι ἐάσης με.” εὐθὺς οὖν ἀνακτησάμενος τοῦτόν φησι
 “συνέπου μοι τὸ λοιπόν.” ἐπιβολῆς δὲ τῶν Τούρκων πλείονος
 15 αὐτοὺς καταλαβούσης, ὁ εὐνοῦχος εὐθὺς μικροῦ καὶ τὰς φρένας
 ἀπόλωλεν. ὁ δὲ Παλαιολόγος τρηκικαῦτα τὰς ἡνίας στρέψας καὶ
 συναντήσας παλεῖ ἕνα τῶν κατ' αὐτῶν ἐρχομένων, καὶ νεκρὸς εὐ-
 θὺς κατὰ γῆς ἔρριπτο, ὃν θεασάμενοι οἱ λοιποὶ μικρὸν ἀνεχώ-
 ρουν. ἐπιστραφεῖς δὲ ὡς τὸν εὐνοῦχον ἄνουν καὶ ἄφωνον ἐθεά-
 20 σατο, τήρας κατὰ τῆς παρεῖας φησι “μὴ φοβοῦ.” P 107

1. ἐπι δ' ἄν] ἐπειδὴν δ' ? *ibid.* θριγκίῳ] V. θριγγίῳ. 9. ὁ τε] ὁ μὲν? 14. ἐπιβολῆς] V. ἐπιβουλῆς. 16. στρέψας] V. τρέψας. 17. αὐτῶν] V. αὐτῶ.

37. Eo cum appropinquarent, occurrit campus late patens septo late-
 ritio multis locis hiante circumdatus. hic equites loci natura coacti extra or-
 dines excurrere coeperunt, ut aditus intra septum qua muri labes viam da-
 bat captarent. id Turci qui a tergo sequebantur animadvertentes sublato
 clamore maximo impetum in pedites fecerunt, eos undique iaculis et sagittis
 excussis arcibus petentes, quo illi consternati effuse se in fugam dant, eu-
 nucho solo retro relicto, qui metu constrictus fugere cum aliis non potuit.
 cui forte occurrentes Curticius cum Palaeologo, ille quidem ne aspectu qui-
 dem dignatus est hominem suadebatque Palaeologo ut illum similiter negligere-
 ret: sed hic accedens ad eunuchum propius sic increpavit: “en quem in locum
 nos et exercitum durixisti. an non haec tibi praedixeramus?” ille autem sup-
 plex ac tremens dicebat: “miserere mei; neque me tradi permittas in Agare-
 norum manus.” Georgius bono animo esse iussit et deinceps sequi sese. in-
 cursu autem vehementiori Turcorum plurium in ipsos facto, eunuchus in
 tantum terrorem incidit ut parum abesset ab amentia. tunc Palaeologus con-
 versis equi habentis Turcis sequentibus occurrens primum ex ipsis obvium fe-
 rit et mortuum in terram deiecit. quo spectaculo cohibiti reliqui aliquantum
 recesserunt. at Georgius iterum versus ad suos eunuchum consternatione
 stupidam et pavore mutum vidit, levi manus verbere in mala feriens, noli
 timere, inquit, et eo secum assumpto reliquo agmini coniungitur.

38. Ἐφθακότων δὲ τούτους τῶν Τούρκων, ἐπιστραφεῖς ὁ Παλαιολόγος σὺν ἱππεῦσι μετρητοῖς (καὶ γὰρ ἦν στενὸν τὸ χωρίον) ἐπέρρωσέ τε τὸ ὀπλιτικὸν καὶ κατὰ τῶν Τούρκων αὐτὸς ἐξώρμα σὺν τοῖς ἱππεῦσι. καὶ εὐθὺς τὸ βάρβαρον ἔφρευγε. πτόντων σὺν συγχῶν τὸ λοιπὸν οὐκέτι ἐχώρου κατὰ τῆς παρατά-5 ξεως, ἀλλ' ἴσταντο πόρρωθεν. ἐκέλευσεν οὖν ἐκεῖνος ἀπιέναι τὸ ὀπλιτικὸν καὶ στρατοπεδεύειν. αὐτὸς δ' ὕστατος μετὰ τῶν ἐ-
 B πίων, ἕως τῶν Θριγκῶν ὑπερβάντες ἐστρατοπέδευσαν ἄπαντες γενναίως δ' ἀγωνιζόμενος, ἐπειδὴ τὴν κόρυθα ἀπεβάλλετο, κλή-
 τεται βέλει κατὰ τὸ μέτωπον. ἀλογήσας δὲ τῆς πληγῆς παντά-10 πασι, ἐπεὶ τὸν εὐνοῦχον ἐκδείκνον θτεάσατο γινόμενον καὶ μὴ δε-
 νάμενον τὴν γλῶτταν κινήσαι, νέυμασι δὲ ἰκετεύοντα συνεκλαβέ-
 σθαι αὐτῷ, αὐτοῦ που μένειν τοῦτον παρεκελεύσατο τέσσαροι τῶν αὐτοῦ θεραπόντων τὴν αὐτοῦ φυλακὴν ἐμπιστευσάμενος, αἰ-
 σος δὲ καὶ πρὸς τὸ πρᾶνές κάτεισι διὰ τῆς περικεφαλαίας ὕδαρ¹⁵ αὐτῷ κομίσων. ὁ δὲ μετρίως ἀνεγκῶν ὡς τοῦ ὕδατος ἀπεγέ-
 C σατο, θεῖόν τε αὐτὸν ἄλλον ἀπεκαλεῖτο καὶ υἱὸν τοῦ λοιποῦ, εἰ
 διασωθεῖν, ἐκ προαιρέσεως τοῦτον ποιήσασθαι ἐπηγγέλλετο, αὐ-
 μέχει δὲ λόγου τὰ τοῦ λόγου λεβαλοῦ, ἀλλ' ὡς κληρονομεῖν αὐ-
 τὸν καταστήσει ἐπὶ πᾶσι τοῖς αὐτοῦ καὶ τὰ ὑπὲρ αὐτοῦ ὥσπερ οὐ-20
 κείου παιδὸς σπουδάσειν. ὁ δὲ Παλαιολόγος φησὶ πρὸς αὐτὸν

8. Θριγκῶν] V. Θριγγῶν.

9. ἀπεβάλλετο] ἀπεβάλετο?

19. ἀλλ' ὡς] Ita P. pro ἄλλως.

20. τὰ] πάντα?

21. σπου-
δάσειν] V. σπουδάζειν.

38. Mox cum eos iterum assecuti essent insequentes Turci, conversus rursus Palaeologus cum equitibus non multis, loci enim angustiae non capiebant plures, gravi armaturae laboranti animos addidit et in Turcos ipse ducens equites irrupit, barbaris statim fugientibus. quorum cum multi cecidissent, cautiores iam erant reliqui in acie comminus tentanda. sed procul consistentes spectabant. iussit igitur Palaeologus procedere graviter armatos et castra metari. ipse ultimus cum equitibus perstitit, quoad illam quam dixi maceriam praetergressi pedites omnes locum castris ceperunt. porro in illo certamine Georgius fortiter dimicans, cum galeae buccula demissa vultum nudasset, sagitta in fronte vulneratus est; sed vulnere funditus neglecto, cum siti paene confectum eunuchum videret nec iam fere valentem movere linguam, nutibus autem implorantem opem, eum ibi manere iussum quatuor famulis custodiendum commisit; ipse vero per pronum descendens haustam cava galea ex fonte aquam ei detulit: qua ille gustata resumpto spiritu deum illum quemdam sibi salutarem opportunitate talis auxilii vocabat, et se illum, si ex hoc periculo evaderet, in filium adoptaturum promittebat: nec vero se nomen solum eius necessitudinis sine re usurpaturum, quia petitus haeredem eum facturum omnium quae haberet asseverabat, et omni affectu ac cura, qua prosequi filium parenti fas est, ipsum et res ipsius amplexurum. Palaeologus vero ei dixit "ego quidem quae mearum erant per-

“Ἐγὼ μὲν τὸ ἕμδον ἄπαν ἐπὶ σωτηρία τῆ σῆ ὡς ἐνὸν πεπλήρωκα, σὸν δ’ ἂν εἴη λοιπὸν πληροῦν σοι τὸ βουλευτόν.”

39. Ἐπεὶ δὲ συνέβη τότε Κοντοστέφανόν τινα Ἰσαάκιον D τοῦ ἵππου διολισθησαί, τὸν Παλαιολόγον φωνῶν ἀνεκαλεῖτο. ὡς 5 δ’ ἐν γνώσει ἐκείνος τούτου γέγονε διὰ τινος, τὸν εὐνοῦχον πρὸς τοὺς ἰδίους πιστεύσας θεράποντας μεθ’ ἐτέρου τινὸς τῶν αὐτοῦ θεραπόντων ἔνθα τὸν Κοντοστέφανον ἔσεσθαι ἔλεγον ἀπήει, καὶ θεασάμενος αὐτὸν πόρρωθεν φωνοῦντα ἀπερικάλυπτον τὴν κεφαλὴν, ὑπεκρίθη μὴ ὄρῶν αὐτόν, δοκιμάζοντος ὄσον. ἐκείνου δὲ 10 τὸν Παλαιολόγον γνωρίσαντος καὶ μᾶλλον αὐτὸν ἀνακαλουμένου, ἐπεὶ τοὺς Τούρκους πλησιάζοντας ἐθεάσατο, δεῖν ἔγνω μὴ ἐπὶ πλέον τὴν σκητὴν ὑποκρίνεσθαι, καὶ πλησιάζων αὐτῷ ἐτέρωθεν βλέπων ἐφώνει “ποῖος τὸν Κοντοστέφανον ἐθεάσατο;” ὁ δὲ ἐπὶ 15 πλέον ἐφώνει τοῦτον ἀνακαλούμενος. ἀπελθὼν οὖν εἰς αὐτόν καὶ

20 40. Ὁ δὲ δολιώτατος εὐνοῦχος ἀπάντων ἐπιλαθόμενος καὶ ὡς περ τὰ αἰσχίστα παθῶν παρὰ τοῦ Παλαιολόγου κατ’ αὐτοῦ καὶ τοῦ Κουρτίκη πρὸς τὸν βασιλέα εὐθὺς ἔγραψεν. ἐν δὲ

8. ἀπερικάλυπτον] P. περικάλυπτον. 10. ἀνακαλουμένου] V. ἀνακαλούμενον. 18. κατήλθοσαν] P. κατήλθον.

tium in te servando explevi omnia quoad potui. tuum erit deinde si libererit praestare quod polliceris.”

39. Tunc contigit quemdam Isaacium Contostephanum ex equo labi et Palaeologum implorare voce magna, quod cum ei a quodam indicatum esset, eunuchus propriis commendato servis ipse cum alio quodam suorum famulorum eo se contulit ubi esse Contostephanum aiebant. et eum intuens procul clamantem, ipse caput contegens fingeat se non videre tentans videlicet lusu quodam. cum autem ille Palaeologum praeclare agnoscens validius in-clamaret, et alioqui Turcos ad eum appropinquantes Palaeologus animadvertit, non iam ludendi ac per iocum simulandi tempus ratus, accedens ad ipsum et alio intuens quaerebat, num quis Contostephanum vidisset. ille vero tanto contentius vociferabatur Palaeologum invocans, qui tunc ad eum accedens consendere iussit quem ipsi ducebat equum, ac cum ipso reversus est. qui cum eo pervenissent ubi Palaeologus eunuchum reliquerat sub cura servorum suorum, illo eorum opera secum assumpto, Helenopolim primum, deinde hinc in urbem ingressi sunt una cum reliquis copiis.

40. At fraudulentissimus eunuchus omnium oblitus quae Palaeologo debebat, iam praeoccupaverat in eum imperatoris animum litteris ita scriptis, quasi ea expeditione tota contumeliosissime fuisset a Palaeologo et Curtice

Β τῷ εἰσερχεσθαι εἰς τὴν μεγαλόπολιν τοιαῦτα ὁ Κουρτίκης πρὸς τὸν Παλαιολόγον ἔλεγεν “ὄψόμεθα πάντως ὄσα κακὰ ὁ ἔκτομίας σὸς πρὸς ἡμᾶς ἐνδείξεται.” φθασάντων οὖν πρὸς τὰς πύλας τοῦ παλατίου προεισελθὼν ὁ εὐνοῦχος προσεψιδύρισε τῷ πυλακῷ ὥστε ἀποκλείσαι τούτοις τὴν εἴσοδον. ὁ δ’ ἐδῆς τὸ προστατιέ-5 μινον ἐπλήρου καὶ ᾠθήσας τὸν Παλαιολόγον ἀποκλείει τὴν εἴσοδον. ἔκτοτε γοῦν ἀνθ’ ὧν ἐπεπόνθει ἀγυθῶν οὐκ ἐνεδίδου καὶ αὐτοῦ τυρεύων καὶ παντοίως τὴν αὐτοῦ ἀπώλειαν μελετῶν.

4. προσεψιδύρισε] V. προσψιδύρισε.

vexatus. quod veluti praesentiens Curtices ipso in Constantinopolim ingressu avuncule dixit: “videbimus omnino quantum malorum machinaturus nobis hic spado sit.” cum ergo ad fores palatii pervenissent, praecoccupans eunuchus aditum insurravit in aurem ianitori ut ambos repelleret. quod ille statim fecit, ingredi conantem Palaeologum manu extrudens et utrique interdicens ingressum. nec cessavit deinde ingratisimus spado paria beneficiis acceptis Palaeologo quoad potuit maleficia reddere, turbas in eum ciens et variis artibus exitium ipsi moliens.

**AD COMMENTARIOS
NICEPHORI BRYENNII
NOTAE PETRI POSSINI.**

AD COMMENTARIOS
NICEPHORI BRYENNII
NOTAE PETRI POSSINI.

"*Ἰλη ἱστορίας*. Hunc titulum operis etsi in fronte libri, ut di- P 109
ctum est, acephali legere non potuimus, non confinximus ipsi nos
tamen: sed ex auctoris loco coniectura emendato sumpsimus. lege-
batur in archetypo codice sub finem praefationis in hunc modum:
ταύτη τοι καὶ ὀλη ἱστορίας ὄνομα ἔστω τῷ λόγῳ. nos rescripsimus
ἕλη ἱστορίας, nemine, ut opinor, non probaturo. porro *ἕλην*
ἱστορίας commentarios latine reddimus, sententiam secuti potius
quam verborum sonum. notum enim commentarios vocari inonu-
menta rerum gestarum scriptione perfunctoria congesta, ut ali-
quando iustae historiae scriptori materiam suppeditent.

Πρὸς Εὐζήνην Ἀγούσαν. Neque hoc in titulo libri huius
vidimus. ceterum ex Anna Comnena didicimus rogatu Irenes
Augustae Bryennium suos commentarios scripsisse. porro eam,
quam hac praefatione alloquitur hic scriptor, iniunxisse sibi istam
operam horum commentariorum digerendorum, ipse diserte pro-
fitetur. unde lectori, qui Alexiadem Annae praeterea cognoverit,
certo persuadet, hanc commentariorum Bryennianorum nuncupa-
toriam ad Irenem omnino Augustam Annae matrem et Alexii con-
iugem fuisse scriptam. nec abhorret ab hac sententia quod eam
cui scribit compellans suam mentem et intelligentiam vocat; in-
nuat enim, quod aliunde compertum nobis est, nempe ex Alexiade

Annae et e Nicetae Choniatae historia, se multum detulisse consiliis Irenae Augustae socrus suae, et eius suasionibus obtemperare, ac iudiciis morigerum se praebere consuevisse.

P 110 p. 6 v. 13. *κἄν γὰρ καὶ τὸ οἰκτιῶν θέλημα* etc. videtur deesse aliquid; quod in interpretatione divinando supplere conati sumus.

v. 19. Haec sic legebantur in MS. *ὅπως μὲν οὖν ὁ Κομνηνὸς τῷ ἀδελφῷ προσηδέχθη τῷ Δούκῃ, καὶ τούτου ὑπὸ τῆ οἰκείῃ δυνάμει τα* etc. quae esse depravatissima nemo negaverit. at tolerabile fuerat si grammaticae vitium solius esset. nunc nisi restituatur hic locus eum circiter in modum, eumque in sensum, quem et rescribendo et interpretande expressimus, haec verba labem in historiam inferunt et confusionem maximam. per ea enim conflantur in unum duo Constantini Ducae ambo Porphyrogeniti; quorum unus Michaëlis Augusti frater fuit, alter filius. horum *ὁμωνυμία* ne fraudi nobis sit in decursu operis, hic semel accurate adstruenda est distinctio eorum. primum omnium constat Constantini Ducae, qui Comneno Isaacio in imperio successit, filium fuisse Constantinum ultimum e tribus, patre iam imperante natum, matre Eudocia, ex qua idem Constantinus duos iam alios ante imperium mares susceperat, Michaëlem, qui postea regnavit, et Andronicum. hoc diserte docet Ioannes Scylitzes curopalata in vita eiusdem Constantini Augusti pag. 818. edit. reg. mortuo Constantino Eudocia eius uxor communiter cum tribus liberis adhuc parvis septem menses imperat. *ibid.* pag. 822. hinc Romanus Diogenes ab Eudocia in coniugem et in imperatorem eligitur, reductis pueris in ordinem. ex quibus tamen Andronicum (qui secundo genitus videtur fuisse, cum secundo loco nominetur a Scylitze) Diogenes idem sibi successorem designarat in expeditione, si quid ipsi humanitus contigisset. p. 824. deturbato e solo Diogene opera maxime Ioannis Caesaris, qui frater Constantini Ducae Augusti fuerat, Michaël Ducas Constantini frater natus maximus imperium suscepit pag. 845. hic toto imperii sui tempore Constantinum fratrem suum suspectum habuisse, et custodia detinuisse traditur inferius ab hoc nostro Nicephoro Caesare l. III. cap. 22, ubi sic loquentem Alexium Comnenum Botaniatae de Constantino Michaëlis fratre inducit: *οἶδας, ὃ ἄριστος βασιλεὺς, ὡς ὁ Πορφυρογέννητος οὗτος, ἐγκρατοὺς ὄντος τῆς βασιλείας τούτου τοῦ ὁμαίμονος, οὐδὲν τι πέπονθεν ὑπ' ἐκείνου χηρσίων. ἀλλ' ὡς ἐν εἰρηκτῇ καθειργμένῳ ζοφώδῃ διήγε τὸν ἄπαντα βίον. νῦν οὖν ἄλιπίδας ἔχει χηρσίας* etc. hoc est, *scis, optime imperator, hunc Porphyrogenitum imperii fratris sui nullum fructum cepisse: neque enim ab illo ullo beneficio affectus est:*

sed potius tenebrosa custodia detentus, obscuram et miseram vitam omnem egit hactenus, etc. hac commendatione Alexii gratiam nonnullam apud Botaniaten Constantinus nactus, ab eo praefectus est dux exercitui contra Turcos misso, ut tradit Scylitzes in Botaniate pag. 866. qua occasione ambitiosus iuvenis cupide usus, imperatorem ab exercitu se proclamari curat Chryso- poli: sed paulo post a suis proditus detondetur, fitque monachus, ac deportatur in insulam. postea etiam dicitur presbyter factus. auctores Scylitzes et Zonaras in Botaniate, ille pag. 867. hic 232. edit. Bas. atque hic finis huius Constantini fuit; nec eius amplius ulla mentio in nostris hisce historiis habetur. alter autem Constantinus Michaëli Ducae ex Maria Alana natus est. clare id docet Zonaras in Michaële pag. 229: *υιού δὲ τεχθέντος αὐτῷ ἐκ τῆς ἐξ Ἀλανῶν Μαρίας, ἣν καὶ βασίλισσαν ἴσταντε, Κοωνσταντῖνον αὐτὸν ἀνόμασεν ἐπὶ τῷ πατρὶ, καὶ βασιλικῶς ἔτασινωσε. nato sibi filio ex Maria Alana, quam et Augustam coronavit, Constantini patris sui nomen imposuit, eumque regio diademate insignivit.* en Constantinus ex Maria Alana et quidem iam coronata, Michaëli iam imperanti nascitur, inde et ipse Porphyrogenitus nuncupatus. cui adhuc infanti pater despondit filiam Roberti Calabriae ducis, quam et iam tum adducendam Constantinopolim curavit, et mutato eius priori nomine appellavit Helenam, ut tradit P 111 consequenter Zonaras, et Anna fuse deplorat multis locis Alexiadia, praesertim l. 1; denique ubi Anna ipsa Alexio nata est, desponsata fuit eidem huic Constantino puero in spem imperii nutrito, immo iam imperii consorti. diremptumque id coniugium ante nuptias Constantini sponsi morte immatura fuit, ut Nicephorus mox docet. a quo item habemus sponsalia Constantini eiusdem cum Anna, quorum ipsa clare non meminit. confirmat idem Scylitzes et institutio regia Theophylacti ad hunc ipsum puerum scripta: ut dubium nullo modo possit esse, quin duo fuerint Constantini Ducae Porphyrogeniti, quos hic in unum conflat non Nicephorus horum commentariorum auctor, sed perfunctorius et supinus descriptor. quare arbitramur Bryennium scripsisse hunc locum ut nos emendavimus, hoc nempe modo: *ὅπως μὲν οὖν ὁ Κομνηνός τῷ ἀδελφῷ προσηνήχθη τοῦ βασιλέως Μιχαὴλ τοῦ Δούκα, καὶ αὐτοῦ τοῦ- του τὸν υἱὸν ὑπὸ οἰκείᾳ δυνάμει τε καὶ συνάρσει etc.*

p. 9 v. 3. *τῇ τούτων παραθήξει καὶ συνωθήσει πολλὰκις παραπλεγεῖς.* sic haec in MS. legebantur, quae utcumque sententiam non plane incommodam praeferant; tamen cum illud *πολλὰκις* segne quiddam hoc loco et frigidum videatur; non omnino temere suspicari mihi visus sum de librarii oscitantia, cuius tot aliis huius operis locis non vestigia incerta, sed indicia et ex-

perimenta manifestissima deprehendimus. non est igitur incredibile scriptum a Bryennio *παραπλαγείς*, quam vocem descriptores deinde in *πολλάκις* deformaverint.

p. 11 v. 16. quod nos rescripsimus: *ὥστε τῷ τοῦ ἀδελφοῦ θρόνῳ τὸν Κωνσταντῖνον ἐγκαθιδρῦσαι*, in hunc modum legebatur in codice, *ὥστε τῷ τοῦ ἀδελφοῦ θρόνῳ τοῦτον ἐγκαθιδρῦσαι*. in quibus iterum confunduntur Constantini duo, patruus et fratris filius. quare non dubitamus quin loco vocis *τοῦτον* rescribendum fuerit, ut fecimus, *τὸν Κωνσταντῖνον*. est autem hic Constantinus Michaëlis Ducae imperatoris frater. cui, quod Bryennius superius refert pag. 7. Alexius imperium deferre constans erat. hoc vero loco scriptor noster ex ista eius in familiam Ducarum demonstrata caritate confirmat id quod nunc persuadere nititur, de studio sincero Alexii eiusdem in Constantinum minorem Michaëlis Ducae filium.

p. 20 v. 22. *βασιλικὸν εἰσελθὼν δρόμονα*, in MS. erat *δρόμῃνα*. id nos correximus ex Alexiade Annae, ubi saepius vox *δρόμων* pro navis genere usurpatur, interdum etiam cum adiuncto *βασιλικός*.

P 112 p. 23 v. 19. *ἡ τοῦτον σύνοικος Εὐδοκία σὺν Μιχαῆλ καὶ Κωνσταντῖνῳ τοῖς παισὶ*. sic haec in MS. legebantur. nos cum ex hac reliqua historia sciremus tres relictos superstites filios a Constantino Duca, sub cura Eudociae matris; nec ullum ex ipsis Constantium vocatum, et Andronici praetermissi mentionem supplevimus, et Constantii appellationem ad verum tertii Eudociae filii nomen reduximus. quod reprehendere opinor nemo poterit, qui hos commentarios et ceteros istorum temporum scriptores accurate legerit.

P 113 p. 31 v. 3. *πατρῖκιος Στέφανος Κωνσταντῖνου τοῦ παραδυναστεύοντος τῷ τότε βασιλεῖ, ὃν καὶ Λεικουδῖαν ἐκάλουν, υἱός*. sic restituimus hunc locum ex Cedreno pag. 769. edit. reg. noster codex sic habebat: *Στέφανος καὶ ὁ Κωνσταντῖνος τοῦ παραδυναστεύοντος τῷ τότε βασιλεῖ, ὃν καὶ Λεικουδῖαν ἐκάλουν, θεῖος*. si per librarii nostri tot experimentis compertam oscitantiam certo mihi persuadere possem vocem *θεῖος* a Bryennio positam hoc loco, non dubitarem huius auctoritatem Cedreni testimonio praeferre, et Stephanum Constantini patruum aut avunculum dicere. Xylander in notis ad eum Cedreni locum *Λεικουδίας* vocem hic positam terrae aut ditionis nomen esse putat, merito reprehensus a Goare: qui tamen forte non felicius Lichudiam fuisse mulierem existimat; videtur enim nihil nisi cognomen Constantini esse, arti-

culum vero femininum per errorem irrepsisse in Cedreni contextum. nam paulo superius idem Cedrenus imperium describens Constantini Monomachi pag. 765. edit. reg. sic scribit, *ὁ Κωνσταντῖνος τὴν ἐκωνυμίαν Λεικούδης τὰ πρῶτα τότε παρὰ βασιλέως φέρων, καὶ μέγα παρὰ τούτῳ δυνάμενος.* ex quibus primo apparet Constantinum istum gratiosum apud Constantinum Monomachum tunc imperantem, ab eo cognomento Lichudae, sive Lichudiae fuisse distinctum. secundo, intelligitur quid hic sit *παραδυναστεύειν τῷ τότε βασιλεῖ*, nempe in gratia esse, et multum posse apud eum, ut mirum sit quod Xylander annotat, *παραδυναστεύων* dignitatis seu magistratus nomen putari.

p. 32 v. 7. nomen ducis Turcorum in MS. *Χρυσόκουλος* erat; sed idem inferius inserto *σ Χρυσόσκουλος* scribebatur. nos ubique *Χρυσόσκουλον* rescripsimus desultoriae istius pertaei varietatis.

p. 49 v. 11. *τῆς κυρίας παρουσίας.* *κυρία* hic κατὰ πρόληψιν. Anna Dalassena mater Alexii et Isaacii Comnenorum dicitur. non enim sic appellari ex more debuit antequam filius eius imperio potiretur, quod longe post contigit. Anna lib. III. p. 75: *οἱ δὲ ὑποστρέψαντες ἀπαγγέλλουσι τῇ δεσποίνῃ τὰ μηνυθέντα· ἔφθασαν γὰρ ἤδη οὕτω ταύτην καλεῖν ἀπαντες.* *redierunt ad do-* P 114
minam (sic iam tum omnes Alexii matrem appellabant etc.). erat autem id tempus quo primam imperii possessionem inibat Alexius. ac quod Anna *δέσποιναν*, Bryennius *κυρίαν* scribit, videtur uterque vocem aliam vulgo tunc usitatam ad graeci antiqui sermonis usum interpretando correxisse. credibile enim est *δόμνας* sive *δομίνας* vocatas imperatorum matres; cuius rei multo antiquius exemplum afferre possum. Oppianus *Κυνηγετικῶν* I.

*Ἀύσονίου Ζηνὸς γλυκερὸν θάλος Ἄντωνῖνε,
τὸν μεγάλη μεγάλη φιλύσατο δόμνα Σεβήρη
ὄλβιῳ εὐνηθεῖσα καὶ ὄλβιον ᾠδίνασα.*

in quibus satis videtur innuere poëta dominae sive domnae appellationem Martiae Severi coniugi ideo tribuere, quod ea Antonium tunc imperantem pepererat. secundi Paralipomenon c. XV. v. 16 sic habetur de Asa rege Iuda: *sed et Maacham matrem Asa regis ex augusto deposuit imperio, eo quod fecisset in loco simulacrum Priapi.* in Hebraeis originibus pro illis verbis, *ex augusto deposuit imperio*, legitur *הסירר מנבירר* quod ad verbum reddi potest, *amovit eam ne esset domina.* nimirum redactam in ordinem dominae appellatione et auctoritate privavit,

quam merito et gratia regnantis prolis obtinuerat. haec pluribus illustrari poterant; nos cursim defungimur alio festinantes.

p. 53 v. 19. *θαῦμα τοῖς ὁρῶσιν ἰδεῖν.* cod. MS. legebat *θέαμα*, minus apte sine dubio, ut facile sentient qui harum litterarum gustum habent: quorum iudicii fiducia causas emendationum nostrarum enucleatius non exsequimur.

p. 58 v. 9. quae scribit Bryennius de Africano minore Aemilii Pauli filio digitum videntur intendere in haec Livii verba lib. XLIV. *consulem cum se in castra victor recepisset, ne sincero gaudio frueretur, cura de minore filio stimulabat. P. Scipio is erat, Africanus et ipse postea deleta Carthagine appellatus, naturalis consulis Pauli, adoptione Africani nepos. is decimum septimum tunc annum agens, quod ipsum curam augebat, dum effuse sequitur hostes, in partem aliam turba ablatum erat, et serius cum rediisset, tum demum, recepto sospite filio, victoriae tantae gaudium consul sensit.* putamus tamen Bryennium ea quae de Africano minore adhuc adolescentulo hic innuit, potius hausisse e Polybio, cuius historiam integram habuerit, quae mutila ad nos pervenit. cum enim ea pertineret ad finem ultimi belli Macedonici, quo Perseus ab Aemilio captus est, quoque Africanus iunior prima rudimenta militiae posuit, primum arbitratu est Polybium summum eius imperatoris admiratorem, et intimum amicum, prima eius iuvenilia facinora distinctius quam Livium in generali Romanarum omnium rerum narratione celebrasse.

P 115 p. 63 v. 7. erat *ἐγγόνει*, nos non dubitamus quin *ἐγγόνει* Bryennius scripserit. ergo sic emendavi. vociferationem enim res exigit, et loci sententia in subita admiratione Doceani.

p. 99 v. 4. *Κωνσταντῖνος ὁ Διογένης* etc. hunc Anna lib. X Alexiad. pag. 271 memoria lapsa Leonem vocat.

p. 126 v. 1. *ἐπεὶ καὶ δολοκρατουμένην ἑώρα τούτου τῆν ἔξουσιαν.* queritur et Bryennius et Anna lib. I Alexiadis Botaniatem consilio duorum servorum Borili et Germani Comnenis infensorum cuncta administrasse. igitur hic Bryennius non *δολοκρατουμένην*, ut perperam librarius in MS. codice posuerat, sed ut nos emendavimus, *δουλοκρατουμένην* scripserit.

P 116 p. 135 v. 13. *Κυδόκτου*, quod in MS. auctoritate concordat Annae Comnenae, Curopalatae, Cedreni et Zonarae rem hanc ipsam narrantium in *Κηδόκτου* mutavimus.

p. 189 v. 11. de voce *τουλδον* vide Glossaria Meursii et Rigaltii.

p. 145 v. 2. *τούτου ὁ ἀδελφός* etc. haec perintricata sunt. videntur enim facere hunc iuvenem filium fratris Bryennii regnum affectantis, cuius plane contrarium paulo superius diserte traditur, ubi is adolescens vocatur *τοῦ βασιλειῶντος υἱός*. est ergo hic aliquod erratum codicis nostri, quod ut alia multa sine ope melioris codicis emendare difficile est. illud hic obiter attexam. si vera scripsit Zonaras cum Annae maritum filium primogenitum Bryennii ab Alexio victi fuisse asserit, oportuit hunc de quo hic sermo est fuisse ipsum huius operis auctorem. atqui hoc si esset id ipse aliquo modo indicasset, quod non facit. praeterea aetas nimis discrepat. nam iuvenis de quo agitur hoc loco, iam adultus et bello maturus erat initio imperii Botaniatae, hoc est octo circiter annis ante Annam genitam, quae nata demum Alexio est post mortem Roberti Guiscardi, uti narrat ipsa lib. VI. Alexiadis pag. 166. erat is annus Alexii imperantis quintus. quo tempore non multum tricenario iunior hic Bryennii caeci filius esse potuit. cuius aetati si addamus fere viginti, quot Annam numerasse cum nupsit Bryennio verisimile est, iam oportuerit ab Alexio dilectissimae filiae sponsum quinquagenarium datum, quod credibile parum. itaque Annae potius credendum ipsi, dum suum virum Bryennii Botaniatae in imperio aemuli non *υἱόν*, sed *ἀπόγονον* appellat. nepos nimirum illius fuit, ex eius primogenito hoc ipso cuius hic historia meminit natus.

v. 12. *τίς οἰοῦν με περιταυλογοῦντα*. sic barbare MS. pro *περιανταυλογοῦντα*, quod nos reposuimus. excusat enim hic Bryennius et suspicionem adulationis deprecatur, quod avi sui paterni laudes celebret. huius et similitum emendationum causas enucleatius exsequi et auctorum idoneorum testimoniiis fulcire potuimus, si aut vacaret aut necessarium credidissemus. accuratus et peritus lector ipse sibi ex primo loci conspectu subiiciet facile, dum nostras correctiones cognoscet, quid nos ad eas impulerit. huius rei fiducia *λεπτολογεῖν* supersedamus.

p. 159 v. 20. *τὸ συνήθως τοῖς ἐκτομίαις ἐπαγόμενον κλοῦ P 117 κλοῦ* πρὸς τοῦτον ἔλεγον. populari usu apud Graecos exsibilantium vox erat *κλοῦ κλοῦ*. id Hesychius innuit verbo *κλώζειν*, ubi sic annotat: *κλώζειν τὸ ἐκβαλεῖν ἐκ τῶν θεάτρων*. *κλωγμούς γὰρ ἔλεγον κατὰ μίμησιν τῶν γινομένων ἐν τοῖς στόμασι ψόφων*, οὗς (lego οἷς) πρὸς τὰς ἐκβολὰς ἐγρῶντο τῶν ποιητῶν. et paulo superius, *κλωγμός δὲ διὰ τῆς γλώττης περὶ τὸν οὐρανισκόν ψόφος ὃν λάκκησιν* (forte *κλάκκησιν*) *τινὲς φασιν, οἷον οἱ ὀνηλάται κυρίως*.

ex his apparet eo sono qui allisa ad palatum lingua frangitur nos esse Graecos ad significandum contemptum in poëtas, tibicines, aut id genus artifices, qui certaminibus publicis in scenam producti non satisfaciebant, et videlicet in alios invidiam popularem quavis ex causa meritis: quia vero extremis hisce temporibus Orientalis imperii senescentis rariora videntur exhibita Constanti-nopoli istiusmodi spectacula ludorum et scenarum, plerumque autem in offensionem publicam incurrebant potentes apud dominos rerum eunuchi, saepe fiebat ut id genus potissimum hominum isto ludibrio traduceretur, adeo ut propria ipsorum haec explosio videretur esse, prout indicat Bryennius hoc loco.

CAROLI DU FRESNE
NOTAE HISTORICAE
ET PHILOLOGICAE.

**PRAEMITTUNTUR DESCRIPTIO CONSTANTINOPOLEOS,
EX CHRISTOPHORO DE BONDELMONTIBUS, ET INDICES
GENEALOGICI DUCARUM, BRYENNIORUM, COMNENORUM,
DUCUM APULIAE, ET SULTANORUM TURCICORUM
ET ICONIENSIIUM.**

D E S C R I P T I O

URBIS CONSTANTINOPOLEOS.

Ex Christophori de Bondelmontibus Florentini opere MS.
quod de insulis Archipelagi inscripsit, et ad Cardinalem Iordanum de civitate Rhodi Romam misit, anno Christi 1422 proinde ante expugnatam a Turcis urbem. exstat illud in bibliotheca regis christianissimi, Cod. 1214.

Devenio ad laesam Constantinopolim urbem, et quamvis insula P 179 non sit, postquam huc pervenimus, de ea pauca pertractabimus, ¹ ut ad indicium lugentium perveniatur. est igitur a Constantino dicta, ² quæ iuncta cum Byzantio eam maxime ampliavit. post autem saeculis labentibus imperatores ³ ecclesiis eam ornare, et praesertim Iustinianus, qui leges condidit et *Sanctam Sophiam* aedificavit cum *palatio* et ⁴ *prodromo*. remanet ergo ⁵ triangulata, et 18 est in circuitu milliaria. primo igitur de ⁶ *Angulo S. Demetrii* usque ad Angulum ⁷ *Vlachernae* 6 milliaria, quo in spatio centum et decem eriguntur turres. abhinc igitur usque ad ⁸ *Criseam portam* quinque milliaria cum muro et ⁹ antemurali munitissimo, et vallo aquarum ¹⁰ surgentium, et turres in muro altiori 96. dehinc usque iterum *Sanctum Demetrium* milliaria 7 et turres 188, in quibus moenibus est campus ab extra, et olim portus ¹¹ *Ulanga*, ¹² ubi Graeci 50000, ut dicitur, Francorum, pane calcine frumentato dolose ex invidia vel timore occiderunt, quorum ossa innumerabilia usque in hodiernum diem perhibent testimonium. et propinqua huic ¹³ *Condoscali*, vel ¹⁴ *Arsena* restat. et ultra fuit supra moenia amplissimum ¹⁵ *Iustiniani palatium*, cum ecclesia ¹⁶ *Enea* dicta, nobilissima Mo-

saicorumque aedificiorum, atque cum pavimento miri ingenii contexto. ibique in alto et supra mare erat ¹⁷ *speculum* immensurabilis magnitudinis, circumspectum a longe nimis, et omnia eius aedificia marmorea in mare videntur prosternata, prope ¹⁸ *portulam imperatoris* dicti. etiam de ¹⁹ *immenso palatio* usque ad *Sanctam Sophiam*, erat per milliariè ²⁰ via columnarum binarum, per quam dominus accedebat, ubi ²¹ octingentorum clericorum per circuitum domus erant; et de totius insulae Trinscrise, ut dicitur, fructum capiebant. ²² nunc autem sola testude ecclesiae remanet in ea, quia omnia disrupta sunt et ad nihilum devenerunt, a qua ²³ usque ad pavimentum 144 brachiorum, et a pavimento usque planum fundamenti, quia toto una *cisterna* optimae aquae ampliatur brachiorum 17. insuper per ecclesiam sunt de angulo ad angulum 120 brachia, quia desuper rotunda, et in plano quadrangulata recedit. quisne poterit enumerare ornamenta marmorum atque porphyrorum, cum Mosaicis liniamentis, quia et a quo latere incipere vellem evanesco. extra igitur ecclesiam ad meridiem in platea ²⁴ *columna septingentorum cubitorum* alta videtur, cuius in capite Iustinianus aereus equester habetur, et pomum cum laeva aureum tenens, ad Occidentem

P 180 cum dextera minatur. et iuxta hanc sex *columnas marmoreas* erectae magnae videntur seriatim, ultra vero has ad meridiem ²⁵ *hippodromus* descenditur, quod latine equi cursus appellatur. in hoc autem spatio nobiles coram ²⁶ iustrabant populo, et duella atque torniamenta parabantur, 690 etiam magnitudine brach. et 134 ampliatur. et supra columnas aedificatum est, in quibus ²⁷ *cisterna* amplissima optimae aquae totum supra dictum continet spatium. in capite vero *hippodromi* ²⁴ ²⁸ erant altissimae columnae, ²⁹ ubi imperator cum principibus residebat. ab una autem parte et altera *hippodromi* sedilia gradatim in longitudine ipsius erant marmorea, ubi populus sedendo omnem ludum comprehendebat. per medium denique dicti cursus in longitudine humilis est murus. et primo versus *Sophiam* est ³⁰ ecclesia cum muro magnifico et innumerabilium fenestrarum ornatu, ubi dominae et iuenculae cum matronis suos prospiciebant dilectos, ubi in principio dicti muri ³¹ summus *balneus* erigebatur, in quo vulnerati ponebantur. deinde ³² *Agulia* ex uno lapide in quatuor aeneis taxillis in altum erecta cernitur cubitorum 24 et in pede eius versus sic sonat:

*difficilis quondam dominis parere serenis,
iussus et extinctis palmam portare tyrannis,
omnia Theodosio cedunt sobolique perenni,
ter denis sic victus ego domitusque diebus
iudice sub Proclo superas elatus ad auras.*

ultra hunc lapidem ³³ tres aeneos serpentes in unum videmus oribus apertis, a quibus, ut dicitur, aqua, vinum et lac ab eis exibat ³⁴ diebus iustantium. ultra in altero ex multis lapidibus ³⁵ *Agulia* confecta 58 cubitorum erigitur. ultra denique in fine humilis muri huius ³⁶ quatuor humiles columnae marmoreae videntur erectae, in quibus imperatrix praeceminebat ad festum. fecit ³⁷ Theodosius omnia ista, et alia multa per urbem laudanda. reperiuntur insuper hodie infinitae columnae, quarum quidem quinque videntur marmoreae, et 60 cubitorum pro qualibet elevatur in altum, et primo ³⁸ *columna Iustiniani* dicta, ³⁹ *secunda crucis*, quo in loco quatuor erectae porphyriae videntur. in quibus quidem ⁴⁰ equi quatuor aenei aurati positi erant, et Veneti illos Venetiis apud Sanctum detulere Marcum, columnis remanentibus. ⁴¹ tertiaque quarta columnarum quasi in medio ⁴² *Polis* sunt positae, in quibus circum circa acta imperatorum sculpta cognoscuntur. in ⁴³ *ecclesia vero Sanctorum Apostolorum* ⁴⁴ quinta cum *Angelo* aeneo et *Constantino* genu flexo columna est, et ecclesia iam disrupta, et amplissima omnia ⁴⁵ sepulcra imperatorum porphyrea videntur magnifica, una cum ⁴⁶ *Constantini* immenso, et ibi ⁴⁷ columna ubi Christus ligatus et flagellatus est. in monasterio ⁴⁸ *Pantocratoris* est ⁴⁹ lapis ubi Ioseph revolvit Christum in syndone. in monasterio ⁵⁰ *S. Ioannis de Petra* sunt ⁵¹ vestimenta Christi, et ⁵² arundo cum ⁵³ spongia et ⁵⁴ lancea in unum conservata. sunt denique per urbem innumerabiles ecclesiae atque cisternae mirae magnitudinis et industriae fabricatae et P 181 in ruina positae. vinea pro qualibet in ea trium vel quatuor ⁵⁵ vegetum vini crescit. ⁵⁶ *cisterna S. Ioannis de Petra*, ⁵⁷ *cisterna Puntepopti*, *cisterna Pantocratora*, ⁵⁸ *cisterna Apostolorum*, ⁵⁹ *cisterna Mahumeti*, in qua ita subtili artificio sunt ordinatae columnae, quod est incredibile ad narrandum, et aliae multae sicut ⁶⁰ *Sancta Sophia*, quae est principalior aliis, et Iustinus *) ⁶¹ in 15 annis illud explicavit opus. ⁶² *Sanctus Georgius de Mangana*, ⁶³ *Sancta Herini*, ⁶⁴ *Sanctus Lazarus*, ⁶⁵ *Chiramas*, ⁶⁶ *Enea*, ⁶⁷ *Petrus et Paulus*, ⁶⁸ *Sancti 40 Martyrum*, et sua cisterna amplissima optimae aquae, in qua ut dicitur nullum invenire finem, ⁶⁹ *Anastasis*, ⁷⁰ *Periuleptos*, ⁷¹ *Sanctus Ioannes de Studio*, ⁷² *Sanctus Andreas*, *Flacherna*, etc. in qua tanta copia ubique aedificata remanent ipsarum ecclesiarum, et una pulchrior altera, quod longum esset enarrare. sunt enim per civitatem pauci habitatores et inimici Latinorum, qui numquam secretam pacem cum iis obtinebunt, et si promittant, non obser-

*) Iustinianus.

vabunt. fuit enim haec urbs pulcherrima valde, et aula sapientiae et honestatis, nunc vero ad ignorantiam, et duritiam veteris opinionis perventi peccato gulae adhaeserunt, et in tantum delati *) ⁷³ propter copiam piscium et carnum, quod pars quarta ipsius ad morbum inciderunt leprae, et doctrinam Ioannis Chrysostomi, Damasceni, et aliorum Sanctorum Patrum dimisere. ad trionem **), per unum milliare, ⁷⁴ *Pera*, Iannensium pulcherrima civitas est, et per sinum ab urbe separatur. sunt etenim ab isto loco usque ad mare Pontum, seu Euxinum, 18 miliaria, ad trionem ore tenuissimus, cum periculo intrantium hodie navium, cum quibus postquam de urbe narravimus, ad Aegaeum mare ad insulam *Stalimini* revertemur.

*) fort. delicati.

**) septemtrionem.

N O T A E
I N D E S C R I P T I O N E M
C O N S T A N T I N O P O L E O S .

Titulus libri sic concipitur: *Incipit liber insularum Archipelagi editus per P 182*
presbyterum Christophorum de Bondelmontibus de Florentia, quem misit
de civitate Rhodi Romam domino Iordano Cardinali, anno domini mille-
simo quadringentesimo vicesimo secundo. ex hoc libro pleraque hausit quae
habet de insulis Archipelagi Thomas Porcacchus Aretinus, etsi auctoris no-
men ignotum sibi fuisse scribat, ut testatur in operis, quod de insulis orbis
inscripsit, prooemio.

1 *indicium lugentium*] Sic in MS. forte: *iudicium legentium*.

2 a *Constantino dicta*] Senator: *Pascatiano et Hilariano Coss. civitas*
quae prius Byzantium dicta est, nunc mutato nomine a Constantino Con-
stantinopolis dicta. Paulus Drosius l. 7 c. 28 *de Constantino: urbem no-*
mine suo Romanorum regum, vel primus, vel solus instituit. Eutropius
l. 10: *primusque urbem nominis sui ad tantum fastigium evahere molitus*
est, ut Romae aemulam faceret. vide Alypium Antioch. in Geogr. c. 32
et scriptores Byzantinos.

3 *ecclesiis*] Vide Pulcher. Carnot. l. 1 Hist. Hier. c. 4, Guillel. Tyr.
l. 20 c. 26, Beniaminum, Albericum, et alios a nobis laudatos in not. ad
Villhard. n. 66.

4 *prodromo*] An *hippodromo*, vel templo aliquo, quod in D. Ioanni
τοῦ προδρομῶν nomen crexerit Iustinianus, aut de novo instauraverit,
cuiusmodi fuit illud quod in hebdomo existit, de quo Procopius l. 1 de
Aedif. c. 28.

5 *triangulata*] Willel. Tyr. l. 2 c. 7 de Cpoli: *formam habens trian-*
guli, trium inaequalium laterum, etc. vide Geogr. Nubiens. p. 235.
Monstrelletum 3. vol. p. 59. Itinarar. D. *de Brevea*, Theuetum, etc.

6 *Angulus S. Demetrii*] Vide notas ad Alexiadis p. 361.

7 *Angulus Vlachernae*] De Blachernarum aedisque deiparae eiusdem
appellationis sita passim scriptores Byzantini, praesertim Gyllius l. 1 c. 16
et l. 4 c. 5. nos etiam quaedam ad Villhard. n. 85.

8 *Criseam portam*] Quae *Χρυσῆ πύλη* scriptoribus Byzantinis, de
qua multa diximus ad eundem Villhard. n. 129.

9 *antemurabi*] Vide notata ad Villhard. n. 89 et ad Alexiadem p. 54.

10 *aquarum surgentium*] Scaturientium. Porcacchus: e questa parte ha un muro doppio, cioè muro, et antemurale, et co'l fosso piena d'acqua, che risorge, et rende il luogo fortissimo.

11 *Ulanga*] Locus ubi olim exstitit domus Andronici tyranni. Nicetas in Man. l. 4 n. 2: και παρὰ δόξαν Ἀνδρόνικος εἰς τὸν οἰκίον οἶκον παρελθὼν, ὃς τοῦ Βλάχου ἐπιτέλειται. meminit vero portus ad Blancam Pachymeres l. 5 c. 10: τὸ περὶ τὸν Βλάχου κοπτοσκαλιὸν ἀνοικοδομηθῆναι. adde Ducam c. 39 p. 159.

12 *ubi Graeci*] Eadem habet Porcacchus. rem vero narrat Nicetas in Man. l. 1 n. 5. adde Petr. Cluniac. l. 6 epist. 16.

13 *Contoscali*] Contoscalium; nihil aliud est quam parva scala; κοπτόν enim Graecis parvum sonat. Contoscalium igitur νεώριον fuit supra mare Propontidis, cuius situm discimus ex porta quae etiamnum hodie a neorio, cui adhaeret, nomen sumpsit, et porta Contoscalii dicitur. etenim ipsa porta, ut ait Leunclavius in Pand. n. 200 velut intra sinum quemdam abeedit versus urbem, et ab altera parte proximum sibi portum habet pro triremibus in mare se porrigentem, et muro circumdatum. Contoscalii meminit Pachymeres l. 5 c. 10, Cantacuzenus l. 4 c. 11, Phranzes l. 3 c. 11 et Codinus in Orig. p. 54 editionis regiae.

14 *Arsena*] Sanatus l. 2 part. 4 c. 12 ait *Arsenam* vulgariter vocari locum ubi conservatur navigium. Sansovinus in Venetia l. 8 dictam vult quasi arcem senatus. sed an vere, alii iudicent. *Arsenalem* Cpolitanae extruxit Theophilus imp. Michaëlis filius, uti docet inscriptio, quam habet Theuetus l. 19 Cosmog. c. 5 et ex eo Gruterus p. 169, 3.

P 183 15 *Iustiniani palatium*] De quo nos fuse ad Villhard. n. 85.

16 *ecclesia Aenea*] Aedes τῶν ἐννεα ταγμάτων, novem ordinum angelorum, de qua Scylitzes p. 808. Zonaras p. 214. Cantacuzen. l. 3 c. 88. ab hac aede porta urbis vicina Ἀσωμάτων dicta eidem Cantacuzeno l. 1 c. 53.

17 *speculum*] Turris forte ad specularandum hostes de longe confecta seu porticus, πενταπόροιο palatium, antea *Magnaaura* appellatum, ut auctor est Scylitzes p. 513. de quo passim scriptores Byzantini. exstitit porro *Pentapyrgium* haud procul a Iustiniani palatio, ad caput freti Sycei. vix enim putem Bondelmontium hocce vocabulo indicasse publicam balneum, cui κάτοπτρον nomen fuit, a Constantino aedificatum, de quo Codinus in Orig.

18 *portula imperatoris*] Eadem forte, quae vicina fuit aedi deiparae Ὀδηγητοῦ, et inde μικρὰ πύλη τῆς Ὀδηγητοῦ dicitur Ducae c. 11 et 39, qui eam diserte statuit inter acropolim et magnum palatium. aut potius ea porta, quae βασιλικῆ nuncupatur ab eodem Duca c. 38 p. 155 et 166 et Pachymeres l. 12 c. 15, l. 13 c. 8. maritima nempe, per quam imperator ex palatio ad mare navem ingressurus descendebat. describitur illa a Tyrio l. 20 c. 25. adde Annam p. 443.

19 *immo palatio*] Magnum palatium intelligit, quod *Constantinianum* appellat Tyrius. vide notas ad Villhard. 123 et ad Annam p. 66.

20 *via mille columnarum*] Forum intelligitur quod *Augustaeum* vocabant, et columnis cingebatur. Procopius l. 1 de Aedif. Iust. εἶσι δὲ ἡ ἀγορὰ πρὸ τῶν βασιλείων περίστρωτος, Ἀυγουσταῖον καλοῦσι τὴν ἀγορὰν οἱ Βοζάντιοι. alibi e regione senatus Augustaeum statuit. in 4 regione, vetus

orbis descriptio. denique vicinum fuisse magnae ecclesiae colligitur ex incendio, quo conflagravit in seditione Victoriorum, apud Chronicum Alexandr. p. 778 et Cedrenum p. 369. sed et Nicetas in Alex. Man. F. n. 6 et Codinus de Offic. Aulae CP. c. 17 n. 10 tradunt vestibula magnae ecclesiae in Augustaeo existisse: unde *προαύλιον τοῦ μεγάλου ναοῦ* dicitur Zonarae p. 52, dum Iustinianeam statuum describit, quam in vestibulo magnae ecclesiae existisse constat, atque adeo in ipso Augustaeo, unde Cedrenus p. 347 Augustaeonis nomen ipsi statuae tribuit. porro Augustaeum a Constantino M. exstructum scribunt Hesychius Milesius et Chronicon Alexandrinum. portis vero forum ipsum clausum fuisse, Nicetas loco citato, et Codinus in Orig. CP. commemorant. scripsit Georgius Pachymeres *ἐφορασιν τοῦ Ἀυγουσταίωνος*, quae exstat in biblioth. regia. v. Gyll. in CP. l. 2 c. 17.

21 800 clericorum] Vide Leg. 3 c. de Sacros. Eccl. Novell. 3 c. 1 §. 1 et Nov. 16, ubi de numero clericorum maioris ecclesiae sub Iustiniano.

22 nunc autem sola testudo] Augerius Busbequius in Itin. Cp. de aede Sophiana: *est ea sane moles magnifica et digna quae spectetur, maximo cum fornice sive hemisphaerio in medio, quod a solo impluvio lumen habet. sunt qui fuisse multo maius, multisque appendicibus late se extendisse, easque iampridem recisus omnes, et adyta sola, quodque fuit in templo medium remansisse asserant.* similia habet ex Graeculorum relatione D. de Breves in Itin. sed haec mera esse eorum figmenta norunt, qui Byzantinam historiam vel leviter attigere.

23 usque ad pavimentum] Vide Euagrium l. 4 c. 29 et Gyllium in CP. l. 2 c. 3 et 4.

24 columna] Describitur Iustiniana ista columna et statua a Procopio l. 1 de Aedif. Iustin., Nicephoro Gregora l. 7 p. 193 194, Zonara p. 52, Cedreno p. 734, Suida in Iustiniano, Codino in Orig. CP., Manpèle Chrysolora p. 121, Gulielmo de Baldenzeel in Hodoepor. ad terram sanctam p. 103 etc. illius etiam meminit Nicephorus Callist. in Proemio p. 16, Tzetzies, etc. ut vero a Turcis, non modo statua, sed et columna eversa fuerit, narrat Gyllius in CP. l. 2 c. 17.

25 hippodromus] Hippodromum Cpolitatum a Severo inchoatum absolvit Constantinus M. uti scribunt Zosimus l. 2, Hesychius Milesius, Cedrenus p. 252, Glycas, Codinus in Orig. et alii passim. describitur a Gyllio l. 2 c. 11 et a Theueto l. 19 Cosmogr. c. 3.

26 iustrabant] Ex Italico *giostrare*, Gallis *jouster*.

27 cisterna optimae aquae] Nam cum area hippodromi inaequalis esset, et versus Sphendonem declivis, Constantinus M. ut locum planum redderet, in loco declivi cisternam aedificavit, columnis variis sustentatam. ita Codinus in Orig. CP.

28 24 erant altissimae columnae] Quae describuntur a Gyllio l. 2 c. 13.

29 ubi imperator] Quoties ludos Circenses spectabat imperator, in tribunali sedebat, quod Chronico Alexandr. p. 60 762 et 787 *κάθισμα τοῦ ἵππικου*, et *κάθισμα βασιλικόν* et *δεσποτικόν* appellatur. Procopius l. 1 de bello Pers. *κάθεται δὲ εἰς τὸν βασιλειὸν θρόνον, ὅθεν ὁ βασιλεὺς εἰσέρχεται τὸν τε ἵππικὸν καὶ γυμνικὸν θεῖσθαι ἀγῶνα.* mox tribunal istud portici Venetorum proximum fuisse innuit: *ἐπειδὴ περὶ τὴν Βενέτειον ἐγγόνει στοάν, ἣ τοῦ βασιλέως θρόνον ἐν δεξιᾷ ἔστί.* illud de novo instauravit Iustinianus A. 1. Marcellinus Comes: *anno regiae urbis conditae*

198 *regium vestibulum, priscumque in eo solium, ob aspicienda probandaque in Circo certamina structum, victor Iustinianus princeps eminentissimus clarissusque quam antea fuerat, et utramque senatorum ex more spectantium porticum solita magnanimitate redintegravit. sic autem istud Iustiniani solium describitur a Corippo l. 2 de Laudib. Iustini:*

*utque salutato tetigit subsellia vulgo,
auratum scandens solium, sedemque paternam,
constructam plumis, pulchrisque tapetibus altam,
asperit laetus populos, etc.*

ad illud aditus patebat per portam, quam Chronicon Alexandr. p. 784 *Μορόνοτρον* vocat. vide Lambecium ad Codinum p. 147.

30 *ecclesia*] Quae ista fuerit, haud constat. tres porro S. Sophiae adiunctas aedes sacras memorant scriptores, deiparae a Verina Augusta constructae, Theodori a Sphoratio, et Irenes, de qua nos infra. v. Iustinianum Nov. 3 c. 3. porro Sophiani templi muris proximum fuisse ait hippodromum Beniaminus Tudelensis, ut et ceteri scriptores Byzantini.

31 *summus balneus*] Zeuxippus, balneum publicum, quod adiacentem hippodromo fuisse scribit Suidas in Severo; palatio, Sozomenus l. 3 c. 8. de Zeuxippo passim scriptores.

32 *Agulia*] Ex Italico *Aguglia*, Obeliscus CP. de quo fuse egimus ad p. 493 Alexiad.

33 *tres aeneos serpentes*] Vide Theuetum loco citato, et Busbequium in Itin. CP. p. 41 edit. Plantin.

34 *diebus iustantium*] i. in quibus fiebant equestres ludi.

35 *ex multis lapidibus Agulia*] Colossus structilis obelisco excelsior, in medio hippodromo, ex lapidibus quadratis factus, qui describitur a Gyllio l. 2 c. 12.

P 184 36 *quatuor humiles columnae*] Locus inde, ubi illae erant, *Τετρακίσιον* dictus Theophani A. 5 Phocae, Chr. 607. *Quatuor columnas*, Anastasio in Hist. Eccl. p. 87 et Diacono l. 17 Hist. Misc. p. 527.

37 *Theodosius*] Atqui neuter Theodosius in hippodromo quidquam extruxisse aut confecisse legitur, si bene memini.

38 *columna Iustiniani*] Quae exstitit in Augustaeo.

39 *secunda crucis*] An ea quae exstitit iuxta aedem 40 martyrum, a Phoca A. 7 erecta, cui Heraclius imp. crucem imposuit? *columnae crucis* meminit Ducas c. 39 p. 162 163. hodie *columna cremata* appellatur, quod incendiis tota deformata sit, inquit Bulialdus. Codinus in Orig. Cp. p. 25 27 36 aliquot columnas enumerat, quibus cruces superimpositae erant. v. not. ad p. 52 Alexiad.

40 *equi quatuor aenei aurati*] Gyllius l. 2 c. 13: *antequam Galli et Veneti cepissent Cpolim, exstabant in hippodromo cum alii permulti equi lapidei et aerei, tum quatuor inaurati mira arte elaborati, quales hodie exstant supra vestibulum aedis Marcianae Veneticae, quos deportatos aiunt ex Cpoli.*

41 *tertiaque*] Vide iter CP. Augerii Busbequii p. 41 edit. Plantini, et notas ad Villhard. 163.

42 *in medio Polis*] Πόλεως, urbis. ita enim CP. vocabant Graeci istius aevi: unde hodierna urbis appellatio *Stambol* pro *στάν πόλιν*, seu *εἰς τὴν πόλιν*, quod qui in urbem proficiscebantur, cum rogarentur quo irent, responderent *στάν πόλιν*, in urbem.

43 *ecclesia SS. Apostolorum*] De hac aede egimus ad Villhard. n. 138. de ea etiam multis Gyllius l. 4 c. 2.

44 *quinta cum Angelo aeneo*] Vide Codium in Orig. p. 16.

45 *sepulcra imperatorum*] Vide notas ad Villhard. 138.

46 *Constantini immenso*] Auctor est Eusebius l. 4 de vita Constantini ipsum Constantinum in aede Apostolorum sepulcrum sibi extruxisse medium inter duodecim Apostolorum monumenta, *ὡς ἂν καὶ μετὰ τελευτὴν ἀξιώτο τῶν ἐνταυθοῖ μελλουσῶν ἐπὶ τιμῇ τῶν Ἀποστόλων συντελεῖσθαι εὐχῶν*. id ipsum tradunt Socrates l. 1 c. ult., Sozomenus l. 2 c. ult., Procop., Chronic. Alexandr., Theophanes, Alexand. Monach. de Inventione S. Crucis, Zonaras et alii qui in templo sepultum a Constantio filio narrant. addunt Euseb. Socrates, Alexander Monach. et auctor vitae Constantini M. et Helenae matris apud Gretzer. tom. 3 de Cruce p. 1721 depositum Constantini corpus *ἐν λάφρακι χρυσῆ*, seu locello aureo, Nicomedia, ubi exstinctus est, CP. detulisse milites, posteaque a Constantio in aedem SS. Apostolorum illatum, et in monumento porphyretico depositum una cum matris Helenae corpore. Cedrenus: *καὶ ἀπετέθη ἐν λάφρακι πορφυρᾷ, ἦτοι Ρωμαίῳ, αὐτὸς τὸ καὶ ἡ μήτηρ Ἑλένη*. ita etiam Nicephorus Callist. l. 8 c. 55 et auctor Hist. Miscellae l. 11. scribit Gyllius in CPoli l. 4 c. 2 sua aetate, secundum viam latam, quae tendit per dorsum promontorii ab aede Sophiae ad portam Adrianopolitanam, prope locum ubi fuit templum Apostolorum, exstitisse solum ex porphyretico marmore factum, sed vacuum, et carens operculo, longum 10 pedes, altum 5 pedes et semissem, quod Graeci et Turci dicebant esse magni Constantini. at Zonaras non in ipso Apostolorum templo exstitisse illud sepulcrum narrat, sed *ἐν ἰδιαζούσῃ μὲν ποι στοᾷ, ἣν ἐπὶ τῇ ταφῇ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ (Constantius) ἀνοδομήσεν*. inde in aedem Acacii Constantini corpus transtulerat Macedonius patriarcha, qui eo facto Constantii indignationem incurrens, dignitate privatus est. sed non multo post in pristinum locum relatum est, uti narrat idem Zonaras. verum cuiusvis materiae fuerit istud Constantini sepulcrum, id constat fuisse variis ornamentis aureis circumpositis insigne, quae a furibus ablata esse Alexio Angelo imperante narrat Nicetas in vita Alexii l. 1 n. 8. ad illud procedere solitum imperatorem die D. Constantino festo, qui est 21 Maii, scribit Codinus de Offic. Aulae Cp. c. 15. meminit etiam Constantiniani monumenti Manuël Chrysoloras in Epist. ad Ioann. imp. p. 121.

47 *columna ubi Christus*] Tradit Martinus Crusius in notis ad Malaxum exstitisse sua aetate in ecclesia patriarchali, quam *τοῦ καμμοκαρίστον* fuisse ait, columnam ad quam Christus flagellatus dicitur; aedis vero *τῆς καμμοκαρίστον* mentio est apud Cantacuzenum l. 3 c. 80, Pachymer. l. 10 c. 9, Ducam c. 22, Malaxam, Histor. Politicam, etc. de hacce columna agunt pluribus Gretzerus tom. 1 de Cruce l. 1 c. 96 et Ferrandus l. 1. Disquisit. Reliq. c. 2 p. 76 et seq.

48 *Pantocratoris*] De hac aede vide notas ad Cinnami l. 1.

49 *lapis ubi Ioseph*] Ut in aedem Pantocratoris Epheso translatus ait, narrant Nicetas in Man. l. 7 n. 7 et Cinnamus l. 6.

50 *S. Ioannis de Petra*] V. notas ad Alexiadis p. 54.

51 *vestimenta Christi*] V. Ferrandum Disquisit. Reliq. l. 1 c. 2.

52 *arundo*] V. Tyrium l. 20 c. 25 et Ducam c. 41 p. 172.

53 *spongia*] Illata in urbem anno 4 Heraclii, 14 Sept. Ind. 3. Chron. Alexandr. p. 880. vide Will. Tyrium l. 20 c. 25. Ducam c. 41 p. 172, 40, 3. Histor. Franc. p. 343.

54 *lancea*] Qua latus domini aperuit Longinus, Hierosolymis allata in urbem, et in magna ecclesia reposita 28 Octob. A. 4 Heraclii. Chron. Alexandr. p. 882. v. not. ad Alexiadis p. 242 et 326.

55 *vegetum*] Italis *veggia*, est modius vini.

56 *cisterna S. Ioannis de Petra*] A Manuële imperatore exstructa, et auctor est Cinnamus l. 6.

57 *cisterna Pantepopti*] De hac cisterna silent scriptores, aedis vero τοῦ παντεπόπτου mentio non semel occurrit. ab Anna Ducaena Alexii imperatoris matre exstructum hocce monasterium scribunt Zonaras et Glycas, et cum a rerum administratione sese abdicasset, in illud secessisse, ibique reliquum vitae exegisse. neque tantum virorum fuit, sed et feminarum: in illud relegatos Theodosium patriarcham CP. Alexio Manuëlis filio imperante, et Lapardam quemdam, qui sub Andronico tyrannidem invaserat, scribit Nicetas in Alexio n. 8 et in Andron. l. 1 n. 1, qui illud procul a Sophiana aede dissitum fuisse ait. idem in Murtzuphlo n. 2 in colle aedificatum tradit. meminit monasterii τοῦ σωτήρος παντεπόπτου CPoli Pachymeres l. 4 c. 28 et Bessarion in opuscul. de Process. Spirit. S. ad Alexium Lascarum Philanthrop.

58 *cisterna Apostolorum*] Scribit Gyllius l. 4 c. 2 aedis Apostolorum nulla restare hodie vestigia, ac ne fundamentorum quidem, nisi fundamenta quaedam cisternae, quae aquam suppeditabat aedi Apostolicae, in caenis quidem cisternae solo sunt officinae et tabernae ephippiorum circiter decentae. eadem forte cum Arcadiana, quam in 11 regione statuit vetus urbis descriptio, ubi etiam exstitit aedes Apostolorum.

P 185

59 *cisterna Mahumeti*] quis iste Mahumetes fuerit, haud facile est divinare, ut et qua in urbis regione cisterna ista exstitit: etsi probable est alia fortasse appellatione donatam. nam quae plurimae in urbe cisternas recensent scriptores Byzantini, Arcadianam, Asparis, Basilicam, Boni, Frigidam, Basilicæ Illi, Magnaurae, Maximam, Moecesiam, Modestiacam, Philoxenon, Phocae, Pulcheriae seu Aëtii, Theodosiacam, Palatii, et aliquot alias.

60 *Sancta Sophia*] Praestat hoc loco perstringere quae Graeci aliquot et Latini scriptores de Sophianae aedis elegantia passim habent. Procopius l. 1 de Aedif. Iustin. c. 1: θεῖμα τοίνυν ἐκκλησία κταλλιστευμένον γενήνται, τοῖς μὲν ὀρῶσιν ὑπερφανές, τοῖς δὲ ἀπούουσι παντελῶς ἄπιστον. ἐπήρται μὲν γὰρ εἰς ὄψος οὐράνιον ὄσον, καὶ ὡς κτε τῶν ἄλλων οἰκοδομημάτων ἀποσαλεύουσα ἐκινέεντοεν, ἐκικυμένη τῇ ἄλλῃ πόλει, κοσμοῦσα μὲν αὐτήν, ὅτι αὐτῆς ἔστιν, ἀρραϊζομένη δὲ, ὅτι αὐτῆς οὐσα καὶ ἐπεμβαίνουσα τοσοῦτον ἀνέξει, ὥστε δὴ ἐνθῆνδε ἢ πόλις ἐκ περιωπῆς ἀποσκοπεῖται. alibi: ὀπηρία δὲ τις εὐξόμενος ἐς αὐτὸ λοι, ζυνήσαι μὲν εὐθύς ὡς οὐκ ἀνθρωπειὰ δυνάμει ἢ τέχνῃ, ἀλλὰ θεοῦ βοήθῃ τὸ ἔργον τοῦτο ἀποτερόμενται. ὁ νοῦς δὲ οἱ πρὸς τὸν θεὸν ἐκικυρόμενος ἀεροβατεῖ, οὐ μακρὰν ποῦ ἠγούμενος αὐτὸν εἶναι, ἀλλ' ἐμφιλοχωρεῖν μάλιστα οἷς αὐτὸς εἴλετο. καὶ τοῦτο οὐ τὴν πρώτην μόνον ἰδόντι ζυμβαίνει, ἀλλὰ διηγεῖς ἐκάστῳ ταῦτο τοῦτο

δοκιῇ, ὥσπερ ἐταῦθα τῆς ὄψεως αἰεὶ ἀρχομένης. τοῦτον κόρον οὐδεὶς τοῦ θεάματος ἔλαβε πάποτε, ἀλλὰ παρόντες μὲν τῷ ἱερῷ ἀνθρώποι τοῖς ὀφθαλμοῖς γεγηθασιν, ἀπίδοντες δὲ τοῖς ὑπὲρ αὐτοῦ διαλόγοις ἀποσεμνύονταί. Michael Psellus in Monodia: τὸν περικαλλῆ ναόν, τὸν ἀσύγκριτον οἶκον, ὃν ἀκοδόμησεν ἡ Σοφία ἐπὶ τῷ ἑαυτῆς ὀνόματι, καὶ οὐ ὑπῆρξε τούς ἑπτὰ στύλους ἐκείνους. Nicephorus Call. in Prooemio: τὸ ἀπεινώθητον καὶ ἀμήχανον ἔργον, τὸ ἄρρητον κάλλος, τὴν εἰκόνα τῆς αἰδίου ἀλήθειας, τὸ κοινὸν ἀνθρώπων, εἶπω δ' ὅτι καὶ ἀγγέλων, ἐντροφήμα καὶ ὠραῖσμα, τὸ τῆς τοῦ θεοῦ λόγου Σοφίας θεῖον ὄντως λέγω ἀνάκτορον. Cantacuzenus l. 4 c. 4: ὁ γὰρ τοῖ τῆς Σοφίας, κάλλει τε καὶ μεγέθει τούς ἀπανταχοῦ νικῶν, καὶ ὥσπερ τι κοινὸν ἀγαλμα τῆς Ῥωμαίων ἡγεμονίας ὢν, καὶ δεῖγμα τῆς μεγαλοφυίας καὶ τῆς περὶ τὰ καλὰ φιλοτιμίας etc. Ducas c. 20: ὁ ἐπὶ τῷ ὀνόματι τῆς τοῦ θεοῦ λόγου Σοφίας ἀνοικοδομηθεὶς ναός, καὶ τέμενος τῆς ἁγίας τριάδος ὀνομαζόμενος, καὶ μεγάλη ἐκκλησία, καὶ νέα Σιών, σημερὸν βωμὸς βασιλέων, καὶ οἶκος τοῦ Μωαμῆθ ἐπεκλήθη καὶ γέγονεν. Manuel Chrysoloras p. 122: ἀλλὰ ναός ἐκεῖνος, ὃ καλῶς ποιῶν ἐκεῖνος τοῦνομα τῆς τοῦ θεοῦ Σοφίας ἐπεφήμησε (ἔστι γὰρ ὄντως οὐκ ἀνθρωπίνης σοφίας ἔργον), τίνα ἰδόντα εἰσὶν ἕτερα τοῦ λοιποῦ λέγειν, ἢ θανατῶσαι, ἢ ἐτέρων τοῦ λοιποῦ μνησθῆναι etc. Historia Politica p. 12: πῶς κατεδέξατο ἡ ἐκ' ὀνόματι τοῦ θεοῦ λόγου κτισθεῖσα ἁγία Σοφία, ὁ ἐπιγεῖος οὐρανός, ἡ νέα Σιών, ἣν ἔπηξεν ὁ κύριος καὶ οὐκ ἀνθρώπος, τὸ κατήχημα πάσης τῆς οἰκουμένης, τὸ ἀγαλμα τῶν ἐκκλησιῶν, ἡ ὑπερέχουσα πάντων τῶν τῆς γῆς κτισμάτων. haec Graeci scriptores; at ex Latinis, Corippus l. 2 de Laudibus Iustini:

*sicet angelici pergens in limina templi
imposuit pia thura focus.*

Idem l. 4 de templo Sophiano a Sophia Iustini coniuge instaurato:

*iam Salomoniaci sileat descriptio templi,
cedant cunctorum miracula nota locorum,
incolyta praeclarum duo sunt imitantia caelum
consilio fundata dei, venerabile templum,
et Sophianarum splendentia tecta novarum.
principis est haec aula dei etc.*

Regino A. 459 de Iustiniano: *exstruxit quoque CP. templum, quod graeco vocabulo ἁγίαν σοφίαν nominavit: cuius opus adeo cuncta aedificia excelsit, ut in totis terrarum spatiis huic simile non possit inveniri. similia habet Uspergensis. Gulielmus de Baldenzeel in Hodoepor. credo quod sub caelo postquam mundus creatus est, non fuit tale aedificium completum, quod huic poterit in nobilitate et magnitudine ceteris paribus comparari.*

61 in 15 annis] In eodem errore versantur Codinus in Orig. CP. et Michaël Glycas, et ex iis D. de Breves in Itin. Orient. qui scribunt templum Sophianum annis 17 confectum fuisse. sed haec mera sunt figmenta Graecolorum sequioris aevi; quippe intra annos 5 et menses 11 absolutum a Iustiniano constat. cum enim conflagrasset magna ecclesia, seu aedes S. Sophiae a Constantino M. seu ut aliis placet, Constantio filio, aedificata, et a Theodosio iuniore instaurata, in seditione Victoriatorum, quae accidit an. Iustiniani 5, Chr. 532, Ind. 10 post cons. Lampadii et Orestis, 15 mensis Ianuarii, hanc idem imperator composita civitate, et punitis seditionis auctoribus coepit eodem anno de novo instaurare. ita Chronicon Alexandr. p. 726 et Marcellinus Comes. Cedrenus p. 371 diem coepti operis 23 Februarii annotat. sed error est in anno mundi, quem 6008 fuisse ait, seu

potius librarii, qui ἐν τῇ στή, pro στμ', facili lapsu scripsit. proinde annus mundi iuxta Graecos fuit 6040, ut recte Zonaras tradit, sed in indictione, quam 15 cucurrisset hoc anno uterque volunt, perinde mendum est manifestum, cum certum sit decimam reponi debuisse. id evidenter patet ex verbis eiusdem Cedreni, tradentis a die quo conflagraverat M. ecclesia, ad Eucaceniorem diem ecclesiae Iustinianae, elapsos annos 5 menses 11 dies 10. atqui conflagravit M. ecclesia 15 Ianuarii a. Chr. 532, hoc est, primo seditionis die, quae in quintum usque protracta est, a quo ad dedicationem quae facta est 26 Decembris a. Chr. 537 post consulatum Belisarii secundum, indict. 15, a. Iustiniani 11, intersunt tot anni et menses, quot a Cedreno computantur. Eucacenia enim S. Sophiae hoc die celebrata fuisse tradit Marcellinus Comes: *ecclesia maior CP. ab imperatore Iustiniano singulariter in mundo constructa dedicatur die 6. Kal. Ianuarias.* at cum a. Iustiniani 32 trullae seu hemisphaerii pars occidentalis terrae mota decidisset, unaque et sacrae mensam et ciborium et ambonem contrivisset; Iustinianus, iis reaedificatis, ecclesiam rursus dedicari iussit hoc anno, ut pluribus tradunt Chronicon Alexandrin., Theophanes, Cedrenus, Hermannus Contractus, et alii; a quo ad annum coepit totius ecclesiae exaedificationis intersunt anni 22, ex quibus colligitur Graecorum, si ad secunda Eucacenia respexerint, ne sic quidem constare calculum.

62 *S. Georgius de Mangana*] De hac aede diximus ad Villhard. n. 178 et in Tract. Hist. de Capite S. Ioan. Bapt. c. 8 n. 11. adde Alexiadis p. 80.

63 *Sancta Herini*] Tria potissimum CP. Irenes nomine fuisse templa comperio. primum quod Constantinus M. iuxta aedem Sophianam exstruxit, de quo Socrates l. 1 c. 16 l. 2 c. 6, Cedrenus pag. 282, Paul. Diac. l. 11, Niceph. Call. l. 9 c. 4 etc. hanc aedem Codinus *Irenem antiquam* appellatam fuisse ait, ut et vetus urbis descriptio. nominis rationem tradit auctor vitae Pauli patriar. CP. apud Photium: *Χειροτονεῖται ὁ Παῦλος ἐπίσκοπος ἐν τῇ τῆς ἁγίας Εἰρήνης ἐκκλησίᾳ, ἣν ὁ χρόνος ἀντιδιωκτέων τῆς νεᾶς δέδωκε καλεῖσθαι καλαιάν.* cum conflagrasset in seditione Victoriantorum, ut est in Chronico Alex. et apud Zonaram, Cedrenum, etc., multo ampliore exstruxit Iustinianus, ita ut secundum a Sophiana aede locum tenuerit. meminit istius aedis ipse Iustinianus Nov. 3 c. 3. hodie intra septem regium includi, et parvam Sophiam appellari, auctor est Gyllius in CP. l. 3 c. 2. altera aedes D. Irenae in 7 regione exstitit, ut est in veteri urbis descript. hanc Marcianus imp. condiderat, uti discere est ex Niceta in Manuelé l. 3 n. 7 seu ut volunt Synaxaria ad 8 Ianuarii, S. Xenophon, qui eodem Marciano imperante vixit. tertia denique aedes D. Irenae sacra ea est, quam Iustinianus ad ostium sinus Cerativi aedificasse auctor est Procopius l. 1. de Aedif. Iust. quam Theophanes dedicatam fuisse ait a. 25 Iustin. exstitit praeterea in Sycis aedes D. Irenae, de qua Niceph. Call. l. 8 c. 6. porro priorem aedem hic innui existimo.

64 *S. Lazarus*] Monasterium S. Lazari condidit Leo Philosophus, monachis eunuchis in eo institutis; ubi corpora etiam S. Lazari et S. Mariae Magdalanae ex Cypro et Bithynia allata deposuit, ut auctor est Leo Grammaticus p. 480 et ex eo Codinus in Origin. p. 63. haud procul a palatio Constantiniano illud statuit idem Codinus p. 40 et 41; Pachymeres vero MS. l. 9 c. 16 iuxta urbis muros: *μιάς δὲ τῆς κατὰ τὴν μοσὴν τοῦ ἁγίου Λαζάρου κυλλίδος ἀνοικοδομήσεως.*

65 *Chiramas*] Nihil succurrit de hac aede.

66 *Enea*] De qua diximus supra.

67 *Petrus et Paulus*] Vide notata ad p. 482 Alexiad.

68 40 *Martyrum*] De hac aede fuse egimus ad p. 52 Alexiad.

69 *Anastasis*] Habuere Novatiani haeretici 7 ecclesias CP. quarum praecipua fuit in ea urbis parte, quae *Pelargi* dicebatur, quam episcopi Constantinopolitani iussu Arriani funditus diruerunt. Novatiani vero eius rudera Sycas transferentes, aliam ibi exstruxerunt, et mortuo postmodum Constantio, a Iuliano facultatem impetrarunt reaedificandi ecclesiam in eodem loco, ubi steterat, eique Anastasiae nomen imposuerunt. ita Socrates l. 2 c. 30, Sozomenus l. 4 c. 19 et Nicephorus l. 9 c. 42 l. 10 c. 5. unde idem Socrates l. 7 c. 89 et Paulus Diac. l. 14 Hist. Misc. ecclesiam istam ad Pelargum, *Novatianorum* vocant. alia vero hic innuitur Anastasis, seu Anastasiae nomine donata aedes, illa nempe quae ex parvulo oratorio in magnam postea templum ab imperatoribus Byzantinis erecta est. eius condendae occasionem narrat Socrates l. 5 c. 7, Sozomenus l. 7 c. 5 et Nicephorus l. 12 c. 7. quippe aiunt occupatis CP. ecclesiis ab Arrianis, quibus tunc praerat Demophilus patriarcha, Arrianae itidem factionis, Gregorium Nazianzenum CP. catholicorum conventum in domo quadam privata egiisse, quam ea tempestate catholici in oratorium mutarunt, cui Anastasiae, seu Sanctae Anastasiae nomen inditum. Marcellinus Comes: *Gregorius Nazianzenus facundissimus Christi sacerdos, et Hieronymi nostri praeceptor, ecclesia nostra apud Byzantium capta ab Arrianis, plebem catholicam in beatas Anastasias oratorio catholica allocutione quotidie continuavit. eadem habent Theophanes p. 56 et Cedrenus p. 135 ipseque Gregorius orat. de somnio Anastasiae, et alia habita in concilio CP. sub finem. nominis rationem varie ab auctoribus tradi comperio. Sozomenus et Nicephorus locis citatis Anastasiam dictam scribunt, quod in ea quodammodo Gregorii concionibus catholica fides, Arrianorum perfidia intermorta et collapsa, revixerit, ἐνθάδε ἀνέστη καὶ ἀνεβίω διὰ Γρηγορίου λόγων.* aliam praeterea attaxunt appellationis istius causam iidem scriptores, congregata nimirum ad concionem plebe, gravidam mulierem e sublimi porticu delapsam eo in loco exspirasse, moxque fusis ab adstantibus ad deum precibus revivisse: *ὡς ἐπὶ παραδόξῳ τε θεόθεν συμβάντι, ταύτην ἔλαχε τὴν προσηγορίαν ἐξ ἑκείνου ὁ τόπος. καὶ περὶ μὲν τούτου τοιοῦτος εἰσέτι νῦν φέρεται λόγος;* verba sunt Sozomeni. utramque nominis rationem attigit etiam Cedrenus: *δισσῶς λέγεται ἡ ἐπωνυμία τοῦ τῆς ἁγίας Ἀναστασίας ναοῦ. Ἀναστασίας μὲν διὰ τὸ τῆς ὀρθοδοξίας λόγον ἐν ταύτῃ ἀναστῆναι, Ἀναστασίαν δέ, διὰ τὸ συμβῆν εἰς αὐτὴν θανατοσύρημα, etc.* ex quibus patet non Anastasiam dumtaxat dictam hanc aedem, sed et *Anastasim*, ut appellatur a Bondelmontio. permansit eo statu oratorium Anastasiae, aedes nempe parvula, ad tempora Leonis Magni, quo imperante S. Marcianus presbyter et oeconomus eam in augustiorem formam propriis sumptibus exstruxit. Cedrenus: *Μικροῦ δὲ ὄντος τοῦ εὐκτήριον, ὕστερον ἐπὶ τοῦ ὁσίου Μαρκανοῦ ἀνοικοδομηθῆναι καθὼς ὁράται.* Synaxaria ad 8 Ianuarii, de S. Marciano: *ἔδειματο δὲ καὶ τὸν τῆς ἁγίας Ἀναστασίας τὸν ἐν τοῖς δομνίον ἐμβόλοις, ὃν καὶ ἀπὸ τοῦ μεγάλου διέσωσεν ἐμπρησμοῦ, etc.* iis consentit Codinus in Origin. p. 46 edit. reg. ut vero aedem Anastasiae ab incendio servaverit S. Marcianus, narrat Theodoros Lectox Eccl. 1 p. 182 et Theophanes p. 97. at Socrates l. 5 c. 7 non a Marciano, sed ab imperatoribus ipsis exstructam refert: *ᾧτινι ὕστερον οἱ βασιλεῖς μέγιστον οἶκον εὐκτήριον προσανάψαντες Ἀναστασίαν ἀνόμασαν.* sed et Sozomenus l. 7 c. 5 amplitudine et elegantia, necnon et crebris miraculis perinsignem fuisse testatur: *μετὰ δὲ ταῦτα περιφανεῖς τῶν ἐν τῇ πόλει νεῶς γέγονεν, καὶ ἐστὶν οὐ μόνον οἰκοδομημάτων κάλλι τε καὶ μεγέθει, ἀλλὰ καὶ ἐνεργῶν θεοφανειῶν ὀφειλίαις.* quin etiam tradit Photius codice 59 in Pseudosynodo in suburbio Chalcedonis contra S. Iannem Chrysost. coacta, obiectum fuisse eidem Ianni, ὅτι τὰ μάρμαρα τῆς ἁγίας Ἀναστασίας, ἀ ὁ Νεκτάριος εἰς μαρμάρωσιν τῆς ἐκκλησίας ἐναπέθετο, οὐ-

τος διέκρυσσε. ex quibus colligitur iam ante Leonis tempora a
 gantia conspicuam existisse. utcumque sit, tum demum eo in
 mio Colim translatae Divae Anastasiae reliquias, et in aedem
 quae exstabat in domini porticibus illatas tradunt Theodorus
 p. 191, Theoph. p. 95, Cedrenus p. 347 et Nicephor. l. 14 c. 11.
 ναδιον πατριάρχου, ηνέχθη από του Σιριμιου το λείψανον
 'Αναστασίας, και κατετέθη έν τω μαρτυρίω αυτής, τῷ όντι
 μνίνου έμβόλοις. verum an Divae Anastasiae martyri primum
 antequam illius eo inferrentur reliquiae, addubitari potest, etsi Sa-
 stasiae aedem ante ea tempora appellent Marcellinus Comes, L. I. ENI
 et Cedrenus in Valentiniano: nam Sanctae appellatio indita videtur
 sacrum templum immutata fuerit, aut quod ορθοδοξίαν a S. Grego-
 ctam et resuscitatum ita indigitare voluerint Byzantini. cum igitur
 'Ανάστασις et 'Αναστασία simpliciter diceretur, addito etiam
 άγιος epitheto, factum postea ut in resurrectionis Christi honores
 primitus crederent, qua appellatione indigitabatur Hierosolymitanarum
 plium. id colligo ex Constantino Porphyrogeneta in Basilio c. 54
 imperatorem hunc, έν τοίς δομνίνου λεγομένοις έμβόλοις τός
 της θείας Χριστού του Θεού ημών 'Αναστάσεως, και 'Αναστα-
 μάρτυρος περικαλλή ναόν exornasse, illiusque testimoniam ex lig-
 deam fecisse. eadem verba habet Scylitzes. ex praedictis confici-
 stasianam aedem in ea urbis regione existisse, ubi erant porticus
 regione publici balnei Dagistaei nuncupati, ut ait Cedrenus p. 392 in
 septima, ut est in veteri urbis descriptione. porro aedes illa Divae Ana-
 stasiae Martyri, quam Φαρμακολυτρίαν vocant, quaeque Martyrium pae-
 Valeriano imperante, sacra fuit. illius corpus etiamnum Constanti-
 asservari in ecclesia patriarchali Graecorum auctor est R. P. Pacifi-
 Itinerario CP. p. 38. huius festum aiunt Graeci 29, Latini 28 Octob-
 P 187 vide Menolog. Sirleti 12 Octob. et Baron. ad 25 Decemb.

70 *Periuleptos*] Vide notas ad Alexiadis p. 70.

71 *S. Ioannes de Studio*] Vide Tractat. de Capite S. Ioannis Bapt. n. 9 et Gyll. l. 4 c. 9.

72 *S. Andreas*] Hanc aedem exstruxit Arcadia Theodosii iunioris a
 a qua Arcadiae dicta, ut est in Chronico Alexandr. p. 711. existit illa
 templum Sancti Mocii, cumque fere collapsa esset, hanc refecit Basilis
 Macedo, uti tradunt Constantinus in Basilio c. 54 et Scylitzes p. 587. re-
 vavit iterum Theodora Michaëlis Palaeologi imp. e sorore Eulogia
 ut est apud Gregoram l. 5 et 6 p. 119 et 128 qui monasterium feminarum
 fuisse ait.

73 *Propter copiam piscium*] Busbequius: e media CP. incunabula
 est in mare, albentemque perpetuis nivibus Olympum Asiae prospectum
 mare piscibus omni ex parte refertissimum, modo demittentibus se ex Mar-
 tidae Pontoque per Bosporum et Propontidem in mare Aegeum Mediterraneumque,
 modo ex illo subeuntibus in ipsum Pontum, sicuti natura fecit
 piscium, tantis agminibus, tamque densis, ut interdum etiam nuntius
 capiantur. itaque frequentissima est scombrorum, pelamydum, capitum,
 Syoodontum, siphiarum iis locis piscatio, in qua se praecipue turci
 Graeci, magis quam Turcae: tametsi nec isti positos in mensa piscium
 aspernantur etc.

74 *Pera*] De Pera copiose egimus in Historia Gallo-Byzantina lib. 4
 n. 32 et in not. ad Villhard. n. 83.

O T

IM NOTITIAM.

IENTALIBUS.

aras.

841.

arabes.

N. Ducas.

ino Porph.

Michaël Ducas caesus cum
Constantino patruale.

t in conflictu contra Bulgaros, Por-
genito imperante.

A. 976 paulo post moritur.

Ioannes Ducas, Constantini imp. frater, a quo
Caesar dictus est. uxor, Maria, nobilis
Bulgara.

us Ducas proedrus Diogenem Ro-
imp. dolo cepit et excaecavit.
nuelis Bulgariae regis ex Tro-
ianno F. neptis.

Constantinus
Ducas proe-
drus et pro-
tostrator.

Irene Ducaena
Alexii imp.
uxor.

Anna Ducaena
Georgii Pa-
laeologi uxor.

Theodora
Ducaena
monacha.

A N A E

J S.

.ociae praefectus, An. 1057

alatiassam vulgo nuncupatam.

nius magister, europelata et magnus domesti-
a fratre dictus, a Varangis occisus.

, cui uxor datur a patre N. Tarchaniotae soror.

N. Bryennia nupit Mariano Maurocataloni.

An. 1154. uxor, N. Abasgiae principis F.

Isaacio Angelo imp. C. An. 1189.

e, Alexii imp. F. Elogio.

P U L I A E

I A E

A.

iae duce. 1 uxor, N. 2 Ermesendis.

Maugerus mes Capi- tanatae.	N. uxor comitis Conversani.	N. uxor Ricardi princip. Capuae. N. mater Roberti Crispini.	N. uxor comitis Beni- Marchisi.
Alberedus. Iernmannus. Iumbertus. gerius co- bes Sticillae r. ind. 2.	Gaufridus comes Con- versani 1067. 1100.	Tancredus princeps Antioch.	Willelmus. N. uxor Ricardi de principatu, mater Rogerii princip. Antioch.

us Ra- aci- nulfus. A. Tan- credus.	Willelmus comes Conversani.	Sibylla uxor Willelmi ducis Normanniae.
---	-----------------------------------	--

erius princeps Antiochenus. r N. soror Baldoini II, regis Hieros.	Stephania abbatissa S. Mariae maioris Hieros.
---	---

1 Ray- comiti	2 Sibylla uxor Ebbali comitis Ruciaci.	2 N. nupta Hugoni co- miti Ceno- manensi.	2 Mabilia nupta Willelmo de Grentemesnil.
------------------	---	--	---

us de Grentemesnil. Robertus de Grentemesnil.

Raynaldo de Castellione.

nupsit Belae 2 Alix nupta marchioni
riae regi. Kstenai.

U M:

1.

rater.

d Bryenn. p. 106.

Masour. N. N. N. filii tres.

N. filia nupta Tzachae Smyrnae etc.
toparchae. Anna p. 251.

Tzacha Smyrnae dom. Anna p. 321.

. alter filius.

nupta Dada-
ino Caesareae
sebastene.

Camero nupta Ioanni Co-
mneno Andronici imp. filio.
v. stemma Comnen.

Rucratinus Sultanus Aminsi, Caichosroe
fratre in ordinem redacto, Iconiensem prin-
cipatum invadit. C. A. 1200. moritur C.
A. 1204.

lanum Iconiensem A. 1219 tradunt Iacobus
et alii.

ieni donatur principatu. Tartari illo impe-
3. moritur Attaliae A. 1245.

entus, Aladinus ex regina Georgiae
natus.

is occiditur. post illius cae-
riginem dedit.

CAROLI DU FRESNE
NOTAE HISTORICAE
ET PHILOLOGICAE.

P. 6 v. 5. ὁ τῆς βασιλείας δίκαιος] Etai nobilitas generis re- P 196
rumque praeclare gestarum gloria et animi corporisve dotes ut
plurimum apud Byzantinos ad supremam adipiscendam dignita-
tam gradum videantur fecisse: saepe tamen legere est mediocris
vel etiam infimae sortis homines et fortunae, ut ita dicam, foe-
tus, posthabitis non paucis, quibus ex iure debebatur, ad id fa-
stigiū non semel evector. et sane non admodum proclive est de-
cernere, cui rei publicae administrandae seu monarchiae potius
speciei tribuendus sit Orientalis principatus. neque enim electione
vel successione ex legibus aut recepto more fere unquam delatus
fuit, immo ex utraque imperandi ratione constitit, legitima nimi-
rum et quae haereditaria successione cernitur monarchia et quae
populi vel optimatum consensu ex suffragiis defertur. erunt for-
tasse qui feliciori coniectura harum neutri censeant adscribendum:
quod certe magis probem: cum fere semper aut militari plausu P 197
aut incondito plebis tumultu, nulla habita generis vel legitimae
electionis ratione, potentioribus delatus aut ab iis usurpatus tra-
datur. verum cum ad consequendum imperatorium diadema non
modicum praestiterit praeaidium natalium splendor, id etiam in
confesso esse debet, ad familiae et posteris illud asserendum plu-
rimum momenti ipsam imperii contulisse possessionem. quamvis
enim ex praescripto liberis posterisque nullum esset ad paternam,
avitam, aut familiarem dignitatem consequendam ius definitum,
haud temere tamen discedebatur a stirpe Augusta: quam prae-
terea, cum ceteroquin, fato functis imperatoribus, universa pe-
nes illam remaneret supremae dominationis auctoritas, a possi-
dantium manibus avellere nec promptum nec tutum erat. sic im-
perasse diu Constantinopoli et Trapezunte per longam satis generis
seriem Comnenos legimus, quorum gens praeclara adeo et illustris
habita est, ut qui deinceps Constantinopoli imperii clavum tenuerit

runt Augusti, Comnenicum identidem cognomen sibi arrogarint familiaeque suae admiscuerint cognominibus, quo iura ad imperium ex usurpatione aliunde sibi quaesita veluti ex Comnenicae familiae, cuius ex diutina possessione esse videbatur, legitima successione firmarent. cum igitur Constantinopolitanum imperium neque ex consanguinitate neque electione, sed ex quodam ex utraque mixto iure deferretur, magni tamen fuisse constat momenti ad illud consequendum aut sane ad usurpationem legitima successione velo obtegendam, paternam et familiarem haereditatem. huius certe specie et iure Alexium socerum a violenta sceptri occupatione purgare conatur hocce loco Bryennius, dum contendit illud capessere renuentibus ducis, aut abrogata iis a proceribus potestate, ad Comnenos haereditatem veluti legitimam delabi debuisse. verum si ad Comnenos devolutum fuit imperium, quod ortus ex ea gente Isaacius id tenuerit, secundogenitus Alexium primogenito Isaacio sebastocratori fratri praeferrere non debuit: si ex Ducarum affinitate, supererant quibus iustiori longe titulo debebatur, iique Porphyrogeniti seu Porphyrogenetae, id est post adeptam a parentibus dignitatem nati, quibus ex iure deberi videbatur. id ut diluat Bryennius, opponit primogeniti Isaacii fratris consensum, et a Constantino Michaëlis Ducae imperatoris fratre recusatum, Constantino denique, Michaëlis filio, ex aetatis defectu abrogatum imperium. sed haec mera esse figmenta quis non videt, cum Alexium constet imperium arte et in suis allectis partes proceribus et militibus consecutum, et ad illud firmandum tam demum eiusmodi in medium post adeptam dignitatem adductas rationes. contrariis et oppositis prorsus videtur Alexius Angelus, qui cum Isaacio fratri per summum nefas eripuisse imperium, quo scelestam quoquomodo tegeter usurpationem, hac se unica defendit ratione: illud nempe per electionem a proceribus solitam deferri, non per successionem, nisi superesset qui post adeptam dignitatem esset in lucem editus. ita prohibito quas sibi magis rebantur profuturas, tamquam arreptas tyrannidis velamenta, in medium afferebant rationes, quas praeterea rerum praeteritarum exemplis firmare haud aegre poterant, cum nullum unquam ad consequendam imperatoriam dignitatem certum fuerit ius definitum. de Alexio Angelo audiendus Innocentius III. PP. l. 5 epist. ad eundem Alexium: *ex parte insuper tuae celsitudinis adiecerunt, quod Alexio filio Isaacii Angeli quondam imperatoris, qui ad Philippum ducem Sueviae accessit, ut imperium contra te ipsius possit auxilio obtinere, favorem nullatenus praestaremus, quia imperium non debet ad eum aliqua ratione devolvi, cum illud non per successionem, sed per electionem nobilium conferatur: nisi forte genitus esset post adeptum fastigium imperatoriae dignitatis, quod nunquam idem Alexius poterat allegare, cum priusquam pater eius esset in im-*

peratorem promotus, natus fuerit: et quia pater eius tunc privata erat persona, in imperio non poterat sibi ius aliquod vindicare. cum igitur per nefandas artes, per caedes et parricidia, et cuiuslibet generis maleficia, ad istud proveherentur culmen P 198 Orientales Augusti, quid mirum si deus non supremam modo imperatoriae dignitatis auctoritatem et titulum transtulit ad Occidentales, sed et universum, quod sceleribus quaerebatur et administrabatur imperium, mutuis invicem dissidiis et barbararum gentium irruptionibus labefactari ac tandem dissolvi permisit. Glaber Radulfus l. 1 Hist. Franc. c. 4: *constat igitur ab anterioribus illud principale totius orbis imperium fuisse divisum, scilicet ut quemadmodum universae latinitalis Roma gerere deberet principatum, ita Constantinopolis tam Graecorum speciale caput in transmarinis Orientis partibus, quam ceterorum. sed dum semel in se navit dispertiri, postmodum paulatim pars utraque usitatus didicit minui: videlicet donec contingeret illud coartari praeliis, ut foret brevius, et istud appeteret moderari extraneus. et quoniam magis continebat tyrannide impere, quam vel liberali pietate, vel originali propagine, idcirco par erat salium contumaciam cum sibi subditis, crebris infestationum plagis ferere.*

p. 13 v. 11. ἐξάδελφος ἦν] Fuit igitur Ducae istius parens, quem a Constantino M. urbis ducem dictum vult Bryennius, Constantii Chloriger frater. verum id neque fidem meretur, cum de fictitio illo Duca, ut et de istiusmodi dignitate sileant prorsus scriptores. vix enim crediderim quemquam sub Constantino vel etiam Constantini successoribus hac functum dignitate, nisi forte Thraciae duces intelligantur, qui ea in provincia, cuius metropolis erat Byzantium, militibus praeerant. auctor est quippe Zosimus l. 2, Constantini aevo in universo imperio praefuisse duces, quorum potestatem in magistros militum traduxit idem Augustus, hac in parte praefectorum praetorio detrahens auctoritati, penes quos antea bellicae rei summa erat. ἐφεστώτων γὰρ τοῖς ἀπανταχοῦ στρατιώταις οὐ μόνον ἑκατοντάρχων καὶ χιλιάρχων, ἀλλὰ καὶ τῶν λεγομένων δοκῶν, οἱ στρατηγῶν ἐν ἑαστῷ τόπῳ τάξις ἐπιήχον, στρατηλάτας καταστήσας, τὸν μὲν τοῦ ἵππου, τὸν δὲ τῶν πεζῶν, εἰς τοῦτους τε τὴν ἐξουσίαν τοῦ τάττειν στρατιώτας καὶ τιμωρεῖσθαι τοὺς ἀμαρτάνοντας μεταθεῖς, παρήλετο καὶ ταύτης τοὺς ὑπάρχους τῆς αὐθεντίας. porro Thraciae provinciam sub Constantino M. rexisse Taurum procos. auctor est Constantinus Porph. l. 2 de Them. c. 1. denique Constantinopolim praefectis, non ducibus paruisse ex scriptoribus colligitur. certe Scylitzes in Michaële Stratiotico Ducarum familiam ἐκ τοῦ γένους τῶν ἐφῶν τοῦ δοκῆς videtur ortam innuere, atque inde natum Ducarum cognomen. sed an Ducae qui Bryennii supererant tempestate, ab antiquis illis ducis genus duxerint, in dubium vocat

Zonaras, quod fusius discutiendum reservamus in stemmate Ducarum.

p. 18 v. 21. ἀπὸ τοῦ Δουκικοῦ ριζώματος] Inscriptio crucis Grandimontanae, quam in Dissert. 26 ad Iovinillam pluribus exponimus, de Irene Alexii imperatoris uxore,

ἐκ Δουκιῆς φύντι καλλιδενδρίας,
ἥς ριζοπέμων ἡ βασίλις Εἰρήνη.

Michaël Attaliates de Michaële Duca imperatore.

ὁ κοσμοτερπῆς τοῦ δουκῶν γένους κλάδος,
ὁ παμμέγιστος Μιχαὴλ αὐτοκράτωρ.

p. 18 v. 12. μονή τοῦ Σκουδίου] Existit enim monasterium Studianum ad portam auream, ut discere est ex Chronico Alex. A. Heraclii 17 et Cedreno in Mich. Rhang. unde ex urbe in Philopatium suburbanum, quo venationis et exercitationis ergo imperatores ipsi concedebant, prodire facile erat. v. not. ad Villhard. n. 93 et Syntagma de Invent. Cap. S. Ioann. Bapt. c. 8 n. 8.

p. 25 v. 21. τίνας δὲ οἱ Τούρκοι] De Turcorum origine ac
P 199 primis sedibus multa hactenus scriptores varii congesserunt. illud in confesso est, ad Caucasi montis partes septentrionales versus Tanaïm et Bosphorum habitasse, ex Bryennio, Scylitze et Zonara, quibus consentit Porphyrogenneta: tradit quippe lib. de Adm. imp. c. 8. Turcos Patzinacis vicinos fuisse: c. 12. provinciam ab iis inhabitatam ab Occidente Franciam, a Septentrione Patzinacitas, a Meridie magnam Moraviam habuisse auctor est. denique c. 38 et 40. Chazaris conterminos fuisse ait. atque ut inde facilis deprehendatur quem incoluerunt tractus, observandum ex eodem scriptore c. 1, 8 et 37. Patzinacitas gentem fuisse vicinam Russia, et ad Danaprim et Danastrim celeberrimos fluvios, versus Chersonesum Tauricam habitasse. Franciae appellatione intelliguntur regiones ad Septentrionem, quae Francis aut imperatoribus Germanicia, Porphyrogennetae aevo, parebant, Poloni videlicet et vicinae iis nationes. magna Moravia, quae Sphendopluci regio dicitur, eidem Porphyrogennetae c. 12, 38 et 41 videtur eadem quae hodie Moldavia appellatur. Chazari denique, quorum crebra est apud scriptores Byzantinos mentio, finitimae erant Uzia, Alanis, Chersonitis, Bulgaris et ipsis Turcis. Turcia igitur vetus ex praedictis existitiae coniicitur in Lithuaniae provinciis, quae ad Pontum Euxinum vergunt. sed et ad Istrum ipsum habitasse Turcos docent Scylitzes et Zonaras in Leone Philo. et in Constantino Monomacho. cavendum porro ne quis existimet tunc primum Turcorum in Asia nomen auditum, aut ex Septentrione in Orientem traiecisse Turcos, cum Monomachus imperavit, quod primo intuitu velle videntur Bryennius, Scylitzes et Zonaras. certe eo in errore versatur Theodorus Gaza Thessalonicensis in tractatu, quem περὶ ἀρχαιογονίας Τούρκων inscripsit, Scylitzae, seu ut vocat, Scylacis, verbis delusus, a quo pleraque, quae ha-

bet in hoc syntagmate, desumpsit, de quo scriptore istud appin-
git iudicium, *Σκύλαξ μὲν οὖν ὁ τὰς πράξεις συγγεγραφώς ἀπὸ Νι-
κηφόρου τῶν Γενικῶν, μέχρι Ἰσακίου τοῦ Κομνηνοῦ, ἐφ' οὗ δὴ
καὶ αὐτὸς ἦν, ἀνὴρ μὲν οὐκ εὐκαταφρόνητος, τὴν λέξιν δὲ ἰδιώ-
της, etc.* Turcos, inquam, non ex Hunnicis seu arctois regionibus,
in auxilium evocavit Muchemetes, sed ex ea quam hac ae-
tate incolebant, ultra Araxidem fluvium, provincia, Chorosanae
seu Persidi contermina, quo longe antea ex Septentrione conce-
serant, ut ex Porphyrogenneta c. 38 discere est. cum enim a
Patzinacitis debellati essent propriisque eieci sedibus, horam
pars una versus Occidentem secessit, altera transiit in Persidem,
ibique incoluit regionem, quam de eorum nomine Turquestanam
etiamnum appellant. sane Aithonus c. 15 Turcos Persidem in-
coluisse auctor est longe ante eversum a Saracenis Persarum im-
perium. sed et ipso Mauricio imperante, cum Persis ipsis con-
terminis bella gessisse, iisque imperasse tributa scribit Theophylactus
Simocatta l. 1 c. 8, ubi haec de Turcis Orientalibus habet:
*Οὔνοι δ' εὐτοί, προσοικούντες τῇ ἐν Περσῶν πλησιόχωροι, οὓς
καὶ Τούρκους ἀποκαλεῖν τοῖς πολλοῖς γνωριστέρον.* agit prae-
terea de iis l. 8 c. 6, l. 4 c. 7 et 10 El-Macinius in Hist. Arabum
sub An. Ch. 701, 720, 724, 731 etc. Turcorum Persicorum, qui
tum regibus suis parebant, meminit. unde quo loco idem scri-
ptor primam Turcicorum Sultanorum originem recenset, Deca-
cum Tangrolipicis abavum tradit gratissimum fuisse Turcorum
regi, adeo ut eius uteretur ille consiliis. ex quibus ea etiam tem-
pestate Turcos regibus suis paruisse constat. praeterea Theophanes
A. 732 describens Arabum expeditionem in Turcos, ait Mas-
salmanem, Hasciami Caliphae fratrem, exercitum adduxisse in
Turciam, et cum iam portas Caspiae attigisset, correptum metu,
retro cessisse. constat vero portas Caspiae a Plinio et geographis P 200
in Asia, Mediam inter et Parthiam poni, proinde haud procul
ab Oxo flumine, ad quem inhabitasse Turcos mox ostendemus,
in extremis Persarum confinibus, ἐν τοῖς ἀκροῖς τῶν Περσῶν,
ubi Turcomanos statuit Acropolita c. 65. v. Albericum A. 1059.

p. 26 v. 4. *γαλακτοφάγον*] Willelmus Tyrius l. 1 c. 7 de
Turcomanis: *gens igitur Turcorum, seu Turcomanorum, (nam
ab eodem habuerunt originem) ab initio septentrionalis fuit,
inculta penitus, et certam non habens sedem. vagabantur et-
enim, et passim circumferebantur, pascuorum sectantes commo-
ditatem, non habentes urbes, vel oppida, vel alicubi manentem
civitatem. et infra: migrantes autem universam secum substan-
tiam transferebant, equitia, greges, et armenta, servos et an-
cillas, nam et in his eorum omne consistebat peculium, nus-
quam agriculturam dantes operam, etc.* his consentanea habent
Iacobus de Vitriaco l. 1. c. 11, auctor Hist. Hieros. p. 1161, au-
ctor expedit. Asiat. Frider. 1 p. 78 et Aithonus c. 2.

p. 26 v. 6. καὶ τῆς μὲν Σαρακηνῶν ἐπιπορεύσεως] Persarum imperium delevit omnino Arabum Calipha Othman, qui Tyrio l. 19 c. 20 *Phemen* dicitur, post Isdegerdae regis interitum A. Chr. 649, Theophan. El-Macin. Aithon. Bizarr. etc.

v. 12. Μουζούμετ] Imperabat Muchemetus, si Bryennium, Scylitzem, et Zonaram audimus, Persidi, Chorosanae et Mediae. at El-Macinus l. 3 c. 7 Indiae regem fuisse refert, eundemque Sebuctakini, non Imbraelis filium facit. sed praestat audire ipsum El-Macinum, cum paulo secus rem narret, de Sultanorum Icomiensium origine fusius disserentem, ex versione Thomae Erpenii: anno (Hegirae) 420 (Christi 1038) coeperunt principes Salghucidae. et primus quidem ex iis inauguratus fuit Muhammed Abutalib Togrulbecus, (Vaterio Tegrabecus, Aithono Dogrissa, Tyrio Belphet, Graecis denique Tangrolipex dictus) cuius fratres erant David Ghacarbucus, Firus, et Arselanus. atque hi filii erant Michaëlis (Bryennio Macaëlis) filii Salghuci, filii Dacaci, (aut Dagaci). qui Dacacus vir fuit Turca, animosus, boni consilii et regiminis. hic primus ex iis Islanissimum est amplexus (vide Aithonum c. 15) et rex Turcarum consilio eius utebatur, eumque sibi assumebat in bello suo inter Turcas. moriens autem filium reliquit Salghucum (qui Aithono Sadok) iam adultum, cui et rex Turcorum commisit regimen exercituum suorum. sed cum deinde metueret sibi ab astutia eius, statuit eum interficere. quod cum Salghuco subolevisset, fugit ad regem Ghabiae Haronem Sahabuddawam, absque eo auxilium petiit, ad oppugnandam regionem infidelium Turcorum, unde is eum iuvit numero exercitu. sed occisus fuit Salghucus ab infideli quodam in praelio, iam natus annos centum et septem. filium reliquit Michaëlem, cui liberi sunt nati illi, quorum nomina supra commemoravimus. commorabantur autem in Mauranahara, (i. regione ultra fluvium) et obediverunt isti Michaëli quam plurimi Turcae, nullum imperatorem praeter eum agnoscentes. cumque contingeret ut princeps Mahmudus, filius Sebuctakini, rex Indiae traiceret fluvium Ghaihonem, opem laturus Wararchano regi Mauranaharae, salutavit Michaël regem Mahmudum, qui miratus est animum eius et strenuitatem, quodque familia eius morem ei gereret: et ab eo petiit ut apud se maneret, fore ut cum reverteretur, committeret ei Chorosanam defendendam contra hostes. at is id recusavit. unde iratus Mahmudus in vincula eum coniecit, et rediens in iis detinuit. unde secuti eum sunt milites Michaëlis, et familia eius, substitueruntque in planitie Chorosanae. postea vita excessit rex Mahmudus, poenitentia ductus, quod Turcas, milites scilicet filii Salghuci, in regione sua reliquisset, metuens ne locum suum occuparent. mortuo autem rege Mahmudo, filio Sebuctakini, regnum accepit filius eius Masudus Abusaidus filius Mah-

mudi, qui ex suis exercitum misit contra milites filii Salghuci. P 201
hic exercitus eos oppugnavit et fudit, quibusdam etiam captis.
hinc et Michaël filius Salghuci obiit, iunxeruntque se Turcae
Salghucidae filio eius Muhammedi Abutalibi, cognomento To-
grulbeco, qui oppugnans exercitum Masudi F. Mahmudis, eum-
dem fudit, quibusdam captis, et quibusdam caesis: persecu-
tusque eos Tusum usque, quod oppidum adortus, cepit. atque
id primum fuit oppidum quod in potestatem Salghucidarum ve-
nit: et in eo congregati Toḡrulbecus, ac milites eius, id muni-
verunt. deinde exierunt inde Naisaburium, et eo quoque sunt
potiti. rex autem Masudus fugit in Indiam, et in regionem
eius penetravit, inque ea diu permansit, deserta Chorosana:
quam Salghucidae, graviter se in ea gerentes, subiugarunt, et
opibus spoliarunt. quod cum intellexisset princeps Masuchus,
reversus est, sed bello eum petierunt Salghucidae, et in fugam
verterunt. unde Caiimus Biamrilla (Chalipha Baldacensis) mo-
nuit atque hortatus est eos, ut regionem Moslimorum custodi-
rent. hinc adortus iterum eos est Masudus, sed illi et secundo
eum in fugam turpem verterunt, et stabilitum fuit eis imperium.
haec etsi prolixiora ad illustranda quae de Turcicorum Sultano-
rum origine habent Graeci scriptores, hocce loco inserenda ope-
rae pretium duximus. adde Petrum Texeram l. 2 Rer. Persic.
c. 43.

p. 27 v. 8. Ἀρράξιδος] Eadem appellatione donatur fluvius iste a Scylitze, qui alius et diversus est prorsus ab Araxe Armeniae maioris fluvio, qui in Caspium mare illabitur. nam Araxis, etsi in idem mare pariter influat, Araxae omnino oppositus fuit, ut qui Persidem a Turcorum Asiaticorum regione dividerit, quo per pontem desuper stratum transitio in eam provinciam penetrarunt Turci, qui eo aevo regionem incolebant, quam etiamnum a primaria eorum sede, Turquestanam vocant. unde videtur Araxis fluvius ille esse, quem Oxum veteres appellabant, qui in mare Caspium illabitur et Persidi propior est, quam alter magnus perinde fluvius, qui Septentrionem versus in idem mare evolvitur, Iaxartes Ptolemaeo, Straboni, Ammiano l. 23, Gregorae l. 2 et aliis dictus, uterque ab Occidente profectus. neque ab hac sententia discedit El-Macinus, qui ea tempestate Turcos Asiaticos tractum incoluisse narrat, quem geographi Arabes *Maurahunaram*, seu ut effert Ioannes Gravius, *Mawaradnaharam*, tabulae geographicae *Maurenaher*, vocant, quod vocabulum *regionem ultra fluvium sitam* sonat, ut auctor est Petrus Vaterius in praefat. ad eundem scriptorem: quam quidem provinciam peculiari commentario illustravit, descripsitque Abulfeda Ismael Arabs. fluvii autem nomenclatura intelligi debere *Ghaionem*, seu *Gichonem*, vel, ut alii denique vocem hanc efferunt, *Lihun*, qui ad Meridiem Mauranaharam, a Chorosana, seu Perside interiore se-

ciis potestatem sibi vindicavit: ita ut cum Melec-Rachimo praeter merum titulum nihil restaret, de ipsa cogitaret invadenda Bagdadenſi urbe, et ex ea depellendo Chalipha. quod cum rescisset, Caimbiamrilla Chalipha, Togrulbecum evocavit, quo se adversus Basasareum tueretur, qui Togrulbeci percepto adventu, Mustanserobellae Aegypti domini subsidium imploravit. Togrulbecus interim capto Melec-Rachimo, et in ordinem redacto, urbem et supremum principatum, quem tenebant Boitae, sibi asseruit, data in uxorem Chaliphae propria sorore, A. Heg. 447, Chr. 1055. verum Basasareus qui desertus fuerat a suis, Mustanserobellae opera et auxilio, quem Chalipham rênuntiaverat, Bagdadum adortus, vi cepit A. Heg. 450, eaque est potitus per annum, a Togrulbeco, qui recens Ibrahimûm fratrem rebellantem bello prostraverat, (quod etiam attigit Scylitzes p. 788) urbe primum exturbatus, tandem praelio fusus, et neci datus est anno proxime sequenti.

p. 30 v. 18. *Καρμειήν*] Eadem habent Scylitzes et Zonaras. de Cutlumo dicemus infra ad l. 3 n. 16.

p. 31 v. 18. *Ἀσαν*] Asanis cladem refert pariter Scylitzes.

p. 32 v. 7. *Χρυσόσκουλον*] Manuêlis cladem narrant etiam Scylitzes et Zonaras. sed de ea, ut et de Chrysosculo, silet El-Macinus. incidit illa in A. M. iuxta Graecos 6778 indict. 8 Christi 1070. meminit Chrysosculi rursus Bryennius l. 3 n. 15.

p. 33 v. 17. *ἦρος ἀρχομένου*] An. Chr. 1071.

p. 36 v. 21. *περὶ τὸ Μαζικερον*] Scylitzae *Μαζικιέρτ*, et *Μανζικιέρτ*, Zonarae *Μανζικιέρτ*, urbs Baaspracanise, seu Mediae, olim Theodosiopolis dicta, ut auctor est Isaac Catholicus Invectiva II in Armenios p. 411, quae cum diu Saracenis Ameris, quorum seriem et gentem recenset Constantinus de Adm. imp. c. 44 paruisset, tandem in Graecorum potestatem venit. hanc Sultanus Monomacho imperante obsedit, ut est apud Scylitzem P 203 p. 780, ubi etiam describitur, nec tamen cepit, etsi statim postea in Saracenorum ius cessisse par sit credere, cum Diogenem Romanum eandem postmodum expugnasse, et Saracenis abstulisse legamus. v. Scylitzem p. 837 et 842 et Zonaram p. 223.

p. 37 v. 3. *βεσιάρχου*] Hac dignitate functos complures recensent scriptores, atque in primis Scylitzes p. 762, 763, 771, 793, 820, Zonaras p. 218, 219, Allatius de libris eccles. Graec. dissert. II p. 169 etc.

p. 41 v. 1. *Ἀλυάτης*] Theodorus Alyattes, *ἀνὴρ γενναῖος καὶ ἐπιφανὴς καὶ θεὰ θαυμασιώτατος*, ait Scylitzes, qui in praelio capto effossus a Constantino Duca oculos refert, cum Diogenis partes tueretur.

v. 9. *ὁ δὲ Τοῦρκος*] Diogenianae cladis historiam, praeter Bryennium, Scylitzem et Zonaram pluribus exsequitur El-Macinus Arabs. at cum in omnibus cum Graecis scriptoribus minime

consentiat, haud erit fortassis ingratum, si quod in hanc rem habet, ad illustrandum Bryennium, hocce loco in medium proferam. sic igitur ille: anno 463 (Hegirae, quae coepit 20 Octobr. A. Chr. 1069) contendit princeps Olbarsalanus Achlatum (Graecis χλιάρ) in occursum Romanis cum 40000 equitibus, contra quos prodit patricius quidam (Basilacius is est Bryennio) cum magnis copiis, sed quas vicit princeps, capto et duce eorum, quem et naso mutilavit. deinde ipse prodit Romanorum imperator, cui princeps occurrit in loco dicto Zahra, idque die 26 Dulkiadae, et oppugnavit Romanos die Veneris, eosque in fugam vertit, et occiderunt Muslimi eo die atque nocte Romanos innumeros. quin et ipse Romanorum imperator captus fuit: sed dimisit eum princeps ea lege ut afferret 1500 aureorum millia, et in singulos annos tributum solveret 360 millium aureorum, ac dimitteret omnes Muslimos, qui capti in Romano imperio essent. cum autem Romanorum imperator in regionem suam reversus esset, comperit Romanos alium imperatorem constituisse, unde is vitam se simulans capessere monasticam, vestes induit laneas, misitque ad principem 200 aureorum millia, et lapidem, cuius pretium nonaginta millium aureorum erat (πολυθρόλλητον nempse illum μάργαρον, ὃν Ὁρσανὸν κατονομάζον, ut est apud Bryennium) ac iuravit se plus praestare non potuisse. deinde contendit ad imperatorem Romanum, cum eo commoraturus: sed cepit eum rex Armenorum, (Andronicus Ducas, qui Armeniae, seu Ciliciae praefectus erat) oculisque orbavit, quod misso ad principem nuntio ei significavit. praestat etiam audire e nostris de hac funestissima clade disserentem Tyrium l. 1 c. 9: regnante apud Graecos Romano, qui cognominatus est Diogenes, et cum omni prosperitate Constantinopolitanum administrante imperium, egressus est de intimis finibus Orientis Persarum et Assyriorum satrapa potentissimus, Bephet nomine, (Tagrolbecus) infinitam incredularum nationum secum trahens multitudinem, quae numerum diceretur excedere, et universam terrae superficiem operiret. ascendens ergo in curribus et equis, in gregibus et armentis, et magnifico nimis apparatu, fines ingressus est imperii, cuncta sibi subiiciens a suburbanis campesribus, usque ad urbes muratas, et oppida munitissima. non erat qui resisteret, non erat qui pro salute, pro liberis et coniugibus, et (quod gravius est) pro libertate contendens se opponeret. interea nuntiatur imperatori gladius incumbens, vis maior et hostilis exercitus Christianum devastans imperium: qui pro re publica sollicitus expeditiones convocat equitum, et peditum colligit copias, quantas imminens compellebat necessitas, et quantas universum imperium ministrare poterat. quid plura? congregatis legionibus, et equitatu copioso, hostibus procedit obviam: et imperii penetralia iam tenenti, et

ad interiora iam progresso, in manu forti, sed favore divino destitutus occurrit. certatur utrimque acerrime, et copiis paene paribus, sed odiis maioribus, qualia sacrilegii dolor et zelus fidei solet suggerere. quid multa? perit Christianus exercitus, fidelium prosternitur acies, sanguis Christi redemptus sanguine ab impiis effunditur, quodque miserabilius est, capitur imperator. redit qui evaserat particulatim exercitus, confusionem quas acciderat nuntians. consternati sunt qui hoc audierunt, in gravia se dantes lamenta, et de vita et salute desperantes. interea vir infidelis, sed magnificus, de tanto elatus successu, et de collata victoria factus sublimior, imperatorem sibi praecipit praesentari, et in contumeliam nominis et fidei Christianae, sedens in throno regio, eum mandat pedibus subiici, et scabelli vice, coram positis principibus ascendens et descendens, corpore utitur imperiali. tandemque pro tanto obsequio eum libertati restituens, cum paucis ex suis Magnatibus, qui cum eo capti fuerant, abire permisit. hoc vero audientes principes imperii, alium sibi praeficiunt: indignum arbitrantes, ut qui tam indigna in proprio pertulerat corpore, in sceptris ageret, et dignitate fungeretur Augustali. insuper privatum oculis, et ignominiose tractatum, vitam vix indulserunt agere privatam. quod sit hoc loco Tyrius, Diogeniano corpore, scabelli vice, usum Sultanum, tradit etiam Scylitzes, qui id ex more fieri solitum a barbaris istis nempe principibus scribit: εὐθύς ἰμμανῆς ἀνέθορε τοῦ θρόνου καὶ ὀρθὸς ἴστη. πᾶσι γὰρ ὁμῶς πρὸ τῶν ποδῶν αὐτοῦ πατήσας, ὡς περ ἴθος etc. nota sunt quae de Temire habent scriptores. attigerunt praeterea hanc cladis Diogenianae historiam e Latinis Ordericus Vitalis l. 5 et 7, Albericus A. 1059, Aithonus c. 15 et Sanutus l. 3 part. 3 c. 8, praee ceteris vero Guillelmus Apuliensis l. 2. rerum Normannicarum totam hanc Romani Diogenis fortunam, varios successus, cladesque a Turcis eo imperante Graecis illatas, ac denique funestum viri praeclari exitum non insulso omnino carmine descripsit, ex quo quae ad Bryennianos illustrandos commentarios videntur conferre, eo lubentius, etsi prolixiora, proferimus, quo scriptor ille Alexio imperatori ferme coevus, ac proinde Romani Diogenis temporibus proximus, alias non omnibus passim videtur obvius.

interea Michael Romani iura regebat imperii cum fratre suo, qui nomine dictus Constantinus erat, quorum dominatio Graeciae perniciosissima fuit, quia bellis otia semper postpositis studuere sequi, luxusque dolosi illecebris captos foedarat inertia turpis. horum temporibus Turcos Orientis ab oris ingressos fugit gens territa Christicolarum, qui Romaniae loca diliciosa colebant.

*maxima pars horum ruit interfecta nefandis
 Turcorum gladiis, et captis urbibus omnis
 subditus his populus dans vectigalia fugit.
 hos contra nullos equites ignavia misit
 rectorum, quare decreto nupta senatus
 est equiti egregio Romano mater eorum,
 pectus amans plus quam genus Eudochia mariti.
 Diogenes cognomen erat, quia barba bifurcis.
 is regimen subiens sibi quaeque negotia belli,
 otia privignis elegit inire paratus
 cum Persis bellum miseris populantibus Argos.
 est belli variis eventibus usus in illos:
 saepe quidem victor Persas bellando fugavit,
 saepe pari populus fortuna pugnat uterque.
 postremo comites dum dirigit ipse tuendis
 urbibus innumeros, quorum famulatus ad ipsum
 transierat, fama probitatis ubique probatae.
 castris cum paucis melioribus ipse remansit.
 multus Persarum populus cum rege repente
 illum conclusit, dirumpere castra laborans;
 praelia committunt immania, dum capiendis
 imperii castris inhiant, primo atque secundo
 depulsi cedunt bello. prudentia tandem
 anxia Romani desperans castra tueri,
 quam sibi plus hominum vitae studiosa suorum,
 quos graviter fessos belloque fameque videbat,
 praecipit ut quidquid castris inerat solidorum,
 auri vestitus pretiosus et omnia vasa
 omni aut argenti castris spargenda ferantur:
 ut si contigerit Turcis irrumpere castra,
 horum prospectu desistant laedere Graecos.
 invita profugis collecta pecunia servi
 insomnem Danaei coguntur ducere noctem.
 adveniente die, venit innumerabilis ille
 Persarum populus, circumdans undique castra:
 undique tela volant, circumdedit aera totum
 grande sagittarum, non ferre valentibus Argis,
 irrumpunt Turci, munitio rumpitur omnis,
 sed plures praedae, quam militibus feriendis,
 intenti Persae faciunt evadere multos.
 indicibus aquilae (quod plus dabat omnibus armis
 aurea conspicuum loricae innixa nitorem)
 Graecorum dominus cognoscitur, ense recidens
 hostiles hastas, neque se defendere cessans.
 forte sagitta volans incauti sauciat artus:
 sic tandem capitur quadam cum parte suorum.*

p. 44 v. 13. σύμβολα κήδους] Scylitzes, μετὰ τοῦτο γούν σπονδάς ποιησάμενοι, καὶ συνθήκας εἰρηνικὰς διενεχθεῖς, καὶ κήδος ἐπὶ τοῖς παισὶ συστήσάμενος etc. hinc conicere est pactas nuptias inter utriusque principis liberos, quod etiam testatur Guillelmus Apul.

*direptis castris Romanum Persica ducit
ad sua castra phalanx, et eum statuere sedili
egregio, iuxta Persarum rege sedente.
rex percunctatur, si forte fuisset ab illo
captus, quid faceret: Romanus rettulit illi,
si mihi sive meis tu subiicerere, iuberem
vel truncare caput vel te suspendere furcis.
ille refert facinus nunquam sibi tale patrandum,
sed secum posthac fruiturum pace perenni,
quam per legatos iam saepe promiserat ipse,
et baptisatam natam pro coniuge natam*)
se concessurum, quo sic pax firmior esset.
foederibus tali firmatis conditione,
ad sua Romanum, dans maxima dona, remisit
Persarum rector, captos et reddidit omnes:
longo terrarum spatio comitatus euntes
duxit honorifice, ductum permisit abire.*

p. 45 v. 10. τοῦτο τὸ γένος] Varangos innuit ex plagis Oceano P 206 proximis, Anglia forte quam Thulem nominare videtur Anna, oriundos. v. not. ad Alexiad. et Villhard.

p. 46 v. 14. Εὐδοκίαν] Endociam in monasterium ab ipsa exaedificatum, cui Πιπρούς nomen fuit, remissam, in eoque reclusam narrant Anna l. 9 et Scylitzes.

p. 47 v. 14. Χουτατάριος] Scylitzae Χατατούριος, Zonarae Χαταγούριος, qui Antiochenum Ducatum obtinuerat post Michaëlem Uranum.

p. 48 v. 4. τέμνη τῆς Κιλικίας] Ciliciam montibus et rupibus altissimis, proindeque vallibus et *clusis* variis impeditam ac paene imperviam, habent passim scriptores. quae vero hic τέμνη vocat Bryennius, στενά τοῦ Ταύρου dicuntur Theophani in Anastasio Dicoῤῥo A. 3 a Tauro monte, qui in iis regionibus longius protenditur, circa quem varia inaedificata erant praesidia, propter locorum difficiles aditus inexpugnabilia, ut aucter est Tyrius l. 10 c. 1. Tageno Pataviensis de Ciliciae montibus: *progressi inde ad montana ascendimus, vix solis ibicibus pervia, et maximo labore transivimus.* eadem habent Chronicon Reicherspergense et auctor de expedit. Asiat. Fred. I. Ciliciae porro montes accurate descripsit Willelmus ab Oldenborg in itiner. T. S. haec

*) fort. nato.

est terra firmissima, ex una parte enim cingitur mari, ex alia vero munitur altis montanis et asperrimis, quae paucos habent introitus, et multum custoditos, ita ut hospes, si terram intraverit, absque regia exire non possit etc. atque inde satis colligitur cur primi Armeniae, seu Ciliciae toparchae, qui praesidiis circa Taurum montem imperitabant, *de Montanis*, cognomine donentur passim a scriptoribus.

p. 62 v. 7. ὁ Φράγγος Κρισπίνος] Fuit Crispinus ex illustri admodum familia Normannica, etiamnum superstite, oriundus, ex qua continuata longae propaginis serie prodire hodierni Barones Becci et Marchiones Vardii. vocabatur vero ille, cuius hoc loco meminit Bryennius, *Robertus Crispinus*, cuius elogium resque in bellis praeclare gestas ex eodem Bryennio, Scylitze, Zonara et aliis, ad gloriam nobilissimae et vetustissimae gentis summam hic attexam: cum praeterea id nostri sit instituti apud Graecos scriptores ea potissimum prosequi, quae ad nostratam illustrandam historiam, et Francicarum familiarum origines retendendas quidpiam videntur conferre, ut inde, qui aut ad illam scribendam manus admovent, aut ad legendam animum adducunt, neutiquam Byzantinos posthabendos esse tandem percipiant. sed priusquam rem aggrediar, operae pretium videtur ex veteri scriptore adscribere, quae habet de gentis antiquitate, ac primis illius auctoribus, cum in iis Robertum recenseat. Sic igitur ille: *antequam Normanni duce Willelmo Angliam debellarent, fuit in Neustria, quae nunc Normannia vocatur, vir egregius, nomine Gislebertus, genere ac nobilitate praeclarus, qui ab habitudine capillorum, primus Crispini cognomine dicitur insignitus. nam in sua primaeva aetate habebat capillos crispas, et rigidos, atque sursum erectos, et ut ita dicam rebursos, ad modum pini ramorum, qui semper tendunt sursum, quare cognominatus est Crispinus, quasi Crispus Pinus. quam capillorum rebursionem videmus in iis, qui de ipsius Gisleberti genere descendunt; unde et ipsi eodem cognomine a ceteris Normannorum familiis dirimuntur. Iste Gislebertus*)*, qui, ut diximus, Crispini cognomen primus est indeptus, accepit uxorem senioris Fulconis**) de Alnoy germanam, nomine Gonnorem, de qua tres filios genuit, Gislebertum Crispinum, Willelmum, et Robertum, duasque filias, Emmam Petri de Condeto genitricem, atque Elisiam matrem Willelmi Malet, qui miles strenuus in senectute factus est monachus Becci, et transactis aliquot annis, honorifice in

*) Uxorem Gisleberti sororem Roberti Guiscardi fuisse nescio que auctore tradit Philippus Mouskes in historia Franc. MS. ubi etiam Roberti nostri res in Apulia et Graecia gestas enarrat.

**) Fulconis istius meminit Ordericus Vital. l. 3 p. 479.

coenobiali observatione, ut talem virum decebat, bono fine quie-
vit. Robertus Crispinus minor frater Normanniam egressus, P 207
plurimas peragravit regiones, donec Constantinopolim veniret,
et ab imperatore cum honore susceptus, magnique nominis apud
omnes effectus, ibi, ut fertur, invidia Graecorum veneno periit.
Gislebertus*) Crispinus maior horum trium fratrum a duce Nor-
mannorum castrum Tegularias (Gall. Tillieres) in haereditate
custodiendum accepit, quod haeredes eius tenent usque ad prae-
sens tempus. praedictus Willelmus**) Crispinus, medius frater,
generis nobilitate, et morum probitate, atque militia famosissi-
mus, inter Normannorum primos habebatur, qui, ut diximus,
de primo Crispinorum patre Gisleberto optimus filius, ad totius
generis sui gloriam felicibus auspiciis prodiit, et sicut inter Ro-
manos olim Fabii, vel Anicii, sive Manlii insignes habebantur,
ita Crispini inter Normannos et Francos honoratiores reputaban-
tur. sed iste Willelmus inter omnes nominatissimus fuisse fer-
tur, qui suo tempore militiae titulis insignis, paene super omnes
eiusdem tempestatis viros enituit. unde praecleara eius probitas
plures sibi effecerat invidos, atque hostes reddiderat atrocissi-
mos. ea tempestate Franci auctore Walterio Fetulo comite de
Ponte Isarae, qui totam terram intra Ittam et Andelam, atque
Sequanam, suam debere esse dicebat, crebras irruptiones ultra
Ittam faciebant, et praedas de Vilcassino agebant. et ideo dux
Normannorum Willelmus, qui postea rex Anglorum fuit, prae-
dictum Willelmum Crispinum, quia erat probatissimus in re
militari, collocavit in castro Melfia***) contra Francorum in-
cursus, ad coercendas eorum praesumptiones, donans ipsi ca-
strum ipsum, et Vilcassini vicecomitatum iure haereditario cus-
todiendum, et filiis eius post eum, sicut usque hodie videmus.
at ille ibi mansionem constituit, familiam et milites in loco
posuit contra irruptiones Francorum. qua de re Franci vehe-
menter irati, in tantum odium contra illum exarserunt, ut mor-
tem eius tota aviditate appeterent. haec etsi fusiora praemittenda
visa sunt in gratiam illustrissimae gentis, cui non modicum prae-
stitere splendorem Roberti res bello in Graecia gestae, quas ad
illustrandum Bryennium cum bona lectoris venia brevi hic elogio
perstringendas institui. Normanni nostri tunc primum in Apuliam,
bellicae laudis quaerendae ergo profecti sunt Richardo II. et Ro-
berto II. Neustriae imperantibus: primique ex iis Turstinus, co-

*) De Gisleberto agunt Orderic. l. 5 p. 575, Willelm. Gemet. l. 7 c. 5.

***) V. Willelm. Pictav. p. 187. Henric. Huntindon. l. 7 p. 380 et 381.
Simeon Dunelm. Rad. de Diceto Brompton. An. 1106. 1112. 1119. Malmes-
burg. l. 3. Orderic. l. 12 etc.

****) Leg. Nelfia.

gnomento Scitellus, Arnolinus et Ranulfus, sedibus suis puli vel, ut alii volunt, ad consequendam in praeliis gloriam, eo profecti, dum pro Graecis quibus praererat hac aetate Basilius, contra Saracenos Siculos, tum etiam contra Graecos pro rebellantibus Italis acriter pugnant, tantam in re militari famam sunt consecuti, ut easdem peragrarer provincias, ibique sectari praelia Normannos gentiles cupido incesserit. atque hi dum frequentes ad sunt, numerosiq; confluunt, Apuliam ipsam, Calabriam, et vicinas regiones suo tandem iuri subdidere, provincias et oppida inter se dispartiti. horum alii pacatis rebus, seu quod est simillimum vero, quod in partem bello quaesitorum non venissent, indignati, Constantinopolim concesserunt, Graecis, quibus tum bellum erat cum Turcis, operam suam locatari, ubi ab imperatoribus benigne excepti sunt, cum summa esset apud illos ea tempestate Normannorum virtutis et peritiae militaris existimatio. hos inter sub haec tempora tres aut quatuor potissimum recensent scriptores Byzantini (nam de ceteris qui Alexio militarunt, erit alius dicendi locus), Radulfum nempe patricii dignitate donatum a Michaële Stratigotico, cui meruit adversus Isaacium Comnenum, cum iis in bellis praeclaram navasset operam: Goscelinum de Orencho, qui sub Romano Diogene primum in palatio locum obtinuit; Crispinum nostrum Bryennianum, ac denique Ursellum de Balliolo, qui sub Michaële Duca res magnas gessit. Robertus et Ursellus sub eodem ferme annos ex Italia ad Diogenem Constantinopolim venerunt. ac Robertus quidem versus Orientis partes, cum copiis, quibus praecerat, Normannicis, ut ibi hiemaret, missus, seu a natura esset cupido lucri, quod Graeci scriptores volunt, seu, quod probabilius, quia stipendia non soluta praeterer, incolas bonis suis, et exactores vectigalibus et pecuniis publicis spoliat, obvia quaeque diripit, obstantes, caedibus licet parceret, fugat funditque. quod cum perlatum esset ad imperatorem, illico Samuelem Alusianum, nobilem Bulgarum, sibi quoque nescio qua affinitate coniunctum, cum quinque legionibus mittit, quo Robertum cogeret in ordinem. hunc adortus ille ipso paschatis festo die, a Roberto profligatur, cassis non paucis ex suis, pluribus tamen captis, quos humanissime tractatos, ac vulneribus curatis abire permisit Robertus, missis interea ad Diogenem legatis, qui obiectum de illata a se clade amolirentur crimen, et eorum quae perpetrasset iavitus impetrata venia, fidelem in posterum operam suo nomine pollicerentur. iubens annuit imperator propter viri nobilitatem, inquit Scylitzes, et partam in bellis gloriam, animique fortitudinem, cuius haud modica ediderat specimina bello contra Turcos. Crispinus igitur ex suis aliquot assumptis convenit Diogenem, ceteris in Armenia ad Maurocastrum, quod prius occuparat oppidum, relictis. sed mox a quibusdam ex iis qui Roberti detrectabant imperium, parereque abnebant, apud

imperatorem delatus, quasi in eos nescio quid molitus esset durius, etsi non plane convictus, copiarum, quibus praeerat, praefectura abdicatus est, et Abydum relegatus. id aegre passi socii prorumpunt palam in rebellionem, relictoque Maurocastro, ubi se haud rebantur tutos, in Mesopotamiam sese infundunt, multaque incolis inferunt damna, cum alii interea Normanni, sub Ursello, Diogeni militarent contra Turcos. verum pauci effluxere menses, cum acceptae iniuriae ulciscendae Roberto idonea sese praebuit occasio. cum enim Diogenes a Turcis in praelio deletus captusque fuisset, moxque ab iis in libertatem assertus a Graecis in imperatorem renueretur, Crispinus Abydo excedens Constantino Ducae, qui adversus Diogenem missus fuerat cum exercitu, cum suis sese adiunxit et iis in praeliis, in quibus tandem ille captus est, acriter pugnavit. denique cum praeclaris editis facinoribus apud Graecos summam militaris gloriae famam consecutus esset, tantam ex tot prospere gestis rebus sibi conflavit invidiam, ut ab iis propinato enecaretur veneno, quo etiam magnum illum Ursellum Roberti socium interiisse narrant. atque haec fuit viri bello incltyti fortuna, quam siluisse duxissem nefas, cum minus nostris hactenus innotuerit ipseque Carolus Venascus in Crispinorum stemmate, quod Arbori Gentilitiae Grimaldae gentis adtexuit, Roberti ne quidem meminerit.

p. 61 v. 18. *Αισθόμενος δὲ*] Extremam Romani Diogenis fortunam, et ut in Michaëlis seu potius Constantini Ducae casses inciderit, pluribus etiam exsequitur Guillelmus Apuliensis, quem praestat audire:

*sed non privignis firmatae commoda pacis
conditio placuit, minus ad tutanda peritis
agmina Graecorum, nec enim decernitur ultra
arcis ad Augustae Romanus iura redire.
hos ubi Diogenes factos sibi comperit hostes,
auxilio fisus Persarum tentat in illos
civilis belli varios agitare paratus.
privigni se non obsistere posse videntes
illum conantur seducere pace dolosa.
ignari fraudis portantes nuntia pacis
bis sex pontifices mittuntur, cum Gocelino*),
cuius Romanus toties expertus amorem
non dubitabat ei se credere sicut amico,
securus factus iurando iure fideque
ut petis ipse data: misero placet imperialia
incassum reditus, quia mox ubi pervenit ille
Heracleam, capitur, privatur lumine captus,*

P 209

*) De quo Malat. l. 2 c. 43 et ipse Guillelm. p. 17 19 20.

*cuius et imperii fuerat tam nobile nomen,
monachus efficitur. securi iam duo fratres
regni tranquillis agitant moderamen habentis;
non tamen omnino sua restat inulta tyrannis.
namque sibi socios Romani filius addens
Armenios, Persas, terras Orientis eorum
subtrahit imperio, ferro populatus et igni.
tempore Persarum gens perfida coepit ab illo
in Romaniam consurgere caede, rapinis,
imperii nec adhuc redigi sub iura valeret,
gens nisi Gallorum, quae gente potentior omni
viribus armorum, nutu stimulata superno
hanc libertati superato redderet hoste,
quae, spirante deo, sanctas aperire sepulcri
est animata vias longo iam tempore clausas.
consiliis quorum fuit excaecatio tanti
perpetrata viri, miseri capiuntur et aula
depulsi meritis coguntur solvere poenas.
hi quibus insontem puniri consuluerunt,
puniri sotes vario cruciamine mandant.*

p. 56 v. 6. Μαρίαν] Iberos, Abasgos et Alanos unam eandemque gentem seu nationem fuisse testatur Ioann. Tzetzes Chil. 5 c. 17:

Ἰβηρες δὲ καὶ Ἀβασγοὶ καὶ Ἀλανοὶ ἓν γένος.
non quod Iberi iidem fuerint cum Alanis et Abasgis, sed quod Iberorum princeps Abasgorum et Alanorum regulis supremo iure imperaret. quod innuit satis superque Bryennius, dum scribit Iberorum regem *παγκράτειαν τῶν Ἰβήρων* obtinuisse, Alaniae vero dominum *ἐξουσιάζοντος* nomine tantum donat. nec abnuat Tzetzes, qui mox eosdem populos diversos et a se invicem divisos fuisse ait:

*οἱ Ἰβηρες πρωτεύοντες, οἱ Ἀβασγοὶ δευτέροι,
οἱ Ἀλανοὶ δ' ἐσχήκασι τάξιν τριῶν ὑστέρων.*

verum cur Mariam ex Abasgis oriundam potius, quam ex Iberis dicat eoque nomine Scylitzem, Zonaram et alios, qui Alanam indigitant, carpat idem scriptor, haud plane video, cum Bryennius diserte Iberorum regis filiam fuisse tradat, nisi forte quod Iberorum rex Abasgis etiam illa tempestate imperaret:

*τοῦ Τζέτζου μητέρος ἢ Ἀβασγίς ἢ μήτηρ
σὺν τῇ δεσποίνῃ Μαριάμ, τῇ Ἀβασγίσῃ λέγω,
ἣν οἱ πολλοὶ Ἀλάνισσαν φασὶν οὐκ ἀκριβοῦντες,
ἦλθεν εἰς Μεγαλόπολιν, ὡς συγγενῆς καθ' αἷμα.*

Iberiae, quam suo etiam aevo *Avogniam* nuncupatam auctor est Tyrius l. 11 c. 16, regum incunabula refert Constantinus de Adm. Imp. c. 45 et 46; quosdam etiam recenset Iberiae reges Scylitzes in Romano Argyro. illius vero, qui hocce ineunte vivebat saeculo,

nomen et titulos prodit Allatius l. 3 de Eccl. Occid. et Orient. perp. consens. c. 8. de Abasgis et Alanis multa habet Procopius l. 2 de P 210 Bello Pers. c. 29. v. not. ad Alexiad. p. 393.

p. 58 v. 22. δ Φράγγος Ουρσέλιος] Inter praeclaros illos Normannicos duces, qui ex Italia, ubi non modicam ex rebus bello gestis laudem sibi compararunt, profecti in Thraciam Byzantinorum principum copiis sese adiunxerunt, praecipuam cum Roberto Crispino, cuius elogium mox perstrinximus, commendationem meretur *Ursellus*. at cum nemo, quod sciam, ex nostratibus historicis tam praecellentis viri praeconium attigerit, sed et ne illius meminerit quidem, rem forte haud iniucundam lectoribus facturum me arbitror, si quod in Crispino praestiti, extra commentationis metas paululum digrediar, et quem laude sua non frustrari interest *Ursellum*, splendidissimae familiae suae, etiamnum superstiti, gentis auctorem hactenus vix notum asseram. *Ursellus* seu, ut *Bryennius* et *Anna* efferunt, *Urselius*, quem perperam *Scylitzes* et *Zonaras* *Russelium* nuncupant, illustri *Bailiolorum* familia oriundus, cum Roberto *Guiscardo* ceterisque *Tancredi* filiis in *Apuliam* profectus, *Rogero* praesertim *Roberti* fratrem in suscepra ab illo contra *Saracenos* *Siculos* expeditione secutus est. in qua tantam ex rei militaris peritia et animi magnitudine adeptus est existimationem, ut victoriarum, quas iis in bellis consecuti sunt *Normanni*, gloriam illi adscribat praecipuam *Gaufredus Malaterra*, scriptor coetaneus, l. 1 c. 33, qui illustre hoc praeterea animi et generositatis specimen in *Ursello* prodit. tradit quippe *Rogero* fusos et deletos a *Serlone* ex fratre nepote hostes incessere cunctanti, ne quid persequenti deterius accideret, partis contento tropaeis, *interminatum fuisse Ursellum de Bailiol*, se nunquam vel ibi vel alias sibi auxilium laturum, nisi certamen cum hostibus iniret. qua valida incensus adhortatione *Rogero*, animum revocans, cum *Serlone* nepote *Ursello*que et *Arisgote* de *Puteolis* in hostes fortiter invehitur. at *Ursellus* cum suos prae nimia illorum multitudine cunctabundos et solito remissiores cerneret, acri et vivida inflammat oratione accenditque, et commisso praelio *Saracenos* penitus delet et profligat. gesta haec fuisse sub A. 1069 auctor est *Gaufredus*, cui non debemus modo praestantissimi viri nominis, sed etiam ceterarum praeclare ab illo in *Graecia* actarum rerum servatam memoriam. vix enim *Urselli* *Graecanici* gesta curiosius investigandi cupiditate teneremur, nisi familiam et nomen digito veluti indicasset *Gaufredus*. *Ursellus* igitur iisdem, ut par est credere, de causis, quibus *Crispinus*, dimissa *Apulia* relictisque *Tancredi* liberis, qui sociis potentiores effecti, ditiones omnes, armis communibus quaesitas, sibi solis arrogabant, in *Thraciam* ad *Romanum* *Diogenem* imperatorem transiit *Crispino*que sese adiunxit illic militanti et *Graecis* merenti sub A. Chr. 1069 aut 1070

proinde statim post expeditionem illam Siculam, cuius mox meminimus. Diogene non multo post exauctorato ipsoque Crispino venefica potione ab invidentibus Graecis sublato, universis, quae ea tempestate Byzantinis merebant, Francicis copiis praeficitur, Michaële Duca imperante, sed captata post haec levis offensas occasione cum 400 popularibus defectionem molitus Lycaoniam et Galatiam infestat, oppida et castra expugnat, agros depopulatur, Ioannem Ducam Caesarem a Michaële imperatore ex fratre nepote cum idoneo in se missum exercitu fundit capitque una cum Andronico filio. transeuntibus interea in suas partes Francis aliis qui Caesari militabant, potentior factus partaque recens elatus victoria, circumit vicinas Sangario civitates, sibi que subjicit universas. at imperator, cui nulla in Graecanicis copiis fiducia erat, Turcos ad sociale foedus invitatos ad bellum contra Ursellum suscipiendum sollicitat persuadetque. Ursellus cum se imparem Turcorum viribus cerneret, Caesarem, quem vinctum tenebat, eductum de carcere appellat imperatorem, Byzantinorum procerum benevolentiam hoc facto conciliaturum se partibus suis sperans. commisso interim cum Turcis praelio, Ursellus et Caesar, deleto exercitu, non incruenta tamen hostibus victoria, capiuntur. sed Ursellus, depenso statim ab uxore redemptionis pretio, libertati redditus proficiascitur in Armeniam et versus Pontum: novisque coactis copiis bellum rursus instaurat, arces quasdam occupat, unde incurSAT Amasiae et Neocaesareae agros. superato deinde et fuso Nicephoro Palaeologo, cum Alexium Comnenum magnum domesticum cum idoneis copiis adventare percepisset, in Turcorum, qui proximi aderant, missa prius legatione, castra concessit, eos in suas partes allicere et sibi conciliare animus. verum Turci donis ingentibus et maioribus illecti pollicitationibus, Ursellum Alexio vinctum tradunt, a quo perductus est Constantinopolim carcerique mancipatus. nuntiata post haec Nicephori Bryennii defectione, Michaël, suis undique dilabentibus, Ursellum, qui ad Botaniatam perinde rebellantem proficiam iam antea in animo habuerat, eductum de carcere variisque affectum honoribus mittit contra Bryennium. qua in expeditione Ursellus egregiam imperatori navavit operam. Michaële denique in ordinem redacto, Nicephorus logotheta, qui in palatio rerum hactenus potitus fuerat, Selybriam*), seu, ut Scylitzes scribit, Heracleam ad Ursellum venit, quo eius ope in Bryennii castra transiret; quem ille statim comprehensum ad Botaniatam, qui tum imperator fuerat renuntiatus, vinctum adducit. ita Bryennius: sed rem paulo secus narrat Scylitzes. ait quippe logothetam confugisse ad Ursellum occultatumque aliquamdiu detonsa coma ab ipso servatum, Ursellum ipsum veneno extinxisse

*) Bryenn. l. 3 n. 26.

et ab Urselli uxore liberisque ad Botaniatam perductum. Scytlitzae et Bryennio non assentitur omnino Zonaras. tradit enim logothetam, qui sese ad Ursellum contulerat, ab eo in vinculis asservatum, et Ursello subitanea morte extincto, in suspitionem venisse dati illi veneni eaque de causa ab Urselli cognatis Botaniatae traditum esse. Urselli proinde obitus incidit in A. Chr. 1078. iam vero cum Balliolorum nomenclatione familiae plures in Neustria seu Normannia vicinisque Neustriae provinciis occurrant, harum cui adscribendus sit Ursellus haud plane promptum est definire. duas in Caletibus, quae est Normanniae pars, aliam in Vinemacensi pago, Caletibus contermino, observant scriptores. 1) nam San-Paulanam et Flandrensem, tametsi aetate ista pernobiles habitae sint, vix est ut credam ad Ursellum spectare. bina vero Ballioli appellatione praedia aut castra recenset Chronicon vetus Fontanellense, quorum alterum c. 12 in pago Tellao seu Talogiensi, Vinemacensi finitimo, alterum c. 9 in ipso Vinemacensi pago statuit. prius uno a Novocastello, alterum ab Abbativilla uno et sesquimillari distat: utrumque binae familiae admodum nobili cognomen dedit. Talogiensem Balliolorum gentem perantiquam fuisse testatur 2) diploma Roberti Augensis comitis A. 1036, in quo memoratur *Gaufridus de Bailloil*. exstat praeterea aliud Balliolium in ipsis Caletibus ad Sequanae ostia, quod nobilissimae pariter familiae nomen indidit adhuc superstiti. plures denique eiusdem cognominis perillustres viros habent scriptores, quos postremae Balliolorum genti accensent plerique. hos inter occurrit apud Ordericum Vitalem l. 5 A. 1082 *Raynaldus de Bailloil*, cui uxor fuit Aimeria, Rogerii de Montegomerico Scrobesburiensis in Anglia et Belismensis in Gallia comitis neptis, qui in Hispania contra Saracenos congressus est. illius porro castrum, quod fidem debitam abiurasset, obsedit Henricus Angliae rex sub A. 1119 3). castro nomen fuit Mansio Renwardi, quod in Balliolorum familia Caletensi ad Sequanam diu stetit. recensentur praeterea alii non pauci, *Guillelmus* scilicet et *Henricus de Bailloil* in Caletibus sub Philippo Augusto rege: alter *Henricus* 4) sub An. 1271; *Ingerrannus* denique *de Bailloil*, Franciae thalassiarchus Philippo III regnante, quem perperam Codiciacensibus adscribit Belforestus. sed hoc indicasse satis sit ad gentis Balliolae commendationem, cuius ceteroquin stemma accurate satis, licet non a primaeva sui origine, contexit Franciscus Blanchardus, in gratiam Balliolorum Parisiensium, qui abdicato pronuper sago,

P 212

1) Malbrancus l. 10 de Moria. c. 10, l. 11 c. 61 90, Loerius in epist. praefixa Chronico Belg. Froissart. 1 vol. p. 67, Lambert. Ard. p. 79.

2) In not. ad Guibertum.

3) Catal. Ferent. Banerias.

4) Reg. pater Monard. in not. ad Ioinvill. p. 350, Gesta Phil. III p. 548.

ad togam decursis illustrioribus fori et palatii regii dignitatibus transierunt.

— — — *tametsi bella quierunt* ¹⁾,
non periit virtus, licet exercere togatae
munera militiae et sine sanguinis haustu
mitia legitimo sub iudice bella tueri.

primus autem ex clarissima Normannicorum Balliolorum familia foro nomen dedit NICOLAUS DE BAILLEUL, qui deposito sub Henrico M. veluti tirocinio relictisque militaribus studiis, in supremo Parisiensi dicasterio senator factus, deinde libellorum supplicum magister et post diversas legationes praeturam adeptus, urbi denique reique urbanae tertium praepositus, tantus ubique vir fuit, ut omnibus admirationem sui relinqueret. praeses demum in senatu infulatus a rege dictus et in sacrum palatinorum ordinem regis auspiciis res administrantium allectus, aerario summa cum potestate praeficitur ²⁾. quo in munere *affectans famae commoda, pecuniae neglexit augmenta; et quod rarum virtutis exemplum est, his egit se temporibus continentem, quibus crimen avaritiae non habebat.* postremo cum diviso in factiones regno, cuncta bello atroci desolante senatumque ipsum, cui praeserat, in partes distractum cerneret, moerore, curis laboribusque confectus, regi et patriae, quam dudum deoverat, vitam impendit 13 Kal. Sept. A. Chr. 1652 aetat. 66. tanti parentis praestantissimus filius V. C. LUDOVICUS DE BAILLEUL, praeses aequae infulatus, non modo partem a maioribus laudem hodie adaequat, sed incredibili etiam virtutum omnium, quibus praecellit, comitiva gentis suae nobilitatem et gloriam ita cumulate adornat, ut posteris suis futurus sit in exemplum. Normannicis Balliolorum familiis antiquitate et rerum gestarum fama haud inferior exstitit gens Balliola Vinemacensis, cum non pauci dignitatibus, et bellica laude illustres viros in Anglia ediderit dederitque Scotiae reges aliquot. huius origo cum hactenus non Scotis duntaxat et Anglis, sed et nostris vix sit nota, praestat quod hanc in rem a me pridem adnotatum, non ingrato forsitan parergo, Graecanicis hisce interserere commentariis, tum etiam ut qui apud plerosque invaluit error, a Normannica Balliolorum familia genus duxisse Scoticos ex Balliolis reges, ex eorum animis penitus tandem evellatur. primus ex ea familia quae sedem fixit in Anglia, recensetur ab historicis *Bernardus de Bailleul, in exercitiis militaribus vir experientissimus*, inquit Ioannes Hagulstadensis, qui Stephano regi contra Scotos militavit in eo praelio, quod *Standardi* vocant scriptores, An. 1138 ³⁾ et in altero contra Ranulfum Cestrensem comitem captus

1) Ann. Lucan in Paneg. ad Pison.

2) Senator l. 3 var. Ep. 12.

3) Florent. Wigorn. A. 1138.

fuit A. 1142. a Bernardo isto aedificatum castellum in Brigantibus tradit¹⁾ Camdenus, in dioecesi Dunelmensi, ad Tesim amnem, quod a conditore Bernardi castrum, vernacule autem *Bernard-Castle* nuncupatum est. Bernardo²⁾ uxor fuit Mathildis, ex qua liberos sustulit Ingerrannum, Widonem, Eustachium et Bernardum, praeterea Hatwildim filiam, uti constat ex diplomate Warini episcopi Ambianensis A. 1158, quo antistes ille donationem approbat a Bernardo de Balliolo, *milite strenuo*, quorundam altarium Cluniacensi factam monasterio: assensum praebentibus Bernardi fratribus, ipsa Mathilde coniuge, liberisque praedictis. exstat³⁾ praeterea eiusdem Bernardi aliud diploma Parisiis exaratum coram Eugenio summo pontifice et rege Franciae in domo templi A. 1146 quo reditus quosdam in Anglia fratribus militiae templi assignat, Ingerranno filio concedente et consentiente. *Ingerranni* nullam amplius mentionem fieri comperio. *Wido*⁴⁾ vero, Bernardi filius alter, subscribit diploma Henrici I regis Angliae pro S. Vulmari monasterio in Bononiensi comitatu. *Eustachii*⁵⁾, Bernardi perinde filii, meminit charta Ioannis regis Angliae in Monastico Anglicano. *Bernardus* denique, ultimus Bernardi I filius, pro Henrico II Angliae rege contra eosdem Scotos dimicavit sub A. 1174, uti produnt Rogerus Hovedenus et Ioannes Bromptonus, qui Bernardo *viri nobilis et magnanimi* elogium tribuit. Bernardum hunc a priore diversum esse suadet temporum ratio, quod etiam arguit Bernardi II diploma, quo ecclesiae de Castello Bernardi et de *Mideltun* sanctae Mariae Eboracensi monasterio concedit, *quas tempore patris sui fuisse tantum capellas* ait, ex his enim liquet non ab illo conditum castrum Bernardi, sed a parente, quem abavum Ioannis Scotorum regis vocat Camdenus. floruerunt praeterea in Anglia ista ferme, qua Bernardus II, tempestate illustres aliquot ex Balliolana gente viri, quos ab eodem stipite, hoc est, a Bernardo I vel potius a Bernardi parente, prognatos conicere est: *Osbertus*⁶⁾ nempe, qui sub Rogerio Warvicensi comite floruit, *Guillelmus*, sub Turstino Eboracensi antistite, *Ioscelinus* denique et *Odo de Bailleul*. *Ioscelinum*⁷⁾ cum ceteris Angliae proceribus, qui avitas Anglorum, ut appellabant, observationes tuebantur acrius, sacris interdixit d. Thomas Cantuariensis archiepiscopus, memoratur ille in tabulis aliquot regis Henrici II in Monastico Anglicano.

1) In Brit.

2) Biblioth. Clun.

3) Tom. 2 Monast. Anglic.

4) Tom. 1 et 2 Monast.

5) Tom. 2 p. 510.

6) Tom. 2 Mon.

7) Ioan. Sarisb. Ep. 159, Rad. de Diceto, Hoved. Baron. A. 1167.

Odo ¹⁾ vero recensetur inter Bellalandsensis monasterii, ut vocant, benefactores sub ea tempora. Bernardi II filii fuerant Hugo et Bernardus. *Hugonis de Bailleul* non semel meminit Mathaeus Paris. sub A. 1216, qui *Castellum Bernardi de eius feudo* fuisse diserte ait. huic rex Angliae Ioannes regni limites tuendos tradidit contra Alexandrum Scotorum regem, qui in Ludovici Franciae regis filii partes ultro concesserat. ab Hugone prodiere *Alexander de Bailleul* Chilami dominus, *Henricus* et *Guido*. Henrico, cuius excessum sub A. 1246 annotant Parisius et Mathaeus Westmonasteriensis, uxor ²⁾ fuit Agnes Willelmi de Valentia comitis Pembrochii filia, ex quo coniugio nulla superfuit proles. Guido ³⁾ vero cum Simone de Monteforti Licestrensi comite contra Henricum III Angliae regem fortiter dimicans occubuit A. 1265. existitit etiam Hugoni filia *Lora*, Gilberto de Gand ex Flandriae comitibus genus ducenti nupta. Lorae etiam fortassis soror fuit *Ada de Bailleul*, uxor Rogerii Filii-Ioannis seu *Fitz-Iean*, quem extinctum A. 1249 auctor est Parisius. *Alexander de Bailleul* ⁴⁾, primogenitus Hugonis filius, ex Isabella de Dover, quae comitissa de Assolin in veteri diplomate indigitatur, binos procreavit masculos, *Ioannem* scilicet regem Scotiae et *Thomam de Bailleul* patrem *Christinae de Bailleul*, quae Ingerranno Gai-nensi, Codiciaci in Gallia toparchae, nupsit. *Ioannes* dominus de *Bailleul* ducta in uxorem Dornagilla, Alani Scotiae constabularii ex Margareta Davidis de Scotia Huntindonensis comitis primogenita filia, Galewsiae illius iure dominus fuit: crebroque hoc P 214 titulo et appellatione ista occurrit apud scriptores Anglicos ab A. 1236 ⁵⁾. extincto demum absque prole Alexandro Scotorum rege, cum gravis de regni successione exorta esset contentio inter eius haeredes, maxime inter Ioannem Balliolum et Robertum Brusium, expenso discussoque utriusque iure, ab Edwardo I Anglorum rege, delecto controversiae arbitro, Scoticum regnum Ioeni addictum est A. 1293 ⁶⁾. sed subortis mox Anglum inter et Scotum dissidiis, Ioannes in Edwardi potestatem venit regnoque privatus ab eodem in praedium Balliolense in Gallia amandatus est et quorundam praelatorum curae custodisque contraditus, quo in loco reliquum vitae exegit obiitque tandem post annum 1327 proinde in extrema senectute, ut ait Buchananus ⁷⁾, et centenario maior, cum ab A. 1236 arma induisset resque varias

1) Tom. 1 et 2 Mon., Math. Westm. A. 1211.

2) Rad. Brooke.

3) Knighton.

4) Will. Torn.

5) Walsingh. Chr. Flandr. c. 88.

6) Will. Westmon. An. 1199, Walsingh., Knighton.

7) Buchan. l. 8.

gessisset, ut auctor est Parisius. universa ¹⁾ interim quae in Anglia possidebat praedia fisco addicta sunt, exceptis aliquot quae ad Antonium Dunelmensem episcopum, tamquam comitem palatinum, caduci iure sunt devoluta, in quibus existit Castrum Bernardi, quod nova aedificiorum et structurarum accessione auxit. orta ²⁾ deinde regem inter et episcopum controversia, concessum illud est Warwicensi comiti. Ioanni ³⁾ Scotorum regi unicus superfuit filius *Edwardus*, cui dum adhuc regno potiretur, Ioannam Caroli Valesiae comitis filiam primogenitam desponsarat parens sub An. 1295 ⁴⁾, pactis in dotem seu dotalitium, ut vocant, 1500 sterlingorum libris in Balliolo, Damperta, Helicurte et Hornayo in regno Franciae, et aliis in Scotia praediis percipiendis, quae quidem praedicta in Gallia praedia in Vinemacensi pago et Pontivensi comitatu paucis a se invicem divisa intervallis sita sunt. verum parente in ordinem redacto, infecta remansere nuptiarum pacta. ⁵⁾ extincto post haec 6 Id. Novemb. A. 1327 Brusio rege, qui Davidem filium diadematis haerodem reliquerat, *Edwardus* aliquot Scoticorum procerum ope, atque adeo ipsius Angliae regis fultus auxilio, Scoticum invasit regnum sub Augustum mensem A. 1330 ac 5 Kal. Octob. proxime insequentis anni coronatus ⁶⁾, eo nomiae fidem deinceps praestitit *Edwardo* III Angliae regi 14 Kal. Iul. A. 1334 in publicis apud Eboracum comitiis. nec diu perita potitus dignitate, regno exactus et iure omni in illud suo in eundem *Edwardum* Angliae regem seu, ut alii volunt, *Leonellum* *Edwardi* filium transcripto, 8 Kal. Febr. vel; ut quibusdam placet, Epiphaniae die festo A. 1356, extremum tandem diem obiit ad Duncastriam An. 1368 ⁷⁾. ex eadem praeterea Balliolana familia Anglica memoratur *Radulfus*, qui sub Ioanne Varennensi comite vixit circa A. 1300. *Simon* vicecomes Clamorganensis eadem tempestate ⁸⁾ et *Edwardus* quem Angliae rex *Edwardus* Warwicensi praefecit oppido sub An. 1333. extincto porro improle *Edwardo* Scotorum rege, exorta est de illius in Francia bonis controversia, ac de Balliolo praesertim, inter *Radulphum* de Codiciaco Montis Mirabilis toparcham, *Catharinam* Atrebatensem Albae Marlae comitissam et *Hugonem* de Melleduno Antoini dominum uxoris iure; cessitque tandem Balliolensis castellaniam *Radulpho* ⁹⁾, ut *Christinae de Bailleul*, *Edwardi*

1) Godwinus in Praesnl. Angl.

2) Tom. 2 Monast. p. 846.

3) Walsingh., Knighton., Buchan., Tilletius.

4) Chartophylac. Reg. Laetae Escosse tit. 1.

5) Froissart. 1 vol. c. 21, Chron. Flandrens. c. 71.

6) Walsingh., Knighton.

7) Tom. 2 Monast.

8) Froissart. 1 vol. c. 27 90 138, Chr. de Flandr.

9) Duchesnius in Hist. Codic.

patruelis ex filio nepoti, qua ille potiebatur An. 1370. ex praedictis iam satis superque constare arbitror Balliolenses Anglos Scotosque non a Normannica eisdem nomenclaturae familia produsse, sed ex ea quae in Vinemacensi agro floruit et Picardia, ubi praedia de *Bailleul*, de *Dampierre*, de *Hellicourt* et de *Hornay* possedit. Balliolum, quod genti appellationem dedit, tenet hodie domus Melunia seu de *Melum*, Dampetram et Hornaiaum Ramburea, Hellicurtim denique Rouhalda seu Gamachia ex Carolo VII

P 215 Franciae regis dono Ioachimo Rouhaldo Franciae marescallo sub annuo censu facto. quod quidem castrum a Balliolorum haeredibus emerat antea Edwardus Angliae rex et comitatu Pontiveni adiunxerat. sed et hoc notandum ab eodem Hellicurtensi praedio fluxisse Balliolanae familiae symbolum seu clamorem, ut vocant, militarem, qui vulgo Scotie regibus in universum adscribitur a socialibus nostris, qui Ioanni et Edwardo Balliolis proprius fuit, nempe *Hellicourt en Pontieu*. ex quo perperam et infeliciter satis Vignerius sub A. 1286, Crucimanius in *Bibl. Script. Gallic.* p. 528 et Sauvagius ad *Chronicon Flandriae vernaculum* c. 38 Haricuriae dominos fuisse Balliolos hariolati sunt. gentis Balliolae Vinemacensis arma et insignia varie efferunt libri, quos vocant Provinciales. manuscriptus Scoticus qui penes me est, scutulum argenteum in miniata area assignat. alter Gallicus scutulum argenteum, tertius Armeniaco distinctum vellere facit. Duchesnius denique scutulum rubrum in Armeniaca area attribuit.

p. 74 v. 12. Ζόμπου] eadem habet Scylitzes, qui a Bryennio pleraque hausit quae in Michaële Duca refert, quem nec hoc loco exscribere est animus, nec in aliis, ubi cum Bryennio consentit, ne nimius sim. id satis erit semel monuisse.

p. 81 v. 12. Ἀρτουχ] Infra n. 18 Ἀρτατούχ, idem forte qui n. 21 et Annae p. 4 Τβυταχ. fuit Artach ortu Turcomanus, a quo Artacidarum prodit familia. is anno Heg. 488, Chr. 1075 una cum Tageoldulo, Aleppi seu Berrhoeae toparcha, Solymanum Nicaensem Sultanum de medio sustulit, ut narrat El-Macinus.

p. 87 v. 20. χρημάτων ἠπόρει] Comparanda coniux cum coniuge seu cum Bryennio Anna, quae ex fusioribus mariti commentariis pleraque per synopsis attigit, quae habet l. 1 Alexiadis.

p. 93 v. 21. Μαύρηξ] De quo ad Alexiad. p. 107.

p. 99 v. 4. Κωνσταντῖνος] Constantinum hoc loco et l. 1 n. 6 appellat, qui ceteris scriptoribus Leo nuncupatur. v. not. ad Annae p. 112 et stemma Comnen.

p. 100 v. 22. Χωροβάτοι καὶ Διοκλείς] Bellum hoc Servicum prosequitur Scylitzes p. 851 et seq., ut et Anna l. 1. v. not. ad p. 40.

p. 101 v. 16. Μιχαὴλ πηρουλλάριος] Qui patriarcham egit post Alexium, imperantibus Monomacho, Theodora, Stratiotico

et Isaacio Comneno, de quo multa cardinalis Baronius in Annal. Eccl. et Leo Allatus dissert. 2 de libr. Eccl. Graecor. et l. 2 de Eccl. Occid. et Orient. consens. c. 9.

p. 102 v. 6. *δοῦλα τῆς Βουλγάρων χώρας*] Debellata a Basilio imperatore, et in provincias formam redacta Bulgaria a praefectis ducum titulo et dignitate instructis coepit administrari. hos inter Nicephorum Carentenum et Damianum Dalassenum, Michaële Duca imperante, memorat Scylitzes. Nicetam eodem perfunctum magistrata, cum nostri Hierosolymitanam expeditionem primum sunt aggressi, testantur Albertus Aq., Willelmus Tyrius et Thwroczius. Nicetae successorem Ghus nescio quem nominat idem Albertus l. 8 c. 34.

p. 106 v. 8. *αὐτοῦ ὀμνηνέτιδος*] Andronici istius uxoris meminit Gregoras l. 9 et ab ea instauratum de novo Chorae monasterium Constantinopoli scribit. v. praeterea Annam p. 166.

v. 18. *τριῶν γὰρ θυγατέρων*] Duae ex tribus Andronici Ducae filias hic recenset Bryennius: tertia fuit Anna Ducaena Georgii Palaeologi coniux. Anna l. 2.

p. 107 v. 8. *Ἀργυροῦ*] Quis ille Argyrus, pluribus discipulam in Familiis Byzantinis, ubi de Argyrorum familia.

p. 112 v. 4. *Κατζαμουίντης*] An idem cum Castamonita, de P 216 quo Anna p. 195.

p. 115 v. 4. *Φρούριον*] V. not. ad Villhard. n. 86.

v. 6. *διίβαινον τὴν γέφυραν*] Pontis istius meminit Cinnamus l. 2. plura etiam de illo congesimus ad Villhard. n. 85.

p. 118 v. 19. *Σολυμάν ὁ τοῦ Κοιτουλμούς υἱός*] Iconiensium Sultanorum originem hactenus incertam vixque notam nobis tandem aperit Bryennius. Solymannum enim veterem uti a Tyrio appellatur, a quo ceteros, qui in Lycaonia, Cappadocia aliisque Asiae provinciis imperitarunt, toparchas Turcicos derivari constat, non ex eadem modo qua supremi Turcorum Sultanum gente ortum duxisse docet, verum etiam quo illos consanguinitatis gradu attigerint. a Cutlum quippe, quem etiam cum Scylitze et Zonara *Κοιτουλμούς* et *Κοιτουλμούς* vocat, Solymannum Nicaeensem Sultanum prognatum refert. Cutlumus vero Tangrolbeci Sultani patruelis fuit seu, uti scribit l. 1 n. 10 et ex eo Scylitzes, Tangrolbeci patris filius, proinde Salgeuci ex filio nepos. id praeterea firmat Scylitzes, cum sit Ibrahimum Tagrolbeci fratrem Cutlumi fuisse *ἀνέψιον* seu patruelem. Cutlumus porro El-Macino A. Heg. 477, Chr. 1084 et insequenti *Ptolomeus* nuncupatur, vocabulo haud multum abludente, si primus immutetur apex, ubi Solymanni parentem exserte vocat. atque ex his non mediocriter falli deprehenduntur Zonaras, Tyrius et Aithonus. ac Zonaras quidem, qui Cutlumum Tagrolbeci *ἀδελφόπαιδα* seu ex fratre nepotem facit; Tyrius vero l. 3 c. 1 et Aithonus c. 15, qui Solymannum nepotem fuisse scribunt Guedadolduli Albae Ar-

senali Sultani, cui Tyrius Belsetofi, Aithonus Aspasalemi nomen tribuunt. enimvero ut Cutlumus eiusque filii quinque (tot enim assignat liberos Cutlumo Scylitzes, quos inter Solymannum et Masourium recenset Bryennius) Lycaoniam, Cappadociam et Bithyniam occuparint, fuse satis enarrat Zonaras in Romano Diogese et idem Scylitzes in Botaniata. incertum tamen prorsus relinquitur, quando et quo imperante Nicaea Bithyniae metropolis, in qua regni sedem seu, ut Anna loquitur l. 3 p. 95, τὸ σουλτανέκιον constituisse Solymannum testantur passim scriptores, in Turcorum concesserit potestatem, cum id nemo hactenus prodiderit. certe licet quod a Bryennio l. 3 n. 16 17 18, Scylitze, Zonara et aliis traditur, a Nicaeensibus exceptum Botaniatam et imperatorem acclamatum, perspicue evincat hac tempestate, hoc est, sub A. Chr. 1078, Nicaeam Graecis paruisse, illo tamen imperante Turcos agnovisse dominos videtur indicare idem Bryennius l. 4 n. 2, dum scribit Botaniatam imperatorem factum legatos misisse ad Solymannum et Masurum, τοὺς τῶν Τούρκων ἐξάρχοντας ἐν Νικαίᾳ διατρέβοντας, qui tum Nicaeae debebant, sane cum Solymani veteris regia exstiterit, Nicaeam oportet ante illius excessum, qui anno demum 1085 contigit, in Turcorum ius venisse.

p. 124 v. 15. ἐν τοῖς τῶν Πουφριανῶν παλατίοις] De hoc palatio ad Chalcedonem agunt Sozomenus, Socrates, Nicephorus Call., Cedrenus, Glycas et alii, locis a me indicatis in Observ. ad Villhard. n. 68.

p. 125 v. 17. ἐνθα καὶ δάμαλις λιθίνῃ] V. Petrum Gyll. l. 3 de Bosp. Thrac. c. 9.

p. 126 v. 13. ἀγχοῦ τῆς Σιδηρᾶς] V. notata ad p. Alexiad. 54.

v. 19. πρὸ τῶν πυλῶν τοῦ τεμένους] Apud Graecos quippe, ut et hodie apud Latinos, celebrantur sponsalia ante portam ecclesiae. Euchologium Graecorum: μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν, τοῦ ἱερέως ἐστῶτος ἐν τῷ θείῳ ἱερῶτι, παρίστανται οἱ μέλλοντες ζεύγυσθαι πρὸ τῶν ἁγίων θυρῶν etc. quo tum tempore fiebant eiusmodi donationes, quas *dotis* nomine nuncupant practici. regiam maiestatem l. 2 c. 16, Glanvilla l. 6 c. 1 et Bracton l. 2 c. 39: *dicitur dos vulgariter id, quod liber homo dat sponsae suae ad ostium ecclesiae tempore desponsationis. donec faits à portes de monstier* in Stabilimentis S. Ludovici l. 1 c. 11 18 19 et 113.

p. 127 v. 4. τριγαμίαν] Tertiae quippe nuptiae legibus et conciliorum canonibus vetitae. v. can. 3 et 7 Neocaesar. Syn., Leo. Nov. 90, Constant. Porph. Nov. 13 latam A. 920, Balsam. in Epist. Basil. ad Amphil. c. 4 et in Nomac. Photii, Ius Graeco-Rom. t. 1 p. 497. scitum illud Nazianzeni vel Clementis: τὸ πρῶτον συνουσιάζιον νόμος, τὸ δεύτερον συγχώρησις, τὸ τρίτον παρανομία,

τὸ τέταρτον χοιράδης βλος. quin etiam Athenagoras ipsas secundas nuptias *εὐπρεπῆ μοιχείαν* appellavit. v. epistolam Nicolai patr. Cp. apud Baron, A. 912 in appendice tom. 10 et Guidon. Carmelit. de Haeresib. Graecor. c. 8.

p. 133 v. 3. *Δαμοκρανίας*] Meminit eiusce oppidi seu potius *προασταίου* Cantacuzenus l. 3 c. 84, quod urbi Constantinopolitanae, Rhegio, Athyræ et Selybriæ proximum, proinde in Thracia fuisse indicat. illud vero quod τοῦ ἀρχαγγέλου seu d. Michaëlis templum eo in loco exstructum ait Bryennius, videtur aedes illa esse, quam Procopius et Theophanes ad littus Anapli, quod ex Ponto ad dextram navigantibus occurrebat, statuunt, a Constantino M. condita et a Iustiniano de novo instaurata. vide Petr. Gyllium l. 2 de Bosp. Thrac. c. 10.

v. 17. *Χωματηνούς*] De Chomatensis et Athanatis abunde diximus ad Alexiadis p. 92.

p. 139 v. 11. τὸ τοῦλδον] De huius vocis significato multa Rigaltius et Meursius in Gloss. et Fabrotus ad Cedrenum, quae non exscribo. tantum moneo videri nostrum *toudis* aut *taudis* inde appellatum, quod pro quarumpiam rerum incomposito aggero, qualia fere sunt exercituum impedimenta, quae nullo ordine in castris iacent, usurpant Monstrelletus 1 vol. c. 238, 2 vol. p. 38, 58, Gruellus in Hist. Arturi ducis Britan. p. 92 94, Philippus Ravestanus in Tacticis et alii passim.

p. 147 v. 10. *Φιλοπάτιον*] Fuit Philopatium non solum amoenus et arboribus undique consitus locus et aquis e fonte proximo manantibus irriguus ad urbis muros *χερσαλοῦς* et ad portam auream, sed et palatium, quod ibi aedificatum erat, Philopatii perinde nomine nuncupatum, uti multis sat probavimus ad Villharduinum n. 93. loci situm et amoenitatem complexus est Cinnamus l. 2, scribens fuisse *ἀμφιλαφῆ χώρον καὶ ἐπίχλοον ἀπανταχῆ φέροντα τὸ πρόσωπον*. neque alio respexit Theophanes in Leone Armenio, dum ait Crumum Bulgarorum regem Constantinopolim obsidentem, celebratis more gentis suae ad portam auream sacris, *ἐν τῷ πρὸς θάλασσαν λιβαδίῳ*, suum in eandem contorsisse spiculum. sed prae ceteris Philopatii descriptionem ex Arnolde Lubecensi a nobis allatam illustrat Odo de Diogilo abbas Sen-Dionysianus l. 3 de Profect. Lud. VII regis Franc. in Orient. *erat, inquit, ante urbem murorum ambitus spatiosus et speciosus multimodam venationem includens, conductus etiam aquarum et stagna continens. inerant etiam quaedam fossa et concava, quae loco nemorum animalibus praebebant latibula. in amoenitate illa quaedam palatia nimia ambitione fulgebant, quae imperatores ad iucunditatem vernorum temporum sibi fundaverant.* iam vero quod de palatio Philopatiano subdit, firmatur iis Cinnami verbis: *ἐν δὲ τῷ κατάντικῳ τειχέῳ βασιλικῷ γεγονώς ἐνδιατήματι, ὃ Φιλοπάτιον ὀνομάζομεν.* eiusmodi loca venationi com-

moda et septis circumclusa, quibusque adiuncta erant palatia, *παράδεισος* appellabant Persae, uti scribunt Xenophon l. 1 et 9 de Instit. Cyri, Dio Chrysost. Orat. 3 de Regno et Zosimus; describuntur vero ab Ammiano l. 24.

p. 148 v. 12. *Μαύρον ὄρος*] Sic appellabant citerioris aevi Graeci Taurum montem in Cilicia et Armenia, ut auctor est Phocas in Descript. Terrae Sanctae c. 11 et Scylitzes in Nicsphoro Phoca. Mauri montis meminit etiam Anna l. 13 p. 412, Pachymeres l. 4 c. 12 l. 5 c. 24 et Phrantzes l. 3 c. 27. *Montenegro* vocari hodie aiunt.

P 218 p. 151 v. 8. *πῶ ὁ τραυλός*] V. notas ad Alexiadis p. 19. ceterum Alexii Comneni magni domestici ante imperium capessitum Nicephori Botaniatae auspiciis res praeclare bello gestas multis prosequitur Guillelmus Apuliensis l. 4 atque inprimis Bryennii et Basilacii clades et strategema, quo Alexius deceptum Basilacium in suos coniecit casses, hisce versibus commemorat:

— *senex quidam regni Nicephorus habenas sumpserat, ignavus bello, tamen ingeniosa mente sagax, contra furtiva pericula cautus, imbellis metuens plusquam metuendus habetur. militiae princeps sustentat Alexius illum, astuta ratione vicens et strenuus armis, pectore clarus erat clarisque parentibus ortus. annos iste suae plures aetatis ab ipso flore iuventutis primaevae duxit in armis. si quid oportebat fieri grave, non dubitabat imperio sancto sibi praecipiente subire. hostes imperii Basilacius atque Briennus, insignes Graeci, bellis opibusque potentes, hoc duce sunt victi, victori cessit uterque. nam sibi dum longe non congregaretur ab urbe, bellando victus cedit, capiturque Briennus: victus Alexina cessit Basilacius arte, alter in alterius congressum dum properaret. proxima castra die cedente locantur utrimque, nocte fugam prudens simulavit Alexius illa. castris dimissis, neque tota remota suppellex eius erat, quaedam tentoria fixa manebant. haec dimissa fugae, iumenta quoque luce sequenti effecere fidem, castrisque relicta supelles. contra se nullos ubi vidit adesse paratus hostilis belli, castris sine gente relictis circumquaque suis Basilacius imperat ire, si quos excipiant ab equis vel gente tumultus, ut sibi notificent. mussantis nulla cohortis vox, nullus potuit sonus, aut hinnitus equorum*

audiri: sperat Basilachus omnia tuta, atque suis hostem pro viribus expavescit credit inesse fugam. coenantiem crapula somno aggravat et castris non tota quieta iacebat. callibus occultis advectus Alexius hostes irrumpens subito perterruit. his quia noctis obstabant tenebrae, nusquam loca tuta patebant, spes est nulla fugae, capiuntur et interimuntur. his sopor et vini dederat violentia multa segnitiam, nec abire valent, nec ad arma reverti. lumine privatus Basilachus et tibi captus legatur, nihil ipse videns, Nicephore, videndus, imperio cuius praesumpserat esse rebellis. impiger et cautus sic victor Alexius hostes imperii multos armis superavit et arte.

p. 159 v. 20. κλοῦ κλοῦ] Cum eiusmodi explosione eunuchis P 219 aolum, ut satis indicat Bryennius, illuderent Byzantini, propriam et peculiarem isti potissimum hominum generi fuisse oportet, qua scilicet scilicet semivirorum vitia et defectus, quibus distinguuntur a ceteris hominibus, sugillabant, viri nempe exsectionem vel imberbe mentum vel denique vocem exilem et gracilem. sed vix est ut ex hisce castratorum vitiis quodpiam denotasse Byzantinos censeam. nec enim placet eorum sententia, qui putant non tam venae ipsius, ut verbo Martialis utar (l. 4 ep. 66 et l. 6 ep. 49) exsectionem, quam mittendae urinae castralis et exsectis omnino, senio praesertim confectis, familiarem modum ludibrio isto exsibilasse, in quibus aiunt diducto laxatoque prae aetate spinctere, emissam guttatim urinam eum reddere sonum, quam inversae lagenae solent efficere, quod in ceteris, uti volunt, viris secus se habet, in quibus οὐροσ ipso venae meatu et canali longius emittitur. vetus epigramma de rustico ebrio, qui amphoram vinariam fregerat, l. 4 Epigr. vet.:

*percutit et frangit vas, vinum defluit, ansa
stricta fuit, glut glut murmurat unda sonans.*

verum itane se res habeat, medicorum filii disquirant. quid si per κλοῦ κλοῦ Graeci posterioris aevi vocabulo forte apud vulgus recepto pro κλωθε, spadones et eunuchos sugillarunt, cum praecipuum illorum fuerit munus cum feminis versari, puellarum et nuptarum invigilare custodiae et ut ait Corippus:

conservare domum sanctumque intrare cubile,
ita ut Byzantini imbellem et effeminatum istum ducem ad lanarum pensa, ut eunuchum decebat, ablegarint, quemadmodum olim Sophia Augusta Narsetem spadonem Italiae praefectum et Claudianus Rufinum eunuchum his versibus:

— — — *quid te turpissime bellis
inseris, aut saevi pertentas pallada campi?*

*tu potes alterius studiis haerere Minervas,
tu telas, non tela pati, tu stamina nosse,
tu segnes operum solere urgere puellas,
et niveam dominae pensis involvere lanam,
arma relinque viris.*

sed non est cur ad coniecturas recurramus, cum ipse se offerat caporum, id est, gallorum castratorum seu *seminarium*, uti vocantur a Varrone, glocitus, quo illi utuntur maxime, cum iis subduntur pulli gallinacei incubandi et conducendi. Guillelmus Brito ord. fratr. minorum in Vocabulario ms.: *gallus gallinaceus dicitur, qui quasi gallina nutrit pullos, quia mulieres solent ei deplumare ventrem et fricare cum urtica, quia taliter urticatus, libentissime cubat super pullos et nutrit eos, sicut mater et gressat sicut gallina.* capos vero vel capones eunuchos per ludibrium appellari vulgo solitos nemo nescit: Luithprandus in *Legat.*: *ipsi vendunt, ipsi emunt, ostia ipsi claudunt, ipsi aperiant, ipsi dapiferi, ipsi agasones, ipsi capones: sed hic capones volui scribere; verum res ipsa quae vera est, veritatem etiam volentem compulsi scribere: dicimus enim quia capones sunt, id est, eunuchi, quod canonicum non est.* ita *cappos* nuncupari Iudaeos opinatur Sirmondus in *Capitul. Caroli C. tit. 43 §. 33: de cappis et negotiatoribus videlicet ut Iudaei dent decimam et negotiatores Christiani undecimam.* scilicet ob περιτομήν, seu circumcisionem. nam, ut ait S. Ambrosius in *Levitic. c. 12: viros circumcissione signatos etiam opprobrio et illusionem dignos arbitrantur gentiles.* secus tamen de cappis istis censent Bosquetus ad l. 13 Regesti Innoc. III pp. *Epist. 50 et Marca l. 1 Histor. Beharn. c. 16 n. 9.*

p. 162 v. 20. τὴν ἄμνην] *Ascania* dicitur Straboni l. 12. describitur vero passim a Tudebodo, Alberto Aq. et aliis rerum Hieros. scriptoribus, ubi de Nicaea a Turcis obsessa agunt. vide Ius Graeco-Rom. tom. 1 p. 92.

INDEX HISTORICUS.

A.

Abrytani 26, 12.

Acclamations militares ad Alexium 61, 2.

Acies Romana a Turcis caeditur 41, 20.

Adrianopolis 108, 18. 144, 21. 157, 9.

Aetus 149, 19.

Africa 26, 9.

Agareni 163, 12.

Alania, Alani 56, 7. 72, 14. 83, 20.

Alani cur deserant Palaeologum 83, 23.

Alexius Comnenus Botaniatis imperium aegre fert 6, 4. ambos Constantinos Ducas conciliare Botaniatae frustra conatur 7, 12. cur Botaniatae et eius ministris suspectus et invisus 8, 7. edicto iubetur exulare, sed imperator sententiam revocat 8, 15. ab imperatore bellis difficilibus praeficitur ut pereat 9, 9.

Bryennium et Basilacem vincit 9, 23. ingratae vices pro benefactis Alexio redditae 10, 13. ad imperium arripiendum compellitur 11, 2. Adrianopoli imperator proclamatur 11, 17. cuiusnam partem imperii communicet 11, 19. a Botaniatae ius eius ad imperium agnoscitur 12, 11. illius coniux e Ducarum familia 12, 20. illius successor 13, 18. quam iuste sumpserit imperium 14, 3.

Alexius Ioannis Comneni socer unde Charon dictus 19, 4. eius mira in-doles 24, 17.

Alexius in exercitum Diogenis imp. vadit 34, 18. sed ad matrem lugentem remittitur 35, 5.

Alexii cum fratre militantis alacritas 58, 4. illius e castris utilis eruptio 60, 7. eius periculum et eius in eo fortitudo, et ad eum militares

acclamations 60, 10 sq. illo frustra retrahente Romani milites e castris fugiunt 61, 19.

Alexius Theodoti consilio servatus 62, 6. cur non omiserit lorica pedibus incedens 62, 17. Gabadonien-sium in eum benevolentia 63, 5. cur speculi usum recuset 63, 13. Ancyram cur contendat 64, 1. pecunias ad fratrem redimendum parat 64, 11. obsidetur cum fratre in domo rustica a Turcis 66, 22. illius oratio ad obsessos secum 67, 13. eius generositas in Turcos 70, 12. invocatus periclitantem servat 70, 14. Turcos in fugam vertit 72, 8. illius reditus in urbem et laus 72, 17.

Alexius iuvenis adversus Urselium ab imp. mittitur 84, 5. ab ea expeditione mater eum deterret 84, 10. cauta eius bellandi ratio cum Urselio 84, 20. audita Urselii profectio ad Tutachum quid egerit 86, 1. illius oratio ad Tutachi delegatum 86, 19. illius sollicitudo pro pecunia promissa 87, 11. cur ab Amasenis petat pecuniam 88, 15. ad eos Alexii concio 89, 3. simulat Urselii excaecationem 90, 10. imperfectum bellum relinquere recusat 91, 7. arces ab Urselianis captas recipit 92, 1. a matruale Doceano excipitur hospitio 92, 7. vitam visit, a Maurece excipitur et ad templum Deiparae se confert 93, 15. Turcos obiter fugat 94, 17. nave petens Constantinopolim a naufragio eripitur ope Deiparae 95, 5. humaniter Urselium tractat 95, 19. quam benevole ab imperatore excipitur 96, 14. Andronicus et

16

Nicoph. Bryen.

- eius uxor eum generum optant 106, 6. consensum in nuptias suspendit ex matris arbitrio 107, 8. Zoë Constantini fratris imp. soror ei destinatur 107, 22. Irene ei desponsatur ante mortem Andronici 107, 23. imperator id matrimonium turbat, sed frustra 108, 6. quis eum in rebellionem conetur implicare 108, 13. urbem Constantinopolitanam contra Bryennium defendit 115, 21. eius consilium ad opprimendam coniurationem neglectum 122, 6. Constantinum Botaniati commendat 123, 21. illius in Bryennium expeditio 133, 15. eius castra ad amnem Almyrum 134, 21. in eum Bryennius movet 135, 14. eius consilia circa pugnam et modum pugnae 136, 1. illius a suis deserti generosum consilium 138, 18. quid ei fictio mortis Bryennii profuerit 139, 20. Turcorum auxilia quam opportune ei adveniant 140, 8. illius laudes capto ab eo Bryennio 144, 16. Constantinopoli exclusus, ire cum copiis iubetur contra Basilacem 146, 14. illius sagacitas 149, 6. cognito Basilacis adventu e castris prodit accensa lumina linquens 150, 12. cur balbus dictus 151, 20. in Basilicianos ruit et eos fugat 152, 5. illius generositas in hostes et in suos 153, 14. illo sequente fugit Basilaces 154, 4. Illi Basilaces victus deditur 155, 16. illius sapientia et res splendide gestae 156, 3. ab imperatore honoratur 156, 13. Scythas Romanos fines incursantes coercet 157, 8. expeditionem in Melisenum sibi delatam recusat 158, 16. milites Eunucho parere nolentes eum desiderant 159, 9. eum delinire conantur imperatoris ministri 6, 16. illius conatus in imperio conservando in familia Ducarum 7, 9.
- Almyrus fluvius 135, 2.
- Amasea urbs a Diogene imper. occupatur 46, 22.
- Anasia 46, 22. 84. 17. 86, 14.
- Ancyra urbs Galatarum metropolis 65, 14.
- Ancyrae portas noctu fratri Isaacus aperit 65, 18.
- Ancyram cur Alexius contendat 64, 14.
- Andronicus Caesaris filius 41, 4. eius laudes 41, 5.
- Andronicus contra imperatorem Diogenem mittitur et eum vincit 47, 3. illi deditur Chutaturius captus 53, 2. contra Diogenem imper. bellum suscipit 51, 3. improvisus apparet Diogenis exercitui 51, 15. quali gemma a Chutatorio donatus 53, 15. aegre fert Diogenis excaecationem 55, 3. eius pietas et fortitudo 76, 9. cum patre capitur 76, 21. quomodo liberetur 77, 15.
- Andronicus hydropisi citra spem laborat 100, 7.
- Andronicus Alexium generum optat 106, 3. eius filiae quot 106, 18.
- Anna Dalassena cuiusnam filia, et quot habuerat filios et filias 19, 10.
- Anna Comnenorum mater per calumniam accusatur 49, 3. eius constantia in iudicio 49, 12. fertur dubia in illam sententia 50, 3. eius defensio 50, 6. in exilium mittitur 50, 12. ab eo revocatur 56, 2. illius in Manuelem filium suum pietas 34, 1.
- Antiochia 50, 21. 96, 2.
- Antiochiae cur exorta seditio 97, 17. a quo oppressa 98, 22.
- Arabatis Alani generosus animas 70, 20.
- Arabes 26, 1. 29, 3.
- Araxis fluvius 29, 17.
- Artarchus cum exercitu Turcorum pro Michaelis contra Ioannem Caesarem 81, 18.
- Assyrii 26, 8.
- Athos mons 155, 9.
- Atzula 119, 5.
- Azala mons 34, 6.
- B.
- Babylon 26, 7. 30, 18.
- Basilaces in Botaniatom bellum gerens, a quo vincatur 9, 23. capitur 38, 20. frustratus speratis praemiis murmurat 104, 14. mittitur ad capiendum Bryennium 109, 9. foedus cum fratre Bryennii initum frangit, sed victus reconciliatur 109, 22. noctu in Alexium movet 149, 14. vacua Alexii castra intrat 151, 3. fugit Alexio sequente 154, 18. obsessus deditionem abiecit 155, 5. victus Alexio deditur 155, 14. excaecatus ad Champi-

- nam fontem 156, 12. eius milites ex Alexii castris prodeuntes fugati et capti 154, 4.
- Basilacius**, quem errorem commiserit 37, 20.
- Basilus Curtices Manuëlem Basilacis patruëlem capit** 154, 9.
- Belli Romanorum in Turcos principium** 30, 17.
- Berrhoea** 148, 18.
- Bithynia** 33, 19. 43, 12. 118, 8.
- Borila excaecat Bryennium captum** 147, 9.
- Bosporus** 26, 3.
- Botanates in imp. Michaëlem ingratum** 5, 10. illius rebellio 5, 15. illius ministri frustra delinire conatur Alexium 8, 10. cur Alexius ei et eius ministris iuvisus 9, 2. de erudendis oculis Alexio cogitat 9, 4. bellis eum difficilibus praeficit ut perdat 9, 13. ius Alexii ad imperium agnoscit 12, 11. rebellat 117, 13. Turcorum insidias vitat 119, 2. a quibusnam imperator proclamatur 120, 5. Turcos pecunia corrumpit 120, 22. in palatium admittitur 125, 19. quid suadent ei Caesar 126, 15. paraadae sibi populi benevolentiae studet 128, 6. in eum movet Bryennius 129, 21. quam iocundus ei fuerit capti Bryennii nuntius 146, 10.
- Boulerum** 148, 11.
- Bryennius bellum gerens in Botaniatem**, a quo vincatur 9, 23. cladem Basilacii primus discit 37, 20. a Turcis circumventus vulneratur 40, 1. phalangem servat licet vulneratus 40, 3. Slavos domat 102, 8. malevolae in eum obtrecciones 103, 19. eius frater speratis praemiis frustratus murmurat 104, 14. sicarius illi submissus deprehenditur 105, 14. eius frater in rebellionem conatur implicare Alexium 108, 16. quis in eius partes transeat 108, 18. quis ad eum capiendum mittatur 109, 13. insignia imperii recusat 110, 15. Traianopolitani eum proclamant imperatorem 113, 2. tandem purpuram sumit, et recta ad templum Deiparae vadit 113, 14.
- Byzantini prius in Bryennium propensi alienantur ab illo** 114, 17. Ioannes curpalata ab eo versus Constantiopolim missus 114, 11. Scythas fugat et mox cum illis pacem componit 117, 5. in Botaniatem movet 129, 21. ad se legationem stans in acie audit 131, 7. quid legatorum verbis respondet 133, 5. in Alexium movet, et quis ordo illius exercitus 135, 14. eius generositas in Turcos 141, 12. fugit Turcis instantibus 142, 22. a Turcis capitur 144, 14. illius frater et filius Adrianopolim salvi redeunt 144, 19. illius laudes 145, 7. a Borila excaecatur 147, 9. imperator eum consolatur et bonis auget 148, 1.

C.

Cabri 29, 3.

Caesar in Asiam praetextu venationis traicit 57, 3. eius sollicitudo de filii morbo 106, 3. ex Asia in aulam imp. redit 73, 5.

Caesar et Urselius accurate castra muniant 81, 17. uterque capitur 82, 23. quomodo liberati 83, 5.

Caesar fit metu monachus 83, 8. invitatus a coniuratis in fide perstat 121, 23. suadet Botaniatae ut Mariam Michaëlis coniugem ducat 126, 15. cur unus sacerdos id facere recuset, et alter exsequatur 126, 20.

Caesaris morientis sollicitudo 106, 3.

Caesarea 58, 14.

Calobrya 135, 4.

Cappadocia 58, 4. 60, 2.

Carbonitii 27, 8.

Castamon 93, 13.

Castellum S. Georgii 160, 8.

Caucasus 25, 3.

Cedoctus 135, 13.

Celtae 75, 3.

Chaltica 32, 5.

Chalcedon 51, 7. 158, 17.

Charon quis erat 19, 4. eius filia 19, 9.

Chascareus quis fuerit 71, 5.

Chleat urbs Turcorum praesidium 37, 15.

Chorobati rebellant 100, 22.

Chutaturius quasi beneficio Diogenem affecerit 47, 21. cuinam dedatur captus 53, 3.

Comneni cum matre ab exilio revocantur 56, 3.

Comneni fratres opportuno auxilio suos servant 69, 21.

Comnenorum fratrum concordia 19, 17.

Coniuratio in imperatorem Constantinopoli 121, 5. confirmatur 121, 23.
Coniux Alexii e Ducarum familia 12, 20.
Constantinopolis a quo obsessa 114, 11. obsidio solvitur 117, 5.
Constantinus Ducas senior imperii occupandi aleam subire refugit 7, 9.
Constantinus Ducas minor ad imperium oblatum, a populo reicitur 7, 9.
Constantinus Ducas a Comnenis imperator eligitur 22, 13. eius constantia in iure dicendo 22, 20. illius obitus 23, 17. recusat bellum gerere cum Diogene 51, 3.
Constantinus protostrator conatur malis mederi, sed frustra 57, 8.
Constantinus alter Andronici filius subito moritur 80, 13.
Constantinus et Alexius Constantinopolim defendunt adversus Bryennium 115, 22.
Constantinus Michaëlis frater imperium recusat 124, 5.
Constantino Ducae Michaëlis filio imperii pars communicatur 11, 2.
Contostephanus periclitans a quo salvetur 165, 3.
Crispinus Francus Diogenis equitatum fugat 52, 7. frustra eum corrumpere Diogenes tentat 54, 4.

D.

Damocrania 133, 3.
Dioclea 100, 22.
Dioclienses rebellant 100, 22.
Diogenes imp. de ratione belli consultat 35, 15. sana consilia respuit 36, 11. vanis adulationibus temere assentitur 36, 12. illius credulitas 38, 2. a Turcis capitur 42, 11. et multi duces 42, 19. a Sultano honorifice tractatur, et dimittitur liber 44, 13. liberatus quid agat 44, 19. Michaëlem imperatorem acclamari curat Caesar 45, 20. exercitu collecto Amaseam occupat 46, 20. ab Andronico vincitur 47, 12. cum eo pacem tractat Michaëli, sed frustra 48, 12. cum eo Constantinus Ducas bellum gerere recusat 51, 3. illius equitatus a quo fugatur 52, 7. auxilia expectat e Perside 54, 1. frustra tentat corrumpere Crispi-

num 54, 4. a suis proditor 54, 9. Andronico sistitur, veste monastica indutus 54, 15. Michaëlis iussu excaecatur et moritur 55, 11.
Drungarius Constantinus dissuadet Michaëli assumere Bryennium imperii consortem 101, 15.
Ducarum gens e Constantini Magni patruale propagata 13, 8.
Ducarum a familia ad Comnenos imperii haereditas iure devolvebatur 6, 2.
Dyrrhachium Illyrici metropolis 102, 15.

E.

Eruptio e castris utilis Alexii 60, 5.
Eudoxia cum filis post mortem Constantini imperio potitur 23, 19 43, 18. a quo fugetur 46, 8. fit menacha 46, 11.
Eunuchus Ioannes in Melissaenorum mittitur 158, 3. sed ei milites aegre parent 159, 15. Nicaenses ei verba dant 162, 2. Nicaea recedere cogitur 162, 9. a quo e periculo ereptus 164, 15. promittit se adoptaturum Palaeologum 164, 18. ingrattissimus Palaeologum litteris accusat 165, 20.
Eustathius ad inquirendam de Bryennio mittitur 104, 1.
Exercitus sub decem ducibus contra Turcos, a quo missus 27, 14.

G.

Gabadonia 63, 4.
Gabadoniensium in Alexium benevolentia 63, 7.
Galatia 65, 14. 73, 2. 158, 12.
Galicum 149, 18.
Galli stipendiarii ad Ursellium transcunt 75, 3.
Gule 152, 17.

H.

Heraclea Pontica 93, 21.
Honorati 19, 17.

I.

Iberi, Iberia 56, 6.
Illyrici metropolis quas 102, 15.
Immortalium phalanx quas et qua occasione conflata 133, 19.
Imperator Bryennium a Berila excaecatam consolatur et bonis angit 148, 1.

Imperator et logotheta Turcorum
opem implorant 118, 16.

Imperium quam iuste Alexius sumpserit 14, 3.

Imperium recusat Constantinus Michaelis frater 124, 5.

Imperii haereditas ad quos iure devolvebatur 6, 5.

Incendium suburbii Constantinopolis 115, 9.

Indi 27, 5.

Ioannes Alexii successor 13, 18.

Ioannes et Isaacius cuiusdam filii 17, 10. eorum militares exercitationes 18, 5. cur in Studii monasterio diversari sint iussu 18, 11.

Ioannes Caesar expeditionem in Urselium suscipit 74, 3. illius acie ordo 74, 14. pugnans capitur 76, 3. imperium sibi ambit suadente Urselio 80, 21.

Ioannes curepalates a Bryennio versus Constantinopolim missus 114, 9.

Ioannis Comneni virtutes 20, 6. imperium recusat 22, 11. illius uxor frustra illi suadet ut illud accipiat 22, 6. illius mors 106, 4.

Iosephus Trachaniota contra suam matrem obedit imperatori 37, 10.

Irene Andronici filia desponsatur Alexio 107, 11.

Isaacius et Ioannes cuiusdam filii 17, 10. eorum militares exercitationes 18, 5. vide Ioannes.

Isaacius et Manuël Ioannis filii quid agant 24, 15. quomodo educati 25, 4.

Isaacius imperator factus, quorumnam ducem suam fratrem creavit 20, 3. morbo laborans de successore cogitat 21, 1. fit ex Augusto monachus 22, 17.

Isaacius Comnenus contra Turcos missus 57, 22. in Turcos prodit 59, 16. vincitur et capitur 60, 3. a fratre liberatus Ancyram se confert 65, 14. obsidetur in domo rustica cum fratre a Turcis 66, 22.

Isaacius Comnenus dux Antiochie creatur 96, 12. illius calliditas in abducendo patriarcha Antiocheno 96, 19. a Turcis capitur et mox redimitur 99, 5. 99, 7. imperatoris gratiam donis assequitur 156, 16.

Italia 102, 13.

L.

Legatorum ad Bryennium missorum verba 131, 21.

Leontacius Michaelis Andronici filii paedagogus 78, 13. eius fortis constantia 79, 10.

Logotheta Michaellem imp. alienat a patruo ipsius Caesare 56, 18. comprehensus ab Urselio, Botaniatae deditur, exulat et necatur 127, 20. eius molitiones in Ioannem Caesarem 73, 9.

Lycania 73, 3.

M.

Macedones 20, 8.

Manuël Comnenus pacis auctor inter Basilium et Bardam 17, 3. eius filii 17, 10.

Manuël et Isaacius Ioannis filii militiae operam navant 24, 15. quomodo educati 25, 4. cum sororum suarum viris a Turcis capitur 32, 16. Chrysoculo Turco suadet transfugium ad Romanos 33, 9. illius mors 33, 19.

Manuël Basilacis patruellis a quo capitur 154, 9.

Mare a quo purgetur piratis 102, 21.

Maroxus mons 82, 8.

Matrimonium Alexii 107, 11. quis illud turbet 107, 15.

Maurus mons 148, 13.

Mazicertum 36, 22.

Media 25, 7. 36, 1.

Melissenus Botaniatae rebellanti resistit 117, 24.

Metabole 81, 21.

Michael imperator salutatur 43, 18. 45, 20. Eudociam matrem fugat 46, 10. cum Diogene pacem tractat 48, 12. illius iussu excaecatur Diogenes captus 55, 10. a quo alienatur a patruo ipsius Caesare 56, 16.

Michael Andronici filius obses quomodo evaserit 77, 15. Nicomediam portatur 79, 22.

Michael Augustus quem miserit adversus Urselium 84, 5. consortem imperii Bryennium assumere cogitat 101, 7. Illyricos acie vincit 103, 8. imperium ultro deponit 123, 19. monasticum habitum induit et mox metropoli Ephesi fit 125, 20.

- Milites Muchumetis** cur ad Turcos deficiant 28, 20.
- Monachus eunuchus contubernalis** Alexio a matre datus 150, 15.
- Muchumet cuiusnam filius**, et quibusnam imperet 26, 13. quosnam vincat Hunnorum auxilio fretus 27, 2. foede a Turcis vincitur 23, 6. quotnam ducibus et cur eruerit oculos 28, 15. eius milites cur ad Turcos deficiant 28, 20. quonam proelio cadat 29, 6. eius proelium cum Turcis, quo ipse cadit 29, 11.
- N.**
- Nicephoritzes** studio Caesaris promovetur in eius perniciem 56, 12.
- Nicephorus logotheta** Turcorum auxilia implorat 81, 9.
- Nicephorus Melissenus** Turcorum ope imperium usurpat 158, 3.
- Nicephori filii Bryennii** providum consilium 114, 22.
- O.**
- Oratio Alexii ad obsessos** secum 67, 13.
- P.**
- Palaeologus Urselii** atrocitatis opponitur 83, 16. ab Urselio vincitur 84, 2. frustra dissuadet Nicaeae oppugnationem 161, 3. illius consilium stolide ab Eunucho relictum 161, 15. Eunuchum e periculo eripit 163, 15. licet vulneratus siti confecto Eunucho aquam portat 164, 11. Contostephanum periclitantem servat 165, 10. ab ingrattissimo Eunucho litteris accusatur 165, 20.
- Patriarcha Antiocheus** a quo Constantinopolim missus 96, 8. imperatoris litterae illi redditae 96, 20.
- Patricius Stephanus** Mediae praeses cur a Turcis captus et venditus 81, 3.
- Patricii Bryennii** adolescentuli generositas 112, 1.
- Periculum Alexii** et in eo fortitudo 60, 10.
- Petri Tornicii** fortitudo 153, 2.
- Pisarius** Babylonis princeps, a quo victus et occisus 30, 16.
- Proceres Constantinopolitani** novis rebus student 118, 12.
- Prodigentia** rei publicae noxia 123, 11.
- R.**
- Rebellio Botaniatis** 5, 1.
- Romanae aciei** ordo 40, 22.
- Romani a Turcis** caeduntur 41, 21.
- Romani milites** ex Alexii castris fugiunt 61, 20.
- Romani genereose** pugnantes, tandem circumventi caeduntur 76, 1.
- S.**
- Saracenorum** late patens imperium 26, 6.
- Scythae**, audita Diogenis morte, Occidentem infestant 57, 18.
- Scythae et Slavi** Romanas regiones incursant 100, 16. quis eos domuit 102, 5. a Bryennio fugati 117, 5. versus Alexianis in Bryennianos impetum vertunt 139, 3. Romanos fines incursantes a quo coercentur 157, 10.
- Sententia** qualis in Annam feratur, et illius defensio 49, 3.
- Slavi et Scythae** Romanas regiones incursant 100, 17. quis eos domuit 102, 5. vide Scythae.
- Strangolipes** Persidis fit rex 29, 13. Sultanus dictus 29, 20. Babylonis principem vincit et occidit 30, 15. cuiusnam susu copias in Romanos mittat 31, 16.
- Strategema** Alexii Bryennii mortem fingentis quid Alexio profuerit 139, 12.
- Sultanus** quomodo tractat Diogenem imp. captivum 44, 11.
- T.**
- Tarachaniotes** frustra petitis ab imperatore auxiliis in partes Bryennii transit 108, 20.
- Theodoti** consilio servatur Alexius 62, 6.
- Turci** unde orti 25, 2.
- Turci Saracenorum** regionem infestant atrocitatis 27, 9. cur in Persidem migrant 23, 20. qua occasione ausi fuerint cum Romanis bellare 30, 3. illorum belli in Romanos principium 31, 20. Romanos caedunt 38, 18. audita Diogenis morte infestant Orientem 57, 16. Romanos e castris Alexii fugientes insequuntur 62, 41. eos fugat Ale-

xius 69, 11, 72, 12. castra Caesaris et Urselii oppugnant 82, 5. ab Alexio obiter fugati 94, 17. eorum cautissima pugnandi ratio 41, 9. eorum auxilia quam opportune adveniant Alexio 140, 8. Bryennianos in insidias pertrahunt 140, 20. fugant Bryennianos 142, 17. Bryennium capiunt 143, 3.

Tutachus Turca Urselium vinctum Alexio dedit 87, 15.

U.

Urselius ab exercitu recedit cum copiis Francis 59, 6. regiones infestat 73, 1. ad eum stipendiarii Galli transeunt 75, 3.

Urselius et Caesar accurate castra muniunt 81, 17.

Urselius liberatus civitates infestat atrocissimis 83, 12. ad inopiam redactus 85, 21. Tutachum Turcam conciliare sibi satagit 86, 6. simulatur excaecatus 90, 14. illaesis oculis ab Alexio ostenditur matruelli 92, 12. licet arctae custodiae datus ab Alexio humanissime tractatur 93, 5. logothetam capit et eum Botanatae tradit 128, 1. vinctum quis Alexio dederit 87, 15.

Z.

Zoë Constantini fratris imperatoris soror Alexio destinatur 107, 22.

INDEX GRAMMATICUS
AD NICEPHORUM BRYENNIUM
ET IOANNEM CINNAMUM.

- Ἄγαματίας** C. p. 126, 3. ed. Bonn.
ἄγαν cum superlativo C. 37, 13.
 261, 3.
ἀγίστοφος ἐπέλασις C. 7, 1.
ἀδιξίτητος C. 50, 18. 122, 19.
ἀειλογία C. 104, 21.
ἀεσώδωνος B. 90, 17.
ἀλάθητος B. 149, 17.
ἀλείφουσαι χρυσῶ C. 13, 17.
ἀλλοκομαι ἠλώμην C. 180, 1.
ἀλλὰ ὁ δὲ ἀλλὰ C. 65, 4. σὺ δὲ
 ἀλλὰ 66, 4. 85, 23. τὸν δὲ ἀλλὰ
 116, 14 et passim.
ἄ μὲν — τὰ δὲ C. 20, 4. τὸ μὲν
 — ὃ δὲ 42, 19.
ἀμφίγνωμος B. 57, 11.
ἀμφο genitivo casu C. 215, 17.
ἄν cum futuro C. 6, 11. cum opta-
 tivo 67, 23. 68, 14. 71, 1. omis-
 sum 66, 5. 130, 7. abundat 120, 18.
ἀναλίσκω ἠνάλωτο C. 241, 14.
ἀνάπτειν pro ἀνάπτεσθαι C. 109,
 1. 151, 8, ubi nil mutandum.
ἀνενεγκῶν τοῦ πτώματος C. 110,
 12. μετρίως ἀνενεγκῶν B. 164, 16.
ἀνεροθριάστως B. 9, 5.
ἀνέψυχον τοὺς καρπινοὺς C. 145, 3.
ἀνθυπονοσεῖν B. 38, 7.
ἀνοιγνύναι ἀνοιγέσης δίκης C.
 113, 15.
ἀντιβλεπεῖν C. 31, 7.
ἀντιμεταπέω C. 44, 15.
ἀντιπερίειμι C. 41, 13.
ἀντιστρατέω C. 39, 11.
ἀξιεπαίνετος B. 33, 14.
ἀξιόχρεος pro ἀξιόχρεως C. 280, 2.
ἄπασαι πόλεων C. 178, 6.
ἀπειροκλήθης C. 236, 16.
ἀπεμπολεῖν i. q. ἀπεμπολῶν B. 31,
 12.
ἀπλώσαι ἀγῶνα explicare certamen
 C. 155, 8.
ἀποθρίξασθαι C. 151, 10. 269, 21.
ἀποκαθιστᾶν B. 14, 11.
ἀποστέλλειν ubi expectes ἐπιστέλ-
 λειν C. 78, 3. 248, 21. 285, 7.
ἀπρόϊτος C. 42, 14.
ἀρροφαιρίζειν τῆς ἔδρας C. 52, 23.
ἀρεϊκός C. 97, 23.
ἀρμοδιώτατα προσφωνεῖν C. 221, 6.
ἀρχιερατικός C. 229, 7.
ἀρχιζουπάνος C. 102, 23.
ἀσεκρήτις, ὁ, secretarius C. 290, 15.
ἀυγίξεσθαι C. 205, 19.
αὐξάνειν augeri C. 45, 18. 228, 5.
ἀφαί λύγων C. 145, 12.
ἀφιστᾶν C. 121, 24.
ἀχειροποιήτος B. 94, 7.
βαθύγνωμος B. 56, 15.
βάλλεσθαι δειλία C. 153, 22.
βαρβαρογενής C. 129, 21.
βαττολογία C. 246, 7.
βραδύγλωσσος B. 73, 21.
δὲ post τε C. 57, 9 (ubi nil metas-
 dum).
δείκνυμι ἐδείκνυσαν C. 122, 15.
δεῖν pro δεῖον C. 206, 17.
διακεκομμένη φωνή B. 73, 21. 112,
 19.
διακηρυκεῖσθαι proclamare C
 45, 9.
διακνύβερησις B. 8, 6.
διαμνηκτριζέειν C. 177, 3.
διὰ πολλῶν multo post C. 31, 9.
διαρῶνχεσθαι (corruptam voc.) C.
 68, 5.
διαχειμερίζειν C. 133, 16.
διένεξις dissidium C. 117, 19.

- διενίστασθαι *obscure* C. 66, 6.
 140, 22.
 διεννοεῖσθαι C. 186, 5.
 διεξίτητος C. 47, 5. *cf.* 50, 18.
 διακπεύειν B. 134, 10.
 διακολάβος C. 277, 6.
 διοικεῖσθαι *θάρσει* C. 62, 11.
 διομλιεῖσθαι C. 251, 19. 267, 21.
 διονηρηεῖσθαι C. 239, 16.
 δουλοκρατεῖσθαι B. 126, 1.
 δρόμων *navis cursoria* C. 31, 3. 79,
 1. B. 20, 22. 124, 16.
 δυσαντίβλεπτος C. 243, 2.
 δυσδιεξοδευτος C. 221, 20.
 δυσκλήρημα C. 99, 12.
- ἰδάφιον C. 220, 20.
 εἰμι] ἰσαίται C. 278, 17. B. 87, 3,
 124, 7.
 εἰπῖν] ἀπεικόμενος C. 278, 18.
 εἶτ' οὖν C. 228, 8. 289, 20.
 ἐκβόημα B. 152, 5.
 ἐκβολή *de fontibus fluvii* C. 59, 14.
 104, 8. 298, 6.
 ἐκδηρῶ C. 24, 19.
 ἐκ καινῆς *denovo* C. 38, 9.
 ἐκμυζᾶν C. 24, 18.
 ἐκ παλαιῶν *antiquitus* C. 22, 11.
 ἐφορολογεῖν C. 250, 11.
 ἐλεινός C. 186, 15. 245, 15. B.
 153, 15.
 ἐλθεῖν] ἐξέλθαι B. 152, 3. *κατήλ-*
θουσαν 165, 18.
 ἐλεύθερον *φῶς* C. 41, 17.
 ἐμπαρασκευή C. 206, 14.
 ἐμπειρομάχος C. 71, 6.
 ἐνδοῦναι *pro παραδοῦναι* C. 173,
 4, *ubi nil mutandum.*
 ἐνθίνδεν C. 34, 23. 44, 9. 75, 12.
 90, 18. 156, 9. *fort. etiam* 103, 11
aliisque locis.
 ἐν ταῖς μάλισται C. 37, 3. 159, 9.
 208, 21.
 ἐξοστρακισθῆναι *γῆς* C. 285, 14.
 ἐξ ὑπογυλίου *κατορθοῦν τρόποιον*
 C. 96, 1.
 ἐκ' ἀδελφῆ *γαμβρῶς* C. 114, 11.
 210, 17.
 ἐπαγγέλλειν *pro ἐπαγγέλλεσθαι* C.
 136, 9 (*ubi nil mutandum*). 200,
 11 *aliisque locis.*
 ἐπανάγειν *sensu intransitivo* C. 57, 3.
 ἐπειδὴν *cum optativo* C. 37, 16. 48,
 19. 89, 6. 140, 11. 186, 23.
 ἐπὶ κενῆς *frustra* C. 165, 21. 279, 3.
 ἔργον *μαχαίρας γίγνεσθαι* C. 40, 21.
 ἐριουργίης C. 221, 4.
- ἐρημηθεῖν *significat* C. 203, 22.
 219, 8. 223, 5. 232, 7.
 ἐς ἄγαν C. 66, 16. 111, 24. 130, 16.
 278, 19.
 ἐστατογέρον C. 88, 17.
 ἐτάζειν B. 128, 4.
 ἐταροφρονεῖν C. 251, 18.
 εὐθέως] τοῦ εὐθὺς *ἐκτρέπεσθαι*
 C. 24, 15 *et passim.* ἐκ τοῦ εὐ-
 θὺς 68, 5.
 εὐθύωρον *de tempore* C. 63, 5. 181,
 5. 198, 21. 214, 7.
 εὐλογοφανῆς B. 59, 2.
 εὐνοιαὶ C. 128, 7.
 εὐρεῖα *φανή* i. q. *βαρεῖα* B. 152, 4.
 ἐπιστᾶν C. 56, 5.
 ἐπιστάνειν C. 214, 16. 256, 1.
 ἐφ' οἷ *cum verbo finito* C. 46, 10.
 79, 3. 212, 24.
- ζουπάνος C. 103, 11.
 ζωργίας *pro ζωργίας* C. 62, 7. 91,
 9. 99, 21. 158, 1. 270, 12. *forma*
ζωργίας bis usus est C. 168, 15.
 274, 7. *ut dubites utrum horum*
 8, 5. 56, 9 *restituendum sit.*
 ζωδόχος *Χριστοῦ τάφος* C. 87, 2.
- ἦ γὰρ C. 223, 3.
 ἦ — ἦ μὴν C. 40, 4.
 ἦλιος *dies* C. 188, 4.
 ἦν *cum optativo* C. 116, 13. 237, 6.
- θεατρῖζειν C. 213, 23.
 θεροκονία C. 266, 9. 267, 14.
 θεργυλον *pro θρηγκιον* B. 163, 1,
ubi fort. nil mutandum. *similiter*
Φράγγοι dixit pro Φράγχοι et
Ἄγγυρα pro Ἄγκυρα.
 θροῦπτω] *θροῦβέντων τῶν ξιφῶν* C.
 274, 1.
 θύραι] ὁ κίνδυνος ἐπὶ θύραις ἵστα-
 ται C. 18, 5. θύραν θάρρους
ἀνοιγνύναι C. 116, 19.
- ιεροκόλος C. 187, 20. 219, 12. 278, 1.
 ικανεῖν i. q. *ικανὸς εἶναι* C. 238,
 23.
 ἰμπεράτωρ C. 69, 4. 219, 16.
 ἰμπέριον C. 219, 7.
 ἰστᾶν C. 104, 20.
 ἰσμάζειν C. 111, 16. 254, 8.
 ἰσχυρογνωμονεῖω C. 164, 17.
 Ἰταλιᾶθεν 174, 18.
- καθοσίωσις *damnatio* C. 31, 22.
 καθυποβλέπομαι B. 53, 13.

- καὶ explicativum C. 43, 19. 44, 24
et passim. καὶ πάλιν C. 66, 6.
80, 1. 112, 7. 119, 19. 120, 5.
121, 11 et passim. Eodem modo
καὶ αὐθις C. 121, 14.
κατακλιεῖν C. 184, 16.
καινοπραγία B. 43, 17.
κἄν μείνον C. 49, 16.
κατηλιέριος C. 141, 12.
καταίρειν βολὴν τοῦ τραχήλου C.
144, 18.
καταλαβεῖν ἀδουκίη C. 39, 13. 194,
16. 217, 17. καταλαβούσης ἡμέ-
ρας C. 34, 17.
κατασκοπήεις C. 34, 21.
κατέαγγε pro κατέαγε C. 190, 2.
κατεξάλιστον C. 236, 7.
κατόπιν καιροῦ ἐλθεῖν C. 96, 13.
cfr. 4, 10.
κελευσῶ] κελευθεῖς C. 11, 5. ceteris
locis constantiter κελευσθεῖς.
κεπητάριον C. 33, 10, 13.
κίχημι] ἔχησε χείρας τῇ μάχῃ C.
38, 17.
κλεῖξιν C. 183, 10.
κλοῦ κλοῦ B. 159, 20.
κοκκοβασιλεῖοι C. 199, 10.
κομιδῇ cum superlativo C. 6, 10.
κορύζης μετρός C. 251, 13.
κουλός B. 141, 15.
κραταίνεσθαι C. 11, 22. 137, 6, nisi
utroque loco κρατηνόμενος scri-
bendum.
κράτωρ C. 261, 11.
λειψοδροῦντες C. 35, 15.
λήξις ἰσπερία C. 237, 5 et passim.
λίσιος C. 35, 23. 223, 5.
λιγεύσασθαι ἐπὶ ἀρχῆν C. 37, 17.
λοπεῖν cum dativo ut λαβῆσθαι C.
8, 12.
λαβῆσθαι cum dativo C. 298, 18.
μᾶλα cum superlativo B. 123, 6.
μελαμφορός C. 35, 9.
μεταμελος adiectivum C. 231, 18.
268, 3.
μικρόνοια C. 172, 19.
ναῦ pro ναῦν? C. 99, 14.
νόμισμα δεύτερον C. 33, 14.
νοσεῖν ἀπόνοϊαν C. 130, 21.
νύκτες de una nocte C. 259, 3. 274,
14. B. 59, 9.
ξενὸν i. q. νοσοκομείον C. 190, 17.
ξηρὰ i. e. γῆ C. 169, 16.
ξηρὸν πνεῦμα C. 22, 20.
ξυντυχία congressus C. 40, 11.
οἶδα] οἶδασι B. 10, 15.
ὀλόσωμος C. 264, 15.
ὄλω ὄντηρι C. 53, 2. 56, 6. 139, 15.
B. 159, 15.
ὄμβρηδὸν C. 99, 9.
ὄργανον χειρῶν χειρουργικῆς ἰατρικῆς
manuum illigans C. 25, 14.
ὄσα καὶ C. 235, 19. 275, 19. 281, 7
et passim.
ὄσσωσις C. 161, 1.
ὄτι] κλειστός ὄτι pro ὄτι κλειστός
B. 54, 14. 81, 16. 144, 16.
οὐδοὶ γήραος B. 126, 9.
οὐαὶ ναεὶ B. 151, 19.
οὐ μὴν δι' ἀλλὰ B. 146, 18.
οὐπω ἔτι C. 15, 15. 165, 10. 177,
16.
οὕτε μὴν C. 82, 1. 266, 7.
παγκράτεια B. 56, 5.
παιδίον βασιλείας C. 46, 6.
παλινοστήεις B. 117, 1.
πάνσωμος C. 264, 12.
παρεξέλιεν C. 189, 9.
παίρηστος C. 216, 16.
παίρηστος C. 22, 6.
πεποιθῆσις C. 82, 20.
πέρατι δοῦναί σκοπον C. 25, 16.
ἔργον 37, 1. 46, 12 et passim.
περιαντολογεῖν B. 145, 12.
περιζέται ἀδελφικῶς C. 32, 20.
περιχλαίνισμα C. 106, 14.
πηνία pro ἡνία C. 27, 17. 103,
24. 123, 4.
πιγέρονος C. 56, 11.
πλατὴ γελᾶν C. 164, 6.
πλοῦς] πλοῦς genit. C. 86, 23.
πλουτέω] πάντα πεπλουτηκῶς ἀγα-
θὰ C. 66, 9.
ποικιλοτρόπως B. 91, 18.
πολυζήτητος C. 291, 2.
ποσοῦσθαι B. 136, 11.
ποταμοθάλασσα C. 75, 13.
ποστῆ Ἀλαμανὲ C. 84, 16.
προδοκῆσιμος C. 209, 7.
προσπειραῖσθαι B. 113, 6.
πρόσω ἀνδρείας ἔτριψε λῆμα C. 99,
20. τρόπος ἀνδρείας πρόσω
108, 9.
προστετηκότες εἰρηταῖς C. 154, 10.
προστετηκῶς δαμοσίους ἔργου
C. 284, 10.
προσχεῖν pro προσχεῖν C. 35, 21.
71, 4. 147, 12. 154, 18.

πρωτοβυστιάριος C. 126, 6.
 πρωτοπρόεδρος B. 96, 2.
 πρώτος] τὴν πρώτην C. 42, 8. 52,
 16. 196, 16. 270, 21.
 πυθελίον *oraculum* C. 209, 22.

ῥοῦς] κατὰ ῥοὺν ἐφέρετο τὰ πρά-
 γματα C. 151, 5.

σεβαστότης C. 210, 19.
 σελήνης ἡμέραι i. e. μῆν C. 147, 7.
 σιδηρόφρακτος C. 192, 7.
 σιλέντιος λόγος C. 290, 14.
 σκληρόγνωμος B. 33, 5.
 στόμα μαχαίρας C. 198, 17.
 στρατηγότατος B. 101, 5.
 συγκομιμένοι τὴν φωνήν C. 107,
 10.

σῦγγλω C. 188, 14, quod in huius
 aetatis scriptoribus ferendum vide-
 tur.

συμμετρεῖσθαι τὸν βίον C. 24, 8.
 175 21. 202, 12.

συμμυζῶν C. 182, 1.
 συμπάθειαν κομίζεσθαι *veniam im-
 petrare* C. 35, 22.

σὺν θεῷ φάναι C. 243, 8. 248, 10.
 σνέριδος B. 146, 4.

συνιστᾶν B. 41, 16
 συντρέβεσθαι pro συνδιατρέβειν B.
 53, 21.

σφαῖρος C. 264, 5.
 σχολή C. 64, 22 ubi latina sic cor-
 rige "in auditorio accedentes."

ταγματάρχης B. 162, 11.
 Τάρανταν pro Τάραντα C. 152, 15.

ταχνορία B. 28, 4.
 ταυτοφρονειν C. 247, 17.

Τιμοθέου ἀθληαίς B. 94, 13.
 τολών in orationis initio positum C.

125, 12. 136, 8.
 τόμος libellus C. 31, 22. 55, 2. 276,
 12.

τοῦλδον B. 139, 11.
 τραυλός B. 151, 9.

τρύχηρ] τρυφήν C. 87, 22 (ubi
 τρυφήν scribendum, qua forma
 ceteris locis usus est Cinnamus).
 τριοδίτις C. 235, 25.

τυγχάνειν cum infinitivo C. 104, 15,
 163, 16, ubi nil mutandum.

τῷ τηνικάδε C. 4. 21. 32, 14. 37,
 15. 82, 22. 89, 16. 97, 3. 165, 2.
 200, 1. τῷ τηνικαῦτα 198, 3. τῷ
 τίως 46, 17. 102, 1. 131, 9, 13.
 ἐν τῷ τίως 105, 12. 119, 22. 142, 3.
 τῷ φαινομένῳ προπαλαμ C. 130,
 16.

ὕγρα i. e. θάλασσα C. 169, 15.
 234, 1.

ὕγρον πῦρ C. 207, 11.
 ὑπερλάμπειν B. 53, 21.

ὑπερορία *exilium* B. 8, 16. 9, 1.
 ὑποβλήθεις θυμῷ C. 122, 23.
 ὑπογράφειν κίνδυνον C. 36, 22.
 ὑπορῦττειν ἐπιβουλάς C. 32, 13.

φθάνειν c. infin. C. 16, 11. 33, 18.
 39, 13. 126, 20. 202, 1. 249, 22.
 B. 10, 4.

φλέγω] φλεγεις C. 196, 21: πυρός
 ἀναφλεγέντος.

φρυαδίας *refugus* C. 40, 19.

χαλαζηθόν C. 149, 10.
 χέω] περιχεθείς C. 264, 22.

χρόνοις πολλοῖς ὕστερον C. 36, 17.
 51, 4. 113, 10. 297, 8.

χρυσόβολλος C. 276, 12.
 χρυσοσήμαντος B. 114, 5. 121, 15.
 148, 7.

ᾠδήω] ᾠδήσας C. 193, 8. ᾠδήσω
 254, 16.

ὤς πη C. 52, 5.

Aoristi coniunctivus pro futuro C. 255,
 15: ὑβριζόμενος ὑπετέγνω. 266,
 11: ὁποιονοῦν. τι ἄρτι ἐκ τού-
 των ἐξείδω.

Augmentum omisium in plusquam-
 perfecto ἐπιτέτραπτο C. 31, 16.
 81, 1. τετέλεστο 86, 10. κενό-
 μιστο 88, 4. προκτελείμιστο 89, 15.
 ἐντέταλτο 102, 12 et passim.

Augmentum duplex C. 259, 9: ἀν-
 τεματίστην.

Coniunctivus et futuri indicativus
 coniuncti C. 66, 12. 92, 19. 209,
 19.

Futuri usus post οἶμαι C. 34, 9.
 σόν ἴσσι 40, 9. βούλομαι 72, 10.
 προθυμοῦμαι 103, 13. δεῖν ἔγνω
 111, 12. 120, 16. θέλω 137, 4.

προτρέπομαι 141, 23. εὐχρησ
 180, 19. ἔχειν 283, 16 cll. 153,
 21. ἐκείσθαι 287, 16.
 Nominativus absolutus C. 120, 6.
 Optativus et conjunctivus C. 57, 21.
 74, 14 multisque aliis locis.
 Optativus et futuri indic. C. 122 20.
 Optativus pro indicativo C. 9, 14.
 14, 12. 17, 2. 23, 6. 27, 22. 31, 14.
 50, 20.
 Proverbia ἀκρὸς δακτύλῳ γένεσθαι
 C. 33, 6. λεία Μουσῶν 34, 6.
 οὐδὲ ἀγγελος ἐκάνειρεται 120,
 21. cfr. B. 38, 20. κοδόρνον δι-
 κην 220, 21. παρὰ κωφῶ ἄδειν
 B. 36, 12. 161, 20. πάντα κἄλων
 κινεῖν 73, 10. 81, 2. κενὸν φινύ-
 γοντας εἰς κἄμινον ἐμπροσθεν 88,
 6. τὴν ἑαυτοῦ σκιάν ὑποκτείν-
 σαι 102, 4. ἐκ πρώτης βαλβίδος
 111, 16. γέλωσ σαρκάνιος 151, 12.

Reduplicatio in perfecto omnium τῶ-
 δουμηκῆναι C. 3, 2.
 Verba media: εἰσρεῖσθαι C. 12, 7
 (ubi nil mutandum). ἀνοαιζέσθαι
 86, 18. διαπορεύεσθαι 43, 4. ἐ-
 κλήττεσθαι 43, 19. ἐπάγεσθαι
 47, 10. ἐπαρθεῖσθαι 48, 23. 87,
 14. ἀποβοᾶσθαι 65, 2. ἐκφοᾶ-
 σθαι 66, 6. 255, 22. ὑποβλέπεσθαι
 69, 23. ἀσπείσθαι 125, 8. δουλοῦ-
 σθαι 170, 20. ἐξαπορεύεσθαι 181,
 11. ἐπιλαβέσθαι 195, 12. εὐτυχεῖ-
 σθαι 205, 2. ὑπηρεῖσθαι 239, 16.
 διομιλεῖσθαι 251, 19. ἀπίκασθαι
 278, 18. ὄμνημαι 294, 3. Hinc for-
 tasse etiam θέεσθαι pro θείειν τσα-
 ρίς 7, 11. Nec minor Nicephori Bry-
 ennii licentia in usu verborum me-
 diorum, ut 25, 16 ἐπιλαβάνε-
 σθαι, 56, 15 ἀποδύεσθαι, 57,
 18 δηγούσθαι.

CORRIGENDA

AD NICEPHORUM BRYENNIUM.

P. 16, 1 fort. *ήντας*. *ibid.* 9 *Ἡρακλήσειη*. 29, 3 dele comma
post *Καβείρους*. 30, 21 *Ἄρραψι* vel *Ἄραψι*. 39, 15 recte legitur
ἀνάξιον. 47, 21 *Χουτατούριος*. 50, 13 *πρίγκιπτος*. 80, 10 *ἐν-*
βάρτα. 86, 22 *Ἀμυράν*, ut 87, 10 et 88, 3. 91, 13 *ἐφρούρει*. *ως*.
102, 6 et 103, 13 *σλοπόν*. 109, 3 *βηθεια*. 110, 21 dele punctum
post *προθεῖναι*. 111, 18 *ἀνεχάτισαν*. 116, 14 *κράξεν*. 121, 11
πρεσβεῦσι.
